

**DIOS TJEVELE JUPJ
'ÜSÜS LA QJUISIJI
JESUCRISTO MPES**

**El Nuevo Testamento
en Tol**

El Nuevo Testamento en el idioma Tol

Primera edición,
© 1993, Sociedad Bíblica Internacional
Segunda edición
© 2010, Wycliffe Bible Translators

Las ilustraciones en las páginas 6, 26, 44, 92, 94, 113, 123, 129, 142, 156, 162, 172, 184, 209, 216, 236, 257, 265, 271, 277, 283, 291, 297, 321, 328, 377, 387, 414, 428, 439, 448, 640, 666 y 785. se usan por cortesía de © 1978 David C. Cook Publishing Co.

Las ilustraciones por Horace Knowles ©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, se encuentran en las páginas: 8, 73, 178, 183, 197, 602, 657, 720, 774, 779 y 783.

La ilustración por Horace Knowles ©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, las adiciones y modificaciones por Louise Bass ©The British & Foreign Bible Society, 1994, se encuentra en la página: 779.

Las ilustraciones por Louise Bass ©The British & Foreign Bible Society, 1994, se encuentran en las páginas: 56, 71, 107, 150, 173, 200, 251, 314, 316, 333, 346, 383, 582, 678, 770, 779, 781 y 786.

www.ScriptureEarth.com

Creative Commons

Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported

Eres libre de:

copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra

Bajo las condiciones siguientes:

- **Atribución** — Debes reconocer la autoría de la obra en los términos especificados por el propio autor o licenciatte.
- **No comercial** — No puedes utilizar esta obra para fines comerciales.
- **No Derivadas** — No está permitido que alteres, transformes o generes una obra derivada a partir de esta obra.

Entiendo que:

- **Renuncia** — Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor.
- **Otros derechos** — Los derechos siguientes no quedan afectados por la licencia de ninguna manera:
 - Los derechos derivados de *usos legítimos* otras limitaciones reconocidas por ley no se ven afectados por lo anterior;
 - Los derechos *mORALES* del autor;
 - Derechos que pueden ostentan otras personas sobre la propia obra o su uso, como por ejemplo *derechos de imagen* o de privacidad.
- **Aviso** — Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

ÍNDICE

San Mateo	Mt.....	1
San Marcos	Mc	105
San Lucas.....	Lc	166
San Juan	Jn	274
Hechos	Hch.....	351
Romanos	Ro.....	443
1 Corintios	1 Co.....	484
2 Corintios	2 Co.....	525
Gálatas.....	Gl	551
Efesios.....	Ef.....	566
Filipenses.....	Flp.....	581
Colosenses.....	Col.....	591
1 Tesalonicenses	1 Ts.....	601
2 Tesalonicenses	2 Ts.....	609
1 Timoteo	1 Ti.....	614
2 Timoteo	2 Ti.....	626
Tito	Tit.....	634
Filemón.....	Flm.....	640
Hebreos.....	Heb.....	643
Santiago.....	Stg	682
1 Pedro	1 P.....	694
2 Pedro	2 P.....	707
1 Juan.....	1 Jn	714
2 Juan.....	2 Jn	723
3 Juan.....	3 Jn	725
Judas.....	Jud	727
Apocalipsis.....	Ap.....	732
Glosario		783
Mapas		794

Mateo papel tepyaca Jesucristo po'ó

1 ¹Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a jis capj la p'acj judiopan*. Papel niná nin vele püna tapatja jis lá, Jesucristo ne yupj sin popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. David* popa watsja jupj. Abraham* popa watsja.

² Abraham* Isaac popay waytsja.

Isaac Jacob popay waytsja.

Jacob Judá popay waytsja, Judá jüpülicpan jis popay watsja.

³ Judá Fares popay waytsja, Zara popay watsja jupj. Tamar yupj sejamay waytsja.

Fares Esrom popay waytsja.

Esrom Aram popay waytsja.

⁴ Aram Aminadab popay waytsja.

Aminadab Naasón popay waytsja.

Naasón Salmón popay waytsja.

⁵ Salmón Booz popay waytsja. Booz jamay Rahab lotsja.

Booz Obed popay waytsja. Obed jamay Rut lotsja.

Obed Isaí popay waytsja.

⁶ Isaí David* popay waytsja. David jépatsja jupj Israel mo'ó püná.

David* Salomón* popay waytsja. Salomón jamay Urías jats'om waytsja jupj.

⁷ Salomón Roboam popay waytsja.

Roboam Abías popay waytsja.

Abías Asa popay waytsja.

⁸ Asa Josafat popay waytsja.

Josafat Joram popay waytsja.

Joram Uzías popay waytsja.

⁹Uzías Jotam popay waytsja.

Jotam Acaz popay waytsja.

Acaz Ezequías popay waytsja.

¹⁰Ezequías Manasés popay waytsja.

Manasés Amón popay waytsja.

Amón Josías popay waytsja.

¹¹Josías Jeconías popay waytsja, Jeconías jüpiülicpan jis papay watsja jupj. Josías tüpü'ü na, Babilonia mo'o tapatja tiquil, la tapalan yupj israelpan* jis lal. Jis tsupapj, tjaman Babilonia nt'a.

¹²Babilonia nt'a tsupapj tjil na, p'a wa sin popa jis tepyala.

Jeconías Salatiel popay waytsja.

Salatiel Zorobabel popay waytsja.

¹³Zorobabel Abiud popay waytsja.

Abiud Eliaquim popay waytsja.

Eliaquim Azor popay waytsja.

¹⁴Azor Sadoc popay waytsja.

Sadoc Aquim popay waytsja.

Aquim Eliud popay waytsja.

¹⁵Eliud Eleazar popay waytsja.

Eleazar Matán popay waytsja.

Matán Jacob popay waytsja.

¹⁶Jacob José popay waytsja. José niná María voyum waytsja.

María Jesús jamaytsja. Jesús, Cristo ló wa jupj; Dios tjevele ca jas majamas jupj, gente jis capj la p'acj, mpes nin ló jupj.

¹⁷Nin jis latsja püna tapatja, Jesucristo ne yupj sin popa p'iýá, püis naya tüpü'ü jupj. Pjü way jis lá sin pac na Abraham* ló mpe David* ló nt'a, catorce way yupj. Nin p'iýá, pjü way jis lá sin pac na David ló mpe israelpan* Babilonia nt'a tsupapj tjil nas, catorce way yupj 'ots'ipj. Nin p'iýá, pjü way jis lá sin pac na yupj tjil na mpe Jesucristo ló nt'a, catorce wa yupj.

Jesucristo tjac'.

(Lucas 2.1-7)

¹⁸Jesucristo niná Yomen Dios jas tjejyamá qjuis capj la p'acj. Papel niná nin vele 'oyn nyuca tjemya'na Jesucristo nosis nt'a. Jamay María

lotsja. Tsjücjüim na tjevéltsja José lal ca jupj lal mwayim. Custjay ma tjowaya p'in, way tsjicj já'asatsja jupj Dios Cjües mpes. P'a nequem jin tulucj tepyala jupj. ¹⁹José ma jus nléyatsja tsjan mpes María way tepyala. Malala la tiji jupj, jólatsja José. Mpes quelel véletsja María lal ma mwayim jupj lal. Jupj lal p'in quelel véletsja. Ma quelel véletsja la p'a jis lal María malala la tiji. José 'üsüstsja Dios lal, ne nin. ²⁰Nasa quelel véletsja na niná María lal, Dios ángel* pjaní lay tepyala José nt'a. José tjejyá na tjinyuca jupj. Ángel tjevele José lal: "José, David* piúna tüpü'lü popa p'iyá jipj. Po ma lecj meyan mwayim María lal. Dios Cjües mpes p'in way tsjicj tepyala jupj. Ma malala la tiji. ²¹Yom tsjicj ca ma'nus jupj, María, ne jipj ca ló nt'an, Jesús ló nsem. Jesús mpes ca Dios perdonar lis mijis israelpan*, malala nyuca la tajay, ne ma ca jis capj ntüllüs yupj. Nin mpes ca nin ló nsem jupj", nin tjevele ángel José lal.

²²Nin tepyala ca pjü t'üç' mpalas Dios tjevele püná. Pajal piúna Dios profeta* pjaní tjevele ca nin mpalas. Tjevele:

23 "Tsjücjüim way tsjicj ma'ajam, ca yom tsjicj ma'nus.

'Emanuel' ló ca nsem jupj."

Jupj ló cupj qjuis tin "Dios Cupj Qjuis Lal" velecj cupj.

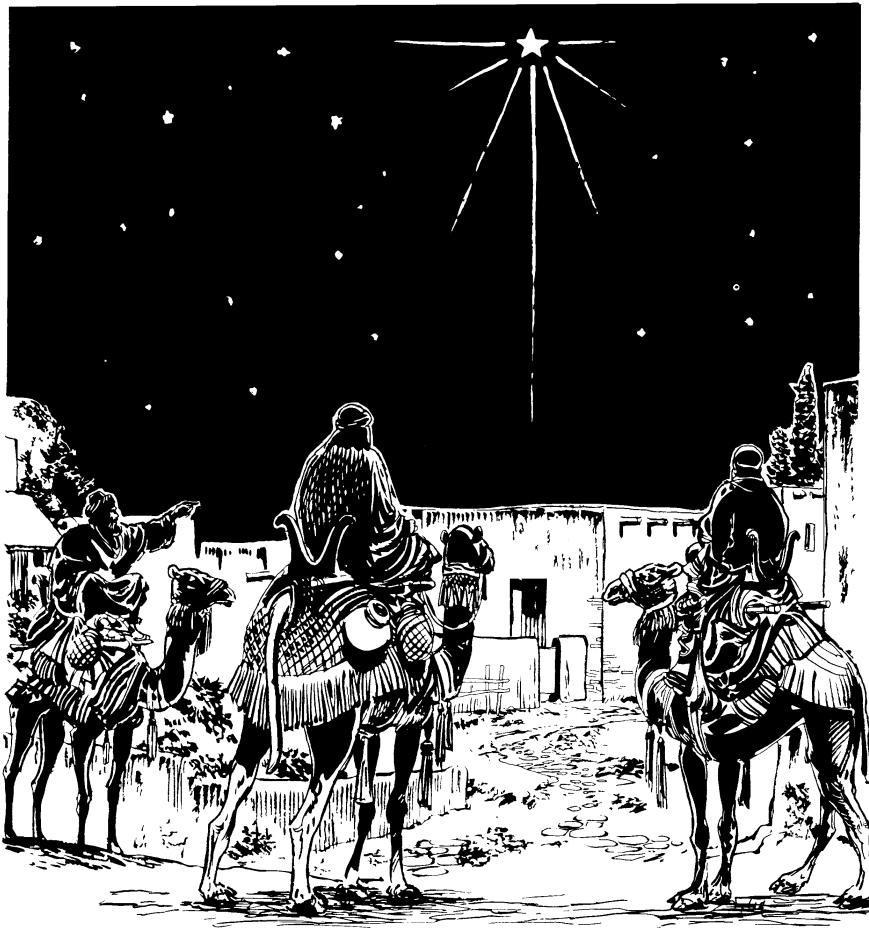
²⁴José jola tepyala na, nin la tiji Dios ángel* tjevele jinwá. Lal tjac! María jupj wo nt'a ne jupj jats'om tepyala jupj. ²⁵Custjay ma ne'aj tjemya'na jupj, María tsjicj tjemya'na nas. José tsjicj ló t'ya Jesús ló nsem, ángel tijiyü'ta jin.

Niyom campa mpe tiquil, topon Jesucristo pajal püné.

2 ¹Jesús tjemya'na Belén nt'a, Judea mpe se jütütj nt'a. Herodes jépatsja ne'aj Jesús tjemya'na na. Jupj nt'a tiquil niyom magopan* nepenowá, Jerusalén nt'a. Niyom nenem tiquil tsiquin mpe, pajal campa mpe tiquil yupj, la tapal tsjicj way. ²Niyom tjowelepj jupj lal:

—¿Ca'aj pü'ü tsjiquis, ca jepa püné nsem judiopan* mpes? Ncupj nyucucj pjulacj pjaní jupj tjac' mpes. Nin mpes jus nlayecj tjemya'na quinam tsjiquis. Ne'aj tjinyucucj pjulacj, cupj pyatjaquecj nt'a, tsiquin mo'ó. Nin mpes tiquilaca. Cupj quelel palá nipi'tjiquecj jupj wolap'a'a, qjuiyola jupj püné —nin tjowelepj niná noyomes.

³Herodes tlapjácatsja na niná, pajal jola tepyala jupj. Pajal yola tepyala wa pjü way Jerusalén mo'o tapatjá. ⁴Mpes Herodes pjü jis lal tjevele 'a jis mulus sacerdote* noypan, 'a jis mulus wa niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajaj, israelpan* sin popé. Herodes jis la tji'yüya ca'aj ca ma'nus Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*. ⁵Yupj tjowelepj jupj lal:

Niyom tjiquil tsiquin mpe. (San Mateo 2.2)

—Belén mo'o patja nt'a ca ma'nus jupj, Judea mpe se jütütj nt'a.
Nin tepyaca profeta*:

6 'Belén nt'a, Judá püna tüpü'ü nt'a,
pjaní way p'in patja ne'aj.
Mop'in Belén pajal tsjicj way tulucj
Judea mo'o se jütütj jis lal.
Belén mpe jepa ca ncuwim.
Ca jis majamas jupj israelpan*,

yupj niná napj jyütütj.'

Nin tepyaca profeta, Dios Yom ca jas majamas mpes —tjowelepj yupj.

⁷ Nin tjowelepj Herodes lal, mpes seletsja Belén mo'o tjemya'na tsjiquis. Mpes Herodes tjevele ncul niyom tsiquin mpe tjiquil. Ma tjevele p'a lal nin la tiji yupj. Herodes pajal jis la tji'yüya 'ona lay tepyala pjulacj, tsjicj mpes lay tepyala. ⁸ Yupj yupj wola tjowelepj na, yupj sin tjejyama yupj Belén mo'o. Jis lal tjevele:

—Lowa, pajal ca la mü'lüyá tsjicj niná mpes. Jus tjunucú na, nawala tjowelé. Napj mis wa ca yupj nt'a, ca palá mpi'tjis jupj wolap'aá —tjevele Herodes.

Jupj li tsuwíletsja. Quelel 'yú'natsja tsjicj way.

⁹ Noyomes tjil yupj Belén nt'a, Herodes tjevele mpes. Tjil na, pjulacj tjunuc niswá, 'in lacasana tjunuctsja p'in. Niswa lay tepyala tsjun popé. Nin p'iyatsja tsiquin mo'o tjunuc jin p'iyá. Pjulacj mwalá tjemeytsja yupj jis lal, NASA ne'as tjemey tsjicj tüpü'lü nt'a. Ne'aj tóricatsja. ¹⁰ Niná noyomes pajal 'üç jisastsja pjulacj tjunuc mpes. ¹¹ Ne'as tjil tsjicj wo nt'a, yupj tüpü'lü nt'a. Wama tjil, wosis mo'o. Jus tjunuc tsjiquis jamay lal. Jamay María lotsja. Tjunuctsja na, tsjicj wolap'a la palá nipi'tjiñ. Tjowelepj jupj pajal püné. Locopyaya jun tjocjol yupj jis caja, pje'á la tocoy jis la 'ayas tsjicj mpes. Oro* tja'ayapj. Ts'ülüç! 'üsüs ejumsu la 'üm tja'ayapj wa. Mirra* perfume mpes tja'ayapj wa. ¹² Tjunuc tsjicj way yupj, mop'in ma tjil Herodes nt'a niswá. Yupj tijinañ na püste na, Dios yupj jis lal tjevele ma polel jiltsja Herodes nt'a. Nin mpes tjil p'a jümiçj nt'a, püna tapatja po'ó.

José, María lal ts'üequenetsja Jesús lal.

¹³ Niyom tjil na, Dios ángel* pjaní lay tepyala José nt'a, yupj tjejyá na. Ángel tjevele yupj lal: "Jin ni'isa nts'equenem Egipto mo'o tsjicj lal, jamay lal. Ne'aj mpi'üm, napj tjevelé nas ca ncuwim. Herodes tsjicj ca la mpalas la 'ünan", tjevele yupj.

¹⁴ Mpes José jas nisa, nin jawas püste p'iyá tjemey Egipto nt'a. Tjemey tsjicj lal, tsjicj jamay lal wa. ¹⁵ Ne'aj tüpü'lütsja Herodes tepe'e nas. Nin tepyala ca t'üç! mpalas qjuis Jepa Dios tjevelá püná. "Napj tjevelé natjam ca mim Egipto mpe", tjevele Dios. Nin tjevele profeta* yupj mpes.

Herodes tsjictjacj pülicj jis tji'yü'na.

¹⁶ Locopyaya Herodes jus nleya niyom tsiquin mpe ne'espan ma jiquiltsja. La tsawiltsja yupj. Pajal ts'i tji'ínatsja yupj. Mpes jis tjiyyü'ta pjü jis la 'ünan niyom tsjictjacj Belén nt'a, Belén ne'aj p'in 'ots'ipj. Pjü niyom tsjictjacj año mat'e jis tji'lünan. Más 'in tsjicj way pjü jis tji'lünan

wa yupj. Herodes jola tepyala tsjiquis año mat'e ty'a quinam, noyomes tsiquin mpe ne'espan tjowelepj mpes. Nin mpes nin la tiji jupj. ¹⁷Nin mpes nin tepyala Jeremías* tjevele püná. Ninana jupj tjevelá Dios mpes:

18 “Tjepjyacañ la puyupj Ramá nt'a.

Ne'aj pajal yümiçj la tupuyupj.

Raquel la tipiya watsja tsjictjacj mpes,
locopyaya tapatjá.

Jupj ma quelel jo' pé'etsja,
tsjictjacj tecya'liñ mpes.”

Nin tjevele Jeremías.

José niswa tjac' Israel nt'a Jesús lal.

19 Herodes tepe'e na, Dios ángel* niswa lay tepyala José lal, tjejyá na. José newa pú'ütsja Egipto mo'ó. Ángel tjevele jupj lal: **20**“Jutja niswá Israel nt'a. Nasa tecya'liñ tsjicj quelel ja'ünan witjacj.”

21 Mpes José jas nisa, tjemey niswá Israel mo'ó. Lal tjemey wa tsjiquis, tsjicj jamay lal wa. **22**Locopyaya José wola tjoweleptsja Herodes jatjam Arquela jepa tjá'asa quinam Judea mo'ó, popay tepe'e mpes. José lecj jéyatsja jupj mpes, ne ma quelel jámatsja ne'aj, jupj tijiyü'ta nt'a. Locopyaya Dios José lal tjevele niswá, tjejyá na. Tjevele ca ma mim Judea nt'a. Mpes José más 'in campa tjemey Judea mpe. Galilea nt'a tjemey, nin p'iyá Israel mpetsja jupj, Galilea. **23**Galilea nt'a tjemey, pjaní way p'in patja nt'a, lo püt'üs ne'aj. Nazaret lotsja ne'aj tapatja nt'a. Mpes nin tepyala profetapan* tjowelepj püná. Tjowelepj: “Yom Dios jas tjejyamá Nazaret mpe 'esepj nsem jupj”.

Juan el Bautista tjac'. Dios mpes tjevele jupj.

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

3 **1** Jesúus newa tüpiü'ü Nazaret po'ó, Juan el Bautista mwalá way véletsja na Dios mpes. Pülicj jis walap'a'a tjevele jupj. Judea nt'a wínetsja, wa cjuwá nt'a. **2** Jupj tjevéletsja: “Aplijila t'as malala nyuca la tjiyí mpes. 'Üüs la müjí quinam Dios jos jinwá. Quina ca nu müjü'lüs Dios”, tjevele jupj. **3** Pajal püna Isaías tjevele nin ca mveles jupj. Isaías profétatsja* jupj püná. Ninana Isaías tjevele Juan po'ó:

“Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca quelel mveles gente jilal. Mpes yümiçj ca mveles:

‘Quis Jepa Dios ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjí quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun, jümüej la lu'ulú jinwá.
 Po ma malala nujola t'as quinam.
 'Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Dios jos jinwá'
 nin ca mveles jupj."

Isaías tjevele jupj ca nin mveles, ne t'üç' way Juan nin tjevele.

⁴Juan jas quip camello* ts'ülin waytsja jupj. Col tsyú'patsja pjoloc' mpes. Ts'elel lyájatsja. Ts'as qjuisiyas mo'o píjisa watsja. Lovin nin tüpü'ü. ⁵Gente pajal pülcj tjiquil jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Jerusalén mpe tjiquil wa, judiopan* pülcj patja mpe. Pjü Judea mpe tjiquil wa, ne'aj judiopan pjaní pjaní patja nt'a. Tjiquil wa 'üsü püné la nt'a patja mpe, niná 'üsü Jordán ló. ⁶Yupj tjiquil, tjowelepj jupj lal malala nyuca la tjaxay. Niná tjowelepj na, Juan bautizar* lis tiji 'üsü mo'ó, niná 'üsü Jordán ló.

⁷Juan tjinyuca watsja fariseopan* pülcj jiquiltsja, pülcj saduceopan* tjiquil wa. Juan ma tepyónatsja yupj pajal 'aplijílatsja malala la tjaxay mpes. Mpes jupj tjevele yupj jis lal: "Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajax. Leñ way ca jis capj ntüüs. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar* la numejay. Nujola nin lojí mpes, jupj ma ca nucopj ntüüs. T'üç' tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojí jupj jos jinwá. ⁸T'üç' way 'aplijila catsja nun malala la tjüjí, 'üsü la cüjí quinam Dios jos jin. Najas la mijí nun niná. ⁹Po ma nujola t'as nun pajal 'üsü, nun judiopan* mpes. Ma ca nujola nsem nun pajal 'üsü way, nun Abraham* püna tüpü'ü popa p'iyá mpes. T'üç' tulucj. Dios ca 'üçj la qjuijis niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. ¹⁰Dios pajal leñ way ca jis capj ntüüs malala lajax. Yupj ma 'üsü way lajax, jupj ca jis capj ntüüs yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jyo'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajax jis lal", nin tjevele Juan fariseopan jis lal, saduceopan jis lal wa.

¹¹Juan tjevele wa: "Napj bautizar* la nusejay 'üsü lal p'in. Napj nin lejay mpes, ca pjü jus nlayecj 'aplijila nun malala nyuca la tjüjí mpes. Jus nlayecj nasa quelel lojí Dios jos jinwá. P'a wa ca ncuwim más püné napj lal. Napj pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsü napj lal napj tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite jet' la p'in, 'üçj napj lal. Pajal 'üsü ca la mijis jupj. Nun nepénowa quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jinwá. Jupj ca nucopj ntüüs. ¹²Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsü la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala witjacj mpatjam ne'aj. Ca ne'aj mo'onsos 'üsü witjacj,

ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs. Jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus", nin tjevele Juan el Bautista yupj jis lal.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³Locopyaya Jesús tjac' wa Juan nt'a. Jesús jostsja ca Juan bautizar* la mijis jupj. Jesús tjac' Galilea mpe. Tjac' 'üsü nt'a, niná 'üsü Jordán ló, Juan tüpü'lü nt'a. ¹⁴Juan ma queel bautizar líjitsja jupj. Nin tjevele Jesús lal:

—Más 'ücj jipj bautizar* la nejay napj. Jipj más 'üsüs napj lal.

¹⁵Jesús tjevele Juan lal:

—Najas ne jipj ca nin la mijin quinam. Más 'ücj pjü 'üsüs lijicj Dios jos jin. Mpes Juan tjevele 'ücj ca bautizar* la mijis jupj.

¹⁶Bautizar* la tjiji na, Jesús tjemey 'üsü mpe. Tjemey na 'üsü mpe, leñ way tsjun po'o tsjicj way la tücieme, jun cjal tepyala. Jupj tjinyuca Dios Cjües palavin tjac!. Sipipj jinwá justa tjac' jupj Jesús nt'a. Jesús copá nt'a tjac!. Ma tjemey nepé. ¹⁷Tsjun po'o nepé vele pjactsja: "Niná napj Natjam. Pajal queel lejay jupj. Pajal 'üsüs najas jupj mpes."

Diablo jostsja Jesús ca malala nyuca la mijis. Ma la tjiji jupj.

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

4 ¹Jesús bautizar* tepyala na, campa 'in tjemey, wa cjuwá nt'a, jusapj p'in. Dios Cjües jostsja mpes tjemey jupj. Ne'aj jámatsja nt'a, diablo* queel malala véletsja jupj lal, la nuc ncu malala la mijis jupj. ²Jaw cuarenta, püste cuarenta Jesús laja sectsja tjuwine ne'aj. Tecyawaja ts'ac' cuarenta na, vecj pé'etsja jupj. ³Diablo lovin jostsja Jesús malala la mijis. Diablo lovin malala vele gente jis lal, jos malala nyuca lajaj. Jupj tjac' Jesús nt'a, tjevele:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

⁴Jesús ma la tjiji diablo* tjevele jin. Jesús Dios Popel velá tjevele p'in.

—Dios Popel vele: 'Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevelá mpes ca mpatjam yupj' —tjevele.

⁵Locopyaya diablo* malala la tjiji, tjemyana Jesús Jerusalén mo'ló, Dios wo* toñica nt'a. Ne'aj Dios wo casapa tijiyünsa jupj. Pajal campányatsja ne'aj. ⁶Diablo tjevele Jesús lal:

—Jipj Dios Jatjam p'in, palá ntolo quepé. Dios Popel vele:

'Dios ca jis müjü'lüs jupj angelpan*,

ca mya jamacj jipj.
 Jis mas mpes ca mya ma'nucj,
 ne ca ma mpojom jipj, pe lal.
 Ma ca malala mya palas'
 —nin tjevele diablú*.
7 Jesú ma la tjiji diablo* tjevele jin. Nin p'in tjevele jupj lal:
 —Dios Popel tjevele wa: 'Jipj ma ca malala la mijin ma jola jinwá,
 la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas' —nin tjevele Jesú.
8 Diablo* niswa malala la tjiji Jesú lal. Lal tjemey joc' campanya
 nt'a. Ne'aj la tjiji Jesú 'üçj tjinyuca pjü nt'a nosis mo'ó. La tjiji tjinyuca
 wa pjü 'üsüs way jatatj. **9** Diablo tjevele jupj lal:
 —Napj nawalap'a'a ca palá mpi'tjim, ca mvelen napj pajal püné.
 Niná la tjejay na, napj ca pjü niná mya 'a müjü'lün.

10 Jesú ma la tjiji jupj jostsja jinwá. Tjevele:
 —Satanás*, jutja jipj. Dios Popel vele: 'Dios jepa más püné pjü jilal.
 Nujola tapalas jupj p'in püné. Ma nin nujola nsem la p'a p'in püné
 Dios jinwá. Dios jos jin la müjí la p'in.'
11 Jesú nin tjevele na, diablo* tjemey. Tjemey na, angelpan* tjiquil,
 cus tjap'acj Jesú.

Jesú tjemey Galilea mo'ó. Jupj tjevele ne'aj patja jis lal.
(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

12 Jesú wola tjowelepj Juan ntji'lliñ, cawilta mo'o tjo'onsopj jupj,
 jepa tjevele mpes. Niná jus nleya na, Jesú tjemey Galilea mo'ó niswá,
 cámpatsja 'in. **13** Ne'as tjemey na, ma tüpü'ü Nazaret nt'a, püna tüpü'ü
 nt'a. Tjemey nepé quinam, Capernaum nt'a tjemey, pülicj patja nt'a.
 Ne'aj p'intsja 'üsü la nt'a, Zabulón lotsja ne'aj pajal püna. Neftalí ló
 watsja ne'aj pajal püna. **14** Jesú tjemey ne'aj ca t'üç' cüpalas Isaías
 tjevele Dios mpes püná. Isaías profétatsja* jupj. Ninana jupj tjevelá:

15 "Pülicj patja ne'aj Zabulón nt'a.

Pülicj patja wa Neftalí nt'a.

Jümüçj 'üsü püné nt'a,

yupj patja nt'a culupwen nipj jama jümüçj niná.

'üsü la nt'a patja, niná 'üsü Jordán ló.

Ne'aj Galilea ló, judiopan* tulucj patja nt'a.

16 **Jupj ma sa nuctsja Dios. Quina pajal 'üsüs**

sin tji'yüsa Dios mpes.

Tecya'lliijinwatsja yupj yas nam, ma topon mpes.

Malala lajaytsja.

Quina 'ücj sin 'yüsa Dios tjevele jin."

Nin tjevele Isaías ca nin mpalas ne'aj.

¹⁷Nin tepyala jupj tjevele jin. Jesús ne'as tjemey na Capernaum nt'a, jupj véletsja Dios po'ó pülcj jis walap'a'á, ne'aj tapatja sin popé. Véletsja: "Aplijila t'as malala nyuca la tjüjí. 'Üsüs la müjí quinam Dios jos jinwá. 'Üsüs way quinam Dios ca müjü'tüs. Jepa jupj. Leñ way ca müjü'tüs nosis nt'a", nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Jesús niyom yulupjana jis lal tjevele ca ncul, cus ncoïcocj.

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸Jesús tjuwínetsja 'üsú la nt'a. Niná 'üsú Galilea lotsja. Ne'aj wínetsja na, niyom mat'e yus tjinyuca. Pjaní wa Simón lotsja. Jupj ló watsja Pedro. P'a wa Andrés lotsja. Jupj Simón tsüípetsja. Yupj jis ataraya la ts'i 'üsú mo'ó. Cjul pje'á la coystsja. Lovin nin lajaytsja, tapatja yupj. ¹⁹Jesús tjevele yupj jis lal: "Ncapj ncoïcó nun. Napj ca nusin 'yüsa la mejay 'ücj la veles p'a jilal Dios mpes. Nin mpes ca nepénowa cus ncoïcocj wa jupj", nin tjevele Jesús. ²⁰Leñ way tübüntüpj yupj jis ataraya, tjil Jesús lal.

²¹Tsjicj way tjil na, Jesús tjinyuca la p'a wa niyom mat'e. Pjaní wa Jacobo lotsja. Ma'ajapj Juan lotsja. Juan Jacobo tsüípetsja. Zebedeo jatjampan waytsja yupj. Játjatsja yupj jis barco* mo'ó, yupj jis papay lal. Jis ataraya 'ücj lajaytsja. Jesús jis la tjemyona ncul yupj, ca cus ncoïcocj. ²²Leñ way tjil Jesús lal. Barco tübüntüpj tjil. Tjil jis papay mpe.

Jesús sin tji'yüsa lis tji Galilea mo'ó. Jis tji'yü'sa lis tji wa malala jisas.

(Lucas 6.17-19)

²³Jesús tjuwínetsja jun ta'á Galilea mo'ó. Newa sin 'yüsa la sijitsja judiopan*. Wosis judiopan 'a jis tjimyula nt'a sin tji'yüsa lis tji jupj lovin. Pülcj jis walap'a'a tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios mpes. Tjevele quina ca müjü'tüs Dios yupj jis lal. Jupj jis tji'yü'sa la tji wa pjü malala jisas ne'aj. Jis tji'yü'sa la tji wa pajal sin napnapj witjacj. ²⁴Nin mpes yupj tjowelepj Jesús pajal 'üsütsja. Campa nepé tapatja tjepjyacañ watsja Jesús po'ó. Pjü Siria mo'o tapatja pjyacañ watsja jupj po'ó. Mpes yupj jis tucuman wa malala jisas yupj sin popé Jesús nt'a. Nepénowa pasal nepé vyájatsja. Nepénowa lapanenpan jatjatsja

yupj jisas mo'ó. Nepénowa yun jyu'ya jin lajaytsja. Nepénowa ma polel 'yutanaäntsja. Pjü way Jesús jis tji'yü'sa lis tjiyi. ²⁵Pajal pülcj tjiquil yupj nt'a. Cus tocoñ wa yupj tjemey nt'a. Pülcj way tjiquil Galilea mpe, Decápolis mpe 'ots'ipj, Jerusalén mpe 'ots'ipj, Judea mpe 'ots'ipj. Tjiquil wa 'üsü na'aj po'ó patja mpe, 'üsü Jordán ló.

Jesús tjevele pjacj más 'üsüs jos ca nsem.

(Lucas 6.20-23)

5 ¹Jesús pjel'á tóñcatsja. Jupj tjinyuca gente pajal pülcj tjiquil, 'a jis tjimyula yupj nt'a. Nin mpes tucuc' popa viyá tjemey, tsjicj way p'in. 'Etjele yupj, ca sin 'yüsa la mijis. Jupj nt'a tjiquil watsja yupj discipulopan*. Quelel pjyacaäntsja yupj tjevele mpes. ²Nasa tjiquil na, yupj sin tji'yüsa lis tjiyi. Nin tjevele:

³ "Nun po jisas ca Dios nucopj mp'a'sas, pajal 'üçj nujisas nsem nun.

Dios nun jis Jepa quinam, niná nujostsjas mpes.

⁴ Nun pajal 'aplijila jotjaqué, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Dios ca 'üçj nujos la mijis.

⁵ Nun nujola nun tsjictjacj way p'in, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Nosis nun nuts'a'l'á ca nsem, nin nujola mpes.

⁶ Nun pajal quelel 'üsüs lojí Dios jos jin, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Dios ca nucopj mp'a'sas ca 'üsüs la müjí, nujisas jinwá.

⁷ Nun quelel jis capj mp'a'sá la p'a wa, malala se palá na, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Jupj ca nucopj mp'a'sas wa nun.

⁸ Nun nepénowa pjaní p'in quelel lojí. Nun quelel lojí Dios jos jin. Nin mpes ca 'üçj nujisas nsem nun.

Nun ca jus nucú Dios.

⁹ Nun tsji! lojí, la p'a wa ca perdonar lis mijicj yupj yuwá, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Dios ca mveles nun yupj jatjampan, jucucuspan.

¹⁰ La p'a wa malala lajay nun jilal, nun 'üsüs lojí mpes Dios jos jin, pajal 'üçj nujisas nsem wa nun.

Dios nun jis Jepa quinam.

¹¹ "La p'a wa malala javelepj nun jis lal nun ncapj coïcó mpes, pajal 'üçj nujisas nsem. La p'a wa malala lajay nun jis lal, nun ncapj coïcó

mpes, 'ücj nujisas nsem wa. La p'a wa la tsuwil nun po'ó ncapj coñcó mpes, 'ücj nujisas nsem. ¹²'Ücj nujisas t'as nin tepyala mpes. Po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'ó, 'üsüs la tjüjí mpes. T'ücl' way niná. Nin p'iyá nu tepyala nun, profetapan* püna tapatja jis tepyala jin p'iyá. Dios ma jisas malala la tjajay wa yupj jis lal", nin tjevele Jesús.

Nosis casá patja ca nucucj Dios ts'uyupan 'üsüs lajay. Nin mpes ca jus nlayecj Dios 'üsüs.

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nun sal jinwá nosis casá, nun ncapj coñcó mpes. Sal mpes ts'ucú pisis, ma malala mpalas, ma mojo jupj. Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay jupj. 'üsüs tulucj jupj. Na'aj la ts'i p'in, ca casá majatsjacj gentas. Nin p'iyá nun jis lal, mpes sal 'üsüs jinwá t'as nun.

¹⁴"Nun ncapj coñcó, nun jaw jinwá nosis casa'á. Nun mpes la p'a wa ca sin mü'üsüs Dios mpes. Pülicj patja tucuc' pacá nt'a, ma polel pjya'leñ. Yupj patja nt'a 'ücj la nuc. Nin p'iyá, la p'a wa januc wa nun lojí jin. ¹⁵'Iyó su müjü na, ma jun t'o'nó quiliyú lal. 'üsüs way nt'a p'in ca mpüntú, 'iyó jaw ca pjü nucucj jis wa nt'a. Nin p'iyá jaw jinwá ca nsem nun, nosis casá patja jis lal. ¹⁶Nun jaw jinwá ncapj coñcó mpes. Nun lojí Dios jos jinwá, nun jaw jinwá la p'a jis lal. Nin la müjí Dios jos. Nin mpes ca la p'a wa nucucj nun 'üsüs lojí. Ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó", nin tjevele jupj, Jesucristá.

Dios ts'uyupj ca 'üsüs la mijicj. Ma ca niswa malala la mijicj.

(Mateo 19.9; Lucas 6.27-30, 32-36; 12.57-59; 16.18; Marcos 10.11-12)

¹⁷Niná Jesús tjevele wa yupj jis lal, neven po'o 'a jis tjimyula na: "Pajal püna Moisés* tjevele judiopan* jis lal Dios tijiyü'tá. P'a wa profetapan* tjowelepj wa Dios jostsja mpes. Newa nin ca nsem yupj tjowelepj jinwá. P'a casá velé tulucj. Nusin tjü'üsüs niná. Napj lejaj pjü ca mpalas yupj tjowelepj jinwá. ¹⁸Dios lovin ca müjü'tüs niná p'iyá, püna tijiyü'ta jin p'iyá. Nin ca nsem tsjun po'o jala p'in, nosis jala p'in. Pjü ca mpalas yupj tijiyü'ta jinwá. Niná t'ücl' way. ¹⁹T'ücl' tulucj 'ücj ma lojí pjü way Dios tijiyü'tá. Nun pjaní way p'in ma lojí Dios tijiyü'tá, malala nin. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí wa 'ücj ma lajay niná, malala pajal. Niná sin 'yüsa lajay tsjictjacj way p'in ca nsem yupj Dios jyü'ta nt'a. Nun pjü way lojí Dios tijiyü'ta jinwá, po 'üsüs way niná. Nun la p'a wa sin 'yüsa lojí ca pjü la mijicj Dios jyü'ta

jin, 'üsüs way niná. Niná sin 'yüsa lajay, ca noypan nsem Dios jyü'ta nt'a. ²⁰Moisés popel sin 'yüsa lajay ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Fariseopan* ma pjü way lajay Dios jos jinwá. Ma yupj jinwá la müjí. 'üsüs la müjí la p'in Dios jos jin. Nun yupj jinwá lojí, ma nun jis Jepa nsem Dios lovin.

²¹"Pajal püna Moisés* tjiyyü'ta: 'Ca ma jis mü'lü'nacj la p'a'. Nun la p'a 'ü'ná, jepapan ca nucopj ntülcj, ca nu mü'lü'nacj ca nun. Püna tapatja salejeptsja niná Moisés tjiyyü'tá. Nun solejé wa niná. ²²Mop'in napj najas más 'üsüs la müjí püna tapatja jis lal. Dios jos 'üsüs ca la müjí. Jos wa 'üsüs nujola nun. Mpes napj nin velé niná: nun ts'u 'inyá p'a jis lal, jepa 'ücj ca nucopj ntülcj. Nun welé wa p'a lal: 'Jey c'a jipj', judiopan* jis jepapan 'ücj nucopj ntülcj nin tjowelé mpes. Nun welé p'a lal: 'Malala jipj pajal', Dios 'ücj ca nucopj ntülcj 'awa püné nt'a.

²³"Nin mpes ma malala la müjí la p'a lal. Nun malala la tjüjí na p'a lal, la tjomoná jupj ca perdonar la numijis nun. Nun ma 'ücj la tjüjí na p'in, ma polel t'emel la 'ayas Dios mpes. Nasa quelel 'oyá Dios mpes ca nacj, Dios wo* mo'ó. Quelel 'oyá na, nujola pyala nun malala la tjüjí p'a lal. ²⁴Ma ca ma'ayá Dios mpes quinam. Niná nujola tepyala na, lowa jupj nt'a, püna malala la tjüjí nt'a. Tjowelé nujisas jupj ca perdonar la numijis. Tjowelé nujisas nun jupj jomicapan ca nsem quinam. Niná la tjüjí na 'ücj lowú Dios wo nt'a, t'emel nu la 'ayas", nin tjevele Jesús.

²⁵Jesús sin tji'yüsa lis tjihi wa más 'ücj po 'in leñ way ca nlaca ca la monacj ca p'a perdonar la qjuis mijis, ncupj malala la tjiijicj. Ninana Jesús tjevelá: "Nun jis enemigo quelel t'ya mveles nun mpes lay nt'a ca nacj. Nin quelel liji jupj, leñ way lowa jupj nt'a. La moná ca perdonar la numijis. Nun malala la tjüjí jupj juts'a'á, nun ca p'a wa seyasa ma'ayá jupj, malala la tjüjí mpes. Nun ma lojí niná, nun jis enemigo ca mim jepa já'asa nt'a, ca mveles nun malala la tjüjí. Nin mpes ca jepa nucopj ntülcj. Jepa ca mveles jupj auxiliar lal cawilta mo'o ca nu wama manus. ²⁶Jepa ma wa ca nusin majamas ma pjü way jaylacj la tjüjí jupj la tjemyona mpes. Pjü way jaylacj la müjí nun. Niná t'üç' way", tjevele Jesús. Pjü way mpes sin tji'yüsa lis tjihi ca Dios qjuis capj ntülcj, ma le monacj la p'a ca perdonar la qjuis mijicj cupj malala lis tjiijicj na.

²⁷Jesús tjevele wa niná: "Tsjay püna tjüjütütsja niyom ma ca ne'aj ma'nucj sejats'om tulucj. Tjüjütütsja nequem ma ca mal jis voyum tulucj jis lal. Nun solejé niná. ²⁸Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay jis

lal. Dios jos 'üsüs lojí. Jos wa 'üsüs way nujola nujos mo'ó. Yom quepj si nucú ne jos jupj, malala niná Dios lal. Jupj quelel malala líjitsja, malala wa, jupj niná t'üç' la tjiji jin p'iyá.

29 "Po ma malala la müjí nun. Nun nucú mpes p'in quelel malala lojí, po ma tjunucú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun, nujun t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'üçj nujun tulucj, ne ma ca mpem nup'lüy pjü 'awa püné nt'a. 30 Nun quelel malala lojí nun numos li'inyampe mpes, ma la müjí. Nujola t'as numos cjuwá jinwá, numos t'ü, na'aj la ts'i jinwá. Malala lajay ca mal 'awa püné nt'a, mpem ne'aj. Más 'üçj numos cjuwá ne ma ca mpem nup'lüy pjü 'awa püné nt'a.

31 "Püna javeleptsja: 'Yom quelel se jamá jats'om, ca papel ma'ayas jupj. Papel ca mveles niná jupj jats'om tulucj quinam.' 32 Nin la tjajaytsja püná. Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Ma najas nun sejats'om so jamá. Jets'om la p'a yom lal wine, nin mpes p'in 'üçj se jam jupj. Yom se jamá jats'om, jats'om la p'a lal ca mwayis ca nacj. Jupj la p'a voyum nta'as, mop'in nin, Dios ca ma voyum lal wine mveles jupj. Nin p'iyá yom lal. P'a yom jats'om lal woya, Dios ca ma jats'om ne'aj mya'na mveles jupj. Malala lajay p'in Dios lal.

33 "Nun solejé wa püna tjüjütütj püna tapatja jis lal ma la ntsawilicj. 'T'üç' la müjí pjü way nun tjowelé Dios lal. Jupj nun jis Jepa Püné, nin tjüjütütj yupj. 34 Napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. T'üç' tjowelé lovin. Po ma jurar* la müjí. Ma wa jurar la müjí tsjun po'ó mpes. 'Üçj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios p'in jyü'ta tsjun po'ó. 35 Ma wa jurar la müjí nosis mpes. 'Üçj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Dios jyü'ta wa nosis nt'a. Ma wa jurar la müjí Jerusalén mpes. Ne'aj pülicj patja nt'a Dios Jepa Püné. 36 Ma wa jurar la müjí nun sey pjucj mpes. 'Üçj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Nun ma ca polel la müjí nun jis ts'il pjaní pje, nun jis ts'il pjaní te. 37 Nin mpes ma ca jurar la müjí. T'üç' tjowelé la p'in. Gente jurar lajay na, diablo* jos jin lajay.

38 "Püna javelepj watsja niná: la p'a malala la tjiji nun lal, 'üçj wa malala lojí jupj lal. 'Malala liji jun la p'a lal, 'üçj wa malala la mijis wa jupj jun. La p'a wis 'yula, 'üçj wa lu 'ul jupj wis', nin javeleptsja yupj püná. Nun solejé niná. 39 Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Jis ma'ayá la p'a ca malala la mijicj nun jis lal. La p'a wa nupjocj po'o tyüla li'inyampe po'ó, nun ca ma'ayá nancupwepe tyüla wa. 40 Jipj enemigo quelel t'ya vele jipj mpes ca nacj. Jos wa jepa ca la monas jin quip wampa, jipj la tjejay mpes. Tje'yaya jipj enemigo

jin quip wampa. Tje'yaya wa jin quip pje'apa. ⁴¹Jepa jyü'ta nlawú jupj lal legua pjaní, lowa jupj lal. Ca nlawú wa p'a legua po'ó jupj lal. ⁴²La p'a wa nun lal la mon na, jis ma'ayá wa. La p'a wa jisas nun prestar lojí, ma ca mvelé ca ma ma'ayá. Ninana napj najas.

⁴³"Püna javelepj watsja: 'Jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Ma ca jyas nsem jipj enemigopan.' Nun solejé wa niná tjowelepj. ⁴⁴Mop'in napj najas más 'üsüs lojí püna la tjajay lal. Najas nun quelel lis müjí nun jis enemigopan. La p'a malala lajaj na nun jis lal, Dios lal la tjomoná nun yupj mpes. La tjomoná jupj ca jis capj mp'a'sas. ⁴⁵Nun niná lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí. Jupj jatjampan nun, jucucuspan nun. Jupj nun jis Papay tsjun po'ó. Jupj pajal 'üsüs liji pjü jis lal. Jupj liji jyawca lots'ac!. Jyawca wa malalapan mpes. Jyawca wa 'üsüspan mpes. Jüwú jive mpes se 'aya Dios 'üsüspan mpes, malalapan mpes wa se 'aya jüwüs. ⁴⁶La p'a quelel la nusejay nun, mpes nun quelel la sojí wa yupj. Yupj ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojí yupj. Dios ma ca mveles nun 'üsüs way lojí nun nin lojí mpes. Malala lajaj ne nin p'iyá lajaj. ⁴⁷Nun 'üsüs way welé nun sejamicapan jis lal ca nacj. Ma quelel 'üsüs welé p'a wa jis lal ca nacj. Nun nin p'iyá lojí, nun más 'üsüs tulucj p'a jis lal. Ne nin p'iyá lajaj Dios ma japon. ⁴⁸Nin mpes najas pajal 'üsüs lojí nun, nun jis Papay Dios 'üsüs liji jinwá", nin tjevele Jesús.

**Nun 'üsüs lojí na, Dios ca nucus. Nun ma
ca jisas nsem la p'a ca nucucj.**

6 ¹Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nepénowa jisas la p'a wa yola yupj 'üsüs. Nin mpes 'üsüs lajaj la p'a jis la nuc. 'In tjajama ma la müjí niná. Niná lojí na, nun Nupopay tsjun po'o ma ca mveles nun 'üsüs la tjüjí. ²Nin mpes najas ma mvelé nun p'a lal nun t'emel 'oyá t'emel cjuwá. T'emel 'oyá na, lyájasa jinwá la müjí. Nepénowa jisas pjü way jus nlayecj yupj 'üsüs lajaj, mpes pjü jis walap'a'á ja'ayapj, judiopan* 'a si mulú nt'a, jümücj nt'a 'ots'ipj. Jisas la p'a wa ca mvelecj yupj 'üsüs. Yupj ma t'üc' way quelel lajaj t'emel cjuwá. T'üc' way gente p'in javelepj yupj 'üsüs. Dios ma ca nin mveles. ³Ma ca nin la müjí nun. Nun 'oyá na cjuwá jilal, lyájasa jinwá ma'ayá. Ma pjaní lal tjowelé nun 'oyá. ⁴La p'a wa ma ca jus nlayecj nun tja'ayá. Nupopay Dios p'in ca nucus. Jupj pjü way nyuca nun ma welé. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la tjüjí.

⁵"Nepénowa javelepj Dios lal, newa nin ma lajaj Dios jos jinwá. Jisas la p'a januc yupj Dios lal javelepj. Nin mpes jyünsünüü judiopan* 'a si mulú

nt'a, pülicj jil nt'a jyünsünüñ wa, ne'aj javelepj Dios lal. Niná nin lajay, ma t'üç' way 'üsüs. Napj t'üç' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs. Nun Dios lal welé na, ma ca la müjí yupj lajay jinwá. ⁶Nun Dios lal welé na, ma ca p'a lal mvelé jupj lal ca mvelé. Wama lowa nun jis wa mo'ó. Jun t'o'nó jun vilicj. Nun jis wa mo'ó ca mvelé Nupopay Dios lal, la p'a ma januc nt'a. Nupopay pjü nyuca nun pjü lojí la p'a wa ma januc nt'a. Jupj ca mveles nun pajal 'üsüs way la tjüjí nun.

⁷"Judiopan* tulucj ma sin 'yüsa Dios po'ló. Yupj javelepj Dios lal, ma 'üsüs way yola jinwá javelepj. Nin mpes nin p'iyá pajal pülicj javelepj Dios lal. Yupj yola pajal la pülicj javelepj mpes, Dios ca mpjacam. Po ma tjowelé yupj jinwá, nun Dios lal welé na. ⁸Po ma yupj jinwá la müjí nun. Nun la moná secj p'in, Nupopay Dios selé tsjan nujos. ⁹Ninana jin p'iyá tjowelé nun:

'Qjuis Papay, tsjun po'o püt'.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üsüs. Jipj p'in 'üsüs pjü jis lal.

¹⁰ Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal.

Tsjun po'o patja lajay jipj jyas jinwá.

Qjuisas wa ca nin nsem nosis casá.

¹¹ Qjuisas wa qjuesé 'an qjuis la las yacaj.

¹² Malala nyuca la tjijicj, qjuisas perdonar
la qjuesejay.

Nin p'iyá perdonar lis tjijicj la p'a, malala la qjuis tajay cupj.

¹³ Qjuis capj tjepl'ya'sa wa ma ca quelel malala
la mijicj.

Qjuis capj tjepl'ya'sa diablo* ma ca malala la qjuis mijis.

Jipj p'in Jepa. Jipj pajal püné.

'Üsüs way p'in la veles jipj 'üsüs.

Nin ca nsem lovin. Qjuisas ca nin nsem.'

Nin tjevele Jesús, cupj ca nin mvelecj Dios lal.

¹⁴ Jupj tjevele wa: "Nun ca perdonar la müjí la p'a, yupj malala la tajay na nun jis lal. Nin mpes 'üsüs la veles niná Dios lal. Nun perdonar lojí yupj, Nupopay Dios ca perdonar la mijis wa nun malala la tjüjí.

¹⁵Nun ma quelel perdonar lojí yupj, Nupopay Dios ma ca perdonar la nu mijis wa nun", nin tjevele Jesús.

**Jesús niswa tjevele cupj ca 'üsüs la mijicj Dios
mpes. Ma ca qjuisas la p'a ca nucucj.**

¹⁶ Jesús tjevele wa niná: "Nepénowa ma jalá neneyawá, Dios lal quelel javelepj mpes. Newa ma lajay Dios jos jinwá. Yupj jisas la p'a ca jus nlayecj

yupj ma jalá. Jisas wa la p'a yola yupj 'üsüs, ma jalá mpes. Nin mpes ma 'yas'üñ, ma wa sey jacjoy. Niná p'in lajay, ma 'üsüs way yupj. Napj t'üç' way velé. Gente p'in ca mvelecj yupj 'üsüs way. Dios lovin ma ca mveles yupj 'üsüs way. Po ma la müjí yupj lajay jinwá. Nun ma lojá na, po ma nuwola je nu tapalas nun. ¹⁷Nun ma lojá na, ca nusey ncjoyé wa, ca nuwola mpa'lí wa. ¹⁸La p'a ma ca jus nlayersc nun ma lojá. Nupopay Dios p'in ca jus nlayers. Jupj pjü way nyuca la p'a ma januc. Jupj ca nucus nun nin la tjújí lyájasa way jin, ca mveles nun pajal 'üsüs la tjújí", nin tjevele Jesús.

Dios p'in nujos nsem. Ma nujos nsem t'emel.

(Lucas 12.33-34)

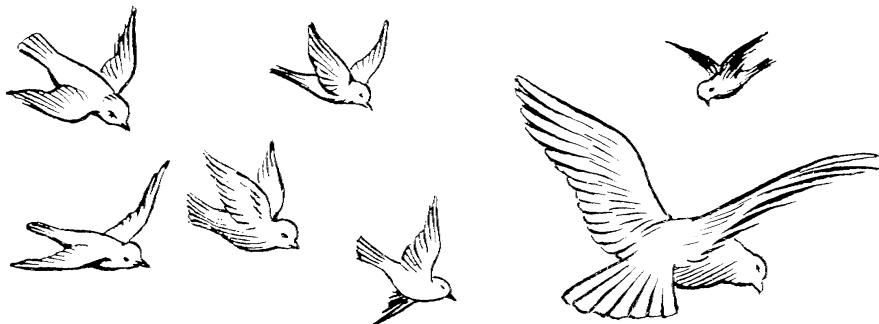
¹⁹Jesús tjevele wa niná yupj jis lal: "Ma nujisas nsem pülcj nta'á nosis casá. Nun to'á nosis casá calatsa nlajas ca nacj. 'Ücj wa la majas. Pequepan ca jun ncjoltsecj, ca wama mal la pecj ca nacj. ²⁰Nin mpes más 'üçj 'üsüs lojí nun jis t'emel lal, Dios jos jinwá. Niná lojí, ca pajal pülcj nta'á Dios pü'ü nt'a. Ne'aj ma jalá calatsas. Ne'aj ma ca majas. Ne'aj ma wama jil ne'aj la pecj. ²¹Más 'üçj pülcj to'á Dios pü'ü nt'a. Nun pülcj to'á nt'a, ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal.

²²"Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá nun nusin 'yüsa na Dios mpes. ²³Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Pajal te toñica p'in, ma nucú mpes. Nin p'iyá nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes.

²⁴"Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos. Nin p'iyá mozo ma polel tsji'liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üç' la mijis jupj patrón pjaní tjijyü'ta jinwá. Ma'ajapj tjijyü'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoicos mwalá way p'in. Ma ca jos ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji'llojí na.

²⁵"Nin mpes nin velé, po ma pajal nin nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué wa 'üçj la püt'üs. Po ma pajal nin nujola t'as tsjan nusin nqui'pá nun jis pülcj, nusin 'yawa. Dios la tjihi nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu la las. Dios la tjihi nun jis p'üy. Jupj nu ma'ayas wa ca pülcj. ²⁶Tjunucú tsipyaya. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Ma jat' ja'onsopj chiquero mo'ó. Dios se 'aya jis la las. Jupj Nupopay tsjun po'ó. Nin mpes solejé Dios ca nu ma'ayas wa nujos jin. Nun más 'üsüs way tsipyaya jilal. ²⁷¿Ncu nun más 'in püs ca mpatjaqué, nin nujola mpes p'in? Nin tulucj.

²⁸"¿Tsjan mpes pajal nujola nupülcj mpes? Tjunucú wa ts'utus witjacj. 'üsüs way yustapj lejeñi, si t'ünü wa. Yupj ma tsji'lajay. Ma wa sa lul. ²⁹Newa nin,

Tjunuca tsipyaya, Dios se 'aya jis la las. (San Mateo 6.26-27)

tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón* jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja. Jas quip pülcj jaylactsja. 'üsüs justa jas tücül'pe. ³⁰Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeñ ca nacj yacjaj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal. ³¹Nin mpes nin velé, po ma nin nujola t'as. Ma ca mvelé: ¿Tsjan ca nlajacj? ¿Tsjan ca müsiquecj? ¿Tsjan mpes ca qjuisin nqui'pacj? ³²Dios ma jisas nin yola 'oyn nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nupopay Dios selé nujisas niná. ³³Ninana p'in nujos t'as: nujos t'as nun ca nin la müjí Dios jyü'tá. Nujos t'as ca pjü mponé jupj lal. Nujos t'as ca 'üsüs way la müjí jupj jos jin. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa pjü way nun nujos. ³⁴Nin mpes po ma nujola t'as tsjan ca mpalas yayá. Yaya tjejyawca na 'ücj ca nin jele. Yacjaj malala pyala mpes p'in ca nin jele yacjaj. Ma nujola nsem p'a jawasa pyalá", nin tjevele Jesús.

Po ma tjowelé la p'a malala.

(Lucas 6.37-38, 41-42)

7 ¹Jesús tjevele wa: "Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé wa la p'a malala, Dios ca mveles wa malala nun. ²Nin ca nsem, nun la p'a po'o welé jinwá, nin jinwá ca mveles Dios nun po'ó. Nun nujola jin p'iýá, nin p'in ca mveles Dios nun jis lal ncu t'üç' la tjüjí niná.

³"¿Tsjan pjucj jele jetjam malala liji, ma nin jele más malala lejay jipj jupj lal? Nin p'iýá niná tsjan tsjicj way jetjam junma tneyaca nyuc; yo püné jipj jinma tneyaca ma nyuc. ⁴Jetjam lal velen: 'Natjam, ca ma'ayan tsjan tsjicj way jinma tneyaca pje'á li ts'i'. Jipj ma nyuc yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iýá lejay jipj. ⁵Jipj pajal malala, niná nin lejay na. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'üsüs ca jipj. Po

ma malala la mijin quinam, püna la tjejay jinwá. Niná la tjejay na, ca jus nlayen 'oyn nyuca ca cus mp'a'san la p'a wa", nin tjevele jupj.

⁶Jesús tjevele nepénowa la pjüts'ünpan Dios lal. Tjevele cupj ma ca mvelecj yupj jis lal Dios tjevelá. Ma wa ca nin mvelecj ts'a 'inpan jis lal. Yupj tsjiyó jinwá, tjevele. Malana jinwá yupj, tjevele jupj. Nun 'üsüs welé na, la mpjüts'ünüçj ca la p'in. Pajal ts'i mi'inacj ca nun tjowelé mpes, tjevele Jesús.

Newa la moná Dios lal.

(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷Jesús tjevele wa: "Newa la moná Dios lal nun, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nusé 'aya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Nun nujos Dios ca nucopj mp'a'sas, newa la moná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin la mijis. ⁸Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué. Nun lovin p'in lo moná, jupj ca nu ma'ayas. Nun newa lo moná Dios ca nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la mijis nun mpes.

⁹"Nun ca jus nlayé niná. Nun popa pjaní jupj popa tsjicj ve le moná na, ma pe ca ma'ayas jupj. ¹⁰Cjul le moná na, ma ca ma'ayas lotsjim. ¹¹Nunpan malalapan, mop'in solejé 'oyn nyuca 'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj. Nun jis Papay tsjun po'ó, 'üsüs way jupj, malala tulucj. Nin mpes ca jus nlayé jupj ca ma'ayas 'üsüs p'in, jupj lal la mon mpes.

¹²"Nujisas ca la p'a 'üsüs la mijicj nun mpes. Lovin niná p'iyá la müjí yupj mpes. Ninana Moisés* püna tepyaca. Niná profetapan* püna tapac wa ncupj ca nin la mijicj", nin tjevele Jesús.

'In tjajama ca la müjí Dios jos jin.

(Lucas 13.24)

¹³Jesús tjevele wa yupj jis lal: "Nin p'in la müjí napj velé jinwá. Niná napj velé jun vilicj la'í way jinwá, 'üçj la winin la püt'üs Dios lal. Costa tulucj 'awa püné nt'a la winin. Jun vilicj la püné jinwá ne'aj la winin. Jümüçj pajal la püné jinwá. Pülcij jil ne'aj, pajal malala se palá nt'a. ¹⁴Nin tulucj Dios lal patja mpes. Jun vilicj tsjicj way jinwá ne'aj la winin, Dios lal la püt'üs. Jümüçj la'í way jinwá. Pjaní way p'in jus nlayecj 'oyn nyuca la mijicj, mpatjam Dios lal."

Ca 'üçj wa jus nlayé pjacj liji Dios jos jinwá.

(Lucas 6.43-44)

¹⁵Jesús tjevele wa niná: "'In tjajama. Nepénowa la tsuwil. Yupj javelepj Dios mpes javelepj. Dios mpes javelepj tulucj nepenowá. 'üsüs

jin javelepj yupj ca nacj, Dios po'o japon jinwá. Malala p'in yupj. Nun nuts'a'lá jisas la p'in. Ts'isiñ yupj pajal, coyote jinwá. ¹⁶Nun 'ücj wa jus nlayé ncu t'üç' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes ca jus nlayé. Nun nucú na wolas velañ, nun jus nlayé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nun solejé jül ma 'anpüpj vyala. Tunun mwicj ma higo* vyala jupj. ¹⁷Jupj wolas 'ücj lo las, lovin nin p'iyá 'üsüs jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin nin p'iyá malala jupj. ¹⁸Jupj wolas 'ücj lo las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj lo las mvalas jupj. ¹⁹Wolas ma polel lo las, nt'ijjú, ca 'awa mo'o la nts'iyá. Nin lovin. ²⁰Nin p'iyá niná noyomes jis lal. Nun 'ücj wa ca nucú, ca jus nlayé ncu t'üç' way javelepj Dios mpes. Yupj lajay mpes p'in ca jus nlayé.

²¹"Javelepj mpes p'in ma solejé ncu 'üsüs yupj. Nepénowa javelepj napj yupj jis Jepa Püné —tjevele jupj—. Newa nin, Dios yupj jis Jepa tulucj. Dios jos jin lajay, yupj p'in Dios si jütüta popa se palá. Dios napj Mpapay tsjun po'ó. ²²Ts'ac' p'a wa napj ca mvelé pjacj 'üsüs, ca mvelé wa pjacj malala. Nin jawas ca pülicj way mvelecj napj lal: 'Jipj p'iyá cupj qjuis Jepa. Cupj jipj mpes tsji! la tjijicj. Tjevelecj Dios mpes jipj jyas jinwá. Tjijyü'tüçj tjlapanenpan gente jisas mpe. Pajal 'üsüs la tjijicj wa, gente p'in ma polel lajay jinwá. Ninana la tjijicj la p'a ca nucucj, ca sin mü'üsüs Dios pajal püné. Pjü way la tjijicj jipj mpes.' Nin ca mvelecj nepenowá. Newa ma la tjajay Dios jos jinwá. ²³Mpes nin javelepj na, napj tülü way ca mvelé yupj jis lal: 'Nun lovin ma ncapj tocoñcó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

²⁴"Nepénowa tjepjyacañ napj tjevelé, ne nin lajay napj tjevelé jin. Yom 'üsüs jas tjijyünsa wosis jin p'iyá yupj. 'Üsüs p'in jólatsja jupj. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa na tyoca nas. ²⁵T'üç' wo jas tjijyünsa na, pajal püné tjive. 'Üsú püné t'yüna wa. Pajal yüümüçj way jas tjelyapjünü lüpjü 'ots'ipj jupj wo nt'a. Newa ma tyüla wosis, tsjomis campwila toñica mpes, pwen já'asa nas. Nin p'iyá napj jyütütj jinwá lajay jis lal. Newa ca 'ücj mpatjam yupj. ²⁶Nin tulucj la p'a jis lal. Yupj tjepjyacañ watsja napj tjevelé. Mop'in ma la tjajay napj tjevelé jin. P'a yom wo jas tjijyünsa jinwá yupj. Ma jola jintsja, mpes jupj ma tyoca tsjomis. 'Amá casá jas tjijyünsa jupj la p'in. ²⁷T'üç' wo jas tjijyünsa na, pajal yüümüçj tjive. 'Üsú t'yüna. Pajal lüpjü jas tjelyapjünü watsja ne'aj, jupj wo nt'a. Mpes tyüla wa wosis. Pajal yüümüçj pjac tyüla. Nin p'iyá ca malala jis mpalas yupj", nin tjevele Jesús.

28 Jesúس tecyawaja tjevele quinam jupj quelel véletsja. Jupj tjevele tjepjyacaï yólatsja jupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjihi. **29** Jesúś Moisés* popel sin 'üsa lajay jin tuluctsja. 'Ücj jis la jütütj jinwá tjevele jupj.

Jesúś pülcj way pajal 'üsüs la tjihi, gente ma polel lajay jin.
Tji'yü'sa la tjihi jüp'üy tjamaja.
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

8 **1** Jesúś tecyawaja sin 'üsa lis tjihi na, tucuc' mpe palavin tjac!. Pajal pülcj jupi cjüil tji. Quelel jiltsja Jesúś lal. **2** Yom pjaní Jesúś nt'a tjac!. Tüic! jin tjá'asa Jesúś wolap'a'á. Malala jostsja pajal. Jupj jüp'üy pajal tjamájatsja lovin. Palá tinca jüp'üy popé. Jupj tjevele Jesúś lal:
—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

3 Mpes Jesúś pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a yom malala jos. Tjevele:
—Najas. 'I tji'ü'süs quinam.

Ninana tjevele na, leñi way tji'yü'sa niná yomen. Jüp'üy 'üsüs way tepyala jupj. **4** Yom tji'yü'sa na, Jesúś tjevele jupj lal:

—Po ma tjevele la p'a lal quinam jipj 'i tji'ü'sa. Jutja sacerdote* nt'a. Ca jis nucus. Jupj ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, Dios mpes ma'ayan, jipj 'i tji'ü'sa mpes. Pajal püna Moisés* tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayers jipj t'üc! way 'i tji'ü'sa quinam —nin tjevele Jesúś.

Jesúś cus tje'yä'sa wa israelpan popa tulucj.
(Lucas 7.1-10)

5 Capernaum nt'a tjemey Jesúś. Ne'as tjemey na, jepa militar tjac' jupj nt'a. Jepa militar israelpan* popa tuluctsja.

Militar romano* waytsja. Jépatsja jupj niyom cien jis lal. Jupj tjac' na, la tjemyona Jesúś lal jupj ca mü'ü'süs la mijis jupj jomozo. **6** Jupj tjevele:

—Namozo pajal lapj jos. Pü'ü p'in, ma polel 'utaná. Pajal nepé vyaja jupj.

7 Jesúś tjevele jupj lal:

—Napj p'iyá ca mis, mü'ü'süs la mejay jupj.

8 Jepa militar tjevele Jesúś lal:

—Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'ücj ma nawá mo'o cuy jipj. Más 'ücj jipj ca müjü'tün ca mü'ü'süs jupj la p'in. Napj selé jipj nin la tjejay na, ca mü'ü'süs jupj. **9** Napj selé jipj 'ücj jyütütj. Nin

p'iyá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin. Napj jyütütj wa niyom militar pajal pülücj. Pjaní lal velé jutja, mpes jama jupj. P'a lal velé was, mpes jac!. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji jupj —nin tjevele jepa militar.

¹⁰Jesús nin tjapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Mpes Jesús tjevele jupj cjüil tjl jis la:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan* popa tulucj. Newa ma tjinyuc Israel mpe 'esepj pajal tepyona jupj jinwá. ¹¹Pülücj israelpan tulucj ca mpatjam wa Dios jyü'ta nt'a. Pjü jun ta'á mpe ca ncul. Ca majatjum, ca nlajacj Abraham* lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa. T'üç' way nin ca nsem. ¹²Dios jostsja pjü israelpan ca ne'aj mpatjam jupj jyü'ta nt'a, mop'in ma ca ne'aj mpatjam nepenowá. Israelpan pülücj ca pje'lá lis ncopies pajal püste nt'a. Ne'aj ca pajal la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj pajal nepé vyaja mpes —nin tjevele Jesús israelpan mpes.

¹³Jupj tjevele wa jepa militar lal:

—'Ücj la winin quinam. Jipj tepyona jinwá ca nsem.

Jesús nin tjevele na, tji'yü'satsja jepa militar jomozo.

Jesús pajal pülcij jis tji'yü'sa lis tiji malala jisas.

(Marcos 1.29-34; Lucas 4.38-41)

¹⁴Pedro wo nt'a tjemey Jesús. Jesús wama tjemey jupj wo mo'ó, jus tjinyuca Pedro pwisam. Pü'tütsja jupj, malala jostsja mpes. Si 'awatsja jupj. ¹⁵Jesús jupj mos po la tje'yot'a. Po la tje'yot'a na, tji'yü'sa jupj. Leñ way jas tjiyyünsa. Tje'yaya Jesús la las. 'Üsüs tji'yü'sa quinam.

¹⁶T'yaja na, la p'a wa malala jisas tucuman Jesús nt'a. Lapanenpan pátjatsja yupj jisas mo'ó. Jupj pje'lá sin tjejyama lapanenpan. Tjl yupj jupj tjevele mpes p'in. Pjü malala jisas jis tji'yü'sa lis tiji. ¹⁷Nin la tiji jisas, t'üç' la tiji Isaías tjevelá pajal püna. Isaías profétatsja* jupj. Dios mpes tjevele. Niná Isaías tjevelá Jesús mpes: "Jupj qjuis tji'yü'sa la qjuis tiji cupj, malala qjuisastsja mpes. Jupj p'iyá 'aplilílatsja cupj 'aplilílatsja mpes."

Jesús tjevele 'onin la qjuijim cus la coñ jupj.

(Lucas 9.57-62)

¹⁸Jesús yus tjinyuca pajal pülcij 'a jis tjimyula jupj nt'a. Mpес jupj discipulopan* jis tjiyyü'ta ca mal 'üsü na'aj po'ó. ¹⁹Custjay ma tjl na, yom p'a wa tjac! Jesús nt'a. Moisés* popel sin 'yüsa lajay pópatsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Gente sin 'yüsa lejay jipj. Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

20 Jesúz tjevele costa way cus la coñ jupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jinañ, tsipyaya yupj jis tsintsil jatati wa. Nin tulucj napj lal. Napj nawá cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesúz.

21 P'a wa yom Jesúz discípulo* watsja. Jupj tjevele Jesúz lal jupj quelel se cóñcatsja jupj p'a jyawca na.

—Ntje'aya la nuc mpa'lis mpapay p'in. Tepe'e na, ca cyapj ncoñ —tjevele jupj.

22 Jesúz tjevele ma polel li nucú cus la coñ. Tjevele:

—Ncapj tecyoïca quinam. La p'a wa 'ütç 'amá jis la toc jis pülicj tepe'e na. Yupj p'iyá tecya'liiñ jinwá, yupj Dios lal ma japon mpes —tjevele Jesúz.

Jesúz tjijyü'ta lüpjü, 'üsü püné 'ots'ipj.

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

23 Jesúz barco* mo'o wama tjemey. Jupj discipulopan* wama tjil wa. 'üsü na'aj po'o jil watsja yupj. Pajal la pünetsja 'üsü, pajal campwila watsja. **24** Leñ way pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsü püné nt'a. 'üsü pajal la tjepjetpjets'é. 'üsü barco wama tjemey, quelel pít'atsja barcas. Jesúz nasa tjejyá. Newa tjejyatsja jupj. **25** Mpes jupj discipulopan jupj nt'a tjil, jas tiquilquil, ne jola tepyala. Tjowelepj:

—Qquis capj tjep'ya'sa, qquis Jepa. Qquis qjues nt'ancam.

26 Jesúz tjevele yupj jis lal:

—'Ots'ots' way p'in poné nun napj lal. ¿Tsjan mpes locj jeyá? —tjevele.

Jas nisa jupj. Cus tjeve'le lüpjü, cus tjeve'le wa 'üsü. Mpes lüpjü 'üt'ün nasa tepyala. 'üsü 'üt'ün nasa wa. **27** Niyom yólatsja jupj pajal 'üsüs la tjihi, pajal püné jupj. Yuwá tjowelepj: “iT'üt' way yom niná pasal püné way! 'Üçj si jütüta lüpjü, 'üsü 'ots'ipj, ne nin lajay wa jupj jyü'ta jin.”

Jesúz pje'á sin tjejyama lapanenpan.

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

28 Ne'as tjemey 'üsü na'aj po'ó. Jesúz tjemey nt'a Gadara lotsja. Ne'as tjemey na, niyom mat'e tiquil la nyüjüsüñ jupj. Panteón mpe tiquil yupj ne'aj. Janucun waytsja yupj, nin p'in lapanenpan jisas mo'o tapatja yupj. Pajal ts'a 'intsja yupj, mpes la p'a wa ma polel jiltsja ne'aj, yupj tjelyawuñ nt'a. **29** Yupj Jesúz jus tjunuc na, pajal yumüç la tupuyupj:

—¿Tsjan mpes tjacuy quinam cupj nt'a? Jipj Dios Jatjam. ¿Ncu ca malala la qjuis mijin? Nin jawas jyawca tulucj nin la mijin mpes —nin tjowelepj yupj Jesús lal.

³⁰Ne'aj way p'in 'in malana pajal pülcj tjelyawuü, jalatsja ne'aj.

³¹Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal:

—Jipj ca müjü'tün ca nlaca ncupj ca nacj. Qjuisas jyütütj ca nlaca malana jisas mo'ó.

³²Jesús tjevele laptopenpan jis lal:

—Lowa nepé.

Mpes pje'á tjal niyom jisas mpe. Malana jisas mo'o tjal. Jisas mo'o tjal na, malana pjü ts'equeneü neven palavin, 'üsü püné mo'o tjal yupj. Jis qjues t'anca, tecya'liiñ pjü.

³³Niyom malana jajamapj tjunuc nin tepyalá, ts'equeneü yupj pülcj patja nt'a. Pjü tjowelepj Jesús la tijá. Niyom po'o tjowelepj wa, yupj ne laptopenpan jisas mo'o tapatja piña p'in. ³⁴Mpes pjü way tjiquil la nyüjüsüü Jesús. Pues pjü way pülcj patja mpe tjiquil. Jus tjunuc na, pajal la tjomon Jesús lal yupj ca mim yupj mpe.

Jesús tji'yü'sa la tiji ma polel 'utaná.

(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

9 ¹Jesús niswa wama tjemey barco* mo'ó. 'Üsú na'aj po'o tjemey yupj, piña tüpü'ü nt'a. ²Ne'as tjemey na, niyom nepenowá tjiquil yupj nt'a. Malala jos tucuman hamaca lal. Malala jos ma polel 'utanatsja. Yupj topon Jesús 'ücj la qjuijis lo 'ü'süs yupj. Jesús jus nleya yupj topon, ne yupj tjevele malala jos lal:

—Ma nin jele t'as. Jin tjiyocj wa ca nsem. Napj perdonar la 'ejay malala la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

³Ne'aj játjatsja noyomes Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Yupj ma jisastsja Jesús tjevelá. Yupj yólatsja Jesús tjevele pajal malala. Dios p'in 'ücj nin vele, yólatsja. ⁴Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes pajal malala nyuca nujola nun? ⁵Napj 'ücj velé: 'Napj perdonar la 'ejay jipj malala la tjejay Dios lal'. Napj 'ücj wa velé: 'Jin tjiyünsa, mim'. ¿Cana más 'in costa la veles? ⁶Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.

Jupj tjevele wa malala jos lal:

—Jin tjiyünsa. Jipj hamaca nt'ya, nt'an. Ca mim wyá nt'a.

7 Leñ way jas nisa malala jos. 'Ücj jostsja quinam. Tjemey wo nt'a.
8 Pülcj way tjunuc niná nin tepyalá. Tjunuc na pajal 'üsüs yola tepyala
 Jesús la tiji mpes. Nin mpes 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Dios tje'yaya
 yom pjaní 'ücj la tiji niná, tjowelepj yupj.

Jesús jostsja Mateo ca cus ncoñcos yupj.

(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

9 Jesús tjemey nepé. Jupj jámatsja na, jupj tjinyuca yomen. Yom
 niná impuesto jaylacj t'e'léncatsja jepa mpes. Wa nt'a t'emel t'e'léncatsja
 nt'a já'asatsja yupj. Niná yom Mateo lotsja yupj. Jesús tjevele yupj lal:
 "Ncapj tecyoïca jipj. Najas ncapj cyoñ lovin." Leñ way jas tjiyünsa
 Mateo, cus tecyoïca yupj.

10 Locopyaya Jesús Mateo wo nt'a já'asatsja. Ne'aj lyájatsja t'awaná
 yupj discipulopan* jis lal. Ne'aj tjiquil wa, tjalá watsja niyom pülcj.
 Nepénowa impuesto jata'epj tapatja Mateo jinwá. Yupj pequeñtsja
 püna p'in. P'a witjacj ma t'üç' la tjajay Moisés* popel tjiyyü'ta jinwá.
11 Fariseopan* tjunuc Jesús já'asatsja yupj jis lal, lyaja watsja yupj jis
 lal. Mpes yupj jis la tjü'üy Jesús discipulopan jis lal:

—¿Tsjan mpes lyaja nujepa impuesto jata'epj jis lal, malala lajay jis lal wa?

12 Jesús tajpjaca yupj jis la tjü'üy. Mpes yupj tjevele yupj jis lal yupj
 quelel se p'á'satsja malala lajay. Tjevele:

—'Ücj jisas ma jisas la p'a si ts'ucú. Malala jisas p'in jisas niná. Napj si
 ts'uc jinwá lejay malala lajay jis lal, ne yupj ca cü'ü'süs quinam. **13** Nun
 ma nusin 'üisa tsjan jos Dios. Dios tjevele yupj Popel mo'ó: 'Napj najas
 la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'lá la p'a wa. Niná lojí más
 'üsüs Dios mpes 'oyá lal.' Lowa nun, nusin tjü'üsüs tsjan mpes nin tjevele
 Dios. Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala
 lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplijila nsem malala nyuca
 la tjajay mpes. Dios jos 'üsüs la mijicj quinam yupj jos jinwá. La p'a wa
 'üsüs lajay Dios jos jin. Niná napj ma velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(*Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39*)

14 Locopyaya Juan discipulopan* tjiuil Jesús nt'a. Juan bautizar*
 liji watsja püná. Jupj discipulopan tjowelepj Jesús lal:

—Nenéyawa ma lyajacj cupj, quelel velecj p'in Dios lal. Nin p'iyá
 fariseopan* ma jalá wa neneyawá, quelel javelepj p'in Dios lal. ¿Tsjan
 mpes ma nin lajay jipj discipulopan*, Dios lal la veles?

15 Jesú斯 tjevele jupj discipulopan* ma nin lajaytsja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Nin jawas yom judío* woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coïi jupj. Pajal 'üçj jisas jatja; ma la puyupj yupj. Nin p'iyá napj discipulopan* jis lal. Napj yupj jis lal 'os. 'Üçj javelepj napj lal. Nin mpes 'üçj jisas jatja yupj. 'Üçj yupj jalá. P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nlajacj neneyawá, ca mvelecj p'in Dios lal —nin tjevele Jesú斯.

16 Jupj tjevele wa jupj lal japon ma polel nin p'iyá jis la jay püna tapatja la tjajay jinwá.

—Nin p'iyá ma polel jul sa lul jis pü'lü'l pü'l pü'lü'l seyasa mpes —tjevele—. Nin lajay na, pü'lü'l seyasa laí pyala. Mpes pü'lü'l pü'l way ca la ntsü'üm, ca püné way la jul nsem. **17** Nin p'iyá wa, judiopan* uva 'üsü seyasa jatatj na. Uva 'üsü seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pü'l way mo'ó. Nin lajay niná, pjoloc' pü'l ca mpjoltem 'üsü myolca mpes. Tjopjolta na, uva 'üsü ca jus ncocom. Malala ca mpalas wa pjoloc!. Nin mpes ma lajay niná. Uva 'üsü seyasa jatatj na, pjoloc' seyasa mo'o ca nt'ucj. Nin mpes ma ca malala mpalas uva 'üsü, ma wa ca malala mpalas pjoloc! —nin tjevele Jesú斯.

Jesú斯 jas tjiyyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tjiyi jupj. Nin wa tji'yü'sa la tjiyi wa quepj malala jos.

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

18 Jesú斯 newa véletsja na yupj jis lal, yom p'a wa tjac! yupj nt'a. Yom niná jepapan pópatsja judiopan* 'a si mulú nt'a. Tjac! Jesú斯 wolap'a'á, tüic' jin tóñcatsja. Yom niná tjevele:

—Ncucus yas way tepe'e. Was nawá nt'a. Najas po la mo'ot'en ncucus, ca jupj mpü'üm.

19 Mpes Jesú斯 tjemey jupj lal. Jesú斯 discipulopan* tjil wa Jesú斯 lal. **20** Jiltsja na, quepj pjaní Jesú斯 cjüil tjac!. Quepj niná po la tje'yot'a Jesú斯 jas quip, tsjan po velaañ mpes. Malala jostsja, ne nin la tjiyi jupj. Año dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa. **21** Jupj jólatsja: “Jesú斯 jas quip po le 'otj p'in, ma 'ü'süs ca napj”. **22** Jupj po la tje'yot'a na, Jesú斯 la nujuya, jus tjinyuca quepan. Tjevele jupj lal:

—Ma nin jele t'as, Ncucus. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay, nin mpes 'i tjü'ü'sa jipj.

Jesú斯 nin tjevele na, tji'yü'sa quepan.

23 Locopyaya Jesú斯 judiopan* jis jepa wo nt'a tjemey, jupj jámatsja nt'a. Nasa püliçc 'a jis tjiimyula jupj wo nt'a, jupj jucucus tepe'e mpes.

Nepénowa jis flauta* la tjupjus. Nepénowa pajal yumüçj la tupuyupj. Jesús yus tjinyuca, ²⁴tjevele:

—Lowa, nun pjü way. Tsjicj tepe'e tulucj. Tjejyá p'in.

Jesús seletsja jupj ca 'yü'sa la mijis, mpes nin tjevele. Yupj ma topón. Tjuwi'lïïn p'in. ²⁵Jesús pjü pje'á sin tjejyama. Tjil na, tsjicj tüpü'lü nt'a tjemey, mos ntjü'lle jupj. Nin la tiji na, jas tijiyünsa tepe'á. Nyucunutsja jupj quinam. ²⁶Ne'aj way tapatjá pjü jis wala tjowelepj ninana tepyalá. Mpés pjü ne'aj jus nlay Jesús la tiji niná.

Yun tulucj jis tji'yü'sa lis tiji Jesús.

²⁷Jesús judiopan* jis jepa wo mpe tjemey quinam. Tjemey na, niyom mat'e cjüil tjil wa. Manas yun tuluctsja yupj. Yupj la tupuyupj:

—Qjuis capj tjep'ya'sa. Jipj niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj. Jipj David* popa p'iyá, locopyaya tüpüt! —nin tjowelepj yupj.

²⁸Jesús wama tjemey na, niyom yun tulucj wama tjil wa. Yupj tjiquil Jesús nt'a. Jupj jis la tji'yüya:

—¿Ncu poné nun napj polel nu 'yü'sa lejay nuyun?

—Nin pyonecj —tjowelepj yupj.

²⁹Jesús jis yun po la tje'yot'a. Tjevele:

—Nun poné jinwá nsem.

³⁰Leñ way 'üçj januctsja yupj, jis tji'yü'sa. Locopyaya Jesús tülü way jis tijiyü'ta ma nin mvelecj 'oyn nyuca jis tji'yü'sa yupj. ³¹Mop'in ma la tjaxay Jesús tjevele jinwá. Tjil na, pjü jis lal tjowelepj niná Jesús la tiji yupj mpes. Mpés pjü ne'aj way p'in tapatja, pjü tjepjyacañ niná tepyalá.

Jesús tji'yü'sa la tiji ma polel véletsja.

³²Noyomes püna yun tuluctsja pjelá tjil na, la p'a wa noyomes tjiuil wa Jesús nt'a. Yom ma polel vele lal tjiuiltonsja yupj. Lapanen pü'ütsja yupj jos mo'ó. Nin mpes ma polel véletsja. ³³Jesús pjelá jas tjejyama lapanen. Nin la tiji na, 'üçj véletsja yomen. La p'a wa tjepjyacañ niná tepyalá. Tjepjyacañ na, yupj yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tiji. Tjowelepj: "Lovin ma tjinyucuctsja niná Israel mo'ó".

³⁴Newa fariseopan* ma 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Yupj javeleptsja: "Lapanenpan jis jepa se p'a'sa Jesús. Nin mpes 'üçj pjelá sin jyama lapanenpan."

Jesús pajal jólatsja gente malala jis tepyala mpes.

³⁵Jesús jun talá tjuwine Galilea mo'ó. Pjaní pjaní tjemey pü'lüçj patja nt'a, pjaní way p'in patja nt'a 'ots'ipj. Jupj tjemey nt'a sin tji'yüsa lis

tjiji lovin judiopan* 'a jis tjimyula nt'a. Pjü jis wala tjevele pajal 'üsüs tepyala Dios mpes. Tjevele quina ca jis müjü'tüs Dios. La talata malala jos, jupj tjil'yü'sa la tjiji wa. Pajal sin napnapj jinjisatsja jis tjil'yü'sa lis tjiji wa pjü. ³⁶Jupj gente pülcj yus tjinyuca na, pajal jólatsja yupj mpes. Oveja* yusapj jinwá yupj, jólatsja Jesús. Leñtsja pjacj jis cüjamas. Lapj nyuca yólatsja yupj lovin. Ma polel jis capj tjep'ya'sa yupj p'iyá. ³⁷Mpes Jesús tjevele jupj discipulopan* jis lal: "Pajal pülcj ma sa coñ Dios custjay. 'Ücj wa Dios jatjampan jis la pal yupj. Pülcj velañ jinwá yupj napi lal. Mop'in namozapan pjaní way p'in, ca jis lal ncul pjü. ³⁸Mpes la tjomoná nun Dios lal mozopan pülcj ca sin majamas yupj nt'a. Jupj p'iyá jyü'ta jupj mozopan. La tjomoná pülcj jilal ca mvelecj yupj napi mpes. Nin mpes ca pülcj mponecj napi lal, ca Dios jatjampan jis mpalas", tjevele Jesús.

Jesús niyom dóceya sin tjejyama ca tsji' la mijicj yupj mpes.

(Marcos 3.13-19; 6.7-13; Lucas 6.12-16; 9.1-6)

10 ¹Jesús discipulopan* dóceya jilal tjevele jis la cuwis. Jupj lis tjiji jupj apostolpan* yupj. Tjevele ca p'a nt'a mal, ca tsji' la mijicj yupj mpes. Jupj jis tje'yaya 'ücj pje'á la nts'iyacj lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'ücj jis mü'lü'süs la mijicj ca pjü malala jisas. Pjü sin napnapj witjacj, pjü 'ücj ca jis mü'lü'süs la mijicj wa.

²Ninana apostolpan* jis lá: mwalá way Simón lotsja. Pedro ló watsja jupj. Jupj tsüiipe Andrés apóstol watsja. Jacobo pjaní watsja. Jupj tsüiipe Juan pjaní watsja. Yupj ne Zebedeo jatjampan. ³Felipe apóstol watsja, Bartolomé pjaní watsja; Tomás pjaní watsja jupj. Mateo pjaní wa. Jupj impuesto jaylacj t'e'enca watsja püna. Jacobo apóstol watsja jupj, jupj ne Alfeo jatjam. Tadeo pjaní watsja jupj. ⁴Simón p'a watsja. Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan* popa tulucj, ne nin. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa jupj. Judas Iscariote apóstol watsja. Jupj Jesús enemigo tepyala. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj.

⁵Jesús sin tjejyama niyom nenem, tsji' lajaj yupj mpes. Jupj jis lal tjevele wa 'oyn nyuca la mijicj tjil na. Ninana Jesús tjevele yupj jis lal: "Po ma nlawú judiopan* tulucj nt'a —tjevele jupj—. Ma wa nlawú Samaria* mo'o patja nt'a. ⁶Cupj nepé nt'a nlawú p'in, israelpan* nt'a p'in. Yupj ma sa coñ Dios. Oveja* leñ jis tjevyala jinwá yupj.

⁷"Nun lowú na, pjü jis lal tjowelé Dios ca Jepa ma'ajam yupj nt'a quinam. ⁸Malala jisas jis mü'lü'süs lis müjí wa. Tecya'liiñ sin müjünsú,

ne yupj ca mpatjam. Jis mü'lü'süs lis müjí wa jis p'üy tjamaja. Pje'á sin majamá wa lapanenpan. Ma la moná nun lojí mpes. Nun ma jaylacj la tjüjí napj la tjejay nun mpes. Así 'üsüs la müjí wa la p'a mpes. Jaylacj tulucj 'ücj ca nsem." ⁹Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun nasa lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujisas mpes. Ma t'emel t'o nun. ¹⁰Po ma ve t'o, yacjaya nu lo las. Ma ca mát'eya nusin nqui'pá nlawú. Ma ca p'a wa nt'a p'a wa caite. Ma wa ca nt'a tjacaj. Nun lowú nt'a, ne'aj nun ca 'üsüs la müjí yupj mpes. Mpés más 'ücj yupj nu ma'ayacj nujisas.

¹¹"Nun pülicj patja nt'a ca nlawú neneyawá. Más 'in la' way patja nt'a ca nlawú neneyawá. Nun lowú nt'a, yom 'üsüs way ca la mpalá nun ne'aj. Jupj lal ca la moná ca jupj lal mpatjaqué. Ne'aj potjaqué na p'in pülicj way patja nt'a, lovin ca ne'aj mpatjaqué jupj wo nt'a. ¹²Nun wama lowú na, niná yom wo mo'ó, tjowelé nujisas jupj wo nt'a patja ma yola nsem pjü mpes Dios 'üsüs la siji mpes. ¹³Yupj 'üsüs jisas nsem nun napj mpes tsji' lojí ca nacj. Nin mpes nin ca nsem nun tjowelé jin p'iyá. Nepénowa nun lowú nt'a ma ca jisas nsem nun tsji' lojí napj mpes. Ma ca 'üsüs jis mpalas nun tjowelé mpes. Nun p'in 'üsüs mpatjaqué nun tjowelé jinwá.

¹⁴Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem wa pjaní nt'a. Nenéyawa nin ca nsem pülicj patja nt'a. Mpés lowa yupj mpe. Nun lowú na nepé, nun jis tsjom sin tjowowojo, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin 'yüsa lis müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam. ¹⁵Dios ca pajal jis capj ntüliü, malala lajay jis capj tyüla na. Más ca jis capj ntüliü yupj, Sodoma nt'a tapatja jis lal. Más ca jis capj ntüliü yupj, Gomorra nt'a tapatja jis lal. Nin ca la mijis Dios ne'aj patja jis lal, yupj ma quelel pjyacaitsja mpes. Niná t'ücj way", tjevele Jesús.

¹⁶Jesús tjevele wa niná jupj sin tjejyama jis lal: "Napj p'iyá nusin jyam malala witjacj nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá, yupj malala lajay na nun jis lal. Nun oveja* jinwá. Yupj pü'á jinwá. Pajal ts'a 'in yupj. Mpés 'üsüs tjajamá nun p'iyá latsj jinwá, mop'in nin, ca 'üsüs la müjí lovin sipipj jinwá. ¹⁷'In tjajama gente jis lal. Nepénowa ca nu ntji'lii nun. Ca nu manucj jepapan nt'a, nucopj la tüü. Mo'o ca nsüpücj nun judiopan* 'a si mulú nt'a. ¹⁸Jepapan nt'a ca nu manucj nun ncapij coïcó mpes. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Nin lajay na, nun ca 'ücj mvelé yupj jis lal 'onin ne 'ücj potjaqué Dios lal napj mpes. Nin

ca mvelé wa judiopan tulucj jis lal. ¹⁹T'üç' way ca nu ntji'lïñ, ca nu manucj jepapan nt'a. Nin lajay na, po ma malala nyuca nujola t'as tsjan ca mvelé nun yupj jis lal. Dios Cjües ca nusin mü'üsüs la mijis tsjan ca mvelé nin tepyala na. ²⁰Nun ma ca cüwelé nun nujola jin. Nun welé na, Dios Cjües jos jin ca mvelé. Mpes nun welé na, Dios Cjües p'iyá ca mveles yupj jis lal.

²¹"Ne'aj patja nun jis enemigopan ca nsem neneyawá, nun ncapj coïncó mpes. Nepénowa malala ca mvelecj jis pülcpan sin po'ó, mpes jepapan ca jis mü'ül'nacj yupj jis pülcpan. Nepénowa ca malala mvelecj wa sejatjampan sin po'ó. Ca jisas wa nsem jis la 'ünan yupj. Nepénowa ca ts'i mi'inacj jis papay lal, sejamay lal wa. Ca malala mvelecj yupj sin po'ó jepapan jis lal. Mpes ca jis mü'ül'nacj jis papay, sejamay wa. Nin ca la mijicj ncapj jacoñ jis lal. ²²Pjü ma ca jisas nsem nun, nun napj nats'a lá mpes. Po ma nin nujola t'as. Nun poné napj mpes lovin, nun ca 'üçj mpatjaqué Dios lal. ²³Malala la nusejay na jun pjaní nt'a, nun ca ts'üequenequé p'a nt'a. Nun ma ca jun ta'á tjalamú custjay israelpan* patja nt'a, napj niswa tjacuwis na. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Niná t'üç' way.

²⁴"Malala la ntajay wa napj, ca nin wa la mijicj nun jis lal. Nun nusin tji'yüsa napj lal. Jupj jas tji'yüsa püné tulucj sin 'yüsa la siji lal. Nun tsji' lojí napj mpes. Mozopan noypan tulucj yupj jis jepa lal. ²⁵Mpes 'üçj nin la pal sin 'yüsa la siji lal, 'üçj wa nin p'iyá jis la pal sin 'yüsa jis lal. 'Üçj malala pyala jis jepa, 'üçj wa malala se palá jupj jomozopan. Malala tjowelepj napj nin po'ó. Tjowelepj napj p'iyá Beelzebú, jupj ne lapanenpan jis jepa. Nun napj mpülcpan. Mpes ca jus nlayé yupj más malala ca mvelecj nun po'ó napj lal tjowelepj lal.

²⁶"Nin mpes nin velé: po ma locj tjejá malala lajay jis lal. Tsjan cus tüpwiijitj, tjapjalen, cus ncjoltses ca. Püna tjapjalen la p'a ca jus nucucj. ²⁷Napj velé nun jis lal la p'a wa ma pjyacañ nt'a. Ninana tjowelé pjü pjyacañ nt'a. Napj velé nun jis lal nusapj p'in. Ninana tjowelé pjü jis lal. ²⁸Ca nacj nepena ca quelel nu mü'ül'nacj nun, napj mpes welé mpes. Po ma locj tjejá yupj jis lal. Lovin ma polel nu mü'ül'nacj nun jis qjues. Pjaní lal p'in locj tjejá. Locj tjejá Dios lal. Jupj 'üçj jis capj tyüla malala lajay 'awa püné nt'a. Ne'aj pjü malala se palá jis p'üy, jis qjues malala se palá wa.

²⁹"Po ma locj tjejá p'a mpes. Dios nusé jamá. Dios se jamá tsipyaya tsjictjacj. Tsipyaya ma ca palá nyacas, mpa'is, Dios ma jos na p'in. Tsipyaya pajal tsjictjacj. Tsipyaya mat'e, centavo pjaní jaylacj. Dios

Nupopay. Más quelel la nusiji nun tsipyaya jis lal. ³⁰Dios selé nol jatja nuts'üil. Pajal 'üsüs nusé jamá nun. ³¹Mpes po ma locj tjeyá. Nun más 'üsüs tsipyaya püluçj jis lal.

³²"Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpapay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj nucopj cyoñ. ³³Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coñcó, napj ca nin p'iyá mvelé wa Mpapay lal tsjun po'ó. Ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ. Po ma locj tjeyá la p'a jis lal.

³⁴"¿Ncu nujola napj lejay pjü way nin p'iyá yola nosis nt'a? Nin tulucj. Ma ca nin p'iyá yola napj mpes. Ca la mpa'nacj napj mpes. Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁵'Niyom nepenowá ca ts'i mi'inacj jis papay lal, jis papay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj sejamay lal, sejamay napj lal pyona mpes. Nequem nepenowá ca ts'i mi'inacj jis pisam jis lal, jis pisam napj lal pyona mpes.' Nin ca mpalas napj tjacuwis mpes. ³⁶'Jis wa nt'a patja jis enemigohan ca nsem.' Nin ca nsem napj lal japon jis lal.

³⁷"Najas yupj más quelel la najay pjü jis lal. Pajal quelel lajay jis papay, sejamay, ne napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. Pajal quelel lajay sejatjampán, jis jucucuspan, napj 'ots'ots' way p'in quelel la najay, ma polel ncapj jacoñ. ³⁸Ma jisas malala se palá, ma wa polel ncapj jacoñ yupj. Najas yupj nin p'iyá lajay napj lejay jinwá. 'Ücj napj lal malala ne palá. 'Ücj napj lal ni pü'í cruz* po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejay jinwá, ma polel ncapj jacoñ. ³⁹Pajal nin yólatsja 'onin ne 'ücj mpatjam nosis nt'a, ma ca mpatjam Dios lal. Yupj pjü jatja tjl Dios mpes, 'ücj mpatjam Dios lal", nin tjevele Jesús.

⁴⁰Niná Jesús tjevele wa sin tjejyama jis lal: "Nun ca nlawú quinam, ca mvelé napj mpes. Nun lowú nt'a, nepénowa 'ücj jisas nsem nun tjuculá mpes. 'Ücj jisas na nun tjuculá, t'üç' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas na napj mpes, t'üç' way 'ücj jisas wa nin tjejyama mpes, jupj p'iyá tjac! jinwá. ⁴¹'üsüs lajay na nun jis lal, Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, nin lajay mpes. Nepénowa 'ücj jisas profetapan* jiquil. Quelel pjyacañ profetapan javelepj Dios mpes. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, profetapan mpes liji jin p'iyá. Nepénowa 'ücj jisas yom 'üsüs jac!. 'Ücj jisas jupj 'üsüs liji Dios jos jinwá. Nin mpes Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes, yom 'üsüs mpes liji jin p'iyá. ⁴²Nepénowa 'üsüs lajay napj lal pyona lal, jupj napj discípulo* mpes. Tsjicj jupj ca nacj, discípulo niná. 'üsüs tsjojose p'in ja'ayapj lo müs ca nacj. Nin lajay p'in, Dios ca 'üsüs la mijis yupj jis lal nin la tjajay mpes. T'üç' way niná", nin tjevele Jesús.

11 ¹Jesús t'üç' tjevele quinam discipulopan* dóceya jis lal. Jupj sin 'yüsa la síjitsja 'oyn nyuca la mijicj. Jupj t'üç' tjevele na, tjl yupj. Jupj wine watsja jun ta'á Galilea mo'ó, pülicj 'a mulú patja nt'a. Jis walap'a'a tjevele Dios mpes, sin 'yüsa lis tiji jupj.

Jesús sin tji'yüsa lis tiji jupj ninana Dios tjevele ca jas majamas.
(Lucas 7.18-35)

²Juan tjá'asa cawilta mo'ó quinam. Jupj ne bautizar* lis tiji püná. Juan jas tji'yüsatsja Jesucristo pajal 'üsüs way líjitsja. Mpés Juan sin tjejyama jupj discipulopan* mát'eya Jesús nt'a, tjl la veles jupj lal.
³Niná la tjü'üy yupj:

—¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

⁴(Yupj nasa tjunuc Jesús pajal 'üsüs la tiji. Nasa tjeypyacañ Jesús tjevelá.) Nin mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Lowa, tjowelé Juan lal nun tjapja'aqué napj nt'a, tjowelé nun tjunucú wa. ⁵Yun tulucj 'üçj januc quinam. Ma polel jiltsja 'üçj lyawuñ quinam. Jis p'üy tjamaja jis tji'yü'sa wa quinam. Jis pjat la topj 'üçj pjyacañ quinam. Tecya'liñ nepenowá sin tjüjünsüpj wa 'üçj jis la püt'üs quinam. Napj velé t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs la tiji yupj mpes. Pjü nin lejay napj, Dios tjevele jin. ⁶Tjowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'üçj jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin tjejyama jis lal.

⁷Tjl niyom nenem. Tjl na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj tjtja jis lal. Tjevele pjacj ne jupj. Jesús jis la tji'yüya: “¿Tsjan mpes tjalawú nun Juan nt'a, jis wa cjuwá nt'a tüpü'ü na? ¿Tsjan mpes quelel su nucutsja jupj? ¿Ncu visyú si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ⁸¿Tsjan mpes tjalawú jupj nt'a? ¿Tsjan quelel su nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Jepa noypan sin quip 'üsüs way yustapj. Jis wa 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. Juan nin tuluctsja. ⁹¿Tsjan mpes tjalawú Juan nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta* quelel nucutsja? Nin. T'üç' way profeta jupj. Más püné jupj p'a profetapan jis lal. ¹⁰Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal püna. Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas majamas jupj, ne ca 'üçj la mijis napj ca ncuwis mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj tjacuwis na. Nin tjevele Dios Juan mpes. ¹¹Juan más püné püna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, Dios si jütüta sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá tsjictjacj Dios si jütüta sin popé: más noypan yupj jupj lal.

12 "Juan el Bautista tjac', tjevele Dios mpes. Pajal pülcj way queel pjyacaätsja jupj tjevelá. Pojisatsja Dios yupj jis Jepa nsem. Pajal la tjomon yupj ca 'üçj mpatjam yupj jyü'ta nt'a. Newa nin quinam. Nepénowa po jisas Dios yupj jis Jepa ca nsem, mpes nin ca nsem yupj jis lal. 13 Pjü profetapan* tjowelepj Dios ca jis müjü'lüs pjü nosis casá patjá. Niná tapac Dios Popel mo'ó. Niná p'iyá tepyaca Moisés*. Jupj tepyaca Dios tjiyü'ta püná. Juan locopyaya wa tjac!. 14 Profetapan tjowelepj wa jupj ncuwim. Elías* ca ncuwim niswá, tjowelepj yupj. Elías profétatsja püna tüpü'lá. Juan el Bautista niná profeta Elías jinwá. Nin p'iyá liji jupj, Elías la tiji jinwá. Nun ma queel poné niná ca nacj. 15 Najaas pjü tjapja'aqué, pjü nusin mü'üsüs napj tjevelé", nin tjevele Jesús.

16 Jupj tjevele wa: "¿Oyn nyuca lajay quina patjá? Tsjictjacj jinwá yupj, pülcj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma queel pjelañ yupj jis lal. Mpes yümiçj javelepj la p'a jis lal: 17 'Nun ma queel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa queel pjwelequé tyoquécj jinwá. Cupj flauta* la ttipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpjwelequé, fiesta nt'a lajay jinwá? Locopyaya pajal tülüi way tjenejets'equec. Pajal 'aplijila jinwá la tjjicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nun sejamica tepe'e jinwá?" Nin javelepj tsjictjacj pjelañ na. 18 Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Yupj ma jisastsja Juan el Bautista la tijiá. Jupj la pülcj ve ma tjelyaja. Lovin ma tjümü'ü uva 'üsü. Mpes yupj tjowelepj lapanen pü'lüsja jupj jos mo'ó. 19 Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsü mü'üs napj. Newa nin, malala wa javalepj napj nin po'ó. Yupj javalepj pajal lya lovin. Javelepj 'üsü pajal mü'üs, ne maná. Javelepj impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajay sejamica napj, javalepj. Malala javalepj ncupj manas mpes. Yupj ma salejepj tsjan jisas yupj. Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tiji mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes nun ca jus cülayé cupj qjuiyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajay jis lal", tjevele Jesús.

Jesucristo jos pjü lajay Dios jos jin.
(Lucas 10.13-15)

20 Jesús nin tjevele na, tjevele wa malala la tajay israelpan* pülcj. Yupj patja nt'a pajal 'üsüs la tiji jupj, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tiji sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Más pülcj 'üsüs la tiji yupj nt'a la p'a nt'a jis lal. Newa 'aplijila tuluctsja yupj

malala la tjajay mpes. Ma quelel 'üsüs lajaytsja Dios jos jin. Ninana Jesús véletsja yupj jis lal: ²¹"Malala ca nu mpalas nun, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj pajal 'üsüs la tjejay nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala yupj. Sidón mo'o patja pajal malala yupj, nujola nun. Nun p'in malala. Napj pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, yupj nasa ca 'aplijila cüpalastsja malala la tjajay mpes. Nasa ca sin 'ücipaptsja pülül si tsutsca, nasa 'üpjú sin 'icjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ²²Dios pajal ca nucopj ntüüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nu mpalas Tiro mo'o patja jis lal. Más malala ca nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. T'üç' niná.

²³"Nin p'iyá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun ma ca nlawú Dios pü'ü nt'a. Tecya'liñ patja nt'a ca nlawú. Nun tjunucú 'üsüs la tjejay napj nun nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Newa 'aplijila tulucj nun, malala la tjüjí mpes. Nun nujola Sodoma mo'o tapatjá pajal malala yupj. Nun p'in pajal malala. Napj püné la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tjejay jinwá, nasa 'üsüs cüpalastsja yupj Dios lal. Ca Dios ma jis capj cütüüstsja yupj. Newa cüpatjam yupj. ²⁴Dios pajal ca nucopj ntüüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala ca nsem nun jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üç' niná", nin tjevele Jesús püliçj patja sin popé nepénowa mpes.

²⁵Niná tjevele na, tjevele wa Dios lal: "Mpapay, Jepa pajal püné jipj tsjun po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal püliçj salejepj jin yola. Pajal sin tji'yüsa jin yola. Jipj ma jis tje'yan yupj sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá yupj. Yusapj ma sin 'yüsa. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj sin 'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. ²⁶Jipj jyastsja mpes nin tepyala quinam. 'Üctsja jipj lal", nin tjevele Jesús jupj Popay Dios lal.

²⁷Tjevele wa: "Mpapay pjü way ntje'aya. Pjü ma salejepj pjacj napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. Ma wa salejepj pjacj napj Mpapay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay wa nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj Mpapay. ²⁸Nun nepenowá quelel lojí Dios jyü'ta jinwá, newa ma polel nin lojí. Nun pajal nin nujola malala la tjüjí mpes. Najas mponé napj mpes nun. Ncapj ncoïcó. Napj ca nucopj mp'acj. Napj ca la mejay nun 'üsüs ca nsem Dios lal. Ma ca nin nujola nun malala la tjüjí mpes. ²⁹Ncapj ncoïcó. Cupj 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá ca nsem. Nusin mü'lüsüs napj nusin 'yüsa lejay. Napj 'üsüs way lejay pjü jis lal. Napj tsjicj way jin p'in. Nun ncapj coïcó,

'ücj nujisas mpatjaqué. Nun ma ca nujola nsem püna la tjüjí mpes. ³⁰Napj lal tsji' lojí na, 'a mulú yugo qjuesé pü'ü jinwá. Tsji' lijicj 'a mulú. Costa tulucj tsji' lojí napj mpes. Costa tulucj nun lojí napj jyütütj jinwá", nin tjevele Jesús.

Jesús polel jyü'ta wa sábado jawas po'ó.

(*Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5*)

12 ¹Locopyaya Jesús trigo* sine lejeñ culupwen nipj tjemey, jupj discipulopan* jis lal. Sábado* jawas waytsja, nin jawas judiopan* ma tsji' lajay. Jupj discipulopan vecj tecya'liiñtsja, mpes trigo nepenowá sey jat'anqueptsja. Tjalá yupj. ('Üctsja niná nin la tjajay yupj ne'aj. Jümüçj nt'a jiltsja na, 'üctsja jis la las la p'a 'isin nt'a.) ²Fariseopan* tjunuc watsja Jesús discipulopan trigo nepenowá jat'anqueptsja. Tjunuc na, malala yólatsja yupj, nin la tjajay mpes. Tjowelepj Jesús lal:

—Jipj discipulopan* malala lajay. Dios Popel vele cupj ma polel tsji' lijicj sábado* na. Yupj ma polel trigo* jat'anquepj sábado na —tjowelepj yupj.

3 Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David* la tjjá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan* jis jépatsja. 'Üsüstsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoñ wa, vecj tecyaliiñ wa yupj. ⁴Mpes jupj wama tjemey Dios wo nt'a. Ne'aj pan nt'ya. Niná pan israelpan tja'ayapj Dios mpes. David tjelyaja pansas. Noyomes jupj cus tocoñ tjalá wa yupj. Dios Popel tjevele sacerdotepan* p'in 'ücj jalá pan niná. P'a wa ma polel jalá niná pansas. David sacerdote tuluctsja, mop'in nin Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes. ⁵Moisés* popel vele wa sacerdotepan 'ücj tsji' lajay Dios wo nt'a sábado* na. Malala tulucj tsji' lajay yupj sábado na, nin jawas judiopan* ma polel tsji' lajay. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé nun niná? Napj discipulopan* ma malala la tjajay. ⁶Napj más 'üsüs Dios wo lal. Niná t'üç' way. ⁷Nun ma nusin 'üysa tsjan jos Dios. Dios Popel vele: 'Napj najas la p'a quelel la sojí nun. Najas jis capj mp'a'sá. Niná lojí más 'ücj nun no 'oyá lal.' Nun ma nusin tji'üysa niná Dios tjevelá. Nusin cü'lüstsja, ma ca cüweletsja napj discipulopan malala la tjajay. Yupj ma malala la tjajay. ⁸La p'a wa velé wa. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjeiyamá. Napj 'ücj wa jyütütj tsjan 'ücj jis la jay sábado na, ts'ac' ma tsji' lijicj na —nin tjevele Jesús.

Jesús tji'yü'sa la tjiyi sábado na.

(*Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11*)

⁹Trigo* sine lejeñ mpe tjemey Jesús. Wama tjemey, judiopan* 'a si mulú nt'a. ¹⁰Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos c'atsja jupj. Ma polel le páctatsja jupj. Niyom p'a wa ne'aj jatja watsja.

Yupj po jisastsja Jesús ca malala mveles, mpes ca 'ücj jat' mvelej Jesús malala. Nin mpes la tjü'üy:

—¿Ncu 'ücj wa Dios lal 'uts'ucucj ma'ayacj sábado* na?

¹¹ Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun popa pjaní oveja* ty'a, ca cus mp'a'sas wa oveja niná sábado* na. Oveja jomwen jul campwila yaca na sábado na ¿ncu ma ca ntji'llim, ca pje'á la nts'iwas yupj sábado na? Nin ca la mijis. ¹² Yom más 'üsüs oveja lal. Nin mpes nin velé, 'ücj wa Dios lal 'üsüs lijicj sábado na.

¹³ Jesús nin tjevele na, tjevele wa yom mos c'atsja lal:

—Myas la tepyacta.

Nin mpes yom mos la tepyacta quinam. Nasa tji'yü'sa. 'Ücj quinam, mos ma'ajapj jinwá. ¹⁴ Fariseopan* ma polel malala jis la velestja Jesús la tijjá. Tjil yupj. Yuwá tjowelepj 'oyn nyuca la 'ünan Jesús.

Jesucristo 'üsüs liji pajal, Dios tjevele jinwá.

¹⁵ Jesús seletsja yupj quelel ja'ünantsja yupj, mpes yupj tjemey nepé. Pülcj way cus tocoñ yupj tjemey nt'a. Nepénowa malala jisastsja yupj, ne yupj jis tji'yü'sa lis tiji pjü way. ¹⁶ Newa jis tjiyyü'ta ma jis la veles yupj ne Dios Jatjam. ¹⁷ Pajal püna Dios Popel tjevele ca nin la mijis yupj. Mpés nin la tiji t'üç' la mijis Dios Popel tjevelá. Niná Dios Popel Isaías tepyacá. Profétatsja* yupj, Isaías. Jupj tepyaca Dios tjevelá. Ninana Dios tjevele Jesucristo mpes:

¹⁸ “Niná napj namozo. Napj la t'ya yupj.

Quelel lejay yupj. Pajal 'ücj najas yupj lal.

Napj Neqjues ca ma'ayá yupj,

la püt'üs yupj jos mo'ó.

Mpes yupj ca mveles napj mpes

judiopan* tulucj jis lal. Ca nin mveles

napj quelel perdonar lejay malala lajay.

¹⁹ 'Üsüs way yupj pajal. Jupj ma le velele.

Ma yüümüçj vele. Ma nepé vele pjac yupj velá jüümüçj po'ó.

²⁰ Jupj ma jis capj velele la puyupj na.

Jupj ma ca pje'á la nts'iwas

'ots'ots' way p'in japon. Jis capj p'ya'sa yupj.

Jupj ca t'üç' la mijis napj tjiyyütütj.

Nin mpes ca jis capj mp'a'sas malala lajay.

Pjü ca la mijis yupj, mpes yupj 'üsüs way ca nsem napj lal.

²¹ Jupj mpes judiopan tulucj ca jus nlayecj 'üsüs

jis mpalas napj mpes.”
Nin tjevele Dios Jesús mpes.

Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesús.
(*Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10*)

22 P'a wa yom tucuman Jesús nt'a. Lapanen p'ütsja jupj jos mo'ó. Lapanen malala la tjiji mpes jun tuluctsja yomen. Mples wa ma polel véletsja jupj. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj, mpes 'üçj tjinyuca tepyala, 'üçj wa vele tepyala jupj. 23 Pjü way yola jis tepyala Jesús pajal 'üsüs la tjiji. Tjowelepj: “¿Ncu Jesús niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? Dios tjevele David* püna tüpü'ü popa pjaní ncuwim, qjuis capj la p'acj.”

24 Fariseopan* jus nlay watsja Jesús pje'á jas tjejyama lapanen. Newa ma quelel japontsja Jesús 'üsüs. Yupj tjowelepj: “Beelzebú se p'á'satsja Jesús. Nin mpes 'üçj pje'á jas tjejyama lapanen. Beelzebú jepa püné lapanenpan jis lal.”

25 Jesús seletsja yupj nin yólatsja. Mples jupj sin tji'yüsa lis tjiji Dios mpes p'in 'üsüs la tjiji jupj. Jupj tjevele: “Yuwá nyucunuñ jepa pjaní jyü'ta nt'a, ne'aj ca malala jis mpalas. Nin p'iyá wa pjaní nt'a patja jis lal. Yuwá nyucunuñ, jis enemigopan 'üçj ca malala lis mijicj yupj. Nin p'iyá ne'aj patja pülticj patja nt'a yuwá nyucunuñ, malala nin yupj jis lal. 26 Nin p'iyá Satanás* lal. Satanás ma polel pje'á se jamá jupj p'iyá. Jupj nin wa la qjuijis, jupj nucunú ca nsem jupj mpes p'iyá. Ninana la qjuijis, jupj enemigopan 'üçj ca malala la qjuijicj yupj. Nin mpes ca jus cülayé Satanás ma polel ncapj p'ya'sa. 27 Mop'in nin welé nun. Nun welé wa Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'üçj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj. Nun popa nepenowá pje'á sin tajam wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj wa nun malala welé pajal. 28 Dios Cjües ncapj p'ya'sa. Nin mpes napj 'üçj jyütütj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'üçj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

29 ”Napj tsyupapj jupj, diablú*. Nin mpes 'üçj lo 'ü'süs lejay jupj malala la tjiijá. Diablú yom jas tjiyocj jinwá. P'a wa ma polel wama la winin la pecj yom jas tjiyocj wo nt'a. Mwalá way ca ntsu'pá yom jas tjiyocj. Locopyaya, nin la tjiji na, 'üçj lo tjilil yom jas tjiyocj juts'a'lá.

30 ”Nun ca nujola cüpalas diablú* ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejay, mpes napj ne'enemigo jupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejay jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a.

31 ”Nin mpes nin velé Dios ma ca perdonar la numijis nun, nin tjowelé mpes. Pjü way malala lajaj, pjü way 'üçj perdonar liji Dios.

Pjü malala javelepj Dios po'ó, yupj 'ücj perdonar liji wa. Pjaní p'in ma perdonar liji. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis. ³²Javelepj napj malala, Dios 'ücj perdonar liji yupj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis quinam, cupj pyatjaquecj na p'in. Ma wa ca perdonar lis mijis p'a jawasa, nosis seyasa liji na.

³³"Nujola tapalas wolas vyala na, nin p'iyá vyala jupj lovin. Jupj wolas 'ücj lo las, lovin 'ücj lo las jupj. Jupj wolas ma polel lo las, lovin ma polel lo las jupj. Jupj wolas nucú na, nun solejé ncu 'ücj lo las jupj wolas. Nin p'iyá napj lal. Napj 'üsüs lejay, mpes ca jus nlayé napj 'üsüs way. ³⁴Nun latsj sin popa jinwá. Malala nun. Nin mpes ma polel welé tsjan 'üsüs way. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal. ³⁵Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola jupj. Nin mpes vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. ³⁶Nenéyawa ma jajamapj javelepj. Ma nin yola ncu t'üç' way javelepj. P'a jyawca na Dios ca mveles ncu t'üç' way malala la tjajay. Nin jawas jupj ca jis la mü'üyas tsjan mpes nin tjowelepj yupj niná. Ninana t'üç' way. Nin ca nsem nun jilal. ³⁷Nun 'üsüs way welé nosis casá, Dios ca mveles nun 'üsüs way. Nun malala welé nosis casá, Dios ca mveles nun malala", nin tjevele Jesús.

Malala ma la pon Dios jas tjejyama Jesús.

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸Locopyaya niyom nepenowá tjowelepj Jesús lal, yupj fariseopan* nepenowá, niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajajtsja nepenowá. Ninana tjowelepj:

—Quelel nyucucj jipj pajal 'üsüs lejay, gente ma polel lajay jinwá. Qjuisin mü'üsüs la mijin jipj Dios mpes velen.

³⁹Jesús yupj jis lal tjevele:

—Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampán nun, mop'in nun ma quelel lojí jupj. Ma quelel lojí jupj jos jin. Nun lo moná napj 'üsüs lejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs ncu Dios nin tjejyama napj, nin welé nun. Ma ca la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios, nun nucú mpes. Püna Jonás lal la tiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta* waytsja jupj püná. ⁴⁰Cjul püné jas tjevél Jonás. Jyawca cont'e, püste cont'e wa cjul col mo'o tjá'asa jupj. Nin wa ca nsem napj lal. Jyawca cont'e, püste cont'e wa napj ca mo'os tecya'lii patja nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

41 P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topón Jonás tjevelá. 'Aplijila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja jupj tjevele mpes. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Newa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üç' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, Nínive mo'o tapatja ca nlüjüñ nun jis lal Dios wolap'a'lá, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin. **42** P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja campa nt'a, Sur mo'ó. Jupj p'iyá ca nin mveles. Pajal campa mpe tjac' jupj lo pjac Salomón* tjevelá. Salomón jepa p'a watsja Israel mpe pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjócatsja jupj tjevelá. Nin tulucj nun jis lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Newa nun ma quelel pjo'oqué napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üç' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'lá. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oqué, ne nin —nin tjevele Jesús.

43 P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele:

—Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsü pja nt'a jama, wine. Le palá ca'aj 'üçj la püt'üs. Lovin ma si nucú. **44** Mpes jupj vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.' Yom nt'a tjac' na, leñ ne'aj yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü jupj jos mo'ó. Wosis 'üsüs la tjajapjun jinwá yomen jupj lal. Wosis pajal 'üçj la tjajay jinwá jupj lapanen lal. **45** Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jilal jac!. Siéteya jilal jac! p'a wa. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes locopyaya más malala tepyala yomen püna lal. Püna lapanen pjaní way p'in tüpü'ü jupj jos mo'ó. Nin p'iyá ca nsem judiopan* quina patja jilal —tjevele Jesús—. Malala yupj.

Jesús pajal quelel liji jupj discipulopan.

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

46 Jesús newa véletsja yupj jis lal. Püllucj ne'aj tjatja tjepjyacañ. Newa véletsja na, jupj jamay tjac' wa. Tjiquil wa Jesús jatjaypan. Pje'á lejeëntsja. Quelel javeleptsja jupj lal. **47** Pjaní way ne'aj tjatja popé tjevele Jesús lal:

—Jemay pje'á toñca. Ne'aj lejeñi wa jipj jetjaypan. Quelel javelepj jipj lal.

48 Jesús tjevele jupj lal:

—¿Tsjan nujola nun? ¿Pjacj ne napj namay? ¿Pjacj ne napj mpülicpan?

49 Jesúس mos ne'aj tecyacaná jupj discipulopan* nt'a. Tjevele:

—Niná napj namay jin p'iyá napj lal. Niná napj mpülicpan jin p'iyá.

50 Dios napj Mpapay tsjun po'ó. Dios jos jin lajay, napj natjaypan jinwá yupj, napj nta'apan jinwá yupj, namay jinwá yupj napj lal —nin tjevele Jesúś.

**Pülüçj pjyacañ Dios velá. Nepénowa nin lajay, nepénowa ma
lajay jupj vele jin.**

(Marcos 4.1-20; Lucas 8.4-15)

13

1 Nin jawas p'iyá Jesúś tjemey wo nepé. 'Üsü la nt'a tjemey jupj. Pajal la pünetsja 'üsüs. Campwílatsja. 'Etjele jupj 'üsü la nt'a. **2** Pajal pülüçj 'a jis tjimyula jupj nt'a. Jupj quelel sin 'yüsa la síjitsja. Mpes barco* wama tjemey, 'etjele jupj, más 'üçj la veles yupj jis walap'a'á. Pajal pülüçj 'üsü la nt'a tjelejeñ jis la pjac. **3** Pülüçj sin tji'l'yüsa lis tjihi jupj. Lovin parábola* tjevele jupj, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesúś tjevelá: "Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. **4** Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümüçj casá. Tsipyaya tjiquil, tjalá setel niná. **5** Setel nepenowá pe casá palá tinca. 'Ots'ots' way 'amá 'alatsja ne'aj. Leñi way tecyojo, 'amá tsjicj way p'in já'asatsja mpes. **6** Nin mpes malala tepyala jupj. Tjejawca na ts'iquenañ. Ts'iquenañtsja jis ts'il 'amá casá way toïca mpes. **7** Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. Jam jis t'yiuna watsja. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'ünú. **8** Setel nepénowa 'amá 'üsüs casá palá tinca. 'Üsüs tjevelañ yupj. Setel pjaní popé cien tjevelañ nepenowá. La p'a wa sesenta tjevelañ. P'a wa tréinteya tjevelañ", nin tjevele Jesúś. **9** Jesúś nasa t'üç' tjevele quinam parabolas. T'üç' tjevele na, tjevele wa: "Najas pjü tlapa'aqué, pjü nusin tjü'l'üsüs napj tjevelé".

10 Locopyaya Jesúś discipulopan* tjiquil jupj nt'a, la tjü'üy jupj lal:
—¿Tsjan mpes jipj sin 'yüsa lejay parábola* mpes p'in?

11 Jupj tjevele:

—Dios ma se 'aya pjü sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'l'üsüs niná. Ma se 'aya yupj ca sin mü'l'üsüs. **12** Nun quelel nusin 'yüsa, mpes Dios ca nusin mü'l'üsüs la mijis ne p'a wa ca nusin mü'l'üsüs. Pülüçj ca nusin mü'l'üsüs nun. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'l'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjyacañ p'in. Mpes ma ca polel sin mü'l'üsüs Dios mpes. Sey c'a ca la mijis jupj. **13** Nin mpes napj sin 'yüsa lejay parábola* mpes. Yupj januc,

Tom setel sine wínetsja. (San Mateo 13.3-12)

newa ma yola se palá tsjan mpes januc niná. Yupj pjyacaïi, newa ma salejepj tsjan mpes pjyacaïi niná. Ma sin 'yüsa.¹⁴ Tsjay püna Isaías tepyaca yupj ca nin la mijicj. Dios p'iyá nin tjevele yupj mpes. Isaías profétatsja* yupj. Yupj tepyaca jinwá jis tepyala quinam. Jupj tepyaca:
 'Lovin ca mpja'aqué, newa ma ca nusin mü'üsüs.

 Lovin ca nucú, newa ma ca jus nlayé
 tsjan nucú nun.

¹⁵ Gente niná ma quelel sin 'yüsa Dios jos jin,
 nin jis tepyala yupj.

 Jis pjat la topj jinwá yupj quinam.
 Yun jatsicyacj jinwá yupj.

 Ma quelel salejepj tsjan niná yupj januc.
 Ma quelel sin 'yüsa pjyacaïi.

 Nin mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.
 Mpes wa ma jus nlay tsjan niná yupj pjyacaïi.

 Nin mpes ma t'üç' way sin 'yüsa yupj.
 Yupj newa ma quelel sa coïi Dios,

mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs jis mpalas Dios lal.'
Nin tepyaca Isaías yupj sin po'ó.

¹⁶ "Dios pajal 'üsüs la tiji nun mpes. Nun 'ücj nusin 'yüsa nun nucú. Nun 'ücj nusin 'yüsa nun pjo'oqué. ¹⁷ Profetapan* pülcj queel januctsja nun nucú. Newa ma tjunuc yupj niná. Queel pjyacañtsja nun pjo'oqué jinwá. Newa ma tjepjyacañ niná yupj. Nin p'iyatsja niyom 'üsüs Dios lal püna tapatjá. T'üç' way niná.

¹⁸ "Tjapja'aqué nun. Napj ca mvelé tsjan po'o tjevelé parábola* tjevelé na. Setel sine po'o tjevelé. ¹⁹ Pülcj way pjyacañ niná cupj velecí Dios jyü'ta po'ó. Nepénowa ma sin 'yüsa yupj pjyacañ. Setel jümüçj casá palá tinca jinwá yupj. Diablo* jac' la ta'es yupj tjepjyacañ. Mpes lovin ma lajay Dios tjevele jin. ²⁰ Gente nepénowa setel pe casá palá tinca jinwá. Yupj pjyacañ wa Dios tjevelá. Japon yupj. 'Üsüs jisas tjepjyacañ mpes. ²¹ Tsjutsj jis ts'il 'amá casá way toñca jinwá yupj. Tsjicj way p'in japon. Locopyaya malala se palá ca nacj. La p'a wa malala la sejaj yupj napj lal japon mpes ca nacj. Nin tepyala na, leñ way p'a casá yola se palá yupj. Ma queel sa coñ Dios quinam. ²² Gente la p'a wa setel jam casá palá tinca jinwá. Pjyacañ wa Dios tjevelá. Japon wa yupj. Mop'in pajal nin yola nosis casá lajay mpes. T'emel pülcj jisas wa. Yola t'emel pajal 'üsüs. T'üç' tulucj. Nin mpes lovin ma lajay Dios tjevele jin. ²³ Gente la p'a wa setel 'amá 'üsüs casá palá tinca jinwá. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Sin 'yüsa yupj. Yupj nin lajay Dios tjevele jin. Yupj 'üsüs pajal; setel sine, cyojo, velañ jinwá yupj. Nepénowa cien velañ jinwá. Nepénowa sesénteya velañ jinwá. Nepénowa tréinteya velañ jinwá —nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

Nepénowa ma t'üç' javelepj Dios po'ó.

²⁴ P'a parábola* tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tiji 'oyn nyuca liji Dios nosis casá. Jesús tjevele: "Ts'ac' pjaní yom setel 'üsüs sínetsja jupj moma nt'a. ²⁵ Püste na pjü way tjiinañ yom wo nt'a. Tjiinañ na, jupj enemigo tjac!. Tsjutsj malala sínetsja jupj, yom trigo* sine nt'a. Tsjutsj malala sine na, tjemey. ²⁶ Locopyaya tecyojo wa trigas. Ts'ituju jupj. Tecyojo wa tsjutsj malala. ²⁷ Yom jomozopan tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj: 'Jipj setel 'üsüs sin jipj myama nt'a. ¿Tsjan mpes tecyojo tsjutsj malala?' ²⁸ 'Napj enemigo nin la tiji ca nacj', tjevele yomen. Jupj jomozopan la tjiü'uy: '¿Ncu jyas pyoqjuecj tsjutsj malala?' ²⁹ 'Ma najas', tjevele jupj. 'Nun poqjué na tsjutsj malala, nun ca mpoqjué wa trigas ca nacj. ³⁰ Más 'üç' a mulú ca jis nt'ünüs

quinam. Ne'aj velañ jacutj na, napj ca mvelé namozopan jis lal: Mwalá way ca mpoqjué tsjutsj malala. Pjü 'a mulú 'a mulú ntsu'pá mü'lümü. Locopyaya nca'á wa trigas. Chiquero mo'o mpa'tá', nin tjevele niná yomen." Jesús tjevele ca nin nsem wa gente jis lal.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú nt'a.

(Marcos 4.30-34; Lucas 13.18-21)

31 Jesús parábola* p'a wa tjevele sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal. Mostaza* setel jinwá ca nsem. Yom setel niná sine 'amá mo'ó, jupj sine nt'a. **32** Mostaza setel tsjicj way pajal. Más tsjicj way jupj la p'a setel jis lal. Locopyaya tecyojo, t'yüna jupj. Más püné tepyala jupj la p'a tsjutsj jis lal. Campanya toïca tepyala jupj, mpes tsipyaya jiquil, tsintsil lajay mostaza pjwel nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal)", nin tjevele Jesús.

33 Jesús p'a wa parábola* tjevele wa, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal. Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e lal la süpjütj la tjiji jupj, pan la tjiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem nosis Dios si jütüta jis lal", tjevele Jesús.

34 Parábola* p'in tjevele jupj, pülicj 'a jis tjimyula jis lal. Pues pjü sin 'yüsa lis tjiji, parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji jupj. **35** Pajal püna profeta* pjaní tjevele Jesús ca nin la mijis. Jupj tjevele:

"Parábola mpes ca sin mü'lüsüs lis mejay napj.
Püna ma sin tji'yüsa,
niná ca sin mü'lüsüs lis mejay quinam.
Dios nosis la tjiji na mpe,
ma sin tji'yüsa niná."
Nin tepyaca jupj Jesús po'ó.

Jesús tjevele tsjan po'o tjevele parábola pjaní tjevele na.

36 Gente pülicj way pjyacañtsja Jesús tjevelá. Jupj sin tjejyama t'üç' tjevele na. Wa mo'ó tjemey. Jupj discipulohan* tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj:

—Ma qjuisin tji'yüsa tsjan po'o tjevelen, parábola* tsjutsj malala mpes tjevelen na. ¿Tsjan qjuisin 'yüsa lejay jipj parábola niná lal?

37 Jesús tjevele yupj jis lal:
—Parábola* tjevelé, napj mpes p'iyá tjevelé niná. Nosis casá patja mpes wa tjevelé. Napj setel sin jinwá lejay. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. **38** Nosis napj namama jinwá. Dios jatjampan setel 'üsüs

way jinwá. Diablo* jos jinwá lajay, tsjutsj malala jinwá yupj. ³⁹Diablo napj ne'enemigo jupj. Jupj tsjutsj malala sine jinwá liji. Nasa queel cyawaja na nosis, nasa vyala jinwá. Angelpan* vyala jacutj jinwá.

⁴⁰"Parábola* tjevelé na, tjeveletsja yupj japocj tsjutsj malala. Ja'lüm, tjevelé napj. Nin p'iyá ca nsem nosis casá, nosis queel cyawaja na. ⁴¹Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca sin majam napj angelpan*, ca tsji' la mijicj napj mpes. Yupj ca lis ncoyecj pjü malala lajay. Yupj malala lajay mpes, la p'a wa malala queel lajay wa. Angelpan ca pjü lis ncoyecj yupj. Malala lajay ma ca mpatjam napj jyütütj nt'a. ⁴²Angelpan ca na'aj la nts'iyacj yupj 'awa piüné nt'a. Ne'aj pajal yümiucj ca la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'licj, pajal nepé vyaja mpes. ⁴³'Üsüs witjacj p'in 'üsüs ca mpatjam pajal. Sin majawaques yupj, lots'ac' jyawca jinwá jis Papay Dios jyü'ta nt'a. Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'lüsüs napj tjevelé —tjevele Jesús.

Dios pajal queel la qjuisiji.

⁴⁴Jesús p'a wa parábola* tjevele wa yupj jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana parabolas:

—Yom pjaní t'emel pülcj yus tjinyuca 'amá 'alá. Jus tjinyuca na, niswa tyoca t'emel. Tjemey. Pjü vender la tiji jupj tyá'atsja. Jupj pajal 'üçj jostsja nin la tiji mpes. T'emel mpes jaylacj la tiji jupj moma, t'emel já'asa nt'a. Nin p'iyá liji Dios jupj jatjampan jis lal —tjevele Jesús—. Pajal queel la siji yupj.

⁴⁵P'a wa parábola* nin p'iyá tjevele wa Jesús. Tjevele:

—Yom pjaní tjemey, pe la tepyala, pe 'üsüs yustapj. Jupj pe 'üsüs yustapj vendor liji, pü'ütsja jupj. ⁴⁶Pe pjaní pajal 'üsüs justa jus tjinyuca jupj. Pülcj jaylactsja pajal. Mpés yom wo nt'a tjemey. Jupj pjü way vender la tiji jupj tyá'atsja. T'emel mpes jaylacj la tiji niná pwen. Nin wa liji Dios jupj jatjampan jis lal —tjevele Jesús—. Pajal queel la siji yupj.

Malala lajay ma ca mpatjam Dios lal.

⁴⁷Jesús p'a wa parábola* tjevele yupj jis lal, sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tiji pülcj 'a si mulú Dios jatjampan jis lal. Ma pjü ca mpatjam jupj lal. Jesús tjevele:

—Niyom jis ataraya püné na'aj la ts'i 'üsü püné casá, cjul jis la tjilil. Yupj lajay jinwá liji Dios nosis casá. Niyom pülcj pje'lá la coy cjulun. Cjul nepénowa 'üsüs, nepénowa malala. ⁴⁸Ataraya pit'a na, 'üsü la nt'a la locjocj. 'Atjalapj yupj. Cjul 'üsüs way japiüntipj quiliyú mo'ó. Malala witjacj na'aj la ts'i yupj. ⁴⁹Nin wa ca nsem nosis queel cyawaja na —tjevele Jesús—. Malala lajay 'a mulú majatjum 'üsüs witjacj jis lal. Angelpan* ca ncul. Ca pje'lá la ncoyecj malala

lajay 'üsüs witjacj mpe. ⁵⁰Awa püné mo'o ca la nts'iyacj malala witjacj. Ne'aj ca pajal la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'llicj pajal nepé vyaja mpes —tjevele Jesús.

51 Jesús jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu nusin tji'yüsa pjü?

—Qjuisin tji'yüsa —tjowelepj yupj.

52 Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun nepenowá solejé Dios tjiyyútá pajal püna. Nun nusin tji'yüsa wa napj nin po'o quinam. Nasa nusin tji'yüsa 'onin nyuca liji Dios. Mpes 'üçj sin 'yüsa lojí manas. Yom pülcüç tya'a jinwá nun. Yom tya'a pül way, seyasa way tya'a wa. Nin wa nun nepenowá. 'Üçj sin 'yüsa lojí püna tjowelepj. 'Üçj wa sin 'yüsa lojí niná napj velé —tjevele Jesús.

Ma quelel lajaytsja Jesús, yupj püna tüpü'ü nt'a.

(Marcos 6.1-6; Lucas 4.16-30)

53 Parábola* niná pjü way t'üç' tjevele na, tjemey nepé Jesús. **54** Püna tüpü'ü nt'a tjemey. Sin tji'yüsa lis tjiyi ne'aj tapatjá judiopan* 'a si mulú nt'a. Yupj pajal yólatsja Jesús 'üsüs tjevele mpes. Yuwá jis la tji'yü:

—¿Tsjan mpes pajal selé yom niná? ¿Oyn nyuca pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá? **55** Jupj popay silla líjitsja, cjan líjitsja la p'in. Jupj popay cupj popa p'iyá p'in. Jupj jamay María p'in. Jupj püné tulucj. Selecj wa jatjaypan jis lá. Pjaní wa Jacobo ló, p'a wa José ló, p'a wa Simón ló, p'a wa Judas ló. **56** Jesús to'open qui'á patja wa cupj qjuis lal. ¿Tsjan mpes yupj pajal selé? —nin tjowelepj yupj.

57 Nin mpes ma jisastsja Jesús. Ts'a tji'in yupj lal. Nin mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nujisas napj velé, napj nun jis lal tüpü'üs mpes. Nin lovin profetapan* jis lal. P'a nt'a patja jisasa profeta vele Dios mpes. Jupj pü'lü'ü nt'a p'in ma quelel japon yupj pajal 'üsüs. Nin p'iyá yupj wo nt'a —tjevele Jesús.

58 Yupj ma japontsja Dios jas tjejyama yupj. Mpes yupj ma pülcüç 'üsüs la tjiyi yupj nt'a. Pjaní way p'in 'üsüs la tjiyi ne'aj, yom p'in ma polel lijá.

Judiopan jis jepa tji'yü'na Juan el Bautista.

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

14 **1** Jesús ne'aj já'asatsja na püna tüpü'ü nt'a, Herodes tjapjaca wa Jesús po'o. Herodes jépatsja Galilea mo'o. **2** Herodes tjevele yupj mozopan jis lal: “Jesús ne Juan el Bautista p'iyá. Napj nola Juan jas

tjiiyünsa, niswa la püt'üs. Nin ca nacj. Nin mpes 'ücj 'üsüs liji Jesús, yom p'in ma polel liji jinwá", tjevele jupj.

³Püna Herodes tjiiyü'ta jis la tjilil Juan. Tjiiyü'ta la tsupapj, la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Nin jostsja Herodías. Ts'i 'inyatsja pajal Juan lal. Nin mpes Herodes tjiiyü'ta niná. Herodías Herodes vosastsja jupj. Herodes jatjay Felipe jats'om waytsja jupj, Herodías. ⁴Herodes ne'aj tjemya'na jupj. Mpes Juan lovin véletsja jupj lal: "Malala Dios lal jipj vyasas myanun". ⁵Herodes quelel 'yú'natsja Juan el Bautista, newa ma la tjiji. Lecj jéyatsja jupj la p'a wa judiopan* jis lal. Judiopan topontsja Juan el Bautista profeta* jupj. Herodes lecj jéyatsja ca yupj ts'i mil'inacj, jupj cü'ü'nas na. ⁶Locopyaya p'a año tepyala Herodes. Fiesta la tjiji jupj. Fiesta mpes Herodías jucucus bailar la tjiji yupj jis la nuc. Herodes 'ücj jostsja tsjücjüim bailar la tjiji mpes. ⁷Mpes Herodes tjevele jupj lal:

—Jipj le mon, mya 'a ca. Dios pjoca napj velé.

⁸Tsjücjüim tjevele:

—Nca'an ma 'en Juan el Bautista jay pjucj. Plato püné mo'o nca'an. Jamay tjevéletsja 'ücj le moná niná, mpes nin tjevele tsjücjüim. ⁹Aplijila tepyala Herodes. Ma quelel líjitsja niná; tsjücjüim la tjemyona mpes la tjiji la p'in. Jupj nasa tjevele jupj 'ücj la 'ayas jupj la tjemyoná. Tjevele wa Dios tjapjaca jupj tjevelá. Pülicj tjepjyacañ niná. Yupj nasa tjiquil watsja, Herodes pülicj jis la las la tjiji mpes. Nin mpes Herodes tjiiyü'ta tsjücjüim jos jinwatsja ca nsem. ¹⁰Tjiiyü'ta mwen taná la jocj Juan el Bautista cawilta mo'ó. ¹¹Tucutj jupj jay pjucj plato püné mo'ó. Tucutj, tja'ayapj tsjücjüim. Tsjücjüim nt'ya, tje'yaya jamay.

¹²Locopyaya Juan discipulopan* tjiquil, jis la t'as Juan jüp'üy. 'Amá jul tüpüntüpj jupj. Nin la tajay na, tjil, tjowelepj Jesús lal niná tepyalá.

Jesús pülicj way jis tje'yaya jis la las.

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³Jesús tjapjaca na niná Juan po'ó, jusapj tjemey jis wa cjuwá nt'a. Barco* mpes tjemey jupj 'üsú na'aj po'ó. Pajal pülicj jus nlay jupj tjemey, mpes yupj patja mpe tjil Jesús quelel jámatsja nt'a. Jis tsjam mpes tjil yupj. ¹⁴Jesús ne'as tjemey na 'üsú la nt'a, tjinyuca pajal pülicj ne'aj játjatsja jus la nuc. Jesús pajal jólatsja yupj mpes. Po quelel jis capj p'yá'satsja jupj. Yupj nepenowá malala jisastsja. Jupj jis tjii'yü'sa lis tjiji.

¹⁵T'awaná Jesús discipulopan* tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj:

—T'awaná quinam. Sin tjejyama yupj quinam, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejeň nt'a. Ca ve jaylacj la mijicj yupj, nlajacj.

16 Jesúس tjevele yupj jis lal:

—'Ücj wa jalá qui'á. Nun p'iyá jis ma'ayá nlajacj yupj.

17 —Pansas cíñquiya p'in ty'a'acj cupj. Cjul mat'e p'in ty'a'acj —tjowelepj yupj.

18 —Nca'lá ma 'e —tjevele Jesúś.

19 Pjü jis tijiyü'ta jis la 'osos tsjutsj lejeň nt'a. Nasa 'atjalapj na, Jesúś pan cíñquiya nt'ya. Nt'ya wa cjul mat'eyá. Tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Dios lal tjüwüili ve tje'yaya mpes. T'üç! tjevele na, la tjelepta taná pansas. Jis tje'yaya discipulopan*. Yupj pjü jis tja'ayapj wa tsjutsj casá tjtajá.

20 Yupj pjü way t'üç! tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. Ma polel pjü tjalá yupj. Pjü way ma pjü tjalá, discipulopan* quiliyú mo'o t'olon. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjacj lal, cjul tsjictjacj lal. **21** Jesúś pajal 'üsüs la tiji, mpes niyom cinco mil t'üç! tjalá yupj jis tje'yaya popé. Nequem tjalá wa, tsjictjacj tjalá wa.

Jesúś 'üsǘ casá tjuwine.

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

22 Pjü t'üç! tjalá na, Jesúś jis tijiyü'ta yupj discipulopan* jis la winin yupj jis barco* mo'ó. 'Üsü na'aj po'ó sin tjejyama, yupj quelel jámatsja nt'a. Jesúś jostsja yupj mwalá ca mal yupj lal, yupj la p'a wa sin tjejyama nas. Mpes tjal yupj. **23** Pjü sin tjejyama na, neven po'ó tjemey yupj jusapj, Dios lal la veles. Püste tepyala na, jusapj já'asatsja yupj. **24** Jupj discipulopan pajal campa játjatsja 'üsü casalá. Barco mo'o játjatsja yupj custjay. Malala jis tepyala, ne ma polel jiltsha yupj. 'Üsü pajal lo piets'epjets'e. Pajal yumüçj po yácatsja barco po'ó. Lüpjü püné jis wala séjetsja, ne nin. **25** Püstetsja custjay. Nasa quelel jyawca na, Jesúś tjac! yupj nt'a. 'Üsü casá wínetsja yupj. **26** Discipulopan jus tjunuc na, lacj tjeypj pajal. Tjunuc 'üsü casá tjuwine p'in. Ma salejeptsja Jesúś yupj.

—Tepe'e cjües wine —tjowelepj yupj.

La tupuyupj yupj, lacj tjeypj mpes.

27 Leň way Jesúś tjevele yupj jis lal:

—'Ücj nujisas t'as. Napj ne p'in winis. Po ma locj tjeýa nun.

28 Pedro tjevele yupj lal:

—Nejepa, ne jim p'iyá, tjevele napj ca mis 'üsü casá.

29 —Was jipj —tjevele Jesúś.

Mpes Pedro palá tjac! barco* mpe. 'Üsüs casá wínetsja Jesúś nt'a. **30** Jupj sin nin lecj tjeýa yupj, Pedrú. Tjinyuca pajal yumüçj jas tjeypjünü lüpjüs, mpes lecj tjeýa yupj. Nasa 'üsü pwila quelel jámatsja.

Jesús 'üsü casá wínetsja. (San Mateo 14.31)

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa —tjevele jupj.

³¹ Leïi way Jesús jupj mos ntjüi'le. Jas tjiyyünsa.

—Tsjicj way p'in pyon jipj napj lal —tjevele Jesús Pedro lal—. ¿Tsjan mpes ma pyon jipj napj 'üçj nin lejay jipj mpes? —tjevele.

³² Manas wama tjil barco* mo'ó. Barco wama tjil na, lüpjú 'üt'ün nasa tepyala. ³³ Barco mo'o tjtatjá yólatsja pajal püné Jesús, jupj 'üsüs la tijií mpes. Palá nipi'tjiïn Jesús wolap'a'a. Tjowelepj:

—T'üç! way jipj Dios Jatjam.

34'Üsú na'aj po'ó ne'as tjil. Genesaret lotsja ne'aj, yupj tjil nt'a.
35Niyom ne'aj tapatjá ne'as tjunuc Jesús. Mpes pjü jis wala tjowelepj
 ne'aj way p'in tapatjá. Tjowelepj Jesús tjac!. Mpes yupj tucuman pjü
 malala jisas ne'aj way p'in tapatja sin popé. **36**Topon Jesús 'üçj si 'ü'sa
 liji. Pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas malala jisas po la 'otj
 jupj jas quip la nt'a. Quelel po la 'otsja jupj jas quip la nt'a la p'in, jis
 la 'ü'süs. Pjü way jas quip po la tjo'otj, pjü way jis tji'yü'sa yupj.

Malala yola na, malala wa lajay, mpes malala nsem yupj Dios lal.

(Marcos 7.1-23)

15 **1**P'a jyawca na niyom nepénowa tjiuil Jesús nt'a. Jerusalén
 mpe tjiuil yupj. Yupj nepénowa fariseopan*, nepénowa Moisés*
 popel sin 'yüsa lajaytsja. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

2—¿Tsjan mpes jipj discipulopan* ma lajay judiopan* püna tapatja
 tjüjütüjt? Jipj discipulopan quelel jalá na, yupj ma jis mas japatsj
 judiopan lajay jinwá.

3Jesús ma jis wala tjevele yupj la tjü'üy mpes. Jupj niná jis lal tjevele:
 —Nun p'in ma lojí Dios jyü'ta jinwá. Nun quelel nin p'iyá lojí püna
 tapatja la tajay jinwá. **4**Dios tjevele: 'Üsüs la müjí nun jis papay lal,
 nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal.' Dios tjevele
 wa: 'Nun ma ca mvelé nujisas malala jis mpalas nupopay, nun sejamay.
 Nun popa nin vele, nun ca mü'ü'ná jupj, malala tjevele mpes.' **5**Nun
 ma nin p'iyá jü'tü, Dios tjevele jin p'iyá. T'emel cjuwá nupopay, nun
 sejamay ca nacj. Nun cjuwá tulucj. Nun welé 'üçj ma 'oyá yupj jisas.
 Nun welé nun popa pjaní 'üçj vele yupj jis lal: 'Ninana napj nats'aá
 ma ca nu ma'ayá. Nasa tjeveletsja ninana ca ma'ayá Dios mpes.' **6**Nun
 welé 'üçj ma 'üsüs liji jupj popay mpes, niná tjevele na. Nun niná
 welé na, ma nin nujola Dios tjiuyü'tá. Nun quelel lojí judiopan* püna
 tjüjütüjt p'in. **7**Nun welé nun p'iyá 'üsüs lojí; mop'in nin, nun 'üsüs
 lojí tulucj. Isaías t'üç' way tjevele nun mpes pajal püna. Profétatsja*
 jupj, Isaías. Dios mpes tjevele jupj. Jupj tjevele Dios tjevelá nun po'ó.
8Ninana tjevelá:

'Gente niná 'üsüs javelepj napj nin po'ó,
 Newa ma quelel la najay yupj.

9Yupj javelepj napj püné,
 newa ma lajay napj najas jinwá.

Yupj sin 'yüsa lajay gente jajütüjt p'in,
 napj velé jin sin 'yüsa lajay tulucj.'

Nin tjevele Dios nun po'ó —tjevele Jesús.

¹⁰P'a wa pajal pülcj jájtatsja Jesús ne'aj p'in. Jupj tjevele ncul yupj. Tjiquil na, jupj tjevele yupj jis lal:

—Tjapja'aqué napj velé. Nusin tjü'üsüs niná. ¹¹Yom ma malala nsem Dios lal ve lama 'yonsa mpes. Lampe pyacj mpes p'in, yom niná malala nsem Dios lal —nin tjevele Jesús.

¹²Locopyaya Jesús discipulopan* tjiquil jupj nt'a. Tjowelepj jupj lal:

—Fariseopan* ts'a 'in jipj lal, niná tjevelen mpes. ¿Ncu selen?

¹³Jesús tjevele:

—Yupj ma javelepj Mpapay Dios velá. Niná yupj javelepj lol jinwá Mpapay lal. Jupj ca mpoqjues lol niná. Nin liji pjü malala javelepj jis lal.

¹⁴Ma nin nujola t'as yupj javelepj mpes. Yupj ma polel sin 'yüsa lajay Dios mpes. Yun tulucj jinwá yupj. Yun tulucj ma polel jacakan p'a wa. Yom jun tulucj cyacaná yom p'a wa jun tulucj, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca —nin tjevele Jesús.

¹⁵Pedro tjevele jupj lal:

—Jipj tjevelen: lampe pyacj, malala. ¿Tsjan qjuisin 'yüsa lejay jipj parábola* niná lal?

¹⁶Jesús tjevele jupj lal:

—¿Ncu ma wa nusin 'yüsa nun? ¹⁷Ve jalá na, jis col mo'o jama p'in. Locopyaya na'aj la ts'i jis pwi mpe. Nin mpes nin velé nun malala tulucj Dios lal nun lojá mpes. ¿Ncu ma nusin 'yüsa niná? ¹⁸Malala nyuca javelepj, malala nyuca yola wa. Malala javelepj mpes, malala yupj Dios lal. ¹⁹Yupj malala yola, mpes nin p'in yola yupj. Malala yola, mpes wa sa 'ünan la p'a. Malala yola, mpes wa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Mpes wa nequem lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Yupj malala yola, mpes nin. Nin mpes wa niyom ne'aj jamanun tsjüçjüimpan, tjewyayiñ tulucj. Nin mpes wa pequeñ. Nin mpes wa la tsuwil. Nin mpes wa pajal malala javelepj la p'a po'ó. Yupj malala yola, mpes nin lajay. ²⁰Niná lajay na, te jinwá yupj Dios lal. Malala tulucj Dios lal yupj ma lajay judiopan* lajay jinwá, jis mas japatsj na —nin tjevele Jesús.

Judío tulucj pajal tepyona Jesús 'üsüs.

(Marcos 7.24-30)

²¹Jesús tjemey nepé. Campa way 'in tjemey judiopan* patja mpe. Jupj tjemey nt'a Tiro po'o patja ne'aj p'intsja, Sidón po'o patja ne'aj p'intsja wa. ²²Ne'as tjemey na, quepj tjac' la nüjüsü jupj. Judío tuluctsja jupj, quepan. Jupj Canaán mpe 'eseptsja. Judiopan tulucj patja mpe tjac', ne'aj p'in patja mpe. Niná quepj li piyutsja, tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jipj ne niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a. Jipj David* püna tüpü'lü popa p'iyá. Malala ntepalá. Ncapj tjep'ya'ssa. Lapanenpan patja napj ncucus jos mo'ó. Newa pajal malala lajay ncucus lal —nin tjevele quepan.

23 Jesú斯 ma lal tjevele jupj lal. Nin mpes Jesú斯 discipulopan* tjiquil jupj nt'a, la tjomon jupj lal:

—Tje'yaya jupj le moná. Jas tjejyama jupj. Newa la cjüiipepé jac', newa li piyú.

24 Jesú斯 tjevele yupj jis lal:

—Mpapay Dios nin tjejyama judiopan* nt'a p'in. Yupj ne leñ jis tjevyala, oveja* jinwá.

25 Jesú斯 nin tjevele na, quepj ninana p'iyá tjac' jupj nt'a. Palá nipi'tje Jesú斯 wolap'a'lá. Tjevele:

—Nejepa, ncapj tjep'ya'sa.

26 Jesú斯 tjevele quepj lal:

—Judiopan* Dios ts'uypj. Napj 'üsüs lejay yupj mpes. Yupj yuts'a'a ma polel la 'ayas la p'a. Nin p'iyá tsjictjacj jis ve ma polel la 'ayas yupj jis tsjiyó —nin tjevele Jesú斯.

27 Quepj tjevele jupj lal:

—T'üç! tjevelen. Nin velé p'in, ve tsjictjacj nepenowá palá tinca wo juts'a'a lyaja mpe. Niná 'üç wa jalá tsjiyó witjacj —tjevele jupj. (Jupj quelel véletsja Jesú斯 'üç wa se p'a'sa jupj.)

28 Jesú斯 jupj wola tjevele:

—Jipj pajal pyon napj lal. Nin ca nsem jipj la tjemyon jinwá. Jesú斯 nin tjevele na p'in, tji'yü'sa quepj jucucus.

**Jesú斯 gente pülcj jis tji'yü'sa la tjihi. Pajal pülcj jis tje'yaya jis
la las 'ots'ipj.**

(Marcos 8.1-10)

29 Jesú斯 tjemey nepé. 'Üsü püné la nipj tjemey, 'üsü niná Galilea ló. Locopyaya tucuc' popa viyá tjemey, tsjicj way p'in. Ne'aj 'etjele jupj.

30 Ne'aj tjá'asa na, pajal pülcj tjiquil jupj nt'a. 'A jis tjimyula jupj nt'a. Lal tjiquil wa ma polel jil nepenowá. Nepénowa yun tulucj jis lal tjiquil wa. Nepénowa jis mas cjuwá jis lal tjiquil wa. Jis tsjam cjuwá nepenowá jis lal tjiquil wa. Nepénowa ma polel javelepj jis lal tjiquil wa. La p'a wa pajal pülcj malala jisas jis lal tjiquil wa yupj. Tüpüntüpj yupj 'amá 'alá Jesú斯 wolap'a'lá; jupj jis tji'yü'sa la tjihi yupj. **31** Ne'aj 'a jis tjimyula tjunuc nin tepyala. Tjunuc ma polel javelepj 'üç javelepj jis tepyala.

Tjunuc jis mas cjuwatsja, jis mas seyasa jis tepyala yupj. Tjunuc jis tsjam cjuwá, jis tsjam seyasa jis tepyala yupj. Ma polel jiltsja, 'üçj jis la winin jis tepyala. Yun tulucj 'üçj januc jis tepyala. Pjü jis tji'yü'sa mpes gente ne'aj tjatjá pajal nin yólatsja Jesús 'üsüs la tjiji mpes. Nin mpes 'üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, jupj ne israelpan* jis Dios.

³²Locopyaya Jesús tjevele ncul jupj discipulopan*. Niná jupj tjevele yupj jis lal:

—Nola napj yupj mpes. Ts'ac! cont'e nasa qui'á jatja napj lal. Tecyawaja nasa yupj jis ve. Napj ma quelel sin jyam yupj, laja secj custjay. Jis capj nt'ajas ca nacj jümüçj nt'a.

³³Jupj discipulopan* tjowelepj:

—Wa cjuwá qui'á. Cjuwá ca'aj mpe jis la t'as pansas yupj t'üç! jis la las mpes. Pajal pülicj way yupj.

³⁴Jesús jis la tji'yüya:

—¿Nol to'á nun pansas?

—Siete —tjowelepj yupj—. Cjul tsjictjacj pjaní way p'in ty'a'acj wa.

³⁵Jesús jis tjiyü'ta gente jis la 'osos 'amá 'alá. ³⁶Nin la tajay na, jupj nt'ya wa pansas sieteyá, cjul nt'ya wa. Tjevele Dios lal tjiwü'i'l jupj tje'yaya jis la las. T'üç! tjevele na, tjelepta pansas, la tütüeme wa cjulun. Niná jis tje'yaya jupj discipulopan* jis la 'ayas ne'aj jatjá. Yupj pjü jis tja'ayapj pansas popé, cjulun popé wa. ³⁷Pjü yupj tjalá. Pjü jis col pit'a tepyala. T'üç! tjalá na, newa jájtatsja pan popé, cjul popé wa. Mpes discipulopan quiliyú mo'o t'olon pan tsjictjacj, cjul tsjictjacj wa, ma pjü tjalá. Quiliyú noypan siéteya tipit'a la tajay pan mpes, cjul mpes wa. ³⁸Nasa tjalá niyom pajal pülicj. Cuatro miltsja yupj. Nequem pülicj tjalá wa. Tsjictjacj pülicj tjalá wa discipulopan jis tja'ayapj popé. ³⁹T'üç! tjalá na, Jesús sin tjejyama yupj. Tjil na, barco* wama tjemey. Magdalá po'o tjemey jupj, barco mpes.

Nepénowa la tjomon Jesús pajal 'üsüs ca la mijis yupj jis la nuc.

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

16 ¹Niyom tjqUIL Jesús nt'a, nepénowa fariseopan*, nepénowa saduceopan*. Ma topón Dios mpe tjac! jupj, mpes la tjomon jupj ca 'üsüs la mijis, gente p'in ma polel lajaj jinwá. Nin mpes ca sin mü'üsüs ncu Dios jas tjejyama jupj, tjowelepj yupj.

²Jesús tjevele yupj p'iyá 'üçj ca jus cülayecj pjacj ne jupj. Ninana tjevelá: “Nun quelel solejé ncu cus cjol nsem yayá, nun 'üçj lo palá nucú tsjun po'ó. Nenéyawa je way tsjun po'ó t'awaná. Mpes nun welé

cus cjol nsem yayá. ³Nenéyawa je way tsjun po'ó püstapj, te toïca 'ots'ipj. Mpes nun welé majawus ca yacjaj. Nun 'ücj lo palá nucú tsjun po'ó. Niná 'ücj lojí la p'in. Nun welé nun quelel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'üç' tulucj. Ma nusin 'yüsa tsjan mpes 'üsüs tepyala quinam nosis nt'a. ⁴Nun quina potjaqué malala pajal. Nun welé Dios jatjampan nun, newa nun ma quelel lojí yupj. Nun ma quelel lojí Dios jos jin. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama, welé nun. Ma ca la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun ca nucú. Püna Jonás lal la tiji jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. (Jonás profeta* waytsja yupj püná)", nin tjevele Jesús. Niná tjevele na, tjemey yupj mpe.

Jesús jos yupj discipulopan 'in jajamapj, la p'a ma yus ntsawilicj.
(Marcos 8.14-21)

⁵Jesús 'üsü na'aj po'ó tjemey yupj discipulopan* jis lal. Pansas cjuwá tjlí yupj, discipulopan. Yo' tepe'e jis la cutj. ⁶Jesús tjevele yupj jis lal:

—'In tjajama. Po ma jisas t'as fariseopan* jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan* jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal.

⁷Jupj discipulopan* ma sin tjl'üsa Jesús tjevelá. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes nin tjevele yupj. Tjowelepj: "Cupj ma teque'acj pansas. Nin mpes nin tjevele ca nacj." ⁸Jesús seletsja nin tjowelepj yuwá. Mpes yupj tjevele yupj jis lal:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. ¿Tsjan mpes nin nujola cjuwá pansas? ¿Tsjan mpes nin welé? ⁹¿Ncu ma nusin 'yüsa napj 'ücj wa nu 'ya nun nujos? ¿Ncu ma nujola tepyala napj 'ücj jis tje'yá jis la las niyom cinco mil? Pansas cinco p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üç' tjalá yupj pjü. ¿Ncu ma nujola tepyala yupj ma polel pjü tjalá? Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹⁰¿Ncu ma nujola tepyala p'a jyawca na napj tje'yá jis la las niyom cuatro mil? Pansas siete p'in tya'actsja; napj la tjejay t'üç' tjalá yupj pjü. Niswa ma polel pjü tjalá yupj. Nun quiliyú mo'o t'o'nó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nuyo' tepe'e nol quiliyú tipit'a pan tsjictjacj mpes? ¹¹Napj ma nin veletsja pansas po'ó. Ma nin nólatsja pansas mpes. ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa niná? Napj nin tjevelé 'in tjajama. Po ma jisas t'as fariseopan* jis levadura. Ma wa jisas t'as saduceopan* jis levadura. Yupj jis levadura malala pajal —nin tjevele Jesús.

¹²Jesús nin tjevele na, yupj discipulopan* jus nlaytsja yupj ma véletsja levadura po'ó, yupj jis pansas lajay mpes. Yupj nin véletsja fariseopan*

sin 'yüsa lajaytsja mpes, saduceopan* sin 'yüsa lajaytsja mpes wa. Yupj sin 'yüsa lajay levadura jinwá. Yupj 'ücj yus tsuwil la p'a wa.

Pedro tjevele Jesucristo niná Yomen Dios jas tjejyamá.

(*Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21*)

13 Jesús ne'as tjemey Cesarea Filipo po'o patja nt'a. Ne'as tjemey na, jupj la tji'yüya jupj discipulopan* jis lal:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

14 Yupj tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías*, püna tüpü'ü p'iyá. P'a wa javelepj jipj Jeremías*, püna tüpü'ü wa. Nepénowa javelepj jipj p'a profeta* püna tüpü'lá. Püna 'i tipü'lí, niswa püt!, nin javelepj gentas.

15 Jesús nin p'iyá la tji'yüya wa discipulopan* jis lal.

—¿Ne nun? —la tji'yüya jupj—. ¿Pjacj ne napj jin welé nun?

16 Simón Pedro jupj wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquecj. Jipj ne Dios Jatjam, Dios ne pü'ü lovin —tjevele jupj.

17 Jesús tjevele jupj lal:

—Dios pajal 'üsüs la tiji jipj mpes. Yom p'in ma jin tji'yüsa la tiji niná. Napj Mpapay tsjun po'o pü'ü, jupj ne jin tji'yüsa la tiji niná. Jipj Simón, Jonás jatjam jipj. **18** P'a wa lyá le t'a jipj mpes quinam. Pedro lyá nsem wa quinam. Pe jinwá jipj, mpes nin lyá jipj quinam. Napj 'os wa pe püné jinwá. Pülicj ca mponecj napj lal, ca mpatjam Dios lal. Napj nin lejaj ca nin nsem. Diablo* jas tjiyocj tulucj ca nsem yupj jis lal. Newa ca mpatjam yupj napj lal. **19** Napj ca mya 'a jipj ca 'ücj mvelen p'a jis lal napj mpes. Jipj velen napj mpes llave jinwá ca nsem. Nepénowa ca mponecj jipj velen. Yupj ca 'ücj la winin Dios jyü'ta nt'a. Nepénowa ma ca mponecj. Mpes ma ca polel la winin Dios jyü'ta nt'a. Jipj ca 'ücj mvelen ncu malala la tajay napj lal japon. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó. Jipj ca 'ücj mvelen wa ncu malala la tajay tulucj. Jipj nin velen nosis nt'a, Dios ca nin p'iyá mveles wa tsjun po'ó —nin tjevele Jesús Simón Pedro lal.

20 T'ücj tjevele na, Jesús jis tjiyü'ta jupj discipulopan* ma jis la veles la p'a lal jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*.

Jesús tjevele jupj ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(*Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27*)

21 Pedro nin tjevele Jesús niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. Niná tjevele na, Jesús 'üsüs way tjevele jupj discipulopan*

jis lal tsjan ca mpalas jupj lal. Püna ma pjü tjevele. Quina 'üsüs way tjevele niná nenenyawá. Tjevele Dios jostsja jupj ca mim Jerusalén nt'a, ca pajal malala mpalas jupj ne'aj. Tjevele niyom nepénowa ca malala la mijicj jupj lal ne'aj. Co'müypan* ca nin la mijicj, sacerdote* noypan 'ots'ipj, Moisés* popel sin 'yüsa lajay 'ots'ipj. Tjevele yupj ca mü'lü'nacj jupj. Tjü'ünan na, ca jas müüjünsüs ts'ac' cont'e tepyala na. Niswa ca mpü'üm, tjevele jupj.

22Pedro ma jostsja niná ca mpalas Jesús lal, mpes jas tjan tjemyana jupj, cus tjeve'le. Tjevele:

—Ma ca nin mya palas jipj. Dios ca cyapj mp'a'sas.

23Pedro nin tjevele na, Jesús la nujuja, jupj wola tjevele:

—Jutja napj mpe. Satanás* jinwá velen. Jipj jyas napj ca malala la mejay. Jipj ma jele Dios jola jinwá. Yom p'in jola jinwá jele jipj.

24Niná tjevele na, Jesús tjevele wa jupj discipulopan* pjü way jis lal:

—Nun popa quelel ncapj cyoñca, ma ca nin la mijis jupj p'iyá jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz* po'ó ca ma pats!. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoñca mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes. **25**Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj yupj japon tulucj napj lal. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'lili napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal.

26Nepénowa pülicj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa ma polel patja, mpes 'üsüs jis tepyala tulucj pülicj jatatj mpes. Ma polel jaylacj lajay mpatjam Dios lal. **27**Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca niswa ncuwis p'a jawas. Tjacuwis na, pjü ca nucucj napj pajal püné, Mpapay jinwá. Napj angelpan* ca ncapj ncoñcøj. Tjacuwis na, napj ca jis ma'ayá pjü gente yupj la tjajay mpes. Nepénowa 'üsüs la tjajay, mpes napj ca jis ma'ayá tsjan 'üsüs way. Nepénowa malala la tjajay, mpes ca jis capj ntül. Mpes más 'ücj nin lajay Dios jos jin quinam. **28**Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun popa nepenowá ca nucú napj cuwis Jepa la 'osos, nun ma taca'liqué na p'in. Newa potjaqué p'in, napj Jepa ca nsem. T'üç' niná —tjevele Jesús.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-36)

17 ¹Ts'ac' séisiya tjejyawca na, Jesús tjemey Pedro lal, Jacobo lal wa, Juan lal wa. Juan niná Jacobo jüpülüctsja. Yupj jis lal tjemey joc'

campanya toïca nt'a, tucuc' pacá nt'a. Yupj yulupjana way p'in tjil. ²Ne'aj tjatja na, Jesús p'a casá justa tepyala tjunuc yupj. Jupj wola pajal jaw tepyala lots'ac' jinwá. Jas quip pajal pje way tepyala wa. Jas quip jaw tepyala wa, pajal pje way mpes. ³Nin tepyala na, nepé lay tepyala wa Moisés*. Elías* lay tepyala wa. Yupj manas profetapan* püna tapatjá. Jesús lal javeleptsja.

⁴Pedro tjevele Jesús lal:

—Nejepa, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. ¿Ncu jyas ts'epjel cónt'eya sin müjünsú nun mpes? Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés* mpes ca nsem, pjaní wa Elías* mpes ca nsem.

⁵Pedro newa véletsja na, leñ way mol palá tjac' wa yupj capá nt'a. T'asiyú tóïcatsja. Jas jawtsja molon. Nepé vele pjactsja mol mpe. “Niná napj Natjam —tjevele—. Quelel lejaj yupj. Pajal 'üçj najas yupj lal. Tjapja'aqué yupj velá”, nin tjevele mol mpe.

⁶Niná tjepiyacañ na, discipulopan* jis wala 'amá 'alá tjo'onsopj. Pajal lacj tjeyapj yupj. ⁷Nin la tjaxay na, Jesús tjac' yupj nt'a. Po lis tje'yot'a yupj.

—Nusin tjüjünsú —tjevele—. Po ma locj tjeyá.

⁸Viyá tjunuc na, leñtsja la p'a. Jesús p'in jus tjunuc. ⁹Yacjaya joc' mpe palavin tjiquil. Yupj palavin jiqualtsja na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Ma ca mvelé p'a jis lal nun tjunucú quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca ma pats', locopyaya ca nin müjünsú la püt'üs. Niswa nin tjiyyünsú na, 'üçj lo veles nun tjunucú joc' mo'ó —niná nin tjiyyü'lta Jesús.

¹⁰Jupj discipulopan* tjowelepj yupj lal:

—Cupj pyonecj jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. ¿Tsjan mpes la p'a javelepj Elías* mwalá way ca ncuwim niná Jepa Püné lal? Nin javelepj Moisés* popel sin 'yüsa lajay —nin tjowelepj yupj.

¹¹—T'üç' way yupj mwalá way ncuwim Jepa Püné lal —tjevele Jesús—. Dios Popel tjevele yupj pjü ca 'üçj la mijis Jepa Püné jac' mpes. ¹²Nasa tjac' yupj. Yupj ma sin tji'yüsa yupj ninana p'iyatsja Dios Popel tjevele ca ncuwim. Malala la tjaxay yupj lal, yupjjisastsja jinwá. Nin p'iyá ca malala la mijicj napj lal, napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.

¹³Nin tjevele na, yupj discipulopan* sin tji'yüsa yupj véletsja Juan el Bautista po'ó. Juan el Bautista p'iyatsja niná Dios tjevele ca mwalá ncuwim Jepa Püné lal.

Jesús pje'á jas tjejyama lapanen tjamacjas jos mpe.

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

¹⁴Joc' 'alá mpe tjiquil na, niswa tjiquil la p'a discipulopan* tjatja nt'a. Ne'aj gente pajal püliüçj lejeñtsja wa yupj jis lal. Ne'as tjiquil na, yom pjaní tjac' Jesús nt'a. Tüic' jin tjá'asa Jesús wolap'a'á.

15—Nejepa, cus tjep'ya'sa natjam —tjevele—. Pajal malala jos. Jun jyu'ya jin liji jupj lovin. Po 'in malala tepyala jupj. La pü'lüçj 'awa mo'o tjejaca jun jyu'ya mpes. 'Üsüma tjejaca wa la pü'lüçj. **16**Napj jupj lal tjacuwis jipj discipulopan* nt'a. Yupj ma polel 'yü'sa lajaytsja jupj —nin tjevele yomen Jesús lal.

17Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs way li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam. Lowa, lal nculá jupj jatjam.

18Tjac' na, Jesús cus tjeve'le lapanen, yom jatjam jos mo'o já'asatsja. Mpес pje'á tjac' tjamacjas jos mpe. Leñi way 'üçj jos já'asatsja tjamacjas.

19Yacjaya Jesús discipulopan* tjiquil jupj nt'a, p'a leñtsja na. La tjü'üy: —¿Tsjan mpes ma polel pje'á jas tjejyamacj lapanen niná?

20Jupj jis wala tjevele:

—Nun tsjicj way p'in poné napj lal. Nin mpes ma polel lojitsja nun. Tsjicj way p'in cüponé, mostaza* setel tsjicj way jinwá, pjü way 'üçj la cüjí. 'Üçj cüwelé mim joc' 'alá. 'Üçj cüwelé: 'Jutja p'a nt'a'. Ne nin ca nsem nun tjowelé jinwá. T'üçj way niná. **21**Nin p'in velé, lapanenpan nepenowá pajal costa way sin jam. Nintsja niná. Más 'üçj lo moná Dios lal ca 'üçj jas majamá. Ts'ac' pjaní ma ca nlajá, Dios lal ca mvelé p'in. Ma nin lojí, ma ca mim —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22Jesús newa wínetsja Galilea moló jupj discipulopan* jis lal. Jawas pjaní tjejyawca na, jupj tjevele yupj jis lal: “Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la mijicj napj lal yupj jisas jinwá. **23**Ca ma 'ü'nacj, locopyaya ts'ac' cont'e na ca nin müjünsü la püt'üs niswá”, nin tjevele jupj. Nin tjevele na, pajal 'aplijila jis tepyala jupj discipulopan.

Jesús impuesto jaylacj la tjiji.

24Jesús tjemey Capernaum nt'a jupj discipulopan* jis lal. Ne'as tjemey na, niyom nepénowa tjiquil Pedro nt'a. Yupj niyom nenem impuesto jaylacj jata'epj Dios wo* mpes. Yupj la tjü'üy Pedro lal:

—¿Ncu ma impuesto jaylacj liji Jesús, jupj ne jin 'yüsa liji?

25—Jaylacj liji jupj —tjevele Pedro.

Pedro wo nt'a tjemey, yupj tapatja nt'a. Tjac' na, Jesús tjevele jupj lal, Pedro ma tjevele na p'in. Tjevele:

—Jepapan nosis nt'a se jütütj impuesto jaylacj jata'epj gente jatatj mpes, yupj moma jatatj mpes wa —nin tjevele Jesús—. ¿Ncu jele jepapan sejatjampan p'iyá jaylacj lajay niná? ¿Ncu jele p'a wa p'in jaylacj lajay impuesto mpes? ¿'Oyn jele jipj? —tjevele Jesús.

26 Pedro jupj wola tjevele:

—P'a wa p'in jaylacj lajay niná yupj jata'epj.

—Nin —tjevele Jesús—. Jepapan sejatjampan ma jaylacj lajay impuesto.

(Jupj quelel véletsja jupj 'üçj wa ma jaylacj líjitsja. Jupj Dios Jatjam, ne nin.) 27 Jupj tjevele:

—Mop'in ca jaylacj la mijicj. Ma jaylacj lijicj, yupj ca yola nsem cupj ma qjisás Dios wo*. Jutja jipj 'üsú püné nt'a. Jipj anzuelo 'üsüma tjevyala. Ca nts'icjun cjulun. Mwalá way cjul ts'icjucj jipj, jupj lala ma'aptan. Lala mo'o ma'ajam ca t'emel c'a. Niná t'emel t'üç' nsem impuesto jaylacj mpes. Niná ca jis ma'ayan napj jaylacj lejaj mpes, jipj jaylacj lejaj mpes wa —nin tjevele Jesús Pedro lal.

Ne nin la tjiji niná.

Jesús tjevele pjacj püné nsem jupj Jepa pyala na.

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

18 ¹Yacjaya Jesús discipulopan* tjiquil jupj nt'a. La tjü'üy pjacj yupj popa más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ²Jesús tjevele ncuwim tsjicj way. Jupj discipulopan culupwen nt'a tjiiyünsa jupj. ³Nin la tjiji na, Jesús tjevele:

—Nun ma 'üsüs way nujola. P'a casá nujola t'as, Dios jos jinwá. Tsjictjacj jinwá t'as nun. Nun ma lojí niná, nun Dios si jütüta popa nsem tulucj. T'üç' way. ⁴Nun popa pjaní pajal tsjicj jin jola jupj p'iyá, tsjicj niná jinwá, jupj más püné ca nsem Dios jyü'ta nt'a. ⁵Gente püliucj nin jinwá patja, yupj tsjicj niná jinwá. Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí yupj jilal napj mpes. 'Üsüs lojí na yupj jilal, t'üç' way 'üsüs lojí napj lal. ⁶Malala lajay yupj jis lal, malala nin Dios lal. Tsjictjacj nepénowa japon napj lal. P'a wa nin liji ne tsjictjacj nenem malala nyuca lajay, malala pajal ca nsem jupj lal, nin la tjiji mpes. Más 'üsüs way nsem jupj mpes, la p'a pe püné 'utsu'pa mwen po'ó, ca 'üsú püné mo'o la nts'iyas jupj, mpa'is.

⁷"T'üç' way nepénowa malala nyuca lajay. Yupj lajay mpes la p'a quelel malala nyuca lajay wa. Malala ca jis mpalas pajal, yupj nin lajay. Pajal malala ca mpalas wa nosis nt'a yupj malala lajay mpes. ⁸Po

ma malala la müjí. Nun quelel malala lojí numos mpes, ma la müjí. Nujola t'as numos cjuwá jinwá. Numos t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj numos cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala numos mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a, nun malala la tjüjí mpes. Ne'aj pwe lovin. Nun quelel lowú, malala la müjí, ma la müjí. Nin p'iyá nujola t'as nutsjom cjuwá jinwá. Más 'ücj nutsjom cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nutsjom mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a. ⁹Nun quelel malala lojí nun nucú mpes p'in, ma ca nucú niná. Nujun tulucj jinwá nujola t'as nun. Nujun t'ü, na'aj la tocoyé jinwá nujola t'as. Más 'ücj nujun pjaní cjuwá, ne ca 'ücj mpatjaqué Dios lal. Más malala nujun mat'e ca na'aj la nts'iyacj nun 'awa püné nt'a —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jis lal.

Dios pajal quelel liji tsjictjacj.

(Lucas 15.3-7)

10 Jesúz tjevele wa:

—Po ma nujola t'as tsjictjacj 'üsüs tulucj, yupj tsjicj way mpes. Dios sin jyama yupj jis angelpan*, jis majamacj tsjictjacj. Niná angelpan Dios pü'lü nt'a patja. Januc Mpapay Dios lovin, jupj ne tsjun po'ó pü'lü. Mpes nun ca jus cülayé Dios quelel liji tsjictjacj. [11 Ma sa coïn Dios, leñ jinwá yupj Dios lal. Napj jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca mpatjam jupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesúz.]

12 Jesúz sin tji'yüsa lis tjiyi Dios quelel liji pjü gente. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní oveja* ciéneya si manuna ca nacj, pajal pülcij. Oveja pjaní way tjemey, leñ tjevala. Mpes yom niná ca mim, ca la mpalas oveja leñ tjevalá. Oveja noventa y nuéveya ne'aj lyawuñ ca nacj joc' 'ala'á, tsjutsj jalá nt'a. Pjü way lejeñ mpe ca mim yomen. ¿Ncu ma t'üc' way ca nin la mijis niná? ¹³Jupj jus tjinyuca na oveja leñ tjevalá, pajal 'ücj jos nsem jupj. T'üc' way niná. Más 'ücj jos nsem oveja niná mpes, la p'a noventa y nueve jis lal. Noventa y nuéveya ma leñ jis tjevala yupj. ¹⁴Nin wa Nupopay tsjun po'o pü'lü lal. Jupj ma jos tsjicj pjaní leñ mvalas. Ma jos malala mpalas. Jupj jos pjü way ca jupj lal mpatjam —nin tjevele Jesúz.

Nun ca mvelé nun jis pülcpan jis lal yupj malala la tjajay mpes.

(Lucas 17.3)

15 Jesúz tjevele wa jupj discipulopan* jis lal:

—Napj mpes japon nun jis pülicpan napj mpes. Jipj pyülicpj pjaní malala liji jipj lal ca nacj. Malala la tjiji na, jutja jus nucun jisapj p'in. 'Üsüs way tjevele jupj lal tsjan niná jupj malala lijá. Nun p'in nuseya mat'e ca mvelé. Jupj ca jola mpalas jupj malala la tjiji ca nacj. 'Üsüs ca la mijis quinam, mpes nun nusey manas wa ca queel la müjí niswá. ¹⁶Jupj ma queel pjoca jipj velen ca nacj, mpes jipj ca mim p'a wa lal jupj nt'a. 'Ücj wa mat'e jis lal mim jupj nt'a. Yupj ca mpjacaañ jipj pyülicpj velá. Yupj ca 'ücj mvelecj jipj t'üç! way velen. Dios ts'uyupan ma polel la pon pjani p'in vele. 'Mát'eya javelepi yupj tjepjyacañ, 'ücj jis la pon. Cón't'eya 'ücj jis la pon wa. Manas jipj lal jil, yupj ca mvelecj wa malala la tjiji lal. Yupj ca mvelecj yupj jisas wa jupj ca 'ücj la mijis.' ¹⁷Jupj newa ma queel pjoca nin la tjejay na, jipj ca mvelen niná Dios ts'uyupj jis lal. 'A jis tjimyula na mvelen ca. Yupj p'iyá ca mvelecj jipj pyülicpj lal, jupj malala nyuca liji mpes. Jupj ma queel pjoca yupj javelepj, Dios ts'uyupj ca mvelecj ma yupj popa jupj quinam. Ma pyona jinwá ca nsem jupj jipj lal. Jipj jele nsem jupj pecj jinwá, impuesto jaylacj jata'epj jinwá.

¹⁸Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tajay p'a wa. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. Nun 'ücj wa ca mvelé ncu malala nyuca la tajay tulucj. Nun nin welé nosis casá, nin p'iyá Dios ca mveles tsjun po'ó. T'üç! ¹⁹Nin p'iyá niná: nun p'in nuseya mat'e nujola pyala nin p'iyá lo moná Dios lal, jupj ca nu ma'ayas nun lo moná. Mpapay Dios tsjun po'o pü'ü ca nu ma'ayas nun lo moná nosis casá. ²⁰Mat'e, cont'e 'a si mulú napj mpes, napj 'os wa yupj jis lal. Nin mpes ca nt'anquecj Dios lal la mon —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Lovin perdonar la müjí nun sejatjampan.

²¹Yacjaya Pedro tjac' Jesús nt'a. Tjevele Jesús lal:

—Nejepa, ¿la nol perdonar la mejay napj natjam, jupj malala la nijá? ¿Ncu la siéteya 'ücj perdonar la mejay jupj?

²²Jesús tjevele jupj lal:

—La siéteya tulucj. Jipj lovin ca perdonar la mijin jipj jetjam —nin tjevele Jesús.

²³Jesús parábola* tjevele wa Pedro lal. Jas tji'yüsa la tjiji Dios jos ncupj lovin perdonar lijicj la p'a wa. Ninana nin tjevele:

—Napj ca mvelé 'onin ne nin liji Dios jupj jyü'ta lal. Jepa püné po'ó ca mvelé napj. Dios liji wa jepa püné niná jinwá. Jepa püné queel

seletsja nol leveltsja jupj jomozopan jupj lal. Jostsja ca jaylacj la mijicj quinam. ²⁴Nin mpes jupj vele watsja jomozopan jis lal. Nasa nin lajaysja na, mozo pjaní lal tjiquil watsja jupj nt'a. Mozo niná level pünetsja. Peso millón quínceya leveltsja jupj lal. ²⁵Mozo ma polel jaylacj la tiji, ma tje'yaya. Nin mpes jepa tjiyyü'ta jupj jomozopan ca vender la mijicj mozo niná. Esclavo* ca nsem jupj. Tjevele ca vender la mijicj wa jupj jats'om, jupj juts'uyupj 'ots'ipj, pjü way jupj tya'a watsja 'ots'ipj. T'emel ca jaylacj mpalas level mpes. ²⁶Mozo pajal la tjemyona jepa ma ca nin la mijis. Tüic' jin tjá'asa jepa wolap'a'a. La tjemyona: 'In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay pjü.' ²⁷Nin tjevele na, jupj jepa pajal jólatsja jupj mpes. Tjevele ca perdonar la mijis level mpes. Tjevele 'üçj la winin.

²⁸"Mpes tjemey mozo niná. Tjemey na, mozo niná tjinyuca mozo p'a wa. Niná leveltsja mozo mwalá way lal. Jupj level pjaní waytsja p'in. Mozo mwalá ntjü'i'le jupj mwen po'ó. Tjevele level lal: 'Jaylacj la mijin jipj level napj lal', ²⁹Jupj level tjevele: "In la ntjinucú. Tülü way ca jaylacj la mejay'. ³⁰Mozo mwalá ma jostsja. Jepapan nt'a tjemey. T'ya tjevele la p'a ma jaylacj la tiji level. Tjiquil, ntji'lii level líjitsja mpes. Cawilta mo'o tjo'onsopj jupj. Tjowelepj ne'aj ca mpü'üm jupj, pjü way jaylacj la tiji nas. ³¹La p'a wa mozopan tjunuc nin tepyalá. Pajal 'apliljílatsja mozo mwalá ma perdonar la tiji ma'ajapj. Tjil yupj jis jepa nt'a, pjü tjowelepj tepyalá. ³²Jepa püné tjevele ncuwim mozo mwalá. Tjevele jupj lal: 'Malala jipj pajal. Jipj pajal la tjemyon napj lal, mpes tjevelé ca perdonar la mejay jipj level mpes. ³³¿Tsjan mpes ma nin p'iyá la tjejay jipj, mozo la p'a wa lal? Napj nólatsja jipj mpes. ¿Tsjan pjucj ma jéletsja mozo p'a wa mpes?' nin tjevele jepá. ³⁴Jepa ts'i 'inyatsja pajal. Tjevele ca cus ntülcj mozo niná. Tjevele lovin ca cus ntülcj, pjü jaylacj la tiji nas. ³⁵Nun ma quelel perdonar lojí nun sejatjampán, Mpapay Dios ca nin p'iyá la mijis nun jis lal —nin tjevele Jesús.

Dios ma jos niyom pje'á la ts'i yupj sejats'om.

(Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

19 ¹Jesús tecyawaja tjevele jupj quelel véletsja. T'üçj tjevele na, tjemey jupj Galilea mpe. Niswa tjemey Judea nt'a. ¹Üsú na'aj po'ó wínetsja. Niná ¹ü'sú Jordán lotsja. ²Gente pülcj 'a jis tjimyula jupj nt'a jümücj nt'a, cus la coñ. Nepénowa yupj malala jisastsja. Jesús jis tji'l'yü'sa lis tiji ne'aj, jümücj nt'a. ³Fariseopan* nepenowá tjiquil wa

Jesús nt'a. Queel la 'üytsja jupj lal. Yupj ma jisastsja Jesús. Yólatsja yupj la 'üytsja pajal costa nsem jis wala la veles. Yólatsja jupj mveles malala ca nsem judiopan* jis lal. Yupj la tjü'üy:

—¿Ncu 'ücj Dios lal yom se jamá jupj jats'om, jupj jos mpes p'in? Malala tulucj jupj jats'om ca nacj.

⁴Jesús jis wala tjevele:

—¿Ncu ma mo'o tjowelé Dios Popel nun? Jupj Popel nin vele Dios p'iyá la tjihi gentas. 'La tjihi wa niyom, nequem, 'ücj ca mwayiñ yupj.'

⁵Dios tjevele: 'Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. Ca queel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj.'

⁶Nin mpes yupj mat'e tulucj, tjewyayiñ na. Pjaní p'in yupj Dios lal. Dios yugo sey pjucj po'ó tipyünta jinwá la tjihi. Dios p'iyá nin la tjihi na, gente ma polel sin tjan sin majamacj —nin tjevele Jesús.

⁷Fariseopan* tjowelepj:

—Moisés* tjevele Dios tjiyyü'ta püná. Jupj tjevele yom ca papel mpaques, jats'om pje'á li ts'iyá na. Papel ca mveles quepan jupj jats'om tulucj quinam. Moisés tjevele yom papel ca ma'ayas jupj, ca jas majamas jupj jats'om. ¿Tsjan mpes Moisés tjevele jupj ca 'ücj la mijis niná?

⁸Jesús yupj jis wala tjevele:

—Nun ma 'üsüs queel lojitsja, Dios jos jin. Nin mpes Moisés* nin tjevele 'ücj jas majamá nun sejats'ompan. Dios nosis la tjihi na, jupj ma jostsja yom nin la qjuijis. ⁹Napj najas más 'üsüs lojí püna la tajay jis lal. Ma najas nun sejats'om so jamá. Yom se jamá jats'om, p'a lal woya ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca jola nsem yom niná ma jats'om ne'aj mya'na. Malala lajay p'in Dios lal. Jets'om la p'a lal wine, nin mpes p'in 'ücj se jam mim —nin tjevele Jesús.

¹⁰Jupj discipulopan* tjowelepj jupj lal:

—Po 'in costa way niná la mijicj jipj tjevelen jinwá. Jipj velen yom ma polel pje'á li ts'iyá jupj jats'om, jupj jos na. Más 'ücj ma ca mwayim ca nacj.

¹¹Jesús tjevele:

—Costa way patja niyom sejats'om tulucj. Dios jis capj p'ya'sa niyom nepenowá. Yupj 'ücj wa patja sejats'om tulucj. La p'a wa ma polel jis la jay niná. ¹²Niyom nepenowá ma queel wyayiñ. Lovin nintsja yupj. Nepénowa malala jis tepyala jis jüp'üy, la p'a wa malala lis tajay mpes, nin mpes ma polel wyayiñ nepenowá. Nepénowa yupj jinwá tulucj. Yupj 'ücj wyayiñ. Yupj sin nin ma wyayiñ, Dios mpes tsji' lajay mpes. Nepénowa 'ücj nin lajaj napj velé jinwá. 'Ücj nin lajaj, ca nin la mijicj ninam —nin tjevele Jesús.

Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(*Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17*)

13 Nepénowa tjiquil Jesús nt'a tsjictjacj jis lal. Jisastsja tsjictjacj sey pjucj po'ó ca po la mo'ot'les Jesús. Jisastsja wa jupj Dios lal mveles tsjictjacj mpes. Jesús discipulopan* jis capj tjowelel tsjictjacj jis lal tjiuil mpes. **14** Mop'in 'üctsja Jesús lal yupj tjiuil. Jupj tjevele: "Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'lü ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'üçj si jütüta yupj." **15** Jesús nin tjevele na, tsjictjacj sey pjucj po la tje'yot'a. Nin la tiji na, tjemey ne'aj patja mpe.

Costa way püliüçj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(*Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30*)

16 Yom pjaní tjac! Jesús nt'a. Tjevele jupj lal:

—Jipj sin 'yüsa lejay Dios mpes. ¿Tsjan 'üsüs ca la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'üçj mpü'üs lovin jupj lal?

17 Jesús tjevele:

—¿Tsjan mpes napj lal nla 'yüy tsjan ca la mijin pajal 'üsüs? Pjaní way p'in 'üsüs. Jipj jyas mpü'üm jupj lal, nin la mijin jupj jyü'tá.

18 Yom tjevele:

—Jupj püliüçj tjiyyü'ta. ¿Cana ca la mejay jupj tjiyyü'tá?

Jesús tjevele jupj lal:

—Ma ca mü'lü'hán la p'a. Niyom ma ca ne'aj manucj sejats'om tulucj. Nequem ma ca mal jis vayum tulucj jis lal. Ma ca mpequem. Ma la ntsawilin. **19** Ca 'üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal, yupj noypan mpes jipj lal. Quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele Jesús.

20 Tjamacjas niná tjevele Jesús lal:

—Pjüi way niná t'üç! la tjejay jipj tjevelen jinwá. ¿Ncu pjaní way ma lejay custjay?

21 Jesús tjevele jupj lal:

—Pjaní way ma lejay custjay Dios jos jinwá. Jipj 'üsüs way quelel lejay Dios jos jin, jipj ca vender la mijin jipj jits'a'lá pjü way. T'emel así way ca jis ma'ayan t'emel cjuwá. Jutja, ca nin la mijin. Mpes püliüçj ca nt'an tsjun po'ó, Dios pü'lü nt'a. Nin la tjejay na, ncuwim napj nt'a, ca ncapj ncoñcon. Jipj ca jin mü'lüsüs napj lal —nin tjevele Jesús jupj lal.

22 Tjamacjas tjapjaca na niná Jesús tjevelá, 'aplilila tepyala. Tjemey jupj Jesús mpe. Püliüçj tyá'atsja, mpes ma quelel así 'yáyatsja jupj juts'a'lá cjuwá jis lal. **23** Tjamacjas tjemey na, Jesús tjevele jupj discipulopan* jis lal:

—Nin lovin, pülicj jatatj jis lal. Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. T'üç! way niná. ²⁴Nin p'iyá nin velé. Pajal costa way camello* jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülicj jatatj Dios si jütüta popa ca jis mpalas —nin tjevele Jesús.

²⁵Jupj discipulopan* tjepjyacañ na niná, pajal yólatsja jupj tjevele mpes. Yupj tjowelepj: “Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, ma mpatjam Dios lal.”

²⁶Jesús yus tjinyuca, tjevele:

—Gente yusapj p'in ma polel 'üsüs se palá Dios lal. Dios 'üçj nin liji pjü way niná yupj mpes —tjevele.

²⁷Pedro jola tepyala tjamacjas ma quelel jámatsja jupj juts'a'á mpe, 'üçj la püt'üs Dios lal. Mpés Pedro tjevele Jesús lal:

—Ncupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal. Tjeleque cyapj la coñ. ¿Tsjan ca nt'anquecj niná la tijicj mpes?

²⁸Jesús tjevele jupj lal, la p'a wa discipulopan* jis lal wa:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jawasa Dios ca pjü seyasa la mijis nosis nt'a. Seyasa liji na, napj Jepa ca mo'os. Pajal püné ca nsem napj. Nun ncapj coicó quinam, nun jepapan ca nsem 'ots'ipj, nin tepyala na. Nun jepapan dóceya nsem, israelpan* jis tribu dóceya jis la jütütj. Nun ca mvelé israelpan jis lal ncu malala la tajay nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapj tocoicó mpes. T'üç! way. ²⁹Nin p'iyá 'üsüs lejay napj lovin ncapj tocoñ jis lal. Nepénowa jil jis wa nepé ncapj jacoñ mpes. Nepénowa jil jis pülicpan nepé. Jis papay, sejamay nepé jil nepenowá. Nepénowa jil jis ts'uyupan nepé. Nepénowa jil jis moma mpe, ncapj jacoñ mpes. Napj pajal pülicj ca jis ma'ayá nin la tajay mpes. Pjaní way p'in tjá'asa tjl ca nacj. Napj ciéneya ca jis ma'ayá yupj pjaní way tja'ayapj mpes. Lovin ca mpatjam Dios lal 'ots'ipj, nin ca la mejay napj yupj mpes. ³⁰Nepénowa püna p'in topon napj lal, yupj tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Nepénowa p'a jawasa ca mponecj, noypan ca nsem yupj. Nin ca nsem pülicj jis lal —nin tjevele Jesús.

Parábola uva lejeñ nt'a tsji' lajay mpes.

20 ¹Jesús parábola* tjevele wa sin la 'üsüs jis la jay. Sin tji'yüsa lis tiji 'onin ca jis ma'ayas Dios Jesucristo cus tocoñ jis lal. Ninana Jesús tjevelá:

—Napj ca mvelé 'oyñ nyuca liji Dios, jupj jyü'lta nt'a. Yom po'o ca mvelé. Yom niná 'amá püné tya'a, pülicj sine mpes. Dios liji yom niná liji jinwá. Niná yom mozapan jostsja jupj. Po 'in püstapj tjemey, la tepyala niyom

nepenowá, jupj jomozopan nsem. Tjevele ca tsji' la mijicj yupj uva lejeñ nt'a. ²Yupj tjowelepj 'üçj ca tsji' la mijicj ts'ac' pjaní t'emel mpes, ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj mpes. 'Üctsja niná yom lal. Sin tjejyama tsji' la mijicj yupj uva lejeñ nt'a. ³Yacjaya yom tjemey jis wa nepénowa lejeñ nt'a. Las nueve ca nactsja. Yom yus tjinyuca niyom nepénowa yupj lejeñ p'intsja, ma tsji' lajaytsja. ⁴Yom tjevele yupj jis lal: 'Nun p'iyá ca nlawú wa, ca tsji' la müjí napj uva lejeñ nt'a. Napj t'üç' way ca jaylacj la mejay nun tsji' lojí mpes.' ⁵Mpes tjl yupj tsji' jis la jay.

⁶"Yacjaya, culupwen nt'a tjá'asa na, yom tjemey wa niswá yupj jis wa lejeñ nt'a. Nin p'iyá tjevele yupj niyom ma tsji' lajaytsja jis lal. Jupj nin p'iyá la tiji wa las tres na, t'awaná. Sin tjejyama wa tsji' jis la jay ne'aj. ⁶Yacjaya tjemey wa niswá yomen. Ne'aj já'asa las cinco pyala na quinam. Jupj p'a wa yus tjinyuca ma tsji' lajay. Mpes yupj jis la tji'yüya yupj jis lal: '¿Tsjan mpes nun p'in lüjüquetsja, tsji' liji secj ts'ac' pjaní?' ⁷'Leñ pjacj mozo jostsja yacjaj', nin tjowelepj yupj. Yom jis lal tjevele: 'Lowa wa nun, ca tsji' la müjí napj uva lejeñ nt'a.'

⁸"Nasa t'yaja na, yom uva juts'a'á tjevele mozo pjaní lal. Mozo niná jépatsja la p'a wa mozopan jis lal. Yom tjevele yupj lal: 'Tjevele ncul uva lejeñ nt'a tsji' lajay. T'emel jis tje'yaya yupj, tsji' la tjajay jaylacj. Mwalá way ca t'emel jis ma'ayan locopyaya sin tjejyam jis lal. Jis tje'yan na, ca jis ma'ayan wa mwalá way sin tjejyam jis lal', nin tjevele yom uva juts'a'á.

⁹"Niyom nepénowa t'awaná tjl, las cinco na, hora pjaní tsji' la tjajay. Mpes yupj mwälá way tjiquil, natj t'emel. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay jinwá natj yupj pjü. ¹⁰Yacjaya niyom p'a wa tjiquil t'emel mpes. Niyom nenem mwälá way tsji' la tjajay tjl yupj, püstapj p'in. Ts'ac' pjaní tsji' la tjajay yupj, mpes yupj yólatsja yom uva juts'a'á más 'in püllüçj way jaylacj la mijis yupj jis lal. Nin tuluctsja. T'emel ts'ac' pjaní tsji' lajay jaylacj natj wa yupj pjü. Nin p'iyá jaylactsja. ¹¹Mpes yupj jis t'emel natj na, malala po'o javeleptsja yom uva juts'a'á lal. ¹²'Jipj locopyaya sin tjejyam niná noyomes. Hora pjaní p'in tsji' la tjajay', tjowelepj yupj. 'Cupj ts'ac' pjaní tsji' la tjjicj cupj. Pajal vyaja pwetsja tsji' la tjjicj cupj. Mop'lin jipj nin p'iyá jis tje'yan wa yupj ncupj qjuis tje'yan jin p'iyá. Malala nin', tjowelepj yupj.

¹³"Uva juts'a'á tjevele yupj popa pjaní lal: 'Najamica —tjevele yupj—, napj malala la tjejay tulucj nun jis lal. Jipj tjevelen 'üçj ca tsji' la mijin ts'ac' pjaní, ne napj jaylacj lejaytsja jipj ts'ac' pjaní tsji' la tjejay mpes. ¹⁴Nt'ya jipj t'emel. Jutja quinam wya nt'a. Napj quelel jaylacj lejay watsja nin p'iyá locopyaya jas tjejyam lal; jipj lal jaylacj la tjejay jin p'iyá, nin p'iyá jaylacj lejay yupj lal. ¹⁵T'emel niná napj nt'emel. Napj 'üçj 'ya napj nt'emel napj najas jinwá. ¿Ncu ts'üis jipj napj 'üsüs la tjejay mpes?' nin la tji'yüya uva juts'a'á.

16 Jesúś tecyawaja tjevele parábola* quinam. Tjevele:

—Nin jinwá liji Dios. Nepénowa locopyaya topon napj mpes, noypan ca nsem yupj ca nacj napj Jepa 'os na. Nepénowa püna p'in topon, tsjictjacj ca nsem napj Jepa 'os na. Dios véletsja pülcij jis lal ca yupj ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil nepenowá. Dios p'iyá lis t'ya pjacj mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya —nin tjevele Jesúś.

Jesúś niswa tjevele ca mpa'is, ca niswa jas müjünsüs la püt'üs.

(*Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34*)

17 Jesúś newa jámatsja Jerusalén nt'a. Jámatsja na jümücj nt'a, Jesúś jas tjan tjemey jupj discipulopan* dóceya jis lal p'in. Tjevele yupj jis lal: **18** “Jerusalén nt'a leque quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjeiyamá. Dios ca jis ma'ayas niyom nepenowá malala la mijicj napj lal; sacerdote* noypan ca nin la mijicj, Moisés* popel sin 'yüsa lajaj ca nin la mijicj wa. Yupj ca mvelecj napj malala la tjejay. Ca mvelecj ca ncapij ntülcij, ma pats!. **19** Mpes ca ma manucj judiopan* tulucj nt'a. Judiopan tulucj ca la mpjüts'ümücj, ca ma süpücj. Ca cruz* po'o ca ma valacj napj, ma pats!. Ts'ac' cont'e na, ca nin müjünsü, mpü'üs niswá”, nin tjevele Jesúś.

Más 'ücj Jesúś sa coï ma püné jin yola yupj p'iyá.

(*Marcos 10.35-45*)

20 Locopyaya, Zebedeo jatjampan sejamay tjac' la veles Jesúś lal. Jupj jatjampan tjiquil wa yupj sejamay lal. Sejamay tüic' jin tjá'asa Jesúś wolap'aá, la tjemyona Jesúś ca 'üsüs la mijis jupj mpes.

21 —¿Tsjan jyas? —la tji'yüya jupj.

Yupj sejamay tjevele:

—Najas natjampan jipj lal p'in majatjum, jipj Jepa jac' na. Najas pjaní wa jipj li'inyampe ma'ajam, ma'ajapj ma'ajam wa jipj nancupwepe najas. Nin la mijin, ma 'en —tjevele.

22 Jesúś tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé tsjan niná nun lo moná. Malala ca ma palas napj. ¿Ncu 'ücj wa nun lal ca malala nu mpalas nun, napj malala ne palá jinwá?

—'Ücj wa niná cupj qjuis lal —nin tjowelepj yupj.

23 Jesúś tjevele yupj jis lal:

—Nin ca nsem nun lal. Ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá. Newa nin, napj ma polel velé nun ca majatjaqué napj lal, pjaní wa li'inyampe, pjaní wa nancupwepe. Mpapay nasa la t'ya pjacj ca majatjum ne'aj. 'Ücj la tjiij nasa yupj majatjum nt'a —nin tjevele Jesúś yupj jis lal.

24 Jesúis discipulopan* p'a witjacj jus nlay niná la tjomon yupj. Jus nlay yupj la tjomon ca noypan nsem Jesúis Jepa tepyala na. Mpes la p'a wa discipulopan diéziya ts'a tji'in discipulopan mat'e jis lal. **25** Mpes Jesúis nin tjevele ca pjü 'a jis mulus. Tjiquil na, tjevele yupj jis lal:

—Judiopan* tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. Yupj jis auxiliarpan yümütçj se jütütj wa ne'aj patjá. **26** Nin tulucj ca nsem nun jis lal. Nun p'in nujos noypan nsem nun, ca pajal 'üsüs la müjí la p'a mpes. Yupj jis mozo jinwá nsem nun. Nin lojí na, noypan nsem nun. **27** Nun nujos más 'üsüs ca nsem nun pjü jis lal, ca 'üsüs la müjí lovin la p'a jis lal. Yupj jis esclavo* jinwá ca nsem nun. Nin lojí na, más 'üsüs nsem nun la p'a jis lal. **28** Nin p'iyá lejay napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj la p'a wa. Yupj ncapj jap'acj mpes tjacuwis tulucj. Malala jis tepyala nosis casá patja, malala la tajay mpes. Napj ma pats' ca yupj mpes. Nin mpes yupj sin popa pülcj ca 'üsüs nsem Dios lal —nin tjevele Jesúis jupj discipulopan* jis lal.

Jesúis jis tji'yü'sa lis tjihi niyom yun tulucj.

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

29 Jesúis ne'as tjemey watsja Jericó po'ó jupj discipulopan* jis lal. Nasa jiltsja Jericó mpe. Gente pajal pülcj jupj lal jiltsja. Cus tocoñ jümütçj nt'a. **30** Niyom mat'e jümütçj la nt'a jájtatsja. Yun tuluctsa yupj manas. P'a wa jis wala tjowelepj Jesúis ne'aj wa ca mim. Mpes niná manas yümütçj tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David* püna tüpü'ü popa p'iyá —nin tjowelepj yupj.

31 Pülcj way Jesúis cus tocoñ sin popé jis capj tjowelel la tupuyupj mpes.

—Lyájasa t'as —tjowelepj yupj.

Más yümütçj la tupuyupj:

—Qjuis Jepa, qjuis capj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David* püna tüpü'ü popa p'iyá —tjowelepj yupj.

32 Jesúis tyantaná. Tjevele ncul yupj. La tji'yüya yupj jis lal:

—¿Tsjan nujos napj la mejay nun mpes?

—Po quelel nyucucj —tjowelepj yupj.

34 Jesúis pajal jólatsja yupj mpes, malala jis tepyala mpes. Po la tje'yot'a yun po'ó. Yun po la tje'yot'a na, leñ way 'üçj januc jis tepyala yupj. Yupj sa coii watsja Jesúis quinam, sin la 'üsüs yupj jupj lal.

Jesús Jerusalén mo'o tjemey jepa püné jinwá.

(*Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19*)

21 1 Ne'aj way p'intsja quinam Jerusalén nt'a. Ne'as tjal Betfagé po'ó nepénowa tapatja nt'a. Jis wa ne'aj lejeütsja tucuc' po'ó, niná tucuc' Olivos ló. Ne'as tjal na Betfagé nt'a, Jesús mwalá sin tjejyama jupj discipulopan* mát'eya. 2 Tjevele yupj jis lal: "Lowa yupj jis wa lejeü nt'a. Ne'as tjalawú na, nun ca nucú soysoy tsyu'pa toñica. Soysoy tsjicj ne'aj toñica jamay lal ca nucú wa. 'Osocté, ncumaná ma 'e manas. 3 P'a wa ca nu la mü'lüyas tsjan mpes socté, monú soysoyos ca nacj. Nin vele niná, nun ca mvelé Nujepa jos yupj. Tjowelé na niná, jupj leü way ca mveles 'üçj monú soysoyos", nin tjevele Jesús yupj jis lal.

4 Nin mpes nin tepyala profeta* pjaní tjevele pajal püna. Ninana jupj tjevelá Dios mpes:

5 "Tjowelé Jerusalén nt'a patja jis lal:

'Tjunuca nun. Nun jis jepa jac' nun nt'a.

'Üsüs jupj. Lyájasa wine. Ma le palana.

Soysoy casá já'asa jama. Soysoy tsjicj casá já'asa jupj.' "

Nin tjevele profeta. Tjevele Jesús ca nin la mijis.

6 Discípulo* manas tjal Jesús tjevele jinwá. Nin la tjajay Jesús tjiyü'ta jin. 7 Tucuman soysoy jamay soysoy tsjicj lal. Sin quip soysoy casá tjo'onsopj, casá lo 'osos Jesús. Casá já'asa tjemey Jerusalén nt'a, pülcüç patja nt'a. 8 Gente pülcüç sa coütsja Jesús jümüçj nt'a. Pülcüç yupj sin popé jümüçj po'o tapajatj yupj sin quip. Nepénowa manaca pjwel tapajatj jümüçj po'ó. Nin la tjajay 'üsüs lo pal jümüçj po'ó, Jesús jama nt'a.

9 Gente pülcüç mwalá tjal jümüçj nt'a. Pülcüç wa cjüil tjal. Pjü way yümüçj la tupuyupj Jesús 'üsüs. Tjowelepj:

"Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

David* püna tüpü'lü popa p'iyá jupj.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Tsjun po'o patja 'üsüs pjac ca mvelecj wa
Jesús po'ó."

Nin tjowelepj yupj jümüçj nt'a.

10 Jesús ne'as tjemey Jerusalén nt'a. Ne'as tjemey na, pjü way Jerusalén mo'o patja javeleptsja Jesús nasa tjac!. Yupj jis la tjü'üy:

—¿Pjacj niná, jepa püné jinwá tjac!?

11 Jesúś cus tocoϊ tjowelepj:

—Ninana Jesúś. Profeta* yupj. Nazaret mpe 'esepj yupj, Galilea mpe se jütütj mpe —nin tjowelepj yupj la p'a jis lal.

Jesúś ma jostsja malala la tjayaj Dios wo nt'a.

(*Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22*)

12 Jesúś wama tjemey Dios wo* nt'a Jerusalén po'ó. Vender lajaysja ne'aj jájtatsja. Jaylacj lajay ne'aj jatja watsja. Jesúś pje'á sin tjejyama jis la winin pjü way. Ma jostsja nin lajay Dios wo nt'a. Nepénowa judiopan* jis t'emel vender lajaysja romanopan* jis t'emel mpes. Judiopan jis t'emel mpes p'in 'üçj jaylacj lajaysja ne'aj, Dios wo nt'a. Jesúś yus ts'epтанá yupj jis mesa. Nepénowa sipipj vender lajaysja. Jupj yus ts'epтанá wa yupj jis banco tsjictjacj. **13** Tjevele: “Dios Popel vele wa Dios tjevele yupj wo po'ó. ‘Ninana nawá mpe javelepj napj lal —tjevele—. Nin ca ló nsem wosis’, tjevele yupj. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjí pwecapan 'a si mulú qui'lá”, nin tjevele Jesúś.

14 Jesúś Dios wo* nt'a já'asatsja na, nepénowa yun tulucj tjiquil yupj nt'a. Nepénowa ma polel lyawuňtsja tjiuil wa yupj nt'a. Jis tji'yü'sa lis tjiyi. **15** Sacerdote* noypan tjunuc Jesúś pajal 'üsüs la tjiyi. Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajay tjunuc wa. Tjepjyacaň wa tsjictjacj tjowelepj Jesúś pajal 'üsüs. “Dios ca cus mp'a'sas Jesúś —nin la tupuyupj tsjictjacj—. Jupj David* püna tüpü'ü popa p'iyá”, tjowelepj yupj.

Sacerdote* noypan ts'a 'intsja tsjictjacj nin tjowelepj mpes. Nin p'iyá niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Ts'a 'intsja wa yupj. **16** Yupj la tjü'üy Jesúś lal:

—¿Ncu tjapjac' tsjictjacj javelepj?

—Tjapjacas —tjevele Jesúś—. Dios Popel vele: ‘Dios la tjiyi tsjictjacj 'üçj wa jis la veles Dios 'üsüs’. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? —nin la tji'yüya Jesúś yupj jis lal.

17 Nin tjevele na, tjemey Jerusalén mpe. Betania mo'o tjemey ca majas püste mpes.

Lovin nin p'iyá pyala Jesúś velá.

(*Marcos 11.12-14, 20-26*)

18 Püstapj na niswa tjac! Jesúś Jerusalén nt'a. Jümüçj po'o jámatsja na, vecj pé'etsja yupj. **19** Higuera tjinyuca yupj jümüçj la nt'a. Higuera niná julupj 'üsüs lo pis. Jesúś la tepyala julupj. Cjuwatsja yupj. Joló p'in tjinyuca. Mpes Jesúś tjevele higuera lal:

—Larin ma ca mvalas jipj quinam.

Niná tjevele na, leñ way ts'üique higuera niná. ²⁰Jesús discipulopan* tjunuc niná tepyalá.

—Po 'in leñ way ts'üique jupj, jipj tjevelen na —tjowelepj yupj.

²¹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun poné na Dios lal, 'ücj ca nin p'iyá la müjí, napj la tjejay jinwá. Nun newa poné ca nin mpalas nun welé jinwá, 'ücj wa ca nin la müjí higuera lal, napj la tjejay jinwá. 'Ücj wa ca mvelé joc' lal: 'Jutja jipj 'üsüma ntolo 'üsü püné mol'6'. Nun poné ca nin mpalas, ca nin mpalas. Ninana ne t'üç!. ²²Nun Dios lal poné na, Dios ca nin la mijis nun lo moná jupj lal. Pjü lo moná, pjü ca nu ma'ayas —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

Judiopan jis jepapan la tjü'üy Jesús lal tsjan mpes 'ücj si jütüta.

(*Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8*)

²³Jesús niswa wama tjemey Dios wo* mo'ó Jerusalén nt'a. Sin 'yüsa lis tjihi ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Newa sin 'yüsa líjitsja na, niyom nepénowa tjiquil jupj nt'a. Yupj nepénowa sacerdote* noypan, nepénowa co'müypan* judiopan* jis lal. Yupj la tjü'üy Jesús lal:

—¿Pjacj 'e tje'aya 'ücj nin lejay, jipj lejay jinwá? ¿Pjacj 'i tjüjütüta nin lejay jipj? —nin la tjü'üy Jesús lal.

²⁴Jesús jis wala tjevele:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Pjaní way p'in nu la mü'üy. Nun nawala tjowelé na niná, napj ca mvelé wa nun lal pjacj ntijjütüta nin lejay. ²⁵Ninana nu la 'yüy: ¿Pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar* la tjihi? ¿Ncu Dios p'in tjiyyü'ta ca nin la mijis? ¿Ncu gente p'injisastsja ca nin la mijis jupj? —nin jis la tji'yüya Jesús.

Yuwá tjowelepj sacerdote* noypan, co'müypan* jis lal. Yuwá tjowelepj tsjan cüwelem jupj lal. Tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tjiyyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ²⁶Ma wa polel velecj gente p'injisastsja jin la tjihi Juan. Nin cüvelecj ca niná, la p'a wa judiopan* ca ts'i mil'inacj cupj qjuilal. Ca malala la qjuis mijicj ca nacj. Yupj pjü way japon Juan el Bautista vele watsja Dios mpes”, niná tjowelepj yuwá.

²⁷Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista jupj 'ücj bautizar* la tjihi. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes napj ma wa ca mvelé nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntijjütüta napj nin lejay —nin tjevele jupj.

28 Jesú斯 parábola* tjevele wa sacerdote* noypan jis lal, co'müypan* jis lal wa. Jupj tjevele niná sin la 'üsüs jis la jay yupj ma lajaysja Dios jos jinwá. Ninana tjevelá:

—Yom pjaní jatjampan mát'etsja yupj. Nun ca mvelé pjacj manas popé 'üsüs la tjiji. Yupj jis papay tjemey jatjam mwalá way nt'a. Tjevele: 'Jutja, ca tsji' la mijin uva lejeñ nt'a yacjaj'. **29** 'Ma najas', tjevele jatjam. Yacjaya 'üsüs way jólatsja, mpes tjemey. Tsji' la tjiji popay tjevele jinwá. **30** Locopyaya popay tjemey jatjam ma'ajapj nt'a. Nin p'iyá tjevele yupj lal. Jatjam tjevele: 'Ücj napj jum tsji' lejay'. Newa ma tjemey yupj —nintsjas parabolas*.

31 Jesú斯 jis la tji'yüya sacerdote* noypan jis lal, co'müypan* jis lal wa:

—¿Pjacj manas popé nin la tjiji popay jostsja jinwá?

—Jupj jatjam mwalá way —tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesú斯 tjevele wa yupj jis lal:

—Niyom impuesto jaylacj jata'epj malala yupj. Pwecapan yupj. Newa más 'üsüs se palá yupj nun jis lal. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj. Mwalá way Dios si jütüta popa se palá yupj, nun jis lal. Nin p'iyá nequem malala lajay. Dios si jütüta popa 'ücj se palá yupj. **32** Juan el Bautista tjac' nun nt'a. 'Üsüs la tjiji yupj. Nusin 'yüsa la tjiji 'oyn nyuca 'üsüs way la cüjí Dios jos jinwá. Nun ma toponé yupj tjevelá. Impuesto jaylacj jata'epj 'ücj topon yupj tjevelá. Nequem malala lajay 'ücj topon wa. Nun tjunucú yupj 'üsüs la tjajay yupj topon na. Newa ma 'üsüs quelel lojitsja nun. Newa ma quelel ponetsja yupj tjevelá —nin tjevele Jesú斯.

33 Jesú斯 parábola* p'a wa tjevele sacerdote* noypan jis lal, co'müypan* jis lal wa. Niswa sin tji'yüsa lis tjiji yupj malala la tjajay. Ninana Jesú斯 tjevelá:

—Tjapja'aqué p'a wa parabolas*. Yom 'amá püné tyá'atsja. Uva püliucj sínetsja yupj. 'Ücj la tjiji wa uva sine nt'a. T'asiyú tjivyü'ü yupj. Pe jul püné tyoca, uva ca ne'aj jay majatsjacj, ca 'üsú mpalas. Ts'epjel jas tjiyyünsa wa ne'aj, jomozopan ca majamacj uva sine nt'a. Nin la tjiji na, yom jis tje'yaya mo'o jasin p'a witjacj, 'ücj la mijicj lo valas. Yupj tjowelepj ca ma'ayacj yupj, tjevyala popé. Nin la tjiji na, tjemey yomen pajal campa. **34** P'a jawas uva tjevyala na, uva juts'a'á sin tjejyama yupj jomozopan uva lejeñ nt'a. Sin tjejyama jis la ta'es tjevyala popé. **35** Niyom ne'aj tsji' la tjajay ma quelel ja'ayaptsja tjevyala popé. Jis ntji'lliñ yupj jomozopan. Pjaní way mo'o süp, jas tjajam yupj. Pjaní wa tjü'ünan. P'a wa pe mpes po'o la ts'i yupj, nasa tepe'e na. **36** Locopyaya uva juts'a'á sin tjejyama p'a wa mozopan uva nt'a tsji' la tjajay nt'a.

Pülcj sin tjejyama quinam. Niyom uva nt'a tsji' la tjajay malala lis tjajay wa yupj jis lal.

³⁷"Larin ma tja'ayapj tjevyala popé, mpes jupj jas tjejyama wa jupj jatjam yupj nt'a. Jólatsja ca 'üsüs yola nsem jupj lal, jupj jatjam mpes. ³⁸Nin tuluctsja. Jatjam jus tjunuc na, yuwá tjowelepj: 'Uva lejeñ nt'a jupj popay juts'a'á. Jupj juts'a'á ca nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'lünacj jupj, ne ma ca nta'es uva lejeñ nt'a. Cupj p'iyá ca nt'anquec momas', tjowelepj. ³⁹Mpes ntji'líñ wa jupj. Pje'á la ts'i jupj sin mpe. Tjü'ünan jupj —nintsja parabolas*.

⁴⁰Jesús tjevele ne'aj 'a jis tjimyula jis lal:

—Uva juts'a'á ca mim sine lejeñ nt'a. Ne'as tjemey na ¿ncu nujola tsjan ca la mijis jupj ne'aj tsji' lajay jis lal?

⁴¹—Ca jis capj ntüüs ne'aj tsji' lajay. Ca jis mü'ü'nas niná niyom malala —nin tjowelepj 'a jis tjimyula popé—. Ca jis ma'ayas la p'a wa ca 'üçj la mijicj lo valas ne'aj. Yupj ca ma'ayacj tjevyala popé jupj juts'a'á mpes —nin tjowelepj yupj.

⁴²Jesús tjevele sacerdote* noypan jis lal, co'müypán* jis lal wa:

—Dios Popel tjevele ca nin nsem, parábola* jinwá. ¿Ncu ma mo'o tjowelé niná? Nin tjevele jupj Popel:

'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis
pe mpes.

Pe pjani' majisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üç' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjiyyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná
wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóïcatsja.

Cupj selecj Dios p'iyá la tjihi niná.

Jupj pajal 'üsüs way la tjihi.'

Nin vele Dios Popel.

⁴³"Dios pajal 'üsüs la tjihi nun mpes. Nu tje'yaya wa 'üçj tsji' la tjüjí jupj mpes. Newa nun malala la tjüjí Dios juts'a'á lal, uva lejeñ nt'a tsji' la tjajay jinwá. Nin mpes Dios ma ca nu ma'ayas tsji' lojí jupj mpes quinam. La p'a wa ca tsji' la mijicj jupj mpes. Yupj ca 'üsüs la mijicj jupj jos jin. ⁴⁴Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wosis su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, jupj malala ca mpalas pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas jupj. 'Üpjú jinwá

ca mpalas yupj. Ca nin nsem ma quelel la najay jis lal —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

⁴⁵Sacerdote* noypan tjepjyacañ parabolas* Jesús tjevelá. Fariseopan* tjepjyacañ wa. Yupj jus nlaytsja Jesús véletsja yupj sin po'ó. ⁴⁶Ma jisastsja Jesús tjevelá. Malala quelel lajaytsja Jesús lal. Ma la tajay custjay. Lacj tjeypaj la p'a judiopan* jis lal. La p'a judiopan yólatsja Jesús 'üsüüs. Yupj yólatsja profétatsja* jupj, Jesús.

22 ¹Jesús p'a wa parábola* tjevele sacerdote* noypan jis lal, fariseopan* jis lal wa. ²Sin 'yüsa la síjitsja pajal malala la tajay yupj Dios lal. Ninana tjevelá: "Napj ca mvelé 'oyn nyuca liji Dios nosis casá. Jepa püné po'ó ca mvelé. Dios ca la mijis niná jepa püné liji jinwá. Niná jepa püné, jatjam quelel wóyatsja quinam. Popay jostsja pülicj ncul, ca cus ncoñcocj jatjam, woya na. Lovin nin lajaytsja jis la wayis ne'aj. Mpes jepa püné pülicj la tiji jis la las. ³Pülicj jis lal tjevele ncul jis la las. Ve tjojon na, sin tjejyama jomozopan yupj nt'a. Tjowelepj ca 'üçj ncul quinam. Mop'in ma quelel jiquiltsja yupj.

⁴"Mpes jepa sin tjejyama yupj jomozopan p'a wa yupj nt'a. Jepa tjevele ca nin mvelecj niná: 'Nasa 'üçj la tjejay nu lo las. Nasa tjü'ünan vaca witjacj nu lo las. Tjü'ünan wa vaca t'lünt'ün witjacj. Pjü way 'üçj la tjejay quinam. Nculá, cus ncoñcó natjam, yupj woya na.' ⁵Mpes tjal jepa jomozopan. Yupj jis lal tjowelepj jepa tjevele jinwá. Mop'in gente niná ma quelel jiquiltsja jepa jatjam wóyatsja nt'a. Ma quelel pjyacañtsja jepa jomozopan tjowelepj. Tjal la p'in yupj quelel jiltsja nt'a. Pjaní wa yupj sine lejeñ nt'a tjemey. P'a wa tjemey vender la mijis. ⁶P'a witjacj jis ntji'lliñ jepa jomozopan. Tjowelepj jepa jomozopan malala. Jis tjü'ünan yupj. ⁷Jepa pajal ts'i tji'ina nin la tajay mpes. Sin tjejyama yupj militarpan niná niyom nt'a. Jis tjü'ünan yupj, jepa jomozopan tjü'ünan mpes. Yupj jis wa tjü'üm wa.

⁸"Locopyaya jepa tjevele ncul jomozopan p'a wa. Tjevele yupj jis lal: 'Ve tjojon quinam, natjam woya mpes. Pülicj jis lal tjevelé ncul jis la las, mop'in ma quelel jiquiltsja. Malala yupj, mpes ma ca nlajacj. ⁹Lowa nun jümüçj la püné nt'a. Gente ca yus nucú jümüçj nt'a. Pjü nucú, pjü jis lal ca mvelé ncul jis la las', nin tjevele jepa püné. ¹⁰Mpes yupj jomozopan tjal jümüçj nt'a. Pülicj tjunuc ne'aj. Nepénowa 'üsüstsja, nepénowa malala. Pjü jis lal tjiquil jepa wo nt'a. Mpes pülicj wama tjal, cjuwá ca'aj cüçj p'a wa yupj wo mo'ó.

¹¹"Jepa tjac' yus la nuc. Yupj pjü sin quip 'üsüstsja, woya nt'a jájtatsja mpes. Jepa p'iyá jis tje'yaya niná püllül 'üsüüs. Yom pjaní p'in ma jas tückü'pe püllül 'üsüüs. ¹²Jepa tjevele yupj lal: 'Najamica i'oyn nyuca

wama tjacuy, cjuwá jin quip 'üsüs? Cjuwá niná, ma polel wama cuy qui'á.' Myáycatsja yomen. Ma lal tjevele jepa lal.

¹³"Mpes jepa tjevele jomozopan jis lal: 'Utsu'pa mos, tsjom 'utsu'pa wa. Pje'á la nts'iyá jupj, pajal püste nt'a. Gente ne'aj jil pajal ca la mpuyucj. Yupj jis wis ca jas nqui'licj wa', nin tjevele jepa.

¹⁴"Nin p'iyá ca la mijis Dios, jepa püné la tiji jinwá. Pülcj jis lal véletsja ca ncul jupj nt'a, mop'in ma jiquil pülcj. Dios p'iyá lis t'ya pjacj ca mpatjam jupj lal. Pjaní way p'in lis t'ya jupj", nin tjevele Jesús.

Jesús po 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵Jesús t'üç' tjevele na, tjil fariseopan*. Ts'a 'intsja pajal Jesús lal. Yuwá p'in tjowelepj tsjan la mü'üyacj jupj lal, jupj ca malala cüveles yupj jis wala tjevele na. Jisastsja ca 'üçj la tjilil jupj, cus la tü. ¹⁶Mpes yupj sin tjajam sejamicapan nepenowá Jesús nt'a. Sejamicapan nin p'iyá yólatsja yupj jin p'iyá. La p'a niyom jis lal tjil. La p'a wa niná 'üçj jisastsja Herodes jépatsja Israel mo'ó. 'Üctsja yupj jis lal romanopan* mpes tsji' líjitsja jupj. Ne'as tjil na Jesús nt'a, fariseopan sejamicapan tjowelepj Jesús lal:

—Cupj selecj jipj t'üç' way velen. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üç' way. Ma nin jele ncu jissas jipj velen. Nin p'iyá velen pjü jis lal, noypan jis lal, tsjictjacj jis lal wa. ¹⁷Mpes cupj quelel lya 'yüyacj ncu 'üçj Dios lal jaylacj lijicj impuesto jepa romano* t'e'enca mpes. ¿Tsjan jele jipj? —nin la tjü'üy yupj.

¹⁸Jesús jus nleya yupj quelel malala lajaytsja jupj lal. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun welé nun quelel lojí Dios jos jin. Nun lu tsuwilí. ¿Tsjan mpes nla 'üyá niná napj lal? Napj selé nun ma quelel jus nlayé nla tjü'üyá mpes. Nun nujos napj malala velé. ¹⁹Nca'á nuc t'emel impuesto jaylacj —tjevele jupj.

Mpes tucutj romano* jis t'emel c'a. ²⁰Jesús la tji'yüya yupj jis lal: —¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emel po'ó tapac? —tjevele jupj.

²¹—Romanopan* jis jepa jupj —tjowelepj yupj.

Nin tjowelepj na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Tja'ayá jepá jupj 'üçj le moná nun lal. Tja'ayá Dios jupj 'üçj le moná nun lal —tjevele.

²²Niná tjevele tjeipyacañ na, pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes. Jupj ma malala tjevele, yupj jisastsja jinwá. Mpes tjil quinam Jesús já'asa mpe.

Tecya'liiñ ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá.

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

23Nin jawas p'iyá tjiquil wa saduceopan* Jesús nt'a. Saduceopan japon tecya'liiñ ma ca sin müjünsüçj, ma ca mpatjam niswá. Yupj tjowelepj Jesús lal:

24—Püna Moisés* tjevele tsjan niná Dios qjuisí jütüta. Tjevele yom pjaní popa tulucj pe'e, yupj jatjam mwayim ca, tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal. Tepe'e juts'uyupan jin p'iyá ca nsem yupj, nin tjevele Moisés. **25**Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja qui'á cupj qjuis lal. Pjü yupj jis sejatjampan yupj. Sejatjampan popa mwalá way tjowaya. Popa tulucj tepe'e yupj. Popa tuluctsja, mpes yupj tsüipe tjowaya tepe'e jats'om lal. **26**Nin p'iyá tepyala yupj lal. Popa tulucj tepe'e wa yupj. Jupj tepe'e na, yupj jatjay tjowaya wa jatjam jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e yupj. Nin p'iyá tepyala pjü sejatjampan jis lal. Pjü way tjewyayiñ quepj niná lal. Pjü way siéteya sin popa tulucj tecya'liiñ yupj. **27**Yupj pjü way tecya'liiñ na, tepe'e wa quepan. Popa tuluctsja yupj lovin. **28**¿Pjacj jats'om nsem yupj, tecya'liiñ sin müjünsüçj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayiñ yupj lal, tapatja na p'in —nin tjowelepj yupj Jesús lal.

29Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé Dios Popel tjevelá. Nin p'iyá ma solejé Dios pajal püné. Nin mpes ma nusin 'yüsa niná. **30**Tecya'liiñ sin müjünsüçj ca, ca mpatjam niswá. Sin tjüjünsüpj na, ma nin p'iyá lajay, püna la tjayay jinwá. Nequem, niyom niswa patja na, ma ca mwayiñ yupj. Angelpan* Dios pü'ü nt'a patja jinwá ca nsem yupj. **31**T'iic' way ca sin müjünsüçj tecya'liiñ, ca mpatjam niswá. ¿Ncu ma mo'o tjowelé Dios tjevelá yupj Popel mo'ó? **32**Ninana Dios tjevelá: 'Napj Dios Abraham* lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa'. Cupj selecj conas pajal püna tecya'liiñ. Selecj wa Dios tecya'liiñ jis Dios tulucj. Patja jis Dios yupj. Nin mpes selecj yupj conas patja quinam —nin tjevele Jesús saduceopan* jis lal.

33Püliüçj way tjepjyacañ yupj tjevelá. Tjepjyacañ na, pajal yólatsja yupj pajal seletsja mpes. Pajal 'üsüs sin 'yüsa líjitsja Jesús.

Jesús tjevele cana más 'üçj jis la jay pjü Dios tijiyü'ta popé.

(Marcos 12.28-34)

34Fariseopan* tjepjyacañ wa Jesús pajal 'üsüs jis wala tjevele saduceopan*. Saduceopan ma polel malala javeleptsja Jesús lal. Mpes fariseopan 'a jis

tjimyula. ³⁵Niswa quelel januctsja ncu malala mveles Jesús. Yupj popa pjaní pajal seletsja Moisés* popel. Mpes jupj tjevele Jesús lal:

³⁶—Dios pülcj way qjuis tjiyyü'ta. ¿Cana más 'üçj jis la jay pjü Dios tjiyyü'ta popé?

³⁷Jesús tjevele jupj lal:

—Pajal ca quelel la mijin Dios, jipj Jepa Püné jupj. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs.' ³⁸Ninana Dios qjuisí jütüta, po jos nin lijicj cupj. Ninana lijicj más 'üçj pjü way lijicj lal. ³⁹Dios jos p'a wa lijicj nin p'iyá. Tjevele: 'Ca quelel lis mijin wa ne'aj patjá. Jipj quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj.' ⁴⁰Dios po jos manas lijicj. Nin mpes tjiyyü'ta pjü way jupj tjiyyü'tá Moisés* popel mo'ó. Nin p'iyá tjowelepj wa profetapan*, cupj ca nin la mijicj —ninana Jesús tjevele fariseo* lal.

Jesucristo Jepa watsja David püna tüpü'ü lal.

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹Fariseopan* 'a mulú tjátjatsja na, Jesús tjevele yupj jis lal. Tjevele:

⁴²—Dios tjevele ca jas majamas yom pjaní jis capj la p'acj judiopan*. ¿Ncu solejé Dios tjevelá yom niná mpes? ¿Pjacj jupj cocoytsja pajal püna tüpü'lá?

Fariseopan* tjowelepj:

—David* ca jupj cocoy nsem, niná David jépatsja pajal püna.

⁴³—T'üç' tjowelé —tjevele Jesús—. David* jupj cocoy pajal püna tüpü'lá. David tjevele wa ninana p'iyá jupj jépatsja. Nin tepyaca David Dios Popel mo'ó. Dios Cjües cus tjem'ya'sa t'üç' la veles Dios mpes. Ninana David tepyacá:

⁴⁴'Qjuis Jepa Dios tjevele Nejepa lal: "Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal. Napj ca la mpalan

jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan

tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na." '

David tjevele niná Dios tjevelá. ⁴⁵Dios nin tjevele David jepa lal. Cupj selej Jepa niná Dios ca jas majamas p'iyá. ¿'Oyn nyuca nacj David popa nacj jupj? Niná Yomen Dios ca jas majamas, pajal püné jupj David lal —nin tjevele Jesús fariseopan* jis lal.

⁴⁶Yupj pjü way salejeptsja Jesús t'üç' tjevele. Ma polel la veleltsja jupj lal. Nin jawas mpe ma quelel la 'üytsja Jesús lal. Lacj tjeypatsja Jesús pajal 'üsüs tjevele mpes yupj jis lal.

Dios jos gente t'üç' way 'üsüs lajay.

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Jesús nasa tecyawaja tjevele fariseopan* jis lal. La p'a wa pajal pülicj 'a jis tjimyúlatsja Jesús nt'a. Jupj tjevele yupj jis lal quinam. Jupj discipulopan* jis lal tjevele wa yupj. Ninana tjevele: ²"Ninana noyomes Moisés* popel nusin 'yüsa lajay. Nu jajütütj tsjan la müjí, nin la müjí Dios jyü'ta jin. Fariseopan nu jajütütj wa yupj jinwá. Yupj yola 'üçj wa jajütütj la p'a wa Dios mpes. ³Pjü way la müjí nun yupj javelepj jinwá. Ma ca la müjí yupj lajay jinwá. Yupj p'iyá ma nin lajay yupj jajütütj jinwá. ⁴Yupj jajütütj p'a wa pajal 'üsüs jis la jay. Pajal costa way nin lajay yupj jajütütj jinwá. Newa yupj p'iyá ma jis capj jap'acj ca nin la mijicj yupj jajütütj jinwá. Lovin ma yola p'a wa mpes. Nin fariseopan. Nin p'iyá Moisés popel sin 'yüsa lajay.

⁵"Yupj 'üsüs jin lajay la p'a januc na. Yupj jisas p'in la p'a ca yola nsem Dios quelel lajay yupj. Nin mpes Dios Popel tsjictjacj ja'onsopj 'opopa tsjictjacj mo'ó. Jis wala po'ó jatsupapj 'opopa tsjictjacj neneyawá, neneyawa jis pjel po'ó jatsupapj. Po jisas la p'a ca nucucj 'opopa tsjictjacj. Po jisas wa la p'a wa yola nsem yupj 'üsüs, mpes más 'in püné lajay 'opopa tsjictjacj. Nin p'iyá pajal campa lajay sin quip po'o velañ. Jisas ca p'a wa ca nucucj, ca yola nsem yupj quelel lajay Dios. ⁶Pülicj 'a si mulú na jis la las, yupj quelel jatja noypan jatja nt'a. Judiopan* 'a si mulú nt'a, quelel jatja co'müypan* jatja nt'a. ⁷Pülicj lyawuñ nt'a, po jisas la p'a wa 'üsüs javelepj yupj jis lal, 'üsüsSPAN jis lal javelepj jinwá. 'Rabbí'* javelepj jisas. Nin jisas fariseopan*. Nin jisas wa Moisés* popel sin 'yüsa lajay.

⁸"Malala nin. Malala nin yupj jisas la p'a wa ca mvelecj 'Rabbí'* yupj jilal. Dios ma jos la p'a wa ca mvelecj 'Rabbí' nun jilal. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji, Dios jupj. Nun pjü way nun sejatjampan, nun jis to'open. ⁹Po ma tjowelé yom nosis casá pü'ü nupopay jupj, jupj pajal püné mpes. Pjaní p'in Nupopay. Dios p'in. Tsjun po'o pü'ü jupj. ¹⁰Dios ma jos p'a wa javelepj nun 'üçj sin 'yüsa lojí p'a wa. Pjaní p'in nusin 'yüsa liji. Jupj niná Dios tjevele ca jas majamas nucopj la p'acj. ¹¹Nun popa pajal püné, jupj mozo jinwá ca nsem p'a wa mpes. ¹²Jupj püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Jupj tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios ca püné la mijis jupj", nin tjevele Jesús 'a jis tjimyula jis lal, jupj discipulopan* jis lal wa.

¹³Jupj tjevele wa: "Malala ca nu mpalas, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa

ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. P'a wa nepenowá jisas Dios yupj jis Jepa nsem. Jisas ca 'üsüs jis mpalas Dios lal. Nun ma nujos niná. Nun lojí pajal costa way cus la coñ Dios. Nun p'iyá ma nujos 'üsüs nu pyala Dios lal. Nun lojí wa yupj ma wa polel 'üsüs se palá Dios lal.

14 "Ca malala nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun pwe'qué nequem jis wa, nequem jis vayum tecyaliiñ. Newa nun nujos la p'a 'üsüs jin yola nun po'ó, mpes pülcj way welé Dios lal pülcj pwyacañ nt'a. Nun nin lojí mpes, Dios ca mveles nun más malala la tjüjí la p'a jilal. Más ca nucopj ntüls pjü jilal.

15 "Malala ca nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun po nujos judiopan* tulucj fariseopan ca nsem wa, nun jinwá. Pajal tsji' lojí ca pjaní way fariseo mpalas. Pjaní way fariseo tepyala na, nun pülcj si 'üsülojí jupj. Niná jas tji'yüsa na, pajal malala jupj. Malala jupj Dios lal, nun jinwá. Más malala pyala jupj nun jis lal. 'Awa püné nt'a ca mim, mpem, pajal malala mpes.

16 "Malala ca nu mpalas nun. Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nun nuyun tulucj jinwá. Nun welé gente Dios wo* lal jurar* lajay na, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na oro* lal, niná oro Dios wo nt'a ja'asa. Oro lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj.

17 Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Dios wo más 'üsüs oro lal. Niná oro pajal 'üsüs Dios wo nt'a já'asa mpes p'in. Nin mpes 'ücj tulucj ma t'üc' javelepj yupj. 18 Nun welé wa gente jurar lajay mesa lal, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a, nun ma nin nujola ncu t'üc' javelepj yupj. Nin tulucj jurar lajay na mesa niná casá ja'ayapj lal. Dios ja'ayapj lal jurar lajay na, nun nujola más 'ücj t'üc' javelepj yupj.

19 Nun ma nujola jinwá lojí. Nuyun tulucj jinwá nun. Mesa niná más 'üsüs mesa casá ja'ayapj lal. Mesa casá ja'ayapj pajal 'üsüs mesa niná casá já'asa mpes p'in. 20 Nin mpes jurar lajay mesa niná lal, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa pjü way mesa casá já'asa lal. 21 Nin p'iyá jurar lajay na Dios wo lal. Dios wo lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj jurar lajay wa Dios lal. Jupj pü'ü jupj wo mo'ó. 22 Nin p'iyá jurar lajay na tsjun po'ó lal. Tsjun po'o lal jurar lajay, nin p'iyá niná yupj

jurar lajay Dios jyü'ta nt'a lal. Nin p'iyá niná yupj jurar lajay Dios lal. Jupj p'iyá já'asa jupj jyü'ta nt'a.

23 "Malala ca nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun tsjicj way p'in lojí Dios jyü'ta jin. Nun tsjutsj tsjictjacj siná popé 'oyá Dios mpes. Pjü way diez to'á popé, pjaní way 'oyá Dios mpes. Tsjutsj cilantro jinwá 'oyá wa Dios mpes, ajo jinwá 'oyá wa, comino* 'oyá wa. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos nun ca 'üsüs la müjí la p'a wa jis lal. Jupj jos nun ca jis capj mp'a'sá malala jis tepyala na yupj. Jos wa nun ca t'üc' la müjí nun welé jinwá. Ninana jupj Popel mo'o tjijyü'ta, ma la tjijí nun. Jupj jos nun ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes. 24 Nun ma polel sin 'yüsa lojí Dios mpes. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Niná nun lojí Dios mpes, tsjicj way p'in Dios lal. 'Ücj wa ma lojí niná. La p'a wa Dios tjijyü'ta jupj po jos nun ca la müjí niná. Ninana nun ma quelel lojí.

25 "Malala ca nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala wa ca nu mpalas nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'lí jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'lí jinwá lojí. Wa mo'ó pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üc' way. Nun ts'üisiqué pajal. Nun malala quelel lojí, ne nin lojí wa niná. 26 Nun fariseopan ma nusin 'yüsa tsjan jos Dios. Nuyun tulucj jinwá nun. Nujola t'as ma ca malala la müjí. Nujisas t'as ca 'üsüs la müjí Dios jos jinwá. Ninana la tjijí na, t'üc' way ca 'üsüs nsem nun. La p'a wa ca nucucj nun 'üsüs lojí.

27 "Malala ca nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Nun 'amá jatoc nt'a jinwá. 'Amá jatoc nt'a 'üsüs justa pje'á. Wa mo'ó 'üsüs tulucj. 'Amá 'ala'á ne'aj patja tepe'e cjuele. Jüp'üy tjamaja ne'aj pü'lü wa. 'Amá jatoc nt'a wine ma nyuca niná. 28 Nin p'iyá la p'a wa ma januc nun malala. Yupj januc nun 'üsüs lojí yupj nt'a. Yola nun 'üsüs Dios lal. Nin tulucj. Nun malala nujola pajal. Ma 'üsüs way lojí, nun welé jinwá. Nun ma 'üsüs way quelel lojí Dios jos jinwá.

29 "Malala ca nu mpalas nun, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos la p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üc' way 'üsüs nun. Wosis tsjicj way su jünsú profetapan* piúna tapatja

mpes, toc patja casá. 'Ücj lojí wa püna toctsja nt'a, 'üsüs witjacj jis p'üy patja nt'a. ³⁰Nun welé: 'Judiopan* püna tapatja tjü'lünan profetapan. Cupj yupj jinwá tulucj. Ncupj püna ciupatjaquectsja, ma ca ciü'ü'nactsja profetapan', nin welé nun. ³¹Nun p'iyá welé nun yupj popa p'iyá. Yupj popa p'iyá nun, mpes nin p'iyá lojí, yupj la tjajay jinwá. Püna tapatja jis tjü'lünan profetapan. ³²Ma pjü jis tjü'lünan custjay. Mpes ncawajas la müjí nun quinam. Nun ncawajas la müjí püna tapatja malala nyuca lajaysja.

³³"Malala nun, latsj jinwá. Nun cascabel sin popa jinwá. Pajal lu tsuwilí. T'üç' way Dios ca mveles nun malala la tjüjí. Ca mveles nun ca nlawú 'awa püné nt'a, mpem, malala nyuca la tjüjí mpes. T'üç' way ca nin mpalas. ³⁴Nin mpes napj profetapan* p'a wa ca sin majam nun nt'a, ca mvelej yupj napj mpes. Ca sin majam niyom nepenowá, yupj pajal sin 'yüsa Dios mpes. Ca sin majam wa niyom nepenowá, yupj 'üçj nusin 'yüsa lajay Dios mpes. Yupj 'üsüs ca nsem, mop'in nin, nun ma ca nujos nsem yupj. Nun ca jis müü'ná yupj nepenowá, ca jis mvalá yupj cruz* po'ó. Nun pajal ca mo'o nsüpü nepenowá. Judiopan* 'a si mulú nt'a ca nin la müjí. Ca pje'á la nts'iyá yupj nun potjaqué mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyá wa yupj nepé. ³⁵Nin ca la müjí nun, mpes Dios pajal ca nucopj ntüliü. Püna tapatja malala la tjajay mpes wa ca nucopj ntüliü nun. Püna tapatja tjü'lünan 'üsüs witjacj, yupj 'üsüstsja Dios lal. Mwalá way Abel tjü'lünan. Jupj 'üsüs waytsja Dios lal. Locopyaya pülticj way jis tjü'lünan. Judiopan tjü'lünan wa Zacarías, Berequías jatjam. Nun tjü'lünan jupj Dios wo* nt'a. Mesa Dios mpes ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. ³⁶Dios ca jis capj ntüliü judiopan quina patjá pjü niná mpes. Püna tapatja la tjajay mpes wa ca jis capj ntüliü quina patjá. T'üç' way niná.

³⁷"Nun Jerusalén mo'o potjaqué, profetapan* su 'ü'lánä lovin. Pe lo ts'iyana Dios sin tjejyama sin po'ó, su 'ü'lánä yupj. La püliüçj napj quelel lejaysja ca nun 'a nusí mulus napj nt'a. Castlyaj jupj tsjictjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaysja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. ³⁸Nusin tjü'lüsüs niná. Dios ma nucopj cyoñca quinam nun potjaqué nt'a. ³⁹Napj ca mis quinam nun mpe. Nun ma quelel la nojí naya p'in, ma ca nus nucú. P'a jawas p'a casá nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: 'Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.' Niná tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üç' way ca nin nsem", nin tjevele Jesús Moisés* popel sin 'yüsa lajay jis lal, fariseopan* jis lal wa.

Jesús tjevele malala ca mpalas nosis nt'a jupj quelel jac' na.

(Marcos 13.1-23; Lucas 21.5-24; 17.22-24)

24

¹Jesús tjemey quinam Dios wo* mpe. Jámatsja na, jupj discipulopan* tjiquil jupj nt'a. Jisastsja jupj ca nucus wosis

nepenowá ne'aj. Dios wo pjaní waytsja, wosis nepénowa Dios wo t'asiyú tjelejeň 'ots'ipj. Pjü way Dios mpestsja. Pajal 'üsüs way yustaptsja yupj. ²Jesús tjevele yupj jis lal:

—Naj nyuc wosis witjacj 'üsüs way yustapj. Tjunuca wa nun. Pjü way niná ca malala mpalas. P'a jyawca na judiopan* jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wo la tjaxay mpes. Pjü ca na'aj la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem. Niná t'üc' way —nin tjevele Jesús yupj discipulopan* jis lal.

³Yacjaya Jesús tjemey joc! 'ala'á, tucuc! Olivos ló nt'a. Jupj 'etjele ne'aj. Ne'aj p'intsja Dios wo* toñica nt'a. Jupj ne'aj tjá'asa na, yupj discipulopan* tjiquil yupj nt'a yusapj. La tjü'üy yupj lal:

—¿'Ona ca nin mpalas Dios wo* nt'a, jipj tjevelen jin? ¿Tsjan ca la mijis Dios qjuisin 'yüsa la mijis jipj leň way ncuwim niswá? ¿Tsjan ca la mijis Dios qjuisin 'yüsa la mijis leň way ncawajas nosis casá pyalá?

⁴Jesús jis wala tjevele:

—In tjaxama. Pülicj ca ncul, ca la ntsawilicj gente jis lal. Po ma topóné yupj javelepj. ⁵Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*. Pülicj ca mponecj yupj javelepj. Po ma topóné nun. ⁶Nun ca jus nlayé wa militarpan pülicj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa quelel la palan p'a jyawca na. Po ma locj tjeyá niná tepyala na. T'üc' way ca malala mpalas nosis nt'a. Custjay ma pjü tecyawaja niná malala tepyalá. ⁷Naj quelel cuwis na, ca pülicj la mpa'nacj. Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. Nepénowa patja nt'a ca pjü cjuwá nsem jis la las 'ots'ipj. Pajal ca jus nquits'is nosis pülicj jun ta'á 'ots'ipj. ⁸Pjü niná ca nin mpalas napj quelel cuwis na. Más malala ca mpalas wa nosis casá, napj cuy secj na p'in.

⁹"Niná pyala na, Dios ma jisas ca nu ntji'lliň nun nepenowá, ca malala la numijicj. Ca nin la mijicj nun ncapj coñicó mpes. Ca mü'ü'nacj nun nepenowá. ¹⁰Niná pyala na, nepénowa napj lal japon ma ca quelel ncapj ncoñicocj. Yuwá p'in pajal ts'a 'in ca nsem. Ca malala mvelecj yupj sejatjampan sin po'ó jepa wolap'a'á, mpes jepapan ca jis ntji'lliň napj lal japon nepenowá. ¹¹La tsuwilpan pülicj ca ncul nun nt'a 'ots'ipj. Ca mvelecj yupj javelepj napj velé, mop'in la tsuwil yupj. Pülicj ca mponecj yupj javelepj. ¹²Mpes napj lal japon pülicj ca malala nyuca la mijicj. Más malala ca la mijicj püna lal. Nin mpes ma ca quelel la

sajay yupj sejatjampan. Nin ca mpalas yupj jis lal. ¹³Newa ma pjü way nun sin popé ca malala la mijicj yupj lajay jinwá. Nun nepénowa ca ncapj ncoñcó custjay. Newa ncapj coñcó, Dios ca la mijis nun 'üçj ca mpatjaqué yupj lal. ¹⁴P'a wa ca mpalas wa napj quelel cuwis na. Nepénowa ca mal jun ta'á nosis nt'a. Nin p'iyá ca mvelecj nun welé jinwá. Ca mvelecj pjü jis lal pajal 'üsüs tepyala Dios 'üsüs la tijií mpes. Ca mvelecj Dios ca müjü'tüs quinam nosis nt'a. Jun ta'á way patjá ca jus nlayecj wa niná, yupj javelepj mpes. Niná tjowelepj na jun ta'á, ca pjü way ncawajas nosis nt'a pyalá —nin tjevele Jesús.

Jerusalén pjü ca malala mpalas.

¹⁵Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nun ca nucú pajal malala nyuca la mijicj Dios wo* nt'a. Nin mpes Dios wo pajal te jinwá ca mpalas Dios lal, yupj malala la tajay mpes. Yupj malala lajaj mpes wa, leñ ca nsem ne'aj Dios wo nt'a. Nin p'iyá ca mpalas Daniel* tjevele jinwá pajal püna. Profétatsja* yupj, Daniel. Nun mo'o welé na niná, nusin tjü'üsüs tsjan mpes napj nin velé niná. Niná tjunucú na ¹⁶más 'üçj Judea mo'o patja ts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. ¹⁷Judío* pjaní yupj wo jay ntojom ca nacj, niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'üçj yupj leñ way ts'üequené. Ma ca pje'á la nts'iyas yupj juts'a'á yupj wo nepé. ¹⁸Jupj sine lejeñ mo'o ntojom ca nacj niná pyala na Dios wo nt'a. Más 'üçj yupj leñ way ts'üequené. Ma ca wo nt'a mim jas quip lo ta'es.

¹⁹"Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj jataj jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. ²⁰La tjomoná Dios lal ma ca nin mpalas jive na. Más costa ts'üequenequé jive na. La tjomoná wa ma ca nin mpalas sábado* na. Judiopan* ma tsji'l lajaj sábado na. Más costa nsem ts'üequenequé sábado na. ²¹Pajal malala ca la mijicj judiopan jis lal. Más malala ca la mijicj püna la tajay lal. Niná t'üç' la tajay na, ma ca nin p'iyá la mijicj lovin. Judiopan pajal 'aplilila ca nsem.

²²"Mpes Dios la tijií ma ca ts'ac' pülicj nsem niná. Jupj ma ca jis ma'ayas yupj pjü malala la mijicj, yupj jisas jinwá. Dios ma la qjuijistsja niná, pjü way 'aca'liiñtsja nosis casá. Dios ma jos ca pjü nca'liñ. Jupj la t'ya nepenowá, yupj lal ca mpatjam. Yupj mpes ma ca ma'ayas ts'ac' pülicj ca malala mpalas.

²³"Malala tepyala na Judea mo'ó, nepénowa ca mvelecj Cristo tjac' quinam. Ca mvelecj: 'Tjunuca nun. Qui'á já'asa niná Yomen Dios jas

tjejyama qjuis capj la p'acj.' Nin ca mvelecj ca nacj. 'No'ompe já'asa', ca mvelecj ca nacj. Nin javelepj nun jis lal, po ma toponé yupj javelepj. ²⁴La tsuwilpan nepénowa ca ncul. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Nepénowa ca mvelecj yupj javelepj Dios mpes. La tsuwil p'in yupj. Yupj ca quelel yus ntsawilicj pjü way. Ca quelel yus ntsawilicj wa Dios lis t'ya jis lal. Nin mpes p'a casá ca la mijicj yupj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jisas la p'a yola yupj noypan yupj nin lajay mpes. Dios lis t'ya ma ca mponecj yupj jilal. ²⁵Napj nasa tjevelé ca nin mpalas. Mpес nujola tapalas niná.

²⁶"Ma toponé yupj javelepj. La p'a ca mveles Cristo ne'aj já'asa ca nacj, jis wa cjuwá nt'a. Po ma nlawú ne'aj. Ca mveles Cristo pjo'na pülcicj patja nt'a ca nacj. Po ma toponé niná. ²⁷Napj cuwis na ca pjü jus nlayecj. Menmené la mena nt'a pjü se jawca liji, tsiquin mo'ó 'ots'ipj, t'yaja mo'ó 'ots'ipj. Nin p'iyá ca nsem napj tjacuwis na. Ca pjü nucucj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ²⁸Vaca tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. Nin p'iyá ca nsem napj quelel cuwis na —nin tjevele Jesús.

Jesús niswa ncuwim.

(Marcos 13.24-37; Lucas 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹Ninana Jesús tjevele wa jupj discipulopan* jis lal:

—Malala ca mpalas nosis nt'a napj tjevelé jinwá. Niná t'üç' tepyala na, 'leñ way lots'ac' püste ca mpalas. Müümüy püste ca mpalas wa. Pjulacj ca palá jis ntüncüs tsjun mpe. La p'a wa noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is.'

³⁰"Niná tepyala na, napj ca lay ma palas tsjun po'ó. Nin mpes ca sin mü'üsüs la mejay napj tjacuwis quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Pjü gente nosis casa'á pajal ca la mpuyucj. Ca nucucj napj tjacuwis mol casa'á. Cuwis na, 'üçj ca müjütütj napj. Nosis casá patja ca jus nlayecj napj pajal 'üsüs, pajal püné. ³¹Trompeta la mpjusá. Yüümüçj pjac nsem pajal, ca pjü ncul napj nt'a napj lal japon. Napj lis t'ya yupj, ca napj lal mpatjam. Napj ca sin majam napj angelpan* yupj nt'a, pjü jis lal la cuwis. Pjü nosis mpe jis lal ncul yupj. Pajal campa patja jis lal ncul wa yupj —nin tjevele Jesús.

³²Jesús sin tjil'üsa lis tjiji jupj jos jupj lal japon la nucucj jupj ncuwim. Ninana tjevelá:

—Nusin tjü'üsüs parábola* niná mpes. Nujola t'as ts'oway po'ó. Lo quelel cyojo na, pjwel 'u'u way jupj. Jis lo tecyojo na, nun solejé leñi

way quelel jive. ³³Nin p'iyá nun ca nucú malala ca mpalas nosis casá, napj tjevelé jinwá. Nun niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leëi way ca ncuwis napj. ³⁴Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan* newa mpatjam pjü tepyala na. T'üç! way niná. ³⁵Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁶"Napj ma ca mvelé 'ona ca nin mpalas niná napj velé. Pjü ma salejepj tsjan jawas ca nsem. Ma wa salejepj angelpan* tsjun po'ó. Ma wa selé napj. Napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. ³⁷Napi p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj ca ncuwis niswá. Napj quelel cuwis na, nosis casá patja ma ca la ma nucucj. Ma ca yola mpalas leëi way ca jis capj ntül malala lajay. Nin p'iyatsja püná, Noé tüpü'ü na. Püna tapatja ma topón Dios ca jis capj ntüüs. ³⁸Custjay ma nin pyálatsja p'in, yupj ma japontsja ca malala mpalas. Newa jalatsja, newa myü'üüntsja. Newa wyayiüntsja yupj. Lovin nin p'iyá lajaysjsa. Nin p'iyatsja Noé barco* wama tjemey jawas. ³⁹Ma jus nlaytsja ca leëi way malala mpalas. Yacjaya pajal püné tjive. T'yüna 'üsü, jis tjiyama pjü way. Tecya'llii. Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na. Ma ca yola jis mpalas napj cuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁴⁰Napj cuwis na, napj ca jis man nepenowá napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Niyom mat'e 'a mulú me'elec jupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj ntojom. ⁴¹Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom.

⁴²"Lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. Nun ma solejé tsjan jawas ncuwis. Napj nun jis Jepa. ⁴³Nin p'iyá jupj wo 'esepj ma seletsja tsjan hora jactsja pwequepj püste na. Mpes ma tjejyama jupj wo. Wo ma tjejyama mpes, pwequepj wama tjac!, tüpweca. Jupj jus cülayes catsja 'ona jactsja pwequepj, jupj cüjamas catsja wosis. Ma ca wama cuytsja pwequepj. Nin p'iyá nun lal. Nujola tapalas nun ma solejé 'ona ncuwis. ⁴⁴Mpes lovin ca la ma nucú napj. Lovin la müjí napj nu tjiyyütüjt. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis custjay —nin tjevele Jesús.

Jesús jos 'üsüs tsji' lijicj jupj mpes, jupj leëi na.
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵Jesús p'a parábola* tjevele wa yupj jis lal. Sin tji'yüsa lis tjihi ca 'üsüs tsji' la mijicj jupj mpes jupj leëi na. Ninana jupj tjevelá:

—¿Ncu namozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjiji yupj patrón tjifyü'tá. 'Üsüs way si 'üsütsja yupj. Mpes yupj patrón la tjiji mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. ⁴⁶Jupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Yupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus yupj jomozo pjü la tjiji yupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁷Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas yupj juts'a'a popé. T'üç' niná.

⁴⁸"Mozo niná malala la qjuijis, p'a casá ca nsem yupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes yupj mozo jola ca nacj: 'Napj patrón ma 'ucuy quinam'. ⁴⁹Malala liji yupj ca nacj. Si süpú mozopan p'a wa. Wine wa jis tjemyona jis lal. Pajal püné lyaja yupj yupj jis lal ca nacj. Myona wa yupj jis lal ca nacj. ⁵⁰P'a jawas ncuwim yupj patrón. Mozo ma li nucú na ca ncuwim. Ma ca jus nlayers yupj ca ncuwim quinam. ⁵¹Jupj patrón pajal ca cus ntüliüs yupj, malala la tjiji mpes. Ca cus ntüliüs yupj, la p'a malalapan si tülü jinwá. La p'a malalapan jisastsja la p'a wa ca nin yola yupj 'üsüs, yupj lajay mpes. Newa 'üsüs tulucj yupj. Yupj jis lal mpü'üm mozo malala. Ne'aj pajal ca la mpuyucj. Jis wis ca jas nqui'laj. Nin p'iyá ca malala nu mpalas nun, nun malala la cüjí napj leñ na —nin tjevele Jesús yupj discipulopan* jis lal.

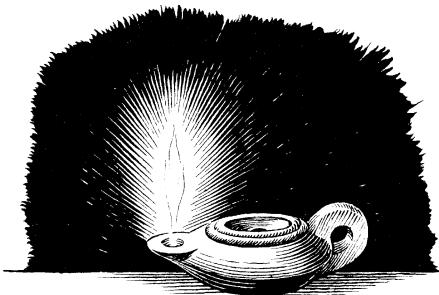
Jesús jos 'üçj lijicj yupj jac' mpes.

25 ¹Jesús parábola* p'a wa tjevele yupj discipulopan* jis lal. Sin tji'yüsa lis tjiji yupj ca 'üçj la mijicj yupj jac' mpes. Ninana Jesús tjevelá:

—Napj ca mvelé tsjan ca mpalas nosis casá napj quelel cuwis na. Nin ca nsem Dios jyü'ta mpes. Pü'lüçj way quelel patja Dios lal. Yupj tsjüçjüimpan diéziya jinwá.

Tsjüçjüimpan niná sejamica tjowaya.

Yupj quelel jiltsja wa sejamica voyum wo nt'a, nlajacj yupj jis lal. Nin mpes tjal tsjüçjüimpan jümüçj nt'a la nyüjüsüñ sejamica voyum. Quelel jiltsja yupj lal, yupj wo nt'a. Püstetsja. Cndl* jatatsja yupj, jis jaw jis la jay. ²Tsjüçjüimpan cínquiya ma yola jinwá lajaysja yupj. Cínquiya 'üsüs way yólatsja. ³Ma yola witjacj cndl jatatj

Cndl jatatsja yupj, jis jaw jis la jay. (San Mateo 25.1)

watsja yupj. Mop'in ma tucutj aceite*, candil pwe mpes. ⁴'Üsüs yola witjacj jatatj watsja candil witjacj. Aceite tucutj wa jis botella mo'ó. ⁵Sejamica voyum püs way leňtsja. Mpés tsjüçjüimpan pjü ja sívetsja. Pjü way tjijinañ.

⁶"Püste culupwen nt'a nepé vele pjactsja: 'Qui'á jac' yupj, yomen. Nculá la müjüsüqué yupj.' ⁷Mpés pjü way yola tepyala pjü tsjüçjüimpan. 'Ücj la tjajay yupj jis candil* witjacj mwalaquem mpes. ⁸Ma yola witjacj tjowelepj 'üsüs yola jis lal: 'Aceite* qjuis tja'ayá ncupj, nun to'á popé. Cupj qjuis candil cya'líñ quinam.' ⁹'Üsüs yola witjacj tjowelepj: 'Ma polel nu 'yayacj nun. Ma t'üç' way toñca quinam nun mpes, ncupj mpes wa. Lowa nun aceite vender lajay nt'a. Ca jaylacj la müjí nun mpes.'

¹⁰"Mpés yupj tjl, aceite* jaylacj la tjajay. Tjl na, ne'aj tjac' sejamica voyum. Tsjüçjüimpan 'üsüs yola witjacj nasa jus tjümú yupj jis candil* witjacj. La nuctsja yupj. Mpés yupj tjl sejamica voyum lal, yupj wo nt'a. Wama tjl jis la las tjewyayii jis lal. Wama tjl na, jun t'yo'na jun vilicj.

¹¹"Yacjaya tjqUIL wa tsjüçjüimpan ma yola witjacj. Ne'aj lejeňtsja pje'á. Tjowelepj: 'Jun tjecjyoltse quinam. Nasa tjqUILaca ncupj.' ¹²Sejamica voyum tjevele: 'Napj ma nujus nyuc nun, pjacj cuscú. T'üç' way.' Yupj ma polel wama jiltsja —tjevele Jesús.

¹³—Nin p'iyá ca nsem napj cuwis na —tjevele—. Mpés lovin nujola tapalas napj ca ncuwis. 'Ücj la müjí ca 'üsüs nsem nun Dios lal, napj cuwis na. Nun ma solejé 'ona ncuwis —nin tjevele Jesús yupj discipulopan* jis lal.

**Jesús liji cupj 'üçj polel tsji' lijicj yupj mpes. Malala ma tsji' lijicj
yupj mpes.**

(Lucas 19.11-27)

¹⁴Jesús niswa tjevele yupj jostsja yupj discipulopan* ca 'üsüs la mijicj yupj leñ na. Tjevele:

—Napj yom campa jama jinwá lejay. Niná yom tjevele ncul yupj jomozopan. Tjevele yupj jostsja yupj t'emel más pülicj way mpalas yupj leñ na. Mpés pjü jis tje'yaya t'emel. Tjevele ca jaylacj la mijicj t'emel lal. Yupj jaylacj la tjajay ca vender la mijicj más 'in pülicj jaylacj. Mpés más pülicj mpalas t'emel. Pjü t'emel niná jis patrón juts'a'á nsem. ¹⁵Yom niná seletsja mozo pjaní 'üsüs vender líjitsja. T'emel pülicj tje'yaya yupj. Seletsja la p'a wa 'ots'ots' way vender lajaysja. T'emel más 'in pjaní way jis tje'yaya yupj. Mpés tje'yaya mozo pjaní peso cinco mil. Tje'yaya mozo p'a wa peso mil mat'e. Tje'yaya wa mozo p'a wa peso mil p'in. T'emel jis tje'yaya na, tjemey yupj quelel

jámatsja nt'a. ¹⁶Leñ way tjemey mozo mwalá way. Jaylacj la tijiíupj patrón tjevele jinwá. Niná vender la tijií. Nin mpes p'a wa peso cinco mil nt'ya, vender la tijií mpes. ¹⁷P'a wa mozo peso mil mat'e tyá'atsja. Nin p'iyá la tijií upj, cinco mil tyá'atsja la tijií jinwá. Nin mpes p'a wa peso mil mat'e nt'ya, vender la tijií mpes. ¹⁸Mozo p'a wa peso mil p'in tyá'atsja. Jupj ma jaylacj la tijií upj patrón tjevele jinwá. Jusapj tjemey upj. 'Amá tyoca, jul tjepjya'na upj patrón t'emet.

¹⁹"Locopyaya pajal püs tepyala na, mozopan jis patrón tjac' niswá. Jupj la tji'yüya upj mozopan jis lal nol natj t'emet, upj t'emet mpes, upj jis tje'yaya mpes. ²⁰Mozo mwalá way tjac'. Teque'e niná peso cinco mil upj patrón tje'yayá. Teque'e wa p'a wa cinco mil upj nt'ya vender la tijií mpes. Jupj tjevele upj patrón lal: 'Tjinyuca ma'a. P'a wa cinco mil netj napj jipj mpes.'

²¹"Jupj patrón 'ücj jostsja upj lal. Tjevele: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emet tsjicj way lal. Püliüç way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele upj patrón.

²²"Nin p'iyá tjac' wa mozo p'a wa, upj ne peso mil mat'e tyá'atsja. Jupj tjevele upj patrón lal: 'Jipj ntje'an peso mil mat'e. Tjinyuca ma'a. P'a wa mil mat'e netj napj jipj mpes.'

²³"Jupj patrón tjevele upj lal: 'Namozo 'üsüs way jipj. Napj tjevelé jinwá la tjejay jipj. Nin mpes ca 'üsüs la mejay napj jipj mpes. Más püné ca nsem jipj quinam. Jipj 'üsüs la tjejay t'emet tsjicj way lal. Püliüç way napj nats'a'á ca majaman jipj quinam. Was, 'ücj jyas nsem quinam napj lal', nin tjevele upj patrón.

²⁴"Locopyaya p'a wa mozo tjac', upj ne peso mil tyá'atsja. Jupj tjevele upj patrón lal: 'Napj seletsja ts'üis jipj. Tjevyala jequetj jipj ma jisin mpe. Wya nt'a 'yonson jipj ma tsji' la tjejay mpe. ²⁵Nin mpes napj lecj tjejay jipj lal. Tjum, tjepjyalen jipj t'emet 'amá jul. Tjinyuca ma'a. Qui'á já'asa jipj t'emet.'

²⁶"Jupj patrón tjevele upj mozo lal: 'Malala nyuca jele jipj. Pajal 'e pjasá. Jipj tjevelen jipj selen ts'üisis napj. Jipj tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisin mpe. Tjevelen napj nawá nt'a 'yonsó napj ma tsji' la tjejay mpe. ²⁷Jipj tjevelen selen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tjejay nt'emet banco* nt'a, más 'in püliüç mpalas t'emet? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emet napj tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emet, napj nt'emet prestar la tjejay mpes', nin tjevele upj patrón.

28”Jupj patrón tjevele wa jomozopan p'a wa jis lal: ‘No'oté napj nt'emel jump mpe. Tja'ayá t'emel niná namozo p'a, jump ne peso cinco mil nt'ya. Jump 'üsüs la tjiijí mpes jump peso cinco mil nenem diez mil tepyala quinam. 29’Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jump. Nepénowa 'üsüs lajay napj jis tje'yá mpes. Mpes más pülcj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj pülcj way ca nta'acj. Nepénowa nin tulucj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes. Mpes napj ca nt'anqué yupj jatatj. Püna pjaní way jatatsja, cjuwá ca nsem quinam.’ 30Jump patrón tjevele wa jump jomozopan jis lal: ‘Pje'á la nts'iyá nun niná mozo malala. Na'aj la nts'iyá jump püste nt'a. Ne'aj gente ca la mpuyucj. Jis wis nqui'llicj nepé vyaja mpes’, nin tjevele yupj jis patrón. Nin p'iyá ca nsem namozopan jis lal, jump jomozopan jinwá —nin tjevele Jesús.

Jesús ca mveles pjacj 'üsüs, pjacj malala.

31 Jesúus tjevele wa tsjan ca mpalas gente jis lal, jump NASA tjac' na. Ninana tjevelá:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj niswa ca ncuwis nosis nt'a. Napj NASA tjacuwis na, pajal püné nsem napj, Mpapay Dios jinwá. Pjü Dios angelpan* ca ncapj ncoñcocy. Tjacuwis na, Jepa Püné ca nsem napj. Ca mo'os, müjütütj. Pajal 'üsüs majawaques ne'aj Dios mpes. 32Pjü gente pjü jun ta'á patja mpe ca 'a jis mulus napj 'os nt'a. Oveja* jyama liji jinwá ca la mejay napj yupj jis lal. Oveja jyama nyuca cabro lejeñ wa oveja jis lal. Mpes sin tjan jyünsa oveja witjacj, sin tjan jyünsa wa cabrú. Nin p'iyá ca la mejay napj 'üsüs lajay jis lal. Sin tjan ca jis müjünsú yupj la p'a wa mpe. 33’Üsüs lajay ca jis müjünsú napj li'inyampe. Malala lajay ca jis müjünsú napj nancupwepe.

34”Napj Jepa Püné nsem pjü jis lal. Ca mvelé napj li'inyampe lejeñ jis lal: ‘Nculá nun. Mpapay la tjiijí pajal 'üsüs nu tepyala nun. Newa 'üsüs jotjaqué. Nun ca jepapan nsem, napj jinwá. Pajal püna Dios 'üçj la tjiijí ca nin nu mpalas nun. Nosis la tjiijí na, 'üçj la tjiijí niná nun mpes. Nun jump ts'uyupan, mpes nin la tjiijí nun mpes. 35Nun ca jus cülayé niná, nun 'üsüs la tjüjí mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun nta'ayá tjelyá. Napj 'üsü nívetsja na, nun 'üsü toco'á tjümü'l'üs. Napj p'a nepé tjacuwis na, nun ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. 36Napj pülcj cjuwatsja na, nun nta'ayá pülcj. Malala najastsja na, nun ntajajamá napj. Cawilta mo'o tjo'os na, nun tjuculá nus la nuc.’ Nin ca mvelé 'üsüs lajay jis lal.

37”Niná tjevelé na, 'üsüs lajay ca nla mülüyacj napj lal: ‘Quis Jepa, ¿'ona jis tjinyucucj vecj 'i pü'itsja? Ma selecj 'ona tje'yayacj tjelyan. ¿'Ona jis tjinyucucj 'üsü 'ívetsja? Ma selecj 'ona teque'acj tjümüs. 38¿'Ona jis tjinyucucj jipj p'a

nepé tjacuy? Ma selecj 'ona tje'yayacj la püt'üs la jas jipj. ¿'Ona jis tjinyucuj jipj pü'lül cjuwá? Ma selecj 'ona tje'yayacj pü'lül.³⁹ ¿'Ona jis tjinyucuj malala jyastsja? ¿'Ona jis tjinyucuj jipj cawilta mo'o jactsja? ¿Ncu tjeleque jis la nuc niná tepyala na?' Üsüs lajaj nin ca nla mü'lüyacj napj lal.

40"Napj Jepa Püné ca nsem pjü jis lal. Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun 'üsüs la tjüjí mpü'lüçj pjaní lal, nin p'iýá niná nin la tjüjí wa napj lal. Mpü'lüçj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iýá pajal 'üsüs napj lal nun 'üsüs la tjüjí jupj lal. T'üç' niná.'

41"Nancupwepe lejeñi jis lal ca mvelé wa. Ca mvelé: 'Lowa napj mpe. Dios NASA tjevele ca nucopj ntü'lüs, malala la tjüjí mpes. 'Awa püné nt'a lowa, ne'aj ca mpem lovin. Ne'aj pwe quinam cus la tü'l diablú*, jis capj la tü'l wa ángel* malalapan. Yupj diablo jomozopan. **42**'Üçj napj nucopj tyü'l, nun malala la tjüjí mpes. Napj vecj ni pü'itsja na, nun ma nta'ayá tjelyá. Napj 'üsü nívetsja na, nun 'üsü ma toco'á la müs. **43**Napj p'a mpe tjacuwis na, nun ma ntja'ayá la püt'üs la jas nun nt'a. Napj pü'lül cjuwatsja na, nun ma ntja'ayá pü'lül. Malala najastsja, cawilta mo'o tjo'os 'ots'ipj, mop'lin ma quelel ntjajamá.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

44"Niná tjevelé na, ninana ca yupj mvelecj: 'Qjuis Jepa, ¿'ona jis tjinyucuj jipj vecj 'i pü'itsja? ¿'Ona jis tjinyucuj jipj 'üsü 'ívetsja? ¿'Ona jis tjinyucuj p'a mpe tjacuy? ¿'Ona jis tjinyucuj jipj pü'lül cjuwatsja? ¿'Ona ma quelel 'e jamactsja, jipj malala jyastsja na, jipj cawilta mo'o jactsja wa na?' Nin ca mvelecj yupj napj lal.

45"Napj ca mvelé yupj jis lal: 'Nun ma 'üsüs la tjüjí mpü'lüçj pjaní lal, nin p'iýá niná nun ma wa 'üsüs la tjüjí napj mpes. Mpü'lüçj niná más 'in tsjicj waytsja pjü jis lal ca nacj. Nin p'iýá malala niná, nun ma 'üsüs la tjüjí jupj mpes. T'üç' way.' Nin ca mvelé yupj jis lal.

46"Niná tjevelé na, yupj ca mal napj jis capj tyü'l nt'a. Yupj ne'aj mpatjam lovin. Nin tulucj 'üsüs witjacj jis lal. 'Üsüs Dios lal ne ca yupj mpatjam Dios lal lovin —nin tjevele Jesús.

Nepénowa yuwá p'in javeleptsja 'onin la qjuijim cü'ü'nám Jesús.
(*Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53*)

26 ¹Jesús tecyawaja tjevele quinam tsjan ca mpalas jupj niswa jac' na. Niná t'üç' tjevele na, tjevele wa jupj discipulopan* jis lal: ²"Ts'ac' mat'e na fiesta ca nsem, niná fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey'* ló cupj qjuis lal. Nun solejé niná. Fiesta lajaj na, yupj ca ma tjililiñ, ca ma manucj ma 'ünan nt'a. Cruz* po'o ca ma valacj napj. Napj p'iýá niná Yomen Dios jas tjejyamá", nin tjevele Jesús.

³Nasa jupj véletsja na niná, sacerdote* noypan 'a jis tjimyula watsja Moisés* popel sin 'yüsa lajay jis lal, co'müypán* judiopan* sin popé jis lal 'ots'ipj. Ne'aj 'a jis tjimyula sacerdote más püné wo nt'a. Niná sacerdote más püné Caifás lotsja. ⁴Yuwá p'in tjowelepj 'onin ne 'üçj ntji'liñ Jesús, la p'a wa ma jus cülayecj. Yupj quelel tji'lliñtsja jupj, la 'ünan. ⁵Yupj tjowelepj: "Ma ntjiliquem ca jupj judiopan fiesta lajay na. Cupj niná la qjuijicj, yupj ts'i mi'línacj ca pajal. 'A jis mulus ca, la mpa'nacj ca cupj qjuis lal. Yupj po jisas Jesús", nin tjowelepj yupj.

Quepj 'üsüs la tiji Jesús mpes.

(*Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8*)

⁶Jesús Betania mo'o tjemey, ne'aj p'in Jerusalén nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Niná Simón malala jostsja püná. Jupj poloc' mójotsja. Jesús Simón wo nt'a tjá'asa na, ⁷quepj tjac' jupj nt'a 'üsüs lo jay jupj mpes. Botella pajal 'üsüs jústatsja teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro ló. Perfume botella jul tóicatsja, perfume pülicj jaylactsja. Niná perfume Jesús jay pjucj po'ó t'yu. 'Üsüs cjúmsutsja. Jesús ne'aj já'asatsja na, lyájatsja na, nin la tiji jupj.

⁸Jupj discipulopan* tjunuc quepj nin la tiji niná. Tjunuc na, ts'a tji'in yupj.

—Malala nin —tjowelepj yupj—. Pjü way jay pjucj po'ó t'yu. Tjapjaja perfume. ⁹'Üçj vender la qjuijis yupj. Ca pülicj jaylacj nactsj. T'emel 'üçj así cü'l'ayas t'emel cjuwá jis lal —nin tjowelepj discipulopan*.

¹⁰Jesús jus nleya yupj malala tjowelepj quepj la tiji mpes. Jupj la tji'yüya yupj discipulopan* jis lal:

—¿Tsjan mpes so velelé quepan? Pajal 'üsüs la tiji jupj napj mpes. ¹¹Cjuwá jis lal mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin. ¹²Ma pats' ca napj. Nin mpes perfume t'yu jupj nay pjucj po'ó. 'Üçj la ntjiji yupj ca ntoquecj napj mpes. ¹³Napj lal japon ca mal nosis jun ta'á. Ne'aj ca mvelecj la p'a jis walap'a'á Dios 'üsüs la tiji gente mpes. Jun ta'á yupj jil nt'a, ca mvelecj wa quepj niná 'üçj la tiji napj mpes. Ma ca yo' mpa'is. T'üç' way —nin tjevele Jesús.

Judas tjevele 'üçj jis lal la winin la tjlil Jesús.

(*Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6*)

¹⁴Locopyaya Judas Iscariote tjemey sacerdote* noypan nt'a. Judas apostolpan* dóceya sin pópatsja. ¹⁵Jupj tjevele 'üçj wa jis lal ca mim la tjlil Jesús.

—¿Nol ma'ayá nun, napj nin lejay mpes? —nin la tji'yüya jupj.

Yupj tja'ayapj jupj t'emel c'a tréinteya, plata* waytsja yupj, t'emel c'a. ¹⁶Yupj jaylacj la tjajay na, tjemey. La nuctsja 'ona 'ücj jis lal la winin la tjilil Jesús.

Jesús tjelyaja jupj discipulopan jis lal, püts'í secj p'in.

(*Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26*)

¹⁷Ts'ac' mwalá way tjejyawca fiesta mpes. Niná fiesta lajay na, pan levadura cjuwá jalá. Fiesta “Dios Qquis Capa Nipj Tjemey”* lotsja. Nin jawas Jesús discipulopan* tjiquil jupj nt'a. La tji'üy:

—¿Ca'aj jyas cupj 'ücj lijicj ca nlajan fiesta mpes?

¹⁸Jupj tjevele:

—Lowa pülicj patja nt'a. Yom napj velé nt'a ca nlawú. Nun ca mvelé: ‘Jesús tjevele leií way ca mpalis. Jupj ca nlajas jipj wya nt'a jupj discipulopan* jis lal fiesta mpes. Ca quiyola mpalas Dios jis capj tje'yla'sa judiopan* pajal püna.’ Nun ca mvelé nun jupj lal.

¹⁹Mpes tjl discipulopan*. Nin la tjajay Jesús tjevele jinwá. 'Ücj la tjajay jis la las fiesta mpes.

²⁰Püste na Jesús já'asatsja, lyájatsja jupj discipulopan* dóceya jis lal. ²¹Jalatsja na, jupj tjevele:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üç' way ca nin mpalas —tjevele.

²²Mpes pajal 'apliljila jis tepyala. Pjaní pjaní tjowelepj:

—Jipj napj Nejepa. ¿Ncu napj ca nin la cüjay?

²³Jesús tjevele:

—Nun popa pjaní tjelyaja wa napj mplato mpe, la p'a wa jinwá, mop'in nin, jupj quelel malala liji napi lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan ma tjililiñ. ²⁴Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá. Pajal püna profetapan* tapac ca nin ma palas napj. Yupj tapac jin p'iyá ca nsem. Ma pats' ca napj, yupj tapac jinwá. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Pajal malala ca mpalas jupj, jupj malala la niji mpes. Pajal malala ca mpalas jupj, mpes más 'ücj ca nactsja jupj lovin ma pü'lütsja —nin tjevele Jesús.

²⁵Judas p'iyá nasa quelel jámatsja jis lal jac' Jesús enemigopan. Judas la tji'yüya wa quinam:

—Rabbí*, ¿ncu napj ca nin la cüjay?

Jesús jupj wola tjevele:

—Nin.

²⁶Yupj jalatsja na, Jesús nt'ya pan pjaní. Tjevele Dios lal tjüwüi'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjihi na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya discipulopan*. Jis tje'yaya na, tjevele:

—No'oté, nlajá. Niná pan napj mp'üy jinwá.

²⁷Tjalá na, jupj nt'ya wa pocillo, uva 'üsú mo'o tóicatsja. Tjevele Dios lal tjüwü'l'i wa uva 'üsú tje'yaya mpes. Pocillo jis tje'yaya jupj discipulopan*, vitvitj jis la müs pjü.

—Tjümisiqué napj pocillo mpe nun pjü way —tjevele jupj—. ²⁸Niná uva 'üsú napj na'as jinwá. Ma pats' ca napj nun mpes, la p'a pülcj mpes wa. Napj ca 'as ma palas, mpes Dios ca perdonar lis mijis napj lal japon. Ma ca jola nsem yupj malala la tjaxay. Mpapay tjevele t'üç' ca nin la mijis yupj mpes napj ntipü'l'i na. ²⁹Napj lovin ma ca mü'l'üs uva 'üsú niswá quinam. P'a jawas cupj 'a mulú mpatjaquecj Mpapay jyü'ta nt'a. Nin jawas tjejayawca na, niswa ca mü'l'üs napj nun jis lal. T'üç' way —nin tjevele Jesús.

³⁰Yacjaya tjenejets'eñ Dios po'ó. Lovin nin lajaytsja fiesta mpes. Tjenejets'eñ na, tjil. Joc' Olivos ló nt'a tjil.

Jesús tjevele Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(*Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38*)

³¹Tjil na, Jesús tjevele jupj discipulopan* jis lal:

—Püste na, nun pjü ca nts'equenequé, malala ne palá na. Nasapj mo'os. Pajal püna profeta* tepyaca ca nin mpalas. Niná tepyacá: 'Napj ca mü'l'ünan oveja* jyama, mpes jupj oveja witjacj sin tjan ca mal'. Nin tjevele profeta ca nin mpalas. ³²Newa nin ca 'üsüs la mejay nun mpes. Napj ca nin müjünsü la püt'üs niswá. Niswa pü'l'üs na, ca mis Galilea nt'a. Napj mwalá way ca mis nun jis lal, cupj ca la müjüsüquecj ne'aj —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jis lal.

³³Pedro jupj wola tjevele:

—Pjü ca nts'equeneñ ca nacj, malala 'e palá na. Napj ma nin la mejay. Lovin ma ca malala la mejay jipj lal.

³⁴Jesús tjevele Pedro lal:

—Yacjaj püste p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy ma la tipiya p'in, ca nin la mijin jipj. T'üç' way niná —tjevele Jesús.

³⁵Pedro tjevele ma ca nin la mijis.

—Napj 'üçj wa ni pü'l'í jipj lal —tjevele—. Lovin ma ca mvelé ma jis nyuc. Nin p'iyá tjowelepj wa pjü discipulopan*.

Jesús tjevele Popay lal ma tepe'e na p'in.

(*Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46*)

³⁶Jesús pje'á tjemey jupj discipulopan* jis lal sine lejeñ nt'a. Getsemaní ló ne'aj. Ne'as tjemey na jupj tjevele yupj jis lal: "Ne'aj p'in ca mis, ca

mvelé Mpapay Dios lal. Nínawa majatjaqué velé na jupj lal”, tjevele.

³⁷Discipulopan cont'e jis lal tjemey jupj jámatsja nt'a. Pedro pjaní watsja. Zebedeo jatjampan mát'eya tjl watsja. Pajal 'aplijila tepyala Jesús. Pajal jola tepyala malala ca mpalas mpes. ³⁸Tjevele yupj jis lal: “Nasa ni pü'lí jin najas, pajal 'aplijila mpes. Qjuive la tjunucú. Po ma müjünaqué, ma nyucun nsem nasapj”, nin tjevele Jesús yupj conas lal.

³⁹Jupj tsjicj way p'in mwalá tjemey jusapj. Palá nipi'tje 'amá 'alá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, ćncu 'üçj wa jipj lal napj ma ni pü'lí? Jipj 'üçj polel lejay niná, najas ma ca nin ma palas. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as”, nin tjevele Jesús yupj Popay lal.

Jesús 'aplijila tepyala, tjevele jupj Popay lal. (San Mateo 26.39)

⁴⁰T'üç' tjevele na, tjemey niswá discipulopan* cónt'eya tyatja nt'a. Tjinyuca tjijinañ yupj quinam. “¿Ncu nun ma polel nucunú napj lal hora pjaní way p'in? —nin tjevele Jesús yupj jis lal—. ⁴¹Ma müjünaqué. La tjomoná Dios lal ma ca malala la müjí, nun quelel malala lojí na. Napj selé nun quelel lojí napj najas jinwá. Mop'in pajal costa nun jis lal, nun niyom p'in”, nin tjevele Jesús.

⁴²Tjevele na, tjemey niswá. Tjevele Popay Dios lal: “Mpapay, 'üçj tulucj ma ni pü'lí. Jipj jyas nin ne palá. Ntipü'lí na p'in ca 'üçj nsem. Najas ca nin nsem, jipj jyas jinwá”, tjevele.

⁴³Jupj niswa tjemey jupj discipulopan* cónt'eya tapatja nt'a. Niswa yus tjinyuca tjijinañ yupj. Pajal ja sívetsja. ⁴⁴Mpes niswa tjemey la veles jupj Popay Dios lal. La con quinam tjevele Dios lal. Nin p'iyá tjevele

jupj. ⁴⁵T'üc' tjevele na, tjemey niswá yupj discipulopan nt'a. La tji'yüya: “¿Ncu potjaqué, jünaqué custjay? Quina ca mpalas napj tjevelé jinwá. Najamica pjaní jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Malala lajay ca malala la ma jicj, yupj jisas jinwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁴⁶Nusin tjüjünsú. Mas quinam la müjüsüquecj yupj. Nasa jac' quinam yom malala la niji. Jis lal jac' napj enemigopan”, nin tjevele Jesús.

Yupj ntji'líi Jesús.

(*Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11*)

⁴⁷Jesús niná véletsja na, ne'aj tjac' Judas. Jupj apostolpan* dóceya popa watsja. Se cónicatsja Jesús. Niyom pajal pülüçj tjiuil Judas lal quinam. Pjü way polomay jatatsja, yo pjwel jatatz watsja mo'o la süp Jesús. Sacerdote* noypan sin tjajam yupj la tjilil Jesús. Co'miypán* judiopan* sin popé sin tjajam wa yupj. ⁴⁸Judas jis lal tjac' la tjilil Jesús. Jupj nasa tjevéletsja ca sin 'yüsa la mijis cana Jesús. Tjevele: “Pjaní lal ca la nlapan napj. Niná ne Jesús. Ntjüiliqué yupj.” ⁴⁹Mpes ne'aj tjemey Judas, Jesús nt'a p'in. Ne'as tjemey, 'üsüs tjevele yupj lal, quelel la tjihi jinwá. Tjevele:

—Nejepa, tjacuwis quinam.

⁵⁰Jesús tjevele yupj lal:

—Najamica, napj selé tsjan mpes tjacuy.

Jesús nin tjevele na, p'a wa niyom ne'as tjiuil. Ntji'líi Jesús, jis la man yupj jepapan nt'a. ⁵¹Nin la tjajay na, Jesús discípulo* pjaní polomay nt'ya, syults'a yupj vaina mpe. Jay tjejyo'o yom pjaní. Yom niná mozo waytsja, sacerdote* más püné mpes. Pjots! taná tjejyo'o yupj.

⁵²Jesús tjevele discípulo* lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Polomay mpes la palan, cya'líi wa polomay mpes. ⁵³Napj ma ca la mpalan yupj jis lal. Napj 'üçj la cümon Mpapay ncapj la p'acj. Napj la cümon Mpapay lal, yupj ca ángel* militarpan pülüçj sin cüjamas napj nt'a, la cüpa'nactsja napj enemigopan jis lal. Más 'in pülüçj yupj setenta mil lal. ¿Ncu ma jin 'yüsa niná? ⁵⁴Ma ca nin la mejay. Niná la cüjay napj, ma ca cüpalas Dios Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele yupj ca nin la mijicj napj lal —nin tjevele Jesús yupj discípulo* lal.

⁵⁵Nin tjevele na, tjevele wa yupj ntji'líi jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. Pjü jyawca Dios wo* nt'a tjo'ostsja napj. Napj sin 'yüsa la tjejay ne'aj. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. ⁵⁶Niná pjü

tepyala ca nin mpalas profetapan* tapac pajal püna. Yupj tapac, Dios Popel jupj —tjevele Jesús.

Nin tjevele na, pjü ts'equeneii jupj discipulopan*. Jesús ne'aj tóricatsja tjal.

Tjaman Jesús judío noypan nt'a.

(*Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24*)

57 Nasa ntji'lliñ Jesús. Yupj tjaman jupj Caifás nt'a. Caifás sacerdote* más pünetsja. Nasa 'a jis tjimyula ne'aj Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Co'müypán* judiopan* sin popé 'a jis tjimyula wa ne'aj, Caifás wo nt'a. **58** Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Ne'as tjemey wa jupj sacerdote más püné wo nt'a. Tjüwüçj jun vilicj po'ó tjac! Pedrú. Tjüwüçj nt'a wama tjemey wa. 'Etjele jupj militarpan nepénowa jis lal. Quelel nyúcartsja tsjan ca mpalas Jesús.

59 Ne'aj jatja watsja sacerdote* noypan. Ne'aj jatja watsja judiopan* jis jepapan. Yupj 'a mulú jajütütj judiopan. Yupj pjü la tjü'üy tjunuc pjacj malala mveles Jesús po'ó. La tapal watsja pjacj ca la ntsawilis Jesús po'ó. Po quelel javeleptsja 'üçj cus la tül jupj. Quelel ja'ünantsja jupj. **60** Pü'lüçj tiquil yupj jis walap'a'á la tsuwil Jesús po'ó. Newa la tsuwilpan ma nin p'iyá javeleptsja. Mpés jepapan ma polel cus tül Jesús yupj tjowelepj mpes. Pjaní p'in t'ya tjevele mpes, ma polel cus tül jupj.

Yacjaya niyom mat'e tiquil yupj jis walap'a'á. **61** Niyom mat'e tjowelepj:

—Yom niná tjevele jupj 'üçj malala liji Dios wo*. Tjevele ts'ac' cont'e na t'üç' ca jas müjünsüs niswá.

62 Niná tjowelepj na, sacerdote* más püné jas tijiyünsa, tüwütüwü toñica. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma ca qjuis lal mvelen ncu t'üç' way nin tjevelen? Yupj javelepj yupj salejepj jipj malala tjevelen —nin tjevele sacerdote* más püné.

63 Newa lyájasa tóricatsja Jesús. Sacerdote* más püné tjevele jupj lal:

—Napj 'i jütütj jipj ca t'üç' mvelen. Dios pjoca jipj velen. Jupj pü'ü lovin. Ca cyapj ntüliüs jipj li tsuwil. Qjuis wala tjevele ncu jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. ¿Ncu Dios Jatjam jipj?

64 —Nin —tjevele Jesús—. Napj niná p'iyá jipj velen jin. Pjü way nun jis lal velé wa, nun ca nucú napj t'üç' way velé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jyawca na ca nus nucú napj ca mo'os Dios li'inyampe. Ne'aj ca mo'os, ncupj 'a mulú ca müjü'lüçj. Jupj pajal jas tjiyocj pjü jis lal. Nun ca nucú wa napj ncuwis nosis nt'a mol mpes —nin tjevele Jesús.

65 Jupj nin tjevele na, sacerdote* más püné la tücüeme jupj jas quip p'iyá. Nin lajay judiopan*, p'a wa malala vele na Dios po'ó. Jupj tjevele jepapan p'a wa jis lal:

—Pajal malala tjevele Jesús Dios po'ó. Ma qjuisas la p'a wa mveles Jesús malala la tjiji. Nun p'iyá tjapja'aqué Jesús malala tjevele. ⁶⁶ ¿Ncu pajal malala la tjiji Jesús?

—Pajal malala la tjiji —tjowelepj—. Cupj ca cus ntülcj, mpa'is, jupj malala la tjiji mpes.

⁶⁷ Nin tjowelepj na, cus tjupjuts' Jesús, wola po'ó. Yupj jis mas jus tjołototj, po'o jatültsjä jupj. P'a wa mos la pacatj mpes wola po'ó tül jupj. ⁶⁸ Tjowelepj jupj lal:

—Qjuis lal tjevele pjacj wyala po'ó tyüla. Dios ca jin 'yüsa la mijis. Jipj niná Yomen Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj —nin tjowelepj la tjüpjtüs'ün jupj mpes.

Pedro tjevele jupj Jesús jomica tulucj.

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Newa wosis t'asiyú tjüwüçj mo'o já'asatsja Pedrú, sacerdote* más püné wo nt'a. Ne'aj já'asatsja na, tsjücjüüm tjac' jupj nt'a. Tsjücjüüm niná mozo waytsja ne'aj. Jupj tjevele Pedro lal:

—Jipj se coïn watsja Jesús, jupj ne Galilea mpe 'eseptsja.

⁷⁰ Pedro tsyüpünü pjü jis walap'a'a.

—Ma nin 'yüsa tsjan mpes velen jipj —tjevele.

⁷¹ Pedro nin tjevele na, tjemey tjüwüçj jun vilicj po'ó. Ne'aj toñca na, tsjücjüüm p'a wa jus tjinyuca. Niná tsjücjüüm tjevele ne'aj lejeütsja jis lal:

—Yom niná se córicatsja Jesús, Jesús Nazaret mpe 'eseptsja.

⁷² Pedro tsyüpünü niswá. Tjevele:

—Dios pjoca napi velé. T'üç' way ma si nuc jupj —tjevele.

⁷³ Niyom p'a wa ne'aj tjelejeëi custjay. Yacjaya yupj tjiquil Pedro nt'a. Tjowelepj:

—T'üç' way jipj Jesús discipulopan* popa. Jipj Galilea mpe 'esepj jin p'iyá velen.

⁷⁴ Nin tjowelepj na, Pedro tjevele:

—Dios 'üç' ca ncapj ntüliüs napj li tsuwil. T'üç' way ma si nuc yom niná.

Nin tjevele na, leñ way la tipiya castlyaj cocoy. ⁷⁵ La tipiya na, Pedro jola tepyala Jesús tjevelá. “La con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin”, tjevele Jesús. Pedro jola tepyala na, tjemey wo nepé. Pajal la tipiya jupj. Pajal jólatsja malala la tjiji.

27 ¹ Püstapj na sacerdote* noypan 'a mulú játjatsja niswá co'müypán* jis lal. Tjüjütütj ca mü'lü'nacj Jesús, püste na tjowelepj jin p'iyá. ² Mpes Jesús mos tsupaptsja. Tjamana jupj Pilato

nt'a, ca cus ntüliüs yupj. Pilato jepa püné auxiliar waytsja yupj. Romano* waytsja, judío* tulucj. Israel mo'o patja jis tijiyü'ta yupj.

Judas yupj p'iyá tji'yü'na.

³Judas p'iyá jis lal tjac! Jesús enemigopan, jis la tjinil yupj. Locopyaya Judas jus nleya jepapan quelel ja'lünantsja Jesús. Ca cus ntüliucj Jesús, yupj malala la tjihi mpes, tjowelepj. Niná jus nleya na, yupj jola tepyala pajal malala la tjihi Jesús lal. 'Aplijila tepyala pajal. Mpes yupj tjemey niswá sacerdote* noypan nt'a, co'müypan* nt'a wa. 'A mulú játjatsja yupj. Judas teque'e, tje'yaya niná t'emel c'a tréinteya, nawaja'a tja'ayapj. Ma jostsja quinam yupj.

⁴—Malala nyuca la tjejay napj —tjevele yupj—. Napj nun jis lal tsum yupj nt'a, la tjinil yupj. Nun nasa quelel mü'ü'ná yupj. Jupj malala la tjihi tulucj, nujisas mpes p'in quelel 'ü'ná yupj —tjevele.

Yupj yupj wola tjowelepj:

—Jipj p'iyá nin la tjejay. Ma nin qjuiyola jipj la tjejay mpes —nin tjowelepj yupj.

⁵Mpes Judas 'amá 'alá la ts'iya niná t'emel Dios wo* mo'ó. Tjemey yupj. Tjemey na, yupj p'iyá mwen tsyu'pa tjevyala, tepe'e.

⁶Judas tjemey na, sacerdote* noypan tapay t'emel yupj na'aj la ts'iya. Yupj yuwá p'in tjowelepj: "Malala Dios lal 'yonsocj t'emel niná p'a wa t'emel lal Dios wo* mo'ó. Niná t'emel mpes jaylacj la tijicj yom mpa'is. Ma polel la ta'es niná", tjowelepj yupj. ⁷Yuwá tjowelepj tsjan la qjuijcj t'emel mpes. Yólatsja 'üjcj jaylacj jis la jay 'amá tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. 'Amá niná panteón nsem p'a mpe ne'espan mpes. Mpes nin la tajay t'emel lal. ⁸Nin mpes 'amá niná "'Amá 'As" ló tepyala. Nin ló ne'aj custjay.

⁹Nin tepyala na, t'üjcj tepyala Jeremías* tjevele pajal püna. Profétatsja* yupj, Jeremías. Jupj tjevele: "Yupj natj t'emel c'a treinteyá. Pjaní waytsja yupj jis lal. Israelpan* tjowelepj 'üjcj jaylacj jis la jay niná yupj mpes, ne nin la tajay. ¹⁰T'emel mpes jaylacj la tajay momas, tsjo'oy ts'yawa juts'a'á. Nejepa Dios ntijiyüta ca nin la mejay t'emel mpes." Nin tjevele Jeremías pajal püna.

Pilato tjevele Jesús malala la tjihi tulucj. Jupj sin cus tyüla yupj.

(Marcos 15.2-20; Lucas 23.3-5, 13-25; Juan 18.33-19.16)

¹¹Nasa tjamán Jesús jepa romano* nt'a, yupj ca mveles ncu ca cus ntüliüs. Jepa niná la tji'yüya yupj lal:

—¿Ncu judiopan* jis jepa püné jipj?

—Nin napj —tjevele Jesús.

¹²Sacerdote* noypan tjat' tjowelepj Jesús po'ó jepa romano* wolap'aá. Co'müypan* tjat' tjowelepj wa. Newa ma tjevele Jesús ncu t'üç' tuluctsja. ¹³Jepa romano Pilato lotsja. Jupj la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan mpes ma qjuis wala velen ncu t'üç' malala la tjejay, yupj javelepj jinwá? ¿Ncu ma tjapjac' yupj tjowelepj jipj jin po'ó? Tjowelepj la pülcj malala la tjejay jipj.

¹⁴Jesús newa ma lal tjevele jupj. Pues ma tjevele ncu t'üç' waytsja yupj tjowelepj. Pilato ma jas tji'yüsa tsjan mpes Jesús ma tjevele. Nin jólatsja jupj. ¹⁵Jepa romano* janmac jas tjejyama yom pjaní cawilta mpe fiesta niná tepyala na. Judiopan* la t'aptsja pjacj pje'á nyacas cawilta mpe. ¹⁶Nin jawas cawilta mo'o já'asatsja wa yom malala la tjiijá. Barrabás lotsja jupj. Pjü salejeptsja jupj malala la tjiijá. ¹⁷Pilato queel se jamatsja Jesús. Mpés judiopan pülcj 'a jis tjimyula na, jupj la tji'yüya yupj jis lal.

—¿Cana nujos napj ca jas majam cawilta mpe? —la tji'yüya jupj—. ¿Ncu nujos Barrabás ca mim? ¿Ncu nujos Jesús ca mim? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejyama nucopj la p'acj —nin tjevele Pilato.

¹⁸Jupj seletsja jyamañ waytsja judío* noypan Jesús lal. Jupj seletsja nin mpes tjaman Jesús jupj nt'a, jupj ca cus ntüliüs.

¹⁹Pilato ne'aj tjá'asatsja jupj sillá casá, niná casá tjá'asatsja la veles ncu cus lo tüü. Ne'aj tjá'asatsja na, Pilato jats'om taná tjevele jupj lal: “Yom niná malala la tjiijá tulucj. Po ma mvelen ca cus ntülijcj jupj. Püste malala tjinyuc jupj mpes. Pajal lecj tneyá malala tjinyuc mpes.” Nin tjevele Pilato jats'om.

²⁰Judiopan* p'a casá yólatsja. Sacerdote* noypan nasa tjoweleptsja ne'aj 'a jis tjimyula jis lal. Co'müypan* tjowelepj wa yupj jis lal. Topon yupj tjowelepj. Nin mpes yupj japonsja más t'üçj la mon ca cus ntüliüs Jesús, mpa'is.

²¹Pilato la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Pjacj yupj popa ca jas majam nun nt'a? ¿Tsjan nujos nun?

—Qjuisas ca jas majaman Barrabás —tjowelepj.

²²Pilato la tji'yüya:

—¿Tsjan ca la mejay Jesús lal, ne ma se jam? Nepénowa javelepj jupj niná Yomen Dios jas tjejyama nucopj la p'acj.

Pjü yupj tjowelepj:

—Cruz* po'o tjevyala jupj, mpa'is.

²³—¿Tsjan mpes ca müjütütj cruz* po'o lo valas jupj? —tjevele Pilato—. Ma malala la tjiijá jupj.

Niná tjevele na, pajal yumüçj la tupuyupj:

—Cruz* po'o mvalan jupj, mpa'is.

24 Pilato jola tepyala yupj ma quelel pjyacaätsja jupj tjevelá. Mop'in jisastsja Jesús mpa'is. Pilato jus nleya wa ts'a 'intsja yupj, yupj ma la tjiji yupj la tjomon jinwá. Nasa quelel la palantsja yupj. Nin mpes 'üsü tepyula, mos tepe'e pjü jis walap'a'á. Pajal pülcctsja judiopan* ne'aj. Pilato tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nin lejay mpa'is niná yomen. Nun p'in nujos mpes ca mpa'is.

25 Pjü way yupj jupj wola tjowelepj:

—'Ücj ca qjuis capj ntüls Dios, ncupj mü'ü'nacj Jesús. 'Ücj wa jis capj ntüls cupj qjuis ts'uypuan —nin tjowelepj yupj.

26 Niná tjowelepj na, Pilato jas tjejyama Barrabás cawilta mpe, yupj jisastsja jinwá. Tjijyü'ta jupj militarpan mo'o nsüpüçj Jesús. Tjijyü'ta ca cruz* po'o mvalacj yupj, la 'ünan.

Militarpan la tjüpjüts'ün Jesús.

27 Niná tjijyü'ta na jepa romano*, militarpan tjaman Jesús jepa romano wo mo'ó. Tjowelepj ncul wa la p'a wa militarpan yupj wo nt'a tsji' lajajtsja. Tjiquil, t'asiyú tjelejeñ Jesús. 28 Yumüçj jas tjü'ipj yupj jas quip. Jas tjü'ipj na, jas tjüwü'lün militar jas quip je. Nin la tajay la pjüts'ün Jesús mpes. Jepa jas quip jin justa la tajay. 29 Yo pjwel jam jus tjulujupj jay pjucj po'ó la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona* jay já'asa jinwá. Visyú tja'ayapj yupj mos li'inyampe, jepa püné t'e'enga jinwá. Nin la tajay na, pajal la tjüpjüts'ün yupj mpes. Jis tic' jin tjelejeñ yupj wolap'a'á. Tjowelepj:

—Qjuisas 'ücj jyas mpü'üm. Jipj jepa püné judiopan* jis lal.

30 La pülcj cus tjupjuts' Jesús. Natj wa visyú yupj mos mpe, mo'o süptsja yupj visyú mpes. Tsjay la pülcj süptsja yupj. 31 T'üç' la tjüpjüts'ün na, jas tjü'ipj jas quip je. Niswa jas tücüipap yupj jas quip. Nin la tajay na, yupj lal tjil, cruz* po'o jis la valas yupj.

Pajal la tjüpjüts'ün Jesús, cruz po'o tjevyala na.

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 Jesús lal tjil na, militarpan tjunuc yom pjaní ne'aj jámatsja. Simón lotsja yupj, Cirene mpe 'eseptsja yupj. Tjüjütütj tja'ayapj Cruzus* Jesús mpes, ne nin la tjiji yupj. 33 Ne'as tjil cruz po'o lo valas nt'a. Gólgota lotsja ne'aj. "Gólgota" mpes 'ücj la veles "Jay Pjucj Cjüele" cupj qjuis tin. 34 Uva 'üsü tja'ayapj Jesús lo müs. Uva 'üsü niná leméliyu la süpjütsja, pajal nepé vyaja lo ts'uc. Pajal 'ónatsja. Jesús tsjicj way

tjümü'ü, tjinyuca. Jus nleya leméliyu la süpjütsja, ne ma tjümü'ü.
 35 Cruz po'o tjovalapj yupj clavo mpes. Nin la tjajay na, Jesús jas quip
 jis tja'ayapj yuwá. Militarpan tjepjelañ tjunuc pjacj ntal'es yupj jas quip.
 36' Atjalapj yupj ne'aj, tjajamapj Jesús, yupj jomicapan ma ca ncul, ma
 ca cus nts'optej cruz mpe. 37 Nasa tüpüntüpj tabla tsjicj cruz po'ó Jesús
 jay nt'a. Tabla niná po'o tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Ninana tapac:

NINANA JESÚS, JEPA PÜNÉ JUDIOPAN JIS LAL.

38 Yupj tjovalapj wa pwecapan mat'e p'a wa cruzus po'ó. Pjaní wa tjovalapj
 Jesús li'inyampe. Pjaní wa tjovalapj Jesús nancupwepé. 39 Judiopan*
 nepénowa cruz toïca jin tjl. Yupj sey pjucj la süpjüntsja yupj mpes.
 Ma topón 'üsüstsja yupj. Pajal malala po'o tjowelepj yupj. 40 Tjowelepj:

—Jipj tjevelen jipj 'üçj malala la mijin Dios wo*. Ts'ac' cont'e na niswa
 ca jas müjünsün, tjevelen jipj. Mpes 'üçj wa cyapj la p'acj jipj p'iyá. Jipj
 Dios Jatjam, 'üçj palá ncuwim cruz* mpe —nin tjowelepj yupj.

41 Sacerdote* noypan la tjüpüts'ün wa Jesús, yupj jinwá. Nin p'iyá
 tjowelepj wa Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Nin p'iyá co'müypan*.
 Niná tjowelepj:

42 —Jupj jis capj tjep'yá'sa la p'a wa. Ma polel cus la p'acj yupj p'iyá.
 Jupj ne p'iyá Jepa Püné judiopan* mpes, qjuisas ca palá ncuwim. Jupj
 nin la qjuijis, cupj cüponecj catsja yupj mpes. 43 Jupj tepyona Dios ca
 'üsüs la qjuijis yupj mpes. Dios quelel liji yupj, más 'üçj Dios ca cus
 mp'a'sas quinam. Jupj tjevele yupj p'iyá Dios Jatjam —nin tjowelepj
 yupj.

44 Pwecapan cruz* po'o tjelejeñ Jesús lal, nin p'iyá tjowelepj yupj.
 Yupj pajal malala tjowelepj Jesús lal, la p'a jinwá.

Jesús tepe'e.

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

45 Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, püste tepyala pjü nosis casá.
 Hora cont'e te tóïcatsja. 46 Las tres tepyala na, Jesús pajal yümüçj la
 tipiya, tjevele Dios lal:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —tjevele yupj. (Ninana yupj tjevele 'üçj
 wa la veles: “Napj Ndios, napj Ndios, ctsjan mpes 'os tjay jipj?” Nin
 velecj niná cupj qjuis tin.)

47 P'a wa ne'aj p'in tjelejeñ, tjepjyacañ wa yupj tjevelá. Tjepjyacañ
 na, ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele. Yupj tjowelepj:

—Jupj Elías* lal vele ncuwim. Jos ca cus mp'a'sas. Elías profeta*
 püna tüpü'ü yupj.

48 Jesú斯 nin tjevele na, yupj popa pjaní leñ way ts'üequené, esponja* teque'e. Esponja uva 'üsú 'ona mo'o ts'yeca, tsyu'pa yo po'ó, mpe tecyacaná. Tje'yaya ca mü'lüm Jesú斯. **49** Pjü way la p'a wa tjowelepj:

—Po ma ma'ayan mü'lüm niná. Cupj quelel nyucucj ncu Elías* ncuwim cus la p'acj.

50 Jesú斯 yumüçj tjevele niswá. Nin la tiji na, tepe'e jupj.

51 Pülül p'omp'om jálatsja Dios wo* mo'ó, pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jesú斯 tepe'e na, pülül niná nayapé palavin la tücüeme. Dios la tiji la tücüeme. Nosis jus tiquits'e 'ots'ipj. Pe witjacj la tjeleptan 'ots'ipj. **52** Jesú斯 tepe'e na, pülcj janucun jis tepyala püna tecya'liñ sin popé. Dios sa coïi witjactsja yupj. 'Amá toc tapatja nt'a la tjelepta. **53** Pje'á tjiquil toc pájtatsja mpe. Jesú斯 jas tjiyünsa na la püt'üs niswa, yupj tjl wa Jerusalén mo'ó. Pülcj yus tjunuc yupj.

54 Jepa militar tjejyámatsja Jesú斯, jupj jomicapan ma ncul cus nts'optecj cruz* mpe. P'a wa militarpan jupj lal lejeñ watsja, militar püné lal. Tjunuc nosis jus tiquits'e. Tjunuc wa pjü niná tepyala Jesú斯 tepe'e na. Niná tjunuc na, pajal lacj tjeypatsja. Tjowelepj:

—T'ic' way jupj Dios Jatjam waytsja.

55 Nequem pülcj way ne'aj lejeñtsja, campa way 'in cruz* toïca mpe. Tjunuc wa teyalá. Jesú斯 jomicapan waytsja yupj. Cus tocoïi Jesú斯, Galilea mpe tjac' na. Tjojon jupj mpes, pjü 'ic' la tajay wa jupj tüpü'ü nt'a. **56** Yupj popa pjaní María lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja yupj. P'a wa María ló watsja yupj. Jupj Jacobo jamaytsja, José jamaytsja. Quepj p'a wa Zebedeo jatjampán sejamay.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesú斯.

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

57 Nasa quelel t'yaja na, yom p'a wa tjac!. Yom niná pülcj tyá'atsja. Arimatea mpe 'eseptsja, judiopan* patja nt'a. José lotsja. Jesú斯 discípulo* watsja. **58** José tjemey Pilato nt'a. La tjemyona Jesú斯 jüp'üy la toc. Pilato tjiyü'ta ca nin nsem. Tjiyü'ta militarpan ca malayacj Jesú斯 jüp'üy. **59** Mpés José palá nt'ya Jesú斯 jüp'üy. Tjivyü'ünü pülül pje mpes. Salá waytsja pülül. **60** Tipyünta Jesú斯 jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'ic' la püntüs nt'a. Püna p'in tjiyü'ta la toc jomwen jul, jupj p'iyá tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. José jostsja jomwen jul toc toïca jupj pe'e na. Tepe'e ne'aj tipyünta tulucj custjay. Jesú斯 jüp'üy ne'aj tipyünta na, pe püné jas tentené jun la t'olon jomwen jul. Jun t'yo'na na, tjemey. **61** María newa ne'aj já'asatsja pe jul wolap'aá. Niná María, Magdalá mpe 'eseptsja. P'a quepj tjál'asa watsja María lal. María ló watsja yupj.

Militarpan jajamaptsja jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpü'ü nt'a.

62 Ya sacerdote* noypan tjil Pilato nt'a. Fariseopan* tjil wa yupj jis lal. Nin jawas ma polel tsji' lajaytsja; t'añ p'in 'üçj la tjajay ma ca tsji' la mijicj nin jawas ma tsji' lajay na. Tjil na, 63 tjowelepj Pilato lal:

—Cupj qjuiyola tepyala Jesús tjevelá. Tjevele yupj ca jas müjünsüs mpü'lüm niswá ts'ac' cont'e tepyala na. Jupj la tsyawilitsja lovin. 64 Mpes cupj qjuisas jipj ca müjü'tün militarpan majamacj jomwen jul, Jesús jüp'üy pü'lü nt'a. Qjuisas newa majamacj ne'aj, ts'ac' cont'e tepyala nas. Militarpan leñ ne'aj, yupj discipulopan* 'üçj wa ncul, mpequeñ yupj jüp'üy. Ca mvelecj yupj jas tjjiyünsa. Nyucunú quinam, ca mvelecj. Ca yus ntsawilicj judiopan*. Judiopan topontsja Jesús lal, yupj nyucunutsja na. T'üç! ca mponecj quinam, yupj jüp'üy leñ cüvalas —nin tjowelepj yupj Pilato lal. 65 Pilato jis lal tjevele:

—Mwü. Napj militarpan ca mal nun jis lal, ca majamacj nujisas jinwá. Nin la müjí Jesús jomicapan ma ca wama mal jomwen jul mo'ó. Pjü 'üçj polel lojí, pjü la müjí.

66 Mpes tjil yupj. 'Üçj la tjajay jomwen jul nt'a. Jun t'yó'natsja jomwen jul, pe püné mpes. Hilo tsjicj way po'o tüpüntüpj pe wolap'a'a 'ots'ipj, ca jus nlayecj ncu wama jil gentas. Militarpan jis tjüjünsüpj tjil, militarpan jis la jamas ne'aj.

Militarpan jajamaptsja jomwen jul nt'a. (San Mateo 27.66)

Jesús nyucunú tepyala niswá. Jas tjiyyünsa jupj.

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

28 ¹Tecyawaja sábado* quinam, nasa domingo tepyala. 'Ücj tsji' lajaytsja quinam. Tjejyawca na, tjil nequem jomwen jul la nuc, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Quepj pjaní María, Magdalá mpe 'esepj. Ma'ajapj María ló watsja.

²Pajal jus tiquits'e nosis. Dios ángel* pjaní tjac! tsjun mpe, nin mpes nin tepyala niná. Tjemey jupj jomwen jul nt'a. Jas tentené pe püné jun vilicj mpe. Jun cjol tepyala. 'Etjele ángel pe casa'á. ³Pasal jas jawtsja jupj, menmené jinwá. Jas quip pje waytsja pajal, mol pje jinwá. ⁴Militarpan tjelejeën ne'aj custjay. Tjajamapj jomwen jul nt'a. Ángel tjunuc na, ticyüçüyüñ yupj, lacj tneyapj mpes. Jis capj t'yaja pjü.

⁵Nequem ma sin tji'yüsa tsjan tepyalá. Mpes ángel* tjevele yupj jis lal:

—Po ma locj tneyá quinam. Napj selé nun lo palá Jesús. Jupj ne cruz* po'o tepe'e. ⁶Leñ quinam jupj. Jas tjiyyünsa. Nyucunú tepyala niswá, jupj tjevele jinwá. Nculá nun. Tjunuca jupj tüpü'ü nt'a. ⁷Nun tjunucú na, leñ way lowa jupj discipulopan* nt'a. Tjowelé yupj jis lal jupj jas tjiyyünsa quinam. Nyucunú p'in quinam. Mwalá way jama nun jis lal Galilea nt'a. Galilea nt'a ca jus nucú jupj niswá. Nin ca mvelé nun yupj jis lal. T'iü' ca mpalas napj tjevelé jinwá —nin tjevele ángel* yupj jis lal.

⁸Mpes leñ way tjil nequem jomwen jul mpe, ángel* tjiyyü'ta jinwá. Newa lacj jeyaptsja. Pajal 'iüç jisastsja wa. Ts'equeneëni la veles discipulopan* jis lal. Quelel javeleptsja ángel tjevelá. ⁹Newa ts'equeneëni na, Jesús lay jis tepyala yupj jis lal. Tjac! la nüjüsü.

—¿Min nucopj tjejyawca? —tjevele yupj.

Nequem tjil jupj nt'a, palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'lá. Ntji'lliñ jupj tsjom. Yólatsja jupj pajal püné, mpes nin la tajay. ¹⁰Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma locj tneyá quinam. Lowa, mvelé mpülüçpan jis lal. Najas ca mal Galilea nt'a. Ne'aj ca nus nucucj. Nin ca mvelé yupj jis lal —tjevele.

Militarpan la tsawil.

¹¹Nequem nasa tjil jomwen jul mpe. Tjil na, militarpan ne'aj tjátjatsja custjay, yupj ne jajamaptsja jomwen jul. Yupj sin popa nepenowá tjil Jerusalén mo'ó. Tjowelepj sacerdote* noypan jis lal. Pjü tjowelepj tepyalá. ¹²Sacerdote noypan 'a jis tijmyula judío* co'müypán* jis lal.

Majisastsja la p'a wa judiopan ca jus nlayecj Jesús jas tijiyünsa. Mpes yuwá p'in tjowelepj 'oyn nyuca la qjuijicj la p'a ma ca jus nlayecj. T'emel pülücj jis tja'ayapj militarpan niná la tsuwil mpes. ¹³Ninana yupj tjowelepj militarpan jis lal: "Nun ca mvelé jupj discipulopan* tijiquil püste na. Ca mvelé tepequeñi jupj jüp'üy nun tijüjunaqué na. ¹⁴P'a witjacj niná cüvelecj jepa romano* lal, cupj 'ücj ca la mijicj ma nucopj tyüla jupj", nin tjowelepj yupj.

¹⁵Niná 'üctsja militarpan jis lal. Mpes natj t'emel. Yupj la tsawil, sacerdotepan* tijüjütüj jinwá. Judiopan* topon militarpan tjowelepj. Ninana tintsja yupj t'ya tjowelepj, newa javelepj niná Jesús po'ó.

Jesús jos jupj discipulopan ca mal pjü nosis nt'a, ca sin 'yüsa la mijicj jupj mpes.

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶Jesús discipulopan* 'ónceya tjal Galilea nt'a, jupj tijiyü'ta jinwá. Tjal joc' pjaní nt'a, jupj nasa tjevele yupj ca mal ne'aj. ¹⁷Ne'aj jus tjunuc Jesús. Salejeptsja jupj Dios Jatjam, mpes palá nipi'tjiñ jupj wolap'a'á. Yupj sin popa nepenowá sey c'a jinwatsja custjay. 'Ots'ots' way p'in topon niná ne t'üc' way Jesús. ¹⁸Jesús ne'as tjemey yupj nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Napj 'ücj jyütütj pjü way tsjun po'ó. Pjü wa nosis casá 'ücj jyütütj wa. Mpapay ntje'aya ca nin nsem. ¹⁹Mpes lowa nun pjü nosis casá. Pjü 'a mulú patja jis lal ca mvelé napj mpes. Sin 'yüsa lis müjí, mpes yupj napj discipulopan* ca jis mpalas. Bautizar* ca lis müjí Dios Mpapay mpes, Dios Jatjam mpes wa, Dios Cjües mpes wa. ²⁰Ca sin mü'üstüs la müjí ca nin la mijicj pjü way napj nu tijiyütütj. T'üc' way napj p'iyá ca nucopj ncoñ lovin, nosis cyawaja nas —nin tjevele Jesús jupj discipulopan jis lal.

Marcos papel tepyaca Jesucristo po'ó

Juan el Bautista tjevele Jesucristo po'ó.

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9, 15-17; Juan 1.19-28)

1 ¹Po quina papel ca mpac Jesucristo po'ó, jupj ne Dios Jatjam. Papel niná ca mveles tsjan niná pajal 'üsüs tepyala jupj la tijií mpes.

²Püna Isaías la p'a jis lal tjevele Dios tjevelá. Profétatsja* jupj püná. Jupj papel tepyaca Dios tjevelá Jatjam lal. Ninana tepyacá:

“Napj yom pjaní jas majam ca.

Jupj ca mim napj mpes.

Jupj mveles ca napj mpes.

Jupj mwälá way ca mim jipj lal.

P'a jawas jipj ca mim.

Yom niná ca mveles gente jilal.

Mpes yupj ca jisas nsem jipj jay yupj nt'a.

³ Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim jupj. Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpes yüümüçj ca mveles:

‘Qjuis Jepa Püné ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjí quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun jümüçj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

‘Üsüs nujola t'as, qjuis Jepa Püné jos jinwá’,
nin ca mveles jupj.”

Dios tjevele jupj ca nin mveles; Isaías tepyaca Dios tjevelá. ⁴Mpes p'a jawas yom ne'aj tjac' wa cjuwá nt'a. Juan el Bautista lotsja jupj. Gente jis walap'a'a tjevele más 'üçj 'aplilila nsem yupj, malala nyuca

la tajay mpes. Más 'ücj ca Dios jos jin la mijicj quinam. Juan tjevele jupj ca 'üsüma jis mpa'tas, mpes bautizar* jis mpalas ca. Tjevele ca sin müjünsüs niswá. Mpés pjü ca jus nlaleyec yupj quelel 'üsüs la mijicj quinam, Dios jos jinwá. Nin mpes Dios ca perdonar lis mijis malala nyuca la tajay. Nin tjevele Juan yupj jis lal.

⁵Pülcj way tjiquil jupj nt'a. Judea mpe tjiquil wa, ne'aj judiopan* pjaní pjaní patja nt'a. Jerusalén mpe tjiquil wa, ne'aj pülcj patja judiopan. Yupj tjiquil, tjowelepj jupj lal malala nyuca la tajay. Niná tjowelepj na, Juan bautizar* lis tiji 'üsü mo'ó. Jordán ló 'üsü ne'aj.

⁶Juan jas quip camello* ts'ülin waytsja jupj. Col tsyú'patsja pjoloc' mpes. Ts'elel lyájatsja jupj. Ts'as joc' 'alape píjisa watsja. Lovin nin tüpü'ü. ⁷Gente jilal tjevele: "P'a jawas p'a wa ncuwim. Más püné jupj napj lal. Napj pajal tsjicj jupj lal. Po 'üsüs napj lal tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in 'ücj napj lal. ⁸Napj bautizar* la nusejy 'üsü mpes la p'in. Yom p'a wa niná más 'üsüs ca la mijis. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües."

Juan el Bautista bautizar la tiji Jesús.

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹P'a jawas Jesús Nazaret mpe tjac' jupj, Galilea se jütütj mpe. Juan el Bautista nt'a tjemey. Juan el Bautista bautizar* la tiji Jesús 'üsü püné mo'ó, niná 'üsü Jordán ló. ¹⁰Jesús 'üsü mpe jas tijiyünsa na, jupj tjinyuca tsjun po'ó tsjicj way la tücieme, jun cjal tepyala. Nepé palá tjac' Dios Cjües. Sipipj jinwá justa tjac' jupj Jesús nt'a. Niná tjinyuca Jesús. ¹¹Tsjun po'o nepé vele pjactsjá wa: "Jipj napj Natjam. Quelel la 'ejay pajal napj. Pajal 'ücj najas jipj lal."

Diablo jostsja Jesús malala nyuca la mijis. Ma la tiji.

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹²Dios Cjües jas tjejyama Jesús campa way 'in, wa cjuwá nt'a. Mpés tjemey jupj. ¹³Ts'ac' cuarenta tüpü'ü ne'aj. Animal pülcj lyawuňtsja la p'in ne'aj. Ne'aj tjac' Satanás* Jesús nt'a. Malala tjevele Jesús lal. Jostsja ca Jesús malala nyuca la mijis. Ángel* witjac' tjiquil Jesús nt'a, cus tjap'acj jupj.

Jesús tjevele Dios tjevelá, pajal 'üsüs way niná.

(Mateo 4.12-17; Lucas 4.14-15)

¹⁴Jepa cawilta mo'o tje'yonsa Juan el Bautista. Nin tepyala na, Galilea mo'o tjemey Jesús. Ne'aj pülcj jis walap'a'a tjevele Dios pajal

'üsüs la tiji gente mpes. ¹⁵Jesús tjevele: “Quina ca nin mpalas, Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Leñ way ca nin nsem. 'Aplijila t'as malala nyuca la tjújí. 'Üsüs la müjí quinam Dios jos jinwá. Mponé Dios tjevelá, jupj tjevele jupj pajal 'üsüs liji nun mpes.”

Jesús tjevele niyom yulupjana jilal: “Mas napj lal”.

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶Jesús 'üsű püné la nt'a tjemey jupj. Galilea ló 'üsű niná. Yom mät'eya yus tjinyuca. Pjaní Simón lotsja jupj. Ma'ajapj Andrés lotsja jupj. Jupj Simón tsüípetsja. Po quina ataraya püné la ts'itsja 'üsű mo'ó. Lovin cjal pje'lá la coystsja yupj, lovin nin la tjajaytsja, tapatja. ¹⁷Jesús tjevele yupj jilal: “Ncapj ncoïncó nun. Napj ca nusin 'yüsa la mejay 'üçj la veles la p'a jilal Dios mpes. Nin mpes ca nepénowa cus ncoïcocj wa jupj.” Nin tjevele Jesús.

¹⁸Leñ way tüpüntüpj yupj jis ataraya, tjil Jesús lal.

¹⁹Jesús tsjicj way tjemey na, la p'a wa yus tjinyuca jupj. Pjaní Jacobo lotsja jupj. P'a wa Juan lotsja jupj. Jupj Jacobo tsüípetsja. Yupj Zebedeo jatjampan waytsja. Barco* wama tjátjatsja yupj jis papay lal, jupj jomozopan jis lal wa. Ataraya püné 'üçj la tjajaytsja yupj. ²⁰Jesús ma la tjinyuca. Jis lal tjevele ncul yupj, ca cus ncoïcocj. Mpes tjil jis papay tjá'asa mpe, jupj jomozopan mpe wa. Tjil Jesús lal.

Jesús más püné lapanenpan jilal.

(Lucas 4.31-37)

²¹Capernaum nt'a tjil yupj, püliçj patja nt'a. Sábado* na tjil judiopan* 'a si mulú nt'a. Jesús sin 'yüsa la síjitsja yupj quinam. ²²Pajal nin yólatsja yupj Jesús tjevele mpes. Jesús Moisés* popel sin 'yüsa lajaj jin tuluctsja. 'Üçj jis la jütütj jinwá tjevele jupj. ²³Yom tjá'asa ne'aj, wosis nt'a judiopan 'a si mulú nt'a. Lapanen yupj jos mo'o tüpü'ütsja. Yom niná yumüçj tjevele Jesús lal:

²⁴—Jipj Jesús Nazaret mpe 'esepj. ¿Tsjan pjucj tjacuy cupj nt'a? ¿Ncu pjü malala qjuis la jay tjacuy jipj? Napj selé pjacj ne jipj. Dios juts'a'lá way jipj. Pajal 'üsüs way jipj.

²⁵Jesús yumüçj tjevele lapanen lal:

—iLyájasa t'as! iJutja jupj jos mpe! —tjevele.

²⁶Yom pajal jun jyu'ya tepyala lapanen la tiji. Lapanen yumüçj la tipiya. Jupj jos mpe tjemey. ²⁷Pjü way po yólatsja 'üsüs tepyala mpes. Mpes yuwá tjowelepj yupj: “¿Oyn ne nin vele jupj? Seyasa way

qjuisin 'yüsa liji Jesús. Jepa jinwá qjuisin 'yüsa la qjuisiji. Jyü'ta wa lapanenpan jilal, ne nin lajay jupj vele jin." ²⁸Pjü jilal tjowelepj Jesús la tijá. Mpes Galilea mo'ó leñ way pjü tjepjyacañ Jesús po'ó.

Jesús tji'yü'sa la tiji Simón pwisam.

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹Judiopan* 'a si mulú nt'a, niná wo mpe tjemey quinam Jesús. Jacobo, Juan jilal tjemey jupj. Simón, Andrés jis wa nt'a tjl yupj. Wama tjl yupj. ³⁰Ne'aj Simón pwisam pü'ütsja, malala jostsja jupj. Po 'in si 'awatsja jupj. Ne'aj patja tjowelepj Jesús lal malala jostsja niná. ³¹Jesús tjemey jupj nt'a. Mos ntjüi'le, jas tijiyünsa jupj. Mpes 'üçj já'asatsja jupj quinam. Si 'awa tji'yü'sa quinam. Leñ way niná ve jis tje'yaya, tjalá yupj.

Pülüçj malala jisas jis tji'yü'sa lis tiji Jesús.

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³²Püste tepyala na, la p'a wa tjiquil, jis tucuman pjü way malala jisas Jesús nt'a. Nepénowa lapanenpan yupj jisas mo'o pátjatsja yupj. ³³Pjü way ne'aj p'in patja 'a jis tjimyula wo jun vilicj nt'a. ³⁴Pülüçj malala jisas jis tji'yü'sa lis tiji Jesús. Pje'á sin tjejyama lapanenpan pülüçj. Mpes yupj tjl. Yupj salejeptsja pjacj ne jupj, Jesús. Mpes Jesús ma jis tje'yaya jis la veles.

Galilea mo'ó Jesús tjevele Dios tjevelá.

(Lucas 4.42-44)

³⁵Püstapj tsyülüümí Jesús, ma tjejyawca na p'in. Jas nissa jupj. Tjemey jusapj, pjü leñ nt'a. Dios lal tjevele ne'aj. ³⁶Yacjaya Simón, yupj jomicapan jis lal la tapaltsja Jesús. ³⁷Jupj la nyüjüsün na, tjowelepj jupj lal:

—Pülüçj la 'e pal jipj.

³⁸Jesús tjevele:

—La p'a nt'a 'alas, ne'aj p'in nepénowa patja nt'a. Napj ca mvelé wa yupj jis walap'a'á Dios tjevelá. Napj tjacuwis lo veles Dios tjevelá.

³⁹Pues jun ta'á tjemey Galilea mo'ó, Jesús. Wa witjacj judiopan* 'a si mulú nt'a tjemey lovin. Pjü jis walap'a'a tjevele Dios tjevelá. Nepénowa lapanenpan pátjatsja yupj jisas mo'ó. Mpes Jesús pje'á lis tecyoje tjl lapanenpan.

Yom pjoloc' tjamaja. Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj.

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

40 Yom pjaní tjac! Jesús nt'a. Malala jostsja pajal. Jupj jüp'üy tjamaja lovin, palá tinca jupj jüp'üy popé. Jesús nt'a tjac! na, tüic! jin tjüjünsü jupj. La tjemyona:

—Jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

41 Jesús pajal jólatsja jupj mpes. Mpes pjwel la tepyacta, po la tje'yon'a yom malala jos. Tjevele:

—Najas. 'I tjü'ü'süs quinam.

42 Leñ way jüp'üy tji'yü'sa.

43 Tji'yü'sa na p'in, Jesús jas tjejyama jupj sacerdote* nt'a. Tülü way tjiyyü'ta ma ca nin mveles nin tepyalá. Tjevele:

44 —Po ma mvelen la p'a lal quinam jipj 'i tjü'ü'sa. Jutja sacerdote* nt'a. Jupj ca jis nucus. Ca la mpalas nucus ncu malala lo nuc jipj p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, Dios mpes ma'ayan, jipj 'i tjü'ü'sa mpes. Pajal püna Moisés* tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'ü'c! way 'i tjü'ü'sa quinam —nin tjevele Jesús.

45 Yom tjemey wa mpe. Ma la tjiji Jesús tjevele jin. Pjü way jilal tjevele Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj. Pü'lücj way jilal tjevele jupj. Nin mpes Jesús ma polel jámatsja pü'lücj patja nt'a. Mpes gente leñ nt'a tüpü'ü jupj. Mop'in pü'lücj tjiquil pü'lücj patja mpe Jesús nt'a.

Yom ma polel 'utanatsja. Jupj tji'yü'sa la tjiji Jesús.

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

2 **1** P'a jawas Jesús tjemey niswá Capernaum nt'a. Pjü way tjepjyacañ Jesús ne'aj tüpü'ü wa mo'ó. **2** Jupj lal pü'lücj 'a jis tjimyula wa mo'ó. P'a wa ma polel wama jiltsja yupj. Pü'lücj way lejeëtsja jun vilicj nt'a 'ots'ipj. Jesús yupj jilal tjevele Dios tjevelá. **3** Nin líjitsja na, niyom yulupjana tjiquil. Yom ma polel 'utaná tucuman hamaca lal. **4** Ma polel wama tjil yupj malala jos lal, mpes wo jay tjujulul Jesús casa'á. Jul 'ü'c! la tjaxay na, malala jos palá tüpüntüpj hamaca mpes. **5** Jesús jus nléyatsja yupj topon jupj polel 'yü'sa liji jupj. Nin mpes malala jos lal tjevele:

—Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

6 Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajay ne'aj tjetja, tjepjyacañ Jesús tjevelá. Malala jin yólatja Jesús tjevelá. Yólatja: **7** “¿Tsjan pjucj niná nin vele? Jupj tjevelá

Yom ma polel 'utaná tucuman Jesús nt'a. (San Marcos 2.3)

malala Dios lal. Jupj ma polel perdonar liji malala nyuca liji. Dios p'in nin liji.”

⁸Nin yólatsja na p'in, Jesús seletsja nin yólatsja yupj. Mpes Jesús tjevele yupj jilal:

—¿Tsjan mpes nin nujola napj tjevelé malala Dios lal? Nin tulucj.

⁹Napj 'üçj velé: ‘Napj perdonar la 'ejay malala la tjejay Dios lal’. Napj

'ücj wa velé: 'Jin tjijyünsa, ca mim'. ¿Cana más 'in costa la veles?

¹⁰Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'ücj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús.

Nin mpes Jesús tjevele malala jos lal:

¹¹—Jin tjijyünsa. Hamaca nt'ya, nt'an, jutja wya nt'a.

¹²Leñ way jas nisa cupj. Hamaca nt'ya. Tjemey quinam pje'á. Pjü way jus tjunuc.

Pajal yólatsja yupj 'üsüs tepyala mpes. 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj:

—Lovin ma tjinyucutsja cupj nin tepyalá. Yacjaj p'in tjinyucucj.

Jesús jostsja Leví ca cus neoñcos cupj.

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³'üsü püné la nt'a tjemey Jesús niswá. Pajal pülijc 'a jis tjimyula cupj nt'a, ne cupj sin tji'yusa lis tiji. ¹⁴Yacjaya tjemey Jesús. Jámatsja na, Leví jus tjinyuca. Alfeo jatjam waytsja cupj, Leví. Impuesto jaylacj t'e'encatsja cupj jepa mpes jümücj casá tjelyawuñ jilal. Wa nt'a impuesto t'e'enca nt'a tjá'asa. Jesús tjevele cupj lal: "Ncapj tecyoïca jipj. Najas ncapj cyoñ lovin." Mpes jas nisa cupj, cus tecyoïca quinam cupj.

¹⁵Locopyaya Jesús Leví wo nt'a já'asatsja. Ne'aj tjelyaja cupj discipulopan* jilal. Ne'aj tjiuil wa, tjalá watsja niyom pülijc. Nepénowa impuesto jata'epj tapatja, Leví jinwá. Yupj pequeñtsja püna p'in. P'a witjacj ma t'üç! la tajay Moisés* popel tjiyü'tá. Yupj sin popa pülijc cus tocoñ Jesús quinam. ¹⁶Niyom p'a wa tjunuc Jesús tjelyaja yupj jilal. Yupj ne Moisés popel sin 'üsa lajaysja. Fariseopan* waytsja yupj. Niná tjunuc na, yupj jis la tjü'üy Jesús discipulopan jilal:

—¿Tsjan mpes lyaja Jesús impuesto jat'anquepj jis lal, malala nyuca lajay jilal 'ots'ipj?

¹⁷Jesús tlapjaca jis la tjü'üy cupj discipulopan* jilal. Tjevele yupj jilal:

—'Üçj jisas ma jisas doctor. Malala jisas p'in doctor jisas. Napj doctor jinwá malala lajay jis lal. Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'apliljila nsem malala nyuca la tajay mpes. Dios jos yupj 'üsüs la mijicj quinam cupj jos jinwá. Niná napj ma velé 'üsüs lajay jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸Juan discipulopan* ma jalatsja neneyawá; quelel javeleptsja p'in Dios lal. Nin lajay watsja fariseopan*. Mpes nepénowa tjiuil Jesús nt'a, tjowelepj:

—Juan discipulopan* ma jalá neneyawá; quelel javelepj p'in Dios lal. Nin p'iyá lajay wa fariseopan* jis discipulopan. ¿Tsjan mpes jipj discipulopan ma nin lajay?

19 Jesús jis wala tjevele:

—Yom judío* woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coïi jupj. Pasal 'ücj jisas, jalá jupj lal. Nin p'iyá napj discipulopan* jis lal. Napj yupj jis lal 'os. 'Ücj javelepj napj lal. Nin mpes 'ücj jisas jatja yupj. 'Ücj yupj jalá. **20** P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiň. Leň ca nsem napj. Nin jawas tjejyawca na, napj discipulopan ma ca nlajacj neneyawá, ca mvelecj p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

21 Jupj tjevele wa jupj lal japon ma polel nin p'iyá lajay püna tapatja la tjajay jinwá.

—Nin p'iyá ma polel jul sa lul jis pü'lül pü'lül seyasa mpes —tjevele—. Nin lajay na, pü'lül seyasa la'í pyala tepe'e na. Mpés pü'lül pü'l way ca la ntsü'lüm, ca püné way la jul nsem. **22** Nin p'iyá wa, judiopan* uva 'üsü seyasa jataj na. Uva 'üsü seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pü'l way mo'ó. Nin lajay niná, pjoloc' pü'l ca mpjoltem 'üsü myolca mpes. Tjopjolta na, uva 'üsü ca jus ncocom. Malala ca mpalas wa pjoloc'. Nin mpes ma lajay niná. Uva 'üsü seyasa jataj na, pjoloc' seyasa mo'o ca nt'ucj —nin tjevele Jesús.

'Ücj Jesús jyü'ta wa sábado jawas.

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

23 Sábado* pjaní Jesús trigo* lejeň culupwen nipj tjemey. Sábado ts'ac' niná judiopan* ma tsji' lajay. Jupj discipulopan* tjil wa jupj lal. Jiltsja na, trigo nepénowa sey jat'anqueptsja yupj. **24** Fariseopan* yólatsja malala niná yupj la tjajay. Mpés tjowelepj Jesús lal:

—¿Tsjan pjucj nin lajay jipj discipulopan*, trigo* jat'anquepj? Dios Popel vele ma polel tsji' lijicj sábado* na.

25 Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele wa David* la tijíá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjowelé niná? (David israelpan* jis jepa waytsja püná. 'Üsütsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoöñ wa, vecj tecya'líiň wa yupj. Ve cjuwatsja yupj. **26** Mpés jupj wama tjemey Dios wo nt'a. Pan nt'ya, tjelyaja. Jis tje'yaya wa niyom cus tocoöñ. Pan niná israelpan tja'ayapj Dios mpes. Dios Popel tjevele sacerdote pan* p'in 'ücj jalá pan niná. P'a wa ma polel jalá yupj. David sacerdote tuluctsja, mop'in nin, Dios ma ts'i tji'ina jupj tjelyaja mpes. David nin la tiji Abiatar sacerdote más pünetsja na.

27 Jesús tjevele wa:

—Dios gente jis tje'yaya ma tsji' lajay sábado* na. Niná jis tijiyü'ta 'üsüs jis la pal la p'in. Dios ma nin liji pajal costa nsem gente 'üsüs lajay sábado na. **28** Napj p'iýá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj 'üçj wa jyütütj tsjan 'üçj lajay sábado na, ts'ac' ma tsji' lijicj na —nin tjevele Jesús.

Yom mos c'a tji'yü'sa la tjiyi Jesús

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

3 **1**P'a jyawca na Jesús wama tjemey judiopan* 'a si mulú nt'a. Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos c'a waytsja jupj. Ma polel le páctatsja jupj. **2**Niyom p'a wa ne'aj tyatja wa. Pajal jus tjunuc Jesús, queel januctsja ncu 'yü'sa liji sábado* na, ts'ac' niná ma tsji' lajay. Jisastsja Jesús ca malala la mijis, mpes 'üçj jat' mvelecj ca Jesús malala.

3 Jesús tjevele yom mos ma polel le pacta lal:

—Jin tijiyünsa jipj. Yupj lejeën culupwen nt'a was jipj.

4Tjevele wa niyom p'a wa jilal:

—¿Cana más 'üçj lejay sábado* na, ts'ac' ma tsji' lijicj na? ¿Ncu más 'üçj 'üsüs lejay, ncu más 'üçj malala lejay? ¿Ncu más 'üçj se p'acj 'üçj la püt'üs jupj, ncu más 'üçj 'yünan jupj? —nin tjevele Jesús.

Lyájasa tjelejeëtsja yupj. **5**Jesús po ma jostsja yupj malala yólatsja; yupj ma queel sin 'yüsatsja Dios jos jin. 'Aplijila tepyala Jesús yupj malala yólatsja mpes. Tjevele yom mos c'a lal:

—Myas la tepyacta.

La tepyacta jupj mos quinam. Tji'yü'sa jupj quinam.

6Fariseopan* tjil quinam yupj. Tjil Herodes jomicapan nt'a. Yuwá tjowelepj 'oyn nyuca la 'ünan Jesús.

Püliçj tjiquil Jesús toñca nt'a, 'üsú la nt'a.

7Locopyaya Jesús tjemey 'üsú püné nt'a jupj discipulopan* jilal. Püliçj way Galilea po'o patja witjacj tjil wa Jesús lal. **8**Pajal püliçj jus nlay Jesús 'üsüs la tjiyitsja. Mpes tjiquil wa yupj jupj nt'a. Tjiquil Judea mpe, Jerusalén mpe wa, Idumea mpe wa, 'üsú püné na'aj po'ó mpe wa. (Jordán ló niná 'üsú püné.) Tiro ne'aj p'in mpe tjiquil wa nepenowá. Sidón ne'aj p'in mpe tjiquil wa nepenowá. **9-10**Püliçj way jis tji'yü'sa lis tjiyi Jesús. Mpes la p'a malala jisastsja pjü cus tjeletjatj jupj. Püliçj waytsja yupj. Nin mpes Jesús jupj discipulopan jilal tjevele: “Barco* nca'á ma 'e nun. Püliçj ncapj jaletjatj yupj.” **11**Ne'aj

lapanenpan tapatja gente nepénowa jisas mo'ó. Jesús jus tjunuc na, palá nipi'tjiïn yupj. Yümüçj tjowelepj yupj:

—Jipj Dios Jatjam.

¹²Jesús jis tjiyyü'ta:

—Po ma tjowelé la p'a jilal pjacj ne napj.

Niyom dóceya lis t'ya Jesús.

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³Jesús neven popa viyavin tjemey. Ne'aj 'etjele na, niyom nepénowa lis t'ya yupj. Tjevele ncul yupj, mpes tjiquil. ¹⁴Dóceya lis t'ya, tjevele yupj apostolpan* ca nsem yupj. Tjevele ca yupj lal mpatjam, ne yupj ca sin majamas p'a nt'a. Ne'aj pülcij jis walap'a'a ca mvelecj Dios tjevelá. ¹⁵Tjevele 'üçj ca jis müjü'tüçj lapanenpan, mpes ca mal gente jisas mpe. ¹⁶Ninana niyom dóceya jis lá: Simón pjaní wa (Jesús p'a ló la t'ya Simón mpes. Pedro ló la t'ya wa.) ¹⁷Jacobo pjaní wa, yupj tsüipe Juan ló pjaní wa, yupj ne Zebedeo jatjampan (Jesús la p'a jis lá lis t'ya wa yupj. Yümüçj tjowelepj lovin, mpes Boanerges jis lá tjevele Jesús. T'ilila pjac jin javelepj velecj cupj, cupj qjuis tin.) ¹⁸Andrés p'a wa, Felipe p'a wa, Bartolomé p'a wa, Mateo p'a wa, Tomás p'a wa, Jacobo p'a wa, yupj ne Alfeo jatjam; Tadeo p'a wa, Simón p'a wa (Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan* popa tulucj. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa yupj.) ¹⁹Judas Iscariote p'a wa. P'a jawas Judas Iscariote Jesús enemigo tepyala. Jis capj tjep'ya'sa Jesús enemigopan jis la tjilil yupj.

Jesucristo tsyu'pa diablú.

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰Yacjaya Jesús wama tjemey wosis ne'aj toñica mo'ó. Niswa pülcij tjiquil, 'a jis tji myula yupj nt'a. Mpes Jesús ma polel lyájatsja, ma wa tjalá yupj discipulopan*. ²¹La p'a tjowelepj niná Jesús pülcjan jis lal, yupj jamay lal wa. Mpes tjl yupj, Jesús lal la cuwis. Yuwá javeleptsja: "Malala jola jin liji yupj".

²²Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajay malala wa tjowelepj Jesús po'ó. Jerusalén mpe tjiquil yupj. Tjowelepj: "Beelzebú pü'lü yupj jos mo'ó, se p'a'sa yupj. Nin mpes 'üçj pje'á jas tjejyama lapanen. Beelzebú diablo* p'in. Jepa püné yupj lapanenpan jis lal."

²³Yupj nin tjowelepj mpes Jesús yupj jis lal tjevele ncul. Parábola* tjevele yupj, sin 'yüsa lis tjiyi mpes. Tjowelepj: "Satanás* ma polel pje'á se

jamá jupj p'iyá. ²⁴Yuwá nyucunuñ jepa pjaní jyü'ta nt'a, jis enemigopan 'üçj ca malala lis mijicj yupj. ²⁵Nin p'iyá wosis pjaní nt'a patja jis lal. Yuwá nyucunuñ, jis enemigopan 'üçj ca malala lis mijicj yupj. ²⁶Nin wa Satanás lal. Jupj pje'á se jamá jupj si jütüta sin popé, jupj enemigopan 'üçj ca malala la mijicj jupj. Jupj nin la qjuijis, jupj nucunú watsja jupj mpes p'iyá. Nin la qjuijis, leñ way ca polel malala mpalas jupj.

²⁷"Napj tsyupajp jupj, diablú*. Nin mpes 'üçj lo 'ü'süs lejay jupj malala la tjiijá. Diablo yom jas tjiyocj jinwá. P'a wa ma polel wama la winin la pecj yom jas tjiyocj wo mo'ó. Mwalá way ca ntsu'pas yom jas tjiyocj. Locopyaya 'üçj lo tjilil yom jas tjiyocj juts'a'á.

²⁸"Nin mpes nin velé Dios ma ca perdonar la numijis nun, nin tjowelé mpes. T'üç! way velé napj. Pjü way malala nyuca lajaj, pjü way 'üçj perdonar liji Dios. Pjü malala javelepj Dios po'ó, jupj 'üçj perdonar liji wa. ²⁹Pjaní p'in ma perdonar liji. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma perdonar lis mijis. Yupj lovin malala nsem Dios lal." ³⁰Nin tjevele Jesús. Niyom nepénowa tjowelepj lapanen jupj jos mo'o pü'lü, mpes nin tjevele.

Dios jos jin lajaj, yupj ne Jesús jüpülicpan.

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹Jesús jamay ne'aj tjac', jupj jüpülicpan tjiquil wa. Wama ma polel jiltsja yupj, mpes pje'á lejeëtsja yupj. Quelel javeleptsja Jesús lal. Mpes ne'aj tjtatja sin popa pjaní jas tjaxam wa mo'ó, lal ncuwim Jesús.

³²Gente pülicj Jesús t'asiyú játjatsja, tjowelepj Jesús lal:

—Jemay tjac', pyülicpan tjiquil wa, pje'á jatja quinam. Quelel jis januc yupj.

³³Jesús jis wala tjevele:

—¿'Oyn nujola nun? ¿Pjacj napj namay? ¿Pjacj napj mpülicpan?

³⁴T'asiyú jatja yus tjinyuca Jesús, tjevele:

—Nun napj namay jin p'iyá napj lal. Nun napj mpülicpan jin p'iyá.

³⁵Dios jos jin lojí, nun napj natjaypan jinwá, napj nta'apan jinwá, napj namay jinwá nun napj lal —nin tjevele Jesús.

Pülicj ppyacañ Dios velá. Nepénowa nin lajaj, nepénowa ma lajaj jupj vele jin.

(Mateo 13.1-23; Lucas 8.4-15)

4 ¹Jesús tjemey 'üsú püné la nt'a. Sin 'yüsa la síjitsja ne'aj. Pajal pülicj 'a jis tjiemyula jupj nt'a. Mpes barco* wama tjemey, 'etjele

jupj, más 'üçj la veles yupj jis walap'aá. Pajal pülicj 'üsü la nt'a lejeñtsja jis la pjac. ²Pajal pülicj sin tji'yüsa lis tjiji yupj. Lovin parábola* tjevele yupj, sin la 'üsüs jis la jay. Niná Jesús tjevelá: ³"Tjapja'aqué nun. Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iya sínetsja yupj. ⁴Mpes sine na, setel nepénowa palá tinca jümüçj casá. Tsipyaya tjiquil, tjalá setel niná. ⁵Setel nepenowá pe casá palá tinca. 'Ots'ots' way 'amá 'alatsja ne'aj. Leëi way tecyojo, 'amá tsjicj way p'in já'satsja, ne nin. ⁶Nin mpes malala tepyala yupj. Tjejayawca na, ts'iquenañ. Ts'iquenañtsja jis ts'il 'amá casá way toïca mpes. ⁷Setel nepénowa jam nt'a palá tinca. Jam jis t'yüna watsja. Pajal qjuisiyama tepyala, mpes yupj sínetsja ma si t'lünü. Ma tjevyala yupj. ⁸Setel nepénowa 'amá 'üsüs casá palá tinca. Tecyojo, jis t'yüna. 'Üsüs tjevyala. Nepénowa setel tréinteya tjevelañ, nepénowa sesenta, nepénowa cien", nin tjevele Jesús.

⁹Tjevele wa: "Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tji'üsüs napj tjevelé".

¹⁰Pjü way tjl na, Jesús discipulopan* dóceya yupj lal játjatsja custjay. La p'a nepenowá yupj lal játjatsja wa. La tji'üy Jesús lal tsjan mpes parábola* mpes sin tji'yüsa lis tjiji. Más 'in costa la 'üsüs niná.

¹¹Jesús tjevele: "Dios ma se 'aya pjü sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta yupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'lüsüs niná. Nin tulucj yupj jis lal. Dios si jütüta sin popa tulucj yupj. Parábola* mpes p'in sin 'yüsa lejaj yupj. ¹²Mpes t'üç' ca nsem niná Dios Popel tjevelá:

'Lovin ca nucucj, newa ma ca jus nlayecj tsjan nucucj yupj.

Lovin ca mpjacäñ, newa ma ca sin mü'üsüs.

Yupj newa ma quelel sa coï Dios,

mpes Dios ma polel perdonar la siji.

Nin mpes ma se 'aya sin 'yüsa yupj.' "

¹³Jesús tjevele wa: "¿Ncu ma nusin 'yüsa parábola* niná? Ma nusin 'yüsa niná, p'a wa ma wa ca nusin mü'lüsüs nun. ¹⁴Yom setel la ts'iya, nin p'iyá niná yupj pülicj jis lal vele Dios tjevelá. ¹⁵Gente nepénowa setel jümüçj casá palá tinca jinwá yupj. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Locopyaya Satanás* jac' la ta'es yupj tjepjyacañ. Nin mpes yo! pe'e Dios tjevelá. ¹⁶Gente la p'a, setel pe casá palá tinca jinwá yupj. Yupj pjyacañ Dios tjevelá. Japon yupj. 'Üçj jisas se palá tjepjyacañ mpes. ¹⁷Tsjutsj jis ts'il 'amá casá way toïca jinwá yupj. Tsjicj way p'in japon. Locopyaya malala se palá ca nacj. La p'a malala la sajay napj lal japon mpes ca nacj. Nin tepyala na, leëi way p'a casá yola se palá yupj. Ma quelel sa coï quinam Dios. ¹⁸Gente la p'a setel jam nt'a palá tinca jinwá yupj. Pjyacañ wa Dios tjevelá. Japon yupj. ¹⁹Mop'in pajal nin

yola nosis casá lajay mpes. T'emel pülcj jisas yupj. Yola t'emel pajal 'üsüs; t'üç' tulucj niná. Jisas ca pülcj nta'acj nosis casá. Mpes lovin ma lajay Dios tjevele jin. ²⁰Gente la p'a wa setel 'amá 'üsüs casá palá tinca jinwá yupj. Pjyacañ Dios tjevelá, jisas wa niná. Yupj nin lajay Dios tjevele jin. Yupj 'üsüs pajal; setel sine, cyojo, vyala jinwá yupj. Nepénowa treinta velañ jinwá yupj. Nepénowa sesenta velañ jinwá yupj. Nepénowa cien velañ jinwá yupj", nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacañ mpes.

Dios jos qjuisin 'yüsa yupj velá.

(Lucas 8.16-18)

²¹Jesús tjevele yupj jilal: "Nenéyawa nun sin popa pjaní 'iyó je si müjü, que'e yupj. Nin liji na, ma tsjo'oy 'alá pyünta. Ma cjan 'alá pyünta. Campanya pyünta pjü 'üçj jis la nuc. ²²Nin p'iyá, Dios ma mpja'nes yupj quelel sin 'yüsa liji. Püna ma jis tje'yaya sin la 'üsüs, niná quelel sin mü'lüsüs la mijis yupj. Püna ma sin tji'yüsa, niná ca jus nlayej. Niná 'üçj ca jus nucucj nsem. ²³Najas pjü tlapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj velé.

²⁴"Po nujola t'as pjo'oqué mpes. Nun quelel nin lojí Dios velá, yupj pülcj ca nusin 'yüsa la mijis. Más 'üsüs la mijis ca yupj nun la tjüjí lal. ²⁵Nun quelel nusin 'yüsa Dios velá, mpes más pülcj ca nusin 'yüsa la mijis Dios. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'lüsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa Dios velá. Pjyacañ p'in. Mpes ca ma polel sin 'yüsa Dios velá. Sey c'a ca la mijis yupj", nin tjevele Jesús.

Pülcj ca mpatjam Dios lal, yupj tjevele topón mpes.

²⁶Jesús tjevele wa: "Napj ca nusin mü'lüsüs la mejay 'oyn nyuca liji Dios nosis casá. Yom setel sine jinwá liji. Yom setel witjacj la ts'iyá. ²⁷Setel cyojo, si t'ünú. Jaw na, püste na, newa si t'ünú. Yom jya na nin p'iyá, si jünsa na nin p'iyá. Yom niná ma selé 'onin ne nin lovin si t'ünú. ²⁸Jupj sin nin cyojo 'amá mpe, lejeñ yupj. Mwalá way 'elyon pyala. 'Elyon tepyala na, ts'ituju. P'a jawas wolas velañ. ²⁹Wolas ts'its'e na, 'üçj jat'anapj quinam. Mpes jat'anapj, jacutj yupj. Nin p'iyá ca nsem gente jis lal", nin tjevele Jesús.

Ma pjü way Dios jisas, Dios mpes 'a si mulú nt'a.

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰Jesús tjevele wa: "¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? Parábola* ca mvelé, mpes ca nusin 'yüsa la mejay tsjan ca mpalas. ³¹Mostaza*

setel jinwá ca nsem. Mostaza setel más tsjicj way pjü setel jilal. ³²Sine na, t'yüna yupj. Más püné t'yüna la p'a tsjutsj jilal. Campanya toñica. Jis pjel campa se palá. Mpes tsipyaya jiquil, 'Ücj lejeñ yupj pjwel casá, tsjojoca nt'a. Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal", nin tjevele Jesús.

³³P'a wa parábola* witjacj tjevele Jesús yupj jilal. Parábola mpes sin tji'yüsa la tjiji Dios tjevelá. 'Ücj sin 'yúsatsja, nin p'in tjevele yupj. ³⁴Parábola p'in tjevele yupj, pülicj 'a jis tjimyula jis lal. Jusapj tjá'asa na yupj discipulopan* jis lal, sin tji'yüsa lis tjiji tsjan quelel véletsja parábola mpes.

Jesús 'ücj tjiyyü'ta lüpjü, 'üsú püné 'ots'ipj.

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵Yacjaya, t'yaja na, Jesús tjevele yupj discipulopan* jilal:

—Mas 'üsú püné na'aj po'ó.

³⁶Mpes leñ way tjil yupj lal. Tjil pülicj 'a jis tjimyula mpe. Así 'ücj liji secj tjemey Jesús. Barco* la p'a wa tjil wa yupj jilal. ³⁷Pajal jas tjelyapjünü lüpjü 'üsú püné nt'a. 'üsú la tjejetpjets'é tepyala. 'üsú wama tjemey barco mo'ó, ne quelel pít'atsja barcas. Campwila quelel jámatsja. ³⁸Jesús barco ejüip'a'a pü'ütsja, jyatsja. Pülül jay pálatsja yupj. Yupj discipulopan* jas tiquilquil. Tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis qjues nt'ancam, nca'lequecj ca ncupj. iQjuiyola ma jele jipj!

³⁹Jas nisa Jesús. Cus tjeve'le lüpjü. Cus tjeve'le wa 'üsüis. Mpes lüpjü 'üt'ün nasa tepyala. 'üsú 'üt'ün nasa wa. ⁴⁰Jesús jis la tji'yüya yupj discipulopan* jilal:

—¿Tsjan mpes locj jeyatsja nun? ¿Ncu ma poné custjay napj polel nucopj p'yacj?

⁴¹Yupj pajal lacj tjejaptsja. Yuwá tjowelepj:

—iT'üç' way yom niná pasal püné way! 'Ücj si jütüta lüpjü, 'üsú 'ots'ipj, ne nin lajay yupj jyü'ta jin.

Jesús pje'á sin tjejyama, tjil lapanenpan.

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-39)

5 ¹Yupj tjil 'üsú püné na'aj po'ó. Gadara lotsja ne'aj. ²Barco* mpe pje'á tjemey Jesús 'amá nt'a. Yom tjac' la nüjüsü yupj panteón mpe. Lapanenpan pülicj pájtatsja yupj jos mo'ó. ³Yom niná lovin tüpü'ütsja panteón mo'ó. Pajal jas tjiyoctsja yupj. La p'a ma polel tsupaptsja yupj, 'üpü t'anca yupj lovin. Nin p'iyá cadena* lal, t'anca wa

jupj. ⁴La pülcjupj mos t'asiyú tsupaptsja, tsjom t'asiyú tsupaptsja wa acero mpes, cadena mpes wa. Lovin t'anca jupj cadenas. Lovin tji'yula aceras. Mpes lovin polel jámatsja la p'a tsupaptsja na. ⁵Lovin tjuwine panteón nt'a, joc' mo'ó 'ots'ipj. Ne'aj tjuwine jaw na, püste na 'ots'ipj. Newa la tipiya, jupj jüp'üy newa t'yüjü wa jupj, pe mpes. ⁶Jupj jus tjinyuca Jesús campa mpe, ne ts'üequené Jesús nt'a. Jesús wolap'a'a tüic' jin tjüjünsü jupj.

⁷Yümücj la tipiya:

—¿Tsjan mpes napj nt'a tjacuy? Jesús jipj. Dios Jatjam jipj, Dios ne más püné pjü jilal. Najas mvelen Dios lal ma ca malala la mijin napj lal —lapanen nin tjevele.

⁸Yom jactsja na p'in, Jesús tjevele nas yom lal:

—Lapanen jipj. iJutja jipj jupj jos mpe!

⁹Jesús la tji'yüya:

—¿Tsjan lyá jipj?

Jupj tjevele:

—Pülcjupj napj nlá. Cupj cjay pülcjupj.

¹⁰Jupj pajal la tjemyona Jesús lal ma ca sin majamas laptopenpan quepem. ¹¹Ne'aj neven nt'a malana pülcjupj tjelyawuňtsja, tjalatsja.

¹²Laptopenpan la tjomon Jesús lal:

—Qjuis tjiyü'ta nlaca malana nt'a. Qjuis ma'ayan nlaca malana jisas mo'ó.

¹³Jesús tjevele 'ücj jis la winin yupj nt'a. Mpes laptopenpan tjal yom jos mpe. Tjal malana jisas mo'ó. Jisas mo'o tjal na, malana ts'equeneň neven palavin. Mil mat'e waytsja yupj. 'Üsü püné mo'o tjal. Jis qjues t'anca yupj, tecya'liliň.

¹⁴Malana jajamapj niná tjunuc na, ts'equeneň yupj. Pülcjupj patja nt'a tjowelepj nin tepyalá. Wa pjaní pjaní lejeň nt'a tjowelepj wa yupj. Mpes pülcjupj tjal jis la nuc niná tepyalá. ¹⁵Jesús nt'a tjal na, jus tjunuc yomen laptopenpan pülcjupj pátjatsja jupj jos mo'ó püna p'in. Ne'aj tjá'asa. Sa capyatsja jupj, 'ücj jólatsja quinam. Lacj tjeypajj yupj nin tepyala mpes.

¹⁶P'a witjacj tjunuctsja Jesús tji'yü'sa la tjiyi yomen. Mpes yupj tjowelepj la p'a jis lal tsjan tepyala yom lal, laptopenpan jupj jos mo'o tapatja p'iyá. Tjowelepj wa tsjan tepyala malana jilal. ¹⁷Nin mpes ne'aj tapatjá pajal la tjomon Jesús lal jupj ca mim yupj nepé.

¹⁸Mpes Jesús barco* wama tjemey. Custjay ma tjemey na p'in, niná yomen, laptopenpan jupj jos mpe tjal p'iyá, jupj tjevele Jesús lal. La

tjemyona Jesús lal jupj ca ma'ayas jupj lal ca mim, cus la coï. ¹⁹Jesús ma tje'yaya tjemey jupj lal. Tjevele:

—Jutja jipj wya nt'a. Wya nt'a patja jis lal mvelen jipj Jepa Dios pajal 'üsüs la tiji jipj mpes. Mvelen ca jupj jólatsja malala 'e tepalá —nin tjevele Jesús jupj lal.

²⁰Mpes yom tjemey quinam. Decápolis nt'a pülcj jilal tjevele Jesús pajal 'üsüs way la tiji jupj mpes. Yupj pjü way pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tiji mpes.

**Jesús jas tjiyyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tiji jupj. Quepj püs
way malala jos tji'yü'sa la tiji wa.**

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

²¹Jesús 'üsü na'aj po'ó tjemey niswá barco* mpes. Ne'aj tjil na, barco mpe tjemey. Pülcj 'a jis tjimyula Jesús nt'a, 'üsü la nt'a tóicatsja na. ²²Yom pjaní Jairo ló tjac' wa. Jupj jépatsja judiopan* 'a jis tjimyula nt'a. Jus tjinyuca na Jesús, tüic' jin tjüjünsü jupj Jesús wolap'a'á. ²³Pajal la tjemyona Jesús lal:

—Ncucus tsjicj quelel pe'e. Was nawá nt'a. Najas po la mo'ot'en ncucus, ne mü'ü'süs ca jupj, ca jupj mpü'üm.

²⁴Mpes Jesús tjemey jupj lal. La p'a wa pülcj cjüil tjil. Cus tjeletjatj Jesús. ²⁵Quepj malala jostsja ne'aj wínetsja. Año dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa jupj. ²⁶Lovin leméliyu jaylacj la tijitsja jupj doctor lal. Malala tepyala p'in leméliyu mpes. Pjü jupj t'emet tecyawaja. Lovin ma tji'yü'sa, más 'in malala jos tepyala p'in. ²⁷Jupj wola tjowelepj Jesús polel jis mü'ü'süs la mijis malala jisas. Mpes Jesús cjüil tjemey. Po la tje'yot'a Jesús jas quip. ²⁸Jupj jólatsja: "Jesús jas quip po le 'otj p'in, ma 'ü'süs ca napj", nin jólatsja jupj. ²⁹Leñ way tji'yü'sa jupj. 'Os tjapjaja quinam. Tji'yü'sa jin jostsja jupj.

³⁰Nin tepyala na, Jesús seletsja tji'yü'sa la tiji jupj. Mpes la nujuya, jis la tji'yüya 'a jis tjimyula jis lal:

—¿Pjacj po la tje'yot'a nin quip?

³¹Jesús discipulopan* tjowelepj Jesús lal:

—Jipj selen pülcj t'asiyú lejeñ jipj nt'a, cyapj jaletjatj. ¿Tsjan mpes jis la tji'yüy pjacj jin po la tje'yot'a?

³²Jesús yus nyicatsja custjay. Quel jis nléyatsja custjay pjacj po la tje'yot'a jupj. ³³Quepj seletsja jupj tji'yü'sa quinam, mpes tjemey Jesús nt'a, tüic' jin tjüjünsü jupj Jesús wolap'a'á. Ticyüciyütsja, pajal lecj tjeysatsja mpes. Jesús lal tjevele pjü way jupj la tijiá.

³⁴Jesús tjevele:

—Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay. Nin mpes 'i tjü'ü'sa jipj. 'Üsüs way mim quinam jipj. Lovin ca 'ücj winim quinam jipj.

³⁵Newa jupj lal véletsja na, niyom nepenowá tjiquil Jairo wo mpe, jupj ne jépatsja judiopan* 'a si mulú nt'a. Tjowelepj:

—Jipj cyucus tepe'e. Más 'ücj ma le mon quinam qjuis Jepa lal.

³⁶Jesús tjapjaca jepa lal tjoweleptsja. Tjevele jepa lal:

—Po ma lecj tneyá. Tepyona p'in napj polel cyapj p'yacj.

³⁷Jesús jostsja la p'a ma ca mal quinam jupj lal. Nepénowa cus tocoñ p'in. Pedro pjaní waytsja, Jacobo pjaní waytsja, Juan p'a watsja. Juan Jacobo tsüüpe waytsja. ³⁸Tjil na jepa wo nt'a, Jesús yus tjinyuca gente pülicj ne'aj, yumüçj pjac la tjayartsja. Yumüçj la tupuyuptsja. ³⁹Jesús wama tjemey, jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes yumüçj pjac lojí? ¿Tsjan mpes pajal lu puyú? Tsjicj tepe'e tulucj. Tjejyá p'in.

⁴⁰Yupj tjuwi'iñ jupj tjevele mpes.

Jesús pjü pje'á sin tjejyama. Tsjicj popay, jamay jis lal tjemey tsjicj pü'ütsja nt'a. Jupj discipulopan* ne'aj cus tocoñ, yupj tsjicj pü'ü nt'a tjil wa. ⁴¹Jesús ntjüü'lle tsjicj mos. Tjevele tsjicj lal:

—Talita, cumi. (Cupj velecj: "Tsjicj, jipj lal velé napj, jin tjiyyünsa".)

⁴²Leñ way jas tjiyyünsa jupj. Tjuwine jupj quinam (Año doce tyá'atsja jupj.) Yupj ne'aj tjelejeñ pajal yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes. ⁴³Jesús jis tjiyyü'ta tsjicj popay lal, jamay lal wa, ma jis la veles la p'a jilal niná tepyalá. Jilal tjevele wa ma'ayacj la las tsjiquis.

Ma topón Jesús lal jupj püna tüpü'ü nt'a.

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

6 ¹Nepé tjemey quinam Jesús. Püna tüpü'ü nt'a tjemey jupj discipulopan* jilal. ²Sábado* tjejyawca na, judiopan* 'a si mulú nt'a tjemey. Sin tji'yüsa lis tjiyi ne'aj. Tjepjyacañ sin popa pülicj pajal yólatsja jupj 'üsüs tjevele mpes. Tjowelepj yuwá:

—¿Ca'aj tjemey yom niná jas la 'üsüs niná? ¿Tsjan mpes pajal selé jupj? ¿'Oyn nyuca pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel lijá? ³Silla líjitsja, cjan líjitsja pü'ütsja jupj. Jupj María jatjam p'in. Jupj püné tulucj. Selecj wa jupj jatjaypan jis lá: Jacobo pjaní wa, José p'a wa, Judas p'a wa, Simón p'a wa. Jupj to'open qui'á patja wa cupj qjuis lal —nin tjowelepj yuwá.

Mpes ma jisastsja Jesús. Ts'a tji'in jupj lal.

4Nin mpes yupj jilal tjevele yupj:

—Nun ma jisas napj velé, napj nun jis lal tüpü'üs mpes. Nin lovin profetapan* jis lal. P'a nt'a patja jisas profeta vele Dios mpes. Jupj pü'lüü nt'a p'in ma quelel japon yupj 'üsüs. Jupj jüpülcpan p'in ma yola yupj 'üsüs. Nin p'iyá yupj wo nt'a —tjevele Jesús.

5Mpes Jesús ma polel 'üsüs la tiji ne'aj, Dios p'in 'üçj liji jinwá. Yupj ma topón püné waytsja yupj, ne nin. Malala jisas nepenowá po la tje'yot'a la p'in. Jis tji'yü'sa lis tiji. **6**Ne'aj tapatja ma topón Jesús pajal 'üsüs líjitsja. Jesús jólatsja yupj pajal sey c'a, yupj ma topón mpes. Locopyaya p'a nt'a tjemey. 'A mulú patja nt'a wínetsja, sin 'yüsa la síjitsja. T'üç' sin 'yüsa lis tiji na, p'a nt'a tjemey lovin.

Jesús yupj discipulopan dóceya sin tjejyama tsji' la mijicj yupj mpes.

(Mateo 10.5-15; Lucas 9.1-6)

7Jesús discipulopan* dóceya jilal tjevele jis la cuwis. Sin tjejyama, mat'e mat'e ca mal, ca tsji' la mijicj yupj mpes. Jis tje'yaya 'üçj pje'á la ts'i lapanenpan.

8Yupj jis lal tjevele wa 'oyn nyuca la mijicj yupj, tjl na. Ninana Jesús tjevelá yupj jis lal: "Nun lowú na tsji' la müjí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujisas mpes. Tjacaj p'in 'üçj t'o nun, lowú na. Po ma ve t'o, yacjaya nu lo las. Ma tjamá 'opos. Po ma t'o t'emel. **9**'Üçj caite nun jis tsjom pwi'tjí, nin p'in ma mät'eya nun sin quip nlawú. **10**Wa pjaní nt'a 'yaya nu la püt'üs nun, janmacj yupj wo nt'a tapatjaqué, yupj patja nepé lowú nas. **11**Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá yupj nt'a. Ma ca quelel mpjacañi nun welé napj mpes. Mpes yupj mpe lowa. Nun lowú na nepé, nun jis tsjam sin tjowowojo, ca palá jis ntünciüs pjüpjüs. Mpes ca sin mü'üsüs la müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam. Dios ca pajal jis capj ntüliüs, malala la tjaxay jis capj tyüla na. Más ca jis capj ntüliüs yupj, Sodoma nt'a tapatja jilal. Más ca jis capj ntüliüs yupj, Gomorra nt'a tapatja jilal. T'üç' way niná", nin tjevele Jesús.

12Mpes Jesús discipulopan* dóceya tjl yupj. Tjowelepj püliçj jis walap'a'á más 'üçj yupj ca 'aplilila nsem malala nyuca la tjaxay mpes. Tjowelepj más 'üçj ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jin. **13**Lapanenpan jilal tjüjütütj wa jis la winin gente jisas mpe. Malala jisas aceite* sey tjocjolol wa jis la 'ü'süs.

Juan el Bautista tepe'e.

(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

14Herodes jepa pünetsja Galilea mo'ó. Jupj wola tjowelepj wa Jesús pajal 'üsüs la tiji mpes. Pjü ne'aj tapatja jus nlaytsja Jesús po'ó, mpes

nin. Yupj nepénowa javeleptsja: “Jesús Juan el Bautista p'iyá. Jas tijiyünsa, niswa la püt'üs yupj. Nin mpes 'üçj 'üsüs liji Jesús, yom p'in ma polel liji jinwá.” ¹⁵La p'a wa tjowelepj: “Elías* yupj”. P'a witjacj tjowelepj: “Profeta* yupj, profetapan püna tapatja jinwá”. ¹⁶Herodes wola tjowelepj na Jesús po'ó, yupj tjevele: “Jesús ne Juan el Bautista p'iyá. Napj tijiyütütj yupj mwen taná la jocj, tepe'e yupj. Quina jas tijiyünsa, pü'lü niswá”, nin tjevele Herodes.

¹⁷Püna tijiyü'ta jis la tjilil Juan, ne nin. Tijiyü'ta la tsupapj, la 'onsos yupj cawilta mo'ó. Nin la tiji Herodías mpes. Herodías Herodes vosastsja. Herodes jatjay Felipe jats'om waytsja yupj, Herodías. Locopyaya Herodes tjowaya wa yupj lal. ¹⁸Juan lovin véletsja Herodes lal: “Malala Dios lal jipj vyasas myanun. Jetjay jats'om yupj.” ¹⁹Nin mpes Herodías lovin ts'i 'inyatsja Juan el Bautista lal. Queel 'yú'natsja yupj, newa ma polel líjitsja niná. ²⁰Herodes tjejyama Juan el Bautista, ne nin. Lecj tjejyatsja Juan el Bautista lal. Yupj seletsja Juan 'üsüs waytsja. Seletsja Juan 'üsüs waytsja Dios lal. Nenéyawa Juan tjevele Herodes lal. Herodes 'üçj jos tajpacra Juan tjevelá, lovin ma jas tji'yüsa tajpacá.

²¹P'a jyawca na, Herodías 'üçj malala la tiji. Herodes p'a año tepyala na, pü'lüçj la tiji jis la las. Jis lal tjevele ncul yupj auxiliar noypan, jepa militarpan 'ots'ipj, niyom noypan Galilea mpe ne'espan 'ots'ipj. ²²Herodías jucucus wama tjac!, bailar la tiji jis la nuc. Herodes pasal 'üçj jostsja tjinyuca mpes, la p'a 'üçj jisastsja wa. Mpes Herodes tjevele yupj lal:

—La monan napj lal jipj jyas jin. Jipj le mon mya 'a ca. ²³T'üç' way velé napj, Dios pjoca. Jipj le mon, mya 'a. La mitad way nas napj jyütütj popé 'üçj 'e 'a —nin tjevele Herodes.

²⁴Pje'á tjemey jamay nt'a. Yupj lal la tji'yüya:

—¿Namay, tsjan jyas napj le mon?

Jamay tjevele:

—Mvelen ca jipj jyas Juan el Bautista jay pjucj —nin tjevele yupj jamay.

²⁵Leñ way tjemey Herodes nt'a, tjevele:

—Najas nca'an ma 'en Juan el Bautista jay pjucj plato püné mo'ó quinam —nin tjevele yupj.

²⁶Herodes pajal 'aplilila tepyala yupj tjevele mpes. Ma queel líjitsja niná, tsjüçjüim la tjemyona mpes la tiji p'in. Yupj nasa tjevele yupj 'üçj la 'ayas yupj la tjemyoná. Tjevele wa Dios tajpacra. Pjü ne'aj tjepliyacañ yupj tjevelá. Yupj nasa tjiquil watsja, Herodes pü'lüçj jis la las la tiji

mpes. Nin mpes ma quelel véletsja ma ca ma'ayas niná. ²⁷Mpes leñi way tjiyyü'ta jomozo Juan el Bautista mwen taná la jocj, nca'as jay pjucj. Mpes jomozo tjemey cawilta nt'a. Juan el Bautista mwen taná tjejyo'o. ²⁸Jupj jay pjucj teque'e plato püné mo'ó, tje'yaya tsjücjüim. Tsjücjüim jupj jay pjucj tje'yaya jamay.

²⁹Juan el Bautista discipulopan* jus nlaytsja niná tepyalá, mpes tjiuil. Juan el Bautista jüp'üy tjajam, tüpüntüpj pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'üçj la püntüs nt'a.

Jesús pülcj way jis tje'yaya jis la las.

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰Apostolpan* tjiuil Jesús sin tjejyama mpe. Tjowelepj Jesús lal tsjan la tjajay yupj tjil nt'a. Tjowelepj wa tsjan sin tji'yüsa la tjajay. ³¹Gente pülcj jiquiltsja Jesús nt'a. Newa tjiuil nepenowá, newa tjil nepenowá. Mpes ma polel jalatsja yupj. Jesús tjevele jupj apostolpan jilal:

—Napj lal 'alas. Ca nlaca jis wa cjuwá nt'a, ne'aj tsjicj way ca mpatjaquecj.

³²Mpes yusapj tjil barco* mpes, jis wa cjuwá nt'a tjil. ³³Pasal pülcj yus tjunuc tjil yupj. Ne'as jus tjunuc Jesús jupj discipulopan* jilal. Mpes ts'equeneñ 'üsú t'asiyú. Pasal pülcj nin la tjajay, tjil yupj tapatja mpe. Mwalá way ne'as tjil Jesús lal. ³⁴Jesús ne'as tjemey na, gente pasal pülcj yus tjinyuca, jájtjatsja jus la nuc. Pajal jólatsja yupj mpes. Oveja* yusapj jinwatsja yupj, leňtsja pjacj jis cüjamas. Mpes pülcj sin tji'yüsa lis tiji. ³⁵Pajal t'awaná nasa. Mpes Jesús discipulopan tjiuil jupj nt'a, tjowelepj:

—T'awaná quinam. Wa cjuwá qui'á. ³⁶Mpes pjü sin tjejyama, ne'aj ca mal jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a, jis wa nepénowa lejeñ nt'a wa. Ca ve jaylacj la mijicj jis la las —nin tjowelepj yupj.

³⁷Jesús jis wala tjevele:

—Nun p'iýá jis tja'ayá, nlajacj yupj.

Yupj tjowelepj:

—¿'Oyn la qjuijicj la qjuijim nenem cupj? ¿Ncu jyas cupj ca nlaca ca pan jaylacj la mijicj? Yom pjaní mes ocho tsji' liji jaylacj nsem niná, ne pjü t'üçl nlajacj.

³⁸Jesús jis la tji'yüya:

—¿Pan nol to'á? Lowa nucú —tjevele.

Tjunuc na, tjowelepj:

—Pan cinquiyá, cjul mát'eya ty'a'acj cupj.

³⁹Jesús tjevele yupj jilal jis müjü'tüçj pjü way 'a mulú 'a mulú majatjum tsjutsj lejeñ nt'a.

⁴⁰Mpes pjü 'atjalapj yupj. Cien cien 'a mulú jájtatsja nepenowá. Cincuenta cincuenta 'a mulú jájtatsja nepenowá. ⁴¹Jesús nt'ya pan cínguiya, nt'ya wa cjul mát'eya. Tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Dios lal tjüwüli ve tje'yaya mpes. T'üç' tjevele na, la tjelepta taná pansas. Jis tje'yaya jupj discipulopan* jis la 'ayas ne'aj tyatjá. Nin p'iyá la tjiji cjulun lal. ⁴²Yupj pjü t'üç' tjalá. Pjü jis col tipit'a teypyala. ⁴³Ma polel pjü tjalá. Mpes discipulopan quiliyú noypan dóceya tipit'a la tajay yupj pansas lal, cjulun lal wa. ⁴⁴Jesús pajal 'üsüs la tjiji, mpes niyom cinco mil t'üç' tjalá jupj jis tje'yaya popé.

'Üsü püné casá tjuwine Jesús.

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵Pjü t'üç' tjalá na, Jesús jis tijiyü'ta jupj discipulopan* barco* mo'o jis la winin. Sin tjejyama 'üsü püné na'aj po'ó, Betsaida nt'a, jupj quelel jámatsja nt'a. Jesús jostsja yupj mwalá way ca mal jupj lal, jupj la p'a sin tjejyama nas. Mpes tjil yupj.

⁴⁶Pjü sin tjejyama na, neven po'ó tjemey, Dios lal la veles. ⁴⁷Püste teypyala na, jupj discipulopan* barco* mo'o jájtatsja 'üsü püné culupwen nt'a. Jesús jusapj já'asatsja 'amá nt'a. ⁴⁸Yus tjinyuca yupj pajal tsji' la tajaytsja tjil. Lüpüjü püné jis wala séjetsja, ne nin. Püstetsja custjay. Nasa quelel jyawca na, Jesús tjac' yupj nt'a. 'Üsü casá wínetsja jupj. Barco la quin quelel jámatsja jupj. ⁴⁹Discipulopan jus tjunuc, ma jus nlaytsja Jesustsja jupj. Tepe'e cjües wine p'in, nin yólatsja yupj. La tupuyupj ⁵⁰jus tjunuc na. Pasal lacj tneyaptsja. Leñ way Jesús tjevele: "Üçj nujisas t'as. Napj ne p'in winis. Po ma locj tneyá nun."

⁵¹Jesús barco* wama tjemey yupj tyatja nt'a. Wama tjemey na, lüpüjü 'üt'ün teypyala. Jupj discipulopan* pajal yólatsja 'üsüs teypyala mpes.

⁵²T'añ p'in tjunuc Jesús 'üsüs la tjiji pan lal. Newa ma sin tji'yüsa tsjan mpes 'üçj nin la tjiji jupj. Ma polel sin 'yüsatsja Jesús po'ó.

⁵³'Üsü na'aj po'ó ne'as tjil, Genesaret lotsja ne'aj. Barco* tsupapj, ma la winin barcas. ⁵⁴Barco pje'á tjil na p'in, gente pülicj jus tjunuc Jesús. ⁵⁵Mpes jun ta'á ts'equeneñ tjil yupj, malala jisas tucuman hamaca mpes Jesús nt'a. Jupj p'a nt'a tjemey na, la p'a wa jis wala tjowelepj ca'aj tjemey, ne malala jisas tajam wa ne'aj jupj nt'a. ⁵⁶Lovin nintsja. Jupj tjemey nt'a, jis wa nepénowa lejeñ nt'a, pülicj patja nt'a

wa, jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a wa, lovin tucuman malala jisas jupj nt'a. Pülcj 'a si mulú nt'a tüpüntüpj yupj. Pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas malala jisas po la 'otj jupj jas quip la nt'a. Queel po la 'otsja jupj jas quip la nt'a la p'in, jis la 'üsüs. Pjü way jas quip po la tjo'otj, pjü way jis tji'yü'sa yupj.

**Malala yola na, malala wa lajay, mpes malala nsem yupj Dios
lal.**

(Mateo 15.1-20)

7 ¹Niyom nepénowa tjiquil Jerusalén mpe, 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Nenem nepénowa fariseopan*, nepénowa Moisés* popel sin tji'yüsa lajaytsja la p'a jilal. ²Yus tjunuc Jesús discipulopan* nepenowá jalatsja na. Ma jis mas tapatsj, judiopan* püna la tajay jinwá. Yupj sin tjalá. Mpес niyom nenem yólatsja malálatsja discipulopan Dios lal. Yólatsja te jinwatsja yupj. ³(Fariseopan queel jalá na, yupj jis mas japatsj, ca jis mas 'üsüs nsem niswá Dios lal. Nin p'iyá lajaytsja pjü judiopan. Judiopan püna tapatja nin lajaytsja, mpes newa nin lajay yupj. ⁴Ve jaylacj lajay na jis la las, niná jis wa nt'a jacutj. Queel jalá na, jis mas japatsj mwalá way p'in. Ma jis mas japatsj, ma jalá. La p'a nin p'iyá lajay wa, püna tapatja nin la tajay mpes. Pocillo japatsj wa püna tapatja la tajay jinwá. Nin p'iyá jarro japatsj wa, tsjo'oy nin p'iyá, jalá nt'a nin p'iyá.)

⁵Nin mpes Jesús lal tjowelepj fariseopan*, Moisés* popel sin 'yüsa lajay yupj lal tjowelepj wa. La tji'üy:

—¿Tsjan mpes jipj discipulopan* ma lajay judiopan* püna la tajaytsja jinwá? Jipj discipulopan queel jalá na, ma jis mas japatsj judiopan lajay jinwá.

⁶Jesús jis wala tjevele:

—Nun welé nun p'iyá 'üsüs lojí, newa nun 'üsüs lojí tulucj. Püna Isaías t'üç! way tepyaca nun po'ó. Profétatsja* yupj, Isaías. Dios mpes tjevele yupj. Tepyaca Dios tjevelá. Dios tjevele:

‘Gente niná 'üsüs javelepj napj nin po'ó,
newa ma queel la najay.

⁷Yupj javelepj napj püné,
newa ma lajay napj najas jinwá.

Yupj sin 'yüsa lajay gente jajütütj p'in,
napj velé jin sin 'yüsa lajay tulucj',
nin tjevele Dios nun po'ó.

8 "Ma lojí quinam Dios tjijyü'ta jin. Nin lojí judiopan* püna tapatja lajaytsja jinwá p'in. Nin lojí jarro po'í na. Nin p'iyá lojí pocillo lal. La p'a pülicj nin p'iyá lojí wa. 9 Ma lojí Dios tjijyü'ta jin. Nin p'in lojí judiopan püna tapatja lajaytsja jinwá. Nun nujola pasal 'üsüs nin lojí. 10 Püna Moisés* tjevele: "Üsüs la müjí nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal. Nun ma ca mvelé nujisas malala jis mpalas nun jis papay, nun sejamay. Nun popa nin cüweles, nun ca mü'lü'ná jupj, malala tjevele mpes', Moisés nin tjevele püná. 11 Nun ma nin p'iyá jü'tü, Dios tjevele jin. T'elmel cjuwá nun jis papay, nun sejamay ca nacj. Nun cjuwá tulucj. Nun welé 'ücj ma 'oyá yupj jisas. Nun welé nun popa pjaní 'ücj vele yupj jis lal: 'Ninana napj nats'a'á ma ca nu ma'ayá. Nasa tjeveletsja ninana ca ma'ayá Dios mpes', nin welé jupj 'ücj ca mveles. 12 Nujisas jupj ma 'üsüs la mijis popay mpes, jamay mpes wa. 13 Nun lojí judiopan püna la tajay jinwá p'in. Mpes ma nin lojí Dios tjevele jinwá. La p'a pülicj nin p'iyá malala lojí —nin tjevele Jesús.

14 Pülicj way jájtatsja Jesús ne'aj p'in. Niswa tjevele ncul yupj jupj nt'a. Tjiquil na, jupj tjevele yupj jis lal:

—Pjü way tjapja'aqué. Nusin tjü'üsüs napj velé. 15 Nun lojá na, ma malala nsem nun Dios lal, niná tjalajá mpes. Lampe pyacj mpes p'in, malala nsem nun Dios lal. 16 Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé —nin tjevele Jesús.

17 Locopyaya Jesús tjemey pülicj 'a jis tjimyula mpe. Wama tjemey jupj tüpü'lü nt'a. Jupj discipulopan* tjowelepj jupj lal ma sin tji'yüsa parábola* niná.

18 Jesús tjevele:

—¿Ncu ma wa nusin 'yüsa nun? Nun lojá na, ma malala nsem nun Dios lal niná tjalajá mpes. 19 Ve tjalajá na, nucol mo'o jama p'in. Locopyaya na'aj lo ts'iyá nun jis p'üy mpe. Newa nin nujola nun, püna nujolatsja jinwá.

(Mpes Jesús tjevéletsja pjü 'ücj la las, pjü 'ücj lyajacj. Ma ca malala nsem cupj Dios lal cupj lyajacj mpes.) 20 Tjevele:

—Lampe pyacj mpes p'in, malala nsem nun Dios lal. 21 Nin lovin. Malala yola, malala lajay. Yupj p'iyá malala, ne nin. Malala yola, mpes nin p'in yola yupj. Nin mpes wa niyom jamanun tsjücjüimpan tjewyaiñ tulucj. Nin mpes wa pequeñ. Nin mpes wa sa 'ünan la p'a. Malala yola, mpes wa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Mpes wa nequem lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Yupj malala yola, mpes nin. 22 Nin

mpes wa ts'isiñ. Nin mpes wa jisas ca malala mpalas la p'a. Malala yupj, mpes nin. Nin mpes wa la tsuwil. Nin mpes wa yupj jisas jin lajay. Nin mpes wa ts'a 'in 'üsüs tepyala la p'a wa lal. Nin mpes wa pajal malala javelepj la p'a po'ó. Nin mpes wa yola yupj p'iyá pajal püné way. Nin mpes wa ma yola jin lajay yupj. ²³Malala yola, mpes nin lajay. Malala yupj Dios lal nin lajay mpes p'in —nin tjevele Jesús.

**Quepj, Sirofenicia mpe 'esepj, tepyona Jesús polel se p'á'satsja
jupj.**

(Mateo 15.21-28)

²⁴Jesús nasa tjemey nepé. Campa 'in tjemey judiopan* patja mpe. Jupj tjemey nt'a Tiro po'o patja ne'aj p'intsja, Sidón po'o patja ne'aj p'intsja wa. Wa pjaní wama tjemey. Jostsja gente ma ca jus nlayecj ne'aj já'assatsja. Newa nin, jus nlaytsja ne'aj tjac' upj. ²⁵Quepj pjaní jus nleya na Jesús po'ó, leñ way tjac' upj. Lapanen pú'ütsja quepj jucucus jos mo'ó. Mpes tjac' upj Jesús nt'a, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. ²⁶Griego* waytsja quepan, judío tulucj. Sirofenicia mpe 'esepstsja. Pajal la tjemyona Jesús lal upj ca pje'lá jas majamas lapanen upj jucucus jos mpe.

²⁷Jesús upj wola tjevele:

—Judiopan* Dios ts'uyupj. Napj 'üsüs lejay yupj mpes. Yupj yuts'a'á ma polel la 'ayas la p'a. Nin p'iyá tsjictjacj jis ve ma polel la 'ayas yupj jis tsjiyó. Más 'üçj tsjictjacj jalá pjü jisas —nin tjevele Jesús.

²⁸Quepj tjevele:

—T'üçj tjevelen. Nin p'in velé, ve tsjictjacj nepenowá palá tinca tsjictjacj jalá mpe. Niná 'üçj wa jalá tsjiyó witjacj. (Jupj quelel véletsja Jesús 'üçj wa se p'a'sa upj.)

²⁹Jesús tjevele upj lal:

—'Üsüs way tjevelen jipj. Mpes jutja jipj wya nt'a. Lapanen nasa tjemey cyucus jos mpe.

³⁰Mpes quepj tjemey quinam upj wo nt'a. Jucucus jus tjinyuca cjan casá pú'ütsja. Leñ quinam lapanen.

Yom pjots' la toptsja, ma 'üsüs véletsja.

Jesús tji'yü'sa la tjiji upj.

³¹Tiro po'o patja nepé tjemey Jesús. Sidón culupwen nipj tjemey wa quinam. Tjemey 'üsü püné nt'a, niná 'üsü Galilea ló. Ne'as tjemey Decápolis po'o patja nt'a. ³²Ne'aj tüpü'ü na, upj nt'a tucuman wa

yomen pjots' la toptsja. Ma wa polel 'üsüs véletsja yomen. La tjomon Jesús lal jupj ca po la mo'ot'es yom niná, mü'lü'süs ca. ³³Jesús jas tjan tjemyana jupj. Mos ts'ipal pjots' jul la tje'yot'a jupj. Jupj mos ts'ipal p'iyá tipyuts'a wa, po la tje'yot'a yom pwelam. ³⁴Tsjun po'ó tjinyuca. Yümiüçj tjeqjuesca. Tjevele: "iEfata!" (Cupj velecj: "Tjapjaca".)

³⁵Mpes yom 'üçj pjócatsja tepyala. 'Üsüs polel véletsja quinam. ³⁶Jesús jis tjiyyü'ta pjü way jilal ma jis la veles la p'a jilal nin tepyalá.

Mop'in nin tjowelepj. Newa jis tjiyyü'ta ma lo veles, newa nin la püliüçj nin tjowelepj la p'a jilal nin tepyalá. ³⁷Pasal yólatsja Jesús 'üsüs la tjihi mpes. Tjowelepj: "Pjü way 'üsüs la tjihi. Jis pjats' la topj, si 'ü'sa la siji, pwyacañ yupj. Maysa javelepj, si 'ü'sa la siji wa, ne 'üçj javelepj."

Jesús püliüçj way jilal jis tje'yaya la las.

(Mateo 15.32-39)

8 ¹P'a jawas püliüçj 'a jis tjimyula niswá Jesús nt'a. Cjuwatsja tsjan ca nlajacj yupj. Mpes Jesús tjevele jupj discipulopan* jilal jis la cuwis. Tjevele:

—Nola napj yupj mpes. Ts'ac' cont'e nasa qui'á jatja napj lal. Tecyawaja nasa yupj jis ve. ³Ma quelel sin jyam yupj, laja secj p'in. Nepénowa campa patja. Jil na, sin napnapj way ca nsem, jis capj nt'ajas —nin tjevele Jesús.

—Jupj discipulopan* wola tjowelepj:

—Jipj selen jis wa cjuwá qui'á. Cjuwá ca'aj mpe jis la t'as pansas t'üç' jis la las yupj.

—Jesús jis la tji'yüya yupj:

—¿Nol to'á nun pansas?

—Siete —tjowelepj yupj.

⁶Jesús jis tjiyyü'ta gentas jis la 'osos 'amá 'alá. Nt'ya pansas sieteyá. Tjevele Dios lal tjüwü'i pansas mpes. T'üç' tjevele na, tjelepta pansas. Niná jis tje'yaya jupj discipulopan* jis la 'ayas ne'aj jatjá. Nin la tajay yupj. ⁷Cjul tsjictjacj pjaní way p'in jájtatsja wa yupj. Mpes Jesús tjevele wa Dios lal tjüwü'i cjulun mpes. Jis tje'yaya discipulopan. Tjevele ca jis ma'ayacj gentas. ⁸Nin la tajay, mpes pjü way tjalá gentas. Pjü jis col tipit'a tepyala. T'üç' tjalá na, newa jájtatsja pan popé, cjul popé wa. Mpes discipulopan quiliyú mo'o t'olon pan tsjictjacj, cjul tsjictjacj wa, yupj ma pjü tjalá. Quiliyú sítéya tipit'a la tajay pan mpes, cjul mpes wa. ⁹Nasa tjalá niyom cuatro mil, pajal püliüçj.

T'üç' tjalá na, Jesús sin tjejyama yupj, mpes tjal. ¹⁰Jesús barco*wama tjemey jupj discipulopan* jilal. Tjal Dalmanuta nt'a.

¹¹Fariseopan* tjiuil Jesús nt'a quinam. La tjü'üy yupj lal tsjan mpes 'ücj la tjiijí yupj la tjiijá. Ma topón Dios mpe tjac!, mpes la tjomon yupj ca 'üsüs la mijis, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca sin mü'üsüs ncu Dios jas tjejyama yupj, tjowelepj yupj.

¹²Jesús yumücj tjeqjuesca, 'aplijflatsja yupj pajal sey c'atsja mpes. Tjevele: "Nun quina potjaqué, lo moná napj ca 'üsüs la mejay, gente p'in ma polel lajay jinwá. ¿Tsjan mpes lo moná nun niná? T'üç! way velé, ma ca nin la mejay." ¹³Jesús tjemey quinam yupj mpe. Barco* wama tjemey niswá yupj discipulopan* jilal, ne tjiil. Quelel jiltsja 'üsú püné na'aj po'ó niswá.

**Jesús jostsja yupj discipulopan ma mponecj fariseopan jilal,
Herodes lal wa.**

(Mateo 16.5-12)

¹⁴Jesús discipulopan* pan pülcj ma tucutj. Yo' tepe'e. Pan pjaní jatatsja p'in. ¹⁵Jesús tjevele yupj jilal:

—In tjajama. Po ma nujos t'as fariseopan* jis levadura. Ma wa nujos t'as Herodes levadura. Yupj jis levadura malala pajal.

¹⁶Jupj discipulopan* ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes nin tjevele yupj. Tjowelepj: "Pan cjuwá cupj, mpes nin tjevele niná". ¹⁷Jesús seletsja nin tjowelepj yuwá. Mpes yupj tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes nun weletsja cjuwá pansas? ¿Ncu ma nusin 'yüsa custjay? ¿Ncu ma polel nusin 'yüsa? ¹⁸Nun jis jun janapj nun. ¿Ncu ma nusin 'yüsa tsjan nucú? Nun jis pjats' janapj nun. ¿Ncu ma sin 'yüsa pjo'equé mpes? ¿Ncu ma nujola pyala napj la tjejay? ¹⁹Pan cíñquiya tjelepj napj, jis tje'yá niyom cinco mil tjalá. Nun quiliyú mo'o t'olonó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nujola tepyala nol quiliyú tipit'a la tjüjí pan tsjictjacj mpes?

—Doce —tjowelepj yupj.

²⁰Jesús tjevele:

—P'a jyawca na pan siete tjelepj napj, jis tje'yá niyom cuatro mil tjalá. Nin p'iyá nun quiliyú mo'o t'olonó pan tsjictjacj yupj ma pjü tjalá. ¿Ncu nujola tepyala nol quiliyú tipit'a la tjüjí pan tsjictjacj mpes?

—Siete —tjowelepj yupj.

²¹Mpes Jesús jis la tji'yüya:

—¿Ncu ma nusin 'yüsa custjay, napj najas nusin mü'üsüs mpes?

Yom ma polel tjinyúcatsja yupj, Jesús tji'yü'sa la tjiijí.

²²Betsaida nt'a tjiil yupj. Ne'aj tjá'asa yom ma polel nyúcatsja; la p'a witjacj tucuman yupj Jesús nt'a. La tjomon Jesús lal po la mo'ot'es

ma nyucá, mü'ü'süs ca jupj. ²³Mpes Jesús jupj mos ntjüü'le, lal tjemey campa 'in yupj jis wa lejeëñ mpe. Ma nyuca jun mo'o tipyuts'a Jesús, po la tje'yot'a jupj jun. La tji'yüya:

—¿Ncu nyuc quinam?

²⁴Jupj jay pjucj jas tjiyyünsa, tjinyuca, tjevele:

—Napj nyuc gente lyawuü. Newa yo jinwá yustapj jin nyuc.

²⁵Mpes Jesús jupj jun po la tje'yot'a niswá. Po la tje'yot'a na, yom 'üçj tjinyuca. Jun tji'yü'sa tepyala. Pjü way pasal 'üsüs nyúcatsja quinam. ²⁶Jesús jas tjejyama jupj wo nt'a. Tjiyyü'ta:

—Ma ca mim yupj jis wa lejeëñ nt'a. Ma ca mvelen yupj jilal niná tepyalá.

Pedro tjevele Dios jas tjejyama Jesús nosis nt'a.

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷Jesús wínetsja jupj discipulopan* jilal Cesarea Filipo ne'aj p'in tapatja nt'a. Ne'aj pjaní way patja nt'a jis wa tjelejeëñ Cesarea Filipo t'asiyú. Pülüçj pátjatsja Cesarea Filipo nt'a. Jesús pjaní pjaní tjemeytsja la nuc pjaní way patja nt'a. Ne'aj tjelyawuü na, Jesús jis la tji'yüya jupj discipulopan jilal:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas?

²⁸Wola tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj ne Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías*, püna tüpü'ü p'iyá. La p'a wa javelepj jipj p'a profeta* püna tüpü'lá. Püna 'i tipü'í, niswa püt', nin javelepj gentas.

²⁹Jesús nin p'iyá la tji'yüya discipulopan* jis lal:

—Ne nun, ¿pjacj ne napj jin welé nun?

Pedro wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquec.

³⁰Jesús jis tjiyyü'ta ma la veles niná la p'a jilal.

Jesús tjevele la p'a ca mü'ü'nacj jupj.

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹Jesús sin tji'yüsa la tjiyi quinam jupj discipulopan*. Tjevele jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Tjevele Dios jostsja ca pajal malala mpalas jupj. Tjevele co'müypan* ma ca jisas nsem jupj. Nin p'iyá ca nsem sacerdote* noypan, nin p'iyá Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Ma ca jisas nsem jupj, tjevele. Tjevele la p'a ca mü'ü'nacj jupj. Tjü'ünan na, ca jas müüjünsüs ts'ac' cont'e na. Ca mpü'üm niswá, nin tjevele.

32 ¹Üsüs way sin tji'yüsa la tjiji niná. Pedro ma jostsja niná ca mpalas Jesús lal, mpes jas tjan tjemyana jupj, cus tjeve'le. Tjevele:

—Ma ca nin mya mpalas. Dios ca cyapj mp'a'sas.

33 Jesús la nujuya, yus tjinyuca discipulopan*. Cus tjeve'le Pedrú, tjevele:

—Jutja napj mpe. Satanás* jinwá velen. Jipj ma jele Dios jola jinwá. Yom p'in jola jinwá jele jipj —nin tjevele Jesús.

34 Jesús nin tjevele na, tjevele jis la cuwis pjü ne'aj tjelejeñ, tjevele yupj jilal, jupj discipulopan* jilal tjevele wa:

—Nun popa quelel ncapj cyoña, ma ca nin la mijis jupj jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz* po'ó ca ma pats!. Malala ca mpalas wa jupj, ncapj cyoña mpes. Jupj ca jas mü'üsüs napj mpes.

35 Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj napj lal japon tulucj. Mop'in ma ca mpatjam Dios lal. P'a casá nsem nepénowa jis lal. Nepénowa nca'lii napj lal japon mpes. Nca'lii ca nacj napj mpes javelepj mpes. Nin mvelecj Dios 'üsüs liji gente jis lal napj mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal.

36 ²Nepénowa pülücj jatatj nosis casá, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa 'üsüs way tulucj pjü niná, yupj ma polel patja mpes. ³⁷Yupj ma polel jaylacj lajay mpatjam Dios lal.

38 ³"Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Po ma nu tjemaycas napj mpes. Po ma nu tjemaycas napj velé mpes. Quina patja ma jisas Dios. Pajal malala nyuca lajay. Nun nu tjemaycas yupj ca jus nlayecj nun ncapj coñcó, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Niswa tjacuwis na, pjü ca nucucj pajal püné napj, Mpapay jinwá. Ncuwis Dios angelpan* jis lal.

9 ¹Jesús tjevele wa yupj jilal:

—T'üc' way velé nun jilal. Nun nepénowa ca nucú Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Custjay ma tacaliqué na p'in, nun ca nucú niná. Newa potjaqué na p'in, pajal 'üsüs ca mpalas Dios pajal püné mpes.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

²Ts'ac' séisiya tjejyawca na, Jesús tjemey Pedro lal, Jacobo lal wa, Juan lal wa. Yupj jis lal tjemey joc' campanya toña nt'a, tucuc' pacá nt'a. Yupj yulupjana way p'in tjal. Ne'aj tyatja na, Jesús p'a casá justa tepyala tjunuc yupj. ³Jupj jas quip pajal pje tepyala, jas jaw jinwá. Ma

polel pülül la patsj ne pajal pje way cüpalas Jesús jas quip pje way tepyala jinwá. ⁴Nepé lay tepyala wa Elías*. Moisés* lay tepyala wa. Yupj manas profetapan* püna tapatjá. Tjoweleptsja Jesús lal. ⁵Pedro tjevele Jesús lal:

—Rabbí*, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. Ts'epjel cónt'eya ca sin müjünsüej. Pjaní jipj mpes ca nsem, pjaní Moisés* mpes ca nsem, pjaní Elías* mpes ca nsem.

⁶Ma seletsja tsjan más 'üçj la veles, mpes niná tjevele. Pajal lacj jeyaptsja yupj.

⁷Jupj nin tjevele na, mol lay tepyala, palá tjac' yupj jis capá nt'a. T'asiyú tóñcatsja. Nepé vele pjactsja: "Niná napj Natjam. Quelel lejay yupj. Tjapja'aqué yupj velá", nin tjevele mol mpe. ⁸Nin tjepiyacañ na p'in, t'asiyú tjunuc yupj. Jesús jusapj tóñcatsja. Leñtsja Moisés*, Elías* leñi wa.

⁹Yacjaya joc' mpe palavin tjiquil. Palavin jiquiltsja na, Jesús jis tjiyyü'ta ma jis la veles la p'a jilal tsjan tjunuc yupj. Tjevele yupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpa'is ca, ca jas müjünsüs la püt'üs niswá, tjevele. Jas tjiyyünsa na, 'üçj jis la veles tjunuc mpes joc' mo'ó; nin tjevele Jesús yupj jis lal.

¹⁰Mpes ma tjowelepj niná la p'a jilal. Yuwá p'in jis la tjü'üy tsjan mpes Jesús tjevele mpa'is ca, jas müjünsüs la püt'üs niswá. ¹¹Tjowelepj Jesús lal:

—Cupj pyonecj jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas. ¿Tsjan mpes niyom nepénowa javelepj Elías* mwalá way jac'? Nin javelepj Moisés* popel sin 'yüsa lajaj.

¹²Jesús wola tjevele:

—T'üç' way Elías* mwalá way jac' Jepa Püné lal. Dios Popel vele yupj pjü 'üçj liji Jepa Püné jac' mpes. Mop'in nin, Dios Popel vele pasal malala ca ma palas. Nosis casá patja malala ca mvelej napj nin po'ó. ¿Ncu solejé tsjan mpes Dios Popel nin vele? ¹³Nasa tjac' Elías. Malala la tajay yupj lal, yupj jisastsja jinwá. Dios Popel tjevele ca nin la mijicj yupj lal, ne nin la tajay —nin tjevele Jesús.

Jesús pje'á la ts'iya lapanen tjamacjas jos mpe.

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴Joc' 'alá mpe tjiquil na, niswa tjil la p'a discipulopan* nt'a. Tjunuc gente pülüçj t'asiyú lejeñtsja yupj jilal. Niyom nepénowa la veleltsja yupj jilal. Yupj ne Moisés* popel sin 'yüsa lajaj witjacj. ¹⁵Pjü way

ne'aj 'a jis tjimyula ma salejeptsja Jesús ncuwim quinam. Mpes tjac' na, po yólatsja jupj tjac' mpes. Ts'equeneň la tjalapan jupj lal. ¹⁶Jesús jis la tji'yüya discipulopan:

—¿Tsjan niná nun tjoweletsja niyom nenem jilal, lo velelé?

¹⁷Yom p'a wa wola tjevele Jesús lal 'a jis tjimyula popé:

—Natjam lal tjacuwis jipj nt'a. Lapanen pü'lü jupj jos mo'ó. Natjam ma polel vele liji jupj, lapanen. ¹⁸Nenéyawa tjüi'le jupj. Ntjüi'le na, 'amá po'o tyüla liji jupj. Natjam lampe p'yoya, wüis si quilila. Pajal cyac'aja. Napj la tjemyon jipj discipulopan* jilal yupj ca pje'á la ncoyecj lapanen. Ma polel nin la tajay yupj.

¹⁹Jesús tjevele yupj jilal:

—Nun ma poné napj lal. Pajal püs way li nuctsja nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam. Lowa, jupj jatjam lal nculá.

²⁰Nin la tajay, lal tjiquil. Lapanen Jesús jus tjinyuca na, tjamacjas jun jyu'ya, ticyücüyü la tjiyi jupj. Tyüla jupj, la ts'yüpjtü. Lampe p'yóyatsja. ²¹Jesús la tji'yüya tjamacjas popay lal:

—¿Ncu püs way nin pyálatsja?

Jupj wola tjevele:

—Mwalá way tepyala jupj tsjictsjna na. ²²La pü'lüçj jupj tyüla nas 'awa mo'ó, 'üsü mo'ó 'ots'ipj, lapanen nin liji. Quelel 'yü'na jupj. Jipj polel qjuis capj p'yacj ca nacj. Jele t'as malala qjuis tepyala mpes. Qjuis capj tjepl'ya'sa.

²³Jesús tjevele:

—¿Tsjan mpes velen napj polel nucopj p'yacj ca nacj? Jipj napj lal pyon, pjü 'üçj la pal.

²⁴Mpes leñi way yumüçj tjevele:

—Napj pyon. iNcapj tjepl'ya'sa, más 'üsü ca mpon!

²⁵Pü'lüçj ts'equeneñtsja yupj nt'a jis la nuc tepyalá. Mpes Jesús cus tjeve'le lapanen. Tjevele:

—Tjamacjas niná ma pjoca, ma wa vele, jipj nin lejay. 'I jütütj, jutja jupj jos mpe. Lovin ma ca mim jupj jos mo'ó niswá —nin tjevele jupj lapanen lal.

²⁶Nin tjevele na, lapanen yumüçj la tipiya. Tjamacjas jun jyu'ya, pajal ticyücüyü la tjiyi jupj. Tjemey jupj. Tjamacjas tepe'e jinwá pü'ütsja jupj. Pü'lüçj tjowelepj nasa tepe'e. ²⁷Tepe'e tulucj jupj. Jesús jupj mos mpes ntjüi'le, jas tjiyyünsa. Tóncatsja jupj quinam.

²⁸Yacjaya Jesús wama tjemey. Jupj discipulopan* wama tjiil wa, la tjiü'üy jupj lal la p'a leütsja na:

—¿Tsjan mpes ma polel pje'á jas tjejyamacj lapanen niná?

29 Jis wala tjevele:

—Lapanenpan nepenowá pajal costa way sin jomá. Nintsja niná. Más 'ücj lo moná Dios lal ca 'ücj jas majamá; ts'ac' pjaní ma ca nlajá, Dios lal ca mvelé p'in. Ma nin lojí, ma ca mim —nin tjevele Jesús.

30 Locopyaya tjemey Jesús, jupj discipulopan* jis lal. Galilea culupwen nipj tjin yupj. Jesús jostsja la p'a ma ca jus nlayecj ne'aj lyawuütsja yupj. 31 Sin tji'yüsa la tjíjitsja jupj discipulopan, ne nin. Yupj jis lal tjevele: “Napi p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la mijicj napj lal yupj jisas jinwá. Ca ma 'ü'nacj; locopyaya, ts'ac' cont'e na ca nin müjünsüs la püt'üs niswá”, nin tjevele yupj. 32 Yupj ma sin tji'yüsa jupj tjevelá. Lacj tjeypaj, mpes ma queleletsja la 'üy tsjan mpes nin tjevele.

Jesús sin tji'yüsa lis tjihi pjacj más püné nsem.

(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)

33 Ne'as tjin quinam Capernaum nt'a, pülicj patja nt'a. Wama tjtatja na Jesús la tji'yüya jupj discipulopan* jilal:

—¿Tsjan mpes lo veleletsja nunwa tjalawú na?

34 Lyájasa tjtatja yupj. Jis tjemyácatsja yupj. Ma quelel javeleptsja tsjan tjowelepj yupj jümiicj casá tjelyawuñ na. Nin tjowelepj cana yupj popé más püné. Niná mpes la tjowelet discipulopan*.

35 Jesús 'etjele quinam. Tjevele jis la cuwis jupj discipulopan*. Tjevele:

—Nujisas noypan ca nsem nun, más 'ücj po 'in tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Nun pjü jis mozopan nu tepyala na, noypan ca nsem nun.

36 Jupj nin tjevele na, tsjicj tecyumaná, discipulopan* culupwen nt'a tjiyyünsa yupj. Col tjevyala tsjiquis. Jesús tjevele yupj jilal:

37 —Gente pülicj nin jinwá patja, yupj tsjicj niná jinwá. Najas nun ma nujola noypan way nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí yupj jilal napj mpes. 'Üsüs lojí na yupj jilal, t'üc' way 'üsüs wa lojí napj lal. 'Üsüs lojí na napj lal, t'üc' way 'üsüs wa lojí Dios lal; yupj nin tjejyama qui'á.

Dios mpes tsji' lajay, pjü Dios ts'uyupj jilal tsji' lajay.

(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)

38 Juan tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jus tjinyucucj yom p'a wa lapanenpan pje'á li ts'iyatsja yupj. Jipj lyá tjevele mpes lapanenpan pje'á la ts'iya. Tjevelej yupj lal ma nin ca la mijis yupj, ma ncuwa popa ne.

39 Jesúis tjevele:

—Po ma müjü'tú yupj ma ca nin la mijis. Jupj napj nlá vele 'üsüs la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. Yom nin lijá, ma malala mveles ca napj nin po'ló yacjaya. **40** Jupj p'a casá jola tulucj cupj qjuilal, qjuis capj p'ya'sa yupj. **41** Nepénowa ca nucopj mp'a'sacj ca nacj nun ncapj coñcó mpes. 'üsü ca nu ma'ayacj müsiqué p'in ca nacj, 'üsü nu vya na. T'ic! way velé napj, Dios ca 'üsüs la mijis yupj jis lal nin la tjajay mpes p'in.

Malala lajay malala ca jis mpalas.

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

42 "Tsjictjacj nepénowa japon napj lal. P'a wa nin la quijis ne tsjictjacj nenem malala nyuca la quijicj, malala pajal ca nsem jupj lal, nin la tiji mpes. Más 'icj nactsja la p'a wa pe püné ntsu'pacj yupj mwen po'ó, ca 'üsü püné mo'o la nts'iayacj, mpa'is.

43 "Po ma malala la müjí. Nun quelel malala lojí nun jis mas mpes, ma la müjí. Nun jis mas cjuwá jinwá jin nujola t'as. Nun jis mas taná t'ü jinwá jin nujola t'as. Más 'icj nun jis mas cjuwá, mpatjaqué Dios lal. Más malala nsem nun jis mas mat'e nlawú 'awa püné nt'a. Ne'aj leñ pjacj se wat'ata 'owus.

44 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

45 "Nun quelel lowú, malala la müjí, ma la müjí. Nun jis tsjam cjuwá jinwá jin nujola t'as. Nun jis tsjam taná t'ü jinwá jin nujola t'as. Más 'icj nun jis tsjam cjuwá, mpatjaqué Dios lal. Más malala nsem nun jis tsjam mat'e nlawú 'awa püné nt'a.

46 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

47 "Nun quelel malala lojí nun nucú mpes p'in, ma ca nucú niná. Nun jis jun tulucj jinwá jin nujola t'as. Nun jis jun pje'lá la ts'i jinwá nujola t'as. Más 'icj nun jun pjaní mpatjaqué Dios pü'ü nt'a. Más malala nsem nun jis jun mat'e nlawú 'awa püné nt'a.

48 'Pajal malala ne'aj. Lotsjotsj lovin yupj jis p'üy jalá. 'Awa pwe lovin ne'aj.'

49 Pjü ne'aj ca malala jis mpalas 'awa mpes.

50 "Sal 'üsüs way. (Sal mpes ts'yuca pwisis, ma malala mpalas, ma mojo yupj.) Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay yupj. Najas sal 'üsüs jinwá nsem nun nosis casá. 'üsüs ca la müjí

napj najas jin. Mpes ma ca pjü malala jis mpalas nosis casá patja. Po ma la tjowe'lé nunwá. Quelel lis müjí nun jis pülücpán.

Malala Dios lal yom se jamá jupj jats'om.

(*Mateo 19.1-12; Lucas 16.18*)

10

1 Jesús tjemey quinam. Tjemey Judea nt'a. Tjemey 'üsú püné na'aj po'ó, 'üsú niná Jordán lotsja. Gente pülücj tjiquil niswá jupj nt'a. Sin tji'yusa lis tiji, jupj lovin nin la tiji jinwá. 2 Fariseopan* nepénowa tjiquil wa Jesús nt'a, la 'üytsja jupj lal. Majisastsja Jesús. Yólatja costa way nsem jis wala la veles. Jisastsja jupj mveles malala ca nsem judiopan* jis lal. La tji'l'uy:

—¿Ncu 'ücj Dios lal yom se jamá jupj jats'om, jats'om ma ncuwim niswá?

3 Jesús jis wala tjevele:

—¿Ncu solejé tsjan tjiyyü'ta Moisés* püná?

4 Tjowelepj:

—Jupj tjevele yom ma jos na jupj jats'om, 'ücj papel mpaques, ma'ayas jupj. Papel ca mveles quepj niná jupj jats'om tulucj quinam.

5 Jesús tjevele:

—Nun ma quelel lojitsja Dios jos jin. Nin mpes Moisés* tjevele yom ca nin la mijis jats'om se jamá na.

6 "Dios nosis la tiji na, jupj ma jostsja yom nin liji. 'La tiji wa niyom, nequem, 'ücj ca mwayiñ yupj.' 7 Dios tjevele: 'Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo pütl'üs. 8 Ca quelel la mijis jupj. Manas ca jüp'üy pjani jinwá nsem yupj.' Nin mpes yupj mat'e tulucj, tjewyaiñ na. Yupj jüp'üy pjani p'in nsem Dios lal. 9 Dios yugo sey pjucj po'o tipyünta jinwá la tiji. Dios p'iyá nin la tiji na, gente ma polel sin tjan sin majamacj —Jesús nin tjevele.

10 Yacjaya Jesús discipulopan* yusapj jájtatsja wa mo'ó Jesús lal. Yupj jisastsja jupj ca 'üsüs mveles niná, tsjan mpes yom ma polel se jamá jats'om. 11 Jesús tjevele:

—Yom se jamá jats'om, p'a lal woya ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca mveles yom niná ca ma jats'om ne'aj mya'na jupj. P'a lal woya, malala liji jats'om mwalá way lal. 12 Nenéyawa quepj jama voyum mpe. Niná quepan p'a yom lal woya. Jupj p'a voyum lal mpü'l'üm, mop'in Dios ca mveles quepj niná ma voyum lal wine. Malala lajay p'in Dios lal —nin tjevele Jesús.

Jesús jostsja tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(*Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17*)

13 Nepénowa tucuman yupj jis tsjictjacj Jesús nt'a. Jisastsja Jesús tsjictjacj sey pjucj po la mo'ot'es, mveles ca 'üsüs jis mpalas tsjictjacj

Dios mpes. Jesús discipulopan* jis capj tjowelel yupj, tsjictjacj jis lal tjiquil mpes.

¹⁴Jesús tjapjaca yupj tjowelepj. Po ma jostsja tjowelepj. Tjevele: "Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tú ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj. ¹⁵'Ücj tsjictjacj jilal Dios si jütüta. Gente ma jisas Dios si jütüta yupj, tsjictjacj jinwá, ma ca Dios popa jis mpalas yupj. T'ücj' niná", Jesús nin tjevele. ¹⁶Tsjictjacj pwena tje'yonsa yupj quinam. Sey pjucj po la tje'yot'a, tjevele 'üsüs jis mpalas Dios mpes.

Costa way pülcj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷Jesús tjemey quinam. Jámatsja na yom ts'üequené, tjac!, tüic! jin tjüjünsü Jesús wolap'a'á. Tjevele:

—'üsüs way jipj. 'üsüs sin 'yüsa lejay. Najas mvelen napj lal tsjan más 'ücj la mejay napj ne ca Dios la mijis 'ücj mpü'üs lovin yupj lal.

¹⁸Jesús yupj wola tjevele:

—¿Tsjan mpes tjevelen napj 'üsüs way? Dios p'in 'üsüs way yupj. ¹⁹Jipj selen Dios tjiyyü'ta yupj Popel mo'ó. Tjiyyü'ta ma mü'lü'nan la p'a. Tjiyyü'ta niyom ma ca ne'aj jis manucj sejats'om tulucj. Tjiyyü'ta nequam ma ca mal yupj jis vayum tulucj jilal. Ma mpequem. Ma la ntsawilin. Ma la ntsawilin la t'anques la p'a juts'a'á. 'üsüs la mijin pyapay, jemay jilal. Jele nsem noypan way yupj jipj lal.

²⁰Ninana yomen wola tjevele:

—Lovin la tjejay niná yupj tjiyyü'tá. Napj tsjictcsja na p'in lovin nin la tjejay.

²¹Jesús jus tjinyuca yupj. Quelel la tjiji yupj, mpes tjevele:

—Pjaní way ma la tjejay jipj custjay. Pjü way vender la mijin jipj jits'a'á. T'emel niná jis ma'ayan t'emel cjuwá mpes. Nin la tjejay na tsjay pülcj ca nta'an Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na ncuwim. Nin ca la mijin napj lejay jinwá. Napj cruz* po'ló ca ma pats!. Malala ca mya palas wa, ncapj cyoñi mpes. Ca jin mü'lüsüs napj mpes.

²²Yom niná tjapjaca na, pasal 'aplijila tepyala yupj. Tjemey. Pajal pülcj tyá'atsja, ne ma quelel líjitsja yupj Jesús tjevelá.

²³Mpes Jesús yus tjinyuca yupj discipulopan*. Tjevele yupj jilal:

—Pajal costa way pülcj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

²⁴Jupj discipulopan* pasal yólatsja niná tjevele mpes. Jupj niswa tjevele:

—Gente nepénowa japon 'üsüs mpatjam yupj jatatj mpes; pülicj jatatj yupj. Costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. ²⁵Pasal costa way camello* jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülicj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

²⁶Jupj discipulopan* pajal nin yólatsja quinam niná tjevele mpes. Tjowelepj yuwá: “Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, ma mpatjam Dios lal.” ²⁷Jesús yus tjinyuca, tjevele:

—Gente yusapj p'in ma polel 'üsüs se palá Dios lal. Dios 'ücj nin liji yupj mpes. Pjü way 'ücj liji Dios.

²⁸Pedro Jesús lal tjevele:

—Cupj cuts'a'á jatja tjeleque jipj lal. Tjeleque cyapj la coñ.

²⁹Jesús tjevele:

—Nun nuts'a'á jatja tjalawú napj lal, 'üsüs pajal napj lal. Po 'üsüs ca nsem nun mpes, nin la tjüjí mpes. Nepénowa quelel pjü lajay napj najas jinwá, quelel javelepj p'a jilal napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Nin mpes jil nepenowá yupj jis wa mpe. Jil jis pülicpan mpe ca nacj. Nepénowa jil yupj jis papay mpe, sejamay mpe 'ots'ipj. Nepénowa jil yupj sin popa mpe. Nepénowa jil yupj jis mama mpe. ³⁰T'üic' way pasal pülicj ca jis ma'ayas Dios yupj nin la tajay mpes. Nin ca jis ma'ayas nosis casá patja na. Ca jis ma'ayas jis wa pülicj. Ca jis ma'ayas jis pülicpan pülicj, sejamay pülicj 'ots'ipj, sin popa pülicj 'ots'ipj. Ca jis ma'ayas wa momas pülicj. Newa nin, gente la p'a malala nyuca lis mijicj, yupj ncapj jacoñ mpes. Tsjicj way p'in malala se palá yupj. Niswa tjacuwis na, lovin ca mpatjam Dios lal, nin ca jis ma'ayas. ³¹Nepénowa püna p'in topon napj lal, tsjictjacj ca nsem napj jepa 'os na. Nepénowa p'a jawasa ca mponecj, noypan ca nsem yupj. Nin ca nsem pülicj jis lal —nin tjevele Jesús.

Niswa Jesús tjevele mpa'is ca yupj.

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³²Jiltsja quinam Jerusalén nt'a. Jesús mwalá way jámatsja. Discipulopan* ma sin 'yúsatsja tsjan mpes yupj ne'aj jámatsja. La p'a wa yupj jis lal jiltsja, lacj jeyaptsja ca malala mpalas Jesús. Jupj discipulopan dóceya jis lal sin tjan tjemey niswá. Jilal tjevele tsjan ca mpalas yupj lal. ³³Tjevele: “Jerusalén nt'a leque quinam. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca jis ma'ayas niyom nepénowa malala la mijicj napj lal; sacerdote* noypan ca nin la mijicj, Moisés*

popel sin 'yüsa lajay ca nin la mijicj wa. Yupj ca mvelecj napj malala la tjejay. Ca mvelecj ca ncapj ntülcj, ma pats'. Mpes ca ma manucj judiopan* tulucj nt'a. ³⁴Yupj ca la mpjüts'üniucj napj lal. Napj nin po'ó ca mputs'acj, ca ma süpücj wa. Ca ma 'ül'nacj. Ts'ac' cont'e tepyala na ca nin müjünsű, mpü'üs niswá", tjevele jupj.

Jesús jos jupj sa coï ma püné jin yola yupj p'iyá.

(Mateo 20.20-28)

³⁵Discipulopan*mát'eya tjiquil Jesús nt'a; Jacobo pjaní, Juan pjaní wa, yupj Zebedeo jatjampan. Tjowelepj:

—Jesús, qjuisas jipj ca nin la mijin cupj qjuisas.

³⁶Jesús jis la tji'yüya:

—¿Oyn jisas la mejay napj nun mpes?

³⁷Tjowelepj:

—Jipj ca Jepa Püné nsem p'a jawasiyá. Cupj quelel jyatjaquej jipj lal, pjaní jipj li'inyampe, pjaní wa jipj nancupwepe.

³⁸Jesús tjevele:

—Nun ma solejé tsjan niná nun lo moná. Malala ca ma palas. ¿Ncu 'ücj wa nun jilal ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá? Malala ca nsem pajal.

³⁹Tjowelepj:

—'Ücj wa niná cupj qjuilal.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin ca nsem nun lal. Ca malala nu mpalas, malala ne palá jinwá. Malala ca nsem pajal. ⁴⁰Newa nin, napj ma polel velé nun ca majatjaqué napj lal, pjaní li'inyampe, pjaní wa nancupwepe. Dios la t'ya pjacj majatjum ca ne'aj. 'Ücj la tiji nasa yupj mpes —nin tjevele Jesús.

⁴¹La p'a discipulopan* diéziya tjepjyacañ yupj nin la tjomon Jesús lal. Mpes ts'a tji'in Jacobo lal, Juan lal wa. ⁴²Mpes Jesús tjevele ca pjü 'a jis mulus jupj nt'a. Tjevele:

—Judiopan* tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. Yupj nin yola 'ücj nin lajay jepapan. Nin p'iyá yupj jis auxiliarpan yümcj se jütütj wa ne'aj patjá. ⁴³Nin tulucj ca nsem nun jis lal. Nun p'in nujos noypan nsem nun, ca pajal 'üsüs la müjí la p'a mpes. Yupj jis mozo jinwá nsem nun. Nin lojí na, noypan nsem nun. ⁴⁴Nujisas nun más 'üsüs way nsem pjü way jilal, ca 'üsüs la müjí lovin pjü way jis lal. Pjü jis esclavo* jinwá ca nsem nun. Nin lojí na, más 'üsüs nsem nun la p'a jis lal. ⁴⁵Nin lejay napj. Napj p'iyá niná Yomen Dios

jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj la p'a. Yupj ncapj jap'acj mpes tjacuwis tulucj. Malala jis tepyala nosis casá patjá, malala la tjajay mpes. Napj ma pats' ca yupj mpes. Nin mpes yupj popa pülcij ca 'üsüs nsem Dios lal —nin tjevele Jesús.

Bartimeo ma polel nyúcatsja. Jesús tji'yü'sa la tiji jupj.

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

46 Ne'as tjl Jericó nt'a, pülcij patja nt'a. Yacjaya Jesús tjemey jupj discipulopan* jis lal Jericó mpe. Gente la p'a pülcij jis capj tocoñ jümiçj nt'a. Yom ma polel nyúcatsja ne'aj já'asatsja jümiçj nt'a. Bartimeo lotsja. Timeo jatjam waytsja jupj. Lovin t'emel la tjemyónatsja. **47** La p'a wa jupj wola tjowelep jesus ne'aj jámatsja. Mpes pajal yumüçj la tipiya:

—Jesús, ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jipj David* püna tüpü'ü popa p'iyá.

48 Pülcij cus tjowelel jupj. Tjowelep j:

—iLyájasa t'as!

Más yumüçj la tipiya:

—Ncapj tjep'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. Jupj David* püna tüpü'ü popa p'iyá.

49 Jesús tyantaná. Tjevele:

—Mvelé ncuwim napj nt'a.

Mpes tjowelep j ma nyuca lal:

—'Ücj jyas t'as. Jin tijiyünса. Jupj jos jipj jay jupj nt'a.

50 Mpes jupj cobija palá la ts'iya. Leñ way jas tijiyünса, tjemey Jesús nt'a.

51 Jesús la tji'yüya:

—¿Tsjan jyas napj lejay jipj mpes?

Ma nyuca tjevele:

—Nejepa, po quelel nyuc napj.

52 Jesús tjevele:

—Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay mpes nasa 'i tjü'ü'sa jipj. 'Ücj mim quinam.

Leñ way 'ücj nyuca tepyala. Cus tecyoñca Jesús jümiçj nt'a.

Gente 'üsüs tjowelep jesus po'ó, Jerusalén nt'a tjemey na.

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

11

1 Ne'aj way p'intsjá quinam Jerusalén nt'a. Ne'as tjl Betfagé nt'a nepénowa tapatja nt'a, Betania nt'a wa nepénowa tapatja nt'a. Jis wa

ne'aj lejeñtsja tucuc' po'ó, niná tucuc' Olivos ló. Ne'aj tjal na Betfagé nt'a, Betania nt'a wa, Jesús discipulopan* mát'eya sin tjejyama, ²tjevele: "Lowa yupj jis wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na soysoy tsjicj ca nucú. Mwen tsyu'pa toñca jupj. Casá 'osos secj jupj custjay. 'Osocté, ncumaná ma 'e jupj. ³P'a wa ca nu la mü'üyas ca nacj tsjan mpes socté jupj. Wola mvelé Nujepa jos jupj. Leñ way ca jas majamas, ca ncunucj jupj niswá, ca mvelé nun."

⁴Mpes tjal yupj. Jus tjunuc soysoy tsjicj, tsyu'pa tóñcatsja jümüçj nt'a. Wa jun vilicj nt'a tóñcatsja jupj. Soc jupj.

⁵Nepénowa lejeñtsja ne'aj, mpes yupj soysoy soc na, la p'a jis la tjü'lüy: "¿Tsjan mpes nin lojí? ¿Tsjan mpes socté soysoyos?" ⁶Nin p'iyá jis wala tjowelepj Jesús tjevele jinwá. Mpes la p'a tjowelepj 'üçj jis la winin. ⁷Tjaman soysoyos Jesús nt'a. Sin quip pje'apa la tsjinan soysoy lüicj casá. Jesús casá 'etjele quinam. ⁸Gente pü'lüçj yupj sin quip pje'apa tapajatj jümüçj po'ó. La p'a wa manaca pjwel t'ü manaca lejeñ nt'a. Tucutj, jis tapajatj jümüçj po'ó. Nin la tajay 'üsüls lo pal jümüçj po'ó Jesús jama nt'a. ⁹Gente pü'lüçj Jesús mwalá way jiltsja. Pü'lüçj cjuil jiltsja wa. Yümüçj tjowelepj:

"Üsüls pjac tjowelé Jesús po'ó.

Dios pajal 'üsüls ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

¹⁰ Pasal püna David* israelpan* jis jépatsja,

cupj ne jupj popa p'iyá. Jesús ca müjjü'tüs quinam, David tijiyü'ta jinwá.

Tsjun po'o patja 'üsüls pjac ca mvelecj wa
Jesús po'ó."

Nin tjowelepj.

¹¹Jesús ne'as tjemey quinam Jerusalén nt'a. Dios wo* nt'a tjemey. La tepyala tjinyuca jupj ncu 'üsüls lajaytsja ne'aj. T'awaná tepyala mpes tjemey niswá Betania nt'a, nepénowa patja nt'a. Jupj discipulopan* dóceya jilal tjemey jupj.

¹²Yaya tjal Betania mpe. Jesús vecj pé'etsja. ¹³Higuera tjinyuca jupj, campa way tóñcatsja 'in. Higuera niná julupj 'üsüls lo pistsja. Lo jánatsja. Mpes Jesús tjemey jupj nt'a. La tepyala julupj. Cjuwatsja jupj. Lo p'in tjinyuca. Ma ne'as custjay lo valas. ¹⁴Mpes Jesús tjevele higuera lal jupj lovin ma ca mvalas niswá. Jupj discipulopan* tjepliyacañ nin tjevelá.

Jesús ma jostsja vender lajay Dios wo nt'a.

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵Ne'as tjal na Jerusalén nt'a, Jesús tjemey Dios wo* nt'a. Vender lajaytsja ne'aj, jaylacj lajaytsja wa ne'aj. Jesús pje'á sin tjejyama pjü way.

Ma jostsja nin lajay Dios wo nt'a. Nepénowa judiopan* jis t'emel vender lajaytsja romanopan* jis t'emel mpes. Judiopan jis t'emel mpes p'in 'üic jaylacj lajaytsja ne'aj, Dios wo nt'a. Jesús yus ts'leptaná yupj jis mesa. Nepénowa sipipj vender lajaytsja. Jupj yus ts'leptaná wa yupj jis banco tsjictjacj. ¹⁶ Ma jis tje'yaya jis la winin ne'aj vender lajay tucutj na. ¹⁷ Nin la tjiji na, jupj sin tji'l'üsa lis tjiji ne'aj. Tjevele: "Dios Popel vele Dios tjevelá jupj wo mpes. Vele: 'Ninana nawá nt'a javelepj napj lal. Gente pjü way 'üic javelepj napj lal ne'aj. Nin ca ló nsem wosis', Dios Popel nin vele. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjí pwecapan 'a si mulú qui'lá."

¹⁸Sacerdote* noypan tjepjyacañ Jesús tjevelá, niyom Moisés* popel sin 'üsa lajay tjepjyacañ wa yupj. Jus nlaytsja gente pjü way ne'aj pajal yólatsja Jesús 'üsü sin tji'l'üsa lis tjiji mpes. Sacerdote noypan nin yólatsja gente lovin ca jisas nsem Jesús. Ma jisastsja. Nin p'iyá yola watsja Moisés popel sin 'üsa lajay. Mpes yuwá tjowelepj 'oyn la qjuijicj cül'ü'nacj Jesús.

¹⁹Tyaja na Jesús tjemey Jerusalén mpe jupj discipulopan* jis lal.

Higuera ts'üique tepyala Jesús tjevele mpes p'in.

(Mateo 21.20-22)

²⁰Yaya püstapj jiltsja na, higuera jus tjunuc niswá. Ts'üique tepyala, tepe'e jupj, tjunuc. ²¹Pedro jola tepyala Jesús tjevelá higuera lal. Tjevele Jesús lal:

—Rabbí*, tjinyuca. T'añ tjevelen higuera lal lovin ma ca mvalas niswá. Nasa ts'üique jupj.

²²Jesús tjevele:

—Najas mponé Dios lal. ²³Nun popa pyona Dios lal, 'üicj wa vele joc' niná lal: 'Jutja. Ntolo 'üsú püné mo'ó.' Jupj newa pyona ca nin mpalas jupj tjevele jinwá, nin ca nsem jupj tjevelá. T'üic' niná. ²⁴Mpes nun jilal velé, lo moná na Dios lal, más 'üicj mponé jupj nasa nin la tjiji nun mpes. Nin topóna na, t'üic' way jupj ca la mijis nujisas.

²⁵"Dios nun jis Papay tsjun po'ló. Nun welé na jupj lal, nujola pyala ca nacj nun ts'u 'inyá p'a lal. Niná nujola tepyala na, perdonar la müjí jupj. Mpes Dios ca perdonar la numijis wa nun malala nyuca la tjüjí. ²⁶Nun ma quelel perdonar la sojí, nun jis Papay Dios ma wa ca perdonar la numijis.

Nepénowa la tjü'üy Jesús lal tsjan pjucj si jütüta.

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷Ne'as tjil niswá Jerusalén nt'a. Tjil Dios wo* nt'a. Niyom nepénowa tjiquil Jesús nt'a, yupj nepénowa sacerdote* noypan, nepénowa Moisés* popel sin 'üsa lajay, nepénowa co'müypán*. ²⁸Jesús lal tjowelepj:

—¿Pjacj 'e tje'yaya 'üçj nin lejay, jipj lejay jinwá? ¿Pjacj 'i tjüjütüta nin lejay jipj? —nin la tjü'üy Jesús lal.

29 Jesúz tjevele:

—Napj ca nu la mü'üy 'ots'ipj. Pjaní way p'in nu la mü'üy. Niná nawala tjowelé na, napj ca mvelé wa nun lal pjacj ntijütüta nin lejay. 30 Juan el Bautista bautizar* lis tiji gentas. ¿Pjacj tje'yaya ne 'üçj nin la tiji? ¿Ncu Dios p'in tjiyyü'ta ca nin la mijis? ¿Ncu gente p'in jisastsja ca nin la mijis? Nawala mvelé nun. 31 Yuwá tjowelepj yupj tsjan cüwelem Jesús lal. Tjowelepj: “Ma polel mvelej Dios tjiyyü'ta niná. Nin cüvelej niná, Jesús ca qjuis la mü'üyas tsjan mpes ma tepyonecj jupj lal. 32 Ma wa polel velej gente p'in jisastsja nin la tiji jupj.”

(Yupj lacj jeyaptsja la p'a wa judiopan* jilal. Pjü way yupj topón Juan el Bautista tjevele Dios tjevelá.) 33 Mpes tjowelepj Jesúz lal:

—Ma selec pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'üçj bautizar* la tiji.

Jesúz tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes napj ma wa ca mvelé nun jis lal nun nla tjü'üyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntijütüta napj nin lejay.

Judío noypan malala la tjajay lovin Dios jomozopan jis lal, jupj

Jatjam lal 'ots'ipj.

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

12

¹ Jesúz p'a parábola* tjevele yupj jilal. Sin 'yüsa lis tiji malala pajal Dios lal judiopan* ma jisastsja jupj Jatjam. Tjevele: “Yom pjaní uva pajal pülcj sine jupj. T'asiyú tjiyyü'lü sine nt'a. Pe jul püné tyoca, ca ne'aj jay majatsjacj uvas, uva 'üsü mpalas ca. Ts'epjel jas tjiyyünsa wa ne'aj, jomozopan ca ne'aj majatjum, majamacj, mpes la p'a ma mpequeñ ne'aj. Yom tecyawaja la tiji na, jis tje'yaya mo'o jasin p'a witjacj. Yupj 'üçj la mijicj lo valas, ca ma'ayacj jupj tjevyala popé. Nin la tiji na, campa tjemey.

² ”P'a jawasa uva tjevyala na, uva juts'a'á jas tjejyama jupj mozo uva lejeñ nt'a. Jas tjejyama la ta'es tjevyala popé. ³ Ne'aj tsji' lajay ma quelel ja'ayaptsja tjevyala popé. Yupj ntji'liñ mozo niná, mo'o süp jupj. Jas tjajam, jas pjan tjemey. ⁴ Locopyaya uva juts'a'á jas tjejyama p'a mozo uva nt'a tsji' lajay nt'a. Yupj jay süp jupj jay pjucj, malala tjowelepj wa jupj lal. ⁵ Nin la tjajay na, uva juts'a'á jas tjejyama p'a wa mozo. Yupj tjü'ünan jupj. Yom uva juts'a'á la p'a pülcj sin tjejyama. Yupj süp nepenowá. Tjü'ünan nepenowá.

⁶ ”Yom uva juts'a'á ma jas tjejyama custjay jupj jatjam. Pajal quelel la tiji jupj. Locopyaya jas tjejyama jupj. Yom jólatsja yupj ca püné jin

yola jupj jatjam, 'üsüs la mijicj jupj lal. ⁷Nin tuluctsja. Niyom ne'aj la 'el yuwá tjowelepj: 'Niná uva juts'a'á jatjam. Uva lejeň nt'a jupj juts'a'á ca nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'lü'nacj ca jupj. Mpes uva lejeň nt'a cupj cuts'a'á nsem', nin tjowelepj yupj. ⁸Mpes ntji'liñ yupj. Tjü'ünan jupj. Pje'á la ts'i jupj uva sin mpe", nintsjas parabolas*.

⁹Jesús jis la tji'yüya: "¿Ncu solejé tsjan la mijis yom niná? Ca mim uva lejeň nt'a, mü'lü'nas ca ne'aj tsji' lajay. Uva sin lejeň ca jis ma'ayas la p'a 'üçj la mijicj lo valas. ¹⁰Dios Popel nin p'iyá vele. Napj selé nun mo'o tjowelé Dios Popel. Vele:

'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis
pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üç' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjiyyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná
wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóïcatsja.

¹¹Cupj selecj Dios p'iyá la tjihi niná.

Jupj pajal 'üsüs way la tjihi.'

Dios Popel nin vele", nin tjevele Jesús.

¹²Yupj salejeptsja Jesús nin tjevele parábola* niná yupj sin po'ó. Mpes quelel tji'liütsja Jesús. Ma nin la tajay custjay. Lacj jeyaptsja la p'a wa judiopan* jis lal. Mpes tjal p'in yupj.

Jesús pajal 'üsüs tjevele jupj enemigopan jis lal.

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³Yuwá tjowelepj tsjan más 'üçj ca la mü'üyacj Jesús lal, jupj ca malala jis wala cüveles. Jisastsja yupj 'üçj ca jat' mvelej jupj po'ó. Nin mpes sin tajam fariseopan* nepenowá, niyom la p'a jis lal, la mü'üyacj Jesús lal. Niyom la p'a nenem 'üçj jisastsja Herodes jépatsja Israel mo'ó. Romanopan* mpes tsji' líjitsja Herodes. ¹⁴Yupj tjal Jesús nt'a. Tjowelepj:

—Cupj selecj t'üç' way velen. Jipj ma nin jele ncu la p'a wa jisas jipj velen. Nin p'iyá velen pjü jilal, noypan jilal, tsjictjacj jilal wa. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üç' way. Nin mpes qjuisas mvelen ncu 'üçj Dios lal impuesto jaylacj lijicj jepa romano* t'e'enca mpes. ¿Ncu 'üçj jaylacj lijicj? ¿Ncu 'üçj tulucj jaylacj lijicj?

15 Jesúس seletsja yupj quelel malala lajaytsja yupj lal. Jis la tji'yüya:
 —¿Tsjan mpes nla 'üyá niná napj lal? Napj selé nun ma quelel jus
 nlayé nla tjü'üyá mpes. Nujisas napj malala mvelé. Lowa, t'emel c'a
 pjaní nca'á ma 'ayá la nuc.

16 T'emel c'a pjaní tucutj. Jesúس jis la tji'yüya:

—¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emel po'ó tapac?
 Wola tjowelepj:

—Jepa romano* yupj.

17 Jesúś tjevele:

—Tja'ayá jepá yupj 'ücj le moná nun lal. Tja'ayá Dios yupj 'ücj le
 moná nun lal.

Yupj pajal yólatsja Jesúś pajal 'üsüs tjevele mpes.

Tecya'liiñ ca sin müjünsüs, mpatjam niswá.

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

18 Niyom p'a wa tjiquil Jesúś nt'a. Saduceopan* waytsja yupj.
 Yupj javelepj tecya'liiñ ma ca sin müjünsücj, ma ca mpatjam niswá.
19 Saduceopan quelel jat' la velestsa wa Jesúś po'ó, mpes tjowelepj
 yupj lal:

—Püna Moisés* papel tepyaca tsjan qjuisí jütüta Dios. Ninana pjaní
 way yupj tepyacá: yom pe'e jats'om popa tulucj, más 'ücj yom jüpülcj
 mwayis ca tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal.
 Tepe'e ts'uyupj jin p'iyá ca nsem.

20 "Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja, pjü
 yupj jis sejatjampán yupj. Mwalá way tjowaya, popa tulucj tepe'e
 yupj. **21** Tepe'e na, yupj tsüiipe tjowaya tepe'e jats'om lal. Nin p'iyá
 popa tulucj tepe'e yupj. Yupj tepe'e na, yupj jatjay tjowaya wa jüpülcj
 jats'om lal. Nin p'iyá tepyala yupj lal. Popa tulucj tepe'e. **22** Nin p'iyá
 jis tepyala yupj jis pülcpan pjü. Pjü tjewyayiñ quepj niná lal. Pjü
 tecya'liiñ. Popa tuluctsja lovin. Pjü tecya'liiñ na, quepj niná tepe'e wa.

23 "¿Pjacj jats'om nsem yupj, tecya'liiñ sin müjünsücj na jis la püt'üs
 niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayiñ yupj lal, tapatja na p'in —nin
 tjowelepj Jesúś lal.

24 Jesúś wola tjevele:

—Nun ma nusin 'yüsa Dios Popel. Ma wa solejé Dios pasal püné
 way, pjü 'ücj liji yupj. Nin mpes ma nusin 'yüsa niná. **25** Tecya'liiñ sin
 müjünsücj na jis la püt'üs, ma ca mwayiñ yupj. Angelpan* Dios pü'ü
 nt'a patja jinwá ca nsem yupj. Angelpan ma wyayiñ.

26 "T'üç' way tecya'liï ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá. Napj selé nun mo'o tjowelé Moisés* tepyacá. Tepyaca püna tepyalá, yo tsjicj pwetsja na, Dios ne'aj tjá'asa mpes. Tepyaca Dios jupj lal tjevelá. Dios tjevele: 'Napj ne Dios Abraham* lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa', nin tjevele Dios. **27** Dios tecya'liï jis Dios tulucj. Patja jis Dios jupj. T'üç' way ma solejé nun —Jesús nin tjevele saduceopan* jilal.

Dios jos cupj quelel lijicj jupj.

(Mateo 22.34-40)

28 Yom pjaní tjac!, tjapjaca Jesús tjevéletsja saduceopan* jilal. Yom niná Moisés* popel sin 'yüsa lajay sin popa. Jus nléyatsja 'üsüs way jis wala tjevele Jesús. Mpes jupj tjevele Jesús lal:

—Dios pülüçj way qjuis tjiyyü'ta. ¿Cana más 'üçj jis la jay pjü Dios tjiyyü'tá popé?

29 Jesús wola tjevele:

—Napj ca mvelé cana más 'üçj Dios lal ca cupj la mijicj. Jupj tjevele: 'Nun israelpan*, tjapja'aqué. Dios cupj qjuis Jepa Püné. Dios pjaní way jupj. **30** Pajal ca quelel la mijin qjuis Jepa Dios. Pajal ca tsjil' la mijin jupj mpes lovin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs. Ca jupj jos jin la mijin.'

31 "P'a wa 'üsüs wa Dios lal ca cupj la mijicj. Jupj tjevele: 'Ca quelel lis mijin wa ne'aj patjá. Jipj quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj.' Manas Dios qjuis tjiyyü'ta jupj po jos nin lijicj. Ninana lijicj más 'üsüs jupj lal pjü way lijicj lal —nin tjevele Jesús.

32 Mpes yom niná tjevele:

—'Üsüs tjevelen. T'üç' tjevelen Dios pjaní way jupj. Leñ p'a wa Dios. **33** 'Üsüs way nin, cupj 'yayacj Dios mpes. 'Üsüs way animal 'yayacj Dios mpes, sacerdote* sa 'üm. Mop'in más 'üçj Dios lal pajal quelel lijicj jupj. Más 'üçj lovin ca qjuiyola mpalas jupj pajal 'üsüs. Más 'üçj pajal tsjil' la mijicj jupj mpes lovin. Más 'üçj ca jupj jos jin la mijicj. Más 'üçj nin p'iyá quelel la sijicj ne'aj patjá, cupj p'iyá quelel lijicj jinwá.

34 Yom niná 'üsüs way tjevele jin jólatsja Jesús. Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Leñ way Dios si jütiuta popa nsem jipj —nin tjevele Jesús.

Nin tjevele na, yupj jus nlaytsja Jesús lovin 'üsüs jis wala tjevele. Mpes lovin ma la tjü'üy Jesús lal niswá. Lacj jeyaptsja Jesús lovin 'üsüs tjevele mpes.

Jesucristo David Jépatsja.

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

35 Jesús sin tji'yüsa lis tjíjitsja custjay Dios wo* nt'a. Yupj jis lal tjevele:

—Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan*. Moisés* popel sin 'yüsa lajay javelepj Jepa niná David* popa jupj. ¿Tsjan mpes nin javelepj yupj? ³⁶David p'iyá tjevele yom niná jupj Jépatsja. Dios Cjües cus tjep'y'a'sa la veles niná. David nin tjevele:

'Qquis Jepa Dios tjevele Nejepa lal:

“Nt'i'isa napj lí'inyampe.

Jipj ca müjü'tün napj lal. Napj ca la mpalan
jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan tsjyam
'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na.”

David tjevele niná Dios tjevelá. ³⁷David tjevele niná yomen jupj Jepa wa jupj. Cupj selecj Jepa niná nin p'iyatsja Dios ca jas majamas p'iyá. ¿'Onin nacj ne David popa nacj jupj? —nin tjevele Jesús.

Pülüçj way tjepjyacaäntsja Jesús tjevelá. 'Úcjjisastsja tjevele mpes.

Jesús tjevele Moisés popel sin 'yüsa lajay malala yupj.

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸Jesús sin tji'yüsa lis tjíjitsja custjay. Tjevele: “Moisés* popel sin 'yüsa lajay malala yupj. Po ma nin p'iyá la müjí, yupj lajay jinwá. Yupj jisas la p'a yola noypan yupj, mpes sin quip campa sin quipe yupj. Pülüçj lyawuuñ nt'a po jisas la p'a 'üsüs javelepj yupj jilal, 'üsüspan jilal javelepj jinwá. ³⁹Judiopan* 'a si mulú nt'a, sillá más 'üçj nt'a la 'osos jisas, cocoypan p'in jatja nt'a. Pülüçj 'a si mulú na jis la las, más 'üsüs nt'a quelel jatja lovin, noypan jatja nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay. ⁴⁰Yupj pequeñ nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'líiñ. Newa jisas la p'a 'üsüs jin yola yupj. Mpés püs way javelepj Dios lal pülüçj pjyacaäñ nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yüsa lajay, mpes Dios ca mveles más malala la tjajay yupj la p'a jilal. Más ca jis capj ntüliü yupj pjü jilal”, nin tjevele Jesús.

Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya.

(Lucas 21.1-4)

⁴¹Caja nepénowa játjatsja Dios wo* nt'a, t'emel mo'o la 'onsos Dios mpes. Jesús ne'aj p'in 'etjele, yus tjinyuca gente pülüçj tjo'onsop t'emel caja mo'ó. Pülüçj jatatj pülüçj tjiquil wa, t'emel pülüçj tja'ayapj yupj. ⁴²Tjinyuca wa quepj pjaní, t'emel c'a mát'eya p'in mo'o tje'yonsa jupj. Centavo pjaní jaylactsja p'in. Quepj niná voyum tepe'e jupj.

Pjü cjuwatsja jupj. ⁴³Jesús tjevele jupj discipulopan* jilal jis la cuwis. Tjevele: “Quepj niná más pülicj mo'o tje'yonsa la p'a jilal. T'üç' niná. Voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwá jupj. ⁴⁴La p'a pülicj jatatj popé tja'layapj yupj. Quepj niná pjü cjuwá jupj. Pjü tyá'atsja mo'o tje'yonsa. Cjuwá quinam. Ma polel jaylacj liji la las quinam. Mpes t'üç' way pülicj mo'o tje'yonsa jupj la p'a jilal.”

Malala ca mpalas Dios wo.

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

13

¹Jesús Dios wo* mpe tjemeytsja na, jupj discípulo* pjaní tjevele jupj lal:

—Tjinyuca. Tsjay 'üsüs way wosis witjacj qui'á. Noypan yupj. Tsjay 'üsüs way pwen wosis jas tjüjünsüpj mpes, noypan yupj.

²Jesús tjevele:

—Napj nyuc wosis witjacj nenem. Tjunuca wa nun. Pasal 'üsüs way yupj. Pjü way niná ca malala mpalas. P'a jyawca na judiopan* jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wa la tajay mpes. Pjü ca na'aj la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem. Niná t'üç' way —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jis lal.

Jesús tjevele malala ca mpalas nosis nt'a jupj quelel jac' na.

(Mateo 24.3-35, 42,44; Lucas 21.7-24; 17.22-24; 21.25-36)

³Yacjaya Jesús tjemey joc' 'ala'á, tucuc' Olivos ló nt'a. Jupj 'etjele ne'aj. Ne'aj p'intsja Dios wo* toïca nt'a. Jupj ne'aj tjá'asa na, jupj discipulopan* nepénowa tjiquil jupj nt'a yusapj. Yupj sin popa pjaní Pedro waytsja, Jacobo p'a wa, Juan p'a wa, Andrés p'a wa. Jupj lal tjowelepj:

4—Jipj tjevelen cupj qjuijal malala ca mpalas Dios wo*. ¿Ona ca nin mpalas? ¿Tsjan ca mpalas mwalá way p'in, ca jus nlayecj leñ way malala mpalas ca Dios wo?

⁵Jesús jis wala tjevele:

—In tajajama. Pülicj ca ncul, ca la ntsawilicj gente jis lal. Ma topóné yupj javelepj. ⁶Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'liyá Cristo.

Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya. (San Marcos 12.42)

Ca mvelecj Dios sin tjejyama yupj. Pülicj ca mponecj yupj javelepj. Po ma topón nun.

⁷"Nun ca jus nlayé wa militarpan pülicj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa quelel la palan p'a jyawca na 'ots'ipj. Po ma locj tjejá niná tepyala na. T'üç' way malala ca mpalas nosis nt'a. Custjay ma pjü tecyawaja niná malala tepyalá. ⁸Ca pülicj la mpa'nacj. Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan la p'a jepapan militar jilal. 'Amá jus nquits'is pülicj jun ta'á. Nepénowa patja nt'a ca pjü cjuwá nsem jis la las 'ots'ipj. Pjü niná ca nin mpalas napj quelel cuwis na. Más malala ca mpalas nosis nt'a napj cuy secj na.

⁹"In tjajama. La p'a ca nu ntji'lliñ nun. Ca nu manucj jepapan nt'a, nucopj la tü'l. Judiopan* 'a si mulú nt'a ca nu nsüpuçj. Nun ncapj coïcó, mpes ca nlüjüqué jepapan jis walap'a'á, yupj nepenowá ne'aj p'in se jütütj, yupj nepenowá jepa noypan. Nun ca mvelé yupj jilal 'onin ne 'üçj potjaqué napj mpes. ¹⁰Ma tjacuwis na p'in, napj lal japon ca mvelecj la p'a jilal p'a nt'a. Ca mvelecj napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Pjü nosis nt'a, pülicj se jütütj nt'a ca nin la mijicj.

¹¹"La p'a wa ca nu ntji'lliñ, ca nu manucj jepapan nt'a. Nin lajay na, ma ca nujola mwälá way p'in tsjan ca mvelé nun yupj jilal. Dios Cjües ca nusin mü'üsüs la mijis tsjan más 'üçj mvelé. Nun ma ca mvelé nun nujola jin. Nun welé na, Dios Cjües jos jin ca mvelé. Mpes nun welé na, Dios Cjües p'iyá ca mveles yupj jis lal.

¹²"Ne'aj patja nun jis enemigopan ca nsem neneyawá, nun ncapj coïcó mpes. Nepénowa malala ca mvelecj jis pülicpan sin po'ó, mpes jepapan ca jis mü'ü'nacj yupj jis pülicpan. Nepénowa ca malala mvelecj wa sejatjampan sin po'ó. Ca jisas wa nsem jepapan jis mü'ü'nacj yupj. Nepénowa ca ts'i mi'inacj jis papay lal, sejamay lal wa. Ca malala mvelecj yupj sin po'ó jepapan jis lal. Mpes ca jis mü'ü'nacj jis papay, sejamay 'ots'ipj. Nin ca la mijicj ncapj jacoñ jis lal. ¹³Pjü ma ca jisas nsem nun, nun ncapj coïcó mpes. Po ma nin nujola t'as. Nun poné napj mpes lovin, nun ca 'üçj mpatjaqué Dios lal.

¹⁴"Ca nucú gente pasal malala la mijicj Dios wo* mo'ó. Pasal malala Dios lal yupj ca nlüjüñ ne'aj. Nin mpes Dios wo pajal te jinwá ca mpalas Dios lal, yupj malala la tjajay mpes. Nin mpes wa leñ ca nsem ne'aj. Nin tepyala na, más 'üçj Judea mo'o patja nts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. (Niná mo'o welé na, nusin tjü'üsüs tsjan mpes napj nin velé niná.) ¹⁵Judío* pjaní jupj wo jay toïca ca nacj niná pyala na

Dios wo nt'a. Más 'ücj jupj leïi way ts'üequené. Ma ca wo mo'ó mim la ta'es jupj juts'a'á. ¹⁶Jupj sine lejeë mo'o toïca ca nacj, niná pyala na Dios wo mo'ó. Más 'ücj jupj leïi way ts'üequené. Ma ca wo nt'a mim jas quip lo ta'es. ¹⁷Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj jatatj jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó.

¹⁸"La moná Dios lal ma nin ca mpalas jive na. Más costa way ts'üequenequé jive na. ¹⁹Pajal malala ca la mijicj judiopan* jis lal. Más malala ca la mijicj püna la tjajay lal. Niná t'üç' la tjajay na, ma ca nin p'iyá la mijicj lovin. Judiopan pajal 'aplijila ca nsem. ²⁰Mpes nun jis Jepa Dios la tiji ma ca ts'ac' pülcj nsem niná. Püs way malala se palá, pjü nca'líi. Dios ma jos pjü nca'líi. Jupj lis t'ya nepénowa, yupj jupj lal ca mpatjam. Yupj mpes ma tje'yaya ts'ac' pülcj ca malala mpalas.

²¹"Nin tepyala na Judea mo'ó, nepénowa ca mvelecj Cristo tjac' quinam. Ca mvelecj: 'Tjunucú. Qui'lá já'asa niná Jepa Püné Dios jas tjejyama qjuis capj la p'acj.' Nin ca mvelecj ca nacj. 'Tjunucú. No'ompe já'asa', ca mvelecj ca nacj. Nin javelepj na nun jis lal, po ma topónē yupj javelepj. ²²La tsuwilpan nepénowa ca ncul. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Nepénowa mvelecj ca yupj p'iyá javelepj Dios mpes. La tsuwil p'in yupj. Yupj ca quelel yus ntsawilicj pjü way. Ca quelel yus ntsawilicj wa Dios lis t'ya jis lal. Nin mpes p'a casá ca la mijicj yupj, gente p'in ma polel lajaj jinwá. Jissas la p'a mponecj yupj t'üç' javelepj yupj, niná 'üçj lajaj mpes. Dios lis t'ya ma ca mponecj yupj javelepj. ²³Mpes pasal 'in tjajama. Ma nin tepyala na p'in, nin tjevelé niná ca nin mpalas.

²⁴"Malala ca mpalas nosis nt'a. Niná t'üç' tepyala na, lots'ac' püste ca mpalas. Müümüy püste ca mpalas wa. ²⁵Pjulacj ca palá jis ntüncüs tsjun mpe. La p'a wa noypan tsjun po'ó ca jus nquits'is.

²⁶"Niná tepyala na, gente ca nucucj napj cuwis mol mo'ó. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Cuwis na, püné nsem napj pajal, pjü 'üçj la cüjay. Napj nt'a pajal majawaques ca Dios mpes. ²⁷Napj ca sin majam napj angelpan* napj lal japon nt'a, pjü jis lal la cuwis. Napj lis t'ya yupj, ca napj lal mpatjam. Mpes angelpan jun ta'á ca mal nosis nt'a, tsjun po'ó 'ots'ipj. Pjü nosis mpe jis lal ncul yupj. Pajal campa patja jis lal ncul wa yupj —nin tjevele Jesús.

²⁸—Nusin tjü'üsüs parábola* niná mpes. Nujola t'as ts'oway po'ó. Lo quelel cyojo na, pjwel 'u'u way jupj. Jis lo tecyojo na, nun solejé leïi way quelel jive. ²⁹Nin p'iyá, nun ca nucú malala ca mpalas nosis

casá, napj tjevelé jinwá. Nun niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñ way ncuwis napj. ³⁰Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan* newa mpatjam pjü tepyala na. ³¹Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca la p'in. Pjü tjevelé pjü ca mpalas.

³²"Napj ma ca mvelé 'ona ca nin mpalas niná napj velé. Pjü ma salejepj tsjan jawas ca nsem. Ma wa salejepj angelpan* tsjun po'ó. Ma wa selé napj. Napj ne Dios Jatjam. Mpapay p'in selé. ³³Nujola t'as ca nin mpalas napj tjevelé jin. 'In tjajamá. Ma solejé tsjan jawas nin ca mpalas.

³⁴"Napj nin p'iyá lejay yom campa jama jinwá. Mwalá way jupj vele jomozopan jillal tsjan la mijicj yupj, jupj leñ na. Vele wa jun vilicj toñca lal 'üsüs way 'in majamas wosis. T'üç' tjevele na, jama jupj. ³⁵⁻³⁶Más 'üçj yom jomozopan lovin 'üsüs lajay jupj tjevele jin. Yupj ma salejepj 'ona ncuwim. T'yaja na ncuwim ca nacj. Püste na ncuwim ca nacj. Castlyaj li piyú na ncuwim ca nacj. Quelel jyawca na ncuwim ca nacj. Leñ way ncuwim ca nacj. Mpes más 'üçj lovin la nucucj. Napj yom niná jinwá. Nun napj nomozopan jinwá. Ma solejé 'ona ncuwis. Mpes lovin 'in tjajamá. Más 'üçj lovin ca la ma nucú. ³⁷Niná nin velé nun mpes, nin velé wa pjü mpes. 'In tjajama. Más 'üçj lovin ca la ma nucú.

**Nepénowa yuwá p'in tjoweleptsja 'onin la qjuijim cü'ü'nam
Jesús.**

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

14 ¹Ts'ac' mat'e na judiopan* fiesta ca la mijictsjá. Fiesta niná "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey"** ló jupj. Pan levadura cjuwá jalá fiesta mpes. Sacerdote* noypan 'a jis tjimyula Moisés* popel sin 'yüsa lajay jis lal. Yuwá tjowelepj 'onin ne 'üçj ntji'líi Jesú, la p'a wa ma jus cülayecj. Quelel tji'líntsja jupj, la 'ünan. ²Tjowelepj: "Ma ntjiliquem ca jupj judiopan fiesta lajay na. Cupj niná la qjuijicj, yupj ts'i mi'línacj ca pajal. 'A jis mulus ca, la mpa'nacj ca cupj qjuijal," nin tjowelepj yupj.

Quepj 'üsüs la tjiji Jesú mpes.

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³Jesú Betania nt'a tjemey wa. Ne'aj Simón wo wama tjá'asa la las. (Simón malala jostsja püná. Pjoloc' mójotsja jupj.) Ne'aj tjá'asa na, quepj tjac! Jesú nt'a 'üsüs lo jay jupj mpes. Botella pajal 'üsüs justa

teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro ló. Nardo* botella mo'o tóñcatsja. Perfúmetsja jupj, pülcj jaylacj. Botella jay tji'yula, perfume Jesús jay pjucj po'o t'yu jupj. ⁴Nepénowa tjunuc quepj la tijíá. Tjunuc na, ts'a tji'in. Yuwá tjowelepj:

—Malala la tiji. Pjü way t'yu. Tjapjaja perfume. ⁵Yom año pjaní tsjí! liji jaylactsja. Más 'üçj vender la qjuijis, t'emel 'üçj así cü'ayas t'emel cjuwá mpes.

Pajal cus tjowelel quepan nin la tiji mpes.

⁶Jesús ma nin p'iyá jólatsja yupj jinwá. Jupj tjevele:

—Po ma cus tjowe'lé jupj. ¿Tsjan mpes nin welé jupj lal? Pasal 'üsüs la tiji jupj napj mpes. ⁷Cjuwá jis lal ca mpatjaqué nun lovin. Nujisas na, nun polel jis capj p'o'sá. Napj ma ca mpü'lüs nun jilal lovin. ⁸Niná polel líjitsja napj mpes, mpes nin la tiji jupj. P'a jawas ca ma pats!. Nin mpes perfume t'yu jupj nay pjucj po'ó. 'Üçj la ntiji yupj ca ntoquecj napj mpes. ⁹Napj lal japon ca mal nosis jas tüpwes. Ne'aj ca mvelecj la p'a jis walap'aá napj 'üsüs la tjejay gente mpes. Jun ta'a yupj jil nt'a, ca mvelecj wa quepj niná 'üsüs la tiji napj mpes. Ma ca yo' mpa'is. T'iic' way —nin tjevele Jesús.

Judas tjevele 'üçj jis lal ca mim Jesús enemigopan la tjilil jupj.

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰Locopyaya Judas Iscariote tjemey sacerdote* noypan nt'a. Jesús discipulopan* dóceya sin pópatsja jupj. Tjevele 'üçj ca jis lal mim la tjilil Jesús. ¹¹Yupj 'üçj jisas tepyala. Tjowelepj t'emel ca ma'ayacj jupj nin liji na. Mpes Judas la nuctsja 'ona 'üçj jis lal la winin la tjilil Jesús.

Qjuis Jepa Jesús tjelyaja jupj discipulopan jilal, püts'í secj p'in.

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹²Ts'ac' mwalá way tjejayawca fiesta mpes. Niná fiesta lajay na, pan levadura cjuwá jalá. Fiesta niná “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* nin ló. Nin jawas oveja* tsjicj ja'ünan jis la las fiesta mpes. Jesús discipulopan* la tjü'üy jupj lal:

—¿Ca'aj jyas cupj ca nlaca 'üçj la mijicj ca nlajan fiesta mpes?

¹³Discipulopan* mát'eya sin tjejayama 'üçj la mijicj. Yupj jilal tjevele:

—Jerusalén nt'a nlawú. Ne'as tjalawú na, nun la müjüsüqué yomen jarro t'ya, 'üsü mo'o toñca. Cjüil lowa. ¹⁴Jupj jama nt'a wama mim. Ne'aj wo lal tjowelé: ‘Yom qjuisin 'yüsa liji qjuisin tjejayama jipj nt'a. Jupj tjevele cupj ca lya mü'üyacj ca'aj já'asa jupj ca nlajas nt'a. Jupj quelel lyaja ne'aj

jupj discipulopan* jilal fiesta mpes, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* ló.’ 15 Mpes ne’aj wo ’esepj nun jis lal ca mim cuarto püné nt'a, wo casá toïca. Jupj nasa ’icj la tjiji cuartas quinam. Pjü qjuisas ne’aj jatja cupj mpes. Ne’aj ca ’icj la müjí cupj nlajacj mpes —Jesús nin tjevele.

16 Mpes discipulopan*mát'eya nenem tjl. Pjü Jesús tjevele jin tepyala. Mpes ’icj la tjajay jis la las fiesta mpes.

17 Püste tepyala na, Jesús tjemey cuarto niná nt'a jupj discipulopan* dóceya jilal. 18 Ne’aj játjatsja, jalatsja. Jesús tjevele:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Quina lyaja napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T’ic' way nin ca ma palas —tjevele.

19 Mpes yupj 'aplilila jis tepyala. Pjaní pjaní la tjü'üy:

—¿Ncu napj ca nin la cüjay?

20 Jesús tjevele:

—Jupj napj discipulopan* dóceya popa pjaní. Jupj pan mo'o ts'yuca wa, lyaja wa napj mplato mpe, la p'a wa jinwá. Jupj ca jis lal ncuwim ma tjililiñ.

21 Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Pajal püna profetapan* tapac ca nin ma palas napj. Yupj tapac jin p'iyá ca nsem. Ma pats' ca napj, yupj tapac jinwá. Mop'in pajal malala nin, jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca ma tjililiñ. Pasal malala ca mpalas jupj, jupj malala la niji mpes. Pajal malala ca mpalas jupj, mpes más ’icj ca nactsja jupj lovin ma pü'ütsja —nin tjevele Jesús.

22 Yupj jalatsja na, Jesús nt'ya pan pjaní. Tjevele Dios lal tjüwü'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjiji na vitvitj la tücieme, jis tje'yaya jupj discipulopan*. Jis tje'yaya na, tjevele:

—No'oté, nlajá. Niná pansas napj mp'üy jinwá.

23 Tjalá na, jupj nt'ya wa pocillo, uva 'üsú mo'o tóicatsja. Tjevele Dios lal tjüwü'i uva 'üsú tje'yaya mpes. Pocillo jis tje'yaya jupj discipulopan*. Pjü vitvitj tijimyü'üñ. 24 Jis tje'yaya na, tjevele:

—Niná uva 'üsú napj na'as jinwá. Ma pats' ca napj nun mpes, la p'a pülicj mpes wa. Napj ca 'as ma palas. Mpapay tjevele t'ic' ca perdonar lis mijis napj ntipü'lí na. 25 Napj lovin ma ca mü'üs uva 'üsú niswá quinam. P'a jawasa mpatjaquej Dios jyü'ta nt'a. Nin jawas tjejawca na, niswa ca mü'üs napj. T'ic' way velé —tjevele jupj.

Jesús tjevele Pedro ca ntsüpünüs jupj se coïca Jesús.

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

26 Yacjaya tjenejets'eñ Dios po'ó. Lovin nin lajaytsja fiesta mpes. Tjenejets'eñ na, tjl. Joc' Olivos ló nt'a tjl. 27 Jesús tjevele yupj jilal:

Jesús tjelyaja jupj discipulopan jilal, püts'í secj p'in. (San Marcos 14.24)

—Nun pjü way ca nts'equenequé malala ne palá na. Nasapj mo'os. Püna profeta* tepyaca ca nin mpalas. Tepyaca: ‘Napj ca mü'ünan oveja* jyama, mpes jupj oveja witjacj sin tjan ca mal.’²⁸ Newa napj ca 'üsüs la mejay nun mpes. Napj ca niswa nin müjünsú la püt'üs. Niswa pü'lüs na, ca mis Galilea nt'a. Napj mwalá way ca mis nun jis lal, cupj ca la müjüsüquej ne'aj —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

29 Pedro tjevele:

—Pjü ca nts'equeneň ca nacj. Napj lovin ma ca nin la mejay.

30 Jesús tjevele:

—Yacjaya püste p'iyá jipj p'iyá ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la pjaní p'in la tipiya na, jipj la con ca mvelen ma nus nyuc.

³¹Pedro tjevele t'üç' way ma ca nin la mijis.
—Napj 'üçj wa ni pü'í jipj lal. Lovin ma ca mvelé ma jis nyuc —nin tjevele Pedro.

Nin p'iyá tjowelepj wa pjü discipulopan*.

Jesús tjevele Dios lal Getsemaní nt'a.

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³²Locopyaya yupj pje'lá tjil. Sine lejeñ nt'a tjil, Getsemaní ló ne'aj. Jesús tjevele jupj discipulopan* jilal: "Mis mvelé Mpapay Dios lal. Nínawa majatjaqué velé na jupj lal." ³³Jupj discipulopan cónt'eya jis lal tjemey ne'aj p'in. Pedro pjaní wa, Jacobo p'a wa, Juan p'a wa. Jesús pasal jólatsja, pasal 'aplilila tepyala. ³⁴Tjevele: "Nasa ni pü'í jin najas, pasal 'aplilila mpes. Quive la ntjunucú. Po ma müjünaqué, ma nyucun nsem nasapj."

³⁵Jusapj tsjicj way p'in tjemey. Palá tipi'tje, tjevele Dios lal jupj jostsja ma ca malala la mijicj jupj. La tjil'yüya ncu 'üçj ma ca nin mpalas. Tjevele: ³⁶"Mpapay, pjü polel lejay jipj. Najas jipj la mijin ne yupj ma malala la ma jicj. Newa najas ca jipj jyjas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as", nin tjevele Jesús jupj Popay lal.

³⁷T'üç' tjevele na, Jesús tjac' jupj discipulopan* nt'a. Yus tjinyuca tijinañ yupj. Tjevele Pedro lal: "Simón, ¿ncu tjejyan? ¿Ncu ma polel nyucuntsja hora pjaní p'in?" ³⁸Ma müjünaqué. La moná Dios lal ma ca malala la müjí, nun quelel malala lojí na. Napj selé nun quelel lojí napj najas jinwá. Mop'in pajal costa nun jis lal, nun niyom p'in", tjevele jupj.

³⁹Niswa Jesús jusapj tjemey. Nin p'iyá nin tjevele Dios lal. ⁴⁰Jupj niswa tjac' jupj discipulopan* cont'e tapatja nt'a. Niswa yus tjinyuca tijinañ yupj. Pajal ja sívetsja. Jis tsyülümú na jis tjemyayca, mpes ma salejeptsja tsjan más 'üçj la veles jupj lal.

⁴¹Jesús tjemey niswá la veles Dios lal. Niswa tjac' na jupj discipulopan* nt'a, jis la tjil'yüya: "¿Ncu potjaqué jünaqué custjay? Nasa t'üç' tjüjünaqué. Po quina ca mpalas napj tjevelé jinwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Najamica pjaní jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Malala lajaj ca malala la ma jicj, yupj jisas jinwá. ⁴²iNusin tjüjünsú! Mas quinam la müjüsüquej yupj. Nasa jac' quinam yom malala la niji. Jis lal jac' napj ne'enemigopan", nin tjevele Jesús.

Yupj ntji'liiñ Jesús.

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³Jilal véletsja na, Judas ne'aj tjac'. Jupj Jesús apostolpan* dóceya popa watsja. Püs way se cójcatsja Jesús. Pülicj tjiquil jupj lal quinam.

Polomay jatatsja, yo pjwel jatatj watsja mo'o la süp Jesús. Sacerdote* noypan sin tjajam jis la tjilil Jesús. Moisés* popel sin 'yüsa lajay sin tjajam wa. Co'müypan* sin tjajam wa. ⁴⁴Judas jis lal tjac' la tjilil Jesús. Jupj nasa tjevéletsja ca sin 'yüsa la mijis cana Jesús. Tjevele: "Pjaní lal ca la nlapan napj. Niná Jesús. Ntjüiliqué jupj. Tjamanú jupj. 'Üsüs tjajama ne ma mim." ⁴⁵Mpes ne'aj tjemey Judas, Jesús nt'a p'in. Ne'as tjemey, 'üsüs tjevele jupj lal, quelel la tjihi jinwá. Tjevele:

—Nejepa.

⁴⁶Niyom la p'a ntji'lliñ Jesús, jis la man jupj jepapan nt'a.

⁴⁷Jesús discípulo* pjaní ne'aj p'in tóncatsja. Jupj polomay syults'a. Jay tjejyo'o yom pjaní. Jupj pjots' taná tjejyo'o jupj. Yom niná mozo waytsja sacerdote* más püné mpes. ⁴⁸Jesús tjevele pülicj tjiquil jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil. ⁴⁹Pjü jyawca tjo'os napj nun jilal Dios wo* nt'a. Ne'aj sin tji'yüsa la tjejay. Nun lovin ma ntjutjililiqué ne'aj. Niná tepyala ca t'üç' mpalas Dios Popel vele jin.

⁵⁰Nin tjevele na, Jesús discipulopan* pjü way ts'equeneñ. Jesús ne'aj toñica tjiil.

⁵¹Tjamacjas Jesús cjüil tjemeystsja. Jupj sa capyatsja jas quip pjyapja mpes la p'in. Yupj ntji'lliñ wa jupj. ⁵²Jupj jas quip ntji'lliñtsja p'in. Mpes ts'üequené jupj, jas pjütpjüt' way tjemey.

Yupj tjaman Jesús judío noypan nt'a.

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³Yupj tjaman Jesús sacerdote* más püné nt'a. Sacerdote noypan pjü way 'a jis tjimyula ne'aj. Co'müypan* ne'aj tyatja wa, Moisés* popel sin 'yüsa lajay ne'aj tyatja wa. ⁵⁴Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Ne'as tjemey wa jupj sacerdote más püné wo nt'a. Tjüwüçj mo'o wama tjemey jupj. 'Etjele militarpan nepénowa jilal. 'Awa süfsetsja.

⁵⁵Ne'aj jatja watsja sacerdote* noypan. Ne'aj jatja watsja judiopan* jis jepapan. Yupj 'a mulú jajütütsja judiopan. Yupj pjü la tjü'üy tjunuc pjacj malala mveles Jesús po'ó. Po quelel javeleptsja 'üçj cus la tül jupj. Quelel ja'ünantsja jupj. Newa pjü tjunuc Jesús malala la tjihi tulucj. ⁵⁶Pülicj tjiquil la tsuwil Jesús po'ó. Tjowelepj Jesús malala la tjihi. Newa nin ma nin p'iyá tjowelepj. Mpes jepapan ma polel cus tül Jesús yupj tjowelepj mpes. Pjaní p'in t'ya tjevele mpes, ma polel cus tül jupj. ⁵⁷Locopyaya la p'a tjiquil yupj jis walap'a'a la tsuwil Jesús po'ó. Tjowelepj:

58—Cupj tjepjya'auecj Jesús malala tjevele. Tjevele: ‘Gente p'in jas tjüjünsüpj Dios wo*. Napj ca jas mojoy. Ts'ac' cont'e na, napj t'üç' ca jas müjünsü njiswá. Gente tulucj ca jas müjünsüçj’ —nin tjowelepj.

59 Newa nin ma nin p'iyá tjowelepj ninana tjowelepj.

60 Niná tjowelepj na, sacerdote* más püné tüwütüwú toñica. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma ca qjuis lal mvelen ncu t'üç' way nin tjevelen? Yupj javalepj malala tjevelen jipj.

61 Jesús ma wola tjevele. Lyájasa tóñicatsja. Sacerdote* más püné la tji'yüya njiswá:

—¿Ncu jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj? ¿Ncu Dios Jatjam jipj? Dios pasal 'üsüs way jupj.

62 Jesús wola tjevele:

—Nin napj. Nun ca nucú napj t'üç' way velé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jyawca na ca nus nucú napj ca mo'os Dios li'inyampe. Ne'aj ca mo'os, ncupj 'a mulú ca müjü'lüçj. Dios pajal jas tjiyocj pjü jilal. Nun ca nucú napj ncuwis nosis nt'a mol mpes —nin tjevele Jesús.

63 Jupj nin tjevele na, sacerdote* más püné la tücüeme jupj jas quip. Judiopan* nin lajay p'a wa malala vele na Dios po'ó. Tjevele:

—iMa qjuisas la p'a mvelecj Jesús malala nyuca la tjiyi! iNasa t'üç'!

64 Nun tlapja'aqué pajal malala tjevele Jesús. ¿Ncu pajal malala la tjiyi Jesús?

Pjü way tjowelepj malala la tjiyi. Tjowelepj más 'üçj mü'lü'nacj jupj.

65 Nin tjowelepj na, nepénowa cus tuputs' Jesús wola po'ó. Pülül mpes tsupapj Jesús jun. Yupj jis mas sa lototsja, jüp'üy po'o tül jupj. Tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen, ¿pjacj wyala po'ó tyüla? iDios ca jin mü'lüsü la mijis!

Malala tjowelepj, mpes la tjüpüts'ün jupj lal. Sacerdote* militarpan Jesús lal tjiil, mo'o la süp.

Pedro tjevele ma cus tecyóñicatsja Jesús.

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

66 Pedro já'asatsja custjay wosis t'asiyú tjüwtüçj mo'ó. Ne'aj tjá'asa na, tsjüçjüim ne'aj tjac' wa. Sacerdote* más püné jomázotsja jupj.

67 Pedro 'awa süssetsja custjay. Tsjüçjüim niná jus tjinyuca jupj, püs way jus tjinyúcatsja. Tjevele:

—Jipj cus tecyoötsja wa Jesús, Jesús Nazaret mpe 'esepj.

68 Pedro tsyüpünű.

—Nin tulucj —tjevele—. Ma nin 'yüsa tsjan mpes nin velen jipj.

Tjemey tjüwücj jun vilicj nt'a. Castlyaj cocoy la tipiya quinam.

69 Ne'aj toñca na, tsjücjüüm jus tjinyuca ne'aj. Tjevele yupj jilal ne'aj:

—Niná Jesús discipulopan* popa.

70 Pedro niswa tsyüpünű.

Yacaya ne'aj p'in lejeñ tjowelepj:

—T'üç' way jipj jupj discipulopan* popa. Galilea mpe 'esepj wa jipj.

71 Pedro tjevele:

—Dios 'üçj ca ncapj ntüüs napj li tsuwil. Yom niná ma si nuc. T'üç' way velé napj.

72 Nin tjevele na castlyaj cocoy la tipiya niswá, lama quinam. Mpes Pedro jola tepyala Jesús tjevelá: "Jipj p'iýá ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la pjaní p'in la tipiya na, la con ca mvelen ma nus nyuc." Mpes Pedro pasal la tipiya, pajal 'aplijílatsja jupj.

Tjaman Jesús Pilato nt'a.

(Mateo 27.1-2, 11-31; Lucas 23.1-5, 13-25; Juan 18.28-19.16)

15

1 Yaya pajal püstpaj pjü way judiopan* jis jepapan 'a jis tjimyula, yupj nepenowá sacerdote* noypa, nepénowa co'müypa*, nepénowa Moisés* popel sin 'yüsa lajay, nepénowa p'a wa jepapan judiopan sin popé. Tjüjütütj tsjan ca la mijicj Jesús lal. Jupj mos tsupajp. Tjaman jupj Pilato nt'a. Pilato jepa püné auxiliar waytsja jupj. Románotsja* jupj, judío tulucj. **2** Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu judiopan* jis jepa püné jipj?

Jesús wola tjevele:

—Nin napj.

3 Sacerdote* noypa tjet' tjowelepj Jesús po'ó jepa romano* wolap'a'. Tjowelepj la pütlücj malala la tjihi jupj. **4** Mpes Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu ma quelel qjuis wala velen ncu t'üç' malala la tjejay, yupj javelepj jinwá? Javelepj jipj la pütlücj malala la tjejay.

5 Jesús newa ma lal tjevele jupj. Pilato pasal nin jólatsja tsjan mpes Jesús ma tjevele.

6 Pilato janmacj jas tjejyama yom pjaní cawilta mpe fiesta niná tepyala na. Judiopan* janmacj la t'apj pjacj pje'á nyacas cawilta mpe.

7 Cawilta mo'o já'asatsja yom malala la tijjá, Barrabás lotsja jupj. Jupj jepa püné lal la tapalan sin popa watsja. La tapalan na, jis tjü'ünan

la p'a. Nin mpes jájtatsja quinam cawilta mo'ó. ⁸Judiopan Pilato wo nt'a 'a jis tjimyula, tjl quinam Pilato nt'a, tjowelepj:

—Janmacj se jam yom pjaní cawilta mpe fiesta tepyala na. Qjuisas nin lejay quinam.

⁹Pilato jis la tji'yüya:

—¿Ncu jisas se jam judiopan* jis jepa?

¹⁰Pilato seletsja sacerdote* noypan tjejyamaätsja Jesús lal. Seletsja nin mpes tucuman jupj. Jisastsja Pilato ca cus ntüls. ¹¹Sacerdote noypan NASA tjowelepj 'a jis tjimyula jis lal. Tjowelepj pajal malala Jesús. Más 'üçj la mon ca jas majamas Barrabás, tjowelepj. Mpes nin la tjomon.

¹²Pilato tjevele:

—¿Tsjan jyas napj lejay yom niná lal? Nun welé jupj p'iyá judiopan* jis jepa püné.

¹³Yümüçj tjowelepj:

—iCruz* po'o tjevyala, mpa'is jupj!

¹⁴Pilato jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes? Ma malala la tiji.

Más yümüçj tjowelepj:

—iCruz* po'o tjevyala, mpa'is jupj!

¹⁵Pilato jostsja yupj ma ca ts'i mi'inacj. Mpes jas tjejyama Barrabás cawilta mpe. Tijiyü'ta jupj militarpan jilal mo'o nsüpüçj Jesús. Tijiyü'ta cruz* po'o mvalacj, la 'ünan.

Yupj cruz po'o tjovalapj Jesús, tepe'e jupj.

(Mateo 27.32-56; Lucas 23.26-49; Juan 19.17-30)

¹⁶Niná tijiyü'ta na, militarpan tjaman Jesús Pilato wo nt'a. Wama tjl. Pilato wo Pretorio lotsja. Pünetsja pajal. Tjowelepj jis la cuwis wa la p'a wa militarpan Pilato wo nt'a tsji' la tajaytsja. ¹⁷Jas tjüwü'lün Jesús militar jas quip je mpes. Nin la tajay la pjüts'ün jupj mpes. Pülül je jepa jas quip jin jústatsja. Yo pjwel jam jus tjulujupj jay pjucj po'o la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona* jay tjá'asatsja jinwá. ¹⁸Tjowelepj:

—iQjuisas 'üçj jyas mpiü'üm! iJipj jepa püné judiopan* jilal!

Pajal la tjüpüts'ün jupj mpes.

¹⁹La püllüçj Jesús jay süptsja tjacaj mpes. La püllüçj cus tuputs! Jesús wola po'ó. Yupj jis tic' mpes tijiyünsüni. Nin lajay jepapan jilal, mop'in ma topon jépatsja jupj. ²⁰T'üçj la tjüpüts'ün na, jas tjü'lipj pülül je. Jas tütüüipap jupj jas quip mpes. Pje'á tjaman jupj la valas jupj cruz* po'ó.

²¹Jümüçj nt'a jiltsja na, yom pjaní ntji'lii yupj. Jupj nasa way jactsja Jerusalén nt'a jupj tüpü'lü mpe. Jis wa pjaní pjaní lejeëi mpe tjac' jupj. Simón lotsja jupj. Cirene mpe 'eseptsja. Jupj ne Alejandro popay, Rufo popay wa jupj. Militarpan tjüjütütj Simón ntjamas cruzus*.

²²Nin la tjajay na, tjaman Jesús Gólgota nt'a. "Gólgota" mpes 'ücj la veles "Jay Pjucj Cjüele" cupj qjuis tin. ²³Uva 'üsü tja'ayapj Jesús lo müs. Uva 'üsü mirra* la süpjütsja, pajal nepé vyaja lo ts'uc. Jesús jus nleya leméliyu la süpjütsja, ne ma tjümü'lü. ²⁴Cruz* po'o tjovalapj jupj. Militarpan jisastsja Jesús jas quip. Mpes tjepljañ tjunuc pjacj nta'es jupj jas quip.

²⁵Las nueve na, püstapj, cruz* po'o tjovalapj jupj. ²⁶Nasa tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Tapac:

NINÁ JEPÁ JUDIOPAN JILAL.

²⁷Yupj tjovalapj wa pequepan mät'eya p'a wa cruzus* po'ó. Pjaní way tjovalapj Jesús li'inyampe. La p'a wa tjovalapj Jesús nancupwepe.

²⁸Dios Popel tjevele niná ca nin mpalas. Tjevele: "Yupj yólatsja jupj malálatsja, malala lajay jinwá". Nin tepyala quinam. ²⁹Judiopan* nepénowa cruz toñca jin tjil. Malala tjowelepj Jesús po'ó. Yupj sey pjucj la süpjüntsja jupj mpes. Ma topón 'üsüstsja jupj. Jupj lal tjowelepj:

—Jipj tjevelen ca jas mojoyen Dios wo*. Ts'ac' cont'e na ca jas müjünsün niswá, nin tjevelen. ³⁰Mpes, ipalá was cruz* mpe! iCyapj tjeplya'sa jipj p'iyá!

³¹Sacerdote* noypan yuwá tjowelepj. La tjüpüjüts'ün wa Jesús po'ó. Nin p'iyá la tjajay wa Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Tjowelepj:

—Jis capj tjeplya'sa la p'a wa. Ma polel cus la p'acj jupj p'iyá. ³²Jupj vele jupj p'iyá niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jupj vele Jepa jupj israelpan* jilal. Qjuisas palá ncuwim cruz* mpe, ca nucucj ncupj. Jupj nin la qjuijis, cupj cüponecj catsja jupj mpes —nin tjowelepj.

Pequepan cruz* po'o lejeëtsja pasal malala tjowelepj wa Jesús lal.

³³Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, püste tepyala pjü nosis nt'a. Hora cont'e mpes püstetsja. ³⁴Las tres na Jesús yümüçj tjevele:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Cupj qjuis tin mpes velecj: "Napj Ndios, napj Ndios, étsjan mpes 'os tjay jipj?")

³⁵La p'a wa ne'aj p'in tjelejeëtsja. Tjepjyacañ na jupj tjevelá, ma sin tjil'yüsa jupj tjevelá. Nepénowa yupj sin popa tjowelepj:

—Tjapja'aqué. Jupj jos Elías* ncuwim cus la p'acj jupj.

³⁶Yom pjaní ts'üequené, esponja* teque'e. Mo'o ts'yuca uva 'üsü 'ona mpes. Esponja yo jay tsyu'pa, viyá tecyacaná Jesús lo müs. Tjevele:

*Pü'lül p'omp'om jálatsja Dios wo mo'ó. Nayapé
palavin la tücüeme. (San Marcos 15.38)*

—'Ücj quinam. Ma ca p'a la müjí. Ca nucucj ncu Elías* jac' palá nt'anques jupj cruz* mpe.

³⁷ Jesú斯 yümiücj tjevele, tepe'e jupj. ³⁸ Pü'lül p'omp'om jálatsja Dios wo* mo'ó, pü'lül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jesú斯 tepe'e na, nayapé palavin la tücüeme. Jas tüpwes la tücüeme jupj. ³⁹ Jepa militar tóncatsja Jesú斯 wolap'a'á. Jupj tjapjaca wa Jesú斯 yümiücj tjevele na. Tjinyuca 'oyn nyuca tepe'e jupj. Mpes tjevele:

—T'üç' way yom niná Dios Jatjam waytsja.

⁴⁰ Nequem nepénowa campa way 'in lejeñtsja, tjunuc tepyalá. Pjaní wa María lotsja, Magdalá mpe 'eseptsja. P'a wa María ló watsja. Jupj

Jacobo jamaytsja, José jamay watsja. Jacobo niná “Jacobo pjyapja” tjowelepj yupj. Quepj p'a wa ne'aj Salomé lotsja. ⁴¹ Nequem nenem cus tocoňtsja Jesús Galilea po'o tjuwine na. Yupj tjojon yupj mpes, 'üçj la tjajay wa yupj tüpü'ü nt'a. Nequem la p'a wa pülcüj lejeňtsja wa ne'aj. Nasa tjiquil wa Jesús lal Jerusalén nt'a.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesús.

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁴²Nin jawas pjü 'üçj la tjajay ya mpes, ya ma ca tsji' la mijicj. Sábado* nsem yayá. T'awaná tepyala quinam, ⁴³mpes José tjac' quinam. Arimatea mpe 'eseptsja yupj. Jupj judiopan* jis jepapan popa watsja. Püné waytsja yupj jis lal. Jostsja wa Dios leñ way müjü'lüs ca nosis nt'a. Ma lecj tjevertsja Pilato lal. Mpes tjemey Pilato nt'a, la tjemyona Jesús jüp'üy la toc. ⁴⁴Pilato ma seletsja pasal leñ way tepe'e Jesús. Mpes tjiyyü'ta la cuwis jepa militar. La tji'yüya ncu nasa tepe'e yupj. ⁴⁵Jepa militar tjevele nasa tepe'e. Mpes Pilato tjevele José 'üçj la ta'es Jesús jüp'üy.

⁴⁶Mpes José pütlü pje jaylacj la tjihi. Palá t'e'enca Jesús jüp'üy, jas tjivyü'ünü. Tipyünta Jesús jüp'üy pe jul mo'ó, neven nt'a, tepe'e 'üçj la püntüs nt'a. Püna p'in tjiyyü'ta la toc jomwen jul, tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan*. Jesús jüp'üy ne'aj tipyünta na, pe pones jas tentené, jun t'yo'na jomwen jul. ⁴⁷Nequemmát'eya tjunuc ca'a jas tipyünta Jesús jüp'üy. Pjaní wa María, Magdalá mpe 'esepj. La p'a wa María ló watsja, José jamay.

Jesús jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá.

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

16 ¹Sábado* tecyawaja na, nequem cónt'eya pjü 'üçj la tjajay. Lo pajal 'üsüs way cjumsu jaylacj la tjajay. Quelel sa cjololtsja Jesús jüp'üy 'üsüs la cjumsus. Pjaní wa María, Magdalá mpe 'eseptsja. La p'a wa María ló watsja, yupj Jacobo jamay. La p'a wa Salomé ló waytsja. ²Domingo na tjl Jesús jüp'üy pü'ütsja nt'a. Pajal püstaptsha, tjejyawca na p'in tjl. ³Yuwá jis la tjiü'üy: “Jomwen jul nt'a, ḷpjacj ca jas ntentenes pe pones, 'üçj wama leque?”

⁴Ne'as tjl na, tjunuc jun vilicj jun cjol quinam. Pe pajal pünetsja nasa t'üçj jas tentené tepyala. ⁵Pe jul wama tjl na, jus tjunuc tjamacjas. Yupj jas quip pje waytsja, cámpatsja. Tjá'asa yupj li'inyampe. Pasal lacj jeyaptsja yupj. ⁶Tjamacjas tjevele:

—Po ma locj tneyá. Napj selé nun lo palá Jesús jüp'üy, jupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Nasa tjovalapj jupj cruz* po'ó, tepe'e. iJas tjiyünsa, nyucunú tepyala niswá! Jupj leñ qui'á. Tjunucú jupj tüpü'ü nt'a. Leñ. ⁷Lowa Pedro nt'a, jupj discipulopan* la p'a wa nt'a wa. Jilal mvelé: 'Jesús mwalá way jama nun jilal Galilea nt'a. Ne'aj ca jus nucú. Niná nun jilal tjevele jupj nawaja'a.'

⁸Mpes nequem nenem leñ way tjal pe jul mpe. Pasal ticyüçüyüñ, lacj tneyaptsja mpes. Tjal na, ma tjowelepj la p'a jilal lacj tneyaptsja mpes.

Jesús lay tepyala María lal.

(Juan 20.11-18)

⁹Domingo na Jesús jas tjiyünsa, tüpü'ü niswá. Mwalá way lay tepyala María Magdalena lal. Püna lapanenpan siéteya tapatja jupj jos mo'ó. Jesús pje'á lis ts'iya yupj, mpes tji'yü'sa jupj. Nin tepyala püná. ¹⁰Quina María tjemey Jesús discipulopan* nt'a. Yupj 'aplilija way tjátjatsja, la tupuyuptsja. María tjevele yupj jilal Jesús lay tepyala jupj nt'a. ¹¹Tjevele Jesús nyucunú niswá, nasa jus tjinyuca, tjevele. Yupj ma topon.

Jesús discipulopan mát'eya jilal lay tepyala.

(Lucas 24.13-35)

¹²Yacjaya Jesús discipulopan* mát'eya jilal lay tepyala wa. Yupj tjelyawuňtsja jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a. P'a casá jústatsja jupj, yupj jus tjunuc na. ¹³Discipulopan nenem tjal la p'a discipulopan nt'a. Tjowelepj yupj jilal Jesús lay jis tepyala. Ma wa topon yupj tjowelepj.

Jesús tjevele jupj discipulopan jilal yupj ca mal pjü nosis nt'a jupj mpes.

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴Yacjaya Jesús lay jis tepyala jupj apostolpan* once jilal. Yupj 'a mulú jalatsja jupj lay jis tepyala na. La p'a wa nasa tjowelepj yupj jilal yupj jus tjunuc Jesús. Nasa jas tjiyünsa, nyucunú niswá, tjowelepj. Newa ma topon. Mpes Jesús yupj jilal tjevele malálatsja ma nin topon yupj tjowelepj. Tjevele malálatsja ma wa quelel japontsja. ¹⁵Tjevele yupj jilal: "Lowa nun pjü nosis casá. Tjowelé pjü jis walap'a'á Dios pajal 'üsüs la tjihi gente mpes. ¹⁶Püliücj ca mponecj napj lal nun welé mpes. Napj lal japon ca bautizar* jis mpalas. Nin lajay 'üsüs ca mpatjam Dios lal. Ma japon, Dios ca jis capj ntüliüs malala lajay

mpes. ¹⁷Napj lal japon ca 'üsüs la mijicj, gente p'in ma polel lajay jinwá. Mpes la p'a ca jus nlayecj Dios jis capj cyoñca. Ca 'üçj pje'á la nts'iyacj lapanenpan. Nin ca 'üçj la mijicj napj nlá ca mvelecj mpes. Ca polel mvelecj la p'a jis tin, yupj p'iyá ma sin 'yüsa la veles. ¹⁸Ca polel nt'anquecj lotsjim. Veneno myü'üñ na, ma nca'liñ ca. Yupj po la mo'ot'ecj ca malala jisas sey pjucj, ca jis mü'ü'süs yupj. Niná pjü lajay mpes la p'a ca jus nlayecj Dios jis capj cyoñca."

Dios tjemyana Jesús jupj pü'ü nt'a.

(Lucas 24.50-53)

¹⁹Qjuis Jepa Jesús t'üç' jilal tjevele na, Dios jas tjemyana jupj tsjun po'ó. 'Etjele jupj Dios li'inyampe. ²⁰Jupj discipulopan* tjil jun ta'á, la p'a jis walap'a'a tjowelepj Jesús 'üsüs la tjihi. Qjuis Jepa Jesús jis capj tjep'ya'sa. Mpes 'üsüs la tjajay, gente p'in ma polel lajay jinwá. Mpes la p'a jus nlay t'üç' way tjowelepj yupj Dios tjevelá.

Lucas papel tepyaca Jesucristo po'ó

Süs wa la tjiji Lucas Teófilo lal.

1 ¹⁻³Don Teófilo mpes:

Qjuis catjampan nepénowa Jesucristo cus tocoñ, jupj nosis mo'o tjuwine na. Yupj tjunuc jupj la tijijá. Yupj tjepyyacañ jupj tjevelá. Jupj jomozopan waytsja yupj, ne p'a jilal tjowelepj Dios tjevelá. Locopyaya tjowelepj wa cupj qjuilal pjü tepyalá. Mpes cupj sin popa pülicj queel japactsja Jesucristo la tijijá qjuis catjampan tjunuc. Napj nin p'iyá queel pyactsja. Pajal püs way, tülü way la tji'yüy, nin tji'yüsa pjü tepyalá. Mpes quina 'ticj napj lal pjü pyac. Pjaní pjaní ca mpac, mpes ca jin mü'üsüs jipj. 'Üsüs way jipj pajal. ⁴La p'a jin tji'yüsa la tjajay wa Jesucristo po'ó; napj pyac mpes jipj ca jus nlayen t'üç' way nin tepyala.

Ángel lay tepyala Zacarías nt'a.

⁵Püna Herodes jepa más püné waytsja Judea nt'a. Jupj tüpü'ü na, yom Zacarías ló sacerdote* waytsja Dios wo* nt'a. Sacerdotepan pülicj tapatja. Lovin nepénowa yupj sin popé 'a mulú tsji' la tjajay, locopyaya p'a wa tsji' la tjajay. Newa nepénowa tsji' la tjajay lovin. Zacarías tsji' ljitsja jilal Abías lotsja, yupj 'a mulú tsji' la tjajay na. Zacarías jats'om Elisabet lotsja. Elisabet Aarón püna tüpü'ü popa p'iyatsja püs naya tüpü'ü jupj. (Aarón sacerdote waytsja 'ots'ipj. Sacerdote mwalá waytsja jupj.) ⁶Zacarías, Elisabet, manas 'üsüs waytsja Dios lal. Malala tulucj. Lovin pjü la tjajay yupj jis Jepa Dios tjiyyü'tá jupj Popel mo'ó. ⁷Newa sin popa cjuwá yupj. Elisabet cjuwá tsjicj way lovin; manas co'miüy waytsja yupj quinam.

⁸P'a jyawca na, niyom Zacarías tsji' líjitsja jilal tsji' la tjajay Dios wo* nt'a, ne Zacarías tsji' la tjihi wa yupj jis lal. ⁹Sacerdotepan* lovin papel la t'apj, niná papel mo'ó tjowelepj tsjan 'üçj la mijicj tsji' la tjajay na. Pjaní pjaní la t'apj yupj. Nin jawas nin la tjajay na, pjaní way la t'ya Zacarías. Jupj papel tjevele yupj Dios wo mo'ó ca mim, ts'ülüç' 'üsüs cjumsu ca mü'lümüs ne'aj. Lovin nin la tjajay Dios mpes.

¹⁰Zacarías ts'ülüç' 'yümatsja na, gente pajal pülcüp pje'á tjelejeň ne'aj. Dios lal la montsja yupj. ¹¹Wa mo'ó Zacarías toïca nt'a ángel* lay tepyala yupj nt'a. Dios jas tjejyama ángel niná la veles Zacarías lal. Mesa Zacarías 'yüma nt'a, li'inyampe toïca ángel. ¹²Zacarías ma seletsja tsjan la qjuijis ángel tjinyuca na. Pajal lecj tjejyá yupj. ¹³Mpes ángel tjevele yupj lal:

—Po ma lecj tjejyá. Dios lal le montsja yupj ca mya 'as. Jets'om Elisabet yom tsjicj ca popa nsem. Tjac' na, Juan ló nt'as yupj. ¹⁴Pajal ca 'üçj jyas nsem jipj; gente pülcüp 'üçj jisas nsem wa jetjam tjac' mpes. ¹⁵Cupj qjuis Jepa Dios ca mveles yupj püné. Lovin uva 'üsü ma ca mü'lüm yupj, guaro ma wa ca mü'lüm. Ma tjemya'na na custjay, Dios Cjües yupj jos mo'o ca mpü'lüm. Dios Cjües jyü'ta jin ca la mijis yupj. ¹⁶Nin mpes jetjam vele na Dios po'ó, israelpan* pülcüp po ca jisas nsem yupj jis Jepa Dios, ne ca cus ncoïncocj yupj.

¹⁷Ángel* tjevele wa:

—Jetjam ca mwalá mim qjuis Jepa Dios jama nt'a. 'Üçj ca 'üsüs la mijis Dios mpes, Elías* jinwá. Püna Dios Cjües cus tjepl'ya'sa Elías, mpes pajal 'üsüs la tjihi. Nin p'iyá ca nsem jetjam lal. Jetjam ca sin mü'lüsü lis mijis, mpes jis papay ca quelel lis mijicj sejatjampan niswá. Nin mpes wa malala lajay ca cü'lüsü 'ots'ipj. Yupj ne ma lajaysja Dios tjevelá püna p'in. 'üsüs witjacj jinwá ca yola nsem yupj quinam. Jetjam ca nin la mijis. Mpes qjuis Jepa Dios jac' na, nepénowa 'üçj ca cus ncoïncocj yupj —nin tjevele ángel* Zacarías lal.

¹⁸Zacarías tjevele ángel* lal:

—Pajal co'müy napj. Nats'om co'müy wa yupj. ¿'Onin ne ca jus nley napj ncu t'üç' velen jipj?

¹⁹Ángel* wola tjevele:

—Gabriel napj. Lovin Dios wolap'a'a jüs napj, nin mpes ca jus nlayen t'üç' velé napj. Jupj nin tjejyama jipj nt'a. Nin tjejyama la veles 'üsüs ca mya palas. ²⁰Newa jipj ma tepyon napj tjevelé, mpes lyájasa ca nsem jipj quinam. Ma ca polel mvelen nsem jipj. Napj tjevelé jin tepyala na, niswa ca 'üçj mvelen nsem. Dios jos na ca pjü mpalas napj tjevelé jin —nin tjevele ángel* yupj lal.

²¹ La p'a witjacj pje'á la tjunuc Dios wo* nt'a. La tjunuctsja Zacarías pje'á ncalas. Po yólatsja ma pje'á tjac' mpes. ²²Tjac' na, ma polel véletsja jupj. Nin mpes yupj jus nlaytsja Dios la tiji Zacarías 'üçj tijinyuca Dios jas tji'yüsa la tiji, Dios wo mo'ó tóricatsja na. Jus nlaytsja nin mpes ma polel véletsja. Newa ma polel tjevele, mpes lovin la seña tjevele p'in.

²³P'a jawas Zacarías t'üçj tsjil' la tiji ne'aj. Wo nt'a tjemey jupj. ²⁴T'üçj tepyala ángel* tjevelá. Jats'om jupj ts'uyupj jana tepyala jupj, mpes mes cíñquiya wo nt'a tjá'asa. Tjevele: ²⁵"Nejepa Dios ncapj tjepl'ya'sa. Malala ntepalá po jólatsja jupj. Püna la p'a wa yólatsja malala napj, tsjicj cjuwatsja mpes. Ma ca nin yola quinam."

Ángel María nt'a tjemey.

²⁶Elisabet mes séisiya way tjá'asa na, Dios jas tjejyama jupj ángel* Nazaret nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ángel jupj p'iyatsja ni, Gabriel ló. ²⁷Dios jas tjejyama jupj la veles tsjüçjüim lal. Tsjüçjüim María lotsja. Lovin ma yom lal tjuwine jupj. Ma tadowaya custjay. Tjevele p'a jawas José lal ca mwayim. José David* popa p'iyá, püs naya tüpü'ü jupj. (David israelpan* jis jépatsja pajal püna.)

²⁸María nt'a tjac' jupj, ángel*. Tjevele:

—i'Üçj jyas t'as! Po 'üsüs la tiji Dios jipj mpes, jupj ne jipj Jepa Püné. Cyapj cyoñica jupj. Más 'üsüs 'e tepalá pjü nequem jis tepyala lal.

²⁹Ángel* vele tlapjaca na, po lapj nyuca jólatsja María. Ma seletsja jupj tsjan mpes nin tjevele jupj.

³⁰Mpes ángel* tjevele jupj lal:

—iPo ma lecj tjejyá! Dios po 'üsüs way liji jipj mpes. ³¹Way tsjicj ca ma'ajam jipj. Yom tsjicj ca ma'nun. Jesús ló ca la nt'an jupj. ³²Püné nsem jupj. Dios Jatjam ló nsem jupj. Jupj David* popa p'iyá, püs naya mpüü'üm. David tjiyü'ta nt'a ca müjü'lüs jupj. Qjuis Jepa Dios ca ma'ayas müjü'lüs. ³³Israelpan* ca jis müjü'lüs lovin. Lovin ca Jepa nsem jupj.

³⁴María tjevele ángel* lal:

—¿'Onin ne nin mpalas? Mvayum tulucj.

³⁵Ángel* wola tjevele:

—Dios Cjües ncuwim jipj nt'a, ca cyapj mp'a'sas. Dios más püné pjü jis lal. Jupj 'üsüs liji gente p'in ma polel lajaj jin. P'a nequem jin tulucj ca nsem jipj lal. Jupj püné mpes ca nin nsem la p'in. Jipj lejaj mpes tulucj ca nin nsem. Mpes jipj tsjicj Dios juts'a'á ca nsem. Dios Jatjam ló ca nsem jupj.

36"Jemapj Elisabet yom tsjicj ca ma'nus wa jupj. Co'müy way jupj, mop'in nin. La p'a javeleptsja ma tsjicj way já'asa jupj lovin; nin tulucj jupj quinam. Mes séisiya nas tsjicj já'asa jupj. **37**Cjuwá tsjan ma 'ücj la qjuijis Dios.

38María wola tjevele:

—Mwü. Dios ni jütüta. Jipj tjevelen jin ca nsem napj lal.
T'ücj tjevele na tjemey ángel* jupj mpe.

Elisabet nt'a tjemey María.

39Ístaway María 'ücj la tiji quelel jámatsja mpes, ne leñ way joc' mo'o tjemey pülücj patja nt'a, Judea mo'ó. María tjemey tjinyuca ncu t'ücj tjevele ángel* jomapj po'ó. **40**Zacarías wo wama tjemey. Süs wa la tiji jomapj Elisabet lal. **41**Jupj María vele tlapjaca na, way tsjicj Elisabet col mo'o já'asa ntolo jupj. Dios Cjües tjac' wa Elisabet nt'a, cus ttep'ya'sa t'ücj la veles Dios mpes.

Dios mpes tjevele Elisabet.

42'Ücj jostsja mpes yümücj tjevele niná:

—Dios más 'ücj jyas la tiji pjü nequem jis lal. Jipj tsjicj way cyol mo'o já'asa 'ücj jos la tiji wa Dios. **43**Pajal 'üsüs ntepalá, napj Nejepa jamay la nuc tjac' napj nt'a. **44**Nin mpes jipj napj lal tjevelen na, tsjicj ncol mo'o já'asa ntolo jupj, 'ücj jostsja mpes. **45**Jipj tepyon ángel* tjevelá Dios mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Tepyon t'ücj ca mpalas jupj tjevelá, mpes 'ücj jyas la tiji jupj.

Dios mpes tjevele María.

46María wola tjevele:

“Napj nola pajal püné way napj Nejepa Dios.

47Po 'ücj najas Dios mpes. Jupj ca la mijis
napj 'ücj ca mpü'üs jupj nt'a.

48Jomozo way napj. Po jólatsja jupj
pajal tsjicj way napj, püné tulucj.

'üsüs la tiji napj mpes. Nin mpes pjü way
locopyaya patja ca mvelecj Dios 'ücj najas
la tiji.

49Pajal jas tjiyocj Dios. Pajal 'üsüs la tiji
napj mpes, jupj pajal püné mpes.
Ncapj ttep'ya'sa.

Lovin ma malala nyuca liji jupj.

Lovin 'üsüs way p'in liji.

50 Jupj quelel jis capj p'ya'sa jupj lal japon.

Püna tapatja jilal nin p'iyá la tjiji,

p'a jawas ca mpatjam jilal nin p'iyá ca la mijis.

Yupj salejepj Dios ca jis capj ntüliüs malala lajay.

51 Jupj pajal 'üsüs la tjiji, jupj pajal jas tjiyocj mpes.

Na'aj la tecyoje püné jin yola witjacj.

52 Jepapan nepénowa tsjicj way yupj la tjiji jupj,

mpes ma jajütütj jis tepyala.

P'a witjacj tsjicj waytsja yupj yas nam,

püné way yupj la tjiji jupj.

53 Nepénowa vecj cya'liñ, mpes Dios se 'aya

tsjan 'üsüs. Jis col pit'a se palá yupj.

P'a wa pülicj jatatj, mpes 'aya secj sin jyama.

54 Jis capj tjepl'ya'sa israelpan*,

yupj ne jupj jomozopan.

Lovin ma jo' pe'e jupj tjevelá yupj jis lal

pajal püna.

Tjevele ca jis capj mp'a'sas, ne nin.

55 Nin tjevele jupj püna tapatja jis lal,

cupj ne yupj sin popa.

Nin tjevele Abraham* lal, jupj ts'uyupj sin popa locopyaya

tapatja jis lal 'ots'ipj",

nin tjevele María.

56 Mes cont'e ne'aj tüpiü'i María Elisabet wo nt'a. Locopyaya jupj wo nt'a tjemey niswá.

Juan el Bautista tjac!

57 Pülicj tjejyawca na Elisabet quelel myá'natsja tsjicj way, ne yom tsjicj tjemya'na jupj. **58** Ne'aj patja 'ücj jisastsja pajal Elisabet 'ücj jostsja mpes. Nin p'iyá 'ücj jisastsja wa jupj jüpuülicpan. Jus nlay Dios pajal cus tjepl'ya'sa jupj. **59** Tsjicj ts'ac' ocho tepyala na, tjiquil cus la coñ yom tsjicj, pjoloc' tsjicj t'asiyú t'ü na. Dios Popel jis tjiyyü'ta israelpan* ca nin la mijicj niyom tsjictjacj jis lal ts'ac' ocho jis tepyala na, ne nin la tajay lovin. Yupj quelel tsjicj ló la t'apj 'ots'ipj. Zacarías ló quelel la t'apj yupj tsjicj mpes, popay jinwá. **60** Jamay ma jostsja nin ló nsem. Jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Juan ló nsem jupj.

61 Yupj tjowelepj jupj lal:

—¿Tsjan mpes nin? Nin jis lá tulucj jipj pyülüçpan pjü, jipj vyasaspan ma nin jis lá way yupj.

62 Mpes la seña lal tjowelepj tsjicj popay lal. La tjü'üy 'oyn jostsja ló la t'apj yupj. **63** Mpes tabla tsjicj la tjemyona la pac. Tepyaca: "Juan ló jupj". Ma jus nlaytsja tsjan mpes nin la tjiji.

64 Zacarías nin la tjiji na, 'ücj vele tepyala jupj niswá, ne 'üsüs pjac tjevele jupj Dios po'ó. **65** Mpes pjü ne'aj patja pajal yólatsja Dios pajal 'üsüs la tjiji mpes; yupj yólatsja pajal püné Dios. Pjü niná tepyalá pjü yuwá tjowelepj joc' mo'ó Judea nt'a. **66** Niná tjepiyacañ na, po yólatsja tsjan mpes nin tepyala. Yupj tjowelepj: "Püné ca nsem jupj ca nacj. Pajal 'üsüs ca la mijis jupj ca nacj." T'üç' way qjuis Jepa Dios yom tsjicj niná cus tecyoňca, cus tjep'yasa pajal.

Zacarías Dios mpes tjevele.

67 Zacarías lotsja tsjicj popay. Dios Cjües tjac' Zacarías nt'a, cus tjep'yasa t'üç' la veles Dios mpes. Mpes 'ücj Dios mpes tjevele jupj. Niná tjevelá:

68 "Üsüs pjac tjowelé qjuis Jepa Dios po'ó. Israelpan* jis Dios jupj.

Cupj ne jupj si jüütä sin popé.

Malálatsja cupj püna p'in, jupj juts'a'á tuluctsja,
malala la tijicj mpes.

Perdonar la qjuis tiji quinam,
ne ca 'üsüs nsem cupj jupj lal lovin.

69 David* jupj jomozo waytsja püna.

David ncupj qjuis jepa waytsja pajal püna.

David popa pjaní qjuis tje'yaya Dios quinam. Pajal jas tjiyocj jupj. Jupj qjuis capj p'ya'sa, mpes 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal.

70 Pajal püna profetapan* tjowelepj ca nin mpalas. Yupj Dios juts'a'atsja. Dios tjevele p'iyá tjowelepj yupj.

71 Tjowelepj jupj ca qjuis capj mp'a'sas, qjuis enemigopan ma malala la qjuis mijicj ncupj.

P'a witjacj ma quelel la qjuesejay,
ma wa ca polel malala la qjuis mijicj yupj.

72 Niná Dios tjevelá püna tapatja jis lal,

cupj ne yupj sin popa p'iyá.

Tjevele ca qjuis capj mp'a'sas,
malala qjuesé palá na.

Ma jo' tepe'e tjevelá. 'Üsüs way tjevelá, t'üç' way 'üsüs ca la mijis cupj mpes, yupj tjevele jin.

⁷³ Nin tjevele Abraham* lal, yupj ne püna tüpü'á. T'üç' ca nin la mijis, tjevele yupj.

⁷⁴ Jupj ca qjuis manus qjuis enemigopan mpe,
ma ca malala qjuis mpalas.

Nin mpes 'üçj ca tsji' la mijicj cupj yupj mpes.
Ma ca lecj meyacj.

⁷⁵ Dios jos jin ca la mijicj cupj.

Lovin 'üsüs ca la mijicj, pyatjaquecj na.

Jupj qjuiyus nyuca lovin.

Pjü niná 'üsüs way ca la mijis Dios,
jupj quelel la qjuisiji mpes.

⁷⁶ Natjam tsjicj, Dios ca mveles jipj yupj profeta.

Jipj ca mvelen yupj mpes.

Pajal püné yupj pjü jis lal.

Jupj wolap'a'a ca mim, 'üçj la mijin
jupj ca mim nt'a.

⁷⁷ Jipj ca sin mü'üsüs la mijin israelpan
'onin ne 'üçj mpatjam Dios lal.

Jupj ca perdonar lis mijis
yupj malala nyuca la tjajay, mpes nin.

⁷⁸ Qjuis Dios po jola cupj mpes,
malala qjuesé palá mpes, ne

pjaní ca jas majamas qjuis capj la p'acj.
Lots'ac' jinwá yupj.

Dios pü'ü mpe ca ncuwim cupj nt'a.

⁷⁹ Gente te toñica nt'a patja

malala nyuca lajaj mpes.

Nca'liiñ ca yupj, mpes lacj jeyapj.

Yom niná Dios se jamá,

jupj ca sin 'yüsa lis mijis yupj.

Jis capj jyawca jinwá ca nsem yupj jis lal.

Ca qjuisin 'yüsa la mijis 'onin ne 'üsüs la püt'üs Dios lal",
nin tjevele Zacarías.

80Püs tepyala na Zacarías jatjam t'yüna yupj, püné tepyala. Yom 'üsüs tepyala yupj. 'Üsüs jólatsja yupj Dios jos jinwá. Wa cjuwá nt'a pú'ütsja lovin, israelpan* jis walap'a'a tjac' nas.

Jesús tjac'.

(Mateo 1.18-25)

2 ¹Jepa püné jis tjifyü'ta israelpan*. Israelpan popa tuluctsja yupj. ²Augusto lotsja yupj. Tjifyü'ta pjü way yupj si jüütä sin popé ca mal jis lá jis la pac. ³Lovin ma nin la tajay yas nam ne'aj; mwalá way nin la tajay quinam. (Nin la tajay na, Cirenio jepa auxiliar waytsja Siria mo'ó.) ⁴Mpes pjü tjl yupj jis papay, sejamay püna tapatja nt'a, jis lá jis la pac. ⁵José tjemey wa. Nazaret nepénowa patja mpe tjemey. Galilea mpe jis tjifyü'ta ne'aj Nazaret nt'a. Judea mo'o tjemey yupj, Belén nt'a tjemey, nepénowa patja nt'a. Belén nt'a tüpü'ü israelpan jis jepa David* püná. José David popa p'iyatsja, püs naya tüpü'ü yupj. ⁶María lal tjemey jis lá jis la pac ne'aj. María tjevele ca mwayim yupj lal p'a jawasa. Way tsjicj tjá'asa yupj, María, José popa tulucj. Dios Cjües 'üsüs la tiji mpes way já'asatsja yupj. ⁷Ne'aj tapatja na, Belén nt'a, way tsjicj quelel myá'natsja María, ⁸ne jatjam mwalá tjemya'na yupj. Püliül mpes jas tjivyü'ünü tsjiquis, ne caja mo'o tje'yonsa yupj, caja niná tsjutsj impestsja, vaca ne'aj jalatsja mpes. Pensión nt'a ma polel tijinañ yupj, María, José, pajal püliüçj tjiquil mpes. Nin mpes animal püliüçj sa manun nt'a tijinañ yupj.

Angelpan lay jis tepyala oveja jajamapj nt'a.

⁹Belén ne'aj p'in tapatja wa niyom p'a wa. Oveja* jajamaptsja tsjutsj lejeñ nt'a, püste naya. ¹⁰Leñ way ángel* pjaní lay tepyala yupj nt'a. Qjuis Jepa Dios jomozo way yupj. Nin mpes yupj casá po 'üsüs way tjejyawca, Dios pajal jyawca mpes. Pajal lacj tjeypaj noyomes. ¹¹Mpes ángel jis wala tjevele: "Po ma locj tjeýa nun. Napj tjacuwis la veles pajal 'üsüs tepyala quinam. Gente pajal 'üçj jisas nsem napj velé mpes. Po 'üsüs ca nsem pjü israelpan* mpes. ¹²Tsjicj tjemya'na yacraj, David* püna tüpü'ü nt'a. Tsjicj niná ca la mijis nun 'üçj ca mpatjaqué Dios lal. Qjuis Jepa yupj. Cristo yupj. Yupj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas nucopj lo p'acj. ¹³Tsjan mpes nun ca jus nlayé napj t'üç' velé: tsjicj jas tjewü'lín ca nucú caja mo'ó, vaca jalá nt'a."

¹³Leñ way püliüçj lay jis tepyala ángel* militarpan, nayapé tjiquil. Pajal püliüçj waytsja yupj. Ángel mwalá lal tjelejeñ yupj, tjowelepj pajal 'üsüs way Dios. Ninana tjowelepj:

María jatjam mwalá tjemya'na jupj. (San Lucas 2.7)

14 “Qjuisas 'üsüs mvelej Dios po'ó jupj pü'ü nt'a.

Dios 'ücj jos gente nepénowa jis lal,
mpes qjuisas wa yupj ma yola pjü mpes.”

15 Angelpan* pjü tsjun po'o tjil niswá. Tjil na, oveja* jajamapj tjowelepj:
“Mas Belén nt'a. Mas nucum tsjan tepyalá no'oj, tsjan niná Dios qjuisin
tji'yusa la tjiji angelpan popem, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.”

16 Mpes leñ way tjil. Yus tjunuc María José lal. Tsjicj tjunuc wa, caja
mo'o tüpü'ü, caja niná tsjutsjí mpestsja, vaca ne'aj jalatsja mpes. 17 Yus

tjunuc na, tjil, pjü jis lal tjowelepj angelpan* tjowelepj tsjicj po'ó. ¹⁸Pjü tjepjyacaï niyom nenem tjowelepj, pjü yólatsja yupj tjowelepj mpes. ¹⁹María lovin ma jo' tepe'e pjü way niná. Lovin 'üçj jos jola tepyala yupj niná. ²⁰Oveja* jajamapj tjil püna tyatja nt'a. Pjü tjepjyacaï mpes, pjü tjunuc mpes wa 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj pajal püné way Dios, pajal 'üsüs way yupj. Pjü tepyala ángel tjevele jin p'iyá.

Dios wo nt'a tucuman Jesúis.

²¹Tsjicj ts'ac' ocho tepyala na, yupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj. Dios Popel jis tijiyü'ta israelpan* nin la mijicj niyom tsjictjacj ts'ac' ocho se palá na, mpes nin la tajay. Nin jawas Jesúis ló la t'apj yupj, ángel* tjevele jin. Tsjicj cjuwatsja na ángel tjevele ca nin ló la nt'acj yupj.

²²P'a jawas tjil yupj, María José lal. Tsjicj tucuman Jerusalén nt'a, Dios wolap'a la 'onsos Jesúis. Püna Moisés* tijiyü'ta quepj ts'ac' cuarenta ma polel jama Dios wo nt'a, tsjicj tjemya'na na. Ts'ac' cuarenta tepyala na, ca mim, ma'ayas Dios mpes. Nin la tiji na, salá jinwá nsem quepan Dios lal. Mpes ts'ac' cuarenta t'üç' tepyala na, tjil yupj. ²³Dios wo* nt'a tucuman tsjiquis, Dios Popel tjevele mpes. Tjevele: "Mwalá popa yom way, Dios juts'a lá nsem yupj". ²⁴Animal quelel ja'ayaptsja Dios mpes. Dios Popel tijiyü'ta: "Sipipj, castucú tsjictjacj 'üçj wa ca ma'ayacj lo 'ünan Dios mpes". Nin la tajay yupj.

²⁵Ne'aj Jerusalén nt'a yom tüpü'ü Simeón ló. 'Üsüs waytsja yupj Dios lal, 'üsüs cus tecyoïca Dios. Po la tjinyuca Dios ca jas majamas Yom pjaní yupj nt'a jis capj la p'acj israelpan*. Dios Cjües Simeón cus tecyoïca. ²⁶Dios Cjües jas tji'yüsa la tiji yupj la müjüsüm ca niná Jepa Püné Dios se jamatsja. Ma ca mpa'is yupj, ma jus tjinyuca na p'in. ²⁷Nin jawas Dios wo* nt'a tjemey yupj; Dios Cjües tijiyü'ta ca nin la mijis. Ne'aj Jesúis jamay, popay tucuman tsjiquis. Ne'aj tjil, Dios Popel tijiyü'ta jin la mijicj tsjicj mpes. Ne'aj tyatja na, ²⁸Simeón tsjicj tjemya'na. 'Üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

²⁹"Napj Nejepa, napj jipj myozo,

'üçj jipj nt'a jum quinam.

Jipj tjevelen jin la tjejay jipj,

mpes ma nola quinam.

³⁰Nan mpes jus tjinyuc niná jipj jas tjejyam

qjuis capj la p'acj, 'üçj qjuis la püt'üs jipj lal.

³¹Pjü jis walap'a 'üçj la tjejay niná.

32 Jaw jinwá ca nsem jupj israelpan tulucj jilal.

Sin mül'üsüs la mijis ca Dios po'ó.

Más püné ca la mijis ncupj, israelpan,
cupj ne jipj jits'a'lá",

nin tjevele Simeón Jesús po'ó.

33 Tsjicj popay, jamay yólatsja Simeón pajal 'üsüs tjevele mpes jupj po'ó. **34** Simeón Dios lal la tjemyona wa jupj ca 'üsüs lis mijis conas jis lal. Jamay lal tjevele wa: "Dios tjiyyü'ta malala ca jis mpalas israelpan* püliucj tsjicj niná mpes. Tjiyyü'ta wa tsjicj niná ca jis capj mp'l'a'sas israelpan p'a wa, mpes püliucj ca cus ncoñcocj Dios. Dios jas tjejyama tsjicj niná sin la 'üsüs lis mijis Dios jos. Mop'in nepénowa ca malala mvelej jupj po'ó. **35** Nin mpes p'a witjacj ca jus nlayecj tsjan yola püliucj witjacj. Jipj 'aplijila ca nsem pajal, jyas mo'o tsjyaca jinwá. Nin ca mpalas tsjicj niná mpes", nin tjevele Simeón Jesús jamay lal.

36 Ne'aj Dios wo* nt'a quepj p'a wa tjá'asa, Ana ló jupj, Fanuel jucusus waytsja. Israelpan* popa watsja jupj. Ana profétatsja* jupj, Dios mpes tjevele. Pajal co'miütsja quinam. Tsjücjüim waytsja na, tjowaya jupj. Año siete tüpü'ü voyum lal, **37** locopyaya tepe'e voyum. Voyum tepe'e na, jusapj pü'ütsja jupj. Año ochenta y cuatro tyá'atsja jupj quinam. Lovin ma tjemey Dios wo mpe. Jólatsja Dios püné. Jaw na, püste na véletsja Dios lal. La püliucj laja secj la tjemyona Dios lal. **38** Ana yupj nt'a tjac' quinam. Tjevele tjiywü'i Dios lal, tsjicj jas tjejyama mpes. Locopyaya Ana p'a jis lal tjevele lovin, tsjicj po'ó. Tsjay püs way la tjunuc yom pjaní ncuwim Jerusalén mo'ó, ca jis capj mp'a'sas, yupj jis enemigopan ma ca jis müyü'tücj.

Nazaret nt'a tjil niswá.

39 Popay, jamay, pjü la tjajay Dios Popel tjiyyü'ta jin. Pjü la tjajay na, niswa tjil yupj püna tapatja nt'a. Nazaret ló ne'aj, Galilea se jütütj mpe. Tsjicj lal tjil yupj. **40** T'yüna jupj, tsjiquis. 'Üsüs jólatsja jupj Dios jos jinwá. Po 'üsüs jas tji'yüsa jupj. Dios pajal 'üsüs la tjiyi jupj lal.

Jesús año doce tyá'atsja na, Dios wo nt'a tjemey jupj.

41 Pjü año Jerusalén nt'a tjil popay, jamay, fiesta mpes. "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey"** lotsja fiesta niná. **42** Jesús año doce tyá'atsja na, tjil wa yupj Jerusalén nt'a. **43** Fiesta tecyawaja na, jamay, popay tjil jümücj po'ó, jis wa nt'a jiltsja niswá. Mop'in ne'aj tüpü'ü Jesús, ma tjemey. Jamay, popay, ma salejeptsja ma tjemey jupj. **44** Yupj yólatsja la

p'a jis lal tjemey jupj. Pülcj 'a mulú jiltsja jis wa nt'a, mpes nin. Ts'ac' pjaní ma jus tjunuc jümücj nt'a, mpes la tapal jupj yupj sejamicapan tyatja nt'a, jis pülcpan tyatja nt'a wa. ⁴⁵Lovin ma jus tjunuc, mpes tjal niswá Jerusalén nt'a, newa la tapal jupj ne'aj.

⁴⁶Ts'ac' cont'e tepyala na, Dios wo* nt'a la nyüjüsün. Sin 'yüsa lajaj jalal tjá'asa. Tjapjaca tjowelepj, jis la tji'yüya 'ots'ipj. ⁴⁷Tjepjyacañ na jupj tjevelá, pjü way yólatsta 'üsüs way jas tji'yüsa. Yólatsta wa 'üsüs jis wala tjevele jupj. ⁴⁸Popay, jamay jus tjunuc na, ma salejeptsja tsjan mpes ne'aj tjá'asa jupj. Jamay tjevele jupj lal:

—Natjam, po lecj tjejac jipj mpes, pajal la tepyalacj. ¿Tsjan mpes nin la tjejay cupj qjuis lal?

⁴⁹Jesús jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes p'a nt'a la tapalá napj? Dios napj Mpapay. Jupj wo niná. ¿Ncu ma jus nlayé más 'ücj qui'á 'os napj?

⁵⁰Yupj ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj.

⁵¹Nazaret nt'a tjemey Jesús niswá yupj jis lal. Pjü tjüjütütj la tjiijupj. Jupj jamay jola tepyala pjü tepyalá. 'Ücj jos jola tepyala jupj.

⁵²Jesús más 'üsüs jas tji'yüsa lovin. T'yüna wa jupj. Dios más 'ücj jos tepyala jupj lal lovin. Nin p'iyá gente más 'ücj jisas jis tepyala wa jupj lal lovin.

Juan tjevele Dios po'ó.

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3 ¹⁻²(Locopyaya, Jesús püné tepyala na, gente sin 'yüsa la síjitsja Dios po'ó. Custjay ma nin la tjiij na p'in, Juan wínetsja, véletsja Dios mpes. Dios jas tji'yüsa la tjiij tsjan la veles. Juan niná Zacarías jatjam p'iyatsja jupj.) Juan wa cjuwá nt'a pü'ütsja. Jupj quelel véletsja na Dios mpes, jepa noypan israelpan* tuluctsja. Tiberio jepa más püné waytsja ne'aj. Poncio Pilato jepa auxiliar waytsja Judea mo'ó. Herodes jepa waytsja Galilea mo'ó. Herodes jüpülcj Felipe jepa waytsja Iturea mo'ó, Traconite mo'ó 'ots'ipj. Lisanias jepa waytsja Abilinia mo'ó. Israelpan sin popa nepénowa jepa jatja watsja yupj. Anás, Caifás lal, sacerdotepan* más püné witjacj waytsja yupj.

Tiberio año quince nas tjiyyü'ta jupj, Juan quelel véletsja na Dios mpes. ³Juan jun ta'á tjemey 'üsü püné la nt'a. Jordán lotsja 'üsü püné ne'aj. Ne'aj gente jis walap'a'a tjevele más 'ücj 'aplijila nsem yupj, malala nyuca la tajay mpes. Más 'ücj yupj ca Dios jos jin la mijicj quinam, tjevele. Juan tjevele jupj ca 'üsüma jis mpa'tas, mpes

bautizar* jis mpalas ca. Mpes pjü ca jus nlayecj yupj quelel 'üsüs la mijicj quinam, Dios jos jin. Nin mpes Dios ma ca jola nsem yupj püna malala nyuca la tajay mpes. Nin tjevele Juan yupj jis lal.

⁴Isaías Juan po'ó tepyaca püná. Profeta* waytsja jupj, Isaías. Tepyaca popel mo'ó Dios tjevelá. Nin tepyaca jupj Juan po'ó:

“Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim. Pajal ca

quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpes yümüçj ca mveles:

‘Qquis Jepa Püné ca ncuwim.

Nujola t'as ca nin la müjí quinam jupj jos jin.

Malala nujola nun, jümüçj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

‘Üsüs nujola t'as qquis Jepa Püné jos jinwá’,

nin ca mveles jupj.

⁵ ‘Nujisas jümüçj viyavin, palavin jinwá quinam Dios lal.

Ts'entuna nt'a tipit'a la müjí quinam.

Joc' witjacj, neven 'ots'ipj,

yumal la müjí quinam.

La lu'ulú nt'a la t'atsj la müjí.

La toc nt'a jüjlü la müjí. Ca jümüçj 'üsüs nsem qquis Jepa

Püné mpes.

Nin p'iyá la müjí nujisas mo'ó.

Qquis Jepa Püné leïi way ncuwim.

Ma malala nujola t'as.

Dios jola jin nujola t'as.

⁶ Nin la tjüji na, gente pjü way ca jus nlayecj Dios liji yupj 'üçj
ca mpatjam jupj lal' ”,

nin tepyaca Isaías.

⁷Gente pajal pülcj tjqquil Juan nt'a. Jisastsja jupj ca bautizar* lis mijis. Jis wala tjevele:

—Nun nin p'iyá latsj jinwá. Nun solejé Dios po ma jos gente malala lajay. Leïi way ca jis capj ntüliüs. Nin mpes tjuculá nun napj nt'a, napj ca bautizar* la numejay. Nujola nun nin lojí mpes, jupj ma ca nucopj ntüliüs. T'üç' tulucj. Dios selé nun newa ma quelel lojí jupj jos jin.

⁸T'üç' way 'aplijila t'as nun, malala la tjüji mpes, ne ca 'üsüs la müjí quinam Dios jos jin. Po ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun judiopan* mpes. Ma nujola t'as nun pajal 'üsüs, nun Abraham* püna tüpü'ü popa mpes. T'üç' tulucj. Dios ca 'üçj la qjuijis niná pwen Abraham ts'uyupj ca mpalas. ⁹Dios pajal leïi way ca jis capj ntüliüs malala lajay. Yupj

ma 'üsüs lajay, jupj ca jis capj ntüüs yupj pjü way. Yom jupj sine ma vyala jinwá ca la mijis Dios. Jupj sine ma vyala, jyo'o, 'awa mo'o ts'iyá. Nin ca la mijis Dios malala lajay jis lal. —Nin tjevele Juan yupj jis lal.

10 Mpes yupj pajal pülcj la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan más 'üçj la qjuijicj cupj?

11 Juan jis wala tjevele:

—Po ma la müjí püna la tjüjí jin. Jipj jin quip mat'e tyatj, pjaní ca ma'ayan jas quip cjuwá. Ve tyatj na, nin p'iyá ca la mijin.

12 Nenéyawa niyom impuesto jat'anquepj tjiquil wa. Jisastsja Juan ca bautizar* lis mijis. Juan lal tjowelepj:

—Jipj qjuisin 'üsa lejay Dios mpes. Qjuis wala mvelen tsjan jos Dios ca cupj la qjuijicj.

13 Jis wala tjevele:

—Püna p'in t'emel más pülcj nt'a nun jepa tjiyü'ta lal, niná tüpwe'qué nun. Ninana ma ca la müjí quinam. Jepa tjiyü'ta jinwá p'in ca nta'é jupj mpes. Más pülcj ma ca nta'é.

14 Militarpan nepenowá tjiquil wa, la tjü'üy wa:

—¿Tsjan jos Dios la qjuijicj cupj?

Juan jis wala tjevele:

—Malala nyuca lojitsja püná, ma nin la müjí quinam. Po ma tüpwe'qué, la p'a lacj jeyapj mpes nun jilal. Po ma ca mvelé yupj malala la tjaxay, yupj ma malala la tjaxay nam. 'Üçj nujisas t'as t'emel tsji' lojí jaylacj lal.

15 Judiopan* la nuctsja Dios ca jas majamas Yom pjaní jis capj la p'acj. Püna Dios tjevele ca nin la mijis jupj. Ne'aj tapatja nin yólatsja Juan p'iyá niná Yomen Dios se jamá. **16** Mpes Juan jis wala tjevele pjü jis lal:

—Nam 'a niná Yomen tulucj. Napj bautizar* la nusejy 'üsü lal p'in. P'a wa ncuwim más püné napj lal. Nam 'a pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal jupj mpes tsji' lejay. Napj jupj caite syoc la p'in, 'üçj napj lal. Püné jupj pajal. Nun nepénowa nasa quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nu ma'ayas Dios Cjües. Nun nepénowa newa ma quelel lojí Dios jos jin. Jupj ca nucopj ntüüs.

17 "Leñ way ca nin la mijis. Ca 'üsüs la mijis jupj 'amá nt'a, ma ca malala mpü'üm ne'aj. Ca ne'aj mo'onsos 'üsüs witjacj, ma ca malala jis mpalas. Pjü malala ca mü'ümüs; jupj 'yüma na, leñ pjacj se wat'ata jupj 'owus —nin tjevele Juan yupj jis lal.

18 Juan p'a wa nin p'iyá tjevele wa judiopan* jis lal; pülcj tjevele. Jupj tjevele más 'üçj yupj más 'üsüs ca la mijicj quinam Dios jos jin. Jis walap'a'a tjevele Dios pajal 'üsüs la tiji yupj mpes.

19 Juan cus tjeve'le yupj jis jepa ne'aj, jepa niná Herodes ló. Cus tjeve'le vosas lal tjowaya mpes, vosas Herodías lotsja. Pjü way Herodes malala nyuca la tjiji mpes wa cus tjeve'le jupj. **20** Herodes ma jostsja Juan tjevelá. Nin mpes p'a wa malala la tjiji: cawilta mo'o tje'yonsa Juan.

Juan bautizar la tjiji Jesús.

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

21 Custjay cawilta mo'o 'onса secj p'in, Juan bautizar* la tjiji Jesús. La p'a pülcj bautizar lis tjiji na, Juan bautizar la tjiji wa Jesús. Bautizar tepyala na, Jesús Dios lal tjevele. Dios lal tjevele na, tsjun po'o tsjicj way la tücüeme, jun cjol tepyala. **22** Nepé Dios Cjües palá tjac! Jesús jay nt'a la 'osos. Sipipj jinwá justa lay tepyala jupj. Tsjun po'o nepé vele pjactsja: "Jipj napj Natjam. Quelel la 'ejay pajal napj. Pajal 'üsüs najas jipj lal."

**Qui'á sin tapac püna tapatja jis lá, José yupj popa p'iyá püs
naya tüpü'ü.**

(Mateo 1.1-17)

23 Jesús quelel sin mü'üsüs la mijis na, nasa way año tréinteya tyá'atsja jupj.

Gente yólatsja jupj ne José jatjam.

José niná Elí jatjam waytsja jupj.

24 Elí Matat jatjam waytsja;

Matat Leví jatjam waytsja;

Leví Melqui jatjam waytsja;

Melqui Jana jatjam waytsja;

Jana José jatjam waytsja;

25 José Matatías jatjam waytsja;

Matatías Amós jatjam waytsja;

Amós Nahúm jatjam waytsja;

Nahúm Esli jatjam waytsja;

Esli Nagai jatjam waytsja;

26 Nagai Maat jatjam waytsja;

Maat Matatías jatjam waytsja;

Matatías Semei jatjam waytsja;

Semei José jatjam waytsja;

José Judá jatjam waytsja;

- ²⁷ Judá Joan'an jatjam waytsja;
 Joan'an Resa jatjam waytsja;
 Resa Zorobabel jatjam waytsja;
 Zorobabel Salatiel jatjam waytsja;
 Salatiel Neri jatjam waytsja;
- ²⁸ Neri Melqui jatjam waytsja;
 Melqui Adi jatjam waytsja;
 Adi Cosam jatjam waytsja;
 Cosam Elmodam jatjam waytsja;
 Elmodam Er jatjam waytsja;
- ²⁹ Er Josué jatjam waytsja;
 Josué Eliezer jatjam waytsja;
 Eliezer Jorim jatjam waytsja;
 Jorim Matat jatjam waytsja;
- ³⁰ Matat Leví jatjam waytsja;
 Leví Simeón jatjam waytsja;
 Simeón Judá jatjam waytsja;
 Judá José jatjam waytsja;
 José Jonán jatjam waytsja;
 Jonán Eliaquim jatjam waytsja;
- ³¹ Eliaquim Melea jatjam waytsja;
 Melea Mainán jatjam waytsja;
 Mainán Matata jatjam waytsja;
 Matata Natán jatjam waytsja;
- ³² Natán David* jatjam waytsja;
 David Isaí jatjam waytsja;
 Isaí Obed jatjam waytsja;
 Obed Booz jatjam waytsja;
 Booz Salmón jatjam waytsja;
 Salmón Naasón jatjam waytsja;
- ³³ Naasón Aminadab jatjam waytsja;
 Aminadab Aram jatjam waytsja;
 Aram Esrom jatjam waytsja;
 Esrom Fares jatjam waytsja;
 Fares Judá jatjam waytsja;
- ³⁴ Judá Jacob jatjam waytsja;
 Jacob Isaac jatjam waytsja;
 Isaac Abraham* jatjam waytsja;

Abraham Taré jatjam waytsja;
 Taré Nacor jatjam waytsja;
 35 Nacor Serug jatjam waytsja;
 Serug Ragau jatjam waytsja;
 Ragau Peleg jatjam waytsja;
 Peleg Heber jatjam waytsja;
 Heber Sala jatjam waytsja;
 36 Sala Cainán jatjam waytsja;
 Cainán Arfaxad jatjam waytsja;
 Arfaxad Sem jatjam waytsja;
 Sem Noé jatjam waytsja;
 Noé Lamec jatjam waytsja;
 37 Lamec Matusalén jatjam waytsja;
 Matusalén Enoc jatjam waytsja;
 Enoc Jared jatjam waytsja;
 Jared Mahalaleel jatjam waytsja;
 Mahalaleel Cainán jatjam waytsja;
 38 Cainán Enós jatjam waytsja;
 Enós Set jatjam waytsja;
 Set Adán jatjam waytsja,
 Dios p'iyá Adán la tjihi jupj.

Nintsa püna tapatja jis lá, José ne yupj popa p'iyá, püs naya tüpü'iü jupj.

Diablo jostsja Jesús ca malala nyuca la mijis. Ma la tjihi jupj.

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 1 'Üsú püné la nt'a tjá'asa Jesús. Niná 'üstí Jordán ló. Nepé tjemey quinam jupj. Pjü la tjihi Dios Cjües jostsja jinwá. Quina Dios Cjües tjiyü'ta Jesús lo winin campa way 'in, 2pjü jis wa cjuwá nt'a. Mpes tjemey Jesús. Ts'ac' cuarenta ne'aj wínetsja jupj. Ne'aj tjá'asa na diablo* tjac' jupj nt'a. Jostsja ca Jesús malala nyuca la mijis, mpes malala tjevele Jesús lal. Jesús ne'aj tjuwine na, ma tjelyaja jupj. Mpes t'ücl' ts'ac' cuarenta na, pajal vecj pé'etsja jupj. 3Ninana diablo tjevele jupj lal:

—Jipj Dios Jatjam p'iyá, 'ücj ca müjü'tün niná pe ca ve mpalas, ne nin ca nsem.

4 Jesús ma la tjihi diablo* tjevele jin. Jupj wola tjevele p'in:

—Dios vele jupj Popel mo'ó: 'Gente ma ca mpatjam ve mpes p'in. Pjü way Dios tjevele mpes ca mpatjam yupj.'

⁵Yacjaya diablo* tjemyana Jesús campanya nt'a. Jupj la tiji Jesús 'ücj nyúcatsja pjü patja nt'a nosis mo'ó. Leñ way tjinyuca pjü. ⁶Diablo Jesús lal tjevele:

—Napj ca mya 'a jipj ca müjü'tün pjü patja nt'a. Napj ca mya 'a pjü yupj jatatj 'üsüs yustapj. Püné nsem jipj yupj 'üsüs lajay mpes. PJü niná napj nats'a'á quinam. Napj le t'a lal 'ücj 'ya napj. ⁷Najas jipj nawalap'a la palá mpi'l'ijim. Najas jipj ca mvelen napj pajal püné. Nin la tjejay na, pjü way niná jipj jits'a'á nsem.

⁸Jesús jupj wola tjevele ma ca nin la mijis.

—Satanás* jipj, jutja napj mpe —tjevele—. Dios Popel vele: ‘Dios Jepa más püné pjü jis lal. Nujola tapalas püné jupj p'in. Ma ca nin nujola nsem la p'a p'in püné Dios jinwá. Dios jos jin la müjí la p'in.’

⁹Locopyaya diablo* tjemyana Jesús Jerusalén nt'a. Ne'aj Dios wo* casá pajal campanya nt'a tjiyuënsa jupj. Tjevele Jesús lal:

—Dios Jatjam jipj, 'ücj palá ntolo quepé. ¹⁰Dios Popel vele:

‘Dios ca müjü'tüs jupj angelpan*

yupj ca mya jamacj jipj.

¹¹Jis mas mpes ca mya ma'nucj

ne ma ca mpojom jipj pe lal.

Ma ca malala mya palas’

—nin tjevele diablú*.

¹²Jesús ma la tiji diablo* tjevele jin. Nin p'in wola tjevele:

—Dios Popel vele wa: ‘Ma ca malala nyuca la mijin ma jola jinwá, la nuc ncu jipj Jepa Dios ca cyapj mp'a'sas’.

¹³Diablo* po jostsja Jesús malala nyuca la mijis, mpes la pülcij malala tjevele jupj lal. Mop'in Jesús ma malala la tiji. Mpes diablo pjü la tiji na, tjemey, li nucutsja 'ona 'ücj la cuwis niswá.

Jesús tsji' la tiji Dios mpes Galilea mo'ó.

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴Locopyaya Jesús Galilea nt'a tjemey niswá. Dios Cjües cus tjep'ya'sa pjü 'ücj la mijis. Mpes Jesús pajal 'üsüs la tiji. PJü ne'aj tapatjá jas tjowelepj Jesús. ¹⁵Jis wa judiopan* 'a si mulú nt'a, sin tji'yüsa lis tiji jupj lovin. PJü 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó.

Nazaret nt'a ma jisastsja Jesús tjevelá.

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶Nazaret nt'a tjemey Jesús, püna tüpü'ü nt'a tsjicj waytsja nam. Ne'aj judiopan* 'a si mulú nt'a tjemey jupj, pjü sábado* na la tiji jinwá.

Ne'aj jis walap'a'a toñica, mo'o la veles yupj. ¹⁷Tja'ayapj nt'ya yupj Dios Popel Isaías tepyaca püná. Isaías profeta* waytsja yupj. Mpes Jesús la tyü'pa popel, la tepyala pjaní way Isaías tepyacá. Tjinyuca na, mo'o tjevele yupj. Nin tjevele:

¹⁸ “Dios la ntjet'á jis wala la veles cjuwá jis lal.

Napj velé Dios ca 'üsüs la mijis yupj mpes quinam.

Dios Cjües ncapj p'ya'sa nin la mejay.

Dios nin tjejyama la veles ntji'lliñ jis lal.

Velé 'iicj jis la winin quinam.

Velé yun cjuwá jis lal, 'iicj januc liji Dios.

Nepénowa yupj jis enemigopan

po malala nyuca lis tjajay.

Dios nin tjejyama sin majam yupj,

'iicj ca mal jis enemigopan nepé.

¹⁹ Nin tjejyama la veles yupj quelel la siji,

quelel jis capj p'ya'sa yupj.

Nin liji yupj quinam, velé napj.”

²⁰ Jesús t'üç' mo'o tjevele. Dios Popel jun t'yo'na, tje'yaya yom ne'aj tsji' liji. Tjá'asa Jesús, sin 'yüsa la mijis. Pjü wa mo'ó 'a jis tjimyula witjacj pajal jus tjunuc yupj. ²¹ Jupj yupj jis lal tjevele: “Püna tepyaca niná Dios Popel yupj. Niná yupj Popel tjevelá, t'üç' tepyala yacjaj. Jupj tepyaca napj nin po'ó”, tjevele Jesús.

²² Pjü tjowelepj 'üsüs tjevele yupj. Po yólatsja 'onin ne pajal 'üsüs way tjevele. Jis la tjü'lüy yuwá: “¿Tsjan mpes nin vele yupj p'iyá niná Yomen Dios se jamá? José jatjam p'in yupj.”

²³ Yupj nin yólatsja mpes, Jesús tjevele: “Napj selé tsjan quelel welé nun napj lal. Niná nun welé lovin. Nun quelel welé: ‘Doctor jipj, mpes mya ts'ucun jipj p'iyá’. Nun quelel welé: ‘Üsüs la mijin jipj qui'á, püna tüpüt' nt'a. Cupj tjepjya'auecj pajal 'üsüs la tjejay Capernaum nt'a. Qjuisas nin p'iyá la mijin qui'á.’”

²⁴ “Nin welé, mop'in ma quelel la nojí. Lovin nin profetapan* jis lal. Püna tapatja nt'a, ma jisas yupj. T'üç' way niná. ²⁵ Nin p'iyatsja Elías* lal. Elías tüpü'ü na püná, año cont'e, mes séisiya ma tjive, mpes jun ta'lá po cjuwatsja jis la las. Qui'á Israel nt'a nequem püllücj jis vayum tulucj tapatja. T'üç' way niná. ²⁶ Dios ma jas tjejyama Elías yupj nt'a jis capj la p'acj. Quepj p'a nt'a tüpü'ü nt'a jas tjejyama yupj. Quepj niná Sarepta nt'a tüpü'ü yupj, Sidón mpe se jütütj nt'a. Israelpan* popa tuluctsja yupj, quepan.

27"Eliseo p'a profeta* watsja. Jupj tüpiü'lü na, pülcj malala jisastsja Israel mo'ó, jis pjoloc' tjamaja mpes. Jas tüpwes ma jis tji'yü'sa yupj. Pjaní way p'in tji'yü'sa, salá tepyala. Naamán lotsja yupj. Siria mpe 'eseptsja yupj, israelpan* popa tuluctsja", nin tjevele Jesús, Nazaret mo'o tapatja jis lal.

28Jupj tjevele tjepjyacaä na ts'a tji'in pajal. Nin p'iyá pjü way wosis nt'a tjtatja ts'a tji'in. (Israelpan* waytsja yupj, mpes yólatsja Dios más 'üsüs jis capj tjep'ya'sa yupj la p'a jis lal. Nin mpes ma jisastsja Jesús tjevelá.) **29**Sin tjiüjünsüpj, ntji'lliñ yupj, pje'á la ts'i pülcj patja nepé. Quelel ja'ünantsja yupj. Tjaman yupj neven pacá nt'a, la pala'á la ts'i mpes. **30**Newa ma la tajay yupj quelel lajaytsja jinwá. Yupj culupwen nipj tjemey, tjuwine tjemey yupj.

Jesús más püné laptopenpan jis lal.

(Marcos 1.21-28)

31Nazaret nepé palavin tjemey Capernaum nt'a. Pülcj patja ne'aj. Galilea mpe se jütütj. Sábado* na sin tji'yüsa lis tjihi ne'aj. **32**Yupj pajal nin yólatsja yupj pajal 'üsüs sin tji'yüsa lis tjihi mpes. Yupj tjevele 'üçj lo jütütj jinwá, mpes nin.

33Ne'aj, wosis mo'ó, judiopan* 'a si mulú nt'a, yom tjá'asa, laptopen yupj jos mo'o tüpiü'ü. Laptopen malala jos jin la tjihi yomen. Yümiüçj la tipiya:

34—Jipj Jesús Nazaret mpe 'esepj. iMa qjuisas jipj! ¿Tsjan pjucj tjacuy cupj nt'a? ¿Ncu pjü malala qjuis lo jay tjacuy jipj? Napj selé pjacj ne jipj. Dios juts'aá way jipj. Pajal 'üsüs way jipj.

35Jesús yümiüçj tjevele laptopen lal:

—iLyájasa t'as! iJutja yupj jos mpe! —tjevele.

Leñ way laptopen yom palá ts'iya yupj jis walap'aá. Yom nepé tjemey. Laptopen ma malala la tjihi quinam yupj lal, püna la tjihi jinwá. **36**Pjü way yólatsja 'üsüs tepyala mpes. Yuwá tjowelepj: "¿'Oyn ne nin vele yupj? Jepa jinwá jyü'ta laptopen. 'Üçj lo jütütj jinwá si jütiuta yupj, ne pje'á jil, yupj jyü'ta jin." **37**Pjü jis lal tjowelepj niná tepyalá, mpes pjü tjepjyacaä Jesús po'ó Capernaum mo'ó, Capernaum ne'aj p'in 'ots'ipj.

Jesús tji'yü'sa la tjihi Simón pwisam.

(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)

38Yacjaya Jesús tjemey wosis mpe, niná wosis judiopan* 'a si mulú nt'a. Simón wo nt'a tjemey. Wama tjemey. Ne'aj Simón pwisam malala

jostsja jupj, pajal si 'áwatsja jupj. Nin mpes wa nt'a tapatja la tjomon Jesús cü'ü'süs la mijis jupj. ³⁹Mpes Jesús tjac!, toïca malala jos nt'a. Cus tjeve'le 'owus, mpes tji'yü'sa quinam. Simón pwisam leïi way jas tjiyünsa, jis tje'yaya jis la las. Nas tji'yü'sa quinam, ne nin.

Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji malala jisas pülcj.

(*Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34*)

⁴⁰T'yaja na, la p'a tjiquil Jesús nt'a. Pjü tucuman malala jisas yupj sin popé. Pjü p'a casá malala jisas tucuman yupj. Jesús po la tje'yon't'a pjü witjacj, jis tji'yü'sa lis tjiji jupj. ⁴¹Lapanenpan nepénowa jisas nepé tjil, pülcj nepé tjil. Tjil na, la tupuyupj, tjowelepj: "iDios Jatjam jipj!" Mpes Jesús jis capj tjeve'le lapanenpan. Yupj salejeptsja jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*. Nin mpes Jesús ma jis tje'yaya jis la veles yupj.

Jesús tjevele Dios po'ó Galilea mo'ó.

(*Marcos 1.35-39*)

⁴²Tjejayawca na, pje'á tjemey Jesús jusapj, pjü leïi nt'a. Mop'in gente la tapal jupj. Tjiquil jupj nt'a. Ma quelel jas tajam jupj yupj mpe. ⁴³Mpes jupj yupj jis lal tjevele: "Dios jos p'a nt'a jum 'ots'ipj, nepénowa patja nt'a. Ca mvelé Dios pajal 'üsiüs la tjiji yupj mpes. Jis walap'a'a ca mvelé Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Dios nin tjejyama nin la veles."

⁴⁴Mpes newa jun ta'á jámatsja judiopan* tapatja nt'a. Jis wa judiopan 'a si mulú nt'a tjevele Dios tjevelá yupj jis walap'a'a. Nin líjitsja lovin.

Jesús niyom jis lal tjevele ncul, ca cus ncoïcocj yupj.

(*Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20*)

5 ¹P'a jyawca na, Jesús 'üsü püné la nt'a toïca. Genesaret lotsja 'üsü püné. (Pajal campwila waytsja, pajal la püné.) Ne'aj toïca na, pülcj 'a jis tjimyula jupj nt'a. Jesús jis wala tjevele Dios tjevelá. Tjepjyacañ, ne cus tjeletjatj. ²Ne'aj barco* mat'e 'üsü püné la nt'a tsyu'pa tjatja tjinyuca. Leïtsja barco wa mol'o. Niyom cjul pje'á la coy, jis barco ne'aj tsupapj yas nam. Jis ataraya japatsj quinam. ³Barco pjaní wama tjemey Jesús. Simón juts'a'lá waytsja barcas. Jesús Simón lal la tjemyona jupj ca nsoces barcas, ca tsjicj way mim 'üsü la mpe. Jesús 'etjele barco mol'o, nepé sin 'yüsa lis tjiji.

⁴T'üç' jis lal tjevele na, tjevele Simón lal:

—'Üsü campwila nt'a tjemyana barcas*. Nun jis ataraya mo'o la ts'iýá, cjul pje'á la coy.

5 Simón jupj wola tjevele:

—Nejepa, püste cus tüpwes quelel pje'á la tecyojecj; lovin leñ. Jipj velen mpes p'in niswa ca mo'o la nts'i na'ataraya.

6 Nin la tjajay na, cjal pajal pülcj jis ntji'liñ. Ataraya po tipit'a mpes, quelel lo comyatsja quinam. **7** Mpes Simón, jupj jomicapan jis lal wa, jis walap'a la tjamayapj niyom p'a barco* mo'ó. Jisastsja ncul jis capj la p'acj. Tjiquil na, cjal pajal pülcj la tocoy wa, mpes barco manas tipit'a cjal lal. Pajal tü waytsja, mpes quelel pwila jama barcas. **8** Simón Pedro niná tjinyuca na, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'aá. Palá nipi'tje jupj. Tjevele:

—Nejepa, más 'ücj napj nepé ca mim jipj. Malala napj, jipj 'a 'üsüs.

9 Pajal jólatsja pajal pülcj pje'á la tecyoye cjalun quinam. Püna ma polel pje'á la tecyoye. Seletsja pajal 'üsüs la tiji Jesús, mpes nin tjevele jupj. Niyom p'a wa nin p'iyá yólatsja cjal pajal pülcj pje'á la tocoy mpes. **10** Nin p'iyá jólatsja wa Jacobo, Juan 'ots'ipj, yupj ne Zebedeo jatjampán. Simón lal 'a mulú tsji' lajaytsja lovin.

Jesús tjevele Simón lal:

—Po ma lecj tneyá. Cjal pje'á le coystsja püna p'in. Quina p'a casá ca la mijin. Jipj ca mvelen la p'a jis lal Dios mpes, mpes yupj ca cus ncoñocj Dios —nin tjevele Jesús.

11 Nin mpes yupj jis barco* 'üsü la nt'a tjamana. Tsupapj na, pjü jatja tjin. Yupj quelel sa coñtsja Jesús lovin. (Quina ma cjal pje'á la coy pátjatsja; quina tsji' lajaytsja Jesús mpes.)

Jesús tji'yü'sa la tiji yom jüp'üy tjamaja.

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

12 Jesús p'a nt'a pülcj patja nt'a tjá'asa na, yom tjac' jupj nt'a. Malala jostsja pajal. Jüp'üy tjamaja lovin, palá tinca jüp'üy popé. Jupj Jesús tjinyuca na, palá nipi'tje Jesús wolap'aá. La tjemyona:

—Nejepa, jipj polel ni 'ü'sa lejay. Jipj jyas na ca nin nsem.

13 Mpes Jesús pjwel la tepyacta, po la tje'yot'a. Tjevele:

—Najas. 'I tjü'ü'süs quinam.

Leñ way tji'yü'sa, jüp'üy 'üsüs tepyala jupj. **14** Locopyaya Jesús tjiyyü'ta jupj:

—Ma ca mvelen p'a lal nin tepyalá. Jutja sacerdote* nt'a. Jupj ca jis nucus. Ca la mpalas ncu malala lo nuc p'yüy po'ó. Ca mveles 'üsüs quinam. Niná la tjejay na, jipj ca ma'ayan Dios mpes, jupj 'i tjü'ü'sa la tiji mpes. Pajal püna Moisés* tjiyyü'ta tsjan ca ma'ayacj, jis p'üy

jis tji'yü'sa na. Jupj tjiyyü'ta jin ca la mijin. Pjü la tjejay na, la p'a ca jus nlayecj jipj t'üc' way 'i tjü'ü'sa quinam —tjevele Jesús.

¹⁵Newa pajal pülcj 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Campa tapatja tjeypyacañ wa Jesús pajal 'üsüs la tjiyi. Mpes pajal pülcj 'a jis tjimyula jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá, jis la 'ü'süs wa tjiquil, malalajisastsja mpes. ¹⁶Mop'in Jesús la pülcj jusapj tjemey la veles jupj Popay Dios lal. Nin tüpü'lü jupj.

Ma polel 'utaná tji'yü'sa la tjiyi Jesús.

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷P'a jyawca na Jesús sin 'yüsa líjitsja. Fariseopan* nepénowa ne'aj tyatja wa jupj nt'a. Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajaj ne'aj tyatja wa. Pülcj waytsja yupj. Galilea nepé tjiquil nepenowá. Pjü nepénowa patja mpe tjiquil yupj. Judea nepé tjiquil wa nepenowá. Jerusalén nepé tjiquil wa nepenowá. Quis Jepa Dios cus tecyoñica Jesús, mpes 'üçj si 'ü'sa líjitsja malala jisas.

¹⁸Wama tjá'asa Jesús yupj jis lal. Locopyaya niyom p'a wa tjiquil, yom ma polel 'utaná tucuman hamaca lal. Yupj quelel jamantsja malala jos wa mo'ó, Jesús nt'a, Jesús wolap'a la püntüs jupj. Mpes pajal la tapal yupj 'oyn ne 'üçj wama mal. ¹⁹Cjuwatsja. Pülcj tyatja mpes ma tjunuc 'oyn ne wama la winin. Mpes wa casa'á tjiil, wo jay tjujulul yupj. Nin la tajay na, wo jay nepé palá tüpüntüpj malala jos hamaca lal. Jesús wolap'a a tüpüntüpj pülcj tyatja culupwen nt'a.

²⁰Jesús jus nleya yupj topon jupj polel cü'ü'süs la mijis. Jupj tjevele malala jos lal:

—Natjam, napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal. Ma nin nola quinam.

²¹Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajaj malala jin yólatsja Jesús tjevelá. Nin p'iyá fariseopan*. Yólatsja: "Jupj tjevelá malala Dios lal. Jupj ma polel perdonar liji malala nyuca la tjiyi. Dios p'in nin liji."

²²Jesús jus nleya yupj nin yólatsja, mpes jis wala tjevele:

—¿Tsjan mpes nujola napj tjevelé malala Dios lal? Nin tulucj.

²³Napj 'üçj velé: 'Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay Dios lal'. Napj 'üçj wa velé: 'Jin tjiyyünsa, tjuwine jipj'. ¿Cana más costa la veles?

²⁴Nin p'iyá ca mvelé wa malala jos lal, mpes nun ca jus nlayé napj 'üçj perdonar lejay nosis nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejayamá —nin tjevele Jesús.

Mpes jupj tjevele yom ma polel 'utanatsja lal:

—Jin tijiyünса, jipj hamaca nt'ya nt'an, jutja wya nt'a.

25 Leñ way malala jos tji'yü'sa. Jas tijiyünса yupj jis walap'aá, hamaca yupj tüpü'ü casá nt'ya, tjemey wo nt'a. Po 'üsüs way tjevele Dios po'ó, 'üsüs tepyala mpes. 26 Pjü ne'aj tyatja pajal yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes, ne 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yólatsja Jesús püné. Mpes tjowelepj: "Lovin ma nin tijinyucuj cupj yas nam".

Jesús jostsja Leví ca cus ncoñcos.

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

27 Locopyaya pje'á tjemey Jesús. Yom tijinyuca, tsji' líjitsja jepa mpes. T'emel t'e'éncatsja lovin jepa mpes, impuesto jaylacj. Wa nt'a t'emel t'e'éncatsja nt'a tjá'asa. Yom niná Leví lotsja yupj. Jesús yupj lal tjevele:

—Ncapj tecyoïca jipj. Najas ncapj cyoï lovin.

28 Mpes jas tijiyünса, pjü jatja tjemey. Cus tecyoïca Jesús.

29 Locopyaya Leví püliçj la las la tiji jupj wo nt'a Jesús mpes. Püliçj jis lal tjevele ncul jupj wo nt'a. Leví jostsja la p'a ca jus nlayejc püné Jesús jupj lal, mpes nin la tiji. Püliçj tiquil, yupj nepénowa niyom impuesto jaylacj jat'anqueptsja, Leví jinwá. Niyom p'a wa tiquil wa. Yupj jis lal tyatja, tjalá. 30 Fariseopan* majisatsja yupj nin la tjayaj. Tjowelepj Jesús discipulopan* jilal malala nin, yupj 'a mulú tjalá yupj jis lal. Nin p'iyá tjowelepj wa Moisés* popel sin 'yüsa lajay.

—¿Tsjan pjucj lojá impuesto jaylacj jat'anquepj jis lal, malala nyuca lajay jis lal wa? —nin la tjü'üy yupj.

31 Jesús jis wala tjevele:

—'Ücj jisas ma jisas doctor. Malala jisas doctor jisas yupj. Napj doctor jinwá malala lajay jis lal. 32 Napj niná nin lejay Dios jos jinwá. Napj tjacuwis la veles malala lajay jis lal. Napj velé yupj jis lal Dios jos yupj 'aplilila nsem malala nyuca la tjayaj mpes. Napj velé Dios jos yupj 'üsüs ca la mijicj quinam yupj jos jin. La p'a wa 'üsüs lajay quinam, napj ma nin velé yupj jis lal —nin tjevele Jesús.

Jesús discipulopan p'a casá lajay püna tapatja jis lal.

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

33 Nin mpes yupj tjowelepj jupj lal, yupj fariseopan* nepenowá, Moisés* popel sin 'yüsa lajay nepenowá. Yupj tjowelepj:

—Juan discipulopan* la püliçj ma jalá, quelel javelepj p'in Dios lal. Nin p'iyá lajay fariseopan* jis discipulopan. ¿Tsjan mpes jipj discipulopan lovin jalá, lovin myü'üñ?

34Jesús tjevele jupj discipulopan* ma nin lajaytsja custjay. P'a jyawca na ca nin la mijicj. Ninana tjevelá:

—Yom judío* woya na, jupj jomicapan jiquil wa cus la coñ jupj. Pajal 'üçj jisas jatja, jalá wa yupj. Nin p'iyá napj discipulopan* jis lal. Napj yupj jis lal pü'lüs quinam. 'Ücj javelepj napj lal, mpes 'üçj jalá. **35**P'a jyawca na, p'a casá ca nsem. La p'a ca ncul, ca ma tjililiñ. Leñ ca nsem napj. Nin tepyala na, napj discipulopan ma ca nlajacj nenéyawa, ca mvelej p'in Dios lal.

36Parábola* tjevele Jesús sin la 'üsü s jis la jay. Sin tji'yüsa lis tiji tsjan mpes jupj lal japon ma polel nin p'iyá lajay püna tapatja la tajay jinwá. Ninana Jesús tjevelá:

—Nin p'iyá nun nusin quip seyasa to'á na, nusin quip seyasa ma cuemá nusin quip pül way po pwi'tjí mpes. Nin lojí, malala se palá manas. Seyasa way la tücüeme nsem; ma'ajapj malala wa nsem. Pülül po pwi'tjí ma yuwal justa nsem pülül pül lal. **37**Nin p'iyá wa judiopan* uva 'üsü seyasa jataj na. Uva 'üsü seyasa ma ca mo'o nt'ucj pjoloc' pül mo'ó. Nin lajay, pjoloc' pül ca ma'apcas 'üsü myolca mpes. Tje'yapta na, uva 'üsü ca jus ncocom. Pjoloc' malala mpalas wa. **38**Más 'üçj uva 'üsü seyasa pjoloc' seyasa mo'ó ca mo'o nt'ucj. **39**Nepénowa uva 'üsü pül tjimyü'üñ lovin. Seyasa ma jisas yupj. Nin lovin. Yupj javelepj pül way po 'üsü —nin tjevele Jesús.

Jesús 'üçj jyü'ta wa sábado na.

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 **1**Sábado* pjaní Jesús trigo* lejeñ culupwen nipj tjemey jupj discipulopan* jis lal. Sábado ts'ac' niná judiopan* ma tsjil' lajay. Jesús discipulopan trigo nepénowa sey jat'anqueptsja, tjuduljun, tjalá. ('Üctsja niná nin la tajay yupj ne'aj. Jümüçj tjelyawuñ na, 'üçj p'a sine popé tjalá yupj.) **2**Mop'in fariseopan* nepénowa ma jisastsja nin la tajay sábado na. Tjowelepj:

—¿Tsjan pjucj nin lojí? Dios Popel vele ma polel t'yanacj sábado* na, ts'ac' niná ma tsjil' lijicj.

3Jesús jis wala tjevele:

—Dios Popel vele David* la tijíá pajal püna. ¿Ncu lovin ma mo'o tjiwelé niná? (David israelpan* jis jepa waytsja. 'Üsiütsja jupj Dios lal.) Ts'ac' pjaní jupj vecj pé'etsja. Noyomes jupj cus tocoñ wa, vecj tecya'líñ wa yupj. **4**Mpes jupj wama tjemey Dios wo mo'ó; ne'aj pan nt'ya, tjelyaja. Jis tje'yaya wa niyom cus tocoñ. Pan niná israelpan

tja'ayapj Dios mpes. Dios Popel tjevele sacerdotepan* p'in 'ücj jalá pan niná. P'a witjacj ma polel jalá yupj. David sacerdote tuluctsja; newa nin Dios ma ts'i tji'ina yupj tjelyaja mpes.

5 Jesúس tjevele wa yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj 'ücj jyütütj tsjan 'ücj jis la jay sábado* na, ts'ac' ma tsji' lijicj na.

Jesúś tji'yü'sa la tjiji sábado na.

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

6 P'a sábado* na, Jesúś wama tjemey judiopan* 'a si mulú nt'a. Sin tji'yüsa lis tjiji. Yom ne'aj tjá'asa wa mo'ó, mos li'inyampe c'a. Ma polel le páctatsja yupj.

7 Niyom p'a wa ne'aj tyatja wa, Moisés* popel sin 'yüsa lajaj nepenowá, fariseopan* nepenowá. Pajal jus tjunuc Jesúś, quelel januctsja ncu 'yü'sa la mijis sábado* na, ts'ac' niná ma tsji' lajaj yupj. Po jisastsja Jesúś ca malala la mijis, mpes ca 'ücj jat' mvelej Jesúś malala. **8** Jesúś seletsja nin yólatstsja yupj. Jupj tjevele yom mos ma polel le pacta lal:

—Jin tjiyyünsa. Culupwen nt'a was jipj.

Mpes yom jas tjiyyünsa, culupwen nt'a tjac!, toïca yupj. **9** Jesúś tjevele wa niyom ne'aj tyatja jis lal:

—Napj nu la 'yüy cana más 'ücj lejaj sábado* na, ts'ac' niná ma tsji' lijicj. ¿Ncu más 'ücj 'üsüls lejaj, ncu más 'ücj malala lejaj? ¿Ncu más 'ücj se p'acj 'ücj la püt'üs yupj, ncu más 'ücj 'yünan yupj?

10 Jesúś pjü yus tjinyuca na, mos ma polel le pacta lal tjevele:

—Myas la tepyacta.

Mpes mos la tepyacta quinam. Mos tji'yü'sa yupj. **11** Niyom ne'aj tyatja pajal ts'a tji'in. Yuwá tjowelepj 'oyn nyuca malala la qjuijicj Jesúś lal.

Jesúś niyom dóceya lis t'ya, tsji' la mijicj yupj mpes.

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

12 P'a jawas Jesúś joc! mo'o tjemey la veles Dios lal. Newa püste cus tüpjes Dios lal tjevele yupj. **13** Tjejyawca na, yupj discipulopan* jis lal tjevele ncul. Yupj sin popé dóceya lis t'ya yupj. Jupj apostolpan* waytsja yupj; yupj sin tjejyama tsji' la mijicj yupj mpes. **14** Jupj apostolpan popa pjaní Simón lotsja. Jesúś p'a ló la t'ya yupj locopyaya. Pedro yupj ló la t'ya wa. P'a apóstol Andrés lotsja, Simón tsüipe yupj. Jacobo lotsja pjaní wa. Juan lotsja pjaní wa. Felipe pjaní wa, Bartolomé pjaní wa. **15** Mateo p'a wa, Tomás p'a wa, Jacobo p'a wa, yupj ne Alfeo jatjam.

Simón p'a wa. Simón quelel le palánatsja jepa lal, jepa israelpan* sin popa tulucj, ne nin. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa jupj. 16 Judas p'a wa, jupj ne Jacobo jatjam. Judas Iscariote p'a wa. P'a jawas Judas Iscariote Jesús enemigo tepyala jupj. Jis capj tjep'y'a'sa Jesús enemigopan jis la tjilil jupj.

Pülücj sin 'yüsa lis tjiji Jesús.

(Mateo 4.23-25)

17 Jesús jupj apostolpan* lis t'ya na, palavin tjemey yupj jis lal. Yumal nt'a toïca jupj. Ne'aj jupj discipulopan* pajal pülücj tyatja. P'a wa pajal pülücj tyatja wa. Judea jun ta'á nepé tjiquil, nepénowa Jerusalén mpe tjiquil. P'a witjacj Tiro nepé tjiquil, pülücj patja mpe. P'a pülücj patja nepé tjiquil wa nepenowá, Sidón ló ne'aj. Tiro, Sidón, pajal cámpatsja. 'Üsú püné ne'aj p'in tapatja yupj. Pjü tjiquil jis la pjac Jesús tjevelá. Tjiquil wa Jesús ca cü'lü'süs lis mijis, yupj malala jisastsja mpes. 18 Yupj sin popa nepenowá lapanenpan malala lis tjajay lovin. Jesús jis tji'yü'sa lis tjiji wa yupj. 19 Jesús po la tjo'otj na, jis tji'yü'sa yupj. Mpes pjü quelel po la 'otsja jupj, pülcctsja pajal. Pjü malala jisas pjü jis tji'yü'sa, Jesús po la tjo'otj na p'in.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji tsjan mpes ca 'ücj nujisas nsem.

(Mateo 5.1-12)

20 Locopyaya Jesús yus tjinyuca jupj discipulopan*, tjevele:

"Nun nepénowa pjü cjuwá, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

Dios 'ücj nu jyü'ta cjuwá na.

21 Nun nepénowa vecj co'liqué, mpes pajal 'ücj nujisas nsem.

'Üsüs ca nu ma'ayas Dios.

Nun lu puyú na, 'ücj nujisas nsem.

Locopyaya mwi'lqué ca. (Nin ca la mijis Dios.)

22 P'a wa ma jisas nun, ncapj coïncó mpes, 'ücj nujisas nsem. Ma

jisas nun culá yupj nt'a, nun ncapj coïncó mpes, 'ücj nin.

Malala javelepj nun po'o ncapj coïncó mpes, 'ücj nujisas nsem. Javelepj malala nun, nun ncapj coïncó mpes, 'ücj nujisas nsem. Napj ne niná Yomen Dios jas tjejyamá.

23 "Ninana lajay na nun jis lal, 'ücj nujisas t'as. Viyá lo tolonó 'ücj nujisas mpes. Po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios tsjun po'o 'üsüs la tjüjí mpes. T'üç' way niná. Nin p'iyá püna canapatjá yupj sin popa p'iyá malala lis tjajay wa profetapan*.

24 "Ma ca 'üsüs nsem nepénowa jis lal. Nun nepénowa pülcj to'á.
Mpes malala ca nu mpalas. Po quina way p'in 'ücj nujisas
nun.

P'a wa ma ca nu ma'ayas Dios.

25 Malala ca nu mpalas nun nepenowá. Pjü nujisas, pjü to'á
quinam.

P'a jawas cjuwá ca nsem.

Malala ca nu mpalas nun nepénowa. Wüi'iqué quinam.

P'a jawas 'aplijila ca nsem nun pajal. La mpuyucj ca.

26 Pjü 'üsüs nusin javelepj lovin, malala ca nu mpalas. Nin p'iyá
püna canapatjá yupj sin popa p'iyá 'üsüs sin tjowelepj
la tsuwilpan sin po'ó püná. Profetapan nenem ma t'üç'
tjowelepj. Dios mpes tjowelepj tulucj yupj.

Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjuis enemigopan.

(Mateo 5.38-48; 7.12)

27 "Napj najas más 'üsüs la müjí nun yupj jis lal. Nun quelel pjo'oqué
napj velé, nin velé napj nun jis lal: quelel lis müjí nun jis enemigopan.
Nepénowa ma jisas nun, ma nin nujola t'as. Nun ca jis capj mp'a'sá
newá. **28** Nepénowa malala javelepj nun sin po'ó ca nacj, yupj jisas
ca malala nu mpalas. Nun ma ca nin p'iyá la müjí yupj jis lal. Nun ca
mvelé nujisas 'üsüs ca jis mpalas yupj. Yupj javelepj nun malala, ma
nin nujola t'as. La moná nun Dios lal yupj ca jis capj mp'a'sas.

29 "La p'a nupjocj pjaní tyüla na, nun ca ma'ayá ma'ajapj tyüla wa.
Nusin quip pje'apa tjüi'le, t'ya, nusin quip wampa ca ma'ayá ntji'lim
wa. **30** La p'a la mon na nun jis lal, nun ca jis ma'ayá yupj. Nin ca la
müjí pjü jis lal. La p'a nun nuts'a'á nt'ya naya, ma ca la moná jupj
ma'ayas niná.

31 "Tsjan niná nujisas la p'a lajay nun jis lal, nin p'iyá la müjí yupj
jis lal. **32** La p'a quelel la nusejay nun ca nacj, mpes nun quelel la sojí
wa yupj. Ma quelel la nusejay nun, nun ma wa quelel la sojí yupj ca
nacj. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj.
La p'a quelel la sajay yupj, yupj quelel la sajay wa yupj. Dios jos nun
más 'üsüs la müjí yupj jis lal. **33** La p'a 'üsüs lajay nun mpes ca nacj,
mpes nun 'üsüs lojí wa yupj mpes. Ma 'üsüs lajay nun mpes, nun ma
wa 'üsüs lojí yupj mpes ca nacj. Dios ma ca mwi'im nin nin lojí mpes.
Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. Dios jos nun más 'üsüs la müjí yupj
jis lal. **34** La p'a nun jis lal le moná ca nacj. Nun 'oyá jupj la tjemyona,

newa nujola p'a jawasa jupj t'e'énccatsja ca nca'as, ma'ayas. Dios ma ca mwi'im nin lojí mpes. Malala lajay nin p'iyá lajay yupj. La p'a yupj jis lal le monana, yupj ja'ayapj wa. Yola p'a jawasa jupj t'e'énccatsja ca nca'as, ma'ayas yupj. Dios jos nun más 'üsüs lojí yupj jis lal.

35 "Quelel lis müjí nun jis enemigopan. Jis capj mp'a'sá p'a wa. La mon na, jis ma'ayá nun. Ma nujola t'as p'a jawasa yupj natj ca nca'acj, ma'ayacj. Nin lojí na, po 'üsüs ca nu ma'ayas Dios yupj pü'lü nt'a. Dios más püné pjü jis lal. Nin lojí na, Nupopay Dios jinwá lojí nun. Jupj jatjampán nun, jupj jucucuspan nun. Jupj 'üsüs la siji wa malala lajay. Nepénowa ma wi'iñ yupj se 'aya mpes, newa 'üsüs la siji wa yupj. 36 Malala se palá na, nun jis Papay Dios quelel jis capj p'ya'sa. Nin p'iyá 'üsüs la müjí nun.

Dios jos ma welé la p'a malala.

(Mateo 7:1-5)

37 "Po ma tjowelé la p'a malala. Nun welé la p'a malala, Dios ca mveles nun p'in malala wa. Po ma tjowelé p'a po'ó más 'üçj Dios ca cus ntüliüs. Nun nin welé, Dios ca mveles más 'üçj yupj ca nucopj ntüliüs wa nun. Perdonar la müjí p'in la p'a malala nyuca la tjiji, ne Dios ca perdonar la numijis wa nun.

38 "Tja'ayá p'a wa jos, ne Dios ca nu ma'ayas. Yom 'üsüs 'yaya jinwá ca ma'ayas. Quiliyú pit'a. Tipit'a na, mo'o t'a liji. Nin la tjiji na, syolsol, niswa pit'a, palá soca nas. Nin jin ca nu ma'ayas Dios. Nun p'a wa 'oyá jinwá, nin jinwá ca nu ma'ayas Dios", nin tjevele Jesús.

Ma sin 'yüsa, ma polel sin 'yüsa lajay.

39 Jesús parábola* mpes sin 'yüsa lis tjiji niswá. Ninana tjevelá: "Yom jun tulucj ma polel cyacaná yom p'a jun tulucj wa. Nin la qjuijis, manas ts'entuna mo'o palá jis ntüncüs ca. Nin p'iyá nun jilal. 40 Si 'üsü püné tulucj yupj jas tji'yüsa la tjiji lal. 'üsüs jas tji'yüsa na, yuwal nsem yupj jas tji'yüsa la tjiji lal la p'in. Nin lovin", tjevele Jesús.

Nun malala lojí, ma polel sin 'yüsa lojí 'oyn nyuca ca 'üsüs la mijicj la p'a wa.

41 Jesús tjevele wa: "¿Tsjan pjucj jele jetjam malala liji, newa ma jele más malala lejay jipj yupj lal? Nin p'iyá niná, tsjan tsjicj way jetjam junma tneyaca nyuc; yo püné jipj jinma tneyaca ma nyuc. 42 Jetjam lal velen: 'Natjam, najas jipj ca ma'ayan napj ca pjé'á la nts'i tsjan tsjicj way

jinma tjeyaca'. Jipj ma nyuc yo püné jipj jin mo'ó. Nin p'iyá lejay jipj. Jipj pajal malala, niná nin lejay mpes. Jipj malala wa, la p'a malala jinwá. Mya 'ü'süs ca jipj. Po ma malala la mijin quinam, püna la tjejay jinwá. Locopyaya ca jus nlayen 'onin ca cus mp'a'san p'a", nin tjevele Jesús.

'Üsüs witjacj 'üsüs lajay, 'üsüs wa javelepj.

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

43 Jesúś p'a wa sin tji'yüsa lis tjihi. Tjevele: "Yo wolas 'ücj la las, ma ca wolas malala mvalas. Jupj wolas malala, ma ca nepénowa 'ücj la las mvalas jupj. 44 Nun nucú na wolas velañ, nun jus nlayé ncu 'ücj la las jupj wolas. Nun solejé tunun mwicj ma higo* vyala. Jül ma 'anpüpü vyala jupj. 45 Nin p'iyá gente jis lal. Yom 'üsüs, 'üsüs wa jola. Nin mpes vele wa 'üsüs way. Yom malala, malala jola jupj. Nin mpes jupj vele wa malala. Nun nujola, niná p'in welé. Nin p'iyá pjü way jis lal", nin tjevele Jesús.

Jesúś tjiyyü'ta jin lijcj na, 'üsüs nsem cupj qjuilal.

(Mateo 7.24-27)

46 Jesúś tjevele wa yupj jis lal: "¿Tsjan mpes nun welé napj nun jis Jepa, mop'in ma lojí napj jyütütj? Napj jyütütj ma lojí, nun jis Jepa tulucj napj. 47 Nasa ca mvelé 'oyn nyuca liji napj jyütütj jin liji. Napj nt'a jac' jupj, pjoca napj velé. Pjoca na, nin liji napj vele. 48 Jupj yom wo 'üsüs jas tjiyyünsa jinwá. Pajal campwila tsjomis tyoca mwalá way p'in, pwen já'asa nas tyoca jupj. Yo t'ol pe casá lejeñ la tjihi. Locopyaya wosis tjecyawaja, 'ücj la tjihi. T'üç' la tjihi na, 'üsü püné t'yüna, pajal yumücj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Newa ma si cüts'itsja wosis, 'üsüs tóricatsja mpes. Nin p'iyá 'üsüs pü'ü napj jyütütj jin liji.

49 "Yom p'a wa pjoca wa napj velé ca nacj, jupj ma liji napj jyütütj jin. P'a yom wo jas tjiyyünsa jinwá jupj. Ma tsjomis tyoca. 'Amá casá jas tjiyyünsa jupj la p'in. Locopyaya wosis tecyawaja. T'üç' la tjihi na, 'üsü püné t'yüna, pajal yumücj wo nt'a palá tjac' 'üsüs. Leñ way tyüla wosis. Jas tüpwes malala tepyala wosis. Nin p'iyá malala pyala niná, jupj ma liji napj jyütütj jin."

Campa mpe tji'yü'sa la tjihi Jesúś.

(Mateo 8.5-13)

7 1 Jesúś pjü tjevele yupj jis la pjac. T'üç' tjevele na, Capernaum nt'a tjemey jupj. 2 Ne'aj jepa militar tüpü'lü. Israelpan* popa

tuluctsja jupj. Romano* militar waytsja jupj. Jépatsja jupj niyom cien jis lal. Jupj mozo malala jostsja pajal, nasa quelel pé'etsja jupj. Jepa militar pajal quelel líjitsja jupj jomozo. ³La p'a wa jupj wola tjowelep Jesús 'ücj 'yü'sa liji. Mpes jupj sin tjejyama niyom nepénowa Jesús nt'a. Niyom nenem israelpan noypan waytsja yupj. Jepa militar sin tjejyama yupj, jis la mon Jesús ncuwim, jupj jomozo 'yü'sa la mijis.

⁴Ne'as tjil na Jesús nt'a, pajal la tjomon Jesús lal, jupj ca cus mp'a'sas. Tjowelepj:

—Jepa militar po 'üsüs jupj, mpes ca nin la mijin jupj mpes. ⁵Israelpan* popa tulucj jupj, mop'in po quelel la qjuisiji cupj. Qjuis wa 'a qjuisí mulú nt'a jas tjiyyünsa jupj.

⁶Jesús tjemey yupj jis lal. Ne'aj way p'in tjemey na, jepa militar wo nt'a, jepa militar jomicapan p'a witjacj sin tjejyama Jesús nt'a. Jupj mpes tjowelepj:

—Nejepa, ma najas pajal costa nsem jipj mpes. Pajal 'üsüs way jipj. Napj 'üsüs tulucj. Más 'ücj ma nawá mo'ó cuy jipj. ⁷Nin mpes wa ma tjacuwis napj jipj nt'a. Napj nin nola 'üsüs tulucj napj. Najas jipj ca müjü'tün la 'ü'süs jupj la p'in, ne ca cü'ü'süs napj namozo. ⁸Napj selé jipj 'ücj jyütüjt. Nin p'iýá napj nejepa ni jütüta. Napj lejay jupj vele jin. Napj jyütüjt wa niyom militar nepénowa. Pjaní lal velé jutja, mpes jama. P'a lal velé was, mpes jac!. Namozo lal velé nin la mijis, mpes nin liji —nin tjevele jepa militar.

⁹Jesús nin tlapjaca na, jupj jólatsja pajal 'üsüs tjevele jepa militar. Pajal pülcj cus tocoñ jupj tjuwine nt'a. Jupj la nujuya, tjevele yupj jis lal:

—Pajal 'üsüs pyona jupj, jupj ne israelpan* popa tulucj. Lovin ma tjinyuc israelpan popa pjaní más 'üsüs way tepyona jupj lal. T'üç' way niná —tjevele Jesús.

¹⁰Tjil niyom nenem jepa militar sin tjejyamá. Jepa militar wo mo'ó tjil na, jupj jomozo 'ücj já'asa jus tjunuc. Jesús tji'yü'sa la tjiyi jupj campa mpe. Jupj tjiyyü'ta mpes p'in tji'yü'sa jupj.

Jesús yom tepe'á jas tjiyyünsa, mpes niswa tüpü'ü jupj.

¹¹Locopyaya p'a nt'a pülcj patja nt'a tjemey Jesús. Naín ló ne'aj. Jupj discipulopan* cus tocoñ, la p'a pajal pülcj cus tocoñ wa. ¹²Naín t'asiyú tjiywücj tóncatsja. Ne'as tjil na, tjiywücj jun vilicj nt'a, yom tepe'e pje'á jacumantsja la toc tjinyuca Jesús. Yom tepe'á, jupj pjaní jamay jatjam waytsja. Jupj jamay voyum tepe'e wa jupj püna p'in,

mpes malala tepyala quepan pajal. Püličj cus tocoñ yupj, ne'aj tapatjá sin popé. Jatoc nt'a tjil. ¹³Qquis Jepa Jesús yom jamay jus tjinyuca na, pajal jólatsja malala tepyala mpes. Yom jamay lal tjevele:

—Po ma la tipiya.

(Jesús seletsja 'üsüs ca la mijis, mpes nin tjevele.)

¹⁴Jesús cacaste nt'a tjac', cacaste po la tje'yot'a yupj. Niyom cacaste jacumantsja jis tyantaná. Nin la tjaxay na, Jesús tjevele tepe'lal:

—Natjam, jin tjiyyünsa.

¹⁵Mpes yom tepe'á nyucunú tepyala. Jas tjiyyünsa, tjá'asa quinam, jis wala tjevele wa. Jesús tjevele jamay lal:

—Já'asa quinam jetjam.

¹⁶Pjü way niná tjunuc pajal yólatsja Jesús pajal 'üsüs la tjiyi, yólatsja yupj pajal püné. 'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. Yuwá tjowelepj: "Profeta* püné way yupj. Quina israelpan* jis capj tjep'ya'sa Dios."

¹⁷Pjü way Judea mo'o tapatja, pjü sin tji'yüsa Jesús jas tjiyyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Judea ne'aj p'in tapatja, sin tji'yüsa wa niná.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiyi yupj p'iyá ninana Dios tjevele ca jas majamas.

(Mateo 11.2-19)

¹⁸Juan jus nleya wa Jesús jas tjiyyünsa tepe'á, niswa tüpü'ü. Juan bautizar* líjitsja püna p'in. Jupj discipulopan* tjowelepj yupj lal nin tepyala. Tjowelepj wa yupj lal pjü way Jesús pajal 'üsüs líjitsja. ¹⁹Juan yupj discipulopan mát'eya jis lal tjevele jis la cuwis, sin tjejyama qquis Jepa Jesucristo nt'a jis la veles yupj lal. Tjevele ca nin la veles: "¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?"

²⁰Mpes Juan discipulopan Jesús nt'a tjil. Ne'as tjil na, tjowelepj:

—Juan el Bautista qjuisin tjejyama jipj nt'a. Tjevele ca nin mvelej: ¿Ncu jipj ninana Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a? ¿Ncu p'a wa la nucum?

²¹Yupj ne'aj tyatja na, püličj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiyi Jesús. Pajal si tsjunú, jis tji'yü'sa la tjiyi wa. Lapanenpan malala lis tjaxay yupj nepenowá. Jesús jis tji'yü'sa la tjiyi wa yupj. Püličj yun cjuwá 'üsüs januc la tjiyi yupj. Juan discipulopan* tjunuc Jesús la tjiyá. ²²Mpes Jesús tjevele Juan sin tjejyama jis lal:

—Lowa, tjowelé Juan lal nun tjapja'aqué napj nt'a, tjowelé nun tjunucú wa. Yun tulucj 'üçj januc quinam. Ma polel jiltsja 'üçj lyawuuñ quinam. Jis p'üy tjamaja jis tji'yü'sa wa quinam. Jis pjats' la topj

'ücj pjyacaä quinam. Tecya'liï nepenowá sin tjüjünsüpj wa 'ücj jis la püt'üs quinam. Napj velé wa t'emel cjuwá jis lal Dios 'üsüs la tjiji yupj mpes. Pjü niná lejay napj, Dios tjevele jin. ²³Tjowelé wa Juan lal: jupj newa pyona napj mpes, 'ücj jos nsem jupj pajal —nin tjevele Jesús Juan sin tjejyama jis lal.

²⁴Tjil niyom nenem. Tjil na, Jesús tjevele Juan po'ó ne'aj tjatja jis lal. "¿Tsjan mpes tjalawú nun Juan nt'a, jupj wa cjuwá nt'a tüpü'lü na? ¿Tsjan mpes quelel nucutsja jupj? ¿Ncu visyú si lapjüna jinwatsja jupj? ¿Ncu nenéyawa p'a casá jólatsja? Nin tulucj. ²⁵¿Tsjan mpes tjalawú jupj nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu 'üsüs sa capyatsja? Nin tulucj. Niyom 'üsüs sin quípetsja pajal pülcic jatatj lovin. Jis wa po 'üsüs yustapj nt'a patja yupj. ²⁶¿Tsjan mpes tjalawú Juan nt'a? ¿Tsjan quelel nucutsja? ¿Ncu profeta* quelel nucutsja? Nin. T'üic' way profeta jupj. Más püné jupj p'a profetapan jis lal. ²⁷Dios Popel tjevele Juan po'ó pajal püna. Dios tjevele Juan jupj jomozo. Tjevele ca jas majamas jupj, ne ca 'ücj la mijis napj cuwistsja mpes. Tjevele Juan ca mveles napj mpes, mpes la p'a ca nus nucucj napj tjacuwis na. Ninana tjevelá:

'Tjapjaca jipj. Namozo se jam,
mwalá ca mim jipj lal.

'Ücj la mijis mpes, más 'üsüs ca nsem jipj jay na.'

²⁸Juan más püné pjü püna tapatja jis lal, quina patja jis lal wa. Nin p'in, pjü way Dios si jüütä sin popé más noypan yupj jupj lal. Nin p'iyá tsjictjacj Dios si jüütä sin popé, más noypan yupj jupj lal", tjevele Jesús.

²⁹(Pjü tjepjyacaä Jesús tjevelá, pjü tjowelepj 'üsüstsja yupj jis lal Dios si jüütä. Nin p'iyá tjowelepj wa impuesto jat'anquepj. Juan bautizar* lis tjiji yupj yas nam. ³⁰Mop'in fariseopan* majisastsja Juan bautizar la siji, mpes ma bautizar lis tjiji. Niná Dios jostsja yupj la mijicj majisastsja yupj. Nin p'iyatsja Moisés* popel sin 'yüsa lajaj.)

³¹Mpes Jesús tjevele: "¿Oyn nyuca lajaj quina patjá? ¿Pjacj jinwá yupj? ³²Tsjictjacj jinwá yupj, pülcicj 'a si mulú nt'a. Tsjictjacj nenem ts'a 'in la p'a tsjictjacj jis lal, la p'a ma quelel pjelañ mpes. Mpes yümcic javelepj la p'a jis lal: 'Nun ma quelel pjwelequé fiesta lijicj jinwá. Ma wa quelel pjwelequé tyoquecj jinwá. Cupj flauta* la tjipjyusacj. ¿Tsjan mpes ma tjüpjwelequé, fiesta nt'a lajaj jinwá? Locopyaya pajal tülü way tjenejets'equecj. Pajal 'aplilila jinwá la tjijicj. ¿Tsjan mpes ma la tupuyú, nujamica tepe'e jinwá?' Nin javelepj tsjictjacj, pjelañ na.

³³"Nin p'iyá javelepj quina patjá Juan lal, napj lal 'ots'ipj. Juan el Bautista tjac' na, la pülcicj ve ma tjelyaja. Uva 'üsü lovin ma tjümü'lü

jupj. Mpes nun welé: ‘Lapanen jupj jos mo'o pü'ü. Nin mpes nin liji jupj.’³⁴ Locopyaya napj tjacuwis. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejayamá. Napj ma lejay Juan liji jin. Ve lya napj. Uva 'üsü mü'üs napj. Newa nin malala wa welé napj nin po'ó. Nun welé napj pajal lya lovin. Welé 'üsü mü'üs, ne maná. Nun welé niyom impuesto jata'epj sejamica napj. Malala nyuca lajaj sejamica napj, welé nun. Malala welé cupj cjay manas mpes. Nun ma solejé tsjan nujos nun.³⁵ Cupj cjay manas 'üsüs lijicj. 'Üsüs tepyala Juan la tjiji mpes. 'Üsüs wa tepyala napj la tjejay mpes. Nin mpes ca jus cülayé cupj qjuiyólatsja 'üsüs. Nin lovin 'üsüs lajaj jis lal”, tjevele Jesús.

**Fariseo wo nt'a tjemey Jesús. Quepj
pjaní 'üsüs la tjiji Jesús mpes.**

³⁶Yom pjaní Simón lotsja. Jupj fariseo* watsja. Jupj tjevele Jesús lal jupj jostsja Jesús ncuwim, nlajas jupj lal. Mpes fariseo wo nt'a tjemey. Tjá'asa, tjelyaja Jesús. ³⁷Ne'aj p'in, pülicj patja nt'a, quepj tüpü'ü. Pjü salejeptsja malala nyuca la tjiji jupj yas nam. Niyom pülicj lal wínetsja jupj. Quepj jus nleya Jesús fariseo wo nt'a já'asatsja, lyájatsja jupj. Nin mpes ne'aj tjemey wa. Botella pajal 'üsüs justa teque'e jupj. Niná botella pe mpestsja, pe alabastro lotsja. Perfume botella jul tóncatsja. ³⁸Jesús cjüip'a'a tjemey, toñca quepan, tsjom jyatsja nt'a. La tipiya jupj, quepan. Jesús tsjom jas tji'its'a jun la puyupj lal. Jay ts'üil lal tsjom tjicjyücia. Tsjom po la tje'yot'a jupj wola mpes. Perfume lal jas tjecjyo'la wa. Tjüwü'i'li jupj Dios 'üçj perdonar liji malala nyuca lajaj. Nin mpes tjac' jupj Jesús nt'a.

³⁹Fariseo* tjinyuca wa quepj la tjijá. Fariseo p'iyá Jesús lal tjevele ncuwim, nlajas. Niná tjinyuca na, jólatsja: “Profeta* tulucj yom niná. Profeta ca jus nlayers pjacj niná jupj po le 'et'é. Ca jus nlayers malala jupj. Malala nyuca liji quepj niná.”

⁴⁰Jesús seletsja nin jólatsja jupj, mpes jupj tjevele:

—Simón, napj quelel velé jipj lal.

Fariseo* tjevele:

—Mwü.

⁴¹Mpes Jesús parábola* tjevele jupj lal. Jas tji'yüsa la tjiji Dios nasa perdonar la tjiji quepan. Nin mpes quepj pajal quelel liji jupj. Ninana parabolas:

—Yom pjaní t'emel prestar lis tjiji niyom mat'eyá, p'a jawas t'emel ca nca'actsja, jaylacj la mijictsjá yupj. Pjaní way quinientos jaylacj

ca la mijistsja, ma'ajapj cincuenta way p'in ca jaylacj la mijistsja.
 42 Mop'in manas jis t'emel cjuwá. Ma polel jaylacj la tjajay. Nin mpes yom tjevele 'ücj lovin t'emel ma jaylacj lajay yupj.

Jesús la tji'yüya fariseo* lal:

—¿Cana pajal quelel la mijis yomen?

43—Más pülcj way leveltsja, más ca quelel la mijis jupj ca nacj —tjevele Simón.

—T'üç' tjevelen jipj —tjevele Jesús.

44 Jesús la nujuya, quepj tjinyuca, newa Simón lal tjevele.

—Tjinyuca jipj quepj niná —tjevele jupj—. Jupj pajal quelel la niji. Nin tulucj jipj lal. Jipj ma quelel la nejay. Napj wya mo'ó tjacuwis na, 'üsú ntsjam la patsj ma ntje'an jipj. Quepj niná ntsjam tji'its'a jun la puyupj lal, jay ts'üil lal ntsjam tjicjyücia. 45 Jipj ma po la tje'yotj namas. Quepj niná janmacj ntsjam po la tje'yot'a jupj wola mpes nas tjacuwis na, pajal quelel la niji mpes. 46 Aceite* pjaní jaylacj lal ma nay jas tjecjyolol nay pjucj. Perfume pülcj jaylacj lal ntsjam jas tjecjyo'la jupj. 47 T'üç' way malala nyuca la tjihi jupj yas nam, la pülcj malala nyuca la tjihi. Ma ca nin nola niswá. Pjü la tjihi, pjü perdonar la tjejay napj. Jupj pajal quelel la niji, mpes ca jus nlayen niná. P'a wa tsjicj way p'in quelel la niji. Nin mpes ca jus nlayen pjaní way p'in perdonar la tjejay jupj.

48 Jesús quepj lal tjevele wa:

—Napj perdonar la 'ejay malala nyuca la tjejay. Ma nin nola quinam.

49 La p'a Jesús lal tjalá. Yupj yólatsja: “¿Tsjan mpes Jesús 'üçj perdonar liji quepj malala nyuca la tjihi?”

50 Jesús tjevele quepj lal:

—Teyon mpes 'i tjiü'ü'sa, 'üçj ca cus ncoñcon Dios. 'Üsüs mim.

Nequem nepénowa cus tocoñ Jesús.

8 ¹Locopyaya Jesús tjuwine Galilea mo'ó la veles ne'aj tapatja jilal. Pülcj patja nt'a tjemey, más 'in la' way patja nt'a tjemey 'ots'ipj. Lovin p'a nt'a tjemey jis lal la veles Dios po'ó. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios 'üsüs la tjihi mpes. Tjevele Dios ca müjü'tüs nosis casá.

Püna p'in Jesús niyom dóceya lis t'ya, ca yupj tsjil' la mijicj jupj mpes. Yupj cus tocoñ Jesús. ²Nequem nepenowá cus tocoñ wa jupj. Jesús tji'yü'sa lis tjihi yupj yas nam malala jisastsja mpes. Lapanenpan nepénowa malala lis tjajay püná. Jis tji'yü'sa lis tjihi wa jupj. Quepj pjaní María

lotsja. Magdalá mpe 'eseptsja jupj. Lapanenpan siéteya pje'á la ts'iya Jesús María jos mpe. ³Quepj p'a wa Juana lotsja. Chuza jats'om waytsja jupj. Chuza Herodes auxiliar waytsja jupj. Quepj p'a wa Susana lotsja. Cus tecyoňca wa. P'a wa nequem pülcj cus tocoń wa. Yupj yuts'a'á tja'ayapj 'üçj la püt'üs Jesús, 'üçj jis la patj wa Jesús apostolpan* dóceya.

**Pülcj pjyacañ Dios tjevelá. Nepénowa lajay jupj tjevelá,
nepénowa ma nin lajay.**

(Mateo 13.1-23; Marcos 4.1-20)

⁴Pajal pülcj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Newa p'a mpe tjiquil p'a wa pülcj patja mpe. Pülcj 'a si mulutsja na, parábola* tjevele Jesús, sin la 'üsüs jis la jay. Ninana Jesús tjevelá: ⁵"Yom setel sine wínetsja. Na'aj li ts'iyá sínetsja jupj. Mpes sine na, setel nepenowá palá tinca jümüçj casá. Mpes palá ta'á tjajatsj setel. Tsipyaya tjalá wa setel niná. ⁶Setel nepenowá peme casá palá tinca. Tecyojo na, ts'its'e tepyala 'üsü pja mpes. ⁷Setel nepenowá jam nt'a palá tinca. 'A mulú si t'ünú. Pajal qjuiiyama tepyala, mpes jupj sínetsja ma si t'ünú. ⁸Setel nepenowá 'amá 'üsüs casá palá tinca. Tecyojo, jis t'yüna. Pülcj tjevelañ yupj. Setel pjaní sine popé setel cien tjevelañ", tjevele Jesús.

Parábola* t'üçj tjevele na, yümüçj tjevele: "Najas pjü tlapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé".

⁹Locopyaya jupj discipulopan* la tjü'üy jupj lal tsjan sin 'yüsa lis tiji parábola* mpes. Yupj salejeptsja ma setel po'o tjevele jupj.

¹⁰Jesús jis wala tjevele: "Dios ma se 'aya pjü gente sin 'yüsa 'oyn nyuca jyü'ta jupj. Jupj nu 'yaya nun ca nusin mü'üsüs niná. P'a jilal parábola* mpes sin 'yüsa lejaj la p'in. Mpes t'üçj ca nsem niná:

'Yupj januc, newa ma yola se palá tsjan mpes januc niná.

Yupj pjyacañ, mop'in ma sin 'yüsa.'

¹¹"Ninana nusin 'yüsa lejaj parábola* mpes: setel Dios tjevelá jinwá.

¹²Setel nepenowá jümüçj casá palá tinca, nepénowa pjyacañ jinwá. Dios tjevele tjepjyacañ yupj. Locopyaya diablo* jac', t'le'enca yupj tjepjyacañ. Yo' pe'e liji jupj. Diablo ma jos yupj japon Dios tjevelá. Ma jos yupj ca 'üçj mpatjam Dios lal.

¹³"Setel peme casá palá tinca, nepénowa pjyacañ jinwá 'ots'ipj. Dios tjevelá pjyacañ na, po 'üçj jisas japon yupj. Mop'in ma lajay Dios jos jin. Tsjutsj ts'üil cjuwá jinwá yupj. Tsjicj way japon la p'in. Locopyaya diablo* malala vele yupj jis lal, mpes yupj quelel malala nyuca lajay. Malala nyuca quelel lajay na, ma nin lajay Dios tjevele jin.

14"Setel nepenowá jam mo'o palá tinca, nepénowa pjyacaïi jinwá 'ots'ipj. Dios tjevele tjepjyacaïi. Newa ma lajay Dios tjevele jin. Pajal nin yola malala pyala mpes. Po jisas t'emet. Po jisas yupj ca 'üç jisas nsem nosis nt'a. Nin mpes ma 'üsüs lajay yupj, Dios jos jin.

15"Setel p'a wa 'amá 'üsüs casá palá tinca, nepénowa pjyacaïi jinwá yupj 'ots'ipj. Yupj pjyacaïi Dios tjevelá. Ma yo' pe'e. Po 'üsüs witjacj yupj. Ma la tsuwil. Malala pyala na, newa 'üsüs lajay Dios jos jin. Nin mpes t'üç' lajay Dios tjevele jin", nin tjevele Jesús Dios Popel pjyacaïi mpes.

Dios jos gente ca sin mü'üsüs yupj velá.

(Marcos 4.21-25)

16Jesús p'a parábola* tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: "Yom yo je si müjü na, ma tsjo'oy lal jun t'yo'na. Ma cjan 'alá 'yonsa yupj. Campanya si jünsa, mpes pjü wama jiquil pjü 'üç januc yupj 'owus.

17Nin p'iyá Dios ma pjo'na yupj quelel sin 'yüsa liji. Püna ma jis tje'yaya sin la 'üsüs, niná pjü way ca sin mü'üsüs la mijis. Püna ma sin tji'yüsa, niná ca jus nlayecj. Niná 'üçj ca jus nucucj nsem. **18**Mpes 'in tjajama 'üsüs tjapja'aqué Dios velá. Nun quelel nusin 'yüsa, p'a wa ca nusin mü'üsüs la mijis yupj. Nin p'iyá pjü jis lal. Dios jisas, mpes ca sin mü'üsüs. Nepénowa ma quelel sin 'yüsa. Pjyacañ p'in. Mpes ma ca polel sin 'yüsa Dios mpes. Sey c'a ca la mijis yupj. Yupj yola yupj sin 'yüsa Dios mpes, sin 'yüsa tulucj yupj", nin tjevele Jesús.

Jesús pajal quelel liji Dios jos jin lajay.

(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19Jesús jamay tjac! jus la nuc, jüpüliücpán tjiquil wa yupj nt'a. Mop'in ma polel ne'as tjal Jesús nt'a, püliüçj tantan tjalta mpes. **20**Nin mpes ne'aj tjalta sin popa pjaní tjevele yupj lal:

—Jemay pje'á toñca, pyüliücpán pje'á lejeñ wa yupj. Quelel jis januc yupj.

21Jesús yupj wola tjevele:

—La p'a wa namay jinwá yupj napj lal, mpüliücpán jinwá yupj napj lal. Yupj pjyacaïi Dios velá, lajay wa yupj vele jin —nin tjevele Jesús.

Jesús tjijyü'ta lüpjü, 'üsü püné 'ots'ipj.

(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22P'a jyawca na, barco* wama tjemey Jesús yupj discipulopan* jis lal. Tjevele yupj jis lal:

Pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsü püné nt'a. 'üsü la tjepjetpjets'lé. (San Lucas 8.23)

—Mas 'üsü püné na'aj po'ó.

Mpes tjil. Pajal la püné, pajal campwila waytsja 'üsüs. ²³Tjil na 'üsü casá, tüpü'lü, tjejyá Jesús barco* mo'ó. Tjejyá na, pajal jas tjelyapjünü lüpjüs 'üsü püné nt'a. 'üsü la tjepjetpjets'lé mpes 'üsü wama tjemey barco mo'ó, mo'o ca mpit'as. Nasa quelel pwila jama barcas. ²⁴Mpes yupj discipulopan* yupj nt'a tjil, jas tiquilquil, tjowelepj:

—Qjuis Jepa, qjuis Jepa, qjuis qjues nt'ancam.

Jesús tsyülümü, jis capj tjeve'le lüpjú, 'üsü 'ots'ipj. Mpes lüpjú 'üt'ün nasa tepyala. Nin p'iyá 'üsü tji'yü'sa quinam. ²⁵Discipulopan* jis lal tjevele Jesús:

—¿Tsjan mpes ma poné napj ca nucopj mp'acj?

Lacj tjeypaj yupj. Pajal yólatsja Jesús la tjiji mpes. Yuwá tjowelepj: "T'üc' way yom niná pasal püné way. 'Ücj si jütüta lüpjú, 'üsü püné 'ots'ipj, ne nin lajay yupj jyü'ta jin."

Jesús pje'á lis ts'iyaapanenpan.

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶Locopyaya 'üsü na'aj po'ó tjil, Gadara mo'ó. Gadara 'üsü na'aj po'ó Galilea lal. ²⁷Barco* mpe pje'á tjemey Jesús. 'Amá casá toñica naya, yom tjac' pülüçj patja nepé la nüjüsü Jesús. Lapanenpan tapatja yom jos mo'ó, tjüjütütjupj. Püis way jas pjütpjüt' tüpü'lü jupj. Ma wo mo'ó tüpü'lü; panteón nt'a tüpü'lü. ²⁸Jupj Jesús jus tjinyuca na, yumüçj la tipiya, tüic' jin tjüjünsü Jesús wolap'aá. Yumüçj tjevele:

—¿Tsjan mpes napj nt'a tjacuy? Jesús jipj. Dios Jatjam jipj. Más püné way Dios pjü jis lal. La 'e mon ma malala la mijin napj lal.

²⁹Yom jactsja na, Jesús tjiyü'ta ca pje'á mim lapanen yom jos mpe, mpes nin tjevele yomen. Piña la pülüçj lapanen pajal malala la tjiyi jupj lal, mpes gente ne'aj patja tjajamapj jupj. Mos t'asiyú tsupaptsja, tsjom t'asiyú tsupaptsja wa cadena* mpes, acero mpes wa. Mop'in tsjan mpes tsupaptsja t'anca jupj, ne lapanen tjemyana jupj wa cjuwá nt'a. ³⁰Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan lyá jipj?

Yom tjevele:

—‘Pülüçj’ napj nlá.

Lapanenpan pülcij jos mo'o tapatja ne nin. ³¹Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal jupj ma ca jis müjü'lüts mal jul pajal campwila mo'ó, lapanenpan jis capj tyüla nt'a. ³²Ne'aj p'in yupj tjelejeënt'a malana pülcij tjelyawuñ, tjalá yupj neven nt'a. Lapanenpan pajal la tjomon Jesús lal jupj ca jis ma'ayas mal malana jisas mo'ó. Jesús jis tje'yaya nin la mijicj yupj. ³³Tjil yom jos mpe. Malana jisas mo'o tjil yupj. Nin la tjajay na, malana pjü ts'equeneñ neven palavin; 'üsü püné mo'o tjil yupj. Jis qjues t'anca, tecya'líñ.

³⁴Malana jajamapj niná tjunuc na, ts'equeneñ yupj. Pülcij patja nt'a tjowelepj nin teyalá. Wa pjaní pjaní lejeënt'a tjowelepj wa yupj.

³⁵Mpes pülcij tjil jis la nuc teyalá. Jesús nt'a tjil. La nyüjüsüñ yomen, 'in lacasana lapanenpan jupj jos mo'o tapatja. Jesús wolap'a'a tjá'asa. Sacapyá quinam jupj, 'üçj jólatsja quinam. Lacj tjeypajj yupj nin teypala mpes. ³⁶P'a witjacj tjunctsja Jesús tji'yü'sa la tjiyi yomen. Mpes tjowelepj la p'a jis lal 'onin ne yom niná tji'yü'sa quinam. 'In lacasana lapanenpan jupj jos mo'o tapatja. ³⁷Nin mpes pjü Gadara mo'o tapatjá, pjü la tjomon Jesús ca mim yupj nepé. Pajal lacj tjeypajj, ne nin la tjomon yupj. Mpes barco* wama tjemey Jesús, tjemey niswá Galilea nt'a.

38 Custjay ma tjemey na p'in, niná yomen, la panenpan jupj jos mpe tjal p'iyá, tjevele Jesús lal. La tjemyona Jesús lal jupj ca ma'ayas jupj lal jama. Jesús ma jostsja jupj ca mim quinam. Jesús jupj wo nt'a jas tjejyama, tjevele:

39 —Niswa wya nt'a jutja. La p'a jis lal ca mvelen pajal 'üsüs way la tiji Dios jipj mpes.

Mpes tjemey yomen, la tiji Jesús tjevele jin. Pjü jis wala tjevele ne'aj pülicj patja nt'a. Tjevele pajal 'üsüs way la tiji Jesús jupj mpes.

**Jesús jas tijiyünsa tepe'á. Niswa tüpü'ü la tiji. Quepj püs way
malala jos tji'yü'sa la tiji wa.**
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

40 Jesús 'üsü na'aj po'ó ne'as tjemey na, pülicj 'a jis tjimyula ne'aj. Po 'üçj jisastsja Jesús la nyüjüsüñ. Püs way la tjunuc jupj ncuwim.

41 Ne'aj yom tjac' Jairo ló. Jepa waytsja jupj judiopan* 'a si mulú nt'a. Jupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'á. Pajal la tjemyona Jesús lo cuwis jupj wo nt'a. **42** Jupj jucucus nasa quelel pé'etsja ne nin. Jairo popa pjaní waytsja jupj, año dóceya tyá'atsja jupj quinam. Mpes tjemey Jesús. Tjemey na, pülicj jis capj tocoñ, cus tjeletjatj.

43 Ne'aj tjac' wa quepj malala jos. Año dóceya newa 'os tepyálatsja, ma tji'yü'sa. Pjü jupj t'emel jis tje'yaya doctor witjacj, leméliyu jaylacj. Pjü ma polel 'yü'sa la tajay jupj. **44** Jupj Jesús cjüp'a'a tjac' quinam, jas quip po'o velañ po la tje'yot'a. Leñ way tji'yü'sa jupj. 'Os tlapjaja.

45 Jesús jis la tji'yüya ne'aj lejeñ jis lal:

—¿Pjacj nin po la tje'yot'a?

Pjü tjowelepj ma nin la tajay yupj. Pedro tjevele:

—Nejepa, pülicj tantan t'asiyú lejeñ jipj nt'a, cyapj jaletjatj. Pülicj jin po la 'otj.

46 Niswa tjevele Jesús:

—T'üç' way pjaní way nin po la tje'yot'a. Pjaní tji'yü'sa la tjejay jin najastsja napj.

47 Quepj jus nléyatsja ma polel pjo'na, ne tjac'. Ticyüçiyú, pajal lecj tjejá mpes. Jupj wola 'amá 'alá tje'yonsa Jesús wolap'a'á. Pjü jis walap'a'a tjevele tsjan mpes po la tje'yot'a Jesús. Tjevele leñ way tji'yü'sa jupj, po la tje'yot'a na. **48** Jesús tjevele jupj lal:

—Ncucus, jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay, mpes 'i tji'yü'sa jipj. Ma nin jele t'as. 'Üsüs mim quinam jipj.

49 Newa quepj lal véletsja na, yom tjac' jepa wo mpe, tjevele jepa lal:

—Tepe'e cyucus. Po ma pajal la tjemyona qjuis Jepa lal quinam.

50 Jesús nin tjapjaca na, Jairo lal tjevele:

—Po ma lecj tneyá. Mponen p'in napj polel cyapj p'yacj ne cü'lü'süs ca jupj. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

51 Wo nt'a tjac' na, Jesús ma jis tje'yaya pjü way wama tjil, cus la coñ. Nepénowa cus tocoñ p'in, Pedro pjaní way, Juan pjaní way, Jacobo p'a wa, tsjicj jamay p'a wa, popay p'a wa. **52** La p'a pülicj pajal yumüçj la puyuptsja. 'Aplijílatsja tsjicj tepe'e mpes. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú. Ma tepe'e, tjeiyá p'in. (Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis, mpes nin tjevele.)

53 Yupj tjuwi'iñ, la tjüpjüts'ün Jesús. Salejeptsja t'üç' way tepe'e tsjiquis. **54** Jesús pjü sin tjejyama tjil yupj. Tsjicj tepe'á mos ntjüi'le, yumüçj tjevele:

—Tsjicj, jin tjiyyünsa.

55 Mpes jupj cjües tjac' niswá quinam. Leñ way jas tjiyyünsa, nyucunú teypala. Jesús jis tjiyyü'ta lo 'ayas lo las tsjiquis. **56** Tsjicj jamay, popay po yólatsja Jesús 'üsüs la tjihi mpes, mop'in nin Jesús jis tjiyyü'ta ma jis la veles p'a jis lal ninana teypalá.

Niyom dóceya sin tjejyama Jesús, tsji' la mijicj Dios mpes.

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 **1** Jesús 'a jis tjiyyula lis tjihi jupj discipulopan* dóceya. Jis tje'yaya 'üçj pje'á la ts'i pjü lapanenpan. Jis tje'yaya wa 'üçj si 'ü'sa lis mijicj malala jisas. **2** Nin la tjihi na, sin tjejyama jis la veles pülicj jis walap'a'á Dios mpes. Jis tjiyyü'ta ca nin mvelej 'onin si jüütüta Dios. Sin tjejyama malala jisas la 'ü'süs lis mijicj 'ots'ipj. **3** Ninana Jesús tjevele yupj jis lal: "Nun NASA lowú tsji' lojí napj mpes, ma ca nt'a nun p'a jawasa nujos mpes. Po ma tjacaj t'o, 'opopa ma t'o wa, ve ma t'o wa, t'emel ma t'o wa. Ma wa ca mät'eya nsem nusin quip. **4** Wa pjaní nt'a ja'ayapj nu la püt'üs nun, janmacj jupj wo nt'a mpatjaqué yupj patja nepé lowú nas.

5 "Nepénowa ma ca jisas nsem nun tjuculá. Ma ca jisas nsem nun welé napj mpes. Nenéyawa nin ca nsem pülicj patja nt'a. Mpes lowa yupj mpe. Lowú na, nun jis tsjam sin tjowowojó, ca palá ntüncüs pjüpjüs. Nin mpes ca sin mü'üsüs la müjí Dios ma japon jinwá yupj quinam", nin tjevele Jesús niyom jupj sin tjejyama jis lal. **6** Mpes tjil niyom dóceya. 'A mulú patja nt'a tjelyawuñ. T'üç' tjowelepj na, p'a nt'a tjil lovin. Newa pülicj jis walap'a'a tjowelepj tsjan 'üsüs teypala quinam Dios la tjihi mpes. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tajay wa yupj.

Judiopan jis jepa ma seletsja pjacj ne Jesús.

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷Herodes tjapjaca wa Jesús la tiji po'ó. Tjapjaca wa jupj apostolpan* la tajay po'ó. Herodes jepa waytsja Galilea nt'a. Pajal lapj jólatsja jupj tjapjaca mpes. Ma seletsja jupj pjacj ne Jesús. Nepénowa javeleptsja Jesús ne Juan el Bautista. Juan tepe'e püna p'in. Yupj tjowelepj Juan jas tijiyünsa, niswa pü'lütsja. ⁸Nepénowa javeleptsja Jesús ne Elías*. Elías profeta* püné püna tüpü'lü jupj. Nepénowa javeleptsja p'a profeta Jesús. Tjowelepj jupj püna tepe'e, jas tijiyünsa, niswa pü'lü p'in jupj.

⁹Herodes ma tepyona yupj tjowelepj. Tjevele: “Juan tulucj jupj. Juan mwen taná tjejyocj, tji'yünan jupj. ¿Pjacj niná? Jupj ne pajal 'üsüs liji mpes javelepj.” Herodes po quelel nyúcatsja Jesús.

Jesús pülcj jis tje'yaya tjalá.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰Apostolpan* tjiquil Jesús sin tjejyama mpe. Tjiquil na, Jesús lal tjowelepj tsjan la tajay yupj. Püna p'in sin tjejyama tsji! la mijicj jupj mpes. Quina Jesús yupj jis lal tjemey Betsaida nt'a, pülcj patja nt'a. Yusapj tjiil yupj. ¹¹Mop'in yusapj tuluctsja. Pajal pülcj jus nlay jupj tjemey, mpes jupj nt'a tjiil yupj. Jupj 'üçj jos la nüjüsü yupj. Tjevele wa yupj jis lal 'oyn nyuca jyü'ta Dios. Malala jisas jis tji'yü'sa lis tiji 'ots'ipj.

¹²T'awaná tepyala, nasa quelel t'yaja. Mpes Jesús apostolpan* dóceya tjiquil jupj nt'a, tjowelepj jupj lal:

—Pjü sin tjejyama, ne'aj ca mal jis wa nepénowa lejeñ nt'a, jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a 'ots'ipj. Ca la mpalacj ca'aj 'üçj ca mpatjam, müjünañ. Ve jaylacj ca la mijicj jis la las yupj. Cjuwá jis wa qui'á.

¹³Jesús jis wala tjevele:

—Nun p'iyá jis ma'ayá nlajacj.

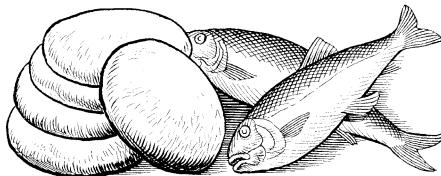
Niyom tjowelepj:

—Pan cínquiya tya'acj p'in, cjur mátl'eya tya'acj p'in. ¿Ncu jyas cupj ca nlaca ve jaylacj la mijicj pjü jis la las?

¹⁴Niyom pajal pülcj, sey cinco mil ne'aj tyatja ne nin. Más 'in pülcj waytsja ca nacj, más 'in la' way ca nacj. Pülcj pajal. Jesús tjevele jupj discipulopan* jis lal:

—Jis müjü'tú majatjum pjü. Cincuenta cincuenta 'a mulú ca majatjum yupj. 'Üçj nepénowa más 'in pülcj 'a mulú jatja, nepénowa más 'in la' way jatja yupj —tjevele Jesús.

15 Discipulopan* nin la tjajay. Jis tjüjütütj pjü majatjum, mpes tyatja yupj. **16** Jesús pan cínguiya nt'ya, nt'ya wa cjul mat'eyá. Tsjun po'o tjinuca, tjevele Dios lal tjüwüili ve tje'yaya mpes. T'üc' tjevele na,

Pan cínguiya jatatsja p'in, cjul
mát'eya jatatsja p'in. (San Lucas 9.16) la, cjul tsjictjacj la, wa.

la tjelepta taná pansas. Nin p'iyá cjul la tücieme wa. Jis tje'yaya discipulopan jis la 'ayas ne'aj tyatjá. **17** Yupj pjü way t'üc' tjalá. Pjü jis col pit'a tepeyala yupj. Ma polel pjü tjalá yupj. Yupj ma tjalá, quiliyú mo'o t'olon quinam discipulopan. Quiliyú dóceya tipit'a pan tsjictjacj

Pedro tjevele Dios jas tjeiyama Jesús nosis nt'a.

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

18 P'a jyawca na, Jesús jusapj Dios lal tjevele. Discipulopan* ne'aj p'in tyatja yupj nt'a, ne yupj jis la tji'yüya:

—¿Pjacj ne napj jin javelepj gentas?

19 Yupj yupj wola tjowelepj:

—Nepénowa javelepj jipj Juan el Bautista p'iyá. Nepénowa javelepj jipj Elías*, püna tüpü'lü p'iyá. P'a wa javelepj profeta* p'a wa jipj. Püna 'i tipü'lü, jin tjiyyünsün, niswa püt', nin javelepj gentas.

20 Jesús nin p'iyá la tji'yüya discipulopan* jilal:

—Ne nun ¿pjacj ne napj jin nujola nun?

Pedro wola tjevele:

—Cristo jipj. Jipj ne Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj mpes ca 'üsüs mpatjaquecj Dios la.

21 Jesús pajal jis tjiyyü'ta ma ca nin mvelecj p'a la.

22 Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjeiyamá. Dios jos pajal malala ca ma palas napj quinam. Co'müypán* ma ca jisas nsem napj. Nin p'iyá sacerdote* noypan. Nin p'iyá Moisés* popel sin 'yüsa lejay. Ma ca jisas napj yupj. La p'a ca ma 'ü'nacj. Ntjü'ünan tyan, ts'ac' cont'e naya ca nin müjünsü. Ca mpü'üs niswá.

23 Jesús tjevele wa pjü yupj discipulopan* jis la:

—Nun popa quelel ncapj cyoïca, ma ca nin la mijis yupj jos jinwá. Nin ca la mijis napj lejay jinwá. Napj cruz* po'o ca ma pats!. Malala ca mpalas wa yupj, ncapj cyoïca mpes. Yupj ca jas mü'üsü napj mpes. Pjü jyawca ca jola nsem 'üçj nsem yupj la, malala pyala yupj la, ncapj cyoïca mpes.

²⁴Nepénowa ca quelel jis capj mp'a'sacj yupj p'iyá. Ma ca jisas malala se palá, mpes ca mvelecj napj lal japon tulucj. Yupj ma ca mpatjam Dios lal. Nepénowa nca'líi napj lal japon mpes. Más 'üsüs ca jis mpalas yupj la p'a jis lal. Yupj lovin ca mpatjam Dios lal. ²⁵Nepénowa pülicj jatatj nosis nt'a, mop'in ma polel patja Dios lal. Pjü way jatatj nosis nt'a ca nacj. Newa 'üsüs tulucj pjü niná, yupj ma polel patja mpes.

²⁶"Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun nu tjemaycas napj mpes, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Nun nu tjemaycas napj velé mpes, ne mayca wa ca nsem napj nun mpes, niswa tjacuwis na. Niswa cuwis na, pjü ca nucucj pajal püné way napj, Mpapay jinwá. Ncuwis Dios angelpan* jis lal. ²⁷Nepénowa nun popa ca nucú Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. Custjay ma taca'liqué na p'in, nun ca nucú niná. T'üç' niná —tjevele Jesús.

Jesús jas jaw tepyala Dios mpes.

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸Ts'ac' ocho tjejyawca na, más 'in pülicj ca nacj, más 'in la' way ca nacj, joc' mo'o tjemey Jesús la veles Dios lal. Pedro lal tjemey, Juan lal tjemey wa, Jacobo lal tjemey wa. ²⁹Jesús Dios lal véletsja na, jupj wola p'a casá justa tepyala. Jas quip pje tepyala, tjejyawca, menmené jinwá. ³⁰Leii way niyommát'eya lay jis tepyala, Moisés* pjaní way, Elías* ma'ajapj, püna tapatja yupj. ³¹Jisas jaw yustapj lay jis tepyala yupj, Dios pü'ü nt'a yustapj jinwá. Jesús lal tjowelepj. Tjowelepj 'onin ca mpa'is yupj Jerusalén nt'a. Dios jostsja ca nin mpalas ne quina ca nsem, tjowelepj yupj.

³²Pedro po ja vyatsja. Nin p'iyá niyom p'a wa. Tjijinañ yupj. Jis tsylümü na, tjunuc Jesús po 'üsüs jas jaw jústatsja. Tjunuc wa niyommát'eya ne'aj lejeñtsja jupj lal. ³³Locopyaya niyommát'eya quelel jiltsja Jesús nepé. Jiltsja na, Pedro Jesús lal tjevele:

—Nejepa, po 'üsüs qui'á jyatjaquecj. Ts'epjel cónt'eya ca sin müjünsüm cupj. Pjaní way jipj mpes ca nsem, pjaní wa Moisés* mpes ca nsem, pjaní wa Elías* mpes ca nsem.

Pedro molo tjevele jupj. ³⁴Nin véletsja na, mol lay tepyala, palá tjac' yupj jis capá nt'a. Mol t'asiyú toïca, mpes discipulopan* pajal lacj tjeypaj. ³⁵Mol nepé vele pjactsja. Tjevele: "Niná napj Natjam. Napj la t'ya jupj. Tjapja'aqué jupj velá." ³⁶T'üç' tjevele na, Jesús jusapj toïca tjunuc yupj. Nin tepyala na, discipulopan ma tjowelepj la p'a jis lal yupj tjunuc joc' mo'ó. Yuwá p'in tjowelepj niná.

Jesús más püné lapanenpan jis lal.*(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)*

37 Yaya joc' mpe palavin tjiquil. Palavin tjiquil na, pajal pülcj Jesús nt'a tjiquil la nyüjüsüñ. **38** Yom pjaní yupj sin popa yumücj tjevele:

—Po najas jipj ca cus mp'a'san natjam. Napj mpopa pjaní way yupj. Jusapj way yupj. **39** Lapanen tjüi'le yupj neneyawá. Ntjüi'le na, leñ way li piyú natjam. Jun jyu'ya, pajal cyicuyú wa, mpes lampe p'yoya. Lapanen malala liji yupj lovin. Ma quelel jama yupj. **40** Napj la tjemyon jipj discipulopan* jis lal yupj ca pje'á la nts'iyacj lapanen. Ma polel nin lajaytsja yupj.

41 Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma poné napj lal. Malala nujola pajal. Pajal püs li nuc nun ca mponé napj lal. Püs way tüpü'üs nun lal quinam.

Tjevele wa yom lal:

—Jetjam lal ncuwim napj nt'a.

42 Yom jatjam jactsja na, lapanen palá la ts'iya yupj. Jun jyu'ya, cyicuyú la tiji. Jesús cus tjeve'le lapanen. Tji'yü'sa la tiji yom jatjam, niswa tje'yaya popay. **43** Pjü ne'aj po yólatsja pajal 'üsüs la tiji Jesús. Pajal püné Dios, yólatsja yupj.

Newa nin yólatsja, Jesús pjü way 'üsüs la tiji mpes. Mop'in nin, yupj tjevele yupj discipulopan* jilal:

44—Nusin tjü'üsüs niná napj ca mvelé. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios ca ma'ayas niyom ca malala la ma jicj yupj jisas jinwá.

45 Yupj ma sin tji'yüsa yupj tjevelá. Dios ma jis tje'yaya sin tji'yüsa, mpes nin. Yupj lacj tjeypajj mpes ma quelel la 'üytsja yupj tsjan mpes nin tjevele.

Jesús tjevele pjacj más püné nsem.*(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)*

46 Discipulopan* pajal nin yólatsja cana yupj popé más püné nsem.

47 Jesús jus nléyatsja nin yólatsja yupj, mpes tsjicj way tecyumaná, tempe way tjiyünsa. **48** Tjevele yupj jis lal:

—Najas nun ma nujola noypan nun p'iyá. Najas 'üsüs lojí la p'a jis lal napj mpes. 'üsüs lojí na tsjicj niná lal, t'üç' way 'üsüs lojí wa napj lal. 'üsüs lojí na napj lal, t'üç' way 'üsüs lojí wa Dios lal, yupj ne nin tjejyama qui'á. Nin mpes velé nun popé más 'in tsjicj way jin jola yupj p'iyá pjü way jis lal, más püné way yupj p'a lal —nin tjevele Jesús.

Dios mpes tsji' lajay, pjü Dios ts'uyupj jis lal tsji' lajay.
(Marcos 9.38-40)

49 Juan tjevele Jesús lal:

—Nejepa, jus tjinyucucj yom p'a wa laptopanenpan pje'á li ts'iyatsja jupj. Jipj lyá tjevele mpes laptopanenpan pje'á la ts'iya. Tjevelecj jupj lal ma nin ca la mijis jupj, ma ncuwa popa ne.

50 Jesús tjevele jupj lal:

—Po ma müyü'tú jupj ma ca nin la mijis. Jupj p'a casá jola nun lal tulucj, nucopj p'ya'sa p'in jupj —nin tjevele Jesús.

Jesús ma ts'i tji'ina Samaria mo'o tapatja jis lal.

51 Leii way Dios quelel myánatsja Jesús tsjun po'ó jupj pü'ü nt'a. Püna p'in Dios tjevele 'ona ca mpalas. Mpes Jesús po quelel jámatsja Jerusalén nt'a. Jostsja ca Dios jos jin mpalas. **52** Jesús mwalá sin tjejyama niyom nepenowá Samaria* nt'a, pülcj patja nt'a. Quelel 'üçj lajaysja ne'aj way mpü'üm, majas Jesús jupj discipulopan* jis lal. **53** Ma polel nin la tajay yupj. Samaria mo'o tapatja majisatsja ne'aj ncuwim Jesús, Jerusalén nt'a quelel jámatsja mpes. (Samaria mo'o patja majisatsja Jerusalén mo'o patjá.) **54** Jesús discipulopan mat'eyá, Jacobo pjaní way, Juan p'a wa, jus nlay yupj majisatsja Jesús ncuwim, mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Qjuis Jepa cincu jyas ncupj jyü'tüçj 'awa palá nyacas tsjun nepé, jis mü'ümiüs yupj pjü?

55 Nin tjowelepj mpes Jesús la nujuya, yus tjinyuca, jis capj tjeve'le. Malálatsja jupj lal nin la mijicj yupj. Tjevele:

—Nun ma solejé pajal malala welé, niná welé na. **56** Napj niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj tjacuwis jis capj la p'acj nosis casá patjá, ca yupj mpatjam Dios lal. Ma najas malala se palá ne ca ma mpatjam Dios lal —nin tjevele Jesús.

Nin tjevele na, p'a nt'a pülcj patja nt'a tjil yupj.

Jesús tjevele 'oyn nyuca 'üçj sa coñ jupj.
(Mateo 8.19-22)

57 Jümiüçj casá jiltsja na, yom pjaní tjevele Jesús lal:

—Napj ca cyapj ncoñ jun ta'á jipj quelel jay nt'a.

58 Jesús tjevele costa way cus la coñ jupj. Tjevele:

—Gato selván yupj jis jomwen jul jinañ, tsipyaya yupj jis tsintsil lajay. Nin tulucj napj lal; napj nawá 'a cjuwá. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

59 Jesús tjevele yom p'a wa lal:

—Ncapj tecyoïca.

Yom niná tjevele:

—Ntje'aya la nuc mpa'is mpapay p'in. Tepe'e na ca cyapj ncoñ.

60 Jesús tjevele ma polel la nuc jupj cus la coñ. Tjevele:

—La p'a wa 'üçj 'amá jis la toc jis pülcj tepe'e na. Yupj p'iyá tecya'líi jinwá, yupj ma japon Dios lal. Jipj ca mim, mvelen pjü jis walap'a'á Dios mpes. Ca mvelen Dios ca yupj jis Jepa nsem quinam.

61 Yom p'a wa Jesús lal tjevele:

—Nejepa jipj. Cyapj ncoñ p'a jawas. Ntje'aya mis mvelé jum wa nepé mwalá way p'in.

62 Jesús tjevele jupj lal:

—Püna la tjejyama po jyas custjay, jipj ma polel lejyama Dios 'i jütütá. Nin p'iyá jipj le ts'ec na ma cjüipe nyuc jipj. Cjüipe nyuc, jipj ma polel 'üsüs tsji' lejyama.

Jesús niyom setenta sin tjejyama tsji' la mijicj Dios mpes.

10 1Locopyaya qjuis Jepa Jesucristo niyom p'a wa lis t'ya, tsji'
la mijicj Dios mpes. Setenta lis t'ya jipj. Mwalá sin tjejyama
yupj jupj quelel jámatsja nt'a. Mat'e mat'e sin tjejyama. Pülcj patja
nt'a sin tjejyama. Pjaní pjaní patja nt'a sin tjejyama wa. Jun ta'á jupj
quelel jámatsja nt'a sin tjejyama jupj. 2Niyom setenta jis lal tjevele:
“Pülcj 'üçj ca cus ncoñcocy Dios, quina ma sa coñ jupj custjay. Pülcj
velaä jinwá yupj. Namozopan po pjaní way. Costa way pjü jilal la
cuwis yupj. La moná Dios lal mozopan más pülcj ca sin majamas,
más pülcj jilal ncul Dios nt'a.

3”Lowa quinam. Nusin tji'yüsa: napj p'iyá nusin jyam malala witjacj
nt'a. Napj selé nun ma polel nucopj p'o'sá nun p'iyá. Oveja* tsjictjacj
jinwá nun. Coyote jinwá ts'a 'in yupj. 4Lowú na, po ma t'elmel t'o nun.
Po ma ve t'o nun. 'Üçj jis la t'as caitas, mop'in caite p'a wa ma ca
nt'a. Nujola t'as Dios mpes tsji' lojí. Po ma nu tyantaná nu la lapaná.

5”Wo pjaní wama lowú na, lovin mwalá way mvelé: ‘Dios pajal
'üsüs la siji wosis niná nt'a patja jilal, ne yupj ma ca malala nyuca
yola ncu ca malala mpalas’. 6Ca nacj wa nt'a pü'lü quelel 'üsüs pü'lü
Dios lal, mpes jupj ca 'üsüs mpiü'üm nun nin tjowelé mpes. Jupj ma
quelel 'üsüs pü'lü Dios lal, ma ca nin cüpalas nun tjowelé. Nun p'in
ca 'üsüs mpatjaqué custjay. Ma ca malala nyuca nujola nun pjü mpes.
7Nun mwalá tjüjünaqué nt'a newa müjünaqué. Tjalajá, müsiqué wa

yupj nu ja'ayapj. Pjaní tsji' liji na p'a wa mpes, p'a wa ca ma'ayas yupj, tsji' la tjiji jaylacj. Nun tsji' lojí napj mpes. Nin mpes 'ücj nu ja'ayapj yupj. Po ma wosis wosis nlawú la moná müjünaqué ne'aj. Po ma p'a la tjomoná, nasa to'á quinam 'ücj jünaque nt'a.

⁸"Ca nacj pülicj patja nt'a lowú na, yupj ca jisas tjuculá, ca jisas ca nacj nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, lovin tjalajá yupj nu ja'ayapj. ⁹Ne'aj way ninana ca la müjí Dios mpes tsji' lojí mpes. Malala jisas jis tjü'ü'süs lis tjüjí. Ne'aj patja jis lal tjowelé: 'Dios jyü'ta. Quelel jyü'ta quinam nun nt'a.' ¹⁰Nenéyawa pülicj patja nt'a tjalawú na, yupj ma ca jisas nsem nun tjuculá, ma ca jisas nsem nun welé yupj jis lal Dios po'ó. Nin tepyala na, jis wa nepé jümüicj campalanya lowa. Tjowelé: ¹¹'Üpjú qjuis tsjom pü'ü nun potjaqué popé se wowojocj. Nun ma jisastsja cupj tjevelecj Dios mpes, ne nin la tijicj. Nusin tji'yusa niná: Dios jyü'ta. Quelel nu jyü'tatsja wa nun, nin p'in ma nujostsja.' Nin ca mvelé nun.

¹²"Yupj ne'aj patja ma jisastsja nun tjowelé Dios mpes, Dios pajal ca jis capj ntüüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nsem yupj jis lal Sodoma mo'o tapatja jis lal. T'üç! niná", nin tjevele Jesús.

¹³Tjevele wa pülicj patja nepénowa mpes: "Malala ca nu mpalas, Corazín mo'o potjaqué. Malala wa ca nu mpalas nun, Betsaida mo'o potjaqué. Pajal nola nun mpes. Napj namozopan pajal 'üsüs la tajay nun nt'a, gente p'in ma polel lajay jinwá. Nun nujola Tiro mo'o patja pajal malala. Sidón mo'o patja pajal malala, nujola nun. Nun p'in malala. Napj namozopan pajal 'üsüs la cüjaytsja yupj nt'a, nun nt'a la tajay jinwá, yupj püna ca 'aplijila cüpalastsja malala la tajay mpes. Nasa ca sin 'ücipaptsja pü'lü si tsutsca, nasa 'üpjú sin 'üçjololtsja wa 'aplijila mpes. Yupj nasa quelel la cüjaytsja Dios. ¹⁴Dios pajal ca nucopj ntüüs p'a jawas, malala lajay jis capj tyüla na. Nin liji na, más malala nu mpalas Tiro mo'o patja jis lal. Más malala nu mpalas Sidón mo'o patja jis lal. ¹⁵Nin p'iyá velé wa Capernaum nt'a patja jis lal. Nun ma ca nlawú Dios pü'ü nt'a. Tecya'lüñ patja nt'a ca nlawú", nin tjevele Jesús pülicj patja nepénowa mpes.

¹⁶Tjevele wa jupj sin tjejyama jis lal: "Nun napj mpes welé. Mpes pjyacañ na nun welé, pjyacañ wa napj velé. Ma jisas nun, ma wa jisas napj. Ma jisas napj, ma wa jisas Dios. Jupj nin tjejyama", nin tjevele Jesús.

Niyom setenta niswa tjiquil.

¹⁷Tjil niyom setenta, Jesús sin tjejyama mpes. Niswá tjiquil na, po 'ücj jisastsja yupj. Tjowelepj:

—Qjuis Jepa, pajal 'üsüs qjuis tepyala tjeleque na. Jipj lyá velecj na, 'üsüs polel lijicj. 'Ücj pje'á li ts'iyacj lapanenpan jipj lyá velecj na.

18 Jesúz yupj jis lal tjevele:

—Satanás* jepa jupj lapanenpan jis lal. Nun tsji' la tjüjí na napj mpes, napj tjinyuc Satanás palá tjejaca tsjun nepé. Menmené jinwá palá tjejaca. Püné waytsja püná. Malala tepyala jupj quinam. **19** T'üç' way napj la tjejay más püné way nun diablo* lal. Qjuis enemigo way jupj. Diablo latsj jinwá jupj, tsjev jinwá jupj. Quelel malala la siji gentas. Mop'in püné tulucj jupj nun jis lal. Napj la tjejay nun 'üçj malala lojí diablo, latsj jay jotsjá jinwá. Diablo polel malala liji, newa ma ca nin nujola t'as. Napj la tjejay nun 'üçj jü'tú ma nin la mijis jupj. Jupj ma polel malala la numijis. **20** Nun polel pje'á lo ts'iyá lapanenpan, mop'in nin, ma nin mpes 'üçj nujisas t'as. Nun lovin ca mpatjaqué Dios lal. Nin mpes Dios nun jis lá tepyaca tsjun po'ó. Nin tepyala mpes 'üçj nujisas t'as nun —nin tjevele Jesúz.

'Üçj jostsja Jesúz jupj Popay lal.

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

21 Nin tjevele na, Jesúz pajal 'üçj jos tepyala Dios Cjües la tjiji mpes. Jesúz tjevele Dios lal: "M papay, Jepa pajal püné way jipj tsjun po'ó, nosis casá nin wa. Nepénowa pajal pülicj salejepj jin yola. Pajal sin 'yüsa jin yola. Niná sin 'yüsa tulucj. Jipj ma jis tje'yan sin tji'yüsa niná jipj lejay. La p'a wa tsjictjacj jinwá. Yusapj ma sin 'yüsa. Jipj sin tji'yüsa lis tjejay la p'in, mpes nin salejepj niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs. Jipj jyastsja mpes nin quinam. 'Üctsja jipj lal", nin tjevele Jesúz jupj Popay Dios lal.

22 Jupj tjevele wa: "M papay pjü way ntje'aya. Leñ pjacj ca jus cülayes pjacj ne napj. Ma salejepj napj ne Dios Jatjam. M papay p'in selé. Leñ pjacj ca jus cülayes pjacj ne napj M papay. Napj p'in selé. Napj quelel sin 'yüsa lejay nepenowá. Yupj p'in salejepj pjacj ne napj M papay", nin tjevele Jesúz.

23 Nin tjevele na, jupj taná tjinyuca, tjevele wa jupj discipulopan* jis lal: "Nun nucú quinam, niná püna tjowelepj ca nin mpalas. Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes nun nucú jupj lijá quinam. **24** T'üç' way profetapan* pülicj püna tapatjá, po quelel januctsja nun nucú, lovin ma tjunuc yupj niná. Po quelel pwyacaätsja nun pjo'oqué, lovin ma tjejjyacañ yupj niná. Nin p'iylatsja jepa noypan pülicj jis lal." Nin tjevele Jesúz niyom setenta jis lal, yupj niswa tjiquil na.

Dios jos 'üsüs lijicj pjü jis lal.

25 Yom pjaní ne'aj toñca, jupj seletsja Moisés* popel. Quelel la 'yúyatsja jupj Jesús lal, mpes ca jus nlayes ncu t'üç' vele Jesús Dios mpes. Yom tjevele Jesús lal:

—¿Tsjan más 'üçj la mejay napj ne Dios la mijis 'üçj mpü'üs lovin jupj lal?

26 Jesús jupj wola tjevele:

—¿Tsjan tepyaca Moisés* püná, Dios qjuis tijiyü'tá? ¿Tsjan mo'o velen jipj Dios Popel mo'ó?

27 Yom Jesús wola tjevele:

—Dios Popel vele jipj 'pajal ca quelel la mijin Dios, jipj Jepa Püné. Pajal ca tsji' la mijin jupj mpes lovin. Ca jupj jos jin la mijin. Lovin ca jele mpalas jupj pajal 'üsüs. Jupj Popel vele wa jipj ca quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá ca quelel lis mijin yupj' —nin tjevele yom niná Jesús lal.

28 Jesús tjevele jupj lal:

—T'üç' tjevelen jipj. Lovin nin la cüjay, 'üsüs ca mpü'üm lovin Dios lal.

29 Yom niná jostsja la p'a ca yola nsem jupj 'üsüs la tji'yüya, mpes tjevele wa Jesús lal:

—Dios jos napj quelel lejay ne'aj patjá. ¿Pjacj ne'aj pü'lü napj lal?

30 Jupj nin la tji'yüya mpes, Jesús jas tji'yüsa la tiji más 'üçj pjü way jupj wo jin popa jola t'as. Más 'üçj quelel la siji pjü. Ninana Jesús tjevelá:

—Yom israelpan* popa palavin tjemey Jericó nt'a. Jerusalén mpe tjemey jupj. Jüümüçj nt'a pwecapan ntji'lliñ jupj. Pjü tepequeñ jupj tyá'atsjé, tjat' wa jas quip, jas pjütpjüt' tepyala. Mo'o süp jupj, ne tjił yupj. Nasa way pe'e naya, tjił yupj. 31 Yacjaya nepé tjac! wa yom pjaní, sacerdote*. Israelpan popa watsja jupj. Ne'aj way quelel jámatsja jupj la p'in. Yom pajal mo'o 'üsüp tjinyuca na, campapj way tjemey jüümüçj nt'a, tjemey. 32 Locopyaya, p'a wa tjac!, yom levita*. Israelpan popa watsja jupj. Nenéyawa Dios wo* nt'a tsji' la tiji. Jus tjinyuca wa yom pajal mo'o 'üsüp, ne campapj way tjemey wa jüümüçj nt'a. 33 Locopyaya p'a wa nepé tjac!, yom Samaria* mpe 'esepj jupj, israelpan jis enemigo. Yom pajal mo'o 'üsüp nt'a tjac! jupj. Po jólatsja malala tepyala mpes. 34 Yom mo'o 'üsüp nt'a tjemey. 'At'anca mo'o ts'yu'pa jupj. Soysoy casá tje'yonsa. Wa jinañi nt'a tjemyana jupj, tjejyama jupj. 35 Ya quelel jámatsja jupj,

yom Samaria mpe 'esepj. Mpes t'emel c'a mát'eya tje'yaya yomen wa juts'a'lá. Pülcj jaylactsja yupj jis lal t'emel c'a. Tje'yaya na, tjevele: "In tjejyama jupj. Más pülcj jaylacj pyala jupj jyaman, jaylacj ca la mejay napj, niswa tjacuwis na' —nin tjevele jupj.

Jesús t'üç' tjevele quinam niná tepyala mpes. ³⁶Jupj tjevele yom Moisés* popel seletsja lal:

—Niyom cónt'eya sin popé ¿cana quelel la tiji yomen niná pwecapan ntji'liñ? ¿Cana quelel la tiji jupj, ne'aj way pü'ü jinwá? ¿'Oyn jele jipj?

³⁷Yom tjevele:

—Yom cus tjep'ya'sa, niná quelel la tiji jupj.

Jesús tjevele:

—Nin p'iýá la mijin jipj. Quelel lis mijin pjü, jipj enemigopan 'ots'ipj.

Más 'üçj la pjac Jesús velá.

³⁸Jesús newa jámatsja discipulopan* jis lal. Pülcj patja nt'a tjemey jupj. Ne'aj quepj jostsja Jesús ncuwim jupj wo nt'a sin mü'üsüs lis mijis Dios mpes. Marta lotsja jupj, quepan. ³⁹Jupj t'olapj María lotsja. María Jesús jun 'asa'á tjá'asa, tjapjaca qjuis Jepa Jesús jas tji'yüsa la tiji. ⁴⁰Marta ma nin la tiji. Pajal pülcj líjitsja jupj. Ma polel pjü la qjuijis. Mpes tjemey Jesús nt'a, tjevele:

—Nejepa ¿ncu ma jele nt'alapj ma tsji' liji napj lal? Tjijyü'ta ca ncapj mp'a'sas jupj.

⁴¹Qjuis Jepa Jesucristo tjevele jupj lal:

—Marta, pajal nin jele jipj, 'aplilila jipj pülcj lejay mpes. ⁴²Más 'üçj pjaní ninam lejay. Tjapjaca napj velé, jin tjü'üsüs 'onin ne Dios jipj Jepa nsem. Jipj pyülcj niná nin liji. Más 'üçj jupj lal si 'üsü Dios vele jin, tsji' liji lal. Jupj jas tji'yüsa ma polel lo ta'es p'ampa.

Jesús sin 'yüsa lis tiji la veles Dios lal.

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹P'a jyawca na, Jesús Dios lal véletsja. Tecyawaja tjevele na, jupj discípulo* pjaní tjevele jupj lal:

—Qjuis Jepa, qjuisin mü'üsüs la mijin la veles Dios lal. Juan el Bautista sin tji'yüsa lis tiji jupj discipulopan* la veles Dios lal. Qjuisas wa qjuisin 'yüsa la mijin wa ncupj.

²Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios lal welé na, nin p'iýá ca mvelé:

‘Qjuis Papay, tsjun po'o püt!.

Po qjuisas pjü ca mvelecj jipj pajal 'üsüs.

Jipj p'in 'üsüs pjü jis lal.

Qjuisas leñ way Jepa nsem jipj pjü jis lal.

³ Qjuisas wa qjuesé 'an qjuis la las pjü jyawca na.

⁴ Malala nyuca la tjijicj,

qjuisas perdonar la qjuesejay.

La p'a malala la qjuisiji na, lovin perdonar lijicj jupj malala la qjuis tiji.

Qjuis capj tjep'ya'sa wa cupj ma ca

quelel malala nyuca la mijicj'

—nin tjevele ca nin mvelecj Dios lal.

⁵ Jesús sin 'yüsa lis tiji wa Dios quelel 'yaya jupj ts'uyupj la mon.

Tjevele:

—Ca nacj nun popa pjaní ca mim püste mo'oya jupj jomica nt'a. Ca mveles jomica lal: 'Najamica, pan cont'e ma 'en. ⁶Najamica p'a wa campa nepé tjac' quinam. Cjuwá napj tsjan cü'l'ayá, cülajas jupj.'

⁷"Ca nacj jupj jomica ca mveles wa nepé: 'Po ma la tjemyona quinam. Jun t'yolon jun vilicj quinam. Napj nts'uyupj napj lal patja ncjan nt'a. Ma polel nin jyünsú la 'ayas jipj.' ⁸Ca nacj jomica quelel liji mpes 'yaya tulucj. Jupj jomica newa le moná mpes p'in ca ma'ayas jupj. Nin mpes jupj ca jas müjünsüs, ma'ayas jupj. Pjü jos ca ma'ayas. ⁹Mpes nin velé nun jis lal, newa la moná Dios lal nun, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Ma leñ way nu 'yaya, newa la moná, ne jupj ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Nujisas Dios nucopj mp'a'sas, newa la moná niná Dios lal. Newa lo moná na, jupj ca nin la mijis. ¹⁰Nun lo moná Dios lal, nin ca nt'anqué. Nun lo moná na, jupj ca nu ma'ayas. Nun newa lo moná Dios nucopj mp'a'sas, jupj ca nin la mijis nun mpes.

¹¹"Nun ca jus nlayé niná. Nun popa pjaní jatjam tsjicj ve le moná na, ma ca pe ma'ayas jupj. Cjul le moná na, ma ca ma'ayas lotsjim. ¹²Pejey le moná na, ma ca tsjev ma'ayas. ¹³Nunpan malalapan, mop'in solejé 'oyn nyuca 'üsüs jis ma'ayá nun sin popa tsjictjacj. Nun jis Papay tsjun po'o, 'üsüs way jupj, malala tulucj. Nin mpes nun ca jus nlayé jupj ca nu ma'ayas jupj Cjües, nun lo moná na —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jis lal.

Dios mpes p'in 'üsüs liji Jesucristo.

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴Jesús pje'á la ts'iya lapanen yom jos mpe. Yom jos mo'o tüpü'ü na, yom ma polel vele la tiji. Lapanen pje'á tjemey na, yom 'ücj

vele tepyala niswá. Pülicj tjunuc niná tepyalá. Yólatsja pajal 'üsüs Jesús nin la tjiji. ¹⁵Nepénowa p'in malala tjowelepj: "Beelzebú se p'a'sa Jesús, mpes 'ücj pje'á li ts'iyá lapanenpan. Beelzebú jepa püné lapanenpan jis lal."

¹⁶P'a witjacj quelel salejeptsja ncu t'üç' way Dios mpe tjac' Jesús. Ma topón yupj. Mpes jisastsja Jesús ca pajal 'üsüs la mijis gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes quelel sin mü'lüsüstsja ncu Dios jas tjejyama. ¹⁷Jesús seletsja niná yólatsja yupj. Mpes jupj sin tji'yüsa lis tjiji Dios mpes p'in pajal 'üsüs la tjiji. Jupj tjevele yupj jis lal: "Yuwá nyucunuñ jepa pjaní si jütüta nt'a, ne'aj malala ca mpalas pajal. Nin p'iyá wa pjaní nt'a. Yuwá nyucunuñ, ma polel 'üsüs patja yupj. Malala ca jis mpalas. ¹⁸Nin p'iyá Satanás* lal. Jupj nucunú waytsja jupj mpes p'iyá, jupj enemigopan 'üçj ca malala la qjuijicj jupj. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa, ne nin mpes 'üçj pje'á lis ts'i lapanenpan. Ma quelel nin la qjuijis jupj. ¹⁹Mop'in nin welé nun. Nun welé Beelzebú ncapj p'ya'sa. Nun welé nin mpes 'üçj pje'á li ts'i lapanenpan. Nin tulucj. Nun popa nepenowá pje'á la ts'i wa lapanenpan. ¿Pjacj jis capj p'ya'sa yupj? Yupj p'iyá ca mvelecj malala welé nun pajal. ²⁰Dios ncapj p'ya'sa. Nin mpes 'üçj jyütüttj pje'á jil lapanenpan. Jupj ncapj p'ya'sa, nun 'üçj ca nusin la 'üsüs Dios quelel Jepa já'asa quinam nun nt'a.

²¹"Diablo* yom jas tjiyocj jinwá jupj. Jupj ty'a tsjan mpes 'üçj lo palan. Pajal mo'o li nucuna ncu jiquil enemigopan. Nin liji, jupj juts'a'á 'üçj jatja. P'a wa ma polel lo cuwis la ta'es jupj juts'a'am. ²²Nin p'in, napj más nin tjiyocj jupj lal, más 'üçj le palan napj jupj lal. T'e'é napj jupj ty'a tsjan mpes 'üçj lo palan, t'e'é wa jupj juts'a'á. Se 'a niyom napj lal tjiquil. Niná napj lejay diablo lal.

²³"Nun ca nujola cüpalas diablo* ncapj p'ya'sa tulucj. Jupj ma jos napj lejay, mpes napj ne'enemigo jupj. Jupj ma gente cyuna Dios nt'a, napj lejay jinwá. Jupj liji yupj ma jis la winin Dios nt'a", nin tjevele Jesús.

Ma Dios lal patja, diablo 'üçj jac' yupj nt'a.

(Mateo 12.43-45)

²⁴P'a wa tjevele Jesús yupj jis lal. Tjevele Dios leñ yupj jisas mo'ó, ca malala jis mpalas. Tjevele: "Lapanen yom jos mpe jama na, 'üsü pja nt'a jama wine. Le palá ca'aj 'üçj ca mpü'lüm. Lovin ma si nucú, mpes vele: 'Püna tüpü'üs nt'a ca mis niswá. Yom nt'a ca mis.' ²⁵Yom nt'a tjemey na, wosis 'üsüs la tjajapjun jinwá yomen jupj lal. Leñ ne'aj

yom jos mo'ó. Dios ma pü'ü jupj jos mo'ó. Mpes wosis pajal 'ücj la tjajay jinwá jupj lapanen lal. ²⁶Mpes jama lapanen. Lapanenpan p'a wa jis lal jac!. Siete jilal jac!. Más malala yupj mwalá way lal. Pjü yupj yom jos mo'o jil jis la püt'üs. Mpes locopyaya más malala pyala yomen püna lal. Püna lapanen pjaní way p'in jupj jos mo'o tüpü'ü", nin tjevele Jesús.

Dios vele jin lajay ca 'ücj jisas nsem.

²⁷Jesús nin tjevele na, quepj pjaní yumücj tjevele Jesús lal 'in campapé. Pülcj ne'aj tjatja popa waytsja jupj. Jupj jólatsja Jesús tjevele pajal 'üsüs. Mpes tjevele:

—Po 'ücj jos nsem jemay 'i tjimanunu mpes, 'e tje'aya tsots!

²⁸Jesús jupj wola tjevele:

—P'a casá velé napj. Gente Dios tjevelá pjyacañ, jupj vele jin lajay wa, pajal 'ücj jisas nsem yupj pjü.

Ma japon Dios jas tjejyama Jesús, malala.

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹Más pülcj jun 'asas tjiquil Jesús nt'a. Pülcj waytsja yupj pajal. 'A jis tjimyula ne'aj. Jesús tjevele yupj jis lal: "Nun quina potjaqué malala pajal. Nun lo moná napj 'üsüs la mejay gente p'in ma polel lajay jinwá. Nin mpes ca nusin mü'üsüs Dios nin tjejyama napj, nin welé nun. Ma ca nin la mejay napj. Pjaní way p'in ca la mijis Dios nun nucú mpes. Püna Jonás lal la tjihi jinwá, nin wa ca la mijis napj lal. Jonás profeta* waytsja püna. ³⁰'Üsüs tepyala Jonás lal mpes Nínive nt'a tapatja salejeptsja Dios jas tjejyama jupj. Lovin ma nin pyala, Jonás lal tepyala jinwá. Nin p'iyá 'üsüs ca ma palas napj, mpes quina patjá ca jus nlayecj Dios nin tjejyama. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

³¹"P'a wa ca mveles wa nun malala. Pajal püna quepj jepa já'asatsja Sur mo'ó Egipto nt'a. Jupj p'iyá ca nin mveles. Pajal campa mpe tjac' jupj lo pjac Salomón* tjevelá. Salomón p'a wa jépatsja Israel mo'ó pajal püna. Salomón pajal selé waytsja Dios tjevelá. Nin mpes quepj quelel pjocatsja jupj tjevelá. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Salomón lal. Newa nun ma quelel pjo'oqué napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üç' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, quepj niná ca ntojom nun jis lal Dios wolap'a'á. Ca mveles nun malala. Nun ma quelel pjo'oqué, ne nin.

32 "P'a wa ca mvelecj wa nun malala. Nínive mo'o tapatja topón Jonás tjevelá. 'Aplijila jis tepyala malala la tjajay mpes. Yupj nasa quelel 'üsüs lajaytsja. Nin tulucj nun lal. Nun lal 'os quinam. Más püné napj Jonás lal. Newa nun ma poné napj velé. P'a jawas Dios ca mveles ncu t'üç' malala la tjajay pjü. Nin jawas tjejyawca na, Nínive mo'o tapatja ca nlüjüñ nun jis lal Dios wolap'a'lá, ca mvelecj nun malala. Nun ma poné, ne nin", tjevele Jesús yupj jis lal.

Dios jyü'ta jin quelel lajay, yupj ca sin mü'üsüs Dios po'ó.

(Mateo 5.15; 6.22-23)

33 Jesús sin tji'yüsa lis tjiyi Dios jos yupj sin 'yüsa jupj velá. Tjevele: "Yo je si müjü, ma quiliyú lal jun t'yo'na. Ma 'amá jul mo'o 'yonza jupj. Campanya si jünsa, mpes la p'a wama jiquil na, jupj 'owa pjü 'üçj jis la nuc. Nin p'iyá liji Dios.

34 Nin p'in, ma pjü sin 'yüsa Dios velá. Nun jis jun jaw jinwá nun jis p'üy mpes. Nun jis jun 'üsüs, jas tüpwes 'üsüs way nucú. Nin p'iyá niná nun 'üsüs nusin 'yüsa na Dios mpes. Nun jis jun malala, jas tüpwes ma nucú. Te toïca p'in nucú. Nin p'iyá niná nun ma nusin 'yüsa na Dios mpes. 35 'In tjajama nun t'üç' way nusin 'yüsa Dios po'ó. 36 Nun t'üç' way nusin 'yüsa Dios po'ó, po 'üsüs. Pjü way ca nusin mü'üsüs. Lámpara* mpes tjejyawca jinwá ca nsem nun lal", tjevele Jesús.

Malala ca jis mpalas fariseopan, malala la tjajay mpes. Nin

p'iyá ca nsem Moisés popel sin 'yüsa lajay jis lal.

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

37 Jesús t'üç' tjevele na, fariseo* pjaní Jesús lal tjevele lo winin lo las yupj wo nt'a, lots'ac' culupwen nt'a já'asa na. Mpes tjemey Jesús, 'etjele lo las. 38 Fariseo tjinyuca Jesús ma mos tepe'e quelel lyájatsja na. Pajal püna Moisés* tepyaca más 'üçj jis mas japatj jalá. Mpes fariseo po jólatsja tsjan mpes ma nin la tjiyi Jesús. 39 Mpes qjuis Jepa Jesús tjevele yupj lal:

—Nun fariseopan* pülcj lojí la p'a jis la nuc. Nujisas yupj yola nun 'üsüs. Ma t'üç' way 'üsüs nun. Nunpan pocillo te way jinwá. Pocillo pje'á p'in so pü'lí jinwá lojí nun. Plato 'ala'á p'in so pü'lí jinwá lojí. Wa mo'o pajal te custjay. Nin p'iyá nun. Lovin 'üsüs lojí la p'a januc na. Newa malala nun t'üç' way. Nun ts'üsisiqué pajal. Po quelel malala lojí, ne nin lojí wa niná. 40 Ma yola jinwá lojí nun. Dios nun jis p'üy la tjiyi. Nun jis qjues la tjiyi 'ots'ipj. 41 Jupj selé tsjan nujola nun. Jupj

selé 'üsüs tulucj nun. Mpes 'üsüs nujola t'as nun Dios jos jin. 'Üsüs la müjí jupj jos jin. Jis tje'yayá jis t'emet cjuwá jisas. Nin lojí, pjü salá nsem nun Dios lal. 'Üsüs wa ca nsem nun nujolá.

42 "Malala ca nu mpalas nun, fariseopan*. Pjü diez popé nun nuts'a'á, pjaní 'oyá Dios mpes. Tsjutsj culantro jinwá 'oyá Dios mpes. P'a wa tsjutsj ajo jinwá 'oyá. P'a siná popé 'oyá wa Dios mpes. 'Ücj wa nin lojí. Malala p'a wa ma lojí. Dios jos 'üsüs lojí p'a jilal. Jos wa quelel lojí jupj. Ninana ma lojí nun. Jupj jos ca nin la müjí. Niná lojí na, mop'in ca ma'ayá wa nun to'á popé Dios mpes.

43 "Malala ca nu mpalas nun, fariseopan*. Judiopan* 'a si mulú nt'a po quelel jotjaqué noypan jatja nt'a. Pülicj lyawuñ nt'a, nujisas la p'a wa 'üsüs javelepj nun lal, yom 'üsüs lal javelepj jinwá.

44 "Malala ca nu mpalas, Moisés* popel sin 'yüsa lojí. Malala ca nu mpalas wa nun fariseopan*. Nun nujos p'a wa ca yola nsem nun 'üsüs, nun lojí mpes. Ma t'üç' way 'üsüs nun. Toc patja cruz* cjuwá jinwá nun. Cruz cjuwá mpes nenýawa ne'aj jil ma salejepj tsjan casá jil yupj. Nin p'iyá la p'a yola 'üsüs nun Dios lal. Ma salejepj pajal malala way nun —nin tjevele Jesús fariseopan jis lal.

45 Yom pjaní né'aj já'asatsja Moisés* popel salejepj popa pjaní waytsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

—Nin velen na, qjuis capj velel wa ncupj.

46 Jesús jupj wola tjevele:

—Nin. Malala ca nu mpalas wa nun, nun pülicj solejé Moisés* popel po'ó. La p'a su jü'tú pülicj lajay. Pajal costa way nin lajay nun jü'tú. Nun p'iyá ma nin lojí nun su jü'tú. Jas tüpwes ma lojí nun.

47 "Malala ca nu mpalas. Püna canapatjá nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan* püná. Quina nun 'üçj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a. Nun nujola 'üsüs lojí, ma 'üsüs lojí nun. 48 Nun solejé malala la tjajay yupj, püna tapatjá. Yupj la tjajay 'üçj nun jilal. Yupj jis tjü'ünan profetapan. Nun t'üç' lojí yupj la tjajay. Nun 'üçj justa lojí yupj toc, profetapan patja nt'a.

49 "Dios pjü selé jupj. Nin mpes tjevele: 'Profetapan* sin majam ca napj yupj nt'a. Apostolpan* sin majam wa napj yupj nt'a. Yupj ca la nts'iyacj yupj, yupj patja mpe. P'a nt'a jil na, pje'á la nts'iyacj wa yupj nepé.' 50 Püna tapatja nun popa p'iyá jis tjü'ünan profetapan. Yupj mwalá way nin la tjajay. Quina nun nin p'iyá lojí. Nin mpes Dios nucopj ntüllüs ca nun pjü mpes, quina patja la tjajay mpes, püna tapatja la tjajay mpes 'ots'ipj. Pjü jis tjü'ünan mpes Dios ca nucopj ntüllüs nun.

⁵¹ Mwalá way Abel tjü'ünan. Locopyaya pülicj jis tjü'ünan. Judiopan* tjü'ünan wa Zacarías. Dios wo* wama tepe'e jupj. Mesa Dios ja'ayapj nt'a ne'aj p'in tepe'e jupj. Dios ca jis capj ntüls quina patjá pjü way mpes. T'üç' niná.

⁵² "Malala ca nu mpalas nun nepenowá, pülicj solejé Moisés* popel. Dios jis tje'yaya la p'a 'üçj sin 'yüsa jupj po'ó. Jis tje'yaya 'onin ne ca sin mü'lüsü. Nun ma nujisastsja niná. Tjapja'né 'onin ne ca sin mü'lüsü yupj. Nun p'iyá ma nusin tji'yüsa Dios tjevelá, ma wa jis tja'ayá p'a wa sin 'yüsa yupj —tjevele Jesús.

⁵³ Nepé tjemey na Jesús, ts'a 'in waytsja pajal Moisés* popel sin 'yüsa lajay, fariseopan* 'ots'ipj. Pojisastsja Jesús malala cüveles, ne pülicj mpes la tjü'üy jupj. ⁵⁴ Po tjeppiyacañ ncu malala nyuca tjevele jupj. Pojisastsja jupj malala nyuca cüveles, mpes ca 'üçj jat' mvelecj yupj. Ma quelel lajaytsja jupj.

**Malala ma qjuisas p'a wa ca jus nlayecj
cupj pyonecj Jesucristo lal.**

12 ¹ Nin jawas pajal pülicj 'a jis tjimyula Jesús nt'a. Pajal pülicj mpes jis tsjom jay tjajatsj. Pajal pülicj 'a jis tjimyula na, Jesús tjevele discipulopan* jis lal. Pjaní quelel véletsja mwalá way p'in. Po jostsja sin 'yúsatsja niná. Ninana tjevelá: "Nujola t'as fariseopan* 'üsüls lajay la p'a januc nt'a, mop'in ma t'üç' 'üsüls yupj. Yupj malala lajay ma si nuc, levadura ma si nuc jinwá. Levadura ma si nuc pan püm mo'ó. Yacjaya pansas t'yüna jupj, mpes 'üçj jus cülayes levadura mo'o pú'ütsja jupj. ² Nin lovin. P'a jyawca la p'a ca jus nlayecj tsjan niná nun poné, ca jus nlayecj nun nujolá. Tsjan cus tüpwijitj, tjapjalen, cus ncjoltses ca. Püna tjapjalen, la p'a ca jus nucucj. ³ Te tońica nt'a tjevelen, tjejyawca na ca mpjacam p'a wa. Pjü leñ nt'a la tjivisan, yümüçj ca mvelecj pjü ppyacañ nt'a. Mpes ca mvelé nun p'a lal tsjan niná nun poné, mvelé nun nujolá.

⁴ "Ca nacj nepena ca quelel jis mü'lü'nacj nun, napj mpes poné mpes. Najamicapan, po ma locj tjeyá yupj jis lal. Nu tjü'ünan na, ma polel p'a lajay yupj. ⁵ Napj ca nusin 'yüsa la mejay pjacj ne 'üçj locj jeyá: locj tjeyá Dios lal. Jupj 'yü'na na, 'üçj wa na'aj li ts'iyá 'awa püné nt'a, malala lajay jis capj tyüla nt'a. iLocj tjeyá jupj!

⁶ "Po ma locj tjeyá p'a mpes. Dios jyama nun. Jupj ma ca jo' mpa'is nun mpes. Dios ma jo' pe'e tsipyaya tsjictjacj. Tsipyaya cínquiya veinte centavos jaylacj. Yupj pajal tsjictjacj way nun lal. ⁷ Dios selé nol jatja

jits'il. Po ma lecj tjeyá. Más 'üsiis way jipj tsipyaya pajal pülüçj jis lal. T'üç' way ma ca jo' mpa'is jipj mpes.

8 "Napj velé t'üç'. Nun welé la p'a jis lal nun ncapj coïncó, Dios angelpan* jis lal ca mvelé wa napj nucopj cyoñ nun. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. 9 Nun welé la p'a jis lal nun ma ncapj coïncó, Dios angelpan jis lal ca mvelé wa napj ma nucopj cyoñ nun.

10 "Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Malala javelepj napj nin po'ó, Dios 'üçj perdonar liji yupj. Malala javelepj Dios Cjües po'ó, Dios ma ca perdonar lis mijis yupj. Lovin ca jola nsem malala tjowelepj mpes.

11 "P'a jawas niyom ca ncul, ca nu ntji'líiñ. Nun lal ca mal wosis nt'a, judiopan* 'a si mulú nt'a. Ne'aj jat' mvelecj ca nun po'ó, nun ncapj coïncó mpes. Jepapan jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun po'ó neneyawá. Jepa auxiliar jis walap'a'a ca jat' mvelecj nun po'ó neneyawá. Nin lajay na, po ma nin nujola t'as nun tsjan ca mvelé yupj jis lal yupj malala tjowelepj mpes. 12 Dios Cjües nusin mü'üsüs ca la mijis tsjan 'üçj jis wala ca mvelé. Mpes po ma locj tjeyá nun."

Más 'üçj ma t'emel pülüçj qjuisas.

13 Yom pjaní pülüçj yuwá popa tjevele jupj lal:

—Tjiyyü'ta natjam la mitad ma 'es qjuis papay juts'a'á. Tepe'e qjuis papay. Jupj juts'a'á ncupj cuts'a'á quinam.

14 Jesús ma la tiji jupj la tjemyoná. Jupj tjevele:

—¿Tsjan pjucj jele napj jyütüjtj p'a wa la mitad liji jipj lal? Ma juez jinwá jyütüjtj napj.

15 Jesús tjevele wa ne'aj tyatja jis lal:

—In tjajama. Po ma t'emel pülüçj nujisas t'as. Po ma ts'üisiqué t'as nun. Gente ma nin mpes patja, pülüçj jatatj mpes.

16 Parábola* mpes sin 'yüsa lis tiji quinam niná. Tjevele:

—Yom pjaní t'emel pülüçj tyá'atsja jupj. Jupj 'isine nt'a pülüçj tjevala pajal. 17 Mpes nin jólatsja: '¿Tsjan la cüjay? Pülüçj tjevelañ mpes cjuwá ca'aj pyajatj tjevalá.' 18 Mpes jupj tjevele: 'Nin ca la mejay: napj chiquero witjacj sin mojoy ca. Chiquero más noypan ca sin müjünsü. Noypan mo'o 'üçj ca mpajatj pjü tjevelañ. Pjü napj nats'a'á 'üçj ca mpajatj ne'aj. 19 Ninana ca nola nsem napj: "Pajal pülüçj tyatj napj. Año pülüçj t'üç' la las nsem, pülüçj ne'aj tepyajatj mpes. Ma ca tsji' la mejay quinam napj. Nla ca. Mü'lüs ca. 'Üçj najas nsem.'" 20 Mop'in ma nin tepyala, jupj jólatsja jinwá. Dios tjevele jupj lal: 'Ma jele jin lejay jipj. Yacjaj püste mya pats' ca jipj. Mpes pjü jipj tepyajatj p'a juts'a'á nsem.'

21 Jesús tjevele:

—Lovin nin ca nsem ninana lajay jis lal. Nosis nt'a pü'lüçj jatatj la p'in. Cjuwá yupj lovin Dios lal, mpes pjü ca ncawajas, tecya'liñ na.

22 Jesús tjevele wa discipulopan* jilal:

—Nin mpes nin velé, po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá 'üçj nu la püt'üs. Po ma pajal lapj nyuca nujola t'as tsjan nusin nqui'pá nun jis pü'lü'l, nusin 'yawa lowiqué. **23** Dios la tjiji nu la püt'üs. Jupj ca nu ma'ayas wa nu lo las. Dios la tjiji nun jis p'ü'y. Jupj nu ma'ayas wa ca pü'lü'l. **24** Nujola t'as sanata po'ó. Yupj ma jasin. Velañ ma jacutj. Cjuwá yupj ca'aj ca mo'onsocj yupj yuts'a'lá. Dios se 'aya jis la las yupj. Nin mpes solejé yupj ca nu ma'ayas wa nun nujos. Nun más 'üsüs sanata jilal. Yupj pajal tsjictjacj.

25 "¿Ncu nun más 'in püs way ca mpatjaqué nun, pajal nin nujola mpes? Nin tulucj. **26** Pajal tsjicj way niná Dios lal; nun p'in ma polel nin lojí lovin. ¿Tsjan mpes pajal nin nujola nun pjü nujisas mpes? **27** Nujola t'as tsjutsj ts'ituju po'ó. Ma tsji' lajay yupj. Ma wa sa lul. Newa nin, tsjutsj ts'ituju más 'üsüs yustapj Salomón* jas quip lal. Salomón jepa püné waytsja yupj. Jas quip pü'lüçj jaylactsja. 'Üsüs justa jas tücüi'pe. **28** Dios liji pajal 'üsüs yustapj tsjutsjum. Tsjutsj lejeñ ca nacj yacaj. Ya pwe ca nacj. Nun más 'üsüs tsjutsjum jis lal. Nin mpes ca jus nlayé Dios ca nu ma'ayas wa nusin quip. Nun 'ots'ots' way p'in poné Dios lal.

29 "Po ma pajal nujola t'as tsjan ca nlajá, tsjan ca müsiqué. Po ma lapj nyuca nujola t'as nun. **30** Dios ma jisas nin yola 'oyn nyuca cüta'acj pjü way yupj jisas. Po ma yupj jinwá nujos t'as. Nun jis Papay Dios selé nujos niná. **31** Lovin nujos t'as ca nin la müjí Dios jyü'tá. Nujos t'as pjü ca mponecj yupj lal. Nin lojí, Dios ca nu ma'ayas wa niná nujisas.

Más 'üçj pü'lüçj tya'acj Dios pü'ü nt'a.

(Mateo 6.19-21)

32 Jesús tjevele wa:

—Po ma locj tneyá. Nun pjaní way, mop'in no'oveja* jinwá nun. Napj nu jyamá. Nun jis Papay Dios quelel nu 'yaya nun müjü'tú wa yupj lal. 'Üçj yupj lal nin nu 'yaya. **33** Mpes nun nuts'a'lá vender la müjí, t'emel jis tja'ayá jis t'emel cjuwá mpes. Nosis nt'a ca jis ma'ayá nun jis t'emel Dios jos jin. Nin lojí, pü'lüçj ca nta'á Dios pü'ü nt'a. Nun to'á Dios pü'ü nt'a lovin ma ncawajas ca. Ne'aj pwecapan ma pequeñ, ma wa jalá calatsas. **34** Más 'üçj pü'lüçj to'á Dios pü'ü nt'a. Nun pü'lüçj to'á nt'a, ne'aj pajal 'üsüs ca nsem nun jis lal —nin tjevele Jesucristo.

Más 'ücj Jesúz mozopan la nuc patja Jesúz jac!

35 Jesucristo tjevele wa:

—Napj ca mis nun mpe; p'a jawas ca ncuwis. Lovin la ma nucú niswa ca ncuwis. Lovin la müjí nu tjiyyütütj. ³⁶ Mozopan jis patrón la nuc jinwá t'as nun. Jis patrón tjemey, tjowaya jinwá napj. Mozopan jis patrón ncuwim, mpes la nuc. Jupj jac' na, ca mveles: 'Jun tjecjyoltse jun vilicj', ne leñ way yupj ca jun ncjoltsecj. ³⁷ Jis patrón tjac' na, mozopan po 'ücj jisas nsem la nuctsja yupj custjay. Po 'ücj jisas nsem yupj newa lajaytsja yupj tjiyyü'tá. Nin jinwá la müjí nun. Nun jis patrón la p'a jis patrón jin tulucj. Jupj ca pasal 'üsüs la mijis yupj jomozopan mpes, yupj lajaytsja yupj tjiyyü'tá. Jis patrón 'ücj ca la mijis jis ma'ayas jis la las. Jis müjü'tüs ca majatjum yupj. Ncuwim yupj, jis ma'ayas jis la las. Napj tjacuwis na, nin p'iyá ca la mejay napj nun mpes. T'üç' niná.

³⁸"Nun napj namozopan. Ma solejé 'ona ncuwis napj. Püste culupwen nt'a ncuwis ca nacj. Nasa jyawca na ncuwis ca nacj. Nun newa la nu nucú napj cuwis na, po 'ücj nujisas nsem nun. ³⁹Nusin tji'yüsa niná: nun ma solejé 'ona ncuwis napj. Nin p'iyá yom ne'aj wo ma seletsja 'ona ncuwim pwequepj, mpes tjejyá, ma tjejyama yupj wo. Tjejyá na, pwequepj tjac', wama tjemey, tüpweca. Ma nin la müjí nun, yom tjejyá jinwá. ⁴⁰Nun la ntjunucú, lovin la tjiúj napj nu tjiyyütütj. Napj cuwis na, nun ma ca jus nlayé niná jawas jyawca na ncuwis. Nun ca nujola nsem napj ma ca ncuwis custjay —tjevele Jesúz.

41 Pedro tjevele Jesúz lal:

—Nejepa ¿ncu ncupj p'in qjuisin 'yüsa lejay jipj, parábola* niná mpes? ¿Ncu pjü sin 'yüsa lejay wa nin tjevelen mpes?

42 Qjuis Jepa Jesúz tjevele:

—Niná velé pjü way nomozopan 'üsüs witjacj jis lal.

P'a parábola* tjevele wa yupj jupj jomozopan sin po'ó. (Sin tji'yüsa lis tjihi ca 'üsüs tsji' la mijicj yupj mpes, yupj leñ na.) Ninana yupj tjevelá:

—¿Ncu mozopan 'üsüs way nun? Napj ca mvelé mozo 'üsüs way po'ó. Niná mozo la tjihi yupj patrón tjiyyü'tá. 'Üsüs way si 'üsütsja yupj. Mpes yupj patrón la tjihi mozo niná jepa tepyala la p'a mozopan jis lal. Tjevele ca jis ma'ayas jis ve yupj jalá na. ⁴³Jupj patrón leñ na, jomozo niná newa 'üsüs liji. Jupj patrón wo nt'a tjac' na, ca nucus yupj jomozo pjü la tjihi yupj tjevelá. Nin mpes 'üsüs ca mpalas mozo niná. ⁴⁴Jupj patrón ca mveles mozo niná ca pjü majamas yupj juts'a'lá popé. T'üç' niná.

⁴⁵"Mozo ma 'üsüs liji, p'a casá ca nsem yupj lal. Jupj patrón püs way leñ ca nacj. Mpes yupj mozo jola: 'Napj patrón ma 'ucuy quinam'. Malala

liji jupj ca nacj. Si süpú mozopan p'a witjacj, niyom nepenowá, nequem nepenowá. Pajal püné lyaja, pajal püné mü'ü 'ots'ipj. Myona jupj. ⁴⁶P'a jawas ncuwim jupj patrón. Mozo ma li nucú na ca ncuwim jupj. Ma ca jus nlayers jupj ca ncuwim quinam. Jupj patrón pajal ca cus ntüliüs mozo niná, malala la tiji mpes. Jupj patrón lovin nin liji mozopan malala jis lal, yupj ma la tjajay jupj tiji y'l'tá. ⁴⁷Jupj mozo seletsja tsjan jostsja jupj patrón. Jupj sin nin ma nin la tiji, mpes jupj patrón yumüçj nsüpüs ca jupj. ⁴⁸Mozo p'a wa ma selé tsjan jos jupj patrón ca nacj. Malala liji wa jupj ca nacj. Malala la tiji mpes jupj patrón tsjicj way p'in ca cus ntüliüs jupj. Tsjicj way p'in ca nsüpüs jupj, ma seletsja mpes. Nin p'iyá Dios lal. Dios püliçj jas tji'yüsa la tiji jomozá, jos wa jomozo niná pajal 'üsüs tsji' liji jupj mpes. Dios pajal cus tjep'ya'sa jomozo 'üçj tsji' la mijis jupj mpes, Dios jos mozo niná pajal 'üsüs ca tsji' la mijis jupj mpes —nin tjevele Jesús.

Pjü ma ca nin p'iyá yola Jesús po'ó.

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹Jesús tjevele wa:

—Napj tjacuwis la veles pjacj t'üç' nin liji Mpapay Dios jos jin. Napj velé 'awa jinwá ca nsem. Pajal 'üçj najas nsem napj, t'üç' la tjajay nam. ⁵⁰Mpapay jos mwalá way malala ne palá, mpes po najas leñ way ca nin ma palas, jupj jos jin. ⁵¹¿Ncu nujola napj tjacuwis pjü nin p'iyá yola lis mejay nosis nt'a? Nin tulucj. Ca p'a casá yola nsem, napj tjacuwis mpes. (Nepénowa ca mponecj napj lal. Nepénowa ca ma mponecj.) ⁵²Jis wa pjaní nt'a, p'a casá yola nsem nepenowá p'a jilal. Jis wa nt'a cíñquiya ne'aj patja, cont'e ca mponecj ca nacj; mat'e ma ca mponecj. Mpes mat'e ca p'a casá yola nsem cont'e jis lal. Nin ca nsem quinam. ⁵³Nenéyawa popay ma ca nin p'iyá jola jatjam lal; jupj jatjam ma ca nin p'iyá jola popay lal. Nenéyawa jamay ma ca nin p'iyá jola jucucus lal; jupj jucucus ma ca nin p'iyá jola jamay lal. Nenéyawa pwisam ma ca nin p'iyá jola jupj nuera lal; jupj nuera ma ca nin p'iyá jola pwisam lal.

Más 'üçj pjü way Dios lal javelepj yupj jisas jupj ma ca jola nsem yupj malala la tjajay.

(Mateo 16.1-4; 5.25-26; Marcos 8.11-13)

⁵⁴Jesús tjevele wa püliçj 'a jis tjimyula jilal:

—Mol tjac' na t'yaja mo'ó, nun leñ way welé: 'Nasa majawus ca', ne nin pyala. ⁵⁵Nin p'iyá lüpjú jac' na sur mpe, nun welé: 'Quina ca pajal ma'awus', ne nin pyala. ⁵⁶Tsjun po'ó 'üsüs lo palá nucú, nosis 'üsüs lo palá nucú wa, mpes nusin 'yüsa tsjan ca mpalas. ¿Tsjan mpes

ma 'üsüs lo palá nucú tsjan pyala quinam, mpes ca nusin mü'üsüs tsjan liji Dios? Nun welé nun quelel nusin 'yüsa Dios po'ó. T'üç' tulucj. Mpes ma nusin 'yüsa tsjan liji Dios quinam nun nt'a.

57 "Nujola t'as tsjan más 'üçj Dios lal ca nun la müjí quinam. ⁵⁸ Leñ way la müjí niná. Ma nin lojí, malala ca nsem, niná napj velé jinwá ca nsem. La p'a quelel t'ya vele jipj po'ó jepa lal ca nacj. Nin jele t'as ca 'üçj la mijin jupj lal quinam, jupj ma nin tjevele na p'in. Ma nin lejay, jupj ca mim jipj lal juez wolap'a'á. Nin mpes ca cyapj ntülüs. Ca mveles jupj auxiliar ca mya manus cawilta mo'ó. ⁵⁹ Juez ma wa ca jin majamas ma pjü way jaylacj la tjejay nas, jupj la tjemyona jin p'iyá. Pjü way jaylacj la mijin. Niná t'üç' way —tjevele Jesús.

Más 'üçj pjü way pajal yola malala la
tjajay. Más 'üçj Dios jos jin lajaj.

13 ¹Locopyaya nepénowa tjiquil Jesús nt'a, tjowelepj malala jis tepyala Galilea mo'o tapatja nepenowá. Dios wo* nt'a tjl animal jis la 'ünan, jis la 'ayas Dios mpes. Nin lajaytsja na, Pilato tjac!, jis tji'yü'nna yupj, mpes jis 'as la tjiwyuca animal jis 'as lal. Nin tjowelepj yupj Jesús lal. ²Jesús jis wala tjevele: "¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a wa Galilea mo'o tapatja jilal, mpes malala jis tepyala yupj? ³Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tjüjí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nca'lliqué ca nun yupj jinwá. ⁴Siloé nt'a, wosis pajal campanya toñica jis capaná tneyaca niyom diez y ocho casa'á, mpes tecya'liñ. ¿Ncu nujola más malala nyuca la tjajay yupj la p'a jilal, Jerusalén nt'a patja jilal? ⁵Nin tulucj. Pajal nujola t'as nun p'iyá malala nyuca la tjüjí wa. Dios jos jin la müjí quinam. Ma nin lojí, nun nca'lliqué wa ca, yupj jin p'iyá", tjevele Jesús.

⁶Parábola* mpes sin tji'yüsa lis tjiyi wa niná. Nin tjevele jupj: "Yom pjaní yo higuera sínetsja yo witjacj sine nt'a. (Higuera wolas 'üçj la pis.) Locopyaya yom niná tjac! jupj higuera nt'a, jupj wolas la tepyala. Cjuwá waytsja jupj. Lo valas po'ó, mop'in cjuwá. ⁷Mpes jupj tjevele jomozo lal: 'Año cont'e yo wolas la tjinyuctsja napj. Cjuwá. Mpes ca mojocj jupj. ¿Tsjan mpes jupj sin ntojom nínawa momas?' ⁸Jupj jomozo ma jostsja jupj ca nin la mijis. Mpes jupj wola tjevele: 'Niswa 'in la 'unyuca así 'otoñ yon año pjaní. Yon t'asiyú ca jay mojocj momas, lu'luy ca la mejay. Vaca pwiya'a ca t'asiyú mo'onsó más 'üçj mvalas. ⁹P'a año tjeiyawca na, pajal 'üsüs mvalas ca nacj. Ma velam, 'üçj le

jocj.' " Nin tjevele Jesús. (Mpes sin tjil'yüsa lis tjiji nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Ma 'üsüs lajay Dios jos jin, malala ca jis mpalas.)

Quepj palá pwi'tje jin wínetsja. Jesús tjil'yü'sa la tjiji jupj.

¹⁰Sábado* pjaní, nin jawas judiopan* ma tsji' lajay na, Jesús sin 'yüsa la síjitsja yupj. Wa nt'a, judiopan 'a si mulú nt'a, sin 'yüsa la síjitsja jupj. ¹¹Quepj malala jos tjac' wa ne'aj. Palá palá pwi'tje jin wínetsja. Año diez y ocho nas ma polel se t'antsja jupj. Lapanen malala jos la tjiji, mpes nin tepyala. ¹²Jesús jus tjinyuca na, la tjemyona tjac'. Tjevele jupj lal:

—Jipj 'i tjil'yü'sa quinam.

¹³Jesús po la tje'yot'a quepan, ne leñ way tjil'yü'sa. Jas t'yantsja tepyala quepan. Tjevele tjiiwü'i Dioś lal, 'üsüs tjevele Dioś po'ó. ¹⁴Nin tepyala na, jepa pjaní wo nt'a ts'i tjil'ina jupj. Jesús tjil'yü'sa la tjiji sábado* na, mpes ts'i tjil'ina. Jupj jólatsja malala Jesús 'yü'sa liji sábado na, israelpan* ma tsji' lajay jawas. Mpes jepa niná tjevele la p'a jilal ne'aj:

—Jyawca séisiya 'üçj tsji' lijicj. Nin jawas nculá nu mü'lü'süs la mijis. Po ma nculá nu mü'lü'süs la mijis sábado* na.

¹⁵Jepa nin tjevele na, qjuis Jepa Jesús jupj wola tjevele:

—Malala way nun. Nun welé napj malala, quepj pjaní cus tjem'yacj mpes sábado* na. Nun lovin jis capj p'o'sá nun jis animalpan sábado na. 'Üçj nun lal nin lojí sábado na. Nun jis buey tsyu'pa toñca lyaja na sábado na, nun pjü 'osocté, monú jupj 'üsü mo'ó, ca mü'lüm jupj sábado na. Nin p'iyá lojí nun jis soysoy mpes. ¹⁶Quepj más 'üsüs vaca lal. Quepj niná Abraham* püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Satanás* tsyu'pa quepj niná, mpes malala jos tepyala. Año diez y ocho newa tsyu'patsja jupj. Mpes 'üçj la soc sábado na.

¹⁷Jesús nin tjevele na, jupj enemigopan jis tjemyayca. Pjü ne'aj tjetja 'üçj jisastsja pajal, Jesús pajal 'üsüs la tjiji mpes.

Ma pjü way Dioś jissas, Dioś mpes 'a si mulú sin popé.

(Mateo 13.31-32; Marcos 4.30-32)

¹⁸Mpes Jesús tjevele:

—¿Tsjan ca mpalas Dioś si jütüta jis lal? Parábola* ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. ¹⁹Mostaza* setel jinwá ca nsem. Yom mostaza sine 'amá mo'ó, jupj sine nt'a. Setel niná tsjicj way pajal. Locopyaya setel tecyojo, t'yüna, pajal püné tepyala. Yo püné

tepyala jupj, setel tsjicj way. Püné na, tsipyaya tjiquil, jis tsintsil la tjajay yo jay nt'a. (Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal.)

20 P'a wa nin p'iyá tjevele Jesús:

—¿Tsjan ca mpalas Dios si jütüta jis lal? P'a parábola* ca mvelé napj, nusin la 'üsüs la mejay tsjan ca mpalas. 21 Levadura jinwá ca nsem. Quepj levadura tyá'atsja. Harina medida cont'e la lal la süpjütj la tjiji jupj, pan la tjiji. Levadura mpes pjü jis t'yüna harinas. Nin p'iyá ca nsem Dios si jütüta jis lal —nin tjevele Jesús.

Quina p'in 'ücj Dios ts'uuyupj se palá gentas. P'a jawas ma ca polel nin la mijicj.
(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a, mpes nepénowa patja jin jámatsja, jis wa pjaní pjaní lejeñ jin jámatsja. Ne'aj ne'aj tjemey. Yupj tapatja nt'a lovin sin 'yüsa la síjitsja. 23 Ne'aj patja popa pjaní la tji'yüya jupj lal:

—Nejepa ¿ncu pjaní way p'in ca Dios lal mpatjam, jupj perdonar lis tjiji mpes?

Jesús tjevele yupj jilal ne'aj:

24 —In tjajama nin p'in la müjí napj velé jinwá. Niná napj velé jun vilicj la'í way jinwá, 'ücj la winin la püt'üs Dios lal. Pülicj ca queel mpatjam Dios lal ne ma ca polel mpatjam jupj lal. 25 Dios wo jun vilicj jun cjol jinwá quinam. Ts'ac' p'a wa jun t'yolon ca nsem. Jupj jun t'yo'na na, nun ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Nun nepenowá ca queel mpatjaqué jupj lal, ne ma ca polel la müjí. Nun nepenowá ca mvelé Dios lal: 'Jipj cupj qjuis Jepa. Jun tjecjyoltse, 'ücj qjuis la winin.' Pajal ca la moná, newa ma ca polel ne'aj la winin la püt'üs jupj lal. Jupj ca mveles nun lal: 'Ma selé ca'aj mpe tjuculá nun. Nun ma ncapj coñcó.' 26 Nin mpes nun ca mvelé: 'Püna tjelyajacj jipj lal. Tjimyüsiquecj jipj lal. Jipj sin 'yüsa la tjejay cupj pyatjaquecj nt'a.' 27 Newa ca mveles jupj: 'Ma selé ca'aj mpe tjuculá nun. Nun ma ncapj coñcó. Lowa napj mpe. Nun pjü way malala nyuca lojí.'

28 "Nun ca su nucú Abraham*, Isaac 'ots'ipj, Jacob 'ots'ipj, pjü profetapan* 'ots'ipj Dios jyü'ta nt'a. Yupj ne'aj ca majatjum. Nun ca pje'á lüjüqué, mpes nun lüjüqué nt'a yümiçj ca la mpuyú. Nun ca wis jas nqui'lí, pajal ts'u 'inyá mpes. 29 Pülicj ca ncul p'a nepé, majatjum jis la las Dios jyü'ta nt'a. Tsiquin mpe ncul wa, t'yaja mpe ncul wa, norte mpe ncul wa, sur mpe ncul wa. 30 Nujola t'as: nepénowa más 'in

malala lajaytsja más leñi way 'üsüs ca jis mpalas Dios lal. Nepénowa más 'in 'üsüs lajaytsja más costa way nsem 'üsüs se palá yupj Dios lal —nin tjevele Jesú.

³¹T'üç' tjevele na, fariseopan* nepénowa tjiquil, tjowelepj Jesú lal:
—Jutja quiyam jipj quelel jaytsja nt'a. Herodes quelel 'i 'ünana.
(Herodes jepa pünetsja Galilea mo'ó.)

³²Mpes Jesú yupj jis lal tjevele:
—Herodes joyomac' jinwá yupj. 'Üçj jos li tsuwile. Lowa, nun ca mvelé jupj lal napj newa tsji' lejay. Yacjaj, ya 'ots'ipj ca pje'á la nts'i lapanenpan, ca jis mü'ü'süs lis mejay malala jisas. Yaya sipé leñi way ca ncawajas tsji' lejay. ³³Newa yacjaj, ya 'ots'ipj, yaya sipé 'ots'ipj ne'aj ca mis Jerusalén nt'a. P'a nt'a ma polel jis la ca'líi profetapan*. Nin mpes más 'üçj ma pats' napj Jerusalén mo'ó.

³⁴"Nun Jerusalén nt'a potjaqué, profetapan* su 'ü'ná lovin. Pe lo ts'iyaná Dios sin tjejyama jilal, su 'ü'ná yupj. La pülüçj napj quelel 'a nusí mulutsja nun napj nt'a. Castlyaj jupj tsjictjacj se t'olona, nin p'iyá quelel lejaytsja nun jilal. Nun ma jisastsja lovin. ³⁵Nusin tji'üsüs niná. Dios ma nucopj cyoïca quinam nun potjaqué nt'a. Napj ca mis quinam nun mpe. Nun ma quelel la nojí na, ma ca nus nucú. P'a jawas p'a casá nujola ca nsem nun. Nun ca mvelé napj nin po'ó: 'Dios pajal 'üsüs ca la mijis jipj mpes. Dios mpes velen jipj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.' Nin tjowelé na, ca niswa ncuwis nun nt'a. T'üç' way ca nin nsem —nin tjevele Jesú.

Jesús tji'yü'sa la tjiji yom pajal t'yünt'ünú.

14 ¹Sábado* pjaní Jesú tjemey fariseo* wo nt'a lo las. Fariseo niná jepa waytsja fariseopan jilal. Fariseopan p'a wa nepenowá tjtatja wa jupj wo nt'a. Pajal tjunuc yupj 'oyñ nyuca la mijis Jesú; judiopan* ma tsji' lejay sábado na. ²Ne'aj yom malala jos tjá'asa Jesú wolap'a'a. Pajal jas t'ünt'üntsja jupj, malala jostsja mpes. ³Mpes Jesú tjevele niyom jilal, Moisés* popel salejeptsja yupj nepenowá, fariseopan nepenowá:

—Sábado* jawas ma tsji' lijicj cupj. ¿Ncu Moisés* popel vele 'üçj 'yü'sa lijicj sábado na? ¿Ncu malala nin lijicj?

⁴Ma lal tjowelepj yupj. Jesú ntjüi'lle malala jos, tji'yü'sa la tjiji jupj. Tji'yü'sa na, Jesú jas tjejyama jupj. ⁵Tjemey na, Jesú tjevele niyom jilal:

—Nun jis soysoy 'üsü campwila mo'ó tjeteyaca na ¿ncu ma leñi way pje'á la nts'iyaná jupj sábado* na 'ots'ipj? ¿Ncu ma nin lojí nun jis buey mpes wa?

6Yupj ma salejeptsja tsjan wola cüvelecj Jesús lal.

Jesús tjevele más 'ücj ma püné jin yola yupj p'iyá.

7Jesús tjinyuca nepénowa más 'in 'üsüs nt'a lis t'apj la 'osos, noypan jatja nt'a. Yupj tjqiquil wa jis la las fariseo* wo nt'a. Mpes parábola* tjevele Jesús; sin 'yüsa lis tjiji más 'ücj ma püné jin yola yupj p'iyá. Ninana tjevelá:

8—Ca nacj jemica pülicj way tya'a la las, ne jipj lal tjevele la cuwis la las. Nin liji na, po ma la nt'an jipj más 'in 'üsüs nt'a la 'osos, noypan jatja nt'a. Ca nacj p'a wa más püné jipj lal 'ucuy wa. Jemica jipj lal tjevele wa la cuwis jupj. **9**Mpes jemica ncuwim jipj nt'a, ca mveles: 'Jipj jac' nt'a ma'ayan ma'ajam niná yomen'. Mpes jipj ca mim, ma'ajam p'a nt'a. Más malala nt'a nsem pjü jilal jipj jac' nt'a. Mpes pjü ne'aj ca nucucj püné tulucj jipj, ne jipj ca pajal mya maycas. **10**Mpes p'a casá ca la mijin. Jemica jipj lal vele la cuwis la las, jipj ca mim, ma'ajam silla más malala nt'a ne'aj. Mpes jemica ca mveles jipj lal: 'Najamica, was, nt'i'isa más 'ücj nt'a'. Mpes pjü ne'aj ca nucucj püné way jipj jupj lal. **11**Nun popa pjaní püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis jupj.

**Jesús tjevele yom 'üsüs liji cjuwá jilal, Dios
ca 'üsüs la mijis jupj lal 'ots'ipj.**

12Jesús tjevele wa yomen lal, yom niná jupj lal tjevele la cuwis. Tjevele:

—Jipj pülicj lejay na pülicj jis la las, lots'ac culupwen nt'a já'asa na ca nacj, püste na ca nacj, po ma lovin ca mvelen jis la cuwis jemicapan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pyülicpan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis jepeypan p'in. Ma lovin ca mvelen jis la cuwis pülicj jatati p'in, ne'aj patja sin popé. Yupj 'ücj mvelecj la cuwis wa jipj, yupj jis wa nt'a. Yupj polel 'üsüs lajaj jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. **13**Mpes po ma nin la mijin jipj. Pülicj lejay na pülicj jis la las, jipj ca mvelen jis la cuwis jis t'emet cjuwá. Ca mvelen jis la cuwis jis más tulucj, jis tecj tulucj. Ca mvelen jis la cuwis ma polel jil. Ca mvelen jis la cuwis yun tulucj. **14**Cjuwá yupj. Yupj ma polel 'üsüs la mijicj jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes. Mpes Dios p'iyá ca 'üsüs la mijis jipj mpes. P'a jawas Dios ca sin müjünsüs 'üsüs witjacj, tecya'liiñ sin popé. Lovin ca mpatjam Dios lal. Dios nin liji na, jupj ca 'üsüs la mijis jipj lal, jipj 'üsüs lis tjejay mpes.

**Israelpan pülicj ma ca mpatjam Dios lal. Pülicj way israelpan
tulucj ca mpatjam Dios lal.**
(Mateo 22.1-10)

15Jesús lal tjalá popa pjaní tjapjaca wa Jesús tjevelá. Tjapjaca na, tjevele Jesús lal:

—Dios ca püličj jis la las la mijis jupj jyü'ta nt'a. Tsjay ca 'üsüs nsem ne'aj jalá jis lal.

¹⁶Jupj nin tjevele mpes, Jesús jas tji'yüsa la tjiji pjacj ca nlajas ne'aj. Parábola* niná tjevele jupj:

—Yom pjaní pajal püličj la tjiji jis la las, püličj jilal tjevele jis la cuwis. ¹⁷Jupj quelel lyájatsja na, jomozo jas tjejyama la veles yupj jilal: 'Nculá quinam. Nasa 'üçj la tjejay nu lo las.' ¹⁸Mpes jomozo yupj nt'a tjemey. Mop'in yupj pjü way nin p'iýá tjowelepj ma polel jiltsja. Mwalá way yupj sin popé tjevele: 'Amá jaylacj la tjejay napj. Quelel jum nyuc ca 'üçj nacj. Ma nin jele t'as ma jum.' ¹⁹P'a wa tjevele: 'Buey diéziya jaylacj la tjejay. Mpes quina ca mis nyuc 'oyn nyuca lejeñ. Ma nin jele t'as ma jum.' ²⁰P'a wa tjevele: 'Tjawayis quinam, mpes ma polel jum.' ²¹Mpes jomozo jupj patrón nt'a tjemey niswá. Tjevele patrón lal tsjan tjowelepj yupj. Mozo tjevele tajpacna na, ts'i tji'ina jupj. Tjevele jomozo lal: 'Leñ way püličj patja nt'a jutja. Ne'aj jümüçj la püné nt'a, jümüçj laí nt'a wa, gente la mpalan jipj. Püličj patja nepé jis lal ncuwim jis t'emet cjuwá jis lal, jis mas tulucj jis lal 'ots'ipj, jis tecj tulucj jis lal 'ots'ipj, yun tulucj jis lal 'ots'ipj, ma polel jil jis lal 'ots'ipj. Jis lal ncuwim pjü.'

²²"Locopyaya jomozo tjac! niswá. Tjevele: 'Napj la tjejay jipj ntijjütütj. Newa leñ nepenowá mesa nt'a.' ²³Mpes jupj patrón tjevele mozo lal: 'La nt'a patja nt'a jutja. Ne'aj ca lis mpalan jümüçj püné nt'a, jümüçj laí nt'a 'ots'ipj. Lis tjemeyona ncul, pajal püličj nlawuñ nawá nt'a. ²⁴Mwalá jilal tjevelé ma ca nlajacj napj la tjejay jis la las. T'üç' way.' Nasa t'üç' tjevele parabolas* Jesús.

Ma quelel jatja jama jupj juts'a'á mpe, ma polel si 'üsü Jesús lal.
(Mateo 10.37-38)

²⁵P'a jyawca na, pajal püličj sa coňtsja Jesús. Jupj la nujuya, jis wala tjinyuca, tjevele yupj jis lal: ²⁶"Najas napj lal japon más quelel la najay pjü jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná jis papay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná sejamay lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná sejats'om lal. Ma ca nin yola nsem ncu 'üçj niná jis ts'uyupj jis lal. Ma wa ca nin yola nsem ncu 'üçj niná yupj jis püličpan jis lal. Ma ca nin yola nsem ncu ca malala jis mpalas, nca'líñ ca nacj, yupj ncapj jacoñi mpes. Yupj niná mpes nin yolá, ma polel napj discipulopan* nsem yupj. ²⁷Ma jisas malala se palá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. Najas yupj nin p'iýá lajay, napj lejay jinwá. 'Üçj napj lal malala ne palá. 'Üçj napj lal ni pü'lí cruz* po'ó. Yupj ma quelel lajay napj lejay jinwá, napj discipulopan tulucj nsem yupj. ²⁸Nujola t'as costa

way ncapj coïncó. Nujola t'as ncu t'üç' way quelel ncapj coïncó. Nun popa quelel si jünsa wosis pajal püné, mwalá way 'etjele, sin pyaca nol jaylacj si jünsa wosis. Jola ncu t'üç' t'emet la cawajas la jünsüs wosis. ²⁹Ma nin liji, tyoca, si jünsa tsjomis la p'in ca nacj. Nin la tjiji na, ma polel cyawaja wosis ca nacj. Mpes pjü tjunuc nin la tjiji, pjü la mpjüts'ünüçj ca jupj. ³⁰Ca mvelecj: 'Jupj quelel jas tjiyyünsa wosis, newa ma polel pjü tecyawaja jupj'.

³¹"Nin p'iyá jepa püné lal. Jupj quelel jama jupj militarpan jilal ca nacj. Quelel le palana p'a wa lal, jupj militarpan jilal. Wine secj p'in, 'etjele jupj, jola nsem ncu 'üçj le palana p'a jepa lal. Jola nsem militarpan diez mil si manuna ca nacj. Jepa p'a wa militarpan veinte mil si manuna, más püllüçj witjacj yupj jupj militarpan jilal. ³²Jupj más püné tulucj, jupj ca sin majamas auxiliarpan nepenowá p'a jepa nt'a. Custjay pajal campa toñca p'a, ca sin majamas, ca jupj lal la mü'üyacj 'onin ne 'üçj jis la püt'üs, ma la mpa'nacj. ³³Nin p'iyá nun jis lal. Nujola t'as costa way ncapj coïncó. Nun ma nin nujola pjü way nun nuts'a'á Dios juts'a'á, napj discipulopan* tulucj nsem nun.

³⁴"Sal 'üsüs way. (Sal mpes ts'yuca pwisis, ma malala mpalas, ma mojo jupj.) Nin tulucj sal ma wüjü na. Sal ma wüjü na, ma polel wüjü lajay yupj. ³⁵Ma wa 'yü'sa liji momas abono jinwá. Ma wa 'yü'sa liji abono 'amá la ts'uc. Na'aj la ts'i p'in. Nin p'iyá nun jis lal. Sal 'üsüs jinwá t'as nun", nin tjevele Jesús.

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji pjü gente.

(Mateo 18.10-14)

15 ¹Püllüçj 'a jis tjimyula Jesúis nt'a. Yupj nepenowá impuesto jaylacj jat'anquepj pátjatsja. Jupj nt'a tjiquil wa p'a witjacj malala nyuca lajay. Quelel pjyacañtsja Jesúis tjevelá. ²Nin mpes fariseopan* tülü way tjowelepj Jesúis malala. Nin p'iyá tjowelepj niyom p'a wa, Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Tjowelepj: "Yom niná 'üçj jos jiquil malala nyuca lajay. Lyaja wa jupj yupj jis lal."

³Yupj nin tjowelepj, mpes Jesúis parábola* tjevele yupj jis lal. Sin 'yüsa lis tjiji Dios jos pjü ca cus ncoïcocj jupj. Ninana tjevelá: ⁴"Nun popa pjaní oveja* cien tya'a jupj ca nacj, pajal püllüçj. Pjü way jos jupj. Pjaní leñ tjevala na, jupj ca mim la mpalas jupj. Oveja noventa y nueve pjü lyawuñ tsjutsj jalá nt'a. Pjü lejeñ ca mim yomen. Oveja pjaní jus tjinyuca nas ca la mpalas. ⁵Jus tjinyuca nam, 'üçj jos nsem pajal. Oveja ca jüpjüs mpüntüs, ntjamas. Wo nt'a ca mim. ⁶Jus tjevyanta

na wo nt'a, ca 'a jis mulus jomicapan, la p'a wa ne'aj patja ca 'a jis mulus wa. Ca mveles yupj jilal: "Ücj nujisas t'as napj lal. Napj oveja leñtsja, jus tjinyuc quinam."

7 "Nin p'iyá Dios lal —tjevele Jesús—. Pülcj 'üsüs Dios lal ca nacj, noventa y nueve ca nacj. Yupj püna la tjajay 'ücj newa lajay yupj. Ca nacj yom pjaní way p'in malálatsja. Locopyaya jola tepyala malala nyuca la tjiji. Dios jos jinwá quelel liji quinam. Dios pü'ü nt'a más 'ücj jisas nsem yupj mpes, pülcj 'üsüs witjacj jilal."

8 Jesús p'a parábola* tjevele quinam. (Newa sin tji'yüsa lis tjiji Dios pajal quelel liji gentas.) Nin tjevele yupj: "Quepj t'emel c'a diéziya ty'a ca nacj. Pjaní palá yaca, ne ma si nuc ca nacj. Nin tepyala na, t'üc' way 'iyó si müjü, lepa yupj. Ca wa la majapjunus, ca la mpalas yupj t'emel. Jus tjinyuca nas ca la mpalas. Lovin nin lajay nequem. 9 Jus tjinyuca na, 'a jis mulus ca yupj jomicapan, la p'a wa ne'aj patja 'ots'ipj. Yupj ca mveles yupj jilal: 'Ücj nujisas t'as napj lal. Napj nt'emel palá tneyaca, ma si nuctsja, nasa jus tjinyuc.' Nin ca mveles yupj. 10 Nin p'iyá Dios angelpan* 'ücj jisas yom pjaní way mpes, quepj pjaní way mpes. Malálatsja ca nacj yupj püná. Quina ma jos niná yupj malala la tjijá; 'üsüs quelel liji quinam Dios jos jinwá."

11 Jesús p'a parábola* tjevele quinam. (Newa quelel sin 'yüsa líjitsja Dios pjü quelel la siji.) Jesús tjevele: "Yom pjaní, mat'e jatjampan yupj. 12 Ts'ac' pjaní jatjam ppyapja tjevele popay lal: 'Mpapay, jipj quelel ne 'antsja jipj jits'a'á popé, quina ma 'en'. Mpes yupj popay pjaní pjaní jis tje'yaya jatjampan manas pjü yupj yuts'a'á. 13 P'a jyawca na, jatjam ppyapja pjü vender la tjiji yupj popay tje'yayá. T'emel lal pajal campa tjemey popay mpe. Tjemey nt'a malala nyuca la tjiji. Pjü jis tje'yaya t'emel. Tecyawaja.

14 "Pjü yupj juts'a'á cjuwatsja na, pjü cjuwatsja wa jis la las yupj tüpü'ü nt'a. Pues pjü cjuwatsja jis la las ne'aj. Mpes cjuwatsja wa yupj. 15 Tjemey yupj, yom ne'aj tüpü'ü nt'a. Quelel tsji' líjitsja yom mpes. Yom niná jas tjeiyama yupj malana lyawuü nt'a, yupj ca jis ma'ayas jis la las. 16 Pajal vecj pé'etsja yupj. Malana jalá po jostsja wa yupj. Pjü 'aya secj yupj. 17 Locopyaya 'üsüs jola tepyala yupj. Jupj jólatsja: 'Mpapay jomozopan pülcj si manuna. Pülcj jatatj jis la las yupj pjü. Napj qui'á 'os, vecj ni pü'lí. 18 Mpes ca nin müjünsü, ca mis quinam mpapay nt'a. Ca mvelé yupj lal: "Mpapay, malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. 19 Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'üsüs tulucj napj

jipj lal. Nin nt'a ma 'en tsji' la mejay, Mpapay. Jipj myozo nsem napj.'
 '20Nin la tjiji jupj. Jas nisa, tjemey popay nt'a.

"Custjay campa wine p'in, jupj popay jus tjinyuca jupj. Popay po jólatsja malala tepyala jatjam. Ts'üequeré tjemey la nüjüsü jupj. Col tjevyala jupj. Po 'ücj jostsja jatjam tjac!'

21"Jupj jatjam tjevele popay lal: 'Mpapay, malala nyuca la tjejay napj Dios lal, jipj lal 'ots'ipj. Jetjam tulucj jinwá napj quinam. 'Üsüs tulucj napj jipj lal.' 22Jupj popay ma nin jólatsja jupj. Tjevele jomozopan jilal: 'Leñ way nin quip más 'üsüs way nca'á ma 'e, jas nqui'pá natjam. Anillo nca'á ma 'e, mos tjo'onsó. Zapato nca'á ma 'e wa, tsjom tjo'onsó. 23Vaca tsjicj t'ünt'ün ncumaná mü'ü'ná 'ots'ipj. Nlajam ca, pajal 'ücj qjuisas nsem. 24Natjam tepe'e jin nólatsja, newa pü'ü. Jupj leëtsja; jus tjinyuc quinam.' Nin tjevele popay, mpes 'ücj jisastsja pajal.'

25"Nin tepyala na, jatjam mwalá tsji' liji nt'a tjá'asa jupj. Yacjaya tjac' jupj wo nt'a. Ne'aj p'in tjac' na jupj wo nt'a, nepé jatül jin tjapjaca jupj. Ne'aj bailar lajay jin tjapjaca jupj 'ots'ipj. 26La tjemyona tjac' mozo pjaní, la tji'yüya tsjan tepyala quinam. 27Mozo jupj wola tjevele: 'Jitsipe tjac', mpes pyapay vaca tsjicj t'ünt'ün tji'yü'na jis la las. Jitsipe 'ücj pü'ü tjac' niswá pyapay nt'a, mpes nin la tjiji jupj.'

28"Mpес jatjam mwalá ts'i tji'ina. Ma quelel wama jámatsja. Yacjaya popay jus nleya pje'á tjá'asa jupj, mpes tjemey, tjinyuca jupj. 'Wama was, Natjam', tjevele. 29Jatjam mwalá ma jostsja. Jupj tjevele popay lal: 'Año püliçj lovin tsji' la tjejay napj jipj mpes. Lovin ntijjütüjt la tjejay napj. Mop'in ma ntje'an cabro tsjicj la las, najamicapan jilal la las. 30Niná jetjam, malala nyuca la tjiji. Jipj jet'emel pjü jis tje'yaya nequem malala witjacj. Jupj tjac' na, tji'yünan vaca tsjicj t'ünt'ün jupj mpes.' 31Mpес jupj popay tjevele jupj lal: 'Natjam, lovin napj lal püt' jipj. Pjü napj nats'a'á jipj jits'a'á wa. 32Najastsja 'ücj qjuisas nsem quinam jetjam niswá tjac' mpes p'in. Tepe'e jin nólatsja, newa pü'ü. Leëtsja jupj, ne niswa jus tjinyucucj.' " (Parábola* niná t'ücj tjevele quinam Jesús. Sin tji'yüsa lis tjiji Dios quelel liji wa malala witjacj.)

Más 'ücj Dios ts'uyupj pajal 'üsüs tsji' lajay Dios mpes.

16 ¹Jesús p'a parábola* tjevele wa discipulopan* jilal. Parábola mpes sin tji'yüsa lis tjiji más 'ücj 'üsüs lajay yupj jis t'emel lal Dios jos jin. Nin lajay, más 'ücj ca nsem yupj mpes, Dios nt'a jil na. Jesús tjevele: "Yom pjaní t'emel püliçj tyá'atsja, mozo tya'a watsja jupj, pjü jis lo jütüjt jupj juts'a'á. Ts'ac' pjaní tjeiyawca na, p'a wa tjet'

Popay po jólatsja malala tepyala jatjam. (San Lucas 15.21)

tjowelepj mozo niná po'ó. Tjowelepj mozo niná malala nyuca la tjiji, pjü jis tje'yaya yom juts'a'lá. ²Mpes yom niná la tjemyona ncuwim jomozo, tjevele jupj lal: '¿Tsjan pjucj nin la tjejay jipj? Ca mvelen tsjan la tjejay napj nats'a'lá jilal. Ca mvelen nol netj napj mpes, nol jis tje'yan napj mpes 'ots'ipj. Napj namozo tulucj ca nsem jipj quinam.'

³"Mpes jomozo jólatsja: '¿Tsjan ca la mejay napj quepé tjud nam? Napj mpatrón nin jyama, mpes jupj jomozo tulucj ca nsem napj quinam. Ma polel tsji' lejay nampa yümiüçj. Niná ma lejay napj. Ma wa quelel mocj la cümon. Pajal ne mayca nin lejay. ⁴Selé quinam tsjan ca la mejay. Ninana lejay mpes, nepénowa 'üçj jisas nsem napj pü'lüs yupj jilal, jupj nin tjejyama na.'

⁵"Mpes jomozo pjü lis tjemyona ncul level lajaj, jupj patrón lal level la tjajay. Pjaní pjaní lis tjemyona ncul. Mwalá lal tjevele: '¿Nol level jipj napj mpatrón lal?' ⁶Level liji tjevele: 'Cien tina level napj aceitas*'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' pyapel, jipj cien level vele jupj. Nt'i'isa, pyapel seyasa tepyaca jipj, cincuenta ca level nsem jipj la p'in.' ⁷Locopyaya mozo tjevele p'a wa lal, level liji watsja jupj. Tjevele: 'Ne jipj ¿nol level jipj?' Level liji tjevele: 'Cien carga level napj trigo*'. Mpes mozo tjevele jupj lal: 'Nca' jipj pyapel, jipj cien level vele jupj. Pyapel seyasa tepyaca jipj, ochenta ca level nsem jipj la p'in.'

⁸"Malala waytsja mozo nin la tiji. 'Üçj tulucj jupj, mop'in jupj patrón 'üüsüs pjac tjevele jupj po'ó, mozo 'üüsüs nyuca jólatsja mpes. Dios ma jisas 'üüsüs nyuca yola tsjan más 'üçj lajaj yupj, p'a wa Dios ma jisas jilal. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá yupj Dios mpes, newa ma pajal 'üüsüs nyuca yola tsjan más 'üçj lajaj yupj, p'a wa Dios ts'uyupj jis lal.

⁹"T'emel 'üüsüs tulucj, mop'in más 'üçj 'üüsüs la müjí nun jis t'emel lal, Dios jos jin. Nin lojí, 'üüsüs ca nu mpalas. Dios lovin ma jo' mpa'is 'üüsüs la tjüjí. Mpes co'lique na, 'üüsüs nsem. Potjaqué na Dios lal, Dios 'üçj jos nsem nun jilal 'üüsüs la tjüjí mpes. Nin velé napj.

¹⁰"Nun popa Dios jyü'ta jin liji pjaní way lal, Dios jyü'ta jin ca la mijis wa pü'lüçj lal. Ma Dios tijiyü'ta jin liji pjaní way lal, ma wa Dios jyü'ta jin ca la mijis pü'lüçj lal. Nin lovin. ¹¹T'emel tsjicj way pajal Dios lal. 'Üüsüs tulucj. Mpes nun ma Dios jyü'ta jin lojí t'emel lal, jupj ma ca nu ma'ayas jupj juts'a'lá 'üüsüs way, nun jis la jamas jupj mpes. ¹²Nun ma jupj tijiyü'ta jin la tjüjí jupj juts'a'lá lal, Dios ma ca nu ma'ayas tsjan nun nuts'a'lá nsem.

¹³"Nun ma polel lojí Dios jyü'ta jinwá, nun pajal t'emel nujos na. Nin p'iyá mozo ma polel tsji' liji niyom mat'e mpes nin jawas p'in. Mozo ma ca quelel t'üç' la mijis jupj patrón pjaní tijiyü'ta jinwá. Ma'ajapj tijiyü'ta jin ca quelel la mijis ca nacj. Nenéyawa ca cus ncoñcos mwalá way p'in. Ma ca jos nsem ma'ajapj. Nin p'iyá nun ma polel pajal nin nujola t'emel mpes, Dios mpes tsji' lojí na", nin tjevele Jesús.

¹⁴Fariseopan* nin tjejyacañ na Jesús tjevelá, pajal la tjüpjüts'ün. Yupj pajal jisastsja t'emel. ¹⁵Jesús seletsja nin tjowelepj yupj, mpes jupj tjevele

yupj jis lal: "Nun welé gente jis lal nun p'iyá 'üsüs; mop'in malala nun. Dios selé tsjan t'üç' way nujola. Gente p'in yola nun pajal 'üsüs. Niná nun lojí pajal malala Dios lal.

16 "Juan el Bautista custjay ma tjac' na, Moisés* popel to'atsja, profetapan* tapac to'atsja wa. (Yupj pjü way tapac Dios mpes.) Po quina Juan el Bautista tjac' naya mpe, napj velé pülicj jis walap'aá. Nin velé Dios ca müjü'lüs nosis nt'a. Pjü way po jisas ca Dios si jütüta popa jis mpalas yupj. Pjü polel lajaj, pjü nin lajaj, 'üçj jis la winin ne'aj.

17 "Newa ca nin mpalas Moisés* popel vele jin, yupj niná tepyaca Dios tjiyü'tá. Dios lovin ma ca jo' mpa'is yupj tjiyü'tá. Tsjicj way p'in jo' pe'e tulucj. Tsjun po'ló ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios. Nosis ca ncawajas; mop'in ma ca jo' mpa'is Dios.

18 "Yom se jamá mim jats'om, p'a lal woya yupj ca nacj. P'a lal woya na, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na yupj. Nin p'iyá jats'om lal woya lal. P'a yom jats'om lal woya, Dios ca mveles ma jats'om ne'aj mya'na yupj. Malala lajaj p'in Dios lal", tjevele Jesús.

Más 'üçj Dios tjevele jin lijicj.

19 (Jesús sin 'üsa la sijitsja más 'üçj pyonecj Dios Popel tjevelá, ne nin ca la mijicj Dios tjevele jin.) Nin tjevele Jesús: "Yom tüpü'ü, t'emel pülicj tyá'atsja. Lovin jas tücüi'pe püliü je. Lovin püliü pülicj jaylacj, po 'üsüs yustapj jas tücüi'pe yupj. Pjü jyawca pülicj la las la tiji, pülicj tjelyaja jomicapan jilal, mpes 'üçj jos tepyala yupj. 20 Ts'ac' pjaní p'a witjacj tjiquil yupj wo t'asiyú tjiwüicj jun vilicj nt'a, yom tüpüntüpj, tjil. Pjü cjuwatsja yomen. Lázaro lotsja yupj. Jüp'üy jas tüpwes piuts'ey. 21 Pajal vecj pé'etsja. Quelel lyájatsja na'aj la ts'iya popé, yom t'emel pülicj yupj ve palá tinca popé. Mop'in t'e'enca secj yupj. Más malala tepyala wa yupj. Tsjiyó witjacj tjiquil, yupj piuts'ey tüpwis 'ots'ipj.

22 "Locopyaya nin pues cjuwá tepe'e Lázaro. Angelpan* tjaman yupj Dios pü'ü nt'a. Ne'aj Abraham* pü'ü wa quinam. Yomen t'emel pülicj, tepe'e wa yupj, yupj 'a toctsja. 23 Malala nt'a tjemey yupj, 'awa püné mo'o tjemey. Ne'aj pajal 'aplilila tjá'asa. Ne'aj tjá'asa nepé Abraham pajal campa toñca tjinyuca. Jus tjinyuca wa Lázaro Abraham lal. 24 Jupj 'awa püné mpe yümiüç tjevele: 'Ncocoy Abraham, jele t'as malala ntepalá. Ncapj tjepl'ya'sa. Jas tjejyama Lázaro napj nt'a, 'üsü mo'o le 'et'é, palá ts'yosa, ca mpelam po la mo'ot'es, más 'in tsjo ca ma palas. Pasal 'aplilila napj 'awa mo'o jüs, mpes le mon.'

25 "Abraham* yupj wola tjevele: 'Natjam, jele t'as nosis nt'a tüpü'ü na, pülicj netj jipj pajal 'üsüs. Lázaro nt'ya malala waytsja. Quina 'üçj

jos tepyala Lázaro; jipj pajal li piyun. ²⁶P'a nin p'iyá velé wa: ne'aj ts'entuna pajal campwila 'i jipj 'i napj. Mpes quepé quelel jil nun nt'a, ma polel jil. Nin p'iyá jipj jac' nepé, pjü ma polel jiquil wa cupj nt'a. Yoquin cjuwá', tjevele Abraham.

²⁷"Yom 'awa püné mo'ó, wola tjevele jupj: 'Nin mpes la 'e mon, ncocoy, jas majaman Lázaro, müjjü'tün jupj napj mpüllücpán nt'a ca mim. ²⁸Cínguiya mpüllücpán napj. Lázaro ca mveles yupj jilal ca malala jis mpalas yupj, yupj malala lajay, napj lejaytsja jinwá. Jupj ma jama yupj nt'a, ca ncul wa yupj qui'á, malala nt'a, ca nacj. Nt'a po malala ne palá napj lovin.'

²⁹"Abraham* tjevele jupj lal: 'Moisés* tepyaca Dios tjijyú'tá. Jupj Popel jatatj yupj. Profetapan* tapac püná Dios po'ó jatatj wa yupj. Más 'ücj yupj jis tjüjütütj jin la mijicj pyüllücpán. Nin lajay, Dios ma ca jis capj ntüllüs yupj.'

³⁰"Yom 'awa püné mo'ó tjevele: 'Nin tulucj, ncocoy Abraham*. Tepe'e jama yupj nt'a, yupj ca yola mpalas malala nyuca la tjaxay. Ma ca jisas nsem newa malala lajay yupj.'

³¹"Abraham* wola tjevele jupj: 'Ma jisas Moisés* tepyacá, ma jisas profetapan* tapac, ma wa ca jisas nsem jupj velá, yom püna tepe'e jas nisa, pü'lü niswá. Newa ma ca mponecj jupj velá.' " Nin tjevele Jesús.

Más 'ücj lovin perdonar lijicj la p'a.

(Mateo 18.6-7, 21-22; Marcos 9.42)

17 ¹Locopyaya Jesús tjevele jupj discipulopan* jilal:

—T'ü'c! way nepénowa malala nyuca lajay mpes p'a witjacj malala quelel lajay wa. Malala ca jis mpalas pajal, niná lajay mpes. ²Más 'üsüs nsem yupj mpes la p'a pe püné jis men ntsu'pacj mvalacj, 'üsü püné mo'o ca la nts'iacyj, nca'lü. Más malala nsem yupj mpes yupj malala nyuca lajay ne ca tsjicj pjaní malala nyuca la mijis wa, yupj la tjaxay mpes. ³In tjaxama.

"Jetjam malala nyuca la 'iji na, cus tjeve'le. Jupj jola mpalas malala nyuca la tjaxay ca nacj, ne ca 'üsüs la mijis quinam. Nin la tjaxay na, jipj ca mya 'ü'süs jupj lal. Jipj ca perdonar la mijin jupj. ⁴La siete malala nyuca la 'iji ts'a'c! pjaní ca nacj. La siete jipj nt'a jac' wa, jupj vele jipj lal: 'Malala la tjejay jipj lal. Ma ca nin la mejay quinam.' Nin liji na, jipj ca mya 'ü'süs jupj lal niswá —nin tjevele Jesús.

Dios lal japon 'ücj müjjü'tücj jupj mpes.

⁵Apostolpan* tjowelepj qjuis Jepa Jesús lal:

—Qjuis capj tjep'ya'sa más 'ücj qjuis la pon jipj velen.

⁶Jupj tjevele:

—Tsjicj way p'in poné na, setel tsjicj way jinwá, 'ücj ca mvelé ts'oway lal: 'Tepyocja, 'üsü püné mo'o 'isine jipj'. Ne nun welé jin ca la mijis jupj —nin tjevele Jesús.

7 (Jesús sin tji'yüsa lis tjiji 'ücj jajütütj Dios mpes, jupj lal japon na.)
Ninana jupj tjevelá:

—Nun popa pjaní jomozo tyá ca nacj. Jomozo 'amá le tsjec ca nacj, oveja* jyama ca nacj. Mozo tsji' liji mpe jac' na, ḋncu nun popa ca mveles jomozo lal: 'Leii way was. Nt'i'isa la las?' 8 Ma nin ca mveles jupj. Ca mveles jomozo lal: 'Ücj la tjiji napj nla. Jin quip 'ulupela la mijin. Pjü najas jipj ca ma 'en lya na, mü'üs na wa. Yacjaya jipj ca nlajan wa, ca mü'üm wa.' 9 Jupj ma ca mveles jomozo pajal 'üsüs, jupj tjijyü'ta la tjiji mpes. 10 Nin p'iyá nun jilal. Nun napj namozopan. Pjü la tjüjí na Dios nu jyü'ta, nun ca mvelé: 'Mozopan 'üsüs tulucj cupj. Qjuis tjijyü'ta la tijicj la p'in, pjü mozopan lajay jin' (—nin tjevele Jesús ca nin mpalas cupj jyü'tücj na Dios mpes.)

Niyom diéziya jis tji'yü'sa la tjiji Jesús. Pjaní p'in tjevele tjüwü'i nin la tjiji mpes.

11 Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Galilea la nipj tjemey, Samaria* la nipj tjemey wa. 12 Nepénowa patja nt'a ne'aj p'in tjac' na, niyom diéziya la nyüjüsün jupj. Malala jisastsja pajal, jis pjoloc' tjamaja mpes. Mpes sin tjan nyüjünstiünüp yupj. Ma quelel jacutsja malala jisas sin popé. 13 Campa mpe yümiüçj tjowelepj:

—Jesús, qjuis Jepa jipj. Qjuis capj tjepl'ya'sa, malala qjuis tepyala mpes.

14 Yus tjinyuca na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Sacerdotepan* nt'a lowa nun. Yupj ca nujus nucucj, nun jis p'üy ca la mpalacj ncu malala lo nuc —tjevele Jesús.

Mpes tji'l malala jisas. Custjay jiltsha na, jis tji'yü'sa yupj. 15 Jus nlay jis tji'yü'sa, ne pjaní way yupj sin popé tjac' niswá. Po 'üsüs pjac tjevele Dios po'ó. Yümiüçj tjevele jupj. 16 Palá nipi'tje jupj Jesús wolap'a'á. Tjevele tjüwü'i pajal Jesús lal, tji'yü'sa la tjiji mpes. Samaria* mpe 'eseptsja jupj, judío* tulucj. 17 Jesús jupj wola tjevele:

—Diez witjacj jis tji'yü'sa. Nueve leñ, ma niswa tjiquil yupj. 18 Pjaní way p'in niswa tjac! 'üsüs pjac la veles Dios po'ó. Niná judío* tulucj, napj negente tulucj jupj —tjevele Jesús.

19 Tjevele wa tji'yü'sa lal:

—Jin ni'isa nucun, napj jin jyam quinam. Tepyon napj tjevelé, mpes 'i tji'yü'sa —tjevele Jesús.

Dios jyü'ta na, ma polel la nuc nin pyalá.

(Mateo 24.23-28, 36-41)

20 Fariseopan* Jesúś lal la tjü'üy 'ona Dios ca Jepa ma'ajam nosis casá. Jesúś jis wala tjevele:

—Dios Jepa já'asa na, cjuwá tsjan ca nucú, ca jus cülayé ca nin mpalas quinam. 21 Ma ca mvelecj: 'Qui'á nin pyala'. Ma ca mvelecj: 'No'ojoj nin pyala'. Nusin tjü'üsüs nina: nasa jyü'ta jupj quinam, gente jisas mo'ó.

22 Jesúś tjevele wa discipulopan* jilal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. P'a jawas nun pajal ca nujos nsem napj mpü'üs nun jis lal niswá, quina nun lal pü'üs jinwá. Po ca nujos nsem ts'ac! pjaní way p'in niswa ca mpü'üs nun jis lal.

23 Nepénowa ca mvelecj nun jilal: 'Tjunuca. Qui'á já'asa jupj. Tjunuca. No'ojoj já'asa jupj.' Ma lowa nun. Ma ca nlawú yupj jilal. 24 Napj cuwis na, ca pjü jus nlayecj. Menmené la mena pjü jyawca liji; nin p'iyá ca nsem napj lay ne palá na. 25 Mwalá way p'in pajal malala ca ma palas; ma wa ca quelel la ma jicj quina patjá.

26 "Napj quelel cuwis naya, nin p'iyá ca nsem Noé tüpü'ü na jinwá.

27 Noé tüpü'ü na, ma japontsja ca malala mpalas. Newa jalatsja, myü'lüüntsja. Newa wyayiüntsja yupj. Lovin nin p'iyá lajaytsja. Nin p'iyatsja Noé barco* wama tjemey jawas. Yacjaya pajal püné tjive. T'yüna 'üsü, ne pjü sey jis la tjemey, tecya'llii. (Nin p'iyá ca nsem, napj quelel cuwis naya. Ma ca jus nlayecj leëi way Dios ca jis capj ntüliüs.)

28 "Nin p'iyatsja Lot tüpü'ü na püná. Ma yólatsja yupj. Newa jalatsja, newa myü'lüüntsja yupj. Jaylacj lajaytsja 'ots'ipj, vender lajaytsja 'ots'ipj, jis wa sin jajünsüptsja 'ots'ipj. 29 Pjü newa nin lajaytsja, Lot Sodoma nepé tjemey nas. (Nin jawas p'iyá Dios jis capj tyüla Sodoma nt'a tapatjá, malala nyuca la tajay mpes.) 'Awa tjive, pe pwe tjive la tjjii Dios, mpes pjü jis tji'yü'na ne'aj. 30 Napj lay ne palá na, nin p'iyá ca nsem. (Ma ca jus nlayecj tsjan ca mpalas.)

31 "Dios nasa jis capj tyüla na, más 'ücj ts'üequenequé. Yom wo jay nt'a ntojom ca nacj, nin pyala na. Jupj juts'a'á wo mo'ó jatja. Más 'ücj leëi way ts'üequené, ne ma pje'á le queyé jupj juts'a'á wo nepé. Jupj sine lejeënt'a toñca, más 'ücj ma jama lo ta'es jupj juts'a'á mpes. Más 'ücj leëi way ts'üequené. 32 Nujola tapalas Lot jats'om. (Malala tepyala, tepe'e, ma quelel jámatsja mpes.) 33 (Nin lovin.) Nun pajal nin nujola 'onin ne 'ücj mpatjaqué nosis nt'a, ma ca mpatjaqué Dios lal. Nun pjü jatja lowú Dios mpes, 'ücj mpatjaqué Dios lal.

34 "Napj cuwis na, napj ca man nepénowa napj nt'a. Nepénowa ma ca jis man. Mát'eya ca cjan mpatjam püste na ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man. Pjaní wa ca ne'aj mpü'üm. T'üç! niná. 35 Nequem mat'e jun pjaní nt'a ncjocjocj ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom. 36 Niyom mat'e 'a mulú me'elecj yupj jasin nt'a ca nacj, napj cuwis na. Pjaní way ca man napj. Pjaní wa ca ne'aj ntojom —tjevele Jesús.

37 Jupj discipulopan* tjowelepj yupj lal:

—¿Ca'aj ca nin mpalas niná pjü?

Jis wala tjevele:

—Tepe'e jüp'üy pü'ü nt'a, ne'aj 'a jis mulus montes. (Nin p'iyá gente pajal malala lajay nt'a, ne'aj ca ncuwis, jis capj la tül.)

**Más 'üçj lovin ca la monacj Dios lal, mponecj
wa yupj ca qjuis capj mp'a'sas.**

18 ¹Jesús parábola* p'a wa tjevele yupj jilal. Parábola mpes sin 'yüsa lis tjiji más 'üçj lovin Dios lal la mon jis capj mp'a'sas. Ma jis capj tjem'ya'sa custjay, más 'üçj newa la nuc Dios ca jis capj mp'a'sas. T'üç! way yupj ca nin la mijis. ²Ninana parabolas Jesús tjevelá: "Yom püné tüpü'ü pü'lüçj patja nt'a. Juez waytsja yupj. Ma lecj jéyatsja Dios ca cus ntüllüs yupj. Ma wa jólatsja gente sin po'ó. ³Quepj, voyum tepe'e, ne'aj tüpü'ü wa yupj, pü'lüçj patja nt'a. 'Üy'üy way jactsjajupj juez nt'a, véletsja: 'Ncapj tjem'ya'sa ma malala la ma jis napj ne'enemigá.' ⁴Püis way juez ma quelel se p'á'satsja yupj. Locopyaya yupj jólatsja: 'T'üç! way napj ma lecj jeyá Dios lal. Ma wa nola gente sin po'ó. ⁵Mop'in ca cus mp'acj yupj. Quepj niná newa pajal le moná napi lal, mpes cus mp'acj ca napj. Ma nin lejay, pajal ca nin tulum, lovin jac' mpes', nin jólatsja juez."

⁶Qjuis Jepa Jesús tjevele: "Nujola t'as juez malala po'ó. Nujola t'as yupj tjevelá, quepj lovin la tjemyona mpes. ⁷Dios más 'üsüs juez lal. T'üç! way yupj ca jis capj mp'a'sas yupj ts'uyupj, yupj lovin la mon mpes, jaw na la mon wa, püste na la mon wa. Dios lis t'ya yupj. ¿Ncu pajal ca la nucus jis capj la p'acj? Nin tulucj. ⁸Leñ way ca jis capj mp'a'sas, jis enemigopan ma malala lis mijicj. Nin velé napj nun jis lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama nun nt'a. Nosis nt'a cuwis na 'üsüs la jay ¿ncu nosis casá patja ca mponecj Dios quelel jis capj p'ya'sa yupj?" nin tjevele Jesús.

Más 'üçj pjü tsjictjacj jin yola yupj p'iyá.

⁹P'a parábola* tjevele wa Jesús nepénowa ne'aj tjetja jilal. Yupj p'iyá 'üsüs Dios lal jin yólatsja. Yupj yólatsja la p'a wa 'üsüs tulucj. Mpes

Jesús sin tji'yüsa lis tjiji más 'ücj ma 'üsüs jin yola yupj p'iyá. Tjevele:
10 “Niyom mat'e tjil Dios wo* nt'a jis la veles Dios lal. Pjaní fariseo* waytsja. (Ne'aj patja yólatsja jupj 'üsüs.) Ma'ajapj t'emel t'e'énccatsja jepa mpes. (Ne'aj patja yólatsja jupj malala.) **11** Fariseo 'ücj jus la nuc nt'a toñca jupj, tjevele Dios lal. (Pajal 'üsüs way jupj p'iyá, tjevele.) Nin tjevele: ‘Dios, la p'a witjacj malala yupj. Wüi's yupj jin tulucj napj. Pwecapan yupj nepenowá. Malala nyuca lajay yupj nepenowá. Nepénowa ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Yom qui toñca jin tulucj wa napj. T'emel t'e'enca jupj jepa mpes. (Malala jupj pajal.) **12** Napj 'üsüs lejay jipj mpes. Ts'ac' mat'e pjü semana ma lya, 'üsüs quelel lejay mpes. Pjü napj tyatj popé, pjü diez popé, pjaní e' a 'ots'ipj.’ Nin tjevele fariseo.

13 “Yom ma'ajapj, t'emel t'e'énccatsja jepa mpes. Tsjicj way p'in wama tjemey Dios wo* mo'ó. Ma jostsja la p'a jus la nuc. Ma tsjun po'o tjinyuca jupj. Mop'in jos suna tyüla 'aplilila mpes. Pajal nin jólatsja jupj malala nyuca la tjiji. Tjevele Dios lal: ‘Malala nyuca lejay napj lovin. Ninpe jele t'as. Ncapj tjep'ya'sa.’”

14 Jesús tjevele: “Yom t'emel t'e'énccatsja 'üsüs tepyala Dios lal. Ma'ajapj malala waytsja custjay. Nin velé napj nun jis lal. Püné jin jola jupj p'iyá, Dios ca tsjicj way la mijis jupj. Nin lovin. Tsjicj jin jola jupj p'iyá, Dios más püné ca la mijis jupj”, nin tjevele Jesús.

Jesús jos tsjictjacj jiquil jupj nt'a.

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

15 Nepénowa tjaman wa tsjictjacj Jesús nt'a. Jisastsja Jesús ca po la mo'ot'es tsjictjacj sey pjucj, mveles ca 'üsüs jis mpalas Dios mpes. Jesús discipulopan* yus tjunuc tjiquil ne'aj, ne jis capj tjowelel tsjictjacj tucuman mpes. **16** Jesús ma jostsja discipulopan nin la tjajay. Tjevele ncul tsjictjacj. Tjevele wa discipulopan jis lal: “Jis ma'ayá ca ncul tsjictjacj napj nt'a. Po ma jis müjü'tü ma ncul. Gente japon tsjictjacj japon jinwá, Dios 'ücj si jütüta yupj. **17** 'Ücj tsjictjacj jis lal Dios si jütüta. Gente ma jisas Dios si jütüta yupj, tsjictjacj si jütüta jinwá, ma ca Dios popa jis mpalas yupj. T'ücj' niná”, tjevele Jesús.

Costa way pülücj jatatj Dios si jütüta popa se palá yupj.

(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

18 Judiopan* jis jepa pjaní tjevele Jesús lal:

—'Üüs way jipj. 'Üüs sin 'yüsa lejay. Najas mvelen napj lal tsjan más 'ücj la mejay napj ne Dios ca ma'ayas napj ca 'ücj mpü'üs lovin jupj lal.

19 Jesú斯 jupj wola tjevele:

—¿Tsjan mpes tjevelen napj 'üsüs way? Dios p'in 'üsüs way jupj. (¿Ncu quelel velen napj p'iyá Dios?) **20** Jipj selen Dios tjiyü'l tá jupj Popel mo'ó. Tjiyü'l ta yom ma ca ne'aj ma'nus jats'om tulucj, quepj ma ca ne'aj mim voyum tulucj lal, ma ca mü'lü'nan p'a wa, ma ca mpequem, ma la ntsawilin. 'üsüs la mijin pyapay lal, jemay lal wa. Jele nsem noypan yupj jipj lal. Niná Dios tjiyü'l tá —tjevele Jesú斯.

21 Yom judiopan* jis jepa tjevele:

—Lovin nin la tjejay. Napj tsjicj waytsja na p'in lovin nin la tjejay.

22 Jesú斯 tjapjaca na niná, tjevele jupj lal:

—Pjaní ma la tjejay custjay. Pjü vender la mijin jipj jits'a'á. T'emel niná jis ma'ayan t'emel cjuwá. Nin la tjejay na tsjay pülicj ca nta'an Dios pü'ü nt'a. Nin la tjejay na ncuwim, ncapj ncoöncon.

23 Yomen tjapjaca na niná, 'apliflatsja jupj pajal. Ma quelel líjitsja Jesú斯 tjevelá. Pajal pülicj tyá'atsja jupj. **24** Jesú斯 tjinyuca pajal 'apliflatsja jupj. Tjevele:

—Pajal costa way pülicj jataj Dios si jütüta popa se palá. **25** Pajal costa way camello* jav jul casá jama. Camello ma polel nin liji niná. Más 'in costa way pülicj jataj Dios si jütüta popa se palá yupj —tjevele Jesú斯.

26 Niná tjepjyacañ tjowelepj:

—Pajal costa way Dios si jütüta popa se palá yupj. Pjü way ma 'üsüs se palá Dios lal ca nacj, pjü ma mpatjam Dios lal ca nacj.

27 Mpes Jesú斯 tjevele:

—Niná gente ma polel lajay, 'ücj nin liji Dios. Dios 'ücj jis capj p'ya'sa 'ücj jis la püt'üs jupj lal.

28 Pedro tjevele Jesú斯 lal:

—Cupj cuts'a'lá jatja tjeleque jipj lal, cyapj la coñ.

29 Mpes Jesú斯 tjevele discipulopan* jilal:

—Nun nuts'a'lá jatja tjalawú napj lal, 'üsüs pajal napj lal. Po 'üsüs ca nsem nun jis lal nin la tjiyü' mpes. Nepénowa quelel lajay Dios jyü'l tá, mpes jil jis wa nepé ca nacj, jil sejats'om mpe wa ca nacj. Nepénowa jil jis pülicpan nepé. Nepénowa jil sejamay nepé ca nacj. Jil wa jis papay nepé nepenowá. Nepénowa sin popa nepé jil. T'üç' way **30** pajal pülicj ca jis ma'ayas Dios nosis nt'a patja na, nin la tjaxay mpes. Más pülicj ca nt'anquej jatja tjal jis lal. P'a wa ca jis ma'ayas wa. P'a jawas, napj niswa tjacuwis nam, lovin ca mpatjam yupj Dios lal —tjevele Jesú斯.

Jesú斯 niswa tjevele malala ca mpalas jupj, mpa'is.

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Locopyaya sin tjan jis lal tjemey Jesú斯, discipulopan* dóceya jis lal. Jupj tjevele yupj jis lal: "Jerusalén nt'a leque. Ne'aj pjü ca ma palas

profetapan* ninpe tapac püná. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

³²Ne'aj Jerusalén nt'a, Dios ca jis ma'ayas judiopan* tulucj malala la ma jicj. Yupj la mpjüts'ünüçj ca napj lal. Ca nin po'o mvelecj malala napj. Ca ncapj mputs'acj. ³³Ca ma süpüçj, ma 'ü'nacj ca. Ntipü'l na, nin müjünsü, mpü'lüs niswá ts'ac' cont'e tepyala na", nin tjevele Jesús.

³⁴Niná yupj tjevelá ma sin tji'yüsa discipulopan*. Ma polel sin tji'yüsa yupj. Ma jus nlaytsja tsjan po'o tjevele yupj.

Yom jun tulucj tji'yü'sa la tjihi Jesús.

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵Jesús newa jámatsja Jerusalén nt'a. Ne'aj p'in tjemey quinam Jericó nt'a, püliüçj patja nt'a. Ne'aj tjá'asa yom jun tulucj jümüçj la nt'a. T'emel la tjemeyona ne'aj jiltsja jis lal. ³⁶Tsjay püliüçj ne'aj jil jin tlapjaca yupj, mpes yupj la tji'yüya tsjan mpes püliüçj tjal. ³⁷Nepénowa tjowelepj yupj lal:

—Jesús ne'aj wa jama. Nazaret mpe 'esepj yupj.

³⁸Niná tlapjaca na, yom jun tulucj la tipiya:

—Jesús, ncapj tlap'ya'sa. Dios jin tjejyama nosis nt'a. David* püna tüpü'lü popa p'iyá jipj.

³⁹Mwalá tjal sin popé cus tjowelel yom jun tulucj.

—Lyájasa t'as —tjowelepj yupj lal.

Más yümüçj la tipiya yupj:

—Ncapj tlap'ya'sa. Dios jin tjejyama. David* püna tüpü'lü popa p'iyá jipj.

⁴⁰Mpes Jesús tyantaná, tjevele ca yom jun tulucj lal ncul yupj nt'a. Yom jun tulucj tjac' na, Jesús la tji'yüya yupj lal:

⁴¹—¿Tsjan jyas napj lejay jipj mpes?

Yom jun tulucj tjevele:

—Nejepa, po quelel nyuc napj.

⁴²Jesús tjevele yupj lal:

—I tji'yü'sa catsj quinam. Jipj tepyon napj polel 'i 'ü'sa lejay mpes 'üçj quinam.

⁴³Leñ way yom jun tulucj 'üçj nyuca tepyala yupj. Cus tecyoïca Jesús, 'üsüs pjac tjevele wa Dios po'ó 'üsüs tepyala mpes. Pjü ne'aj tjunuc tji'yü'sa la tjihi, 'üsüs pjac tjowelepj wa Dios po'ó.

Zaqueo tjac' la nüjüsü Jesús.

19

¹Jesús Jericó nt'a ne'as tjemey. Newa jámatsja Jerusalén nt'a. Culupwen nipj tjemey Jericó mo'ó. ²Ne'aj yom tüpü'lü Zaqueo

ló. T'emel t'e'léncatsja jupj jepa mpes. Nin la tjiji, tüpü'ü jupj. Niyom p'a wa ne'aj natj wa t'emel jepa mpes. Zaqueo yupj jis jépatsja jupj. T'emel pülüçj tyá'atsja jupj, Zaqueo. ³Zaqueo po quelel si nucutsja Jesús. Quelel nyúcatsja cana jupj. Ma polel si nucutsja pajal pülüçj tantan tjelyawuñ mpes. Zaqueo 'amá 'alá tóicatsja, ne nin.

⁴Nin mpes mwalá way ts'üequené jupj, ts'oway jay tjemey, Jesús quelel nyúcatsja mpes. Yon tońca jin jámatsja Jesús. ⁵Jesús yon tońca nas tjemey, yon jay nt'a tjinyuca, Zaqueo tońca nt'a. Tjevele jupj lal:

—Zaqueo, leñi way palá was. Mpapay Dios jos napj jum wya nt'a la püt'üs yacjam.

⁶Mpes leñi way palá tjac! Zaqueo. 'Üsüs jos la nüjüsü Jesús. ⁷La p'a wa ne'aj tjelejeñ, tjunuc Jesús tjemey Zaqueo lal, mpes pjü way tülü way tjowelepj malala la tjiji Jesús. Tjowelepj: “Yom malala lal tjemey, wo nt'a ca ma'ajam”.

⁸T'üç' way ma sin 'yúsatsja yupj. Zaqueo pjü jis walap'a'a tjevele qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa —tjevele—. Ma ca malala la cüjay quinam. Dios jos jin ca la mejay quinam. T'üç' way la mitad napj nats'a'á ca jis ma'ayá t'emel cjuwá quinam. La p'a jus tsyawil, tüpweques yupj t'emel püna p'in, niswa ca ma'ayá yupj t'emel. Pjaní tüpweques mpes, yulupjana ca ma'ayá —tjevele Zaqueo.

⁹Jesús tjevele jupj lal:

—Malálatsja jipj Dios lal. Yacjaj 'üçj 'e tepalá Dios lal, mpes ca mpü'üm Dios lal. Nin ca nsem jipj wya nt'a patja jilal. Pyon quinam jipj, Abraham* tepyona jin p'iyá püná, mpes 'üçj 'e tepalá Dios lal. ¹⁰Ma sa coñ Dios 'a malala yupj. Leñi jinwá yupj Dios lal. Napj tjacuwis la pal leñi jis tjevyala jis lal. Jis capj p'yacj mpes ca 'üsüs nsem yupj Dios lal ne ca 'üçj mpatjam yupj jupj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá.

Jesús jos jupj jomozopan 'üsüs tsji' lajay jupj mpes jupj leñi p'in.

(Mateo 25.14-30)

¹¹Ne'aj tjatja tjepjyacañ niná Jesús tjevelá Zaqueo lal. Parábola* mpes sin tji'yüsa lis tjiji 'ots'ipj. Ne'aj way p'intsja Jerusalén nt'a, mpes yupj yólatsja quina ca Dios Jepa ma'ajam nosis nt'a. Pjü ca nucuc ca nin mpalas, yólatsja yupj. ¹²Ma nin pyálatsja, mpes Jesús sin tji'yüsa lis tjiji tsjan líjitsja Dios nosis nt'a. Ninana tjevelá: “Jepa jatjam quelel campa jámatsja. Quelel jámatsja nt'a jepa püné ca püné la mijis yupj,

ca jepa mpalas jupj. Jepa tepyala na, quelel jactsja niswá. ¹³Mpes wine secj p'in, jupj jomozopan diéziya jis lal tjevele ncul. Pjaní pjaní jis tje'yaya t'emel c'a pjaní pajal püliucj jaylacj. Tjevele yupj jis lal: 'Napj leñ na, najas t'emel más püliucj mpalas t'emel niná mpes. Jaylacj la müjí t'emel lal. Niná ca vender la müjí más 'in püliucj jaylacj. Mpes más püliucj mpalas t'emel.'

¹⁴"Ne'aj tapatjá ma jisastsja jepa jatjam. Mpes niyom nepénowa mwalá sin tjajam jepa püné nt'a, la veles jepa püné lal. Javeleptsja: 'Ma qjuisas nina qjuisí jütütam ncupj'. ¹⁵Jepa püné mop'in jepa la tjiji jupj.

"Nin tepyala na, jepa jatjam niswa tjac', jupj tjevele jin. Tjac' na, tjiyyü'ta lal ca mvelecj ncul jomozopan diéziya, t'emel jis tje'yaya yas nam. Jupj quelel seletsja nol natj t'emel jupj tje'yaya lal. ¹⁶Mozo mwalá way tjac', tjevele: 'Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní diéziya tepyala quinam'. ¹⁷Mpes jupj jepa tjevele jupj lal: 'Üsüs la tjejay. Namozo üsüs jipj. Tsjan tsjicj way pajal 'üsüs la tjejay jipj, mpes ca jis müjü'tün püliucj patja nt'a, püliucj patja diéziya nt'a ca jis müjü'tün.'

¹⁸"Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: 'Nejepa, jipj t'emel c'a pjaní cínquiya tepyala quinam'. ¹⁹Jepa tjevele jupj lal: 'Nin mpes jipj ca jis müjü'tün püliucj patja nt'a, püliucj patja cínquiya ca jis müjü'tün'.

²⁰"Locopyaya mozo p'a wa tjac', tjevele: 'Nejepa, qui'á já'asa jet'emel. Tjiviyü'un, tje'yonsó jet'emel. ²¹Lecj tjeayatsja jipj lal, mpes nin la tjejaytsja. Napj seletsja ts'üs jipj. Más püliucj t'e'en jipj püna tje'yan lal. Tjevyala jequetj jipj ma jisin mpe', nin tjevele jomozo niná. ²²Nin mpes jepa tjevele mozo niná lal: 'Mozo malala jipj. Pajal malala nyuca jele. Jipj tjevelen mpes napj selé malala la tjejay jipj. Jipj tjevelen jipj selen ts'üsisis napj. Más püliucj netj napj püna tje'yá lal. Tjevelen napj tjevyala jequetj napj ma jisin mpe. ²³Jipj selen niná. ¿Tsjan mpes ma prestar la tjejay nt'emel banco* nt'a, más 'in püliucj mpalas nt'emel? Jipj nin la cüjaytsja, napj cüt'anquetsja napj nt'emel napj tjacuwis na. Cüt'anqué watsja p'a wa t'emel, napj nt'emel prestar la tjejay mpes', nin tjevele jepá.

²⁴"Jepa tjevele wa ne'aj tjelejeñ jis lal: 'No'oté napj nt'emel jupj mpe. Tja'ayá t'emel c'a niná namozo p'a, jupj ne diéziya tya'a.' ²⁵Mpes yupj tjowelepj jupj lal: 'Qjuis Jepa, diéziya tya'a jupj quinam'. ²⁶Jupj jis wala tjevele: 'Ücj wa p'a wa t'emel 'ya jupj. Nepénowa 'üsüs lajaj napj jis tje'yá popé, mpes más püliucj ca jis ma'ayá yupj. Ca yupj püliucj way nta'acj. Nepénowa nin tulucj yupj. Liji secj yupj napj jis tje'yá mpes, ne p'a wa ca nt'anques yupj jataj. Nin velé ca nin nsem.'

27"Jepa tjevele wa: 'Napj ne'enemigopan ma jisastsja napj jis müjütütj, jis lal nculá, ma 'e. Nawalap'a'a jis tjü'ü'ná.' " Tecyawaja quinam parabolas*. (Niná tjevelá mpes sin tji'yüsa lis tiji tsjan ca jis mpalas jupj jomozopan jupj tjac' na, tsjan ca jis mpalas jupj enemigopan 'ots'ipj.)

Jesús jepa püné jinwá tjemey Jerusalén mo'ó.

(*Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19*)

28Jesús nin tjevele na, tjemey niswá, Jerusalén mo'o jámatsja jupj. **29**Tucuc' nt'a tjac!, tucuc' niná Olivos ló, ne'aj way p'in Betfagé nt'a, Betania ne'aj p'in 'ots'ipj. Ne'aj tjac' na, jupj discipulopan*mát'eya sin tjejyama, **30**tjevele yupj jis lal: "Lowa yupj jis wa lejeñ nt'a. Ne'as tjalawú na, soysoy tsjicj ca nucú. Mwen tsyu'pa toïca jupj. Casá 'osos secj jupj custjay. 'Osocté ncumaná, ma 'e. **31**P'a wa ca nu la mü'iyyas ca nacj tsjan nu lo jay socté soysoyos. Wola mvelé Nujepa jos jupj. Nin welé na, 'üçj ca nsem yupj jis lal."

32Mpes niyom jupj sin tjejyama tjiil, Jesús tjevele jinwá tjunuc yupj.

33Yupj soysoy jasoctsja na, jupj soysoy 'esepj tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan nu lo jay socté soysoyos?

34Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa jos jupj.

Mpes 'üctsja quinam yupj jis lal. **35**Soysoy Jesús nt'a tjaman quinam. Sin quip pje'apa soysoy lüicj casá la tsjinan ne Jesús soysoy casá tjo'onsopj. **36**Jupj soysoy casá tjá'asa tjemey na, gente p'a wa sin quip jümiicj casá tapajatj, pü'lü'l casapa lo winin Jesús.

37Tucuc' palavin tjemey, tucuc' niná Olivos ló, ne'aj p'in quinam Jerusalén. Pjü ne'aj tjelyawuñ 'üçj jisastsja, jupj discipulopan* pajal pü'lüçj, 'üçj jisastsja pajal. 'Üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, yümiicj pjac tjowelepj yupj, Jesús pajal 'üsüs la tiji mpes. La pü'lüçj pajal 'üsüs la tiji, yom p'in ma polel liji jinwá. **38**Tjowelepj:

—Jepa ma'ajam Jesús.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes.

Dios mpes vele jupj,

Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Mpes tsjun po'o patja 'üsüs ca mpatjam.

Cupj pajal 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó.

Dios tsjun po'o pü'ü jupj.

39Fariseopan* nepenowá Jesús lal jiltsja wa. Tjowelepj Jesús lal:

—Jis capj tjeve'le jipj discipulopan*, yupj javelepj mpes. Jis tjiyyü'ta ma mvelecj niná, jipj pajal püné.

40 Jesúz yupjjis wala tjevele:

—Yupj lyájasa nacj, pwen witjacj ca nin p'iyá la mpuyucj wa. T'üç' velé napj.

Jesúz tjevele malala ca mpalas Jerusalén mo'ó.

41 Más 'in ne'aj p'in tjac! quinam Jesúz Jerusalén nt'a. Jerusalén tjinyuca na, pajal jólatsja Jerusalén mpes, ne la tipiya jupj. (Jupj seletsja jis wa Jerusalén mo'o lejeñ pjü malala jis mpalas. Seletsja pasal malala ca jis mpalas ne'aj tapatjá.) **42** Niná jupj tjevele Jerusalén nt'a patja mpes:

—Po nola nun mpes, nun ma nusin tji'yüsa 'oyn ne 'üsüs nsem nun Dios lal. Yacjaj p'in 'üçj nin cüpalastsja. Quina ma polel nusin 'yüsa 'oyn ne 'üsüs nsem nun Dios lal. **43** P'a jyawca nun jis enemigopan ca ncul, 'amá ne'aj ca mpa'tacj potjaqué t'asiyú. Pues yupj ca t'asiyú mpatjam jun ta'á, nun ma polel nlawú. **44** Nun jis enemigopan ca pjü malala lis mijicj nun jis wa. Ca jis müü'ü'nacj ne'aj patjá. Pjü jis wa cjuwá ca nsem. Pe pjaní ma ca casá ma'ajam p'a lal, jis wa pótapsja jupj yas nam. Dios nin tjejyama na nucopj la p'acj, nun ma ponetsja Dios nin tjejyama, mpes nin ca nu mpalas —tjevele Jesúz.

Jesúz pje'á la tecyoje vender lajay Dios wo mpe.

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

45 Jesúz Jerusalén nt'a tjemey na, Dios wo* nt'a tjemey. Jesúz pje'á la tecyoje vender lajay ne'aj. Ma jostsja vender la tajay Dios wo mo'ó.

46 Tjevele yupjjis lal: “Dios tjevele jupj Popel mo'ó: ‘Ninana nawá mpe javelepj napj lal’. Nun ma nujos niná. Nun la tjüjí pwecapan 'a si mulú qui'á”, tjevele Jesúz.

47 Pjü jyawca Jesúz sin 'yüsa lis tiji Dios wo* nt'a. Newa sacerdote* noypán po quelel ja'ünantsja jupj. Yólatsja 'oyn la qjuijim cü'lü'nam. Nin p'iyá yólatsja Moisés* popel sin 'yüsa lajay, judío* noypán 'ots'ipj. **48** Pues ma salejeptsja 'onin ne 'üçj cü'lü'nam jis. Yupj salejeptsja ne'aj patjá pajal ts'i mi'inacj yupj malala la cüjay Jesúz lal. Pjü ne'aj tapatjá po quelel pjiyacańtsja Jesúz tjevelá.

20 ¹Ts'ac' p'a wa tjejawca na, Jesúz sin 'yüsa lis tiji ne'aj Dios wo* mo'ó, Jerusalén nt'a. Jis wala tjevele tsjan niná Dios 'üsüs la tiji gente mpes. Custjay véletsja na, niyom nepénowa tjqil wa Jesúz nt'a, sacerdote* noypán nepenowá, Moisés* popel sin 'yüsa lajay nepenowá, co'müypán* nepenowá. ²Tjowelepj jupj lal:

—Qjuis wala tjevele pjacj tjevele 'ücj nin lejay, jipj lejay jinwá. ¿Pjacj 'i jütüta nin lejay jipj?

³Jis wala tjevele Jesús:

—Napj ca nu la mü'lüy 'ots'ipj. Nawala tjowelé ⁴tsjan mpes 'ücj bautizar* lis tjiji Juan. ¿Ncu Dios tjiyü'ta nin la tjiji? ¿Ncu gente p'injisastsja nin la tjiji?

⁵Yupj yuwá tjowelepj tsjan cüwelem jupj lal. Yuwá tjowelepj: “Cupj ma polel velecj Dios tjiyü'ta niná. Nin cüvelecj ca niná, Jesús ca qjuis la mü'lüyas tsjan mpes ma tepyonecj Juan tjevelá. ⁶Cupj ma wa polel velecj gente p'in jisastsja nin la tjiji. Nin cüvelecj ca niná, pjü pe ca qjuesé nts'iyacj, qjuis mü'lü'nacj. Pjü japon Juan Dios mpes tjevele.”

⁷Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Cupj ma selecj pjacj tje'yaya Juan el Bautista 'ücj bautizar* lis tjiji. ⁸Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nlal tjowelé, mpes ma wa ca mvelé nun nla tjü'lüyá napj lal. Ma ca mvelé pjacj ntjiyüta napj niná lejay.

Judío noypan malala la tajay lovin Dios jomozopan jis lal, jupj

Jatjam lal 'ots'ipj.

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹Nin tjevele na, Jesús parábola* tjevele wa Dios wo* nt'a tjtja jis lal. Sin 'yüsa lis tjiji malala pajal Dios lal judiopan* ma jisastsja jupj Jatjam. Ninana parabolas Jesús tjevelá:

—Yom uva sine jupj. Locopyaya jupj sínetsja jis tje'yaya mo'o jasin p'a witjacj, 'ücj la mijicj lo valas. Yupj tjowelepj ca ma'ayacj jupj, tjevyala popé. Mo'o jasin jis tje'yaya naya, tjemey pajal campa nt'a. Ne'aj pajal püs tüpü'lü. ¹⁰Uva tjevyala po'ó, mozo jas tjejyama yupj nt'a, sine lejeñ nt'a lo ta'es tjevyala popé, yom juts'a'a mpes. Niyom ne'aj mo'o jasin jas tüpwes ma tja'ayapj jomozo. Mozo süp, jas tajam. Jas pjan tjemey. ¹¹Locopyaya jupj mozo p'a wa jas tjejyama yupj nt'a. Pajal wa jasüp ni. Tsjicj jin yólatsja, malala tjowelepj jupj lal, ne jas pjan jas tajam yupj. ¹²Locopyaya mozo p'a wa jas tjejyama yupj nt'a. Cont'e tepyala quinam. Jay tjojocj, na'aj la ts'i yupj.

¹³"Mpes uva juts'a'a tjevele: '¿Oyn la mejay napj quinam? Natjam ca jas majam. Pajal quelel lejay natjam. Püné jupj ca yola nsem yupj.'

¹⁴Nin tuluctsja. Niyom ne'aj la 'el jus tjunuc na, yuwá tjowelepj: 'Nin uva juts'a'a jatjam. Uva lejeñ nt'a jupj juts'a'a nsem, popay tepe'e na. Mas, mü'lü'nacj ca jupj, mpes uva lejeñ nt'a cupj cuts'a'a nsem.'

15 Mpes yupj yupj jatjam la ts'i sin mpe, tjü'ünan. —Parábola* t'üç' tjevele Jesús quinam.

Tjevele wa:

—Cupj selecj tsjan ca lis mijis yomen 'isin jis tje'yaya jis lal. **16** Jupj ca mim yupj nt'a, sin lejeň nt'a. Jis mü'lü'nas ca niyom ne'aj tsji' la tajay. Uva sin lejeň ca jis ma'ayas la p'a, yupj ca 'üçj la mijicj lo valas ne'aj —nin tjevele Jesús.

Yupj tjempyacaň na yupj tjevelá, yupj sin tji'yüsa judiopan* sin po'ó tjevele yupj, mpes tjowelepj:

—iMa ca nin cüpalas!

17 Newa Jesús yus tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Dios Popel vele ca nin nsem. Niná velá:

'Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis
pe mpes.

Pe pjaní majisatsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üç' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjiyyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná
wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj lal.

Tsjomis pe niná casá tóïcartsja.'

Nin vele Dios Popel.

18 "Napj niná pe 'üsüs jinwá, napj tjevelé jinwá. Nun wa su jünsü jinwá. Yom pe niná casá yaca, malala ca mpalas yupj pajal. Pe niná yom casá yaca na, más malala ca mpalas yupj. 'Üpjü ca mpalas yupj, yomen —tjevele Jesús.

Jesús pajal 'üsüs tjevele yupj enemigopan jis lal.

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

19 Moisés* popel sin 'yüsa lajaj quelel tji'liütsja Jesús. Nin p'iyá sacerdote* noypan. Yupj jus nlay Jesús parábola* niná tjevele yupj sin po'ó. Ma polel tji'liütsja yupj custjay. Lacj jeyaptsja la p'a judiopan* ca pajal ts'i mi'inacj yupj jis lal, mpes ma nin la tajay. **20** Yupj la tjunuc 'ona 'üçj la tjilil Jesús. Mpes niyom sin tajam Jesús nt'a. Yupj quelel la 'üytsja yupj lal, yupj ca malala cüveles yupj jis lal yupj jis wala tjevele na. Yupj 'üsüs jin la tajay, newa malala la tajay. Yupj yólatsja ca ne'aj majatjum, mpjacaň, mpes 'üçj ca jat' mvelecj yupj po'ó jepa romano* auxiliar lal. Jepa romano auxiliar pünetsja yupj, mpes 'üçj ca cus ntüliüs Jesús. **21** Mpes yupj tjlil Jesús nt'a, tjowelepj:

—Cupj selecj jipj t'üç' velen. Jipj sin 'yüsa lejay 'üsüs. Nin p'iyá velen jipj pjü jilal. Sin 'yüsa lejay Dios jyü'tá t'üç' way. ²²Nin mpes quelel lya 'yüyacj jipj lal. ¿Ncu 'üçj Dios lal cupj impuesto jaylacj lijicj, jepa romano* t'emel t'e'enca mpes? ¿Ncu 'üçj tulucj nin lijicj?

²³Jesús jus nleya tsjan mpes nin la tjü'lüy jupj lal. Seletsja yupj ma quelel jus nlaysjsa la tjü'lüy mpes. Seletsja yupjjisastsja jupj malala nyuca ca mveles. Mpés Jesúsjevele yupj jis lal:

²⁴T'emel c'a pjaní way nca'á ma 'e. ¿Pjacj wola t'emel wola po'ó já'asa? ¿Tsjan ló t'emel po'o tapac? —tjevele jupj.

Yupj tjowelepj:

—Jepa romano* jupj.

²⁵Jesúsjevele yupj jis lal:

—Mpés tja'ayá jepá jupj 'üçj le moná nun lal. Tja'ayá Dios jupj 'üçj le moná nun lal —nin tjevele Jesúsj.

²⁶Yupj ma polel malala tjowelepj Jesúsj po'om la p'a jis walap'a'á, jupj tjevele mpes. Po yólatsja Jesúsj 'üsüs jis wala tjevele mpes. 'Üsüs tjevele jupj pajal, mpes yupj lyájasatsja.

Püna tecya'liiñ ca sin müjünsüçj, niswa ca mpatjam.

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷Niyom p'a wa tjiquil wa Jesúsj nt'a. Saduceopan* waytsja yupj. Yupj javelepj tecya'liiñ ma ca sin müjünsüçj, ma ca mpatjam niswá.

²⁸Saduceopan quelel jat' la velestjsa wa Jesúsj po'ó, mpes tjowelepj yupj jupj lal. Tjowelepj:

—Püna Moisés* popel tepyaca tsjan qjuisí jütiuta Dios. Ninana pjaní way jupj tepyacá: yom pe'e jats'om popa tulucj, más 'üçj yom jüpülicj mwayis ca tepe'e jats'om lal. Ca popa jana nsem tepe'e jats'om lal. Tepe'e ts'uyupj jin p'iyá ca nsem. Moisés nin tepyaca. ²⁹Nin mpes cupj lya 'yüyacj. Püna niyom siéteya tapatja, pjü yupj jis sejatjampan yupj. Mwalá way tjowaya, popa tulucj tepe'e jupj. ³⁰Tepe'e na, jupj tsüipe tjowaya tepe'e jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. ³¹Jupj tepe'e na, jüpülicj locopyaya way tjowaya wa jüpülicj jats'om lal. Nin p'iyá popa tulucj tepe'e jupj. Nin p'iyá pjü jis pülicpan quepj pjaní lal tjewyayiñ. Pjü jis pülicpan sin popa tulucj tecya'liiñ. ³²Yupj pjü way tecya'liiñ na, tepe'e wa quepan. Lovin popa tulucj jupj. ³³¿Pjacj jats'om nsem jupj, tecya'liiñ sin müjünsüçj na jis la püt'üs niswá? Pjü way niyom siéteya tjewyayiñ jupj lal, tapatja na p'in —nin tjowelepj saduceopan*.

34 Jesúس tjevele yupj jis lal:

—Niyom, nequem quina patja pjü wyayiï. **35** Dios lal patjam ma nin lajay. Dios vele yupj 'üsüs, ne yupj ca sin müjünsüçj tecya'liïn sin popé, ca mpatjam Dios lal. Ne'aj ma mwayiïn yupj. **36** Yupj ma polel cya'liïn niswá ne nin. Angelpan* jinwá yupj, mpes ma cya'liïn. Dios ts'uyupj way yupj. Yupj sin jajünsüpj jis la püt'üs lovin Dios lal. **37** T'ic' way tecya'liïn ca sin müjünsüçj, ca mpatjam niswá. Selecj ca nin nsem Moisés* tepyaca mpes 'ots'ipj. Tepyaca püna tepyalá, yo tsjicj pwetsja na, qjuis Jepa Dios ne'aj tjá'asa mpes. Jupj tjevele 'qjuis Jepa Dios Dios yupj Abraham* lal, Isaac lal 'ots'ipj, Jacob lal 'ots'ipj'. **38** Cupj selecj püna tecya'liïn conas. Selecj wa Dios tecya'liïn jis Dios tulucj. Patja jis Dios yupj. Nin mpes selecj patja yupj quinam. Dios selé newa patja pjü —nin tjevele Jesúś.

39 Moisés* popel sin 'yüsa lajay nepénowa yupj wola tjowelepj:

—Po 'üsüs tjevelen jipj.

40 Lacj tneyapj la p'a jis la 'üy.

Jesúś Jepa watsja jepa püna tüpü'ü lal.

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

41 (Jesúś ma lecj tjeýa.) Jupj tjevele yupj jilal:

—Dios tjevele yupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan*. ¿Tsjan mpes javelepj yom niná David* popa yupj? **42** David p'iýá tjevele: yupj po'ó Dios Popel mo'ó. Dios mpes nüiejets'e tepyaca nt'a tjevele: 'Nejepa Dios tjevele Nejepa Püné lal: "Nt'l'isa jipj napj li'inyampe.

43 Jipj ca müjü'lün napj lal napj ca la mpalan naya jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay tsjyam la p'a'á jatja jinwá yupj.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na." '

David tjevele niná Dios tjevelá.

44 Jesúś tjevele:

—David* tjevele yom niná yupj Jepa way yupj. ¿'Onin nacj ne David popa nacj yupj?

Moisés popel sin 'yüsa lajay malala lajaysja yupj.

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

45 Jesúś tjevele yupj discipulopan* jilal, pjü 'icj jis la pjac:

46 —Moisés* popel sin 'yüsa lajay malala yupj. Po ma nin p'iýá la tjüjí, yupj lajay jinwá. Yupj jisas la p'a yola yupj noypan, mpes sin quip campa jisas. Püliüçj lyawuü nt'a jil na, po jisas la p'a 'üsüs javelepj yupj jilal, 'üsüsSPAN lal javelepj

jinwá. Judiopan* 'a si mulú nt'a jil na, silla más 'üsüs nt'a la 'osos jisas, cocoypan p'in jatja nt'a. Pülicj 'a si mulú nt'a jil na jis la las, más 'üsüs nt'a quelel jatja lovin, noypan jatja nt'a. Nin lajay Moisés popel sin 'yusa lajay. ⁴⁷Yupj pequeñ nequem jis wa, nequem jis vayum tecya'líi. Newa jisas la p'a 'üsüs jin yola yupj, mpes püs way javelepj Dios lal, pülicj pjyacañ nt'a. Nin lajay mpes Dios ca mveles más malala la tajay yupj la p'a jilal. Más ca jis capj ntílüs yupj pjü jilal —tjevele Jesús.

Quepj t'emel cjuwá po 'üsüs tje'yaya.

(Marcos 12.41-44)

21 ¹Caja nepenowá ne'aj tyatja Dios wo* nt'a t'emel mo'o la 'onsos la 'ayas Dios mpes. Jesús jay jas tjiyyünsa, tjinyuca gente pülicj jatatz jis t'emel tjo'onsopj ne'aj. Pülicj tjo'onsopj yupj. ²Tjinyuca wa quepj pjaní centavito mát'eya tje'yonsa wa jupj. Quepj niná voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwatsja jupj. ³Tjinyuca na, Jesús tjevele jupj discipulopan* jilal:

—Quepj niná más pülicj tje'yonsa pjü jilal. Quepj niná voyum tepe'e jupj. Pjü cjuwá jupj, quepan. Pjaní way tje'yonsa, pülicj jin p'iyá napj lal. T'üç!. ⁴La p'a wa pülicj jatatz popé tja'ayapj yupj. Quepj niná cjuwá jupj. T'emel pjaní way ve jaylacj liji popé tje'yaya jupj. Cjuwá jupj quinam —nin tjevele Jesús quepj tje'yaya po'ó.

Jesús tjevele ca malala mpalas Dios wo Jerusalén nt'a.

(Mateo 24.1-28; Marcos 13.1-23)

⁵Discipulopan* nepénowa tjowelepj wa Dios wo* po'ó.

—Po 'üsüs way justa —tjowelepj—. Pe po 'üsüs yustapj lal 'üsüs justa la tajay. Tsjan 'üsüs yustapj tja'ayapj popé 'üsüs justa la tajay wa Dios wo*.

Jesús tjevele:

⁶—Pjü ca malala mpalas niná nun nucú qui'á. P'a jawas judiopan* jis enemigopan ca ncul. Yupj ca sin mojoyecj pjü way niná wosis. Pjü pwen ca palá la ncoyecj, wosis la tajay sin popé. Pjü na'aj ca la ncoyecj, mpes pe pjaní ma ca p'a casá ma'ajam nsem —tjevele Jesús.

⁷Jupj discipulopan* la tjü'üy:

—¿'Ona ca malala mpalas Dios wo*? ¿Tsjan ca la mijis Dios mwalá way p'in, mpes ca jus nlayecj leñ way ca nin mpalas?

⁸Jesús jis wala tjevele:

—'In tajama. Pülicj ca ncul la ntsawilicj ca gente jis lal. Po ma toponé yupj javelepj. Yupj pjaní pjaní ca mvelecj yupj p'iyá Cristo. Ca

mvelej Dios sin tjejyama yupj. Ca mvelej wa ca leñi way ncawajas pjü. Ma ca nin la müjí yupj javelepj jinwá. ⁹Nun ca jus nlayé wa militarpan pülicj la palan p'a nt'a. Ca jus nlayé wa yuwá p'iyá la palan wa. Niná pjo'oqué na, po ma pajal locj tjejá. T'üç' way malala ca mpalas nosis nt'a. Ma leñi way ncawajas ca pjü niná malala tepyalá.

¹⁰Jesús tjevele wa yupj jis lal:

—Nepénowa patja nt'a la mpa'nacj ca p'a nt'a patja jis lal. Ca jis mü'ü'nacj. Jepapan ca sin majamacj jis militarpan jis la palan p'a jepapan jis militarpan jis lal. ¹¹Pajal ca jus nquits'is nosis 'ots'ipj. Nepénowa patja nt'a cjuwá ca nsem jis la las 'ots'ipj. Nenéyawa pjü way nin p'iyá ca malala jisas yupj 'ots'ipj. Dios ca la mijis p'a casá ca mpalas tsjun po'ó, nosis casá patja jis la nuc. Nin mpes ca jus nlayecj Dios ca jis capj ntüliüs malala lajay. Tjunuc na ca lacj meyacj pajal.

¹²"Niná tepyala secj p'in, nepénowa ca nu ntji'lliñ. Ca malala la nu mijicj ncapj coïcó mpes. Ca nu manucj judiopan* 'a si mulú nt'a, cawilta nt'a 'ots'ipj. Ne'aj ca jat' mvelej nun sin po'ó. Ca nu manucj jepapan jis walap'a'á. Ne'aj p'in se jütütj nt'a ca nu manucj. Jepa noypan nt'a ca nu manucj wa. Yupj jis walap'a'a ca jat' mvelej nun sin po'ó ncapj coïcó mpes. ¹³Nin nu tepyala na, 'üçj ca mvelé nun yupj jis lal 'onin ne 'üçj potjaqué Dios lal napj mpes. ¹⁴Mpes quina nujola t'as ma ca nin nujola mwalá way p'in tsjan ca jis wala cüwelé. ¹⁵Nin pyala nam, napj ca nucopj mp'acj ne ca 'üçj mvelé nun. Nun ca jus nlayé t'üç' way. Nun ca pajal 'üsüs mvelé, mpes nun jis enemigopan pjü ca jus nlayecj t'üç' welé nun. Ma ca polel p'a casá mvelej.

¹⁶"Nenéyawa nun jis pülicpan p'iyá ca nu ntji'lliñ wa nun, ca queel jat' mvelej nun sin po'ó nun ncapj coïcó mpes. Nenéyawa nin ca la mijicj wa nun sejamicapan. Ca nu mü'ü'nacj nun nepenowá. ¹⁷Pjü gente ma ca jisas nsem nun, nun ncapj coïcó mpes. ¹⁸Newa 'üsüs ca mpatjaqué nun. Co'lqué naya, Dios newa ca nucopj ncoicos. Nun newa 'üsüs ca mpatjaqué Dios lal. Ma tecyawaja nun ts'üil popa pjaní jinwá ca nsem. ¹⁹Nun newa ncapj coïcó malala pyala na, lovin ca mpatjaqué Dios lal.

²⁰"Jerusalén ca pjü malala mpalas. Nun ca nucú Jerusalén t'asiyú lejeñ militar pajal pülicj, 'üçj jis la palan ne'aj patja jis lal. Niná tjunucú na, nun ca jus nlayé leñi way Jerusalén pjü malala ca mpalas. ²¹Nin queel pyala na, más 'üçj Judea mo'o patja ts'equeneñ, joc' mo'o ca mal. Pajal malala ca mpalas Judea nt'a. Más 'üçj Jerusalén mo'o patja Jerusalén mpe ca mal. Más 'üçj jis wa pjaní pjaní lejeñ nt'a patja ma ca mal Jerusalén

mo'ó. ²²Dios ca jis capj ntüüs israelpan*, malala la tjajay mpes. Püna tapac Dios Popel mo'ó Dios ca jis capj ntüüs, ne pjü ca mpalas quinam yupj tapac jin. Nin mpes ca pjü malala mpalas Jerusalén.

²³"Niná pyala na, pajal malala ca nsem nequem way jatja jis lal, nequem tsjictjacj sa manun jis lal 'ots'ipj. Pajal malala ca mpalas Judea mo'ó. Dios po quelel jis capj tyüla Judea mo'o patja, yupj malala la tjajay mpes. ²⁴Jis enemigopan ca sey mojo'ocj nepenowá polomay lal. Jis ntji'lüü nepenowá, p'a'á ca jis manucj. Jun ta'á ca jis manucj, sin tjan, sin tjan jis la piütüs, judiopan* tulucj patja nt'a. Año pülcj judiopan tulucj müjü'tücj ca Jerusalén nt'a. Nin ca nsem Dios Popel vele jin. Dios selé nol año müjü'tücj. Locopyaya, Dios jos na, judiopan juts'a'á ca nsem Jerusalén niswá.

Jesús niswa ncuwim.

(Mateo 24.29-35, 42-44; Marcos 13.24-37)

²⁵Jesús tjevele wa:

—Dios ca la mijis p'a casá justa ca mpalas lots'ac!, müümüy 'ots'ipj, pjulacj 'ots'ipj, mpes nosis casá patja ca jus cülayecj quina ca nin mpalas napj velé jin. Nosis nt'a 'üsü püné pajal ca mpjac ca la mijis, pajal lo pjets'epjets'e ca mim. Mpes p'a nt'a patja pajal pülcj ca lapj nyuca yola yupj pajal. Ma ca jus nlayecj 'oyn la mijicj. ²⁶Pajal ca lacj meyacj, mpes ca nca'lüü nepenowá, pajal ca nin yola malala ca mpalas nosis. Noypan tsjun po'ó ca jus nquijs'is, mpes nin. ²⁷Nin tepyala na, ca nus nucucj, mol mo'o ca ncuwis. Pasal püné nsem napj, pjü 'ücj la cüjay. Napi nt'a pajal majawaques ca Mpapay Dios mpes. Napi p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele Jesús.

²⁸—Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, 'ücj jisas t'as nun. Po ma locj tjevá la p'a wa jinwá. Nepénowa nas tepyala na napj tjevelé jin, nun ca jus nlayé leñ way ca ncuwis nucopj la p'acj. Mpes la 'unucú Dios ca 'üsüs la numijis, ma ca malala nu mpalas —tjevele Jesús.

²⁹Jesús parábola* tjevele wa yupj jis lal sin la 'üsüs jis la jay niná. Tjevele:

—Nujola t'as ts'oway po'ó, pjü yo po'ó 'ots'ipj. ³⁰Jis lo tecyala na, nun solejé leñ way quelel jive. ³¹Nin p'iyá nun ca nucú nepénowa nas tepyala napj tjevelé jin. Niná tjunucú na, nun jus nlayé wa leñ way Dios müjü'tüs ca pjü nosis nt'a.

³²"Pjü niná napj tjevelé, pjü ca mpalas. Judiopan* newa ca mpatjam pjü tepyala na. T'üç! way niná. ³³Tsjun po'ó ca ncawajas, nosis ca

ncawajas wa. Napj velé jin ma ncawajas ca lovin. Pjü tjevelé, pjü ca mpalas.

³⁴"In tjajama nun p'iyá. Po ma lowa p'a nt'a malala nyuca la müjí. Po ma nun sey 'üts'a t'as nun. Po ma pajal nujola t'as 'oyn nyuca mpatjaqué nosis nt'a. Nin la cüjí, ma lu nucú naya ca nin mpalas napj tjevele jin. ³⁵Animal walán 'ityüla leñ way pe'e. Nin p'iyá pjü napj tjevelé leñ way ca mpalas pjü nosis casá patja mpes. ³⁶Pajal 'in tjajamá. Lovin Dios lal la moná nun ca 'ücj la müjí Dios jos jin lovin. Mpes nosis nt'a malala tepyala na, ma ca malala nyuca la müjí wa nun, la p'a jinwá. Mpes napj velé na nun lal ncu 'ücj la tjüjí, 'ücj nsem nun napj lal. Ma ca nu maycas nun napj lal. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jilal.

³⁷Jesús lovin sin 'yüsa la sijitsja Dios wo* nt'a jaw na. Püste na pülcj patja mpe tjemey lovin. Joc' Olivos ló nt'a tjejyá. ³⁸Pajal püstapj sin tjüjünsüpj pjü, tjil Jesús nt'a Dios wo nt'a, jis la pjac jupj tjevelá.

Jesús enemigopan quelel ja'ünantsja jupj.

(Mateo 26.1-5, 14-16; Marcos 14.1-2, 10-11; Juan 11.45-53)

22 ¹Leñ way quelel pyálatsja fiesta, israelpan* pan levadura cjuwá jalá na. Fiesta niná "Dios Qquis Capa Nipj Tjemey" * ló jupj. ²Sacerdote* noypan yólatsja 'oyn la qjuijicj cü'ü'nacj Jesús. Nin p'iyá yólatsja wa Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Custjay ma malala la tjajay Jesús lal. Lacj tjeypaj ne'aj patja ca ts'i mi'inacj yupj jilal, ne nin.

³Locopyaya Satanás* Judas jos mo'o tjemey. Niná Judas, "Iscariote" apellido waytsja jupj. Apostolpan* dóceya pótatsja jupj. ⁴Jupj tjemey la veles jepapan jilal Dios wo* nt'a, yupj sacerdote* noypan nepenowá, militarpan nepenowá. Yuwá nin tjowelepj 'oyn ne Judas ca jis capj mp'a'sas 'ücj jis la tjilil Jesús. ⁵'Ücj jisastsja yupj. Tjowelepj Judas lal yupj ca jaylacj la mijicj Judas nin la mijis mpes. ⁶Judas tjevele nin ca la mijis jupj. Tjemey, la tjinyuca 'ona 'ücj jis lal ca mim la tjilil Jesús, ne'aj patja leñ na p'in.

Jesús tjelyaja jupj discipulopan jilal pütsí secj p'in.

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

⁷Locopyaya ts'ac' mwalá way tjeyawca fiesta mpes, pan levadura cjuwá jalá na yupj. Fiesta niná "Dios Qquis Capa Nipj Tjemey" * lotsja. Nin jawas oveja* tsjicj ja'ünan jis la las fiesta mpes.

⁸Jesús sin tjejyama Pedro, Juan 'ots'ipj, 'ücj la mijicj fiesta mpes. Tjevele:
—Lowa, 'ücj la müjí qjuis la las fiesta mpes lyajacj, “Dios Qjuis Capa
Nipj Tjemey”* mpes.

⁹Yupj la tjü'l'üy:

—¿Ca'aj jyas 'ücj la mijicj?

¹⁰Jesús jis wala tjevele:

—Jerusalén nt'a lowa. Ne'as tjalawú na, nun la müjüsüqué yom jarro t'ya, 'üsú mo'o toïca. Cjüil lowa wama jama nt'a. ¹¹Ne'aj wo lal tjowelé: ‘Yom qjuisin 'yüsa liji qjuisin tjejyama jipj nt'a. Jupj tjevele cupj ca lya mü'üyacj ca'aj toïca cuarto niná yupj ca nlajas nt'a. Ne'aj quelel lyaja yupj discipulopan* jis lal fiesta mpes, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* ló.’ ¹²Ne'aj wo 'esepj nun jis lal ca mim cuarto püné nt'a, wo casá toïca. Jupj nasa 'ücj la tjiji cuartas quinam. Ne'aj ca 'ücj la müjí cupj lyajacj mpes —nin tjevele Jesús Pedro lal, Juan lal wa.

¹³Mpes tjal yupj. Pjü Jesús tjevele jin tepyala, ne 'ücj la tjaxay yupj jis la las fiesta mpes.

Ne'aj wo 'esepj nasa 'ücj la tjiji cuartas. (San Lucas 22.12)

¹⁴Quelel jalatsja na, Jesús tjá'asa mesa nt'a apostolpan* jis lal.
¹⁵Jupj tjevele yupj jis lal:

—Custjay ma malala ntepalá p'in, po najastsja 'a mulú nlajacj niná fiesta na. ¹⁶Malala ntepalá na püs way ma ca nla napj fiesta niná mpes, fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey'* ló. Fiesta niná mpes qjuiyola pyala Dios 'üsüls la tjiyi püná, ma malala jis mpalas judiopan*. Po quina más 'üsüls ca la mijis püna la tjiyi lal, mpes t'üç' way ca 'üçj mpatjam napj lal japon. Nin ca nsem Dios jyü'ta na nosis casá. Nin tepyala na, niswa ca nla niná fiesta mpes —tjevele Jesús.

¹⁷Nt'ya yupj pocillo, uva 'üsü mo'o tóicatsja. Tjevele Dios lal tjüwüü'i 'üsü tje'yaya mpes. Locopyaya tjevele niyom jis lal:

—No'oté nun, vitvitj way pjü tjümüsiqué niná. ¹⁸Ma niswa ca mü'lüs napj quinam uva 'üsü. Dios nosis nt'a jyü'ta na niswa ca mü'lüs p'in.

¹⁹Locopyaya pan pjaní nt'ya, tjevele Dios lal tjüwüü'i pan tje'yaya mpes. Nin la tjiyi na, vitvitj la tücüeme, jis tje'yaya pjü. Tjevele:

—Pan niná napj mp'üy jinwá. Ma pats' ca napj, mpes Dios ma ca nin jola nsem nun malala la tjüjí. 'Üçj ca mpatjaqué nun Dios lal. Nenéyawa nin p'iyá pan 'alajá nun. Nujola tapalas nin la tjejay napj nun mpes —tjevele yupj.

²⁰Nin p'iyá la tjiyi pocillo lal. Pocillo nt'ya t'üç' tjalá na. Tjevele:

—Uva 'üsü niná na'as jinwá. Ma pats' ca nun mpes. 'As ca ma palas napj, mpes Dios 'üçj ca perdonar la numijis. Yupj tjevele t'üç' nin ca la mijis nun mpes ntipü'lí na. P'a casá ca la mijis quinam püna la tjiyi lal.

²¹"Mop'in nin, nun popa pjaní quelel malala liji napj lal. Yupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Qui'á já'asa wa, lyaja wa napj lal. ²²Püna p'in Dios tjevele 'oyn la cüjay cüpats', ne nin ca nsem napj lal. Mop'in pajal malala nin, yupj ca jis lal ncuwim napj ne'enemigopan, ca ma tjililiñ. Ca malala mpalas yupj pajal, yupj malala la niji mpes. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele yupj.

²³Jupj discipulopan* jis la tjü'üy yuwá cana yupj popé Jesús enemigopan jis lal ncuwim.

²⁴Yuwá la tjowelel wa cana yupj popé más püné nsem la p'a jilal Dios jyü'ta nt'a. ²⁵(Jesús ma jostsja nin yólatsja yupj.) Nin mpes yupj tjevele yupj jilal:

—Judiopan* tulucj jis jepapan jajütütj la p'a wa, yupj noypan mpes. 'Üçj sa jajütütj jin lajaj ne'aj patja jis lal. Niná lajaj jis capj la p'acj, javelepj yupj. ²⁶Nin tulucj ca nsem nun jilal. Nun jilal más püné, pjyapja jinwá ca nsem yupj. Jepa ca mozo jinwá nsem yupj. ²⁷Yom yupj jomozopan tsji' lajaj, más püné yom niná tsji' lajaj jis lal. Nujola tapalas napj tsji' lejaj nun mpes. Napj lejaj jinwá la müjí nun.

28 "Napj p'iyá ca nin la mejay nun más noypan ca nu mpalas. Nun ncapj tocoñcó lovin. Malala ntepalá na, newa ncapj tocoñcó. 29 (Nin mpes napj ca 'üsüs la numejay wa.) Mpapay ntje'aya la jütütj. Nin p'iyá napj nu 'ya wa 30 'üçj nun ca müjü'tú wa. Nun ca nlajá, ca müsiqué wa napj lal napj jyütütj nt'a. Jepapan noypan nsem nun. Napj auxiliarpan nsem nun. Nun ca mvelé israelpan* pjü jilal ncu t'üç' malala nyuca la tjajay yupj nosis nt'a. Nin ca nsem nun ncapj coñcó mpes.

Jesús tjevele Simón Pedro ca ntsüpünüs Jesús jomica jupj.

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

31 Jesús tjevele wa Simón lal:

—Simón, 'üsüs tjapjaca napj velé. Satanás* la tjemyona Dios ca ma'ayas jupj ca pajal malala la numijis. Jupj ca nucus ncu t'üç' way quelel ncapj coñcó nun. Nin ca nsem jupj la tjemyona jinwá. 32 Nin mpes napj Mpapay Dios lal la tjemyon wa nun mpes. La tjemyon jipj lovin ca mponen napj lal. (Napj selé jipj ca malala nyuca la mijin. Locopyaya jipj ca 'üsüs jele mpalas niswá. Niswa ncapj cyoï na, najas jipj ca jis capj mp'a'san pyülücpán más 'in 'üçj mponecj yupj napj mpes.)

33 Simón tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. 'Üçj napj lal cawilta mo'o na 'onsopj napj jipj lal. Ma 'ü'nacj jipj lal 'üçj wa napj lal.

34 Jesús tjevele:

—Pedro, yacjaj p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin.

35 Jesús tjevele wa discipulopan* pjü jis lal:

—Nusin tjejyam nun jis t'emel cjuwá, nun jis ve cjuwá 'ots'ipj, nun jis caite pjaní p'in. ¿Ncu pjaní nujos cjuwatsja?

Yupj tjowelepj:

—Pjü qjuisastsja, pjü tyá'actsjá.

36 Jesús tjevele yupj jis lal:

—Quina ma ca nlawú nusin pjan. Nun popé t'emel to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Ve to'á, t'o wa nun lowú nt'a. Nun popé polomay cjuwá, más 'üçj jas quip pje'apa vender ca la mijis, t'emel mpes polomay ca jaylacj la mijis jupj. 37 Dios Popel vele: 'La p'a ca yola nsem malala nyuca lajaj jin p'iyá napj'. Dios jos nin ca nsem napj lal, Dios Popel nin vele mpes. Pjü tapac napj nin po'ó, quina ca nin mpalas pjü —tjevele Jesús.

38 Yupj tjowelepj:

—Qjuis Jepa, 'unyuca. Polomay mát'eya tyá'acj qui'á.

Jesús tjevele:

—Po ma p'a wa cüwelé quinam.

Malala pyálatsja na, Jesús tjevele Popay lal.

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

39 Jesú斯 tjemey nepé yacjayam. Joc' Olivos ló nt'a tjemey, janmacj jin líjitsja jin. Jupj discipulopan* cjüil tjal. **40** Ne'as tjemey na, tjevele yupj jis lal: "Dios lal la tjomoná ma ca malala la müjí nun, nun queel malala lojí na". **41** Nin tjevele na, ne'aj p'in tjemey jusapj. Ne'aj tüic' jin tjüjünsü, tjevele Dios lal. **42** Nin tjevele jupj: "Mpapay, nin la mijin ma ca nin ma palas. Newa najas ca jipj jyas jinwá nsem. Ma napj najas jinwá t'as", tjevele Jesús. **43** Tjevele na, ángel* tsjun mpe tjac', lay tepyala jupj nt'a, cus tjemey'ya'sa. **44** Jesú斯 'aplilila waytsja pajal, ne pajal la tjemyona Dios lal. Pjü tji'yawa. Pajal noypan way ts'yósatsja 'ama'á, 'as jin jústatsja.

45 T'üc' tjevele na Dios lal, Jesús jas nisa, tjemey discipulopan* nt'a. Yus tjinyuca pjü tjiainañ. Yupj pajal 'aplilila waytsja, mpes ja sívetsja. **46** Jesú斯 tjevele yupj jis lal: "¿Tsjan pjucj jünaqué nun? Nusin tjüjünsü, Dios lal la tjomoná ma ca malala la müjí nun queel malala la müjí na."

Yupj ntji'liñ Jesú斯.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

47 Jesú斯 nin véletsja na, leñ way niyom pülicj 'a mulú tjiquil. Yom pjaní jis lal tjac' Jesú斯 toñca nt'a. Yom niná Judas p'iyatsja. Jupj apostolpan* dóceya pótatsja. Judas jun 'asas tjac' Jesú斯 nt'a la tjelyapaná. **48** Jesú斯 tjevele jupj lal:

—Jipj nlal velen sin la 'üsüs jis la jay napj niná yomen yupj queel tji'liñ. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá —tjevele Jesús.

49 Jesú斯 discipulopan* jus nlay yupj tjiquil jis la tjilil Jesú斯, mpes tjowelepj Jesú斯 lal:

—¿Ncu jyas sey mojo'ocj polomay lal?

50 Yupj popa pjaní polomay nt'ya, jay tjejyo'o yom pjaní. Pjots' li'inyampe taná tjejyo'o. Jupj ne mozo waytsja sacerdote* más püné mpes. **51** Jesú斯 ma jostsja pjots' tjejyo'o.

—Po ma la tapa'ná nun —tjevele jupj.

Jupj pjots' po la tje'yot'a, tji'yü'sa la tjiyi jupj.

52 Pülicj tjiquil jis la tjilil Jesú斯. Sacerdote* noypan nepenowá, jepapan militar nepenowá Dios wo* nt'a tsji' lajaysja sin popé. Judío*

co'müypan* nepenowá. Mpes Jesús yom pjots' tji'yü'sa la tjiji na, tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes polomay t'o, yo pjwel t'o wa la tjilil napj? Niná lojí pwequepj la tjilil.
 53 Pjü jyawca Dios wo* nt'a tjo'ostsja nun jilal. Lovin ma ntjutjililiqué ne'aj tjo'os na. Nun lojí diablo* jos jin. Po quina way p'in Dios 'yaya jupj jyü'ta, mpes nun malala lojí quinam nujisas jinwá —tjevele Jesús.

Pedro tsyüpiünú Jesús jomica jupj.

(Mateo 26.57-58, 69-75; Marcos 14.53-54, 66-72; Juan 18.12-18, 25-27)

54 Jesús nin tjevele na, ntji'lii, lal tjil. Tjaman jupj sacerdote* más püné wo nt'a. Pedro jupj cjiül tjemey, campapé. Sacerdote jis jepa wo nt'a tjemey wa jupj. 55 Wo nt'a niyom nepénowa 'awa jus t'ol wosis t'asiyú tjiwüçj culupwen nt'a, 'a mulú 'atjalapj jis la sis. Pedro 'etjele wa yupj jilal. 56 Pedro ne'aj 'etjele na, tsjüciüm jus tjinyuca Pedrú, 'awa jyawca nt'a tjá'asa jupj, ne nin. Tsjüciüm niná mozo waytsja jupj ne'aj. Püs way jus tjinyuca na, tjevele:

—Yom niná cus tecyoïca Jesús.

57 Pedro tsyüpiünú.

—Nin tulucj. Ma si nuc —tjevele jupj.

58 Locopyaya yom pjaní ne'aj jus tjinyuca wa Pedro, mpes tjevele:

—Jipj Jesús discipulopan* popa wa.

Pedro wola tjevele:

—¡Nin tulucj!

59 Locopyaya, hora pjaní tepyala na, más 'in püs ca nacj, más 'in leñi way ca nacj, p'a wa ne'aj janmacj nin jólatsja Pedro po'ó, mpes tjevele:

—T'iic' way yom niná cus tecyoïca wa Jesús. Jupj Galilea mpe 'esepj wa, Jesús jinwá.

60 Pedro tjevele jupj lal:

—Ma nin 'yüsa jipj velen.

Pedro nin véletsja na, castlyaj cocoy nepé la tipiya. 61 Nepé la tipiya na, qjuis Jepa Jesús la nujuya, tjinyuca Pedrú. Mpes Pedro jola tepyala jupj tjevelá. Ninana jupj tjevelá: "Yacajaj p'iyá la con ca mvelen ma nus nyuc. Castlyaj cocoy la puyú secj p'in, ca nin la mijin." 62 Pedro tjemey wo nepé. Pajal 'aplrijila waytsja, pajal la tipiya wa.

La tjüpjüts'ün Jesús mpes.

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

63 Niyom nepénowa jamanuntsja Jesús. La tjüpjüts'ün jupj mpes. Pajal mo'o süptsja wa jupj. 64 Jun tsupapj, tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jey syüpa. Dios ca jin 'yüsa la mijis.

65 La p'a wa pajal pülcj malala tjowelepj Jesús po'ó, jupj pajal tsjicj way jin tjowelepj.

Judiopan tjowelepj Jesús malala la tjihi.

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

66 Tjejyawca na, judiopan* jis jepapan 'a jis tjimyula yupj, nepénowa sacerdote* noypan, nepénowa Moisés* popel sin 'yüsa lajay. Yupj lovin 'a jis tjimyula nt'a tjaman Jesús. Tjowelepj Jesús lal:

67 —Dios tjevele jupj ca jas majamas Jepa Püné judiopan* nt'a qjuis capj la p'acj. Qjuis wala mvelen ncu ninana yomen jipj.

Jesús tjevele yupj jilal:

—Napj nin cüvelé nun jis lal, ma ca mponé napj velé. **68** Napj nu la 'yüwa, nun ma ca nawala mvelé. **69** Quina Dios li'inyampe ca mo'os lovin. 'A mulú ca müjü'tücj cupj. Pajal jas tjiyocj jupj. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejamá —tjevele Jesús.

70 Yupj pjü way la tjü'üy Jesús lal:

—¿Ncu Dios Jatjam jipj?

Jesús tjevele yupj jis lal:

—T'üç' tjowelé, Dios Jatjam napj.

71 Mpes yupj yuwá tjowelepj:

—Quina ma qjuisas la p'a mvelecj tsjan niná yupj salejepj jupj po'ó. Tjepjya'aquecj jupj p'iyá tjevelá. Selecj malala la tjihi jupj; jupj tjevele yuwal jupj Dios lal.

Pilato nt'a tjaman Jesús.

(Mateo 27.1-2, 11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 **1** Locopyaya yupj pjü sin tjüjünsüpj, tjaman Jesús Pilato nt'a. Pilato jepa püné auxiliar waytsja jupj. Romano* waytsja jupj, judío* tulucj. **2** Ne'laj tjat' tjowelepj Jesús po'ó. Tjowelepj:

—Cupj tjinyucucj, tjepjya'aquecj wa yom niná judiopan* sin 'yüsa lis tjihi jis la palan jepapan jilal. Qjuisí jütüta ma t'emel 'yayacj impuesto jaylacj, jepa püné jyü'ta jin. Jupj vele jupj jepa wa. Vele Dios jas tjejamá jupj jis capj la p'acj judiopan —nin tjowelepj co'müypan* judiopan sin popé.

3 Mpes Pilato la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ncu judiopan* jis jepa püné jipj?

Jesús wola tjevele:

—Nin napj.

⁴Locopyaya Pilato tjevele sacerdote* noypan jilal, la p'a pajal pülcj ne'aj tjelejeëtsja jilal 'ots'ipj. Tjevele:

—Napj velé yom niná malala tulucj. Ma polel la veles yupj malala li jam.

⁵Yupj newa malala tjowelepj Jesús po'ó. Pojisastsja Pilato ca cussnülüs Jesús. Tjowelepj:

—Jupj vele mpes judiopan* ts'a 'in se palá jepa romanopan* jilal, mpes quelel la palan nun jilal. Jun ta'á judiopan patja nt'a sin 'yüsa liji yupj. Galilea mo'ó sin tji'yüsa lis tjiyi mwalá way p'in. Nepé qui'á tjac' Jerusalén nt'a. Nin p'iyá liji qui'á —tjowelepj yupj.

Herodes nt'a tjaman Jesús.

⁶Pilato tlapjaca Galilea nepé tjac' Jesús. Niná tlapjaca na, jis la tji'yüya Jesús po'ó:

—Yom niná ɿncu Galilea mpe tjac' yupj?

⁷Yupj wola tjowelepj Galilea mpe tjac' Jesús. Pilato ma tjiyyü'ta Galilea nt'a. Herodes jépatsja yupj Galilea nt'a, mpes 'üçj lo jütütj wa Jesús. Nin mpes Pilato jas tjejyama Jesús Herodes nt'a. Herodes la nuc wínetsja Jerusalén nt'a quinam. ⁸Mpes tjaman Jesús Herodes nt'a. Herodes Jesús tjiinyuca na, po 'üçj jostsja yupj. Püna tlapjaca yupj Jesús po'ó, mpes quelel si nucutsja yupj. Pajal püna quelel si nucutsja yupj. Herodes quelel nyúcatsja Jesús 'üsüs la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. ⁹Mpes Herodes pajal püns way la tji'yüya Jesús lal. Mop'in Jesús ma lal tjevele yupj.

¹⁰Ne'aj tjelejeëñ wa sacerdote* noypan, Moisés* popel sin 'yüsa lajaj 'ots'ipj. Yupj newa pajal tjet' tjowelepj Jesús po'ó. ¹¹Locopyaya Herodes malala la tjiyi Jesús lal. Nin p'iyá la tajay wa yupj militarpan. Malala jin tjowelepj Jesús. La tjüpüts'ün Jesús mpes. Locopyaya jas tücüipap jepa jas quip. Pajal 'üsüs way jústatsja niná jas quip. Locopyaya Herodes jas tjejyama Jesús Pilato nt'a niswá. ¹²Nin jawas sejamicapan jis teypala yupj, Herodes Pilato lal. Püna p'in enemigopan waytsja yupj.

Pilato tjevele cruz po'o ca mvalacj Jesús, mü'lü'nacj.

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³Pilato 'a jis tjimyula sacerdote* noypan, la p'a jepapan judiopan* sin popé 'ots'ipj, la p'a judiopan 'ots'ipj. ¹⁴Tjevele yupj jis lal:

—Nun tucumaná ntja'ayá niná yomen, jas la veles. Tjowelé yupj sin 'yüsa lis tjiyi judiopan* jis la palan jepa romanopan* jis lal. Mpes napj

la tji'yüy yupj nun nuwolap'a'á. Napj nin velé yupj ma nin la tjiji nun tjowelé yupj po'ó. ¹⁵Herodes tjevele wa ma malala la tjiji yupj, mpes jas tjejyama Jesús cupj nt'a, ne niswa tjac!. T'üç' ma pajal malala la tjiji. Malala napj pajal si tül, 'yünampa, nujisas jin. ¹⁶Más 'üçj napj ca jay nsüip, locopyaya ca jas majam.

¹⁷Pilato janmacj pjaní way jas tjejyama cawilta mpe fiesta niná lajaytsja na. Ne'aj tapatja nin jisastsja mpes nin la tjiji. ¹⁸Pilato quelel se jamatsja Jesús. Judiopan* p'in ma jisastsja. Pjü 'a mulú la tupuyupj:
—iTjü'ü'ná niná yomen! Barrabás se jam qjuisas.

¹⁹(Barrabás ma jostsja jepá, mpes la tepya'na 'üçj pje'á la nts'iayas yupj. La p'a tji'yü'na wa yupj, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj yupj.)

²⁰Niswa yupi jilal tjevele Pilato. Tjevele quelel se jamatsja Jesús.
²¹Newa pajal la tupuyupj yupj:

—Cruz* po'o tjevyala yupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala yupj, mpa'is.

²²Niswa jilal tjevele Pilato. La con nas tjevele yupj:
—¿Tsjan pjucj cüvalá yupj cruz* po'ó? ¿Tsjan malala la tjiji yupj?
Napj selé ma pajal malala la tjiji. Malala napj pajal si tül, si jütütj ja'ünan Jesús. Napj ca jis müjütütj mo'o nsüipüçj yupj; locopyaya ca jas majam —tjevele Pilato.

²³Newa nin pajal yüümüçj tjowelepj, tjüjütütj cruz* po'ó lo valas Jesús. Yupj pajal yüümüçj tjowelepj mpes, Pilato la tjiji yupj jisastsja jin. ²⁴Tjiyyü'ta yupj tjüjütütj jin ca nsem, mpes ca cus ntüliüs Jesús. ²⁵Barrabás jas tjejyama yupj, yupj la tjomon mpes. Barrabás t'üç' way jepapan jilal quelel le palánatsja, yom tji'yü'na wa yupj, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj yupj. Pilato jis tjiyyü'ta yupj militarpan ca mal la 'ünan Jesús. Judiopan* nin jisastsja, mpes nin la tjiji.

Cruz po'o tjovalapj Jesús, la 'ünan.

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 19.17-27)

²⁶Militarpan Jesús lal tjil cruz* po'ó ca mvalacj nt'a. Jümüçj nt'a jiltsja na, yom p'a wa ntji'lín yupj. Simón lotsja yupj, Cirene mpe 'eseptsja. Yupj nasa way jactsga Jerusalén nt'a yupj tüpü'lü mpe. Jis wa pjaní pjaní lejeñ mpe tjac' yupj. Cruz tja'ayapj tjiyama yupj, ne Jesús cjüil tjemey yupj.

²⁷Pajal püläçj cjüil tjil Jesús. Yupj sin popé nequem nepénowa pajal 'aplijila waytsja malala tepyala Jesús. Pajal yüümüçj la tupuyupj yupj.

²⁸Mpes Jesús cjüipe tjinyuca, tjevele yupj jis lal:

—Po ma la tupuyú nun napj mpes. Nun p'iyá mpes la tupuyú, nuts'uyupj mpes la tupuyú. Nun p'in nequem Jerusalén mpe ne'espan.

²⁹P'a jyawca pajal 'aplijila ca nsem nun. Malala ca nu mpalas nun Jerusalén mo'o potjaqué. Mpes nun ca mvelé: 'Más 'ücj jisas ts'uyupj cjuwá. Más 'ücj jisas lovin way tsjicj cjuwatsja. Más 'ücj jisas lovin ma tja'ayapj tsyo'o tsjicj way.' T'ücj' niná. ³⁰Malala nyuca jis tepyala na, ca quelel ts'equeneñi, Dios ma jis capj la tül. Mop'in ma ca polel la mijicj. Ca quelel mvelecj joc' lal: 'Jipj 'amá jus nts'eptam cupj capá nt'a'. Ca quelel mvelecj neven jilal: 'Qjuis tjepjya'na jipj 'amá mpes'. ³¹T'ücj' way malala nyuca ca nu mpalas nun. Quina malala la najay, napj ne malala tulucj. Mpes solejé más malala ca la mijicj nun jis lal —tjevele Jesús.

³²Militarpan jis tjaman wa pwecapan mát'eya cruz* po'o la valas, jis la 'ünan Jesús lal. ³³Tjil nt'a 'amá ne'aj Jay Pjucj Cjüele ló. Ne'as tjil na, ne'aj cruz po'o tjovalapj Jesús. Cruz po'o jis tjovalapj wa pwecapan, la p'a wa cruzus po'ó. Jesús culupwen tjovalapj yupj jilal. Pjaní way Jesús nancupwepe tjovalapj. Ma'ajapj yupj li'inyampe tjovalapj.

³⁴Jesús cruz* po'o tjevyala na, yupj tjevele:

—Mpapay, ma nin jele t'as yupj malala la ntajay. Perdonar lis mijin. Ma sin 'yüsa tsjan lajay yupj.

Militarpan ne'aj tjelejeñ Jesús jas quip jisastsja. Tjepjelañ tjunuc pjacj ntales yupj jas quip. ³⁵Judiopan* pülicj ne'aj tjelejeñ, Jesús jus tjunuc. Nin p'iyá la tajay wa judiopan jis jepapan. La tjüpüts'ün Jesús lal. Tjowelepj:

—La p'a wa jis capj tjep'ya'sa. Dios jas tjejyama yupj jis capj la p'acj judiopan*, más 'ücj yupj ca cus mp'a'sas yupj p'iyá. 'Ücj nin la qjuijis, Dios la t'ya yupj.

³⁶Militarpan la tjüpüts'ün wa Jesús lal. Jun 'asas tjiquil, uva 'üsü' ona tja'ayapj lo miús Jesús. ³⁷Tjowelepj yupj lal:

—Jipj jepa püné judiopan* jilal, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá.

³⁸Nasa tabla tapac, tüpüntüpj Jesús jay nt'a. Tabla niná tapac tsjan mpes cus tül Jesús. Nin tjevele tablá:

NINÁ JUDIOPAN JIS JEPA.

³⁹Pecj pjaní Jesús lal toñca p'a cruz* po'ó, yupj malala nyuca tjevele wa Jesús lal. Tjevele:

—Dios jin tjejyama jis capj la p'acj judiopan*, cyapj tjep'ya'sa jipj p'iyá, qjuis capj tjep'ya'sa wa ncupj.

⁴⁰Pecj ma'ajapj cus tjeve'le yupj, nin tjevele na. Tjevele:

—¿Ncu ma lecj jeyan tsjan ca la mya jis Dios? Qjuis capj jatü'l wa ncupj yom niná lal. Qjuis tjovalapj wa ncupj cruz* po'ó la mas. ⁴¹'Ücj qjuis capj jatü'l ncupj. Malala nyuca la tjjicj, mpes 'ücj nin lajay. Yom niná ma malala nyuca la tiji jupj.

42 Pecj nin wa tjevele Jesús lal:

—Jesús, ninpe jele tapalas cuy jyütütj na.

43 Jesús tjevele jupj lal:

—T'üç' way yacjaj p'in ncapj ncoñcon Dios pü'ü nt'a. Pajal 'üsüs way ne'aj.

Tepe'e Jesús.

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

44 Jesús nin tjevele na, lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa quinam. Püste tepyala pjü nosis nt'a. Püstetsja hora cónt'eya. **45** Lots'ac' ma tjejyawca la tjiji. Dios wo* nt'a pülül p'omp'om jupj sin la tücieme. Pülül niná wo t'em pjaní jinwatsja. Jas tüpwes la tücieme, mat'e tepyala jupj.

46 Nin tepyala na, Jesús pajal yumüçj tjevele Dios lal:

—Mpapay, neqjues 'e 'a cyapj la coñ.

Nin tjevele na, tepe'e.

47 Jepa militar tjinyuca pjü tepyalá Jesús tepe'e na. Tjinyuca na, 'üsüs tjevele Dios po'ó. Tjevele:

—T'üç' way yom niná 'üsüs waytsja jupj, malala tulucj.

48 Nin nt'a pajal pültüçj 'a si mulutsja nas, jis la nuc jis la 'ünan cruzus* po'ó. Pjü tjunuc na, tjil jis wa nt'a. Jisas suna tül tjil. 'Aplijatlatsja Jesús tjü'ünan mpes. Yupj jus nlay malala nyuca la tjajay. Lacj tjeypaj yupj.

49 Jesús jomicapan custjay campa 'in tjelejeñ, tjunuc pjü tepyalá. Yupj nepénowa nequem. Yupj Jesús cus tocoñ, Galilea mpe tjac' na.

Pe jul mo'ó, neven nt'a, tüpüntüpj Jesús jüp'üy.

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

50 Judío* pjaní José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj, judiopan patja nt'a. Jupj judiopan jis jepapan pöpatsja. 'Üsüs líjitsja jupj. Dios lal 'üsüs waytsja 'ots'ipj. **51** José ma jostsja yupj tjowelepj ca cus ntülcj Jesús. Malálatsja jupj lal nin la jaympa. Ma jostsja tjü'ünan jupj. José jólatsja leñ way Dios ca müjü'tüs nosis nt'a. **52** Jesús tepe'e na, José tjemey Pilato nt'a. Jesús jüp'üy la tjemyona la toc la püntüs. 'Üctsja niná Pilato lal. **53** Mpes José Jesús jüp'üy palá nt'ya cruz* mpe. Jas tjivyü'ünú pülül 'üsüs mpes. Pe jul nt'a tipyünta jupj, neven nt'a, tepe'e 'üçj la püntüs nt'a. Püna p'in tjijyü'ta la toc jomwen jul, tepe'e tulucj p'in. Nin lajaytsja judiopan. Mop'in ma tepe'e ne'aj tüpüntüpj custjay. **54** Jesús tepe'e na, nin jawastsja pjü 'üçj lajay judiopan, ya ma ca tsji' la mijicj. Leñ way ca sábado* mpalas, yupj ma tsji' lajay

na. Mpes leïi way quelel líjitsja pjü. Ma polel pjü líjitsja Jesús jüp'üy mpes, jupj quelel líjitsja jin.

⁵⁵Nequem nepénowa cjüil tjal José, Jesús jüp'üy tipyünta nt'a. Yupj Galilea mpe tjiquil wa Jesús lal nawaja'a. Yupj quelel 'ücj lajaytsja Jesús jüp'üy, tepe'e mpes, lovin lajaytsja jin tecya'liiñ jilal. Ma polel lajaytsja quinam, sábado* pyala na. Mpes tjunuc yupj Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a, tjunuc wa 'oyn nyuca tüpüntüpj jupj. Domingo na quelel jiquiltsja 'ücj la mijis jüp'üy.

⁵⁶Yacjaya jis wa nt'a tjal. Ne'aj 'ücj la tjaxay Jesús jüp'üy jas la cjomol tepe'e mpes, lo 'üsüs cjumsu nepénowa, pomada 'üsüs cjumsu 'ots'ipj. Ya sábado* waytsja, mpes ma tsji' la tjaxay. Moisés* popel nin tjevele püná. Dios jis tjiyyü'ta ma ca tsji' la mijicj sábado na, mpes la nuctsja yupj.

Jesús jas tjiyyünsa. Pü'ü jupj niswá.

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 ¹Domingo tjejyawca na, nequem jomwen jul nt'a tjal, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Pajal püstapj tjal yupj. Yupj tjat' lo pajal 'üsüs cjumsu, tjat' wa pomada 'üsüs cjumsu, yupj 'ücj la tjaxay t'añ yasapé. Pomada lal quelel sa cjomoltsja Jesús jüp'üy, lovin lajaytsja jin tecya'liiñ jis lal. ²Ne'as tjal na, jomwen jul nt'a, tjunuc pe püné jomwen jul jun tapá tjo'onsopj; jomwen jul jun cjomol quinam. Nasa jas tentené tepyala pe püné quinam. ³Nequem wama tjal jomwen jul mo'ó. Wama tjal na, Jesús jüp'üy ma tjunuc, jupj ne cupj qjuis Jepa. Leëtsja ne'aj. ⁴Nequem ne'aj tjelejeñ, pajal yólatsja tsjan mpes nin. Leñ way niyom mat'e lay jis tepyala, ne'aj p'in lejeëtsja nequem lejeëtsja nt'a. Niyom sin quip sin jyáwcatsja. ⁵Pajal lacj tjeypaj nequem, ne sey tococj yupj. Mpes niyom tjowelepj yupj jis lal:

—¿Tsjan pjucj lo palá yom jun 'yüna tepe'e japyüntüpj nt'a? ⁶Leñ jupj qui'lá. Jas tjiyyünsa. Nyucunú tepyala niswá. Nujola tapalas jupj tjevele ca nin mpalas; newa Galilea mo'o tüpü'iü na tjevele niná. ⁷Tjevele niyom malala nyuca lajay ca ntji'liiñ jupj, yupj jisas jin ca mijicj jupj lal. Tjevele cruz* po'o ca mvalacj jupj, mpes ca mpa'is. Tjevele locopyaya, ts'ac' cont'e tepyala na, ca jas müjünsüs, ca mpü'üm niswá. Jupj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jostsja ca nin nsem —nin tjowelepj niyom mat'eyá.

⁸Locopyas yola tepyala Jesús tjevelá. ⁹Pje'á tjiquil quinam yupj, jomwen jul mpe. Jesús discipulopan* tapatja nt'a tjal yupj. Jesús apostolpan*

*Angelpan lay jis tepyala, tjowelepj Jesús
leñ quinam. (San Lucas 24.4)*

once jilal tjowelepj pjü tepyalá jomwen jul nt'a. P'a discipulopan jis lal 'ots'ipj, pjü jis lal tjowelepj pjü tepyalá jomwen jul nt'a. ¹⁰Nequem nenem María Magdalena lotsja pjaní wa, p'a wa Juana lotsja, María Jacobo jamaytsja pjaní wa. La p'a nequem jis lal tjiquil. ¹¹Discipulopan ma topón nequem tjowelepj. Nequem ma yola javelepj yólatja yupj.

¹²Locopyaya Pedro jas nisa yupj tjá'asa mpe, ts'üequerené pe jul mo'ó. Quelel nyúcatsja min t'üç' tjowelepj locopyas. Ne'aj jun vilicj nt'a palá nipi'tje, wama tjinyuca. Pülül jas tjüwü'üntsja jas tjan já'asa tjinyuca. Tjinyuca na, wo nt'a tjemey Pedrú. Pajal jólatsja, ma jas tji'yüsa tsjan mpes nin tepyala.

Jesús lay tepyala jümüçj nt'a, niyom jilal tjevele.

(Marcos 16.12-13)

¹³Nin jawas p'iyá discipulopan*mát'eya tjił Emaús nt'a, nepénowa patja nt'a. Legua mät'etsja Emaús Jerusalén mpe. ¹⁴Jümüçj casá jiltsja, nin javeleptsja pjü tepyalá Jesús tepe'e mpes. ¹⁵Yuwá p'in tjowelepj 'oyn nyuca tepyala pjü. Nin javeleptsja na p'iyá, Jesús p'iyá tjac! ne'aj, jis capj tecyoñca jümüçj nt'a. ¹⁶Ma jus nlay pjacj niná. Dios ma jis tje'yaya ne'as tjunuc yupj. ¹⁷Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan welé lowú p'in?

Jesús nin tjevele na, jis tyantaná yupj, pajal 'aplijila jin yus tjunuc yupj. ¹⁸Pjaní way Cleofas lotsja. Jupj Jesús lal tjevele:

—Jipj tjacuy wa la nuc Jerusalén nt'a, mpes ca jus nlayers Jerusalén nt'a tepyalá nawaja'a p'in. Pjü salejepj ne'aj tepyalá.

¹⁹Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan tepyala?

Yupj Jesús lal tjowelepj:

—Jesús lal tepyalá velej cupj. Nazaret nepé 'eseptsja yupj. Profétatsja* yupj. Pajal 'üsüs la tiji, Dios p'in 'üçj liji jinwá. Pajal 'üsüs tjevele wa, 'üçj la jütütj jinwá. Dios selé. Pjü gente salejepj wa niná. ²⁰Jupj pajal 'üsüstsja, yupj sin nin tjü'ünan yupj. Qjuis jepapan Jesús ntji'liñ, tjaman yupj Pilato nt'a. Nin la tjaxay sacerdote* noypan, la p'a jepapan 'ots'ipj. Pilato tjevele 'üçj cus la tül, la 'ünan Jesús. Cruz* po'o tjovalapj mpes tepe'e yupj. ²¹Pajal malálatsja niná cupj qjuijal. Cupj tepyonecj Dios jas tjejyama yupj judiopan* jis capj la p'acj. Tepyonecj yupj ca 'üçj la mijis ma ca qjuis müjü'tüçj romanopan* quinam. P'a wa mpes qjuiyola: newa nin p'iyá; t'añ yasapé nin tepyala. Ts'ac! cont'e quinam.

²²"Pajal qjuiyola nequem nepénowa qjuis wala tjowelepj mpes. Discipulopan* popa yupj, cupj jinwá. Pajal püstapj ne'as tjił jomwen jul nt'a, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. ²³Ne'aj ma tjunuc jüp'üy. Niswa tjiquil, tjowelepj angelpan* ne'aj lay jis tepyala yupj nt'a. Angelpan tjowelepj Jesús nyucunú niswá. ²⁴Mpes nepénowa ne'aj tjił cupj popé, jomwen jul nt'a tjił, Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. Nin p'iyá tjunuc yupj, nequem tjowelepj jin. Ma jus tjunuc Jesús lovin —nin tjowelepj discipulopan mät'eya.

25 Jesú斯 tjevele yupj jis lal:

—Nun ma nujola jinwá lojí. Nusey c'a pajal. Po ma quelel poné pjü way profetapan* tjowelepj. **26** Dios jas tjejyama yupj jis capj la p'acj judiopan*. T'üç' way pjü nin tepyala, Dios jostsja jin tepyala yupj. Jostsja wa pajal püné ca nsem yupj pjü jis lal, pjü niná t'üç' tepyala na —tjevele Jesú斯.

27 Jesú斯 jis wala tjevele Moisés* tepyaca popé, locopyaya tjevele wa pjü profetapan* tapac popé 'ots'ipj. Pjaní pjaní 'üsüs jis wala tjevele tsjan mpes pjü tapac yupj po'ó. Yupj tapac, Dios Popel niná.

28 Yacjaya ne'aj p'intsja quinam yupj quelel jiltsja nt'a, nepénowa patja nt'a. Jesú斯 jümüçj casá ca mim jinwá la tjiji. **29** Yupj ma jisastsja yupj ca mim. Pajal la tjomon ma lo winin quinam. Tjowelepj:

—Qui'lá mpü'üm, majan ncupj nt'a. Quina quelel t'yaja. Leñ way ca ncawajas jaw na.

Yupj tjowelepj mpes, jis lal tjemey mpü'üm, ca majas yupj patja nt'a. **30** Wo nt'a wama tjemey. Yacjaya mesa nt'a tjá'asa yupj jis lal, quelel jalatsja na. Jesú斯 pan nt'ya, tjevele tjüwiü'i Dios lal pansas tje'yaya mpes. La tjelepta, jis tje'yaya pansas. **31** Nin la tjiji na, jus nlay pjacj ne yupj. Yun la tapacj tjunuc jinwatsja yupj. Yupj jus nlay na Jesú斯 yupj, leñ tjevyala yupj, tjá'asa nt'a. **32** Niyom tjowelepj yuwá:

—Jesú斯 p'iyatsja yupj. Nin mpes pajal 'üçj qjuisastsja qjuis lal tjevele na jümüçj nt'a. Yupj 'üsüs qjuis wala tjevele tsjan mpes pjü nin tapac Dios Popel mo'ó, mpes pajal 'üçj qjuisastsja cupj.

33 Leñ way tjil yupj tyatja mpe, discipulopan* mat'eyá. Jerusalén nt'a tjil niswá. Ne'aj apostolpan* 'ónceya 'a mulú tyatja tjunuc. La p'a wa 'a mulú tyatja wa yupj jis lal. **34** Apostolpan javeleptsja: "T'üç' way jas tjiyünsa, pü'ü niswá qjuis Jepa Jesú斯. Lay tepyala yupj Simón nt'a."

35 Locopyaya niyom mat'e tjowelepj wa tsjan jis tepyala jümüçj nt'a. Tjowelepj Jesú斯 pan la tjelepta yupj jis wa nt'a. Nin la tjiji na, jus nlay yupj p'iyá ne Jesú斯.

Jesú斯 lay jis tepyala discipulopan tyatja nt'a.

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

36 Yupj nin tjowelepj na, leñ way Jesú斯 lay jis tepyala, culupwen nt'a toñca. Tjevele yupj jis lal:

—'Üsüs mpatjaqué; ma nujola t'as.

37 Pajal tüpwectaň, lacj jeyapj lejeütsja yupj. Cjües p'in tjunuc jin yólatsja yupj. **38** Jesú斯 tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan mpes lapj nyuca nujola nun? ¿Tsjan mpes nusey c'a nun? Nun ma poné napj pü'üs niswá. ³⁹Namas jus tjunucú, ntsjam jus tjunucú wa. Jus nlayé ca napj Jesús. Nin po la tjo'ot'é, nus 'unuca wa. Cjües p'in jüp'üy tulucj, cjüele tulucj wa. Nun nus nucú mp'üy jana wa, neqjuele jana wa —tjevele Jesús.

⁴⁰Nin tjevele na, jis tje'yaya tjunuc jupj mos, jupj tsjom, clavo mo'o tjil mpe. ⁴¹Pajal 'üçjjisastsja yupj. Jesús jin yólatsja, newa Jesús tulucj jin yólatsja. Ma polel japonsja custjay, mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu to'lá qui'lá napj nla?

⁴²Mpes cjul tjü'lüm tsjicj way tja'ayapj. Tsjiminicj ts'osis tja'ayapj wa jupj. ⁴³Jupj nt'ya, tjelyaja wa tjunuc yupj. ⁴⁴Locopyaya yupj jis lal tjevele:

—Niná nin ntepalá tjevelé nun jis lal nin ca ma palas. Newa nun lal tüpü'üs na tjevelé niná. Tjevelé pjü nin po'o tapac Dios Popel mo'ó, Dios jostsja pjü nin tapac jinwá tapalas pjü. Pjü Moisés* nin po'o tepyaca, profetapan* nin po'o tapac wa, nejets'eñ tapac nin po'o tapac wa, jupj jostsja nin tapac jinwá tapalas pjü —tjevele Jesús.

⁴⁵Locopyaya jis capj tjepl'ya'sa sin la 'üsüs, mpes sin tji'yüsa Dios tjevelá jupj Popel mo'ó. ⁴⁶Tjevele yupj jis lal:

—Püna tapac Dios ca nin majamas nosis nt'a jis capj la p'acj nosis casá patjá. Tapac pajal ca malala ma palas, ma pats' ca. Locopyaya ts'ac' cont'e tepyala na, ca nin müjünsú, mpü'üs niswá. Nin tapac yupj. ⁴⁷Napj pjü la tjejay mpes, napj mpes japon p'a lal ca mvelecj nin po'ó. Pjü nosis nt'a ca mvelecj yupj. Ca mvelecj Dios jos pjü way 'aplilila nsem malala nyuca la tajay mpes, ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jinwá. Napj mpes topón na, Dios ma ca nin jola nsem yupj malala la tajay. Mwalá way p'in Jerusalén nt'a jis wala ca mvelecj niná. Locopyaya jun ta'á ca mal, pjü p'a nt'a patja nt'a ca mvelecj napj la tjejay.

⁴⁸"Nun pjü tjunucú pjü tepyalá, mpes la p'a jis lal tjowelé tepyalá. ⁴⁹Nusin tjü'lüsüs niná: napj Dios Cjües ca jas majam nun nt'a. Püna Mpapay tjevele ncuwim jupj. Mpes ma lowa quepem, Jerusalén mpe quinam. Jupj tjac' naya, 'üçj lowú. Tsjun popé jac' qui'á. Jupj tjac' na nun nt'a, jupj ca nucopj mp'lásas 'üçj la müjí Dios jos jin. Nucopj mp'lásas 'üçj tsji' la müjí Dios mpes —tjevele Jesús.

Tsjun po'ó tjemey Jesús.

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰Locopyaya Jesús tjemey yupj jis lal Jerusalén mpe. Betania ne'aj p'in nt'a tjemey yupj jis lal. Ne'aj mos sin tjiyyünsa, la tjemyona jupj Popay lal jupj ca 'üsüs lis mijis yupj. ⁵¹Newa véletsja na, jas tjan tjemey, ne Dios tsjun po'o jas tjemyana jupj. ⁵²Yupj ne'aj tjelejeñ pajal 'üsüs

pjac tjowelepj yupj po'ó. Pajal püné yupj jin yólatsja yupj. Pajal 'üej jiisastsja yupj niswa tjal na Jerusalén nt'a. ⁵³Ne'aj lovin Dios wo* nt'a tjájtjatsja yupj, 'üsüs pjac tjowelepj Dios po'ó, tjowelepj tjuwi'liñ Dios lal.

Juan papel tepyaca Jesucristo po'ó

Jesucristo yom tepyala jupj.

1 ¹Jesucristo vele cupj qjuis lal Dios po'ó.
Jupj p'iyá liji mpes qjuisin 'yüsa Dios mpes.
Jesucristo lovin pú'ütsja jupj.

Pajal püna nosis cjuwatsja na,
pues pjü cjuwatsja na,
jupj newa tüpü'ütsja.
Jupj lovin Dios lal tüpiü'i,
ne jupj p'iyá Dios watsja jupj.

2 Jupj p'iyá Dios lal pú'ütsja
nosis cjuwatsja na p'in.

3 Dios pjü la tjiji jupj lal.
Pues pjü way Dios la tjiji,
Jesucristo lal la tjiji jupj.

4 Jesucristo mpes pátjatsja pjü.
Jupj se 'aya 'ücj jis la püt'üs.
Jupj pü'ü mpes,
nosis casá patja 'ücj sin 'yüsa wa Dios po'ó.

5 Nosis püste jinwá malala nyuca lajay mpes.
Jesucristo jaw jinwá nosis nt'a.

Sin 'yüsa liji Dios po'ó.
Gente malala lajay ma jisas jupj.
Newa ma sin 'yüsa Jesucristo po'ó.

6 Yom tjac' wa cupj nt'a.

- Juan lotsja jupj.
 Dios jas tjejyama tjac' jupj.
- ⁷ Juan tjac' la veles jupj seletsja po'ó.
 Jupj tjevele yom pjaní jyawca jinwá ca nsem
 cupj qjuilal, qjuisin 'yüsa la mijis Dios mpes.
 Juan jostsja pjü ca mponecj yom niná po'ó.
- ⁸ Jesucristo niná p'iyá,
 jyawca jinwatsja nosis nt'a.
 Juan p'a watsja. Jupj tjac' la veles
 Jesucristo po'ó, jupj seletsja mpes.
- ⁹ Locopyaya Jesucristo nosis nt'a tjac' wa.
 T'üç' way jupj jyawca jinwatsja nosis nt'a.
 Jupj pjü gente sin 'yüsa liji.
- ¹⁰ Dios pjü la tiji nosis nt'a jupj lal.
 Jupj tüpü'ü nosis nt'a,
 mop'in nosis casá patja ma salejeptsja
 pjacj cuscú jupj.
- ¹¹ Jupj tjac' jupj jyü'ta nt'a;
 nin p'iyá jupj si jütüta sin popé
 majisatsja jupj.
- ¹² Nepénowa jisastsja jupj.
 Yupj topon jupj mpes ca 'üçj mpatjam Dios lal.
 Nin mpes jupj jis tje'yaya
 'üçj Dios ts'uyupj ca jis mpalas yupj.
- ¹³ Dios p'iyá liji jupj ts'uyupj se palá yupj,
 mpes nin.
 Sejamay niswa se jamanun mpes tulucj.
 Jis papay, sejamay sin popa jisas mpes tulucj.
 Yom jos mpes tulucj; Dios p'iyá liji
 jupj ts'uyupj se palá Jesucristo lal japon.
- ¹⁴ Jesucristo liji mpes qjuisin 'yüsa Dios po'ó.
 Yom tepyala jupj püná.
 Jupj pü'ütsja ncupj pyatjaquecj nt'a wa.
 Tjinyucucj jupj pajal 'üsüs la tiji,
 t'üç' way pünetsja jupj.
 Jupj Popay Dios pjaní way Popa,
 mpes 'üsüs jupj pajal.
 Qjuis Papay Dios mpe tjac'.

Cupj 'üsüs tuluctsja, mop'in nin,
jupj pajal 'üsüs la tiji cupj mpes.

Jupj t'üç' way qjuisin 'yüsa liji Dios po'ó.

¹⁵ Juan seletsja mpes 'üsüs tjevele Jesucristo po'ó. Ninana jupj velá Jesucristo po'ó, pjü 'üçj jis la pjac: "Jupj ne niná yomen napj tjevelé po'ó. Napj tjevelé napj mwalá way tjacuwis; tjevelé yom p'a wa ncuvim p'a jawas nun jis lal la veles Dios po'ó. Más püné tepyala jupj napj lal. Jupj pajal püna tüpü'ü, mpes más püné jupj napj lal.

¹⁶ "Jupj lovin pajal quelel la qjuisiji. Mpes jupj pajal 'üsüs la tiji cupj mpes. Newa qjuesé 'aya, jupj quelel la qjuisiji mpes. Nin p'iýá pjü way ncupj qjuilal. ¹⁷ Moisés* qjuis wala tjevele Dios tijiyü'tá, nin p'in. Jesucristo más 'üsüs Moisés lal. Jesucristo mpes Dios pajal 'üsüs la tiji cupj mpes. Jesucristo mpes wa qjuisin 'yüsa liji t'üç' way jupj p'iýá po'ó. ¹⁸ Gente lovin ma jus tjunuc Dios, yupj yun lal. Dios Popa pjaní qjuisin 'yüsa liji 'onin niná Dios. Dios Popa pjaní jupj, p'a cjuwá. Lovin se coñca Popay. Quelel liji jupj pajal", nin tjevele Juan Jesucristo po'ó.

Juan 'üsüs way tjevele Jesucristo más püné jupj lal.

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Judiopan* jis jepapan Jerusalén nt'a tapatja. Yupj sacerdotepan* sin tjajam Juan nt'a jis la veles jupj lal. Auxiliarpan sin tjajam wa yupj jis lal. Sin tjajam la tjü'üy, tjunuc tsjan mpes 'üçj bautizar* la tiji. Juan seletsja mpes tjevele jupj.

²⁰ Niná pajal tülü way jis wala tjevele Juan:

—Dios tjevele püná jupj ca jas majamas Jepa Püné judiopan* nt'a, jis capj la p'acj. Nam 'a jupj tulucj.

²¹ Yupj tjowelepj Juan lal:

—Jipj velen ninana tulucj jipj. ¿Pjacj ne jipj? ¿Ncu Elías* jipj, jupj ne pajal püna tüpü'ü?

Juan jis wala tjevele:

—Napj Elías* tulucj.

Yupj la tjü'üy:

—¿Ncu jipj profeta* niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a la veles jupj mpes?

Juan jis wala tjevele:

—Jupj tulucj napj.

²² Mpes jupj lal tjowelepj:

—Qjuis wala mvelen pjacj jipj ne 'ücj nin la cüjay niná. Cupj quelel jis wala velecj ncupj qjuisin tjajam. ¿Tsjan velen jipj p'iyá po'ó?

23 Jupj tjevele:

—Isaías Dios mpes tjevele pajal püna. La pjaní napj nin po'ó tjevele jupj. Tjevele:

‘Yom niná wa cjuwá nt'a ca mim.

Pajal ca quelel mveles gente jilal napj mpes. Mpes yümiüçj ca mveles:

“Malala nujola nun, jümiüçj la lu'ulú jinwá.

Po ma malala nujola t'as quinam.

‘Üsüs nujola t'as qjuis Jepa Püné jos jinwá.’

Nin tjevele Isaías ca nin mvelé napj —tjevele Juan.

24 Fariseopan* nepenowá Juan lal tjowelepj wa. Jepapan sin tjajam wa yupj.

25 Jupj tjowelepj:

—Jipj velen jipj Yom niná tulucj, Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*. Jipj velen Elías* tulucj jipj. Jipj velen jipj profeta* niná tulucj, profeta niná Dios tjevele ca jas majamas la veles jupj mpes. ¿Tsjan pjucj bautizar* la sejaj jipj?

26 Juan jis wala tjevele:

—Napj bautizar* la nusejaj la p'in 'üsü mpes. Yom p'a wa wine nun potjaqué nt'a, nun ma solejé pjacj ne jupj. **27** Jupj jac' locopyaya napj lal, Dios Popel vele jin. Jupj ca mveles wa nun jis lal Dios mpes. Pajal püné jupj napj lal. Napj pajal tsjicj way jupj lal. Po 'üsüs napj lal tsji' lejay jupj mpes. Napj jupj caite syoc la p'in, 'ücj napj lal —nin tjevele Juan niyom jilal.

28 Nin tepyala Betania mo'ló 'üsü na'aj po'ó. Jordán lotsja 'üsü püné. Juan bautizar* líjitsja ne'aj.

Juan tjevele Jesucristo Dios Cjües 'yaya.

29 P'a jyawca Juan tjinyuca Jesús jactsja jupj nt'a. Mpes Juan tjevele ne'aj tyatja jis lal: “iTjunucú nun! Niná Dios jas tjejyama. Jupj ca mpa'is gente mpes. Jupj tepe'e na, Dios ca perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay. **30** T'añ p'in jupj mpes tjevelé. ‘Yom pjaní jac' locopyaya napj lal —tjevelé—. Más püné way jupj napj lal. Mwalá way pü'ütsja napj lal, mpes más püné jupj napj lal’, nin tjevelé napj. **31** Napj quelel sin 'yüsa lejaytsja israelpan* pjacj ne jupj. Nin mpes tjacuwis, bautizar* la sejaj 'üsü lal. Püna p'in napj p'iyá ma seletsja pjacj ne jupj”, tjevele Juan.

³²Juan p'a wa jis wala tjevele wa Jesucristo po'ó. Tjevele: “Napj tjinyuc Dios Cjües sipipj jinwá tjac!, jay la p'a'ape tjac!. Nayapé palá tjac! Jesús nt'a, ne Jesús casá já'asatsja. ³³Püna p'in napj p'iýá ma seletsja Jesús niná Dios jas tjejyama cupj nt'a. Dios nin tji'yüsa la tjihi niná. Jupj p'iýá nin tjejyama bautizar* lis mejay napj. Jupj napj lal tjevele püna p'in: ‘Jipj ca nucun napj Neqjues palá ncuwim nayapé. Jupj yom pjaní nt'a ca mim lo püt'üs. Yom niná napj Neqjues se 'aya, gente jis lal la püt'üs, Dios Cjües ca jis capj ncoïcos’, nin tjevele Dios napj lal. ³⁴Jupj tjevele jin tjinyuc napj. Napj tjinyuc mpes nin tjevelé yomen niná 'a Dios Jatjam jupj”, nin tjevele Juan.

Juan discipulopanmát'eya Jesús nt'a tjal.

³⁵Yaya Juan tóicatsja niswá jupj discipulopan* mát'eya jis lal. ³⁶Jupj Jesús jus tjinyuca ne'aj tjemey. Mpés Juan tjevele jupj discipulopan jis lal:

—Tjunuca nun. Niná Dios jas tjejyamá. Jupj ca mpa'is nosis casá patja mpes, oveja* tsjicj jinwá. Jupj ca mpa'is malala nyuca la tajay mpes, ca yupj mpatjam. ³⁷Juan discipulopan* mát'eya sin tji'yüsa jupj tjevelá, mpes tjal cus la coñ Jesús. ³⁸Jesús la nujuya, yus tjinyuca cjüil jiquiltsja. Tjevele yupj jis lal:

—¿Tsjan nujisas nun?

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Cupj quelel selecj ca'a jipj. Rabbí* jipj. (Rabbí tjowelepj yupj jis tin; “jipj sin 'yüsa lejaj”, velecj cupj.)

³⁹Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nculá, nucú nun.

Mpés tjal jupj lal. Tjunuc jupj tüpü'ü nt'a. Ts'ac! niná jupj lal tyatja yupj. Las cuatro t'yaja na tjal jis la nuc Jesús tüpü'ü nt'a.

⁴⁰Mát'eya tjepiyacañ Juan tjevelá. Manas tjal cus la coñ Jesús. Yupj popa pjaní Andrés lotsja. Andrés Simón Pedro tsüüpetsja. ⁴¹Andrés Jesús jus tjinyuca na, leñ way tjemey la tepyala jupj tsüüpe Simón. Jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncupj jus tjinyucucj Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a. Jupj ca qjuis capj mp'a'sas. ‘Cristo’ jupj velecj cupj. Nasa tjac! jupj —tjevele Andrés.

⁴²Andrés tsüüpe lal tjac! Jesús nt'a. Jesús Andrés tsüüpe jus tjinyuca, tjevele:

—Simón jipj, Jonás jatjam jipj. P'a wa ca lyá nsem jipj quinam. Cefas lyá nsem jipj. (Cefas “Pedro” javelepj ts'ecj. “Pe püné” velecj cupj.)

Felipe, Natanael Jesús cus tocoñ wa.

43 Yaya Galilea nt'a quelel jámatsja Jesús. Mwalá way p'in, jupj Felipe jus tjinyuca, tjevele jupj lal:

—Ncapj tecyoïca. Najas ncapj cyoñ lovin.

44 Felipe Betsaida mpe 'eseptsja jupj. Pülicj patja Betsaida nt'a. Andrés, Pedro 'ots'ipj, Betsaida mpe ne'espan watsja yupj. 45 Felipe Natanael la tepyala yacjaya. Jus tjinyuca na, jupj lal tjevele:

—Moisés* tjevele Dios ca jas majamas Yom pjaní cupj nt'a, jupj ca qjuis capj la p'acj. Nin tepyaca jupj popel mo'ó. Profetapan* nin p'iyá tapac Dios mpes. Nas tjinyucuj yomen niná yupj tjowelepj po'ó. Jesús jupj, José jatjam jupj. Nazaret mpe 'esepj jupj.

46 Natanael Felipe lal tjevele:

—Ma pyon Nazaret mpe 'esepj ca 'üsüs nacj jupj.

Felipe wola tjevele:

—Was, nucun jipj.

47 Locopyaya Jesús Natanael jus tjinyuca, jactsja na. Jupj mpes tjevele:

—Israelpan* popa t'üç' way jupj. Jupj Dios jos. Ma li tsuwile.

48 Natanael tjevele jupj lal:

—¿'Oyn ne selen nus nyuc?

Jesús jupj wola tjevele:

—Napj jis tjinyuc, ts'oway 'ala'á jactsja na. Napj jis tjinyuc Felipe custjay ma jipj lal tjevele na p'in.

49 Mpes Natanael Jesús wola tjevele:

—Rabbí*, jipj Dios Jatjam. Israelpan* jis Jepa Püné jipj.

50 Jesús tjevele jupj lal:

—Napj tjevelé jipj lal jis tjinyuc ts'oway 'ala'á, mpes jipj pyon napj Dios Jatjam. Jipj ca nucun wa napj más 'üsüs ca la mejay wa niná lal.

51 Jesús tjevele wa jupj lal:

—Nun ca nucú tsjun po'ó jun cjol, Dios pü'ü nt'a. T'üç' way velé. Ca nucú wa Dios angelpan* viyá ca mal napj mpe, ca palá ncul wa niswá napj nt'a. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyama —nin tjevele Jesús.

Pajal 'üsüs la tijií Jesús yom tjowaya nt'a.

2 ¹Ts'ac! mat'e tepyala na, pülicj 'a jis tjimyula Caná nt'a, Galilea mpe se jütütj nt'a. Ne'aj yom pjaní tjowaya. Nin mpes jupj popay pülicj jis la las la tijií jüpülicpan mpes, jomicapan mpes 'ots'ipj. Lovin nin la tjayay yupj, tjewyayii jis lal. Jesús jamay ne'aj wa já'asatsja. ²Tjowaya popay tjevele Jesús

ncuwim nlajas wa. Jupj discipulopan* jis lal tjevele ca ncul wa jis la las yupj, mpes tjil yupj. ³Ne'aj uva 'üsü nasa quelel pjojo na, Jesús jamay tjevele jupj lal:

—Tjapjaja quinam uva 'üsü jis la müs.

⁴Jesús tjevele jamay lal:

—Namay, Ʉtsjan mpes velen niná napj lal? Quina 'a li nuc. Dios jos naya ca la mejay.

⁵Jesús jamay tjevele mozopan jis lal:

—Jesús vele jin la müjí ca nun.

⁶Ne'aj tjelejeñ jarro noypan sésiya, pe witjacj yupj. Judiopan* jisastsja jarro nin jinwá, 'üsü jis la 'as'üs jis la pul. Judiopan jis popel tjiyyü'ta 'onin ca 'üsü ma'as'üñ, ne ca salá jinwá nsem yupj Dios lal. Jarro pjü way veinte galón ca nacj, treinta galón ca nacj, noypan waytsja pajal. ⁷Jesús tjevele mozopan jis lal:

—'Üsü mo'o t'u jarras mo'ó, pues pjü way mo'o t'u, pit'a nas.

Mpes tipit'a la tjajay quinam pjü way jarras. ⁸T'üç' nin la tjajay na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Mpulú quinam. Tja'ayá mü'üm auxiliar más püné, jupj pjü 'üçj liji pülcj jis la las mpes.

Nin la tjajay yupj. ⁹Auxiliar más püné tsjicj way tjümü'ü, tjinyuca 'üsü 'oyn sya'ma. 'Üsü tuluctsja quinam. Uva 'üsü tepyala nas. Auxiliar ma seletsja ca'aj mpe tucutj nenem. Mozopan salejeptsja la p'in. Yupj 'üsü tupul ne nin. Mpes auxiliar tjevele yom tjowaya lal:

—Was jipj.

¹⁰Auxiliar tjevele jupj lal:

—Niyom p'a witjacj uva 'üsü pajal 'üçj sya'ma ja'ayapj jis la müs mwalá way p'in. Locopyaya, pajal tjiemyü'üñ na, uva 'üsü pjaní way jaylacj ja'ayapj jis la müs. Jipj ma nin la tjejay. Uva 'üsü niná se 'an, pajal 'üsü mwalá way tje'yan lal —nin tjevele auxiliar más püné.

¹¹Niná Caná nt'a nin la tjiijí Jesús, Galilea mpe se jütütj nt'a. Mwalá way nenem Jesús pajal 'üsü la tjiijí sin la 'üsü jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes wa sin 'yüsa lis tjiijí wa jupj p'iyá pajal 'üsü, pajal püné jupj. Nin la tjiijí na, jupj discipulopan* topón t'üç' way jupj. Yom niná Dios jas tjejyama jis capj la p'acj judiopan*.

¹²Locopyaya palavin tjemey Jesús Capernaum nt'a. Tjemey jamay lal, jüpülcpan jis lal wa, jupj discipulopan* jis lal wa. Ne'aj tsjicj way tapatja yupj.

Jesús pje'á lis ts'iya vender lajay Dios wo nepé.

¹³Nasa quelel fiesta pyálatsja. “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* nin lotsja fiesta niná. Jesús tjemey Jerusalén nt'a fiesta niná mpes.

¹⁴Dios wo* nt'a tjemey jupj. Ne'aj nepénowa jis tjinyuca vaca vender lajaytsja. Oveja* vender wa lajaytsja, sipipj 'ots'ipj. Jis tjinyuca wa nepénowa judiopan* jis t'emel vender lajaytsja romanopan* jis t'emel mpes. ¹⁵Jesús ma jostsja nin lajaytsja Dios wo nt'a. Mpes 'üpü tipi'ts'a jupj. 'Üpü lal mo'o la syüpüñü, pje'á sin tjejyama pjü way yupj Dios wo nepé, oveja 'ots'ipj, vaca 'ots'ipj. 'Amá 'alá la ts'iya wa yupj jis t'emel, t'emel vender la tjayay yuts'a'a. Jis mesa ts'leptaná wa. ¹⁶Jesús tjevele sipipj vender lajay jis lal:

—Pje'á la tocoyé nun jis caja quepé, sipipj jis wa. Mpapay wo niná. ¿Tsjan pjucj vender lojí nun qui'á?

¹⁷Jesús discipulopan* yola jis tepyala 'oyn tsji Dios Popel. Vele: “Dios wo* mpes nin nola, mpes ca malala nyuca ma palas napj”. Nintsjá Jesús lal.

¹⁸Jesús pjü pje'á sin tjejyama mpes, judiopan* jis jepapan nepenowá jupj wola tjowelepj:

—¿Tsjan mpes 'üçj la cüjay niná jipj? Cupj qjuisas pajal 'üsüs la mijin, yom p'in ma polel liji jinwá, mpes ca jus nlayecj ncu Dios jin tjejyama jipj.

¹⁹Jesús jis wala tjevele:

—Nin ca la mejay napj: nun malala lojí na Dios wo*, ts'ac' cont'e tepyala na napj ca t'üç' jas müjünsú niswá.

²⁰Mpes judiopan* jis jepapan jupj wola tjowelepj:

—Pajal püis way jas tjüjünsüpj Dios wo* niná. Año cuarenta y seis mpes t'üç' jas tjüjünsüpj. ¿'Oyn jele ne 'üçj jas müjünsün ts'ac' cont'e p'in?

²¹Judiopan* jis jepapan ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá. Yólatsja wosis pe mpes ca jas müjünsüs. Nin tuluctsja. Jupj tjevele jupj jüp'üy po'o'. Jesús jüp'üy Dios wo wa. ²²Jesús tepe'e na, jas tjjiyünsa niswá lo püt'üs. Nin tepyala na, jupj discipulopan* yola jis tepyala nin tjevele Jesús. Nin mpes yupj topon Dios Popel tjevelá jupj po'o'. Topon wa Jesús tjevelá.

Jesús selé 'oyn nyuca lajay pjü way.

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

²³Ts'ac' nepenowá fiesta nt'a tüpüü'ü Jesús, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* ló. Ne'aj tjá'asa na, Jesús pajal 'üsüs líjitsja sin la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Pajal pülicj tjunuc jupj pajal 'üsüs líjitsja, mpes yupj popa pülicj topon jupj lal. ²⁴Newa Jesús ma pjü

tjevele yupj jis lal. Jupj seletsja yupj ma t'üç! way sa coñtsja jupj. Jupj seletsja 'oyn nyuca yola pjü gente nosis nt'a. ²⁵La p'a jupj lal tjevele tulucj; jupj sin seletsja gente sin po'ó. Jupj p'iyá seletsja pjü yolá.

Nicodemo tjac' la veles Jesús lal.

3 ¹Nicodemo tüpü'ü wa Jerusalén nt'a, Jesús tjá'asa nt'a. Nicodemo jepa popa watsja judiopan* jis lal. Fariseopan* sin popa watsja jupj. Fariseopanjisastsja wa pjü lajay judiopan püna tapatja tjüjütütj jinwá. ²Nicodemo Jesús nt'a tjac' püste na. Tjevele jupj lal:

—Rabbí*, cupj selecj Dios jin tjejyama qjuisin 'yüsa la mijin ncupj. Jipj pajal 'üsüüs lejay, Dios liji jinwá lejay. Dios ma se coñca, ma polel lo jay pajal 'üsüümpha jipj lejay jin. Mop'in ne nin p'in.

³Jesús jupj wola tjevele:

—Niswá jis tjamanun ca mpatjam Dios jyü'ta nt'a. Ma niswa jis tjamanun, ma polel jis la nuc Dios jyü'ta nt'a. T'üç! velé.

⁴Nicodemo tjevele jupj lal:

—Yom co'miüy ma polel la 'osos jamay col mo'ó niswá, lo manun niswá.

⁵Jesús jupj wola tjevele:

—Pjü se jamanun la pjaní sejamay mpes. Dios jos ca jis ma'nucj niswá jupj Cjües mpes. Jupj Cjües liji ca Dios lal mpatjam. Nin mpes p'in 'üçj jis la winin jis la püt'üs Dios jyü'ta nt'a. T'üç! niná. ⁶Gente ts'uyupj gente p'in yupj. Ma polel patja Dios lal. Dios Cjües popa jis qjues wa yupj, jupj jinwá, mpes 'üçj mpatjam Dios lal.

⁷Po ma nin jele t'as tsjan mpes nin velé Dios jos niswa 'i manunu jipj.

⁸Dios Cjües nin liji. Jipj ma ca jus nucun Dios Cjües lijá. Ma ca jus nlaiyen jupj nin lijá. Nin p'in ca jus nucun 'üsüüs teypyalá Dios Cjües la tjihi mpes. Nin lovin Dios ts'uyupj jis lal. Dios Cjües liji mpes yupj Dios ts'uyupj se palá. Dios Cjües ma si nuc, lüpjú jinwá. Lüpjú jun ta'á si lapjüna. 'Üçj pjoc', newa ma selen ca'ampe tjac' lüpjüs. Ma wa selen ca'aj jama.

⁹Nicodemo tjevele jupj lal:

—¿'Onin ca nin nacj, jipj velen jin?

¹⁰Jesús la tji'yüya jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma jin 'yüsa napj velé? Israelpan* sin 'yüsa lajay popa jipj. ¹¹Cupj way velecj, cupj selecj. T'üç! niná. Cupj velecj cupj tjinyucuj mpes. Newa nun ma quelel poné cupj tjevelecj. ¹²Napj tjeveletsja nosis nt'a pyalá, ne nun ma toponé. Napj cüvelé tsjun po'o pyalá, más ca costa way nsem cüponé nun.

13"Leñ pjacj ne'aj tjemey Dios pü'ü nt'a, 'ücj la veles nun lal 'oyn nyuca pyala ne'aj Dios pü'ü nt'a. Napj ne p'in tjacuwis nosis nt'a Dios pü'ü mpe. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpes 'ücj velé 'oyn nyuca pyala Dios pü'ü nt'a.

14"Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Dios jos campanya ca nin müjünsucj, Moisés* latsj jas tjiyyünsa, tjevyala jinwá pajal püna. **15**Napj lal japon lovin ca Dios lal mpatjam. Malala jis mpalas tulucj tecya'lili na —nin tjevele Jesús.

16Tjevele wa:

—Dios pajal quelel lis tiji nosis casá patjá, mpes Jatjam jis tje'yaya. Dios pjaní Jatjam. P'a leñ. Mpes Dios Jatjam lal japon na, malala jis mpalas tulucj tecya'lili na. Lovin ca mpatjam Dios lal. **17**Nin mpes Dios jas tjejyama jupj Jatjam nosis nt'a. Dios jas tjejyama malala la tjajay la veles tulucj. Jas tjejyama jis capj la p'acj; jupj mpes 'ücj ca mpatjam Dios lal.

18"Dios Jatjam lal japon, Dios ma nin vele jupj ca jis capj ntüüs yupj. Ma japon Dios Jatjam lal, nasa way Dios nin vele jupj ca jis capj ntüüs. Yupj ma topón Dios Jatjam 'ücj jis capj p'ya'sa, mpes nin. Dios Popa pjaní way jupj. **19**¿Ncu selen tsjan mpes Dios nin vele gente malala lajaj? Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'üsa lejay t'üç' way Dios po'ó. Newa nin, yupj ma jisastsja napj. Yupj p'iyá malala nyuca yólatsja, ninana jisastsja yupj. Lovin malala nyuca lajaytsja, mpes nin. **20**Malala nyuca lajaj ma jisas jyawca. Nin mpes yupj ma quelel japon napj lal. Ma quelel jus nlaleyec yupj malala nyuca lajaj. **21**Nin tulucj Dios vele jin lajaj jis lal. Dios vele t'üç' way. Yupj japon napj lal. Yupj jisas la p'a ca sin mü'üsüs yupj la tjajay, Dios jos jin la tjajay yupj.

Juan 'ücj jostsja Jesucristo pajal püné jupj lal.

22Locopyaya Judea mo'o tjuwine Jesús jupj discipulopan* jis lal. Ne'aj püs pü'ütsja jupj yupj jis lal. Ne'aj Jesús bautizar* lis tiji gentas. **23**Juan pülcj bautizar lis tiji wa Aenón nt'a, ne'aj way p'in Salim mo'ó. Pajal 'üsü püné ne'aj, mpes bautizar lis tiji ne'aj jupj. Ne'aj pülcj tjiquil watsja lovin Juan nt'a. Jupj lovin bautizar líjitsja nepenowá. **24**Nin tepyala jepa Juan cawilta mo'o 'yonsa secj p'in. **25**Juan discipulopan judío* p'a lal la velelsja judiopan la tjajay po'ó. Nin tjowelepj yupj 'onin ne 'üsüs se palá gentá Dios lal. **26**Tjil, tjowelepj Juan lal Jesucristo po'ó:

—Rabbí*, jupj cyapj tecyoňica wa 'üsü na'aj po'ó, 'üsü Jordán ló nt'a. Jipj 'a 'üçj velen jupj mpes lovin. Quina ma qjuisas jupj lijá. Jupj bautizar* la siji wa quinam jipj jinwá, ne pjü jil jupj nt'a. Jipj nt'a ma jiquil quinam.

²⁷Juan jis wala tjevele:

—Dios ma 'yaya, cjuwá nempe. Nin lovin. Nin mpes ca jus nlayé Jesús tyalá, Dios tje'yaya mpes tyalá jupj niná. ²⁸Nun p'iyá tjapja'aqué napj tjevelé, mpes solejé tsjan tjevelé napj. Tjevelé Dios tjevele ca jas majamas Yom pjaní judiopan* nt'a. Jupj ca jis capj mp'a'sas. Nam 'a jupj tulucj. Dios nin tjejyama 'üçj la mejay jupj locopyaya jac' mpes. ²⁹Nin p'iyá judío woya na, jupj jats'om lal jac' na. Jupj jomica se p'a'sa jupj. Se coňca jupj, pjoca jupj velá. Jomica pajal 'üçj jos yom woya vele mpes. Nin p'iyá napj lal. Pajal 'üçj najas 'os quinam pülúcj Jesús lal japon quinam. ³⁰Más 'üçj Jesús más püné pyala jupj. Más 'üçj napj más tsjicj way ca ma palas quinam.

³¹"Jupj tsjun mpe tjac', mpes jupj más püné pjü jilal. Napj nosis nt'a patja popa p'in. Nosis nt'a pyala 'üçj velé. Jupj tsjun mpe tjac', mpes más püné jupj pjü jilal. ³²Jupj vele la p'a jilal jupj tjinyucá, jupj tjapjacá nin vele jupj. Newa pjü ma quelel japon jupj velá. ³³Pjaní p'in topon jupj tjevelá. Japon Jesucristo velá, mpes p'a witjacj ca jus nlayecj yupj japon wa Dios t'üç' way vele lovin. ³⁴Dios jas tjejyama Jesús. Jupj nin vele Dios velá. Mpes yupj japon na Jesús velá, japon wa Dios velá. Dios 'yaya jupj Cjües, pjü 'üçj la mijis jupj. Pues pjü way vele pjü 'üçj vele Dios Cjües se p'a'sa mpes.

³⁵"Dios jupj Popay. Popay pajal quelel liji Jatjam, ne pjü way tje'yaya Jatjam. ³⁶Dios Jatjam mpes japon, lovin ca mpatjam Dios lal. P'a witjacj ma lajay Dios Jatjam vele jin, mpes yupj ma ca mpatjam Dios lal. Dios ma jos yupj malala nyuca lajay. Jupj newa nin jola jupj ca jis capj ntüüs —nin tjevele Juan el Bautista Jesucristo po'ó.

Samaria nt'a pülúcj topon Jesucristo lal.

4 ¹Fariseopan* tjepjyacaň wa gente tjowelepj Jesús po'ó. Gente tjowelepj Jesús más pülúcj sin 'yüsa líjitsja Juan lal. Más pülúcj bautizar* lis tiji Juan lal, tjowelepj. ²(Jesús p'iyá ma bautizar lis tiji yupj. Jupj discipulopan* bautizar lis tjajay jupj mpes. Mop'in nin, más pülúcj sa coňtsja Jesús Juan lal.) ³Qjuis Jepa Jesús jus nleya fariseopan tjepjyacaň niná. Jus nleya na, tjemey jupj Judea mpe. Tjemey niswá Galilea po'ó.

⁴Newa jámatsja na jümüçj nt'a, Samaria* la nipj jámatsja jümüçj mpes jupj. ⁵Ne'aj Samaria mo'ó, jus tjevyanta pülüçj patja nt'a ne'aj. Sicar lotsja pülüçj patja nt'a. Po 'in ne'aj way p'intsja 'amá nt'a, 'amá niná Jacob tje'yaya jupj jatjam José pajal püna. ⁶Ne'aj 'üsú muju tóñcatsja, niná 'üsú muju toïca Jacob juts'a'á watsja pajal püna. Jesús jas túlatsja campa tjuwine mpes, ne 'üsú muju la nt'a 'etjele jupj. Lots'ac' culupwen nt'a já'asatsja quinam. ⁷Ne'aj quepj tjac! 'üsú lo pul. Samaria mpe 'eseptsja jupj.

—'üsú ma 'en, mü'lüs —tjevele Jesús jupj lal.

⁸Jesús discipulopan* tjiltsja pülüçj patja nt'a jaylacj jis la jay jis las. Yupj leňtsja ne'aj, mpes jupj 'üsú la tjemyona quepj lal. ⁹Quepj Samaria* mpe 'eseptsja jupj, mpes jupj tjevele Jesús lal:

—Judío* jipj. ¿Tsjan pjucj le mon 'üsüs napj lal? Samaria* mpe 'esepj napj. Judiopan sejamicapan tulucj cupj.

¹⁰Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj ma selen Dios 'yayá. Ma wa selen pjacj tjevele jipj lal: "Üsú ma 'en, mü'lüs". Ma selen pjacj napj. Napj 'üçj 'e 'á 'üsú p'a wa, niná 'üsú mpes 'üçj cüpü'lüm jipj. Napj lal le mon, mya 'a ca niná. Ma selen, mpes ma la tjemyon napj lal. ¹¹Quepj tjevele jupj lal:

—Jim 'a cjuwá tsjan mpes cüpur 'üsüs. Niná 'üsú muju toïca pajal campwila. ¿Ca'aj mpe mpulun 'üsú 'üçj lo püt'üs? ¹²Jacob püna tüpü'ü, cupj ne jupj popa p'iyá locopyaya pyatjaquecj. Jupj tyoca niná, 'üsú muju toïcá. Jupj qjuis tje'yaya niná. 'üsüs pajal. Jupj 'üsú tjümü'ü wa nina popé, jupj sin popa tjimyü'lün wa qui'á, jupj cabro 'ots'ipj, jupj oveja* 'ots'ipj. ¿Ncu más püné way jipj Jacob lal?

¹³Jesús tjevele quepj lal:

—'üsú niná myü'lün, 'üsú jis mvas niswá. ¹⁴Nin tulucj napj jis ma'ayá lal. 'üsú tjimyü'lün na, napj p'iyá jis ma'ayá, lovin ma ca 'üsú jis mvas niswá. 'üsú napj se 'a, 'üsú 'amá popa pyacj jinwá nsem yupj jisas mo'ó. Lovin pyaca yupj jis qjues mpe, 'üçj jis la püt'üs la mijis lovin.

¹⁵Quepj tjevele jupj lal:

—'üsú que'e ma 'en niná popé, ne ca ma 'üsú mvas niswá. Ma ca qui'á ncuwis 'üsú lo pul.

¹⁶Jesús tjevele jupj lal:

—Jutja, tjevele ncuwim vyayum. Ncuwim jupj lal.

¹⁷Quepj jupj wola tjevele:

—Mvayum tulucj.

Jesús tjevele jupj lal:

—Jipj t'üç' velen vyayum tulucj. ¹⁸Cínquiya vyayumpan waytsja jipj. Jipj püt' lal quinam, vyayum tulucj. Mpes jipj t'üç' tjevelen.

¹⁹Quepj jump lal tjevele:

—Quina napj jus nley profeta* jipj. Jipj Dios mpes velen. ²⁰Püna tapatja Dios cus tocoñ witjacj Dios lal tjowelepj qui'á. Palá nipi'tjiñ yupj Dios wolap'a'á qui'á, joc' niná mo'ó. Qui'á tyatja na, tjowelepj Dios pajal püné. Nun judiopan* nin welé cupj ma polel nin lijicj quinam. Nun welé más 'üçj pjü gente Jerusalén nt'a jil, Dios lal la veles ne'aj. Nun welé más 'üçj Jerusalén nt'a p'in palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á, más 'üçj ne'aj mal jis la veles Dios püné.

²¹Jesús jump lal tjevele:

—'Üçj la pon napj velé. P'a jyawca na, gente jun ta'á palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á, yupj patja nt'a. Ca mvelecj Dios pajal püné, joc' niná nt'a p'in tulucj, Jerusalén nt'a p'in tulucj wa. ²²Nun Samaria* mo'o potjaqué palá pwi'tjiqué wa Dios wolap'a'á, newa ma solejé nun 'oy nyuca liji jump. Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj judiopan*, cupj palá nipi'tjiquecj wa Dios wolap'a'á, mop'in nin, cupj selecj 'oy nyuca liji jump. Dios ca la mijis gente 'üçj ca mpatjam jump lal. Judiopan popa mpes nin liji jump.

²³Mop'in p'a casá ca nsem p'a jawas. P'a jawas Dios quelel lajay 'üçj ca palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á jump Cjües mpes. Jun ta'á, yupj patja nt'a, 'üçj ca nsem. 'Üçj ca mvelecj Dios pajal püné jump Cjües mpes. Jump Cjües sin 'yüsa liji t'üç' way Dios po'ó, mpes 'üçj quelel lajay jump. Qjuis Papay Dios jos nin jina lajay quelel lajay jump. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quinam. ²⁴Cjües way Dios. Dios Cjües mpes p'in gente 'üçj palá mpi'tjiñ Dios wolap'a'á. Dios Cjües mpes p'in 'üçj yola Dios püné. Dios Cjües sin 'yüsa la siji t'üç' way Dios po'ó, mpes 'üçj quelel lajay jump.

²⁵Quepj tjevele jump lal:

—Napj selé Dios ca jas majamas Jepa Püné cupj nt'a. Jupj ca qjuis capj mp'a'sas. (Cristo ló jump cupj qjuilal.) Jac' na, jump ca 'üsüs qjuisin mü'üsüs la mijis pjü way.

²⁶Jesús tjevele jump lal:

—Niná pjacj lal velen, napj mp'iýá niná.

²⁷Jesús nin tjevele na, jump discipulopan* tjiquil. Pajal nin yólatsja tsjan mpes quepj lal véletsja jump. Newa ma la tjü'üy tsjan mpes nin la tjihi. Ma la tjü'üy tsjan mpes tjevele quepj lal. ²⁸Leñ way tjemey quepan. Jupj jarro já'asa tjemey. Tjemey pülcj patja nt'a. Tjevele ne'aj tapatja jis lal:

29—Nculá nun. Jus nucú ca niná yomen. Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay. Jupj ne ‘Cristo’ ca nacj. Dios jas tjejyama nosis nt'a.

30 Mpes ne'aj tapatja jis wa nepé tjil. Jesús nt'a jiltsja. 31 Gente jiquila tsja na, Jesús discipulopan* jupj lal la tjomon nlajas:

—Rabbi*, nlajan jipj —tjowelepj yupj.

32 Ma quelel lyájatsja jupj quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun ma solejé 'onin niná, napj lya popé.

33 Jupj nin tjevele mpes discipulopan* yuwá jis la tjü'üy ncu ne'aj patja sin popa teque'e, tje'yaya jupj la las.

34 Yupj ma sin tji'yüsa, mpes Jesús 'üsüs tjevele yupj jis lal:

—Dios nin tjejyama nosis nt'a. Pjü Dios jos, pjü way quelel t'üç' lejay napj —tjevele jupj—. Napj tsji'l lejay jupj mpes, quelel t'üç' lejay niná. Niná lejay pajal 'üsüs napj lal, ve lya jinwá napj lal. 35 Nun welé mes yulupjana newa custjay, vyala mpes. Napj velé nin tulucj napj vyala lal. Gente napj jisin jinwá. Yupj topon napj jis capj p'yacj 'üçj jis la püt'üs Dios lal, yupj napi jisin popa vyala jinwá. Tjunuca nun gentas. Tjevyala nasa tji'yü jinwá yupj. Yupj nasa quelel japon. 36 Nun sin 'yüsa lojí na napj nin po'ó, yupj nepénowa ca mponecj. Nin lojí na, vyala co'a jinwá lojí napj mpes. Niná lojí na, nta'é ca nun, nun la tjüjí mpes. Dios ca la mijis wa yupj lovin ca mpatjam jupj lal yupj topon mpes.

”Namozopan jasin jinwá lajay neneyawá. Vyala jacutj jinwá lajay neneyawá. Namozo pjaní mwalá way jis lal vele Dios tjevelá, seyasa jin yola jupj tjevelá. Ma quelel japon custjay. Namozo setel sine jinwá la tjihi. P'a jawas p'a wa vele yupj jis lal Dios tjevelá, mpes yupj japon. Manas tjowelepj mpes topon. Manas ca 'üçj jisas nsem yupj topon mpes. 37 Nepénowa nin javelepj: ‘Pjaní sine, locopyá vyalana’. Niná t'üç' way nun lal quinam. 38 Napj nusin tjejyam la p'a jis lal la veles napj mpes. Nepénowa ca mponecj, mpes lovin ca mpatjam Dios lal. Püna ma sin 'yüsa lis tjüjí nun. La p'a sin 'yüsa lajaysja. La p'a lajaysja, nun cyawaja lojí quinam —tjevele Jesús.

39 Samaria* po'o tapatja sin popa pülicj topon Jesús lal, yupj ne pülicj patja mpe ne'espan p'iyá. Quepj tjevele Jesús tjevelá, mpes topon yupj. Quepj tjevele:

—Jupj nawala tjevele pjü way napj la tjejay.

40 Mpes Samaria* po'o tapatja Jesús nt'a tjiquil na, Jesús lal la tjomon la 'osos tsjicj way yupj jis lal. Mpes ts'ac' mat'e ne'aj tüpü'ü yupj jis lal. 41 Jesús tjevele mpes wa más pülicj topon yupj. Nin tepyala pajal pülicj topon quinam. 42 Mpes yupj quepj lal tjowelepj:

—Jipj velen mpes tulucj pyonecj quinam. Cupj p'iyá tjepjya'auecj jupj tjevelá, mpes selec t'üç' way jupj ca nin la mijis gente 'üçj ca mpatjam Dios lal —nin tjowelepj Samaria* po'o tapatja Jesús po'ó.

Jesús jepa auxiliar jatjam tji'yü'sa la tjiji.

43 T'üç' ts'ac' mat'e na, Jesús tjemey niswá. Galilea mo'o wínetsja.

44 (Jesús seletsja Galilea mo'o patjá ma ca quelel la mijicj jupj, mpes jupj p'iyá véletsja: “Profeta* pü'lü nt'a ma quelel japon jupj pajal 'üsüs”.)

45 Jus tjevyanta na Galilea mo'ó, Galilea mo'o tapatja 'üçjjisastsja jupj tjac' mpes. Galilea mo'o tapatja tjal wa nawaja'a Jerusalén mo'ó. Fiesta nt'a tjal yupj, mpes tjunuc wa pjü way pajal 'üsüs la tjiji Jesús fiesta nt'a. Nin mpes 'üçjjisastsja yupj Jesús tjac' quinam.

46 Newa Galilea mo'ó p'in, Caná ne'as tjemey Jesús niswá. Pülicj patja ne'aj. Püna pajal 'üsüs la tjiji ne'aj. 'Üsü p'in uva 'üsü tepyala la tjiji Jesús ne'aj. Ne'aj way p'in pü'lütsja jepa auxiliar, Capernaum nt'a. Jupj jatjam pajal malala jostsja. **47** La p'a wa tjowelepj auxiliar niná lal Jesús nasa tjac' Judea nepé, niswá tjac' Galilea mo'ó. Niná jus nleya na, tjemey Jesús nt'a. Pajal la tjemyona lo cuwis Jesús, lo 'ü'süs lo jay jatjam. Jatjam nasa way pé'etsja jupj. **48** Jesús tjevele jupj lal:

—Napj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin lejay nusin 'yüsa la mejay Dios nin tjeiyama napj. Ma nucú niná lejay, lovin ma cùponé napj lal. Malala nin.

49 Auxiliar tjevele jupj lal:

—Leñ way was. Najas 'üsüs la mijin, ne ca ma mpa'is natjam tsjicj.

50 Jesús tjevele auxiliar lal:

—'Üçj la winin quinam. Jetjam ca mpü'lüm ca nsem.

Yom tepyona Jesús tjevelá, mpes wo nt'a tjemey yomen. **51** Newa ne'aj jámatsja custjay, jomozopan tjiquil la nyüjüsüñ. Jupj lal tjowelepj:

—Ma tepe'e jetjam. 'Üçj já'asa quinam jupj.

52 Mpes auxiliar jis la tji'yüya yupj 'ona tji'yü'sa. Yupj tjowelepj jupj lal:

—T'añ t'awaná, la una na tji'yü'sa si 'awa.

53 Tsjicj popay jus nléyatsja t'añ la una na p'in, Jesús tjevele jupj lal: “Jetjam ca mpü'lüm ca nsem”. Nin mpes auxiliar tepyona Jesús Yom niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan*. Nin p'iyá topon wa pjü way auxiliar wo nt'a tapatjá.

54 Ninana Jesús la tijjá Galilea nt'a, Judea mpe tjac' na. Pajal 'üsüs la tjiji, sin tji'yüsa lis tjiji Dios jas tjeiyama jupj. La miyá quinam pajal 'üsüs la tjiji Jesús Galilea mo'ó, gente p'in ma polel lajaj jinwá.

Yom ma polel jama Jesús tji'yü'sa la tjiji jupj.

5 ¹Locopyaya p'a wa fiesta la tjajay judiopan*. Jesús viyavin tjemey Jerusalén nt'a fiesta mpes. ²Jerusalén nt'a 'üsü muju toñca jis la 'as'üs. Pajal la piüné, campwílatsja jupj. Judiopan jis tin "Betedsa" ló niná 'üsü. Ne'aj way p'in jun vilicj püné oveja* mpe wama jil Jerusalén mo'ó. 'üsü muju toñca t'asiyú cinco corredor witjacj lejeütsja. ³Tsjojoca nt'a malala jisas pülucj tapatja ne'aj. Nepénowa yun tuluctsja, nepénowa ma polel jiltsja, nepénowa ma polel 'yutanaütsja. Yupj pjü way la tjunuc 'üsü lo pjets'epjets'e 'üsü muju toñca mo'ó. ⁴Ángel* pjaní Dios mpe tjac' neneyawá, 'üsü muju toñca nt'a tjemey, lo pjets'epjets'e la tjiji 'üsüs. Niná la tjiji na, malala jos pjaní way tji'yü'sa jupj. Mwalá way 'üsü mo'o tjemey, niná p'in tji'yü'sa. Pjü way malala jisas 'ücj jis tji'yü'sa 'üsü niná mpes.

⁵ Yom pjaní ne'aj tüpü'lü, año pülucj malala jostsja jupj. Año treinta y ocho nas malala jostsja jupj. ⁶Jesús jus tjinyuca, jus nleya yom niná pajal püs ne'aj tüpü'lü jupj, malala jos. Mpes la tji'yüya jupj lal:

—¿Ncu quelel 'i 'ü'sa jipj?

⁷ Yom malala jos lal tjevele Jesús lal:

—Leñ pjacj ncapj cüp'acj 'üsü mo'o mis. Nin mpes 'üsü lo pjets'epjets'e na, newa nasapj jum 'üsüs mo'ó. Newa jum, p'a wa mo'o jama mwalá way p'in napj lal.

⁸ Jesús tjevele malala jos lal:

—iJin ni'isa jipj! Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.

⁹ Leñ way tji'yü'sa niná yomen. Jupj nt'ya jupj cobija, tjemey jupj. Sábado* waytsja nin jawas, judiopan* ma tsji' lajay jawastsja. ¹⁰Mpes judiopan jis jepapan tjowelepj yomen tji'yü'sa lal:

—Sábado* yacjampa, ts'ac' niná ma tsji' lijicj jawas. Ma polel lya t'as jipj cobija.

¹¹ Jupj jis lal tjevele:

—Yomen ntji'yü'sa la tjiji tjevele napj lal: 'Nt'ya nt'an jipj cobija. Mwinim ca.'

¹² Yupj la tjü'üy jupj:

—¿Pjacj yomen lyal tjevele jipj ca nt'an jipj cobija, ca mwinim?

¹³ Yomen ma seletsja pjacj tji'yü'sa la tjiji jupj. Leütsja quinam Jesús. Pülucj jájtatsja ne'aj, ne Jesús yupj culupwen nipj tjemey jupj.

¹⁴ Yacjaya Jesús la nüjüsü yomen Dios wo* nt'a. Jesús tjevele jupj lal:

—Nin jele t'as nin mpes: 'i tjü'ü'sa jipj quinam. Po ma newa malala la mijin quinam jipj. Jipj newa malala nyuca lejay, más malala ca mya palas jipj.

¹⁵Tjemey yomen judiopan* jis jepapan nt'a. Tjevele yupj jis lal tji'yü'sa la tjiijá, Jesús waytsja jupj. ¹⁶Judiopan jis jepapan pajal ts'a 'intsa Jesús 'yü'sa líjitsja sábado* na, nin jawas judiopan ma tsji' lajay. Nin mpes quelel malala lajaytsja Jesús lal. Lovin malala lajaytsja jupj lal.

¹⁷Jesús yupj jis lal tjevele malala tulucj sábado* na tji'yü'sa la tjiijá. Tjevele:

—Mpapay newa tsji' liji. Napj 'a newa tsji' lejay wa jupj jinwá.

¹⁸Niná tjevele mpes, judiopan* jis jepapan po quelel ja'ünantsja Jesús. Más nin yólatsja quinam ca nin la mijicj. Jesús tji'yü'sa la tjiijá sábado* na, nin jawas yupj jajütütj ma ca tsji' la mijicj judiopan. Niná po 'in malálatsja yupj jis lal. Jupj tjevele wa Dios jupj Popay, mpes wa ts'a tji'in. Jupj tjevele mpes quelel véletsja jupj p'iyá püné jupj Popay Dios jinwá.

Dios Jatjam nin p'iyá liji Popay lal.

¹⁹Yupj malala yólatsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal. Ninana tjevelá: "Napj lejay ma polel la cüjay nasapmpa, napj p'iyá quelel lejay mpes p'in. Napj Dios Jatjam. Napj nyuc Mpapay lijá, nin p'in 'üçj wa lejay napj. Napj nin p'iyá lejay Mpapay liji jinwá. T'üç' way niná. ²⁰Mpapay quelel la niji. Pjü yupj p'iyá lijá, jupj nin 'yüsa liji tsjan niná jupj lijá. Nasa pajal 'üsüs la tjiijá jupj pajal püné mpes. Más 'üsüs ca la mijis jupj p'a jawasiyá. Nin liji na, ca nin mü'üsüs wa la mijis niná, ne nin ca la mejay napj. Nin ca la mijis jupj, mpes nun nujola mpalas ma nusin 'yüsa 'onin ne nin lejay napj. ²¹Mpapay sin jyünsa tecya'líñ, mpatjam liji jupj. Nin p'iyá lejay napj; napj patja la sejaj napis mpatjam. ²²Mpapay ntje'aya wa 'üçj la veles pjü mpes pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Mpapay p'iyá ma ca nin la mijis. ²³Mpapay jos pjü pajal 'üsüs pjac javelepj napj mpes, jupj mpes 'üsüs javelepj jinwá. Nin mpes ne 'aya nin lejay napj. Ma 'üsüs pjac javelepj napj mpes, nin p'iyá ma wa 'üsüs pjac javelepj jupj mpes. Jupj nin tjejyama, mpes nin.

²⁴"Nepénowa napj velé jin lajay, japon wa nin tjejyama lal. Ninana lajay, nasa way patja yupj, ne lovin ca mpatjam yupj Dios lal. Lovin ma ca mvelé malala nyuca la tjajay yupj. Püna tecya'líñ jinwatsja Dios lal. P'a casá way quinam, jupj lal topon mpes. Lovin ca Dios lal mpatjam. T'üç' way niná. ²⁵Dios lal ma japon, tecya'líñ jinwá yupj quinam. P'a jyawca na, yupj ca mpjacai napj velé. Yupj sin popa nepenowá ca la mijicj napj velé jinwá. Napj velé jin lajay, mpatjam

ca yupj lovin. Nin ca nsem p'a jawas. Nasa way nin tepyala quinam. Napj Dios Jatjam. T'üc' way niná.

26 "Mpapay 'ücj liji p'a wa lo püt'üs. Nin p'iyá ntje'aya napj 'ücj wa lejay la p'a lo püt'üs. 27 Jupj ntje'aya 'ücj la veles gente po'ó pjacj ne 'üsüs nyuca la tjajay, pjacj ne malala nyuca la tjajay. Napj 'a yom, gente popa p'iyá, mpes ntje'aya 'ücj nin lejay napj. 28 Po ma nusey c'a t'as nun nin mpes. P'a jawas pjü tecya'liñ, toc patja witjacj, ca mpjacaña napj velé. 29 Tjepjyacaña, pje'á ncul ca yupj. 'Üsüs way la tjajay sin müjünsücj, ca mpatjam niswá. Malala nyuca la tjajay sin müjünsücj wa ca, mop'in malala ca jis mpalas yupj. Napj ca mvelé t'üc' way malala nyuca la tjajay yupj.

P'a wa javelepj Jesús tjac' Dios mpe.

30 "Napj lejay, ma polel la cüjay nasapj, napj p'iyá quelel lejay mpes p'in. Mpapay vele napj lal, niná napj nin velé p'in. Jupj jola jin velé ncu gente malala nyuca la tjajay. Nin mpes napj velé yupj po'ó t'üc' way. Napj ma quelel lejay napj quelel le jaympa p'in. Napj quelel lejay jupj jos jin. Nin tjejyama jupj. 31 Napj nasapj cüwelé nun lal napj selé napj p'iyá po'ó, ma ca polel jus cülayé ncu t'üc' way niná napj velé. 32 Ma nasapj napj. P'a vele wa jupj selé napj nin po'ó. Napj selé jupj vele napj po'ó, t'üc' way.

33 "Juan niná napj nin velé po'ó. Nun p'iyá niyom sin tjajamá jis la veles Juan lal. Jupj seletsja mpes t'üc' way tjevele napj nin po'ó. 34 Napj ma nin nola ncu gente p'in javelepj Dios nin tjejyama. Napj najas nun ca mponé napj lal. Najas ca Dios lal mpatjaqué. Nin mpes nin tjevelé Juan 'üsüs tjevele napj mpes. 35 Juan pajal 'üsüs nusin tji'yüsa lis tjiji Dios po'ó. Jupj jyawca jinwatsja nun lal. 'Iyó je su müjü'ücj la nuc. Nin p'iyá jupj tjevele mpes 'ücj nusin tji'yüsa Dios po'ó. Tsjicj way mpes 'ücj nujisastsja pajal, jupj nusin tji'yüsa la tjiji mpes.

36 "Juan 'üsüs tjevele jupj seletsja napj nin po'ó. Pjaní waytsja jupj. P'a mpes wa nun ca jus nlhayé Dios nin tjejyama. Niná más 'üsüs Juan vele lal. Niná napj pajal 'üsüs lejay Mpapay mpes. Jupj ntje'aya napj ca t'üc' la mejay, niná p'iyá lejay napj. Nin mpes wa nun ca jus nlhayé Mpapay nin tjejyama.

37 "Mpapay tjevele wa napj mpes jupj selé mpes. Nin tjejyama jupj. Newa ma tjapja'aqué jupj tjevelá. Ma wa tjunucú jupj. 38 Ma wa nujos jupj tjevelá. Nun ma quelel lojí jupj tjevelá. Nin tjejyama jupj, newa ma poné napj t'üc' velé. 39 Nun nujola Dios Popel nusin 'yüsa liji 'onin

ne 'ücj la püt'üs Dios lal lovin. Nin mpes tülü way mo'o welé Dios Popel. Nun quelel nusin 'yüsa Dios tjevelá. T'üç! way Dios Popel p'iyá vele napj nin po'ó. ⁴⁰Newa nin, nun ma quelel poné napj lal. Nun ma quelel poné napj polel nucopj p'yacj, 'üçj nu la püt'üs Dios lal.

⁴¹"Ma nin nola gente p'in javelepj mpes napj nin po'ó. Ma nin nola ncu 'üsüs pjac javelepj napj nin po'ó. ⁴²Nin p'in, napj selé nun ma t'üç! way quelel lojí Dios. Napj nujus nyuc, mpes selé napj niná. ⁴³Napj qui'á tjacuwis Mpapay qui'á nin tjejyama mpes. Newa nin, nun 'üçj jisas tulucj napj tjacuwis. P'a wa jupj sin nin 'ucuy, nun ca 'üçj jisas nsem jupj tjac!"

⁴⁴"Nun ma polel poné napj lal. Nun po jisas p'a wa nun popa javelepj nun pajal 'üsüs. Nun ma nin nujola Dios ma nin vele nun 'üsüs. Dios pjaní jupj, más püné jupj pjü jis lal. ⁴⁵Napj p'iyá ma ca malala mvelé nun po'ó Mpapay wolap'a'á. Ma nin nujola t'as. Dios Popel Moisés* tepyacá malala mveles ca nun po'ó. Nun nujola nun lojí Moisés tjiyyü'tá, ca 'üsüs nu mpalas. ⁴⁶Jupj tepyaca wa napj mpes. Nun cüponé Moisés tepyacá, cüponé catsja napj t'üç! tjevelé wa. Mpes jupj popel ca mveles nun malala nyuca la tjüjí. ⁴⁷Nun ma poné jupj tepyacá, mpes ma wa ca mponé napj velé", nin tjevele Jesús.

Jesús jis tje'yaya jis la las gente pajal pülcj.

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

6 ¹Locopyaya 'üsú na'aj po'o tjemey Jesús. 'Üsú niná pajal la pünetsja, pajal campwílatsja. Galilea lotsja. Tiberias lotsja wa jupj. Mát'eya ló. ²Pajal pülcj sa coötsja Jesús ne'aj. Tjunuc pajal 'üsüs la tjiyi Jesús, jupj malala jisas jis tji'yü'sa lis tjiyi na. Jupj la tjiyi mpes ca jus cülayecj Dios jas tjejyama jupj. Nin mpes sa coötsja jupj. ³Jesús neven popa viyavin tjemey. "Etjele jupj discipulopan* jis lal. ⁴Leñ way pyálatsja judiopan* jis fiesta. "Dios Qquis Capa Nipj Tjemey"** lotsja fiesta niná. ⁵Jesús jay viyá nt'ya, yus tjinyuca. Tjinyuca pajal pülcj jiquestsja jupj nt'a. La tji'yüya Felipe lal:

—¿'Onin la qjuijim jaylacj la qjuijim pansas, pjü jis la las?

⁶Jesús quelel nyúcatsja tsjan la veles Felipá, mpes nin la tji'yüya jupj lal. Jupj p'iyá seletsja tsjan la mijis. ⁷Felipe jupj lal tjevele:

—Mes ocho tsji' lejay jaylacj, ma t'üç! t'emet nsem pan jaylacj la qjuijicj, pjü tsjicj way jis la las.

⁸P'a discípulo* ne'aj já'asatsja, Andrés lotsja jupj. Andrés Simón Pedro tsüípetsja jupj. Jupj tjevele Jesús lal:

9—Qui'á já'asa wa yom tsjicj. Pan cebada* cínquiya tya'a jupj. Cjul mät'eya tya'a wa jupj. Newa cjuwá pjü jis la las. Nenem 'a pjaní way.

10 Jesúس tjevele:

—Pjü jis tjüjü'tú majatjum yupj.

Tsjutsj pülicj lejeütsja ne'aj, pajal 'üsüls la 'osostsja ne'aj. Mpes niyom 'atjalapj ne'aj. Pajal pülictsja yupj, cinco mílyatsja yupj. Más 'in la' way ca nacj, más 'in pülicj way ca nacj. **11** Jesúś nt'ya pansas, tjevele Dios lal tjüwüi'i pan tje'yaya mpes. T'üç' tjevele na, pan jis tje'yaya pjü. Pjü tjalá. Nin p'iyá la tjiji cjujulun lal. Yupj jisas nas tjalá. Pajal jis col tipit'a. **12** Pjü t'üç' tjalá na, jis col pit'a na, Jesúś tjevele jupj discipulopan* jis lal:

—Ma polel pjü tjalá yupj. Pan newa jatja no'oté nun. Na'aj mo'onsó, ma ca na'aj la nts'iyá pansas sin popé.

13 Mpes yupj natj pansas tsjictjacj. Pan cebada* cinco popé quiliyú dóceya tipit'a pan lal, ma pjü tjalá. **14** Gente ne'aj tyatja tjunuc nin tepyalá. Jesúś pajal 'üsüls la tjiji yom p'in ma polel liji jinwá, mpes sin tji'yüsa lis tjiji Dios jas tjejyama yupj. Tjunuc mpes javeleptsja: "T'üç' way jupj profeta* niná Moisés* tjevele ca ncuwim nosis nt'a".

15 Jesúś jus nleya yupj quelel jiquiltsja, quelel tji'liütsja yupj, ca jepa mpalas yupj. Ma jostsja yupj. Mpes niswa neven popa viyavin tjemey jusapj.

Jesúś 'üsü casá tjuwine.

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 Yacjaya discipulopan* palavin tjiquil 'üsü püné la nt'a. Nasa way t'yájatsja. **17** Barco* wama tjl, 'üsü na'aj po'ó jis la winin quinam. Capernaum nt'a jiltsja yupj. Püstetsja quinam, newá ma tjac' Jesúś. **18** Lüpü püné la tjelyapjünü, mpes pajal la tjepjetpjets'é 'üsü. **19** Legua pjaní tjl na 'üsü casa'á, jus tjunuc Jesúś. 'üsü casá wínetsja, ne'aj way p'in jactsja barco nt'a. Pajal lacj tjejyapsja discipulopan. Ma salejeptsja Jesúś yupj. **20** "Napj ne p'in winis. Po ma locj tjejá nun", tjevele yupj. **21** Tjevele na, 'üctsja yupj jis lal yupj barco wama la winin yupj jis lal. Barco wama tjemey na, leñ way ne'as tjl, yupj quelel jiltsja nt'a.

22 Yaya gente pülicj newa játjatsja 'üsü la nt'a, Jesúś jis tje'yaya tjalá nt'a. Ma tjl yupj 'üsü na'aj po'ó Jesúś discipulopan* jis lal. Yupj jus nlay barco* pjaní way p'in 'üsü la nt'a já'asatsja t'añ. Discipulopan tjl 'üsü na'aj po'ó niná barco mo'ó. Salejeptsja Jesúś ma wama tjemey barco mo'ó discipulopan jis lal. Yusapj tjl discipulopan.

²³Püstapj leňtsja barcas*. Locopyaya barco tsjictjacj nepénowa tjiquil Tiberias mpe. Ne'aj p'in tjiquil niná gente pülcj tjalá nt'a, ne'aj p'intsja qjuis Jepa Jesús pan jis tje'yaya tjalá nt'a. (T'añ p'in pan nt'ya, tjevele Dios lal tjüwü'l'i pan mpes. Jis tje'yaya, tjalá yupj.) ²⁴Yupj jus nlay Jesús leň yacjaj, jupj discipulopan* leň watsja. Jus nlay na, barco wama tjal, 'üsü' na'aj po'ó jis la winin. Capernaum mo'o tjal jis la pal Jesús.

²⁵Jus tjunuc 'üsü' na'aj po'ó. Jus tjunuc na, tjowelepj jupj lal:
—Rabbí*, ¿ona tjacuy quilá?

²⁶Jesús jis lal tjevele:

—Nun pülcj tjalajá pansas, mpes la no palá. Nun jis col pit'a nas tjalá, mpes p'in. T'üç' way niná. La no palá 'üsüs la tjejay mpes tulucj. Nun ma nusin 'yüsa tsjan mpes pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá. ²⁷Nun pajal nujola ve mpes. Po ma nin nujola t'as ve mpes. Ve newa malala pyala. Nin nujola t'as tsjan ma cyawaja mpes. Nun Dios lal cüpatjaqué lovin, newa ma ca 'acawajas niná napj nu 'ya. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Mpapay Dios nusin tji'yüsa la tjihi t'üç' way jupj nin tjejyama —nin tjevele Jesús.

²⁸Mpes yupj la tjü'üy jupj lal:

—¿Tsjan jos Dios cupj lijicj, ne jupj ca 'üçj jos nsem cupj lijicj mpes?

²⁹Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jos nun newa poné napj lal. Ninana Dios jos nun lojí. Jupj nin tjejyama.

³⁰Mpes jupj lal tjowelepj yupj:

—¿Tsjan lejay jipj qjuisin la 'üsüs lejay Dios jin tjejyamá? Cupj cünucucj pajal 'üsüs lejay, yom p'in ma polel liji jinwá, ca cüponecj jipj velen. ¿Tsjan ca la mijin jipj? ³¹Judiopan* püna tapatja maná* jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a lyawuñtsja na püná. Nin mpes Dios Popel vele: ‘Ve jis tje'yaya jis la las Dios pü'ü mpe’.

³²Jesús yupj jis lal tjevele:

—Moisés* tulucj ve nu tje'yaya Dios pü'ü mpe. Mpapay p'in ve t'üç' way nu 'yaya jupj pü'ü mpe. T'üç' way niná. ³³Ve Dios nu 'yayá, Dios pü'ü mpe jac!. Ve niná nin liji gente 'üçj ca mpatjam lovin.

³⁴Yupj tjowelepj Jesús lal:

—Loving qjuis ma'ayan ncupj ve niná.

³⁵Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá ve niná. Napj p'iyá nin lejay gente loving ca 'üçj mpatjam. Ncapj jacoii pjü ca nta'acj 'üçj jis la püüt'üs Dios lal. Loving ma vecj

cya'liiñ jinwá ca nsem yupj jis lal. Nin lovin napj lal japon jis lal. Lovin ma 'üsü sive jinwá ca nsem yupj jis lal. ³⁶Mop'in nun ma poné. Napj nasa tjevelé niná nun jis lal. Nun nus tjunucú, newa ma poné napj polel nucopj p'yacj 'üçj nu la püt'üs Dios lal.

³⁷"Mpapay ne 'aya gente nepenowá, yupj ca ncadj ncoïcocj. Yupj pjü way ca mponecj napj lal. Napj lovin ma ca pje'á lis nts'i napj lal japon witjacj. ³⁸Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis nin la mejay Mpapay jos jin. Nin tjejyama yupj. Napj p'iyá najas jin lejay mpes tjacuwis tulucj. ³⁹Mpapay Dios nin tjejyama. Jupj jos napj ca 'üçj la mejay ma ca leñ cüvalas yupj ntje'ayá sin popé. Jupj jos pjü yupj sin jyünsü la mejay p'a jawas tecya'liiñ sin müjünsüçj na, ne ca niswa mpatjam yupj. ⁴⁰Nin jos Mpapay. Nepénowa japon napj ne Dios Jatjam. Japon wa napj mpes ca mpatjam Dios lal. Mpapay jos pjü yupj ca jupj lal mpatjam lovin. Napj p'iyá ca sin müjünsü nin jawas tecya'liiñ sin müjünsüçj na —nin tjevele Jesús.

⁴¹Judiopan* sin popé yuwá jas tjowelepj yupj, yupj tjevele mpes. Jupj tjevele: "Napj p'iyá ve niná. Napj tjacuwis Dios pü'ü mpe." Ma jisastsja niná tjevelá. ⁴²Yupj javeleptsja: "Niná Jesús, José jatjam. Selecj pjacj yupj popay, yupj jamay. ¿Tsjan mpes nin vele quinam, Dios pü'ü mpe tjac' yupj?"

⁴³Yupj nin javeleptsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Po ma nin tjowelé nunwá niná quinam. ⁴⁴Gente yusapj ma polel japon napj lal. Mpapay liji yupj 'üçj ca quelel mponecj. Napj ca sin müjünsü mpatjam yupj niswá. Nin ca mpalas nin jawas tecya'liiñ sin müjünsüçj na. Nin tjejyama Mpapay. ⁴⁵Profetapan* tjowelepj: 'Dios ca sin mü'üsüs lis mijis pjü jupj ts'uyupj'. Nin tapac profetapan Dios Popel mo'ó. Gente nepénowa pjyacañ Mpapay velá, sin 'yüsa wa jupj velá. Pjü way yupj ca mponecj napj mpes.

⁴⁶"Ma quelel velé yupj jus tjunuc Mpapay Dios, yun lal. Napj p'in jus tjinyuc yupj. Jupj nepé way tjacuwis. ⁴⁷Napj lal japon, Dios lal patja lovin. T'üç' way velé. ⁴⁸Napj p'iyá niná ves. Napj p'iyá nin lejay gente lovin ca 'üçj mpatjam.

⁴⁹Judiopan* püna tapatja maná* jalá jiltsja wosis cjuwá nt'a püná. Maná ma 'üçj la tjiji jis la püt'üs lovin. Tecya'liiñ wa yupj, pjü gente cya'liiñ jin p'iyá. ⁵⁰Ve niná napj velé mpes, más 'üsüs liji maná lal. Ve niná Dios pü'ü mpe jac!. Ve niná jalá, lovin ma ca nca'liiñ. ⁵¹Napj p'iyá ve niná, ve nyucunú jinwá napj. Napj Dios pü'ü mpe tjacuwis. Ve niná jalá, ca mpatjam lovin. Ve niná napj mp'üy. Ma pats' ca napj, gente 'üçj ca mpatjam Dios lal —nin tjevele Jesús.

⁵²Judiopan* ts'a tji'in Jesús nin tjevele mpes. La veleltsja yuwá. Javeleptsja: “¿'Oyn la qjuijis yom niná, jupj jüp'üy cü'es cülá ncupj?”

⁵³Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Napj mp'üy lojá jinwá lojí tulucj, ma t'üç' way potjaqué nun. Nin p'iyá, napj na'as müsiqué jinwá lojí tulucj, ma t'üç' way potjaqué. T'üç' way niná.

⁵⁴”Nepénowa mp'üy jalá jinwá lajay, na'as myü'üñ jinwá lajay wa. Ninana lajay lovin ca mpatjam Dios lal. P'a jawas tecya'liñ sin müjünsüçj na, nin jawas napj ca sin müjünsú yupj jis p'üy, mpes ca mpatjam lovin. ⁵⁵Napj mp'üy ve t'üç' way jinwá. Nin lejay gente 'üçj jis la püt'üs. Nin mpes wa na'as 'üçj lo müs jinwá. ⁵⁶Nin mpes nin velé mp'üy jalá jinwá lajay sin po'ó, na'as myü'üñ jinwá lajay sin po'ó wa. Ninana lajay newa ncapj jacoñ lovin. Napj pü'üs wa yupj jisas mo'ó lovin. ⁵⁷Mpapay lovin pü'ü. Jupj jusapj 'üçj pü'ü. Nin tjejyama yupj, ne napj pü'üs wa jupj mpes. Nin p'iyá niná. Nepénowa pajal japon napj lal, napj 'üçj jis capj p'yacj pjü way mpes. Napj mpes ca mpatjam yupj. ⁵⁸Napj p'iyá ve niná, ve niná Dios mpe tjac!. Napj maná* jin tulucj. Más 'in 'üsüs napj maná lal. Judiopan* püna tapatja maná jalatsja. Yupj tecya'liñ wa, gente janmacj cya'liñ jinwá. Nin tulucj ca nsem napj lal japon jis lal. Pajal japon napj lal, napj 'üçj jis capj p'yacj pjü way mpes, lovin ca mpatjam yupj.

⁵⁹Ninana Jesús tjevele Capernaum mo'ó, sin tji'yüsa lis tjihi na. Ne'aj sin tji'yüsa lis tjihi jis wa nt'a, judiopan* 'a si mulú nt'a.

Discipulopan nepenowá ma jisastsja Jesús tjevelá.

⁶⁰Jesús discipulopan* pü'lüçj ma jisastsja jupj tjevelá. Tjepjyacañ na jupj tjevelá, yupj tjowelepj: “Jupj tjevelá pajal malala cupj qjuilal. Ma polel qjuis la pon jupj velá. Ma qjuiyola t'as ncupj niná.”

⁶¹Jesús seletsja yupj malala po'o tjowelepj jupj tjevele mpes. P'a wa ma Jesús wola tjevele; jupj seletsja p'in. Mpes jupj la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ncu ma quelel poné quinam, napj nin velé mpes? ⁶²Nun ca nus nucú napj ca mis niswá Dios pü'ü nt'a, püna pü'üstsja nt'a. ¿Tsjan ca nujola nun, nin tepyala na? Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ⁶³Dios Cjües nujos mo'o pü'ü na p'in, 'üçj nu la püt'üs Dios lal. Gente yusapj ma polel jis la püt'üs Dios lal. ¿'Onin 'ucuy cüpüt' Dios Cjües nujos mo'ó? Napj tjevelé toponé na, Dios Cjües nujos mo'o ca mim mpü'üm. Jupj lal ca 'üçj mpatjaqué lovin. ⁶⁴Nun nepenowá ma poné napj velé la p'in —nin tjevele Jesús.

Jesús lovin seletsja pjacj ma ca quelel mponecј. Selé watsja pjacj ca lal ncuwim jupj enemigopan, ntji'lïn jupj. Nin mpes nin tjevele jupj.

65 Jesús tjevele wa:

—Nepénowa nun popa ma japon napj velé. Nin mpes nun lal tjevelé gente yusapj ma polel jis la pon napj lal. Mpapay jis capj p'ya'sa jis la pon napj lal, ca mponecј.

66 Jesús nin tjevele na, jupj discipulopan* püliucj tjl jupj mpe. Ma quelel sa coňtsja Jesús quinam. Ma quelel sin 'yússatsja quinam Jesús po'ó. **67** Mpes Jesús jis la tjl'yüa jupj apostolpan* doceyá:

—¿Ncu nun quelel lowú wa napj mpe?

68 Niyom dóceya popa Simón Pedro pjaní wa. Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj cupj qjuis Jepa. ¿Pjacj nt'a cülaca ncupj? Jipj velen mpes qjuisin 'yüsa 'onin 'ücj qjuis la püt'üs Dios lal lovin. **69** Cupj pyonecј jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas nosis nt'a qjuis capj la p'acj. Selecj cupj t'üç' way jipj niná.

70 Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj la nu t'ya nun, pjü dóceya, tsji' la müjí napj mpes. Mop'in ma pjü nun popa quelel tsji' lojí napj mpes. Nun popa pjaní ma quelel la niji. Jupj tsji' liji diablo* mpes.

71 Ninana Jesús tjevelá, Judas po'ó tjevele jupj. Simón Iscariote jatjam waytsja jupj, Judas. Niyom dóceya popa watsja, mop'iyá jis lal tjemey Jesús enemigopan jis la tjlil Jesús p'a jawas. Jesús seletsja Judas ca nin la mijis.

Jesús jüpülcpan ma topón Dios jas tjejyama jupj.

7 **1** Locopyaya Jesús Galilea mo'o tjuwine; ne'aj patja sin 'yüsa lis tiji jupj. Judiopan* jis jepapan quelel ja'unantsja jupj, mpes Jesús ma quelel jámatsja Judea nt'a, yupj tapatja nt'a. **2** Judiopan jis fiesta nasa quelel pyálatsja. Fiesta niná mpes judiopan ts'epjel mo'o tapatja. Nin la tjaxay pjü año na. Judiopan püliucj tjl ne'aj, Jerusalén nt'a, fiesta niná tepyala na. **3** Mpes Jesús jüpülcpan tjowelepj jupj lal:

—Más 'ücj mim jipj Judea mo'o. Ne'aj Jerusalén mo'ó jipj discipulopan* püliucj ca ne'aj majatjum fiesta mpes. Jutja ne'aj, jis tje'yaya januc jipj pajal 'üsüs lejay Dios mpes. **4** Jipj jyas pjü jis januc jipj, mpes po ma tjepjya'na niná jipj lejay. Jipj pajal 'üsüs lejay Dios mpes, más 'ücj püliucj patja nt'a mim. Ne'aj la p'a ca nucucj jipj lejay, jus nlayecj ca pjacj jipj.

5 Ninana tjowelepj la pjüts'ün.

Jesús jüpülcpan ma topon Dios jas tjejyama yupj nosis nt'a.
6 Jüpülcpan nin tjowelepj na, Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yacjaj 'ücj tulucj napj jum. Nun lal ts'ac' la talata 'ücj lowú. **7** Dios ma jisas ma polel ts'i mi'inacj nun lal. Napj lal ts'a 'in napj velé mpes. Napj velé yupj jis lal napj selé yupj pajal malala nyuca lajay. **8** Lowa nun fiesta nt'a. Yacjaj 'ücj tulucj napj jum, mpes ca ma mis napj po quinam.

9 Nin tjevele Jesús yupj jüpülcpan jis lal, ne ma wa tjemey yupj jis lal fiesta nt'a. Newa Galilea mo'o tüpü'ü ts'ac' pjaní way p'in 'in.

10 Jüpülcpan tjil na fiesta nt'a, locopyaya p'a tjejyawca na, tjemey wa Jesús. Lyájasa tjemey, mpes la p'a ma jus nlay yupj tjemey. **11** Ne'aj fiesta nt'a judiopan* jis jepapan Jesús la paltsja. Jis la 'üytsja ne'aj tjelyawuü jis lal: “¿Ca'aj já'asa niná yomen?”

12 Pülcj 'a jis tjimyula ne'aj fiesta mpes. Yupj sin popa pülcj tülü way la tjowelel Jesús po'ó. Nepénowa tjowelepj: “Yom 'üsüs way yupj”. La p'a wa tjowelepj: “Nin tulucj. Yupj li tsuwile gente jis lal, mpes ma lajay Dios jos jin.” **13** Leñ pjacj cüweles Jesús po'ó pülcj cüpjacañ nt'a. Lacj tjeypj judiopan* jis jepapan mpes. 'Üsüs yólatsja Jesús po'ó, judiopan jis jepapan ca jis capj ntülcj.

14 Fiesta nasa la mitad tecyawaja na, Jesús tjemey Dios wo* nt'a. Gente sin 'yüsa lis tjiji ne'aj. **15** Judiopan* jis jepapan pajal yólatsja Jesús 'üsüs sin 'yüsa lis tjiji mpes. Yupj tjowelepj: “¿Onin jus cülayé niná pjü? Yupj lovin ma tjemey qjuis escuela nt'a lo 'üsüs.”

16 Nin tjowelepj mpes, Jesús tjevele 'a jis tjimyula jis lal:

—Napj ma nusin 'yüsa lejay napj nola mpes. Napj nusin 'yüsa lejay Dios jola jin. Nin tjejyama yupj. **17** Nun popa pjaní queel liji Dios jos jin, yupj ca jus nlayers ncu napj sin 'yüsa lejay napj nola jin, ca jus nlayers ncu sin 'yüsa lejay Dios jola jin. **18** Nepénowa yupj p'iyá yola jin sin 'yüsa lajay, jisas la p'a püné jin yola yupj. Ma nin lejay napj. Napj najas la p'a püné jin yola nin tjejyamá. Mpes nun ca jus cülayé, napj velé, t'üç' way niná; ca jus cülayé malala tulucj napj.

19 ”Nun malalapan. Püna Moisés* papel tepyaca Dios tijiyü'tá, nun mo'o la veles. Newa nun pjü way ma nin lajay Dios tijiyü'ta jin. Nun queel na 'ü'ná. Nenem 'a malala —tjevele Jesús.

20 Nin tjevele na, nepénowa 'a jis tjimyula sin popé wola tjowelepj Jesús:

—Lapanen jyas mo'o pü'ü jipj, nin lo ts'ün jipj. Leñ pjacj queel 'i 'ü'na.

21 Jesús tjevele yupj jis lal:

—Yom pjaní tji'yü'sa la tjejay napj sábado* na, nin jawas cupj ma tsji' lijicj. Nun nujola pajal malala niná, napj nin la tjejay sábado na. ²²Nin tulucj. Nun nin p'iyá lojí, napj lejay jinwá. Moisés* tjiyyü'ta judiopan* t'asiyú jis la t'üs niyom tsjictjacj jis pjoloc' tsjicj way, tsjictjacj ts'ac' ocho jatatj na. (Israelpan* püna tapatja p'in tjüjütütj niná.) Nun nin lojí custjay. Yom tsjicj ts'ac' ocho ty'a na, t'üjü' jupj. Ts'ac' ocho pyala sábado na, nt'üjü ca sábado na. ²³'Ücj nun lal yom tsjicj ca nt'üjü sábado na, 'ücj la jay Moisés tjiyyü'tá. Mpes más 'ücj ma ts'i mil'iná napj lal napj tji'yü'sa la tjejay yom jüp'üy jas tüpwes sábado na. ²⁴Po ma tjowelé la p'a malala nyuca liji nun nujola mpes p'in. Nujola t'as ncu t'üc' way malala nyuca la tjiyi.

²⁵Jesús nin tjevele mpes, nepénowa Jerusalén mo'o tapatja sin popé Jesús po'o javeleptsja: "T'üc' way jupj niná yomen jepapan quelel ja'ünan. ²⁶Mop'in ma lecj jeya jupj. Jupj vele pjü jis la pjac nt'a; newa nin jepapan ma jajütütj ma nin liji jupj. Yupj ca jus cülaleyecj t'üc' way jupj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. ²⁷¿'Onin nacj niná? Cupj selecj wa Jesús tjac' mpe. Cupj qjuisin tji'yüsa wa nin tulucj ca nsem Yomen Dios se jamá lal. Cupj selecj niná jac' na, ma ca jus nlayecj ca'aj mpe tjac' jupj", nin tjowelepj yupj.

²⁸Nin javeleptsja na, Jesús tjevele t'üc' way Dios jas tjejyama jupj. Dios wo* nt'a tjá'asa jupj, mpes yümcij tjevele pjü jis la pjac:

—Nun nujola nus nucú. Nujola wa nun solejé ca'aj mpe tjacuwis. Nin tulucj. Napj tjacuwis napj quelel cuwistsja mpes p'in tulucj. T'üc' way p'a wa nin tjejyama. Nun ma su nucú jupj. ²⁹Nam 'a si nuc. Napj tjacuwis jupj mpe; jupj nin tjejyama —nin tjevele Jesús.

Jepapan quelel ntji'liiñtsja Jesús, la 'ünan jupj.

³⁰Judiopan* jis jepapan ts'a 'intsja Jesús lal Jesús nin tjevele mpes. Po quelel ntji'liiñtsja jupj, mo'o la 'onsos jupj cawilta mo'ó. Newa ma polel ntji'liiñ jupj. Custjay ma nin jawas nem Dios tjevele Jesús ca mpa'is, mpes ma polel ntji'liiñ jupj. ³¹Pajal pülcij fiesta nt'a tjiquil sin popé, pülcij topon Jesús lal. Yupj javeleptsja: "Jepa Püné niná Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj, ma ca más 'üsüs la qjuijis Jesús lal. Jesús pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá, qjuisin 'yüsa la qjuisiji Dios jas tjejyama."

³²Fariseopan* nepenowá tjepjyacaïi wa gente pülcij sin popé tülü way javeleptsja niná Jesús po'ó. Niná tjepjyacaïi na, pajal nin yólatsja yupj. Ma jisastsja la p'a jis la pon Jesús lal. Mpes jis auxiliarpan sin

tjajam Jesús nt'a jis la tjilil yupj, yupj nt'a la cuman. Sacerdote* noypan sin tjajam wa auxiliarpan nenem.³³ Jesús seletsja nin quelel lajaytsja yupj. Mpes tjevele:

—Tsjicj way p'in pü'lüs nun lal. P'a jawas ca mis niswá nin tjejyama pü'lü nt'a.³⁴ Tjum na, nun ca la ma palá. Nun ca nujisas napj ca nucopj mp'acj. Mop'in ma ca nus nucú. Napj mpü'lüs nt'a, nun ma ca polel nculá —tjevele yupj.

³⁵ Judiopan* jis jepapan ma quelel japontsja Jesús tjevelá. Mpes yupj yuwá tjowelepj: “¿Ca'aj 'ucuy niná yomen, ne cupj ma polel jus la nuc? ¿Ncu ca mim judiopan tulucj pü'lüçj patja nt'a? Judiopan nepénowa ne'aj patja judiopan tulucj patja nt'a. Ca nacj Jesús ca ne'aj mim, sin müü'üsüs lis mijis judiopan tulucj.³⁶ ¿Tsjan quelel vele yupj nin vele na, cupj ca la mpalacj yupj, cupj ca qjuisas nsem yupj qjuis capj mp'a'sas? ¿Tsjan quelel vele yupj nin vele na, cupj ma ca jus nucum, ne yupj mpü'lüm nt'a cupj ma ca polel nlaca cupj?”

Jesús lal japon 'üçj ca mpatjam Dios lal. Jesús ca Dios Cjües jis ma'ayas yupj.

³⁷ Pjü tjejyawca na fiesta na, ts'ac' más 'üsüstsja na, Jesús yupj jis walap'a'a tóñcatsja, yümuçj tjevele pjü 'üçj jis la pjac:

—'Üsü nusive jinwá nun nepenowá, nun pajal nujos Dios ca nucopj mp'a'sas. Toponé napj lal. Napj 'üsü jinwá nun mpes.³⁸ 'Üsü 'üçj jis la pü'lüs jisas mo'o cyala jinwá ca nsem napj lal japon mpes. 'Üsü püné jinwá ca nsem. Dios Popel nin vele ca nin nsem —nin tjevele Jesús.

³⁹ Jesús nin tjevele na 'üsü mpes, yupj véletsja Dios Cjües po'ó. Jesús po'ó japon nt'anquecj wa yupj Dios Cjües, jisas mo'o mpü'lüm. Jesús wine secj Dios pü'lü nt'a custjay, 'a mulú la 'osos Popay lal. Nin mpes 'aya secj custjay Dios Cjües.

Gente ma nin p'in yólatsja Jesús mpes.

⁴⁰ Tjepjyacañ na Jesús tjevelá, nepénowa tjowelepj: “T'üçj way yupj profeta* Moisés* jin p'iyá, profeta niná pajal la tjinyucucj lovin”.⁴¹ Nepénowa p'a casá yólatsja, mpes tjowelepj: “Jupj ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas cupj nt'a qjuis capj la p'acj”. P'a wa tjowelepj: “Nin tulucj. Ma polel nacj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas. Selecj Yom Dios se jamá ma ca ncuwim Galilea mpe.”⁴² Dios Popel vele niná Jepa Püné Dios se jamá David* püna tüpü'lü popa p'iyá yupj. Dios Popel vele wa Jepa niná Belén mpe 'esepj ca nsem yupj. Ne'aj David tüpü'lü wa püná.

43 Ma nin way p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa 'üsüs tjowelepj Jesús po'ó. Nepénowa malala tjowelepj jupj po'ó. **44** Nepénowa queel tji'litiñtsja jupj, queel jamantsja jupj jepa nt'a. Newa ma nin la tjajay.

45 Auxiliarpan ma wa ntji'liliín Jesús, mpes tji'l niswá sin tjajam nt'a, sacerdote* noypan nt'a, fariseopan* nt'a 'ots'ipj. Yupj jis la tjü'üy:

—¿Tsjan mpes ma tucumaná jupj?

46 Auxiliarpan jis wala tjowelepj:

—Yom p'in lovin ma jupj jinwá tjevele. 'Üsüstsja pajal jupj tjevelá. Nin mpes ma queel ntjiliuecj jupj.

47 Auxiliarpan nin tjowelepj mpes, ts'a tji'l in fariseopan*. Tjowelepj auxiliarpan jis lal:

—Jupj nujus tsyawilí wa nun ca nacj. **48** Nun solejé pjü judiopan* jis jepapan ma japon Jesús mpes. Pjü fariseopan* ma wa japon Jesús mpes. Cupj ma pyonecj jupj yom niná Dios se jamá. ¿Oyn la cüjí cüponé nun? **49** Gente fiesta nt'a tjiquil japon, mop'in ma salejepj yupj. Yupj 'a ma sin 'yüsa Moisés* tjiyyü'tá püná. Nin mpes ca Dios jis capj ntüllüs.

50 Fariseo* pjaní ma nin p'iyá jólatsja la p'a fariseopan jinwá. Nicodemo lotsja jupj. Püna p'in Jesús nt'a tjemey la veles jupj lal püste na. Mpes Nicodemo tjevele quinam:

51 —Qjuis jepapan jajütütj cupj ma ca mvelecj t'üç' malala nyuca la tjihi, jupj ma qjuis wala tjevele mwalá way p'in. Nin lovin. Jepapan jajütütj mwalá way ca qjuisin mü'üsüs ncu t'üç' way malala la tjihi.

52 La p'a fariseopan* ma tjowelepj ncu t'üç' Nicodemo tjevelá. Malala tjowelepj p'in. Tjowelepj:

—Galilea mpe tjacuy wa jipj ca nacj, Jesús jinwá. Dios Popel mo'ó la tepyala nucun ncu nin vele Galilea mpe jac' profeta* pjaní.

Ma nin vele Dios Popel. (Yupj la tsawiltsja.) **53** T'üç' tjowelepj quinam, ne pjü jis wa nt'a tjihi.

Quepj tucuman Jesús nt'a jas la veles.

Jesús perdonar la tjihi jupj.

8 **1** Jesús joc' 'alá tjemey püste la püt'üs lo jawaques. Yo olivo* püliuecj lejeñtsja ne'aj, mpes joc' niná "Olivos" lotsja. **2** Pajal püstapj tjemey niswá Dios wo* nt'a. Püliuecj ne'aj jájtjatsja, Jesús tjac' na. Pjü jiqualtsja jupj nt'a jis la pjac jupj tjevelá. Mpes 'etjele Jesús, sin tji'yüsa lis tjihi jupj.

3 Yacjaya Moisés* popel sin 'yüsa lajay tjiquil wa Jesús nt'a. Fariseopan* tjiquil wa. Quepj pjaní tucuman jas la veles. Quepj niná yom p'a lal

tjuwine, voyum tulucj. P'a wa jus tjunuc jupj nin la tjiji. Quina niyom tucuman jupj Jesús wolap'a'lá, pjü jis la nuc ne'aj. ⁴Niyom Jesús lal tjowelepj:

—Jipj sin 'yüsa lejay gentá. Pajal selen jipj. Nin mpes quelel lya 'yüyactsja 'oyn la qjuijim niná quepan lal. Quepj niná yom p'a lal tjuwine, voyum tulucj. Tjinyucucj nin la tjiji. ⁵Moisés* tepyaca popel mo'ó Dios tjiyü'tá. Tjevele pe mpes mü'lü'nacj nequem nin lajaj. ¿Tsjan velen jipj tsjan más 'ücj la qjuijim quepj lal? —niná yupj la tjü'üy Jesús lal.

⁶T'üç' way yupj ma quelel salejeptsja tsjan la qjuijicj yupj. Yupjjisastsja Jesús malala cüveles, ne ca yupj 'ücj jat' mvelecj Jesús po'ó. Mop'iýá ma jis lal tjevele jupj. Palá tipi'tje, tepyaca 'amá 'alá, mos ts'ipal mpes. ⁷Newa la tjü'üy tsjan la qjuijicj quepj lal, mpes Jesús niswa jas nisa, tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nun popa pjaní lovin ma malala nyuca la tjiji? Lovin ma malala la tjiji, jupj 'ücj ca mwalá way jay nts'iyas pe mpes.

⁸Nasa tjevele na, niswa palá tipi'tje, niswa tepyaca 'amá 'alá. ⁹Niyom tjeppyacañ na Jesús tjevelá, jus nlay yupj p'iýá malala waytsja 'ots'ipj. Mpes pjü tjl. Más co'miýpan mwalá way tjl; pjü pjaní pjaní tjl. Jesús ne'aj tjá'asa tjl. Quepj newa ne'aj já'asatsja. Jesús wolap'a'a toñica custjay. ¹⁰Jesús jas nisa, tjevele quepj lal:

—¿Ca'aj tjl noyomes, yupj ne tjal' tjowelepj jipj jin po'ó? ¿Ncu leñ pjacj cüweles cyapj cütül?

¹¹Quepj tjevele:

—Leñ pjacj cüweles ncapj cütül.

Jesús tjevele yupj lal:

—Napj 'a ma wa velé cyapj cütülüçj. 'Ücj la winin quinam. Po ma malala nyuca la mijin quinam, püna lejaytsja jinwá.

Jesús tjevele 'ücj cüponecj jupj p'iýá po'ó tjevelá.

¹²Jesús tjevele niswá ne'aj tjalta jis lal. Tjevele:

—Napj jyawca jinwá nosis nt'a. Napj sin 'yüsa la sejay Dios mpes. Ncapj jacoñ, jaw nt'a lyawuñ jinwá yupj. Ca jus nlayecj 'oyn nyuca la püt'üs Dios lal. Püste nt'a lyawuñ ma salejepj ca'aj lyawuñ yupj. Nin tulucj ca nsem ncapj jacoñ jis lal —nin tjevele Jesús.

¹³Fariseopan* ma jisastsja Jesús nin tjevelá, mpes tjowelepj jupj lal:

—Jipj niná velen jipj p'iýá po'ó la p'in, mpes ma selecj ncu t'üç' velen. Leñ pjacj cüweles jipj velen t'üç' way.

14—Nin tulucj —tjevele Jesús—. Nam 'a napj p'iyá velé napj nin po'ó, mop'iyá ca nun jus cülayé napj t'üç' way velé. Napj selé ca'aj mpe tjacuwis. Selé wa ca'aj jum p'a jawasiyá. Nun ma solejé ca'aj mpe tjacuwis. Ma wa solejé ca'aj ca mis locopyayá. **15**Gente p'in jin nujola nun. Nun nucú mpes p'in nun welé napj ma t'üç' way velé. Napj p'iyá ma velé p'a po'ó ncu malala jupj. **16**Mop'iyá napj velé na ncu pjaní malala nyuca la tjiji, 'üçj niná napj nin velé. Napj velé jupj po'ó t'üç' way. Ma velé napj nola p'in. Mpapay nin p'iyá jola napj nola jinwá. Nin tjejyama jupj.

17"P'a wa mpes nun ca jus cülayé napj p'iyá po'ó velé t'üç' way. Napj way p'in nin velé tulucj. La p'a nin p'iyá vele. Nun jis papel Moisés* tepyacá nin vele 'üçj niná. Mat'e nin p'iyá javelepj na, nun 'üçj ca mponé t'üç' way javelepj yupj. Nin vele jupj popel. **18**Nin mpes nun 'üçj jis la pon napj velé. Napj way p'in nin velé tulucj. Napj velé napj p'iyá po'ó, napj Mpapay nin p'iyá vele wa napj po'ó. Nin tjejyama jupj.

19Jesús nin tjevele na, fariseopan* la tjü'lüy jupj lal:

—¿Ca'aj pü'lü pyapay? Jupj leñ qui'am.

Jesús jis wala tjevele:

—Nun ma solejé pjacj ne napj. Ma wa solejé pjacj Mpapay. Jus cülayé pjacj ne napj, jus cülayé wa pjacj Mpapay.

20Ninana Jesús tjevele Dios wo* nt'a, sin 'yüsa lis tjiji na ne'aj. Ne'aj já'asatsja t'emel ja'ayapj nt'a Dios mpes. Judiopan* jis jepapan pajal ts'a 'intsja Jesús lal, mop'iyá ma polel ntji'lliñ Jesús cus la tü'l. Newa ma jyáwcatsja Jesús pe'e jawas.

Ma japon Jesús tjevelá, ma polel jil jupj jama nt'a.

21Judiopan* jis jepapan ma topon Jesús t'üç' way tjevele, mpes Jesús p'a way tjevele yupj jis lal. Tjevele:

—Napj mis ca quepé p'a jawasiyá. Napj tjum na, nun ca la ma palá. Mop'in ma ca polel nus nucú. Nun co'liqué na, newa malala nsem nun, ne Dios ca nucopj ntüüs malala nyuca la tjüjí mpes. Napj jum nt'a nun ma ca polel nu la cuwis —nin tjevele Jesús.

22Mop'iyá judiopan* jis jepapan la tjüpüts'ün Jesús yuwá. Tjowelepj: “¿Ncu jupj p'iyá ca mü'lü'nas jupj? Nin mpes tjevele ma polel leque jupj jama nt'a ca nacj.”

23Nin javeleptsja mpes, Jesús tjevele yupj jis lal tsjan mpes nin tjevele jupj. Tjevele:

—Nun nosis nt'a potjaqué. Napj Dios pü'lü mpe tjacuwis. Nun Dios enemigopan popa. Nam 'a nin tulucj. **24**Nin mpes napj tjevelé nun

co'lqué na, newa malala nsem nun. Nin mpes tjevelé Dios ca nucopj ntüls malala nyuca la tjüjí mpes. Nun ma poné napj nin p'iyá napj nin tjevelé, newa malala nsem nun Dios lal, co'lqué na —tjevele jupj.

²⁵Judiopan* jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Pajal püné jin jele jipj p'iyá. ¿Pjacj ne jipj?

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj nin p'iyá lovin nun lal tjevelé. ²⁶Napj 'ücj pülicj cüvelé nun mpes. 'Ücj la veles pajal la pülicj malala nyuca la tjüjí nun. Nun ma poné napj velé, mop'iyá t'üç' velé napj. P'a wa nin tjejyama. Jupj lovin t'üç' way vele. Napj tlapacás jupj tjevelá, ninana velé napj nosis nt'a patja jis lal —nin tjevele Jesús.

²⁷Yupj ma jus nlay Jesús jas tjevele Popay tsjun casapa pü'ü po'ó.

²⁸Mpes Jesús 'ütsüs tjevele t'üç' way Popay po'ó tjevele jupj. Tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Nun ca nin müjünsü la valas. Nin la tjüjí na, ca jus nlayé napj niná napj tjevelé. Nin la tjüjí na napj lal, ca jus nlayé wa napj ma lejay napj quelel lejay. Nun ca jus nlayé napj velé Mpapay nin tji'yüsa la tjiji velé. Ma p'a way velé.

²⁹Mpapay nin tjejyama, newa ncapj cyoñca. Lovin jupj jos jin lejay. Ma nasapj 'os.

³⁰Jesús nin véletsja na, pülicj topon jupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas.

Ma quelel lajay Jesús, Dios ts'uyupj tulucj yupj.

³¹Judiopan* nepénowa topon Jesús lal. Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nun lovin lojí napj tjevelé jin, t'üç' way nun napj discipulopan*.

³²Nun ca jus nlayé t'üç' way p'iyá. Jus nlayé na niná, esclavopan* tulucj ca nsem nun. Newa 'ücj ca la müjí tsjan más 'ücj la müjí.

³³—¡Cupj esclavopan* tulucj! —tjowelepj yupj—. Abraham* pajal püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. Lovin esclavopan tuluctsja ncupj. Lovin p'a juts'a'a tuluctsja cupj. ¿Tsjan pjucj niná tjevelen: ‘Esclavopan tulucj ca nsem nun?’

³⁴Jesús jis wala tjevele:

—Newa malala lajay, esclavopan* yupj. Ma polel lajay más 'ücj lajay jin. Mop'in malala lajay. T'üç' way niná. ³⁵Esclavo ma polel lo püt'üs jupj patrón wo mo'ó lovin. Jupj patrón jatjam p'in 'ücj lo püt'üs jupj popay wo nt'a lovin. Nin p'iyá nun jis lal. Nun esclavopan jinwá malala lojí mpes, ne nin mpes nun ma polel jis la püt'üs Dios lal lovin. Dios ts'uyupan p'in 'ücj jis la patj Dios lal lovin. ³⁶Napj Dios Jatjam. Napj

'ücj jis la jütütj jupj juts'a'á. Nin mpes 'ücj napj nusin jyam nlawú, mpes esclavopan tulucj nsem nun. Napj nin lejay na, t'üç' way esclavopan tulucj nsem nun. Ca 'ücj la müjí Dios jos jin.

37 "Napj selé Abraham* pajal püna tüpü'ü popa p'iyá nun. Mop'iyá nun quelel na 'ü'ná. Nun ma quelel poné napj tjevelé, ne nin. **38** Napj tjinyuc Mpapay lal, niná velé napj. Nun nun jis papay tjevele jin lojí —tjevele Jesús.

39 Judiopan* jupj wola tjowelepj:

—Abraham* püna tüpü'ü popa p'iyá ncupj. ('Üsus witjacj ncupj.) Jesús tjevele yupj jis lal:

—Nin tulucj. Nun ma lojí Abraham* la tjiji jinwá. Mpes nun ma t'üç' way Abraham popa. Nun Abraham popa p'iyatsja nacj, Abraham la tjiji jin p'iyá la cüjí. **40** T'üç' way tjeveletsja napj nun lal. Dios tjevele tlapjacas jin tjevelé. Mop'in nun nujola 'oyn nyuca na 'ü'ná. Mpes nin velé, nun ma lojí Abraham la tjiji jin. **41** Nun lojí nupopay liji jin —nin tjevele Jesús.

Yupj tjowelepj jupj lal:

—Qjuis Papay pjaní p'in. Dios jupj. Leñ qjuis papay p'am.

42 Jesús tjevele yupj jis lal:

—Dios jatjampan tulucj nun. Dios Nupopay nacj, ca quelel la cüjitsja napj. Napj Dios Popa; Dios mpe tjacuwis napj. Napj tjacuwis napj quelel tjacuwis mpes tulucj. Jupj nin tjejyama. **43** ¿Tsjan mpes ma nusin 'yüsa napj velé? Nun ma quelel pjo'oqué napj velé nun lal. **44** Nun nupopay popa. Diablo* nupopay, ne nun quelel lojí nupopay jos jin. Lovin jupj si 'ü'natsja (nun quelel lojí jinwá quinam). Lovin ma jos t'üç' way. Cjuwá t'üç' way jupj jos mo'ó, mpes nin. Jupj li tsuwile na, jupj jos jin p'iyá vele jupj. Jupj lovin li tsuwile; la tsuwilpan jis popay jupj.

45 "Napj t'üç' way velé. Nin mpes nun ma poné napj velé. **46** ¿Ncu pjaní way p'in nun popa cüweles jupj selé napj malala nyuca la tjejay? Nun tulucj. (Lovin malala nyuca liji secj napj.) T'üç' way velé lovin. ¿'Oyn ne ma poné napj lal? **47** Dios ts'uyupj sin 'yüsa Dios velá, quelel wa lajaj jupj velá. Nun ma nusin 'yüsa Dios velá, ma wa quelel lojí Dios velá. Nin mpes nin velé nun Dios jatjampan tulucj —nin tjevele Jesús.

48 Judiopan* pajal ts'a tji'in Jesús nin tjevele na. Mpes yupj tjowelepj Jesús lal:

—Jipj velen yom Samaria* mpe 'esepj jinwá. Ma t'üç' velen Dios po'ó. Lapanen jyas mo'o pü'ü. Ninana tjevelecj jipj po'ó lovin, ne cupj tjevelecj, t'üç' nem.

49—Nin tulucj. T'üç! tulucj —tjevele Jesús—. Lapanen leñ najas mo'ó. Napj velé napj Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné; newa nin, nun welé 'üsüs tulucj, püné tulucj napj. **50**Mop'in napj velé na, ma nin nola ncu p'a nin yola pajal püné, pajal 'üsüs napj. P'a wa nin jola. Jupj jos la p'a wa 'üsüs jin yola napj. Jupj ca mveles napj t'üç! way pajal 'üsüs, pajal püné. **51**T'üç! velé napj. Napj velé jin lajay ma ca nca'liñ. Mpatjam ca Dios lal.

52Jesús nin tjevele na, yupj tjowelepj jupj lal:

—Quina selecj t'üç! way laptopen jyas mo'o pü'ü. Malala jele. Abraham* tepe'e pajal püna. Profetapan* pjü tecya'liñ wa yupj; yupj topontsja Dios tjevelá. Quina jipj nin velen jipj velen jin lajay lovin ma ca nca'liñ. **53**Abraham püna tüpü'ü popa p'iyá cupj. Nasa tepe'e jupj. ¿Ncu más püné jipj jupj lal? Nin tulucj. Profetapan tecya'liñ wa. ¿Ncu más püné jipj yupj jis lal? Nin tulucj. ¿Tsjan jin jele jipj?

54Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ma 'üsüs velé napj p'iyá po'ó. Napj nin velé napj p'iyá, ma polel nu lo pon niná. P'a wa mpes 'üçj la pon. Mpapay 'üsüs vele napj po'ó. Mpapay 'a Dios; nun welé nun so coïncó jupj. **55**Newa Dios so coïncó tulucj. Nun ma nusin 'yüsa Dios lijá. Nam 'a 'üsüs way si nuc. Napj cüvelé ma si nuc, nun jin p'iyá ca la ntsawil napj. T'üç! way si nuc, ne lovin nin lejay jupj velá. **56**Abraham* püna tüpü'ü, nun jupj popa p'iyá, pajal 'üçj jostsja napj ncuwistsja nosis casa'á. Tjinyuca na napj tjacuwis, 'üçj jos tepyala jupj.

57Jesús nin tjevele na, judiopan* jis jepapan tjowelepj jupj lal:

—Año cincuenta tulucj jipj custjay. Ma wa ca jus tjinyuc Abraham*. Pajal püna tüpü'ü jupj.

58Jesús tjevele yupj jis lal:

—Abraham* custjay ma tüpü'ü na p'in, napj newa tüpü'üstsja. T'üç! way niná.

59Yupj pajal ts'a 'intsja Jesús nin tjevele mpes. Pe natj jay la ts'is, la 'ünan. Newa ma polel malala lajaysja jupj. Jesús tjapja'na, ne Dios wo* pje'á tecyala jupj.

Jesús tji'yü'sa la tjiji yom jun tulucj.

9 **1**Jesús jámatsja na, jupj jus tjinyuca yom jun tulucj. Tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj. **2**Jesús discipulopan* la tjü'üy:

—Rabbí*, ¿tsjan mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja niná? ¿Ncu jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes nin tepyala? ¿Ncu jupj popay, jamay malala nyuca la tajay mpes nin tepyala jupj?

³Jesús jis wala tjevele:

—Nin tulucj. Jupj p'iyá malala nyuca la tjiji mpes tulucj. Ma wa jupj popay, jamay malala nyuca la tjajay mpes nin tepyala. Dios quelel sin 'yüsa liji jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes tjemya'na pepes jun tuluctsja yomen. Dios ca pajal 'üsüs la mijis jupj mpes quinam. ⁴Nosis casa'á pyatjaquecj na p'in, Dios jos lovin tsji' lijicj jupj mpes. Nun taca'liqué na, ma ca polel tsji' la müjí. Nin p'iyá pjü gente jis lal. Dios nin tjejyama. ⁵Nosis casa'a pü'üs na p'in, napj jyawca jinwá nosis casá patja jis lal. Napj sin 'yüsa lejay Dios mpes.

⁶Jesús nin tjevele na, 'amá 'alá tipyuts'a. Tjutj mpes pililicj tsjicj way la tjiji. Pililicj jun poloc' po'o jas tjecjyo'la yom jun tulucj. ⁷Nin la tjiji na, tjevele jupj lal:

—Jutja, jin jas mpa'in 'üsü muju toñca nt'a, 'üsü Siloé ló jupj. (Siloé yupj jis tin; "Jas Tjejyama" velecj cupj.)

Jesús tjil'yü'sa la tjiji yom jun tulucj. (San Juan 9.6)

Mpes tjemey yom jun tulucj. Jun jas tepe'e Jesús tjevele jin. 'Üsü mpe tjac' na, 'ücj nyúcatsja quinampa. ⁸Mpes la p'a püna jus tjunuctsja pajal nin yólatsja tsjan mpes 'ücj nyuca quinam. Nepénowa yuwá sin pópatsja yom jun tuluctsja lal, nepénowa lovin jus tjunuctsja t'emel le monatsja yupj. Yupj tjowelepj: "¿Ncu ninana p'iyá lovin t'emel la tjemyona tja'asá, jun tulucj mpes?" ⁹Nepénowa javeleptsja: "T'üç. Ninana yomen." P'a wa javeleptsja: "Ninana tulucj nempe. Yom jun tulucj jin justa la p'in." Mpes yom p'iyá tjevele: "Napj mp'iyá p'in niná yomen".

¹⁰—¿'Oyn ne 'ücj nyuc quinam? —la tjü'üy yupj lal.

¹¹Jupj jis lal tjevele:

—Yom Jesús ló 'amá 'its'its' la tjihi, nan poloc' jas tjecjyo'la. Tjevele napj lal: 'Siloé nt'a jutja, jin jas tepe'e'. Mpes tsum, nan jas tepyatsj. T'üç' jas tepyatsj na, tji'yü'sa quinam nan. 'Ücj la nuc quinam.

¹²Yupj la tjü'üy yupj lal:

—¿Ca'aj já'asa niná yomen?

—Ma selé —tjevele yupj.

¹³Mpes yom püs jun tuluctsja tjamán fariseopan* nt'a. ¹⁴Sábado* natsja Jesús 'amá 'its'its' la tjihi, tji'yü'sa la tjihi yom jun tulucj. Sábado na nin jawas judiopan* ma tsji' lajaj. Jesús nin la tjihi, ninana tsji' la tjihi, nin yólatsja yupj. ¹⁵Nin mpes fariseopan la tjü'üy wa yom lal 'onin 'ücj nyuca quinam. Jupj tjevele yupj jis lal:

—Jupj 'amá mpes nan poloc' po'o ts'yuca. Napj nan jas tepyatsj, ne 'ücj nyuc quinam.

¹⁶Mpes fariseopan* nepenowá javeleptsja: "Jesús ma tsji' liji Dios mpes. Dios mpes tsji' lajaj, Dios jos jin lajaj sábado* nampa. Nin mpes selec ma tsji' liji Dios mpes." Fariseopan la p'a javeleptsja: "Nin tulucj. Yom malala liji, Dios ma se p'a'sa pajal 'üsüs liji yupj mpes. Jesús t'üç' pajal 'üsüs liji Dios mpes. Nin mpes selec Dios mpes tsji' liji." Nin tepyala mpes fariseopan nepénowa malala yólatsja Jesús po'ó, nepénowa 'üsüs yólatsja. ¹⁷Mpes tjowelepj yom jun tuluctsja lal niswá. Tjowelepj:

—Jipj velen yupj tji'yü'sa la tjihi jipj jin. ¿Tsjan jin jele yupj?

Yom jun tuluctsja tjevele yupj jis lal:

—Profeta* yupj, nin nola napj. Dios mpes vele yupj.

¹⁸Judiopan* jis jepapan custjay ma quelel japontsja ninana yomen püs jun tuluctsja yupj. Ma quelel japontsja quina tji'yü'sa jun. Mpes yom jamay, popay jis lal tjowelepj jis la cuwis. Tjowelepj wa yupj jis lal. ¹⁹Jis la tjü'üy:

—¿Ncu ninana nun sin popa? ¿Ncu t'üic' way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj? ¿'Oyn ne 'üicj nyuca quinam?

20 Yom popay, jamay yupj jis lal tjowelepj:

—Selecj ninana cupj qjuis catjam. Selecj way tjemya'na pepes jun tuluctsja jupj. 21 Ma selecj 'oyn ne 'üicj nyuca quinam. Ma wa selecj pjacj tji'yü'sa la tjihi jupj jun. La tjiü'üyá nucú jupj. Püné quinam jupj. 'Ücj way vele jupj p'iyá tsjan tepyala jupj jun.

22 Yom popay, jamay lacj jeyaptsja judiopan* jis jepapan jis lal, mpes nin tjowelepj yupj. Judiopan nepénowa tjowelepj Jesús ninana Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Jepa judiopan majisastsja judiopan ninana velam. Mpes yuwá tjowelepj judío pjaní nin cüveles p'a lal Jesús po'ó, yupj ca müjü'tücj jupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. 23 Nin mpes yom popay, jamay tjowelepj: “Püné jupj quinam. La tjiü'üyá nucú jupj.”

24 Nin mpes judiopan* jis jepapan niswa la tjomon tjac' yom jun tuluctsja. Tjowelepj jupj lal:

—Dios wolap'a'a mvelen t'üic' ca mvelen jipj quinam Jesús po'ó. Cupj selecj Jesús ma liji Moisés* popel jyü'ta jin, mpes malala jupj.

25 Yom jun tuluctsja tjevele:

—Napj ma selé ncu Moisés* popel jyü'ta jin liji. Pjaní way p'in selé. Nan tuluctsja pünam; 'üicj nyuc quinam.

26 Locopyaya jepapan la tjiü'üy jupj niswá:

—¿Tsjan la tjihi jupj jipj lal? ¿'Oyn la tjihi tji'yü'sa jin?

27 Yomen jis lal tjevele:

—Nasa nun lal tjevelé 'oyn ne tji'yü'sa la tjihi nan. Nun ma queel pjo'oqué, ma queel nusin 'yüsa. ¿Tsjan mpes queel pjo'oqué niswá? Nujisas nun jupj discipulopan* ca nu mpalas, la p'a jinwá ca nacj.

28 Judiopan* jis jepapan ts'a tji'in yom nin tjevele mpes. Yupj queel malala javeleptsja jupj lal, mpes tjowelepj:

—Jipj Jesús discípulo*; cupj nin tulucj. Moisés* discipulopan ncupj, Moisés pajal püna tüpü'ü jupj. 29 Cupj selecj Dios Moisés lal tjevele. Nin tulucj Jesús lal. Ma selecj ca'aj mpe tjac' niná yomen.

30 Yom jun tuluctsja yupj jis lal tjevele:

—Napj ma selé 'onin nacj ne nin nacj nun ma jus cülayé ca'aj mpe tjac' jupj. Jupj tji'yü'sa la tjihi nan, mpes ca jus cülayé. 31 Cupj selecj Dios ma ca jis cü'ayas malala lajay la mon jupj lal. Nin yolá Dios pajal 'üsüs, pajal püné, lajay wa Dios jos jin, Dios se 'aya yupj la mon. 32 Lovin leňtsja pjacj polel 'yü'sa liji jun, tjemya'na pepes jun tuluctsja.

33 Yom niná Dios mpe ma 'ucuy, ma ca polel nin la qjuijis.

³⁴Jupj nin tjevele na, judiopan* jis jepapan tjowelepj yom jun tuluctsja lal:
—Monuna secj p'in malálatsja jipj. Lovin nintsja jipj. ¿Tsjan mpes
jipj quelel qjuisin 'yüsa lejay?

Nin tjowelepj na, pje'á la ts'i jupj yupj tyatja mpe.

³⁵Jesús jus nleya judiopan* jis jepapan yom jun tuluctsja pje'á la ts'i
yupj tyatja mpe. Jus nleya na, la tepyala, jus tjinyuca jupj. Tjevele jupj lal:

—¿Ncu pyon jipj Dios jas tjejyama Yom pjaní nucopj la p'acj, jupj
tjevele jin?

³⁶Yom jun tuluctsja Jesús lal tjevele:

—Nawala mvelen pjacj niná yomen, mpes ca mpon napj jupj lal.

³⁷Jesús tjevele jupj lal:

—Nasa jus tjinyuc jipj. Nasa velen jupj lal. Napj ne jupj.

³⁸Yomen tjevele:

—Pyon napj. Napj Nejepa jipj.

Jesús wolap'a'a palá nipi'tje jupj. Jólatsja Jesús pajal püné.

Nepénowa ma quelel japon, mpes ma japon.

³⁹Jesús tjevele:

—Napj nosis nt'a tjacuwis mpes, nepénowa lovín ca mpatjam Dios lal.
Nepénowa Dios ca jis capj ntüüs. Nepénowa ma sin 'yüsa Dios mpes. Yun
tulucj jinwá yupj. Yupj japon na napj mpes, ca 'üsüs sin mü'lüsüs. 'Ücj
januc jinwá ca jis mpalas. La p'a nin tulucj yupj. Yupj nin yola nasa sin
tji'yüsa quinam. Ma quelel japon napj lal. Nin mpes lovín ma ca polel sin
mü'lüsüs Dios mpes. Yun tulucj jinwá ca nsem yupj —nin tjevele Jesús.

⁴⁰Fariseopan* nepenowá ne'aj wa tyatja Jesús nt'a. Tjepjyacañ jupj
tjevelá. Mpes la tjü'üy jupj lal:

—¿Ncu quelel velen yun tulucj jinwá cupj 'ots'ipj? ¿Ncu quelel velen
cupj ma qjuisin 'yüsa Dios mpes?

⁴¹Jesús jis lal tjevele:

—Nun welé nun 'üsüs nusin 'yüsa Dios mpes. Nujun tulucj jinwá
nacj, Dios ma ca nin jólatsja nun malala nyuca la tjüjí mpes. Mop'in
welé nun nasa nusin 'yüsa Dios po'ó, mpes Dios newa jola nun malala
nyuca la tjüjí mpes —nin tjevele Jesús fariseopan* jis lal.

Jesús tjevele jupj se jamá Dios ts'uyupj.

10

¹Jesús niswa sin 'yüsa lis tjiji wa. Tjevele:

—Oveja* tjüwüçj mo'o jatja püste na, ca ma malala jis mpalas.
Jun vilicj toïca wama la cuwis. La p'a ma quelel wama jil jun vilicj mpe,

pwecapan yupj. T'empe viyá jil wama jil yupj. Lyawuñ sa 'ünan. T'üç' way niná. ²Jun vilicj mpe wama jama tjüwüçj mo'ó, yupj ne jyama ovejas. ³Tjüwüçj nt'a yom pjani way já'asa, jun vilicj jyama yupj. Oveja jyama tjac' na, yom jun vilicj jyama jun cjoyoltse 'üçj wama la winin. Oveja jyama oveja jis lá t'ya quinam, mpes jis lá se moná jiquil. Pje'lá jis lal jama, mwalá jama oveja jis lal. ⁴Pjü yupj juts'a'á jis lal pje'á tjemey na, mwalá way jama yupj yupj jis lal. Yupj yupj cjüil jil. Oveja jyama vele pjac sin 'yüsa pjac nepé vele, mpes cjüil jil. Ma wa lacj jeyapj. ⁵Yupj ma sa nuc ma cjüil jil. Ts'equeneñ yupj mpe. Ma sa nuc nepé vele pjac ma sin 'yüsa pjac nepé velá, mpes ts'equeneñ.

⁶Ninana Jesús tjevelá oveja* jyama po'ó. Nin tjevele sin 'yüsa la siji 'onin nyuca liji yupj p'iyá, 'onin nyuca lajay wa yupj mpes japon. Nin p'in, yupj ma sin tji'yüsa tsjan po'ó tjevele yupj.

⁷Mpes Jesús niswa tjevele: "Napj tjüwüçj jun vilicj jinwá, oveja* patja jinañ nt'a. T'üç' way niná. ⁸La p'a wa mwalá tjiuil napj lal, tjowelepj sin 'yüsa la tajay 'onin 'üçj la püt'üs Dios lal. La tsawiltsja yupj. Pjü ne yupj pequepan jinwá, ja'ünan jinwá yupj 'ots'ipj. Mop'iyá napj lal japon ma topón yupj tjowelepj. ⁹Napj jun vilicj jinwá Dios jyü'ta nt'a. Napj mpes pyona, lovin ca Dios lal mpü'üm, Dios ma ca cus ntülsü yupj. Napj pjü ca ma'ayá yupj jos, 'üçj lo püt'üs. Nin p'iyá liji oveja jyamá. Jupj se 'aya oveja jisas 'üçj jis la püt'üs.

¹⁰"Pequepan jiquil na, jis la pecj mpes jiquil la p'in. Jis la 'ünan mpes jiquil wa. Pjü malala jis la jay mpes jiquil la p'in. Nin nepenowá noyomes, la p'a sin 'yüsa lajay. Yupj javelepj Dios mpes sin 'yüsa lajay, mop'in ma quelel la najay. La p'a wa malala se palá yupj mpes. Napj 'a nin tulucj. Napj tjacuwis mpes, napj lal japon lovin Dios lal mpatjam. 'Üçj jisas ca mpatjam yupj Dios lal.

¹¹"Oveja* jyama pajal 'üsüs, 'üçj yupj lal yupj pe'e oveja ma ca nca'liñ. Nin nam. 'Üçj napj lal napj ma pats', napj lal japon ma ca nca'liñ. ¹²La p'a wa ma quelel lajay napj lal japon, ma nin lajay napj lejay jinwá. Mozo jin p'in yupj. Mozo way p'in, oveja yupj juts'a'á tulucj. Oveja jyama tulucj yupj. Mpes nyuca na pü'á jac!, oveja ne'a jejeñ ts'üequené yupj. Mpes pü'á oveja ntüü'lle, ne pjü ts'equeneñ, sin tjan jil. ¹³Mozo, mozo way p'in, ma quelel la siji oveja witjacj. Nin mpes pü'á tjac' na, ts'üequené.

¹⁴"Napj oveja* jyama pajal 'üsüs jinwá. Napj yus nyuc napj lal japon; yupj nus januc wa napj. ¹⁵Nin p'iyá Mpapay nus nyuca; napj si nuc wa yupj. 'Üçj napj lal napj ma pats' ca, mpes napj lal japon ma ca nca'liñ. ¹⁶Nepenowa judiopan* tulucj ca mponecj wa napj lal.

*Oveja jyama pajal 'üsiüs, 'ücj yupj lal yupj pe'e
oveja ma nca'liri. (San Juan 10.11)*

Dios jos napj mpes ca mpatjam wa yupj yupj lal. Yupj ca la mijicj wa napj velé jin. Pjü napj lal japon napj nats'a'á ca nsem yupj. Nin p'iyá ca nsem yupj jis lal, ne napj p'iyá ca jis majamá yupj pjü way, yom yupj oveja jyama jinwá.

17 "Napj quelel ni pü'lí yupj mpes, niswa la püt'üs napj. Nin mpes Mpapay quelel la niji. 18 Ma najas na 'ünan, ma polel na 'ünan. Napj ca jis ma'ayá na'ünan, mpes ma pats' ca. Napj 'ücj nin jyütütj ma pats'. Napj 'ücj wa jyütütj ne ca niswa mpü'üs. Ninana Mpapay tjevele yupj nin jostsja napj nin lejay", tjevele Jesús.

19 Jesús ninana tjevele na, judiopan* niswa ma nin p'in yólatsja Jesús po'ó. Nepénowa yólatsja yupj 'üsiüs, nepénowa yólatsja yupj malala. 20 Pülücj judiopan sin popa javeleptsja: "Lapanen yupj jos mo'o pü'ü, mpes malala jola jin vele. ¿Tsjan pjucj pjo'oqué yupj velá?" 21 La p'a wa javeleptsja: "Nin tulucj. Lapanen yupj jos mo'o cüpüt', ma polel 'üsüs la veles, yupj vele jin. Lapanen ma wa cus tjep'ya'sa tji'yü'sa la tjiyi yom jun. Dios way p'in nin liji niná", nin tjowelepj judiopan nepenowá. Nepénowa 'üsüs jin yólatsja yupj; nepénowa malala jin yólatsja yupj.

**Jesús tjevele yupj Dios Jatjam, mpes jepa
judiopan ts'a tji'in pajal yupj lal.**

22 P'a jawasa Jesús tjuwine niswá Jerusalén mo'ó. La p'a fiesta lajaytsja quinam Jerusalén mo'ó. Fiesta niná mpes judiopan* yola

tepyala püna tepyalá. Püna Dios ma jisas malala la tjajay Dios wo*. Nin mpes judiopan nepenowá la tapalan yupj jis lal. 'Ücj la tjajay wa Dios wo. Judiopan niswa tjowelepj Dios wo Dios mpes p'in. Mpes pjü año fiesta la tjajay, yola mpalas niná. Jive natsja niná, tsjojose wa na. ²³Corredor Dios wo t'asiyú nt'a wínetsja Jesús. Corredor niná "Salomón* Corredor" lotsja. ²⁴Corredor nt'a tjuwine na, judiopan nepenowá tjiquil Jesús nt'a, t'asiyú nyüjünsünüñ. Jupj lal la tjü'uy:

—¿'Ona 'üsüs way ca mvelen pjacj ne jipj? Mvelen, qjuisin mü'üsüs ncu t'üç' way jipj niná Jepa Püné Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj.

²⁵Jesús jis wala tjevele:

—Nasa tjeveletsja. Nun ma quelel poné napj velé. Napj pajal 'üsüs lejaj, yom p'in ma polel liji jin. Nin lejaj Mpapay ntijütüta jinwá. Nin mpes 'üçj ca jus cülayé pjacj ne napj. ²⁶Newa nun ma poné. Napj nats'a'lá popa tulucj nun, mpes nin. ²⁷Napj lal japon, napj no'oveja* jinwá yupj. Napj se jamá yupj. Napj lal japon, napj velé jin lajay. Napj yus nyuc yupj; yupj napj ncapj jacoñ. ²⁸Napj lejaj lovin Dios lal patja, ne yupj ma pjü malala jis mpalas ne'aj. Leñ pjacj cüpweç' yupj napj mpes. ²⁹Mpapay ntje'aya yupj. Jupj más püné pjü jis lal. Leñ pjacj cüpweç' yupj Mpapay mpes. ³⁰Napj 'a Mpapay jin p'iyá. Nin p'iyá lijim —nin tjevele Jesús.

³¹Jesús nin tjevele na, judiopan* niswa pe natj jay la ts'is la 'ünan jupj. ³²Mpes Jesús nin tjevele yupj jis lal:

—Nun tjunucú la pülcic napj pajal 'üsüs la tjejay. Nin la tjejay Mpapay tjevele jin. ¿Cana la tjejay mpes quelel na 'ü'ná pe mpes?

³³Yupj yupj wola tjowelepj:

—Ma 'üsüs la tjejay mpes quelel 'i 'ü'nam. Jipj tjevelen malala Dios lal, mpes quelel 'i 'ü'nam. Yom p'in jipj; newa nin jipj velen jipj p'iyá Dios.

³⁴Jesús tjevele yupj lal:

—Malala tulucj napj tjevelé. Nun to'á Dios Popel. Jupj Popel vele Dios tjevelá israelpan* noypan jis lal pajal püna. Dios tjevele: 'Nun Dios jinwá gente jis lal. Jü'tú Dios mpes.' ³⁵Cupj selecj Dios Popel lovin t'üç' vele; jupj Popel tjevele israelpan noypan Dios jinwatsja yupj. Israelpan nenem, Dios jepapan lis tjiji yupj, mpes nintsja yupj. Gente p'intsja yupj. ³⁶Napj más 'üsüs yupj jis lal. Mpapay la ntjet'á napj ca jupj jos jin la mejay. Nin tjejyama nosis nt'a. ¿Tsjan mpes welé nun napj velé malala Dios lal, napj velé na napj Dios Jatjam? ³⁷Napj ma pajal 'üsüs la cüjay Mpapay liji jinwá, 'üçj ma quelel poné napj velé

napj p'iyá po'ó. ³⁸T'üç' way pajal 'üsüs lejay Mpapay liji jinwá. Ca nacj nun ma poné napj p'iyá Dios Jatjam napj velé mpes p'in. Nun 'üçj ca mponé napj Dios Jatjam napj pajal 'üsüs lejay mpes. Nun poné napj 'üsüs lejay Mpapay Dios mpes, nun ca jus nlayé Mpapay napj mpes já'asa, ca jus nlayé napj jupj mpes wa 'os —nin tjevele Jesús.

³⁹Jesús nin tjevele na, judiopan* jis jepapan niswa quelel ntji'lliñ jupj sa tül. Custjay ma polel ntji'lliñ jupj. Tjemey.

⁴⁰Niswa 'üsü na'aj po'ó tjemey, 'üsü Jordán ló jupj. Ne'aj tjemey Jesús, Juan gente bautizar* lis tjiji nt'a piüná. Ne'aj tüpü'ü. ⁴¹Ne'aj pülcj tjiquil Jesús nt'a. Yuwá javeleptsja: "Juan lovin ma pajal 'üsüs la tjiji qjuisin la 'üsüs lo jay Dios mpes tjevele jupj. Mop'iyá pjü way Juan tjevelá niná yomen po'ó, pjü t'üç' waytsja." ⁴²Pülcj topon Jesús lal ne'aj.

Jesús tüpü'ü la tjiji tepe'á.

11 ¹Yom pjaní malala jos tepyala. Jupj Lázaro lotsja. Betania mo'o pü'ütsja. Ne'aj Betania mo'o tapatja wa Lázaro to'open manas. María lotsja pjaní wa, Marta lotsja pjaní wa. ²(María niná quepan qjuis Jepa Jesús tsjom jas tjecjyo'la perfume lal. Jay pjucj ts'üil lal tjapjaca la tjiji jupj tsjom. Jupj jüpülcj Lázaro tsjyúnatsja.) ³Lázaro tsjyuna na, jupj to'open taná tjowelepj qjuis Jepa Jesús mpes: "Malala jos jipj jemica, jupj ne pajal quelel lejay jipj".

⁴Jesús tjapjaca na niná, tjevele: "Jupj malala jos mpes, la p'a ca sin mü'üsüs pajal 'üsüs Dios. Ca jus nlayejc pajal 'üsüs Dios Jatjam. Ma nin tepyala la mas jupj", nin tjevele Jesús.

⁵Jesús pajal quelel la síjitsja conas, Marta 'ots'ipj, María 'ots'ipj, Lázaro 'ots'ipj. ⁶Mop'iyá ma leñ way tjemey Jesús jupj nt'a. Newa ts'ac' mat'e tjá'asa ne'aj, tjá'asa nt'a. Jupj seletsja jupj ca 'üsüs la mijis locopyaya. ⁷Locopyaya ts'ac' mat'e na, tjevele discipulopan* jis lal:

—Mas quinam Judea mo'ó niswá, Lázaro pü'ü nt'a.

⁸Mpes Jesús discipulopan* tjowelepj jupj lal:

—Pajal nin qjuiyola jipj jay Judea mo'ó, judiopan* jis jepapan patja nt'a. Nawaja'a p'in quelel ja'ünantsja jipj pe mpes. ¿Ncu yupj patja nt'a quelel jay jipj?

⁹⁻¹⁰Jesús jis lal tjevele:

—Jyawca na, hora dóceya jyawca nin jawas. Jaw na wine, ma pojo. 'Üçj nyuca jupj, lots'ac' jyawca mpes. Püste wine p'in pojo, jupj jaw cjuwá mpes. Nin p'iyá napj lal. 'Üçj jum quinam. Jaw na jinwá napj

lal custjay. Ma malala ma palas custjay. ¹¹Nin tjevele na jupj, tjevele wa discipulopan* jis lal:

—Cupj qjuis cajamica Lázaro tjejyá. Napj ca lyá miyawú jupj, ca jas müjünsüs.

¹²Mpes discipulopan* tjowelepj qjuis Jepa lal:

—Jupj 'a tjejyá, quina wa ca mü'lü'süs jupj.

Discipulopan* ma sin tji'yüsa Jesús tjevelá, mpes nin tjowelepj.

¹³Jesús quelel véletsja Lázaro tepe'e quinam. Nin mpes jupj tjevele "tjejyá" quinam. Discipulopan* yólatsja Jesús nin quelel véletsja Lázaro nasa tjejyá p'in. ¹⁴Mpes Jesús 'üsüs way tjevele yupj jis lal:

—Lázaro tepe'e. ¹⁵Más 'üsüs ca nsem nun mpes ma tjo'os napj Lázaro nt'a, malala jostsja na. Napj ca pajal 'üsüs la mejay quinam jupj mpes, ne nun ca mponé napj nin po'ó. Nin mpes 'ücj najas ma tjo'os ne'aj jupj nt'a jupj malala jostsja na. Mas quinam jupj nt'a.

¹⁶Jesús nin tjevele na, Tomás tjevele discipulopan* p'a wa jis lal:

—Mas wa ncupj, nca'lequec jwa Jesús lal. (Tomás 'a discípulo* watsja. 'Pjaní Popa Mát'eya' lotsja wa jupj.)

¹⁷Mpes Lázaro tüpü'ü nt'a tjemey Jesús, jupj discipulopan* jis lal. Jus tjevyanta na, jupj jus nleya ts'ac' yulupjana tjejyawca quinam tepe'e Lazará. Ts'ac' yulupjana tjejyawca quinam jomwen jul tüpü'ü Lázaro jüp'üy. 'Ücj la tjajay la toc, judiopan* lajaj jinwá.

¹⁸Lázaro tüpü'ü nt'a Betania lotsja ne'aj. Ne'aj way p'in Jerusalén nt'a, pülijc patja nt'a. Tucuc' pjaní way p'in ne'aj. ¹⁹Ne'aj way p'in, mpes judiopan* pülijc tjiquil wa Jerusalén mpe yus la nuc Lázaro jüpüliçpan, Marta pjaní wa, pjaní wa María. Tjiquil yus la nuc jis pülijc tepe'e mpes. Quelel 'üsüs javeleptsja yupj jis lal, ma ca pajal nin yola yupj.

²⁰Marta jus nleya Jesús jac!. Jus nleya na, tjemey la nüjüsü. María newa wa nt'a tjá'asa. ²¹Marta tjevele Jesús lal:

—Jipj qui'á cücj, ma cüpa'istsja nquiway. ²²Newa napj selé Dios ca mya 'ayas pjü way jipj le mon.

²³Jesús tjevele jupj lal:

—Jiquiway ca niswa jas müjünsüs mpü'lüm niswá.

²⁴Marta wola tjevele:

—Napj selé jupj ca jas müjünsüs mpü'lüm niswá, nin jawas tecya'líiñ sin müjünsic na.

²⁵Jesús tjevele jupj lal:

—T'üç!. Napj p'iyá ca nin la mejay niná jiquiway mpes. Napj p'iyá ca sin müjünsü tecya'líiñ. Napj p'iyá nin lejay patjá. Napj lal japon,

lovin ca mpatjam. Yupj cya'liïn na, newa ca mpatjam. ²⁶Quina patja, napj lal japon, ma ca nca'liïn yupj lovin. ¿Min pyon jipj niná? —nin la tji'yüya Jesús.

²⁷Marta tjevele:

—Napj pyon. Napj pyon jipj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Jipj Dios Jatjam. Püna Dios nin tjevele jipj nosis nt'a ca ncuwim.

²⁸Marta nin tjevele na, wo nt'a tjemey niswá. Tjevele ncuwim jüpülicj María. Jupj way lal p'in tjevele. Tjevele:

—Nasa tjac' sin 'yüsa la sijá. Jupj la tjemyona jipj ca mim jupj nt'a.

²⁹María niná tjapjaca na, leñi way jas nisa, tjemey Jesús nt'a. ³⁰Jesús ma ne'as tjac' pülicj patja nt'a custjay. Newa Marta la nüjüsü nt'a tjá'asa jupj. ³¹María tjemey na, judiopan* nepenowá newa wo nt'a tyatja cüiway tepe'e mpes. Yupj jus tjunuc jas nisa, leñi way tjemey. Ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin la tjihi. Yolatsja jupj tjemey jüpülicj toc pü'lü nt'a lo puyus ca nacj. Mpes cjüil tjiil yupj.

³²María ne'as tjemey Jesús nt'a. Jus tjinyuca na, María palá nipi'tje jupj wolap'aá. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Jipj qui'lá cücj, ma cüpa'istsja mpülicj.

³³Jesús jus tjinyuca María pajal li piyutsja. Tjinyuca wa judiopan* María lal tjiquil pajal la puyuptsja wa yupj. Nin tjinyuca na, pajal 'aplilila way tepyala Jesús. Pajal jola tepyala jupj. ³⁴Jis la tji'yüya yupj jis lal:

—¿Ca'aj tüpüntüpj jupj jüp'üy?

—Was, jus nlayers —tjowelepj yupj.

³⁵Jesús la tipiya wa. ³⁶Mpes judiopan* nepenowá tjowelepj:

—T'üic' way quelel la tjíjitsja Lázaro.

³⁷Nepena yupj sin popa wa tjowelepj:

—Jesús tji'yü'sa la tjihi ma nyucá. ¿Ncu ma polel tji'yü'sa la tjihi wa Lázaro, ma lo mas?

³⁸Niswá pajal jola tepyala Jesús. Lázaro jüp'üy tüpü'ü nt'a tjac' quinam. 'Amá jul, neven nt'a, pü'lütsja jupj. Pe püné jun tapá já'asatsja jun vilicj nt'a. ³⁹Jesús tjevele:

—Na'aj jas tentené pwen.

Marta ne'aj já'asatsja. Tepe'e jüpülicj waysja jupj. Tjevele Qjuis Jepa Jesús lal:

—Pajal malala cjumsu quinam. Ts'ac' yulupjánatsja tepe'e nas.

⁴⁰Jesús tjevele jupj lal:

—Quina ca jus nlayers Dios pajal 'üsüs. Niná nasa tjevelé jipj lal. Jipj pyon napj lal, ca jus nlayers Dios pajal 'üsüs —nin tjevele jipj.

⁴¹Mpes na'aj jas tentené quinam pwen, jun cjol tepyala. Nin la tajay na, Jesús tjevele Popay Dios lal. Jay la p'a'a tjinyuca, tjevele:

—Wü'lis, Mpapay, jipj lal. Napj tjevelé na jipj lal, jipj ntje'an najastsjé. ⁴²Napj selé lovin pjoc' napj velé na jipj lal. La p'a pülicj quiá jatja, ma salejepj niná. Nin mpes 'üçj jis la pjac tjevelé jipj lal. Mpes ca mponecj jipj nin tjejyam —nin tjevele Jesús.

⁴³Tecyawaja tjevele na Popay Dios lal, Jesús yumüçj tjevele:

—Lázaro, pje'á was 'amá jul mpe.

⁴⁴Mpes jupj tjac!, tepe'etsjé. Niswa nyucunú quinam. Newa jun tapá jas tjüvü'üntsja jupj. Pü'lü'l p'a wa jay tsupaptsja jupj. Mpes Jesús ne'aj jatja jis lal tjevele:

—Jas 'osocté, 'üçj mim jupj.

⁴⁵Judiopan* nepenowá María lal tjil ne'aj, mpes tjunuc wa Jesús la tijjá. Tjunuc na niná, yupj sin popa pajal pülicj topon Jesús lal.

⁴⁶Nepena yupj sin popa ma topon lovin. Más ts'a 'in jis tepyala Jesús nin la tijií mpes. Majisastsja pülicj japon Jesús lal. Mpes fariseopan* nt'a tjil, yupj jis lal tjowelepj Jesús la tijjá. ⁴⁷Mpes sacerdote* noypán 'a jis tjimyula fariseopan jis lal. 'A jis tjimyula na, yuwá jis la tjü'üy:

Lázaro nyucunú tepyala, pje'á tjac!. (San Juan 11.44)

—¿Tsjan ca la mijicj cupj? Yom niná pajal la pülicj pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes sin 'yusa la siji Dios jas tjejyama cupj. ⁴⁸Cupj ma polel 'yayacj newa nin liji Jesús. Cupj 'yayacj Jesús nin liji, ca pjü mponecj cupj niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas qjuis capj la p'acj. Yupj ca mvelecj Jesús judiopan* jis Jepa. La mpa'nacj ca romanopan* jis jepapan jis lal. Nin lajay nampa, romanopan ca ncul, ca pjü malala la mijicj cupj jyü'tüçj nt'a. Ca mvelecj wa cupj ma polel jyü'tüçj cupj qjuis gentá —nin tjowelepj yupj.

⁴⁹Pjaní ne'aj yupj sin popa, Caifás lotsja cupj. Año niná cupj sacerdote* más pünetsja. Cupj tjevele yupj jis lal ne'aj:

—Nun ma nusin 'yusa jas tüpwes. ⁵⁰Nun ma jus nlayé más 'üçj cupj mpes Jesús mpa'is, ma ca judiopan* pjü nca'líñ.

⁵¹Niná cupj tjevele, cupj jola jin tuluctsja. Dios jola jin tjevele. Caifás sacerdote* más pünetsja nin tepyala na, mpes Dios cus tjemey 'ya'sa 'üçj lo veles tsjan ca mpalas Jesús lal. Nin mpes t'üçj tjevele Jesús ca mpa'is judiopan* mpes. ⁵²Pjü mpes wa tepe'e Jesús, judiopan mpes p'in tulucj. Jesús tepe'e, 'a jis mulus pjü way Dios ts'uyupj. Pjü Dios ts'uyupj, pjü jun talá patja, pjü jis pülicpan la tiji cupj.

⁵³Nin jawas nepé judiopan* jis jepapan nin tjowelepj 'oyn la qjuijicj cü'ü'nacj Jesús. ⁵⁴Nin mpes Jesús ma tjuwine quinam pülicj patja nt'a, judiopan tapatja nt'a. Tjemey cupj Jerusalén mpe. Efraín mo'o tjemey. Pjaní way patja ne'aj 'in. Ne'aj p'intsja wa cjuwá nt'a. Ne'aj tüpü'ü Jesús cupj discipulopan* jis lal.

⁵⁵Nasa quelel fiesta p'a wa lajaytsja judiopan*. "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" * nin lotsja fiesta niná. Mwalá way p'in, judiopan pülicj tjin Jerusalén nt'a yupj pjaní pjaní pájtatsja mpe. Judiopan püna la tajay jin p'iyá la tajay wa, salá jinwá jis la pal Dios lal. Ma nin la qjuijicj niná, ma polel fiesta la cüjajtsja yupj. ⁵⁶Yupj la tapaltsja Jesús ne'aj, Jerusalén mo'ó. Ma jus tjunuc, mpes yuwá tjowelepj Jesús po'ló, 'a jis tijimyula na Dios wo* nt'a. Tjowelepj: "Jesús ma ncuwim ca nacj fiesta nt'a". ⁵⁷Sacerdote* noypan la pal watsja Jesús. Nin p'iyatsja fariseopan*. Yupj tjüütütj judiopan ca jis wala mvelecj ca'aj já'asa Jesús, yupj jus nlay na p'in. Quelel salejeptsja 'üçj jis la winin jis la tjinil Jesús, cus la tül.

Quepj pjaní 'üsüs la tiji Jesús lal.

(Mateo 26.6-13; Marcos 14.3-9)

12 ¹Ts'ac' sésiya faltar custjay, fiesta mpes Jerusalén nt'a, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" * ló. Jesús jama watsja fiesta nt'a.

Mpes Betania ne'as tjemey jupj, locopyaya quelel jámatsja Jerusalén mo'ó. Betania nt'a tüpü'ü Lázaro. 'In lacasana Lázaro malala jos tepyala, tepe'e. Jesús jas tjiyünsa la tiji jupj, nyucunú tepyala niswá. ²Mpes Jesús tjac' na Betania nt'a, Lázaro 'a jis tji myula jupj jomicapan pülicj Jesús mpes, jis tja'ayapj tjalá.

Jesús tjá'asa, tjelyaja jomicapan jis lal. Marta se 'áyatsja jis la las. Lázaro pjaní wa ne'aj já'asa, lyájatsja Jesús lal, la p'a jis lal wa. ³María Lázaro jüpülicj watsja. Jupj quelel 'üsüs líjitsja wa Jesús mpes. Nin mpes newa jalatsja na, Jesús tsjom perfume jas tjecjyo'la. Püné jas tjecjyo'la jupj, libra pjaní mpes jas tjecjyo'la. Perfume niná t'üç' way nardo* p'in waytsja jupj. Pajal 'üsüs cjúmsutsja, pajal pülicj jaylactsja jupj. Tsjom jas tji'lits'a na perfume mpes, María jas tjicjyücia jay ts'üil mpes. Wo jas tüpwes 'üsüs tjucjumsu perfume mpes.

⁴Jesús discipulopan* ne'aj jatja watsja. Yupj sin popa pjaní Judas Iscariote lotsja jupj. Simón jatjam waytsja jupj. Judas p'iyá malala la tiji Jesús lal. P'a tjejyawca na jis capj tjepl'ya'sa Jesús enemigopan jis la tji'lil jupj. Judas tjevele:

5—Malala pjü t'yu jupj. ¿Tsjan mpes ma vender la tiji? T'emel t'üçj así 'yáyatsja t'emel cjuwá mpes. Pajal pülicj jaylacj ca naactsja perfumas. Yom año pjaní tsji' liji jaylacj ca naactsja jupj.

6Nin tjevele jupj, mop'in ma t'üç' nin jólatsja t'emel cjuwá witjacj mpes. Jupj p'iyá jostsja t'emel. Pecj waytsja jupj. Judas jyámatsja t'emel pjü discipulopan* yuts'a'lá, Jesús juts'a'lá wa. Yupj jis t'emel tüpweca neneyawá. ⁷Jesús tjevele Judas lal:

—Po ma cus tjeve'le jupj. Jupj selé napj ca ma pats', mpes nin la tiji. Custjay t'üçj nin liji na napj mpes, quelel nin liji jupj. ⁸T'emel cjuwá jis lal ca mpatjaqué nun lovin. Napj ma ca mpü'üs nun jis lal lovin.

Sacerdote noypan quelel wa ja'ünantsja Lazará.

⁹Judiopan* pajal pülicj jus nlay Jesús Betania nt'a tjá'asa, mpes ne'aj tji'l jus tjunuc. Tji'l wa jus la nuc Lazará. Lázaro p'iyá tepe'e nawaja'a. Locopyaya Jesús jas tjiyünsa jupj, nyucunú tepyala niswá, mpes pülicj quelel sa nuctsja jupj. ¹⁰Nin mpes sacerdote* noypan yuwá nin tjowelepj 'onin t'üçj cü'lü'nacj wa Lazará. ¹¹Judiopan pülicj ma quelel japontsja quinam sacerdote noypan jis lal. Quelel sa coöntsja Jesús. Jupj pajal 'üsüs la tiji Lázaro mpes, ne pajal pülicj topon Jesús lal quinam.

Pajal pülcj tjal la nyüjüsüüñ Jesús, Jerusalén nt'a tjemey na.

(*Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40*)

12 Ya pajal pülcj jus nlay Jesús jactsa Jerusalén nt'a. Yas way tjiquil fiesta lajay Jerusalén nt'a, fiesta “Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey”* ló. **13** Mpes tjal la müjüsüüñ Jesús jümücj nt'a. La nyüjüsüüñ jepa püné jinwá. Manaca pjwel jatatsja pajal 'ücj jisastsja mpes. La tupuyupj:

—'Üsüs pjac tjowelé Jesús po'ó.

Dios pajal 'üsüs ca la mijis jupj mpes. Dios mpes vele jupj, Dios ne cupj qjuis Jepa Püné.

Dios pajal 'üsüs liji israelpan* jis Jepa lal

—nin tjowelepj Jesús po'ó.

14 Jerusalén mo'o jámatsja na, Jesús soysoy la tepyala, jus tjinyuca. Casá tjá'asa tjemey. Dios Popel nin véletsja nin ca la mijis Jesús. Ninana tjevelá Dios Popel:

15 “Po ma locj tjejá nun, Jerusalén mo'o potjaqué.

Nun jis jepa ca ncuwim.

Soysoy casá ca ma'ajam, ncuwim.”

16 Nin tepyala na, Jesús discipulopan* ma sin tji'yüsa Dios Popel tjevele jin tepyala. Locopyaya Jesús tepe'e, niswa jas tjiyyünsa, tüpü'lü. Dios pajal püné la tjihi Jesús. Niná pjü tepyala na, discipulopan yola tepyala Dios Popel nin tjevele nin ca mpalas jupj jas tjejyama lal. Yola tepyala nin p'iyá la tjaxay Jesús lal, Jerusalén mo'o tjac' na.

17 Pülcj Jesús lal tjelejeñ püna p'in, Lázaro niswa tüpü'lü la tjihi na. Yupj tjunuc, tjejjyacañ wa Jesús tjevele ncuwim Lazará 'amá jul mpe. Tjunuc Lázaro nyucunú tepyala niswá, pje'á tjac!. Yupj tjunuc mpes, tjejjyacañ mpes wa, lovin la p'a jis wala javelepj watsja niná tepyalá.

18 Javeleptsja mpes, pajal pülcj jus nlay Jesús pajal 'üsüs la tjihi, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin mpes ca jus cülayecj Dios jas tjejyama jupj. Mpes tjal la nyüjüsüüñ Jesús, Jerusalén nt'a jactsa na. **19** Fariseopan* ts'a 'intsja pajal pülcj tjal la nyüjüsüüñ. Yuwá tjowelepj:

—Pjü quelel lijictsja ma la tjiijcj cupj lovin. Más pülcj jupj lal japon quinam. Pjü way quelel sa coñ Jesús.

Jesús tjevele jupj pe'e jos Dios, ca gente 'ücj mpatjam.

20 Lovin pülcj tjal fiesta niná nt'a, pjü año na. Tjal Dios wo* nt'a Jerusalén nt'a. Tjal la veles Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Fiesta nt'a tjal wa griegopan* nepenowá, judiopan* tulucj. **21** Griegopan Jesús quelel

sa nuctsja, jupj lal la veles. Mpes tjil Felipe nt'a. (Jesús discípulo* watsja Felipá. Betsaida mpe 'eseptsja jupj, Galilea mpe se jütütj nt'a.) Griegopan tjowelepj Felipe lal:

—Jesús quelel si nucucj.

²²Mpes Felipe tjemey, Andrés lal tjevele niná. Manas tjil Jesús nt'a, jupj lal tjowelepj griegopan* quelel sa nuctsja jupj. ²³Jesús yupj jis lal tjevele:

—Leñ way Dios ca gente sin mü'üsüs la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné. Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. ²⁴T'iic! way ma pats' ca napj. Ma ni pü'lí, nasapj ca mpü'üs. Ni pü'lí, pajal pülticj ca mpatjam napj lal. Nin ca nsem setel sine jin p'iyá. Setel pjaní sine popé pajal pülticj vyala. ²⁵Nepénowa po quelel patja nosis nt'a. Ma jisas malala se palá, mpes ma polel lajay Dios jos jin. Yupj ma ca polel mpatjam Dios lal. Nepénowa ma nin yola ncu ca mpatjam nosis nt'a. 'Ücj wa cya'liñ Dios jos jin lajay mpes. Nin mpes yupj ca mpatjam wa lovin Dios lal. Nin lovin. ²⁶Najas napj mpes tsji' lajay nin p'iyá lajay napj lejay jinwá. Nin lajay niná, napj nomozopan ca nsem yupj. Napj ca mpü'üs nt'a, ne'aj ca mpatjam wa namozopan. Napj mpes tsji' lajay, Mpapay ca mveles wa yupj 'üsüs.

²⁷"Pajal 'aplilila way napj quinam. Newa ma ca mvelé Mpapay lal: 'Ncapj tjemey' sa ma ma 'ü'nacj'. Tjacuwis malala la pal napj, la mas napj. Nin mpes tjacuwis nosis nt'a. ²⁸Jesús Popay lal tjevele:

—Mpapay, pjü sin tjü'lüsüs lis mijin jipj pajal 'üsüs, pajal püné wa.

Tjevele na niná, tsjun po'o nepé vele tjapjaca niná: "Nasa sin tji'yüsa la tjejay napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Nin ca la mejay niswá." ²⁹Pajal pülticj ne'aj tyatja Jesús tjá'asa nt'a. Tjepjyacañ wa tsjun mpe tjevele. Mop'in ma jus nlay tsjan niná yupj tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj t'i'ilä pjac tjepjyacañ. Nepénowa tjowelepj:

—Ángel* nepé tjevele Jesús lal.

³⁰Mpes Jesús jis lal tjevele:

—Tsjun mpe vele tjapjaca, napj mpes tjapjaca tulucj. Napj selé Mpapay pjoca. Nun mpes vele tjapjaca tsjun nepé, ca nun mponé napj mpes. ³¹Leñ way ca malala jis mpalas gentas, malala la tjaxay mpes. Quina diablo* jyü'ta nosis nt'a. Malala ca mpalas wa jupj. Leñ way Dios na'laj ca la nts'iyas jupj, ma müjü'lüs diablú. ³²Napj ca pajal 'üsüs la mejay gente mpes. Niyom ca nin müjünsicj, campanya ca ma valacj napj. Nin tepyala na, napj pjü gente ca jis capj mp'acj mponecj napj mpes —nin tjevele Jesús.

³³Jupj nin tjevele sin 'yüsa la mijis nin ca la mijicj mpa'is. ³⁴Jupj tjevele tjepjyacañ pajal nin yólatsja jupj tjevele mpes. Tjowelepj:

—Dios Popel vele Jepa Püné Dios se jamá qjuis capj la p'acj lovin ca mpü'üm jupj. Ninana selecj cupj. Jipj velen jipj p'iyá niná Jepa Püné Dios jas tjejyamá, mop'in velen wa yupj campanya ca mvalacj jipj, mya pats' ca. Jipj tulucj ca nacj Jepa niná Dios se jamá. ¿Pjacj ne jipj?

³⁵Jesús tjevele yupj jis lal:

—Tsjicj way p'in ca mpü'üs nun lal. Napj jaw jinwá nun mpes. Nusin 'yüsa lejay Dios mpes. Napj nun lal pü'üs na, nusin tjü'lüsüs nun. Ma nusin 'yüsa napj mpes, lovin ma ca jus nlayé 'onin 'üçj la püt'üs Dios lal. Ma nusin 'üsam, püste nt'a lowiqué jinwá. Püste nt'a wine, ma selé ca'aj jama jupj. ³⁶Napj nun jis lal pü'üs na, topóné nun napj nin po'ó. Napj po'o poné, jaw tsjictjacj jinwá ca nsem nun. 'Üçj ca nusin mü'üsüs Dios mpes.

Jesús nin tjevele na, tjemey. Yupj ma polel jus la nuc nt'a tjemey jupj.

**Judiopan ma topón Jesúsniná Yomen Dios
tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj.**

³⁷Jesús pajal pülicj 'üsüs la tji si la 'üsüs jis la jay Dios jas tjejyama jupj. Yupj tjunuc pajal 'üsüs la tji. Newa ma topón jupj lal. ³⁸Mpes nin tepyala Isaías tjevelá püná Dios mpes. Isaías profétatsja* jupj. Ninana jupj tjevele Dios lal:

“Yupj ma topón cupj tjevelecj jipj mpes.

Ma wa jus nlay tsjan mpes pajal 'üsüs lejay jipj.”

³⁹Isaías tjevele wa tsjan jis tepyala ma quelel japontsja mpes. Tjevele:

⁴⁰“Dios yun tulucj jinwá lis tji yuj,

mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

Jupj lis tji yuj ma polel jisasa tsjan 'üsüs,

mpes ma t'ic' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs

jis mpalas Dios lal.”

⁴¹Niná Isaías tepyaca Jesús po'ó. Jesús nosis nt'a cuwis secj p'in, Isaías jus tjinyuca. Jus tjinyuca jupj pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes nin tjevele Jesús po'ó.

⁴²Judiopan* jis jepapan pülicj ma topón Jesús lal, mop'in nin, yupj sin popa pülicj topón jupj lal. Newa ma quelel javeleptsja nasa topón yupj. Lacj jeyaptsja fariseopan* jis lal. Fariseopan ma jisastsja judiopan

jis la veles Jesúus niná Yomen Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj. Fariseopan tjowelepj judío ninana cüveles Jesúus po'ó, yupj ca müjü'tücj yupj lovin ma polel ncuwim ne'aj judiopan 'a si mulú nt'a. Nin mpes lacj jeyaptsja. ⁴³Malálatsja ma quelel javeleptsja nasa topón Jesúus lal. Yupj po jisastsja la p'a 'üsüs yola yupj mpes. Ma pajal nin yólatsja ncu Dios 'üsüs jólatsja yupj mpes.

Jesúus lal ma pyona, Popay lal 'a ma wa pyona.

⁴⁴Jesúus pajal yüümücj tjevele ne'aj tjtatja jis walap'a!á:

—Napj lal pyona, ma pyona napj lal p'in. Pyona wa napj nin tjejyama lal. ⁴⁵Nus nyuca, si nucú wa nin tjejyamá. ⁴⁶Napj tjacuwis nosis casalá, ca jyawca jinwá nsem napj gente pjü way mpes. Dios mpes sin 'yüsa lejay. Napj lal japon, ca sin mü'lüsüis Dios po'ó. Püste lyawuü jinwá tulucj yupj.

⁴⁷"Nepénowa napj velé pjyacañ, newa ma nin lajay napj velé jin. Napj p'iyá ma ca mvelé yupj malala la tjaxay. Jis capj la tül mpes tjacuwis tulucj. Napj nosis nt'a tjacuwis jis capj la p'acj gentas, 'ücj jis la patj Dios lal. ⁴⁸La p'a ca mveles malala la tjaxay yupj, yupj ne ma quelel la najay, ma wa jisas napj velé. Pjü way napj tjevelé nin ca mveles yupj malala la tjaxay. Nin ca nsem nin jawas tecya'lín sin müjünsücj na. ⁴⁹Napj lovin vele secj napj nola jin. Mpapay nin tjejyama, ntijjütüta tsjan la veles, ne nin tjevelé napj. ⁵⁰Napj selé yupj tjevele mpes gente ca jus nlayecj 'onin nyuca 'ücj lo püt'üs yupj lal lovin. Mpes pjü way Mpapay vele napj lal, niná pjü way nin p'iyá velé napj —nin tjevele Jesúus.

Discipulopan ca yola nsem yupj p'iyá tsjictjacj.

13 ¹Leñ way ca fiesta la mijictsjá yupj, fiesta "Dios Quis Capa Nipj Tjemey" * ló. Jesúus seletsja quina ca mim nosis mpe, Popay nt'a ca mim niswá. Lovin quelel lis tjiji yupj lal japon, nosis nt'a tapatjá. Jesúus tüpü'ü na nosis nt'a, lovin quelel la síjitsja pajal.

²Nasa quelel t'yaja na, Jesúus discipulopan* jis lal tjá'asa lo las. Judas Iscariote pjaní wa ne'aj já'asatsja. Simón jatjam waytsja yupj, Judas. Jupj nasa quelel jis capj p'yá'satsja Jesúus enemigopan 'ücj la tjilil Jesúus. Diablo* nin la tjiji Judas nin jólatsja yupj. ³Jesúus seletsja yupj Popay tje'yaya yupj p'iyá 'ücj lo jay pjü. T'üç' way pjü 'ücj la tjiji Jesúus. Seletsja wa Dios mpe tjac!, seletsja wa ne niswa Dios nt'a ca mim. ⁴Mop'in mozo jinwá la tjiji yupj. Jas nisa yupj tjelyaja mpe,

jas quip pje'apa jas tji'ipje. Pü'lül wolapé tjevyala, mozo liji jinwá.
 5 Locopyaya 'üsú mo'o t'yu trasto mo'ó, jupj discipulopan jis tsjam sin la patsj. Pjaní pjaní jis tsjam sin tepe'e. Pü'lül jupj wolapé tjevyala mpe jis tsjam tjapaja la tiji jupj.

6 Tjac' wa Simón Pedro nt'a, jupj tsjom sin la patsj. Tjac' na, Simón Pedro Jesús lal la tji'yüya:

—¿Ncu napj ntsjam ca jas mpa'in jipj? Jipj napj Nejepa. Ma najas jipj nin lejay napj mpes.

7 Jesús jupj lal tjevele:

—Po quina ma jin 'yüsa tsjan mpes nin lejay napj. P'a jyawca na ca jin mü'üsüs.

8 Pedro tjevele:

—Loving ma ca ntsjam jas mpa'in.

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj ma pjü salá way la 'ejay jipj, jipj ma polel ncapj cyoñ.

9 Mpes Simón Pedro tjevele Jesús lal:

—Pajal quelel cyapj cyoñ jipj. Mpes ma najas ntsjam p'in mpa'in. Nin tepe'e namas, nay pjucj 'ots'ipj.

10 Jesús tjevele jupj lal:

—'Ücj tsjyam way p'in jas la patsj quinam. Tja'as'üm na, salá way jipj. Ma jyas la 'as'üs niswá. Tjuwin mpes tsjyam way p'in te. Tsjyam jas tepyatsj na, p'yüy jas tüpwes salá way. Nun salá way jinwá quinam Dios lal. Jupj ma nin jola quinam nun malala la tjiüjí. Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal —nin tjevele Jesús.

11 Jesús seletsja pjacj ca jis lal ncuwim jupj enemigopan jis la tjilil jupj. Nin mpes nin tjevele: "Mop'in ma nun pjü way salá jinwá Dios lal".

12 Tecyawaja na sin tepe'e jis tsjam, jas quip pje'apa jas tütü'i'pe niswá, 'etjele niswá. 'Etjele na, yupj jis lal tjevele:

—Napj sin tepyatsj quinam nutsjom. ¿Ncu jus nlayé tsjan nusin tji'yüsa la tjejay nin la tjejay na? 13 Nun welé napj nusin 'yüsa la sejay, welé wa napj nun jis Jepa. 'Ücj niná nin welé na. T'üç! way niná napj niná. 14 Püné napj nun lal. Napj nun jis Jepa, nusin 'yüsa wa lejay; así nin napj nusin tepyatsj nutsjom. Napj nun jis mozo jinwá nin la tjejay napj. Mpes solejé más 'üçj nun pajal 'üsüs lojí nunwa mpes, mozopan jinwá. Tsjictjacj way nun pjü. 15 Napj nin la tjejay mpes nun ca jus nlayé más 'üçj ca nin p'iyá la müjí napj la tjejay jin p'iyá. 16 'Ücj nin lejay napj, 'üçj wa nin lojí nun. T'üç! niná. Nun más noypan tulucj napj lal. Mozo más püné tulucj jupj patrón lal. Auxiliar más

püné tulucj jyü'ta lal. ¹⁷Nun jus nlayé quinam más 'ücj lovin nin lojí nunwá. Nin lojí lovin, ca 'üsüs nujisas nsem —nin tjevele Jesús yupj discipulopan* jis lal.

Jesús tjevele ca yupj popa pjaní malala la mijis yupj lal.

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

18 Jesú斯 tjevele wa yupj jis lal:

—Pjü nun mpes tulucj nin velé niná. Napj selé nun popa pjaní ma ca nin la mijis napj tjevelé. Napj la nu t'ya nun ca tsji' la müjí napj mpes. Napj pajal 'üsüs nujus nyuc pjü. Napj selé ca nin mpalas Dios Popel vele jin. Vele: ‘Najamica napj lal lyájatsja, po quelel malala la niji quinam’. Nin ca nsem, ca nin mpalas yupj Popel vele jin. ¹⁹Quina velé nun jis lal nin ca mpalas. Nin tepyala tulucj custjay. P'a jawas ca mpalas. Mpes nin tepyala na napj tjevelé, newa ca mponé nun napj Dios Jatjam.

²⁰”Napj ca nusin majam tsji' la müjí napj mpes. La p'a wa sin majam wa ca, tsji' la mijicj wa ca napj mpes. Jil na napj mpes, nepénowa yupj jil nt'a ca 'ücj jisas nsem yupj tjiquil. 'Ücj jisas yupj tjiquil, t'üç' way 'ücj jisas wa napj mpes, napj p'iyá tjacuwis jinwá. 'Ücj jisas napj tjacuwis, 'ücj jisas wa Dios mpes, yupj p'iyá tjac' jinwá. Jupj nin tjejyama napj —tjevele Jesús.

²¹ T'üç' nin tjevele na Jesús, 'aplilila waytsja pajal. Jupj seletsja tsjan ca mpalas, mpes niná tjevele yupj jis walap'a'á:

—Nun popa pjaní malala nyuca la mijis napj lal. Jupj ca jis lal ncuwim napj enemigopan, ca yupj ma tjililiñ. T'üç' way ca nin mpalas.

²²Nin tjevele na, discipulopan* yuwá yus tjunuc. Pues ma salejeptsja pjacj mpes tjevele Jesús. ²³Discípulo pjaní Jesús lal tjá'asa. Jesús pajal quelel líjitsja yupj. ²⁴Mpes Simón Pedro la seña tjevele niná discípulo lal la 'yüya nucus pjacj mpes nin tjevele Jesús. ²⁵Mpes discípulo niná más 'in jun 'asas tjemey Jesús nt'a, la tji'yüya:

—¿Pjacj mpes velen?

26 Jesú斯 yupj lal tjevele:

—Pan tsjicj way caldas mo'o ts'yuc, 'ya lyaja yupj; napj yupj po'ó velé.

Mpes Jesús pan tsjicj way 'in tjelepta, caldas mo'o ts'yuca, tje'yaya nlajas Judas. Judas Simón Iscariote jatjam waytsja. ²⁷Judas nt'ya na pansas, leñ way Satanás* yupj jos mo'o tjemey. (Satanás diablo* yupj. Lapanen jis jepa yupj.) Jesús seletsja tsjan ca la mijis Judas quinam, mpes Judas lal tjevele:

—Niná jipj quelel lejay, más 'in leñ way la mijin jipj.

²⁸P'a wa Jesús lal tjatjá ma sin tji'yüsa tsjan mpes nin tjevele jupj. ²⁹Judas t'emet jyámatsja pjü discipulopan* yuts'a'lá, Jesús juts'a'lá wa. Mpес discipulopan nepénowa yólatsja Jesús nin tjevele jupj lal: "Jutja, jaylacj la mijin cupj qjuisas fiesta mpes nlajacj". Nepénowa yólatsja jupj tjevele: "Jutja, jis ma'ayan niná gente jis t'emet cjuwá mpes". Nin yólatsja yupj. Ma nin tjevele Jesús. Discipulopan ma sin 'yüsatsja la p'in. ³⁰Judas nt'ya na pan tsjicj way Jesús tje'yayá, leñ way tjemey jupj. Püstetsja.

³¹Judas tjemey na, Jesús tjevele:

—Napj p'iyá niná Yomen Dios jas tjejyamá. Quina gente ca nucucj ca 'üsüs la mejay napj. Napj lejay mpes ca jus nlayersj wa Dios pajal 'üsüs, pajal püné. ³²Napj nin lejay gente jus nlayersj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Nin mpes wa Dios p'iyá ca sin 'yüsä la mijis napj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Leñ way ca nin la mijis jupj —nin tjevele Jesús.

Jesús yupj jis lal tjevele jupj ca mim quinam.

³³Niná tjevele wa:

—Tsjicj way p'in ca mo'os nun lal quinam, nun napj tsjictjacj jinwá. Nun pajal ca quelel nus nucú. Nun ca jisas nsem napj ca nucopj mp'acj. Nin p'in, nun ma polel lowú napj jum nt'a. Nin tjevelé judiopan* jis jepapan jis lal; quina nin wa velé nun jis lal. ³⁴Mpes quina ca nu jyütütj tsjan la müjí, nenem 'a seyasa way. Ninana nu jyütütj: nunwa quelel la tjüjí nun. Napj quelel la nutjejay jinwá, najas nin p'iyá quelel la sojí nunwá. ³⁵Nun lovin quelel la sojí nunwá, pjü ca jus nlayersj nun napj discipulopan*. Ca jus nlayersj nusin tji'yüsa napj mpes —nin tjevele Jesús.

³⁶Simón Pedro la tji'yüya Jesús lal:

—¿Ca'aj mim jipj?

Jesús jupj lal tjevele:

—Napj jum nt'a jipj ma polel ncapj cyoñ quinam. P'a jyawca na ca ncapj ncoñcon ne'aj, napj jum nt'a.

³⁷Pedro tjevele jupj lal:

—¿Tsjan mpes ma polel cyapj cyoñ quinam napj? 'Ücj napj lal ni pü'lí jipj mpes.

³⁸Jesús jupj lal tjevele:

—T'üç' tulucj 'üçj jipj lal jipj 'i pü'lí napj mpes. Castlyaj la puyú secj p'in yacjaj, la con ca mvelen jipj ma nus nyuc. T'üç' niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

Jesús mpes p'in 'ücj ca nlaca Dios nt'a.

14

¹ Jesúste tjevele jupj discipulopan* jis lal:

—Po ma pajal nin nujola t'as napj ca mis mpes. Nasa topóné Dios pajal 'üsüs liji nun mpes. Nin p'iyá mponé wa napj pajal 'üsüs lejay nun mpes. ²Mpapay wo pajal püné, pajal la püné ne'aj, pülicj ne'aj mpatjam. Napj ne'aj ca mis 'ücj la mejay ne'aj, nun 'ücj mpatjaqué nt'a. T'ücj way. Ma t'ücj nacj, ca cüveletsja niná t'ücj tulucj. ³Napj ca mis 'ücj la mejay nun mpatjaqué nt'a. T'ücj way ca nin la mejay. Niswa ca ncuwis, ne ca nun jis lal mis napj lal mpatjaqué. Mpés napj pü'lüs nt'a ne'aj wa ca mpatjaqué nun lovin. ⁴Nun solejé 'onin ne 'ücj lowú napj jum nt'a.

⁵ Tomás tjevele Jesúste lal:

—Ma selecj ca'aj jay jipj. Mpés ma wa selecj 'oyn nyuca ne'as la winin.

⁶ Jesúste tjevele Tomás lal:

—Napj mpes p'iyá ca ne'as jay ne'aj, Dios nt'a. Napj mpes p'iyá ca nusin mü'üsüs t'ücj way Dios po'ó. Napj mpes p'iyá ca jipj mpü'üm jupj lal. Napj mpes way p'in 'ücj la winin Mpapay nt'a. Ma polel la winin jupj nt'a p'a 'isin.

⁷ Jesúste tjevele wa pjü jupj discipulopan* jis lal:

—Nun jus cülayé pjacj ne napj, ca jus cülayé wa pjacj Mpapay. Quina t'ücj way solejé pjacj Mpapay, jus tjunucú wa jupj quinam.

⁸ Felipe tjevele jupj lal:

—Qjuis ma'ayan jus nucucj Pyapay. Ninana qjuisas p'in.

⁹ Jesúste jupj lal tjevele:

—Pajal püs tüpü'üs nun jis lal. ¿Ncu ma jus nlauen pjacj ne napj? Nun popa nus tjinyuca na, nasa jus tjinyuca wa Mpapay. ¿Tsjan mpes velen: 'Qjuis ma'ayan nucucj Pyapay?' ¹⁰ ¿Ncu ma pyon Mpapay napj mpes já'asa? ¿Ncu ma pyon napj Mpapay mpes 'os wa? Nin p'iyá ncupj. Napj tjevelé nun lal, ma napj nola jin tjevelé. Mpapay najas mo'o pü'lü. Jupj tsji' liji jupj jos jinwá napj mpes. ¹¹ Najas mponé niná napj velé. Napj Mpapay mpes 'os. Mpapay napj mpes já'asa wa. Nun ma poné napj nin tjevelé mpes p'in, más 'ücj ca mponé napj pajal 'üsüs way lejay mpes. Mpapay Dios liji jinwá 'üsüs lejay napj.

¹² "Napj mpes pyona, nin p'iyá ca la mijis napj lejay jin p'iyá. T'ücj niná. Más 'in 'üsüs ca la mijis wa napj la tjejay lal. Napj ca mis mpü'üs Mpapay nt'a, mpes 'ücj ca 'üsüs la mijis. ¹³ Napj ca pjü la mejay nun lo moná napj lal, nun lo moná na napj mpes. Nin ca la mejay la p'a

sin mü'üsüs la mejay Mpapay pajal 'üsüs, pajal püné. ¹⁴Pjü 'ücj lo moná napj lal, napj mpes lo moná na. Napj mpes lo moná, pjü ca la mejay —nin tjevele Jesús jupj discipulopan* jis lal.

Jesús tjevele jupj ca jas majamas Dios Cjües.

15 Jesú斯 tjevele wa yupj jis lal:

—Nun quelel la nojí, napj nu tjijyütütj jin ca la müjí nun. ¹⁶Napj p'iyá ca la mon Mpapay lal jupj ca p'a wa jas majamas nucopj la p'acj. Mpes nin ca la mijis Mpapay. P'a wa ca ncuwim nun nt'a nucopj la p'acj. Nucopj ncoñcos lovin. ¹⁷Ninana Dios Cjües jupj. Jupj gente sin 'yüsa liji t'üç' way Dios po'ó. Dios ma jisas ma polel jis la ta'es Dios Cjües yupj jisas mo'ó. Yupj ma jus nlay jupj já'asa. Ma salejepj pjacj jupj, mpes nin. Nun solejé cana Dios Cjües. Jupj nun jis lal pü'lü, ne jupj ca mpü'üm nujos mo'ó p'a jyawca na.

¹⁸"Napj jum na, ma ca nusapj nacj. Ncuwis ca nun nt'a niswá. ¹⁹Po quina way nosis casá patjá ma ca nus nucucj niswá; nun p'in ca nus nucú niswá. Napj pü'üs mpes, nun mpatjaqué wa ca. ²⁰Nin jawas, Dios Cjües tjac' na nujos mo'o la pü'tüs, nun ca jus nlayé napj Mpapay mpes 'os. Ca jus nlayé wa nun napj mpes jotjaqué wa. Ca jus nlayé napj nun mpes 'os wa. ²¹¿Cana quelel la niji? Nun popa selé napj jyütütj, liji wa niná, ninana quelel la niji t'üç' way. Jupj quelel la niji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj. Napj ca quelel la mejay wa jupj, ne ca mis jupj nt'a, jas mü'üsüs ca la mejay jupj napj mpes —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

22 Jesú斯 nin tjevele na, Judas p'a wa (Judas Iscariote tulucj) la tji'yüya jupj:

—¿Tsjan mpes jipj ca qjuisin mü'üsüs la mijin cupj p'in jipj mpes? ¿Tsjan mpes ma ca sin mü'üsüs la mijin pjü wa nosis casá patjá?

23 Jesú斯 jupj lal tjevele:

—Nun popa quelel la niji na, napj velé jin liji jupj. Ninana liji na, Mpapay ca quelel la mijis jupj, ne cupj ca nlaca jupj nt'a jupj jos mo'o la pü'tüs. Pjü ma quelel la najay, mpes ma wa pjü nt'a ca nlaca la pü'tüs yupj jisas mo'ó. ²⁴Ma quelel la najay na, ma wa lajay napj velé jin. Nin mpes ma wa lajay Dios jos jinwá. Napj nusin 'yüsa lejay, ma napj nola mpes nin velé. Napj velé Mpapay jola mpes. Jupj nin tjejyama.

²⁵"Napj pü'üs nun lal p'in, nin tjevelé nun lal, nusin 'yüsa lejay mpes. ²⁶Dios Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way. Jupj ca la mijis nujola mpalas pjü way napj tjevelé nun jis lal. Jupj jac' nucopj la p'acj. Mpapay ca jas majamas jupj nun nt'a napj mpes.

27 "Napj lejay ma nujola nsem pjü mpes. Napj ma nola jinwá, nin p'iyá ma nujola nsem lejay napj. T'üç' way nin lejay nun mpes. Más 'üsüs lejay nun mpes nosis casá patja lajay lal. Po ma pajal nin nujola t'as napj jum quinam. Ma wa locj meyá. 28 Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal. Tjevelé: 'Napj jum nas quinam, niswa ca ncuwis nun nt'a'. Nun quelel la cüjí napj, 'üçj nujos nactsja nun napj jum Mpapay nt'a'. Más püné upj napj lal. 29 Nin tjevelé quinam nun jis lal, ma nin tepyala na p'in, mpes nin tepyala na napj tjevelé, nun ca mponé napj nin po'o.

30 "Ma polel pülicj la veles nun jis lal quinam. Diablo* jac' quinam. Jyü'ta upj nosis casa'á. Upj p'iyá ma polel malala la nqjuijis. 31 Napj jum Mpapay jos jin lo jay. Naja nosis nt'a patja jus nlayecj ca napj pajal quelel lejay Mpapay, mpes pjü ni jütüta, pjü nin lejay napj. Mas quepé —nin tjevele Jesús.

Jesús jis capj p'ya'sa 'üsüs la mijicj.

15 ¹Jesús tjevele upj liji 'üçj ca 'üsüs la qjuijicj Dios jos jin. Ninana upj tjevelá:

—Napj uva 'üpü ts'il jinwá. Nun napj mpjel jinwá. Mpapay uva jis pjel t'yüjü lo valas jinwá liji upj. Nin liji upj nun mpes. ²Yom uva pjwel t'yüjü, nyuca pjwel ma vyala, t'yüjü upj. La p'a wa vyala nyuca, tsjicj way p'in t'yüjü upj, más pülicj lo valas. ³Ninana la tjiji quinam Dios nun mpes. Nun topone napj tjevelé, mpes upj la tjiji nun 'üçj lojí upj jos jin. ⁴Naja lovin ncapj ncoñcó. Nun ncapj coñcó, napj ca nucopj ncoñ wa. Nun ma ncapj coñcó, ma polel lojí Dios jos jin, yo pjwel t'ü ma vyala jinwá. 'Üçj toñica na, 'üçj lo valas.

⁵"Napj uva 'üpü ts'il jinwá. Nun mpjel jinwá. Nun lovin ncapj coñcó, napj nucopj cyoñ wa, t'üç' way nun ca pajal 'üsüs la müjí Dios jos jin. Napj ma nucopj p'yacj, nun ma polel lojí Dios jos jin. ⁶Nun popa ma ncapj cyoñca, yo pjwel na'aj la

Uva velañ. (San Juan 15.5)

ts'iya jinwá jupj. Yo pjwel na'aj la ts'iya, ts'üique jupj. Ts'üique mpes yom t'e'enca jupj, 'amá li ts'iyá, mpem ca quinam.

⁷"Nun lovin ncapj coñcó, nun lovin lojí wa napj tjevelé, nun 'üçj lo moná Dios lal nun nujos, ne nin ca la mijis jupj. ⁸Nun pajal 'üsüs lojí Dios jos jin, la p'a ca jus nlayecj Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Ca jus nlayecj wa t'üç' way nun napj discipulopan*. ⁹Mpapay quelel la niji jinwá, nin p'iyá napj quelel la nusejay nun. Lovin ncapj ncoñcó; nin lojí, napj ca quelel la numejay lovin. ¹⁰Nun nin lojí napj tjiyyütütj, napj ca quelel la numejay lovin. Nin p'iyá napj lal. Mpapay ntijjütüta jin la tjejay napj, mpes jupj quelel la niji lovin.

¹¹"Najastsja 'üçj nujos nsem nun lovin, napj 'üçj najas jinwá. Nin mpes ninana tjevelé nun jis lal. La tjüjí na napj tjevelé jin, ca 'üçj nujos nsem nun pajal. ¹²Ninana napj nu jyütütj: nunwa quelel la nutjüjí. Napj quelel la nutjejay jinwá, nunwa quelel la nutjüjí. ¹³Yom pjaní way pe'e jis capj la p'acj jomicapan, ninana más püné quelel liji pjü jis lal. ¹⁴Nun lojí napj nu jyütütj, nun napj najamicapan. ¹⁵Napj ma velé quinam nun napj namozopan. Mozo ma selé tsjan mpes jupj patrón liji lijá. Quina velé nun napj najamicapan. Pjü Mpapay tjevele napj lal, pues pjü nusin tjl'yüsa la tjejay nun. Nin mpes velé nun napj najamicapan.

¹⁶"Nun ma la ntjet'á napj. Napj la nu t'ya nun. Napj nusin tjejyam nun pajal 'üsüs la müjí Dios jos jin. Lovin ca 'üsüs mpalas nun 'üsüs la tjüjí mpes. Nin mpes, pjü lo moná Mpapay lal napj mpes, pjü ca nu ma'ayas jupj. ¹⁷Ninana napj nu jyütütj nun: quelel la nutjüjí nunwá —nin tjevele Jesucristo.

Jesús tjevele gente ma jisas jupj lal japon.

¹⁸Ninana tjevele wa Jesús:

—Nun ncapj coñcó mpes, gente ma jisas nun. Nujola tapalas püs way nas yupj ma jisastsja napj. ¹⁹Nun p'iyá nosis nt'a patja jinwá nacj, nosis nt'a patja quelel la quijicj wa nun, yupj sin popa jinwá. Nun 'a yupj jin tulucj. Napj p'iyá la nu t'ya nosis casá patja popé ncapj la coñ. Nin mpes nosis casá patja ma jisas nun. ²⁰Nujola tapalas napj tjevelé nun jis lal: 'Mozo más püné tulucj jyü'ta lal'. Malala quelel la najaytsja napj, ca malala quelel la nusejay wa nun. Ma la tajay napj tjevelé, mpes yupj ma wa ca la mijicj nun welé jin. ²¹Ncapj coñcó, mpes ca nin la mijicj nun lal. Yupj ma sa nuc Dios, mpes nin. Dios nin tjejyama napj.

22”Napj ma 'ucuwistsja yupj nt'a jis lal la veles Dios po'ó, Dios ma nin jola cüpalastsja yupj ma japon. T'üç! way jola yupj quinam yupj ma japon mpes. Yupj nasa tjepiyacañ napj tjevelé, mpes malala nin, yupj ma japon. 23Yupj ma jisas napj, ma wa jisas napj Mpapay. 24Napj ma pajal püné la ciújaytsja, la p'a ma liji jinwá, Dios ma ca jola cüpalastsja pajal malala nin, yupj ma japon. Nasa tjunuc napj pajal 'üsüs la tjejay, newa ma jisas napj, ma wa jisas Mpapay. 25Yupj jis papel tjevele jin tepyala. Tjevele: ‘Yupj sin nin ma jisastsja napj’. Jis papel vele Dios tjiyü'tá, mpes t'üç! tepyala yupj tjevelá —nin tjevele Jesús.

26Jesús tjevele wa yupj discipulopan* jis lal:

—Dios Cjües ncuwim nucopj mp'a'sas. Tjac' na, yupj ca mveles gente jis lal yupj selé napj mpes. Yupj sin 'yüsa la siji t'üç! way Dios po'ó. Mpapay mpe jac' yupj. Napj p'iyá ca jas majam yupj Mpapay mpe. 27Najas nun ca mvelé wa nun solejé way napj mpes. Nun lovin ncapj tocoñcó napj mwalá way sin tji'yüsa la tjejay na, newa nin —nin tjevele Jesús yupj jis lal.

16 ¹Jesús tjevele wa niná:

—Nin tjevelé nun jis lal, mpes nin tepyala na, napj tjevelé jin, newa ca mponé nun napj mpes. 2Judiopan* jis jepapan ca müjü'tüç nun lovin ma polel nlawú judiopan 'a si mulú nt'a. Más malala ca la mijicj wa. Nu ja'ünan na, pjü yupj ca yola nsem Dios jos jin lajaj yupj. Nin ca nsem p'a jyawca na. 3Yupj lovin ma cus tocoï Mpapay, ma wa ncapj tocoï napj. Nin mpes ca nin la mijicj yupj nun jis lal. 4Nin tjevelé nun jis lal, mpes yupj ninana la nusejay na, nun ca nujola mpalas napj tjevelé ca nin mpalas. Ma nin tjevelé püna p'in, napj nun jis lal tüpü'üs mpes.

Jesús tjevele Dios Cjües ca ncuwim.

5Jesús tjevele wa yupj discipulopan* jis lal:

—Mpapay nin tjejyama. Napj ca mis quinam yupj nt'a. Newa ma pjaní nun popé nla 'yüya ne ca'aj jum napj. 6Napj tjevelé ca mis, mpes pajal 'aplijila nu tepyala nun. 7Mop'in más 'üsüs nun mpes napj jum. T'üç! way niná. Napj ma jum, Dios Cjües ma ncuwim nucopj la p'acj. Napj jum, jas majam ca yupj nun nt'a. 8Jupj tjac' na, yupj ca sin mü'üsüs la mijis gentas t'üç! way malala nyuca la tjajay yupj. Ca sin mü'üsüs la mijis wa tsjan t'üç! way 'üsüs Dios lal. Ca sin mü'üsüs la mijis Dios ca jis capj ntüliüs malala lajaj. 9Jupj ca sin mü'üsüs la mijis t'üç! way malala Dios lal ma japon napj lal.

10 "Napj mis ca Mpapay nt'a, ne nun ma ca nus nucú quinam. Mpes ca Dios Cjües sin mü'üsüs la mijis wa t'üç' way napj 'üsüs, Dios nt'a tjum mpes. 11 Diablo* jyü'ta nosis nt'a po quina way p'in; Dios nasa tjevele jupj ca cus ntüls diablú. Mpes Dios Cjües gente ca sin mü'üsüs la mijis wa Dios ca jis capj ntüls malala nyuca lajay.

12 "Pülcj quelel velé nun jis lal custjay, pajal ca pülcj nacj nun jis lal. Mpes ma ca pjü mvelé nun jis lal quinam. 13 Dios Cjües tjac' na, jupj ca nusin mü'üsüs la mijis pjü way t'üç' way. Jupj gente sin 'yüsa la siji t'üç' way Dios po'ó. Jupj ma vele jupj jola way jin p'in. Jupj tjapjacá, nin ca mveles. Nun jis lal ca mveles p'a jyawca na ca mpalas. 14 Lovin ca sin mü'üsüs la mijis gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé. 15 Pjü way Mpapay vele, nin p'iyá velé wa napj. Mpes tjevelé: 'Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis napj velé'.

16 "Püs way tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, nun ca nus nucú niswá, Mpapay nt'a jum mpes —nin tjevele Jesús.

17 Jesús discipulopan* ma sin tji'üsa Jesús tjevelá. Mpes yupj nepenowá yuwá tjowelepj: "¿Tsjan vele niná? Jupj vele püs tepyala na, ma ca jus nucucj. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca jus nucucj niswá. Tjevele wa Popay nt'a ca mim." 18 Ma sin tji'üsa mpes newa jis la tji'üy yuwá: "¿Tsjan quelel vele niná: 'püs tepyala na' ca nin mpalas? Ma qjuisin 'yüsa jupj velá?"

19 Jesús seletsja yupj quelel la 'üytsja jupj lal. Mpes jupj tjevele yupj jis lal:

—Nun nu la tji'üyá nunwá tsjan mpes napj tjevelé püs tepyala na, ma ca nus nucú. Locopyaya p'a wa püs tepyala na, ca nus nucú niswá. 20 T'üç' way niná. Pajal 'aplilila ca nsem nun. Pajal ca la mpuyú. Nin tulucj Dios ma jisas jis lal. Yupj pajal 'üçj jisas nsem. Nun p'in pajal 'aplilila ca nsem malala tepyala mpes. Locopyaya pajal 'üçj nujisas mpalas. Nun ca jus nlayé malala tepyala pajal 'üsüs. 21 Quepj tsjicj way quelel mya'na na, 'aplilila pyala jupj malala jos ca mpalas quinam. Tsjicj tjemya'na na, 'üçj. Tsjicj jamay pajal 'üçj jos tsjicj way tjac' quinam. Mpes ma jola quinam pajal vyájatsja yas nam. 22 Quina 'a nin wa nun jis lal. Nun 'aplilila quinam. P'a jyawca na ca nu mü'ü'süs. Napj ca nujus nuc niswá, ne pajal ca 'üçj nujisas nsem nun. Nin tepyala na, la p'a ma ca polel la qjuijis 'aplilila cüpalas nun.

23 "Nin tepyala na, ma ca nla mü'üyá napj lal. T'üç' way la talata lo moná Mpapay lal, jupj ca nu ma'ayas nun, napj mpes lo moná mpes.

²⁴Custjay lo moná secj nun napj mpes. Najas lovin la moná, ne nun lo moná nta'é ca. No'oté lo moná, mpes pajal ca 'ücj jisas nsem nun t'ücj way.

²⁵"Napj tjevelé nun jis lal costa way 'in jas la 'üsüs. P'a jyawca na ma ca nin nsem. Ma ca nin jinwá velé nun jis lal. 'Ücj jas la 'üsüs mvelé nun jis lal Mpapay po'ó. ²⁶Ninana tepyala na, napj ma ca la cümon Mpapay lal nun mpes. Nun p'iýá ca la moná Mpapay lal, napj mpes lo moná mpes. ²⁷Nun quelel la ntüjí. Nasa topone wa Dios mpe tjacuwis. Nin mpes Mpapay quelel la nusiji wa nun, ne 'ücj ca nsem nun lo moná jupj lal. ²⁸T'ücj way Mpapay mpe tjacuwis. Nosis nt'a tjacuwis napj. Quina mis wa ca niswá nosis casá pem. Mpapay nt'a ca mis niswá —niná Jesús tjevelá.

²⁹Nin tjevele na, jupj discipulopan* tjowelepj jupj lal:

—'Üsüs qjuisin 'yüsa velen quinam. Parábola* mpes tulucj qjuisin 'yüsa lejay quinam. ³⁰Cupj jus nlayecj quinam jipj pjü selen. Jis la 'üy secj p'in, jipj selen tsjan quelel lya 'üy yupj. Nin mpes pyonecj Dios mpe tjacuy jipj.

³¹Jesús jis la tji'yüya:

—¿Ncu t'ücj way poné quinam? ³²Pjü ca nts'equenequé. Pjü ca nuwó nt'a nlawú, ne napj nasapj ca mo'os. Leñ way ca nin mpalas. Mop'in ma ca nasapj nsem napj, Mpapay napj nlal. ³³Najas nun ma nin nujola nsem; najas 'üsüs mpatjaqué nun ncapj coïcó mpes. Nin mpes niná tjevelé nun jis lal. Nosis casá patja ma jisas napj, mpes malala ca nu mpalas nenenyawá. Po ma locj tjevalá. Napj más pünetsja lovin nosis nt'a patja jis lal. Lovin nin —nin tjevele Jesús.

Jesús Popay lal la tjemyona jupj lal japon mpes.

17 ¹Jesús tecyawaja tjevele na niná discipulopan* jis lal, jupj tjinyuca tsjun po'ó, tjevele Popay Dios lal. Tjevele: "Mpapay, quina ca ma pats!. Jipj nt'a ca mis niswá, jipj tjevelen jin. Sin tji'üsüs lis mijin gentas napj pajal 'üsüs, pajal püné. Mpes wa napj mpes ca sin mü'üsüs wa jipj pajal 'üsüs, pajal püné. ²Jipj ntje'an 'ücj jis müjütütj pjü gentas. Mpes gente jipj ntje'an 'ücj lovin ca mpatjam jipj lal ca la mejay napj. Nin mpes la 'e mon gente sin mü'üsüs lis mijin napj 'üsüs, napj püné. ³Yupj cyapj jacoñ na, ncapj jacoñ wa na, yupj lovin ca mpatjam jipj lal. Jipj pjaní t'ücj way Dios. Jipj nin tjejyam jis capj la p'acj gentas, püna tjevelen jin.

⁴"Nosis nt'a napj sin 'yüsa la tjejay jipj pajal 'üsüs, pajal püné. Pjü way tecyawaja la tjejay jipj ntjjütütj. ⁵Mpapay, nosis cjuwatsja na

p'in, cupj 'a mulutsja pajal pünetsja. Quina la 'e mon napj pajal püné ca nsem niswá jipj püt' nt'a, püna jin p'iyá.

⁶"Napj sin 'yüsa la tjejay noyomes nenem jipj po'ó. Jipj ntje'an yupj, nosis casá patja sin popé. Yupj jipj jits'a'atsja yas nam, ne jipj ntje'an yupj quinam. Yupj la tjajay jipj tjevelen jin. ⁷Quina yupj salejepj jipj ntje'an pjü. Jipj p'iyá nin la tjejay napj mpes. ⁸Jipj tjevelen napj lal, napj tjevelé nin p'iyá yupj jis lal. Yupj jisas napj tjevelé. Salejepj t'üç' way napj jipj mpe tjacuwis. Topon wa jipj nin tjejyam.

⁹"Quina la 'e mon yupj mpes. Ma la 'e mon jipj ma jisas mpes. La 'e mon jipj ntje'an mpes p'in. Jipj jits'a'á way yupj, mpes quina la 'e mon yupj mpes. ¹⁰Pjü napj nats'a'á, jipj jits'a'á wa; jipj jits'a'á, napj nats'a'á wa. Niná noyomes la p'a sin 'yüsa la tjajay napj pajal 'üsüs, pajal püné.

¹¹"Nasa ca mis quinam napj nosis mpe. Mop'in ninana noyomes ca mpatjam nosis nt'a custjay. Napj jipj nt'a ca mis. Mpapay Dios, pajal 'üsüs way jimpe. Jipj ntje'an niná noyomes. Mpes najas jis majaman, jipj pjü 'üçj lejay mpes, ca yupj lovin cyapj ncoïcocy. Nin mpes yupj pjü nin p'in yola ca nsem yom pjaní jinwá, cupj jin p'iyá. ¹²Napj tüpü'üs na yupj jis lal, napj p'iyá lovin jis tjejyamá, mpes lovin cyapj tocoöi yupj. Jipj püné mpes 'üçj nin la tjejay. Jis tjejyamá ne p'a wa ma malala lis tiji. Ma pjaní leñ tjevala. Pjaní p'in tjemey. Ma queel cyapj cyóncatsja jupj. Jupj lovin malala lajay popa p'iyatsja. Jipj Pyapel tjevele ca nin mpalas, ne nin tepyala, ca nin mpalas jipj Pyapel tjevelé.

¹³"Quina ca mis jipj nt'a. Ninana tjevelé nosis nt'a 'os na p'in, yupj pajal 'üçj jisas la sejay, napj pajal 'üçj najas jinwá. ¹⁴Nas tjevelé yupj jis lal tsjan niná jipj queel velen gente jis lal. Nosis nt'a patja ma jisas yupj quinam. Yupj ma yuwal yola nosis casá patja jis lal, napj jinwá. Napj ma wa yuwal nola nosis casá patja jis lal. Mpes nosis casá patja ma jisas yupj. ¹⁵Ma la 'e mon jipj ca jis man yupj nosis mpe. Napj la 'e mon jipj ca majaman yupj, diablo* ma malala lis mijis yupj. ¹⁶Gente jipj ntje'an ma nin p'in yola nosis nt'a patja jis lal. Nin p'iyá napj. Napj ma wa nin p'in nola nosis casá patja jis lal. ¹⁷Sin tüpü'üs lis mijin t'üç' way. Nin la mijin niná noyomes pajal 'üsüs witjacj ca nsem, ne ca yupj la mijicj jipj velen jin p'in. Pjü jipj velen t'üç' way. ¹⁸Jipj nin tjejyam nosis nt'a patja nt'a. Nin p'iyá napj sin tjejyam wa yupj nosis nt'a patja nt'a. ¹⁹Napj nin lejay jipj velen jin lovin, ca 'üsüs jis mpalas yupj. Napj nin lejay mpes, t'üç' way yupj 'üçj ca la mijicj wa jipj velen jin lovin.

20 "Ma la 'e mon noyomes qui jatja mpes p'in. La p'a mpes 'a le mon wa. La p'a wa ca mponecj napj lal, niyom qui jatja javelepj mpes. Jipj lal velé yupj mpes wa. 21 Pjü mpes la 'e mon nin p'iyá ca yola nsem pjü, cupj jin p'iyá. Jipj napj mpes jac'; napj jipj mpes 'os wa. Mpapay, najas ca nin p'iyá nsem, yupj ca majatjum cupj mpes. Nin mpes nosis nt'a patja mponecj ca jipj nin tjejyam. 22 Jipj la tjejay napj 'üçj la cijay. Napj nin p'iyá la tjejay yupj jis lal. Napj la tjejay ca yupj 'üçj wa la quijicj, napj jin p'iyá. Nin mpes 'üçj nin p'iyá yola ca nsem yupj yuwá, cupj nin p'iyá qjuiyola jinwá. 23 Napj yupj mpes 'os; jipj napj mpes jac' wa. Nin mpes 'üçj ca nin p'iyá yola yuwá t'üç' way. Nina jis tepyala na, nosis casá patja ca jus nlayecj jipj napj nin tjejyam. Ca jus nlayecj wa jipj quelel la sejay napj mpes japon, jipj quelel la nejay jinwá.

24 "Mpapay najas gente jipj ntje'an mpatjam wa napj pü'üs nt'a. Najas ne'aj ca jus nlayecj jipj la ntjejay napj pajal püné. Nosis cjuwatsja na, jipj quelel la nejaytsja, mpes jipj la tjejay niná napj mpes. 25 Mpapay, jim 'a pajal 'üsüs. Nosis casá patja ma jis januctsja jipj; napj 'a jis nuctsja. Ninana noyomes jus nlay jipj nin tjejyam. 26 Napj sin 'yüsa la tjejay jipj mpes. Newa ca sin 'yüsa la mejay. Nin mpes jipj quelel la ntjejay jinwá, nin p'iyá ca quelel la mijicj yupj p'a wa, ne napj ca mpü'üs yupj jisas mo'ó", nin tjevele Jesús Popay lal.

Niyom pülcj tjiquil la tjilil Jesús.

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

18 ¹ Jesúz nin tjevele na niná, nepé tjemey yupj discipulopan* jis lal. 'Üsü vequecj la pja na'aj po'ó tjil. Cedrón lotsja jupj, 'üsü vequecj la pja nt'a. Ne'aj sin lejeñ. Sin lejeñ mo'o tjemey Jesús, yupj discipulopan jis lal. ² Judas Jesús enemigopan jis capj p'yá'satsja jis la tjilil Jesús. Jupj selé watsja Jesús tjemey nt'a. La pülcj Jesús jupj discipulopan 'a jis tjimyula ne'aj, mpes seletsja Judas. ³ Nin mpes Judas pajal pülcj jis lal tjac' militar romanopan*, Jesús tjá'asa nt'a. Auxiliarpan nepénowa jis lal tjac' wa. Auxiliarpan sacerdote* noypán mpe tjiquil, fariseopan* mpe wa tjiquil. 'Iyó jaw, lámpara* jaw wa tjiquil. Pjü way 'üçj jis la palan tjiquil. ⁴ Jesús seletsja tsjan ca mpalas yupj quinam, pjü way seletsja. Mpes Jesús pje'á tecyala la niijüsü yupj. Jis la tjil'yüya:

—¿Pjacj lo palá nun?

⁵ Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esepj jupj.

Jesús tjevele yupj jis lal:

—Napj ne Jesús.

Judas ne'aj wa tóñcatsja militarpan jis lal, auxiliarpan jis lal wa. Judas jis capj tjep'y'a'sa Jesús enemigopan jis la tjilil Jesús.⁶ Jesús tjevele na: “Napj ne Jesús”, yupj jis cjüipe jin tjlil, jis tyü'na.⁷ Mpes Jesús jis la tji'yüya niswá:

—¿Pjacj lo palá nun?

Yupj jupj lal tjowelepj:

—Cupj le palacj Jesús, Nazaret mpe 'esepj jupj.

⁸ Jesús yupj jis lal tjevele:

—Napj nuwola tjevelé napj ne Jesús. Nun napj la no palá, mpes jis tja'ayá mal noyomes napj lal jatjá.

⁹ Jupj nin tjevele ca nin mpalas jupj Popay lal tjevelá. Yacaj p'in nin tjevele Popay lal: “Napj jis tjejamá mpes ma pjaní leñ tjevala jipj ntje'an popé”.

¹⁰ Simón Pedro polomay tyá'atsja jupj. Polomay syults'a quinam ne'aj tjiquil popa jay lo jocj. Yom pjaní jay tjejyo'o, pjots' li'inyampe taná t'yüjü jupj. Niná yomen Malco lotsja jupj. Mozo waytsja jupj sacerdote* más püné mpes. ¹¹ Jesús ma jostsja pjots' tjejyo'o. Mpes tjevele jupj lal:

—Vaina mo'o jas tjejyama jipj polomay. Mpapay jos malala ne palá quinam. Najas jupj jos jin ca ma palas. Ma ca nts'equenes.

¹² Nin tjevele na, niyom pülucj ntji'lüü Jesús. Nin la tjajay militar romanopan*, yupj jis jepa 'ots'ipj, judiopan* auxiliarpan 'ots'ipj. Tsupapj jupj pjwel po'ó. ¹³ Tjaman jupj judío püné nt'a mwalá way. Judío niná Anás lotsja. Caifás joyomtsja jupj. Joway sacerdote* más pünetsja nin tepyala na. ¹⁴ In lacasana Caifás p'iyá tjevele judiopan jis jepapan jis lal más 'üçj yom pjaní mpa'is, ca ma nca'liüü judiopan pjü way.

Pedro tsyüpünú Jesús discípulo jupj.

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro Jesús cjüil tjemey campapé. Discípulo* p'a wa cjüil tjemey wa. Sacerdote* más püné ne'as jus tjinyuca discípulo niná. Si nucutsja mpes, jupj 'üçj wama tjemey wosis t'asiyú tjiwüçj mo'ó, Jesús tjá'asa nt'a. ¹⁶ Pedro newa tüwütiwú toïca jun vilicj nt'a. Tsjüçjüm jun vilicj jyámatsja. Discípulo ma'ajapj si nucutsja sacerdote más püné, mpes niswa jun vilicj nt'a tjemey, tjevele jun vilicj jyama

lal. Nin mpes Pedro lal tjac' t'asiyú tjüwičj mo'ó. ¹⁷ Jun vilicj jyama tjevele Pedro lal:

—¿Ncu Jesús discipulopan* popa wa jipj?

Pedro tjevele:

—Nin tulucj.

¹⁸ Pajal tsjojóssetsja. Mpes mozopan 'awa jus t'ol 'etsjecj mpes. T'asiyú tjelejeň jis la sis. Nin la tjaxay wa militarpan. Pedro yupj jis lal toňca wa la sis.

Anás la tji'yüya Jesús lal. Jostsja tsjan mpes mveles malala la tjiijá.

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás sacerdote* más pünetsja püna p'in. Jupj la tji'yüya Jesús lal jupj discipulopan* sin po'ó. La tji'yüya wa tsjan sin tji'yüsa la tjiijí jupj. ²⁰ Jesús jupj lal tjevele:

—Napj tjevelé pjü 'üçj jis la pjac nt'a. Wosis judiopan* 'a si mulú nt'a sin 'yüsa la tjejay napj lovin. Dios wo* nt'a sin 'yüsa lis tjejay wa, pjü judiopan 'a si mulú nt'a. Pequé tjevelé tulucj. ²¹ ¿Tsjan pjucj nin nla 'yüy napj? Pülcj tjepjyacaň napj tjevelé. Jis la tji'yüya tsjan tjevelé. Yupj salejepj.

²² Jesús nin tjevele na, auxiliar pjaní Jesús wola po'ó tyüla jupj. Ne'aj p'in tóicatsja. La tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan pjucj tjevelentsja nin jinwá, sacerdote* más püné lal?

²³ Jesús tjevele jupj lal:

—Malala tjevelé tulucj. Napj malala tjevelé, pjü jis walap'a'a mvelen tsjan malala tjevelé. Napj 'üçj tjevelé, ¿tsjan mpes nawala po'ó tyüll? —tjevele jupj.

²⁴ Yacjaya Anás Jesús jas tjejyama Caifás nt'a. Caifás sacerdote* más pünetsja quinam. Jesús tsyu'pa tjemey.

Pedro niswa tsyüpünú Jesús discípulo jupj.

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ Mwalá way p'in, Jesús ne'aj toňca na p'in, Simón Pedro 'awa nt'a toňca süise. La p'a ne'aj lejeňtsja la tjü'üy jupj lal:

—¿Ncu jupj discipulopan* popa wa jipj?

Pedro tsyüpünú. Tjevele:

—Nin tulucj nam.

²⁶ Yom p'a wa ne'aj tóicatsja, mozo watsja jupj sacerdote* más püné mpes. Mozo nenem pjots' jay tjejyo'o jopey. Pedro p'iyá mozo jopey pjots' jay tjejyo'o. Mpes jupj tjevele Pedro lal:

—Napj nola napj jis tjinyuc sin lejeñ nt'a Jesús lal.

²⁷Pedro niswa tsyüpünű. Leñ way la tipiya costlyas.

Judiopan jis jepapanjisastsja jepa romano ca cus ntüllüs Jesús.

(*Mateo 27.1-2, 11-26; Marcos 15.1-15; Lucas 23.1-5, 13-25*)

²⁸Locopyaya yupj Jesús lal tjl Caifás wo mpe. Jepa romano* wo nt'a tjamanupj. Pajal püstaptsja. Judiopan* jis jepapanjisastsja jepa romano ca cus ntüllüs Jesús. Yupj p'iyá ma wama tjl jepa romano wo mo'ó. Yupj yólatsja ma polel wama mal judío tulucj wo mo'ó. Judío tulucj wo mo'ó jil, malala nsem yupj Dios lal. Malala yupj Dios lal, ma ca polel nlajacj oveja* pisis fiesta na, fiesta “Dios Qquis Capa Nipj Tjemey”* ló. ²⁹Nin mpes jepa romano pje'á tjac' yupj nt'a. Jepa romano Pilato lotsja yupj. Jupj tjevele judiopan jis jepapan jis lal:

—Nawala tjowelé tsjan la tiji yom niná.

³⁰Yupj yupj wola tjowelepj:

—Yom niná ma malala nyuca la qjuijistsja, ncupj ma ca 'ucumantsja cus cütül.

³¹Yupj nin tjowelepj na, Pilato yupj jis lal tjevele:

—Nun p'iyá tjamanú yupj. Nun la tjü'üyá ncu malala la tiji. Nun jis jepapan jajütütj jin la müjí yupj lal.

Yupj tjowelepj yupj lal:

—Ncupj qjuis jepapan jajütütj la 'ünan yupj. Jipj judío* tulucj. Jipj jyütütj ma polel la qjuijicj niná ncupj.

³²Nin mpes nin tepyala Jesús tjevelá. Jupj tjevele cruz* po'o ca mvalas, mpa'is. Judiopan* ma salejepi la 'ünan cruz po'ó. Romanopan* cruz po'o jis capj jatü'l. ³³Pilato wo mo'ó tjemey niswá, tjevele ncuwim Jesús. La tji'yüya yupj lal:

—¿Ncu jipj judiopan* jis jepa püné?

³⁴Jesús la tji'yüya yupj lal:

—¿Ncu jipj p'iyá quelel selen mpes nla 'yüy niná? ¿Ncu p'a wa javelepj mpes nla 'yüy?

³⁵Pilato tjevele:

—Napj p'iyá quelel selé tulucj. Judío* tulucj nam. Jipj gente popa tucuman jipj napj nt'a, napj cyapj la tül. Sacerdote* noypan p'iyá la tjajay niná. ¿Tsjan malala la tjejay jipj?

³⁶Jesús tjevele yupj lal:

—T'üç! way Jepa napj, mop'in napj nosis casá jajütütj jin lejay tulucj. Napj cüjütütj nosis nt'a jajütütj jinwá, napj ca jis cüjütütj namozopan

jis la palan judiopan* jis lal, ma ma tjililiü. Yupj ma nin la tajay. Napj qui'á jajütütj jin tulucj.

37 Mpes Pilato tjevele Jesús lal:

—Nin velen t'üç' jepa jipj.

Jesús yupj lal tjevele:

—T'üç' way. Napj ne jepa. Napj tjacuwis nosis casa'á t'üç' way la veles gente jis walap'aá, napj selé mpes. Nin mpes tjacuwis napj. Gente quelel salejepj tsjan t'üç' way, yupj pjyacañ napj velé. Napj velé jin lajay wa yupj.

38 Pilato tjevele Jesús lal:

—Ma polel jus cülayers tsjan t'üç' way.

Pilato nin tjevele na, niswa pje'á tjemey judiopan* la nuctsja nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—T'ic' la tji'yüy napj. Ma polel la veles yupj malala li jam. 39 Napj lovin yom pjaní se jam cawilta mpe nun jis fiesta pyala na, fiesta 'Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey'* ló. Lovin nin lejay nun mpes. ¿Ncu nujisas Jesús se jam cawilta mpe nun mpes? Jupj judiopan* jis jepa püné.

40 Pilato tjevele na niná, yupj la tupuyupj:

—Ma qjisas se jam yupj. Qjisas Barrabás se jam.

Barrabás pwequepj waytsja yupj.

Pajal la pjüts'üntsja Jesús mpes.

(Mateo 27.26-29; Marcos 15.16-19)

19

¹Nin tjevele na, Pilato jis tjiyyü'ta yupj militarpan mo'o jasüp Jesús 'üpü mpes, ne nin la tajay yupj. ²Militarpan la tjüpüjüts'ün wa Jesús. Yo pjwel jam jus tjudupj Jesús jay la 'onsos. Jesús jay tjo'onsopj, corona* jay tjá'asatsja jinwá. Je jas tücüipap wa. Jepa püné jas quip jin justa la tajay. ³La püllücj yupj wolap'a a jiquil watsja, javeleptsja:

—Qjisas 'üçj jyas mpü'üm. Jipj jepa püné judiopan* jis lal.

Nin tjowelepj na, wola po'o jatültsha yupj.

Pilato ma quelel jyú'tatsja jis la 'ünan Jesús.

La p'a jisastsja mpes la tjiij yupj.

⁴Niswa pje'á tjac' Pilatá, judiopan* tjac'na nt'a. Tjevele yupj jis lal:

—Quina ca mvelé Jesús ncuwim, nun jus nucú. Mpes jus nlayé napj ma tjinyuc malala la tjiijam.

5Mpes pje'á tjac' Jesús. Yo pjwel jam jay já'asatsja custjay yupj. Jas quip je militarpan jas tücüipap newa sa capyatsja yupj. Jesús tjac' na, Pilato judiopan* jis lal tjevele:

Militarpan la tjüpjüts'ün Jesús. (San Juan 19.3)

—Jus 'unuca niná yomen.

6 Sacerdote* noypan jus tjunuc na Jesús, yupj yumüçj tjowelepj:

—Cruz* po'o tjevyala jupj, mpa'is. Cruz po'o tjevyala jupj, mpa'is.
Nin p'iyá yumüçj tjowelepj wa yupj jis militarpan.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Nam ma ca müjütütj niná. Nun p'iyá cruz* po'o tjovalá jupj. Napj
nasa la tji'yüy tjinyuc jupj. Napj velé jupj ma la tjiyi nun welé jupj po'ó.

7 Judiopan* tjowelepj Pilato lal:

—Jupj tjevele yupj p'iyá Dios Jatjam. Ncupj qjuis jepapan jajütütj ma polel la veles nenem. Jajütütj tepe'e nas ca cus ntül nin tjevele mpes.

8 Pilato tjapjaca na yupj nin tjowelepj, más lecj jéyatsja. Ma queel si tülütsja yupj Jesús. 9 Wama tjemey yupj wo nt'a, tjevele Jesús lal:

—¿Ca'ampe 'esepj jipj?

Jesús ma lal tjevele.

10 Pilato ts'i tji'ina Jesús lal, ma lal tjevele mpes. Mpes tjevele Jesús lal:

—¿Ncu ma velen napj lal? Napj ca 'üçj jin cüjam, 'üçj wa ca cüjütütj cruz* po'o ciivalacj, ca 'i quipats!

11 Jesús yupj wola tjevele:

—Dios 'e tje'aya 'üçj lo jütütj 'oyn nyuca la cüjay napj lal. Dios ma que'as, jipj ma ca cüjütütsja 'oyn nyuca la cüjay napj lal. Nin mpes yom p'a wa más malala la tiji jipj lal, yupj nlal tjac' jipj nt'a.

12 Jesús nin tjevele na, Pilato pajal queel se jamatsja Jesús. Mop'in yümiüçj tjowelepj judiopan*:

—Jipj se jam niná, romanopan* jis jepa püné jomica tulucj jipj. Jesús vele yupj p'iyá jepa püné. Yom pjaní nin vele jepa püné wa yupj, enemigo yupj romanopan jis jepa püné lal.

13 Pilato nin tjapjaca na yupj tjowelepj, pje'á tjac' Jesús lal. Pilato silla casá tjá'asa nin la veles ncu cus ntüliüs Jesús. Nin mpes niná sillas. Yupj palá 'etjele na silla casa'á, pjü jus nlay yupj ca mveles quinam ncu sa tül. Silla nt'a Gabato ló ne'aj. Ncupj velecj "Pe Noypa 'Ama'á". 14 Judiopan* newa fiesta lajaytsja, fiesta "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey"*. ló. Yacjaj pjü 'üçj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Lots'ac' culupwen nt'a já'asa nas. Pilato judiopan jis lal tjevele quinam:

—Jus tjunuca nujepa püné.

15 Pilato nin tjevele na, yupj yümiüçj tjowelepj:

—iTjü'ü'na yupj! iTjü'ü'na yupj! Cruz* po'o tjevyala, mpa'is.

Pilato tjevele yupj jis lal:

—Malala nyuca nujola nun. Malala nin nujisas napj ca müjütütj yupj ca cruz* po'o mvalacj nujepa püné.

Sacerdote* noypan yupj wola tjowelepj:

—Romanopan* jis jepa püné, cupj qjuis jepa püné yupj. Leñ p'am.

16 Mpes Pilato tjiyyü'ta yupj jisastsja jin ca nsem. Tjiyyü'ta militarpan Jesús cruz* po'o ca mvalacj.

Yupj Jesús cruz po'o tjovalapj la 'ünan.

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

17 Niná tjiyyü'ta mpes militarpan tjil Jesús lal. Jesús p'iyá cruz* tjiyama jámatsja. Jay Pjucj Cjüele lotsja ne'aj, jupj tjemey nt'a. "Gólgota" tjiwelepj judiopan* jis tin. 18 Ne'aj Jesús cruz po'o tjovalapj. Niyom p'a wa mat'leyá cruz po'o jis tjovalapj wa p'a wa cruz po'ó. Jesús t'emple jis tjovalapj. Jesús tóncatsja culupwen yupj jis lal. 19 Pilato tjiyyü'ta tabla mpaquecj, Jesús jay pjucj nt'a lo valas cruz po'ó. Tabla niná mo'o tepyaca tsjan mpes cus tül Jesús. Ninana tepyacá niná:

NINANA JESÚS, NAZARET MPE 'ESEPJ.

JEPA PÜNÉ JUPJ JUDIOPAN JIS LAL.

20 Jesús cruz* po'o tjovalapj nt'a ne'aj way p'in Jerusalén nepem. Nin mpes judiopan* pülcj mo'o tjiwelepj niná mo'o tepyacá. Jis tin cont'e mpes tepyaca, judiopan jis tin pjaní wa, pjaní wa romanopan* jis tin, pjaní wa griegopan* jis tin. 21 Sacerdote* noypan judiopan sin popé, ma jisastsja niná tepyacá. Mpes yupj Pilato lal tjiwelepj:

—Po ma tepyaca: 'Jepa püné jupj judiopan* jis lal'. Más 'üçj mpaquen: 'Ninana yomen tjevele jupj jepa püné judiopan mpes'.

22 Pilato yupj jis wala tjevele:

—Napj tepyac jinwá ma'ajam lovin.

23 Militarpan Jesús cruz* po'o tjovalapj na, natj yupj Jesús jas quip. Militar yulupjana játjatsja ne'aj, mpes Jesús jas quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá, yulupjana yuts'a'lá. Natj wa Jesús jas quip wampa, pajal 'üsüs waytsja niná. Yupj jas quip wampa jus tjulul tulucj, jas toptsja la p'in. 24 Mpes militarpan yuwá tjiwelepj:

—Po ma la tequemam niná. Mpjelaquecj nucucj pjacj nta'es niná.

Ne nin la tjajay yupj. Dios Popel tjevele ca nin la mijicj yupj, ne t'üç' way nin la tjajay, jupj Popel tjevele jinwá. Dios Popel tjevele:

“Nin quip la tequemañ, jis tja'ayapj yuwá.

Tjepjelañ tjunuc pjacj nta'es nin quip.”

Ne nin la tjajay militarpan.

25 P'a wa ne'aj lejeňtsja cruz* toïca nt'a, ne'aj p'intsja 'in. Pjaní wa Jesús jamaytsja, pjaní wa Jesús jomapj, pjaní wa María, Cleofas jats'om, pjaní wa María Magdalena lotsja jupj. 26 Discípulo* pjaní ne'aj p'in toïca watsja cruz toïca nt'a. Jesús pajal quelel líjitsja jupj. Mpes Jesús tjinyuca na discípulo niná ne'aj way p'in jamay toïca mpe, jupj tjevele jamay lal:

—Namay, niná jipj jetjam quinam.

27 Jesúس tjevele wa discípulo* niná lal:

—Ninana jemay quinam.

Mpes nin jawas p'iyá discípulo* niná Jesúś jamay lal tjemey jupj wo nt'a lo püt'üs.

Jesús tepe'e.

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

28 Locopyaya Jesúś seletsja pjü t'üç! la tjiji Dios jostsja jin.

—'Üsü nive —tjevele jupj.

Dios Popel tjevele nin ca mveles, mpes niná tjevele na, t'üç! la tjiji Dios Popel tjevelá.

29 Uva 'üsü 'ona ne'aj já'asatsja botella mo'ó. Mpes esponja* tji'its'a la tjajay uva 'üsü lal, yo hisopo* ló po'ó tsupapj, viyá tecyacaná Jesúś lo miüs. **30** Jesúś tjümiü'lü na niná, tjevele:

—T'üç! la tjejay quinam.

Tjevele na, jay t'yoca, tepe'e.

31 Nin jawas pjü 'üçj lajaytsja ya mpes, ya ma polel tsji' la mijicj fiesta mpes. Judiopan* ma jisastsja niyom jis p'üy newa cruz* po'o velañ ts'ac' niná yupj ma polel tsji' lajay na, sábado* nsem. Sábado ma tsji' lajay jawas tsjay 'üsüstsja fiesta mpes. Nin mpes yupj la tjomon Pilato lal militarpan niyom jis tecj la 'ul, más 'in leñi way nca'liliñ. La tjomon wa palá jis la cutj jis p'üypan tecya'liliñ na. **32** Mpes militarpan cruz tjelejeñ nt'a tjil. Nin jawas p'iyá niyom mat'e cruz po'o tjovalapj Jesúś lal. Quina yom mwalá tüecj la tju'ul. Locopyaya yom ma'ajapj tüecj la tju'ul wa. **33** Ma la tju'ul Jesúś tüecj. Jesúś toñica nt'a ne'as tjqüil na, jus tjunuc nas tepe'e quinam. Mpes ma tju'ul jupj tüecj.

34 Militar pjaní Jesúś wüints'il po'o tsjyaca yo jay ts'ülül lal. Leñi way 'as tepyala, 'üsü wa tepyala. **35** Napj p'iyá tjinyuc nin tepyalá, mpes velé napj tjinyuc. Velé t'üç! velé. Nin velé ca 'üçj mponé wa nun. **36** Pjü niná tepyala pjü nin la pal Dios Popel tjevelá. Jupj Popel vele: "Jupj cjüele popé ma ca pjaní la c'ulim". **37** P'a nt'a Dios Popel mo'ó vele wa: "Jupj 'atsjac, tjü'ünan, jus nucucj wa ca yupj".

Jesús jüp'üy tüpüntüpj pe jul mo'ó, neven nt'a.

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

38 Pjü niná tepyala na, yom pjaní Pilato nt'a tjemey, la tjemyona Jesúś jüp'üy la toc. Pilato tjevele 'üçj la ta'es jupj jüp'üy, mpes tjac',

palá nt'ya jüp'üy. Yom nin la tjijá José lotsja. Arimatea mpe 'eseptsja jupj. Jesús discípulo* watsja. Lecj jéyatsja la p'in judiopan* jis jepapan jis lal, mpes lyájasa wínetsja püna p'in; püna ma véletsja la p'a jis lal jupj cus tecyoïca Jesús. ³⁹Nicodemo tjac' wa José lal Jesús jüp'üy la tales. Püna jupj püste na tjac', tjinyuca Jesús. Nicodemo pomada teque'e Jesús jüp'üy jas la cjolol. Pomada mirra* mpes la tajay, áloe* mpes la tajay wa, 'üsüstsja pajal. Pomada pajal püné teque'e, quintal pjaní jinwá tü waytsja. ⁴⁰Mpes yupj manas tjet! Jesús jüp'üy, 'ücj la tajay la toc, judiopan lajay jinwá. Pomada pü'lül jas tjocjolol, jas tjüwü'lün Jesús. ⁴¹Ne'aj way p'intsja Jesús cruz* po'o tjovalapj mpe, ne'aj sin lejeñ. Sin lejeñ nt'a pe jultsja, neven nt'a, tecya'lü mo'o la püntüpj. Newa mo'o püntü secj tepe'á pe jul mo'o. ⁴²Mpes Jesús jüp'üy pe jul tüpüntüpj, ne'aj p'intsja mpes. Ts'ac' niná nasa cyawájatsja, ts'ac' 'ücj lajaytsja ya mpes. Ya ma ca polel tsji' la mijicj. Nin mpes ma p'a wa la tajay.

Jesús jas tjijyünsa la püt'üs niswá.

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

20 ¹Domingo na, María Magdalena ne'as tjemey pe jul nt'a. Pajal püstaptsja, jaw secj p'in. Jupj tjinyuca jun vilicj jun cjol quinam. Pe jomwen jul nt'a tjo'onsopj nawaja'a, jas tentené, jun cjol tepyala quinam. ²Mpes ts'üequené, Simón Pedro nt'a tjemey, discípulo* p'a wa nt'a wa. Jesús pajal quelel líjitsja discípulo niná. María Magdalena tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á tjaman qjuis Jepa jüp'üy pe jul mpe. Cupj ma selecj ca'aj tüpüntüpj jupj.

³Mpes Pedro tjemey. Discípulo* ma'ajapj cus tecyoïca. Pe jul nt'a jiltsja Jesús jüp'üy tüpüntüpj nt'a. ⁴Manas ts'equeneñ, mop'in discípulo ma'ajapj más 'in yumüçj tjemey, más 'in leñ way ne'as tjemey pe jul nt'a. ⁵Jay t'yoca, tjinyuca. Tjinyuca pü'lül newa patja, jüp'üy leñ. Ma wama tjemey jupj. ⁶Locopyaya ne'as tjemey wa Simón Pedro. Jupj pe jul tjemey. Tjinyuca wa pü'lül newa ne'aj pájtjatsja. ⁷Tjinyuca wa pü'lül jay tsyú'patsja jas tjan tüpü'ü, jas tjüwü'lün pü'ütsja. Ma pü'lül la p'a lal pü'ütsja.

⁸Discípulo* ma'ajapj mwalá way ne'as tjemey pe jul nt'a, jupj newa pje'á toïca. Simón Pedro wama tjemey na, discípulo ma'ajapj wama tjemey wa. Tjinyuca wa, mpes jupj tepyona Jesús niswa pü'ü. ⁹Newa ma sin 'yúsatsja Dios Popel tjevelá Jesús mpes. Tjevele tepe'e na, Dios jostsja jupj ca jas müjünsüs, mpü'üm niswá. ¹⁰Discipulopan manas pje'á tjiquil pe jul mpe, jis wa nt'a tjil yupj.

Jesús jüp'iiy tjaman, tüpüntüpj pe jul mo'ó. (San Juan 19.42)

María Magdalena jus tjinyuca Jesús.
(Marcos 16.9-11)

11 María Magdalena newa pje'á tóicatsja pe jul nt'a, li piyutsja. Newa li piyutsja, jay t'yoca, tjinyuca pe jul mo'ó. 12 Jupj tjinyuca angelpan* mat'eyá. Pje way sin quiptsja yupj. Jesús tüpü'lü nt'a jájtatsja yupj. Jesús

jay pjucj tüpü'ü nt'a já'asatsja pjaní wa. Tsjom tapatja nt'a já'asatsja ma'ajapj. ¹³Yupj la tjü'üy María Magdalena lal:

—¿Tsjan mpes li piyun?

Jupj tjevele yupj jis lal:

—Yupj pje'á la ts'i Nejepa, ne ma selé ca'aj tüpüntüpj yupj.

¹⁴Nin tjevele na niná, cjüipe tjinyuca. Jupj jus tjinyuca Jesús tóicatsja ne'aj. Ma seletsja yupj Jesús. ¹⁵Jesús la tji'yüya yupj lal:

—¿Tsjan mpes li piyun? ¿Pjacj le pal jipj?

María Magdalena jólatsja yupj sin lejeñ nt'a tsji! líjitsja. Mpes tjevele Jesús lal:

—Jipj tjam tepe'á, nawala tjevele ca'aj tjam tipyüntün yupj. Mpes napj ca mis, ca man 'üsüs nt'a.

¹⁶Jesús yupj ló tjevele.

—María —tjevele yupj.

Mpes María niswa cjüipe tjinyuca, tjevele Jesús lal:

—Raboni. (Ninana javelepj judiopan* Dios mpes sin 'üsa liji lal.)

¹⁷Jesús tjevele yupj lal:

—Po ma ntjutjilila. Custjay wine secj Mpapay pü'ü nt'a. Mpes jutja quinam napj mpülicpan nt'a. Tjevele yupj jis lal napj ca mis Mpapay pü'ü nt'a. Jupj napj Mpapay, nun jis Papay wa. Jupj napj Dios, nun jis Dios wa —nin tjevele Jesús.

¹⁸Mpes María Magdalena tjemey, tjevele discipulopan* jis lal: “Nasa jus tjinyuc qjuis Jepa Jesús”. Tjevele wa Jesús yupj lal tjevelá.

¹⁹Nin jawas p'iyá, domingo püste na, discipulopan* 'a jis tijimyula wa mo'ó. Lacj jeyaptsja yupj judiopan* jis jepapan jis lal, mpes jun t'olon jun vilicj. Leñ way Jesús lay tepyala yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tóicatsja yupj. Tjevele yupj jis lal:

—Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsüs mpatjaqué.

²⁰Niná tjevele na, jis tje'yaya tjunuc yupj mos, wüints'il 'at'anca nt'a 'ots'ipj. Discipulopan* pajal 'ücj jisastsja jus tjunuc. ²¹Jupj niswa tjevele yupj jis lal:

—Ma nujola t'as pjü mpes. Mpapay nin tjejyama nosis casá. Nin p'iyá napj nusin jyam quinam, ca nun tsji! la müjí napj mpes.

²²Nin tjevele na, yupj lejeñ nt'a taná tjejyó. Tjevele yupj jis lal:

—Na'ata nun Dios Cjües. ²³Napj nu 'ya nun 'ücj la p'a jis lal welé Dios perdonar la siji quinam yupj malala la tjajay. Nun welé na niná, t'üç' way Dios perdonar la siji. Nu 'ya wa 'ücj welé la p'a jis lal Dios newa ma perdonar la siji yupj malala la tjajay. Nin welé na, t'üç' way Dios ma perdonar la siji —nin tjevele Jesús yupj discipulopan* jis lal.

Jesús lay tepyala Tomás lal.

²⁴ Jesúsjac' na discipulopan* tjetja nt'a, leïtsja Tomás. "Pjaní Popa Mat'eyá" lotsja wa Tomás. Jesúsj apostolpan* dóceya popa watsja jupj.

²⁵ Mpes locopyaya discipulopan p'a witjacj Tomás lal tjowelepj:

—Nasa jus tjinyucucj qjuis Jepa Jesús.

Tomás tjevele yupj jis lal:

—Napj ma nyuc clavo mo'o t'yüjü mpe yupj mos nt'a, napj ma mo'o se jam namas clavo mo'o t'yüjü mpe, napj ma ca cüpon t'iic' way yupj pü'lü niswá. Napj ma namas mo'o se jam wüints'il 'at'anca mo'ó, ma ca cüpon napj.

²⁶ Locopyaya, ts'ac' ocho tjejayawca na, Jesús discipulopan* niswa wa mo'ó 'a mulú tjetja. Tomás yupj jis lal já'asa watsja quinam. Jun t'olontsja jun vilicj; Jesús lay tepyala la p'in yupj jis lal. Yupj lejeñ culupwen nt'a tóñcatsja. Tjevele:

—Ma nujola t'as pjü mpes. 'Üsius mpatjaqué.

²⁷ Nin tjevele na, tjevele wa Tomás lal:

—Tjinyuca namas. Myas mo'o jas tjejayama namas mo'ó, clavo mo'o tjemey mpe. Myas mo'o jas tjejayama wa newint's'il mo'ó. Ma pajal jey c'a t'as jipj. Tepyona jipj napj pü'lü niswá —nin tjevele Jesús Tomás lal.

²⁸ Tomás Jesús lal tjevele:

—Jipj napj Nejepa, jipj napj Dios wa.

²⁹ Jesús tjevele yupj lal:

—Jipj nus tjinyuc mpes pyon quinam jipj. P'a wa ma nus tjunuc, mop'in japon yupj. Nin mpes yupj pajal 'ücj jisas liji Dios —nin tjevele Jesús.

Ninana papel pjü sin 'yüsa liji Jesús ne Dios Jatjam.

³⁰ Jesús discipulopan* tjunuc yupj la tjihi. Papel niná vele wa tsjan niná Jesús la tjiijá. Pajal 'üsüs la tjihi sin la 'üsüs jis la jay yupj ne Dios Jatjam. Discipulopan tjunuc pajal la pü'lücj 'üsüs la tjihi papel niná ma pjü way vele. ³¹ Nepénowa tepyaca p'in. Tepyaca nusin 'yüsa lo jay, ne ca mponé nun Jesús ninana Yomen Dios jas tjejayama qjuis capj la p'acj. Dios Jatjam yupj. Mpes nun poné na yupj lal, Dios lal ca mpatjaqué lovin, nun Jesús cus tocoïcó mpes.

21 ¹ Locopyaya Jesús niswa lay tepyala discipulopan* jis lal, 'üsü püné la nt'a. Tiberias lotsja yupj, 'üsü. Pajal la pünetsja, pajal campwila watsja. Ninana Jesús la tjihi lay tepyala na. ² Discipulopan nepenowá 'a mulú jájtatsja. Simón Pedro pjaní watsja, pjaní wa Tomás

(“Pjaní Popa Mát'eya” lotsja yupj), Natanael pjaní wa. Natanael Caná mpe 'eseptsja, Galilea mpe se jütütj mpe. Zebedeo jatjampan yupj jis lal jatja watsja. Discipulopan p'a wa mát'eya yupj jis lal jatja watsja.

³Simón Pedro yupj jis lal tjevele:

—Napj ca mis nts'icjucj.

Pjü way p'a witjacj yupj lal tjowelepj:

—Ncupj ca nlaca wa jipj lal.

Mpes yupj tjil. Barco* jul mo'o tjil la ts'icjucj; mop'in püste cus tüpwes ma la tocoy yupj. ⁴Nasa quelel jyawca na, 'üsú la nt'a tóicatsja Jesús. Discipulopan* ma salejeptsja yupj Jesús. ⁵Mpes Jesús tjevele yupj jis lal:

—¿Ncu nasa to'á cjulun?

Yupj wola tjowelepj:

—Cjuwá.

⁶Jesús tjevele yupj jis lal:

—Barco* li'inyampe la ts'iyá ataraya. Ne'aj pje'á la ncoyé ca.

Mpes yupj mo'o la ts'i ataraya Jesús tjevele nt'a. Pajal pit'a tepyala ataraya cjulun lal, mpes yupj ma polel wama tüpüntüpj atarayas barco* mo'o. Tütsja pajal. ⁷Jesús pajal quelel líjitsja discípulo* pjaní. Ninana discípulo Pedro lal tjevele:

—'Üsú la nt'a toíca ncupj qjuis Jepa yupj.

Jupj tjapjaca na niná, yupj pü'lü'l pje'apa jas tücüi'pe. Jupj jas tjil'ipje yas nam ejul la ts'icjucj. Mpes jas tücüi'pe na, 'üsú mo'o ntolo, la tjemyaya tjemey 'üsú la nt'a. ⁸La p'a discipulopan* barco* mo'o tjiquil, la tjolocjocj cjulun ataraya mo'o. Barco campa tuluctsja 'üsú la nepem. Ne'aj waytsja p'in, cien metro ca nacj. ⁹'Üsú la nt'a tjil na, 'etsjecj 'awa tjunuc. Cjul püné 'yúmatsja, pan jatja watsja ne'aj. ¹⁰Jesús tjevele yupj jis lal:

—Cjul nepénowa nca'á ma 'e, cjulun po quina 'its'u'cú popé.

¹¹Mpes Simón Pedro barco* mo'o tjemey niswá, ataraya 'üsú la nt'a la tjelyo'cja. Cjul noypan pajal pü'lüçj mo'o pátjatsja, ciento cincuenta y tres mo'o pátjatsja. Mop'in ma t'anca ataraya. ¹²Jesús tjevele discipulopan* jis lal:

—Nculá nlajá.

Ma yupj popa quelel la 'üytsja Jesús pjacj ne yupj. Yupj jus nlay qjuis Jepa Jesús yupj. ¹³Jesús 'awa nt'a tjac', pan nt'ya, pjü jis tje'yaya. Cjulun jis tje'yaya wa.

¹⁴Nasa la cónt'eya Jesús lay tepyala yupj discipulopan* jis lal, yupj jas tijiyünsa, niswa nyucunú tepyala na.

Jesús Pedro lal tjevele.

15 Yupj tecyawaja tjálá naya, Jesús Simón Pedro lal tjevele:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu más quelel la nejay jipj yupj jis lal?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Napj lal japon sin tju'üsüs lis mijin napj mpes. Yupj napj no'oveja* tsjictjacj jinwá.

16 Niswa tjevele Jesús jupj lal:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way quelel la nejay jipj?

Jupj tjevele Jesús lal:

—Jipj napj Nejepa. Jipj selen napj quelel la 'ejay.

Mpes Jesús tjevele jupj lal:

—Tjejyama napj mpes japon. Napj no'oveja* jinwá yupj.

17 Jesús niswa tjevele jupj lal, la con tjevele nasa:

—Jipj Simón, Jonás jatjam. ¿Ncu t'üc' way jipj quelel la nejay?

Pedro 'aplilila tepyala la con la tji'yüya Jesús ncu quelel liji jupj.

Jupj tjevele Jesús lal:

—Nejepa jipj. Jipj selen pjü. Jipj jus nley napj quelel la 'ejay.

Jesús tjevele jupj lal:

—Napj mpes japon sin tji'yüsa lis mijin napj mpes. Napj no'oveja* jinwá yupj. **18** Jipj tjamacjastsja na, jipj jin quipaptsja, jipj jaytsja wa jipj quelel jaytsja nt'a. Co'müy na, p'a casá ca mpalas. Jepjel la mpactan ca, ne p'a ca jin nqui'pas. Jipj ma quelel jay nt'a ca mya manus. T'üc' way niná —nin tjevele Jesús Pedro lal.

19 Jupj tjevele niná jas mü'üsüs la mijis nin ca mpalas Pedro lal, mpa'is jupj. Nin ca mpalas mpes ca p'a wa sin mü'üsüs Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Jesús niná tjevele na, tjevele wa Pedro lal:

—Ncapj tecyoïca jipj lovin.

20 Pedro la nujuya, tjinyuca. P'a discípulo* jus tjinyuca cjüil tjac!. Jesús pajal quelel líjitsja niná discipulú. Jupj p'iyá Jesús jun 'asas tjemey discipulopan 'a mulú tjálá na, Jesús ma tepe'e na p'in. Jupj Jesús lal la tji'yüya pjacj ca mim jis lal ncuwim jupj enemigopan jis la tjilil jupj. **21** Mpes Pedro jus tjinyuca na niná discipulú, la tji'yüya Jesús lal:

—¿Tsjan ca mpalas niná yom lal?

22 Jesús tjevele Pedro lal:

—Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes. Ncapj tecyoöca jipj lovin.

23 Jesúus nin tjevele mpes, qjuis pülcpan pülcj tjowelepj niná discípulo* ma ca cüpa'is. Jesúus ma tjevele niná discípulo ma ca mpa'is lovin. Jupj tjevele: “Ca nacj napj najas jupj pü'ü napj tjacuwis nas. Jipj ma ca nin jele nsem nepes.”

24 Napj p'iyá niná discipulú*. Napj p'iyá nin velé la p'a jis lal napj tjinyuc. Napj tepyac niná. Cupj selecj napj velé t'üc' way.

25 P'a wa pajal pülcj la tiji Jesúus, ma tepyac quilá. Napj nola napj pjü cüpac, cjuwá nosis mo'ó ca'aj cüpacatj papel pjü. Nasa tecyawaja tepyac.

Lucas papel tepyaca apostolpan la tjajay mpes

Jesucristo tjevele Dios Cjües ncuwim.

1 ¹Teófilo, püna 'in napj tepyac Jesucristo la tijjá. Tepyac wa jupj sin tji'yüsa la tijjá. ²Nosis nt'a tjuwine na, apostolpan* lis t'ya. Jupj tijiyü'ta yupj ca nin la mijicj jupj tjevele jin. Jupj tjevele Dios Cjües nin jostsja jupj velá. ³Jesucristo pajal malala tepyala, tepe'e. Locopyaya jas tijiyünsa, tüpü'ü niswá. Nin tepyala na, ts'ac' cuarenta lay tepyala apostolpan jilal. La pülicj lay tepyala. Jupj la tiji mpes yupj sin tji'yüsa jupj tüpü'ü niswá. Jupj sin tji'yüsa lis tiji Dios jyü'ta po'ó. ⁴La pjaní jis tijiyü'ta:

—Ma pje'á lowa custjay Jerusalén mpe. La tjunucú nun Dios Cjües jac' mpes. Mpapay tjevele jupj Cjües jas majamas nun nt'a. Napj tjevelé nun jilal nin ca mpalas. ⁵Juan bautizar* lis tiji 'üsü mpes la p'in. Más 'üsüs ca nu mpalas quinam. Dios ca nu ma'ayas jupj Cjües. Ts'ac' pjaní way p'in tepyala na ca nin mpalas —nin tjevele Jesucristo.

Jesucristo tjemey tsjun po'ó.

⁶Apostolpan* 'a jis tjimyula na Jesucristo lal, tjowelepj jupj lal:

—Qjuis Jepa, jipj selen la p'a way jajütütj quinam israelpan* jis lal. ¿Ncu leñ way ca mal yupj, israelpan jis la jütütj yupj p'iyá? ¿'Ona ca nin la mijin, Dios Popel vele jinwá?

⁷Jesucristo jis wala tjevele:

—Mpapay jos nun ma ca jus nlayé tsjan jawas ca nin mpalas. Jupj p'in selé tsjan jawas niná ca la mijis israelpan* jis lal. ⁸Najas p'a wa ca jus nlayé. Dios Cjües nujisas mo'o tjemey na, ca 'üsüs polel la müjí

Jesucristo tsjun po'ó tjemey. (Hechos 1.9)

nun. Ca polel mvelé la p'a jilal napj mpes. Napj mpes solejé mpes ca mvelé. Nin ca la müjí Jerusalén nt'a, Judea nt'a 'ots'ipj, Samaria* nt'a 'ots'ipj, nosis casá jas tüpwes ca nin la müjí —nin tjevele Jesucristo.

⁹ Jesucristo t'üc' tjevele na, Dios tsjun po'o tjemyana jupj. Tjemey na, apostolpan* jus tjunuc. Mol mo'o tjemey. Mol mpes ma polel jus

tjunuc tsjun po'ó tjemey na. ¹⁰Newa januctsja. Januctsja na, ángel* mat'e lay jis tepyala yupj nt'a. Niyom jinwá yustaptsja yupj. Yupj sin quip pje waytsja. ¹¹Tjowelepj:

—¿Tsjan mpes tsjun po'o nucú? Tjunuc Jesucristo tjemey tsjun po'ó. Nin p'iyá ca ncuwim niswá —nin tjowelepj.

Yupj la t'apj Matías, apóstol nsem yupj.

¹²Mpes yupj tjal joc' mpe, joc' niná Olivos ló. Tjal Jerusalén nt'a. Ne'aj p'intsja; judiopan* l'icj ne'aj tjal sábado* na, nin jawas ma polel campa jiltsja. ¹³Wosis cuarto viyapa mo'o tjal. Ne'aj tapátjatsja yupj quinam, apostolpan*. Ne'aj tjátjatsja Pedro, Jacobo 'ots'ipj, Juan 'ots'ipj, Andrés 'ots'ipj. Tjátjatsja wa Felipe, Tomás 'ots'ipj, Bartolomé 'ots'ipj, Mateo 'ots'ipj. Tjátjatsja wa Jacobo (yupj ne Alfeo popa), Simón 'ots'ipj. (Simón le palánatsja jepa lal, jepa israelpan* popa tulucj. Nin mpes "Israel Mpes Jola" lotsja wa yupj.) Judas já'asa watsja (yupj ne Jacobo pótatsja). ¹⁴Pajal la pülicj 'a jis tjimyula jis la veles Dios lal. Nequem nepenowá tjqiquil wa, Jesucristo jamay 'ots'ipj, Jesucristo jatjaypan 'ots'ipj, tjqiquil wa; 'a jis tjimyula yupj tyatja nt'a.

¹⁵P'a jawas Jesucristo lal japon witjacj ciento veinte 'a jis tjimyula. Pedro jas tijiyinsa, tjevele: ¹⁶"Natjampán, nun solejé püna David* papel tepyaca Judas po'ó. Tepyaca Dios Cjües jostsja nin tepyaca yupj. Tepyaca Judas ca nin la mijis, ne nawaja'a Judas nin la tiji David tepyaca jin p'iyá. Dios Popel tjevele ca nin la mijis, mpes nin la tiji. Judas niyom jis ticyuna, Jesucristo la tjlil. ¹⁷Judas cupj sin pótatsja. T'icj way Jesucristo la t'ya yupj 'ots'ipj, Dios mpes tsji' la tiji 'ots'ipj. ¹⁸Mop'in nin, pasal malala la tiji Jesucristo lal. Yupj t'emel tja'ayapj Judas, yupj malala la tiji mpes. 'Amá jaylacj la tiji t'emel niná mpes. Ne'aj wolap'a'a tyüla, yupj col tjomjolta. Juts'ul pje'á palá tinca. ¹⁹Pjü way Jerusalén po'o patja sin tji'yüsa nin tepyalá. Mpes 'amá niná yupj jaylacj la tiji yupj ló la t'apj. Acéldama lotsja momas ne'aj. Yupj jis tin javelepj yupj, mpes Acéldama javelepj. Cupj velecj: "Amá 'As", Pedro nin tjevele.

²⁰Pedro tjevele niswá: "Püna Dios mpes tjenejets'eñ tapac mo'ó yom pjaní tepyaca Judas po'ó:

'Pjü ca mal yupj wo mpe. Wo mo'ó cjuwá ca nsem.

Ma ca p'a mpü'üm yupj wo nt'a.

Jupj ma polel sin 'yüsa la mijis quinam.

La p'a ca nin la mijis quinam yupj la tjjíá',

nin tepyaca yom pjaní. ²¹Mpes yom p'a wa apóstol* nsem qjuisas, Judas tepe'e mpes. Ca mveles la p'a jilal Jesucristo jas tjiiyünsa, pü'ü niswá. La p'a pülicj lovin qjuis capj tocoñ, qjuis Jepa Jesucristo cus tecyoïcocj na. ²²Yupj qjuis capj tocoñ, tjunuc Juan el Bautista bautizar* la tjiji Jesucristá. Lovin qjuis capj tocoñ. Yupj tjunuc pjü way Jesucristo la tjijá. Jesucristo qjuisin tjil'yusa la tjiji na, pjü tjepiyacañ yupj. Cupj qjuilal tjelejeñ, Dios yupj tjemyana na tsjun po'ó. Mpes yupj sin popa ca pjaní la nt'acj. Jupj nin p'iyá la mijis cupj lijicj jinwá. Ca mveles Jesucristo jas tjiiyünsa, pü'ü niswá", nin tjevele Pedro yupj jilal.

²³Mpes niyom mat'e lis t'apj. Pjaní Matías lotsja. Pjaní wa José lotsja. José cónt'eya lotsja yupj. Barsabás lotsja wa, Justo lotsja wa. ²⁴⁻²⁵Lis t'apj na, tjowelepj Dios lal. Tjowelepj: "Jipj cupj qjuis Jepa. Qjuisin 'yusa la mijin tsjan más 'ücj la mijicj cupj. Judas apóstol* waytsja yupj. Tepe'e quinam yupj; malala nyuca la tjiji, ne nin. Quina cupj quelel la nt'acj p'a wa, apóstol ca nsem yupj. Mpes yupj ca qjuis capj ncoïcos. Ca mveles wa la p'a jilal Jesucristo niswa pü'ü. Jipj selen tsjan yola pjü way. ¿Cana más 'ücj jipj lal cupj la nt'acj apóstol nsem yupj?" nin la tjü'üy Dios lal. ²⁶Yupj la t'apj tjunuc cana más 'ücj la nt'acj. Matías la t'apj. Apóstol tepyala yupj. Yupj lal apostolpan doce waytsja niswá.

Dios Cjües tjac' Dios ts'uyupj nt'a.

2 ¹P'a jawas judiopan* fiesta lajaytsja, fiesta niná Pentecostés* ló. Nin jawas tjejyawca na, pjü Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula wa nt'a. ²Leñ way pasal yümicj pjactsja tsjun po'ó, lüpjü pajal püné jinwá. Yümicj pjac yupj nt'a tjac!. Más yümicj pjactsja quinam, nin tepyala yupj tjátjatsja nt'a. ³Awa wolaqué jinwá tjunuc. Tsjictjacj jis tepyala 'owus, jis capá nt'a jis tjiquil. ⁴Nin tepyala na, Dios Cjües yupj jisas mo'o tjemey. La p'a jis tin tjowelepj, yupj p'iyá ma sin 'yúsatsja. Dios Cjües nin la tjiji mpes yupj 'ücj tjowelepj la p'a jis tin.

⁵Judiopan* pülicj pájtatsja quinam Jerusalén po'ó. Jun ta'á nosis mpe jiquiltsja jis la püt'üs Jerusalén po'ó. Yupj pülicj way po quelel lajaytsja Dios jos jin. ⁶Yümicj pjactsja tjepiyacañ na, tjiquil Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Ma sin 'yúsatsja tjunuc yupj. Ma tjunuctsja püna p'in. Dios ts'uyupj tjoweleptsja yupj jis tin. Judiopan p'a mpe 'esepj jis tin 'ücj tjowelepj yupj. ⁷Mpes judiopan po yólatsja nin tepyala, tjunuc mpes. Tjowelepj:

—Yupj Galilea mpe ne'espan. ⁸¿'Onin ne nin javelepj yupj? Quina 'ücj javelepj pjü cupj qjuis tin. Nin p'iyá tjevelecj cupj tsjictcsja na,

*'Awa wolaqué jinwá tjunuc. Tsjictjacj jis tepyala
'owus, jis capá nt'a jis tquil. (Hechos 2.3)*

nin javelepj quinam. ⁹Cupj nepenowá Partia mpe ne'espan. Cupj nepenowá Media mpe ne'espan. Cupj nepenowá Elam mpe ne'espan. Cupj nepenowá Mesopotamia mpe ne'espan. Cupj nepenowá Judea mpe ne'espan, nepenowá Capadocia mpe ne'espan 'ots'ipj. Cupj nepenowá Ponto mpe ne'espan, nepenowá Asia mpe ne'espan 'ots'ipj. ¹⁰Cupj nepenowá Frigia mpe ne'espan, nepenowá Panfilia mpe ne'espan 'ots'ipj. Cupj nepenowá Egipto mpe ne'espan. Cupj nepenowá ne'aj way tepyatjaquecj Libia po'ó, ne'aj way p'in Cirene mo'ó. Cupj nepenowá Roma mpe ne'espan. Cupj popé nepenowá judiopan* tulucj, mop'in judiopan jinwá japon yupj quinam. ¹¹Cupj nepenowá Creta mpe ne'espan, nepenowá Arabia mpe ne'espan 'ots'ipj. Pjü cupj qjuis tin, 'ücj javelepj yupj. Dios püné mpes 'ücj nin javelepj —pülcj tquil nin tjowelepj.

¹²Tjiquil witjacj po yólatsja nin tepyala mpes, tjunuc mpes. Jis la tjü'üy yupj yuwá: “¿Tsjan mpes nin pyala niná?” nin la tjü'üy. ¹³Mop'in yupj nepenowá la tjüpjiüs'ün. Tjowelepj 'üsü jis tjemyona p'in yupj.

Pedro tjevele Jesucristo po'ó.

¹⁴Quina apostolpan* dóceya sin tjüjünsüpj. Pedro tjevele pjü jilal ne'aj. Yümüçj tjevele pjü jis la pjac. Tjevele: "Quelel velé pjü judiopan* jilal, pjü judío tulucj jilal 'ots'ipj. 'Üsüs tlapja'aqué nun. ¹⁵Nun nepenowá tjowelé niyom nenem 'üsü jis tjemyona. Müsü secj yupj. Püstapj custjay. Nueve p'in quinam. ¹⁶Joel tjevele niná ca mpalas. Profétatsja* yupj; tjevele Dios tjevelá. ¹⁷Ninana Joel tjevele Dios p'iyá tjevelá:

'P'a jawas napj ca jis ma'ayá napj Neqjues
gente pjü way jis lal la püt'üs.

Nun sejatjampan ca mvelecj la p'a jilal napj mpes. Nin ca la
mijicj wa nun jis cucuspan.

Napj ca la mejay tjamacjaspan ca nucucj
napj ca sin mü'üsüs la mejay.

Niyom co'müypan püste ca nucucj,
mpes ca sin mü'üsüs la mejay napj.

¹⁸Napj ca jis ma'ayá napj Neqjues napj nomozopan jis lal la püt'üs. Nin
ca nsem nomozopan niyom jilal, nomozopan nequem jilal 'ots'ipj.

Jupj pajal ca jis capj mp'a'sas. Nin mpes
yupj ca 'ücj mvelecj la p'a jilal napj mpes.

¹⁹P'a casá la mejay tsjun po'ó.

P'a casá la mejay nosis nt'a 'ots'ipj.
Nusin mü'üsüs la mejay püné napj.

'Os ca nucú nun. Ca nucú wa 'owus.
Pajal ca musques ca nucú.

²⁰Lots'ac' püste ca nsem.

Müümüy 'as jin justa nsem ca.

Nin tepyala nam, leñ way pajal 'üsüs ca mpalas. Pjü ca nucucj
Dios püné.

Qjuis Jepa Dios ncuwim.

²¹Yupj la mon Dios lal yupj ca perdonar lis mijis qjuis Jepa Püné
'üsüs la tjiji mpes,

t'üc' way Dios ca perdonar lis mijis.
Lovin ca mpatjam yupj lal.

Pjü nin lajay, pjü ca mpatjam yupj lal'.

Joel nin tjevele Dios tjevelá", tjevele Pedro.

²²Pedro tjevele niswá: "Judiopan*, 'üsüs tlapja'aqué napj velé. Napj
velé nun jilal Jesucristo po'ó, Nazaret mpe 'eseptsja yupj. Nun solejé

jupj pajal 'üsüs la tjiji nun jilal qui'á, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjiji nusin 'yüsa la mijis Dios jas tjejyama jupj. Nun pajal nujólatsja jupj la tjiji mpes. Dios tje'yaya mpes pajal 'üsüs polel líjitsja. Mpes t'üç' way tsji' la tjiji Dios mpes. Newa nin, nun ma nusin tji'yüsa jupj tsji' la tjiji Dios mpes. ²³Nun tsu'pá Jesucristo. Tja'ayá niyom malala witjacj cruz* po'o tjovalapj jupj. Tjü'ünan jupj. Yupj la tajay nun jisastsja jinwá. Dios seletsja nin ca la müjí. Dios jostsja ca nin mpalas, mpes nin polel la tjüjí nun. ²⁴Mop'in nyucunú jupj quinam. Dios jas tjiyyünsa jupj, tepe'e na. Tüpü'ü niswá. Dios ticyuna jupj tecya'líñ tjal mpe. Ma polel pú'ütsja ne'aj. Malala nyuca lajay p'in patja ne'aj.

²⁵Püna David* tjevele Jesucristo po'ó. Tjevele:

'Napj selé Nejepa Dios lovin ncapj cyoñca.

Jupj ncapj p'ya'sa. Mpes ma nola pjü mpes.

²⁶Mpes 'üçj najas pajal. Velé po 'üçj najas.

Napj mp'üy mpa'is ca,

mop'in selé 'üsüs ca ma palas.

²⁷Dios ca ncunus napj neqjues tecya'líñ tjal mpe.

Napj jipj jits'a'á. Napj mp'üy ma ca majam

la mijis jupj.

²⁸Napj selé quinam 'onin la cüjay la püt'üs lovin.

Jipj lal mpiü'üs na, 'üçj najas nsem.'

David nin tjevele püná Jesucristo po'ó.

²⁹"Natjampan, t'üç' way velé nun jilal David* po'ó, pajal püné waytsja jupj. Mop'in nin, jupj tepe'e, ne toc. Solejé toc nt'a. Polel nyucucj toc nt'a.

³⁰David profétatsja* jupj. Jupj seletsja jupj popa p'iýá pjaní, püs naya pü'lü, ca müjü'tüs israelpan* jilal jupj jinwá. Dios nin tjevele David lal. Tjevele t'üç' way mpalas ca niná. ³¹Mpes David seletsja nin ca mpalas p'a jawasa, püs naya. Jas tji'yüsa Dios tjevele mpes, Dios tjevele jupj ca

jas majamas Jepa Püné jis capj lo p'acj judiopan*. Mpes David tjevele jupj po'ó. Jupj tjevele Dios ca jas müjünsüs tepe'e mpe, mpiü'üm niswá.

Tjevele Dios ca ncunus jupj tecya'líñ tjal mpe. Tjevele Dios ca la mijis jupj jüp'üy ma ca majam. ³²T'üç' way Dios nin la tjiji Jesucristo lal. Jas tjiyyünsa jupj, la püt'üs niswá. Pü'lüçj way cupj jus tjinyucucj jupj, niswa pü'lü tepyala na. ³³Dios tjemyana jupj, jupj pü'lü nt'a. Tjevele ca ma'ayas

jupj Cjües jupj lal, ne tje'yaya jupj. Jesucristo já'asa Dios li'inyampe quinam. Jesucristo jas tjejyama Dios Cjües cupj nt'a, mpes nin tjunucú, tlapja'aqué yacaj. ³⁴David ma tjemey jupj jüp'üy lal Dios pü'lü nt'a. Jesucristo p'in jupj jüp'üy lal tjemey Dios pü'lü nt'a. David tjevele:

‘Qquis Jepa Dios tjevele Nejepa lal:

“Nt'i'isa napj li'inyampe.

Jipj ca müjü'lün napj lal.

35 Napj ca la mpalan jipj enemigopan jis lal.

Napj ca la mejay jipj enemigopan
tsjyam 'alá jatja jinwá.

Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na.”’

Niná Dios tjevele David Jepa lal.

36 ”Judiopan*, nun tjü'ü'ná Jesucristo. Nusin tjü'üsüs t'üç' way Jesucristo Jepa Püné tepyala, Dios nin la tjiji. Dios jas tjejyama Jesucristo jis capj la p'acj judiopan”, Pedro nin tjevele judiopan jilal.

37 Judiopan* nin tjepiyacañ na, pajal 'aplilila jis tepyala yupj. Po yólatsja Pedro tjevele mpes. La tjü'üy Pedro lal, apostolpan* p'a wa jilal 'ots'ipj:

—Qquis catjampan, ¿Tsjan jos Dios cupj lijicj? —nin la tjü'üy.

38 Pedro jis wala tjevele:

—'Aplilila t'as pjü malala nyuca la tjüjí mpes. Lovin 'üsüs la tjüjí quinam Dios jos jinwá. Dios jos cupj bautizar* la nujicj Jesucristo mpes. Mpés Dios ma ca jola nsem malala nyuca la tjüjí. Ca jas majamas cupj Cjües nujisas mo'o. **39** Püna Dios tjevele cupj ca jas majamas cupj Cjües nun nt'a nujos mo'o la püt'üs. Niná nin tjevele wa nun popa mpes 'ots'ipj, campa patja mpes 'ots'ipj. Qquis Jepa Dios pasal pülcj lis t'ya jis la püt'üs cupj lal. Cupj jis capj p'ya'sa jis la pon cupj lal. Dios tjevele cupj ca jas majamas cupj Cjües pjü way yupj mpes 'ots'ipj —nin tjevele Pedro.

40 Pedro pülcj nin tjevele yupj jilal, tjevele niná Dios jos ca yupj la mijicj. Po jostsja mponecj, mpes tjevele:

—Dios ca jis capj ntüüs malala nyuca lajaj. Po ma yupj jinwá t'as.

Más 'üçj nujisas nsem Jesucristo. Nin lojí Dios ma ca nucopj ntüüs

—nin tjevele Pedro.

41 Mil cónt'eya topón Pedro tjevelá. Bautizar* jis tepyala yupj.

42 Mpés yupj lovín quelel sin 'yúsatsja apostolpan* tjowelepj mpes. Lovin 'a jis tjimyula, nin p'iyá yólatsja mpes. Lovin 'a mulú tjalá, lovín yola tepyálatsja Jesucristo tepe'e yupj mpes. Lovin 'a mulú tjowelepj Dios lal. Nin la tajay Jesucristo lal topón.

Dios ts'uyupj lovín 'a jis tjimyula. Lovin 'üsüs la tajay yuwá.

43 Apostolpan* pajal 'üsüs la tajay niyom p'in ma polel lajaj jinwá. Nin la tajay la p'a ca jus nlayecj Dios mpes tjowelepj yupj. Pjü po

yola tepyala, yupj la tjajay mpes. ⁴⁴Lovin 'a jis tjimyula. Nepénowa yupj sin popa cjuwatsja na, nepénowa se 'aptsja. ⁴⁵Nenéyawa t'emel cjuwatsja yupj nepenowá. Mpés la p'a vender la tjajay yupj yuts'a'lá, t'emel tja'ayapj cjuwatsja mpes. ⁴⁶Yupj lovin 'a jis tjimyula Dios wo* nt'a. Lovin 'a mulú tjalá yupj jis wa nt'a. Pajal 'üçj jisas tepyala yupj. Tjuwi'iñ Dios lal. ⁴⁷'Üsüs tjowelepj Dios po'ó. La p'a wa gente pjü way yólatsja 'üsüs waytsja yupj. Püna ma japontsja, quina wa japontsja nepenowá, mpes pjü jyawca na p'a wa topon yupj, nin la tjiij qjuis Jepa Jesucristo. Ca mpatjam wa Dios lal.

Pedro, Juan, tji'yü'sa la tjajay ma wine lal.

3 ¹P'a jawas Pedro Juan lal tjemey Dios wo* nt'a. Las tres t'awanaá tjil, judiopan* javelepj na Dios lal. ²Ne'aj tjá'asatsja yom ma polel wínetsja. Tsjom c'atsja jupj. Tsjicj way pepes ma polel wínetsja. Lovin ma polel wínetsja. Pjü jyawca na nepenowá tucuman jupj jun vilicj nt'a, Dios wo nt'a. Ne'aj tüpüntüpj jupj. Jun vilicj ne'aj "Üsüs Justa" lotsja jupj. Ne'aj t'emel la tjemyónatsja ne'aj tjelyawuñ jis lal. ³Pedro, Juan, Dios wo wama quelel jiltsja, ne ma wine yus tjinyuca. La tjemyona t'emel ma'ayacj. ⁴La tjemyona na, Pedro, Juan, po jus tjunuctsja. Pedro tjevele jupj lal:

—Cus 'unuca.

⁵Mpés yupj jis wala yus tjinyuca. T'emel ma'ayacj jólatsja. ⁶Pedro tjevele:

—Cjuwá napj nt'emel. P'a casá ca la mejay jipj mpes. Jipj ca mya 'ü'süs Jesucristo nin polel la mijis mpes, Jesucristo Nazaret mpe 'eseptsja jupj. Mpés 'i jütütj, jin tjiyyünsa, tjuwine —Pedro nin tjiyyü'ta jupj lal.

⁷Pedro yomen ma wine mos li'lonyampe ntjüi'lle, jas tjiyyünsa. Leñ way jis tji'yü'sa jupj tsjom. ⁸'Üçj polel tóicatsja jusapj. Ntolo, 'üçj jos tjuwine. Dios wo* wama tjemey Pedro lal, Juan lal wa. Ne'aj tjuwine, tólotsja, 'üçj jostsja mpes. 'Üsüs véletsja Dios po'ó. ⁹Gente ne'aj játjatsja tjunuc wínetsja jupj, tjepiyacañ 'üsüs véletsja Dios po'ó. ¹⁰Yupj sa nuctsja jupj. Salejeptsja jupj p'iyá lovin tjá'asatsja jun vilicj nt'a, Dios wo nt'a, la tjemyónatsja. Tjunuc wínetsja quinam, mpes po yólatsja tji'yü'sa mpes.

Pedro tjevele Jesucristo po'ó Dios wo mo'ó.

¹¹Pedro, Juan, tjelejeïtsja Dios wo* nt'a, corredor nt'a. Salomón* Corredor lotsja ne'aj, yupj tjelejeïtsja nt'a. Yom tji'yü'sa newa

Ma wine tjil'yü'sa, tólotsja, 'cj jostsja mpes. (Hechos 3.8)

ntjüí'letsja Pedro, Juan 'ots'ipj, pajal 'ücj jostsja mpes. Gente pjü way ne'aj leñ way tjiquil yupj nt'a. Po yólatsja pajal 'üsüs tepyala mpes. ¹²Pedro jus nléyatsja yupj pajal yólatsja, mpes la tji'yüya yupj jilal: "Judiopan*", ¿tsjan mpes pajal nujola niná tepyala mpes? ¿Tsjan mpes po cus nucú? Nun poné cupj p'iyá 'ücj nin lijicj niná, mpes tji'yü'sa yupj. Nin tulucj. Nun poné cupj tsjay 'üsüs Dios lal ca nacj, mpes tji'yü'sa. Nin tulucj. Jupj tji'yü'sa Dios nin la tjihi mpes p'in. ¹³Jupj nun jis Dios. Jupj Dios Abraham* lal, Isaac lal wa, Jacob lal wa. Yupj pajal püna tapatja, nun yupj popa p'iyá püis naya potjaqué. Jupj nun jis Dios 'ots'ipj. Mpes Dios nusin tji'yüsa la tjihi pajal püné Jesucristá; yupj 'üsüs tsji' la tjihi Dios mpes.

"Mop'in malala la tjüjí Jesucristo lal. Jis tja'ayá yupj nun jis jepapan jilal jis la 'ünan. Pilato queel syóctetsja yupj; nun p'iyá malala nyuca tjowelé Jesucristo po'ó Pilato lal. ¹⁴Jesucristo Dios juts'a'atsja, yupj Yom 'Üsüs Dios Lal. Nun nujisastsja Pilato ma syóctetsja yupj. Nujisastsja nsoctes gente si 'ü'na p'in. ¹⁵T'üç' way pjü potjaqué Jesucristo mpes. Pero nun la tjüjí mpes, yupj tjü'ünan yupj. Tepe'e na, Dios jas tjiyyünsa, tüpü'lü niswá. Cupj jus tjinyucucj. ¹⁶Jesucristo mpes yom ma wine tji'yü'sa. Nun su nucutsja yupj. Jupj tepyona mü'lü'süs ca, Jesucristo nin polel la mijis. Mpes yupj po 'üsüs tji'yü'sa, la tjihi Jesucristo. Nun nucú tji'yü'sa tepyala yupj.

¹⁷"Napj selé nun ma nusin tji'yüsa Jesucristo Dios Jatjam waytsja yupj. Napj selé nun jis jepapan ma wa sin tji'yüsa yupj. Mpes nun malala nyuca la tjüjí yupj lal. ¹⁸Püna Dios tjevele yupj ca jas majamas Jepa Püné jis capj la p'acj judiopan*; Dios tjevele ca malala mpalas yupj. Nin tjevele profetapan* jilal, ne yupj pjü way nin tjowelepj gente jis lal. Quina Dios t'üç' la tjihi püna tjevelá. ¹⁹Aplijila t'as nun, malala nyuca la tjüjí mpes. Dios jos jinwá la müjí quinam. Mpes Dios ca perdonar la numijis malala nyuca la tjüjí. Dios ca la mijis 'ücj nujisas nsem nun quinam, yupj so coïcó mpes. ²⁰Jupj ca jas majamas Jesucristo niswá. Dios la t'ya yupj. Jupj perdonar la numijis malala nyuca la tjüjí mpes. Jis capj mp'a'sas judiopan. ²¹Quina Jesucristo tsjun po'o já'asa. P'a jawas 'üsüs ca mpalas pjü jilal, ca la mijis Dios. Dios püna tjevele ca nin la mijis. Tjevele profetapan jilal, yupj ne Dios mpes tsji' lajaytsja. Yupj tjowelepj gente jis lal. Yupj tjowelepj jin tepyala na, Jesucristo ncuwim niswá.

²²"Moisés* profeta* waytsja yupj. Jupj tjevele: 'Qjuis Jepa Dios ca jas majamas profeta pjaní napj jinwá. Nun popa ca nsem yupj. Tjapja'aqué

pjü mveles. La müjí pjü way yupj müjü'tüs ca. ²³Pülicj ma ca la mijicj yupj jyü'tá. Mpes t'üç' way yupj pjü nca'liñ ca.' Moisés nin tjevele.

²⁴"Pjü profetapan* tjowelepj nin ca mpalas. Samuel mwälá way tjevele nin ca mpalas, locopyaya pjü profetapan nin p'iýá tjowelepj nin ca mpalas. Quina nin pyala yupj tjowelepj jinwá.

²⁵"Profetapan* püna tapatja tjowelepj Dios mpes, tapac wa Dios mpes. Nun to'á yupj tapac, mpes solejé tsjan tjevele Dios. Nun israelpan*. Dios tjevele israelpan püna tapatja jis lal. Niná yupj tjevelá nun mpes wa tjevele. Tjevele yupj pajal 'üsüs líjitsja israelpan mpes. Ninana yupj tjevele Abraham* lal: 'Jipj cüicpan popa pjaní mpes ca 'üsüs la mejay pjü gente mpes, jun ta'lá patja mpes'. ²⁶Nun nt'a mwälá way jas tjejyama yupj Jatjam. Jas tjejyama 'üsüs way la mijis nun mpes. Dios nin jostsja nun lovin ma malala nyuca lojí niswá", Pedro nin tjevele yupj jilal.

Jepapan jis ntji'líñ Pedro, Juan 'ots'ipj, jis capj la tül.

4 ¹Pedro newa véletsja na, sacerdotepan* nepenowá tjiquil. Saduceopan* nepenowá tjiquil wa. Yom p'a wa tjac' wa, yupj jépatsja Dios wo* jajamapj jis lal. ²Po ts'a tji'in Pedro lal, Juan lal wa, sin tji'yüsa la tjajaytsja mpes. Pedro, Juan, tjoweleptsja gente jis walap'aá Dios jas tjiyyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Tjowelepj t'üç' way Dios tecya'llii sin müjüñstüs wa p'a jawasiyá, mpatjam ca niswá. Mpes tjiquil po ts'a tji'in yupj tjowelepj mpes. ³Mpes jis ntji'líñ yupj. Quelel t'yájatsja quinam, mpes cawilta mo'o tjo'onsopj. Yaya yupj ca quelel mvelecj malala nyuca la tjajay. Quelel jis capj jatültsha. ⁴Mop'in pülicj tjepiyacañ Pedro tjevelá. Pülicj topon tjevelá. Mpes más pülicjjisastsja Jesucristo yupj tjevele mpes. Niyom cinco mil játjatsja quinam Jesucristo lal japon witjacj.

⁵Yaya jepapan 'a jis tjimyula Jerusalén po'ó co'müypan* jis lal wa, Moisés* popel sin 'yüsa lajaj jis lal wa. ⁶Anás tjac' wa 'a jis tjimyula nt'a. Jupj sacerdote* más pünetsja. Caifás tjac' wa, Juan 'ots'ipj, Alejandro 'ots'ipj. Anás familia pjü way tjiquil wa 'a jis tjimyula nt'a. ⁷Tjüjütütj jacuman Pedro, Juan 'ots'ipj. La tjü'üy yupj jilal:

—¿'Onin la tjüjí tji'yü'sa ma polel wínetsja? ¿Pjacj nu tjiyyü'ta lo 'üs'üs ne 'yü'sa lojí? —nin la tjü'üy.

⁸Dios Cjües tjevele Pedro lal. Nin p'iýá Pedro tjevele yupj jilal. Tjevele:

—Jepapan, co'müypan*, ⁹nun quelel solejé 'onin la tjiijicj cus tjem'ya'sacj ma wínetsja lal. Quelel solejé 'onin la tjiijicj tji'yü'sa yupj.

¹⁰Mpes ca mvelej nun jilal. Qjuisas nusin 'yüsa; pjü judiopan* sin 'yüsa wa qjuisas. Jesucristo mpes tji'yü'sa jupj. Jesucristo, jupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Jupj mpes ma wínetsja qui'á toïca. Nun tji'ü'ná Jesucristo cruz* po'ó pero Dios jas tjiyyünsa, tüpü'lü niswá. ¹¹Püna yom pjaní tepyaca Jesucristo po'ó. Tepyaca:

‘Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis
pe mpes.

Pe pjaní majisatsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üç! way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Dios jas tjiyyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná
wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóñcatsja.’

Nin tepyaca jupj. Nun niyom nenem pe 'üsüs majisatsja jinwá. Jesucristo niná pe 'üsüs jinwá. Nun majisatsja Jesucristo. ¹²Gente 'üçj ca mpatjam Dios lal Jesucristo mpes la p'in. Ma la p'a mpes 'üçj mpatjam Dios lal. T'üç! way ma la p'a mpes 'üçj mpatjam Dios lal —nin tjevele Pedro.

¹³Pedro, Juan 'ots'ipj, ma lacj tjeypatsja la veles niná yupj jilal. Mpes yupj ne'aj tjatja po yólatsja ma lacj tjeypatsja mpes. Yupj salejeptsja Pedro, Juan, ma escuela mpes pülicj sin tji'yüsa. Salejeptsja noypan tuluctsja yupj. Mpes po yólatsja yupj tjowelepj mpes, la tajay mpes wa, ma lacj tjeypatsja mpes wa. Yola tepyala Pedro, Juan, cus tocoñ Jesucristo. ¹⁴Jus tjunuc yom tji'yü'sa tóñcatsja Pedro, Juan jilal. Yupj salejeptsja pajal 'üsüs tepyala jupj lal, tji'yü'sa mpes. Mpes ma polel jis wala javeleptsja Pedro, Juan jilal. ¹⁵Tjüjütütj 'istaway pje'á jil. Tjil na, yupj tjowelepj yuwá. ¹⁶Tjowelepj: “¿Oyn la qjuijim noyomes jilal? Pjü way Jerusalén po'o patja salejepj quinam pajal 'üsüs la tajay ma wínetsja lal, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Mpes ma polel velej nin tepyala tulucj. ¹⁷Más 'üçj ca müjü'tüçj yupj ma ca mvelej niswá Jesucristo po'ó. Nin la mijicj ne la p'a ma ca sin mü'üsüs jupj po'ó”, nin tjowelepj.

¹⁸Tjüjütütj wama jis tucuman niswá, Pedro, Juan. Tjüjütütj ca ma mvelej niswá Jesucristo po'ó, ma sin 'yüsa la mijicj jupj mpes. ¹⁹Pedro, Juan ma quelel lajaysja yupj tjowelepj jinwá. Mpes yupj jis wala tjowelepj:

—Cupj quelel lijicj Dios jos jinwá. Nun nujisas cupj lijicj nun nujisas jinwá. Nun solejé ncu 'üçj Dios lal nin lijicj nujisas jinwá. ²⁰Cupj

qjuiyola más 'ücj nin lijicj Dios jos jinwá. T'üç' way lovin ca mvelej tjinyucucj mpes, tjepjya'auecj mpes 'ots'ipj —nin tjowelepj.

²¹Mpes jepapan niswa jis tjüjütütj ma ca mvelej lovin Jesucristo po'ó. Tjowelepj ca jis capj ntülüçj yupj niswá javelepj niná. T'üç' tjüjütütj na, sin tajam. Mpes tjal yupj. Jepapan po quelel jis capj jatültsjá yupj. Newa ma nin la tajay. Gente ne'aj ca ts'i mi'inacj, yólatsja yupj. Gente nenem pjü way po 'üsüs tjoweleptsja Dios po'ó, nin tepyala mpes ma wínetsja lal. ²²Ma wínetsja año cuarenta tyá'atsja yupj, más 'in püliüçj way tyá'atsja.

Dios ts'uyupj la tjomon Dios lal.

²³Po quina Pedro, Juan, tjal Dios ts'uyupj nt'a. Tjowelepj yupj jilal sacerdote* noypan tjowelepj mpes, co'miüpan* tjowelepj mpes 'ots'ipj. ²⁴Tjepjyacañ na, tjowelepj Dios lal. Tjowelepj: "Qjuis Jepa Dios, más püné jipj pjü jilal. 'Jipj la tjejay tsjun, la tjejay wa nosis, la tjejay wa 'üsü püné. Pjü ne'aj patja la tjejay wa.' ²⁵David* pajal püna tüpü'ü, cupj yupj popa p'iyá püs naya pyatjauecj. David jipj myózotsja. Tjevelen yupj lal nin jyastsja yupj mveles ca gente jis lal. Jipj Jeqjues cus tjep'ya'sa la veles. David nin tjevele:

‘Tsjan mpes pjü jun ta'lá ts'a tji'in?

‘Tsjan mpes gente malala quelel lajaytsja

Dios lal? Jipj selen ma polel lajaytsja niná.

²⁶Pjü noypan nosis casá 'a jis tjimyula,
quelel la palantsja Dios lal,

Dios se jamá lal 'ots'ipj.

Dios tjevele ca jas majamas yom pjaní nosis nt'a jis capj la p'acj', David nin tjevele. ²⁷T'üç' way Herodes, Poncio Pilato 'ots'ipj, 'a jis tjimyula qui'lá judiopan* jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Quelel ja'ünantsja Jesucristo. Jesucristo jipj jits'a'á, pajal 'üsüs tsji' la tiji jipj mpes. Jipj la t'ya yupj jis capj la p'acj judiopan. ²⁸Püna jipj tjevelen yupj malala ca la mijicj yupj lal, ne nin la tajay yupj. Nin tepyala jipj jyastsja jinwá, jipj püné mpes. Nin tepyala jipj nin jyastsja mpes. ²⁹Qjuis Jepa, jipj selen malala nyuca quelel lajay yupj cupj qjuilal 'ots'ipj. Cupj jipj myozopan. Qjuis capj tjep'ya'sa, ma lecj meyacj la veles jipj tjevelen mpes. ³⁰Qjuisas gente si 'ü'sa la sejay jipj. Qjuisas pajal 'üsüs way lejay jipj Jesucristo mpes, gente p'in ma polel lajay jinwá. Jupj jipj jits'a'á, pajal 'üsüs la tiji jipj mpes. Qjuisas yupj pajal yola nsem jipj lejay mpes", nin tjowelepj Dios lal.

³¹Tjowelepj na, wa 'a jis tjimyula nt'a jus tiquits'e. Dios Cjües jisas mo'o tjemey. Ma lacj jeyaptsja quinam, mpes tjl, tjowelepj gente jilal Dios tjevelá.

Dios ts'uyupj jis tja'ayapj la p'a cjuwatsja na.

³²Dios ts'uyupj pjü way yuwal yólatsja. Tjowelepj yupj yuts'a'lá pjü way Dios ts'uyupj yuts'a'lá 'ots'ipj. Dios ts'uyupj cjuwatsja na, yupj yuts'a'lá lovin jis tja'ayapj. ³³Apostolpan* tjowelepj la p'a jilal yupj salejeptsja qjuis Jepa Jesús jas tjiyyünsa tepe'lé mpe, pü'lü niswá. Dios jis capj tjep'ya'sa 'ücj jis la veles, mpes pajal 'üsüs tepyala yupj tjowelepj mpes. Dios pasal 'üsüs la tjiyi pjü yupj jilal. ³⁴Dios ts'uyupj pjü jisastsja, pjü jatatsja. 'Amá jatatsja vender la tajay momas. Jis wa jatatsja nin p'iyá la tajay. ³⁵T'emel tucutj, tja'ayapj apostolpan jilal. Apostolpan tja'ayapj t'emel niná Dios ts'uyupj t'emel cjuwatsja mpes. ³⁶José nin p'iyá la tjiyi. Levítatsja* jupj. Chipre mpe 'esepj jupj. Apostolpan p'a ló la t'apj jupj mpes. Bernabé p'a wa ló watsja jupj. Bernabé mpes 'ücj la veles "gente 'ücj jisas se palá jupj liji mpes", nin velej cupj qjuis tin. ³⁷Jupj 'amá tyá'atsja. Vender la tjiyi. Niná t'emel pjü way teque'e, jis tje'yaya apostolpan jilal.

Ananías, Safira, malala nyuca la tajay.

5 ¹Ananías Jesucristo po'o pyónatsja wa. Jupj jats'om pyónatsja wa. Safira lotsja jupj. 'Amá vender la tajay yupj, la p'a jinwá. ²Ananías t'emel niná teque'e, jis tje'yaya apostolpan* jilal. Mop'in ma pjü way teque'e. La tsyawilí. Tjevele t'emel pjü way teque'e. Jats'om seletsja wa ma pjü way teque'e. ³Pedro la tji'yüya Ananías lal:

—¿Tsjan mpes la tjejay Satanás* jostsja jinwá? ¿Tsjan mpes la tsyawil? La tsyawil Dios Cjües lal. T'emel ma pjü way tequetj. ⁴'Amá jipj jits'a'atsja. Vender la tjejay. Pjü t'emel jipj jits'a'atsja. 'Ücj t'emel pjü way ma jequetj. Jipj la tsyawil, niná p'in malala. ¿Tsjan mpes quelel li tsuwiltsja? Ma cupj qjuilal la tsyawil. La tsyawil Dios lal —nin tjevele Pedro.

⁵Ananías niná tjapjaca na, tyüla, tepe'e. Pjü sin tji'yüsa ninana tepyalá. Lacj tjeypatsja. ⁶Tjamacjaspan tjiquil, tepe'e tjüwü'ün, tjaman, 'amá toc.

7Hora cont'e tepyala na, tjac! wa Ananías jats'om apostolpan* nt'a. Jupj ma seletsja tepe'e Ananías. ⁸Pedro tjevele jupj lal:

—'Amá vender la tjiyí. Vyayum teque'e t'emel. ¿Ncu pjü way teque'e? —la tji'yüya.

—Nin, pjü way teque'e —Ananías jats'om tjevele.

⁹Pedro wola tjevele:

—¿Tsjan mpes nun quelel lu tsuwilitsja Dios Cjües lal? Nin p'iyá nujólatsja nun. ¿Ncu nujólatsja jupj ma ca nucopj ntüüs? Tjamacjaspan tjil, vyayum tjaman, 'amá toc. Quina jiquil. Mya manucj ca jipj 'ots'ipj, ntoquecj ca —nin tjevele Pedro.

¹⁰Leñ way jupj tyüla, tepe'e wa. Tjamacjaspan wama tjiuil, tjunuc jupj nasa tepe'e. Mpes tjaman jupj 'ots'ipj, la toc voyum toc nt'a. ¹¹Pjü Dios ts'uyupj lacj tneyaptsja nin tepyala mpes. Püliucj ma japon witjacj sin tji'yüsa wa tepyalá. Lacj tneyaptsja wa yupj.

Apostolpan la püliucj 'üsüs la tjajay.

¹²Apostolpan* pasal 'üsüs la tjajay gente nt'a, gente p'in ma polel lajay jinwá. Gente po yólatsja 'üsüs la tjajay mpes. Dios ts'uyupj la püliucj 'a jis tjimyula Dios wo* nt'a, corredor nt'a. Salomón* Corredor lotsja ne'aj. ¹³Ma topon ma 'a jis tjimyula yupj jilal. Lacj tneyaptsja. Newa nin, Dios ts'uyupj po 'üsüstsja yupj jilal. ¹⁴Mop'in la p'a p'in japontsja wa qjuis Jepa Jesucristo po'ó, yupj jin p'iyá. Tipyüliucú Dios ts'uyupj. ¹⁵Apostolpan 'üsüs la tjajay mpes, gente jis tucuman malala jisas jümüçj nt'a. Jis tüpüntüpj yupj cobija casá, cjan casá 'ots'ipj. Yupj jisastsja Pedro lo tsjojoc mpalas malala jisas nt'a, jupj ne'aj jámatsja mpes. Nin tepyala na, jis tji'yü'sa. ¹⁶Jerusalén ne'aj p'in tapatja tjiuil wa yupj Jerusalén nt'a. Pajal püliucj tjiuil. Jis tucuman malala jisas. Jis tucuman lapanenpan jatatsja. Yupj pjü way jis tji'yü'sa.

Judiopan jis jepapan malala nyuca la tjajay apostolpan jilal.

¹⁷Sacerdote* más püné jómatsja apostolpan* jilal, gente apostolpan jisastsja mpes. Saduceopan* la tjejyamanañ wa. (Saduceopan cus tjap'actsja sacerdote más püné.) ¹⁸Mpes yupj jis ntji'lilií apostolpan. Jis tjo'onsopj cawilta mo'ó. ¹⁹Püste na, qjuis Jepa Dios ángel* pjaní jas tjejyama, tjac', cawilta jun vilicj jun tjecjyoltse. Jis tjemyana pje'á, tjevele: ²⁰“Nlawú Dios wo* nt'a la veles gente jilal ne'aj. Tjowelé Jesucristo po'ó, pjü way tjowelé 'onin ne 'ücj la püt'üs Dios lal”, ángel nin tjevele.

²¹Mpes nin la tjajay. Tjejyawca na Dios wo* wama tjil, sin tji'yüsa la tjajay yupj jilal ne'aj.

Yacjaya, sacerdote* más püné tjac' ne'aj, saduceopan* tjiuil wa; yupj tjowelepj ncul 'a jis mulus judiopan* jis jepapan. Jisastsja pjü way

yupj 'a jis mulus. 'A jis tjimyula na, nepenowá sin tjajam cawilta nt'a, apostolpan* jis la cuman. ²²Tjil na, ma yus tjunuc ne'aj. Mpes tjiquil jepapan nt'a niswá, tjowelepj: ²³"Cawilta jun vilicj jun t'yó'natsja llave mpes. Pjü jajamapj lejeňtsja yupj. Jun vilicj jun tjecjoltsecj, wama tjeleque. Apostolpan leňtsja yupj", nin tjowelepj. ²⁴Dios wo* jajamaptsja jis jepa pajal jólatsja tjowelepj mpes. Sacerdote noypan pajal yólatsja wa tjowelepj mpes. Ma salejeptsja tsjan ca mpalas nin tepyala mpes.

²⁵Locopyaya yom pjaní tjac!, tjevele: "Cawilta mo'o tyatjá, ne'aj wa lejeň Dios wo* nt'a quinam. Sin 'yüsa lajaj gentas ne'aj", nin tjevele. ²⁶Mpes Dios wo jajamaptsja jis jepa tjemey apostolpan* nt'a. Tjemey Dios wo jajamaptsja nepenowá jilal. Tjil jis la cuman apostolpan. Ma malala lis tjajay; lacj jeyaptsja gente ca ts'i mi'inacj, ca pe witjacj la nts'iyacj. ²⁷Mpes jis tucuman yupj judiopan* jis jepapan nt'a. Sacerdote* más püné nin tjevele apostolpan jilal:

²⁸—Po 'in tülüi way tijiyü'tüçj ma sin 'yüsa la müjí Jesucristo po'ó. Ma la tjüjí nu tijiyü'tüçj mpes. Pjü way Jerusalén po'o patja nin tjepjyacaň pjü tjowelé Jesucristo po'ó. Nujisas pjü way mponecj cupj tji'yü'nacj Jesucristo —nin tjevele.

²⁹Pedro wola tjevele. La p'a apostolpan* nin p'iyá tjowelepj niná: —Dios qjuis tijiyü'ta, nun qjuis tjüjü'lü wa. Más 'üçj cupj nin lijicj Dios tijiyü'tá. ³⁰Judiopan* püna tapatja, jupj yupj jis Dios waytsja. Jupj jas tijiyünsa Jesucristo, pü'lü niswá. Nun tjovalá Jesucristo cruz* po'ó, tepe'e, mop'in pü'lü niswá jupj. ³¹Jupj já'asa quinam Dios li'inyampe, jupj püné way mpes. Dios nin la tiji. Jesucristo Jepa jupj. Jupj la tiji gente 'üçj ca mpatjam Dios lal. Dios jos israelpan* 'aplilila se palá malala nyuca la tjajay mpes. Jos 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá. Dios perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay, nin jos jupj. ³²Pjü way niná tjinyucucj, velecj niná la p'a jilal. Dios Cjües nin p'iyá vele jupj. T'üçj way gente pü'lüçj way nin lajaj Dios tijiyü'tá. Dios jis tje'yaya jupj Cjües yupj jisas po'ó la püt'üs —nin tjowelepj.

³³Niná tjepjyacaň na, pajal ts'a tji'in judiopan* jis jepapan. Queel ja'ünantsja apostolpan*.

³⁴Judiopan* jis jepapan popa pjaní Gamaliel lotsja. Fariseo* waytsja jupj. Sin tji'yüsa la tjíjitsja Moisés* popel. Jupj 'üsüs waytsja pjü jilal. Quina jas tijiyünsa, jis tijiyü'ta ne'aj jajamapj jilal pje'á jis la man apostolpan*. ³⁵Tjil na, tjevele judiopan jis jepapan jilal, co'müypan* jilal 'ots'ipj. Tjevele:

—Israelpán*, 'in tjajamá ma malala lojí niyom nenem jilal. ³⁶Nujola tepyala, 'in lacasana Teudas tjevele yupj p'iyá püné waytsja. Niyom cien yulupjana topón yupj tjevelá, ne nin la tjajay yupj tjevelá. Mop'in nin, la p'a tjü'ünan yupj. Mpes niyom nenem tjil yupj jis wa nt'a. Mpes leňtsja yupj, tjil mpes. ³⁷Locopyaya, p'a jyawca na, jepapan gente sin tapac na, gente pülicj la tjajay Judas tjevelá, yupj ne Galilea mpe 'esepj. La p'a tjü'ünan wa yupj. Mpes yupj cus tocoñ tjil wa yupj jis wa nt'a. Mpes leňtsja yupj, tjil mpes. ³⁸Quina nun ma jisas niyom nenem Jesucristo lal japon. Po ma malala la tjüjí yupj jilal. Yupj p'in nin quelel lajay ca nacj. Mpes t'üç' way malala nyuca ca jis mpalas. Leñ ca nsem yupj. ³⁹Ma selecj ncu Dios jos jin lajay, ncu yupj sin nin lajay. Dios jis capj p'ya'sa ca nacj. Mpes ca ma polel lis müjí nujisas jin. Más 'üçj nun ma lo palaná Dios lal —Gamaliel nin tjevele.

⁴⁰Jupj tjevelá 'üsüstsja yupj jilal. Jis tjüjütütj jajamapj jilal wama jis la cuman apostolpan*. Mo'o süptsja apostolpan. Jis tjüjütütj ma ca mvelecj niswá Jesucristo po'ó. Nin la tjajay na, tjowelepj 'üçj jis la winin quinam.

⁴¹Apostolpan* tjil judiopan* jis jepapan mpe. 'Üçj jisastsja 'üsüs waytsja Dios lal malala jis tepyala, Jesucristo sa coňtsja mpes. ⁴²Lovin sin tji'yüsa la tjajaytsja Jesucristo po'ó Dios wo* nt'a, gente jis wa nt'a 'ots'ipj. Pülicj jis walap'a'a tjowelepj. Sin tji'yüsa la tjajaytsja Jesús ne Cristo yupj. Jupj tjac' perdonar la qjuis mijis malala nyuca la tijicj. Sin tji'yüsa la tjajaytsja Dios jas tjejyama yupj, ca jis capj mp'a'sas judiopan.

Dios ts'uyupj lis t'apj niyom siéteya jis capj lo p'acj.

6 ¹Judiopan* pülicj topontsja Jesucristo lal. Nepénowa yupj griego* tjoweleptsja. Yupj ts'a tjil'intsja 'ots'ots' way, la p'a judiopan la tjajaytsja mpes. Tjowelepj: "Ja'ayapj jis la las voyum tulucj jilal. Cupj popa nepenowá jis vayum tulucj 'ots'ipj, mop'in tsjicj way p'in se 'ayapj yupj. Más pülicj se 'ayapj la p'a jis vayum tulucj jilal", nin tjowelepj. ²Apostolpan* dóceya tjüjütütj 'a jis mulus pjü way Jesucristo lal japon. Tjowelepj: "Malala cupj se 'ayacj jis la las. Pülicj lijicj na, ma polel sin 'yüsa lijicj Dios tjevelá. Más 'üçj sin 'yüsa lijicj Dios tjevelá. ³Más 'üçj niyom siéteya ca la nt'a nun popé, yupj ca nin la mijicj. Qjuisas niyom nenem pajal 'üsüs nsem. Más 'üçj la p'a 'üsüs javelepj yupj sin po'ó. Más 'üçj t'üç' way lajay Dios Cjües velá. Más 'üçj lovin salejepj tsjan más 'üsüs la mijicj. Cupj ca mvelecj yupj jis lal yupj ca jis ma'ayacj

jis la las nequem jis vayum tecya'liñ. ⁴Mpes cupj ca 'ücj sin 'yüsa la mijicj Dios ts'uyupj jupj tjevelá. Ca 'ücj mvelecj hora pülüçj Dios lal", nin tjowelepj apostolpan.

⁵Yupj tjowelepj pajal 'üsüstsja pjü jilal. Mwalá way la t'apj Esteban. Po tepyónatsja pjü way Jesucristo tjevelá. T'üç' way la tjíjitsja Dios Cjües velá. La t'apj wa Felipe, Prócor 'ots'ipj, Nicanor 'ots'ipj. La t'apj wa Timón, Parmenas 'ots'ipj, Nicolás 'ots'ipj. Nicolás judío* tuluctsja. Antioquia mpe 'eseptsja jupj. Ne'aj mwalá way tepyona judiopan jinwá. Locopyaya, p'a jyawca na, tjac' Jerusalén nt'a. ⁶Niyom siete nem t'üç' lis t'apj na, jis tucuman yupj apostolpan* nt'a. Apostolpan sey pjucj po la tjo'otj, tjowelepj Dios lal yupj mpes. 'Ücj ca polel la mijicj Dios jos jin quinam.

⁷Lovin más pülüçj topón Dios tjevelá. Jerusalén po'o 'ots'ipj pajal püliçj jisastsja Jesucristo quinam. Sacerdotepan* püliçj topón wa Jesucristo tjevelá.

Niyom Jesucristo ma jisas ntji'liñ Esteban.

⁸Esteban pajal 'üsüs la tjíjitsja, yom p'in ma polel liji jinwá. Pjü po yólatsja jupj la tjíjitsja mpes. Dios pajal 'üsüs la tjíjitsja jupj lal. Nin tepyala mpes la p'a jus nlay Dios cus tjep'ya'sa jupj.

⁹Jerusalén po'o, judiopan* nepenowá 'a jis tjimyula nt'a, "Ücj Pje'á Jis La Winin" lotsja. 'A jis tjimyula, nepénowa Cirene mpe ne'espan. Nepénowa Alejandría mpe ne'espan. Nepénowa Cilicia mpe ne'espan. Nepénowa Asia mpe ne'espan. Yupj nepenowá tjal Esteban nt'a jis la velel. ¹⁰Esteban tjevele yupj jilal. Jupj po seletsja 'üsüs way la veles. Dios Cjües cus tjep'ya'sa. Mpes yupj ma salejeptsja tsjan jupj wola la veles. P'a casá yólatsja yupj.

¹¹Mpes la p'a jilal jaylacj la tajay, 'ücj la tsuwil. La tsuwilpan tjowelepj: "Esteban malala tjevele Moisés* po'o, Dios po'o 'ots'ipj".

¹²Niná tjowelepj mpes, judiopan* ts'a tji'in Esteban lal. Co'müypan* ts'a tji'in 'ots'ipj, Moisés* popel sin 'yüsa lajaj ts'a tji'in 'ots'ipj. Tjiquil, ntji'liñ Esteban, tjaman jupj judiopan jis jepapan nt'a. ¹³Tjaman wa la p'a, la ntsawilicj Esteban po'o. La tsuwilpan tjowelepj:

—Niná lovin malala vele Dios wo* po'o, malala vele Moisés* tepyaca po'o 'ots'ipj. ¹⁴Tjepjya'a quecj jupj tjevele Jesús ca jas mojoyes Dios wo. Jesús ne Nazaret mpe 'eseptsja. Jupj tjevele Jesús jos ma lijicj Moisés tjiyyü'tá. P'a way lijicj jos jupj —nin tjowelepj la tsuwilpan.

¹⁵Quina pjü way ne'aj tjtja po tjunuc Esteban. Jupj wola ángel* wola jinwatsja.

Esteban tjevele judiopan jis jepapan
jilal, co'müypan jilal 'ots'ipj.

7 ¹Sacerdote* más püné tjevele Esteban lal. Tjevele:

—¿Ncu t'üç! way yupj tjowelepj?

²Esteban tjevele:

—Natjampan, najas nun pjo'oqué napj velé. Jepapan way nun. T'üç' way cupj qjuis Dios pajal püné. Lay tepyala Abraham* nt'a. Nun solejé Abraham pajal püna tüpü'lü, cupj jupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Lay tepyala jupj nt'a Mesopotamia po'ó, custjay Harán nt'a ma tjemey na p'in. ³Dios tjevele jupj lal: 'Wya mpe mim. La p'a wa qui'á patja mpe mim. 'Amá p'a wa nt'a napj ca mya man. Ne'aj mpü'üm ca', Dios nin tjevele Abraham lal. ⁴Mpes tjemey Caldea mpe. Harán nt'a tjemey, tüpü'lü. Jupj popay tepe'e na, Dios jas tjejyama jupj qui'á, nun potjaqué nt'a. ⁵Dios 'amá ma tje'yaya Abraham lal. Jas tüpwes 'aya secj jupj. Dios tjevele p'a jawasa 'amá ca ma'ayas. Abraham popa p'iyá püs naya patja mpes ca jis ma'ayas wa, tjevele. Abraham ts'uyupj tuluctsja custjay, Dios niná tjevele na.

⁶"Dios tjevele: 'Abraham* popa p'iyá püs naya patja ca mpatjam 'amá p'a wa nt'a. Año cien yulupjana ca mpatjam ne'aj —tjevele—. Pasal yümiuçj tsji' la mijicj ne'aj, esclavopan* nsem yupj. Ne'aj patja ma ca jis ma'ayacj tsji' la tjajay mpes. Lovin ca malala lis mijicj.' ⁷Dios tjevele wa: 'T'üç' way ca malala nyuca la mijicj yupj jilal. Mpes napj ca jis capj ntül. Abraham popa p'iyá püs naya patja ca ncul qui'á niswá. Yupj ca mvelej napi lal. Pasal ca quelel la ma jicj', Dios nin tjevele. ⁸Abraham po jostsja Dios tjevelá. Yuwal yola pyálatsja yupj. Mpes Dios jis tijiyü'la yupj t'ü yupj jis cocoy tsjicj. Jostsja jat'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Jat'ü mpes ca jus nlayecj Abraham yuwal jólatsja Dios lal. Mpes Abraham t'yüjü Isaac, Isaac ts'ac' ocho tyá'atsja na. Nin p'iyá Isaac t'yüjü wa Jacob. Nin p'iyá Jacob t'yüjü wa jupj jatjampan dóceya. Noypan waytsja yupj püná.

⁹"Nun solejé Jacob jatjam pjaní José lotsja. Jupj jatjampan la tjejyamanañ jupj mpes. Mpes vender la tjajay jupj la p'a jilal. Jaylacj la tjajay tjaman jupj Egipto nt'a. Mop'in Dios cus tecyoñca jupj. ¹⁰Pajal malala tepyala José Egipto po'ó. Malala tepyala na, pajal cus tjep'ya'sa Dios. Dios la tiji José pajal 'üsüstsja jepa lal ne'aj, (Egipto jis jepa Faraón jupj tjowelepj yupj.) Dios la tiji José lovin seletsja tsjan 'üsüs la mijis. Faraón jus nleya José lovin po seletsja tsjan 'üsüs la mijis.

Mpes José jepa püné tepyala Egipto po'ó, Faraón wo nt'a 'ots'ipj, Faraón nin tje'yaya jupj lal.

11 "P'a jawasa cjuwá jis la las tepyala Egipto po'ó, Canaán po'ó 'ots'ipj. Malala jis tepyala pjü gente jilal, israelpan* jilal 'ots'ipj, cjuwatsja jis la las. 12 Jacob jus nléyatsja vender lajaytsja jis la las Egipto po'ó. Mpes sin tjejyama jupj jatjampan Egipto nt'a jaylacj la mijicj jis la las. Nin mpes mwalá way tjil yupj. 13 P'a jawasa sin tjejyama niswá jaylacj la mijicj jis la las. José tjevele yupj jis lal jupj p'iyá yupj sejatjam. Nin tepyala na, Faraón jas tji'yüsa José jatjampan po'ó. 14-15 José jis tjiyyü'ta jatjampan jis lal la cuwis yupj jis papay. Jacob lotsja yupj jis papay. Tjevele pjü jis ts'uyupan jis lal ncul, sejats'ompan jis lal ncul 'ots'ipj. Jis tjiyyü'ta jis lal la cuwis Egipto nt'a. Mpes Jacob tjac! Egipto nt'a, pjü jupj jatjampan jis lal, jupj cüicpan jis lal wa. Pjü way yupj setenta y cinco waytsja yupj. Tapatja Egipto po'ó. P'a jawasa Jacob tepe'e. Locopyaya, püna, jupj ts'uyupj tecya'liiñ 'ots'ipj. 16 P'a año yupj jis cjüele tjat! Siquem nt'a, püna tapatja nt'a. Jomwen jul tüpüntüp. Püna Abraham* jaylacj la tjihi jomwen jul niná, Hamor jatjampan vender la tjajay.

17 "Locopyaya, año pülicj tepyala na, israelpan* pajal pülicj yupj sin popé tjamanun Egipto po'ó. Dios nasa quelel 'yáyatsja 'amá p'a way, püna tjevele Abraham* lal ca ma'ayas 'amá niná. 18 Quina jepa p'a way já'asatsja Egipto po'ó. Mop'in ma seletsja pjactsja José. 19 Jupj malala la tjihi israelpan jilal. Cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquec. Pajal malala jis tepyala jepa niná mpes. Jis tjiyyü'ta pje'á mo'onsocj yupj jis tsjictjac. Tjiyyü'ta ne'aj jatja ca mal yupj mpe, mpes jis tsjictjac tecya'liiñ, yusapj pájtatsja mpes.

20 "Niná tjiyyü'ta na, Moisés* tjemya'na. Pajal 'üsüs waytsja jupj Dios lal. Mes cont'e mpes tüpü'lü jamay lal, popay lal. 21 Mes cont'e t'üç' tepyala na, tjaman, tüpüntüp p'a nt'a, ne tjil. Tüpüntüp nt'a Faraón jucucus jus tjinyuca. Jupj t'yüna la tjihi jupj, quepj t'yüna liji jinwá jupj popa p'iyá lal. 22 Ne'aj Moisés pjü way jas tji'yüsa 'oyn nyuca la tjajay egiptopan*. Po 'üsüs way tjevele, pajal 'üsüs la tjihi wa, jupj pünetsja mpes.

23 "Año cuarenta tyá'atsja na, quelel jámatsja la nuc jupj gente, israelpan* waytsja yupj. 24 Tjemey na, jupj tjinyuca Egipto mpe 'esepj syúpatsja israelpan popa pjani. Israelpan popa ma malala la tjihi, jupj sin nin syúpatsja jupj. Mpes Moisés* cus tjepl'ya'sa israelpan popa. Jupj tji'yü'nna Egipto mpe 'esepj. 25 Moisés jólatsja israelpan sin tji'yüsatsja jupj jis capj p'yá'satsja, Dios la tjihi mpes. Ma sin tji'yüsa yupj.

26 "Yaya Moisés* tjemey niswá israelpan* nt'a. Yus tjinyuca niyom mât'eya; pjaní malala líjitsja p'a lal. Moisés jostsja ma la palantsja yupj. Tjevele: 'Jatjampan nun. ¿Tsjan mpes lo palaná?' nin la tji'yüa. 27 Malala líjitsja pja'as la tjiyi Moisés lal, la tji'yüa: '¿Pjacj jin tjejyama qjuis la jütütj? ¿Pjacj jin tjejyama la veles ncu malala la tjiijicj? 28 Napj selé t'añ jipj tji'yünan Egipto mpe 'esepj. ¿Ncu nin p'iýá quelel lejay napj lal?' nin la tji'yüa. 29 Jupj tjevele mpes, Moisés lecj tjejyá. Leñ way campa ts'üequené upj. Madián nt'a patja nt'a tjemey. Pjü ma ne'as tjunuc. Ne'aj tjowaya, popa mat'e tepyala upj.

30 "Locopyaya, año cuarenta tepyala na, ángel* lay tepyala Moisés* nt'a. Moisés tóicatsja pje'á, wa cjuwá nt'a, p'a leñtsja nt'a. Ángel lay tepyala upj nt'a ne'aj. Ne'aj waytsja p'in joc' mpe, joc' niná Sinaí ló. Jül 'awa tüpwé. 'Awa culupwen nt'a lay tepyala ángel. 31 Moisés jus tjinyuca na, pasal jólatsja tjinyuca mpes. Ne'as tjemey la nuc. Qjuis Jepa Dios vele tlapacá. 32 Tjevele: 'T'üç' way Abraham* tepyona napj lal. T'üç' way Isaac tepyona wa napj lal, Jacob tepyona wa. Yupj püna tapatja, jipj yupj popa p'iyá püs naya püt', nin tjevele. Moisés lecj tjejyatsja, ma quelel nyúcatsja niswá 'owus.

33 "Qjuis Jepa Dios niswa tjevele: 'Tszyam 'yüts'opta. Jipj toñ nt'a 'amá 'üsüs way, napj qui'á jüs mpes. 34 Napj selé malala se palá napj ts'uyupan Egipto po'ló patjá. Tlapacás yupj la puyupj. La palá tlapacás jis la man la p'a nt'a. Mas. Jin majam Egipto nt'a, qjuis Jepa Dios nin tjevele.

35 "Israelpán* majisastsja Moisés* yas nam. Nujola tepyala yupj tlowelepj Moisés lal. La tjiü'üy: '¿Pjacj jin tjejyama qjuis la jütütj? ¿Pjacj jin tjejyama la veles ncu malala la tjiijicj?' nin la tjiü'üy. Dios püné ne jas tjejyama upj yupj nt'a, yupj jis jepa tepyala. Jupj jas tjejyama pje'á jis la man. Ángel* lay tepyala jül lejeñ mo'ó, upj p'iyá cus tjepl'ya'sa upj. 36 Mpés Moisés pje'á jis tjemeyana Egipto mpe. Pajal 'üsüs la tjiyi Egipto nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin p'iyá la tjiyi Mar Rojo nt'a 'ots'ipj. Yupj pajal yólatsja upj 'üsüs la tjiyi mpes. Año cuarenta mpes jis tjemeyana jis wa cjuwá nt'a. Pajal 'üsüs la tjiyi ne'aj 'ots'ipj. 37 Nun solejé upj tjevelá israelpan jilal. Tjevele: 'Profeta* p'a wa napj jinwá ncuwim; Dios ca jas majamas nun nt'a. Nun popa nsem upj', nin tjevele upj. 38 Solejé Moisés já'asatsja israelpan jis lal joc' nt'a, joc' niná Sinaí ló, wa cjuwatsja nt'a. Joc' mo'o ángel tjevele Moisés lal. Niná Moisés nin tjevele israelpan jis lal. Qjuis Jepa Dios nin tjevele yupj mpes, nun mpes 'ots'ipj.

39 "Mop'in ma quele lajaytsja Moisés* tjijyü'tá. Quelel jiltsja niswá Egipto nt'a. 40 Tjowelepj Aarón lal, Moisés leňtsja na. Tjowelepj: 'La p'a dios witjacj* la mijin. Yupj ca qjuis manucj Egípto nt'a. Ma selecj tsjan mpes Moisés ma tjac'. Jupj qjuis ticyuna qui'á. Leň quinam jupj. Püs way leňtsja jupj', nin tjowelepj. 41 Mpes vaca jinwá justa la tajay oro* mpes. Niná yupj jis dios nsem jisastsja. Animal tjü'ünan, vaca oro wolap'a'a tüpüntüpj jupj. Po 'üçj jisastsja la tajay mpes.

42 "Pjulacj 'ots'ipj yupj jis dios witjacj* jin yólatsja yupj. Yólatsja yupj noypan. Mpes Dios tjemey yupj mpe. Ma jis capj tecyóñcatsja quinam. Püna Dios profeta* pjaní papel tepyaca Dios tjevelá. Tepyaca:

'Israelpán*, wa cjuwá nt'a tjalawíqué
año cuarenta mpes.

Ne'aj animal tjü'ü'ná, tja'ayá p'a mpes.

Napj mpes tulucj la tjüjí.

43 P'a dios witjacj la tjüjí. Moloc jin justa la tjüjí. T'üç' way nun quelel lojitsja jupj.

Nujólatsja jupj püné.

Nun tajamá jupj, jupj wo 'ots'ipj tajamá.

Renfán jin justa la tjüjí wa.

Quelel lojitsja jupj 'ots'ipj.

Nujólatsja jupj püné. Tajamá jupj.

Mpes napj ca nucopj ntüllü.

Nusin majam ca campa way,

más campa Babilonia mpe nusin majam ca',

Dios nin tjevele.

44 "T'üç' way cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Yupj tjelyawuñ na wa cjuwá nt'a, wa pülül tatsja. Yupj la tajay niná wa püllü. Dios jas tji'yüsa la tjiyi Moisés* 'oyn nyuca la mijis niná wosis. Niná Dios wo ló. Niná wa mpes, salejeptsja Dios jis capj tecyóñcatsja.

45 Locopyaya, p'a año na, Josué jépatsja israelpan* jis lal quinam. Wa niná tjam custjay. Josué jis tjemiana 'amá p'a wa nt'a. Dios leň way pje'á sin tjejyama pjü way ne'aj tapatjá. Israelpán tjamtsja custjay wosis püllü. Locopyaya, año püllüçj tepyala na, David* israelpan jis jépatsja jupj. Tatsja custjay wosis püllü. 46 David pajal 'üsüstsja Dios lal. David tjevele Dios lal: 'Quelel si jünsú wa püné jipj mpes. ¿Ncu 'üçj napj nin lejay?' la tji'yüya Dios lal. 47 Dios jostsja ma nin liji. Mop'in 'üctsja Dios lal David jatjam Salomón* nin la mijis. Mpes Salomón jas tjiyyünsa wosis pones Dios mpes.

48 "Cupj selecj Dios ma pü'ü wa mo'ó. Profeta* pjaní papel tepyaca Dios tjevelá. **49** Jupj tjevele:

'Napj jyütütj tsjun po'ó.

Jyütütj nosis nt'a 'ots'ipj.

Nun ma polel su jünsú wosis napj mpes.

Ma pü'üs wa mo'ó.

Lovin jun ta'á winis.

50 Pjü way la tjejay napj',

profeta nin tepyaca Dios tjevelá —Esteban nin tjevele.

51 Esteban tjevele niswá. Tjevele:

—Pülucj way ma quelel japon Dios tjevelá. Nun yupj jin p'iyá. Ma pjo'oqué Dios tjevelá. Ma lojí Dios tijiyü'tá. Ma jisas Dios Cjües. Nun, israelpan* püna tapatja jin p'iyá. **52** Püna profetapan* tjowelepj Yom 'Üsus Dios Lal ncuwim, más 'üsüs way jupj pjü jilal. Israelpan püna tapatja malala la tjaxay profeta nepénowa jilal. Tjü'ünan yupj nepenowá. Nin p'iyá la tjüjí wa yom lal, niná Yom 'Üsus Dios Lal. Nun tja'ayá jupj la p'a jis la 'ünan. Mpes nun tjü'ü'ná jupj. **53** Püna angelpan* tja'ayapj Dios tijiyü'tá. Newa nin, nun ma lojí Dios tijiyü'tá —Esteban nin tjevele yupj jilal.

Yupj tjü'ünan Esteban

54 Judiopan* jis jepapan tjeipyacaï na jupj tjevelá, pajal ts'a tji'in Esteban lal. Nin p'iyatsja co'müypan*. Mpes jis wis jis tiquilil. **55** Esteban

Pe noypan la ts'i Esteban po'ó, tpe'e nas. (Hechos 7.60)

newa la tjíjitsja Dios Cjües jostsja jin la p'in. Tsjun po'o tjinyuca. Tjinyuca jaw Dios já'asa nt'a. Jus tjinyuca Jesucristo tóncatsja Dios li'inyampe. ⁵⁶Esteban tjevele:

—Tjunuca. Napj polel nyuc Dios já'asa nt'a. Yom niná Dios jas tjejayamá si nuc napj. Toñica Dios li'inyampe —nin tjevele Esteban.

⁵⁷Yupj jis pjats' la topj la tjajay jis mas mpes. Ma quelel pjyacañtsja. Yümiçj tjowelepj, ts'a tji'intsja mpes. Pjü way yümiçj ntji'liliñ Esteban.

⁵⁸Ntji'liliñ, tjaman yupj pülicj patja mpe. Pe noypan la ts'i yupj po'ó, jis la ünan. Tjamacjas, Saulo lotsja, tjejayama yupj sin quip pje'apa pe la ts'i na.

⁵⁹Esteban tjevele qjuis Jepa Jesucristo lal:

—Nejepa, tjemyana napj neqjues —nin tjevele.

Yupj lovin pe ne'aj la ts'i.

⁶⁰Esteban tüic' jin tjüjünsü, yümiçj tjevele:

—Nejepa, ma nin jele t'as yupj malala lajaj napj lal. Ma jis capj ntüllün.

T'üc' tjevele na, tepe'e.

8 ¹Saulo pjü tjinyuca. 'Üctsja yupj lal yupj tjü'ünan Esteban.

Saulo malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal.

Quina Jerusalén po'o patja malala nyuca la tjajay Dios ts'uyupj jilal ne'aj. Mpes Dios ts'uyupj pülicj leñ way tjin Jerusalén mpe. Jun ta'á tjin Judea po'ó, Samaria* po'ó 'ots'ipj. Apostolpan* p'in ma tjin.

²Esteban tjü'ünan na, niyom 'üsüspan tjin, toc yupj. Po 'aplijíflatsja yupj yupj tepe'e mpes.

³Newa nin, Saulo lovin malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal. Yupj jis wa wama tjemey. Jupj jis ntjüi'le, jis tjemyana cawilta nt'a.

Dios ts'uyupj tjowelepj Jesucristo mpes Samaria nt'a.

⁴Dios ts'uyupj tjin na Judea nt'a, Samaria* nt'a 'ots'ipj, lovin tjowelepj la p'a jilal Jesucristo po'ó. ⁵Felipe tjemey wa Samaria nt'a. Ne'aj wa pülicj lejeñ nt'a yupj jis walap'a'a tjevele Cristo po'ó, yupj ne Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas. ⁶Felipe 'üsüs la tjiji ne'aj, yom p'in ma polel liji jinwá, mpes pjü ne'aj patja pajaljisastsja yupj tjevelá. ⁷Jupj tjijyü'ta lapanenpan pje'á mal gente jisas mpe. Yümiçj tjowelepj ne tjin. Gente ma polel lyawuñtsja, leñ way jis tjin'yü'sa la tjiji. Gente ma polel 'yutanañtsja 'ots'ipj, jis tjin'yü'sa la tjiji. ⁸Mpes pjü way ne'aj po 'üçj jisas jis tepyala.

⁹Yom pjaní ne'aj Simón lotsja yupj. Lapanenpan cus tjap'acj p'a casá la mijis yom p'in ma polel liji jinwá. Gente ne'aj pajal yólatsja

jupj la tjihi mpes. Jupj jostsja pjü yola püné way jupj. ¹⁰Ne'aj tapatja tjepjyacañ jupj tjevelá. Noypan, tsjictjacj 'ots'ipj, 'üsüs jin yólatsja jupj. Tjowelepj yom niná Dios jinwá jupj, pjü 'üçj liji Dios jinwá. ¹¹Püs way laptopanenpan cus tjap'acj nin la mijis, mpes yupj yólatsja jupj 'üsüs, topon wa jupj tjevelá.

¹²P'a casá tepyala Felipe tjac' na. Topon Felipe tjevelá Dios jyü'ta po'ó. Jupj tjevele pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Topon na, bautizar* jis tepyala niyom, nequem 'ots'ipj. ¹³Simón tepyona wa Felipe lal. Bautizar tepyala jupj. Jupj cus tecyóicatsja Felipe lovin, jupj tjemey nt'a. Tjinyuca pajal 'üsüs la tjíjitsja Felipá, yom p'in ma polel liji jinwá. Nin la tjihi sin 'yüsa la mijis Dios mpes tjevele.

¹⁴Apostolpan* tapátjatsja custjay Jerusalén po'ó. Sin tji'yüsa yupj Samaria* nt'a patja topon Jesucristo po'ó. Mpes apostolpan sin tjajam Pedro, Juan 'ots'ipj, Samaria nt'a. ¹⁵⁻¹⁶Gente Samaria po'o patja bautizar* jis tepyala qjuis Jepa Jesucristo mpes. Newa Dios Cjües ma tjemey custjay yupj jisas mo'ó. ¹⁷Mpes Pedro, Juan 'ots'ipj, tjowelepj Dios lal yupj mpes. Yupj sey pjucj po la tjo'otj. Po la tjo'otj na, Dios Cjües yupj jisas mo'o tjemey.

¹⁸⁻¹⁹Simón tjinyuca niná tepyalá. Mpes tjevele Pedro lal, Juan lal wa: —Napj quelel po le 'otj wa gente sey pjucj, Dios Cjües jisas wama mim. Mpes t'emel ca nu ma'ayá, no 'oyá napj ca nin p'iyá polel la mejay nun lojí jinwá —Simón nin tjevele yupj jilal.

²⁰Pedro wola tjevele:

—Jipj pyon jipj polel jaylacj lejay, ne nin p'iyá polel la mijin cupj lijicj jinwá. Nin tulucj. Dios 'yaya jupj Cjües, jaylacj tulucj. Ma qjuisas jipj t'emel. Najas Dios ca ncawajas la mijis jipj jet'emel. ²¹Ma jele Dios jola jinwá. Mpes ma polel tsji' lejay cupj qjuijal Dios mpes. ²²'Aplijila way t'as jipj, malala jéletsja mpes. Dios lal la monan jupj ca perdonar la mijis jipj, malala jéletsja mpes. ²³Malala jipj quelel nin lejay cupj lijicj jinwá. Jomam jipj. Lovin malala lejay —Pedro nin tjevele.

²⁴Simón wola tjevele:

—Pajal 'aplijila napj jipj tjevelen mpes. Najas Dios ma ca nin la mijis jipj tjevelen jin. La tjemyona Dios lal napj mpes, ne jupj ma ca nin la mijis napj lal —nin tjevele.

²⁵Nin tepyala Pedro, Juan, ne'aj tapatja na. 'Üsüs tjowelepj yupj salejeptsja mpes. Po jisastsja yupj mponecj. Pülicj jis walap'a'a tjevelá qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. T'üç' tjevelá na, tjin niswá Jerusalén nt'a. Newa jümiçj casá lyawuütsja na, Samaria* mo'o patja jis lal tjowelepj wa,

yupj jis wa nepénowa lejeñ nt'a. La püliçj tjowelepj Samaria mo'o patja jis walap'a'á; nin tjowelepj Jesucristo 'üsüs la tiji quinam gente mpes.

Felipe tjevele Jesucristo po'ó Etiopía mpe 'eseptsja lal.

²⁶Locopyaya ángel* tjac', tjevele Felipe lal. Tjevele: "Jutja sur nt'a. Ne'aj jümüçj pü'ü yupj, jümüçj niná Gaza nt'a jama. Jerusalén mpe jac' jümüçj niná. Ne'aj mim jipj", ángel nin tjevele. Ne'aj jis wa cjuwá, gente leñi. ²⁷Mpes Felipe tjemey. Tjemey na, jus tjinyuca yom pjaní jámatsja. Etiopía mpe 'eseptsja yupj. Yom niná püné waytsja Etiopía mo'ó. Quepj jepa já'asatsja ne'aj Etiopía mo'ó. Candace lotsja yupj. Yom niná jyámatsja jepa t'emel. Quina tjaactsja yupj Jerusalén mpe. Jerusalén nt'a palá tipi'tje Dios wolap'a'á, tjevele yupj pajal püné. ²⁸Quina yupj tjaactsja carreta pajal 'üsüs mpes, cavayú la locjoctsja. Yupj mo'o véletsja Isaías tepyacá, Isaías profétatsja* yupj püna. ²⁹Dios Cjües tjevele Felipe lal: "Jutja carreta tya'a nt'a, cus ncoñcon".

³⁰Mpes Felipe ts'üequené, la nüjüsü. Ne'as tjemey na, tjapjaca yupj mo'o véletsja Isaías tepyacá. Felipe la tji'yüya:

—¿Ncu jin 'yüsa mo'o velen?

³¹Wola tjevele:

—Ma nin 'yüsa. Leñ pjacj nin mü'lüsüs la mijis. Viyá was, ma'ajam napj lal —nin tjevele Felipe lal.

³²Etiopía mpe 'eseptsja mo'o véletsja Isaías tepyacá, Dios Popel popé. Tepyaca:

“Yupj oveja* jaman na la 'ünan,
ma la puyupj ovejas.

Nin p'iyá tjaman yom pjaní.

Oveja lyájasa toñica, yupj ts'üil jat'ú na.

Nin p'iyá yupj lal, ma véletsja yupj.

³³Pajal 'üsüstsja yupj; yupj sin nin ntji'lliñ yupj. Pajal malala nyuca la tjajay yupj lal, malalapan jis lal lajay jinwá.

Pjü ma cus tjap'acj. Pajal malálatsja yupj.

Tjü'ünan yupj, mpes tjemey nosis mpe.”

Isaías nin tepyaca püna.

³⁴Etiopía mpe 'eseptsja la tji'yüya Felipe lal:

—¿Pjacj po'o tepyaca profeta* niná? ¿Ncu yupj p'iyá po'o p'in tepyaca? ¿Ncu p'a wa po'o tepyaca? —nin la tji'yüya.

³⁵Felipe jas tji'yüsa la tiji Isaías nin tepyaca Jesucristo po'ó. Felipe püliçj way nin tjevele yupj lal Jesucristo po'ó. Jas tji'yüsa la tiji pajal 'üsüs tepyala Jesucristo la tiji mpes.

Yom Etiopía mpe 'esepj tjaactsja carreta mpes. (Hechos 8.28)

36 Newa jiltsja jümücj casá. Yacjaya 'üsú pü'ü nt'a tjal. Etiopía mpe 'esepj tjevele:

—'Unuca, 'üsú pü'ü. Najas bautizar* ma palas la mijin. ¿Ncu 'ücj jipj lal? —la tji'yüya.

37 Felipe la tji'yüya:

—¿Ncu t'üç' way pyon jipj Jesucristo po'ó?
Wola tjevele:

—Po pyon napj. Pyon Jesucristo Dios Jatjam jupj.

Felipe tjevele:

—Mpes 'ücj bautizar* mya palas la mejay napj.

³⁸Mpes jupj tyantaná carretas. Manas 'üsú mo'o tjil. Felipe bautizar* la tiji Etiopía mpe 'eseptsja.

³⁹'Üsú mpe tjiquil na, Dios Cjües tjemyana Felipe p'a nt'a. Etiopía mpe 'esepj ma jus tjinyuca niswá Felipá. Mpes jusapj tjemey. Po 'ücj jostsja quinam Jesucristo mpes. ⁴⁰Dios Cjües tjemyana Felipe Azoto nt'a. Ne'aj tjuwínetsja, tjevele yupj jis walap'a'á Jesucristo mpes. Jun ta'á, pülüçj patja nt'a, tjevele jupj, Cesarea ne'as tjemey nas.

Saulo tepyona wa Jesucristo lal.

(Hechos 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹Saulo ts'i 'inyatsja custjay Jesucristo lal japon jis lal. Yupj jilal pajal malala véletsja jupj. Quelel si 'ünánatsja yupj. Quina quelel jámatsja Damasco nt'a. Mpes jupj tjemey sacerdote* más püné nt'a Jerusalén nt'a, ²papel la mon tjemey. Papel quelel t'yatsja judiopan* 'a si mulú nt'a Damasco po'ó. Papel véletsja 'ücj la tsupapj Jesucristo sa coñ, jis la cuman Jerusalén nt'a. 'Ücj niyom ntsu'pas jis la cuman, nequem 'ots'ipj.

³Papel nt'ya na, tjemey. Nasa ne'as jámatsja na Damasco nt'a, tsjun po'o pajal jaw tepyala. Saulo nt'a pajal jaw tepyala wa, jupj t'asiyú pajal tjejyawca. ⁴Tyüla, pü'ütsja. Vele pjactsja. La tji'yüya:

—Saulo, ¿tsjan mpes malala nyuca lejay napj lal? —nin la tji'yüya.

—⁵Saulo la tji'yüya:

—¿Pjacj vele napj lal?

Wola tjevele:

—Jesucristo napj. Malala nyuca lejay jipj napj jisas jilal. Jipj nin lejay na, malala nyuca lejay wa napj lal. Napj buey tsjyac jinwá lejay jipj lal. Buey tsjyaca na ma jama, más yumüçj ntsjacas jupj lal. Buey niná jinwá lejay jipj. Malala 'e palá nin lejay jipj.

⁶Mpes Saulo pajal lecj tjejatsja, la tji'yüya:

—¿Tsjan jyas napj la mejay?

Jesucristo wola tjevele:

—Jin tjiyyünsa. Damasco nt'a ca mim. Ne'aj yom pjaní ca mveles tsjan la mijin —Jesucristo nin tjevele.

⁷Saulo cus tocoñ tjejjyacañ wa vele pjactsja. Mop'in ma tjunuc pjacj tjevelá. Mpes lacj tjeypajj wa yupj.

⁸Saulo jas nisa. Jun la tyü'pa na, ma polel nyúcatsja jupj. Mpes yupj jupj mos ntji'lïiñ tjaman Damasco nt'a. ⁹Ts'ac' cont'e ma nyúcatsja. Ma tjelyaja. Ma tjümü'ü.

¹⁰Ananías tüpü'ü wa Damasco po'ó. Jesucristo lal pyónatsja jupj. Nin jawas p'iyá Dios la tiji Ananías tjinyuca Jesucristo. Tjinyuca Jesucristo tjac', tjevele jupj lal:

—Ananías.

Ananías la tji'yüya:

—Nejepa, ctsjan jyas?

¹¹Qjuis Jepa Jesucristo tjevele:

—Judas wo nt'a mim. Jümüçj 'T'atsj Way' ló, ne'aj pü'ü. Yom pjaní pü'ü ne'aj, Tarso mpe 'esepj, Saulo ló jupj. Quina jupj vele Dios lal.

¹²Dios lal tjevele na, napj la tjejay jupj tjinyuca yom pjaní tjac' jupj nt'a, yom niná Ananías ló. Tjinyuca yom niná jay pjucj po la tje'yot'a, la tjemyona Dios lal jupj ca 'üçj nucus niswá. Jipj p'iyá yom niná jupj tjinyucá. Jupj ca jus nlayers napj jin tjejyam —Jesucristo nin tjevele.

¹³Ananías wola tjevele:

—Nejepa, pülicj nawala tjowelepj jupj mpes. Tjowelepj pajal malala nyuca la tiji Dios ts'uyupj jis lal Jerusalén nt'a. ¹⁴Yupj javelepj 'üçj sacerdote* noypan jilal jupj tsyu'pa cyapj jacoñ jilal —Ananías nin wola tjevele.

¹⁵Newa nin, Jesucristo tjevele:

—Jipj ca mim jupj nt'a. Napj la t'ya Saulo. Quina ca la mijis napj najas jinwá. 'Üçj ca mveles napj nin po'ó judiopan* tulucj jilal, yupj jis jepa noypan jilal 'ots'ipj, israelpan* jilal 'ots'ipj. ¹⁶Jas mü'üsüs ca la mejay pajal malala mpalas jupj lal napj mpes —Jesucristo nin tjevele Ananías lal, jupj jun si tsicyaca jinwá tjinyuca na.

¹⁷Mpes Ananías tjemey. Jus tjinyuca Saulo. Jay pjucj po la tje'yot'a, tjevele: "Saulo, natjam jipj. Napj selé qjuis Jepa Jesús lay tepyala jipj lal jümüçj nt'a. Jupj nin tjejyama jipj nt'a, mpes ca nucun niswá. Dios Cjües ca mim jyas mo'ó, mpes ca la mijin Dios Cjües vele jin", Ananías nin tjevele. ¹⁸Leñ way cjal jupjula jinwá palá tinca Saulo jun mpe, polel nyúcatsja niswá. Jas tjiyünsa. Ananías bautizar* la tiji jupj. ¹⁹Nin la tiji na, Saulo tjelyaja, tjümü'ü, mpes 'üçj já'asatsja niswá.

Saulo tjevele Jesucristo po'ó Damasco nt'a.

Saulo tsjicj way tüpü'ü Jesucristo lal japon jilal Damasco nt'a. ²⁰'üsüs tjevele Jesucristo mpes judiopan* 'a si mulú nt'a. Tjevele

Jesucristo Dios Jatjam. ²¹Jupj tjevele tjepjyacañ po yólatsja jupj nin tjevele mpes. Ma sin tji'yüsa tsjan mpes 'üsüs véletsja Jesucristo mpes. Salejeptsja malala nyuca la tjiyi Jesucristo jisas jilal Jerusalén nt'a. Salejeptsja jupj tjac' Damasco nt'a la tsupapj Jesucristo lal japon, jis la man sacerdote* noypan nt'a Jerusalén nt'a. Ma quelel japontsja Saulo Jesucristo po'o pyónatsja quinam. ²²Mop'in nin, más 'üsüs way véletsja jupj lovin, mpes la p'a wa Jesucristo po'o topon Saulo tjevele mpes. Jupj tjevele mpes, judiopan Damasco nt'a patjá sin tji'yüsa t'üç' way Jesucristo Jepa niná Dios tjevele ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan. Yupj ma quelel japontsja Saulo lal, mop'in ma salejeptsja tsjan más 'üçj wola la veles jupj lal.

²³P'a jawas judiopan* 'a jis tjimyula. Yupj majisastsja Saulo. Mpes tjowelepj ca mü'ü'nacj jupj. Damasco nt'a tapatja t'asiyú campanya tóicatsja tjiwüçj. Quelel la nuctsja tjiwüçj jun vilicj nt'a; jupj nepé lay tepyala na, quelel ja'ünantsja Saulo. ²⁴Lovin jaw na, püste na 'ots'ipj, la tjunuctsja. Saulo jus nleya la nuctsja yupj, quelel ja'ünantsja jupj. ²⁵Mpes püste na, jupj discipulopan* palá tjo'onsopj jupj tjiwüçj jun mpe. Quiliyú püné mo'o tjá'asa, palá tjo'onsopj jupj 'üpü mpes, ne 'üçj tjemey jupj yupj tapatja mpe.

Saulo tjemey Jerusalén nt'a.

²⁶Saulo tjemey Jerusalén nt'a. Quelel jámatsja Jesucristo lal japon 'a jis tjimyula nt'a. Mop'in lacj tjeypartsja yupj jupj lal. Ma topontsja quina se cóicatsja Jesucristá. ²⁷Bernabé p'in tepyona jupj 'üsüs. Lal tjac' Saulo, tjl apostolpan* nt'a. Tjevele: "T'üçj way Saulo quina jos Jesucristá. Jus tjinyuca qjuis Jepa Jesucristo jümüçj nt'a, jupj tjevele Saulo lal. Locopyaya Saulo 'üsüs tjevele Jesucristo mpes Damasco nt'a patja jilal. Ma lecj jéyatsja; 'üçj tjeveltsja Jesucristo mpes", Bernabé nin tjevele. ²⁸Tjevele mpes, 'üctsja quinam yupj jilal Saulo jámatsja yupj 'a si mulú jatja nt'a. Mpes Saulo lovin tjemey Dios ts'uyupj nt'a 'a jis tjimyula na. ²⁹Jerusalén nt'a pülicj jilal tjevele Jesucristo po'o. Po ma lecj jéyatsja la veles Jesucristo mpes. Ne'aj judiopan* pülicj griego* javeleptsja. Yupj jilal 'ots'ipj nin tjevele Jesucristo mpes. Yupj quelel ja'ünantsja jupj. ³⁰Dios ts'uyupj jus nlay yupj quelel ja'ünantsja jupj. Mpes tjaman jupj Cesarea nt'a. Ne'aj jas tjajam Tarso nt'a.

³¹Quina Dios ts'uyupj 'üçj játjatsja Judea mo'ó, nin p'iyá 'üçj játjatsja Galilea mo'ó, Samaria* mo'ó 'ots'ipj. Más 'in 'üsüs way sin tji'yüsa Jesucristo mpes. Nin la tjaxay Dios jostsja jinwá; salejeptsja jupj ca jis

capj ntüüs malala lajay. 'Ücj jisas tepyala Dios Cjües jis capj tjep'ya'sa mpes. Más 'in pülüçj witjacj Jesucristo lal topón janmacj.

Eneas tji'yü'sa tepyala.

³²Quina Pedro jun ta'á tjemey yus la nuc Dios ts'uyupan. Nin mpes tjemey wa yus la nuc Dios ts'uyupan Lida mo'ó. ³³Ne'aj malala jos jus tjinyuca. Eneas lotsja jupj. Pasal püs pü'ütsja jupj, año ocho mpes pü'ütsja. Ma polel 'utanatsja jupj. ³⁴Pedro tjevele jupj lal: "Eneas, Jesucristo 'i ü'sa liji. Jin tjiyyünsa", Pedro nin tjevele. Mpés leñi way jas tjiyyünsa jupj. ³⁵Pjü Lida mo'o patja, Sarón mo'o patja 'ots'ipj, tjunuc 'ücj wínetsja jupj quinam. Mpés yupj pjü way quelel sa coötsja wa qjuis Jepa Jesucristo.

Tabita tepe'e, nyucunú tepyala niswá.

³⁶Quepj tüpü'ü Jope po'ó, Tabita ló. Griegopan* jis tin Dorcas lotsja jupj. Jesucristo lal pyónatsja jupj. Lovin 'üsüs nyuca la tjihi la p'a wa jilal. Lovin jis capj tjep'ya'sa jis t'emel cjuwá. ³⁷Pedro ne'aj p'in tjuwine na, Tabita malala jos tepyala, tepe'e. Jas tapatsj jupj jüp'üy. (Judiopan* lovin nin lajaj, mpes nin la tjaxaj.) Cuarto viyapa toïca nt'a tüpüntüpj jüp'üy. ³⁸Jesucristo lal japon ne'aj jus nlay Pedro pü'ütsja Lida nt'a. Lida ne'aj way p'in Jope lal. Mpés yupj sin tjaxam niyom mat'e Pedro nt'a. Tjowelepj leñi way ncuwim Jope nt'a.

³⁹Mpés Pedro leñi way tjemey yupj jilal Jope nt'a. Ne'as tjemey na, tjaxan jupj Dorcas jüp'üy nt'a, cuarto viyapa toïca nt'a. Ne'aj pjü jis vayum tulucj tjiquil, la puyuptsja. Tjowelepj Pedro lal: "Unuca jipj, sin quip pajal pülüçj la tjihi la p'a mpes. Pajal 'üsüs waytsja jupj."

⁴⁰Pedro pje'á sin tjejyama. Tjil na, tüic! jin tjiyyünsü, tjevele Dios lal. T'üç! tjevele na, jus tjinyuca jüp'üy, tjevele: "Tabita, jin tjiyyünsa". Mpés Tabita jun la tyü'pa. Jupj Pedro jus tjinyuca na, jas nisa, tjá'asatsja. ⁴¹Pedro jupj mos 'in wa ntjüi'le, jas nisa jupj. Pedro tjevele Dios ts'uyupj jilal, jis voyum tulucj jilal 'ots'ipj, wama ncul niswá. Yupj jus tjunuc Tabita pü'ü niswá. ⁴²Mpés pjü way Jope nt'a patja jis wala tjowelepj niná tepyalá. Mpés pülüçj topón Jesucristo lal, nin tepyala mpes. ⁴³Püs way 'in Pedro tüpü'ü Jope nt'a. Tüpü'ü Simón wo nt'a. Simón lovin pjoloc' napnapj la tjiyyitsja, vender la mijis.

Pedro tjemey Cornelio wo nt'a.

10 ¹Cesarea mo'o tüpü'ü Cornelio. Jupj jépatsja militar cien witjacj jilal. Militar nenem "Italia Mpe Ne'espan La Palan" yupj jis

lá. ²Cornelio po jostsja Dios. Jupj po seletsja Dios ca jis capj ntüüs malala lajay. Pjü way yupj wo nt'a pátjatsja salejeptsja wa. Cornelio lovin jis tje'yaya cjuwá jilal. Lovin tjevele Dios lal. ³P'a jawasa las tres na, t'awaná, Dios la tjiji tjinyuca Dios ángel* pjaní. 'Üsus tjinyuca yupj. Ángel tjac' yupj nt'a, tjevele:

—iCornelio!

⁴Cornelio püs way tjinyuca ángel*. Po lecj jéyatsja yupj ángel tjac' mpes. La tji'yüya:

—Nejepa, étsjan jyas ne tjacuy?

Ángel* wola tjevele:

—Dios lal velen na, yupj pjoca. Jupj selé jipj se 'an cjuwá jilal. ⁵Sin majaman noyomes Jope nt'a la cuman Simón. Simón niná Pedro ló wa yupj. ⁶Ne'aj pü'lü jomica lal. Jupj jomica Simón ló wa yupj. Pjoloc' napnapj liji yupj. Simón wo 'üsü la nt'a toëca —ángel nin tjevele Cornelio lal.

⁷Ángel* tjemey na, Cornelio tjevele yupj jomozopan mät'eya jilal, militar pjaní lal 'ots'ipj. Militar niná po 'üsü waytsja yupj. Tepyona wa Dios lal. Lovin tsji' la tjíjitsja Cornelio wo nt'a. ⁸Cornelio jis wala tjevele pjü tepyalá. T'üç' tjevele na, sin tjejyama Jope nt'a la cuman Pedrú.

⁹Yaya jümüçj po'o p'in jiltsja custjay. Lots'ac' culupwen nt'a já'asa na ne'aj way p'intsja Jope. Quina, Jope nt'a, Pedro wo casá tjemey la veles Dios lal. ¹⁰Vecj tepe'e, quelel lyájatsja. Cjuwá custjay, quina lajaytsja jis la las. Jun si tsicyaca jinwá tjinyuca yupj. ¹¹Tjinyuca tsjun po'ó jun tjecjyoltse, 'üçj tjinyúcatsja. Cobija pajal püné tjinyuca. Palá tjac' tjinyuca. Tsjüllü casá tsyú'patsja. ¹²Animal pülicj mo'o pátjatsja. Latsj 'ots'ipj mo'o pátjatsja. 'Ümijüütjtjinwá 'ots'ipj mo'o pátjatsja. Tsipyaya 'ots'ipj mo'o pátjatsja. ¹³Jupj tjapjaca nepé vele pjactsja. Tjevele:

—Pedro, jin tjijyünsa. Jis tji'yü'na, nlajan.

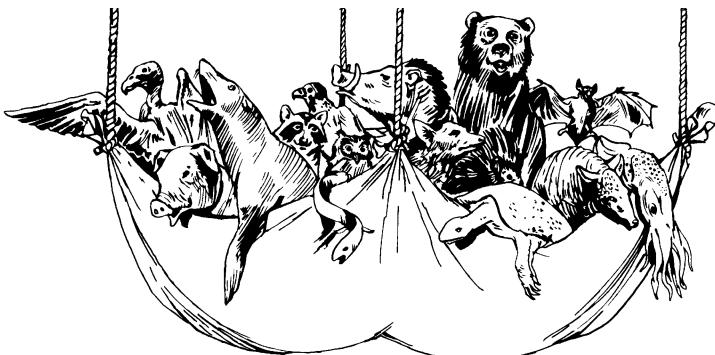
¹⁴Pedro wola tjevele:

—Lovin ma polel la las yupj. Moisés* popel qjuisí jütüta ma nlajacj pis niná. Yupj pis te jinwá, ma polel nlajacj, mpes lovin ma nin tjelyá napj.

¹⁵Tjapjaca nepé vele pjactsja niswá:

—Dios tjevele yupj jis pis 'üsüs. Ma mvelen yupj jis pis malala —nin tjevele.

¹⁶La con tjapjaca nepé vele pjactsja. La con nin p'iýá tjijyü'ta la 'ünan, nlajas yupj jis pis. T'üç' tjevele na, cobija viyá tjemey tsjun po'ó.

Pedro jun si tsicyaca jinwá tjinyuca. (Hechos 10.12)

17 Pedro pajal jólatsja tjinyuca mpes. Ma jas tji'yüsa tsjan mpes Dios la tjiij tjinyuca niná. Newa nin jólatsja na, niyom Cornelio sin tjejyama tjiquil Simón wo nt'a. Nasa la tjü'üy la p'a jis lal ca'aj tóïncatsja Simón wo. Quina tjiquil yupj yupj jun vilicj nt'a. **18** Yüümücj la tjü'üy ncu Simón ne'aj já'asa, yupj ne Pedro ló wa.

19 Pedro jólatsja custjay tjinyuca mpes. Dios Cjües tjevele yupj lal: “Niyom cont'e la 'e pal. **20** Ma jele t'as. Napj tjiijytütj, ne tjiquil jipj nt'a. Jin tjiijünsa, palá mim, jis capj ncoöncon mim yupj jilal”, Dios Cjües nin tjevele yupj lal.

21 Mpes Pedro palá tjemey yupj nt'a. Tjevele:

—Napj ne nun la no palá. ¿Tsjan mpes tjuculá? —la tji'yüya.

22 Wola tjowelepj:

—Cornelio qjuisin tjejyama mpes tjiquilaca. Jupj jepa, militar cien jilal. Pajal 'üsüs way yupj. Jupj selé Dios ca jis capj ntüüs malala lajay. 'Üsüs way yupj pjü judiopan* jilal. Dios ángel* tjevele yupj lal. Tjiijü'ta yupj qjuisin majamas jipj nt'a, la cuman jipj yupj wo nt'a. Dios jos jipj mvelen Cornelio lal —nin tjowelepj Pedro lal.

23 Mpes Pedro tjevele 'üci wama jiquil. Jis tje'yaya tjijinaïi püste mpes.

Yaya püstapj Pedro tjemey yupj jilal. Dios ts'uyupj nepenowá Jope po'o tapatja tjal wa. ²⁴Ts'ac' pjaní mpes tjelyawuñ. Yaya Cesarea ne'aj tjal. Cornelio la si nucutsja. Pjü way ne'aj patja yupj jüpülicpan sin popé ne'aj tyatja wa. Jupj jomicapan ne'aj tyatja watsja yupj lal. Cornelio 'a jis tjimyula. Jupj jostsja mpjacaañ wa Pedro velá. ²⁵Pedro ne'as way p'in tjemey, Cornelio yupj tüic' jin tjüjünsü Pedro wolap'aá. Jupj jólatsja Pedro püné. ²⁶Pedro jas tjijyünsa yupj. Tjevele:

—Jin ni'isa. Yom p'in napj jipj jinwá.

²⁷Jupj lal véletsja. Wama tjal Cornelio wo mo'ó. Pedro pülicj yus tjinyuca, játjatsja ne'aj. ²⁸Tjevele:

—Nun solejé malala judiopan* 'a si mulú judiopan tulucj jilal. Moisés* tjijyü'ta ma nin la mijicj. P'a casá nola napj quinam. Dios nin tji'yüsa la tiji pjü gente yuwal. Judiopan más 'üsüs tulucj. ²⁹Mpes Cornelio sin tjejyama na napj lal la cuwis, leñi way tjacuwis. ¿Tsjan mpesjisastsja napj tjacuwis? —Pedro la tji'yüa.

³⁰Cornelio tjevele:

—Ts'ac' yulupjana nasa, yom lay tepyala napj nt'a. Jupj jas quip pasal pje waytsja, jaw jinwá. Las tres na, t'awaná, tjac' yupj. Laja sectsja napj, napj Dios lal tjeveletsja na. ³¹Jupj tjevele: 'Cornelio, Dios lal tjevelentsja na, tjapjaca yupj. Jupj selé jipj se 'an cjuwá jilal. ³²Mpes niyom sin majaman Jope nt'a la cuman Simón. Simón niná Pedro ló wa yupj. Ne'aj way pü'tü jomica lal. Jupj jomica Simón ló wa yupj. Pjoloc' napnapj liji yupj. Simón wo 'üsü la nt'a toñca', yupj nin tjevele napj lal. ³³Mpes leñi way sin tjejyam jipj nt'a la cuman. Po 'üsüs way jipj, tjacuy. Pjü cupj qui'á 'a qjuis tjimyula. Dios qjuiyus nyuca. Queel pjya'aquecj jipj velen. Pjü way qjuis Jepa Dios 'i jütüta la veles, ca nin mvelen —Cornelio nin tjevele.

Pedro tjevele Cornelio wo nt'a.

³⁴Mpes Pedro tjevele:

—Napj selé quinam t'üic' way pjü gente yuwal Dios lal. Judiopan* más 'üsüs tulucj. Pjü gente yuwal. ³⁵Pjü p'a nt'a patja, nepenowá 'üsüs nyuca lajay. Salejepj Dios ca jis capj ntüliüs malala lajay. Mpes pjü yupj 'üsüs Dios lal. Nepénowa yupj judiopan. Nepénowa yupj judiopan tulucj. ³⁶Nun solejé Dios tjevele judiopan jilal. Tjevele yupj polel 'üsüs nsem yupj lal Jesucristo mpes. Jesucristo Jepa Püné pjü mpes. ³⁷Nun solejé Juan el Bautista tjevele gente jis walap'aá, bautizar* lis tiji jipj. T'üic' la tiji na, solejé tsjan tepyala Galilea

nt'a, pjü way jun ta'á Judea po'ó 'ots'ipj. ³⁸Jesucristo tjac', yupj ne Nazaret mpe 'eseptsja. Dios tje'yaya yupj Cjües Jesucristo jos mo'o la püt'üs. Jupj la tjihi Jesucristo pajal pünetsja. Solejé Jesucristo pajal 'üsüs nyuca la tjihi. Tjiyü'ta lapanenpan tjal gente mpe. Dios lovin cus tecyóicatsja Jesucristá.

³⁹"Mpes quina pülcij jilal velecj Jesucristo la tjihi mpes. Tjinyucucj mpes velecj. Tjinyucucj yupj la tjihi Jerusalén mo'ó, jun ta'á Israel mo'ó 'ots'ipj. Judiopan* tjovalapj yupj cruz* po'ó la mas. Mpes yupj tjiü'ünan yupj. ⁴⁰Locopyaya ts'ac' cont'e tepyala na, Dios jas tjiyünsa yupj, nyucunú tepyala niswá. Jupj lay tepyala cupj qjuilal. Dios qjuis tje'yaya 'üçj jus tjinyucucj. ⁴¹Ma pjü jilal lay tepyala. Cupj qjuilal la p'in lay tepyala yupj. Yas nam Dios la qjuis t'ya la nuc Jesucristo. Jupj tjelyaja, tjiümü'ü wa cupj qjuilal. ⁴²Qjuis tjiyü'ta la p'a jis walap'a'a mvelecj cupj. Qjuis tjiyü'ta mvelecj Dios la t'ya yupj, yupj mveles ca pjü jilal ncu 'üsüs la tajay, ncu malala la tajay. Nin ca mveles patja jilal, tecya'liiñ jilal 'ots'ipj. ⁴³Pjü profetapan* nin p'iyá tapac. Yupj tapac cupj tepyonecj na Jesucristo lal, Dios perdonar la qjuis mijis malala nyuca la tjihicj. Jesucristo mpes yupj 'üçj perdonar la qjuisiji —Pedro nin tjevele yupj jilal.

Dios yupj Cjües jis tje'yaya Cornelio wo nt'a.

⁴⁴Pedro véletsja custjay. Newa véletsja na, Dios Cjües tjac', pjü jisas mo'o tjemey, Pedro tjevele tjepiyacañ jisas mo'o tjemey. ⁴⁵Nin tepyala na, Pedro lal tjiquil pajal yólatsja nin tepyala mpes. Dios ts'uyuptsa judiopan* waytsja yupj. Mop'in ma salejeptsja Dios ca ma'ayas yupj Cjües judiopan tulucj jilal la püt'üs. ⁴⁶Yupj tjepiyacañ judiopan tulucj javeleptsja la p'a jis tin, yupj p'iyá ma sin 'yúsatsja. Mpes judiopan nenem sin tji'yüsa t'üç' way Dios jis tje'yaya yupj Cjües. Ma jus nlaytsja ca nin mpalas. Pedro tjevele yupj jilal:

⁴⁷—T'üç' way 'üçj pjü bautizar* lijicj cupj. Dios jis tje'yaya yupj Cjües, yupj qjuis tje'yaya jinwá —Pedro nin tjevele.

⁴⁸Mpes tjiyü'ta bautizar* lis mijicj yupj, Jesucristo mpes. Bautizar jis tepyala na, la tjomon Pedro lal yupj ma'ajam yupj jilal, p'a jawasa mim. Mpes nin la tjihi yupj.

Pedro tjevele judiopan jilal tsjan 'üsüs tepyala Cornelio wo nt'a.

11 ¹Jis wala tjowelepj apostolpan* jis lal judiopan* tulucj topón wa Dios tjevelá. Pjü way Dios ts'uyupj Judea mo'ó tjepiyacañ

wa niná. ²Dios ts'uyupj Jerusalén po'o patja tjepjyacaïn wa. Judiopan waytsja yupj. Mpes Pedro tjemey na Jerusalén nt'a, tjiquil yupj nt'a. La tjowelel yupj lal. ³Tjowelepj:

—Malala nin jipj judío* tulucj nt'a tjay, tüpüt¹ yupj jilal.

⁴Pedro tjevele yupj jilal pjü tepyalá. ⁵Tjevele:

—Jope nt'a tüpü'üstsja napj, pülcij patja nt'a. Dios lal tjeveletsja. Dios la tiji nan si tsicyacj jinwá ntepalá. Jupj la tiji tjinyuc cobija pajal püné jinwá tsjun po'o. Palá tjaactsja yupj. Tsýu'patsja tsjüllú casá. Palá tjac' napj nt'a. ⁶Wama jus tjinyuctsja napj. Animal pülcij mo'o pájtatsja. Qjuisiyasma nepenowá yupj. ⁷Umüjütütj jinwá mo'o pájtatsja. Latsj 'ots'ipj mo'o pájtatsja. Tsipyaya 'ots'ipj mo'o pájtatsja. ⁸Nepé vele pjactsja, tjevele: ‘Pedro, jin tjiyyünsa. Jis tji'yü'ná, nlajan’, nin tjevele. ⁹Napj wola tjevelé: ‘Loving ma polel la las yupj. Moisés* popel qjuisí jüttüta ma nlajacj pis niná. Yupj jis pis te jinwá, ma polel nlajacj, mpes lovin ma tjelyá napj.’ ¹⁰Tsjun po'o nepé vele pjactsja niswá. Tjevele: ‘Dios tjevele yupj jis pis 'üsüs. Ma mvelen yupj jis pis malala’, tjevele. ¹¹La con nin tjiyyü'ta jis pis la las. T'üç² tjevele na, cobija viyá tjemey tsjun po'o.

¹¹”Tjemey na, niyom cont'e tjiquil tüpü'üstsja nt'a. Cornelio sin tjejyama Cesarea mpe. ¹²Dios Cjües napj lal tjevele: ‘Jipj ca mim yupj jilal. Ma jele t'as.’ Mpes tsum yupj jilal. Qjuis catjampan séisiya tjin wa. Cornelio wo wama tjeleque. ¹³Cornelio tjevele yupj jus tjinyuca ángel*, wo mo'o tóicatsja. Ángel tjevele: ‘Jope nt'a sin majaman niyom nepenowá la cuman Simón. La p'a ló wa yupj, Pedro ló wa yupj. ¹⁴Jupj ca jin mü'iüsüs la mijis. Wya nt'a patja pjü way ca sin mü'iüsüs la mijis wa. Jupi tjevele toponé na, nun 'üsüs nsem Dios lal, mpes 'iicj ca mpatjaqué Dios lal’, ángel nin tjevele Cornelio lal.

¹⁵”Mpes napj tjevelé yupj jilal. Tjeveletsja na, Dios jis tje'yaya yupj Cjües. Nun solejé 'onin ne nin tepyala Dios qjuis tje'yaya yupj Cjües. Nin p'iyá tjac' wa yupj Cjües yupj nt'a. ¹⁶Napj nola tepyala Jesucristo tjevelá. Tjevele: ‘Juan gente bautizar* lis tiji 'üsü mpes la p'in. Mop'in más 'üsüs ca nu mpalas p'a jawas. Dios ca nu ma'ayas yupj Cjües.’ ¹⁷Qjuis Jepa Jesucristo lal tepyonec na, Dios qjuis tje'yaya yupj Cjües. Nin p'iyá Dios la tiji yupj jilal Cornelio wo nt'a. Po 'üsüs napj lal nin la tiji. Napj ma le velel Dios lal —Pedro nin tjevele.

¹⁸Niná tjepjyacaïn na, ma la tjowelel niswá Pedro lal. ¹⁹'üsüs way tjowelepj Dios po'o. Tjowelepj:

—Dios jos judiopan* tulucj 'aplilila nsem 'ots'ipj, malala nyuca la tajay mpes; ca Dios jos jin la mijicj quinam. Mpes yupj lovin ca mpatjam yupj lal —nin tjowelepj.

Dios ts'uyupj tjowelepj Jesucristo po'ó Antioquía nt'a.

¹⁹Nujola tapalas judiopan* tjü'ünan Esteban. Malala nyuca la tjajay wa Dios ts'uyupj la p'a jilal. Mpes Dios ts'uyupj ts'equeneň Jerusalén mpe. Jun ta'á tjin. Neopenowá tjin wa Fenicia nt'a, campa ne'aj. Neopenowá tjin wa Chipre nt'a, campa wa ne'aj. Neopenowá tjin Antioquía nt'a, campa wa ne'aj. Yupj tjowelepj judiopan jilal p'in Jesucristo po'ó. ²⁰Mop'in niyom neopenowá tjin wa Antioquía nt'a Chipre mpe, Cirene mpe 'ots'ipj. Niyom nenem tjowelepj wa judiopan tulucj jilal qjuis Jepa Jesucristo po'ó. ²¹Tjowelepj na, qjuis Jepa Jesucristo jis capj tjem'ya'sa. Mpes judiopan tulucj püliucj topon, jisastsja Jesucristo.

²²La p'a wa jis wala tjowelepj Dios ts'uyupj jis lal Jerusalén po'ó, mpes yupj tjem'ya'caň judiopan* tulucj Antioquía po'o patja jisastsja wa Jesucristo. Mpes jas tjajam Bernabé Antioquía nt'a, yupj jis lal la veles. ²³Jupj tjemey na, tjinyuca Dios pajal 'üsüs way la tjiji yupj mpes. Mpes pajal 'üçj jos tepyala jupj. Bernabé tjevele yupj jis lal: "Loving jisas t'as qjuis Jepa Jesucristo. Loving la tjüjí jupj tjevelá." ²⁴Bernabé 'üsüs waytsja jupj. Po la tjíjitsja Dios Cjües jostsja jinwá. Po tepyona pjü way Jesucristo tjevelá. Jupj la tjiji mpes pajal püliucj jisastsja Jesucristo; nin tepyala Antioquía po'ó.

²⁵Locopyaya way Bernabé tjemey Tarso nt'a, Saulo la tepyala ne'aj, la lo cuwis. ²⁶Jus tjinyuca, ticyuna Antioquía nt'a. Año pjaní tapatja ne'aj. Loving tjin Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Püliucj sin tjin'yüsa la tjajay Dios po'ó. Antioquía nt'a neopenowá tjowelepj Jesucristo lal japon "Cristianos" yupj. Mwalá way nin tjowelepj Antioquía nt'a.

²⁷Yupj ne'aj tapatja na, profetapan* neopenowá tjiuil wa Antioquía nt'a Jerusalén mpe. ²⁸Tjin Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula nt'a. Yupj sin popa pjaní Agabo lotsja. Jas nisa. Pjü tjevele Dios Cjües jostsja jupj nin velá. Tjevele p'a jawasa cjuwá jis la las ca mpalas. Jun ta'á ca nin nsem, tjevele. Niná t'üç' way nin tepyala, Claudio jépatsja na Roma nt'a. ²⁹Mpes yupj ne'aj pájtatsja quelel jis capj jap'actsjá Dios ts'uyupj Judea po'o patjá. Mpes yupj pjü way tja'ayapj t'emel. Yupj polel ja'ayaptsja jin tja'ayapj. ³⁰Sin tjajam Bernabé, Saulo lal, jis la t'as t'emel niná Judea nt'a, ca jis ma'ayacj Dios ts'uyupj co'müypan*. Mpes yupj tjet' t'emel niná Judea nt'a.

Herodes malala nyuca la tjiji Dios ts'uyupj jilal.

12 ¹Nin tepyala na, Herodes jépatsja custjay. Malala nyuca la tjiji jupj Dios ts'uyupj neopenowá jilal. Tjijyü'ta jis ntji'lii. ²Jupj jis

tjiyyü'ta wa jis la 'ünan Jacobo, mpes jay tjojocj tjü'ünan jupj. Jacobo Juan jatjam waytsja jupj. ³Judiopan* pajal 'ücjjisastsja Jacobo tepe'e. Herodes jus nléyatsja 'ücjjisastsja yupj. Mpes jupj militarpan sin tjejyama jis la tjilil wa Pedro. Nin la tjiji judiopan fiesta lajaytsja na. Fiesta niná "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey"^{*} ló jupj. Pan levadura cjuwá jalá fiesta niná mpes. ⁴Pedro ntji'líñ na, mo'o tjo'onsopj cawilta mo'o. Herodes jis tjiyyü'ta diez y seis militarpan jis la jamas Pedro, ma ca pje'á mim. Yulupjana yulupjana 'a mulú tjajamapj jupj. Locopyaya p'a yulupjana tjiquil, tjajamapj. Lovin nin la tjajay. P'a jawas fiesta t'üç' tepyala na, Herodes quelel véletsja tsjan la mijis Pedro lal. Nin quelel véletsja gente jis walap'aá, 'a jis tjimyula na. ⁵Pedro tjá'asatsja cawilta mo'o custjay. Militarpan 'ücj tjajamaptsja jupj. Mop'in Dios ts'uyupj javeleptsja Dios lal pojisastsja jupj ca cus mp'a'sas.

Ángel tjemyana Pedro cawilta mpe.

⁶Yaya fiesta t'üç' ca mpalas, Herodes ca mveles tsjan la mijis Pedro lal. Püste na, Pedro pú'ütsja militar mät'eya culupwen nt'a, jyatsja jupj. Cadena* mpes tsyú'patsja. Militar mät'eya jilal tsyú'patsja jupj. P'a militarpan jun vilicj tjajamaptsja. ⁷Leñ way Dios ángel* lay tepyala ne'aj. Pasal jaw tepyala ne'aj jupj mpes. Ángel Pedro jas tiquilquila, tjevele: "Leñ way jin tjiyyünsa". Cadena palá tinca Pedro mos mpe. ⁸Ángel tjevele niswá: "Jin tücüi'pe. Tszyam tipi'tje." Pedro nin la tjiji na, ángel tjevele: "Jin quip pje'apa mpes jin tücüi'pe. Mas."

⁹Mpes Pedro pje'á tjemey, ángel* cjüip'aá. Pedro ma seletsja ángel t'üç' way se p'á'satsja jupj. Dios la tjiji tjinyuca niná la p'in, nin jólatsja jupj. ¹⁰Yupj jun vilicj mwalá jin tjil, jun vilicj jajamaptsja lejeñ mpe tjil wa. Jun vilicj p'a wa jin tjil wa, jajamaptsja ne'aj lejeñ mpe tjil wa. P'a jun vilicj ne'as tjil, jun vilicj acero waytsja jupj. Pünetsja jupj pajal. Jupj mpes ca pje'á mal cawilta mpe. Jupj sin jun tjecjyoltse. Pje'á tjil cawilta mpe, pülcj patja nt'a tjil. Jümüçj mo'o tjelyawuütsja na, ángel tjemey, ne Pedro ma jus tjinyuca quinam.

¹¹Mpes Pedro jola tepyala na, jólatsja: "Quina jus nley t'üç' way qjuis Jepa Dios jas tjejyama jupj ángel* napj nlal la winin cawilta mpe. Quina Herodes ca ma polel ma 'ü'nas napj. Ma pats' tulucj quinam. Judiopan* jisas ma pats', mop'in ma ni pü'i quinam", nin jólatsja.

¹²Niná jus nleya nam, tjemey María wo nt'a. María Juan jamaytsja. Juan niná p'a ló watsja jupj, Marcos lotsja wa. María wo nt'a pülcj 'a jis tjimyula, javeleptsja Dios lal Pedro mpes. ¹³Pedro jun vilicj t'ot'ojo,

tjüwüçj po'ó. Mozo tjac' jun vilicj nt'a. Rode lotsja yupj. ¹⁴Pedro tjevele na, yupj seletsja Pedro jin pjac tjevele yupj. Ma polel nyúcatsja yupj. 'Uçj jos tepyala. Jun vilicj ma jun tjecjyoltse, leñ way wama tjemey p'in la veles yupj jilal. Tjevele:

—Pedro toñca jun vilicj nt'a.

¹⁵Wola tjowelepj:

—Molo vele jinwá velen.

Mop'in nin la pülcj tjevele:

—T'iic' way Pedro tjac'!

Mpes tjowelepj:

—Pedro tulucj. Ángel* p'in. Ángel niná Pedro jyama.

¹⁶Pedro jun vilicj se t'ot'ójotsja custjay. Mpes jun tjocjol yupj. Pedro jus tjunuc, ne pajal yólatsja niná pajal 'üsüs tepyala mpes. ¹⁷Pedro mos jas tijiyünса, mpes lyájasa tepyala yupj. Queel véletsja yupj jilal. Jis wala tjevele pjü tepyalá cawilta nt'a. Tjevele qjuis Jepa Jesucristo jas tjejyama yupj ángel* cawilta nt'a, ángel niná tjemyana yupj cawilta mpe. Tjevele wa:

—Jacobo lal taná tjowelé nin tepyalá. Niná tjowelé wa pjü qjuis pülcpan jilal.

Nin tjevele na, Pedro tjemey, la p'a nt'a tjemey.

¹⁸Tjejyawca na, militarpan pajal yólatsja Pedro leñ mpes. Yümüçj pjac la tjaxaytsja. Ma salejeptsja tsjan tepyala Pedro lal. ¹⁹Herodes tijiyü'ta jis la pal Pedro. Ma jus tjunuc. Mpes Herodes tijiyü'ta militarpan jis la veles pjü tepyalá cawilta nt'a. T'iic' tjowelepj na, tijiyü'ta jis la 'ünan militarpan nenem, Pedro leñ tjevyala mpes. Nin la tiji na, Herodes tjemey Judea mpe. Tjemey Cesarea nt'a tsjicj way la püt'üs ne'aj.

Herodes tepe'e.

²⁰Herodes ts'i 'inyatsja Tiro po'o patja jilal, Sidón po'o patja jilal 'ots'ipj. Herodes pü'ütsja nt'a, yupj lovin sin tjaxam jis la las Tiro nt'a, Sidón nt'a 'ots'ipj. Ma sin jajamtsja quinam, Herodes ts'i 'inyatsja mpes. Mpes pülcj tjqiquil Herodes nt'a Tiro mpe, Sidón mpe tjqiquil 'ots'ipj. Yupj jisastsja Herodes ca mü'lü'üsüs quinam. Blasto la tjemyona Herodes lal yupj mpes. Blasto yupj sejamícatsja, nin p'iyá jólatsja yupj jinwá. Herodes mozo waytsja yupj, 'üsüstsja yupj Herodes lal.

²¹Herodes tjevele tsjan jawas 'iicj la veles yupj jilal. Nin jawas, yupj pü'lül 'üsüs jas tücüi'pe, sillla püné casá 'etjele. Gente jilal tjevele na, lovin pü'lül 'üsüs jas tücüi'pe, lovin 'etjele niná sillla püné casá. Jupj

tjevele yupj jilal. ²²Tjevele na, yupj yumüçj tjowelepj: “Jupj vele diospan* popa pjaní jinwá. Yom jinwá tulucj vele yupj”, nin tjowelepj. ²³Ücj jos tepyala Herodes, yupj tjowelepj mpes. Ma tjevele dios tulucj yupj. Mpes leñ way malala jos tepyala, ángel* la tiji mpes (qjuis Jepa Dios jomozo waytsja yupj, ángel niná). Pelets'ey col mo'o tjalá yupj, ne tepe'e.

²⁴Nin tepyala yupj lal. Newa Dios ts'uyupj püliçj sin tji'yüsa lis tjajay. Lovin p'a nt'a patja sin tji'yüsa lis tjajay Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Más püliçj topon lovin Jesucristo po'ó.

²⁵Nujola tapalas Bernabé tjemey Jerusalén nt'a. Tjemey Saulo lal, t'emel la 'ayas Dios ts'uyupj co'müypan* ne'aj. Tja'ayapj na, tjin niswá Antioquía nt'a. Tjaman wa Juan yupj jis lal. Juan p'a ló waytsja yupj, Marcos lotsja wa.

**Dios ts'uyupj sin tjajam Bernabé, Saulo
'ots'ipj, jis la veles Dios tjevelá.**

13 ¹Dios ts'uyupj nepenowá Antioquía po'o tapatja profetapan* waytsja yupj. P'a wa nepenowá sin tji'yüsa la tjajay la p'a. Yupj popa pjaní Bernabé waytsja yupj. P'a wa Saulo lotsja. P'a wa Simón lotsja. P'a ló watsja yupj, Simón, Niger lotsja wa yupj. Yupj popa pjaní Lucio lotsja, Cirene mpe 'eseptsja yupj. P'a wa Manaén lotsja. Jupj tsjictsjna, Herodes yupj jomica waytsja. Herodes niná jepa püne auxiliar waytsja yupj Galilea po'ó. ²P'a jawasa Dios ts'uyupj 'a jis tjimyula la veles Dios lal. Ma jalatsja yupj, más 'üçj jis la velestsjna Dios lal. Dios lal javeleptsja na, yupj Cjües tjevele: “Najas Bernabé, Saulo 'ots'ipj, ca tsji' la mijicj napj mpes la p'a nt'a. Mpés sin tjajamá ca nin la mijicj napj najas jin”, Dios Cjües nin tjevele. ³T'üç' quinam tjowelepj Dios lal. T'üç' quinam nin jawas ma tjalá, Dios lal tjowelepj mpes. T'üç' la tjajay na niná, po la tjo'otj Bernabé jay pjucj, Saulo jay pjucj po la tjo'otj wa. Nin la tjajay mpes más 'üçj ca polel tsji' la mijicj Dios mpes. Sin tjajam la p'a nt'a.

Bernabé, Saulo, tjin Chipre nt'a.

⁴Mpés tjin yupj, Dios Cjües tjevele mpes. Tjin Seleucia nt'a. Ne'aj barco* wama tjin, Chipre nt'a tjin barco mpes. Chipre 'amá 'üsü t'asiyú. ⁵Mwalá way tjin Salamina nt'a, püliçj pátjatsja ne'aj Chipre po'ó. Juan jis capj tecyoñica tjemey, jis capj tjepl'yá'satsja. Tjin judiopan* 'a si mulú nt'a. Tjowelepj yupj jis walap'a'lá Dios tjevelá.

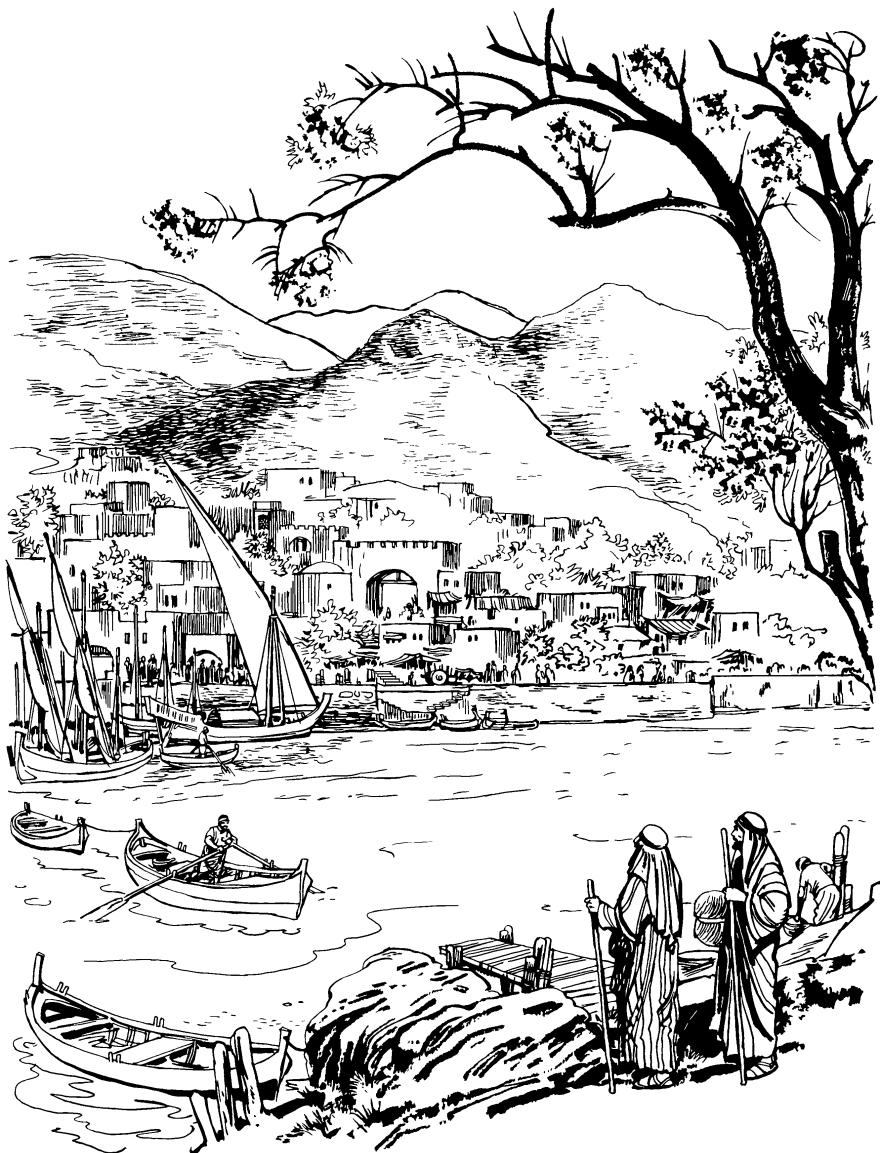
⁶Jun ta'á tjil Chipre po'ó. Locopyaya Pafos nt'a tjil yupj. Püliçj patja ne'aj. Pafos nt'a Barjesús jus tjunuc. Judío* waytsja yupj. Lapanenpan cus tjap'acj p'a casá la mijis, yom p'in ma polel liji jinwá. Jupj jostsja la p'a mponecj yupj profétatsja*, jostsja ca mponecj yupj Dios mpes tjevele. La tsyawilí yupj la p'in. ⁷Barjesús, Sergio Paulo jomícatsja. Sergio Paulo jépatsja Chipre po'ó. Pasal püliçj seletsja yupj, Sergio Paulo. Jupj jostsja Bernabé, Saulo 'ots'ipj, ca ncul yupj nt'a jis la veles Dios tjevelá. Mpes yupj tiquil yupj nt'a. ⁸Yupj tjowelepj Sergio Paulo lal Dios tjevelá. Barjesús ne'aj tóñcatsja 'ots'ipj. (Griegopan* jilal yupj lotsja Elimas.) Jupj jostsja Sergio Paulo ma mponecs Dios tjevelá. Mpes quelel véletsja 'ots'ipj. Tjevele Sergio Paulo lal más 'üçj ma pyona yupj tjowelepj Jesucristo po'ó.

⁹Saulo la tjíjitsja Dios Cjües tjevele jin. Saulo p'a ló watsja yupj, Pablo lotsja wa. Pablo Barjesús wola tjinyuca. ¹⁰Tjevele: “Diablo* jinwá le jay jipj. Li tsuwil jipj. Lovin malala nyuca quelel lejay. Gente 'üsüs quelel lajay na Dios jos jin, ma jyas yupj nin lajay. Gente jisas na qjuis Jepa Jesucristo, jis wala velen malala niná. ¿Tsjan mpes lovin nin lejay?” Pablo nin la tji'yüya yupj lal. ¹¹Pablo tjevele wa: “Quina Dios ca cyapj ntüllüs. Ts'ac' püliçj mpes ca ma polel nucun, nin ca mpalas, Dios ca la mijis mpes. Ca ma polel nucun lots'ac' jyawca na”, Pablo nin tjevele yupj lal.

Leñi way ma polel nyuca tepyala yupj. Pjü way ma polel nyúcatsja. Mpes la tjemyona la p'a ca mos ntji'llim, manus yupj. ¹²Sergio Paulo tjinyuca niná tepyalá. Mpes tepyona qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Po jólatsja pajal 'üsüstsja niná Pablo jas tji'yüsa la tjihi Jesucristo po'ó.

Pablo, Bernabé, tjil Antioquía nt'a.

¹³Locopyaya Pafos mpe tjil. Pablo, yupj sa coñtsja jilal, barco* wama tjil. Pafos mpe tjil, Panfilia nt'a tjil yupj. Ne'aj mwalá way tjil Perge nt'a. Perge nt'a püliçj patja Panfilia mo'ó. Ne'as tjil na, Juan tjemey yupj mpe. Niswa tjemey Jerusalén nt'a. ¹⁴Pablo, Bernabé, tjil Pisidia nt'a. Ne'aj mwalá way tjil Antioquía nt'a. (P'a Antioquía niná.) Antioquía niná nt'a püliçj patja Pisidia mo'ó. Sábado* na tjil judiopan* 'a si mulú nt'a, ne'aj 'atjalapj yupj. ¹⁵Yom pjaní ne'aj mo'o tjevele Moisés* püna tepyacá, profetapan* püna tapac mo'o tjowelepj wa yupj, pjü jis la pjac. T'üç' mo'o tjowelepj na, noypan jas tajam yom pjaní la veles Pablo lal, Bernabé lal wa. Tjevele: “Nun quelel welé 'a jis tjiimyula jilal ca nacj, ne más 'üçj ca la mijicj Dios jos jin. Mpes quina mvelé ca.”

Püliicj patja nt'a tjil jis la veles Jesucristo po'ó. (Hechos 13.13)

¹⁶Pablo jas nisa. Mos jas tijiyünsa, mpes lyájasa tepyala yupj. Tjevele: "Israelpán*", najas pjo'oqué napj velé. Nun nepénowa israelpán tulucj, mop'in solejé wa Dios ca jis capj ntüllüs malala lajay. Najas nun pjo'oqué wa napj velé. ¹⁷Israelpán po jisas Dios. Israelpán püna tapatja sin popa p'iyá püis naya pyatjaquecj cupj. Dios lis t'ya yupj. Yupj Egipto po'o tapatja na, püllücj tipyülükü yupj, Dios jis capj tjep'yá'sa mpes. Año cuatro cientos tapatja yupj ne'aj. P'a jawasa Dios jis tjemyana Egipto mpe. Püné yupj, mpes 'ücj jis tjemyana malala lis tajay mpe. ¹⁸Año cuarenta mpes jis tjemyana jis wa cjuwá nt'a, gente leñi nt'a. Yupj majisastsja püis way lyawuňtsja ne'aj; ts'a tji'in yupj, mop'in nin, Dios lovin jis capj tecyoňca. ¹⁹P'a jawasa Canaán nt'a tjiil. Ne'aj tjiil na, püllücj Canaán mpe ne'espan tecya'líiň, Dios la tiji tecya'líiň yupj. Siéteya se jütütj mpe waytsja yupj. Pjü yupj jis mama Dios jis tje'yaya israelpán ca ne'aj mpatjam. ²⁰Pjü niná napj tjevelé año cuatro cientos cincuenta na t'üç' tepyala pjü.

"Niná t'üç' tepyala na, Dios lis t'ya jepapan israelpán* mpes. P'a jawasa, año püllücj tepyala na, jis tje'yaya profeta* pjaní. Profeta niná yupj jis jepa tepyala yupj. Samuel lotsja yupj. ²¹Locopyaya israelpán jisjestsja jepa püné jis la jütütj, p'a gente jinwá. Mpes Dios la t'ya Saulo, israelpán jis jepa püné nsem yupj. Nujola tapalas Saulo Cis jatjam waytsja yupj. Benjamín püna tüpü'ü popa p'iyá waytsja Saulo; püis naya tüpü'ü yupj. Saulo yupj jis jepa pünetsja año cuarenta mpes. ²²Locopyaya Dios ma jostsja jepa ma'ajam Saulo. Mpes la t'ya David*, David israelpán jis jepa püné tepyala yupj. Saulo yupj jis jepa tuluctsja quinam. Dios tjevele David po'ó yupj jus tjinyuca mpes. Tjevele: 'Po 'üçj najas David mpes, niná David Isaí jatjam yupj. Jupj ca la mijis pjü way napj najas jin', Dios nin tjevele David po'ó. ²³David popa püllücj tepyala, püis naya tapatja witjacj, Jesucristo yupj sin popa pjaní waytsja. Jesucristo la tiji israelpán 'üçj ca mpatjam Dios lal. Püna Dios tjevele ca jas majamas David popa p'iyá pjaní, ca jis capj mp'a'sas israelpán.

²⁴"Jesucristo custjay ma tjac! na p'in, Juan tjevele pjü israelpán* jilal. Tjevele: 'Aplijila way t'as nun, malala nyuca la tjiújí mpes. Nujola t'as ca 'üsüs la müjí quinam, Dios jos jin. Nin la tjiújí na, napj ca bautizar* la mejay nun', nin tjevele Juan. ²⁵Nasa way cyawájatsja na yupj la tiji Dios mpes, yupj tjevele: 'Nun lu nucú pjaní ncuwim, yupj ne Dios se jamá. Jupj tulucj napj. Leñi way ncuwim yupj. Pajal püné yupj. Po 'üsüs napj lal tsji! lejay yupj mpes. Napj yupj caite syoc la p'in 'üçj napj lal', Juan nin tjevele.

26 "Nun nepénowa Abraham* popa p'iyá püs naya potjaqué. Nun nepénowa israelpan* tulucj, mop'in solejé wa Dios ca jis capj ntüliüs malala lajay. Dios jos qjuisin 'yüsa 'onin la tiji ne perdonar la qjuisiji malala nyuca la tijicj, 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. 27 Jerusalén nt'a patja ma topón Jesucristo niná p'iyá Dios tjevele ca jas majamas. Yupj jis jepapan ma wa topón. Pjü sábado* mo'o tjowelepj profetapan* püna tapac, mop'in ma sin tji'yüsa pjacj mpes tapac yupj. Ma sin tji'yüsa yupj tapac Jesucristo po'ló. Mpés yupj tjowelepj más 'ücj cus ntüliçj yupj. Püna profetapan papel tapac ca nin la mijicj yupj, ne nin tepyala, yupj tapac jin p'iyá. 28 Yupj salejeptsja Jesucristo ma malala nyuca la tiji. Yupjjisastsjá mpes p'in la tjomon Pilato lal yupj ca müjü'lüs yupj militarpan jis la 'ünan Jesucristo.

29 "Pjü way nin la tajay profetapan* tapac jinwá, nin tapac ca nin mpalas Jesucristo lal. Niná t'üç' tepyala na, Jesucristo jomicapan tjiquil, palá natj yupj jüp'üy cruz* mpe. Tüpüntüpj jüp'üy pe jul mo'o, neven nt'a. 30 Locopyaya Dios jas tijiyünsa yupj, nyucunú tepyala niswá. 31 Yas nam nepénowa tjiquil Jesucristo lal Galilea mpe, yupj lal tjiquil Jerusalén nt'a. Niswa tüpü'ü na, la püliçj lay tepyala yupj nt'a. Ts'ac' püliçj lay tepyala yupj jilal. Jus tjunuc yupj. Quina yupj p'iyá javelepj la p'a jilal yupj po'ló.

32 "Israelpan* püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj cupj. Dios tjevele püna tapatja jilal pjü niná ca nin la mijis. T'üç' way yupj nin liji quinam, yupj tjevele jin p'iyá. Nin velecj nun jilal tsjan niná yupj 'üsüs la tiji. 33 Dios tjevele Jesucristo tepe'e na ca jas müjünsüs, mpü'üm niswá. T'üç' way nin la tiji yupj. Tjinyucucj cupj. Püna Dios mpes tjenejets'eñ mo'o, capítulo mat'e mo'o tepyaca niná Dios nin tjevelá. Dios tjevele:

'Jipj napj Natjam. Yacjaj napj
pajal 'üsüs way lejay jipj mpes,
napj velé jipj napj natjam.'

34 Cupj selecj Jesucristo tepe'e na, Dios jas tijiyünsa yupj, la püt'üs niswá. Dios tjevele Jesucristo jüp'üy ma majam ca. Niná selecj Dios tjevele mpes:

'Tjevelé David* lal 'üsüs ca la mejay nun jilal.
Mpes t'üç' way ca nin la mejay.'

35 P'a nt'a, Dios mpes tjenejets'eñ mo'o, yom pjaní tjevele Dios lal. Tjevele:

'Jipj Jetjam jipj jits'a'a.'

Jupj jüp'üy ma ca majam, ca nin la mijin',
 nin tjevele. ³⁶T'üc' way David la tjiji Dios jostsja jinwá jupj tüpü'ü na.
 T'üc' la tjiji na, tepe'e. Toc jupj mpes, püna toc nt'a jupj cocoypan toc
 patja nt'a. Jupj jüp'üy tjamaja. ³⁷Nin tuluctsja Jesucristo lal. Jesucristo
 jüp'üy ma tjamaja. Dios jas tjifyünsa la püt'üs niswá, mpes jupj jüp'üy
 ma tjamaja. ³⁸Nusin tjü'üsüs napj velé. Jesucristo la tjiji mpes, Dios
 perdonar la siji malala nyuca la tjaxay gentá. ³⁹T'üc' way yupj malala
 nyuca la tjaxay. Nin p'in Dios 'üsüs la siji Jesucristo mpes. Topon na
 Jesucristo lal, Dios ma ca jis capj ntüliüs. Moisés* popel tjifyü'ta jin
 lajay, newa malala 'in yupj Dios lal. Jesucristo la tjiji mpes p'in Dios
 ma jis capj tyüla. ⁴⁰Nujola tapalas profetapan* tapac Dios mpes. Tapac
 tsjan ca mpalas gente jis lal. 'In tjaxamá ma nin nu pyala. ⁴¹Tapac:

'Nepénowa nun lu pjüts'ünú. Tjapja'aqué.

Po nujola t'as napj lejaj mpes.

Pajal 'üsüs ca la mejay. Nun ma ca mponé
 napj ca nin la cüjay.

La p'a ca mvelecj nun jilal napj nin lejaj,
 mop'in ma ca mponé nun.

Mpes nca'liqué nun, ca pajal malala nu mpalas.'

Profetapan nin tapac Dios tjevelá." Pablo tecyawaja tjevele quinam.

⁴²Judiopan* 'a si mulú mpe tjil Pablo, Bernabé 'ots'ipj. Tjiltsja
 na, ne'aj 'a jis tjimyula la tjomon yupj ca ncul niswá jis walap'a'a la
 veles sábado* na. ⁴³Pjü tjil na, nepénowa jis capj tocoñ, tjil Pablo,
 Bernabé jilal. Nepenowá judiopan tuluctsja yupj; judiopan jinwatsja
 yupj quinam, judiopan jinwá japontsja mpes. Pablo, Bernabé 'ots'ipj,
 niswá tjowelepj yupj jis lal Dios pajal 'üsüs way la tjiji yupj mpes.
 Tjowelepj más 'ücj yupj lovin jisas nsem Jesucristo.

⁴⁴Semana pjaní tepyala na, sábado* jyawca jawas nasa way pajal
 pülicj 'a jis tjimyula, pülicj patja ne'aj sin popé. 'A jis tjimyula jis
 la pjac Dios tjevelá. ⁴⁵Judiopan* tjunuc pülicj 'a jis tjimyula. Po ma
 jisastsja. La tjejyamanañtsja. Mpes tjowelepj Pablo li tsuwile. Malala
 tjowelepj Pablo po'ó. ⁴⁶Pablo ma lecj jéyatsja. Bernabé ma wa lecj
 jéyatsja judiopan jilal. Tjowelepj yupj lal: "Dios jostsja mwalá way
 tjevelecj nun jilal jupj tjevelá. Mop'in ma nujisas jupj tjevelá. Mpes
 nin welé ma quelel potjaqué jupj lal lovin. Mpes ca nlaca nun mpe.
 Ca nlaca judiopan tulucj nt'a. Ca mvelecj yupj jilal Dios tjevelá. ⁴⁷Nin
 ca la mijicj qjuis Jepa Dios qjuis tjifyü'ta mpes. Tjifyü'ta:

'Jipj jaw jinwá judiopan tulucj jilal,

nin la tjejay napj.
 Mpes yupj jun ta'á ca sin mü'üsüs
 'onin ne nin la mijicj ne yupj 'ücj
 ca mpatjam Dios lal.
 Ca sin mü'üsüs
 jipj ca mvelen mpes,'
 nin tjevele Dios."

⁴⁸Judiopan* tulucj niná tjepjyacañ na, 'ücj jisas tepyala. Tjowelepj po 'üsüs way qjuis Jepa Dios tjevelá. Püna Dios lis t'ya yupj sin popa nepenowá jis la püt'üs lovin yupj lal. Pjü way yupj topon Jesucristo po'ó. ⁴⁹Yupj tapatja nt'a tjowelepj pülcj jilal Dios tjevelá mpes. Nin p'iyá la tajay ne'aj p'in tapatja nt'a.

⁵⁰Judiopan* majisatsja niná. Yupj tjowelepj niyom noypan jilal pülcj patja nt'a, nequem noypan jilal 'ots'ipj. Nequem nenem nin p'iyá yólatsja judiopan jinwá Dios po'ó. Judiopan tjowelepj malala la tajay Pablo, Bernabé 'ots'ipj. Mpes noypan nenem, ts'a tji'in Pablo lal, Bernabé lal wa. Malala nyuca la tajay yupj jilal. Tjüjütjtj yupj ca campa mal yupj mpe. ⁵¹Pablo, Bernabé, yupj jis tsjam palá tjowowopj, palá tinca pjüpüüs. Mpes ne'aj tapatja sin tji'yusa yupj nin yólatsja yupj ne'aj tapatja Dios ma japon jinwá lajajtsja. Pablo, Bernabé, tjl quinam Iconio nt'a. ⁵²Newa nin, Jesucristo lal japon Antioquia po'o tapatjá lovin 'ücj jisas tapatja, lovin la tajaytsja Dios Cjües tjevele jinwá.

Pablo, Bernabé, tjowelepj Iconio nt'a Jesucristo po'ó.

14 ¹Iconio nt'a Pablo, Bernabé, tjl judiopan* 'a si mulú nt'a. Wama tjl, tjowelepj yupj jilal ne'aj. Pajal 'üsüs tjowelepj, mpes pajal pülcj topon Jesucristo po'ó. Pülcj judiopan, pülcj judiopan tulucj 'ots'ipj, topon yupj Jesucristo po'ó. ²Mop'in nin, judiopan la p'a ma quelel japontsja Jesucristo po'ó. Tjowelepj judiopan tulucj jilal ne'aj tapatja sin popé. Tjowelepj Pablo, Bernabé, malala la tajay. Mpes judiopan tulucj nenem po majisatsja Pablo, ma wa jisatsja Bernabé.

³Püs way tapatja yupj Iconio nt'a. Ne'aj tjowelepj Jesucristo po'ó. Tjowelepj Dios pajal 'üsüs la tiji gente mpes. Ma lacj jeyaptsja jis la veles yupj jilal. Sin tji'yusa lis tajay t'üç' way tjowelepj yupj. Yupj pajal 'üsüs way la tajaytsja, niyom p'in ma polel lajay jinwá, mpes la p'a wa jus nlaystsja t'üç' tjowelepj yupj. Ne'aj tapatja pajal yólatsja yupj 'üsüs la tajaytsja mpes.

⁴Ne'aj tapatja ma yuwal yólatsja. Pülcj nin p'iyá yólatsja judiopan* yólatsja jin p'iyá. La p'a pülcj way p'a casá yólatsja. Apostolpan*

yólatsja jinwá yólatsja yupj. ⁵Judiopan tulucj nepenowá, judiopan nepenowá 'ots'ipj, yupj jis jepapan 'ots'ipj, malala nyuca queel lajaytsja Pablo lal, Bernabé lal wa. Pe queel la ts'itsja, jis la 'ünan. ⁶P'a witjacj jis wala tjowelepj niná Pablo lal, Bernabé lal wa tjowelepj yupj nin queel lajaytsja. Mpes leñi way tjinil. Tjinil p'a nt'a pülcij patja nt'a Licaonia po'ó. Ne'aj pülcij patja nt'a Listra lotsja. P'a nt'a pülcij patja nt'a ne'aj Derbe lotsja. ⁷Ne'aj newa tjowelepj pülcij jis walap'aá tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes.

Listra po'o patja pe noypan la ts'i la 'ünan Pablo.

⁸Listra nt'a yom pjaní ne'aj tjá'asatsja, tüic' ma polel 'utanatsja, ma polel wínetsja. Janmacj nin waytsja yupj, tjemya'na pepes. ⁹Pablo tjevele na, yom niná tjaxpaca. Pablo yupj wola jus tjinyúcatsja. Ma wínetsja pyónatsja Dios polel 'yü'sa liji. Pablo jus nléyatsja nin pyónatsja yupj. ¹⁰Mpes Pablo yümüçj tjevele:

—Jin tjiyyünsa.

Tjevele na, ma wínetsja leñi way jas nisa, tjuwine yupj.

¹¹Pülcij tjunuc Pablo la tjiyá. Mpes yümüçj tjowelepj, yupj jis tin mpes. Tjowelepj:

—Dios witjacj* cupj nt'a tjiquil. Niyom jinwá jin yustapj lay jis tepyala —nin tjowelepj.

¹²Yupj jis dios* pjaní Zeus ló. Yupj tjowelepj Bernabé Zeus p'iyá yupj. Yupj jis dios p'a wa Hermes lotsja. Tjowelepj Pablo Hermes p'iyá yupj. Tjowelepj Pablo ne Hermes p'iyá, yupj más pülcij way véletsja mpes.

¹³Wo tóicatsja ne'aj, wa mo'o gente tjowelepj Zeus lal. Wo nenem ne'aj way p'intsja ne'aj tapatja jis wa lejeëtsja nt'a. Zeus sacerdote* buey witjacj jis ticyuna jun vilicj nt'a, ne'aj patja t'asiyú tjüwüçj nt'a. Buey jis men polol mpses tsyú'patsja. Sacerdote niná, la p'a wa pülcij 'ots'ipj, buey queel ja'ünantsja, ja'ayapj Pablo mpses, Bernabé mpses wa. Yupj topontsja Pablo, Bernabé dios witjacj* yupj, mpses nin queel lajaytsja yupj. ¹⁴La p'a wa jis wala tjowelepj Pablo, Bernabé jis lal, nin queel lajaytsja. Mpes yupj sin quip la tequemañi; malálatsja Dios lal yupj ne'aj tapatja topon Pablo, Bernabé, dios witjacj yupj. Leñi way yupj ts'equeneñ gente pülcij lejeëtsja nt'a, yümüçj tjowelepj:

¹⁵—¿'Onin ne nin lojí? Cupj niyom p'in, nun jinwá. Tjiquilaca nun jis walap'aá la veles Jesucristo po'ó. Qjuisas nun ma ca jisas nsem dios witjacj*, yupj ne Dios tulucj. Janucun tulucj yupj, 'üsüs tulucj yupj. Dios t'lüç' way lal mponé. Pü'lü jupj. Nosis la tiji. Tsjun po'ó la

tjiji wa. 'Üsü püné la tjiji wa. Pjü way ne'aj patja la tjiji wa. ¹⁶Püna pjü gente nosis casá patja yupj p'iyá jisastsja jin la tajay. T'üç' way ma salejeptsja. Dios ma ts'i tji'ina yupj jis lal. ¹⁷Mop'in nin, yupj la tjiji gente 'üçj sin tji'yüsa yupj t'üç' way pü'ü. Jun ta'á wine. 'Üsus la tjiji gente jis lal. Lovin 'üsüls la tjíjitsja gente jis lal. La tjiji wa jüwüs. Siná na, cyojo, vuala wa Dios nin liji. Pülicj nu 'yaya la las. 'Üçj nujisas nu pyala yupj nin liji —Pablo, Bernabé, nin tjowelepj yupj jilal.

¹⁸Newa nin, ne'aj patja po quelel ja'ünantsja buey, la 'ayas yupj mpes. Pablo, Bernabé, la pülicj tjowelepj ma jis la 'ünan, ma jis la 'ayas. Mpes ma nin la tajay; newa nin quelel ja'ayaptsja yupj.

¹⁹Yacjaya judiopan* nepenowá tjiquil Antioquía mpe, Iconio mpe 'ots'ipj. Malala nyuca tjowelepj Pablo po'ó, Bernabé po'ó wa. 'A jis tjimyula witjacj topón yupj tjowelepj, mpes ts'a tji'in Pablo lal, Bernabé lal wa. Yupj pjü way pe noypan jay la ts'i, la 'ünan Pabló. La tjolocjocj yupj pülicj patja mpe. Tepe'e jin yólatsja. ²⁰Locopyaya Jesucristo lal japon yupj jüp'üy t'asiyú 'a jis tjimyula. Nin la tajay na, jas tijiyünsa yupj. Ma tepe'e. Tjemey niswá pülicj patja nt'a. Ya tjemey Bernabé lal Derbe nt'a.

²¹Ne'aj Pablo, Bernabé, tjowelepj yupj jis walap'aá tsjan niná Jesucristo 'üsüls la tjiji gente mpes. Pülicj topón Jesucristo lal, mpes yupj quelel sa coñ watsja yupj. T'üç' sin tji'yüsa lis tajay na, Pablo, Bernabé, tji'l Listra nt'a niswá, Iconio nt'a 'ots'ipj, Antioquía nt'a 'ots'ipj. ²²Ne'aj tji'l jis capj la p'acj 'üçj jis la pon Jesucristo po'ó. Tjowelepj más 'üçj lovin mponecj ca Dios tjevelá. Tjowelepj quina nin ca malala qjuis mpalas. Nosis casá patja na, gente ca malala nyuca lis mijicj. Nin qjuesé palá mpes, 'üçj Dios si jütüta popa qjuesé palá. ²³Pablo, Bernabé, lis t'apj niyom nepenowá, yupj co'müypán* nsem Dios ts'uyupj jilal. Nin la tajay pjü Dios ts'uyupj mpes, Dios mpes 'a jis tjimyula witjactsja yupj. Yupj tapatja nt'a 'a jis tjimyula yupj. Dios lal tjowelepj wa pjü Dios ts'uyupj mpes. Dios lal tjowelepj na, ma tjalá, más 'üçj jis la velestsjá Dios lal yupj mpes. Tjowelepj yupj jilal: "Nun nasa topón qjuis Jepa Jesucristo lal. Qjuisas yupj lovin nu majamas", nin tjowelepj.

Pablo, Bernabé, tji'l niswá Antioquía nt'a Siria po'ó.

²⁴Locopyaya Pablo, Bernabé, tji'l Antioquía mpe, ne'aj pülicj pájtatsja Pisidia mo'ó. Tji'l Perge nt'a, pülicj patja nt'a Panfilia mo'ó. ²⁵Ne'aj tjowelepj gente jis walap'aá Jesucristo po'ó. T'üç' tjowelepj na, tji'l Atalia nt'a, pülicj patja nt'a. ²⁶Barco* mpes tji'l niswá Antioquía nt'a

Siria mo'ó. Antioquía nepé Dios ts'uyupj sin tjajam yupj püna p'in. La p'a nt'a sin tjajam, ne'aj tsji! la tjajay Dios mpes. Püna la tjomon Dios lal yupj ca 'üsüs jis majamas yupj. Nasa t'üc' la tjajay Pablo, Bernabé, mpes tjil niswá Antioquía nt'a. ²⁷Tjil na, la tjomon Dios ts'uyupj 'a jis mulus ca yupj jilal. 'A jis tjimyula na, Pablo, Bernabé tjowelepj Dios pajal 'üsüs la tjiji p'a nt'a yupj ne'aj tjil mpes. 'Üsüs polel lajaytsja Dios jis capj tjep'ya'sa mpes. Tjowelepj judiopan* tulucj topón Jesucristo tjevelá, Dios la tjiji mpes. ²⁸Pablo, Bernabé, püs way 'in tapatja ne'aj Jesucristo lal japon jilal.

**Jerusalén nt'a apostolpan co'müypán jis
lal 'a jis tjimyula jis la veles.**

15 ¹Niyom nepénowa tjiquil Antioquía nt'a Judea mpe. Sin tji'yüsa la tjajaytsja Dios ts'uyupj ne'aj. Tjowelepj: "Püna Moisés* tjevele Dios jos yupj sa coñ jat'ú cocoypan, nin jat'ú yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Ma nin la jay, ma ca mpatjam Dios lal", nin tjowelepj. ²Pablo, Bernabé, tjowelepj nin tulucj niyom nenem tjowelepj. Mpes yupj la tjowelel Pablo, Bernabé jilal. Mpes Dios ts'uyupj tjowelepj más 'üçj Pablo, Bernabé, jil Jerusalén nt'a, yupj jis pülcapan p'a wa jilal. Tjowelepj apostolpan*, co'müypán* Dios ts'uyupj jilal, ca mvelec pjacj t'üc' way javelepj. ³Mpes Dios ts'uyupj sin tjajam yupj nt'a. Fenicia jin tjil, Samaria* jin tjil wa. Ne'aj pülcij jilal tjowelepj judiopan* tulucjjisastsja wa Jesucristo. Mpes jis pülcapan pjü way 'üçj jisas tepyala yupj tjowelepj mpes.

⁴Tjil na Jerusalén nt'a, Dios ts'uyupj ne'aj 'üçj jisas jis tepyala yupj tjiquil mpes. Apostolpan* 'ots'ipj 'üçj jisas tepyala. Co'müypán* 'ots'ipj 'üçj jisas tepyala. Pablo, Bernabé, tjowelepj pjü way jilal Dios pajal 'üsüs la tjiji p'a nt'a yupj ne'aj tjil mpes. 'Üsüs polel lajaytsja Dios jis capj tjep'ya'sa mpes. ⁵Fariseopan* nepenowá jájtatsja yupj jilal. Nas topón wa yupj Jesucristo po'ó. Sin tjüjünsüpj, tjowelepj:

—Judiopan* tulucj jisastsja wa Jesucristo. Dios jos t'yüjüçj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Dios jos cupj jis wala velecj más 'üçj nin lajay pjü way Moisés* tjiyü'ta püná —nin tjowelepj.

⁶Mpes apostolpan* pjü way, co'müypán*, pjü way, 'a jis tjimyula niswá, jis la veles. Quelel sin 'yúsatsja ncu Dios jos jat'ú judiopan* tulucj. Quelel sin 'yúsatsja ncu Dios jos judío tulucj lajay pjü way Moisés* tjiyü'tá. ⁷Püs way yuwá p'in tjowelepj. Yacjaya Pedro jas tjiyünsa, tjevele:

—Natjampan, nun solejé püna p'in Dios la t'ya pjacj nun popa mveles judiopan* tulucj jilal, ca nin mveles tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Jupj la ntjet'á napj ca nin mveles, ca yupj mponecj wa. ⁸Dios selé pjü yola mpes. Dios yupj jis tje'yaya jupj Cjües. Cupj qjuis tje'yaya jinwá jis tje'yaya wa yupj. Mpes selecj Dios jos wa judiopan tulucj. ⁹Dios quelel la qjuisiji. Nin p'iyá quelel la siji. Tepyonecj na, yupj perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj. Nin p'iyá, yupj topon na, perdonar lis tjiji malala nyuca la tjajay. ¹⁰¿Onin ne nin nujola discipulopan* nenem 'üsüs tulucj custjay Dios la? Nin nujola mpes nun nujisas yupj ca la mijicj wa Moisés* tjiyü'tá, judiopan jinwá. Po 'in costa way yupj nin lajaj. Judiopan püna tapatja ma polel nin la tjajaytsja, ma wa polel lijictsja cupj niná. Dios ma jos pajal costa nsem yupj sa coïn Dios. Nasa nusin tji'yüsa la tjiji niná. ¿Tsjan mpes ma poné Dios la? ¹¹Napj velé nun jilal cupj pyonecj qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs la tjiji cupj qjuijal. Qjuisastsja jupj, mpes ca mpatjaquecj Dios la lovin. Nin p'iyá yupj jis la. Pyonecj Jesucristo 'üsüs la tjiji wa judiopan tulucj jilal. Jisastsja wa jupj, ne ca mpatjam wa Dios la — Pedro nin tjevele yupj jilal.

¹²Pjü lyajasa jis tepyala. Tjepjyacañtsja p'in Bernabé tjevele, Pablo tjevele wa. Yupj tjowelepj Dios pajal jis capj tje'ya'sa, mpes 'üsüs polel la tjajaytsja judiopan* tulucj nt'a, niyom p'in ma polel lajaj jinwá. Gente tjunuc na niná la tjajay, pajal yólatja 'onin ne nin la qjuijicj niná. ¹³T'üc' tjowelepj na, Jacobo tjevele:

—Natjampan, najas pjo'oqué napj velé. ¹⁴Simón cupj qjuijal tjevele tsjan tepyalá Cornelio wo nt'a. Mpes selecj Dios jos quinam judiopan* tulucj. ¹⁵Profetapan* tapatja na, tjowelepj wa Dios ca la nt'as judiopan tulucj. Profeta pjaní tepyaca qjuis Jepa Dios nin tjevele. ¹⁶Tepyaca:

'P'a jawasa ncuwis niswá.

David* püna tüpü'ü, jépatsja jupj.

Judiopan quina lyawuñ,

yupj David popa p'iyá püs naya patjá.

Yupj ma se jütütj yuwá quinam.

Niswa tjacuwis na, yupj popa pjaní

niswa ca müjü'tüs, nin ca la mejay napj.

¹⁷Nin tepyala na, judiopan tulucj

ca la ma palacj wa.

Yupj ca quelel la ma jicj wa.

Napj Jepa Püné.

Judiopan tulucj ca jisas nsem napj 'ots'ipj.

Napj lis t'ya yupj.

18 Qjuis Jepa Dios nin tjevele.

Lovin seletsja nin ca mpalas.

Quina niná qjuisin 'yüsa liji.'

Profeta pjaní nin tepyaca.

19 Jacobo véletsja custjay. Tjevele:

—Nin mpes napj pyon más 'ücj judiopan* tulucj nenem ma lajay pjü way Moisés* tjiyyü'tá. Más 'ücj ma jis müjü'tücj pjü way nin lajay. **20** 'Ücj papel ca mpaquecj, nin ca jis müjü'tücj más 'ücj ma ca nlajacj pwisis la p'a wa tja'ayapj jis dios witjacj* mpes. Ca jis müjü'tücj niyom ca ma ma'nucj sejats'om tulucj. Ca jis müjü'tücj nequem ma ca mal jis vayum tulucj jilal. Ca jis müjü'tücj ma nlajá pwisis 'os jüp'üy mo'o toïca custjay. 'Os pje'á tjemey na, 'ücj. Ca müjü'tücj ma myü'lüü 'osis. **21** Niná 'ücj ca jis müjü'tücj. Pjü sábado* na judiopan lovín mo'o tjoweleptsja Moisés tjiyyü'ta qui. Lovín mo'o tjoweleptsja niná yupj 'a si mulú nt'a. Pjü pülcj patja nt'a nin javelepj Moisés tjevelá. Pajal püna nintsja. Newa nin —Jacobo nin tjevele.

22 Jacobo tjevelá 'üctsja apostolpan* jilal, 'üctsja wa co'miypán* jilal wa, 'üctsja wa pjü Dios ts'uyupan jilal ne'aj. Yupj popa mat'e lis t'apj, ca mal Antioquia nt'a Pablo lal, Bernabé lal wa. Pjaní way Silas lotsja. P'a Judas lotsja. P'a ló watsja jupj, Barsabás lotsja wa. Yupj noypan waytsja ne'aj Dios ts'uyupj jilal. **23** Papel tapac jas lo jam yupj jilal. Tapac:

Nepénowa cupj apostolpan*. Nepénowa cupj co'müypán* qui'á Dios ts'uyupj jilal. Papel pyaquecj nun mpes Antioquia po'o potjaqué, Siria po'o potjaqué 'ots'ipj, Cilicia po'o potjaqué 'ots'ipj. Nun judiopan* tulucj. Mop'in nin, nun qjuis catjampan quinam. Papel niná quelel pyaquecj nun mpes. **24** Qjuisin tji'yüsa cupj sin popa nepenowá tjil nun nt'a. Yupj tjowelepj mpes nun ma solejé tsjan más 'ücj lojí. Pajal nujola tepyala yupj tjowelepj mpes. Cupj ma sin tjejyamacj yupj nun nt'a. **25-27** Mpés 'a qjuis tji myula, qjuisin popa mát'eya lis t'yacj ca mal nun nt'a la veles cupj mpes. Niná 'üsüstsja cupj qjuilal pjü way. Mpés sin majamacj Judas, Silas 'ots'ipj nun nt'a. Cupj tepyaquecj, niná nin p'iyá ca mvelej yupj nun jilal. Ca mal Bernabé lal, Pablo lal 'ots'ipj. Po quelel lijicj Bernabé, Pablo 'ots'ipj. La p'a quelel ja'ünantsja yupj, Jesucristo sa coïtsja mpes. Ma lacj jeyaptsja yupj.

28 Dios Cjües jos ma lojí pjü way Moisés* tijiyü'ta jin. Jupj tjevele cupj qjuilal tsjan jostsja yupj, nin p'iyá velecj nun jilal. 29 Mpes ma nlajá pwisis la p'a tja'ayapj jis dios witjacj* mpes. Ma müsiqué 'osis. Ma nlajá pwisis 'os jüp'üy mo'o toñica custjay. Niyom, ma ca jis ma'nú nun sejats'om tulucj. Nequem, ma nlawú nun jis vayum tulucj jilal. Nin lojí na cupj tjevelej jinwá, 'üsüs ca nsem nun. T'üç' tepyaquecj quinam.

Nin tapac yupj.

30 Mpes quina sin tjajam niyom nenem Antioquía nt'a. Ne'aj tjal na, tijijütütj Dios ts'uyupj 'a jis mulus, ne papel niná tja'ayapj yupj. 31 Papel mo'o tjowelepj na, ne'aj tapatja 'üçj jisas tepyala papel 'üsüs mpes. 32 Judas, Silas 'ots'ipj, profetapan* waytsja yupj. Mpes pülcj jis wala tjowelepj ne'aj. Ne'aj tapatja 'üçj jisas jis tepyala Dios lal yupj tjowelepj mpes. Yupj más 'in 'üsüs la tjajaytsja Jesucristo tjevelá, yupj tjowelepj mpes. 33 Judas, Silas, tsjicj way tapatja ne'aj. Locopyaya tjowelepj yupj ca mal niswá Jerusalén nt'a. Mpes yupj ne'aj tapatja tjowelepj 'üsüs lowa nun. Sin tjajam ne tjal.

34 Silas tjevele más 'üçj yupj p'iyá ma jama. Mpes ma tjemey. 35 Pablo, Bernabé ma wa tjal yupj. Tapatja wa Antioquía nt'a. Yupj sin tji'yüsa la tjajay Dios tjevelá mpes. La p'a wa pajal pülcj nin p'iyá la tjajay. Lovin tjowelepj Jesucristo po'ó gente jis walap'aá.

Pablo tjemey niswá la p'a nt'a, la veles Jesucristo po'ó.

36 P'a jawasa Pablo tjevele Bernabé lal: "Tjeleque pülcj nt'a, tjevelecj yupj jis walap'aá Dios tjevelá. Niswá 'alas yupj nt'a. Ca qjuisin mü'lüsüs ncu jisas custjay Jesucristo." 37 Bernabé jostsja Juan jis capj ncoöcos. Juan p'a ló waytsja yupj, Marcos lotsja wa. 38 Pablo ma jostsja. Jupj tjevele más 'üçj Marcos ma jis capj cyoïca. Tsji' la tjajaytsja na Jesucristo mpes Panfilia po'ó, Marcos tjemey yupj mpe. Mpes Pablo jostsja ma jis capj ncoöcos quinam. 39 Pablo, Bernabé, la tjowelel Marcos mpes. Ma yuwal yólatsja Marcos mpes. Mpes ma 'a mulú tjal yupj. Bernabé tjemey Marcos lal. Tjal Chipre nt'a barco* mpes. 40 Pablo jostsja Silas ca mim yupj lal. Dios ts'uyupj tjowelepj Dios lal yupj mpes. La tjomon Dios pasal 'üsüs way ca jis majamas yupj. Tjal yupj. 41 Tjal Dios ts'uyupj nt'a, pjü way Siria po'o patja nt'a, Cilicia po'o patja nt'a 'ots'ipj. Yupj la tjajay ne Dios ts'uyupj ne'aj más 'üsüs way sa coöntsja Jesucristo.

Timoteo jis capj tecyoïca tjemey Pablo, Silas jilal.

16

¹ Tjal quinam Derbe nt'a, tjal Listra nt'a 'ots'ipj. Listra nt'a tjamacias Jesucristo lal pyona tüpiü'ü ne'aj, Timoteo lotsja yupj.

Jupj popay judío* tuluctsja. Jamay judío waytsja. Jamay po tepyona Jesucristo tjevelá. ²Timoteo po 'üsüstsja pjü Dios ts'uyupj jilal Listra po'ó, Iconio po'ó 'ots'ipj. Yupj pjü way 'üsüs tjowelepj yupj po'ó. ³Pablo jostsja Timoteo jis capj ncoñcos. Yupj quelel jiltsja judiopan pülcj pátjatsja nt'a. Ne'aj tapatja salejeptsja Timoteo popay judío tuluctsja. Mpes Pablo jostsja yom nt'üüs Timoteo pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá, mpes nin la tjihi. ⁴Locopyaya pjaní pjaní way ne'as tjin, pülcj patja nt'a. Tjowelepj Dios ts'uyupj jilal tsjan tjowelepj apostolpan*, co'miüpan* 'ots'ipj, Jerusalén mo'o patjá. Tjowelepj tsjan jisastsja yupj judiopan tulucj ca nin la mijicj. ⁵Nin mpes Dios ts'uyupj más 'üsüs way topon Jesucristo po'ó, yupj tjowelepj mpes. Pjü jyawca más pülcj jisastsja Jesucristo, más pülcj 'a jis tjimyula yupj mpes.

Pablo jus tjinyuca yomen Macedonia mpe 'esepj.

⁶Dios Cjües jostsja yupj ma mvelecj Dios po'ó Asia nt'a. Mpes yupj tjin Frigia po'ó, Galacia po'ó 'ots'ipj. ⁷Tjin wa Misia po'ó. Locopyaya quelel jiltsja Bitinia po'ó. Mop'in ma tjin. Jesús Cjües jostsja ma jil ne'aj. ⁸Mpes tjin Troas nt'a, pülcj patja nt'a. ⁹Püste na Dios la tjihi Pablo tjinyuca yomen. Jun si tsicyaca jinwá tjinyuca yupj. Macedonia mpe 'eseptsja yom niná. Ne'aj tóncatsja, Pablo lal la tjemyona: "Macedonia nt'a was, qjuis capj mp'a'san", nin la tjemyona. ¹⁰Niná tjinyuca mpes, leii way quelel léquetsja Macedonia nt'a. Qjuiyólatja Dios la qjuis t'ya la veles yupj jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjihi gente mpes.

Pablo, Silas tjin Filipos nt'a Macedonia po'ó.

¹¹Mpes tjeleque Troas mpe barco* mpes. La t'as way casá tjeleque Samotracia nt'a. Samotracia 'amá 'üsü t'asiyú. Yaya Neápolis nt'a ne'as tjeleque. ¹²Barco mpe palá tjeleque. Tjeleque Filipos nt'a Macedonia po'ó. Pülcj pátjatsja ne'aj, Filipos nt'a. Romanopan* tapátjatsja ne'aj. Municipio jinwá yupj. Tepyatjaquecj ne'aj ts'ac' nepenowá. ¹³Pjü sábado* judiopan* ne'aj tapatjá 'a jis tjimyula 'üsü la nt'a. 'A si mulutsja la veles Dios lal. Mpes cupj tjeleque ne'aj. Nequem nepenowá nasa 'a jis tjimyula ne'aj. 'Etjelequecj na, tjevelecj yupj jilal Dios tjevelá. ¹⁴Pjaní way yupj sin popé Lidia lotsja. Judío tuluctsja yupj. Tiatira mpe 'eseptsja yupj. Pülül vender la tjijitsja, tüpü'lü yupj. Pülül niná je waytsja, te jin jústatsja. 'Üsüstsja püllü. Lidia po jólatsja Dios püné. 'Üsüs tjapjácatsja Pablo tjevelá. Qjuis Jepa Jesucristo cus tjep'ya'sa, mpes tepyona yupj. ¹⁵Bautizar* la tjajay yupj. Bautizar lis tjajay wa

jupj wo nt'a tapatjá. Nin tepyala na, jupj tjevele cupj qjuilal: “Nun poné napj t'üç' way pyon Jesucristo po'ó. Mpes mas napj lal nawá nt'a, mpatjaqué”, nin tjevele. La pülicj la tjemyona cupj qjuilal, mpes tjeleque jupj lal.

¹⁶P'a jawasa quele léquetsja niswá, judiopan* 'a si mulú nt'a, la veles Dios lal. Tjeleque na, tsjüçjüim jus tjinyucuj. Esclavo* waytsja jupj. Lapanen pü'ütsja tsjüçjüim jos mo'ó, mpes 'üçj véletsja tsjan ca mpalas p'a jawasa la p'a jilal. Mpes la p'a wa jaylacj la tjajay ca jupj mveles yupj mpes. Tsjüçjüim patrón witjacj t'emel pülicj natj yupj. ¹⁷Tsjüçjüim niná Pablo cjüil tjac' lovin, cupj qjuis qjuil tjac' wa. Lovin yümüçj tjevele:

—Dios más püné pjü jilal. Niyom nenem Dios jomozapan. Javelepi nun jilal 'oyn nyuca 'üçj ca mpatjaqué Dios lal —nin tjevele.

¹⁸Nin la tjihi ts'ac' nepenowá jyawca mpes. Pablo pajal jólatsja tsjüçjüim mpes, ma jostsja nin líjitsja jupj. Mpes tyantaná, la tjiyu'yá, tjinyuca, tjevele lapanen lal:

—Jesucristo más püné pjü jilal. Mpes 'i jütütj Jesucristo mpes, jutja tsjüçjüim jos mpe.

Mpes leñ way lapanen tjemey jupj jos mpe.

¹⁹Tsjüçjüim patrón witjacj jus nlaytsja lapanen tjemey jupj mpe, mpes quina jupj ma polel véletsja tsjan ca mpalas la p'a jilal. Mpes quina la p'a ma ca t'emel ma'ayacj jupj líjitsja mpes. Ts'a tji'in, ne jis ntji'líñ Pablo, Silas 'ots'ipj, la tjolocjocj yupj jepapan jatja nt'a. Ne'aj patja jis wa pülicj culupwen nt'a tyatja yupj. ²⁰Tjowelepj jepapan jilal:

—Niyom nenem judiopan*. Malala lajay qui'á; pjü way p'a casá yola jis tepyala yupj lajay mpes. ²¹Jisas nin lijicj yupj jajütütj jinwá. Malala nin. Cupj ne romanopan*, mpes malala lijicj yupj jajütütj jin —nin tjowelepj.

²²Mpes pjü ne'aj 'a jis tjimyula witjacj pajal ts'a tji'in Pablo lal, Silas lal wa. Yupj jis jepapan jis tjüjütütj sin la 'ipj, jis la süp, ne nin la tjajay yupj. ²³La pülicj yümüçj jis süp. T'üç' mo'o süp na, cawilta mo'o jis tjo'onsopj. Jepapan tjüjütütj cawilta jyama lal, 'üsüs way jis majamas yupj. ²⁴Mpes cawilta jyama jis tje'yonsa yupj campa way 'in jun vilicj mpe. Yo casá tüpüntüpj, tsjom la tsupapj.

²⁵Püste culupwen nt'a, Pablo, Silas tjoweleptsja Dios lal. Tjenejets'eñ Dios 'üsüs. La p'a wa cawilta mo'o pátjatsja, pjü way pýyacañtsja yupj.

²⁶Leñ way nosis jus tiquits'e. Cawilta pasal jus tiquits'e wa. Jun vilicj pjü way jun tjocjol tepyala. Pjü way tsyu'pa jájtatsja cadena* mpes,

quina pjü way yupjjis cadena palá tinca. ²⁷Cawilta jyama tsyülümü. Tjinyuca pjü jun tjocjol lejeñ jun vilicj. Jólatsja pjü tjin, leñtsja quinam. Mpes polomay syults'a, quelel tsyjaca jupj p'iyá, la mas. ²⁸Pablo ma jostsja nin la qjuijis jupj. Yümüçj tjevele:

—Po ma tji'yü'na jipj sin, qui'á jyatjaquecj custjay.

²⁹Cawilta jyama lámpara* la tjemyona la nuc. Leñ way cawilta wama tjemey. Pajal lecj jéyatsja nin tepyala mpes, cyüçüyütsja. Tüic' jin tjüjünsü Pablo, Silas jis walap'aá. ³⁰Cawilta pje'á jis ticyuna yupj manas. La tji'yüya:

—¿'Onin la cüjay mpü'üs Dios lal?

³¹Wola tjowelepj:

—Tepyona qjuis Jepa Jesucristo po'ó, ne jipj mpü'üm ca Dios lal. Wya nt'a patja, pjü way, mpatjam wa Dios lal —nin wola tjowelepj.

³²Tjowelepj jupj lal qjuis Jepa Jesucristo po'ó, jupj wo nt'a patja jilal tjowelepj 'ots'ipj. ³³Püstetsja custjay, newa püste cawilta jyama jis tjemyana jun jis la patsj t'yancaña nt'a. T'üic' jun tapatsj na, bautizar* la tjaxay jupj, bautizar la tjaxay wa jupj jats'om, jupj ts'uyupj 'ots'ipj. ³⁴Cawilta jyama jis tjemyana Pablo, Silas, jupj wo nt'a, jis tje'yaya jis la las. Po 'üicj jos tepyala Dios lal tepyona mpes. Jupj jats'om, jupj ts'uyupj 'ots'ipj, po 'üicj jisas tepyala wa Dios lal topón mpes.

³⁵Yaya jepapan sin tjaxam niyom nepenowá cawilta nt'a. Pülicj patja nt'a jajamapj yupj. Tjowelepj cawilta jyama lal, 'üicj Pablo, Silas jil quinam. ³⁶Mpes cawilta jyama tjevele Pablo lal:

—Jepapan tjüjütütj 'üicj lowú quinam. Mpes pje'á nculá quinam, 'üsüs nlawú quinam.

³⁷Pablo ma quelel jámatsja custjay. Jupj tjevele niyom nenem jilal:

—Cupj ne romanopan*. Yupj malala la tjaxay cupj qjuilal. Mo'o qjuis süp, ne'aj lejeñ pjü tjunuc. Ma quelel jus nlaytsja ncu t'üic' way malala la tjiijicj. Yupj sin nin cawilta mo'o tjo'onsopj cupj. Quina jisas cupj pje'á leque, pjü ma januc na. Malala nin. Tjowelé ncul, yupj pje'á la nts'iayacj cupj cawilta mpe —Pablo nin tjevele yupj jilal.

*Cawilta mo'o tjá'asa Pablo,
Silas 'ots'ipj. (Hechos 16.24)*

³⁸Mpes niyom nenem tjowelepj jepapan jilal Pablo tjevele mpes. Lacj tjeypaj yupj. Ma salejeptsja Pablo, Silas romanopan* yupj. ³⁹Tjal cawilta nt'a. Tjowelepj: "Malala nyuca la tjiijic nun jilal. Po ma ts'i mi'líná cupj qjuilal", nin tjowelepj. Pje'á tucuman, la tjomon ca mal yupj patja mpe. ⁴⁰Mpes tjil Lidia wo nt'a. Tjowelepj Dios ts'uyupj jilal ne'aj. 'Úcj jisas jis tepyala Dios ts'uyupj, yupj tjowelepj mpes. T'üç' tjowelepj na, tjil.

Pülüçj ts'a tji'in Tesalónica po'ó, Pablo tjevele mpes.

17 ¹Quina Pablo, Silas, la coló tjil Anfípolis mpe, Apolonia mpe 'ots'ipj. Ne'as tjil Tesalónica nt'a. Wo toïca ne'aj judiopan* 'a si mulú nt'a. ²Pablo lovin tjemeystsja judiopan 'a si mulú nt'a. Mpes Tesalónica po'o nin p'iyá la tjiij. Tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Sábado* cont'e mpes ne'aj tjemey. Tjevele yupj jilal Dios Popel tjevelá. Jostsja pjü sin mü'üsüs Jesucristo po'ó. ³Tjevele: "Nun solejé yom pjaní jac' jis capj la p'acj judiopan, Dios nin tjevele ca nin nsem. Dios tjevele ca malala mpalas yupj, mpa'is. Tepe'e na, ca jas müjünsüs la püt'üs niswá. T'üç' yom pjaní tjac' quinam jis capj la p'acj judiopan. T'üç' way malala tepyala yupj lal. Tepe'e na, jas tjiyünsa, tüpü'lü niswá. Jesucristo yupj", nin tjevele. ⁴Mpes judiopan nepenowá ne'aj jisastsja wa Jesucristo. Topon quinam Jesucristo po'ó. Judiopan tulucj pülüçj pátjatsja ne'aj 'ots'ipj, yupj pülüçj way po jisastsja Dios. Topon wa Jesucristo po'ó quinam. Nequem noypan nepenowá topón wa Jesucristo po'ó.

⁵Judiopan* p'a wa ts'a tji'in pülüçj topón Pablo lal. La tjejyamanañ yupj. Mpes 'a jis tjimyula niyom malala witjacj. Niyom nenem pajal se pjasatsja yupj, lovin ma tsji' la tjajaytsja. Quina yümüçj pjac la tjajay. Malala tjowelepj mpes, pülüçj ne'aj tapatja ts'a tji'in Pablo lal, Silas lal wa, mpes 'a jis tjimyula malala jis la jay. Pjü way ts'equeneñ Jasón wo nt'a. Wama tjil, jis la pal Pablo, Silas 'ots'ipj. Quelel pje'á jacumantsja yupj, pülüçj tjelejeëtsja nt'a. ⁶Ma yus tjunuc. Mpes Jasón p'in la tjolocjocj noypan nt'a, ne'aj tapatja sin popé. Ne'aj la tjolocjocj wa Dios ts'uyupj la p'a wa nepenowá. Yümüçj tjowelepj Pablo, Silas po'ó. Tjowelepj: "Niyom nenem malala nyuca sin tji'yüsa la tjajay jun ta'á. Gente p'a casá yola tepyala la tjajay yupj. Tjiquil quinam cupj pyatjaquecj nt'a, nin p'iyá la tjajay qui'á. ⁷Jasón 'úcj jostsja yupj tapátjatsja yupj lal. Yupj pjü way lovin ma lajay jepa romano* jyü'ta jin. Yupj javelepj jepa más püné já'asa jepa romano lal, Jesucristo ló yupj", nin tjowelepj. ⁸Niná tjeipyacañ na, ts'a tji'in. Noypan ne'aj

tapatja ts'a tji'in wa. ⁹Tjüütütj Jasón jaylacj la mijis pje'á la winin nepé. La p'a wa jaylacj la tjajay wa. Noypan tjowelepj ca jis ma'ayacj yupj jis t'emel Pablo tjemey na, Silas tjemey wa na. Jaylacj la tjajay na, sin tjajam.

Pülcj po 'üçj jisas tepyala Berea nt'a, Pablo tjevele mpes.

¹⁰Püste na Dios ts'uyupj sin tjajam Pablo, Silas 'ots'ipj Berea nt'a, pülcj patja nt'a. Ne'as tjin na, tjin judiopan* 'a si mulú nt'a. ¹¹Tesalónica nt'a ts'a tji'in Pablo tjevele mpes. Nin tuluctsja Berea nt'a. Ne'aj po quelel pjyacaätsja Pablo tjevelá. Po 'üçj jisas tepyala yupj tjevele mpes. Lovin mo'o tjowelepj Dios Popel. Quelel sin 'yúsatsja ncu t'üç' way véletsja Pabló. ¹²Mpes pülcj topón Jesucristo po'ó. Judiopan tulucj nepenowá topón wa Jesucristo po'ó. Noypan watsja yupj. Nequem judío tulucj nepenowá topón wa. Noypan watsja yupj, nequem nenem.

¹³Judiopan* Tesalónica po'o patja jus nlay Pablo véletsja pülcj jis walap'aá Berea po'ó Dios tjevelá. Mpes tjiquil yupj Berea nt'a, malala tjowelepj Pablo po'ó. Mpes pülcj ne'aj ts'a tji'in wa Pablo lal, yupj tjowelepj mpes. ¹⁴Leñ way Dios ts'uyupj jas tjajam Pablo 'üsü püné nt'a, campa way. Ma sin tjajam Silas custjay. Ma wa sin tjajam Timoteo. Pátjatsja custjay Berea mo'ó. ¹⁵Niyom nepénowa tjin Pablo lal Atenas nt'a, pülcj patja nt'a. Locopyaya niyom nenem tjin niswá Berea nt'a. Pablo taná tjevele Silas lal, Timoteo lal wa yupj jostsja yupj leñ way ca mal Atenas nt'a cus la coñ yupj.

Pablo tjevele Jesucristo mpes Atenas nt'a.

¹⁶Pablo li nucutsja lo cuwis Silas, Timoteo 'ots'ipj. Li nucutsja na pajal jólatsja yupj ne'aj tapatja mpes. Yupj jis dios witjacj* pülcj yus tjinyuca ne'aj, Dios t'üç' way tuluctsja yupj. Ne'aj tapatja japonsja yupj t'üç' way noypan. ¹⁷Mpes Pablo la pülcj tjevele Dios mpes judiopan* jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Judiopan 'a si mulú nt'a tjevele yupj jilal. Judiopan tulucj nenem pojisatsja wa Dios. Pjü ts'ac' jawas Pablo tjevele wa vender lajay nt'a. Pülcj ne'aj tjelyawuñ jilal tjevele Dios mpes.

¹⁸Nepénowa ne'aj sin tji'yüsa epicureopan* yólatsja jin pajal püna. La p'a wa sin tji'yüsa estoicopan* yólatsja jin. Yupj tjowelepj Pablo lal. Nepénowa yupj jas tjowelepj. Niná tjowelepj: "Yom niná pajal pülcj vele. Püné tulucj yupj. ¿Tsjan quelel qjuisin 'yüsa liji yupj?" nin la tjü'üy. La p'a wa tjowelepj: "Jupj vele p'a dios witjacj* mpes ca nacj".

Pablo tjevele Jesucristo po'ó yupj jis walap'a'á, mpes nin tjowelepj. Pablo tjevele Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, ca yupj mpatjam niswá.

¹⁹Yupj tjaman yupj noypan 'a si mulú nt'a ne'aj. Tjowelepj Pablo lal:

—Niná jipj sin 'yüsa lejay seyasa way custjay cupj qjuilal. Cupj quelel qjuisin 'yüsa tsjan mpes nin velen. ²⁰Pajal seyasa way cupj qjuilal niná jipj velen. Lovin ma tjepjya'aquecj niná. Mpes quelel qjuisin 'yüsa tsjan niná jipj velen —nin tjowelepj.

²¹Atenas mpe ne'espan, la p'a mpe ne'espan ne'aj tapatja wa, lovin quelel javeleptsja tsjan seyasa mpes, lovin quelel ppyacañtsja niná.

²²Mpes Pablo jas tjiyünsa, yupj culupwen nt'a tóñcatsja. Tjevele:

—Napj selé nun po quelel lojí nun jis dios witjacj*. ²³Napj tjuwinis na nun potjaqué nt'a, tjinyuc nun jis dios witjacj, nun yupj jilal welé nt'a. Nujola yupj noypan. Tjum, yus tjinyuc nun jis dios witjacj. Pjaní toñca nt'a mo'o tjevelé: 'Dios pjaní pü'lü ma qjuisin tji'yüsa pjacj ne yupj. Niná yupj juts'a'lá', nin mo'o tjevelé. Nun welé yupj lal, newa ma solejé pjacj yupj niná. Mpes napj ca nusin mü'üsüs la mejay yupj po'ó.

²⁴"Jupj la tjiyi nosis. Pjü la tjiyi nosis casa'á. Jupj jyü'ta nosis nt'a, tsjun po'ó 'ots'ipj jyü'ta yupj. Dios ma wa mo'ó pü'lü, wosis nenem gente la tjaxay. ²⁵Gente ma polel 'üsüs lajay yupj mpes, ma polel ja'ayapj yupj mpes. Pjü way ma jos yupj. Jupj p'iyá se 'aya patja pjü. Pjü jisas se 'aya.

²⁶"Püna yupj la tjiyi yom mwalá. Yom niná püna tüpü'lü, gente pjü way yupj popa p'iyá piüs naya patja yupj. Nin tepyala Dios la tjiyi mpes. Jun ta'á tjin jis la püt'üs la tjiyi Dios. Jupj tjevele 'ona mpatjam, ne ca mpatjam yupj jos na. Jupj tjevele ca'aj mpatjam, ne ne'aj ca mpatjam yupj. ²⁷Jupj la tjiyi pjü gentas, jostsja yupj ca la mpalacj yupj. Jostsja yupj ca sin mü'üsüs pjacj ne yupj. Jostsja yupj mponecj yupj lal. Jupj ma campa já'asa pjü jilal. ²⁸Jupj qjuesé 'aya pyatjaquecj. Nun popa pjaní jas tji'yüsa yupj, tjevele: 'Cupj yupj ts'uyupj wa', nin tjevele.

²⁹"T'iic' way yupj qjuis tje'yaya pyatjaquecj. Mpes malala nin nun poné yupj oro* jinwá, plata* jinwá ca nacj, pe jinwá ca nacj. Niyom p'in lajay jinwá tulucj yupj. Niyom p'in yola jinwá tulucj yupj. ³⁰Püna p'in t'iic' way gente ma sin tji'yüsa Dios po'ó. Dios ma ts'i tji'ina yupj jilal. P'a casá tepyala quinam. Quina Dios vele pjü jilal jun ta'á yupj jos 'aplijila way nsem malala nyuca la tjaxay mpes. Jupj jos 'üsüs la mijicj quinam yupj jos jinwá. ³¹Dios jos pjü nin lajay. P'a jawas 'a jis mulus ca pjü way yupj nt'a. Jupj selé tsjan jawas ca nsem. Ne'aj Yom pjaní ca mveles pjü jilal. Mveles ca ncu 'üsüs la tjaxay. Dios la t'ya yupj nin la veles yupj jilal. Ca mveles t'iic' way pjü jilal. Selecj Dios la

t'ya Yom niná, nin la mijis yupj. Yom niná tepe'e na Dios jas tjiyyünsa yupj, tüpü'ü niswá. Nin mpes Dios pjü way sin tji'yüsa la tjiyi yupj ca nin la mijis —Pablo nin tjevele yupj jilal.

³²Pablo tjevele Dios jas tjiyyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Niná tjepjyacañ na, nepénowa la tjüpüts'ün Pablo lal. La p'a wa 'üsüs tjepjyacañ. Tjowelepj:

—Qjuisas jipj mvelen ca niswá nin p'iyá cupj qjuilal p'a jawasa.

³³Quina Pablo tjemey yupj mpe. ³⁴Niyom nepénowa topón Pablo tjevele,jisastsja Jesucristo quinam. Yupj popa pjaní Dionisio lotsja. Pünetsja yupj ne'aj. P'a wa Dámaris lotsja, quepj waytsja yupj. La p'a witjacj nepenowá topón wa yupj.

Pablo tjemey Corinto nt'a.

18 ¹Locopyaya Pablo tjemey Atenas mpe. Nepé tjemey Corinto nt'a. Pajal pülcj pátjatsja ne'aj, Corinto nt'a. ²Ne'aj jus tjinyuca Aquila. Judío* waytsja yupj. Ponto mpe 'eseptsja yupj. Nawaja'a p'in tjac' Roma mpe, Roma Italia po'o p'iyá yupj. Aquila Corinto nt'a tjac' jats'om lal, jats'om Priscila lotsja. Jepa romano*, Claudio ló, tjiyyü'ta pjü judiopan ca mal Roma mpe, mpes tjal yupj. Nin mpes Aquila ne'aj pü'lütsja Corinto nt'a jats'om lal. Pablo tjemey yus tjinyuca. ³Lovin jis wa pü'lülcj la tjaxay, gente mo'o pátjatsja mpes. Ninana vender la tjaxay. Pablo nin p'iyá la tjiyi. Mpés yupj tüpü'ü yupj jilal, tsji' la tjiyi yupj jilal. ⁴Pjü sábado* na Pablo tjemey judiopan 'a si mulú nt'a. Tjevele yupj jilal ne'aj, judiopan tulucj jilal tjevele wa. Po jostsja mponecj Jesucristo po'ó, mpes 'üsüs way tjevele yupj jis lal tsjan mpes 'ücj jis la pon niná.

⁵Silas, Timoteo tjiquil quinam Macedonia mpe. Tjiquil na, Pablo lovin tjevele judiopan* jilal Jesucristo po'ó. Mpés jis wa pü'lülcj ma la tjiyi quinam, lovin tjevele p'in gente jis lal. Tjevele: "Nun pasal lu nucú Jepa Püné ncuwim jis capj la p'acj judiopan. T'üç' way tjac' yupj quinam. Jesucristo yupj", nin tjevele yupj yupj jilal. ⁶Ma topón yupj tjevelá. Tjowelepj ma t'üç' way tjevele. Malala nyuca tjowelepj Pablo po'ó. Mpés Pablo yupj jas quip jas tjewyawojo jinwá la tjiyi. Mpés yupj sin tji'yüsa la tjiyi Dios ma japon jinwá yupj quinam. Sin tji'yüsa la tjiyi ma ca mveles niswá yupj jilal. Pablo tjevele: "Üsüs la tjejay napj nun jilal. Najastsja nusin mü'lüsüs Jesucristo po'ó. Nun p'in ma nujisas. Mpés nun ma mpatjaqué ca Dios lal. Nin ca nsem nun ma poné mpes. Quina mis la veles judiopan tulucj jilal", nin tjevele.

⁷Tjemey yupj mpe. Tjemey Ticio Justo wo nt'a la püt'üs. Justo lovin jólatsja Dios püné. Wosis judiopan* 'a si mulú nt'a, t'empe wo yupj. ⁸Jepa judiopan 'a si mulú nt'a tepyona wa Jesucristo lal. Crispo lotsja yupj. Jupj wo nt'a patja, pjü topon wa Jesucristo po'ó. La p'a wa pülcj Corinto po'o tapatja tjepjyacaï Pablo tjevelá. Mpes yupj pülcj topon wa Jesucristo po'ó. Topon na, bautizar* lis tajay yupj.

⁹Qquis Jepa Jesucristo tjevele Pablo lal. Jupj la tjiji Pablo jun si tsicyaca jinwá jus tjinyuca püste na. Tjevele: "Po ma lecj tjetýa jipj quinam. Newa 'üsüs mvelen napj nin po'ó. Ma najas lyájasa nsem jipj. ¹⁰Napj mop'in cyapj cyoñ. Pjü ma ca mya süpücj. Gente pajal pülcj qui'lá ca mponecj napj lal", qquis Jepa Jesucristo nin tjevele Pablo lal. ¹¹Mpes Pablo tüpü'ü Corinto po'ó año pjaní, mes séisiya mpes. Sin tji'yüsa lis tjiji lovin Dios tjevelá Jesucristo po'ó.

¹²P'a jawas, Galión jépatsja na Acaya po'ó, judiopan* 'a jis tjimyula, ntji'lín Pablo. Tjaman yupj Galión nt'a. Jupj tjá'asatsja yupj sillá casá, niná casá tjá'asa la veles ncu cus la tül. ¹³Judiopan tjowelepj Galión lal:

—Yom niná vele la p'a jilal 'onin lajaj ne 'üsüs mvelecj Dios lal. Romanopan* jis jepapan tjüjütütj jinwá tulucj jin vele yupj —nin tjowelepj.

¹⁴Pablo quelel véletsja, mop'in ma tjevele. Galión mwalá way tjevele. Tjevele yupj jilal:

—Yom pasal malala nyuca la tjiji na, 'ücj pjocas la p'a javelepj na yupj malala la tjiji mpes. Nin p'iyá 'ücj wa pjocas 'ots'ots' way p'in malala la tjiji mpes. Nin tulucj yom niná lal. Jupj ma malala la tjiji. ¹⁵Ma nujisas yupj velá la p'in. Ma nujisas yupj vele niyom nepenowá po'ó la p'in. So velelé yupj lal judiopan* tjüjütütj mpes. Más 'ücj nun p'in 'ücj la tjújí niná, nujisas jin. Napj ma ca mvelé yupj malala nyuca la tjiji —Galión nin tjevele.

¹⁶Jis tjijyü'ta jis la winin yupj tjá'asatsja mpe. ¹⁷Tjil na, ntji'lín Sóstenes. Jupj jépatsja judiopan* 'a si mulú nt'a. Mo'o süp yupj, Galión já'asatsja wolap'a'á mo'o süp yupj. Galión jus tjinyuca, mop'in ma jólatsja.

Pablo tjemey niswá Antioquía nt'a.

¹⁸Pablo tsjicj way p'in tüpü'ü quinam Dios ts'uyupj jilal Corinto po'ó. Locopyaya tjemey. Quelel jámatsja Siria nt'a. Priscila, Aquila 'ots'ipj, cus tocoñ, tjil yupj lal. Mwalá way tjil Cencrea nt'a, 'üsü püné la nt'a. Ne'aj Pablo la tjemyona yupj ts'üil nt'üjücj. Nawaja'a Dios lal tjevele ca nin la mijis, mpes nin la tjiji yupj. ¹⁹⁻²¹Nin la tjiji na, tjil Efeso nt'a barco*

mpes. Ne'aj Pablo wama tjemey judiopan* 'a si mulú nt'a, tjevele yupj jilal tsjan mpes 'ücj jis la pon Jesucristo lal. Nepénowa yupj sin popé la tjomon Pablo tsjicj way mpü'lüm ne'aj yupj jis lal. Jisastsja niswá mveles yupj jilal. Pablo ma quelel pü'ütsja ne'aj quinam. Tjevele mim ca quinam. Dios jos ncuwim, ncuwim ca niswá, nin tjevele yupj jilal. Tjemey barco mpes. Priscila, Aquila, ma cus tocoñ quinam. Efeso po'o tapatja yupj.

22 Pablo ne'as tjemey na Cesarea nt'a, palá tjemey barco* mpe. Tjemey Jerusalén nt'a yus la nuc Dios ts'uyupj. Yus tjinyuca na, tjemey Antioquía nt'a. 23 Piis way 'in tüpü'lü ne'aj. Locopyaya tjemey Galacia po'ó, Frigia po'ó 'ots'ipj. Ne'aj jun ta'á tjevele Jesucristo lal japon jilal. Más 'üsüs cus tocoñ Jesucristá, Pablo tjevele mpes.

Apolos tjevele wa Jesucristo po'ó Efeso mo'ó.

24 Apolos judío* p'a waytsja yupj. Tjemey yupj Efeso nt'a. Alejandría mpe 'eseptsja yupj. 'Üsüs jas tji'yüsa Dios Popel mpes. Po 'üsüs polel véletsja. 25 'Üsüs jas tji'yüsa Dios po'ó. 'Üsüs sin tji'yüsa la tjihi wa Jesucristo po'ó. Lovin quelel sin 'üisa la síjitsja Jesucristo po'ó. Mop'in ma pjü way jas tji'yüsa custjay. Juan el Bautista sin tji'yüsa la tjihi, nin p'in seletsja yupj. Apolos seletsja tsjan mpes Juan el Bautista bautizar* lis tjihi malala lajaj. Ma seletsja p'am. 26 Apolos tjevele judiopan jilal, yupj 'a si mulú nt'a. Ma lecj jéyatsja. Priscila, Aquila, tjepjyacañ yupj tjevelá. Yupj jus nlay yupj ma pjü way jas tji'yüsa. Mpes la p'a nt'a tjaman jusapj, más 'in 'üsüs way jas tji'yüsa la tajay Jesucristo po'ó. 27 Locopyaya, p'a jyawca na, Apolos quelel jámatsja Acaya nt'a. 'Üsüstsja Dios ts'uyupj jilal ne'aj ca mim jupj, mpes papel tapac, jas tajam popelses jupj lal. Papel niná Jesucristo lal japon mpestsja Acaya mo'ó. Tapac yupj jisastsja 'ücj jisas nsem yupj, Apolos yupj nt'a tjemey mpes.

Nepénowa ne'aj tapatja nasa topon Jesucristo lal. Dios pajal 'üsüs la tjihi yupj jilal. Apolos pajal jis capj tjep'ya'sa. 28 Pajal 'üsüs tjevele judiopan* jilal Jesucristo mpes. La p'a pülicj tjepjyacañ yupj tjevelá. Judiopan ma salejeptsja tsjan wola la veles. Pajal 'üsüs sin tji'yüsa la tjihi Dios Popel mpes. Sin tji'yüsa la tjihi Jesucristo Yomen niná Dios tjevele jupj ca jas majamas jis capj la p'acj judiopan.

Pablo sin tji'yüsa lis tjihi Efeso po'ó.

19 ¹Apolos Corinto po'o pü'ütsja na, Pablo tjac' Efeso nt'a. Jümücj casá joc' mo'o tjac' jupj, mpes tjac' Efeso nt'a. Ne'aj yus tjinyuca Jesucristo lal japon nepenowá. ²La tji'yüya:

—Nun toponé na Jesucristo lal, ¿ncu nujisas mo'o tjemey Dios Cjües?
Wola tjowelepj:

—Ma mo'o tjemey. Ma selecj pjacj cuscú.

³Pablo la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes nin nujisastsja bautizar* la nutjajay?

Wola tjowelepj:

—Juan el Bautista tjevele mpes qjuisastsja bautizar* la qjuis tjajay.

⁴Mpes Pablo tjevele:

—Gente 'aplilila jis tepyala na, malala nyuca la tjajay mpes, Juan bautizar* lis tiji. Tjevele ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jinwá. Tjevele wa yom p'a wa ncuwim p'a jawas. Jis lal tjevele mponecj yom niná lal. T'üç' way tjac! quinam upj. Jesucristo waytsja upj —Pablo nin tjevele yupj jilal.

⁵Niná tjepjyacañ na, jisastsja ca bautizar* jis mpalas Jesucristo mpes.

⁶⁻⁷Nin jis tepyala yupj. Niyom dóceya witjactsja yupj. Locopyaya Pablo sey po la tje'yot'a, tjevele Dios lal yupj mpes. Nin la tiji na, Dios Cjües jisas mo'o tjemey. P'a jis tin tjowelepj, yupj p'iyá ma salejeptsja. Dios Cjües mpes nin la tjajay p'in. Dios mpes tjowelepj wa yupj.

⁸Locopyaya Pablo wama tjemey judiopan* 'a si mulú nt'a, tjevele wa yupj jilal. Mes cont'e mpes la pülcj way tjevele yupj jilal. Ma lecj jéyatsja upj. Tjevele 'oyen liji, jyü'ta Dios. Pülcj topon upj tjevelá. ⁹Mop'in nepénowa ma jisastsja niná. Ma quelel japonsja upj lal. Malala nyuca tjowelepj Jesucristo po'ó, gente 'a jis tjimyula nt'a. Mpes Pablo tjemey yupj mpe, Jesucristo lal japon jilal tjemey. Pjü ts'ac' tjejyawca na, tjevele Jesucristo lal japon jilal. Nin la tiji p'a wo nt'a, Tirano sin 'yüsa liji nt'a. ¹⁰Año mat'e mpes, Pablo lovin sin tji'yüsa la tiji ne'aj. Mpes pjü judiopan Asia mo'o tapatja sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Pjü way judiopan tulucj sin tji'yüsa wa. ¹¹Pablo pajal 'üsüs la tiji, yom p'in ma polel liji jinwá. Lovin ma januctsja nenem upj la tijíá. Dios cus tje'yä'sa 'üçj pajal 'üsüs polel líjitsja upj. ¹²Mpes gente po la tjo'otj upj yupj jis pañuelo mpes, yupj jis pü'lü'l wolapé velañ mpes 'ots'ipj. Tjat' nenem, po la tjo'otj malala jisas pü'lü'l nenem mpes, ne jis tji'yü'sa yupj. Pü'lü'l nenem mpes po la tjo'otj wa lapanenpan jatatsja, mpes lapanenpan tjal jisas mpe.

¹³Judiopan* nepenowá ne'aj tapatja sin popé lovin lyawuütsja, jajütütsja lapanenpan ca mal gente jisas mpe. Quina jisastsja lapanenpan ca mal gente jisas mpe, Jesucristo ló tjowelepj na. Mpes tjowelepj lapanenpan jilal: "Pablo pülcj jis walap'a'a vele Jesucristo po'ó. Jesucristo mpes nu jyü'tüçj lowa nun", nin jis tjüjütüçj yupj.

¹⁴Niyom siete witjactsja yupj. Esceva jatjampan waytsja yupj. Esceva judío* waytsja. Sacerdote* noypan sin popa pjaní waytsja yupj. ¹⁵Lapanen pjaní jis wala tjevele: “Napj si nuctsja Jesucristo. Napj selé wa pjacj cuscú Pabló. ¿Pjacj ne nun?” nin jis la tji'yüya.

¹⁶Yom laptopan tyá'atsja, yupj casá ntolo, ne jis tyü'na yupj. Pasal jis tyüla, mpes t'yancanaä la tjihi. Yupj sin quip pajal yumüçj palá la tjelyo'cja. Mpes ts'equeneë pje'á tjin, sin pjütpjütsja tjin wo mpe. 'As jis tepeyala tjin. ¹⁷Nin tepeyala Efeso nt'a. Pjü judiopan* jus nlaytsja niná jis tepeyalá, jus nlay watsja pjü judiopan tulucj. Pajal lacj jeyaptsja niná tepeyala mpes. Nin mpes pülcj 'üsüs tjowelepj qjuis Jepa Jesucristo po'ó.

¹⁸Pülcj way Jesucristo lal topón tjiquil, tjowelepj tsjan niná yupj malala la tjayay. ¹⁹Nepénowa yupj sin popé p'a casá polel la tjayaytsja, laptopanenpan jis capj tlap'acj mpes. Gente nenem ma quelel lajaytsja niná quinam. La p'a wa ma salejeptsja 'onin ne 'üçj jis la jaytsja niná. Libro jatatsja. Libro witjacj mpes sin tji'yüsa tsjan la mijicj ne ca p'a casá polel la mijicj gente p'in ma polel lajay jin. Quina yupj jis libro tucutj, tji'lüm pülcj yus tjunuc nt'a. Quelel sin 'yüsatsja nol jaylacj libro pjü, mpes sin tapac. Libro pjü cincuenta mil t'emel c'a plata* jaylactsja. Pjü way tji'lüm.

²⁰'Üsüs tepeyala ne'aj, mpes más pülcj tjeppjacañ qjuis Jepa Jesucristo po'ó, más pülcj jisastsja yupj quinam.

²¹Pjü way niná tepeyala na, Pablo quelel jámatsja Jerusalén nt'a. Mwalá way quelel jámatsja Macedonia nt'a, Acaya nt'a 'ots'ipj. Tjevele: “Jerusalén nt'a tsum na, nola Dios jos napj ca mis wa Roma nt'a”, nin tjevele. ²²Niyom mát'eya sin tjejyama Macedonia nt'a, yupj sa p'actsjas jupj lovin. Pjaní Timoteo waytsja. Ma'ajapj Erasto lotsja. Pablo tsjicj way quelel pü'ütsja custjay Asia po'ó.

Efeso po'o tapatja ts'a tji'in yupj, yumüçj pjac la tjayay.

²³Pablo custjay ma tjemey na p'in, pülcj way Efeso po'o tapatja po ts'a tji'in. Ma jisastsja pülcj topontsja Pablo tjevelá Jesucristo po'ó. ²⁴Pjaní way yupj sin popé Demetrio lotsja. Plata* ts'yawa mpes tüpü'ü jupj. Efeso po'ó wosis pajal püné tóncatsja, gente wama tjin la veles yupj jis dios* lal, yupj jis dios Artemisa ló. Demetrio la tjihi wa tsjictjacj, wosis pones jinwá yustaptsja. Plata waytsja yupj jis wa tsjictjacj. Pülcj vender la tjihi. Mpes Demetrio jomozopan t'emel pülcj natj, jis wa tsjictjacj la tjayay mpes. ²⁵Niyom p'a wa pájtatsja Efeso mo'ó, nin p'iyá tsji' lajaytsja. Demetrio jis lal tjevele 'a jis mulus jupj nt'a. Tjevele jupj jomozopan 'a jis mulus wa jupj nt'a. Tjevele:

—Nun solejé t'emeł pülcj t'e'enquecj, wa tsjictjacj lijicj mpes. ²⁶Jus nlayé tsjan la tjiji Pablo Efeso po'ó, nasa way nin p'iyá liji jun ta'á Asia po'ó. Jupj nin vele dios witjacj* niyom lis tjajay malala, dios witjacj tulucj yupj. Pülcj topon jupj lal, mpes quina ma jisas Artemisa. ²⁷Malala nin. Ca nacj pjü ca ma jaylacj la mijicj quinam wa tsjictjacj cupj llijicj. Ca mveleçj ca Artemisa wo malala ca nacj. Jupj dios* püné. Pjü Asia po'o patja po yola jupj püné. Pjü jun ta'á patja po yola wa jupj püné. Ma jisas nsem jupj quinam ca nacj, Pablo liji mpes —Demetrio nin tjevele yupj jilal.

²⁸Tjepjyacañ na pasal ts'a tji'l'in Pablo lal, jupj la tjiji mpes. Yümüçj tjowelepj:

—Pajal püné Artemisa. Jupj yupj jis dios* pjü way mpes Efeso po'o patjá —niná yümüçj tjowelepj yupj.

²⁹Leñ way la p'a wa ne'aj tapatja pajal yümüçj pjac la tjajay wa. Pjü way nintsja yupj, Efeso po'o patjá. Ntji'lïiñ Gayo, ntji'lïiñ wa Aristarco. Niyom nenem Macedonia mpe tjiquil. Cus tocoötsja Pablo. Jis ntji'lïiñ, la tjolocjocj yupj gente 'a si mulutsja nt'a. ³⁰Pablo quelel jámatsja la veles 'a jis tjimyula jilal. Mop'in ma tjemey. Jesucristo lal japon po ma jisastsja jupj ca mim ne'aj. ³¹Asia nt'a tapatja jis jepapan nepenowá taná tjowelepj wa Pablo lal ma la winin gente 'a jis tjimyula nt'a. Jepapan nenem Pablo jomicapan waytsja.

³²Gente 'a jis tjimyula nt'a, pasal yümüçj pjac la tjajay. Ma yuwal javeleptsja. Pülcj yupj sin popé ma salejeptsja tsjan mpes 'a jis tjimyula. ³³Nepenowa topon Alejandro tjiyü'ta 'a jis mulus. Judiopan* tjaman jupj pjü januc nt'a, mpes yólatsja jupj mpes 'a jis tjimyula. Alejandro jupj mos jas tjiyünsa, jostsja pjü mpjacañ jupj lal. Quelel véletsja yupj 'a jis tjimyula judiopan la tjajay mpes tulucj. ³⁴Leñ way sin tji'l'yüsa Alejandro judío waytsja jupj, mpes yupj 'a mulú yümüçj tjowelepj:

—Pasal püné Artemisa. Jupj yupj jis dios* pjü mpes Efeso po'o patjá —niná yümüçj tjowelepj yupj.

Lovin nin tjowelepj hora mat'e mpes.

³⁵Hora mat'e tepyala na, lyájasa tepyala lis tjiji yupj jis jepa pjaní Efeso mpe. Tjevele yupj jilal:

—Pjü salejepj Artemisa wo tońca Efeso po'ó. Salejepj jyamacj jupj wo. Pasal püné jupj, Artemisa. Pjü salejepj wa jyamacj pwen niná Artemisa jin justa, pwen niná tsjun po'o nepé palá tneyaca. ³⁶T'üç' way pjü salejepj. Mpes más 'üç' lyájasa nu mpalas nun. Po ma malala la müjí nun ts'u 'inyá mpes. ³⁷Jis tucuman niyom nenem. Yupj ma

tepequeñ dios* jis wa nt'a. Ma wa malala nyuca tjowelepj Artemisa po'ó. ³⁸Demetrio ma jos niyom nepenowá lajay ca nacj. Niyom la p'a wa Artemisa wo tsjictjacj lajay, ma wa jisas niyom nenem ca nacj. Más 'ücj mvelej jepapan jilal. Nun solejé tsjan jawas 'ücj lowú la veles yupj jilal. ³⁹Ca nacj quelel welé p'a mpes. Más 'ücj pjü 'a jis mulus la veles niná. Quina ma polel lojí niná. Nun solejé gente quelel 'a jis mulus na, jepapan javelepj ncu 'ücj 'a jis mulus. ⁴⁰Yacjaj malala la tjijicj. Pasal yumücj pjac la tjijicj, pülücj ts'a tji'in. Nun niyom nenem tucumaná, ma malala la tajay yupj. Jepapan ma tjowelepj 'ücj 'a qjuisí mulú. Romanopan* jis jepapan 'ücj ca qjuis capj ntülcj niná la tjijicj mpes yacjaj. T'üç' way malala la tjijicj —jepa pjaní Efeso mpes nin tjevele.

⁴¹ Niná t'üç' tjevele na, sin tjejyama pjü, tjl.

Pablo tjemey Macedonia nt'a, Grecia nt'a 'ots'ipj.

20 ¹Mpes pjü tjl quinam. Ma yumücj pjac lajaysja quinam. Pablo tjjiyü'ta Jesucristo lal japon 'a jis mulus. 'Ücj jisas tepyala yupj jupj tjevele mpes. Nin jawas tjevele wa nasa ca mim jupj. Tjemey Macedonia nt'a. ²Macedonia po'o tjuwine na, tjemey yus la nuc Dios ts'uyupj. Pablo pajal 'üsüs tjevele yupj jis lal, ca 'ücj jisas nsem yupj Jesucristo mpes. Nin la tiji na, tjemey Grecia nt'a. ³Mes cont'e tüpü'ü jupj ne'aj. Locopyaya quelel jámatsja Siria nt'a barco* mpes. Quelel jámatsja na, jupj wola tjowelepj judiopan* nepenowá la nuctsja la 'ünan jupj. Mpes ma tjemey barco nt'a. Jólatsja más 'ücj niswá mim Macedonia nt'a. Mpes ne'aj tjemey. ⁴Sópater tjemey jupj lal, Aristarco 'ots'ipj, Segundo 'ots'ipj. Gayo tjemey wa jupj lal, Timoteo 'ots'ipj. Tíquico tjemey 'ots'ipj, Trófimo 'ots'ipj. Sópater Berea mpe 'eseptsja. Pirro jatjam waytsja jupj. Aristarco, Segundo 'ots'ipj, Tesalónica mpe ne'espan waytsja yupj. Gayo Derbe mpe 'eseptsja. Tíquico, Trófimo 'ots'ipj, Asia mpe ne'espan waytsja yupj.

⁵Yupj pjü way ne'as tjl Filipos nt'a. Mwalá tjl quinam cupj qjUILAL. La qjuesé nuctsja Troas mo'ó. ⁶Ma tjeleque cupj custjay. Judiopan* fiesta lajaysja quinam, ne nin. Fiesta niná mpes pan levadura cjuwá tjelyajacj. Fiesta t'üç' tepyala na, tjeleque Filipos mpe barco* mpes. Ts'ac' cinco na ne'as tjeleque Troas nt'a. Qjuis catjampan la nyüjüsüquecj niswá. Ts'ac' siéteya tepyatjaquecj ne'aj.

Pablo tjevele Dios ts'uyupj jilal Troas mo'ó.

⁷Troas mo'ó Dios ts'uyupj pjü way 'a jis tji myula sábado* jawas, t'yaja na. Pan 'a mulú tjalá, ne yola jis tepyala Jesucristo yupj mpes tepe'e.

Pablo tjevele yupj jis walap'a'á. Yaya quelel jámatsja, mpes mwalá way p'in püs way tjevele. Püste culupwen nt'a véletsja custjay, ne t'üç' tjevele quinam. ⁸Yupj tapatja cuarto viyapa mo'ó, pajal campánysatsja jupj. Lámpara* pülüçj játjatsja, sin jyawca yupj. ⁹Tjamacjas ventana casá já'asatsja. Eutico lotsja jupj. Pablo véletsja na, pajal ja vyatsja. Tjejyá, mpes palá tjejaca pje'á, 'amá nt'a, pajal campanya mpe. Mo'o játjatsja ne'aj tjal, tjamanun jupj. Tepe'e quinam jupj. ¹⁰Pablo palá tjac' wa. Tüic' jin tjüjünsü, tepe'e t'empe nt'a, t'asiyú ntjüü'lé, col tjevyala jupj. Tjevele: "Ma nujola t'as. Nyucunú tepyala niswá."

¹¹Viyá tjal niswá, pjü way. Tjalá. T'üç' tjalá na, Pablo püs way tjevele niswá. Tjejyawca na véletsja custjay, ne t'üç' tjevele quinam. Tjemey quinam Troas mpe. ¹²Nepénowa tjaman tjamacjas jupj wo nt'a. Pajal 'üçjjisastsja, nyucunú tepyala niswá.

Pablo tjemey Mileto nt'a.

¹³Ncupj mwalá way tjeleque Pablo lal. Barco* mpes tjeleque Asón nt'a. Pablo quelel jámatsja Asón nt'a 'amá casá. Tjevele ne'aj ca la müjüsüm cupj. No'oj mpe 'a mulú quelel léquetsja barco mpes. ¹⁴Ne'aj la nyüjüsüquecj Asón po'ó, ne Pablo wama tjac' barco mo'ó. 'A mulú tjeleque Mitilene nt'a. ¹⁵Yaya tjeleque niswá barco mpes. Quío mpe ne'aj p'in tjeleque. Yaya sipé ne'as tjeleque Samos po'ó. Ts'ac' cont'e tepyala na, ne'as tjeleque Mileto po'ó. ¹⁶Ma tjeleque Efeso nt'a; Pablo ma püs way quelel pü'ütsja Asia po'ó. Leñ way quelel ne'as jámatsja Jerusalén nt'a. Ne'aj quelel já'asatsja, judiopan* 'a si mulú na fiesta mpes, yupj jis fiesta Pentecostés* ló.

Co'müypán tjiquil Efeso mpe; Pablo tjevele Dios ca jis majamas.

¹⁷Pablo tjál'assa na Mileto po'ó, sin tjejama jis lal la cuwis co'müypán* Efeso mpe, yupj ne tsji' lajaytsja Dios mpes Dios ts'uyupj jilal. ¹⁸Tjiquil na, Pablo tjevele yupj jilal. Ninana tjevelá: "Nun solejé 'oyn nyuca la tjejay napj nun jilal Asia po'o tjacuwis na. Solejé lovin 'üsüs la tjejay nun jilal. ¹⁹Solejé napj la tjejay qjuis Jepa Jesucristo jostsja jinwá. Ma püné jin nólatsja napj p'iyá. Pasal nólatsja la p'a po'ó; najastsja pjü ca jisas nsem qjuis Jepa Jesucristo. Solejé malala ntepala, judiopan* quelel na 'ünantsja mpes. ²⁰Ma lecj tjejá la velestsa nun jilal, nucopj la p'acj cus la coñ Jesucristo. Nusin tji'yüsa la tjejay 'a qjuis tjimyula na. Nusin tji'yüsa la tjejay nun jis wa nt'a 'ots'ipj. ²¹Judiopan jilal tjevelé, judiopan tulucj jilal tjevelé 'ots'ipj. Tjevelé: 'Aplijila way t'as

nun, malala nyuca la tjüjí mpes. Dios jos jin la müjí quinam. Toponé qjuis Jepa Jesucristo lal', nin tjevelé yupj jilal.

22 "Quina jum Jerusalén nt'a. Dios Cjües jos napj ca mis ne'aj. Ma selé tsjan ca ma palas ne'aj. 23 Nin p'in selé: Dios Cjües lovin vele napj lal yupj ca ma 'onsocj cawilta mo'ó, malala ca ma palas ne'aj. 24 Ma nin nola ncu ma pats' ca. 'Ücj wa napj lal napj ni pü'lí Jesucristo mpes, yupj jos jin t'üç' lejay mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Jupj jos napj mvelé la p'a jis walap'a'lá napj selé. Ca yupj jis lal mvelé Dios pajal 'üsüs la tiji gente mpes. Po quelel jis capj p'ya'sa jupj. 'Üsüs ca nin mvelé, 'üçj jis la pon yupj. Niná ntje'aya ca nin la mejay la p'a mpes.

25 "Nun jis walap'a'a tjevelé 'oyñ liji Dios ne jyü'ta. Nasa t'üç' nusin tji'yüsa la tjejay. Tjum na, ma ca nus nucú niswá. 26 'Ücj velé nun jilal napj ma la tjejay la p'a wa ca malala nsem Dios lal, ca malala jis mpalas. 27 Napj tjevelé Dios tjevelá, pjü. T'üç' way pjü way tjevelé. 28 'In tjajamá nun, lovin la müjí Dios tjevelá. Tjajamá Dios ts'uyupan. Dios Cjües la nu t'ya, ca pastorpan* nsem nun, mpes nun ca jis majamá yupj jupj mpes. Yupj Dios juts'a'lá. Jupj Jatjam tepe'e yupj mpes, ne nin.

29 "Napj selé napj tjum na, gente pasal malala ncul ca, ca mal nun nt'a 'a nu mulus na. La ntsawilicj ca nun jilal. Ca jisas nsem nun ma ca cus ncoïcó quinam Jesucristá. 30 Nun sin popa nepenowá ca nin la mijicj. Ca la ntsawilicj wa Dios ts'uyupj jilal. Jesucristo lal japon nepenowá ca mponecj yupj jilal. Nin ca la mijicj yupj javelepj jinwá. 31 Mpes 'in tjajamá. Ma topóné yupj javelepj. Nujola tapalas año cont'e mpes lovin t'üç' way nusin tji'yüsa la tjejay. Po nólatsja nun mpes. Najastsja nin la müjí Dios tjevele jinwá.

32 "Najas Dios lovin ca nucopj ncoïcos. Nun solejé pasal 'üsüs way liji Dios nun jilal. Nasa nusin tji'yüsa jupj tjevelá, mpes solejé niná. Dios tjevele jupj ca nu majamas nun. Dios polel nucopj p'ya'sa más 'üsüs la müjí, jupj jos jinwá. Dios polel liji nun ca mpatjaqué lovin jupj lal, pjü way jupj lal japon jinwá, yupj ne jupj juts'a'lá. 33 Nun solejé napj lovin ma najastsja t'emel p'a juts'a'lá. Yupj sin quip ma wa najastsja. 34 Solejé tsji' la tjejay, mpes jaylacj la tjejay pjü way napj najastsja. Jis tje'yá wa ncapj tocoñ jilal. 35 Mpes napj nusin tji'yüsa la tjejay Dios jos yumüçj tsji' la müjí, ne jis capj mp'a'sá jis t'emel cjuwá. Nujola tapalas qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. Tjevele: 'Ücj nujisas pyala la p'a nu ja'ayapj na. Más 'üçj nujisas nsem nun 'oyá na la p'a jilal' ", Pablo nin tjevele co'müypán* jilal. Yupj ne co'müypán waytsja Dios ts'uyupj jilal Efeso po'ó.

36T'üc' tjevele na, yupj pjü way jis tic' jin tjiyyünsünüñ, ne Pablo tjevele Dios lal. **37**'Aplijila jis tepyala. Queel la tjayajtsja Pablo. Jupj col tjovalapj. **38**Pasal 'aplijila jis tepyala yupj tjevele mpes. Tjevele ma ca jus nucucj niswá. T'üc' tjowelepj na, cus tocoñ barco* nt'a.

Pablo tjemey Jerusalén nt'a.

21 **1**Nasa leque tjevelecj, ne barco* mo'o tjeleque. La t'as way tjeleque Cos nt'a. Yaya tjeleque wa Rodas nt'a. Yaya sipé Pátara nt'a tjeleque wa. **2**Pátara nt'a p'a barco mo'o tjeleque. Barco nenem Fenicia nt'a jámatsja. Tjeleque ncupj. **3**Chipre li'inyampe tjeleque. Tiro mo'o ne'as tjeleque. Tiro Siria po'ó yupj. Barco mo'o tjat' queel palá jat'olontsja ne'aj. Nin mpes 'üçj pjelá tjeleque barco mpe. **4**Jesucristo lal japon la tepyalactsja. Yus tjinyucucj na, semana pjaní tepyatjaquecj ne'aj yupj jis lal. Yupj tjowelepj Pablo lal: "Ma jutja Jerusalén mo'ó". Dios Cjües sin tji'yüsa la tjiyi malala ca mpalas Pablo lal Jerusalén po'ó, mpes nin tjowelepj yupj.

5Barco* tjemyana queel jámatsja na, tjeleque. Pjü way Jesucristo po'o japontsja, qjuis capj tocoñ yupj tapatja mpe. 'Üsü la nt'a tjin cupj qjuis lal. Yupj sejats'om, yupj jis ts'uyupj qjuis capj tocoñ 'ots'ipj. Qjuis tic' jin tjiyyünsüquecj 'üsü püné la nt'a, tjevelecj Dios lal. T'üc' tjevelecj na, nasa leque tjevelecj. **6**Barco mo'o niswa tjeleque, ne yupj tjin jis wa nt'a.

7Tiro mpe tjeleque quinam. Tjeleque Tolemaida nt'a. Ne'aj la tjelyapanacj Dios ts'uyupj jilal. Ts'ac' pjaní tepyatjaquecj yupj jilal. **8**Yaya tjeleque Cesarea nt'a. Felipe wo nt'a tjeleque, tsjicj way tepyatjaquecj jupj lal. Jupj lovin tjevele la p'a jilal Jesucristo pajal 'üsüs la tjiyi pjü gente mpes. Jupj ne niyom siéteya sin popetsja apostolpan* lis t'apj püná. Lis t'apj ca jis ma'ayacj jis la las jis vayum tulucj. **9**Felipe yulupjana jucucuspan pjü way voyum tuluctsja yupj. Jucucus nenem profetapan* waytsja yupj. **10**Ts'ac' nepenowá tepyatjaquecj ne'aj. Ne'aj tepyatjaquecj na Agabo tjac' Judea mpe. Profeta watsja yupj. **11**Tjac' wa yupj cupj nt'a. Mos tsyu'pa, tsjom tsyu'pa wa Pablo col tsyu'pa mpes. Tjevele:

—Dios Cjües vele judiopan* Jerusalén po'o patja nin p'iyá ca la mijicj. Yupj yom niná ntsu'pacj, jupj ne col tsyu'pa pülül niná mpes. Ca ma'ayacj jupj judiopan tulucj jilal cus la tül jupj —nin tjevele.

12Jupj tjevele tjepjya'aquecj na, la tjemyonacj Pablo lal ma ca mim Jerusalén nt'a. Cesarea po'o pájtatsja nin p'iyá la tjomon Pablo lal. **13**Pablo jis la tji'yüya:

—¿Tsjan mpes 'aplijila jotjaqué? Nun nin lojí mpes 'aplijila wa ne palá napj. Ma lecj jeyá yupj ntsu'pacj napj Jerusalén nt'a tjum na. Ma lecj jeyá ni pü'lí Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné —Pablo nin tjevele cupj qjuilal.

¹⁴Jupj ma quelel líjitsja cupj qjuisastsja jin, mpes ma la tjemyonacj niswá. Tjevelecj p'in:

—Qjuisas qjuis Jepa Dios jos jinwá mpalas.

¹⁵Locopyaya 'ücj la tjijicj cupj cuts'a'lá ne tjeleque. ¹⁶Jesucristo po'o japon nepenowá, Cesarea po'o tapatja sin popé, tjl wa cupj qjuilal. Mnosán wo nt'a qjuis tjaman, ne'aj tepyatjaquecj püste mpes. Mnosán Chipre mpe 'eseptsja. Mwalá way topón sin popé waytsja jupj.

Ntji'liñ Pablo Jerusalén nt'a.

¹⁷Ne'as tjeleque Jerusalén nt'a. Dios ts'uyupj 'ücjjisastsja qjuiyus tjunuc. ¹⁸Yaya Pablo tjemey cupj qjuilal, cus tjinyucucj Jacobo. Dios ts'uyupj co'müypan* 'a jis tjimyula ne'aj 'ots'ipj. ¹⁹Pablo jis la tjelyapaná yupj. Tjevele tsjan la tjiji pjü way judiopan* tulucj jilal. Dios püné mpes la tjiji.

²⁰Tjepjyacañ na, 'üsüs tjowelepj Dios po'ó. Tjowelepj Pablo lal: "Qjuis catjam, jipj jus nley judiopan* pülcj topón quinam Jesucristo po'ó. Newa javelepj Dios po jos nin lijicj Moisés* tijiyü'ta püná. ²¹La p'a wa jis wala tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay judiopan, judiopan tulucj patja nt'a. Yupj tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay más 'ücj ma lajay Moisés tijiyü'tá. Tjowelepj jipj sin 'yüsa lejay más 'ücj ma jat'ú yupj sejatjampán tsjictjacj jis pjoloc! tsjicj way t'asiyú. Tjowelepj jipj velen más 'ücj yupj ma lajay judiopan lovin la tajay jinwá. ²²Mpes más 'ücj nin la mijin cupj velecj mpes. T'üç' way yupj ca jus nlaleyecj jipj tjacuy Jerusalén nt'a. ²³Mpes cupj qjuisas jipj la mijin cupj velecj jinwá. Cupj sin popa yulupjana way quina t'üç' lajaj Dios lal tjowelepj ca nin la mijicj. ²⁴Yupj jilal ca mim, ca nin la mijin Moisés popel jyü'ta jinwá, ca salá jinwá mya palas Dios lal. Jaylacj la mijin yupj jisas mpes 'ots'ipj, ca pjü jaylacj la mijicj 'ücj t'üç' la qjuijicj yupj tjowelepj Dios lal. Tja'ayapj na, 'ücj ca sey ts'ü'l nt'üjüçj t'üç' la tajay mpes. Nin lejay na, judiopan Jesucristo po'o japon witjacj ca nucucj jipj nin la tjejay. Ca jus nlaleyecj nepenowá ma t'üç' way tjowelepj jipj po'ó. Ca sin mü'üsüs jipj lejay wa Moisés tijiyü'tá.

²⁵"Judiopan* tulucj p'a casá lajaj 'in. Judiopan tulucj Jesucristo po'o topón wa, mpes papel tepyaquecj, jas tjejyamacj yupj nt'a. Papel

tjevele más 'üçj Jesucristo lal japon ma jalá pwisis p'a tja'ayapj yupj jis dios witjacj* mpes. Más 'üçj ma jalá pwisis 'os jüp'üy mo'o toïca custjay. Más 'üçj ma myü'üñ 'osis. Más 'üçj niyom ma jamanun yupj sejats'om tulucj. Más 'üçj nequem ma jil yupj jis vayum tulucj jilal. Nin tjevele papel niná cupj jas tjejyamacj yupj mpes. Judiopan jus nlay niná cupj tjevelecj judiopan tulucj jis lal", nin tjowelepj Pablo lal.

²⁶Mpes yaya Pablo nin la tjiji yupj tjowelepj jin. Tjemey niyom yulupjana nenem jilal. Moisés* tjijyü'ta jin la tajay, ca salá jinwá cíupalas Dios lal. Tjil Dios wo* nt'a, tjowelepj ne'aj tsji' lajaj jilal. Tjowelepj ts'ac' siete tepyala na, t'üç' nsem pjü ts'ac' jawas yupj salá jis mpalas mpes. Ts'ac' siete tepyala na ncul, yupj pjü way animal ca ma'ayacj Dios mpes, Moisés popel jyü'ta jinwá.

²⁷Ts'ac' siete cyawájatsja na, judiopan* nepenowá jus tjunuc Pablo, tóïcatsja yupj Dios wo* mo'ó. Yupj Asia mpe ne'espan. Ma jisastsja Pablo. Malala tjowelepj Pablo po'ó, mpes judiopan pülicj ts'a tji'l'in yupj lal. Ntji'l'iñ yupj. ²⁸Yümüçj tjowelepj: "Israelpán*", nculá qjuis capj mp'a'sá. Yom niná malala vele judiopan po'ó jun ta'á. Vele yupj jilal más 'üçj ma lajaj Moisés* tjijyü'tá. Vele yupj jilal Dios wo malala. Jis ticyuna judiopan tulucj. Dios wo mo'ó tjil yupj. Mpes pasal malala nyuca la tjiji yupj Dios wo lal", nin tjowelepj. ²⁹Nawaja'a yupj jus tjunuc Trófimo ne'aj tjuwine Pablo lal Jerusalén po'ó. Mpes yupj yólatsja Pablo tjemyana Trófimo Dios wo mo'ó. Trófimo judío tulucj, Efeso mpe 'eseptsja yupj.

³⁰Pjü Jerusalén po'o tapatja ts'a tji'l'in Pablo lal yupj tjowelepj mpes. Leñ way 'a jis tjimyula Dios wo* nt'a, ntji'l'iñ Pablo. Pje'á la tjolocjocj yupj. Jun t'olon. ³¹Quelel ja'ünantsja yupj. Quelel ja'ünantsja na, jepa püné romanopan* jis militarpan mpes jas tji'yüsa pjü way Jerusalén nt'a patja 'a jis tjimyula. Ts'a tji'intsja, yümüçj pjac tjowelepj quinam. ³²Mpes leñ way ts'iequené 'a jis tjimyula nt'a. Tjemey militarpan nepenowá jilal, militarpan jis jepapan nepenowá jilal 'ots'ipj. Gente tjunuc jiquiltsja yupj, mpes ma mo'o süp quinam Pabló.

³³Militarpan jis jepa püné tjac' na, ntjüü'l'e Pabló. Jis tjijyü'ta militarpan la tsupapj yupj cadena* mpes. La tji'yüya pjacj niná. La tji'yüya tsjan la tjíjitsja niná. ³⁴Gente pasal yümüçj pjac tjowelepj Pablo malala. Ma yuwal tjowelepj. Mpes militarpan jis jepa püné ma jas tji'yüsa tsjan la tjiji Pabló. Jis tjijyü'ta militarpan la man yupj militarpan patja nt'a. ³⁵Jümüçj ne'as tjal na, Dios wo* wolap'a'á, judiopan* pajal ts'a 'in jis tepyala. Nasa way quelel ja'ünantsja Pablo. Mpes militarpan leñ

way ntji'liiñ jupj, campanya tjaman jupj, judiopan ma malala jis la jay jupj. ³⁶Judiopan cjiül jiquiltsja, yümcüç tjoweleptsja: “Tjü'lü'ná jupj”.

Pablo tjevele judiopan jilal.

³⁷Ne'as tjil quinam militarpan tapatja nt'a. Wama quelel jiltsja na Pablo lal, Pablo la tji'yüa militarpan jis jepa püné lal:

—¿Ncu 'üçj velé jipj lal?

Jepa wola tjevele:

—Napj ma seletsja griego* velen jipj. ³⁸Nólatsja jipj Egipto mpe 'esepj ca nacj. Egipto mpe 'esepj niyom pülcj 'a jis tjiymula la tjiyi jupj nawaja'a, quelel le palánatsja jepapan jis lal. Yulupjana mil waytsja yupj. 'Üçj yupj jilal ja'iinan la p'a. Egipto mpe 'esepj jis tjemyana wa cjuwá nt'a. Nintsja jipj, nin nólatsja napj.

³⁹Pablo wola tjevele:

—Nin tulucj napj. Judío* napj. Püna tüpü'lüs Tarso nt'a Cilicia po'ó. Selen Tarso nt'a pülcj patja, selen yupj jis jepapan jajütütj p'a nt'a patja wa. Napj la 'e mon ma'ayan mvelé gente jis lal —Pablo nin tjevele.

⁴⁰Militarpan jis jepa püné tjevele 'üçj mveles yupj jilal. Mpes Pablo jas nisa, tóicatsja jis wa wolap'a'. Jupj pjwel jas tjiyyünsa, la syüpjünü; jostsja judiopan* mpjacañ jipj mveles. Lyájasa tepyala. Pablo tjevele yupj jilal; yupj jis tin hebreo* ló mpes tjevele yupj jis lal. Tjevele:

22 ¹“Judiopan*, co'müypañ* 'ots'ipj, najas nusin mü'üsüs ma malala la tjejay napj. Nin mpes quelel velé nun jilal”, nin tjevele.

²Tjepjyacañ hebreo* véletsja jupj, mpes 'üsüs tjepjyacañ jupj lal.

Tjevele: ³“Judío* napj. Ntjamanauna Tarso nt'a Cilicia po'ó. Mop'in ntjt'ümü qui'á Jerusalén po'ó. Gamaliel nin tji'yüsa la tjiyi. 'üsüs nin tji'yüsa pjü way Moisés* tjiyyü'tá. Judiopan püna tapatja la tajay, niná 'üsüs nin tji'yüsa. Napj selé nun lovin quelel lojí Dios jos jinwá. Nin p'iyá la tjejaytsja napj. ⁴Pasal malala nyuca la tjejay napj Jesucristo po'o japon jilal. Tsyupaptsja yupj, jis tje'yonsó wa cawilta mo'ó. Nepénowa tecya'liiñ napj la tjejay mpes. ⁵Sacerdote* más püné selé napj nin la tjejay. Pjü judiopan jis jepapan, co'müypañ* 'ots'ipj, salejepj napj nin la tjejay. Papel ntja'ayapj judiopan mpes Damasco po'o patja. Yupj ne cupj qjuis catjampan. Papel niná tjetsja napj Damasco nt'a. Papel tjevele 'üçj napj tsyupapj Jesucristo po'o japon ne'aj, 'üçj si cuman Jerusalén nt'a, jis capj la tül.

Pablo tjevele 'oyn tepyala ne jostsja Jesucristo.

⁶“Lots'ac' culupwen nt'a já'asa na, ne'as tjumtsja, ne'aj way p'in Damasco. Leii way pajal jaw tepyala tsjun po'ó. Napj nt'a pasal jaw

tepyala wa, napj t'asiyú tjejayawca. ⁷Mpes ntitülű, tüpü'ütsja napj. Nepé vele pjactsja tjapjacas. Tjevele: ‘Saulo, ḷtsjan mpes malala nyuca lejay napj lal?’ ⁸Napj la tji'yüy: ‘¿Pjacj vele napj lal?’ Nawala tjevele: ‘Jesucristo napj, Nazaret mpe 'esepj napj. Jipj malala nyuca lejay napj jisas lal. Mpes malala nyuca lejay wa napj lal’, nin tjevele. ⁹Ncapj tocoñ tjunuc wa tjejayawca napj nt'a, nin p'in ma sin tji'yüsa yupj tjevelá. ¹⁰Napj tjevelé: ‘¿Tsjan jyas napj la mejay?’ Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele: ‘Jin ni'lisa, mim Damasco nt'a. Ne'aj yom p'a wa mveles ca jipj lal tsjan niná napj najas ca jipj la mijin’, nin tjevele. ¹¹Ma polel tjinyuc, tjejayawca la tjihi mpes. Mpes niyom ncadj tocoñtsja namas ntji'liñ, ntjaman napj Damasco nt'a.

¹²“Ne'aj Damasco nt'a pü'ü watsja Ananías. Po 'üsüs la tjíjitsja Moisés* tjiyyü'tá. Po 'üsüs waytsja yupj pjü judiopan* jilal ne'aj. ¹³Tjac' napj nt'a, tjevele: ‘Saulo, jipj ne napj natjam Dios mpes. Quina nucun ca niswá’, tjevele. Leñ way tjinyuc, yupj nin tjevele na. Jus tjinyuc yupj. ¹⁴Tjevele: ‘Cupj ne judiopan püna tapatja sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Yupj po jisastsja Dios. Dios niná quina jos jipj jus nlayers tsjan ca la mijis yupj. Jupj jostsja jipj tjinyuc yupj Jatjam, yupj Yom 'Üsüs Dios Lal. Dios jostsja wa jipj tjapjac' Jatjam tjevelá. Mpes nin tepyala. ¹⁵Mpes quina mvelen ca gente pjü way jilal yupj mpes. Pjü tjinyuc mpes mvelen ca yupj jilal. Pjü tjapjac' mpes mvelen wa yupj jilal. ¹⁶Ma la 'unuca quinam. Mas, bautizar* ca la mya jay. La monan jipj Dios perdonar la mya jis jipj, malala nyuca la tjejay. La monan ca nin la mijis Jesucristo mpes, ne nin la mijis’, Ananías nin tjevele napj lal.

Pablo tjevele 'oyn tepyala ne tjemey judiopan tulucj nt'a.

¹⁷“Niswa tjacuwis na Jerusalén nt'a, tjum Dios wo* nt'a la veles yupj lal. Nan si tsicyacj jinwá ntepalá, ne tjinyuc napj. ¹⁸Nejepa Jesucristo jus tjinyuc. Napj lal tjevele: ‘Leñ way jutja Jerusalén mpe. Jipj velen napj nin po'ó ma ca mponecj yupj.’ ¹⁹Wola tjevelé: ‘Nejepa, yupj salejepj napj tjum pjü yupj jis wa nt'a, judiopan* 'a si mulú nt'a. Tjum la tjilil jipj lal topon. Salejepj cawilta mo'o jis tje'yonsó, mo'o süp yupj 'ots'ipj. ²⁰Salejepj 'üsüs waytsja napj lal yupj tjü'ünan Esteban, yupj ne la p'a jilal tjevele jipj mpes. Tjum yupj jis lal Esteban tjü'ünan na. Napj tjejyamá yupj sin quip pje'apa, tjü'ünan na.’ ²¹Nin tjevelé napj yupj lal. Mop'in nin Nejepa Jesucristo tjevele: ‘Jutja. Jin jyam pasal campa nt'a, judiopan tulucj nt'a’, nin tjevele napj lal.”

**Militarpan jis jepa püné jis tjiyyü'ta
militarpan mo'o la süp Pablo.**

22Pablo tjevele na judiopan* tulucj mpes, yupj ne'aj lejeëtsja pajal yumüçj pjac tjowelepj. Tjowelepj: “Tjü'ü'ná yupj. Más 'ücj ma pü'ü”, nin tjowelepj.

23Newa yumüçj pjac tjowelepj. Sin quip pje'apa leñ way sin tjiy'ipj, la ts'lí yupj. 'Amá jay la p'a'a la tocoy wa. Nin la tajay yupj pajal ts'a tji'in mpes. **24**Militarpan jis jepa püné tjiyyuca na yupj nin la tajay, jis tjiyyü'ta militarpan jilal jis la cuwis Pablo lal militarpan patja nt'a. Tjiyyü'ta mo'o la süp yupj, ca yupj mveles tsjan la tjiyá. Jepa quelel si 'üsütsja tsjan mpes judiopan* pasal ts'a tji'in Pablo lal. **25**Mpes militarpan tüpüntüpj yupj, tsupapj la süp yupj. Custjay süpú secj na p'in, Pablo tjevele militarpan jis jepa pjaní way lal. Tjevele:

—Malala ca ma süpicj. Romano* wa napj. Ma nusin tji'yüsa custjay ncu t'üç' way malala la tjejay napj —Pablo nin tjevele.

26Niná jepa militar tjapjaca na Pablo tjevelá, lecj tjejá yupj. Tjemey militarpan jis jepa püné nt'a. La tji'yüya:

—¿Ncu selen yom niná romano* yupj? Malala syüpüçj yupj —nin tjevele.

27Mpes militarpan jis jepa püné tjac! Pablo nt'a, la tji'yüya:

—¿Ncu t'üç' way romano* jipj?

Pablo wola tjevele:

—Nin.

28Militarpan jis jepa püné tjevele:

—Pasal pülicj jaylacj la tjejay napj, romano* ntepalá mpes.

Pablo tjevele:

—Mpapay románotsja* yupj, mpes wa romano napj —nin wola tjevele.

29Mpes militarpan ma süp yupj. Leñ way tjiil. Militarpan jis jepa püné lecj tjejá malala la tjiyi mpes. Malala nin, yupj tjiyyü'ta la tsupapj romano*.

**Militarpan jis jepa püné tjemyana Pablo judiopan
jis jepapan nt'a, co'müypan nt'a wa.**

30Yaya militarpan jis jepa püné quelel seletsja custjay tsjan mpes judiopan* tjat' tjowelepj Pablo po'ó. Mpes tjiyyü'ta 'a jis mulus pjü sacerdote* noypan, pjü judiopan jis jepapan 'ots'ipj. Syocte Pablo, ne tjemyana yupj 'a jis tjiymula nt'a.

23 ¹Pablo po jis wala tjinyuca judiopan* jis jepapan. Tjevele:
—Natjampan, napj pyon napj lovin la tjejay Dios jostsja jinwá.

²Ananías tijiyü'ta Pablo nt'a lejeütsja mo'o la tül jupj. Ananías sacerdote* más püné waytsja jupj. ³Pablo tjevele jupj lal:

—Dios ca cyapj ntüliüs. Jipj mvelen ca ncu malala la tjejay napj. Jipj p'iyá malala. Selen Moisés* tepyacá, mpes 'üçj polel velen ncu malala la tjejay. Newa nin, jipj p'iyá ma lejay Moisés tepyaca jinwá. Tijiyütütj mo'o la tül napj, niná Moisés tijiyü'ta jin tulucj.

⁴Ne'aj lejeütsja tjowelepj:

—Yom niná lal velen tsji' liji jupj Dios mpes. Jupj ne sacerdote* más püné. Malala nin, jipj malala tjevelen jupj lal —nin tjowelepj.

⁵Pablo jis wala tjevele:

—Natjampan, ma seletsja napj jupj sacerdote* más püné. T'üçj way Moisés* tijiyü'ta: ‘Ma malala nyuca mvelé nun jis jepa po'ó’.

⁶Pablo jus nléyatsja nepénowa yupj ne'aj saduceopan* waytsja yupj, la p'a wa fariseopan* waytsja yupj. Ma yuwal yólatsja yupj. Mples yümiüçj tjevele jupj pjü jilal:

—Fariseo* way napj. Mpapay fariseo waytsja jupj. Napj pyon Dios ca sin müjünsüs tecya'lüü jilal, mpatjam niswá. Nin mpes la velel napj lal —nin tjevele Pablo.

⁷Niná tjevele mpes, saduceopan* la tjowelet fariseopan* jilal. Lovin ma yuwal yólatsja. ⁸Fariseopan japon tecya'lüü ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá. Saduceopan ma nin japon. Fariseopan japon angelpan* lyawuñ. Saduceopan ma nin japon. Fariseopan japon gente jis qjues lyawuñ. Saduceopan ma nin japon. Mples saduceopan la tjowelet fariseopan jilal. ⁹Pasal yümiüçj la tjowelet. Fariseopan sin popa nepenowá, Moisés* popel sin 'yüsa lajay yupj, sin tijüünsüpj yupj, yümiüçj tjowelepj. Ts'a 'intsja yupj. Tjowelepj: “Niná ma malala la tiji. Cjües nin tjevele jupj lal ca nacj. Ángel nin tjevele jupj lal ca nacj.” ¹⁰Fariseopan, saduceopan, po ma yuwal yólatsja yupj. Pajal la tjowelet. Pasal yümiüçj la tjolocjoctsja Pablo pjwel manas. Mples militarpan jis jepa püné lecj jéyatsja jupj pjwel ca nt'ancanaï. Mples jis tijiyü'ta militarpan jis la tjlil Pablo, ca leñi way manucj jupj militarpan patja nt'a.

¹¹Püste na, qjuis Jepa Jesucristo tjac', töricatsja Pablo nt'a. Tjevele: “Po ma lecj tneyá. Qui'á Jerusalén nt'a tjevelen yupj jilal napj nin po'ó jipj selen mpes. Nin p'iyá ca mvelen Roma nt'a 'ots'ipj”, nin tjevele.

Judiopan queel ja'ünantsja Pablo.

12-13 Yaya judiopan* cuarénteya 'a jis tijimyula la veles Pablo po'ó. Más 'in püliüçj waytsja yupj cuarenta lal. Queel ja'ünantsja jupj.

Tjowelepj: "Más 'üçj 'yü'nacj yupj. Laja secj ca nsem, müsü secj ca nsem, yupj tji'yü'nacj nas. Dios pjoca cupj velecj. Mpes ca nin la mijicj cupj tjevelepj jinwá." ¹⁴Tjil sacerdote* noypan nt'a, co'müypan* nt'a wa. Tjowelepj yupj jilal:

—Ca mü'ü'nacj Pablo. Laja secj nsem, yupj tji'yü'nacj nas. Dios tjapjaca tjevelepj, mpes nin ca la mijicj cupj tjevelepj jinwá. ¹⁵Qjuisas lo moná militarpan jis jepa püné lal yupj ca lal ncuwim Pablo nun nt'a. Tjowelé más 'üsüs quelel nusin 'yüsa tsjan la tjiijí yupj. Nin p'iyá mvelej wa pjü way judiopan* jis jepapan. Jümüçj nt'a ca la nucum. Tjac' na, mü'ü'nacj ca yupj —nin tjowelepj sacerdote* noypan jilal, co'müypan* jilal wa.

¹⁶Mop'in ma nin tepyala yupj jisastsja jinwá. Pablo quelev jas tji'yüsa yupj quelel lajaytsja niná. Mpes tjemey militarpan patja nt'a, tjevele Pablo lal. ¹⁷Mpes Pablo la tjemyona jepa militar la cuwis yupj nt'a. Tjac' na, la tjemyona:

—Militarpan jis jepa püné nt'a tjemyana tsjicj niná. Yupj lal quelel vele yupj.

¹⁸Mpes tjemyana Pablo quelev militarpan jis jepa püné nt'a. Tjevele:

—Pablo la tjemyona napj ca ncuwis yupj nt'a. Yupj ne tsyu'pa já'asa tsum na, la tjemyona tsjicj niná lal ca mis jipj nt'a. Quelel véletsja jipj lal —nin tjevele militarpan jis jepa püné lal.

¹⁹Mpes militarpan jis jepa püné tsjicj mos ntjü'i'le, lal tjemey yusapj nt'a. La tji'yüya:

—¿Tsjan quelel velentsja?

²⁰Pablo quelev wola tjevele:

—Yaya judiopan* ca la monacj jipj ca jas majaman Pablo judiopan jis jepapan nt'a. Ca mvelej yupj más 'üsüs quelel sin 'yüsa tsjan la tjiijí yupj. La tsuwil yupj. ²¹Po ma mponen ca yupj mvelej. Yupj sin popa cuarénteya la nucucj ca jümüçj nt'a la 'ünan Pabló. Más 'in pülüçj waytsja yupj cuarenta lal. Nasa tjowelepj Dios tjapjaca yupj tjowelepj, mpes nin ca la mijicj yupj tjowelepj jinwá. Quina quelel jus nlay ncu jas majaman.

²²Mpes militarpan jis jepa püné tjevele tsjicj lal:

—Po ma mvelen la p'a jilal nin tjevelen napj lal. 'Üçj mim quinam.

Militarpan jis jepa püné jas tjejyama Pablo Félix nt'a.

²³Nin tjevele na, militarpan jis jepa püné tjiijü'ta militarpan jis jepapan mät'eya jis la cuwis. Tjevele yupj jilal:

—Militarpan tjüjü'lü 'ücj la mijicj nlawú Cesarea nt'a. Najas püste nlawú, las nueve tepyala na. Najas militarpan cien mat'e jis tsjam mpes ca mal. P'a wa setenta cavayú casá ca mal, najas. Najas p'a cien mat'e ca mal wa, nt'acj ca yo campa, sey ts'ülül lejeň. ²⁴Najas ca manú Pablo jepa romano* auxiliar nt'a, Félix ló jupj. Ma najas malala mpalas Pablo lal. Cavayú 'ücj la müjí Pablo casá lo 'osos —militarpan jis jepa püné nin jis tjijyü'ta.

²⁵Papel tepyaca, jas tjejyama Félix nt'a. Papel nin tjevele:

²⁶Félix, jipj jepa romano* auxiliar, mpes quelel pyac jipj mpes. Pasal püné jipj. Napj ne Claudio Lisiás.

²⁷Judiopan* ntji'lü yom niná. Quelel ja'ünantsja jupj. Napj nin tji'lüsa romano* waytsja jupj. Mpés tju'm yupj nt'a napj militarpan jilal, pje'á la ts'i'yacj jupj yupj mpe. ²⁸Napj quelel nin 'yüsatsja tsjan mpes ntji'lü jupj. Quelel nin 'yüsatsja tsjan mpes ts'a tji'in jupj lal. Mpés napj tjemyan jupj judiopan jis jepapan nt'a. ²⁹Nin mpes napj jus nley yupj ts'a tji'in jupj lal jupj ma judiopan tjüjütütj jinwá liji mpes. Malala mo'm quelel ja'ünan. Malala wa quelel ja'onsopj cawilta mo'ó. Napj pyon ma malala la tjiji jupj. ³⁰P'a wa tjevele napj lal t'üç' way judiopan ca mü'ü'nacj jupj. Mpés leñ way quelel se jamtsja jupj jipj nt'a. Tjevelé ts'a tji'in jilal más 'ücj yupj ca mal 'ots'ipj, mvelecj jipj lal 'oyn nyuca la tjiji ne ts'a tji'in yupj. T'üç' tepyac quinam. Nin way p'in.

³¹Militarpan la tjajay yupj jis jepa püné tjijyü'tá. Püste na tjaman jupj Antípatris nt'a, pülcüç patja nt'a. ³²Yaya militarpan cavayú casá tjieltsja tjaman Pablo Cesarea nt'a. Militarpan la p'a tji'l Jerusalén nt'a niswá, yupj tapatja nt'a. ³³Cabayú casá tji'l Cesarea nt'a ne'as tji'l. Papel tja'ayapj jepa romano* auxiliar. Pablo lal tji'l wa jupj nt'a, ca jupj majamas. ³⁴Jepa papel mo'o tjevele na, la tji'lüya ca'ampe 'esepj Pablo. Pablo tjevele Cilicia po'o tüpü'ü jupj. ³⁵Jepa püné auxiliar tjevele: "Jipj mpes jat' javelepj tjiquil na, mpjacas mvelen ca, mpjacas wa yupj javelepj. Tjapjacas na, mvelé ca ncu malala la tjejay jipj", nin tjevele. Tjijyü'ta 'üsüs majamacj Pablo, Herodes wo püné nt'a.

Pablo tjevele Félix lal ma malala la tjiji.

24 ¹Ts'ac! cinco tepyala na, Ananías tjac! Cesarea nt'a. Jupj ne sacerdote* más pünetsja. Tjac! co'müypán* nepenowá jilal. Ticyuna wa Tértulo la veles yupj mpes jepa romano* auxiliar lal. Tji'l jepa niná nt'a. Tjowelepj 'oyn la tjiji Pablo ne ts'a tji'l'in yupj. ²Pablo

tjajamapj tucuman wa jupj quinam. Pablo tucuman na Tértulo jas tjevele jepa lal Pablo po'ó. Jepa niná Félix lotsja. Tértulo tjevele:

—Félix, pasal püné jipj. Jipj la tjejay mpes cupj ma le palanacj la p'a nt'a patja jilal. Jipj la tjejay mpes más 'üsüs tepyala pjü jilal cupj pyatjaquecj nt'a. Mpes wi'iquecj jipj lal. ³Po 'üçj qjuisas lovin jipj la tjejay mpes. Po wi'iquecj jipj lal. ⁴Ma quelel pajal pülcj velé napj. Nin p'in po le mon jipj mpjacam napj velé. Tsjicj way p'in mvelé ca. ⁵Qjuisin tjil'yusa yom niná pasal malala vele gente jis lal. Jun ta'á judiopan* patja nt'a ts'a 'in se palá la p'a wa judiopan jilal, niná sin 'yusa liji mpes. Jupj püné Nazareno lal japon jilal. Yupj nin japon Jesucristo tjevelá. ⁶Yom niná malala quelel líjitsja Dios wo* lal. Mpes ntjiliquecj jipj. Quelel velectsja malala la tjiji. Cupj selecj Moisés* tjijyü'tá, mpes 'üsüs polel velectsja ncu malala la tjiji. ⁷Nin lijictsja na, Lisias tjac', jipj ne militarpan jis jepa püné. Jupj, jupj militarpan 'ots'ipj, pja'as la qjuis tjaxay, ntji'líiñ Pablo, tjaman jupj cupj mpe. ⁸Lisias tjijyü'ta cupj ca nlaca jipj nt'a la veles 'oyn nyuca la tjiji niná ne ma qjuisas. Niná lal velen na, ca jin mü'üsüs t'üç' tjevelecj jupj po'ó —Tértulo nin tjevele jepa romano* auxiliar lal.

⁹Judiopan* jis jepapan tjowelepj wa jepa lal. Nin p'iyá tjowelepj Tértulo tjevele jinwá. Tjowelepj Tértulo t'üç' way tjevele Pablo po'ó.

¹⁰Jepa romano* auxiliar jostsja Pablo mveles ca quinam. Ninana Pablo tjevelá:

—Quelel velé ma malala la tjejay napj. Po 'üçj najas velé jipj lal; püs way nasa jepa tjaactsja jipj judiopan* jilal. Piüs way tjevelentsja ncu gente malala la tjaxay. ¹¹Nawaja'a, ts'ac' doce nasa, napj tjam Jerusalén nt'a la veles Dios lal. Palá tüpwil'tjis Dios wolap'a'lá, tjevelé jupj pajal püné. T'üç' way velé napj, jipj 'üçj jus cülayé niná la p'a javelepj mpes. ¹²Ma la tjevelel la p'a jilal Dios wo* nt'a. Ma wa la tjevelel judiopan 'a si mulú nt'a. Jas tüpwes ma la tjevelel napj Jerusalén mo'ó. Gente ma la tapalan napj la tjejay mpes. ¹³Niyom nenem jat' javelepj napj nin po'ó la p'in. Yupj salejepj yupj p'iyá la tsuwil.

¹⁴"Napj quelel velé jipj lal napj nin lejay Dios tjijyü'tá. Ninana p'iyá tjevele, judiopan* püna tapatja nin la tjaxay. Cupj yupj sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Napj pyon pjü way Moisés* tepyacá. Napj pyon wa pjü way profetapan* tapac. Napj lejay Dios tjevelá, pjü way Jesucristo po'o japon nin lajaj jinwá. Niyom nenem javelepj malala p'in niná Jesucristo po'o japon mpes. Niná nin lejay napj. ¹⁵Napj pyon p'a jawasa Dios ca sin müjünsüs tecya'líiñ, mpatjam ca niswá. Sin

müjünsüs 'üsüs witjacj, malala witjacj 'ots'ipj. Nenem qui'á lejeñ japon wa Dios nin ca la mijis. ¹⁶Napj pyon mpes, lovin quelel lejay Dios jos jinwá. Lovin 'üsüs quelel lejay la p'a jilal. Mpes napj selé 'üsüs lejay.

¹⁷"Año nepénowa mpes tüpü'lüs napj la p'a nt'a. Nawaja'a p'in tsum Jerusalén nt'a. Tsum jis la 'ayas t'emel cjuwá jilal. Tsum la 'ünan animal witjacj, la 'ayas Dios mpes. ¹⁸Napj la tjejay Moisés* popel jyü'ta jinwá, ca salá jinwá nsem napj Dios lal. Nin mpes 'üçj jumtsja Dios wo* mo'ó. Napj 'yatsja Dios mpes ne'aj. Pülcj 'a jis tjimyula tulucj nin jawas, la velelsja tulucj yupj. Nin p'in judiopan* nepenowá Asia mpe tjiquil, nus tjunuc yupj. ¹⁹Más 'üçj yupj jiquil jis la veles jipj lal. Yupj polel javelepj ncu malala la tjejay napj. Napj selé yupj jus nlay ma malala la tjejay napj. ²⁰Mop'in leñ yupj qui'á. Nenem qui'á lejeñ nin yola napj malala la tjejay. Nin tulucj. Pjü judiopan jis jepapan napj lal tjowelepj na, yupj sin tji'yüsa t'üç' way ma malala la tjejay. Niyom nenem jat' javelepj, salejepj wa t'üç' way velé napj. ²¹Pjaní p'in malala la tjejay. Napj lal tjowelepj na, yümcj tjevelé: 'Napj pyon Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Nin mpes ncapj lo velelé yacjaj', nin tjevelé.

²²Félix seletsja tsjan japontsja Jesucristo po'o japon. Mpes jupj ma quelel véletsja ncu malala la tiji Pablo. Mpes tjevele:

—Militarpan jis jepa püné, Lisiás, tjac' na, napj mvelé ca ncu niná malala la tiji —nin tjevele.

²³Jupj tjiyyü'ta jepa militar ca majamas Pablo. Tjevele Pablo 'üçj pje'á mwinim jupj jos na. Tjevele wa Pablo jomicapan 'üçj ncul jis la veles jupj lal, jis la 'ayas jupj jos 'ots'ipj.

²⁴P'a jawasa, ts'ac' nepénowa tjejyawca na, Félix tjac' niswá Cesarea nt'a. Tjac' jats'om lal, Drusila lotsja jupj. Judío* waytsja jupj, jats'om. Félix tjiyyü'ta la cuman Pablo. Pablo tjevele yupj jilal tsjan japon Jesucristo po'o japon. ²⁵Pablo tjevele Dios jos pjü way 'üsüs lajay Dios jinwá. Tjevele Dios jos pjü 'in jajamapj ne nin lajay Dios jos jinwá. Tjevele p'a jawasa Dios mveles ca ncu malala la tjiijic. Pjü jilal nin mveles ca. Félix lecj tjeý Pablo tjevele mpes. Félix tjevele: "Najas jay quinam. P'a jawasa, napj liji secj na, müjütütj ca lya cuman jipj niswá napj nt'a." ²⁶Félix jostsja Pablo t'emel ma'ayas, jupj ca leñ way jas majamas cawilta mpe. Mpés Félix la pülcj tjiyyü'ta la cuman Pablo, la veles jupj lal. Mop'in nin, Pablo lovin ma tje'yaya t'emel. ²⁷Año mat'e tepyala na, p'a jepa tjá'asa tepyala. Porcio Festo lotsja jupj. Félix jostsja judiopan 'üçj jisas mpalas jupj lal. Mpés ma tjiyyü'ta 'üçj la winin quinam Pablo cawilta mpe.

Festo lal Pablo tjevele ma malala la tjiji.

25

¹Mpes Festo tjac' quinam Cesarea nt'a, jepa romano* auxiliar nsem jupj. Ts'ac' cont'e tepyala na, tjemey jupj Jerusalén nt'a. ²Ne'aj sacerdote* noypan, niyom p'a wa noypan witjacj judiopan* jilal, tjiquil wa jis la veles Festo lal. Tjowelepj Pablo pasal malala la tjiji. ³La tjomon Festo lal jupj 'üsüs la mijis yupj jilal. Jisastsja jupj ca müjü'tüs la cuman Pablo Jerusalén nt'a. Jümüçj nt'a quelel la nuctsja la 'ünan Pablo, jümüçj casá jac' na. ⁴Festo jis wala tjevele Pablo cawilta mo'o ca ma'ajam Cesarea po'ó. Tjevele: "Leïi way jum Cesarea nt'a. ⁵'Ücj nun jis jepapan ncapj jacoñ jil. Nun poné niná malala la tjiji. Cesarea po'o tjil na, yupj 'ücj mvelej ca napj lal tsjan niná jupj la tijjá", nin tjevele.

⁶Ts'ac' ocho, ts'ac' diez ca nacj, tüpü'ü jupj Jerusalén nt'a. Locopyaya tjemey Cesarea nt'a niswá. Yaya 'etjele la veles ncu malala la tjiji Pablo. Tjijü'ta la cuman jupj. ⁷Judiopan* tjiquil Festo lal Jerusalén mpe. Pablo tjac' na, 'a jis tjimyula yupj Pablo t'asiyú. Tjowelepj Festo lal. Tjowelepj Pablo pasal la pülcj malala la tjiji. Tjowelepj mpes Festo ma jas tji'yüsa ncu t'üç' way malala la tjiji Pabló. ⁸Pablo tjevele ma t'üç' way tjowelepj. Tjevele:

—Loving ma malala tjevelé napj judiopan* tjüjütütj po'ó. Dios wo* lal ma wa malala la tjejay napj. Ma wa malala la tjejay romanopan* jis jepa lal —Pablo nin tjevele.

⁹Festo jostsja judiopan* 'üçj jisas mpalas jupj lal. Mpes la tji'yüya Pablo lal:

—¿Ncu 'üçj jipj lal leque Jerusalén nt'a? Judiopan* qui'á jatja, javelepj pasal malala la tjejay jipj. Jerusalén nt'a napj ca mvelé ncu t'üç' way malala la tjejay jipj —Festo nin tjevele.

¹⁰Pablo wola tjevele:

—Qui'á jüs jipj lal. Jipj tsji' lejay romanopan* jis jepa mpes. Más 'üçj qui'á mvelen ca ncu malala la tjejay napj. Ma malala la tjejay judiopan* jilal. Jipj selen t'üç' way ma malala la tjejay yupj jilal. ¹¹Gente pasal malala nyuca lajay na, 'üçj la p'a ja'ünan yupj, malala la tjajay mpes. Napj malala la cüjaytsja yupj jinwá, 'üçj ma 'ü'nacj napj. Nin tulucj. Napj ma nin la tjejay yupj jinwá. Napj selé ma malala la tjejay napj. Judiopan nenem jat' javelepj pasal malala la tjejay napj, mop'in ma t'üç' way tjowelepj yupj. Mpes pjü ma polel jajütütj ne ni tjililiñ. Napj le mon jipj nin majaman jepa nt'a Roma po'ó. Jupj mveles ca ncu malala la tjejay napj —Pablo nin tjevele.

12Nin mpes Festo tjevele se jap'actsja jilal. 'A mulú tjowelepj tsjan más 'ücj la mijicj Pablo lal. T'ücj' tjowelepj na, Festo tjevele Pablo lal:
—Jipj la tjemyon napj lal napj ca jin majam jepa nt'a Roma po'ó.
Mpes jin majam ca jupj nt'a.

Festo tjevele Agripa lal Pablo po'ó.

13P'a jawasa, ts'ac' nepénowa tepyala na, tjac' wa Agripa, Berenice lal, Cesarea nt'a ca jus nucus Festo. Agripa jepa püné waytsja jupj.

14Tsjicj way tapatja ne'aj. Festo tjevele Agripa lal Pablo po'ó. Tjevele:
—Yom püs way já'asa cawilta mo'ó. Félix ma jas tjejyama, jupj p'iyá jépatsja na. Yom niná já'asa custjay ne'aj. **15**Jerusalén nt'a tjum na, sacerdote* noypan tjiquil, judiopan* jis co'müypan* tjiquil 'ots'ipj, tjowelepj yom niná pasal malala nyuca la tjihi. La tjomon napj müjütütj lo 'ünan jupj. **16**Jis wala tjevelé: 'Ma polel jyütütj napj niná. Malala romanopan* jilal napj nin jyütütj la 'ünan jupj. Nun welé yom niná malala la tjihi. P'a casá vele jupj. Jupj vele ma malala la tjihi. Romanopan javelepj más 'ücj yom niná lal 'a nu mulus mwalá way p'in. Jupj ca mveles 'onin ne nin pyona ma malala la tjihi', niná jis wala tjevelé.

17"Yupj tjiquil 'a jis tjimyula qui'á. Mpes ma la tjinyuc. Yaya napj 'etjel la veles ncu malala la tjihi yom niná. Tjiijytütj militarpan la cuman jupj. **18**Judiopan* nenem sin tjüjünsüpj la veles tsjan la tjihi jupj. Napj nólatsja yupj mvelecj ca pasal malala nyuca la tjihi. P'a p'in tjowelepj. **19**Nin tji'yüsa yupj japon malálatsja Dios lal niná la tjihi. Japon wa yom pjaní, Jesucristo ló, nasa tepe'e jupj. Pablo p'a casá vele. Vele pü'lü jupj. **20**Mpes ma seletsja tsjan más 'ücj la mejay. Napj la tji'yü Pablo lal: '¿Ncu 'ücj jipj lal leque Jerusalén nt'a? Judiopan nenem javelepj pasal malala nyuca la tjejay. Jerusalén nt'a mvelé ca ncu t'ücj way malala la tjejay jipj'. **21**Pablo ma jostsja. Jupj la tjemyona napj ca jas majamas jupj jepa nt'a Roma po'ó, jupj mveles ca ncu t'ücj way malala la tjihi. Mpes napj tjiijytütj militarpan cawilta mo'o mo'onsocj ca jupj niswá. Napj tjevelé p'a jawasa ca jas majam jepa nt'a Roma po'ó —Festo nin tjevele Agripa lal.

22Agripa tjevele:

—Quelel velé yomen lal.

Mpes Festo wola tjevele:

—'Ücj. Ya 'ücj ca mvelen jupj lal.

Pablo tjevele Agripa lal ma malala la tjihi.

23Mpes yaya Agripa, Berenice lal, tjac' püliücj 'a si mulú nt'a, wo pünetsja ne'aj. Sin quip pajal 'üsüs yustapj sin quípetsja. 'üsüs way

tjowelepj gentas yupj sin po'ó. Wosis püné wama tjil. Militarpan jis jepa noypan jis capj tocoñ, jepapan ne'aj tapatja sin popé 'ots'ipj, jis capj tocoñ tjil. Festo tjiyyü'ta militarpan jis la cuman Pabló. ²⁴Festo tjevele:

—Agripa, jepa püné jipj, quelel velé jipj lal, pjü jilal qui'á jatja jilal quelel velé 'ots'ipj. 'Unuca yomen. Pjü judiopan* tjowelepj napj lal pasal malala nyuca la tjiyi. Nin tjowelepj Jerusalén nt'a, qui'á 'ots'ipj. Jisas napj jyütütj militarpan jis la 'ünan jupj. ²⁵Malala waytsja niná napj lal. Napj pyon ma malala la tjiyi. Mpes ma tjiyyütütj jis la 'ünan jupj. Jupj la tjemyona napj lal napj ca jas majam jupj jepa nt'a Roma po'ó, jupj mveles ca ncu t'üç' way malala la tjiyi. Mpes tjevelé 'üçj se jam. ²⁶Se jam na, papel se jam wa jepa mpes. Custjay ma selé tsjan más 'üçj pyac jupj mpes; napj nola yom niná ma malala la tjiyi. Mpes napj tjiyyütütj militarpan jis la cuman niná cupj nt'a pjü way qjuis walap'a'á. Najas jipj mvelen jupj lal, jin mü'lüsüs ca tsjan la tjiyi jupj. Jin tji'yüsa mpes, papel ca mpac ne jas majam ca jepa nt'a Roma po'ó. ²⁷Malala se jam yomen Roma nt'a, papel tepyac tulucj. Más 'üçj papel pyac jupj la tjiyi mpes. Nin mpes quina najas jipj jin mü'lüsüs tsjan la tjiyá, ne ninana ca mpac napj.

26 ¹Agripa tjevele Pablo lal:
—'Üçj mvelen ca quinam.

Mpes Pablo jupj mos jas tjiyyünsa; pjü ne'aj tyatja mpjacaañ jostsja jupj. Tjevele:

²—Agripa, jepa püné jipj, mpes quelel velé jipj lal. Judiopan* qui'á lejeñ tjowelepj pajal la pülicj malala nyuca la tjejay napj. Najas jin 'yüsa ma t'üç' way javelepj. Mpes 'üçj najas napj polel velé jipj lal. ³Jipj selen pjü way niná judiopan japon. Selen pjü way yupj lajaj. Selen wa yupj lovin la velel mpes. Nin mpes po 'üçj najas napj polel velé jipj lal. Po le mon mpjacam ca pjü velé.

⁴"Judío* napj. Lovin tüpü'üs judiopan jilal p'a nt'a tüpü'üs na. Tüpü'üs Jerusalén po'ó 'ots'ipj. Mpes pjü la tjejay nin salejepj judiopan. Lovin 'üsüs la tjejay tsjictcsa mpe. ⁵Salejepj fariseo* waytsja napj. Salejepj pjü la tjejay fariseopan lajaj jinwá. Fariseopan más 'üsüs lajaj pjü jilal judiopan jajütütj jinwá. Püs way mpes judiopan lovin nus tjunuc. Yupj 'üçj javelepj t'üç' way velé. Ma ca nin mvelecj ca nacj.

⁶"Püna Dios tjevele judiopan* jilal jupj ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Cupj judiopan nenem sin popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Napj pyon Dios ca nin la mijis niná. Pyon mpes p'in,

judiopan jisas jipj mvelen malala la tjejay napj. ⁷Judiopan pjü qjuis tribu dóceya sin popé japon wa Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ. Jupj nin tjevele, mpes japon. Mpes lovin jisas Dios, lovin lajay Dios jos jinwá. Napj pyon wa Dios ca sin müjünsüs tecya'liñ, mpatjam ca niswá. Pyon mpes p'in, judiopan jat' javelepj napj nin po'ó. ⁸Ma selé tsjan mpes nepénowa japon Dios ma polel sin müjünsüs tecya'liñ, jis la püt'tis niswá.

⁹"Püna p'in napj tepyon 'üsüstsja malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal, jupj ne Nazaret mpe 'esepj. ¹⁰Nin mpes Jerusalén nt'a malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal. Pülcj jilal nin la tjejay. Cawilta mo'o jis tje'yonsó. Sacerdote* noypan tjowelepj 'üçj napj nin la mejay niná, ne nin la tjejay. Quelel ja'ünantsja na Jesucristo jisas, napj tjevelé 'üctsja niná napj lal. ¹¹La pülcj malala la tjejay Jesucristo jisastsja jilal judiopan* 'a si mulú nt'a. Napj jis tijiyütütj malala mvelecj Jesucristo po'ó. Pasal ts'i 'intsja yupj jilal. Tjum wa pülcj patja nt'a, ne'aj judiopan tulucj patja nt'a, malala la tjejay wa judiopan jilal ne'aj.

¹²"Quelel jumtsja Damasco nt'a nin p'iyá la mejay. Malala quelel lejaytsja wa ne'aj Jesucristo jisas jilal. Sacerdote* noypan tjowelepj 'üçj ca nin la mejay napj. Papel ntja'ayapj, papel tjevele 'üçj ca nin mejay napj. ¹³Mpes tjum. Lots'ac' culupwen nt'a tjá'asa na, jümüçj casá jumtsja na, tsjun po'o pajal jaw tepyala tjinyuc. Más 'üsüs tjejyawca jaw lal. Napj nt'a pajal jaw tepyala, napj t'asiyú tjejyawca. Ncapj tocoöntsja nt'a tjejyawca wa. ¹⁴Palá qjuis tyü'na, tepyatjaquectsja. Nepé vele pactsja jin tlapjacas. Napj ntin tjevele, hebreo* tjevele. Nla tji'yüya: 'Saulo, etsjan mpes malala nyuca lejay napj lal? Napj buey tsjyac jinwá lejay jipj lal. Buey tsjyaca na ma jama, más yumüçj ntsjacas jupj lal. Buey niná jinwá lejay jipj. Malala 'e palá nin lejay jipj.'

¹⁵"Napj la tji'yüy: '¿Pjacj vele napj lal?' Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele: 'Napj ne Jesucristo. Malala nyuca le jay napj jisas lal. Mpes malala nyuca lejay wa napj lal. ¹⁶Jin tijiyünsa. Najas tsji' lejay napj mpes. Nin mpes lay ntepalá jipj nt'a. Najas nin ca mvelen la p'a jilal quina tjinyuc mpes. Napj ca lay ma palas jipj nt'a niswá, p'a jawas. Nin mpes ca mvelen wa. ¹⁷Ca jin majam judiopan* tulucj nt'a. Judiopan ca quelel mya süpüçj, judiopan tulucj ca nin p'iyá la mijicj, newa napj ca majamá jipj. ¹⁸Ca sin mü'lüsüs la mijin judiopan tulucj. Ca sin mü'lüsüs mpes ma ca newa la mijicj Satanás* jyü'ta jinwá. Püste nt'a patja jinwá yupj malala lajay mpes. Jipj ca sin mü'lüsüs la mijin Dios mpes, ne ca yupj la mijicj Dios jos jinwá. Nin mpes jaw nt'a patja

jinwá nsem yupj. T'üç' way napj lal mponecj ca yupj, mpes ma nola nsem malala nyuca la tjajay. Yupj Dios juts'a'lá nsem ca jis mpalas. Napj 'üsüs ca jis ma'ayá, la p'a napj lal japon jinwá', niná Jesucristo nawala tjevele.

¹⁹"Mpes napj la tjejay jupj tjevelá jupj lay tepyala na napj nt'a. ²⁰Mwalá way napj tjevelé Damasco po'o patja jis lal. Jerusalén po'o patja jis lal tjevelé 'ots'ipj. Nin tjevelé jun ta'á Judea po'ó. Tjevelé judiopan* tulucj jilal 'ots'ipj. Pjü jilal tjevelé: 'Dios jos 'aplijila nsem nun malala nyuca la tjújí mpes. Dios quelel la müjí. Dios jos jinwá la müjí, ne la p'a ca jus nlayecj t'üç' way nujisas Dios', nin tjevelé yupj jilal.

²¹"Niná tjevelé mpes p'in judiopan* nepenowá ntjitjililiñ Dios wo* mo'ó. Quelel na 'ünantsja. ²²Dios lovin ncapj tjem'yá'satsja ne ma nin la tjajay. Yacaj jipj wyalap'a'lá jüs, velé jipj lal. Nepénowa qui'á noypan, nepénowa noypan tulucj. Nin p'iýá velé pjü jilal. Profetapan* tjowelepj jinwá ca mpalas. Moisés* tjevele jin mpalas wa. Nin p'iýá velé. La p'a mpes velé tulucj. ²³Yupj p'iýá tjowelepj Yom pjaní ncuwim perdonar lis mijis malala nyuca la tjajay. Tjowelepj malala ca mpalas jupj lal. Tjowelepj jupj ca jas müjünsüs tecya'liñ mpe, mpü'üm niswá. La p'a wa ma sin tjújünsüpj tecya'liñ mpe. Jupj ca mwalá way jas müjünsüs tecya'liñ mpe. Ca sin mü'lüsüs la mijis judiopan, judiopan tulucj 'ots'ipj. Yupj ca sin mü'lüsüs tsjan la mijicj ne ca 'üçj mpatjam Dios lal. Nin tjevele profetapan. Nin tjevele wa Moisés.

²⁴Pablo véletsja custjay, jostsja Agripa ca jas mü'lüsüs ma malala la tiji. Custjay véletsja na, Festo yumüçj tjevele:

—Pablo, imele velen! Pasal püliçj jin tji'yusa, mpes mele velen 'e tepalá.

²⁵Pablo wola tjevele:

—Festo, püné way jipj. Napj t'üç' way tjevelé. Mele velé tulucj. ²⁶Jepa püné niná selé t'üç' way tjevelé. Mpes ma lecj jeyá nin la veles jupj lal. Napj nola jupj selé pjü tjevelé pjü nin tepyala. T'üç' way nin tepyala, püliçj tjunuc. ²⁷Agripa, jepa püné jipj. ¿Ncu pyon profetapan* tapac mpes? Napj selé pyon jipj —Pablo nin tjevele.

²⁸Agripa tjevele:

—¿Ncu pyon leñ way napj ca najas nsem Jesucristo, jipj tjevelen mpes? Nin tulucj.

²⁹Pablo tjevele:

—Napj najas Jesucristo. Napj le mon Dios lal jipj ca jyas nsem Jesucristo, pjü qui'á jatja 'ots'ipj, ca jisas nsem Jesucristo napj jinwá. Leñ

way japon yupj po'ó, 'ücj. P'a jawasa japon, 'ücj wa. Nin p'in najas ma cawilta mo'o mya 'onsocj, napj lal la tjajay jinwá —Pablo nin tjevele.

³⁰Quina jepa püné jas nisa. Jepa romano* auxiliar jas nisa wa, Berenice 'ots'ipj, pjü játjatsja yupj jilal, pjü sin tjüjünsüpj. ³¹P'a nt'a tjil jis la veles. Tjowelepj:

—Niná ma malala la tiji. Malala yupj tjo'onsopj yupj cawilta po'ó. Cupj ca ma müjü'tücj militarpan jis la 'ünan yupj.

³²Agripa tjevele Festo lal:

—'Ücj napj lal syoctej yupj ne jama. Quina ma polel nin li jicj. Jupj la tjemyona jipj lal jipj ca jas majaman yupj jepa nt'a Roma po'ó, yupj ne'aj mveles ca ncu t'üç' way malala la tiji. Mpes nin ca nsem.

Jepapan jas tjajam Pablo Roma nt'a.

27 ¹Mpes tjowelepj ca jas majamacj Pablo Roma nt'a Italia po'ó. Ca jas majamacj barco* mpes. Tjum Pablo lal. La p'a wa cawilta mo'o játjatsja sin tjajam 'ots'ipj. Tjowelepj militar jepa lal 'üsüs way ca jis majamas pjü, Pablo 'ots'ipj. Niná jepa militar Julio lotsja. Jupj jépatsja militar cien witjacj jilal. Jepa romano* militarpan waytsja yupj. ²Barco pjaní ne'aj tjac', nawaja'a Adramitio mpe. Barco niná quelel jámatsja la p'a nt'a patja nt'a, 'üsü la nt'a Asia po'ó. Mpes cupj wama tjeleque barco niná mo'ó, tjeleque Cesarea mpe. Aristarco tjemey cupj lal. Jupj Tesalónica mpe 'esepj, Tesalónica nt'a püliçj patja Macedonia po'ó. ³Yaya ne'as tjeleque Sidón nt'a. Julio 'üsüs way la tiji Pablo lal. Tjevele 'ücj pje'lá la winin la nuc jomicapan ne'aj. Tjemey na jomicapan cus tjap'acj. ⁴Tjeleque niswá barco mpes. Wola mpe jactsja lüpjü, ne ma 'üsüs polel léquetsja. Mpes tjeleque Chipre li'inyampe. Lüpjü ma wola mpe tjac' ne'aj, mpes 'ücj tjeleque. Chipre 'amá 'üsü t'asiyú. ⁵Cilicia jin tjeleque, Panfilia jin tjeleque 'ots'ipj. Ma qjuis tyantaná ne'aj. Mira nt'a ne'as tjeleque, ne'aj qjuis tyantaná. Mira nt'a püliçj patja Licia po'ó. Pje'á tjiquilaca barco mpe.

⁶Jepa militar barco* p'a wa jus tjinyuca. Niná tjac' Alejandría mpe. Quina quelel jámatsja Italia nt'a. Jepa militar tijiyü'ta wama ca nlaca barco niná mo'ó. ⁷Mpes tjeleque niswá barco mpes. Lüpjü wola mpe, t'em mpe jactsja, mpes ma leñ way polel léquetsja. Püs way tepyala na, tjeleque ne'aj way p'in Gnido mpe. Lüpjü pünetsja custjay, wola mpe, t'em mpe jactsja custjay, ne ma 'üsüs polel léquetsja. Mpes tjeleque Creta nt'a. 'Ücj polel léquetsja ne'aj; lüpjü tjactsja barco cjüipepé, t'em mpe. Creta 'amá 'üsü t'asiyú. Creta nancupwepe tjeleque. Lüpjü ma

pünetsja ne'aj. Mwalá way Salmón jin tjeleque Creta po'ó, ma qjuis tyantaná ne'aj. ⁸'Üsú la nt'a ne'aj way p'in mpe tjeleque. Lüpjú barco wola mpe tjaactsja niswá, mpes tülü way tjeléquetsja. Buenos Puertos ne'as tjeleque. Ne'aj way p'in pülicj patja nt'a, Lasea ló ne'aj.

⁹Ts'ac' pülicj tülü way tjeléquetsja. Mpés año quelel cyawájatsja quinam. T'üç' tepyala ts'ac' judiopan* ma jalá. Mpés t'üç' way año leñ way quelel cyawájatsja. Mpés malala barco* mim quinam; lüpjú pajal püné mpalas ca, 'üsú yumüçj mim ca. Pablo tjevele yupj jilal más 'üçj ma jil quinam barco mpes. ¹⁰Tjevele: "Napj quelel velé nun jilal. Malala nin cupj leque quinam barco mpes. Napj nola malala ca qjuis mpalas. Barco mo'o jatja pjü ncawajas ca. Malala ca mpalas wa barco lal. Cupj pjü ca nca'lequecj ca nacj. Mpés más 'üçj ma leque quinam", tjevele Pablo. ¹¹Militar jepa ma quelel la tjíjitsja Pablo tjevele jin. Barco juts'a'á p'a casá tjevele, jepa 'ots'ipj barco mpes, p'a casá tjevele wa. Militar jepa quelel la tjíjitsja yupj tjowelepj jin. ¹²Buenos Puertos nt'a malala barco mpü'üm ne'aj jive na. Pasal yumüçj jas nlapjünüs ca, pasal pülicj majawus ca ne'aj. Pülicj way nin yólatsja más 'üctsja jil p'a nt'a. Fenice nt'a pülicj patja nt'a Creta po'o polel jiltsja ca nacj, nin yólatsja yupj. Fenice nt'a ma yumüçj si lapjüna ne'aj. Mpés 'üçj barco mpü'üm ne'aj jive na. Nin yólatsja yupj.

'Üsú nt'a lüpjú pasal püné tjelyapjünú, yumüçj tjemey wa 'üsú.

¹³'Üsú mpe tsjicj way jas tjelyapjünú. 'Amá nt'a jas tjelyapjünú. Mpés 'üctsja yupj jilal yupj ca mal quinam. Mpés fierro püné viyá la tjolocjocj, barco* casá tjo'onsopj, ne tjeleque. ¹⁴Leñ way 'amá mpe yumüçj jas tjelyapjünú. 'Amá mpe li'inyampé tjac' lüpjüs. ¹⁵Pasal yumüçj jas tjelyapjünú barco po'ó. 'Üsú la nt'a ne'aj way p'in mpe quelel léquetsja custjay, mop'in ma polel tjeleque ne'aj. Pasal yumüçj jas tjelyapjünú barco po'ó 'amá mpe. Mpés cupj qjuis barco la tjjiyu'yuctsja, barco cfüg'ip'a'a mpe yumüçj jas tjelyapjünú quinam. Campa tjeleque 'amá mpe yumüçj jas tjelyapjünú mpes. ¹⁶Yacjaya 'amá p'a wa ne'aj way p'in tjeleque. 'Amá niná Cauda ló. ¹⁷'Üsú t'asiyú jupj. Cauda nancupwepe tjeleque. Ne'aj ma pasal yumüçj si lapjünatsja, 'ots'ots' way yumüçj si lapjünatsja. Barco lovin la tjelyó'cjatsja barco tsjicj way. Quina viyá quelel le locjoctsja niná, barco casá ca mo'onsocj. Nin la tjjicj. Costa way viyá la tjelyo'cjocj, tje'yonsocj. ¹⁷Nin la tjjicj na, barco t'asiyú tsupapj 'üpü püné mpes. Yólatsja ma lo lepta quinam barcas. Lacj tjeypatsja barco ca mim Sirte

nt'a. Ne'aj 'üsú campwila tulucj sus mpes. Lacj tjeyaptsja barco ca po ntsjacas, tantan mpalas sus mpes. Mpes barco cjüip'a'a yo püné 'üsú mo'o tjo'onsopj, ne ma wü jámatsja quinam, barcas. Nin la tjijicj ne tjeleque quinam; barco cjüipepé jas tjelyapjünú custjay.

¹⁸Yaya yümüçj jas tjelyapjünú custjay, 'üsú pajal yümüçj jámatsja. Barco* mo'o tjaxam popa, pülüçj 'üsüs mo'o la tocoy. Mpes barco más 'in jumpjaptsja quinam, ma ca campwila mim quinam ca nacj.

¹⁹Yaya p'a wa 'üsú mo'o la tocoy. 'Üpú la tocoy wa. Pülül püné velañ barco mo'o, mpes si lapjüna na, 'üçj jama barcas. Pülül nenem nepenowá la tocoy wa 'üsú mo'o. Yo mat'e pülül la valas palá la tocoy wa 'üsú mo'o. ²⁰Ts'ac' pülüçj mpes te tóincatsja. Püste pülüçj mpes ma polel nyucuctsja pjulacj. Pasal püné tjive. Pasal yümüçj jas tjelyapjünú. Pasal yümüçj tjemeytsja 'üsú. Qjuiyólatsja pjü cupj nca'lequecj ca.

²¹Ts'ac' pülüçj ma tjalá barco* mo'o tsji' la tjaxay. Mpes Pablo quina jin ni'isa la veles yupj jilal. Tjevele: "Quelel velé nun jilal. Nawaja'a nun jilal tjevelé más 'üçj ma leque Creta mpe. Ma la tjüjí napj tjevelé jin. Mpes malala tepyala barco lal. Barco mo'o tjaxam popa 'üsú mo'o la tocoyé. Malala nin. ²²Najas ma pajal nin nujola nsem. Pasal malala mpalas ca barco lal. Ncawajas ca jupj. Mop'in ma nca'liqué ca nun. Pjü way mpatjaqué. ²³Napj Dios popa. Tsji' lejay Dios mpes. Püste jupj ángel* pjaní tjac' napj nt'a, tjevele napj lal. ²⁴Niná tjevele: 'Po ma lecj tjeyá. Dios jos jipj ca mim jepa nt'a Roma nt'a. Mpes Dios ca nu majamas nun pjü way. Ma ca mya pats'; cyapj jacoñ ma wa nca'líñ ca', jupj nin tjevele napj lal. ²⁵Mpes ma nujola t'as nun. Napj pyon Dios lal. Ángel tjevele, t'üç' way nin ca mpalas, nin pyon napj. ²⁶Nin p'in, lüpíjú mpes barco yümüçj mim ca 'amá nt'a, ca po ntsjacas 'amá 'üsú t'asiyú nt'a", Pablo nin tjevele.

²⁷Semana mat'e nas pasal yümüçj jas tjelyapjünütsja, yümüçj jámatsja 'üsú. Newa 'üsú mo'o tjeleque, niná 'üsú Adriático ló. Pasal yümüçj jas tjelyapjünú custjay barco* cjüipepé. Püste culupwen nt'a tjá'assa na, barco mo'o tsji' lajajtsja yólatsja ne'aj way p'in momas. ²⁸'Üpú, acero tü lal tsyu'pa, 'üsú mo'o la ts'i tjuvú, tjunuc ncu campwila 'üsú. Campwílatsja, treinta y seis metros campwílatsja jupj. Tsjicj way tjil na, tjuvú niswá. Veintisiete metros campwílatsja 'üsüs. Más 'in pja waytsja. ²⁹Yólatsja barco pe püné mpes ca ntsjacas. Mpes barco cjüip'a'a nt'a fierro püné yulupjana 'üsüma la ts'i, 'üpú mpes tsupapj yupj. Campwila tjil, barco ma ca mim quinam yupj pajal tü way

mpes. Yupj po jisastsja leïi way majawaques, ca 'üçj nucucj. ³⁰Barco mo'o tsji' lajaytsja po quelel jiltsja 'amá niná nt'a. Barco wola nt'a barco tsjicj palá tjo'onsopj 'üsü mo'o 'üpü mpes. Tjowelepj p'a fierro püné 'üsüma palá nts'iyacj. Nin lajaytsja tulucj. Quelel jiltsja 'amá nt'a barco tsjicj mpes. ³¹Pablo tjevele militar jepa lal, militarpan jilal 'ots'ipj. Tjevele: "Niyom nenem quelel jil 'amá nt'a. Yupj jil, nca'lliqué ca nun. Más 'üçj ma jil." ³²Mpes militarpan t'ü barco tsjicj tsyu'patsjé, ne tjemey barcas.

³³Quina quelel jyáwcatsja. Pablo yupj jilal tjevele más 'üçj ca nlajacj yupj pjü. Tjevele: "Ts'ac' catorce mpes po nujólatsja nun, ne ma tjalajá. ³⁴Mpes po najas quina lojá. Nusin napnapj tepyala. Mpes tjalajá nun, ne ma nca'lliqué. Ma malala nyuca nu mpalas ca nun", Pablo nin tjevele yupj jilal. ³⁵Nin tjevele na, nt'ya pansas. Tjiwüili Dios lal pansas mpes, pjü ne'aj tjepiyacañ. Pan tjelepta, tjelyaja. ³⁶Pjü yupj 'üçj jisas tepyala Pablo tjevele mpes. Mpes tjalá wa yupj. ³⁷Cupj cjay doscientos setenta y seis jyatjaquetsja barco* mo'o. ³⁸T'üç' tjalá na, barco más 'in jampjapj la tjajay niswá. Trigo* barco mo'o tjajam la tocoy 'üsü mo'o, mpes más jampjapj tepyala.

Barco yumüçj tsjyaca sus, la tju'u'na jupj.

³⁹Tjejyawca na 'amá tjunuc yupj. Ma salejeptsja tsjan momas niná. 'üsü la nt'a yumat tjunuc, sus p'intsja ne'aj, ma yumüçj jámatsja 'üsü ne'aj. Mpes tjowelepj: "'Üçj leque ne'aj ca nacj, 'üçj barco* ca po ntsjacás sus ne'aj." ⁴⁰Mpes 'üpü t'ü fierro püné po'o tsyú'patsja. Fierro püné ma jisastsja quinam. Ma jisastsja wa yo püné barco cjüip'a'a tóicatsja. Yo püné nenem tsupapj tóicatsja, quina soc yupj. Nin la tjajay na, püliü püné tjovalapj barco wolap'a'a, mpes jas tjelyapjünü püliü mo'o quinam ne barco tjemey. Mpes 'üçj tjequétsja quinam, quelel léquetsja 'üsü la nt'a. ⁴¹Ma ne'as tjeleque. 'üsü campwila tuluctsja sus mpes. Ma tjinyucucj sus niná. Mpes barco wola tsjyaca sus mpes, ne ma polel jámatsja. 'üsü la tjepjetpjets'é, newa yumüçj tjemey barco casá, mpes barco la tju'u'natsja.

⁴²Niyom nepénowa cawilta po'o tjetja, militarpan tjajamaptsja yupj custjay. Quina militarpan quelel ja'ünantsja yupj, Pablo quelel ja'ünantsja 'ots'ipj, yupj ma ca na'aj ntoloñ, ma ca mal 'amá nt'a. Ma jisastsja nts'equeneñ yupj. ⁴³Mop'in ma jis tju'ünan. Militar jepa tijiyü'ta ma mü'ü'nacj yupj. Jostsja Pablo ma pe'e. T'üç' tijiyü'ta na,

Barco la tju'u'na. (Hechos 27.43)

tjevele: “Nepénowa 'ücj 'üsüma la may jil. Mpes 'üsü nt'a ntoloqué nun, lowa 'amá nt'a. ⁴⁴La p'a ma polel la may, cjüil ca mal, nepénowa tabla casá ca mal, nepénowa barco* la tju'u'na casá ca mal”, nin tjevele jupj.

Mpes pjü way cupj 'ücj ne'as tjeleque 'amá nt'a.

Pablo já'asatsja Malta po'ó.

28 ¹Pjü way cupj 'ücj ne'as tjeleque ne'aj 'amá nt'a. Qjuisin tji'yüsa Malta lotsja momas. Malta 'üsü t'asiyú pjü'. ²Ne'aj tapatja 'üsüs la tjajay cupj mpes. Pajal jívetsja, pajal tsjojósetsja, mpes 'awa jus t'ol qjuis la sis. ³Pablo yo pjwel teque'e, 'owus mol'o tepya'ta. Nin la tjihi na, latsj tjac! 'awa mpe 'yawa mpes. Tjelyaja Pablo mos, mos po'o jálatsja. ⁴Ne'aj tapatja tjunuc latsj jupj mos po'o jálatsja, tjowelepj: “T'üç! way yom niná tji'yü'na la p'a, mpes nin tepyala. Ma tepe'e 'üsü

mo'ó. Mpes 'ücj cupj dios* lal jupj pe'e quinam, malala la tjiji mpes", nin tjowelepj. ⁵Nin tuluctsja. Pablo latsj la syüpjnűnű, 'awa mo'o la ts'iya. Ma malala tepyala Pablo lal, 'üctsja jupj. ⁶Ne'aj tapatja yólatsja Pablo ca nt'ünt'ünüs ca nacj. Leñi way mpa'is ca nacj, nin topon. 'Üctsja jupj. Püs tepyala na, newa ma t'yünt'ümű, 'ücj tjuwine jupj. Mpes p'a casá yólatsja quinam. Tjowelepj diospan* popa pjaní jupj.

⁷Jepa Malta po'ó, Publio lotsja.

'Amá tyá'atsja jupj ne'aj way p'in cupj

tepyatjaquecj nt'a. Jostsja cupj ca nlaca jupj wo nt'a. Mpes tjeleque. Ts'ac' cont'e tepyatjaquecj ne'aj. ⁸Úsüs way la tjiji cupj mpes. ⁸Publio popay malala jostsja. Cjonicj casa'á pú'ütsja. Si 'awatsja jupj, 'üsü pwé'etsja wa. Pablo tjemey jus la nuc. Dios lal tjevele jupj mpes. Jay pjucj po la tje'yot'a, tji'yü'sa jupj. ⁹Tji'yü'sa na, malala jisas pjü way Malta po'o tapatja tjiquil wa Pablo nt'a. Jis tji'yü'sa la tjiji wa. ¹⁰Yupj pasal 'üsü way la tajay cupj mpes. P'a jawasa tjeleque na p'a barco* mpes, qjuis tja'ayapj pjü way cupj qjuisastsja.

Pablo tjemey Roma nt'a.

¹¹Mes cont'e mpes tepyatjaquecj Malta po'ó. Barco* p'a wa já'asatsja ne'aj. Pajal jívetsja mpes ma tjemey. Tjac' Alejandría mpe. Tjeleque barco niná mpes. Barco niná la tajay na, wola po'o tüpüntüpj yo jas tiquilil, sey pjucj mat'e jin jústatsja. Pjaní Cástor jay pjucj jin jústatsja. P'a wa Pólux jay pjucj jin jústatsja. Gente yólatsja dios witjactsja* yupj. La pjaní tjemya'na mát'eya jinwatsja yupj.

¹²Mwalá way tjeleque barco* mpes Siracusa nt'a, pülicj patja nt'a. Ts'ac' cont'e tepyatjaquecj ne'aj. ¹³Locopyaya nepé tjeleque Siracusa mpe, 'üsü la nt'a ne'as way p'in tjeleque lovin. Tjeleque Regio nt'a, pülicj patja nt'a wa. Yaya jas tjelyapjnűnű barco cjiuipepé. Mpes tjeleque niswá. Yaya sipé ne'as tjeleque Puteoli nt'a, 'ots'ots' way pülicj patja nt'a. ¹⁴Ne'aj yus tjinyucucj Dios ts'uyupj nepenowá. Jisastsja cupj mpatjaquecj yupj jilal. Mpes tepyatjaquecj yupj jilal semana pjaní mpes, ne tjeleque niswá. Qjuis tsjam mpes tjeleque quinam, ma barco mpes tjeleque.

*Latsj tjelyaja Pablo mos.
(Hechos 28.3)*

¹⁵Dios ts'uyupj Roma po'o tapatja sin tji'yüsa léquetsja cupj Roma nt'a. Mpes tjiquil la nyüjüsüü jümüçj nt'a. Nepénowa la nyüjüsüü cupj Foro de Apio nt'a, cámpatsja ne'aj. Nepénowa la nyüjüsüü cupj Tres Tabernas nt'a, nin p'iyá cámpatsja. Pablo yus tjinyuca na, tjiwüü'i Dios lal, po 'ücj jos tepyala. ¹⁶Ne'as tjeleque quinam Roma nt'a. Pablo jusapj tüpú'ütsja; 'üsüs waytsja niná romanopan* jis jepapan jilal. Militar pjaní p'in se cóicatsja jupj, ma nts'equenem.

¹⁷Ts'ac' cont'e tepyala na, Pablo la tjemyona judiopan* jis jepapan 'a jis mulus jupj lal. 'A jis tjimyula na, Pablo tjevele:

—Natjampan, napj quelel velé nun jilal. Ma malala la tjejay judiopan* jilal. Judiopan püna tapatja sin popa p'iyá püüs naya pyatjaquecj cupj. Ma malala tjevelé yupj la tajay mpes. Yupj sin nin judiopan Jerusalén po'o patja ntjitjililiñ napj. Ntjaman romanopan* jis jepapan nt'a. ¹⁸Yupj tjowelepj napj lal. Yupj jus nlaytsja ma malala la tjejay napj. Mpes ma jis tjüjütjtj militarpan jis la 'ünan napj. 'Üctsja yupj jilal soctsja napj. ¹⁹Judiopan majisastsja niná. Mpes napj la tjemyon Festo lal jupj ca nin majamas jepa nt'a Roma po'ó, jupj la veles ncu malala la tjejay napj. Mpes yupj ntucuman qui'á. Ma ca mvelé judiopan malala nyuca la tajay. Nin p'in najas jepa püné mveles ca ncu malala la tjejay napj. ²⁰Mpes napj la tjemyon nun 'a nusí mulú napj lal, quelel veletsja nun jilal. Qui'á tsupapj 'os cadena* mpes. Judiopan la nuc Yom pjaní jac' jis capj mp'a'sas. Napj pyon jupj nasa tjac'. Nin mpes p'in tsupapj 'os cadena mpes —Pablo nin tjevele.

²¹Yupj wola tjowelepj:

—Judea po'o patja ma papel tapac jipj mpes. Ma jas tajam papel cupj nt'a jipj mpes. Judiopan* nepenowá tjiquil; ma wa malala tjowelepj jipj po'ó. ²²Newa nin quelel pjyaquecj jipj jele p'in. Qjuisin tji'yüsa Jesucristo po'o japon nepenowá. Jun ta'á pülicj javelepj malala lajaj yupj. Quelel pjyaquecj jipj jele mpes —nin tjowelepj Pablo lal.

²³Yupj tjowelepj tsjan jawas más 'ücj Pablo mveles ca yupj jilal. Nin jawas püstapj tjiuil Pablo pú'ütsja nt'a. Pasal pülicj tjiuil. Mpes Pablo tjevele yupj jilal. Ts'ac' pjaní tjevele. Sin tji'yüsa la tiji 'onin ne jyü'ta Dios. Tjevele Moisés* tjiyu'ta mpes. Tjevele wa profetapan* tapac mpes. Jostsja sin mü'üsüs t'üç' way véletsja jupj Jesucristo po'ó. ²⁴Nepénowa topón Pablo tjevelá. Nepénowa ma topón. ²⁵Pülicj majisastsja yupj tjejyacañ. Sin tjiyünsüpj, quelel jiltsja quinam. Mpes Pablo tjevele yupj jilal: "Isaías t'üç' tjevele judiopan* püna tapatja jilal. Profétatsja jupj, Isaías. Dios Cjües tjevele jupj lal, Isaías nin p'iyá

tjevele yupj jilal. Nun yupj sin popa p'iyá quina potjaqué, nin p'iyá lojí yupj la tjajay jinwá. ²⁶Dios Cjües tjevele:

'Jipj ca mim judiopan nt'a, mvelen:

"Larin ca mpja'aqué,

 newa ma ca nusin mü'üsüs.

Larin ca nucú,

 newa ma ca jus nlayé tsjan nucú.

²⁷Gente niná ma quelel sin 'yüsa Dios jos jin,

 nin jis tepyala yupj.

Jis pjat la topj jinwá yupj quinam.

 Yun jatsicyacj jinwá yupj.

Ma quelel salejepj tsjan niná yupj januc.

 Ma quelel sin 'yüsa pjyacañ.

Nin mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc.

 Mpes wa ma jus nlay tsjan niná yupj pjyacañ.

Nin mpes ma t'üç' way sin 'yüsa yupj.

Yupj newa ma quelel sa coñ Dios,

 mpes napj ma polel lejay yupj ca 'üsüs jis mpalas Dios lal." '

Dios Cjües nin tjevele Isaías lal. ²⁸Mpes najas nusin 'yüsa Dios jos cupj velecj judiopan tulucj jilal 'ots'ipj Jesucristo po'ó. Ca sin mü'üsüs 'onin lajay ne 'üçj mpatjam Dios lal. Po jisas nsem cupj velecj", Pablo nin tjevele.

²⁹Pablo t'üç' tjevele na, judiopan* tjil. Nepénowa pajal la tjowelel yuwá. Nepénowa topón Pablo lal, la p'a ma topón.

³⁰Pablo año mat'e mpes tüpü'lü Roma po'ó. Jupj tüpü'lü nt'a, t'emet tje'yaya wo juts'a'lá lal ne 'üçj polel pü'ütsja ne'aj. Pü'lüçj tjiquil jus la nuc. 'Üçj jos tepyala yupj tjiquil, pjü way. ³¹Tjevele yupj jilal 'onin ne nin liji, jyü'ta Dios. Sin tji'yüsa lis tjihi quis Jepa Jesucristo po'ó. Pablo ma lecj jéyatsja nin la veles. Romanopan* jis jepapan ma ts'a tji'in yupj lal yupj nin tjevele mpes.

Pablo papel tepyaca Roma mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Napj Jesucristo jomozo. Dios la ntjet'á napj, apóstol* nsem napj. Nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes. Nin tjejyama la veles pasal 'üsüs way tepyala Jesucristo mpes. ²Püna Dios tjevele jupj ca jas majamas Jesucristo, tjevele gente lovin ca 'üçj mpatjam jupj lajil Jesucristo mpes. Nin jis wala tjevele profetapan* jilal nin jis la pac

yupj. Yupj tapac, Dios Popel jupj. ³Qjuisin 'yüsa Jesucristo po'ó, Dios tjevelá mpes. Jesucristo Dios Jatjam. Jupj Jatjam yom tepyala jupj. Jupj David* ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'lü. ⁴Gente sin tji'yüsa jupj Dios Jatjam. Jupj tepe'e na Dios jas tjiyiünsa jupj, tüpü'lü jupj niswá; nin mpes sin tji'yüsa niná. Dios pajal püné, ne nin la tjihi. T'üç' way Jesucristo Dios Jatjam jupj. Jupj p'iyá Dios 'ots'ipj, pajal 'üsüs way jupj, jupj Popay jinwá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

⁵Jesucristo mpes Dios tsjay 'üsüs la qjuis tjihi. La qjuis t'ya, apostolpan* nsem ncupj, ne qjuis tjejyama la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Dios jos pjü gente jun ta'á patja nin japon Jesucristo po'ó. Jos yupj lajaj jupj tjevele jin. Mpes Dios qjuis tjejyama nin la veles gente nenem

*Pablo papel tepyaca
Roma mo'o tapatja
mpes. (Romanos 1.7)*

jilal. Qjuis tjejyama Jesucristo mpes. ⁶Dios la nu t'ya wa nun. Quina nun Jesucristo juts'a'lá.

⁷Nun Dios ts'uyupj Roma po'o potjaqué. Dios pasal quelel la nusiji. Nun Dios ts'uyupj, jupj la nu t'ya mpes. Quina napj pyac nun mpes. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs way la nusejay. Najas ma nujola nun pjü mpes, yupj nin la nusejay mpes.

Pablo quelel jama Roma nt'a.

⁸Mwalá nin pyac wüilis Dios lal nun pjü way mpes. Napj 'ücj wüilis Dios lal Jesucristo la tjiji mpes. Dios lal wüilis gente jun ta'á jus nlay nun po poné Jesucristo lal. ⁹La pülicj way velé Dios lal nun mpes. Jupj selé nin velé. T'ücj way tsjay yüümücj tsji! lejaj napj Dios mpes. Ma quelel lejaj p'a. Pasal 'üsüs tepyala Dios Jatjam mpes. Niná velé napj la p'a jilal, t'ücj way. ¹⁰Dios lal velé na, lovin le mon napj ca 'ücj polel mis nun nt'a nujus la nuc. Jupj jos, 'ücj jum. Ma jos, ma jum. ¹¹Napj pasal quelel nujus nyuc. Napj quelel nucopj p'yacj, más 'üsüs nusin mü'üsüs Jesucristo po'ó. Najas nun lovin ca jisas nsem Jesucristo, mpes nin quelel lejaj napj. ¹²Mpes tsjay 'ücj najas nsem napj, nun Jesucristo lal poné mpes. Nun 'ücj jisas nsem wa napj Jesucristo lal pyon mpes. Nin mpes pajal 'ücj qjuisas nsem cupj pjü way Dios mpes.

¹³Natjampan, najas jus nlayé la pülicj quelel jumtsja nun nt'a. Lovin ma polel tjumtsja custjay. Quelel nucopj p'yacj, mpes más 'ücj nujola nsem Jesucristo jinwá. Napj polel tjumtsja la p'a judiopan* tulucj nt'a. Jis capj tjepl'yacj, más 'ücj yola quinam Jesucristo jinwá. ¹⁴Dios la ntjet'á napj la veles jupj tjevelá pjü jilal. Mpes más 'ücj nin lejaj. Nin ca mvelé griego* javelepj jilal. Ca mvelé wa la p'a jilal, griego ma javelepj. Ca mvelé pasal pülicj sin tji'yüsa jilal. Ca mvelé wa ma sin tji'yüsa jilal. ¹⁵Mpes po quelel jum nun nt'a, nun Roma po'ó potjaqué. Quelel jum la veles pasal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes.

¹⁶Ma ne mayca la veles Dios tjevelá. Jupj nin tjevele pasal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Gente japon na jupj tjevelá, Dios liji yupj 'ücj ca mpatjam jupj lal, ma ca malala jis mpalas malala la tajay mpes. Niná Dios mwalá way tjevele judiopan* mpes. Locopyaya nin p'iyá tjevele wa judiopan tulucj mpes. ¹⁷Dios tjevele mpes qjuisin 'yüsa 'onin 'üsüs nsem gente Dios lal. 'Üsüs yupj Dios lal, japon na jupj tjevelá. Japon mpes p'in, yupj 'üsüs Dios lal, nin se palá. Dios Popel vele: "Gente japon na Dios lal, 'üsüs yupj jupj lal. Yupj ca mpatjam jupj lal", Dios Popel nin vele.

Pjü gente malala nyuca la tjajay.

18 Pílúcj jisas la p'a dios witjac*; pasal malala nin lajay. Dios p'iyá po ma jos yupj malala lajay, nin mpes ca jis capj ntüls. Yupj lovin nin lajay Dios ma jos. Ma quelel jus nlayec t'üc' way Dios po'o. 19 T'üc' way Dios po'o, costa tulucj la 'üsüs. Niná Dios sin tji'yüsa lis tjiji. Yupj ma nin jisas la p'in. Mpes Dios ca jis capj ntüls. 20 Püna Dios nosis la tjiji. Gente lovin 'ücj yus januctsja Dios la tijjá. Januc mpes polel sin 'yüsa Dios püné. Januc mpes polel sin 'yüsa Dios lovin ca püné nsem. Polel sin 'yüsa t'üc' way Dios jupj. Ma polel sa nuc Dios, nin p'in 'üc' sin 'yüsa Dios po'o jupj la tjiji januc mpes. Yupj ma polel javelepj ma salejeptsja Dios po'o. 21 T'üc' way yupj salejeptsja Dios já'asa. Newa ma yólatsja pasal püné way jupj. Ma wi'iütsja Dios lal jupj 'üsüs la siji mpes. Ma yola jinwá lajaysja yupj. 'Üsüs tulucj yólatsja yupj. Püste jatja jinwatsja yupj, yupj ma sin 'yütsatsja mpes. 22 Yupj javeleptsja pílúcj salejepj yupj p'iyá, newa más 'in malala yólatsja yupj lovin. Ma yola jinwá lajay. 23 Ma jisas Dios t'üc' way. Pajal 'üsüs, pajal püné jupj. Gente p'in la tjajay, ninana jisas yupj jis dios witjacj mpes. Nenéyawa yo mpes la tjajay dios witjacj, gente jin yustapj, animal jin yustapj 'ots'ipj. Nenéyawa la tjajay wa niná pe mpes. Ninana jisas yupj jis dios mpes. Gente nca'liñ ca, nin p'iyá ca nsem animalpan jis lal. Dios t'üc' way lovin ma ca mpa'is jupj.

24 Dios selé tsjay malala nyuca la tjajay yupj. Mpes tjemey yupj mpe. Mpes malala polel lajay, yupj jisas jinwá. Tsjay malala lajay yupj p'iyá jilal. Yupj lajay mpes la p'a se mayca, ne ma polel javelepj yupj lajay mpes. 25 Yupj ma japon t'üc' way Dios po'o. T'üc' tulucj mpes japon yupj. Dios t'üc' way pjü la tjiji jupj, mop'in ma jisas Dios. Ma yola jupj püné. Malala lajay yupj. Ma lajay Dios jos jin. Yupj jisas Dios la tjiji witjacj la p'in. Más 'ücj gente lovin 'üsüs javelepj Dios po'o. Amén.

26 Yupj lajay mpes Dios tjemey yupj mpe. 'Ücj polel lajay yupj jisas jin. La p'a se mayca la veles yupj lajay mpes. Nequem nenem niyom ma jisas. P'a nequem jisas, ne ne'aj jamanun yupj. Yupj lajay pasal malala Dios lal. 27 Nin p'iyá niyom nenem jilal. Ma jisas nequem. Yupj sin nin jisas p'a niyom, ne ne'aj jamanun yupj. Tsjay malala yupj lajay. Lajay malala, mpes malala se palá jis p'üy jilal. Yupj jinwá lajay, nin p'iyá jis mpalas lovin.

28 Ma quelel yola mpalas t'üc' way Dios po'o. Mpes Dios tjemey yupj mpe. Polel yola yupj p'iyá quelel yola jinwá. 'Üsüs mpes ma

polel nin yola. Mpes lovin tsjay malala lajay. Niná malala Dios lal. ²⁹Pajal malala yupj. Pjü lajay mpes malala. Niyom nenem jamanun yupj sejats'om tulucj. Nequem nenem jil yupj jis vayum tulucj jilal. Pülcj jisas yupj. Yupj lajay mpes malala se palá la p'a jilal. Jisas p'a yuts'a'á. Ja'tinan la p'a wa. La pülcj la velel. La tsuwil wa. Yupj lovin malala javelepj tsjan 'üsüs po'ó. Tin javelepj la p'a lajay mpes, ne ma salejepj ncu t'üc' nin lajay. ³⁰Javelepj la p'a lajay po'ó, javelepj malala nin lajay. Po ma jisas Dios. Malala javelepj la p'a jilal, mpes la p'a ts'a 'in se palá yupj javelepj mpes. Noypan jin yola yupj p'iyá. Javelepj la p'a jilal yupj p'iyá noypan. Nin yola 'oyn nyuca ca malala la mijicj. Lovin ma lajay jis papay jisas mpes, sejamay jisas mpes. ³¹Ma sin tji'yüsa tsjan t'üc' way. Ma nin jisas yupj. Ma lajay yupj tjowelepj la mijicj mpes. Ma quelel lajay jis ts'uyupj. La p'a malala la tjajay mpes, lovin ma yo' pe'e; yupj ts'a 'in lovin. La p'a jilal malala se palá na, ma yola; wi'lüü ca nacj. ³²Salejepj Dios tjevele gente ninana lajay na más 'üc' nca'liü yupj. Newa niná nin lajay lovin. La p'a ninana lajay na, po 'üsüs javelepj yupj sin po'ó.

Dios ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay. Selé yupj.

2 ¹T'üc' way gente malala lajay. Ca nacj nun welé yupj malala. Newa nin nun p'iyá nin p'iyá lojí. Mpes t'üc' way malala wa nun, nin p'iyá malala lojí mpes. Nun ma polel mvelé ca Dios lal 'üsüs nun; nun malala lojí yupj lajay jinwá. ²Selecj Dios ca jis capj ntülsü gente nin lajay na. 'Üsüs Dios nin liji. ³La p'a malala lajay, ne nun welé malala yupj. Mop'in nin p'iyá lojí nun. Mpes t'üc' way Dios ca nucopj ntülsü 'ots'ipj. ⁴Dios pasal 'üsüs way liji nun jilal. Niná 'üsüs tulucj nun jis lal ca nacj. Dios ma ts'i 'inyá nun jilal. Niná 'üsüs tulucj nun jis lal ca nacj. Dios li nucú, yupj jos nun ca nujisas nsem yupj. 'Üsüs tulucj nun jis lal ca nacj yupj li nucú. Najas nun jus nlayé Dios jos nun 'aplijila way nsem malala la tjüjí mpes, nin mpes yupj pasal 'üsüs liji nun jilal. Jos nun ca nin la müjí yupj jos jin.

⁵T'üc' way p'a jawas Dios ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay yupj. Selé yupj. T'üc' ca mveles. Ca jis capj ntülsü malala la jay. Nun solejé tsjan jos Dios nun lojí, nin p'in ma quelel nin lojí. Nun 'aplijila way tulucj malala la tjüjí. Dios po ca nucopj ntülsü nun lojí mpes. ⁶"Gente 'üsüs lajay na, t'üc' way Dios ca 'üsüs lis mijis yupj jilal pjü way. Gente malala lajay na, ca jis capj ntülsü yupj pjü way." ⁷Nepénowa quelel 'üsüs lajay lovin, ne nin lajay yupj. Yupj jisas Dios 'üsüs mveles yupj

sin po'ó. Jisas Dios 'üsüs liji yupj mpes. Jisas lovin mpatjam Dios lal. Mpes t'üç' way lovin mpatjam ca Dios lal, Dios ca nin la mijis yupj mpes. ⁸La p'a quelel lajay yupj p'iyá jisas p'in. Dios t'üç' way tjevele, mop'in yupj ma lajay yupj tjevelá. Malala p'in lajay yupj. T'üç' way Dios quelel jis capj tyüla yupj la jay mpes, ne nin ca la mijis. ⁹Gente malala lajay na, pasal malala ca jis mpalas. Pasal ca jis mvajas nsem yupj. Pasal yola nsem, ca la mpuyucj. Judiopan* malala lajay, nin ca jis mpalas yupj jilal. Judiopan tulucj malala lajay, nin p'iyá ca jis mpalas. ¹⁰P'a casá ca nsem 'üsüs lajay jilal; Dios ca 'üsüs mveles yupj sin po'ó. Ca 'üsüs la mijis yupj mpes. Yupj ma ca yola nsem pjü mpes, Dios ca la mijis yupj mpes. T'üç' way Dios nin ca la mijis judiopan 'üsüs lajay jilal. Nin la mijis wa judiopan tulucj 'üsüs lajay jilal. ¹¹Malala lajay, Dios ca jis capj ntüüs. Pjü yupj jilal ca nin la mijis. 'Üsüs lajay jilal, Dios ca 'üsüs lis mijis. Pjü yupj jilal ca nin la mijis.

¹²Dios wola tjevele Moisés* lal tsjan jostsja judiopan* la mijicj. Moisés niná tjevele judiopan jilal. Niná Moisés tepyaca, Dios Popel yupj. Judiopan malala lajay na, Dios ca jis capj ntüüs. Jupj ca mveles ncu yupj la tjajay Moisés tepyaca jinwá. Judiopan tulucj malala lajay na, Dios ca jis capj ntüüs wa. Dios ma ca mveles ncu yupj la tjajay Moisés tepyaca jin; yupj ma salejeptsja Moisés tepyaca judiopan mpes. Mop'in malala ca jis mpalas tecya'lii na, malala la tjajay mpes. ¹³Gente 'üsüs Dios lal nin lajay na pjü Moisés tepyacá. T'üç' way gente pülcj tjeipyacañ, sin tji'yüsa Moisés tepyacá; mop'in ma lajay niná. Mpes 'üsüs tulucj yupj Dios lal. ¹⁴Dios jos judiopan lajay, ninana judiopan tulucj pülcj way nin p'iyá lajay. Ma salejepj Moisés tepyacá. Yupj sin nin lajay Moisés tepyaca jinwá. T'üç' way ma salejepj Moisés tepyacá, mop'in nin yola Dios jos jinwá. Mpes salejepj 'üçj jis la jay. ¹⁵Cupj nyucucj yupj lajay, mpes jus nlayecj yupj nin salejepj 'üçj jis la jay. Nin lajay Moisés tjiyyü'ta jinwá. Yupj yola mpes 'ots'ipj cupj jus nlayecj yupj salejepj 'üçj jis la jay. Yupj jus nlay malala la tjajay na. Yupj jus nlay wa 'üsüs la tjajay na. ¹⁶T'üç' way p'a jawas Dios ca jas majamas Jesucristo quiá la veles pjü jilal. Ca mveles ncu 'üsüs la tjajay. Pjü gente pülcj way la tjajay, la p'a ma tjunuc, ma salejepj. Jesucristo ca mveles ncu 'üsüs la tjajay. Selé yupj. Niná Dios nin tjevele, niná napj velé la p'a jilal.

Judiopan ma la tjajaytsja pjü way Moisés tjevelá.

¹⁷Nun nepénowa judiopan*. Nun nepénowa welé nun pasal 'üsüs way Dios lal. Quina ca mpac nun mpes. T'üç' way nun welé nun 'üsüs

nsem Dios lal, lojí na Moisés* tepyaca jin. ¹⁸Nun solejé tsjan jos Dios. Nun sin tji'yüsa Moisés tjiyyü'ta mpes. Nun welé 'üsüs way yupj tjiyyü'tá. Mpes solejé 'üçj jis la jay. ¹⁹Pülüçj way ma salejepj Dios po'ó, mpes nun sin 'yüsa lojí. Nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí. Yupj ma januc jinwá ma salejepj mpes. Nun nujola 'üsüs monú jinwá lojí yupj jilal. Püste nt'a jatja jinwá yupj. Nun nujola nun jaw jinwá yupj mpes. ²⁰Nepénowa ma 'üsüs yola. Nun nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí. Nepénowa ma pülüçj sin tji'yüsa custjay. Nujola 'üsüs sin 'yüsa lojí wa yupj. Nun nujisas Moisés tjiyyü'tá, mpes nin nujola nun. Nun nujola Moisés tjevele niná Dios jos nun solejé. T'üç' way tjevele Moisés.

²¹Nun sin 'yüsa lojí la p'a; mop'in ma nusin 'yüsa lojí nun p'iyá. Nun welé la p'a jilal ma mpequeñ; mop'in nun p'iyá pwe'qué. Malala nin. ²²Nun jü'tü la p'a jilal ma ma'nucj sejats'om tulucj; mop'in nun p'iyá mo'nú nun sejats'om tulucj. Malala nin. Nun ma jisas la p'a jis dios witjac*. Mpes t'üç' way niná lojí Moisés* tepyaca jin. Mop'in nun p'iyá malala lojí; nun pwe'qué yupj jis dios witjacj jatja nt'a. Mpes niná lojí ma lojí Moisés tepyaca jin. ²³Nun 'üsüs welé Moisés tjiyyü'ta po'ó; mop'in ma lojí pjü way yupj tjiyyü'tá. Mpes gente malala javelepj Dios po'ó nun lojí mpes. ²⁴Dios Popel vele: "Nun mpes judiopan* tulucj malala javelepj Dios po'ó", Dios Popel nin vele.

²⁵Nun judiopan*, mpes nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj. Dios jos nin lojí Moisés* tjiyyü'ta mpes. Ma lojí na Moisés pjü way tjiyyü'ta jin, judiopan tulucj jinwá nun. Judiopan tulucj ma t'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Nun yupj jinwá. ²⁶T'üç' way judiopan tulucj nepénowa nin lajay Moisés tjiyyü'tá. Yupj ma t'ü yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá; newa judiopan jinwá yupj, Moisés tjiyyü'ta jin lajay mpes. ²⁷Yupj lajay mpes, nun ca jus nlayé malala la tjújí nun. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj, newa nin lajay Moisés tjiyyü'ta jin. Nun to'á Moisés tepyacá. Nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, yupj tepyaca jinwá. Mop'in nun ma lojí pjü way Moisés tjiyyü'ta jin. Mpes yupj lajay nucú na, ca jus nlayé malala la tjújí nun. ²⁸Nun judiopan t'üç' way, nun pülüçj way nin nujola. Mop'in nun nepénowa judiopan t'üç' way tulucj Dios lal. Nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü yupj; mop'in ma ca judiopan nsem nun, nin lojí mpes p'in. ²⁹Gente nepénowa yola Dios jos jin. Nenem judiopan t'üç' way yupj. Ma malala yola quinam, Dios Cjües nin lis tjiji. Mpes t'üç' way yupj Dios gente. Dios 'üsüs vele yupj sin po'ó. T'üç' way nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, mop'in nun

nepénowa malala lojí custjay. Nin lajay, Dios gente tulucj. Ca nacj la p'a 'üsüs javelepj yupj sin po'ó; Dios ma nin vele.

3 ¹Mpes yom pjaní ca mveles ca nacj: "Gente pülicj judiopan* yupj. 'Üsüs tulucj niná. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala, newa más 'üsüs se palá tulucj yupj la p'a jilal." ²Napj nun jis wala velé pasal 'üsüs way jis tepyala judiopan. Dios jis tje'yaya jupj Popel. Jostsja yupj mvelecj la p'a jilal jupj tjevelá. Pasal pülicj 'üsüs la tjiji yupj mpes; niná la tjiji más 'üsüs pjü la tjiji lal. ³Mop'in judiopan pülicj ma la tajay Dios tjevele jin. ¿Ncu nin nujola Dios ma ca la mijis jupj tjevele jin yupj malala la tajay mpes? ⁴Nin tulucj. Lovin ca la mijis jupj tjevele jin. Pjü gente la tsuwil; Dios ma nin liji. Dios lovin t'üc' way vele. Dios Popel vele David* tjevelá Dios lal. Vele:

"Jipj velen na, pjü ca jus nlayecj 'üsüs velen jipj, t'üc' velen.

Nepénowa ca mvelecj t'üc' tulucj velen jipj, mop'in ca jus nlayecj lovin t'üc' way velen",

Dios Popel nin vele.

⁵Nepénowa javelepj yupj malala lajay na, gente ca jus nlayecj pasal 'üsüs Dios. Mpes malala Dios qjuis capj tyüla, nin javelepj gente nepenowá. ¿Ncu nujola 'üsüs nin p'iyá velecj? ⁶iNin tulucj! Ma nin ca mvelecj. 'Üsüs jupj jis capj ntüli. Dios 'üsüs nin liji. 'Üsüs lovin nin liji, mpes polel jis capj ntüli malala lajay, pjü way.

⁷Ca nacj yom pjaní ca mveles napj lal. Mveles: "Napj li tsuwil na, gente ca jus nlayecj Dios más 'üsüs napj lal, ca mvelecj Dios lovin t'üc' way vele. Mpes gente javelepj Dios pasal püné. Gente 'üsüs javelepj Dios po'ó napj li tsuwil na. Mpes malala Dios ncapj tyüla, napj la tsyawil mpes", yom pjaní ca mveles niná ca nacj. ⁸P'a wa ca mveles wa napj lal ca nacj. Mveles: "Cupj malala lijicj na, gente ca jus nlayecj Dios más 'üsüs cupj qjuis lal, ca mvelecj Dios 'üsüs way jupj. Mpes más 'ücj malala lijicj", pjaní nin ca mveles ca nacj. Nepénowa tjowelepj cupj nin tjevelecj más 'ücj malala nyuca lijicj. Nin tulucj. Malala tjowelepj cupj po'ó. 'Üsüs Dios jis capj tyüla niná lajay.

Pjü malala la tajay.

⁹Mpes napj quelel nu la 'yüy ncu nujola más 'üsüs cupj judiopan* tulucj jilal. Nin tulucj. Po quina nusin tji'yüsa la tjejay judiopan malala yupj. Nusin tji'yüsa la tjejay wa judiopan tulucj malala wa yupj. Pjü gente malala quelel lajay yupj. Mpes lovin nin lajay yupj.
¹⁰Dios Popel vele:

“Pjü gente 'üsüs tulucj Dios lal, pjü malala p'in.

¹¹ Pjü ma sin 'yüsa Dios jos jin.

Pjü lovin ma quelel so coñcó Dios.

¹² Quina pjü ma quelel lajay Dios jos jin.

Pjü malala, nin jis tepyala.

Pjü 'üsüs tulucj lajay, pjü malala lajay.

¹³ Nin javelepj malala.

Yom tepe'e, tjamaja, pajal malala cjumsu.

Nin p'iyá yupj javelepj mpes tsjay malala.

Jis pelam pasal la tsuwil.

Latsj lyaja mpes, gente cya'liñ.

Nin p'iyá, yupj javelepj latsj lyaja jinwá.

¹⁴ Yupj malala javelepj la p'a jilal.

Malala javelepj yupj sin po'ó.

Malala nyuca yola mpes malala javelepj yupj sin po'ó.

¹⁵ Leñ way ts'a 'in se palá la p'a jilal.

Ja'ünan yupj, ts'a 'in mpes.

¹⁶ Malala se palá la p'a jilal, yupj lajay mpes.

La p'a 'aplijila se palá, yupj lajay mpes.

¹⁷ La p'a wa la vevel, la palan, yupj lajay mpes.

¹⁸ Malala la tjajay. Ma lacj jeyapj Dios jis capj ntüliüs”,

Dios Popel nin vele.

¹⁹ Selecj Dios tjevele judiopan* jilal, tjevele tsjan jostsja yupj ca nin la mijicj yupj. Moisés* tepyaca niná, Dios Popel yupj. Jostsja yupj la mijicj pjü tjevelá. Salejepj malala la tjajay. Mpes ma polel mvelecj Dios lal 'üsüs nin la tjajay. T'üç! way Dios ca mveles pjü jilal malala nin la tjajay. Nin mveles ca judiopan jilal, judío tulucj jilal 'ots'ipj.

²⁰ Gente sin 'yüsa Dios tjevelá, Moisés tepyaca mpes. Sin 'yüsa na jus nlay ma la tjajay pjü way Dios tjevelá. Nepénowa javelepj: “Cupj lijicj Dios tjevelá, mpes cupj 'üsüs Dios lal”, nin javelepj. Yupj pjü way ma 'üsüs nsem Dios lal; ma la tjajay pjü way Dios tjevelá.

Gente 'üsüs nsem Dios lal nin japon na jupj tjevelá Jesucristo po'ó.

²¹ Quina Dios 'üsüs qjuisin tji'yüsa la tjiji 'onin ne 'üsüs nsem gentá yupj lal. Gente ma lajay pjü way yupj tjevelá, mop'in yupj qjuisin 'yüsa liji 'onin ne 'üsüs nsem yupj yupj lal. Püna Moisés* nin p'iyá tepyaca, profetapan* nin p'iyá tapac wa. ²² Gente 'üsüs nsem Dios lal Jesucristo

lal japon na. Jesucristo lal japon na, yupj 'üsüs nsem Dios lal, Dios nin liji yupj mpes, pjü way. Nin liji judiopan* jilal, judiopan tulucj wa jilal. Yuwal yupj Dios lal. ²³Pjü malala la tajay. Yupj la tajay mpes Dios ma ca mveles 'üsüs la tajay. ²⁴Mop'in nin, Dios 'üsüs la siji. Dios la siji yupj 'üsüs nsem jupj lal Jesucristo mpes. Perdonar la siji malala la tajay, ne lovin ca 'üsüs nsem yupj jupj lal. Nin liji yupj 'üsüs la tajay mpes tulucj; jupj jostsja mpes nin la tjiji. ²⁵Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a. Dios ma quelel jis capj tyüla yupj, mpes jas tjejyama Jesucristo. Cus tyüla jupj gente mpes, ne tepe'e jupj yupj mpes. 'Os tepyala gente pjü malala la tajay mpes. Yupj niná japon na, Dios perdonar la siji malala la tajay yupj. Jesucristo po'o japon na, perdonar la siji. Dios jostsja gente ca sin mü'üsüs jupj ma nyuca p'in gente malala lajaj na quinam, nin mpes cus tyüla Jesucristo. Yas nam, gente malala la tajay na, ma jis capj tyüla neneyawá. ²⁶Napj velé Dios jostsja gente ca sin mü'üsüs jupj ma nyuca p'in gente malala lajaj na, nin mpes nin la tjiji. Cus tyüla Jesucristo, pjü malala la tajay mpes, gentá. Jupj jostsja gente ca sin mü'üsüs yupj 'üsüs nsem jupj lal Jesucristo lal japon na; nin mpes nin la tjiji jupj.

²⁷Pjü ma polel javelepj yupj p'iyá 'üsüs, yupj p'iyá la tajay mpes. Gente ma 'üsüs nsem Dios lal yupj Moisés* tjevele jin lajaj mpes. Yupj 'üsüs nsem Dios lal japon na Dios tjevelá Jesucristo po'o. ²⁸Mpes qjuisin 'yüsa gente 'üsüs nsem Dios lal, yupj japon na Dios tjevelá Jesucristo po'o. Moisés tjevele jin la tajay tulucj ca nacj; mop'in nin, 'üsüs nsem yupj Dios lal. ²⁹T'üc' way Dios jupj judiopan* mpes, judiopan tulucj mpes 'ots'ipj. Manas mpes Dios jupj, ³⁰pjaní jupj, ne nin; leñ p'a. Jupj la siji judiopan 'üsüs nsem jupj lal, jupj lal japon na. Nin p'iyá la siji judiopan tulucj jilal. ³¹Yom pjaní mveles ca nacj: "Cupj pyonecj Dios tjevelá Jesucristo po'o. Mpes Moisés tepyaca 'üsüs tulucj cupj mpes", nin vele jupj ca nacj. Nin tulucj jupj tjevelá. Cupj velecj Moisés tepyaca pasal 'üsüs way.

Abraham 'üsüstsja Dios lal jupj tepyona mpes.

4 ¹Quina napj quelel pyac Abraham* po'o. Jupj pasal püna tüpü'lü, cupj jupj popa p'iyá püis naya pyatjaquecj. Napj ca mpac 'onin tepyala ne 'üsüstsja jupj Dios lal. ²T'üc' way Abraham pasal 'üsüs la tjiji. 'Üsüstsja jupj Dios lal. Nintsja jupj, jupj la tjiji mpes tulucj. Jupj ma tjevele 'üsüstsja jupj p'iyá, jupj Dios mpes tsji' la tjiji mpes. Jupj ma nin tjevele Dios lal. ³Dios Popel vele: "Abraham tepyona Dios tjevelá. Mpes Dios tjevele jupj 'üsüstsja."

⁴Yom pjaní tsji' liji na, p'a wa jaylacj liji yupj tsji' la tjihi mpes. T'emel 'yaya yupj sin jos mpes tulucj. 'Yaya yupj tsji' la tjihi mpes. ⁵T'üç' way gente nepénowa tsji' lajaj Dios mpes. Mop'in nin, Dios liji yupj 'üsüs nsem yupj lal, yupj p'iyá 'üsüs lajaj mpes tulucj. 'Üsüs nsem yupj Dios lal yupj japon na yupj tjevele jin. Mpes gente malala 'üsüs polel nsem wa Dios lal, Dios nin liji. ⁶Nin p'iyá tjevele David*. Tjevele gente 'üsüs Dios lal, yupj yupj tjevele jin topón mpes. Nin liji Dios. Tsjay 'üçj jisas yupj. Salejepj 'üsüs yupj Dios lal, yupj lajaj mpes tulucj. ⁷David tjevele:

"Pjü malala la tjajay.

Dios perdonar lis tjihi nepenowá, yupj la tjajay mpes.

Lovin ma jola yupj la tjajay mpes.

Tsjay 'üçj jisas yupj.

⁸ Ma ca mveles malala la tjajay.

Mpes tsjay 'üçj jisas",

David nin tjevele.

⁹T'üç' way judiopan* nin jinwá jatja, 'üçj jisas. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. Judiopan tulucj nin jinwá jatja wa, 'üçj jisas wa. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Selecj Dios Popel vele Abraham* 'üsüstsja Dios lal yupj sin nin tepyona mpes. ¹⁰¿Ncu solejé 'ona 'üsüs tepyala Abraham Dios lal? Yupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü secj custjay, 'üsüstsja yupj Dios lal. ¹¹P'a jawas yupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü. Dios jostsja la p'a ca jus nlayecj Abraham 'üsüstsja, tepyona mpes la p'in, nin mpes jostsja yupj ca nin la mijis. Dios jostsja la p'a ca jus nlayecj Abraham 'üsüstsja yupj pjoloc' t'asiyú t'yüjü secj p'in. Quina pülicj topón Dios tjevele jin. Yupj pülicj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Mop'in 'üsüs yupj Dios lal; Dios vele yupj 'üsüs yupj topón mpes. Abraham lal tepyala jin p'iyá jis tepyala yupj. Mpes Abraham yupj jis papay jinwá. ¹²T'üç' way judiopan pülicj topón wa Dios lal. Yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü wa. Abraham jinwá la tjajay wa, mpes yupj jis papay jinwá 'ots'ipj. Abraham yupj jis papay jinwá, yupj Dios lal topón mpes, Abraham jinwá. Jupj tepyona Dios lal, yupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'yüjü secj p'in.

Dios tjevele Abraham lal yupj 'üsüs la mijis.

¹³Dios tjevele Abraham* lal. Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja sin po'o tjevele wa, Abraham po'o tjevele wa. Tjevele nosis ca jis ma'ayas. Niná mwalá nin tjevele, Moisés* lal tjevele secj p'in. Mpes Abraham ma pjü la tjihi Moisés tjiyyü'tá. Abraham tepyona Dios

tjevele jin, mpes Dios tjevele niná yupj lal, tjevele ca ma'ayas nosis. Abraham 'üsüstsja Dios lal yupj tepyona mpes. ¹⁴Nepénowa nin lajay Moisés tjiyyü'ta jin. Yupj japon Dios ca jis ma'ayas nosis yupj jilal. Japon ca nin nsem yupj Moisés tjevele jin la tajay mpes. Nin tulucj. Dios ma nin ca jis ma'ayas. T'üc' way Dios ca jis ma'ayas gente japon na yupj tjevele jin. Dios tjevele jin ca mpalas. ¹⁵Pjü gente lovin ma pjü la tajay Moisés tjiyyü'ta jinwá. Mpes yupj ma polel 'üsüs nsem Dios lal Moisés jyü'ta jin lajay mpes. Dios quelel jis capj tyüla yupj malala lajay mpes, yupj ma t'üc' lajay yupj tjiyyü'ta jinwá. Nin tulucj yupj ma jis tjiyyü'ta jis lal. Ma tjiyyü'ta, mpes malala tulucj ma nin la tajay.

¹⁶Mpes Dios ca la mijis yupj tjevele jin, gente japon mpes p'in. Nin ca la mijis, yupj jos mpes p'in. Nin ca la mijis yupj pjü way Abraham* ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja jilal. T'üc' way judiopan* Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja yupj. Nin lajay Moisés* tepyaca jin. Dios ca la mijis yupj tjevele jin yupj mpes. Mop'in ca nin la mijis niná yupj mpes p'in tulucj. Nin ca la mijis wa Abraham jinwá japon jilal. Cupj püliucj way pyonecj wa Dios lal Abraham jinwá, mpes Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj jinwá cupj. ¹⁷Dios Popel vele jin tjevele Dios Abraham lal. Vele: "Püs nt'aya gente püliucj ca mpatjam. 'A mulú, 'a mulú mpatjam p'a nt'a. Püliucj yupj jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam jinwá nsem yupj, nin la tjejay napj jipj mpes", Dios Popel nin vele. Dios tjevele gente püliucj Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam jinwá nsem yupj. Mpes t'üc' way tepyala niná. Abraham tepyona Dios lal. Dios t'ücj liji ne tecyal'iñ patja niswá. Dios jos jin mpalas, t'üc' way nin ca mpalas, pjü way, yupj nin vele mpes p'in. Pjü way nin polel liji.

¹⁸Abraham* seletsja costa way niná mpalas ca Dios tjevele jin. Newa tepyona Dios lal, seletsja t'üc' way mpalas ca Dios tjevele jin. Mpes gente püliucj Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja jinwá jis tepyala yupj, püliucj yupj nin tepyala p'a nt'a 'a mulú patja mo'ó. T'üc' way Dios tjevele: "Jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam, tsjay püliucj nsem yupj". ¹⁹T'üc' way Abraham co'müytsja. Nasa way año cien tyá'atsja yupj. Seletsja pajal co'müytsja yupj. Seletsja yupj jüp'üy quelel pé'etsja quinam. Seletsja Sara ma polel myá'natsja tsjiquis quinam. (Sara yupj jats'om waytsja.) Newa tepyona Dios ca la mijis yupj tjevele jin. ²⁰Abraham lovin ma tjevele Dios ma ca nin la mijis yupj tjevele jin. Lovin más 'üsüs tepyona Dios lal. Lovin jostsja Dios. Lovin 'üsüs tjevele Dios po'ó. ²¹Jupj seletsja Dios polel liji yupj tjevele jin. ²²Mpes Abraham 'üsüstsja Dios lal, Dios la tiji.

²³Dios Popel vele: "Abraham* tepyona Dios lal, mpes 'üsüstsja jupj Dios lal, Dios la tjiji". Dios Popel nin vele Abraham mpes p'in tuluc.
²⁴Cupj mpes wa vele jupj Popel. Cupj pyonecj Dios tjevelá, mpes 'üsüs nsem wa cupj jupj lal, nin ca la mijis jupj. Jesucristo tepe'e na, Dios p'iyá jas tjijyünsa, tüpü'ü jupj niswá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.
²⁵Dios jis tje'yaya tjü'ünan Jesucristo cupj malala la tjijicj mpes. Jupj jostsja cupj 'üsüs nsem jupj lal, mpes jas tjijyünsa Jesucristo, tüpü'ü jupj niswá.

Dios p'iyá nin liji cupj 'üsüs Dios lal.

5 ¹T'üç' way cupj 'üsüs Dios lal; nin qjuis tepyala Dios la tjiji mpes. Cupj tepyonecj jupj tjevele jin, mpes nin qjuis tepyala. Nin mpes Dios wü'i'i cupj qjuilal. Cupj wi'l quecj wa jupj lal. Nin tepyala Jesucristo la tjiji mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. ²Jesucristo la tjiji mpes, Dios tsjay 'üsüs la tjiji cupj mpes. Lovin nin liji cupj mpes. Cupj tepyonecj, mpes Dios nin liji cupj mpes. Tsjay püné way Dios. Tsjay 'üçj qjuisas cupj; selecj p'a jawas püné wa nsem cupj, Dios ca nin la mijis cupj mpes. ³'Üçj qjuisas wa gente malala lajay na cupj qjuilal. Cupj qjuisas Jesucristo, nin mpes nin lajay yupj. Nin tepyala na, qjuisin 'yüsa 'onin ca 'üsüs la mijicj malala pyala na. ⁴Cupj newa 'üsüs lijicj malala tepyala na, Dios vele cupj 'üsüs. Dios vele cupj 'üsüs, mpes selecj 'üsüs ca qjuis mpalas p'a jawas, Dios tjevele jinwá. ⁵Selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Mpes t'üç' way nin ca qjuis mpalas. 'Aplijila tulucj ca nsem cupj. Mwi'l quecj ca. Nin ca nsem, Dios pajal queel la qjuisiji mpes. Jupj qjuis tje'yaya jupj Cjües la püt'üs qjuisas mo'ó. Dios pajal queel la qjuisiji, jupj Cjües nin qjuisin 'yüsa liji.

⁶Püna malálatsja cupj. Ma polel lijictsja cupj p'iyá ca 'üsüs nsem Dios lal. Dios p'in nin la tjiji cupj mpes. Nin jawas jupj jostsja na p'in, jupj jas tjejyama Jesucristo, mpa'is gente malala la tajay mpes. Nin mpes tepe'e jupj cupj mpes. ⁷Jesucristo pajal 'üsüs way la tjiji, cupj mpes tepe'e na. ¿Tsjan ca mpalas p'a wa queel ja'ünan na yom 'üsüs? Pjü ma javelepj: "Tjü'ü'ná napj, po ma tjü'ü'ná jupj". Ca nacj niná yupj queel ja'ünan, pajal 'üsüs way jupj. Jupj mpes yom pjaní 'üçj mveles ca: "Tjü'ü'ná napj, po ma tjü'ü'ná jupj." Mop'in costa jupj nin mveles; ma queel pe'e. Ma la püliüçj ca nin mpalas. ⁸Nin mpes Jesucristo la tjiji, 'üsüstsja pajal. Jupj tepe'e cupj mpes. Malala la tjijictsja; mop'in Dios jas tjejyama jupj la mas cupj mpes. Nin mpes qjuisin 'yüsa Dios pasal queel la qjuisiji. ⁹Mpes t'üç' way cupj 'üsüs Dios lal quinam, nin

qjuis tepyala Jesucristo tepe'e mpes. Mpes t'üç' way Dios ma ts'i 'inyá cupj qjuis lal, cupj malala la tjijicj mpes. Ma ca qjuis capj ntüüs. 'Üç quinam Jesucristo mpes. ¹⁰Cupj Dios enemigopan waytsja yas nam; nin tulucj quinam. Quina cupj jupj jomicapan qjuis tepyala cupj, jupj Jatjam tepe'e mpes. T'üç' way ca mpatjaquecj Dios lal, jupj Jatjam pü'ü mpes. ¹¹Quina tsjay 'üçj qjuisas Dios lal Jesucristo mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Jesucristo mpes, quina cupj Dios jomicapan.

**Malala qjuis tepyala Adán mpes; 'üsüs
qjuis tepyala Jesucristo mpes.**

¹²Yom pjaní la tjiji mpes pjü malala nyuca la tjajay. Adán lotsja jupj. Malala la tjiji, mpes pjü malala lajaj. Malala la tjiji, mpes tepe'e. Mpes pjü cya'lïï, pjü malala la tjajay mpes. ¹³Moisés* jis wala tjevele gente jis lal tsjan jostsja Dios yupj ca nin la mijicj. Moisés vele secj p'in, gente malala la tjajaytsja wa. Mop'in Dios ma jólatsja yupj ma lajaytsja Moisés tjiyyü'tá; jupj ma tjevele custjay Moisés lal, mpes Moisés ma tjevele custjay Dios jostsja gente ca nin la mijicj. ¹⁴Newa nintsja; pjü tecya'lïï. Adán popa p'iyá püs naya tapatja pjü tecya'lïï. Moisés tjemya'na nas, nin p'iyatsja. Adán ma la tjiji Dios tjiyyü'ta jin. Nepénowa ma la tjajay Adán la tjiji jinwá, mop'in malala la tjajay wa yupj. Mpes niná pjü tecya'lïï.

Adán mwalá tüpü'ü. Püs tepyala na nosis nt'a tjac' Jesucristo. Adán Jesucristo jinwatsja 'ots'ots' way. ¹⁵Tsjay malala tepyala pjü gente jis lal, Adán malala la tjiji mpes. Yom pjaní waytsja p'in. Locopyaya pajal 'üsüs tepyala wa Jesucristo 'üsüs la tjiji mpes. Yom pjaní waytsja jupj, jupj ne Dios jas tjejyamá. Adán malala la tjiji, mpes pjü cya'lïï. Mop'in pajal 'üsüs tepyala quinam. Jesucristo mpes Dios perdonar la siji gente pülicj, yupj malala la tjajay mpes. Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes. Nin la tjiji jupj nin jostsja mpes p'in. Ma jaylacj lijicj niná. ¹⁶Malala tepyala Adán malala la tjiji mpes. P'a casá tepyala Dios jas tjejyama na Jesucristo. Adán malala la tjiji, mpes Dios cus tyüla jupj. Mop'in Dios pajal 'üsüs la tjiji. Gente pülicj malala nyuca la tjajay na, Dios jas tjejyama Jesucristo. Mpes quina pülicj 'üsüs se palá Dios lal, Dios nin la siji Jesucristo mpes. ¹⁷Pjü cya'lïï, yom pjaní malala la tjiji mpes. Mop'in pajal 'üsüs se palá gente jilal p'a yom mpes. Pjaní jupj, Jesucristo ni. Jisas na Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes, Dios pajal 'üsüs liji yupj mpes. Jupj nin liji yupj 'üsüs se palá jupj lal. Nin liji jupj, jaylacj tulucj. Lovin ca mpatjam Dios lal. Nin pyala Jesucristo mpes.

18 Yom pjaní malala la tiji, mpes pjü gente malálatsja Dios lal, nin jis tepyala. Yom p'a wa pajal 'üsüs la tiji. Jupj la tiji mpes, Dios vele pülüçj jilal malala tulucj yupj. Jupj la siji yupj mpatjam. **19** Yom pjaní ma la tiji Dios tjevele jin. Jupj la tiji mpes, pjü malala la tjajay wa. Mop'in yom p'a wa la tiji Dios jostsja jin; Jesucristo po'o velé. Jupj la tiji mpes pülüçj 'üsüs nsem Dios lal; Dios ca nin lis mijis mpes ca nin jis mpalas.

20 Moisés* tepyaca tsjan niná Dios jostsja gente ca nin la mijicj. Dios jostsja Moisés niná nin pyaca, mpes gente ca sin mü'üsüs tsjay malala nyuca la tjajay yupj. T'üç' way qjuisin tji'yüsa tsjay malala nyuca la tijicj cupj. Qjuisin tji'yüsa na, qjuisin tji'yüsa wa Dios más 'üsüs quelel la tiji cupj mpes. **21** Gente malala nyuca lajaj, ne cya'líñ. Mop'in 'üsüs qjuis tepyala wa. Quina Dios 'üsüs liji cupj mpes. Nin mpes yupj nin liji cupj 'üsüs qjuesé palá yupj lal. Nin mpes lovin ca mpatjaquecj Dios lal. Nin qjuesé palá Jesucristo mpes, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

Jesucristo mpes quina ma malala quelel lijicj.

6 **1** Ca nacj nepénowa ca mvelecj: "Más 'üçj malala lijicj, mpes Dios más 'üsüs ca la mijis cupj mpes". **2** Malala nin javelepj. iMa nin la mijicj ca cupj! Cupj tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma malala quelel lijicj. Más 'üçj lovin ma malala lijicj cupj. **3** Nun solejé bautizar* la qjuis tjajay. Mpes cupj Jesucristo juts'a'lá qjuis tepyala. Bautizar la qjuis tjajay na, tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. **4** Bautizar la qjuis tjajay na, tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal, cupj mpes toc jinwatsja Jesucristo mpes toc jinwá. Cupj qjuis Papay Dios jas tijiyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Tsjay 'üsüs la tiji Dios. Bautizar la qjuis tepyala na, nin la tiji wa cupj qjuijal. Qjuisin tijiyünsa jinwá cupj. Mpes quina ca la mijicj Dios jos jin.

5 T'üç' way cupj Jesucristo juts'a'lá; tecya'lequecj jinwá qjuis tepyala Jesucristo lal, mpes nin qjuis tepyala cupj. Dios jas tijiyünsa Jesucristo, tüpü'ü yupj niswá. Mpes t'üç' wa ca qjuisin müjünsüs wa. **6** Selecj cupj tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma lijicj püna la tijicj jin. Dios la qjuisiji ma quelel lijicj püna la tijicj jin. Mpes ma nin lijicj. Püna malala quelel lijicctsja la p'in. Nin tulucj quinam. **7** Nun popa pjaní tepe'e na, ma malala quelel liji yupj quinam. **8** T'üç' way tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. Mpes pyonecj ca mpatjaquecj yupj lal. **9** Pyonecj Dios jas tijiyünsa Jesucristo, tüpü'ü niswá. Lovin ma mpa'is

ca niswá. Ma polel pe'e quinam. ¹⁰La pjaní tepe'e Jesucristo. Tepe'e cupj malala la tjijicj mpes. Ma mpa'lis ca niswá. Quina nyucunú jupj. Dios jos p'in jin liji. ¹¹Nin p'iyá, najas nujola nsem nun NASA taca'liqué jinwá quinam, mpes ma malala la müjí niswá. Niswá nyucunucj jinwá qjuis tepyala, Dios jos jin qjuis la jay. Nin qjuis tepyala quinam Jesucristo la tjiji mpes.

¹²T'üç' way ma taca'liqué custjay. Newa nin, ma ca malala nyuca la müjí quinam. Nun quelel malala lojí na, Dios jos ma nin lojí. Mpes ma nin la müjí quinam. ¹³Po ma malala la müjí. Po ma malala la müjí nun jis mas mpes, ma wa malala la müjí nun jis tsjam mpes, ma wa malala la müjí nun jis p'üy mpes. Dios jos jin la müjí la p'in. Nun taca'liqué jinwá. Quina Dios la nutjiji nun niswa potjaqué jinwá. Mpes 'üsüs la müjí nun jis mas mpes. Nun jis tsjam mpes wa 'üsüs la müjí. Nun jis p'üy mpes wa 'üsüs la müjí. Nin jos Dios. ¹⁴Quina ma lovin malala nyuca la müjí. Yas nam nun quelel la tjüjí Moisés* tjijyü'tá Dios mpes. Mop'in nusapj quelel lojitsja niná. Nusapj ma polel lojitsja. Mpes lovin malala nyuca la tjüjitsja. Quina Dios nucopj p'ya'sa, mpes nin polel lojí jupj jos jin.

Quina 'üsüs p'in quelel lijicj.

¹⁵Ca nacj p'a mvelecj ca: "Dios pajal 'üsüs la qjuis tjiji. Quina 'üçj ma lijicj Moisés* tepyaca jin. Mpes 'üçj malala nyuca lijicj." Malala nin javelepj. ¹⁶Nun solejé gente quelel lajay, lovin nin lajay. Ma polel lajay p'a casá. Nepénowa malala quelel lajay, mpes lovin nin lajay. Yupj ca nca'lïñ, ca mal 'awa püné nt'a. Nepénowa quelel lajay Dios jos jin, lovin nin lajay. Yupj ca 'üsüs nsem Dios lal. ¹⁷Püna malala la tjüjí nun. Lovin nin quelel malala lojitsja. Nin tulucj quinam. Napj wüil'is Dios lal, t'üç' way nusin tji'yusa quinam. Quina lovin po quelel lojí nusin tji'yusa jin. ¹⁸Ma quelel malala nyuca lojí quinam. Quelel lojí quinam 'üsüs p'in Dios jos jin. ¹⁹Napj ne nin velé, 'üçj nusin lo 'üsüs nun. Püna p'in nun jis mas mpes lovin malala la tjüjí. Püna p'in nun jis tsjam mpes lovin malala la tjüjí. Püna p'in nun jis p'üy mpes lovin malala la tjüjí. Nun quelel lojitsja malala la p'in. Quina nun jis mas mpes lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Quina nun jis tsjam mpes lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Quina nin jis p'üy mpes lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Nin lojí na, nun Dios juts'a'a nu pyala.

²⁰Lovin malala la tjüjitsja na, ma 'üsüs lojitsja Dios jos jin. ²¹T'üç' way 'üsüs tulucj nu tepyala nin la tjüjí mpes. Quina nu myayca malala

la tjüjí mpes. Gente nin p'iyá lajay na, nca'liiñ ca, ca mal 'awa püné nt'a. ²²Quina ma quelel malala lojí niswá. Quina lovin quelel lojí Dios jos jin. Mpes 'üsüs nu pyala quinam. Nin lojí Dios jos jin. Mpes lovin ca mpatjaqué jupj lal. ²³Gente malala lajay na, malala se palá. Ca nca'liiñ, ma ca mpatjam Dios lal. Gente lovin polel mpatjam Dios lal, jupj liji mpes. Ma jaylacj lajay niná. Jupj nin liji yupj mpes, yupj jisas na Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

Cupj tecya'lequecj jinwá quinam, ma ca malala la mijicj.

7 ¹Jepapan jajütütj na, gente nin lajay yupj jajütütj. Ma nin lajay, 'üçj jis capj jatüł jepapan. Natjampán, nun solejé tsjan tjüjütütj jepapan. Nun solejé yom pü'ü na p'in, más 'üçj nin liji jepapan tjüjütütj jin. Tepe'e na p'in, 'üçj ma nin liji yupj tjüjütütj jinwá. ²Nin mpes quepj ma polel jama p'a yom lal, jupj voyum pü'ü na p'in. Jepapan tjüjütütj ma ca nin la mijis. Voyum tepe'e na p'in, 'üçj quepj ma liji yupj tjüjütütj jinwá. 'Üçj jama. ³Ca nacj quepj niná quelel jama p'a yom nt'a. Ma tepe'e custjay voyum. Jupj jama jupj voyum newa pü'ü na p'in, malala nin. La p'a ca mvelecj voyum tulucj lal wine jupj. P'a casá ca nsem jupj voyum tepe'e na. Jupj tepe'e na, 'üçj jama p'a yom nt'a. Jepapan ma tjüjütütj ma polel jama quinam. Jupj p'a yom nt'a jama na, ma malala liji jama mpes.

⁴Natjampán, nin p'iyá nun jíjal. Nun Jesucristo mpes topóné na, taca'lliqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal. Püna Moisés* tjiyü'tá, nun jis vayum jinwatsja. Nun tulucj quinam. Nun taca'lliqué jinwá quinam, mpes 'üçj wa la p'a juts'a'á nsem nun. T'iic' way quina nun Jesucristo juts'a'á. Dios jas tjiyünsa Jesucristo, tüpü'lü niswá. Quina 'üçj polel 'üsüs lijicj Dios mpes. ⁵Yas nam ma qjuisastsja Jesucristo. Cupj qjuisastsja p'in nin la tjiijicj. Pajal malala la tjiijicj. Moisés tepyaca mpes, qjuisin tji'yüsa Dios jostsja ma nin lijicj. Nina qjuisin tji'yüsa mpes, cupj sin nin quelel la tjiijictsja Dios ma jostsja jin. Cupj sin nin quelel la tjiijictsja. Nun mpes léquetsja 'awa püné nt'a. ⁶Quina tecya'lequecj jinwá qjuis tepyala, mpes 'üçj ma lijicj pjü way Moisés tepyaca jin. Dios nin la tjiijicj Dios jos jin cupj nin qjuisas mpes; Dios Cjües nin la qjuisiji.

Moisés tjiyü'ta mpes, qjuisin 'yüsa malala lijicj.

⁷Nepénowa javelepj ca nacj: "Moisés* tepyaca mpes malala". Nun tulucj. Moisés tepyaca mpes napj nin tji'yüsa malala lejay napj. Moisés

tepyaca: “Ma jyas nsem la p'a jatatj”. Mpes napj nin tji'yüsa malala nin, najas na la p'a jatatj. ⁸Niná nin tji'yüsa na, po najastsja la p'a jatajt. Malala napj, mpes nin tepyala. Moisés tepyaca ma qjuisin tji'yüsa na, ma selectsja malala la tjiijctsja. ⁹Napj tsjictcsja na ma seletsja pjü way Moisés tepyaca mpes. Mpes ma seletsja malala la tjejaytsja. P'a jawas nin tji'yüsa Moisés tepyaca Dios mpes. Napj jus nleytsja malala p'in quelel lejaytsja napj. Jus nleytsja lovin más malala quelel lejaytsja napj. Napj ntipü'lí jinwatsja. ¹⁰T'üc' way Moisés tepyaca tsjan niná Dios jostsja cupj ca nin la mijicj. Gente nin lajaj na pjü way jupj tepyaca jin, lovin ca mpatjam yupj. Mop'in napj ma polel la tjejay niná. Mpes ntipü'lí jinwá. ¹¹Napj nólatsja 'üsüs nin la tjejaytsja Moisés tepyacá. Mop'in ma nin la tjejaytsja. Napj la tsyawil jinwá la tjejay napj p'iýá lal. T'üc' way ma nin la tjejaytsja Moisés tepyacá. Niná jus nleytsja na, ntipü'lí jinwá ntepalá napj malala la tjejay mpes. ¹²Nin mpes nin velé Moisés tepyaca Dios jostsja jin. Dios tjiyyü'ta tsjan niná jupj jostsja gente la mijicj, nin tepyaca Moisés. Niná tepyaca po t'üc' way. Nin tepyaca 'üsüs.

¹³Pasal 'üsüs way Moisés* tepyacá. Ntipü'lí jinwá ntepalá ma nin la tjejay mpes; Moisés tepyaca mpes nin tepyala tulucj. Malala napj, mpes ntipü'lí jinwá ntepalá. Nin tji'yüsa Moisés tepyaca mpes. Nin tji'yüsa mpes, lovin más malala quelel la tjejaytsja napj. Mpes ntipü'lí jinwá ntepalá. Napj p'iýá malala mpes nin. Nin tji'yüsa pajal malala napj, Moisés tepyaca mpes. Nin tji'yüsa pajal malala la tjejay napj, Moisés tepyaca mpes.

¹⁴Selecj Moisés* tepyaca Dios tjevele jin. Jupj tepyaca 'üsüs; napj ne malala. Yom p'in napj. Malala lejay. Napj lejay napj najas p'in. Malala lejay p'in. ¹⁵Napj ma selé 'onin ne nin lejay napj lejay jin. 'üsüs quelel lejay mop'in ma nin lejay. Ma malala quelel lejay, mop'in nin lejay. ¹⁶T'üc' way napj nin lejay napj p'iýá ma najas napj nin lejay. Mpes napj velé wa 'üsüs way Moisés tepyacá. Moisés tepyaca tsjan niná Dios jos cupj lijicj. Napj quelel lejay Dios jyü'ta jin. ¹⁷Newa malala lejay. Nin lejay napj najas mpes tulucj. Malala napj, mpes nin lejay. ¹⁸Napj lejay na napj najas jinwá, selé 'üsüs way tulucj napj. Nin selé 'üsüs tulucj nin lejay, mpes selé 'üsüs tulucj napj. 'üsüs quelel lejay; mop'in ma polel 'üsüs lejay napj. ¹⁹'üsüs quelel lejay mop'in ma lejay niná. Ma malala quelel lejay; newa nin lejay. ²⁰T'üc' way napj lejay ma quelel lejay jin. Jupj sin nin lejay niná; ma najas. Malala napj, mpes nin lejay niná.

21 'Üsüs quelel lejay na, malala lejay; malala napj, ne nin. Nin tji'yüsa lovin nin pyala. 22 T'üç! way po 'üçj najas Moisés* tepyaca mpes. Tepyaca Dios tjevelá. 23 Mop'in ma lejay jupj jos jin. Nin tji'yüsa p'a casá ne palá lovin. Po ma najas niná ne palá. Malala napj, mpes lovin malala lejay; nin ne palá. P'a casá ma polel lejay. 24 Mpes pasal 'aplijila napj. Malala napj, mpes t'üç! way ni pü'lí. Newa pajal 'üsüs ne palá; napj selé la p'a polel ncapj p'ya'sa. 25 Napj wüil'is Dios lal Jesucristo 'üçj ncapj p'ya'sa. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

Niswa quelel velé napj lovin quelel lejay Dios tjevele jin; mop'in nenéyawa lejay napj najas p'in. Napj nin lejay na, malala nyuca lejay.

Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa 'üçj la mijicj Dios jos jin.

8 1 Quina se coïcocj Jesucristo. Mpes Dios ma qjuis capj ntüliüs. T'üç! way malala cupj. Püna la tjijicj cupj qjuisastsja jin. Nin tulucj quinam. Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa Dios jos jin la mijicj. 2 T'üç! way malala napj. Yas nam lovin malala la tjejaytsja napj. Jumtsja 'awa püné nt'a. Quina napj se coñ Jesucristo, mpes quina ma ne'aj jum 'awa püné nt'a. Lovin mpü'iüs ca Dios lal. Jupj Cjües nin p'iyá liji pjü way Jesucristo sa coñ jilal. 3 Pjü gente ma polel lajaytsja pjü Moisés* tepyacá. Mpes pjü gente ma 'üsüs jis tepyala, nin la tjaxay na Moisés tepyaca jin; yupj ma la tjaxay pjü way jupj tepyacá. Dios la tiji mpes cupj 'üsüs qjuis tepyala Dios lal. Jas tjejyama Jatjam nosis nt'a, ne yom tepyala jupj. Jupj Jatjam jas tji'yüsatsja tsjan yólatsja gentá. Jas tji'yüsatsja 'onin ne nin malala lajay. Dios jas tjejyama Jatjam la mas malala la tjijicj mpes. Jupj la tiji mpes, quina polel lijicj jupj jos jin. Malala cupj, mop'in ma lijicj cupj qjuisas jin quinam. Cupj polel lijicj Dios jos jin. 4 Dios jostsja t'üç! way nin lijicj Moisés lal tjevele jin, mpes nin la tiji jupj. Jupj tjevele pajal 'üsüs. Jupj Cjües qjuis capj p'ya'sa ne nin lijicj jupj tjevele jin. Quina ma lijicj cupj p'iyá qjuisas jin.

5 Püliçj nin lajay yupj jisas jin. Yupj sin nin quelel lajay niná yupj jisas mpes. Mop'in nepénowa Dios Cjües jos jin lajay. Jupj jis capj p'ya'sa. Yupj quelel lajay Dios Cjües jos jin la p'in. 6 Pajal püliçj nin quelel lajay yupj jisas p'in. Nin lajay ca mal 'awa püné nt'a. La p'a wa quelel lajay Dios Cjües jos jin. Yupj ca mpatjam Dios lal. Ma ca yola nsem pjü mpes. 7 T'üç! way nepénowa quelel lajay yupj jisas p'in. Po ma quelel lajay Dios tjevele jin. Ma lajay Dios tjevele jin. Ma polel nin lajay. 8 Yupj nin lajay yupj jisas p'in, mpes Dios ma wüil'i yupj lajay mpes.

⁹Nun ma lojí nujisas jin; t'üc' way Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó, mpes nun ma lojí nun jisas jin. Dios Cjües jos jin quelel lojí. Dios Cjües ma jisas mo'o já'asa, yupj Jesucristo juts'a'lá tulucj. ¹⁰Nun ne jupj juts'a'lá. Jesucristo pü'ü nujisas mo'ó. Nun 'üsüs Dios lal, Dios la nutjiji, mpes 'üçj jatja nun jis qjues. Nup'üy nca'líñ p'in, malala la tjüjí mpes. ¹¹Taca'liqué na, nusin müjünsú, niswa mpatjaqué Dios Cjües mpes. Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Nin p'iyá ca nsem nun jis lal, Dios Cjües nujisas mo'o pü'ü mpes.

¹²Mpes más 'üçj nin lijicj Dios Cjües jos jin. 'Ücj ma lijicj cupj qjuisas jin. ¹³Ca nacj nun lovin quelel lojí nun nujisas jin la p'in. Mpes nca'liqué ca, nlawú ca 'awa püné nt'a. Nun ma nin lojí ca nacj. Nun ma quelel malala lojí niswá nujisas jin. Dios Cjües nucopj p'ya'sa, ma quelel malala lojí. Mpes ca mpatjaqué Dios lal. ¹⁴Gente lajay na Dios Cjües jos jin, t'üc' way Dios ts'uyupj yupj.

¹⁵Yas nam locj jeyatsja nun. Lovin locj jeyatsja nun. Nin tulucj quinam. Quina ma locj jeyá. Dios Cjües la nutjiji nun Dios ts'uyupj nu tepyala. Mpes 'üçj velecj Dios lal: "Jipj cupj qjuis Papay"; nin polel velecj Dios Cjües nin liji mpes cupj qjUILAL. ¹⁶Dios Cjües lovin qjuis wala vele t'üc' way Dios ts'uyupj cupj. ¹⁷T'üc' way Dios ts'uyupj cupj. Dios 'üsüs liji jupj ts'uyupj pjü way mpes. Nin p'iyá 'üsüs la mijis wa cupj mpes, cupj jupj ts'uyupj mpes. Nin p'iyá ca 'üsüs la qjuis mijis, Jesucristo lal 'üsüs la tjiji jinwá. Quina gente malala lajay cupj qjUILAL, Jesucristo lal la tjajay jinwá. Dios la tjiji Jesucristo pajal püné tepyala; nin p'iyá más püné nsem cupj jupj mpes.

Dios ca 'üsüs la mijis cupj mpes.

¹⁸T'üc' way p'a jawas Dios ca 'üsüs la mijis cupj mpes, jupj püné mpes. Po ma nola malala qjuesé palá quinam. Ma nola gente malala nyuca lajay quinam cupj qjUILAL. Qjuisas Jesucristo, mpes ma nola. ¹⁹Dios pjü la tjiji. Pjü animal la tjiji. Yo pjü la tjiji. 'Amá pjü la tjiji wa. Pjü po jisas leñ way ca 'üsüs la mijis Dios jupj ts'uyupj mpes. Ca pjü jus nlayecj yupj ne Dios ts'uyupj. ²⁰Pjü la tjiji Dios. Malala jis tepyala pjü jilal. Nin tepyala yupj jisastsja mpes tulucj. Dios tjevele ca nin mpalas, mpes nin tepyala quinam. P'a jawas 'üsüs ca jis mpalas niswá. ²¹Dios la tjiji pjü cya'líñ, pjü mojo. Malala se palá pjü jilal. P'a jawas ma nin mpalas ca. Dios ca 'üsüs la mijis pjü way jupj ts'uyupj jilal. Nin jawas p'iyá, 'üsüs ca jis mpalas Dios la tjiji jilal. Ma ca nca'líñ niswá, ma ca majam quinam. Ma malala jis mpalas niswá.

22Dios la tiji pjü; selecj pjü jisas ma malala jis mpalas niswá. Pjü pajal vyaja javelepj jinwá quinam, way tsjicj quelel mya'na jinwá. Püna mpes nintsjá; newa nin. 23Nin wa cupj qjuijal. Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Pü'ü qjuisas mo'ó. Ninana mwalá way Dios qjuesé 'aya. Vyaja velecj wa cupj; po qjuisas leñi way Dios mveles cupj jupj ts'uyupj. Qjuisas leñi way qjuisin müjünsüs, qjuisí manú qjuis la püt'üs jupj lal. 24T'ic' way p'a jawas ca mpatjaquecj Dios lal. Ma nin tepyala custjay, nin p'in selecj ca nin mpalas. Ma nin tepyala custjay, mpes li nucucj. Nin tepyala na, ma ca la nucucj. 25Ma nin tepyala custjay, mpes li nucucj. Po qjuisas ca nin mpalas. Newa li nucucj; newa 'üsüs lijicj Dios jos jin.

26Nenéyawa ma polel 'üsüs lijicj Dios jos jin. Mpes Dios Cjües qjuis capj p'ya'sa. Dios lal velecj na, ma selecj tsjan cüvelem cupj. Mpes Dios Cjües vele Dios lal cupj mpes. Pajal 'üsüs vele Dios lal. Cupj ma polel velecj jupj vele jin. 27Dios selé cupj qjuiyola jin. Jupj selé niná jupj Cjües nin jos mpes. Jupj Cjües nin vele jupj lal jupj ts'uyupj mpes. Jupj vele Dios jos jin jupj gente mpes. 28Püliucj quelel lajaj Dios. Dios lis t'ya yupj. Jis capj tjep'ya'sa jis la pon jupj lal. Jupj jostsja ca nin nsem. Mop'in malala se palá yupj nenéyawa. Nin se palá na, selecj Dios pajal jis capj p'ya'sa; nin mpes 'üsüs se palá yupj, niná malala jis tepyala mpes. 29Dios lovin seletsja pjacj ca jisas nsem Jesucristo. Nosis cjuwatsja na, jupj nin tjevele yupj jupj Jatjam jinwá nsem. Mpes Jesucristo jüpüliucpan jis tepyala yupj. Jesucristo Dios Jatjam mwalá way jupj, más püné way jupj, mop'in gente püliucj Dios ts'uyupj jis tepyala wa yupj. Nin jostsja Dios. 30Dios tjevele jupj Jatjam jinwá nsem yupj. Mpes Dios lis t'ya. Mpes yupj 'üsüs quinam jupj lal, nin la tiji. Noypan yupj quinam, nin lis tiji.

Jesucristo mpes selecj Dios pajal quelel la qjuisiji.

31Niná mpes p'a wa polel velé napj. Dios qjuis capj p'ya'sa, mpes pjü ma malala polel lajaj cupj qjuijal. 32Dios jas tjejyama jupj Jatjam nosis nt'a la mas cupj mpes. Ma tjevele po ma jutja. T'ic' way jas tjejyama. Nin la tiji mpes t'ic' way pjü way ca qjuis ma'ayas. 33Dios la qjuis t'ya. Dios p'iýá tjevele cupj 'üsüs quinam; nin mpes pjü ma polel jat' javelepj Dios lal cupj po'ó. 34Pjü ma polel javelepj Dios lal malala cupj. Jesucristo ma nin vele jupj. Jesucristo tepe'e malala nyuca la tijicj mpes. Jupj jas tijiyünsa la püt'üs niswá. Jupj pajal püné, mpes jupj Popay Dios li'inyampe já'asa. Jupj vele Dios lal cupj

mpes. ³⁵Jesucristo queel la qjuisiji. Pjü ma polel lajay ne Jesucristo ma queel la qjuisiji. Lovin ca queel la qjuis mijis. Ca nacj malala ca qjuis mpalas. Ca nacj pasal ca mvajas cupj qjuilal, ca pasal qjuiyola nsem. Ca nacj gente ca malala la qjuis mijicj, Jesucristo qjuisas mpes. Ca nacj pasal vecj nca'lequecj. Ca nacj pü'lü'l pjaní p'in nsem, pü'lücj cjuwá. Ca nacj p'a ca queel qjuis mü'ü'nas cupj. Ca nacj yupj ca nin la mijicj, nca'lequecj. Mop'in Jesucristo ca queel la qjuis mijis lovin.

³⁶Dios Popel vele:

“Jipj mpes, pjü jyawca la p'a wa queel qjuesé ja'ünan cupj.
Malala la qjuesejaj.

Gente oveja* sa 'ünan jinwá queel lajay
cupj qjuilal. Jisas nca'lequecj”,

Dios Popel nin vele. ³⁷T'üç' way pasal malala qjuesé palá; mop'in pajal 'üsüs qjuesé palá Jesucristo mpes. Más 'üsüs se coïncocj jupj quinam, malala tepyala mpes. Po qjuisas Jesucristo, jupj qjuis capj p'ya'sa mpes. Pasal queel la qjuisiji.

³⁸⁻³⁹Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Jupj mpes selecj Dios queel la qjuisiji. Cya'lequecj na nin p'iyá. Pyatjaquecj na nin p'iyá. Malala qjuis tepyala na nin p'iyá. P'a jawas ca nin p'iyá nsem. Newa Dios ca queel la qjuis mijis. Angelpan* ma polel lajay ne Dios ma queel la qjuisiji. La p'a wa jay la p'a'lá nt'a, nin p'iyá. Jepapan yupj, 'üçj jis la jütütj la p'a; newa nin. Jepa malalapan ma polel lajay ne Dios ma queel la qjuisiji. Jay la p'a'lá po'o patja nin p'iyá, 'amá 'alá patja nin p'iyá; ma polel lajay ne Dios ma queel la qjuisiji. Pjü way Dios la tjii popé, cjuwá tsjan ca nin la cüjay ne Dios ma queel la qjuisiji. Dios lovin ca queel la qjuis mijis.

Dios jostsja judiopan mponecj jupj lal.

9 ¹Napj se coïn Jesucristo, mpes ca nun jis wala mvelé tsjan t'üç' way. Ma ca la ntsawil napj. Napj selé t'üç' way ca nun jis wala mvelé. Dios Cjües najas mo'o pü'ü, jupj nawala vele t'üç' way velé napj. ²Nun jis wala velé napj pajal 'aplilila. Napj pasal nola lovin la p'a wa judiopan* mpes. Napj yupj sin popa. ³Napj 'üsüs Dios lal; Jesucristo juts'a'lá napj. Mop'in la p'a wa judiopan malala Dios lal; Jesucristo juts'a'lá tulucj yupj. Napj queel jis capj p'yacj. Más 'üçj napj lal Dios ncadj ntüliüs, Dios ma jis capj ntüliüs yupj. Más 'üçj napj lal napj Jesucristo juts'a'lá tulucj, yupj Jesucristo juts'a'lá nsem. Ma polel nin lejaj napj yupj mpes. ⁴Judiopan yupj. Püna yupj Dios ts'uyuptsja,

Dios lis tiji. Yupj nt'a tjac' na, pasal tjejayawca yupj mpes, tjunuc yupj. Jis wala tjevele tsjan la mijis gente jis lal. Wola tjevele Moisés* lal tsjan jostsja gente la mijicj. Jas tjejayama Moisés nin la veles yupj jis lal. Jis wala tjevele tsjan la mijicj Dios wo* nt'a. Jis wala tjevele p'a jawas Yom pjaní ncuwim jis capj la p'acj. ⁵Püna judío noypan tapatja. Judiopan quina patja yupj sin popa p'iyá püs naya patja. Cristo yupj sin pópatsja wa püs naya tüpü'ü. Yom tepyala yupj. Más 'üçj pjü gente lovin 'üsüs javelepj Dios po'ó. Yupj jyü'ta jun ta'á. Amén.

⁶T'üç' way Dios tjevele tsjan la mijis judiopan* mpes. Dios ma la tsyawilí. La tiji yupj tjevele jin. Judiopan pülicj Dios juts'a'á tulucj la p'in. ⁷Abraham* ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja pülicj waytsja yupj. Mop'in yupj nepenowá Abraham jinwá tulucj. Dios sa coï tulucj yupj. Nin mpes Dios tjevele Abraham lal: "Napj le t'a jetjam Isaac ts'uyupj sin popa p'in; yupj jipj ts'uyupj sin popa nsem napj lal". ⁸Mpes qjuisin 'yüsa Abraham ts'uyupj sin popa pülicj Dios ts'uyupj tulucj. Abraham popa pjaní tepyala Dios tjevele mpes p'in. Niná Abraham popa Dios lal. Yupj ts'uyupj sin popa Abraham sin popa Dios lal, mpes 'üsüs se palá yupj. ⁹Niná Dios tjevele Abraham lal. Tjevele: "Año pjaní tepyala na, ca ncuwis. Jipj jets'om, Sara, ma'nus ca yom tsjicj", Dios nin tjevele Abraham lal.

¹⁰Abraham* jatjam Isaac lotsja. Jupj püna tüpü'ü, cupj yupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Abraham jatjam pjaní la t'ya Dios. Yupj ne Isaac. Isaac jats'om Rebeca lotsja. Tsjictjacj mat'e tjemya'na. ¹¹⁻¹²Dios pjaní p'in la t'ya. Yupj jostsja jin, nin la t'ya. Tjevele Rebeca lal: "Jetjam mwalá tsji' la mijis jetjam popyapja mpes". Dios jostsja ca nin mpalas yupj jostsja jin, mpes nin tjevele yupj lal. Dios nin tjevele sejamay way tsjictjacj já'asatsja na p'in. Tsjictjacj malala la tajay tulucj, 'üsüs la tajay tulucj custjay. Dios pjaní la t'ya, tsjicj niná la tiji mpes tulucj. Pjaní la t'ya yupj jostsja mpes p'in. ¹³Dios Popel vele: "Napj quelel la tajay Jacob. Esaú po ma najastsja."

¹⁴Nepénowa ca mvelecj ca nacj: "Dios pjaní la t'ya yupj jostsja mpes p'in; la p'a ma la t'ya. Malala la tiji Dios." Nin javelepj malala. ¹⁵Dios tjevele Moisés* lal: "Nepénowa napj ca quelel jis capj mp'acj. Mpes napj ca jis capj mp'acj yupj. Nepénowa jilal napj 'üsüs quelel lejaj. Mpes ca 'üsüs la mejay yupj jilal", Dios nin tjevele Moisés lal. ¹⁶Mpes qjuisin 'yüsa Dios lis t'ya gente yupj jisas mpes tulucj. Lis t'ya yupj lajaj mpes tulucj. Lis t'ya yupj p'iyá quelel jis capj mp'a'sas mpes. ¹⁷Dios Popel vele Dios tjevelá egiptopan* jis jepa lal. Tjevele:

“Gente ca jus nlayecj pajal püné way napj. Niná jus nlayecj ca, napj ca la mya jay mpes. Jun ta'lá gente ca sin mü'üsüs napj nin po'ó. Nin ca sin mü'üsüs napj ca la mya jay mpes. Nin mpes nin la tjejay jipj jepa tepyala”, Dios nin tjevele jupj lal. ¹⁸Mpes qjuisin 'yüsa Dios quelel jis capj p'ya'sa nepenowá. Yupj jis capj p'ya'sa. La p'a gente nin quelel lajay yupj jisas jin la p'in, egyptopan jis jepa jinwá. Mpes Dios ma quelel jis capj p'ya'sa. Lovin nin lajay yupj jisas jin. Ma lajay Dios jos jin.

¹⁹Ca nacj nun popa pjaní napj lal mveles: “Dios ma jis capj p'ya'sa nepenowá. Mpes malala Dios nin vele malala la tjajay yupj. Yupj nin lajay jupj jostsja mpes p'in. P'a casá ma polel lajay.” ²⁰P'a casá nola napj. Napj ca mvelé jupj lal tsjicj way yupj, malala Dios lal tjevele niná. Dios la tjiji jupj, mpes malala jupj vele Dios lal niná. Yom tsjo'oy liji na, 'amá ma jyü'ta yom lal. Ma vele 'onin ne nin la ntjejay. ²¹Tsjo'oy ts'yawa jupj jos jin liji 'amá lal. 'Amá pjaní way popa tsjo'oy nepénowa ts'yawa. Nepénowa c'a tulucj liji. 'Ücj 'ots'ots' way la jon. Malala jupj, pjaní p'in jaylacj. Nepénowa c'a way liji, 'üsüs yustapj, pülcj jaylacj.

²²Nin p'iyá Dios lal. Jupj pjü gente la tjiji. 'Ücj liji jupj jos jin yupj jis lal. Yupj nepenowá malala lajay lovin. Püna Dios tjevele ca pjü malala jis mpalas yupj. Dios quelel jis capj tyüla malala lajay, ne nin ca la mijis. Nin mpes ca gente nucucj jupj po ma jos yupj malala lajay, ca nucucj wa pajal püné way jupj. Mop'in nin, ma nin liji custjay. Jupj li nucú, jupj quelel 'üsüs liji mpes. ²³Gente p'a wa quelel lajay Dios jos jin. Dios jis capj p'ya'sa. Jos jus nlay pajal 'üsüs way yupj, püné way wa. Püna nosis cjuwatsja na, jupj tjevele 'üsüs ca la mijis yupj mpes. ²⁴Nin mpes Dios qjuis capj p'ya'sa. La qjuis t'ya. Cupj nepénowa judiopan*. Nepénowa judiopan tulucj. ²⁵Oseas tepyaca Dios tjevele jin. Niná Dios Popel. Tepyaca:

“Nepénowa játjatsja,
yupj napj nats'a'á tuluctsja.
Quina napj ca mvelé yupj napj nats'a'á.
Nepénowa játjatsja,
ma quelel lis tjejay napj.
Quina napj ca mvelé napj quelel la sejaj.”

²⁶Yupj tjtja nt'a, jupj jis wala tjevele:
'Nun napj negente tulucj'.
Ne'aj p'iyá, ca mveles nun Dios jatjampan.
Jupj ne pü'ü lovin.”

Oseas nin tepyaca.

²⁷ Isaías tepyaca judiopan* sin po'ó. Tepyaca:

“Israel püna tüpü'ü.

Judiopan jupj ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja.

Pasal pülicj yupj. Sus pe tsjictjacj pasal pülicj 'üsü la nt'a.

Nin p'iyá judiopan pasal pülicj lyawuñ.

Mop'in nepénowa p'in Dios ca jis capj mp'a'sas.

²⁸ Qjuis Jepa Dios tjevele jupj ca jis capj ntülsü nosis casá patjá.

Mpes t'üç' way ca nin la mijis jupj tjevele jinwá. Pasal leñ way
ca nin la mijis.”

Isaías nin tepyaca.

²⁹ Isaías p'a wa tepyaca wa. Nin ca mpalas jupj tepyacá. Tepyaca:

“Pjü tecya'liñ Sodoma po'ó, Gomorra po'ó 'ots'ipj. Mpes yupj
sin popa p'iyá leñ quinam.

Newa pasal 'üsüs Dios. Mpes ma ca nin mpalas judiopan* jilal.

Yupj jis ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam wa,

Dios nin la mijis ca nin mpalas.

Dios más püné pjü jilal.

Jupj angelpan* si jütüta.”

Isaías nin tepyaca.

T'üç' way judiopan ma topon Jesucristo mpes pyatjaquecj.

³⁰ Napj ca mpac tsjan najas nun nusin 'yüsa mpes. Judiopan* tulucj ma yólatsja ncu 'üsüstsja yupj Dios lal. Quina yupj 'üsüs Dios lal, nin jis tepyala Dios lis tjiji. Yupj topon jupj tjevele jin, mpes nin la tjiji jupj. ³¹ Judiopan la tjajay Moisés* tjevele p'in. Yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tjajaytsja mpes. Newa ma polel lajaytsja pjü way Moisés tjevelá. ³² Napj ca nun jis wala mvelé 'onin ne nin tepyala, yupj ma 'üsüs jis tepyala Dios lal. Yupj ma topon yupj 'üsüs nsem Dios lal, Dios lal japon na. Yupj topon yupj 'üsüs nsem Dios lal nin la tjajay na Moisés tjevele jin. Mop'in ma nin jis tepyala yupj. Pe mpes tepejoñ jinwá jis tepyala. Ma ne'as tjil Dios nt'a. Jesucristo niná pwen jinwá.

³³ Dios Popel vele:

“Tjapja'aqué nun.

Napj la t'ya yom pjaní pajal 'üsüs.

Pe 'üsüs jinwá jupj, 'üçj jas la jünsüs wosis.

Sión* nt'a jas müjünsüs nawá, napj nts'uyupj patja nt'a.

Nepénowa pejoñ niná pe po'ó,

yupj ma japon mpes.

Pe niná si tülüna liji.

Nin tulucj yupj lal japon jis lal.

Dios lovin ma ca mveles yupj malala.”

10 ¹Natjampan, po najas judiopan* 'ücj ca mpatjam Dios lal. Po le mon Dios lal ca nin nsem. ²Napj selé yupj po quelel lajay Dios jos jin. Mop'in nin ma 'üsüs sin tji'yüsa tsjan jos Dios. ³Ma sin 'yüsa gente 'üsüs Dios lal se palá, Dios liji mpes p'in. Yupj yola 'üsüs nsem yupj Dios lal yupj p'iyá lajay mpes. Ma lajay Dios jos jin, mpes newa malala yupj Dios lal. ⁴Yupj jisas yupj 'üsüs nsem Dios lal. Nin jisas yupj lajay na Moisés* tepyacá. Mop'in ma nin se palá Moisés tepyaca jin lajay mpes; ma polel lajay pjü way yupj tepyaca jin. Quina yupj 'üsüs polel nsem Dios lal nin japon na Dios tjevelá Jesucristo po'ó.

⁵Moisés* tepyaca tsjan niná Dios jostsja gente la mijicj. Tepyaca gente 'üsüs se palá Dios lal nin lajay na yupj tjiyyü'tá. Tepyaca: “Niná lajay na, 'ücj ca mpatjam Dios lal”. ⁶Dios vele p'a mpes ca gente 'üsüs se palá yupj lal; yupj japon mpes ca nin nsem. Jupj vele: “Ma tjowelé nunwá Dios pü'ü nt'a nlawú Cristo ncunú nosis nt'a. Ma polel la müjí ne nin. ⁷Ma tjowelé nunwá nun nlawú tecya'liñ nt'a la mpalá Cristo.” ⁸Jupj vele: “Nun nasa nusin tji'yüsa napj tjevelé. Nun welé napj tjevelé. Nun nujola niná.” La p'a jilal nin velecj Dios tjevele jin. Jupj tjevele gente japon na Cristo lal, 'üsüs nsem yupj yupj lal. ⁹Dios jos nun welé Jesucristo Jepa Püné. Jupj jos nun poné yupj jas tjiyyünsa Jesucristo, nyucunú tepyala yupj niswá. Nin lojí na, ca mpatjaqué Dios lal. ¹⁰Nun poné na, Dios la nusiji 'üsüs nsem nun yupj lal. La p'a jilal welé na nin poné, ca mpatjaqué nun Dios lal. Nin mpes ca nin nsem. ¹¹Dios Popel nin vele: “Nepénowa yupj lal japon. Dios lovin ma ca mveles yupj malala”. ¹²Yupj nepénowa ca judiopan* nsem. Nepénowa ca judiopan tulucj nsem. Qjuis Jepa Jesucristo Jepa yupj pjü way yupj mpes. Nin p'iyá yupj yupj lal. Judiopan jilal pasal 'üsüs la siji, nin la mon na. Nin p'iyá liji judiopan tulucj jilal. ¹³Dios Popel vele: “Yupj la mon Dios lal yupj ca perdonar lis mijis qjuis Jepa Püné 'üsüs la tjiyi mpes, t'üç' way Dios ca perdonar lis mijis. Lovin ca mpatjam yupj lal. Pjü nin lajay, pjü ca mpatjam yupj lal”, Dios Popel nin vele. Nin liji judiopan jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj.

¹⁴'Ücj polel la mon, nin topon na Dios tjevele qjuis Jepa Jesucristo po'ó. 'Ücj polel japon, sin tji'yüsa na yupj tjevele mpes. 'Ücj polel sin 'yüsa, la p'a niná jis walap'a'a javelepj na. ¹⁵'Ücj yupj jis walap'a'a javelepj, la p'a sin

tajam na. Dios Popel vele: "Gente javelepj tsjan niná Dios pajal 'üsüis la tiji gente mpes. Yupj jiquil na nin la veles, jis tsjam 'üsüis yustapj jinwá cupj qjuis lal yupj tjiquil mpes." Dios Popel nin vele. ¹⁶ Pasal pülicj ma jisastsja yupj tjowelepj. Isaías nin tepyaca. Isaías profétatsja* yupj. Ninana yupj tjevele Dios lal: "Yupj ma topón cupj tjevelecj jipj mpes", nin tepyaca. ¹⁷ Mpes qjuisin 'üsa, mwalá way gente sin 'üsa Dios tjevelá qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Sin tji'yüsa na nin japon. Sin 'üsa Dios tjevelá, p'a jis wala javelepj na Jesucristo po'ó.

¹⁸ Ca nacj nepénowa javelepj judiopan* ma tjepliyacañ Dios tjevelá qjuis Jepa Jesucristo po'ó. T'iic! tjepliyacañ yupj. Dios Popel vele:

"Gente jun ta'lá patja, nin tjepliyacañ yupj tjowelepj.

Niná tjowelepj jun ta'lá."

Dios Popel nin vele.

¹⁹ Ca nacj nepénowa javelepj judiopan* ma sin tji'yüsa yupj tjepliyacañ mpes. Sin tji'yüsa yupj. Moisés* tjevele Dios tjevele jin. Dios tjevele:

"Nun ca majamaqué judiopan tulucj jilal,
napj ca la numejay.

Nun ca ts'i mi'iná yupj jilal,
napj ca la numejay.

Yupj ma ca jus nlayecj napj nin po'ó,
mop'in napj ca 'üsüis lis mejay,
ne ts'i mi'iná nun."

Dios nin tjevele. ²⁰ Isaías tjevele wa Dios tjevele jin. Ma lecj tjeleyá tjevele niná Dios mpes. Dios tjevele:

"Gente nepénowa ma la na paltsja;
mop'in la nyüjüsün napj lal.

Ma la tjomon napj ncuwis yupj nt'a;
mop'in napj lay ntepalá yupj jilal."

Dios nin tjevele. ²¹ Dios tjevele wa judiopan sin po'ó. Tjevele:

"Lovin jis walap'a'a la tjemyay napj,
jis la cuwis yupj.

Yupj 'üsüis nsem napj lal nin quelel la sejaytsja napj.

Newa yupj ma quelel lajaj napj najas jin.

Lovin ma pjiyacañ napj velé."

Dios nin tjevele judiopan sin po'ó.

Dios 'üsüis liji wa judiopan mpes.

11

¹ Mpes nepénowa javelepj ca nacj Dios ma jos yupj gente. (Jupj gente judiopan* yupj.) Yupj javelepj t'iic! tulucj. Napj selé yupj

jos napj. Judío napj. Abraham* ts'uyupj popa p'iýá püs naya pü'üs wa napj. Benjamín ts'uyupj popa p'iýá püs naya pü'üs napj. ²Dios jos yupj gente custjay. Püna lis t'ya nosis cjuwatsja na. Newa nin jos yupj custjay. Nun solejé Dios Popel vele Elías* po'ó. Elías tjevele Dios lal judiopan sin po'ó. Tjevele yupj lajaysja 'üsüs tulucj. ³Tjevele: "Judiopan tjü'ünan jipj profetapan*. Jipj lal tja'ayapj nt'a, pe palá ts'i, jis tecyawaja la tjajay. Quina napj p'in najas jipj. Quelel na 'ünan wa napj quinam", Elías nin tjevele Dios lal. ⁴Nun nujola pyala Dios wola tjevele Elías lal. Tjevele: "Siete mil po jisas napj custjay. Jis tjejyamá napj ne yupj jisas napj custjay. Lovin ma jis tic' jin tjiyyünsüñüñ yupj Baal nt'a, Baal Dios tulucj yupj", Dios nin tjevele Elías lal.

⁵Newa nin quinam. Dios lis t'ya wa judiopan* nepénowa. Lis t'ya yupj nin jostsja mpes. ⁶T'üç' way Dios lis t'ya yupj nin jos mpes p'in. Lis t'ya yupj 'üsüs lajay mpes tulucj. Nepénowa javelepj yupj lis t'ya yupj la tjajay mpes. Nin tulucj. Nin javelepj na, javelepj Dios yupj sin jos mpes tulucj lis t'ya yupj.

⁷Mpes qjuisin 'yüsa judiopan* po jisastsja yupj 'üsüs nsem Dios lal, pajal yólatsja yupj niná jisastsja mpes. Mop'in ma nin jis tepyala. Yupj sin popa nepénowa p'in Dios lis t'ya, ne 'üsüs jis tepyala yupj Dios lal. Yupj la tiji la p'a witjacj ma polel sin tji'yüsa t'üç' way. ⁸Dios Popel vele:

"Dios la tiji yupj lovin jinañ jinwá.

Mpes ma sin 'yüsa tsjan niná yupj januc,
ma polel sin 'yüsa yupj pjyacañ.

Newa nin custjay."

Dios Popel nin vele.

⁹David* tjevele wa yupj sin po'ó. Tjevele:

"Yupj la pülicj fiesta lajay Dios mpes.

Yola Dios 'üçj jos yupj mpes.

Yola mpes ca ma sin mü'lüsüs t'üç' way.

Najas yupj jis fiesta walan 'alamá jinwá nsem yupj jis lal.

Najas ca malala jis mpalas yupj, yupj lajay mpes. Nin ca jis mpalas yupj malala la tjajay mpes.

¹⁰Najas yupj ma ca polel sin mü'lüsüs t'üç' way.

Lovin ca la mijicj Moisés* tjiyyü'tá la p'in.

Costa way niná.

Mpes lovin pasal t'ü ntjamacj jinwá ca nsem."

Dios nin tjevele.

Dios la siji judío tulucj 'üsüs se palá wa jupj lal.

¹¹Nepénowa nin javelepj ca nacj, judiopan* ma jisastsja Jesucristo, mpes Dios lovin ma ca jos nsem judiopan pjü. Niná t'üç' tulucj. Judiopan ma jisastsja Jesucristo, mpes Dios la tjiji judiopan tulucj 'üçj mpatjam jupj lal. Jupj jostsja judiopan jyamanañ, mpes nin la tjiji jupj. ¹²Judiopan ma la tjajaytsja Dios jostsja jin. Mpes Dios pasal 'üsüs lis tjiji judiopan tulucj jilal. Judiopan ma 'üsüs jis tepyala Dios lal. Mpes wa Dios pasal 'üsüs lis tjiji judiopan tulucj jilal. P'a jawas Dios ca la mijis más 'üsüs mpalas judiopan tulucj jilal. Nin ca la mijis judiopan pjü way 'üsüs se palá na Dios lal.

¹³Quina quelel pyac judiopan* tulucj mpes la p'in. Apóstol* napj nun mpes. Dios nin tjejyama la veles nun jilal jupj mpes. Niná Dios jos napj lejay, po 'üsüs niná. Nin velé judiopan jilal. ¹⁴Judío napj. Najañ judiopan jyamanañ nin januc na Dios 'üsüs la nusiji. Mpes ca jisas nsem wa Jesucristo ca nacj, ne yupj 'üçj ca mpatjam wa Dios lal, Dios ca nin lis mijis. ¹⁵T'üç' way judiopan ma topon Dios jostsja jin. Mpes Dios ma jostsja yupj. Jupj jostsja judiopan tulucj. Yupj jupj jomicapan jis tepyala. P'a jawas ca jos nsem judiopan niswá. Yupj tecya'liñ jinwá quinam. P'a jawas janucun jinwá ca nsem, Dios ca lis mijis.

¹⁶Judiopan* pan püm jinwá yupj. Pan püm popé tsjicj way ja'ayapj Dios mpes, mpes pan püm jas tüpwes Dios juts'a'á. Nin p'iyá yo lal. Ts'üil Dios juts'a'á, mpes pjwel jas tüpwes Dios juts'a'á. ¹⁷Yo olivo* mpes ca mvelé. Judiopan jupj pjwel witjacj jinwá. Jupj pjwel witjacj pülicj nasa t'yüjü. Dios ma 'üsüs liji judiopan nenem jilal quinam. Yo olivo qjuisiyas mo'o toïca, jupj pjwel witjacj t'yüjü, teque'e, sey tyo'na olivo 'üsüs nt'a, tji'yü'sa. Mpes 'üsüs se palá niná pjwel witjacj, yupj olivo 'üsüs popa jis tepyala mpes quinam. Nun judío tulucj. Nun qjui pjwel jinwá. 'Üsüs nu pyala quinam. Dios tjevele jupj ca 'üsüs la mijis judiopan jilal, nin p'iyá ca la mijis nun jilal. ¹⁸Nin mpes najañ ma nujola nsem nun más 'üsüs judiopan jilal. Nun nin welé nun más 'üsüs yupj jilal ca nacj. Malala nin. Nujola tapalas, pjwel witjacj p'in jinwá nun. Judiopan ts'üil jinwá yupj. Pjwel witjacj si t'ünü ts'üil mpes. Ts'üil pjwel witjacj mpes t'yüna tulucj.

¹⁹Ca nacj nun mvelé ca: "Yo 'üsüs jupj pjwel witjacj Dios tji'yula. Judiopan* pülicj niní pjwel witjacj jinwá. Malálatsja yupj. P'a pjwel witjacj Dios teque'e, sey tyo'na la tjiji. Ni pjwel witjacj jinwá cupj. Cupj más 'üsüs yupj jilal", ca nacj nin mvelé ca nun. Malala nin welé.

²⁰T'ic' way Dios yo 'üsüs jumpj pjwel witjacj tji'yula. Judiopan püliucj niní pjwel witjacj jinwá. Yupj ma topón jumpj tjevele jin, mpes Dios ma 'üsüs la siji quinam. Pjwel witjacj la p'a sey tyo'na la tjiji. Ni pjwel witjacj jinwá nun. Dios 'üsüs la nusiji nun poné mpes la p'in, jumpj tjevele po'ó poné. Mop'in ma nujola nsem nun p'iyá noypan. i'In tjajama nun! ²¹T'ic' way yo 'üsüs pjwel witjacj t'yüjü Dios. Judiopan niní pjwel witjacj jinwá. Dios ma 'üsüs la siji quinam. Pjwel witjacj la p'a sey tyo'na la tjiji Dios. Ni pjwel witjacj 'üçj polel t'yüjü wa nin jos na. Ni pjwel witjacj jinwá nun. Dios lal ma poné na, ma ca 'üsüs la numijis.

²²Najas nusin 'yüsa Dios 'üsüs liji gente mpes. Mop'in nin, po jis capj tyüla nepenowá. Nepenowa ma quelel japon quinam Dios lal. Dios jis capj tyüla yupj. Ma nin liji nun jilal; 'üsüs la nusiji, jumpj tjevele jin poné mpes. Ca nacj p'a jawas ma ca mponé nsem Dios lal. Mpes ma 'üsüs la numijis niswá. Nun yo pjwel t'yüjü witjacj jinwá nsem. ²³Judiopan* pjwel witjacj t'yüjü jinwá. Dios polel sey tyo'na la siji, mpes 'üsüs jis mpalas niswá. Judiopan niswa japon na, Dios 'üsüs lis mijis niswá.

²⁴Yo olivo* qjuisiyas toïca, jumpj pjwel witjacj Dios t'yüjü. Sey tyo'na la tjiji olivo 'üsüs lal. Costa way ni pjwel witjacj 'üsüs nsem; mop'in Dios polel liji ca nin nsem. Nun ni pjwel witjacj jinwá. Olivo 'üsüs jumpj pjwel witjacj Dios t'yüjü. Dios polel sey tyo'na liji niswá, ne 'üsüs nsem yupj niswá. Ni pjwel witjacj olivo 'üsüs juts'a'a p'iyá, mpes costa tulucj. Judiopan* ni pjwel witjacj jinwá.

**T'ic' way p'a jawas judiopan 'üsüs nsem
Dios lal, nin la mijis jumpj.**

²⁵Natjampan, Dios la tjiji judiopan* t'ic' way ma polel sin 'yúsatsja. P'a jawas t'ic' ca sin mü'üsüs. Quina judiopan tulucj püliucj ca jisas nsem Dios. Yupj pjü topón na Dios lal, judiopan t'ic' way ca polel sin mü'üsüs niswá; Dios ca la mijis ca nin nsem. Yas nam pjü ma salejeptsja tsjan la mijis Dios judiopan jilal, judiopan tulucj jilal 'ots'ipj. Najaas nun jus nlayé jumpj nin la siji yupj jilal. Najaas jus nlayé, mpes ma mvelé ca nun más 'üsüs judiopan jilal. ²⁶Judiopan ca mpatjam Dios lal, jumpj ca lis mijis ca nin nsem. Dios Popel vele:

“Yom pjaní ncuwim joc' mpe, joc' Sión* ló. Judiopan 'üsüs
nsem Dios lal, nin lis mijis.
Ma ca quelel malala la mijicj niswá,

nin la mijis jupj.

²⁷ Jupj mpes, ma ca nola nsem
malala nyuca la tjajay.

Püna napj tjevelé nin ca la mejay.”

Dios Popel nin tjevele.

²⁸Judiopan* ma topón Dios tjevele jin Jesucristo po'ó. Mpes yupj ma 'üsüs Dios lal. Nin mpes 'üsüs nu tepyala. Newa nin, Dios quelel la siji judiopan; püna lis t'ya yupj. Püna tjevele judiopan mwalá jilal nin la mijis judiopan mpes. ²⁹Dios lis t'ya judiopan, jis tje'yaya wa yupj jilal. Lovin ma ca mveles malala nin lis t'ya. ³⁰Yas nam nun ma la tjújí Dios jostsja jin. Mop'in nin, Dios nucopj tje'ya'sa; jupj la nutjiji nun 'üsüs quinam jupj lal. Judiopan ma la tjajay jupj jostsja jin, mpes Dios 'üsüs la nutjiji. ³¹Quina judiopan ma lajaj Dios jos jin. Mop'in Dios ca jis capj mp'a'sas wa yupj, jupj nucopj tje'ya'sa mpes. ³²T'iic' way pjü judiopan, pjü judiopan tulucj 'ots'ipj, ma la tjajay Dios jos jin. Pjü way 'üsüs tulucj Dios lal. Dios sin 'yüsa liji pjü way yupj ma lajaj jupj jos jin. Jupj quelel jis capj p'ya'sa pjü way, mpes nin liji jupj. Nin jisas na nin liji. Dios la siji yupj 'üsüs se palá jupj lal.

Más 'ücj 'üsüs velecj Dios po'ó.

³³ Dios pajal 'üsüs way liji gente jis lal.

Jupj lovin selé 'onin 'üsüs way liji yupj jis lal.

Pjü selé jupj. La p'a ma sin 'yüsa tsjan mpes nin liji lijá.

Dios vele nin la mijis, pjü ma sin 'yüsa tsjan mpes nin la mijis.

³⁴ Dios Popel vele: “Pjü way ma sin 'yüsa tsjan jola qjuis Jepa Dios.

Pjü ma salejepj Dios selé jin.

Ma polel javelepj tsjan más 'ücj la mijis jupj.

³⁵ Pjü gente ma polel ja'ayapj Dios lal.

Pjü jupj juts'a'lá.

Dios ma level liji pjü jilal.” Dios Popel nin vele.

³⁶ Dios pjü la tjiji.

Jupj liji wa pjü 'ücj patja.

Pjü way jupj mpes la tjiji.

Pjü ca jus nlayejc püné way jupj.

Najas pjü way 'üsüs javelepj Dios po'ó lovin.

Najas ca nin nsem.

Pablo pyaca tsjan jos Dios ca cupj la mijicj.

12 ¹Qjuisin 'yüsa Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes. Dios nucopj tje'ya'sa; nun 'üsüs jupj lal quinam la nutjiji jupj. Mpes po

najas nun 'oyá nun p'iyá Dios lal. Yom animal 'yaya na Dios lal, pjü 'yaya, Dios juts'a'á nsem. Nin p'iyá, najas nun 'oyá nun p'iyá Dios lal. Pjü lojí, Dios mpes la müjí. Jupj jos jin la müjí p'in. Nin lojí na, t'üç' way nujola püné way jupj. T'üç' way quelel lojí jupj. ²Ma la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. Lovin nujola t'as Dios jos jin, mpes ma ca quelel la müjí yupj jisas jinwá. Mples ca polel sin mü'üsüs Dios jos jin. Jupj jos pasal 'üsüs way. Lojí na jupj jos jin, 'üçj jos jupj. Más 'üçj lojí jupj jos jin.

³Dios pasal 'üsüs way la tjiji napj mpes. Nin tjejyama la veles nun jilal. Mples nun jilal velé jupj jos ma nujola nsem nun p'iyá noypan. Dios qjuis tje'yaya cupj qjuilal ne 'üçj polel lijicj jupj jos jin. Niná mpes p'in po nujola t'as. Dios jos nin nujola. ⁴Pjü way cupj jüp'üy pjaní jinwá. Mop'in mos jana, tsjom jana wa, pülicj jana jüp'üy po'ó. Mos ma liji tsjom jinwá. Tsjom ma liji mos jinwá. Jun ma liji pjots' jinwá. Ma nin p'iyá lajay yupj. ⁵Nin p'iyá, cupj pülicj. Mop'in 'a mulú tsji' lijicj Jesucristo mpes. Cupj pjü way Jesucristo juts'a'á, mpes cjay pjaní jinwá cupj. Mop'in p'a casá lijicj. ⁶Cupj polel tsji' lijicj Dios mpes, jupj Cjües qjuis tje'yaya mpes. Ma nin p'iyá polel lijicj pjü; Dios qjuis tje'yaya pjü p'a casá 'üçj lajay, jupj quelel la qjuisiji mpes. Jupj qjuis tje'yaya 'üçj lijicj, más 'üçj nin lijicj. Nepénowa 'üçj polel javelepj Dios mpes, jupj jis tje'yaya mpes. Más 'üçj yupj niná javelepj. Nepénowa japon Dios jos pülicj javelepj. La p'a japon Dios jos tsjicj way p'in javelepj. Más 'üçj yupj javelepj yupj yola jin. ⁷Dios jis tje'yaya nepénowa 'üçj polel jis capj jap'acj la p'a. Mples más 'üçj jis capj jap'acj la p'a. Dios jis tje'yaya nepénowa 'üçj polel sin 'yüsa lajay. Mples más 'üçj sin 'yüsa lajay. ⁸Dios jis tje'yaya nepénowa 'üçj javelepj la p'a jilal más 'üçj ca yupj la mijicj Dios jos jin. Mples más 'üçj lovin nin javelepj. Dios jis tje'yaya nepénowa 'üçj polel ja'ayapj la p'a jilal nin jisas na. Mples 'üsüs way pülicj ja'ayapj. Dios jis tje'yaya nepénowa 'üçj jajütütj Dios ts'uyupj. Mples más 'üçj 'üsüs jajamapj Dios ts'uyupj. Nepénowa 'aplilila se palá, malala se palá na la p'a. Dios jis tje'yaya mpes, yupj 'üsüs polel jis capj jap'acj. Más 'üçj wi'iñ jis capj jap'acj na.

⁹Más 'üçj nun pjü quelel la sojí la p'a. Mples ca 'üsüs la müjí la p'a jilal. Po ma ca nujola nsem malala mpes. Lovin ca nujisas nsem tsjan 'üsüs way. ¹⁰Dios ts'uyupj nun jis pülicpan jinwá, mpes lovin pajal quelel lis müjí yupj. Pasal 'üsüs way mvelé la p'a po'ó. Ma 'üsüs mvelé nun p'iyá po'ó. ¹¹Ma nu mpjasas nun. Yümüçj tsji' la tjüjí qjuis Jepa

Jesucristo mpes. Lovin nin la müjí yupj jos jin. ¹²Solejé 'üsüs ca numpalas, Dios ca nin la mijis nun mpes. Mpes lovin 'üçj nujisas t'as mpatjaqué nun. Pajal malala nu pyala na, newa 'üsüs la müjí Dios jos jin. Lovin tjowelé Dios lal. ¹³Dios ts'uyupj jisas na, jis ma'ayá. Dios ts'uyupj campa jiquil na, jis ma'ayá jis la las yupj, jis ma'ayá wa jinañ nun jis wa nt'a.

¹⁴Gente malala nyuca la nusejay na, la tjomoná Dios lal yupj ca 'üsüs la mijis yupj jilal. Ma tjowelé malala la mijis yupj jilal. ¹⁵La p'a 'üçj jisas na, 'üçj nujisas wa t'as nun yupj 'üçj jisas mpes. La p'a 'aplijila na, 'aplijila wa t'as nun yupj 'aplijila mpes. ¹⁶Najas nun pjü way nin p'iýá nujola nsem. Po ma la mve'lé nunwá. Ma nujola nsem nun más 'üsüs la p'a jilal. Tjowelé nun cjuwá jilal, jis capj tocoñica nun. Ma nujola nsem pasal solejé nun.

¹⁷Gente malala la nusejay na, ma malala la müjí yupj jilal. Gente januc nun lojí. Mpes 'in tjajama 'üsüs la müjí lovin. ¹⁸Ma la mve'lé nun la p'a jilal. Ma la mpa'ná pjü jilal. T'üç' way la p'a ca quelel la velel nun jilal. Ca quelel la palan wa nun jilal. Po ma mwalá way la tjowe'lé nun. Ma ca quelel la mpa'ná nun.

¹⁹Natjampan, gente ca malala nyuca la numijis. Dios ca jis capj ntüllüs malala lajaj mpes. Dios jos nun ma malala lojí yupj jilal. Dios Popel vele: "Malala la tjajay, mpes malala ca jis mpalas; nin ca la mejay napj. Napj p'iýá ca nin la mejay, qjuis Jepa Dios nin vele." ²⁰Dios Popel vele tsjan jos yupj ca cupj la mijicj yupj mpes. Vele:

"Nepénowa ma jisas jipj. Newa 'üsüs la mijin.

Vecj cyaliiñ na, jis tje'yaya jis la las.

'Üsú sive na, jis tje'yaya myü'üñ yupj.

Nin lejaj na, ca jis maycas yupj malala la tjajay mpes."

Dios Popel nin vele. ²¹Gente malala lajaj nun jilal. Ca nacj nun malala quelel lojí yupj jilal. iPo ma la tjüjí nun! Gente malala lajaj na nun jilal, lovin 'üsüs la müjí yupj mpes.

La tjüjí jepapan jajütütj mpes.

13 ¹Más 'üçj pjü nin lajaj jepapan jajütütj jin. 'Üçj jis la jütütj Dios se 'aya jajütütj mpes. Nin p'iýá pjü jepapan jis lal. Quina jepa pülüçj jajütütj. Dios la tjiji mpes p'in 'üçj nin lajaj yupj. ²Nepénowa ma lajaj yupj jis jepapan tjüjütütj. Mpes yupj ma wa jisas Dios la tjijá. T'üç' way niná; pjü jepapan 'üçj jajütütj Dios se 'aya jajütütj mpes la p'in. Yupj se jütütj ma lajaj yupj jajütütj jinwá, jepapan ca jis capj ntüllüçj.

³Gente 'üsüs lajay na, ma lacj jeyapj jepapan jilal. Gente ma lajay na jepapan tjüütütj jin, 'ücj lacj jeyapj jepapan jilal; jepa 'ücj jis capj ntüüs. Nun ma quelel locj jeyá jepapan jilal, mpes 'üsüs la müjí. 'üsüs lojí na, yupj ca mveleçj 'üsüs nun. ⁴Niná jepapan Dios jomozopan. 'üsüs nu pyala yupj lajay mpes. Malala lojí na, más 'ücj locj jeyá nun yupj jilal. Noypan yupj, 'ücj ca nucopj ntülcj. Yupj Dios jomozopan. Dios jos yupj jis capj jatü'l malala lajay. Mpes gente malala lajay na, jepapan ca jis capj ntülcj. Dios p'iyá la tjihi yupj 'ücj jis capj la tül malala lajay. ⁵Mpes más 'ücj nin lojí yupj tjüütütj jinwá. Nun ma jisas yupj ca nucopj ntülcj. Nun solejé wa niná más 'ücj nin lojí.

⁶T'ic' way yupj jepapan, Dios la tjihi mpes. 'üsüs lajay 'üsüs lajay jilal. Jis capj jatü'l malala lajay jilal. Mpes impuesto la mon na, más 'ücj jaylacj lojí. ⁷Yupj la mon la müjí. Impuesto pjü jaylacj la tjüjí yupj javelepj na. Yupj noypan jin nujola t'as; 'üsüs tjowelé yupj sin po'ó.

Quelel lis müjí la p'a wa.

⁸Level lojí na, lovin jaylacj la müjí. Nepénowa javelepj 'ona ca jaylacj la mijicj; newa ma nin lajay, lovin level lajay. Malala nin. Nun ma ca nin la müjí. Lovin quelel lis müjí ne'aj patjá. Nun p'iyá quelel lojí jinwá, ca quelel lis müjí yupj. Quelel la sojí na, t'ic' lojí pjü way Moisés* tjijyü'tá. 'Ücj nin. ⁹Dios Popel vele: "Najas niyom ma jamanun sejats'om tulucj. Najas nequem ma jil jis vayum tulucj jilal. Ma mü'ü'ná la p'a. Ma ca mpequem. Ma jyas nsem la p'a jatatj", Dios Popel nin vele. Vele wa: "Quelel lis mijin ne'aj patjá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj." La p'a quelel lojí na, pjü way lojí Moisés tjijyü'tá. ¹⁰La p'a quelel la sojí na, lovin ma malala lojí yupj jilal. Mpes ca jus nlayé la p'a quelel la sojí na, 'üsüs lojí pjü way Moisés tjevelá.

¹¹Nun solejé leñ way nosis ncawajas ca. Mpes más 'ücj nun lojí quinam pjü way napj tepyac jin. Ma la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. Nun tapatjaqué, tjijinaquetsja jinwá. Nujola tapalas ca nin la müjí napj tepyac jin. T'ic' way tepyonecj Jesucristo po'ó. Mpes ca nlaca qjuis la püt'üs Dios lal. Ts'ac' pü'lülcj tepyala quinam, mpes más leñ way ca nlaca Dios nt'a quinam. ¹²Gente pasal malala lajay. Püste nt'a patja jinwá yupj. Más 'üsüs ca mpalas p'a jawas. Leñ way ca majawaques, Jesucristo jac' mpes. Mpes más 'ücj ma newa malala lijicj, püste nt'a patja lajay jinwá. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá; yupj lajay Dios jos jin. Cupj Dios ts'uyupj, mpes más 'ücj jupj jos jin lijicj cupj. ¹³Cupj

jaw nt'a pyatjaquec jinwá, mpes más 'ücj pjü lijicj Dios jos jin. Po ma fiesta 'ata'a nun, nu lo müs mpes. Po ma fiesta 'ata'a, nun se maná mpes. Dios ma jisas jamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem jil jis voyum tulucj jilal. Nin p'in quelel lajay. Ma la müjí yupj jinwá. Ma la tjowe'lé la p'a jilal. Po ma la tjajamanaqué nun.

¹⁴Quina nun Jesucristo juts'a'lá, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Mpes nun polel lojí Dios jos jin. Yas nam nun ma jisastsja Jesucristo. Nun p'iyá jisastsja jin, nin p'in la tjüjí. Pasal malala la tjüjí. Ma la müjí niná quinam.

Ma tjowelé malala lajay nun sejatjampán Jesucristo mpes.

14 ¹Dios ts'uyupj nepénowa ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Jesucristo po'ó. Yupj quelel jil nun 'a nusí mulú nt'a. Mvelé 'ücj jiquil. Ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Jesucristo po'ó, mop'in ma la mve'lé yupj jilal nin japon mpes. ²Japon pis ma polel jalá. Nun lojá pjü, nun poné pjü 'ücj la las. ³Pis ma jalá yupj. Mop'in ma mvelé yupj malala, pis ma jalá mpes. Nin p'iyá, najas yupj ma mvelecj nun malala, nun pjü lojá mpes. Nun 'üsüs Dios lal, yupj nin la nutjiji. ⁴Dios jomozopan yupj. Dios yupj jis Jepa. Nun yupj jis jepapan tulucj. Más 'ücj nun ma welé ncu malala yupj. Dios ca mveles ncu malala yupj. T'üç' way ca Dios jos jin la mijicj yupj; qjuis Jepa Dios 'ücj polel jis capj p'ya'sa, ne nin.

⁵Judiopan* fiesta pülicj jatatj, 'a si mulú Dios mpes. Nun nepénowa judiopan; nin nujola 'ücj wa 'a nusí mulú Dios mpes, nin jawas witjacj p'iyá. Nepénowa nun popa nujola 'ücj ts'ac' la talata 'a nu mulus Dios mpes. Manas 'ücj. Najas mponé tsjan mpes nujola niná. Nepénowa ma yola nun nujola jinwá. Ma tjowelé yupj malala. ⁶Nepénowa javelepj más 'ücj 'a si mulú nin jawas judiopan 'a si mulú na. Yupj yola qjuis Jepa Jesucristo jos yupj ca nin la mijicj. Mpes nin jawas 'a si mulú yupj mpes. 'Üsüs nin. La p'a wa javelepj ts'ac' la talata na 'ücj 'a si mulú. Yupj yola 'üsüs niná qjuis Jepa Jesucristo lal. Mpes yupj 'a si mulú na, nin lajay wa qjuis Jepa Jesucristo mpes. 'Üsüs wa niná. Nepénowa javelepj pjü 'ücj la las. Wi'iñ Dios lal jalá mpes. Yupj yola yupj jalá qjuis Jepa Jesucristo jos jin. 'Üsüs nin. La p'a wa javelepj ma polel jis la las pjü. Wi'iñ wa Dios lal yupj jalá mpes. Yupj yola yupj jalá qjuis Jepa Jesucristo jos jin. 'Üsüs wa niná. ⁷Pjü way cupj lijicj, cupj mpes p'in nin lijicj tulucj. Nca'lequec ca cupj Dios tjevele nam. ⁸Cupj nyucunucj na, cupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'lá cupj. Tecya'lequec na, newa yupj juts'a'lá nsem cupj. Nyucunucj, nin p'iyá, tecya'lequec na,

nin p'iyá; mop'in jupj juts'a'á nsem cupj. ⁹Cupj pjü Jesucristo juts'a'á. Nin mpes jupj tepe'e, nin mpes jas tjijyünsa, tüpü'lü niswá. Nin mpes Jepa Püné jupj tecya'liiñ jilal, patja jilal 'ots'ipj.

¹⁰Mpes malala nin nun malala welé Dios ts'uyupj po'ó yupj lajay mpes. Malala nun ma nujisas Dios ts'uyupj yupj p'a casá lajay mpes. Ma tjowelé ncu malala la tjajay la p'a. Dios nin mveles ca. P'a jawas pjü Dios wolap'a'a nlüjüün ca. Jupj ca mveles ncu malala la tjajay. Nun ca wolap'a'a nlüjüqué wa. Nin ca mveles wa nun jilal. ¹¹Dios Popel vele:

“T'üç' way napj pü'üs, nin vele qjuis Jepa Dios.

Nin mpes pjü jis tic' ca jin müjünsünüñ,
ca palá mpi'tjiñ yupj napj nawalap'a'á,
nin vele Dios.

Pjü way ca mvelecj Dios püné”,
Dios Popel nin vele. ¹²Mpes cupj pjü ca nlüjüquecj Dios wolap'a'á,
wola la veles cupj la tjijicj mpes.

Más 'üçj la p'a ma malala liji nun lojí mpes.

¹³Mpes ma malala tjowelé niswá la p'a mpes. Ma nin tjowelé yupj la tjajay mpes. Nujola t'as nun p'iyá ca 'üsüs la müjí. Nepénowa malala lajay, la p'a nin lajay mpes. 'In tjajama nun lojí mpes. Najas gente ma malala lajay, nun lojí mpes. ¹⁴Jesús cupj qjuis Jepa Püné, jupj mpes pülicj nin tji'yüsa. Mpes napj selé pjü 'üçj la las. Ve p'in jupj, pis p'in jupj; malala tulucj jupj. Mop'in nepénowa nin yola malala Dios lal pis jalá yupj. Mpes pis jalá na, malala lajay; yupj yola yupj malala lajaytsja, newa nin la tjajay.

¹⁵Pis lojá nun ca nacj. Dios popa p'a wa nujus nyuca ca nacj. Jola Dios ma jos pis lojá. Mop'in lyaja wa jupj nun lojá mpes. Tjelyaja na pasal jola jupj. Pasal jola jupj malala la tjiji, nun la tjüjí jinwá la tjiji mpes. Mpes nun ma 'üsüs lojí jupj lal, pis lojá na; ma quelel lojí jupj. Dios popa niná ma ca jos nsem Jesucristo ca nacj, nun tjalajá mpes. Mpes más 'üçj lovin ma nlajá pisis jupj nujus nyuca na. Nujola t'as Jesucristo tepe'e jupj mpes 'ots'ipj. ¹⁶Ca nacj la p'a javelepj nun lojí malala. Nun nujola 'üsüs nin lojí. Mop'in ma nin la müjí niswá. Mpes yupj ma ca mvelecj malala lojí.

¹⁷Ma nujola t'as pwisis ma polel lojá mpes. Ma nujola t'as nun ma polel müsiqué mpes. Dios más 'üsüs liji nun mpes. Dios nu jyü'ta mpes 'üsüs lojí jupj jos jin. Jupj nu jyü'ta mpes nin p'iyá nujola, ne ma lo velelé nunwá. Mpes wa 'üçj nujisas. Niná pjü way lojí Dios Cjües nucopj p'ya'sa mpes.

¹⁸Dios ts'uyupj niná lajay na, t'üç' way tsji' lajay Jesucristo mpes. Dios pasal 'üçj jos yupj jilal. Gente la p'a 'üsüs ca mvelecj yupj po'ó.

¹⁹Mpes gente javelepj na cupj malala lijicj, más 'ücj niná lovin ma lijicj niswá. Mpes ma ca la mve'lecj yupj. Nin p'iyá ca yola nsem. Yupj ca más 'üsüs cus ncoïcocj Jesucristo.

²⁰Dios popa nujus nyuca lojá ca nacj, mpes nin p'iyá lyaja yupj. Jupj jola Dios ma jos niná lyaja, mpes t'üç' way malala la tjiji niná tjelyaja na. Malala pajal nin tepyala nun tjalajá mpes. Dios liji yupj popa 'üsüs nsem; nun la tjüjí mpes malala la tjiji yupj. T'üç' way pjü 'üçj la las. Nin p'in la p'a malala nyuca jola na nun lojá mpes, malala niná lojá. ²¹Ca nacj pis lojá, vino müsiqué. Dios popa pjaní ca nlajas wa ca nacj, nun tjalajá mpes. Vino ca mü'üm ca nacj, nun tjümüsiqué mpes. Mop'in yupj ca jola nsem malala la tjiji ca nacj. Mpes más 'üçj pis ma lojá, vino ma müsiqué. Ca nacj Dios popa pjaní ca nin la mijis, nun la tjüjí jin p'iyá. Jupj ca malala nyuca jola nsem nin la tjiji mpes. Mpes más 'üçj ma lojí niná.

²²Nun welé nu lo las mpes, niná mvelé Dios lal la p'in. Ma ca mvelé niná p'a jilal. Ca nacj pjaní jola 'üçj pjü la las. Mpes nin lyaja. Ma jola malala la tjiji. 'Ücj jos yupj. ²³P'a jola pis malala la las. Mpes pis tjelyaja na, malala la tjiji. Jupj pyona malala Dios lal pis lyaja yupj, mpes malala la tjiji tjelyaja na. Nun nujola Dios jos ma nin lojí, ma nin la müjí quinam. Nun poné Dios jos ma nin lojí, mpes nin lojí na, malala lojí.

Nin la müjí la p'a jisas jin. Ma la tjüjí nujisas la p'in.

15 ¹Pülcj cupj nin pyonecj 'üsüs way pajal pülcj lijicj. Ma qjuiyola cupj lyajacj mpes. Ma qjuiyola wa la p'a casá. Dios ts'uyupj nepénowa ma yola cupj jinwá. Yupj ma lajaj niná, más 'üçj cupj ma wa ca nin la mijicj qjuiyus januc na. Cupj quelel lijicj, más 'üçj ma nin lijicj. ²Más 'üçj la p'a ca 'üçj jisas nsem cupj qjUIL. Mpes yupj pjü más ca jisas nsem Jesucristo. Mpes 'üsüs ca jis mpalas. ³T'üç' way Jesucristo ma la tjiji yupj p'iyá jostsja jin. Dios Popel vele yupj tjevelá. Vele: "Gente malala tjowelepj jipj lal. Mpes malala wa tjowelepj napj lal", Dios Popel nin vele. Mpes qjuisin 'yüsa gente malala tjowelepj Jesucristo lal, yupj Dios jos jin la tjiji mpes. ⁴Püna profetapan* tapac Dios mpes, cupj qjuisin 'yüsa la qjuis tjajay mpes tapac yupj. Yupj tapac, Dios Popel yupj. Niná tapac mpes jus nlayecj Dios pajal 'üsüs liji cupj mpes. Nin mpes ma pajal lecj jeyacj. Malala pyala na, newa lijicj Dios jos jin. Dios mpes tapac mpes, cupj selecj 'üsüs ca qjuis mpalas.

⁵Dios qjuis capj p'ya'sa newa 'üsüs lijic malala qjuesé palá na. Dios qjuis capj p'ya'sa mpes jus nlayecj jupj 'üsüs liji cupj mpes. Ma pajal lecj jeyacj. Najas jupj ca nucopj mp'a'sas nun pjü way lovin nin p'iyá ca nujola nsem nunwá. Niná Jesucristo qjuisin tji'yüsa la tjihi jupj jos nin lijicj. ⁶Nin p'iyá nujola na, nun pjü 'a mulú 'üsüs ca mvelé Dios po'ó. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Judiopan tulucj sin 'yüsa wa Dios tjevelá.

⁷Jesucristo tjüwü'i cupj qjuijal. Nin p'iyá, najas nun mwi'iqué ca Dios ts'uyupj pjü way jilal, jiquil na nun 'a nusí mulú nt'a. Mpes gente ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. ⁸Cristo tjac' nosis nt'a, judiopan* jis capj lo p'acj. Dios jostsja yupj ca jus nlayecj jupj nin liji jupj tjevele jin. Püna jupj tjevele judiopan mwalá jilal nin la mijis ca. ⁹Cristo tjac' 'üsüs la mijis wa judiopan tulucj jilal. Dios jostsja yupj 'üsüs mvelecj jupj po'ó. Dios Popel vele:

“Napj ca mvelé judiopan tulucj jilal
pasal püné way jipj.

Nejets'es ca jipj mpes.”

Dios Popel nin vele. ¹⁰Vele wa:

“Judiopan tulucj, lowa nun

Dios gente 'a si mulú nt'a, judiopan yupj.

‘Ücj nujisas t'as pjü way nun yupj jis lal.”

¹¹Dios Popel vele wa:

“Najas judiopan tulucj pjü way 'üsüs mvelecj qjuis Jepa Dios po'ó.

Najas yupj pjü nejets'eñ jupj 'üsüs.”

¹²Isaías tepyaca:

“Isaí ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja,
pülicj tepyala.

Yupj ts'uyupj popa p'iyá püs naya mpatjam, pülicj nsem yupj.

Yupj sin popa pjaní ca müjü'tüs judiopan tulucj,

nin ca mpalas Dios ca la mijis.

Jupj mpes yupj ca jus nlayecj
pajal 'üsüs ca jis mpalas”,

Isaías nin tepyaca.

¹³T'üç' way 'üsüs ca jis mpalas Dios ts'uyupj. Dios jis capj p'ya'sa ca jus nlayecj niná. Najas Dios ca nucopj mp'a'sas ne nun pasal 'üçj nujisas nsem. Najas jupj ca nucopj mp'a'sas, mpes nin p'iyá nujola

nsem. Najas ma la mve'lé ca nunwá. Najas ca nin nsem nun jilal jupj tjevele topóné mpes. Nun pasal ca jus nlayé 'üsüs nu mpalas. 'Ücj ca jus nlayé niná, Dios Cjües püné mpes.

¹⁴Natjampan, napj selé nun pasal 'üsüs way lojí. Napj selé pasal 'üsüs nusin tji'yüsa Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Napj selé 'ücj sin 'yüsa lojí nunwá. ¹⁵Najas nujola mpalas napj tepyac mpes, nin mpes pyac quinam nun mpes. Más 'ücj niná nujola nsem niswá, mpes ma lecj tneyá tepyac niná nun mpes. Dios jos napj nin velé la p'a jilal jupj mpes. Pasal 'üsüs way la tjiji jupj napj lal. ¹⁶Jupj nin tjejyama tsji' lejay Jesucristo mpes judiopan* tulucj nt'a. Jupj jos 'üsüs se palá wa judiopan tulucj jilal. Napj jis wala velé pasal 'üsüs nin tepyala Dios mpes. Napj sacerdote* jinwá lejay yupj mpes. Napj lejay mpes, Dios 'ücj jos pyala judiopan tulucj jilal. Yupj Dios juts'a'lá se palá, jupj Cjües nin liji.

¹⁷Napj se coïn Jesucristo, mpes pasal 'ücj najas lejay niná Dios mpes. ¹⁸Jesucristo ncapj tjep'ya'sa 'ücj lejay Dios jos jin judiopan* tulucj nt'a. Mpes judiopan tulucj po jisas quinam Dios tjevelá. Napj niná ca mvelé p'in, la p'a casá ma ca mvelé. Judiopan tulucj jisas Dios tjevelá napj tjevelé mpes, napj la tjejay mpes 'ots'ipj. ¹⁹Napj pajal 'üsüs la tjejay yupj nt'a, yom p'in ma polel liji jinwá. 'üsüs polel lejaytsja Dios Cjües la tjiji; pasal püné way jupj. Yupj pasal yólatsja tjunuc mpes. Mpes quina po jisas Dios tjevelá. Napj tsum Jerusalén mpe Ilírico nt'a, ne'aj jun ta'á judiopan tulucj jis walap'a'a tjevelé pasal 'üsüs tepyala Cristo mpes. ²⁰Yupj jis walap'a'a lovin quelel veletsja pasal 'üsüs tepyala Cristo mpes. La p'a wa tjowelepj wa Jesucristo po'ó. Ma quelel jum yupj tjowelepj nt'a. P'a nt'a quelel jum. Jesucristo po'o ma sin tji'yüsa nt'a, yupj jilal quelel velé napj. ²¹Dios Popel vele:

“Gente püliucj lovin ma tjepjyacañ jupj po'ó.

Yupj ca mpjacaañ.

Lovin ma tjepjyacañ ca sin mü'üsüs jupj po'ó.”

Dios Popel nin vele.

Pablo quelel jámatsja Roma nt'a, püliucj patja nt'a.

²²Napj pasal la püliucj tjeveletsja püliucj jilal Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Mpes ma polel tsum nun nt'a. ²³Quina tecyawaja la veles qui'á. Año püliucj mpes po quelel nujus nyuctsja napj. ²⁴Mpes España nt'a jum na, nun nt'a quelel jum nujus la nuc. Mpü'üs ca nun jilal mes nepénowa. Locopyaya ca mis España nt'a. Napj najas no 'oyá, mpes 'ücj polel mis España nt'a.

25 Mop'in ma polel jum nun nt'a custjay. Quina napj ca mis Jerusalén nt'a, Dios ts'uyupj jilal la 'ayas ne'aj. 26 Jerusalén po'ó Dios ts'uyupj nepénowa jis t'emel cjuwá yupj. Dios ts'uyupj Macedonia po'ó t'emel tja'ayapj yupj mpes. Acaya po'o patja nin p'iyá la tjajay. Po quelel ja'ayaptsja. Mpes yupj tja'ayapj, napj jet' Jerusalén po'ó la 'ayas. 27 T'üç' way po quelel ja'ayaptsja yupj mpes. Dios mwalá way tjevele judiopan* jilal Jerusalén po'ó. P'a jawas judiopan tulucj sin tji'yüsa wa Dios tjevelá, mpes 'üsüs jis tepyala wa. Mpes 'üçj judiopan tulucj 'üsüs lajaj judiopan jilal. Mpes yupj quelel se 'ayaptsja judiopan mpes Jerusalén po'ó. 28 Quina jum Jerusalén nt'a, niná jis ma'ayá. Niná tje'yá na, mis España nt'a. Mis wa ca nun nt'a. 29 'A mulú jyatjaquecj na, napj selé Jesucristo ca pajal 'üsüs la mijis cupj mpes.

30 Natjampan, nun pjü witjacj po jisas wa qjuis Jepa Jesucristo, napj jinwá. Nun quelel lojí nunwá, Dios Cjües nin liji. Mpes po najas la pülcij welé Dios lal napj mpes. Nin lojí na, pajal ncapj p'o'sá. 31 Judiopan* pülcij ne'aj patja Judea po'ó, ma japon Dios tjevelá. Najas yupj ma malala la najay. Mpes najas nun nin welé Dios lal napj mpes. Najas Dios ts'uyupj Jerusalén po'o patja nt'anquecj napj jis ma'ayá. 32 Mpes nun nt'a tsum na, ca 'üçj najas nsem. 'A mulú pajal 'üçj qjuisas mpalas Dios mpes. Tsjay 'üçj najas nsem. Dios jos, t'üç' way 'üçj mis nun nt'a. Ma jos, ma jum. Pasal quelel jum.

33 Ma nujola nsem pjü mpes, Dios nin liji. Najas Dios lovin nu jyama nun. Amén.

Pablo süs wa liji pülcij jilal Roma po'ó.

16 ¹ Febe Dios popa wa jupj. Jupj pasal jis capj p'ya'sa Dios ts'uyupj Cencrea po'ó. Pasal tsji' liji Dios mpes ne'aj. Pasal 'üsüs way jupj. ² Mpes nun nt'a jama na, najas mvelé 'üçj pü'lü ne'aj. Jupj se coñca wa qjuis Jepa Jesucristo. Dios popa campa jac' na, más 'üçj Dios ts'uyupj wi'iñ jupj jac' na. Mpes po tjüwüi'iqué Febe jama na nun nt'a. Tja'ayá jupj jos; jupj pasal jis capj tjep'ya'sa la p'a pülcij. Ncapj tjep'ya'sa wa jupj.

³ Süs wa la müjí Priscila lal, Aquila lal nin wa. Pasal tsji' la tjajay napj lal Jesucristo mpes. Newa tsji' lajaj Jesucristo mpes. ⁴ La p'a quelel na 'ünantsja na, ncapj tjap'acj yupj. Ma yólatsja malala jis mpalas ca nacj. Napj wüi's yupj mpes. Jun ta'a judiopan* tulucj pülcij Dios ts'uyupj wa yupj quinam. 'A si mulú yupj. Yupj wi'iñ wa Priscila lal, Aquila lal wa, yupj la tjajay mpes.

⁵Süs wa la müjí Dios ts'uyupj yupj jis wa nt'a 'a si mulú witjacj.

Süs wa la müjí Epeneto lal. Napj pasal quelel lejay yupj. Quina pülüçj jisas Cristo Asia po'ó. Ne'aj Epeneto mwalá way jostsja yupj.

⁶Süs wa la müjí María lal. Pasal yüümüçj tsji! la tjijitsja Dios mpes nun nt'a.

⁷Süs wa la müjí Andrónico lal, Junías lal wa. Yupj judiopan napj jinwá. Cawilta mo'o tyatja napj lal. Apostolpan* salejepj yupj pasal 'üsüs way. Napj se coñ Cristo, mop'in yupj mwalá way sa coñtsja yupj napj lal.

⁸Süs wa la müjí Amplias lal. Quelel lejay yupj. Jupj se coñca wa qjuis Jepa Jesucristo.

⁹Süs wa la müjí Urbano lal. Tsji! liji wa Cristo mpes. Süs wa la müjí Estaquis lal. Quelel lejay yupj.

¹⁰Süs wa la müjí Apeles lal. Jupj la tjiji mpes, selecj t'üç' way yupj se coñca Cristo. Süs wa la müjí Aristóbulo ts'uyupj jis lal.

¹¹Süs wa la müjí wa Herodión lal. Judío jupj napj jinwá. Dios ts'uyupj nepénowa patja wa Narciso wo nt'a. Süs wa la müjí yupj jilal.

¹²Süs wa la müjí Trifena lal, Trifosa lal 'ots'ipj. Lovin tsji! lajaj qjuis Jepa Jesucristo mpes.

Süs wa la müjí wa Pérsida lal. Dios ts'uyupj pasal quelel lajaj yupj. Pasal yüümüçj tsji! la tjiji qjuis Jepa Jesucristo mpes.

¹³Süs wa la müjí Rufo lal. Jupj pasal 'üsüs liji qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Süs wa la müjí yupj jamay. Jupj ts'uyupj quelel liji jinwá, nin p'iyá la tjiji yupj napj mpes.

¹⁴Süs wa la müjí Asínrito lal, Flegonte lal wa. Süs wa la müjí Hermes lal, Patrobos lal wa, Hermas lal wa. Dios ts'uyupj 'a si mulú yupj nt'a. Süs wa la müjí yupj jilal.

¹⁵Süs wa la müjí wa Filólogo lal, Julia lal wa. Süs wa la müjí Nereo lal, jupj to'o lal wa. Süs wa la müjí Olimpas lal. Dios ts'uyupj 'a si mulú yupj nt'a. Süs wa la müjí yupj jilal.

¹⁶La nüjüsüqué na nun popé, la tjalapaná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé. Dios ts'uyupj pjü way qui'lá süs wa la tjajay.

¹⁷Nun t'üç' way nusin tji'yüsa. Quina nepénowa ne'aj p'a casá sin 'yüsa lajaj. Gente la velel yupj javelepj mpes. Dios ts'uyupj nepénowa ma jisas Jesucristo quinam, yupj sin 'yüsa lajaj mpes. Natjampan, najas nun jus nlayé pjacj sin 'yüsa lajaj niná. Ma jis capj ncoñcó. ¹⁸Yupj ma tsji! lajaj Cristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Yupj lajaj yupj p'iyá jisas jin p'in. Jisas la p'a yola yupj t'üç' way javelepj. Mpes yupj lovin

'üsüs javelepj pülcij jilal. Mpes niná po japon yupj javelepj. Niná leëñ way japon la p'a javelepj jin. Ma jus nlay la tsuwil yupj.

¹⁹Pjü sin tji'yüsa nun pasal 'üsüs lojí Jesucristo jos jin. Mpes tsjay 'üçj najas nun mpes. Najas nun jus nlayé más 'üçj 'üsüs lojí lovin. Najas lovin ma lojí malala. ²⁰Satanás* malala quelel liji nun jilal. Mop'in leëñ way ma ca polel la mijis niná. Dios ca la mijis ca malala mpalas Satanás. Nun más püné nsem jupj lal. Dios la qjuis mijis ne ma ca qjuiyola nsem pjü mpes.

Najas Jesucristo lovin 'üsüs la numijis. Jupj cupj qjuis Jepa Püné.

²¹Timoteo süs wa la tjiji. Pasal tsji' la tjiji napj lal Jesucristo mpes. Lucio süs wa la tjiji, Jasón 'ots'ipj, Sosípater 'ots'ipj. Judiopan* yupj napj jinwá. ²²Tercio pyaca papel niná napj velé mpes. Süs wa la tjiji jupj. Dios popa wa jupj.

²³Gayo süs wa la tjiji. Jupj lal pü'üs quinam. Dios ts'uyupj qui'á 'a si mulú jupj wo nt'a. Erasto süs wa la tjiji. Jupj t'elmej jyama qui'á pülcij patja nt'a. Cuarto süs wa la tjiji. Jupj cupj qjuis catjam wa Jesucristo mpes. ²⁴Najas Jesucristo 'üsüs la mijis nun pjü jilal. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Amén.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²⁵Dios 'üçj liji nun lovin ca nin la müjí jupj jos jin. Nun jis walap'a'a tjevelé tsjan niná pajal 'üsüs jis tepyala gente jis lal Jesucristo la tjiji mpes. Nin mpes solejé 'onin ne ca nin la müjí Dios jos jin. Quina Dios qjuisin tji'yüsa la qjuis tjiji tsjan niná jupj lijá. Niná ma sin tji'yüsa lis tjiji püna tapatjá. ²⁶Quina Dios sin tji'yüsa lis tjiji gente jis lal nin liji jupj Jesucristo mpes. Niná profetapan* nin tapac wa. Yupj tapac, Dios Popel jupj. Nin tapac gente jun ta'á patja 'üçj jis la pon Jesucristo lal. 'Üçj wa nin lajaj jupj jos jin. T'üçj way Dios lovin ma mpa'is ca. ²⁷Najas cupj lovin pasal 'üsüs mvelecj Dios po'ó. Nin najas Jesucristo la qjuis tjiji mpes. Dios p'in selé pjü way. Amén.

Papel mwalá Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Dios la ntjet'á ca apóstol* nsem napj. Nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Sóstenes já'asa napj lal. Jupj qjuis catjam Jesucristo mpes. ²Nun Dios ts'uyupj Corinto po'o potjaqué. Nun Dios juts'a'á nu tepyala, Jesucristo la tjiji mpes. Nun Dios ts'uyupj, Dios la nu t'ya mpes. Quina papel ca mpaquecj nun mpes. Jun ta'á gente Jesucristo lal japon wa, nun jinwá. Javelepj wa jupj lal, nun jinwá. Jupj yupj jis Jepa Püné. Jupj Jepa Püné wa cupj mpes. Pyaquecj wa yupj pjü way mpes.

³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs la mijicj nun mpes. Najas ma nujola nsem pjü mpes, yupj nin la nusejaya.

Dios 'üsüs la tjiji Corinto mo'o tapatja mpes.

⁴Dios pasal 'üsüs la tjiji nun mpes; nin mpes lovin wüi'is Dios lal nun mpes. Nin la nutjiji Jesucristo la tjiji mpes. ⁵Dios pasal 'üsüs la nutjiji, Jesucristo la tjiji mpes. Quina polel welé la p'a jilal Dios nin jos mpes. Quina polel sin 'yüsa wa jupj nin jos mpes. ⁶Nun jis wala tjevelecj na Jesucristo po'ó, pasal 'üsüs nusin tji'yüsa. Pasal nujisas cupj tjevelecj. ⁷Mpes Dios nu tje'yaya nin polel lojí jupj jos jin. T'üç' way Dios se 'aya jupj ts'uyupj nin polel lajay jupj jos jin. Dios se 'aya gente 'üçj lajay, niná pjü way nu tje'yaya 'üçj lojí. Nun pjü way p'a casá 'üçj lojí, mpes 'a mulú jotjaqué na, pjü way 'üçj lojí. Nun pasal lu nucú ne ca ncuwim niswá Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. ⁸Ma selecj tsjan jawas ncuwim jupj. Ninana selecj: Dios ca nucopj mp'a'sas, mpes nun lovin ca cus ncoïncó. Nin jawas jyawca na, Dios

ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs way yupj yupj lal. Nin jawas jyawca na, yupj ca mveles nun 'üsüs way yupj lal. ⁹Dios ca la mijis yupj tjevele jin. Jupj nucopj tjep'ya'sa toponé Jatjam lal, mpes quina nun nin p'in nujola yupj Jatjam jinwá. Jupj Jatjam Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Dios jos yupj ts'uypj yuwal yola yuwá.

¹⁰Natjampan, po najas nin p'iyá nujola nun. Najas ma lo velelé nunwá. Jesucristo jos napj nun jilal velé niná, yupj cupj qjuis Jepa Püné. Najas pjü way nun t'ücl' way poné lovin. Najas nin p'iyá nujola nun. ¹¹Natjampan, Cloé wo nt'a patja tjowelepj napj lal nun po'ó. Nawala tjowelepj nun lo velelé nunwá. ¹²Nun popa nepénowa javelepj: “Más 'üçj cupj qjuisin 'yüsa Pablo velá”. La p'a wa javelepj: “Cupj po qjuisas Apolos velá”. La p'a javelepj: “Más 'üçj cupj qjuisin 'yüsa Pedro velá”. La p'a javelepj: “Cupj po qjuisas Cristo velá”.

¹³Cristo pjaní yupj. Mop'in nun ma nin p'iyá nujola. Malala nin. Napj ma ntipü'lí cruz* po'ó nun mpes. Nun bautizar* nu tepyala na, nun napj nats'a'á tulucj nu tepyala nun. Nun Jesucristo juts'a'á nu tepyala. ¹⁴Napj Crispo bautizar la tjejay la p'in; Gayo bautizar la tjejay wa. Ma bautizar la tjejay p'a. Mpés wüilis Dios lal. ¹⁵Pjü ma polel javelepj napj bautizar la nutjejay. Ma polel javelepj nun napj nats'a'á. ¹⁶Estéfanas wo nt'a patja bautizar la tjejay wa; quina nola tepyala. Ma selé ncu bautizar la tjejay la p'a wa. ¹⁷Jesucristo nin tjejyama bautizar lejay mpes tulucj. Nin tjejyama la veles gente jis lal tsjan 'üsüs la tjihi gente mpes. Ma nin velé napj pülicj selé. Najas yupj ca jus nlayecj Jesucristo tepe'e yupj mpes cruz po'ó, mpes 'üsüs wa ca jis mpalas yupj.

Dios 'üsüs liji gente jis lal, Jesucristo cruz po'o tepe'e mpes.

¹⁸Cupj velecj gente jis walap'a'á Jesucristo cruz* po'o tepe'e, jas tjiyyünsa niswá. Nepénowa ma jisas Jesucristo, mpes pajal malala se palá yupj, ma japon mpes. Yupj ma jisas cupj niná velecj. Ma qjuiyola jin velecj jin yola yupj. Cupj nin pyonecj Jesucristo tepe'e cruz po'ó, jas tjiyyünsa niswá. Mpés Dios qjuis capj tjep'ya'sa, nin mpes ca mpatjaquecj jupj lal. ¹⁹Dios Popel vele:

“Nepénowa yola pasal salejepj yupj.

Yupj javelepj yupj ca la mijicj mpes; yola 'üsüs ca nin la mijicj.

Ma ca mpalas yupj javelepj jin, napj ca la mejay ma ca nin mpalas.”

Dios Popel nin vele. ²⁰Gente nepénowa yola yupj p'iyá pülicj salejepj yupj. Nin tulucj. Niyom Moisés* popel sin 'yüsa lajay yola pülicj salejepj yupj Moisés tjevele mpes. Nin tulucj. Gente nepénowa pajal 'üsüs javelepj nosis casá pyala po'ó. Pajal 'üsüs yola jinwá javelepj, mpes la p'a wa leñ way japon yupj tjowelepj. Newa ma pülicj salejepj yupj. Yupj yola yupj p'iyá salejepj tsjan 'üsüs way lajay. Nin tulucj. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji yupj ma yola jinwá javelepj yupj lal.

²¹Gente javelepj yupj ca nin la mijicj ne Dios ca jis capj ncoñcos. Dios ma jis capj ncoñcos yupj lajay mpes. Ma ca nin mpalas. Dios lovin selé tsjan más 'üsüs la mijis. Jupj 'üçj jostsja gente 'üçj ca mpatjam jupj lal yupj japon mpes p'in. Jupj jis capj p'ya'sa ne 'üçj patja yupj. Nin mpes cupj velecj la p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Nepénowa yola cupj ma qjuiyola jin velecj. ²²Yom sin 'yüsa liji na judiopan* jilal, yupj jisas jupj pajal 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Mpes yupj ca mponecj yom niná tjevelá. Judiopan tulucj po quelel pijyacai pülicj jas tji'yüsa velá. Yola jupj pasal selé, mpes yupj japon jupj lal. ²³Cupj velecj Jesucristo po'ó. Velecj jupj tepe'e cruz* po'ó gente mpes. Judiopan ma japon Jesucristo judiopan jis jepa jupj. Ma japon yupj jis jepa ca cüpa'is cruz po'ó. Judiopan tulucj ma wa jisas Jesucristo. Cruz po'o tepe'e mpes wa ma jisas jupj. Ma qjuiyola jin velecj jin yola yupj.

²⁴Mop'in nin, Dios lis t'ya judiopan* nepenowá, lis t'ya wa judío tulucj nepenowá. Dios jis capj tjep'ya'sa 'üçj jis la pon Jesucristo lal. Cristo mpes Dios 'üçj liji niná jupj 'üsüs liji yupj mpes. Dios seletsja 'onin ca 'üsüs lis mijis Cristo mpes. ²⁵Gente malala nyuca yola Dios nin liji mpes. Yupj yola jupj ma jola jin liji. Mop'in jupj selé 'üsüs way liji. Más pülicj way selé jupj pjü jilal. Jesucristo tepe'e cruz* po'ó. Mpes gente yola Dios püné jin tulucj la tjiji Jesucristo lal. Newa nin, Dios más püné pjü jilal.

²⁶Natjampan, nujola t'as 'oyn nyuca lojitsja Dios la nu t'ya na. Nun pülicj jus nlaytsja tulucj. Nun popa pjaní way p'in pülicj salejeptsja. Nun noypan tuluctsja. Nun popa pjaní way p'in noypan waytsja, la p'a nin tulucj. Nun jis papay noypan tuluctsja. Nun popa pjaní way p'in jis papay noypan waytsja, la p'a nin tulucj. ²⁷T'üçj way nepénowa pülicj salejepj tulucj. Mop'in nin, Dios lis t'ya yupj. La p'a wa nin yola gente niná ma yola jinwá javelepj. Yola yupj p'iyá pülicj salejepj. P'a jawasa yupj ca jis maycas; ca jus nlayecj Dios lis t'ya gente niná, yupj ne pülicj salejepj tulucj. Ca jus nlayecj yupj p'iyá 'ots'ots' way p'in salejepj. Dios ts'uyupj nepénowa noypan tulucj. Mop'in nin, Dios lis

t'ya yupj. La p'a wa nin yola gente niná noypan tulucj yupj. Yola yupj p'iyá noypan. P'a jawas yupj ca jus nlaleyecj Dios lis t'ya gente niná, yupj ne noypan tulucj. Ca jis maycas yupj; ca jus nlaleyecj yupj p'iyá ma t'üc' way noypan. ²⁸Dios ts'uyupj nepénowa noypan tulucj. La p'a ma quelel la sajay yupj. Yupj javelepj noypan tulucj malala. Dios ma nin vele. Dios lis t'ya noypan tulucj. Noypan ca nucucj Dios lis t'ya noypan tulucj. Ca jus nlaleyecj yupj p'iyá tsjicj way. Dios jostsja noypan ca jus nlaleyecj yupj p'iyá tsjicj way, mpes jupj lis t'ya noypan tulucj. ²⁹Mpes pjü ma polel javelepj Dios lal yupj más noypan la p'a jilal.

³⁰Dios la tjiji mpes, nun Jesucristo so coörcó. Dios seletsja tsjan 'üsüs la mijis lovin. Nin la tjiji Jesucristo mpes. Dios la tjiji cupj qjuisin 'yüsa wa niná. Dios la qjuis tjiji cupj 'üsüs jupj lal quinam Jesucristo mpes. Quina cupj Dios juts'a'á Jesucristo mpes. Jupj mpes Dios perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj, ne ca 'üsüs nsem cupj lovin jupj lal. ³¹Nin mpes nin ca nsem Dios Popel vele jinwá. Nin vele: "Ma ca mvelé nun p'iyá 'üsüs; ca mvelé nun jis Jepa Dios 'üsüs la tjiji nun mpes".

Pablo tjevele yupj jilal Jesucristo mpes la p'in.

2 ¹Natjampan, nun nt'a tjum na, nun jis walap'a'a tjevelé Dios tjevele mpes. Yom püné jinwá tjevelé tulucj. Ma pajal 'üsüs tjevelé. Pülicj nin tji'yüsa jinwá tjevelé tulucj. ²Nun jilal tjevelé Jesucristo mpes la p'in, tjevelé jupj tepe'e cruz* po'o. Niná quelel veletsja la p'in. ³Nun nt'a tjum na, napj nólatsja ma polel 'üsüs veletsja nun jilal. Pajal lecj jeyatsja napj. ⁴Nun jis walap'a'a tjevelé Dios mpes. Nusin tji'yüsa la tjejay tsjan jos jupj. Nepénowa pasal salejepj yupj, 'üsüs polel javelepj yupj. La p'a leñi way japon yupj javelepj. Yupj jinwá tjevelé tulucj. Nun jilal tjevelé Dios jostsja jin la p'in. Jus nlayetsja napj tjevelé jupj jostsja jin. Jus nlayetsja, Dios Cjües la tjiji mpes; püné jupj. ⁵Nin mpes toponé napj tjevelé, nin mpes nujisastsja Jesucristo, Dios pjü 'üçj liji mpes. Nin mpes nujisas Jesucristo, 'üsüs tjevelé mpes tulucj.

Qjuisin 'yüsa Dios jos jin, jupj Cjües qjuisin 'yüsa liji mpes.

⁶Dios ts'uyupj nepenowá pasal jisas Jesucristá, pülicj sin tji'yüsa Dios po'o. Mpes más pülicj sin 'yüsa lijicj yupj jilal Dios po'o. Cupj velecj tsjan niná Dios jos yupj ca sin mü'lüsüs. Cupj sin 'yüsa lijicj gente p'in sin 'yüsa lajay jinwá tulucj. Cupj sin 'yüsa lijicj noypan sin 'yüsa lajay jinwá tulucj. Yupj jajütütj nosis casá quinam. Más tsjicj way nsem yupj p'a jawas. ⁷Cupj velecj niná Dios jos yupj ca jus nlaleyecj. Püna gente

ma sin tji'yüsa niná. Quina patja ma sin 'yüsa wa. Nosis cjuwatsja na, Dios niná tjevele. Tjevele nin la mijis pajal 'üsüs ca qjuis mpalas. Dios tsjay 'üsüs ca la mijis cupj qjuijal. ⁸Noypan nosis casá patja ma sin tji'yüsa niná. Qjuis Jepa Jesucristo pasal 'üsüs, pasal püné, jupj Dios Jatjam mpes. Ma sin tji'yüsa niná, mpes tjü'ünan jupj, tepe'e cruz* po'ó.

⁹Newa nin, Dios la tiji jupj tjevele jin. Dios Popel vele:

"Nepénowa quelel lajay Dios.

Dios tjevele tsjan la mijis yupj mpes.

Gente lovin ma tjunuc jin ca la mijis jupj.

Lovin ma tjepjyacañ jin la mijis jupj.

Lovin ma yólatsja jupj ca nin la mijis jupj",

Dios Popel nin vele. ¹⁰Dios tjevele jupj ca la mijis, niná qjuisin tji'yüsa cupj. Dios jas tjejyama jupj Cjües qjuisin mü'lüsüs la mijis niná. Dios Cjües pjü selé. Pjü selé jupj Dios po'ó.

¹¹Gente pjü ma salejepj 'oyn nyuca jola la p'a. Jupj cjües p'in selé 'oyn nyuca jola jupj. Jupj cjües jos mo'o já'asa. Nin p'iyá Dios lal. Dios Cjües p'in selé 'oyn nyuca jola jupj. ¹²Dios jas tjejyama jupj Cjües cupj nt'a, qjuisin 'yüsa la mijis jupj; nin mpes qjuisin 'yüsa tsjan niná Dios la tiji cupj mpes. Dios ma qjuis tje'yaya cjües p'a wa, nosis mpe p'in; jupj Cjües qjuis tje'yaya. ¹³Dios 'üsüs la tiji cupj mpes, niná p'iyá velecj la p'a jilal. Dios Cjües qjuisin tji'yüsa la tiji, niná velecj la p'a jilal. Niná gente p'in qjuisin tji'yüsa la tajay tulucj. Sin 'yüsa lijicj Dios Cjües jatatj jilal. Dios Cjües qjuisin tji'yüsa la tiji, ne nin p'iyá sin 'yüsa lijicj yupj jilal. ¹⁴Gente pülicj yusapj p'in; Dios Cjües ma pü'lü yupj jisas mo'ó. Mpes yupj ma japon Dios 'üsüs la tiji cupj mpes. Yupj yola cupj ma qjuiyola jin velecj, Jesucristo po'o velecj na. Ma polel sin 'yüsa cupj velecj na; Dios Cjües leñ yupj jisas mo'ó. Dios Cjües qjuisin 'yüsa lij Dios mpes. ¹⁵Nepénowa jatatj Dios Cjües. Yupj salejepj pjü mpes ncu 'üsüs way, ncu malala niná. Nepénowa ma jatatj Dios Cjües; yupj januc Dios Cjües jatatj, januc yupj lajay. Newa ma sin 'yüsa ncu 'üsüs lajay; ma jatatj Dios Cjües, mpes ma sin 'yüsa yupj. ¹⁶Dios Popel vele: "Pjü way ma sin 'yüsa tsjan jola qjuis Jepa Dios. Pjü ma salejepj jupj selé jin. Ma polel javelepj tsjan más 'üçj la mijis Dios", Dios Popel nin vele. Mop'in tyalacj cupj Dios Cjües. Mpes cupj polel qjuiyola Jesucristo jola jinwá.

Corinto mo'o patja nin lajaytsja Dios Cjües ma jatatj jinwá.

3 ¹Natjampan, pülicj quelel veletsja napj Dios po'ó. Newa ma polel nusin 'ütsatsja pjü; nun nosis casá patja jinwá nujolatsja, Dios

Cjües ma jatatj jinwá, ne nin. Napj velé Dios Cjües ma jatatj jilal, nin p'iyá tjevelé nun jilal. Nepénowa 'in lacasana way jisastsja Jesucristo. Ma pülcj sin tji'yüsa custjay Dios po'ó. Nun yupj jin p'iyá. ²Nasa ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé niná. Tsjicj tsots' tsyo'o p'in. Ma polel lyaja jupj. Nepénowa 'in lacasana jisastsja Jesucristo; tsjictjacj jinwá yupj. Yupj jis lal velé tsots' jinwá; costa tulucj. Niná sin 'yüsa la p'in. Ma polel sin 'yüsa p'am. Nin p'iyá tjevelé nun jilal. P'a ma polel nusin 'yúsatsja. Newa ma polel p'a nusin 'yüsa; ³nun newa lojí Dios Cjües ma jatatj jinwá, ne nin. Nun jomaqué. Nun lo velelé. Mpes t'iic' way nin lojí Dios Cjües ma jatatj lajay jinwá. Gente p'in jinwá lojí nun. ⁴Nun nepénowa welé: "Más 'ücj qjuisin 'yüsa Pablo velá." La p'a javelepj: "Cupj po qjuisas Apolos velá". Mpes nun lo velelé, Jesucristo ma jisas lajay jinwá.

⁵Apolos püné tulucj. Napj püné tulucj wa. Cupj tsji' lijicj la p'in Dios mpes. Nun toponé Jesucristo po'ó, nun jis lal tjevelecj mpes. Cupj lijicj Dios jos jin la p'in. ⁶Cupj Dios mozopan p'in. Dios jos gente mponecj Jesucristo po'ó. Jupj lal japon jupj sine mo'ó tjevyala jinwá Dios lal. Napj yom setel sine jinwá; napj tjum nun nt'a mwalá way p'in. Napj mwalá way tjevelé nun jis lal Jesucristo po'ó. Apolos yom 'üsü la t'yu jinwá; jupj locopyaya tjemey nun nt'a. Newa nun jis lal tjevele Jesucristo po'ó. Mop'in Dios la tiji mpes p'in nujisastsja Jesucristo; cupj mpestsja tulucj. Tjevyala jinwá tepyala la tiji jupj. ⁷Mpes jupj 'a sine, tsjicj jupj. 'Üsü la t'yu, tsjicj jupj. Dios mpes t'yüna, mpes jupj p'in püné. ⁸Qjuis catjampan nepénowa mwalá way jil la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. La p'a locopyaya jil la veles wa jupj po'ó. Yupj pjü nin p'iyá tsji' lajay Dios mpes. Nepénowa tsjicj way p'in javelepj Jesucristo po'ó. Dios ca 'üsüs lis mijis nin la tajay mpes. La p'a pülcj way javelepj Jesucristo po'ó. Dios ca más 'üsüs lis mijis yupj jilal. ⁹Pjü way cupj tsji' lijicj Dios mpes, nun nt'a tsji' lijicj na. Dios yom 'amá tya'a jinwá liji. Yom tya'a momas lo sin. Jupj tsji' liji ne'aj, mpes 'üsüs ca mpalas. Nun Dios 'amá jinwá. Dios 'üsüs la nusiji mpes, 'üsüs ca nu mpalas.

Yom wo si jünsa jinwá liji wa Dios nun jis lal. Yom tsji' liji wo mpes, ne 'üsüs ca mpalas wosis. Nun Dios wo jinwá. Dios 'üsüs la nusiji mpes, 'üsüs ca nu mpalas.

¹⁰Yom wo quelel si jünsa na, mwalá way 'amá 'ücj liji. Locopyaya wo si jünsa. Napj yom 'amá 'ücj la tiji jinwá; mwalá way tjum napj nun nt'a nun jis lal la veles Jesucristo po'ó. 'Üsüs la tjejay nun jilal,

Dios ncapj tjep'ya'sa mpes. Locopyaya yom p'a wa tjac' nun nt'a, newa vele nun jis lal Jesucristo po'ó. Yom wa si jünsa jinwá yupj; yupj locopyaya tjemey nun nt'a Jesucristo mpes la veles. ¹⁰'Ücj nin. Mop'in nin velé: Dios mozopan locopyaya jil na la p'a wa tsji' la tajay nt'a, más 'ücj yupj 'in jajamapj yupj javelepj mpes. ¹¹Napj mwalá way nun jis lal tjevelé Jesucristo po'ó. Yom 'amá 'ücj la tiji jinwá la tjejay. Jesucristo 'amá 'üsüs jinwá wosis la jünsüs mpes; nun NASA toponé napj tjevelé Jesucristo po'ó. Ca nacj gente p'a wa quelel nusin 'yüsa lajay la p'a po'ó. Ca nacj yupj ca mvelecj napj ma tjevelé t'üç' way. Niná mvelecj t'üç' way tulucj.

¹²Napj 'amá 'ücj la tjejay jinwá la tjejay Dios wo si jünsa mpes; nun ne Dios wo. La p'a wa nun nt'a tsji' lajay quinam. Nepénowa pajal 'üsüs javelepj, nepénowa 'üsüs javelepj tulucj. Wosis jajünsüpj jinwá lajay yupj quinam. Nepénowa oro* mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs lajay. La p'a plata* mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs wa lajay yupj. La p'a pe pülicj jaylacj mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs wa lajay yupj. La p'a 'iyó mpes jajünsüpj jinwá; 'üsüs lajay tulucj. La p'a tsjutsj mpes jajünsüpj jinwá; pajal malala lajay yupj. ¹³'Awa jama na, 'iyó leñ way pwe, nin p'iyá tsjutsjum. Pjü ca nucucj wa nenem malala, leñ way pwe. Mop'in oro ma quelel pwe, plata ma quelel pwe, pe pülicj jaylacj ma quelel pwe wa. Pjü ca nucucj wa nenem 'üsüs way. Nin p'iyá, 'in tjajama nun welé na Jesucristo mpes. Jupj jac' niswá, ca mveles ncu 'üsüs tjowelepj gentas. 'Awa lal ca ncuwim; nin vele na 'awa jinwá nsem. Gente 'üsüs tjowelepj Jesucristo mpes, Jesucristo ca la mijis ne pjü ca jus nlayecj 'üsüs tjowelepj. Gente malala tjowelepj Jesucristo mpes, Jesucristo ca la mijis ne pjü ca jus nlayecj malala tjowelepj. ¹⁴Oro ma quelel pwe, plata ma quelel pwe wa, pe pülicj jaylacj ma quelel pwe wa. 'Awa tjemey na, yupj 'üsüs jatja custjay. Nin p'iyá, Cristo vele na gente 'üsüs tjowelepj, po 'üsüs way niná. 'Üsüs ca lis mijis 'üsüs tjowelepj mpes. ¹⁵'Iyó pwe, tsjutsj pwe wa. Niná malala, mpes ca ncawajas. Nin p'iyá, Cristo vele na gente malala tjowelepj, malala niná yupj mpes. Ma ca 'üsüs lis mijis yupj tjowelepj mpes. Newa nin, ca mpatjam Dios lal. 'Awa mpe yupj pje'á ca la nlo'cjos yupj, mpes ca mpatjam.

¹⁶¿Ncu nujo' tepe'e nun Dios wo jinwá? Dios Cjües pü'ü nujisas mo'ó. ¹⁷Yom pjaní malala liji Dios wo lal, Dios ca malala la mijis yupj lal. Ca pjü malala mpalas yupj. Dios wo Dios juts'a'lá. Nun Dios wo jinwá.

¹⁸Ma nujola nsem nun pülicj solejé. Gente pasal sin tji'yüsa na, la p'a javelepj pülicj salejepj yupj. Nun popa pjaní jas tji'yüsa yupj

jinwá ca nacj. Quina vele pülicj selé jupj. Najas jupj ca jus nlayers jupj ma jola jinwá custjay. Najas jupj ca jas mü'üsüs tsjan la tiji Dios jupj mpes. Gente ca malala mvelecj jupj po'ló, niná jas tji'yüsa na; ca mvelecj jupj ma jola jinwá. Dios ma ca nin mveles; Dios ca mveles jupj pülicj selé quinam Dios jos jin. ¹⁹Niswa velé, gente pülicj sin tji'yüsa na, la p'a javelepj pülicj salejepj yupj. Dios ma nin vele; Dios vele tsjicj way p'in salejepj yupj. Ma yola jinwá yupj Dios lal. Dios Popel vele: "Yupj yola pasal salejepj 'üsüs jis la jay, 'üsüs jis la pal. Dios ma ca jis ma'ayas ca nin mpalas yupj jisas jin", Dios Popel nin vele. ²⁰Dios Popel vele wa: "Qjuis Jepa Dios selé tsjan yola yupj. Jupj selé ma ca nin mpalas yupj yola jinwá."

²¹Más 'ücj ma nusin mü'üsüs yom pjaní vele p'in. Ma mvelé más 'ücj pjü sin 'yüsa jupj vele p'in. Pjü way nun nuts'a'á, mpes ma ca nin mvelé nun. ²²Cupj pjü way nun nuts'a'á, nucopj p'ya'sacj mpes. Napj nun nuts'a'á. Apolos nun nuts'a'á wa, Pedro 'ots'ipj. Cupj nucopj p'ya'sacj, mpes 'üsüs nu pyala. Nun nucunú, 'üsüs nu pyala. Taca'lliqué na, 'üsüs ca nu mpalas. Pjü way Dios la tiji, nun nuts'a'á. Quina patja, pjü nun nuts'a'á. P'a jawas mpatjam, pjü way nun nuts'a'á nsem wa. Pjü way nun nuts'a'á. ²³Nun p'iyá Jesucristo juts'a'á. Jesucristo Dios juts'a'á jupj.

Jesucristo qjuisin tjejyama la veles p'a jilal jupj po'ó.

4 ¹Nin mpes najas gente ca jus nlayers jupj tsji' lejay Jesucristo mpes. Apolos jupj mpes tsji' liji wa. La p'a nin p'iyá lajaj wa. Jesucristo qjuisin tjejyama la veles gente jilal Dios jos jin. Ninana cupj velecj, püna gente ma salejeptsja niná. ²Napj tsji' lejay Nejepa Jesucristo mpes. Pjaní tsji' liji na jepa mpes, más 'ücj jupj lovin nin liji jupj jepa jos jin. ³Ca nacj nun welé ma 'üsüs tsji' la tjejay napj Jesucristo mpes. Ma nola nun welé mpes. Ma nola wa la p'a javelepj mpes. Napj p'iyá ma selé ncu 'üsüs la tjejay jupj jos jin. ⁴Napj nola napj 'üsüs la tjejay jupj jos jin. Mop'in napj nola mpes tulucj ca Dios mveles napj 'üsüs. Qjuis Jepa Jesucristo p'in selé ncu 'üsüs la tjejay jupj jos jin. Nin ca mveles jupj. ⁵P'a jawas qjuis Jepa Jesucristo ca mveles pjü jilal ncu 'üsüs la tjajay. Mpes najas nun ma welé quinam pjacj cuscú 'üsüs la tjajay. Ma mvelé nun pjacj cuscú malala la tjajay. T'ücj way ma nin solejé nun. Jesucristo nin ca mveles jupj tjac' na. Jupj p'in selé tsjan yola gentas. Jupj ca mveles yupj yólatsja mpes. Jupj p'in selé tsjan mpes lajaj niná yupj lajaj jin. Jupj nin ca mveles

jupj tjac' na. Pülicj 'üsüs la tajay yupj jos jin. Nin jawas yupj tjac' na, Dios 'üsüs ca mveles yupj sin po'ó.

⁶Natjampan, nin tjeveletsja napj p'iyá po'ó, Apolos po'ó wa. Napj tjevelé 'oyn nyuca lijicj cupj. Mop'in t'üç' way najas nusin 'yüsa napj tjevelé. Najas nusin 'yüsa Dios Popel vele jin; nin la müjí p'in Dios Popel vele jin, nin najas. Mpes ma ca mvelé nepénowa más 'üsüs sin 'yüsa lajaj. Ma ca mvelé más 'üçj qjuisin 'yüsa yupj javelepj jin. Ma ca mvelé yupj más 'üsüs la p'a jilal. ⁷T'üç' way nun más 'üsüs tulucj la p'a jilal. Nun to'á, Dios nu tje'yaya, pjü way. Nun welé 'üsüs way nun, niná to'á mpes. Nin tulucj. Niná to'á, nun la tjují mpes tulucj. To'á Dios nu tje'yaya mpes. Mpes malala nun welé 'üsüs way nun, niná to'á mpes.

⁸Nujola nun to'á quinam pjü nujisas. Nujola Dios pjü la tiji nun mpes, nujola más pülicj ma nujisas quinam. Nun jepa noypan jinwá nu tepyala jin nujola. Ma nin qjuis tepyala cupj qjuilal. Napj selé jepapan tulucj nun custjay. T'üç' way najas nun jepa noypan ca nu cüpalas. Najas cupj jepa noypan ca qjuis cüpalas wa. ⁹Ma nin qjuis tepyala cupj qjuilal. T'üç' way apostolpan* way cupj; mop'in gente yola cupj más tsjictjacj pjü jilal. Napj nola Dios la tiji mpes nin yola yupj. Nasa ca mvelé 'oyn nyuca yola yupj cupj po'ó. Nenéyawa jepapan sa jam malala lajaj jis la palan animal ts'a 'in jilal. Animal witjacj lovin ja'ünan gente niná. Gente pülicj yus januc la palan na. Malala yola malala lajaj sin po'ó; malala la tajay mpes nin jis tepyala jin yola yupj. Nin wa yola gentá cupj po'ó, malala qjuesé palá mpes. Angelpan* pjü way januc wa nin qjuesé palá. Gente pjü way januc wa nin qjuesé palá. ¹⁰Gente yola cupj ma qjuiyola jin velecj. Nin yola cupj Jesucristo po'o velecj mpes. Nun nujola nun p'iyá pülicj solejé, nun Jesucristo so coñicó mpes. Gente yola pülicj way ma polel lijicj cupj. Nun nujola pülicj way polel lojí nun. Gente 'üsüs yola nun mpes; ma 'üsüs yola cupj mpes. ¹¹Pasal la pülicj vecj cya'lequecj custjay. Pasal la pülicj 'üsü qjuisse custjay. Cupj qjuis püli'l malala. Gente qjuesé jatül cupj. Cupj cjuwá ca'aj qjuis la püt'üs. ¹²Pasal yumüçj tsji' lijicj, t'emet ca nt'anquecj. Tsji' lijicj mpes 'üçj jaylacj lijicj qjuis la las. Gente malala javelepj na cupj qjuilal, 'üsüs velecj yupj jilal. Gente malala lajaj na cupj qjuilal, ma ts'i 'inyacj cupj. ¹³Gente malala javelepj na cupj po'ó, cupj 'üsüs velecj yupj sin po'ó. Gente javelepj cupj basura jinwá. Nin javelepj custjay. Yupj yola cupj más malala pjü jilal, mpes nin javelepj yupj.

¹⁴Ca nacj nun nujola napj najas nun ca nu maycas nun la tjüjí mpes, ne nin mpes tepyac niná. Nin tulucj. Napj tepyac nun nusin mü'üsüs la mejay. Yom jupj ts'uyupj sin 'yüsa liji jin p'iyá, napj nusin 'yüsa la sejay nun. Pajal quelel la nusejay. ¹⁵Tsjicj si 'üsü popay lal. Jupj popay mwalá way si 'üsü liji. Nin p'iyá nusin tji'yüsa la tjejay napj. Napj mwalá way nun jilal tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala napj nun jilal tjevelé mpes. La p'a wa pülcj nusin 'yüsa lajay ca nacj Jesucristo po'ó, newa napj jinwá lajay tulucj. Napj quelel la nusejay. ¹⁶Po najas nun la müjí napj la tjejay jin. ¹⁷Mpes napj se jam Timoteo nun nt'a. Napj pasal quelel lejay jupj. Jupj pasal 'üsü jas tji'yüsa napj lal, tsjicj si 'üsü jinwá popay lal. Jas tji'yüsa napj tjevelé qjuis Jepa Jesucristo po'ó, ne jupj nin liji napj tjevelé jin. T'üç' way napj nusin tji'yüsa la tjejay Jesucristo po'ó. Niná napj tjevelé, Timoteo nun jilal mveles ca niswá. Niná napj sin 'yüsa lejay Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a jun ta'á.

¹⁸Nun popa nepénowa yola lecj jeyá napj la winin la veles nun jilal. Niná malala javeleptsja napj nin po'ó. Yola pasal salejepj yupj. ¹⁹Mop'in ma ca nin nsem yupj yola jinwá. Leñ way quelel jum nun nt'a. Qjuis Jepa Jesucristo jos napj jum, napj ca mis. Ca nin mü'üsüs ncu yupj t'üç' way lajay Dios jos jin. Ma ca nin nola nsem tsjan javelepj yupj. Yupj 'üsü jin yola yupj p'iyá. ²⁰Dios jyü'ta pjü. Gente lajay na Dios jos jin, selecj t'üç' way yupj Dios juts'a'á. Javelepj mpes p'in, ma selecj ncu Dios juts'a'á yupj. ²¹Nun nt'a tjum na, napj selé nun nujisas napj ma nucopj mvelel. Nujisas napj velé 'üsü nun. Nujisas 'üsü ca mvelé nun jilal. Mpes 'üsü la müjí Dios jos jin.

Pasal malala lajaytsja Corinto po'ó.

5 ¹Gente javelepj nun pasal malala lojí ne'aj. Dios ts'uyupj tulucj nin p'iyá javelepj wa pasal malala lojí nun. Javelepj yom pjani jupj popay niswa tjowaya. Yom niná, ne'aj mya'na popay jats'om. Pasal malala niná. ²Newa nin, nun nujola pasal 'üsü way nun. Más 'üçj 'aplijila nu tapalas, yom niná la tjiji mpes. Más 'üçj wola welé jupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. ³Napj ma 'os nun jilal quinam; napj nola nun mpes la p'in, mpes napj ne'aj 'os jinwá nun jilal. Napj pasal nólatsja nun mpes. Pasal nólatsja niná yomen malala la tjiji. Mpes napj nun jis lal mvelé tsjan najas ca la müjí nun jupj lal. ⁴Napj velé Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Najas 'a nusí mulú nun. Napj ca nola nsem nun mpes 'a nusí mulú na. Jesucristo nucopj

mp'a'sas la müjí napj velé jin, cupj qjuis Jepa Püné. ⁵Najas nun welé niná yomen lal cupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. Ma la tjomoná Dios lal cupj mpes, Dios ma ca majamas cupj. Mples malala ca mpalas cupj ca nacj, Satanás* ca nin la mijis. Nin pyala na, niná yomen ca jas mü'üsüs malala la tjíjitsja cupj. Mples cupj cjües ca 'ücj mpü'üm Dios lal, qjuis Jepa Jesús tjac' na.

⁶Nun nujola pasal 'üsüs way nun. Nun ma nujola malala la tjiji niná yomen. Malala nin. Levadura tsjicj way p'in, pan püm t'yüna liji pjü way. Nin p'iyá nun jilal. Yom pjaní p'in malala liji mpes, malala nu pyala nun pjü way jilal cupj mpes. Nun solejé niná. ⁷Malala lojí levadura jinwá. Po ma nin la müjí quinam. Mples nun 'üsüs nsem niswá. Dios vele 'üsüs way nun. Pan püm levadura cjuwá jinwá nun. Jesucristo tepe'e cruz* po'ó cupj mpes; nin mpes Dios vele 'üsüs way cupj quinam. Jesucristo oveja* tsjicj jinwá, tepe'e cupj ca 'ücj mpatjaquecj. Püna judiopan* oveja tsjictjacj jis tjü'ünan Egipto po'ó. (Oveja tjü'ünan mpes, Dios ángel* yupj jis capa nipj tjemey, ma malala lis tjiji.) ⁸Ts'ac' pjaní pjü año judiopan nin yola pyala Dios ángel casa'a tjemey Egipto po'ó. Yupj jalá pan levadura cjuwá. Nin p'iyá más 'ücj cupj ca qjuiyola mpalas Cristo tepe'e cupj mpes. Más 'ücj ma malala lijicj. Malala lojí pan püm levadura mo'o pü'ü jinwá. Ma malala la müjí quinam. Más 'ücj 'üsüs quelel lijicj. Más 'ücj t'üc' way velecj. 'Üsüs lojí pan püm levadura cjuwá jinwá. Mples po nin la tjüjí 'üsüs.

⁹Niná yomen ne'aj tjemya'na popay jats'om, niswa pyac cupj mpes. Pü'lücj malala lajay cupj jinwá. Ma lowa yupj 'a si mulú nt'a. Ma jis capj ncoñcó yupj. Yas nam nin p'iyá tepyac nun mpes. ¹⁰Napj tepyac qjuis catjampan nepénowa mpes. Yupj popa pü'lücj pasal malala lajay yupj. Ma tepyac Dios ts'uyupj tulucj mpes. T'iic' way pasal malala lajay yupj, niná yomen popay jats'om tjemya'na jinwá. T'iic' way yupj jisas la p'a jatatj. Yupj pequeñ. Jisas p'a wa dios witjacj*. Ma tepyac yupj mpes. Yupj jun ta'á patja. Mples napj selé nenéyawa jis capj coñcó, jun ta'á patja mpes. ¹¹Tepyac la p'a mpes. Yupj javalepj yupj Dios ts'uyupj cupj jinwá. Newa malala lajay, niná yomen popay jats'om tjemya'na jinwá. Yupj jisas la p'a jatatj. Jisas p'a wa dios witjacj. Malala javalepj la p'a lajay mpes. 'Üsú se maná yupj. Pequeñ yupj. Yupj mpes tepyac. Ma jis capj ncoñcó yupj. Ma jis lal welé nculá qjuis wa nt'a nu lo las. Ma wa nlawú yupj jis wa nt'a nu lo las. ¹²⁻¹³Dios ts'uyupj tulucj mpes, napj ma velé pjacj cuscú malala lajay. Dios nin ca mveles. Dios ts'uyupj mpes velé p'in, más 'ücj nusin 'yüsa pjacj malala jin lajay.

Yom pjaní ne'aj mya'na popay jats'om. Tjowelé jupj lal ma ncuwim niswá 'a nusí mulú nt'a.

Dios ts'uyupj mat'e ma yuwal yola na, ma ca mal juez nt'a.

6 ¹Ca nacj Dios popa pjaní ne'aj pü'ü ma jos Dios popa la p'a la tjiijá. Malala jupj jama la veles juez lal. Más 'ücj vele Dios ts'uyupj jilal. Más 'ücj yupj javelepj ncu malala la tjiijá Dios popa niná la p'a. ²¿Ncu nujo' tepe'e p'a jawas Dios ts'uyupj noypan nsem yupj, Dios ca lis mijis ca nin nsem? Yupj ca mvelecj pjacj malala nyuca la tjaxay. Nin ca mvelecj Dios ts'uyupj tulucj jilal. Mpes costa tulucj nun welé quinam ncu malala la tjiijá Dios popa pjaní. ³¿Ncu nujo' tepe'e cupj ca mvelecj wa ncu malala la tjaxay angelpan*? Mpes t'üç' way nin polel velecj quinam gente jilal qui'á nosis nt'a. Costa tulucj. ⁴Mpes Dios ts'uyupj mat'e ma yuwal yola na, malala lowú Dios ts'uyupj tulucj nt'a. Malala nin nun nujisas yupj mvelecj pjacj malala la tjiijá. ⁵Najas 'aplijila nsem nun nin la tjüjí mpes, ne nin velé napj. Dios ts'uyupj mát'eya ma yuwal yola na, napj selé nun popa nepénowa 'ücj polel javelepj pjacj malala la tjiijá. Napj selé nun popa nepénowa 'üsüs sin tji'yüsa Dios mpes quinam, ne yupj 'ücj polel lajay niná. ⁶Mop'in ma lojí niná. Dios popa pjaní vele Dios popa p'a wa malala la tjiijá jupj lal. Jama, vele niná juez lal. Nin la tjiijá na, jupj tjemey Dios popa tulucj nt'a.

⁷Queel velé la p'a casá wa. T'üç' way malala nun lowú la p'a nt'a, yupj mvelecj pjacj malala la tjiijá. Más 'ücj ma welé niná la p'a jilal. Nun ma nin lojí Dios jos jin. La p'a malala la nusiji na, más 'ücj ma nujola nsem. La p'a pweca na nun nuts'a'á, más 'ücj ma nujola nsem. ⁸Nun lojí 'üsüs tulucj. Nun p'iyá malala lojí wa la p'a jilal. Nun pwe'qué wa la p'a juts'a'á. Nin lojí nunwá, malala lojí nun Dios ts'uyupj jis lal. ⁹Nun solejé malala lajay ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Niná Dios ma la mijis yupj mpes. Najas nun jus nlayé t'üç' way yupj ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Nenem ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Nenem jis vayum tulucj jilal jil. Ma tjewyayiñ ne'aj jamanun wa. P'a wa dios witjacj* jisas. Niyom ne'aj jamanun p'a niyom jilal, yupj sejats'om jinwá nsem. ¹⁰Yupj pequeñ. Yupj jisas la p'a jatatj. Se maná yupj. Malala javelepj la p'a lajay mpes. Malala lajay la p'a jilal, 'ücj jis la pecj. Pjü way niná lajay ma polel jil Dios jyü'ta nt'a. Dios ma nin la mijis yupj mpes. ¹¹Nun popa nepénowa nin p'iyá la tjüjí yas nam. Quina Dios perdonar la nutjiji malala la tjüjí mpes. Perdonar la nutjiji jupj Cjües mpes, qjuis Jepa Jesucristo mpes wa. Nun Dios juts'a'á, nin nu tepyala. Nun 'üsüs Dios lal quinam, Dios la nutjiji mpes.

Dios la tjiji qjuis p'üy. Jupj jos 'üsüs la mijicj yupj jos jin.

12 Napj 'üçj nin lejay napj quelel lejay jin. Nin p'in, nenéyawa ma 'üsüs ne palá nin lejay na napj quelel lejay jin. Napj 'üçj lejay napj quelel lejay jin. Nin p'in ma najas napj po nola nsem napj nin quelel lejay mpes. Nin ne palá na, ma ca nin la mejay. **13** T'üç' way Dios ve la tjiji qjuis col mpes. Dios la tjiji wa cupj qjuis col ve mpes. Ve ncawajas ca, qjuis col ncawajas wa ca, Dios ca nin la mijis. Dios la tjiji wa cupj qjuis p'üy, cupj ca nin la mijicj qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Jupj ma jos niyom ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Ma wa jos nequem jil jis vayum tulucj jis lal. Ma nin mpes la tjiji cupj qjuis p'üy. Qjuis Jepa Jesucristo qjuis capj p'ya'sa 'üçj lijicj yupj jos jin. **14** Dios jas tjiyünsa qjuis Jepa Jesucristo, mpes pü'lü niswá. Yupj qjuisin müjünsüs wa ca, mpatjaquecj niswá. Püné yupj, mpes 'üçj nin liji.

15 T'üç' way nequem nepénowa pajal malala lajay. Yupj quelel jil niyom pü'lüçj jilal. Noyomes jaylacj lajay yupj jilal jil na. Malala nin, nequem nenem su manú. Yom ne'aj mya'na na yupj popa pjaní, malala. Yupj jis p'üy pjaní jinwá se palá. Nun solejé nun Cristo juts'a'á, mpes nun yupj jüp'üy jinwá. Cristo juts'a'á ma ca jis manucj nequem malala witjacj. **16** Nun solejé yom mya'na na quepj malala lijá, yupj jis p'üy pjaní jinwá se palá. Dios Popel vele: "Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj". **17** Nin mpes ma polel nin lojí. Yom se coïca na qjuis Jepa Jesucristo, yupj manas cjües pjaní jinwá se palá.

18 Mpes najas ma su manú nequem nenem. Najas ma su manú nun sejats'om tulucj. Najas nequem ma jil yupj jis vayum tulucj jilal. Nin quelel lojí niná ca nacj. Nin lojí na, malala lojí nun jis p'üy p'iyá jilal. P'a casá malala lojí na, ma malala se palá nun jis p'üy jilal. Nin tulucj niná lojí na. Malala lojí na nun jis p'üy p'iyá jilal, pasal malala. **19** Nujola tapalas Dios Cjües pü'lü nujisas mo'ó. Nun jis p'üy yupj wo jinwá yupj lal. Dios yupj Cjües nu tje'yaya. Mpes nun jis p'üy nun nuts'a'á tulucj. Nun Dios juts'a'á. **20** Dios jaylacj la tjiji jinwá la tjiji nun jis lal. Mpes nun Dios juts'a'á. Najas gente 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó, nun lojí mpes. Mpes lovin la müjí Dios jos jin.

Pablo pyaca niyom mpes, sejats'om mpes wa.

7 **1** Nun papel tapaqué napj mpes. Nujisastsja napj mpac niyom mpes, sejats'om mpes wa. 'Üçj niyom lovin ma jamanun nequem. **2** Mop'in ma ca nin nsem. Napj selé niyom jamanun nequem. Napj

selé wa nequem jil niyom jilal. Mpes más 'ücj niyom mwayiñ nequem jilal. Más 'ücj niyom niná lovin ma jamanun sejats'om tulucj jilal. Más 'ücj nequem niná lovin ma jil jis vayum tulucj jilal. ³'Ücj yupj jamanun yupj sejats'om. 'Ücj wa nequem niná jil yupj jis vayum jilal. ⁴Quepj tjowaya na, jupj jüp'üy ma jupj juts'a'á quinam. Jupj jüp'üy jupj voyum juts'a'á. Nin p'iyá, yom tjowaya na, jupj jüp'üy ma jupj juts'a'á quinam. Jupj jüp'üy jupj jats'om juts'a'á quinam. ⁵Mpes 'ücj yom mya'na jupj jats'om. Pjaní ma quelel mya'na ma'ajapj, malala. Nenéyawa nin p'iyá yola, quelel javelepj Dios lal p'in quinam, mpes ma quelel nin lajay quinam. 'Üsüs nin. Mop'in ma ca ts'ac' pülcij nsem. P'a jawas ca quelel mal niswá. Mpes más 'ücj nin lajay. Yom ma mya'na jats'om, malala. Satanás* ncuwim ca nacj yom niná nt'a, mveles ca más 'ücj jupj ne'aj mya'na p'a quepan. Satanás ncuwim wa ca nacj jupj jats'om nt'a, mveles ca más 'ücj jama p'a yomen lal. Satanás jos malala lojí.

⁶T'ü'c' way nenéyawa quelel welé p'in Dios lal; ma quelel lowú ca nacj nun sejats'om lal, nuvoyum lal. Niná ma nu jyütütj; nujisas na p'in, 'üüsüs. ⁷Napj nola más 'ücj pjü sejats'om tulucj, napj jinwá. Nin tulucj la p'a. Dios nin liji cupj polel lijicj jupj jos jin. Ma polel lijicj nin p'iyá. Dios ma qjuesé 'aya nin p'iyá lijicj.

⁸Nepénowa lovin ma tjewyaiñ yupj. Nequem nepénowa, yupj jis vayum tecya'líiñ. Quina napj quelel pyac yupj mpes. 'Üsüs yupj ma mwayiñ ca, napj jinwá. ⁹Mop'in ma jisas yusapj mpatjam ca nacj. Po quelel jil p'a lal. Pasal yola niná. Mpes más 'ücj mwayiñ ca yupj. 'Üsüs mwayiñ ca. Malala ma mwayiñ; malala lovin yola niyom mpes.

¹⁰Quina napj quelel sin 'yüsa lejay tjewyaiñ jilal. Napj pyac qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. Más 'ücj nequem ma jis vayum patja jil la p'a nt'a. Malala ma jisas yupj jis vayum quinam. ¹¹Mop'in nin pyala neneyawá. Ca nacj quepj pjaní voyum pü'ü jama, ma jos jupj voyum quinam. Mpes más 'ücj jupj lovin ma ca mwayim niswá. Jupj ma quelel pü'ü voyum tulucj, más 'ücj jupj jac' niswá voyum nt'a. Qjuis Jepa Jesucristo jos wa yom ma se jamá jupj jats'om.

¹²La p'a mpes qjuis Jepa Jesucristo ma nin tjevele. Napj p'iyá ca mpac yupj mpes. Yom pjaní já'asa ne'aj ca nacj, jupj jats'om Dios popa tulucj. Quepj niná 'ücj jos pü'ü jupj lal. Mpes más 'ücj yom niná ma se jamá jupj jats'om. ¹³Ca nacj quepj já'asa ne'aj, jupj voyum Dios popa tulucj. Mop'in nin, yom niná 'ücj jos pü'ü jupj lal. Mpes más 'ücj quepj niná ma voyum pü'ü jama la p'a nt'a.

14 T'üç' way jupj voyum ma pyona Jesucristo po'ó. Newa nin, Dios liji quepj voyum 'üsüs pyala Dios lal jupj jats'om pyona mpes. Mpes más 'üçj quepj niná ma voyum pü'lü jama la p'a nt'a. Yupj jis ts'uyupj Dios juts'a'á se palá wa. Yupj malala tulucj Dios lal. Yom p'a wa já'asa ne'aj ca nacj, jupj jats'om ma pyona Jesucristo po'ó. Nin p'iyá, Dios liji jupj jats'om 'üsüs pyala Dios lal jupj voyum pyona mpes. Mpes más 'üçj yom niná ma se jamá jupj jats'om. Yupj jis ts'uyupj Dios juts'a'á se palá wa. Yupj malala tulucj Dios lal.

15-16 Nenéyawa ma pyona quelel jama la p'a nt'a. Yom ma pyona Jesucristo po'ó, jupj jats'om pyona p'in. Mpes 'üçj yom niná jama. Dios jos jupj lal japon 'üçj jisas jatja, mpes 'üçj quepj ma pü'lü jupj lal quinam. Dios jos ma la velel yupj. Quepj niná ma selé ncu jupj voyum ca jos nsem Jesucristo. Mpes 'üçj jupj voyum jama la p'a nt'a.

Ca nacj quepj ma pyona quelel jama la p'a nt'a. Quepj niná ma pyona Jesucristo po'ó, jupj voyum pyona p'in. 'Üçj quepj niná jama. Dios jos jupj lal japon 'üçj jisas jatja, mpes 'üçj yom niná ma pü'lü jupj lal quinam. Dios jos ma la velel yupj. Yom niná ma selé ncu jupj jats'om ca jos nsem Jesucristo. Mpes 'üçj jupj jats'om jama la p'a nt'a.

Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué la p'a jinwá.

17 Dios la nu t'ya nu la pon jupj lal, mpes jupj jos jin la müjí lovin. Nin p'iyá niná tjewyayiñ mpes, tjewyayiñ tulucj mpes wa. Qjuis Jepa Jesucristo nasa tjevele pjacj mwayis, pjacj ma ca mwayis. Nin p'iyá liji pjü jis lal. Mpes jupj p'iyá tjevele 'onin ca nsem nun jis lal. Nun sejats'om to'á, Dios jos 'üsüs la müjí. Nun sejats'om cjuwá, Dios jos 'üsüs la müjí wa nun. Niná sin 'yüsa lejay napj jun ta'á, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. **18** 'Üçj nusin la 'üsüs niná. Dios la nu t'ya na, ca nacj nasa t'üç' nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. La p'a yupj jis pjoloc' t'ü tepyala tulucj. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué yupj jinwá. P'a casá waytsja ca nacj. Dios la nu t'ya na, ca nacj nun jis pjoloc' lovin ma t'ü tepyala. La p'a yupj jis pjoloc' nasa t'ü tepyala. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué yupj jinwá. **19** Nepénowa javelepj 'üsüs nu pyala nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ü na. Nin tulucj. La p'a javelepj más 'üsüs nu pyala nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú ma jat'ü na. Nin tulucj. 'Üsüs nu pyala nin lojí na Dios tjevelá. T'üç' way niná. **20** Dios la nu t'ya na, ca nacj nasa t'üç' nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tepyala. 'Üçj nin. Ma nujola t'as. Dios la nu t'ya na, ca nacj nun jis pjoloc' lovin ma t'ü tepyala. 'Üçj wa nin. Ma nujola t'as. Ma nujisas t'as nun jis pjoloc' jat'ü.

21 Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavopan* waytsja nun. Ma nujola t'as. Ma nin velé ma nlawú jupj juts'a'á nusin jyama na. Jupj vele 'ücj jis la winin, 'ücj ma tsji' lojí jupj mpes quinam. Jupj nin liji na, 'ücj lowú nun. **22** Nepénowa esclavopan waytsja yupj, Dios lis t'ya na. Quina yupj cupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á. Mpés quina ma lajay diablo* jos jin. Nin mpes esclavopan jin tulucj diablo lal. Nepénowa esclavopan tuluctsja Dios lis t'ya na. Quina Jesucristo yupj jis Jepa; yupj lajay jupj jos jin, esclavopan jinwá. Mpés pjü way nun yuwal. **23** Jesucristo jaylacj la tjiji jinwá la tjiji nun jilal. Mpés nun jupj juts'a'á. Mpés lovin la müjí yupj jos jin. Gente ca jisas nsem nun ma nin lojí jupj jos jin. Mop'in ma mpja'aqué yupj javelepj.

24 Natjampan, Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavo* waytsja nun. 'Ücj, ma nujola t'as. Dios la nu t'ya na, ca nacj esclavo waytsja tulucj nun. 'Ücj wa. Ma nujisas t'as nin p'iyá majatjaqué la p'a jinwá. Dios já'asa nun jilal.

Pablo tepyaca ma tjewyayiñ mpes.

25 Napj quina quelel pyac lovin ma tjewyayiñ mpes. Qjuis Jepa Jesucristo ma tjevele napj lal yupj sin po'ó. Napj ca mpac napj nola jin yupj mpes. Qjuis Jepa Jesucristo la ntjet'á napj la veles la p'a jilal jupj mpes, ne 'ücj nun mponé napj velé.

26 Quina malala se palá Dios ts'uyupj jilal. Mpés napj nola más 'ücj Dios ts'uyupj ma mwayiñ ca. **27** Ca nacj nun to'á nun sejats'om nasa. 'Ücj. Ma tjowelé lowa nun sejats'om jilal ne mal. Ca nacj lovin sejats'om cjuwatsja. Ma nujisas t'as woyaqué. **28** Ma nin velé ma polel woyaqué. Woyaqué na, ma malala lojí. Nequem nepénowa lovin ma tjewyayiñ custjay. Ca nacj quelel wyayiñ yupj. Ma malala nin lajay yupj. Nun mpes nola la p'in. T'üç! way malala ca jis mpalas Dios ts'uyupj jilal qui'á nosis casá. Tjewyayiñ jilal más malala ca jis mpalas. Mpés nun jilal napj velé más 'ücj ma woyaqué nun.

29 Natjampan, napj nin velé pasal leñ way malala ca jis mpalas Dios ts'uyupj jilal qui'á nosis casá. Mpés nun sejats'om jatatj, quina najas nun nujola ma tjewyayiñ yola jinwá. Ma tjewyayiñ 'ücj nin yola Dios po'ó. Más 'üsüs tsji' lajaj Dios mpes. Najas tjewyayiñ nin lajay yupj jinwá. **30** Ca nacj nun 'aplijila quinam. Ma nujola t'as nun 'aplijila mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Ca nacj nun 'ücj jisas. Ma nujola t'as nun 'ücj nujisas mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Ca nacj quelel lowú, jaylacj la müjí nun nujisas. Ma nujola t'as niná nun

nuts'a'á lovin. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. ³¹Ca nacj pülcj to'á nun. Ma nujola t'as nun to'á mpes. Lowa, tsji' la müjí Dios mpes. Pjü nosis casá jatja ncawajas ca. P'a casá ca nsem p'a jawas.

³²Najas ma nujola nsem. Yom jats'om tulucj, 'ücj jola qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Pasal quelel tsji' liji jupj mpes. Jupj jos qjuis Jepa Jesucristo 'ücj jos nsem jupj liji mpes. ³³Yom jats'om ty'a, pasal jola jupj jats'om po'ó. 'Üsüs quelel liji jupj mpes. Jos jupj 'ücj ca nsem jats'om lal, jupj liji mpes. ³⁴Mpes mat'e mpes jola jupj. Jola qjuis Jepa Jesucristo po'ó, jola wa jats'om po'ó. Nenéyawa jola Jesucristo po'ó, nenéyawa jola jats'om po'ó.

Nin p'iýá nequem jilal, tsjücjüm jilal 'ots'ipj. Quepj voyum tulucj 'ücj jola Jesucristo po'ó. Lovin quelel liji Dios jos jin p'in. Jos jupj p'iýá 'üsüs nsem Dios lal, jos wa jupj cjües 'üsüs nsem Dios lal. Quepj voyum ty'a, pasal jola jupj voyum po'ó. 'Üsüs quelel liji jupj mpes. Jos jupj voyum 'ücj jos nsem jupj liji mpes. ³⁵Niná velé nun jilal nucopj la p'acj. Ca nacj nun nujola napj najas ma woyaqué nun. Nin tulucj. Najas nun lovin nin la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jin p'in. Niná más 'ücj. Nin mpes nin velé nun jis lal.

³⁶Ca nacj yom já'asa ne'aj, vele jucucus lal jupj jos ma woya jupj. Jola la p'in malala niná vele jucucus lal ca nacj. Jupj jucucus tsjücjüm quinam, po quelel woya jupj. Mpes ca jupj jola más 'ücj jupj jucucus mwayim quinam. 'Ücj mveles 'ücj mwayim quinam. Ma malala vele. ³⁷P'a yom vele jupj jucucus lal ma mwayis jupj. Jupj jola pasal 'üsüs way nin vele, jola ma malala vele. 'Ücj nin vele jupj nin jos mpes. Po jola más 'ücj jupj jucucus ma woya. 'Üsüs way niná. ³⁸Mpes ca nacj yom ca mveles 'ücj woya jupj jucucus. Jupj vele 'üsüs way. Ma nin vele ca nacj. Ca nacj jupj ca mveles más 'ücj ma woya jupj. Más 'üsüs way niná.

³⁹Nequem tjewyayiň, malala jis vayum patja jil la p'a nt'a. Jupj voyum tepe'e na p'in, 'ücj jama. 'Ücj ca mwayim niswá. Jupj jos lal 'ücj ca mwayim. Mop'in Jesucristo lal pyona lal ca mwayim la p'in. ⁴⁰Jupj ma quelel woya, 'ücj wa. Más 'ücj jos nsem jupj, nin nola. Más 'ücj polel tsji' la mijis Dios mpes. Napj nola napj nin velé Dios Cjües jos jin.

Gente pis ja'ayapj p'a dios witjacj jilal. Yupj mpes pyaca Pablo.

8 ¹Gente nepénowa pis ja'ayapj p'a dios witjacj* mpes. Quina ninana mpes quelel pyac. Yupj jis dios Dios t'üç' way tulucj. Pjü

cupj niná selecj. Gente nepénowa yola yupj p'iyá 'üsüs, pülcj sin tji'yüsa mpes. Malala nin. Más 'ücj quelel la sojí la p'a. Mpes ca sin mü'üsüs la müjí Dios po'ó. ²Nepénowa yola yupj p'iyá pasal salejepj. T'üç' way pasal salejepj. Newa ma salejepj Dios jos jin. ³La p'a wa nepenowá quelel lajaj Dios. Yupj Dios juts'a'á.

⁴Gente pis ja'ayapj dios witjacj* jilal. Niná mpes ca mpac quinam. Nun quelel solejetsja ncu 'üçj niná pwisis lojá. Cupj selecj yupj jis dios witjacj Dios t'üç' way tulucj. Janucun tulucj yupj. Dios t'üç' way jusapj. Leñ la p'a. ⁵Gente javelepj dios pülcj patja tsjun po'ó. Javelepj pülcj patja wa nosis casá. Yupj japon dios pasal pülcj yupj. Japon dios pülcj jajütütj. ⁶P'a casá pyonecj cupj. Cupj pyonecj Dios pjaní p'in. Jupj cupj qjuis Papay. Pjü patja jupj la tiji mpes. Jupj la qjuis tiji, cupj tsji' la mijim jupj mpes. Cupj qjuis Jepa Püné pjaní wa p'in jupj, Jesucristo jupj. Dios pjü la tiji Jesucristo mpes. Jesucristo mpes cupj pyatjaquecj.

⁷Mop'in pülcj ma sin tji'yüsa niná. Lovin yólatjsa niná dios witjacj* janucun yupj. Yupj jalá pwisis, pis niná gente tja'ayapj dios witjacj mpes. Yupj yola pis niná dios witjacj juts'a'á custjay. Yupj yola Dios ma jos jalá yupj niná, mpes tjalá na, 'aplilila se palá. Ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Dios jos jin, mpes nin se palá yupj. ⁸Cupj 'üsüs Dios lal, nin qjuesé palá tjelyajacj mpes tulucj. Lyajacj, cupj ma más 'üsüs Dios lal. Ma lyajacj, cupj ma más malala Dios lal. Lyajacj, 'üçj. Ma lyajacj, 'üçj wa.

⁹Nun nin lojá pwisis, la p'a tja'ayapj dios witjacj* mpes. Ma nujola nun. Newa nin, la p'a t'üç' way ma sin tji'yüsa custjay dios witjacj nenem mpes. Yupj nujus januc lojá niná pwisis. Jalá wa yupj. Ma sin 'yüsa, mpes 'aplilila se palá tjalá mpes. Mpes ma nlajá niná pwisis nun. ¹⁰Ca nacj nun ca nlawú yupj jis dios já'asa nt'a. Nun ca nlajá pwisis, yupj tja'ayapj jis dios niná mpes ca nacj. Nun t'üç' way nusin tji'yüsa dios witjacj sin po'ó. La p'a ma sin 'yüsa ca nacj. Yupj ca nujus nucucj ca nacj nin lojá. Yola nsem 'üçj ca nlajacj wa. Mpes nlajacj wa yupj ca nacj. Yacjaya ca yola nsem yupj p'iyá malala la tjajay, tjalá mpes. ¹¹Nun t'üç' way nusin tji'yüsa dios witjacj sin po'ó. La p'a ma sin tji'yüsa. Malala se palá ca nacj nun nusin tji'yüsa mpes. Nujola t'as, yupj nun sejatjampan, Jesucristo tepe'e wa yupj mpes.

¹²Ca nacj yupj ca nlajacj pwisis niná, nun tjalajá mpes. 'Aplilila ca nsem yupj ca nacj. Mpes nun malala la tjüjí yupj jilal, yupj ne nun sejatjampan. Mpes nun malala la tjüjí wa Jesucristo lal. ¹³La p'a ca

nlajas pwisis napj tjelyá mpes ca nacj. Jupj jola malala pis lyaja, mpes lyaja na, malala liji jupj Dios lal. Jupj napj natjam. Ma najas jupj ca malala la mijis, mpes napj ma ca nla pwisis niswá.

'Üsus way gente 'üsüs lajay apostolpan mpes.

9 ¹Apóstol* napj. Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Dios ni jüütüta. Gente p'in ma na jüütüt. Napj jus tjinyuc qjuis Jepa Jesús. Napj nin lejay jupj jos jin. Mpes quina nun Dios ts'uyupj nu tepyala. ²Ca nacj gente la p'a ma japon apóstol way napj, ma japon Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Nun p'in poné. Napj selé nun poné jupj nin tjejyama. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala. Nin mpes Dios nin tjejyama nun nt'a la veles jupj mpes Jesucristo po'ó.

³Nepénowa malala javelepj napj nin po'ó. Nin javelepj napj lejay mpes. Niná yupj jis lal velé. ⁴T'ic! way pülcij jilal velecj Jesucristo po'ó. Mpes cupj 'icj t'e'enquecj Dios ts'uyupj qjuesé 'ayapj qjuis la las, qjuis la müs wa. ⁵Apostolpan* la p'a jil wa, javelepj Dios mpes. Yupj sejats'om jis capj jacoñ. Yupj sejats'om Dios ts'uyupj wa. Qjuis Jepa Jesús jüpülcipan, yupj sejats'om jis capj jacoñ wa. Pedro jats'om se coïca wa. Mpes 'icj cupj wyayaquecj wa Dios ts'uyupj jilal, 'icj qjuis capj la coñ. Newa woya secj cupj. ⁶Bernabé tsji' liji, napj tsji' lejay wa, mpes 'icj jaylacj lijicj qjuis la las, ca'aj qjuis la jas jaylacj lijicj wa. Apostolpan la p'a ma tsji' lajay. Dios ts'uyupj se 'ayapj jis la las, ca'aj jis la jas se 'ayapj wa. Apostolpan tsji' lajay Dios mpes; nin mpes se 'ayapj yupj niná. 'Üsus nin. 'Ücj wa cupj ma tsji' lijicj; cupj p'iýá quelel tsji' lijicj, mpes nin lijicj. ⁷Quina ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé napj velé t'ic! way. Cupj militarpan jinwá, Dios mpes tsji' lijicj mpes. Militar tsji' liji jepapan mpes. Militar ma jaylacj liji jupj lo las. Jepa 'yaya jupj lo las. Cupj militarpan jinwá, mpes 'icj la p'a ca qjuis ma'ayacj cupj qjuisas. Uva sinacj jinwá lijicj wa. Yom sine na, pülcij vyala jupj juts'a'a nsem. Nin p'iýá cupj qjuis lal; 'icj t'e'enquecj wa cupj. Vaca si manuna jinwá lijicj wa. Yom vaca si manuna, 'icj jupj pjyüjü. Nin p'iýá cupj qjuis lal; 'icj t'e'enquecj cupj lijicj mpes. Po 'üsüs Dios ts'uyupj ja'ayapj apostolpan jisas yupj Dios mpes tsji' lajay mpes.

⁸Napj nin pyac gente nin lajay mpes. Qjuisin 'yüsa 'üsüs way gente t'emel jat'anquepj tsji' la tjajay mpes. Nin p'iýá qjuisin 'yüsa Moisés* tepyaca mpes. ⁹Tepyaca: "Buey tsji' liji na, malala mwicj tsyu'pa. 'Ücj

lyaja." Nin tepyaca Dios tjevele jin. Niná Dios tjevele na, buey mpes tulucj jólatsja jupj. ¹⁰Jólatsja cupj mpes. Nin tjevele cupj mpes. Yom 'amá le tsjequé na, jola p'a jawas jupj ca nt'anques tjevyala popé. Yom trigo* jay syüpa na, jupj jola jupj ca nt'anques. ¹¹Nin p'iyá cupj qjuilal. Nun jilal tjevelecj Dios tjevelá mpes. Dios tjevele, setel jinwá. Niná sinactsja jinwá nun po'ó. Mpes 'üsüs way nun 'oyá cupj qjuilal qjuis la las. ¹²T'üç' way la p'a so 'oyá nun. Mpes 'üçj wa qjuis ma'ayá. Cupj más 'üsüs la tjijicj yupj jis lal.

Newa cupj ma la tjemyonacj nun jilal. Nenéyawa cjuwá cupj qjuisas. Newa ma le monacj nun jilal; qjuisastsja gente ma malala javelepj cupj po'ó. Gente malala javelepj na cupj po'ó, ca nacj la p'a ma ca mponecj cupj velej Jesucristo po'ó. Cupj velej tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Mpes ma la tjemyonacj nun jilal.

¹³Gente ve jacutj Dios wo* nt'a, Dios mpes la 'ayas. Dios mozopan ne'aj jatja, tsji' lajay ne'aj. Nun solejé yupj ve niná popé jat'anquepj, jalá lovin. 'Üçj nin. Gente jacuman animal witjacj Dios wo nt'a, Dios mpes la 'ayas. Dios mpes tsji' lajay ja'üm animal witjacj. Pis niná tja'ayapj Dios mpes. Nun solejé ne'aj tsji' lajay pis niná popé jat'anquepj, jalá wa lovin. 'Üçj nin. ¹⁴Nin p'iyá quinam. Dios ts'uyupj jil, javelepj la p'a jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Nin lajay na, tsji' lajay Dios mpes. Qjuis Jepa Jesucristo tjevele más 'üçj Dios ts'uyupj lovin se 'ayapj jis la las, ca'aj jis la jas 'ots'ipj, niná lajay mpes.

¹⁵Newa napj ma la tjemyon gente jilal. T'üç' way Dios popa pjani jama na, vele na Dios tjevelá, 'üçj Dios ts'uyupj ja'ayapj jupj la las, ca'aj 'üçj la jas wa. Newa nin, najas napj mpes ma nin lojí. Po 'üçj najas nun jilal velé Dios tjevelá. Najas ma no 'oyá nin lejay mpes. Gente na 'ayapj, 'aplijila ca nsem napj. 'Üçj napj lal cjuwá, ne ni pü'lí. Más malala ma nin lejay, ne ma ni pü'lí. ¹⁶T'üç' way napj velé la p'a jis walap'a'á tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma velé 'üsüs napj, nin la tjejay mpes. Napj velé Dios ntijjütüta mpes. Ma velé, malala ca ma palas. ¹⁷Napj 'üçj najas nin velé, mpes Dios ne 'aya napj velé mpes. Mpes napj ma le mon nun no 'oyá. Napj ma quelel nin cüvelé Dios mpes, newa nin ni jütüta jupj. ¹⁸T'üç' way 'üsüs way ne palá jupj mpes velé mpes. 'Üçj najas ma t'e'é napj nin lejay mpes. Napj 'üçj le mon no 'oyá Dios mpes velé mpes. Napj nin velé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma nin le mon napj. Así nin velé, jaylacj tulucj.

¹⁹T'üç' way gente ma na jütütj. Pjü ma na 'ayapj lejay mpes. Mop'in nin, napj mozo jinwá pjü mpes. Nin lejay se p'acj mpes. Mpes polel

velé yupj jilal Dios tjevelá. Quina yupj nepénowa jisas Jesucristá. ²⁰Judiopan* jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes polel velé yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas Jesucristá. Gente niná nin lajay Moisés* tjiyyü'tá. Napj selé 'üçj ma lejay pjü Moisés tjiyyü'tá. Mop'in yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes nin polel velé wa yupj jilal Dios tjevelá. Mpes yupj nepénowa jisas wa Jesucristá napj velé mpes.

²¹Gente la p'a ma salejepj Moisés tjiyyü'tá, ma lajay jupj tjiyyü'tá. Yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes polel velé wa yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas wa Jesucristá napj velé mpes. Newa nin napj nin lejay Dios tjiyyü'tá, Jesucristo tjiyyü'ta wa. ²²Gente la p'a nepénowa ma 'üsüs sin tji'yüsa custjay Jesucristo po'ó. Yupj jilal pü'üs na, yupj jin p'iyá lejay napj. Mpes 'üçj polel velé napj yupj jilal Dios tjevelá. Yupj nepénowa jisas Jesucristo quinam. Mpes pjü gente lajay jinwá, nin p'iyá lejay napj. Nin lejay na, 'üçj jilal velé Dios tjevelá, ne yupj nepénowa jisas Jesucristá. Mpes yupj ca mpatjam Dios lal. ²³Napj najas p'a witjacj sin 'yüsa wa Jesucristo po'ó. Napj nin velé Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Pjü lejay, nin mpes nin lejay. Najas 'üsüs se palá, najas 'üsüs ne palá wa Jesucristo mpes, napj velé jinwá.

²⁴Quina ca mpac 'oyn nyuca la müjí nun. Nenéyawa gente 'a si mulú, 'a mulú ts'equeneñ. Yupj quelel salejepj pjacj más 'in wü jama. Nun solejé 'üsüs pyala más wü tjemey lal. Yupj ja'ayapj jupj lal. Jupj jinwá la müjí nun. Po 'üsüs la müjí Dios mpes, ne ca 'üsüs nu mpalas, la mijis Dios. ²⁵Ts'equeneñ witjacj 'üsüs jajamapj yupj jis p'üy. Nin lajay mpes 'üsüs polel ts'equeneñ. Más wü quelel jil yupj, mpes nin lajay yupj. Jepapan ca ma'ayacj más wü tjemey mpes, jay ma'ajam ma'ayacj ca. Mop'in jepapan ja'ayapj ncawajas ca, cjuwá nsem p'a jawas. Cupj ts'equeneñ witjacj jinwá. Nin p'iyá más 'üçj jyamacj cupj qjuis p'üy. Mpes más 'üsüs ca polel tsji' la mijicj Dios mpes. Jupj qjuis ma'ayas más 'üsüs jepapan ja'ayapj lal; ma ca ncawajas jupj. ²⁶Napj najas Dios ca 'üsüs la ma jis napj mpes; nin mpes pasal yümüçj tsji' lejay jupj mpes. Napj selé 'oyn nyuca quelel lejay Dios mpes. Ma nin lejay, ma 'üsüs ne palá. Mpes pasal yümüçj tsji' lejay Dios mpes. ²⁷T'üç' way la p'a jis walap'a'a tjevelé más 'üçj 'üsüs la mijicj Dios mpes. Mpes 'üsüs ca jis mpalas, la mijis Dios. Najas 'üsüs ne palá la mijis wa jupj. Mpes 'üsüs jyamá napj p'iyá. Napj lejay Dios jos jin, nin way p'in. Napj najas jin ma lejay napj.

Pablo sin 'yüsa la tjiji dios witjacj sin po'ó.

10 ¹Judiopan* püna tapatja, cupj yupj sin popa p'iýá. Nujola tapalas yupj cus tocoïn Moisés*. Naja nun nujola pyala niná tepyalá. Yupj pátjatsja casa'a mol tjac', tüpü'ü, Dios nin la tjiji mpes. Mol jámatsja yupj jis walap'aá. Mol tjemey na, tjil wa yupj. ²Usú püné nt'a, 'üsú jun tjecjyoltse jinwá tepyala, la tjiji Dios. Tjapajá, 'üçj na'aj po'o tjil yupj, ne pjü tjil. ³Nun solejé gente bautizar* se palá na, la p'a jus nlay yupj jisas qjuisin Jepa Jesucristo quinam. Nin p'iýá, qjuisin 'yüsa püna tapatja jisastsja yupj jis jepa Moisés, pjü yupj jisastsja yupj. Yupj cus tocoïn Moisés mol 'alá, cus tocoïn 'üsú jun tjecjyoltse na; nin mpes cupj jus nlayersj yupj jisastsja yupj. ⁴Nujola tapalas wa Dios jis tje'yaya jis la las ne'aj, pjü jilal jis tje'yaya. Pasal püné yupj, ne nin la tjiji. ⁴Dios 'üsú jis tje'yaya wa jis la müs. Pjü jilal jis tje'yaya. Pe mpe tjac' 'üsüs. Pasal 'üsüs la tjiji Dios. Pe niná Cristo jinwatsja. Cristo lovin wínetsja yupj jilal, lovin jis capj tjep'yá'sa yupj. ⁵Qjuisin 'yüsa pasal 'üsüs way jis tepyala. Newa nin, Dios ma jostsja yupj püliucj way malala la tjajay. ⁶Üçj jostsja nepénowa jilal la p'in. Pasal püliucj malala la tjajay yupj. Mpes ne'aj p'in tecya'liñ, pjü jis wa cjuwá nt'a.

⁶Dios jos qjuisin 'yüsa niná jis tepyala. Malala quelel lajaysja, mpes malala jis tepyala. Más 'üçj ma quelel malala lijicj, yupj la tjajay jin. Niná Dios jos qjuisin 'yüsa. ⁷Püliucj jisastsja p'a wa dios witjacj*. iMa nujisas t'as dios p'a wa! Dios Popel vele: "Atjalapj yupj jis dios wolap'aá, tjálá, tjimyü'üñ. Nin la tjajay yupj jis dios mpes. Sin tjüjünsüpj, fiesta la tjajay, yupj jis dios wolap'aá", Dios Popel nin vele. ⁸Niyom püliucj jis tjamanun sejats'om tulucj. Nequem püliucj ne'aj tjil jis vayum tulucj jilal. iYupj jinwá ma la müjí nun! Ts'ac' pjaní veintitrés mil tecya'liñ yupj, malala la tjajay mpes. ⁹Püliucj ma topon qjuisin Jepa Dios ca jis capj ntülius yupj. Mpes pasal malala la tjajay yupj. Ma la müjí yupj jinwá. Latsj tjálá yupj, tecya'liñ. ¹⁰Püliucj ma jisastsja Dios la tjiji jin. Ts'a 'in jinwá tjowelepj. Ma mvelé nun yupj jinwá. Dios jupj ángel* jas tjejyama la 'ünan, ne jis tji'yü'na yupj.

¹¹Dios jos qjuisin 'yüsa niná jis tepyala. Dios Popel vele jin tepyala. Dios jos qjuisin 'yüsa más 'üçj ma lijicj yupj la tjajay jinwá, nin mpes nin vele yupj Popel. T'üçj way nyucunucj cupj quinam; selecj wa leñ way ncawajas ca nosis.

¹²Ca nacj nepénowa yola yupj nin lajaysja Dios jos jin. Yola lovin ma la mijicj judiopan* la tjajay jinwá. Naja 'in jajamapj yupj. Ca nacj quina

yupj ma la mon Dios lal. Ma la mon Dios jis capj p'ya'sa. Mpes yupj leïñ way ca malala la mijicj ca nacj. ¹³Nenéyawa nun malala quelel lojí ca nacj. Ninana nun quelel lojí, la p'a nin p'iyá quelel la tjajaytsja wa. Dios ca nucopj mp'a'sas nun, ne ma la müjí niná. Tjevele nin la mijis. Malala quelel lojí na, Dios lovin nucopj mp'a'sas, ma malala ca la müjí. Mpes malala quelel lojí na, ma nin ca la müjí; nun ma la müjí nun jisastsja jin.

¹⁴Mpes najas ca ma nujisas nsem dios witjacj* p'a wa. Dios 'üçj nucopj p'ya'sa. Napj po quelel la nusejay. Najas nun lovin ma nujisas nsem la p'a dios witjacj. ¹⁵Napj selé nun 'üsüs nujola. Mpes najas nusin mü'l'üsüs ncu 'üsüs napj velé. Napj nola nun ca mvelé 'üsüs way napj velé. Mpes ca mponé napj velé. ¹⁶Nenéyawa 'a qjuisí mulú, qjuiyola pyala Jesucristo tepe'e cupj mpes. Wi'liquecj Dios lal myüsiquecj mpes ne'aj. Niná myüsiquecj na, 'a mulú qjuiyola Jesucristo 'os tepyala cupj mpes, 'os tepyala 'üsüs qjuesé palá mpes. Pan le leptacj ne'aj. Nin lijicj na, 'a mulú qjuiyola Jesucristo jüp'üy mpes. Jupj tepe'e cupj mpes, 'üsüs qjuesé palá mpes. ¹⁷Pan pjaní lyajacj. Pasal pülicj cupj, mop'in pan pjaní p'in 'a mulú lyajacj. 'A mulú nin lijicj. Mpes cupj pjü way yuwal nin qjuiyola. Cupj pjü way Jesucristo juts'a'a.

¹⁸Nun solejé judiopan* lajaj jin. Animal ja'ayapj na Dios lal, la mitad ja'ayapj Dios lal, la mitad 'a mulú jalá. 'A mulú nin lajaj. Nin lajaj Dios cus la coï. ¹⁹Ca mpac najas nusin 'yüsa mpes. Nun solejé gente la p'a pis ja'ayapj la p'a dios witjacj* mpes. Yupj la tjajay niná dios witjacj. Janucun tulucj yupj. Ma 'üsüs se palá pwisis niná dios p'a witjacj mpes ja'ayapj na. ²⁰Judiopan tulucj niná ja'ayapj na yupj jis dios witjacj mpes, nin ja'ayapj lapanenpan mpes. Ma Dios mpes ja'ayapj. Mpes yupj jis capj jacoï lapanenpan. Napj najas nun ma jis capj coïcó lapanenpan, nin mpes najas ma 'oyá dios witjacj mpes. ²¹Ca nacj nun quelel müsiqué Dios ts'uyupj jilal, nin yola pyala na qjuis Jepa Jesucristo tepe'e cupj mpes. Ca nacj quelel müsiqué wa la p'a jilal, ja'ayapj nt'a p'a wa dios witjacj jilal. Malala nin. Ca nacj quelel lojá Dios ts'uyupj jilal, nin yola pyala na qjuis Jepa Jesucristo tepe'e cupj mpes. Ca nacj quelel lojá wa la p'a jilal, ja'ayapj nt'a yupj jis dios witjacj mpes. Malala nin. ²²Nin lojí na, qjuis Jepa Jesucristo po ma jos nsem jis capj coïcó lapanenpan. Cupj más püné tulucj qjuis Jepa Jesucristo lal. Lapanenpan jis capj cyoïcocj na, t'üç' way jupj ca qjuis capj ntülsü.

²³Nepénowa javelepj 'üçj nin lijicj cupj qjuisas jin. Napj nin velé ma 'üsüs qjuesé palá nin lijicj na cupj qjuisas jin. 'Üçj nin lijicj cupj

qjuisas jin. Malala pyala la p'in. Nepénowa ma ca jisas nsem Dios, nin lijicj na cupj qjuisas jin. Malala nin. ²⁴T'üc' way nujisas 'üsüs way nu pyala nun p'iyá jilal. Nujisas t'as más 'üsüs way se palá la p'a jilal.

²⁵Gente pis jaylacj lajay na, nepénowa la 'iiy ncu p'a wa dios witjacj* mpes tja'ayapj niná pwisis. Nenéyawa jus nlay nin tja'ayapj p'a wa dios witjacj mpes. Newa nin, jalá. Tjalá na, pasal yola tjalá mpes. Pis jaylacj lojí na, más 'üc' ma la mü'üyá ncu dios witjacj mpes tja'ayapj niná pwisis. ²⁶Ma la mü'üyá nun yupj jis lal; nosis qjuis Jepa Dios juts'aá. Pjü way nosis casá patja jupj juts'aá. Mpes 'üsüs way nin lojá niná pwisis.

²⁷Ca nacj Dios ts'uyupj tulucj ca mvelej nculá yupj jis wa nt'a nu lo las. Ca nacj quelel lowú. ¹Ücj. 'Alaja nu 'ayapj. Ma la mü'üyá ncu niná tja'ayapj yupj jis dios witjacj* mpes. Mpes ma ca jus nlayé ncu tja'ayapj niná, ne ma ca nujola nsem tjalajá na. ²⁸Nin tulucj ca nacj. Ca nacj pjaní nun jis lal mveles: "Niná tja'ayapj dios witjacj jilal". Mpes ma nlajá nun. Najas ma lojá jupj niná tjevele mpes. Nun lojá, ca jupj quelel nlajas wa ca nacj. Mpes jupj ca jola nsem tjelyaja na. Mpes ma nlajá nun. ²⁹Napj selé nun ma nujola nsem. Najas jupj ma jola nsem wa. Mpes ma nlajá niná pwisis. Más 'üc' jupj ma nin nlajas ca, ma jola nsem.

T'üc' way nepénowa yola malala lyajacj pwisis. Mop'in nin, malala tulucj napj lya pwisis. ³⁰Napj wüi'lis Dios lal lya mpes. Mpes más 'üc' la p'a ma malala javelepj napj nin po'o nin lya na. ³¹Mop'in nin, najas la p'a 'üsüs javelepj Dios po'o napj lejaj mpes. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'o pis lya na. Mpes pis ca nla napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'o pis ma lya na. Mpes pis ma ca nla napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'o mü'lüs na. Mpes ca mü'lüs napj. Ca nacj la p'a 'üsüs ca mveles Dios po'o ma mü'lüs na. Mpes ma ca mü'lüs napj. ³²Nenéyawa gente ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajaj mpes. Ca nacj judiopan* ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajaj mpes. Ca nacj judiopan tulucj ma jisas Jesucristo, Dios ts'uyupj lajaj mpes. Ca nacj Dios ts'uyupj nepénowa ma jisas Jesucristo quinam, Dios ts'uyupj lajaj mpes. iMa la müjí yupj jinwá! ³³La müjí napj lejaj jinwá. Lovin najas pjü 'üc' jisas nsem napj lejaj mpes. Napj ma lejaj napj najas jin. Napj ma najas 'üsüs ne palá. Napj najas yupj ca jisas nsem Jesucristo, mpes 'üc' ca mpatjam Dios lal; nin mpes napj lejaj yupj jisas jin.

11 ¹La müjí napj lejaj jinwá. Napj lejaj Jesucristo la tjiji jinwá.

**Pablo tepyaca tsjan más 'üc' nequem
lajaj Dios ts'uyupj 'a si mulú na.**

²Nun lovin nujola pyala napj tjevelé. Ninana Dios ts'uyupj lovin sin 'yüsa lajaj, nin p'iyá nusin tji'yüsa la tjejay napj. Nun t'üc' lojí napj tjevelé

jin. Napj velé nun 'üsüs. ³La p'a wa najas nun ca jus nlayé. Najas nun ca jus nlayé Jesucristo jyü'ta niyom pjü way jilal. Niyom jajütütj yupj sejats'om jilal. Dios jyü'ta Jesucristo lal. Niná najas jus nlayé nun. ⁴Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, niyom javelepj Dios mpes. Yom nin liji na, más 'ücj ma pü'lül jay vyala. Nin p'iyá Dios lal vele na. Más 'ücj ma pü'lül jay vyala. Pü'lül jay vyala, jupj jola la p'a ne'aj jyü'ta jupj. Nin mpes nin la qjuijis. Jupj ma jola Jesucristo jyü'ta jupj. Malala nin.

⁵Nenýawa nequem javelepj Dios mpes. Quepj nin vele na, más 'ücj pü'lül jay lo valas jupj. Nin p'iyá Dios lal vele na. Jupj ma pü'lül jay vyala, jupj jola jupj voyum ma jyü'ta jupj. Jupj ma pü'lül jay vyala, nin p'iyá niná quepj ts'ü'il tulucj jinwá. Quepj malala jinwá liji jupj. ⁶Quepj ma jos pü'lül jay vyala, más 'ücj jupj ts'ü'il jasev. T'üç' way maycas ca ts'ü'il pajal 'umul, maycas ca ts'ü'il tulucj na, mpes más 'ücj pü'lül jay vyala wa jupj.

⁷Más 'ücj yom ma pü'lül jay vyala; Dios la tjiji jupj, ne jupj Dios jinwá 'in. Yom mpes 'ücj jas la 'üsüs Dios 'üsüs way. Dios la tjiji quepan yom popé. Quepj mpes 'ücj jas la 'üsüs yom 'üsüs.

⁸Dios yom la tjiji mwalá. Locopyaya quepj la tjiji. Yom mwalá quepj popa tuluctsja; quepj yom pópatsja p'in. ⁹T'üç' way Dios quepj la tjiji yom mpes. Ma nin mpes la tjiji yomen; quepj mpes la tjiji tulucj. ¹⁰Mpes más 'ücj nequem pü'lül sey javalapj. Mpes la p'a ca sin mü'i'üsüs nequem nenem jisas yupj jis vayum jajütütj yupj. Angelpan* yus januc, mpes más 'ücj pü'lül sey javalapj.

¹¹Mop'in nin, yom quepj jos, quepj yom jos wa. Nin p'iyá yupj manas qjuis Jepa Jesucristo lal. Yom más 'üsüs tulucj. ¹²T'üç' way Dios quepj la tjiji yom wüintsil popa mpes. Mwalá waytsja yomen. Mop'in nequem niyom se jamanun quinam. Dios la tjiji manas. Pjü la tjiji jupj.

¹³Nun 'a nu myula na, quepj pjaní Dios lal vele ca nacj, ne ma pü'lül jay vyala. Malala niná. Nusin tjü'üsüs ncu t'üç' way napj velé jin. Napj nola nun ca mvelé t'üç' way velé napj. ¹⁴Nun solejé niyom jis ts'il campa na, se mayca. ¹⁵Nin tulucj nequem jis lal. Yupj jis ts'il campa na, yola pasal 'üsüs yustapj. Jis ts'il campa po jisas. Dios jis tje'yaya yupj jis ts'il, sey pjucj jis capj tipi'tje mpes. ¹⁶Ca nacj nun popa pjaní ne'aj quelel le velele napj pyac mpes. Jupj lal velé cupj lovin sin 'yüsa lijicj niná. Dios ts'uyupj la p'a nin lajay napj tepyac jin.

**'A si mulú, yola pyala qjuis Jepa Jesucristo
tepe'e yupj mpes. Newa malala lajay ne'aj.**

¹⁷Quina p'a casá wa ca mvelé. Malala jin lojitsja mpes ma ca mvelé nun 'üsüs. 'A nu myula na, ma 'üsüs nu pyala. Malala pyala. ¹⁸La p'a

nawala tjowelepj nun lojí mpes. Niná mpes, mwalá way ca mvelé. 'A nu myula na Dios mpes, pjaní pjaní 'a nu myula, lo velelé la p'a jilal. Niná tjowelepj nun po'ó, napj pyon 'in. ¹⁹Niná t'üç' way ca nacj. Nin pyala, mpes pjü sin 'yüsa pjacj t'üç' way nin lajay Dios jos jin. ²⁰Nun 'a nu myula nu lo las, nujola nu lo pal qjuis Jepa Jesucristo tepe'e nun mpes. "Jesucristo Mpés Lyajacj" ló niná. Mop'in ma nujola nun Jesucristo mpes; malala nin. ²¹Nepénowa ma la nuc pjü jis la cuwis. Ma pjü tjiquil, jalá yupj. Mpés locopyaya tjiquil ma jis col pit'a. La p'a nepenowá pasal myü'üñ, se maná. ²²Nin lojí malala. T'üç' way nun jis wa to'á nun, 'üçj la las mpes ne'aj, 'üçj la müs mpes ne'aj. Nun ma 'üsüs nujola Dios ts'uyupj sin po'ó, nin lojí mpes. Cjuwá witjacj yola nun ma nujisas yupj, nin lojí mpes. ¿Tsjan nujisas napj velé nun po'ó? ¿Ncu nujisas 'üsüs velé nun po'ó? Ma nin ca mvelé.

²³Qjuis Jepa Jesucristo nawala tjevele, nin p'iyá tjevelé napj nun jis lal. Solejéj upj discípulo* pjaní jepapan jis lal tjac' la tjiil qjuis Jepa Jesús. Nin jawas p'iyá, qjuisin tji'yüsa la tjiij cupj ca quiyola mpalas upj tepe'e cupj mpes. Püste na tjelyajacj na, upj nt'ya pansas. ²⁴Tjevele Dios lal tjüwüili pan tje'yaya mpes. Nin la tjiij na, vitvitj la tücieme, jis tje'yaya pjü. Tjevele: "Pan niná napj mp'üy jinwá. Ma pats' ca napj, mpes Dios ma ca nin jola nsem nun malala la tjüjí. 'Üçj ca mpatjaqué nun Dios lal. Nenéyawa nin p'iyá pan 'alajá nun, nujola tapalas nin la tjejay napj nun mpes." ²⁵Nin p'iyá la tjiij pocillo lal. Pocillo nt'ya t'üç' tjalá na. Tjevele: "Uva 'üsü niná na'as jinwá. Ma pats' ca, na'as ca mpalas. Mpés Dios 'üçj ca perdonar la numijis. Jupj tjevele t'üç' way niná ca la mijis nun mpes ntipü'l na. P'a casá ca la mijis quinam püna la tjiij lal. Nenéyawa nin p'iyá uva 'üsü tjümüsiqué nun. Müsiqué na najas nujola mpalas napj nin la tjejay nun mpes", nin tjevele upj. ²⁶Qjuis Jepa Jesucristo ncuwim niswá. Ma tjac' custjay, mpes najas nenéyawa 'a nu myula, pan nlajá ca, uva 'üsü müsiqué ca, Jesús tjiyyü'ta jinwá. Ca nujola mpalas upj 'üsüs la tjiij nun mpes. Nin lojí na, la p'a ca jus nlayecj nun poné qjuis Jepa Jesucristo tepe'e nun mpes.

²⁷T'üç' way cupj lyajacj pansas, myüsiquej uva 'üsü upj mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos cupj quiyola pyala upj 'üsüs la tjiij cupj mpes. Ca nacj nepénowa ma 'üsüs yola pyala upj la tjiij yupj mpes, pan jalá na, uva 'üsü myü'üñ na. Yola upj ma 'üsüs la tjiij yupj mpes. Ma 'üsüs yola upj jüp'üy mpes, ma 'üsüs yola upj 'os mpes; mpes tsjay malala lajay yupj upj lal. ²⁸Najas pjü nusin mü'üsüs ncu 'üsüs

nujola qjuis Jepa Jesucristo jüp'üy mpes, jupj 'os mpes 'ots'ipj. 'Üsüs nujola, 'ücj nin lojá pansas, 'ücj nin müsique uva 'üsü.

²⁹Ca nacj nepénowa ma 'üsüs yola Jesucristo jüp'üy mpes. Nin jalá p'in, nin myü'üñ p'in. Dios ca jis capj ntülsü nin lajay mpes. ³⁰T'üç' way pülicj nun sin popé sin napnapj way yupj. Pülicj malala jisas. Nepénowa tecya'liñ. Ma 'üsüs yólatsja qjuis Jepa Jesucristo jüp'üy mpes, pan tjalá na, uva 'üsü tjimyü'üñ na; nin mpes nin tepyala yupj jis lal. ³¹Más 'ücj qjuisin 'üsa ncu 'üsüs qjuiyola Jesucristo jüp'üy mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. 'Üsüs qjuiyola, 'ücj nin lyajacj pansas, 'ücj nin myüsiquec uva 'üsü. Ma 'üsüs qjuiyola, más 'ücj ma nin lyajacj, ma nin myüsiquec. Mpes qjuis Jepa Jesucristo ma ca qjuis capj ntülsü. ³²Nenéyawa qjuis Jepa Jesucristo qjuis capj tyüla. Mpes qjuisin 'üsa malala nin la tijicj. Nin la qjuisiji mpes Dios ma ca qjuis capj ntülsü, Dios ma jisas jis capj tyüla na.

³³Napj nin tepyac napj najas nun ca jus nlayé niná. Mpes 'a nu mulus na, la 'unuca nun pjü way jiquil. Pjü tjiquil, 'ücj lojá. ³⁴Ca nacj nepénowa pasal vecj cya'liñ. Malala jiquil jis la las mpes p'in. Más 'ücj mwalá way jalá jis wa nt'a. Mpes 'a jis tjimyula na, 'ücj ca polel yola mpalas qjuis Jepa Jesucristo la tijá yupj mpes. Nin lajay na, jupj ma ca jis capj ntülsü.

Más quelel nusin 'ütsatsja. Niná nusin mü'üsüs la mejay, nun nt'a tjum na.

Polel lijicj Dios jos jin Dios Cjües qjuis tje'yaya mpes.

12 ¹Natjampan, nun solejé Dios Cjües qjuis tje'yaya mpes polel lijicj Dios jos jin. Ma nin p'iýá lijicj jupj qjuis tje'yaya mpes. Quina quelel nusin 'üsa lejay napj niná mpes. ²Dios t'üç' way ma nujisastsja na, solejé lovin nujisastsja p'a dios witjacj*. Nin nujisastsja gente la p'a nun jis wala tjowelepj mpes. Dios witjacj nenem janucun tuluctsja. ³Mpes najas nusin mü'üsüs napj ca mvelé. Dios Cjües gente jisas mo'o já'asa na, gente niná ma polel malala javelepj Jesús po'ó. Yupj javelepj na "Jesús Jepa Püné jupj", Dios Cjües jis capj p'ya'sa mpes p'in ca nin mvelej.

⁴Dios ts'uyupj pülicj way polel lajay Dios jos jin; jupj Cjües nin se 'aya. Ma nin p'iýá lajay se 'aya. Mop'in nin, yupj polel lajay, pjü way niná Dios Cjües nin se 'aya. Pjaní jupj. ⁵Dios Cjües mpes, yupj pasal pülicj way 'ücj lajay la p'a mpes. Nin p'iýá lajay tulucj. Pjaní way nin p'iýá. Yupj pjü way tsji' lajay qjuis Jepa Jesucristo mpes; pjaní way

jupj. ⁶Pülcj p'a casá lajay. Nin p'iyá tulucj polel lajay. Niná pjü way nin polel lajay, Dios nin la siji. Dios pjaní jupj.

⁷Polel lijicj Dios jos jin, jupj Cjües nin qjuis tje'yaya. Mpes 'ücj ca jus nlayecj t'üç' way cupj qjuisas mo'o pü'ü jupj Cjües. Nin qjuesé 'aya, jos cupj Dios ts'uyupj jis capj mp'a'sacj. ⁸Nepénowa 'üçj polel la veles la p'a jilal 'oyn nyuca Dios jos jin la mijicj. Nin polel javelepj Dios Cjües se 'aya mpes. Nepénowa 'üçj polel la veles la p'a jilal, Dios jos jin salejepj. Nin polel javelepj Dios Cjües se 'aya mpes. ⁹Nepénowa leñi way japon Dios ca la mijis yupj la tjomon mpes. Nin polel japon, Dios Cjües nin p'iyá se 'aya. Malala jisas jilal, nepénowa polel jis mü'ü'süs la sajay; Dios Cjües nin p'iyá nin se 'aya. ¹⁰Nepénowa pasal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá, mpes la p'a pasal yola Dios püné. Nepénowa 'üsüs polel javelepj Dios mpes. Dios ts'uyupj nepénowa salejepj ncu t'üç' way Dios mpes javelepj la p'a. Dios ts'uyupj nepénowa la p'a jis tin polel javelepj, yupj p'iyá ma salejepj. Dios Cjües mpes p'in nin lajay. Nepénowa sin 'yüsa niná, p'a jis tin javelepj na, mpes 'üçj javelepj tsjan niná yupj tjowelepj. Niná pjü way 'üçj lajay Dios Cjües se 'aya mpes. ¹¹Yupj lajay pjü way niná, Dios Cjües ninana p'iyá 'yaya mpes. Pjü jilal se 'aya, jupj jos jin. Nin p'iyá tulucj nin se 'aya yupj jilal.

Pjü Dios ts'uyupj jisas yupj jis pülcpan.

¹²Nun solejé yom pjaní jüp'üy pjaní, mop'in mos jana, tsjom jana, pülcj jana jüp'üy po'ó. Pülcj jana, mop'in jüp'üy pjaní p'in lovin. Nin p'iyá Dios ts'uyupj jis lal. Cupj pjü way Cristo juts'a'á, mpes jüp'üy pjaní way jinwá cupj. Cupj pülcj way, mop'in nin, 'a mulú jupj jüp'üy pjaní jinwá cupj. ¹³Nepénowa cupj judiopan*, nepénowa cupj judiopan tulucj. Nepénowa cupj esclavopan*, nepénowa cupj esclavopan tulucj. Newa jüp'üy pjaní 'a mulú jinwá cupj; Dios Cjües pjaní jupj, ne nin la tiji. Bautizar* qjuis tepyala, Dios Cjües nin la tiji mpes. Dios Cjües p'iyá já'asa qjuisas mo'ó, pjü way qjuisas mo'ó.

¹⁴Jüp'üy mos p'in tulucj. Tsjom p'in tulucj. Jüp'üy jana pjü 'üçj la qjuijis. Cupj pjü way Cristo jüp'üy pjaní jinwá, mop'in pülcj way cupj. Pülcj p'a casá lijicj cupj. ¹⁵Ca nacj nun popa pjaní ca mveles: "Tsjom mos jin tulucj, mpes tsjom jüp'üy popa tulucj jinwá". Newa nin, jupj tsjom jüp'üy popé. ¹⁶Ca nacj ca mveles wa: "Pjots' jun jin tulucj, mpes pjots' jüp'üy popa jinwá tulucj". Newa nin, jupj pjots' jüp'üy popé. ¹⁷Jüp'üy jas tüpwes jun pjaní, ma polel pjoca. Jüp'üy

nin tulucj. Jüp'üy jas tüpwes pjots' pjaní, ma polel ejumsu. Jüp'üy nin tulucj. ¹⁸Jüp'üy po'o pülcj jana tje'yaya Dios. Pjü nin lajay upj jos jin. Pjots' pjoca, jun nyuca. Ma lajay nin p'iyá. ¹⁹Jüp'üy jas tüpwes pjaní p'in, jüp'üy tulucj upj. Nin tulucj. ²⁰Pasal pülcj p'a casá 'üçj liji, upj jüp'üy jana mpes. Mop'in jüp'üy pjaní upj. Nin p'iyá cupj qjuilal. Cupj pjü way Cristo juts'a'á, mpes upj jüp'üy pjaní jinwá ncupj. Newa pülcj way cupj; pülcj p'a casá 'üçj lijicj Dios mpes.

²¹Napj ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé niná t'üç' way. Ca nacj pjaní ca mveles: "Jun ma jos mos". Ca nacj mveles wa: "Jay pjucj ma jos tsjom". ²²Nin vele ma t'üç' way. Jüp'üy pülcj jana. Nepénowa yupj tsjicj way tsji' lajay p'in, nin qjuiyola ca nacj. Newa nin, jüp'üy po jos pjü witjacj. ²³Cupj qjuiyola nepénowa ma 'üsüs jin yustapj. Niná más 'üsüs jyamacj. Cupj qjuis p'üy jana nepénowa ma qjuisas la p'a sa nuc. Mpés qjuisin qui'pacj niná. ²⁴Qjuis p'üy jana nepenowá 'üçj gente sa nuc. Mpés ma qjuisin qui'pacj niná. Dios jostsja ca nin nsem; qjuis p'üy la tiji Dios. Cupj qjuiyola qjuis p'üy jana nepenowá 'üsüs 'in tulucj. Mpés más 'in jyamacj niná. Nin jostsja Dios. ²⁵Mpés jüp'üy po'o jana, pjü way 'üçj jisas. Pjü way jajamapj la p'a jilal. Nin p'iyá cupj qjuilal. Pasal pülcj ncupj, mop'in cupj Cristo juts'a'á, pjü way ncupj. Dios jos pjü witjacj jyamacj cupj. ²⁶Jüp'üy jana popa pjaní vyaja na, pjü witjacj se vajana. Pjaní lal 'üsüs lijicj na, pjü way 'üçj jisas se palá.

²⁷Nun Cristo juts'a'á, mpes upj jüp'üy jinwá nun. Nun pülcj; mop'in nin, nun pjü way upj jüp'üy pjaní popem. ²⁸Dios jos upj ts'uyupj pjü way ca la mijicj upj jos jin. Nin polel lijicj, upj qjuis tje'yaya mpes. Ma nin p'iyá lijicj. Nepénowa apostolpan* yupj. Dios sin jyama la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Yupj lajay tsjay 'üsüs way. Nepénowa profetapan* yupj. Polel javelepj Dios tjevelá mpes. Yupj lajay po 'üsüs way. Nepénowa 'üçj la p'a wa sin la 'üsüs jis la jay. Yupj lajay 'üsüs way. Nepénowa pajal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Nepénowa 'üçj jis la ts'uc malala jisas. Nepénowa 'üçj jis capj jap'acj la p'a. Nepénowa nin polel lajay ne la p'a 'a mulú quelel tsji' lajay Dios mpes. Nepénowa la p'a jis tin polel javelepj, pjü ma tjepjyacañ niná. Niná Dios ts'uyupj nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. ²⁹¿Ncu nujola pjü way apostolpan? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way profetapan? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way sin 'yusa lajay? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way pajal 'üsüs polel lajay, niyom p'in ma polel lajay jinwá? Nin tulucj. ³⁰¿Ncu nujola pjü way 'üçj jis

la ts'uc malala jisas? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way la p'a jis tin polel javelepj? Nin tulucj. ¿Ncu nujola pjü way polel sin 'yüsa yupj javelepj, ca yupj sin 'yüsa la mijicj tsjan tjowelepj yupj? Nin tulucj. ³¹Dios se 'aya pjü jilal, 'ücj la mijicj jupj jos jin. Nepénowa más 'üsüs polel lajay, Dios nin jis tje'yaya. Nujisas t'as Dios nin p'iyá nu 'yaya, mpes ca polel la müjí yupj jinwá.

Más 'ücj quelel la sijicj la p'a.

Quina ca sin mü'l'üsüs la mejay, más 'üsüs way nin lojí.

13 ¹Más 'ücj quelel la sijicj la p'a. La p'a jis tin 'ücj velecj ca nacj Dios Cjües mpes. Angelpan* jis tin 'ücj wa velecj ca nacj Dios Cjües mpes. Newa ma quelel la sijicj la p'a, yupj ca ma jisas nsem cupj velecj. Campana pasal yümüçj pjac jinwá nsem yupj jis lal, cupj velecj na yupj jis lal. Vyaja jis la pjac jinwá nsem yupj jis lal. ²'Ücj polel velecj Dios mpes ca nacj. Qjuisin tji'yüsa Dios po'ó, la p'a ma sin tji'yüsa ca nacj. Pjü way selecj Dios po'ó, la p'a ma sin 'yüsa. Pyonecj wa Dios ca la mijis pjü way cupj le monacj. Mpes 'ücj velecj joc' lal jutja, ne jupj ca mim, cupj tjevelepj mpes. Pjü niná 'üsüs; newa 'üsüs tulucj cupj, cupj ma quelel la sijicj la p'a. ³Pjü way tya'acj se 'ayacj jis t'emel cjuwá ca nacj. La p'a qjuis p'üy ja'üm Jesucristo qjuisas mpes, nca'l quelecj ca nacj. Newa ma quelel la sijicj la p'a, 'üsüs tulucj qjuis mpalas nin la tijicj mpes.

⁴Quelel la sojí na la p'a, ma ts'u 'inyá jupj lal. 'Üsüs lojí jupj mpes. Nun ma jomaqué jupj lal. Nun ma welé más 'üsüs way nun jupj lal. Nun ma welé más püné nun jupj lal. ⁵Quelel lojí na la p'a, ma malala welé jupj lal, ma malala lojí jupj lal. Quelel lojí na la p'a, ma lojí nujisas jin. Lojí jupj jos mpes. Quelel lojí na la p'a, ma leñi way ts'u 'inyá jupj lal. Quelel lojí na la p'a, ma nujola nsem jupj malala la nusiji na. ⁶Quelel lojí na la p'a, ma 'ücj nujisas nsem jupj malala liji na. 'Ücj nujisas nsem jupj liji na Dios vele jin. Jupj vele t'üç' way. ⁷Quelel lojí na la p'a, lovin ca quelel la müjí jupj. Ca nacj la pülicj la numijis ca, ma nujisas jin. Newa ca quelel la müjí jupj. Quelel lojí na la p'a, lovin ca quelel mponé jupj vele mpes. Quelel lojí na la p'a, lovin ca quelel mponé jupj nin liji más 'üsüs way mpes. Ca nacj jupj ma quelel liji custjay Dios jos jin; newa ca quelel la müjí jupj, lovin ca cus mp'a'sá.

⁸Dios lovin ca quelel lis mijis, cupj lovin ca quelel lis mijicj wa. Quina nepénowa 'ücj javelepj Dios mpes. P'a jawas ma ca nin la mijicj.

Quina nepénowa 'ücj javelepj la p'a jis tin yupj p'iyá ma salejepj. P'a jawas ma ca nin la mijicj. Quina nepénowa 'ücj javelepj la p'a jilal tsjan niná Dios jos yupj ca jus nlayecj. P'a jawas ma ca nin la mijicj. Pjaní p'in lovin lijicj: lovin ca quelel lis mijicj la p'a. ⁹Quina ma pjü way selecj. Velecj la p'a jilal Dios mpes. Newa ma pjü way qjuisin 'yüsa Dios po'ó. ¹⁰P'a jawas Jesucristo ca ncuwim niswá nosis casá. Nin jawas la p'a casá qjuiyola nsem, la p'a casá ca la mijicj. Quina lijicj, ma ca la mijicj niswá, Dios la mijis mpes.

¹¹Nin p'iyá tsjictjacj si t'ünú na. Napj tsjicj waytsja na, tsjicj way jinwá tjeveletsja napj. Tsjicj way jinwá nólatsja napj. Ntjit'ünú na, ma la tjejay tsjicj jinwá. La tjejay püné jinwá. ¹²Nin p'iyá, p'a casá ca nsem cupj qjuis lal p'a jawas; más 'üsüs ca nsem. Quina ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé niná. 'Üsü mo'o nyucucj na, qjuis wala 'ots'ots' way ne'as nyucucj p'in. Nin p'iyá quina ma polel nyucucj Dios. P'a jawas ca jus nucucj. Jesucristo niswa tjac' na, Dios wolap'a'a ca nlüjüquecj cupj. Tsjay 'üsüs ca jus nucucj. Quina tsjicj way selecj p'in Dios po'ó. Jesucristo tjac' na, pjü ca qjuisin mü'lüsüs Dios po'ó. Dios pjü selé cupj qjuisin po'ó. Nin p'iyá pjü ca jus nlayecj jupj mpes.

¹³Napj ca mpac tsjan niná cupj lovin la mijicj. Lovin ca mponecj cupj Dios vele jin. Lovin jus nlayecj Dios 'üsüs la qjuis mijis. Lovin ca quelel lis mijicj la p'a. Conas lijicj 'üsüs way. Mop'in más 'ücj lovin quelel la sijicj la p'a.

**Nepénowa javelepj la p'a jis tin, yupj
p'iyá lovin ma sin tji'yüsa niná.**

14 ¹Más 'ücj nun quelel la sojí la p'a. Nujisas t'as ca nin la müjí. 'Ücj wa po nujisas nsem Dios Cjües nu 'yaya tsjan mpes 'ücj tsjí' lojí Dios mpes. Pülcj p'a casá 'ücj lajaj se 'aya jupj. Po nujisas t'as Dios nu 'yaya ne nun ca polel mvelé jupj mpes. 'Ücj niná nujisas niná. ²Nepénowa polel javelepj la p'a jis tin, yupj p'iyá ma salejepj. Dios Cjües se 'aya ne 'ücj nin lajaj. Niná javelepj na, gente jis lal javelepj tulucj; Dios lal javelepj p'in. La p'a ma sin 'yüsa yupj javelepj. La p'a ma salejepj tsjan javelepj yupj; Dios Cjües selé p'in. ³Gente la p'a polel javelepj Dios mpes. Nin javelepj na, javelepj la p'a jilal. Yupj javelepj mpes, la p'a más 'ücj ca cus ncoñocj Dios, ca quelel la mijicj wa Dios jos jin, yupj más 'ücj jisas ca nsem 'ots'ipj. ⁴Nun popa pjaní p'a jis tin vele na Dios Cjües nin liji mpes, se p'a'sa jupj p'iyá. Jupj p'iyá más 'in 'ücj se coïca Dios, nin liji mpes. Nun popa pjaní

vele na Dios mpes, yupj p'iyá mpes nin liji tulucj. Jis capj p'ya'sa Dios ts'uyupj pjü way. Yupj sin 'yüsa yupj velá. Yupj pjü way más 'in 'ücj se coñcocj Dios, yupj vele mpes.

⁵'Ücj napj lal nun pjü way 'ücj cüwelé p'a jis tin, Dios Cjües nu 'yaya nin la müjí. 'Üsüs niná. Newa p'a wa más 'üsüs. Naja nun pjü way 'ücj cüwelé Dios mpes. Dios mpes vele más 'üsüs liji p'a jis tin vele lal. P'a jis tin vele ma si 'üsü yupj velá, ne nin. Yupj si 'üsü, ne nin vele la p'a jis lal, 'üsüs nin. Mpes yupj jis capj p'ya'sa wa Dios ts'uyupj, yupj más 'ücj se coñcocj Dios. ⁶Natjampán, nun nt'a ne'as tjum na, ma ca p'a jis tin mvelé. Dios Cjües ne 'aya 'ücj nin la cüjay ca nacj. Nin la cüjay, nun ma ca nusin mü'lüsüs napj velé. Mpes ma ca nin la mejay. Nun jilal ca mvelé Dios nawala tjevele jin. Nun jilal ca mvelé Dios jos nun jus nlayé. Nun jilal ca mvelé Dios velá. Napj ca nusin mü'lüsüs le mejay. ⁷Nin p'iyá flauta* lal, arpa* lal wa. Nun popa pjaní flauta li pjesá ca nacj, p'a wa arpa 'in tyüla ca nacj. Ma ne'as pjac ca nacj. Mpes pjü ma sin 'yüsa tsjan corito yupj. ⁸Nin p'iyá trompeta lal. Militarpan pjiyacañ na trompeta li pjesá, salejepj jepa militar jos yupj ca mal jis la palan enemigopan jilal. Ma ne'as pjac na, pjü militarpan ma ca sin mü'lüsüs jepa jos jil la palan. ⁹Nin p'iyá nun jilal, la p'a jis tin welé na, pjü ma ca sin mü'lüsüs nun welé. Nin welé p'in, ma jis capj p'o'sá la p'a wa.

¹⁰T'üç' way yupj jis tin püliüçj javelepj nosis casá. T'üç' way pasal püliüçj way sin 'yüsa yupj jis tin. ¹¹Yom pjaní napj lal vele ca nacj, mop'in lovin ma tjapjacás yupj tüin. Yupj jus nlayes napj ma nin 'yüsa yupj tüin. Napj jus nley yupj ma si 'üsü napj ntin. ¹²T'üç' way nun pjü way nin jisas Dios Cjües nu ma'ayas, ne 'ücj polel la müjí Dios jos jin. Mpes po nujisas t'as yupj nu ma'ayas ne ca polel jis capj mp'a'sá Dios ts'uyupj. Más 'ücj niná. Nin polel lojí na, yupj más ca jisas nsem Dios.

¹³Nepénawa ca la p'a jis tin welé ca nacj. Nun p'iyá ma nusin 'yüsa nun welé. Mpes Dios lal la tjomoná ca polel nusin mü'lüsüs nun tjowelé.

¹⁴Nenéyawa Dios lal velé na, la p'a jis tin velé, ma nin 'yüsa napj velé. Nin velé na, napj neqjues p'in nin vele. Napj ma nin 'yüsa napj velé.

¹⁵Mpes nun jilal ca mvelé napj ca la mejay mpes. Dios lal ca mvelé la p'a jis tin mpes, ma nin 'yüsa napj velé. Napj neqjues p'in ca mveles. Mop'in jis tin la p'a selé napj. Niná mpes ca mvelé wa Dios lal. Mpes la p'a ca sin mü'lüsüs napj velé. Napj ca nejets'es la p'a jis tin, ma nin 'yüsa nejets'es mpes. Napj neqjues nejets'em p'in. Mop'in jis tin la p'a selé napj. Niná mpes ca nejets'es wa. Mpes la p'a ca sin mü'lüsüs.

¹⁶Ca nacj nun popa pjaní quelel wü'i Dios lal la p'a jis tin mpes la p'in. Ma si 'üsü'upj velá. Jupj cjües p'in vele. T'üc' way gente ne'aj jatja ma sin 'yüsa jupj polel nin vele Dios Cjües nin liji mpes. Mpes yupj ma polel javelepj ncu 'üsüs niná velá. ¹⁷T'üc' way 'üsüs wü'i Dios lal. Newa ma jis capj p'ya'sa la p'a. Yupj más 'ücj japon tulucj, jupj nin liji mpes.

¹⁸T'üc' way la p'a jis tin velé napj, ma nin 'yüsa napj velé. Más nin velé napj pjü jilal. Nin mpes wü'iis Dios lal. ¹⁹Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, la p'a jis tin polel velé, ma nin 'yüsa napj velé. Jis tin la p'a polel velé wa, niná nin 'yüsa napj velé. Niná velé na, yupj sin 'yüsa napj velé. Po quelel velé jis tin nenem, nin 'yüsa napj velé. Niná velé na, polel sin 'yüsa lejay napj. Palabra cinco sin 'yüsa más 'ücj palabra diez mil lal, ma sin 'yüsa witjacj.

²⁰Natjampan, ma nujola t'as tsjictjacj jinwá, napj tjevelé mpes. Mop'in nin, 'üsüs la müjí tsjictjacj seyasa witjacj jinwá. Yupj ma sin tji'üsa, ma malala lajaj custjay. Newa najas nujola püné witjacj jinwá napj tjevelé mpes. 'Üsüs nusin tjü'üsüs niná. ²¹Dios Popel vele: "Napj niyom ca sin majam gente niná nt'a, yupj ne p'a jis tin javelepj. Pasal campa mpe ca ncul jis la veles yupj jis lal. Yupj ca mvelecj, napj najas jin ca mvelecj. Newa nin, gente niná ma ca jisas nsem napj velé", qjuis Jepa Dios nin vele. ²²Qjuisin 'yüsa tsjan mpes nin tjevele. T'üc' way Dios se 'aya jupj ts'uyupj nepénowa 'ücj javelepj la p'a jis tin yupj p'iyá ma salejepj. Dios jos yupj nin lajaj ma japon witjacj jis la nuc. Yupj ca nucucj Dios 'üsüs liji, yom p'in ma polel liji jinwá. P'a casá lajaj, Dios ts'uyupj jis lal 'a si mulú na. Dios ts'uyupj japon nas yupj. Ma la p'a jis tin javelepj Dios ts'uyupj januc mpes. Dios mpes javelepj yupj jis tin p'in, yupj jis la pjac. Nin mpes wa yupj januc wa Dios pajal 'üsüs. Ma japon ma sin 'yüsa yupj javelepj Dios mpes.

²³A nu myula na, nun pjü cüwelé la p'a jis tin nun p'iyá ma solejé, la p'a ma ca sin mü'üsüs nun welé. Nepénowa 'a nu myula nt'a jiquil na, ma ca sin mü'üsüs tsjan lojí ca nacj. Dios ts'uyupj tulucj jiquil wa ca nacj. Yupj ca mvelecj malala nujola jin welé. ²⁴Más 'ücj nsem nun pjü way welé Dios mpes, nun jis tin mpes. Mpes la p'a wa jiquil na, ca sin mü'üsüs nun welé. Yupj ma sin 'yüsa tsjan lojí 'a nu myula na ca nacj. Dios ts'uyupj tulucj yupj ca nacj. Newa ca sin mü'üsüs nun welé, mpes 'aplilila ca nsem malala la tjajay mpes. Nun pjü way ca 'ücj mvelé yupj jis lal más 'ücj Dios jos jin lajaj. ²⁵Mpes yupj ca mvelecj nun t'üc' way tjowelé. Ca mvelecj yupj nin yólatsja nun tjowelé jinwá.

Gente p'in ma salejepj tsjan yola la p'a. Dios p'in selé niná. Mpes yupj jis tic' jin müjünsünüñ, palá mpi'tjiñ, ca mvelecj Dios pajal püné. Ca mvelecj Dios já'asa nun jilal.

**Pablo tepyaca 'oyn nyuca la mijicj Dios
ts'uyupj, yupj 'a si mulú nt'a.**

26Natjampan, napj ca mvelé tsjan 'üsüs way la müjí. T'üç' way Dios Cjües nu tje'yaya pjü way, nin polel lojí Dios jos jin. 'A nu myula na, nepénowa ca quelel nejets'eñ ca nacj Dios mpes. Nepénowa ca quelel sin mü'üsüs lis mijicj ca nacj. Nepénowa ca quelel mvelecj ca nacj Dios sin tji'yüsa la tjiji mpes. Nepénowa ca quelel mvelecj ca nacj la p'a jis tin, ma sin 'yüsa javelepj mpes. La p'a ca quelel nusin mü'üsüs la numijicj ca nacj, tsjan tjowelepj yupj. Najas niná lajay, Dios ts'uyupj jis capj la p'acj. Mpes Dios ts'uyupj más ca jisas nsem Dios. **27**Ca nacj nepénowa quelel javelepj la p'a jis tin, ma sin 'yüsa javelepj mpes. Najas mat'e javelepj ne nin, cont'e ca nacj 'üçj. Ma najas pülcj nin javelepj. Najas ma javelepj 'a mulú. Pjaní t'üç' tjevele na, 'üçj la p'a vele. Najas la p'a sin 'yüsa lajay tsjan tjowelepj yupj. **28**Ca nacj pjü ma polel sin 'yüsa lajay tsjan tjowelepj. Mpes más 'üçj ma nin javelepj la p'a jis tin Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Mop'in 'üçj pjaní nin vele Dios lal la p'a jis tin mpes, jusapj já'asa na.

29T'üç' way Dios pjaní pjaní jilal vele jupj jos mvelecj, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Najas mat'e javelepj p'in, cont'e ca nacj. Najas la p'a sin mü'üsüs ncu t'üç' way javelepj Dios tjevelá. **30**Ca nacj leñ way Dios ca mveles já'asa lal. Jos la p'a jilal vele tjevelá. P'a newa vele ca nacj. Más 'üçj jupj lyájasa nsem quinam, mpjacam. **31**Najas pjaní pjaní welé Dios mpes; ma ca mvelé la p'a vele na. Mpes pjü way ca 'üçj sin mü'üsüs, ne pjü más 'in 'üsüs ca quelel la mijicj Dios jos jin. **32**Profetapan* p'iyá ca yola mpalas 'üçj lyájasa jatja, la p'a quelel javelepj na. **33**Dios ma jos yümüçj pjac, 'a mulú javelepj ma jos. Jos pjaní tjevele na, la p'a mveles. Pjü yupj 'a mulú javelepj, ma jos.

Najas nin lojí Dios ts'uyupj la p'a nt'a 'a si mulú jinwá. **34**Najas nequem lyájasa jatja Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Más 'üçj ma javelepj ne'aj. Más 'üçj yupj ma jajütütj ne'aj. Dios Popel nin vele. **35**Ca nacj nequem ma sin 'yüsa la p'a vele na. Niná quelel sin 'yüsa. Más 'üçj yupj jis la mü'üyacj jis vayum jilal, yupj ca sin mü'üsüs lis mijicj jis wa nt'a. Malala nequem javelepj Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a.

36Pülcj nin tjowelepj Dios tjevelá. Nun mwälá way tjowelepj tulucj. La p'a nun jis wala tjowelepj Dios tjevelá. Mop'in nun jilal p'in

tjowelepj tulucj. Mpes po ma nujola t'as 'üsüs lojí; 'üsüs lojí tulucj.
 37 Nepénowa ne'aj yola Dios vele yupj jilal, yola Dios jos niná javelepj
 Dios ts'uyupj jilal. Yola Dios Cjües jis tje'yaya ne 'üçj lajay Dios jos
 jin. Naja yupj ca jus nlayecj napj nin pyac nun mpes qjuis Jepa Dios
 qjuisí jütüta p'in. 38 Nun popa pjaní ma quelel jus nlayes niná ca nacj.
 Mpes más 'üçj nun ma pjo'oqué yupj lal.

39 Natjampan, niswa velé po nujisas t'as nun ca 'üçj mvelé Dios
 mpes, yupj Cjües nu 'yaya nin lojí mpes. Nun jis lal velé wa ma mvelé
 nun popa pjaní ma polel vele la p'a jis tin yupj p'iyá ma selé. 40 Mop'in
 nin, naja nun lojí pjü way napj tepyac jin. Nin jos Dios. Ma tjowelé
 'a mulú. Pjaní t'üç' tjevele na, 'üçj la p'a ca mveles.

Jesucristo jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá.

15 1 Natjampan, nun jis walap'a'a tjevelé Jesucristo 'üsüs la tjiij
 gente mpes. Napj tjevelé niná nun jis lal. Naja niná nujola
 nsem niswá quinam. Nun nujisastsja napj tjevelé. Niná newa poné nun.
 2 Niná poné, mpes ca mpatjaqué Dios lal. Naja po ca mponé lovin napj
 tjevelé nun jilal. 'Ots'ots' way p'in topón, ma ca mpatjaqué Dios lal.

3 T'üç' way nun jilal tjevelé napj nin tji'yüsa mpes. Niná más 'üsüs
 way pjü nusin tji'yüsa lal. Nun jilal tjevelé Cristo tepe'e malala nyuca
 la tjiijicj mpes. Dios Popel tjevele nin ca la mijis. 4 Yupj toc Jesucristo.
 Ts'ac' cont'e na, Dios jas tjiyyünsa, ne nyucunú tepyala niswá. Dios
 Popel tjevele nin ca mpalas. 5 Jas tjiyyünsa na, lay tepyala Pedro lal.
 Niyom Jesús cus tocoöntsja, doce waytsja yupj; yupj tjetja nt'a, nepé
 lay tepyala wa. 6 Locopyaya Dios ts'uyupj quinientos 'a jis tjiemyula.
 Más püliüctsja yupj quinientos lal. Cristo lay tepyala wa ne'aj. Yupj
 püliüçj janucun patja custjay. Nepénowa p'in tecya'liiñ. 7 Locopyaya lay
 tepyala Jacobo lal. Locopyaya lay tepyala apostolpan* pjü way jilal.
 8 Pjü way yupj jus tjunuc na, lay tepyala wa napj lal. Tsjicj costa way
 tjemya'na na, malala nin. Niná tsjicj way jinwatsja napj. Malálatsja
 napj. 9 Napj nola la p'a apostolpan más 'üsüs napj lal. Napj apóstol
 wa, yupj jinwá; mop'in tsjay malala la tjejay napj Dios ts'uyupj jilal
 püna p'in, mpes tsjicj jin nola napj p'iyá.

10 Newa nin, Dios pasal 'üsüs way la tjiij napj lal. Apóstol* la ntjiji
 napj. Pasal 'üsüs way polel la tjejaytsja yupj mpes, yupj 'üsüs la ntjiji
 mpes. Napj más yüümüçj tsji' la tjejay pjü apostolpan la p'a wa jilal.
 Mop'in napj p'iyá ma nin la tjejay. Dios nin tje'yaya ne 'üçj nin polel
 lejay. Mpes yupj nin la tjiij. 11 T'üç' way apostolpan la p'a nun jis

walap'a'a tjowelepj Dios tjevelá. Napj nun jis walap'a'a tjevelé wa Dios tjevelá. Ma selé ncu mwalá way toponé yupj jilal. Ma selé ncu mwalá way toponé napj lal. Ma nola. 'Ücj najas p'in toponé nun.

Dios ts'uyupj ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá.

12 T'üç' way nun jis walap'a'a tjevelecj Cristo po'ó. Nun jilal tjevelecj yupj jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá tepe'e na. ¿Tsjan mpes nun nepénowa welé gente ma sin müjünsüçj, ma mpatjam niswá? 13 Welé gente ma sin müjünsüçj tecya'liliñ na, ma mpatjam niswá. Mpés welé wa ca nacj Cristo ma jas tjiyyünsa niswá, ma tüpü'ü niswá. 14 Nin welé ca nacj. Mpés nujola ma t'üç' way tjevelecj ca nacj. Ma poné Cristo pü'ü, mpés malala nin toponé yupj mpés. Nin tulucj. T'üç' way tecya'liliñ ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá.

15 Nun welé tecya'liliñ ma ca sin müjünsüçj, ma mpatjam niswá. Mpés nujola ca nacj cupj la tsyawilicj nun jilal Dios po'ó; cupj tjevelecj Dios jas tjiyyünsa Cristá, tüpü'ü niswá. Nun welé tecya'liliñ ma ca sin müjünsüçj la püt'üs niswá, mpés welé wa ca nacj Dios ma wa jas tjiyyünsa Cristá. 16 Niswá velé napj, nun welé tecya'liliñ ma ca sin müjünsüçj, ma mpatjam niswá, mpés welé wa Cristo ma jas tjiyyünsa, ma tüpü'ü niswá. 17 Nun welé Cristo ma jas tjiyyünsa niswá, mpés nun toponé mpes 'üsüs nu tepyala tulucj. Mpés Dios jola custjay malala nyuca la tjüjí. Ma nin liji yupj. T'üç' way Cristo jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá. 18 Pülcj nasa sa coötsja yupj. Pülcj tecya'liliñ yupj sin popé. Nun welé Cristo ma jas tjiyyünsa, ma tüpü'ü niswá, mpés nin welé yupj ma Dios lal patja quinam. T'üç' way patja. T'üç' way Cristo jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá. 19 Cupj Jesucristo se coöcrocj quinam, mpés pyonecj 'üsüs qjuis mpalas tecya'lequecj na. Nun welé Cristo ma jas tjiyyünsa, ma tüpü'ü niswá. Cristo ma cüpüt', ma 'üsüs qjuis cüpalas tecya'lequecj na. Mpés más 'üçj gente pasal yola cupj mpés. Más malala qjuis tepyala pjü jis lal.

20 Malala qjuis tepyala tulucj. T'üç' way Dios jas tjiyyünsa Cristá, tüpü'ü niswá. Dios mwalá way jas tjiyyünsa yupj pjü way jis lal. Mpés t'üç' way tecya'liliñ ca sin müjünsüçj wa, mpatjam niswá. 21 Pjü gente cya'liliñ yom pjaní la tjiyi mpes. Nin p'iyá, gente ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá, yom p'a mpes, pjaní yupj. 22 Adán mwalá way tüpü'ü pjü jilal. Pjü nca'liliñ ca yupj mpes. Nin p'iyá, Cristo sa coñ pjü way ca sin müjünsüçj yupj mpes, mpatjam niswá. 23 Dios sin jyünsa pjü way. Sin müjünsüs yupj tjevele na. Mwalá way yupj Cristo jas tjiyyünsa. P'a

jawas Cristo ncuwim niswá nosis nt'a. Nin jawas Cristo juts'a!á ca sin müjünsüs, mpatjam niswá. ²⁴Nin tepyala na nosis ncawajas ca. Nin jawas, Cristo ca Dios pjü ma'ayas, Dios jupj Popay. Pjü way jupj jyü'ta, jupj ca jupj Popay ma'ayas, mpes Dios ca pjü jis müjü'tüs nsem. Püna tjüütütj, yupj ma müjü'tüçj nsem, Cristo la mijis mpes. Jepapan, ma jepapan nsem quinam, Cristo la mijis mpes. Noypan ma ca 'üçj la mijicj yupj jisas jinwá.

²⁵Quina Cristo newa jyü'ta pjü way; nin jos Dios. Jupj ca la mpa'nas jupj enemigopan jis lal. Jupj ca la mijis jupj enemigopan pjü way jupj tsjom 'alá jatja jinwá. Nin la tjiji na, jupj Popay Dios ca müjü'tüs niswá. ²⁶Nin tepyala na, p'a casá mpalas Cristo mpes. Gente ma nca'líñ ca niswá jupj mpes. Gente cya'líñ pasal malala Cristo lal, ne ma nin mpalas quinam. ²⁷Dios Popel vele: "Dios pjü tsjom 'alá tepya'ta. Cristo jyü'ta pjü jilal." Popel vele pjü way tsjom 'alá tepya'ta. Selecj Dios ma tepya'ta jupj p'iyá Cristo tsjom 'alá. Jupj tepya'ta la p'a pjü way Cristo tsjom 'alá. ²⁸Dios tecyawaja tepya'ta na, jupj Jatjam ca mveles jupj lal, ca mveles jupj jos jupj Popay müjü'tüs jupj lal. Dios nin liji pjü way jupj Jatjam tsjom 'alá majatjum. T'üç' way Dios jusapj ca müjü'tüs pjü jilal.

²⁹Napj selé nepénowa japon tecya'líñ ma sin müjünsüçj jis la püt'üs niswá. ¿Ncu solejé tsjan mpes nepénowa bautizar* se palá tecya'líñ mpes? T'üç' way tecya'líñ ca sin müjünsüçj niswá, mpatjam niswá; nin mpes nin lajay yupj mpes.

³⁰Gente nepénowa lovin ma jisas ncupj, quelel qjuesé 'ünan. Newa nin, lovin velecj Dios tjevelá. T'üç' way tecya'líñ ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá; mpes nin lijicj. ³¹Natjampan, napj pasal 'üçj najas nun Jesucristo so coïncó mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Newa nin, pjü ts'ac' jawas nepénowa quelel na 'ünan. ³²Napj tjevelé Efeso po'ó Dios tjevelá. Gente pasal pültüçj ts'a 'intsja ne'aj, malala quelel la najaytsja. Yupj pü'á ts'i 'inyá jinwatsja. Newa nin, napj lovin tjevelé Dios tjevelá. T'emel ma quelel t'e'etsja tjevelé na. T'üç' way tecya'líñ ca sin müjünsüçj, mpatjam niswá; nin mpes tjevelé napj. Nepénowa javelepj ma ca nin mpalas. Ma nin mpalas, "más 'üçj lyajacj, myüsiquecj p'in. Yaya nca'lequecj, ncawajas ca cupj la p'in, mpes más 'üçj 'üçj qjuisas quinam." ³³Nenýawa gente javelepj tecya'líñ ma sin müjünsüçj. Ma mponé nun yupj jilal. Ma jis capj ncoïncó yupj. Yom 'üsüs se coïcna na yom malala, p'a jawas malala nsem wa jupj. ³⁴Nujola t'as Dios jos jinwá. Malala la tjüjí. Ma nin la müjí niswá. T'üç' way nepénowa ne'aj ma sin tji'yüsa Dios po'ó custjay. Mpes najas ca nu maycas nun.

Pablo tepyaca 'onin ne nin sin müjünsüçj tecya'liñ.

³⁵ Ca nacj nepénowa ca la mü'iyyacj: "¿'Onin ne nin sin müjünsüçj tecya'liñ na la püt'üs mpes niswá? Yupj jis p'üy, etsjan jin yustapj?" ca la mü'iyyacj ca nacj. ³⁶ Ma yola jinwá yupj, ne la 'üy yupj. Napj ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé tecya'liñ ca sin müjünsüçj jis la püt'üs. Gente jis p'üy setel jinwá. Setel to'á, mwalá way siná niná. Setel tepe'e jinwá, 'amá toqué nun. Nin la tjüjí na, nt'ünüs ca, jun 'yüna yupj. ³⁷ Setel siná setel p'in yupj, trigo* ca nacj, p'a ca nacj. T'yüna na, p'a wa yupj. Setel tulucj, p'a casá justa yupj. 'Üsüs justa quinam. Nin p'iyá yom jüp'üy lal. Mwalá way pe'e yupj. Tepe'e na, jas müjünsüs, mpü'lüm niswá. Ninana p'iyá tulucj, p'a wa jüp'üy jinwá justa nsem yupj. ³⁸ Setel p'a casá justa nsem, Dios nin liji. Jupj jos jin ca nsem. Pülcj jay setel. Pjü p'a casá yustapj nsem yupj, Dios liji. Pjü nin yustapj Dios jos jin. ³⁹ Nin p'iyá, pülcj jis p'üy. Nin p'iyá tulucj yupj. Gente jis p'üy animal jis p'üy jin tulucj. Animal jis p'üy tsipyaya jis p'üy jin tulucj. Tsipyaya jis p'üy cjur jis p'üy jin tulucj.

⁴⁰ Pülcj jis p'üy qui casá. Pasal pülcj p'a casá jatja tsjun po'ó. Ne'aj jatja pasal 'üsüs way jin yustapj. Qui casá nin p'iyá 'üsüs jin yustapj. Qui casá jatja, tsjun po'o jatja jin tulucj. ⁴¹ Lots'ac! 'üsüs jin justa, müümüy 'ots'ipj, pjulacj 'ots'ipj. Nin p'iyá tulucj yupj. Pasal pülcj jatja pjulacj. 'Üsüs jin yustapj, pjü way. Mop'in nin p'iyá tulucj yupj.

⁴² Nin p'iyá nsem Dios tecya'liñ sin müjünsüs na. Yom jüp'üy 'amá toc na, yupj jüp'üy cyawaja. Dios si jünsa na, p'a wa nsem yupj. Niná ma ncawajas ca, lovin mpü'lüm ca yupj. ⁴³ Yom jüp'üy toc na, malala justa. Jas tjiyyünsa na, 'üsüs justa nsem. Yom jüp'üy toc na, liji secj. Jas tjiyyünsa na, ca püné 'üçj la mijis. ⁴⁴ Yom jüp'üy 'amá toc na, 'amá popa yupj. Jas tjiyyünsa na, yupj tsjun popa nsem. T'üç! way jüp'üy 'amá popa nin pü'lü. Mpes t'üç! way jüp'üy p'a wa tsjun popa nsem yupj.

⁴⁵ Dios Popel niná vele wa. Vele: "Yom mwalá waytsja Adán, Dios la tjiji yupj. Jupj jüp'üy 'amá pöpatsja, nyucunutsja yupj." Püs naya p'a wa yom pü'ütsja yupj. Cristo yupj. Cjües yupj. Adán mpes, pjü malala nyuca lajay, pjü cya'liñ. Cristo mpes, gente 'üçj mpatjam lovin. ⁴⁶ Cupj ca mpatjaquecj lovin.

Qjuis p'üy lovin ca mpatjaquecj mpes, cjuwá quinam. Mwalá way cupj qjuis p'üy 'amá popa mpes pyatjaquecj. P'a jawas qjuis p'üy la p'a ca nta'acj, ne yupj mpes ca lovin mpatjaquecj cupj.

⁴⁷ Yom mwalá way 'amá pöpatsja. Dios la tjiji yupj 'üpjü mpes. Yom p'a tsjun popa, Cristo yupj. ⁴⁸ Yom mwalá way jinwá ncupj, Dios la tjiji

jupj 'üpjü mpes. Cupj 'üpjü popa 'ots'ipj. Cupj popa pülcj ca nlaca Dios pü'ü nt'a. Cristo jüp'üy jinwá nsem cupj qjuis p'üy, jupj tsjun popé. ⁴⁹Quina yom mwalá way jinwá ncupj qui'á, jupj 'üpjü pópatsja. P'a jawas tsjun po'o popa jinwá custapj nsem cupj.

⁵⁰Natjampan, nun jilal velé 'amá popa ncupj. Pis p'in cupj, 'as p'in. Pis niná, 'as niná, ma polel patja Dios jyü'ta nt'a. Dios ma la mijis mpatjam ne'aj. Qjuis p'üy 'amá popa, mpes ncawajas ca. Ma lovin polel patja.

⁵¹'Üsus nusin tjü'üsüs napj ca mpac mpes. Ca mpac, gente lovin ma salejeptsja yupj. Pülcj nca'lüü ca qu'ilá mop'in ma ca pjü nca'lüü yupj. Dios la p'a jis p'üy jis ma'ayas ca pjü jilal. ⁵²Nasa trompeta la pjaní la ttipjyusa pjac na, nin ca mpalas. La pjaní jun si tsicyaca na, leñ way nin pyala. Nin p'iyá, pasal leñ way Dios ca la p'a jis p'üy jis ma'ayas pjü jilal. Trompeta la ttipjyusa pjac na, Dios ca sin müjünsüs tecya'lüü, ca mpatjam niswá. Jis p'üy ca nta'acj, lovin ma jis ncawajas ca. Cupj ma tecya'lequecj, nin p'iyá, qjuis p'üy p'a casá mpalas. ⁵³Qjuis p'üy quina pyatjaquecj mpes, jis ncawajas ca. Nca'lüü ca. Mpes Dios ca qjuis ma'ayas la p'a qjuis p'üy. Ma jis ncawajas ca yupj. Lovin mpatjam ca yupj. ⁵⁴Nin tepyala na, cupj ca nucucj nin tepyala Dios Popel vele jin. Vele:

"Cupj ma tecya'lequecj jin nsem.

Lovin ca mpatjaquecj ncupj Dios la tjihi mpes.

⁵⁵Qjuis p'üy ma tecya'lüü jin ca nsem.

Ca sin müjünsüs, mpatjam niswá.

Pajal vyájatsja tecya'lüü mpes.

Mop'in ma nin ca mpalas quinam",

Dios Popel nin vele. ⁵⁶Malala jis tepyala tecya'lüü na, malala la tajay mpes. Nun jilal velé 'onin ne malala la tajay yupj. Sin tji'yüsa Moisés* tepyacá, newa ma polel lajaytsja pjü tepyacá. ⁵⁷Quina wi'iquecj Dios lal cupj lovin ca mpatjaquecj jupj lal. Nin ca nsem Jesucristo la tjihi mpes, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

⁵⁸Mpes lovin nujisas t'as qjuis Jepa Jesucristo. Nun napj mpülcpan, napj queel la nusejaj. Lovin toponé Dios tjevelá. Lovin pajal tsji' la müjí qjuis Jepa Jesucristo mpes. Najas nun ca jus nlayé pasal 'üsüs ca mpalas, nun tsji' lojí na jupj mpes.

Dios ts'uyupj Corinto po'o patja t'emel tja'ayapj

Dios ts'uyupj Jerusalén po'o patja mpes.

16

¹Nun solejé napj la tjemyon Dios ts'uyupj t'emel ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Jerusalén po'o. Jilal tjevelé 'onin la cüjay ne la

'ayas niná. Nin tjevelé Dios ts'uyupj pjü way jilal Galacia po'ó. Najas nin p'iyá lojí nun. ²Domingo pjü way najas pjü way witjacj nun na'aj 'onsó t'emel so 'oyá mpes. Nun sin popa t'emel püličj jat'anquepj, 'in püné ja'onsopj najas. Tsjicj way jat'anquepj, más tsjicj way ja'onsopj 'ücj. Mpes nun nt'a tjum na, nun ca nta'á t'emel jis la 'ayas. Nun nt'a tjum na, ma najas niswa t'emel lo moná nun 'a nu myula na. ³Najas nun ca la nt'a nepenowá, yupj ca nt'acj t'emel niná Jerusalén nt'a Dios ts'uyupj mpes. Nun nt'a tjum na, napj ca sin majam niná t'emel lal. Napj ca jis papel ma'ayá, mpes Dios ts'uyupj Jerusalén po'o ca jus nlayecj pjacj niná. ⁴Más 'ücj napj jum wa ca nacj. Jum, 'ücj ncapj jacoñ.

Pablo tepyaca nin la mijis mpes.

⁵Mwalá way napj ca mis Macedonia nt'a. Ne'aj tjum na, ne'as ca mis nun nt'a. ⁶Ts'ac' püličj ca mpü'üs ca nacj nun jis lal. Jive na ca mpü'üs ca nacj nun jilal. Mpes 'ücj ca polel no 'oyá, ne ca 'ücj polel mis p'a gente nt'a. Ma selé custjay ca'aj mis. ⁷Ma quelel jum quinam nun nt'a; püs way ma polel pü'üs ne'aj quinam. Püs way quelel pü'üs nun nt'a. Qjuis Jepa Dios jos jin ca nsem. ⁸Qui'á ca mpü'üs quinam Efeso po'ó. Judiopan* leñ way ca 'a jis mulus fiesta mpes, fiesta niná Pentecostés* ló. T'ücj' tepyala na, mis ca napj. ⁹Püličj jilal polel velé quinam Dios tjevele jin, mpes qui'á ca mpü'üs quinam. Po quelel pjiyacañ yupj. Mop'in la p'a püličj p'a casá yola. Ts'a 'in yupj napj lal. Yupj jisas la p'a ma sin 'yusa Dios tjevele jin, nin mpes wa quelel pü'üs qui'á.

¹⁰Timoteo ca mim nun nt'a ca nacj. Jama na, najas jupj ma lecj meyas nun jilal. Mpes najas pasal wüi'iqué nun jupj ne'as jama na. Jupj tsji' liji wa qjuis Jepa Dios mpes, napj jinwá. ¹¹Jupj tjamacjas custjay, mop'in 'üsüs jupj; najas ma malala nujola jupj mpes. Tja'ayá jupj jos, ne 'ücj polel ncuwim napj nt'a. Tjowelé 'üsüs mim. Napj li nuc lo cuwis jupj napj nt'a p'a wa Dios ts'uyupj jilal.

¹²Quina ca mpac Apolos po'ó, jupj cupj qjuis catjam. Po tjevelé jupj lal más 'ücj jama quinam Dios ts'uyupj nepénowa jilal nujus la nuc. Newa ma quelel jámatsja quinam. Polel jama na, mim ca.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹³'In tjajama ma poné nun la tsuwilpan jilal. T'ücj' way lovin mponé qjuis Papay Dios po'ó, Cristo po'ó 'ots'ipj. Gente ca mvelec más 'ücj ma pjo'oqué niná. Ma mpja'aqué yupj jilal. Lovin la müjí Dios jos jin. ¹⁴Nun pjü way pasal püličj lojí. Nin lojí na, lovin quelel lis tjüjí la p'a.

¹⁵Natjampan, ne'aj Acaya po'ó pülicj way jisas Jesucristo quinam. Nun solejé Estéfanas, jupj wo nt'a patja 'ots'ipj, mwalá way jisastsja Jesucristo ne'aj. Yupj lovin quelel jis capj jap'actsja Dios ts'uyupj. Nin la tjajay. ¹⁶Napj najas nun lojí yupj jisas jin. La p'a wa yupj jin p'iyá lajay, la müjí wa yupj jisas jin. La p'a wa nepénowa tsji' lajay yupj jilal Dios mpes. La müjí wa yupj jisas jin.

¹⁷Tsjay 'ücj najas Estéfanas tjac' napj nt'a. 'Ücj najas wa Fortunato tjac', Acaico tjac' wa, napj nt'a. Najas nun napj lal jotjaqué mop'in ma polel jotjaqué qui'lá. Quina yupj tjqiquil nun mpe, mpes tsjay 'ücj najas. ¹⁸Napj lal tjowelepj nun po'ó, mpes 'ücj najas la tjajay yupj. Napj selé nun pasal 'ücj jisas wa yupj javelepj mpes. Napj lal javelepj nun mpes. Najas 'üsüs way welé nun yupj sin po'ó. La p'a lajay yupj jinwá. Najas 'üsüs welé wa yupj sin po'ó.

¹⁹Dios ts'uyupj Asia po'o patja pjü witjacj süs wa la tjajay nun jilal. Aquila süs wa la tiji, Priscila 'ots'ipj; yupj qjuis Jepa Jesucristo juts'alá wa, nun jinwá. Dios ts'uyupj yupj jis wa nt'a 'a si mulú, süs wa la tjajay yupj. ²⁰Dios ts'uyupj qui'lá jatja, pjü way süs wa la tjajay yupj. La nüjüsüqué na nun popé, la tjalapaná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé.

²¹Napj Pablo. Niná napj p'in pyac nun mpes.

²²Nepénowa jatja ne'aj ma quelel lajay qjuis Jepa Jesucristo canacj. Más 'ücj Dios ca mveles ca malala jis mpalas yupj.

iQjuis Jepa Jesús, was jip!

²³Najas Jesucristo 'üsüs la nusiji nun pjü jilal, jupj Jepa Püné.

²⁴Napj quelel la nusejay nun pjü way. Cupj pjü witjacj se coñcocj Jesucristá. Amén.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Corinto mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Apóstol* way napj, Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jos napj velé Jesucristo po'ó. Timoteo já'assa napj lal, jupj cupj qjuis catjam. Nun Dios ts'uyupj Corinto po'ó. Quina pyaquecj nun mpes. Niná papel Dios ts'uyupj pjü way mpes Acaya po'ó. Yupj Dios juts'a'á 'ots'ipj. ²Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj 'üsüs way lajay nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, yupj ca nin la nusejaya.

Pablo tjüwü'i Dios lal.

³Najas 'üsüs way mvelecz Dios po'ó. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Dios nin p'iyá cupj qjuis Papay wa. Malala qjuesé palá na, jupj qjuis capj p'ya'sa. Malala qjuesé palá na, cupj ma qjuiyola jupj 'üsüs la qjuisiji mpes. ⁴Malala qjuesé palá na, jupj lovin nin liji ma qjuiyola. Jupj jos nin p'iyá la mijicj la p'a jilal, malala se palá na, mpes nin liji jupj cupj qjuis lal. Nin p'iyá polel lijicj yupj mpes, Dios la qjuis tjihi jinwá. ⁵Gente pasal malala la tajay Cristo lal. Mpes nin p'iyá gente pasal malala lajay wa cupj qjuijal, cupj Cristo juts'a'á mpes. Newa nin, Dios 'üsüs la qjuisiji ne ma qjuiyola cupj, cupj Cristo juts'a'á mpes. Nin mpes pajal 'üsüs pyatjaquecj cupj. ⁶T'üç! way malala qjuesé palá. Dios jos cupj 'üçj polel la nusijicj ne nun ma nujola nsem malala nu pyala na; nin mpes nin qjuesé palá. Nun jilal tjevelecz na Jesucristo po'ó, malala qjuis tepyala. Mop'in 'üsüs nu tepyala nun; Dios la tjihi nun 'üçj ca

mpatjaqué jupj lal, nin nu tepyala. T'üç' way Dios nin liji ma qjuiyola. Dios jos nin p'iyá la mijicj nun mpes; nin mpes nin qjuesé palá. Mpes malala nu pyala na, malala qjuis tepyala jinwá, nun ma nujola nsem. ⁷T'üç' way gente malala lajay cupj qjuilal. Selecj nin p'iyá lajay nun jilal. Newa ma qjuiyola Dios 'üsüs la qjuisiji mpes. Selecj nin p'iyá liji nun jilal, ne ma nujola nun.

⁸Natjampan, qjuisas nun jus nlayé gente malala la tjajay cupj qjUILAL Asia po'ló. Pasal malala la tjajay cupj qjUILAL, ne lovin pasal qjuiyólatSJA ncupj. QjuiyólatSJA nca'lequecJ ca. ⁹QjuiyólatSJA ca qjuis mü'ü'nacj. Dios jostsja cupj ca la monacj jupj qjuis capj mp'a'sas, mpes jupj jostsja nin qjuiyólatSJA cupj. Dios jostsja cupj jus nlayecj cupj ma polel qjuis capj p'ya'sacj cupj p'iyá. T'üç' way Dios 'üç' polel sin müjünsüs tecya'liñ, jis la püt'üs niswá. Jupj 'üç' qjuis capj p'ya'sa. ¹⁰La p'a wa pasal malala quelel la qjuis tjajay. Quelel ja'ünantsja cupj. Mop'in Dios 'üsüs la tiji, mpes ma polel qjuis tju'ünan. Dios newa 'üsüs la mijis wa, mpes ca ma polel qjuis mü'ü'nacj yupj. Selecj Dios lovin ca qjuis capj mp'a'sas ne yupj lovin ma polel qjuis mü'ü'nacj. ¹¹Qjuisas nun qjuis capj p'o'sá wa. La tjomoná Dios lal cupj mpes. PülÜçj la tjomon na, pülÜçj ca mwí'iñ Dios lal, 'üsüs la qjuis tiji mpes.

La miyá Pablo ma polel jámatsja Corinto nt'a.

¹²'Üsüs way la tijicj nosis casá. 'Üsüs la tijicj Dios jostsja jin. Ninana Dios jos, ninana p'in quelel la tijicjtsja. Nin la tijicj nun jilal. Pyonec t'üç' way nin la tijicj. Mpes pasal 'üç' qjuisas. Ma la tijicj cupj p'iyá qjuiyólatSJA jin. Dios qjuis capj tjeP'ya'sa. Pasal 'üsüs la tiji cupj mpes. ¹³Cupj papel tepyaquecJ, 'üç' polel mo'o welé nun. 'Üç' polel nusin 'yüsa. Tsjan pajal costa way ma tepyaquecJ nun mpes. Nun jus nlayetsja tsjicj way p'in cupj qjuisin po'ló. Najas nun jus nlayé pjü way cupj qjuisin po'ló. ¹⁴Mpes 'üç' nujisas nsem cupj mpes Jesucristo niswa tjac' na, cupj qjuis Jepa Püné. T'üç' way cupj 'üç' qjuisas nsem nun mpes.

¹⁵⁻¹⁶Napj nólatsja nun 'üç' nujisas nsem cupj mpes. Mpes Macedonia nt'a tjacuwis na, quelel jumtsja nun nt'a. Macedonia mpe jum na, quelel jumtsja nun nt'a. Ma ca nin nsem. Po quina más 'üç' ma jum nun nt'a niswá. Najastsja wa nun ca ma 'ayá napj lal, mpes 'üç' polel jumtsja Judea nt'a. Mpes t'üç' way la miyá quelel jumtsja nun nt'a la veles Dios tjevele jin.

¹⁷Newa nin, la miyá ma polel jum nun nt'a. ¿Ncu toponé napj ma nólatsja ne'aj la winin? ¿Ncu nujola napj najas p'in nin lejay? ¿Ncu

nujola napj ma quelel t'üç' lejay napj velé jin? ¹⁸Dios lovin nin liji jupj tjevele jin. Nin p'iýá, po quelel lijicj cupj tjevelecj jin. ¹⁹Nun jis walap'a a tjevelecj Dios Jatjam po'ó, Jesucristo jupj. Napj nin tjevelé nun jilal. Silvano nin tjevele wa. Timoteo 'ots'ipj. Jesucristo tjevele na nin la mijis, la p'a mpes tulucj quelel líjitsja jupj. Lovin po la tjiji jupj tjevele jin. ²⁰Dios pü'lüçj way tjevele tsjan la mijis. Pjü nin liji jin tjevelá, Jesucristo mpes. Jesucristo mpes velecj niná po t'üç' way. Niná velecj na, 'üsüs nin velecj Dios po'ó. ²¹T'üç' way cupj ca lovin Cristo cus ncoöcocj, nun so coöcô wa. Dios nin liji. Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, nin polel lijicj Dios jos jin, jupj Cjües mpes. ²²Cupj lovin Dios juts'a á nsem, jupj la tjiji. Qjuis tje'yaya jupj Cjües, jupj pü'lü quinam qjuisas mo'ó. Mpес selecj nin la mijis cupj mpes jin tjevelá.

²³Nun ma la tjüjitsja Dios jostsja jin. Mop'in ma quelel nucopj tyültsha. Mpес ma tjum niswá nun nt'a. Dios selé t'üç' way velé, najas jupj nun jis wala vele t'üç' way nin velé. ²⁴Najas ma nujola nsem cupj nin qjuisas nun jis jepapan nsem cupj. Nin tulucj. Ma nu jyü'tüçj nun mponé ca Dios tjevele jin. Cupj selecj nun po poné nasa Dios tjevelá. Nin quelel la nusijicj nun 'üçj nujisas nsem la p'in.

2 ¹Napj po quelel veletsja nun jilal. Newa najastsja ma 'aplilila nu mpalas napj velé mpes. Mpес nólatsja más 'üçj ma jum nun nt'a niswá. ²Nun 'aplilila na, ćpjacj lal 'üçj najas ca mpalas? Nun 'aplilila na, ma polel lojí napj 'üçj najas nsem. ³Mpес quina nun solejé tsjan mpes napj tepyac nun mpes. Najastsja lovin ma la müjí quinam lojitsjé. Mpес ne'aj jum na, ma ca 'aplilila nsem napj nun mpes. 'Üçj najas nsem nin lojí, más 'üçj. Napj selé nun 'üçj jisas wa ca nsem napj 'üçj najas na. ⁴Nun mpes tepyac na, pasal nólatsja nun la tjüjitsja mpes. Pasal 'aplilatsja napj. La tipiyú napj. Ma najastsja 'aplilila nsem nun napj tepyac mpes. Napj najastsja nun jus nlayé napj po quelel la nusejay.

**Yom malala la tjiji popay jats'om lal, ma
nujola t'as quinam la tjijá.**

⁵T'üç' way nun 'aplilila nu tepyala, yom malala la tjiji mpes ne'aj. Napj 'aplilila ntepalá wa jupj mpes, mop'in nun pjü way más 'aplilila nu tepyala napj lal. Nepénowa pasal 'aplilila jis tepyala, nepénowa 'ots'ots' way. Ma quelel pü'lüçj velé quinam jupj la tjiji mpes. ⁶Nun 'a mulú nasa t'üç' cus tülü. T'üç' quinam. Ma cus ntüllü quinam. ⁷Quina najas nun ca perdonar la müjí jupj. Najas jupj 'üçj jos nsem la müjí nun. Ma nin lojí, jupj más 'aplilila nsem ca nacj, lovin ma polel tsji'

la mijis niswá ca nacj Dios mpes. ⁸Mpes po najas nun wola welé nun quelel lojí jupj custjay.

⁹Napj quelel jus nleytsja ncu la müjí napj tepyac jin; nin mpes wa tepyac nun mpes. Napj quelel jus nleytsja ncu la müjí pjü way napj tepyac jin. ¹⁰Nun perdonar lojí na nun popa pjaní, malala la tjiji mpes, napj perdonar lejaj wa jupj la tjijá. Jupj malala la tjiji ne'aj, napj lal la tjiji tulucj. Mop'in nin, napj perdonar la tjejay quinam jupj la tjiji mpes. Najas 'üsüs nu pyala, mpes perdonar la tjejay jupj. Cristo selé napj perdonar la tjejay jupj la tjijá. ¹¹Ma qjuiyola na, 'üsüs, ne ma nin lijicj Satanás* jos jin. Satanás jos nun newa su tülű jupj. Satanás jos jupj ma tsji' liji niswá Dios mpes. Cupj selecj Satanás quelel lijá; malala quelel liji.

**Pablo Troas mo'o tüpü'ü na, pasal
jólatsja yupj mpes Corinto po'ó.**

¹²Napj tjum Troas nt'a la veles yupj jis walap'a'á; tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Yupj po quelel pjyacaätsja niná; qjuis Jepa Jesucristo nin la tjiji 'üsüs tjepjyacañ yupj. ¹³Mop'in napj ma jus tjinyuc Tito ne'aj, jupj ne napj natjam Cristo mpes; nin mpes pasal nólatsja. Po najastsja jupj nawala mveles ncu 'üçj potjaquetsja nun. Mples napj tjevelé nasa jum; Macedonia po'o tjacuwis.

Lovin nin pyala Dios jos jin, Cristo mpes.

¹⁴Lovin pasal wüi'is Dios lal. Jupj qjuisin jyama tsji' lijicj jupj mpes. Pjü nin pyala jupj jos jin, Cristo mpes. Jun ta'á gente sin 'yüsa jupj po'ó cupj velecj mpes; Dios mpes nin pyala. Niná yupj sin 'yüsa Cristo po'ó, perfume jinwá, pajal 'üsüs cjumsu jinwá; pajal 'üsüs niná. ¹⁵Cupj nin velecj la p'a jilal Cristo po'ó. Japon nepenowá, mpes ca mpatjam Dios lal. Nepénowa ma japon, ne pajal malala jis mpalas tecya'lín na. Cupj velecj perfume jinwá Dios lal. Perfume 'üsüs cjumsu, cupj velecj 'üsüs way wa. ¹⁶Nepénowa ne'aj jil 'awa püné nt'a. Cupj velecj malala cjumsu jinwá yupj jilal. Ma jisas cupj velecj. Nca'líiñ ca yupj. Mop'in la p'a ne'aj jil Dios nt'a. Cupj velecj 'üsüs cjumsu jinwá yupj jilal. Po jisas cupj velecj. Ca mpatjam yupj. Nun jilal velé pjacj niná Dios jos 'üçj tsji' lajay jupj mpes. ¹⁷T'üçj way pülcj nin javelepj Dios vele po'ó. Nepénowa t'emel jisas p'in, ne nin lajay. Cupj yupj jinwá tulucj nin sin 'yüsa lijicj. Cupj Cristo se coñcocj. Qjuisas gente sin 'yüsa t'üçj way p'in. Dios qjuisin tjejyama ne nin lijicj. Dios pjoca cupj velecj.

Dios seyasa tjevele, niná Pablo tjevele la p'a jilal.

3 ¹Ca nacj nun popa nepénowa yola cupj qjuisas nun 'üsüs welé cupj po'ó, ne nin mpes nin velé napj. Nin tulucj. T'üç! way la p'a nun nt'a jil nusin 'yüsa lajay mpes. Jil na papel jat' la p'a tapac. Papel niná nin vele 'üsüs way yupj. Cupj ma qjuisas papel t'yacj nun nt'a. Nun mpe leque na, ma qjuisas wa nun papel poqué cupj mpes. ²Nun papel jinwá, cupj t'yacj jinwá. Cupj selecj t'üç! way niná. Pjü way nujus januc. Yupj salejepj nusin tji'yüsa la tjijicj cupj. Januc nin lojí wa quinam, nin lojí nusin tji'yüsa la tjijicj mpes. Mpes yupj jus nlay 'üsüs la tjijicj nun jilal. ³Gente nujus januc nin lojí, mpes jus nlay nin la tjijicj nun jilal. Mpes nun papel jinwá, nun papel Cristo tepyaca jinwá. Tinta mpes tulucj tepyaca. Pe t'em casá tulucj tepyaca. P'a casá la tjiji. Dios Cjües tjemey nujisas mo'ló. Jun 'yüna yupj. Nin mpes 'üsüs quelel lojí quinam, yupj la tjiji mpes. Gente ma mo'o javelepj nun lojí mpes; yupj januc nun lojí.

⁴Cupj selecj Dios la tjiji niná, mpes niná velecj. Cristo qjuis capj tjep'ya'sa. ⁵Noypan tulucj cupj. Niná la tjijicj, selecj ma cusapj nin la tjijicj. Nin polel la tjijictsja Dios mpes. ⁶Dios seyasa tjevele. Tjevele gente 'üsüs Dios lal jis mpalas Cristo 'os mpes. Niná polel velecj la p'a jilal, Dios la tjiji. Ma velecj más 'üçj nin lajay pjü way Moisés* tjifyü'tá. Velecj yupj 'üsüs Dios lal jis mpalas, Dios Cjües liji mpes. Gente yola 'üsüs nsem yupj Dios lal, nin lajay na Moisés tjifyü'tá. Mop'in ma polel lajay pjü tjifyü'tá. Quina gente polel mpatjam Dios lal, Dios Cjües nin liji mpes.

⁷Püna Dios tepyaca pe t'em casá tsjan niná yupj jostsja israelpan* lajay. Niná Moisés* jis tje'yaya israelpan mpes. Yupj yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tajay na yupj tjifyü'tá. Mop'in ma polel la tajay pjü way yupj tjifyü'tá. Ma polel pátjatsja Dios lal, niná la tajay mpes. Moisés niná jis tje'yaya na israelpan mpes, yupj wola po'ó pasal jas jawtsja. Jaw cyawájatsja, newa la p'a wa ma polel sa nuctsja custjay yupj wola po'ó. Dios lal tjá'asatsja, Dios pasal jas jaw yupj, mpes wa Moisés wola jas jaw tepyala. Nin mpes pasal 'üsüs waytsja Moisés tje'yayá yupj mpes. ⁸Quina velecj más 'üsüs; velecj Dios Cjües nin liji quinam gente jilal. Niná más 'üsüs way Moisés tje'yaya lal. ⁹Pasal 'üsüs waytsja Moisés tjevelá. Gente yólatsja 'üsüs nsem yupj Dios lal nin la tajaytsja na Moisés tjevelá. Newa ma polel la tajay pjü tjevelá. Quina gente 'üsüs Dios lal se palá, Dios Cjües nin liji. Niná nin velecj

gente jis lal, niná más 'üsüs way Moisés tjevele lal. ¹⁰T'üç' way pasal 'üsüs waytsja Moisés tjevelá. Pero velecj yupj tjevelá 'ots'ots' way 'üsüs; quina velecj más 'üsüs way. Pasal 'üsüs way Dios Cjües nin liji mpes. ¹¹'Üsüs waytsja Moisés tjevelá, mop'in 'üçj gente ma lajay quinam pjü tjevelá. 'Üçj ma nin lajay quinam, Dios Cjües liji mpes. Po quina gente 'üsüs se palá Dios lal, yupj Cjües nin liji. Lovin ca nin la mijis. Mpes niná pasal 'üsüs way.

¹²Selecj Dios Cjües nin liji 'üsüs way, selecj lovin ca la mijis niná. Mpes niná po nin velecj la p'a jilal. Ma lecj jeyacj velecj ne nin. ¹³Ma lijicj Moisés* jin. Moisés pülül lal wola tipi'tje, mpes israelpan* ma polel wola jus tjunc. Jostsja yupj ma januctsja wola jas jaw cyawájatsja. Nin tulucj cupj qjuis lal. Ninana velecj, 'üsüs ca nsem lovin. Qjuis wala po'o polel yus januc lovin; newa velecj yupj jilal. ¹⁴Israelpan ma quelel sin 'yúsatsja Moisés tjevelá. Mpes ma polel sin 'yúsatsja, la tiji Dios. Israelpan mo'o javelepj custjay Dios Popel, Moisés tepyaca p'iyá, mop'in ma sin 'yüsa custjay Dios jos jinwá. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá. Mpes ma polel januc jinwá, ma polel sin 'yüsa Dios Popel. Cristo la tiji japon na, Cristo t'e'enca pülül niná, ne 'üçj sin 'yüsa quinam Dios jos jin.

¹⁵Newa pülcj ma japon Cristo la tijjá. Mpes ma sin 'yüsa custjay mo'o javelepj na Moisés* tepyacá. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá custjay. ¹⁶Yupj sin popa pjaní jos na qjuis Jepa Dios, Dios pülül niná t'le'enca jinwá liji. ¹⁷Qjuis Jepa Püné, Dios Cjües yupj. Dios Cjües mpes, 'üçj gente ma lajay quinam pjü Moisés tjevelá. Quina yupj 'üsüs se palá Dios lal, yupj Cjües nin liji.

¹⁸Gente espejo januc na, 'üsüs yus januc. Nin p'iyá, gente yus januc na Dios ts'uyupj jilal, 'üsüs januc qjuis Jepa Jesucristo püné way yupj. Dios ts'uyupj jis wala po'o pülül cjuwá jinwá yupj. Jepa Püné tsjay 'üsüs way la qjuisiji, mpes lovin más 'üsüs qjuiyola yupj jinwá, tsjay püné way yupj. Qjuis Jepa Püné Dios Cjües yupj.

'Üsüs polel lajay, Dios liji mpes la p'in.

4 ¹Cupj tsjay malálatsja, mop'in Dios tsjay 'üsüs way la tiji cupj mpes. Qjuisin tjejyama la veles la p'a jilal, velecj yupj 'üsüs polel nsem Dios lal, yupj Cjües liji mpes. Mpes ma 'aplilila qjuesé palá gente ma jisas na cupj velecj. Lovin nin velecj Dios jos jin. ²Gente la p'a wa jil wa nun nt'a, jisas nun poné yupj javelepj jin. Yupj nepénowa ma t'üç' way javelepj. Javelepj nin javelepj Dios tjevele po'o, newa ma

t'üç' way javelepj Dios tjevele po'ó. Gente ma salejepj la tsuwil yupj. Mop'in ma la mijicj ca cupj yupj jinwá. Cupj t'üç' way p'in velecj. Cupj qjuiyola nun pjü witjacj jus nlayé t'üç' way velecj. Dios pjoca cupj velecj jin.

³Nepénowa ma sin 'yüsa cupj velecj jin. Cupj velecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Pülül jis wala po'o japwijitj jinwá, ne ma polel januc, ma polel sin 'yüsa. Pülcj nca'liiñ ca; yupj ma sin 'yüsa cupj velecj jin, ne nin. ⁴Ma japon, ma polel sin 'yüsa niná cupj velecj Cristo po'ó. Cupj velecj tsjan niná Cristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Cristo mpes qjuisin 'yüsa Dios po'ó. Yuwal yupj. Diablo* la tjiji Jesucristo lal ma japon ma polel sin 'yüsa. Diablo nosis casá patja jis dios, yupj lajay jupj jos jin. ⁵Ma nin velecj cupj p'iyá po'ó. Cupj velecj Jesucristo Jepa Püné. Velecj cupj jupj jomozopan, ca nun 'üsüs cüpalas. Jesús jos nin lijicj. ⁶Dios nosis la tjiji na, tjevele: "Püste nt'a majawaques ca". Cristo ma qjuisastsja na, püstetsja jinwá qjuisas mo'ó. Dios jaw jinwá, ne tjejyawca jinwá quinam qjuisas mo'ó. Mpes qjuisin tji'yüsa la tjiji tsjay püné way jupj. Cristo po'o qjuisin tji'yüsa mpes selecj niná.

⁷Tsjay 'üsüs way niná cupj qjuisin tji'yüsa Dios po'ó. Tsjo'oy 'amá p'in jinwá cupj, malala 'in. Cupj qjuisin 'yüsa p'in pajal 'üsüs. Mpes pajal 'üsüs lijicj na Dios mpes, gente sin 'yüsa cupj p'iyá ma nin lijicj. Yupj jus nlay Dios nin liji, jupj tsjay püné way mpes. ⁸La pülcj tsjay malala qjuesé palá. Newa ma qjuiyola cupj. Nenýawa ma selecj tsjan más 'üsüs way la mijicj. Mop'in nin, selecj Dios ca qjuisin mü'lüsüs la mijicj. ⁹Gente tsjay malala lajay cupj qjuilal. Newa nin, Dios lovin qjuis capj cyoñca, qjuis capj lo p'acj. Yupj qjuisin tjojotj. Mop'in ma polel qjuis tjiü'ünantsja. ¹⁰Gente lovin po quelel ja'ünantsja Jesús. Nin p'iyá quelel lajay cupj qjuilal. Mop'in gente jus nlay ma polel qjuesé ja'ünan Jesús liji mpes, Jesús jun 'yüna mpes. ¹¹T'üç' way nyucunucj, mop'in la p'a wa lovin quelel qjuesé ja'ünan, cupj Jesús juts'a'a mpes. Qjuis p'üy nca'liiñ, newa Jesús qjuis capj p'ya'sa; nin mpes gente qjuiyus januc na, yupj sin 'yüsa jun 'yüna jupj. ¹²Cupj Jesús mpes tsji'l ijictsj, nin mpes gente quelel qjuesé ja'ünantsja cupj. Nin tulucj nun lal; nun lovin ca mpatjaqué Dios lal cupj Jesús mpes tsji'l la tjijicj mpes. Nun toponé Jesús po'ó.

¹³Dios Popel vele: "Napj tepyon, mpes napj tjevelé". Nin p'iyá cupj qjuis lal. Cupj pyonecj Dios lal, mpes velecj jupj po'ó. ¹⁴Dios Jesús jas tjiyyünsa niswá, tüpü'ü niswá; Jesús Jepa Püné jupj. Selecj Dios

ca qjuisin müjünsüs wa ncupj, cupj Jesús juts'a'á mpes. Jupj ca qjuis ncunus, nu ncunus wa, jupj nt'a. ¹⁵T'üc' way gente malala la tjajay cupj qjuilal, Jesús mpes tsji' la tjijicj mpes. 'Ucj; ma nin qjuiyola. Nun nin topónē cupj tjevelecj jin. Mpes ma qjuiyola yupj malala la tjajay cupj qjuilal. Dios pasal 'üsüs way la tjiji gente mpes. La p'a lovin japon niná cupj nin velecj mpes. Mpes más pülcj ca mwi'liiñ Dios lal, jupj 'üsüs la tjiji mpes. Más pülcj ca sin mü'lüsüs pajal püné Dios.

Pyonecj Dios tjevele jin. Mpes lovin tsji' lijicj jupj mpes.

¹⁶Mpes ma qjuiyola malala qjuesé palá na. Cupj qjuis p'üy nasa cyawaja. Newa nin, cupj qjuis qjues lovin jisas Dios. Yupj lovin más 'üsüs polel tsji' lajaj Dios mpes. Qjuis qjues lovin ma ncawajas ca. ¹⁷T'üc' way malala qjuesé palá. Mop'in tsjicj way p'in nin qjuesé palá; p'a jyawca na p'a casá ca nsem. Tsji' lijicj na Dios mpes, gente malala lajaj cupj qjuilal. Mpes Dios lovin pasal ca 'üsüs la mijis cupj qjuilal. Cupj selecj Dios ca pasal 'üsüs la qjuis mijis, mpes ma qjuiyola gente malala lajaj na cupj qjuilal. ¹⁸Ma qjuiyola malala qjuesé palá quinam. Qjuiyola pasal 'üsüs qjuis mpalas Dios pü'ü nt'a. Malala qjuesé palá quinam, ncawajas ca. 'Üsüs qjuis mpalas Dios pü'ü nt'a, lovin ma ncawajas ca niná.

5 ¹Cupj qjuis p'üy wosis jinwá wama pyatjaquecj. Ncawajas ca, ts'epjel jinwá. Selecj qjuis p'üy seyasa ca nta'acj Dios pü'ü nt'a, jupj qjuis ma'ayas ca. Niná ma ncawajas ca. Dios ca la mijis niná, gente tulucj la mijicj. ²T'üc' way costa way la püt'üs quinam qjuis p'üy po'ó. Pasal malala se palá. Po qjuisas leñ way mpatjaquecj Dios nt'a, qjuisas pasal leñ way qjuis p'üy seyasa ca nta'acj. Qjuisin nqui'pacj jinwá qjuis p'üy seyasa jilal. ³Mpes cupj qjuis qjues qjuisin pjütpjüt' tulucj ca nsem ne'aj. Qjuisin nqui'pacj jinwá nsem qjuis p'üy seyasa mpes. ⁴T'üc' way costa way la püt'üs quinam qjuis p'üy po'ó. Tsjay malala se palá yupj jilal. 'Aplijila cupj. Qjuis p'üy quina ty'a'acj 'üsüs. Mop'in qjuisas qjuis p'üy seyasa, quelel qjuisin nqui'pacj qjuis p'üy seyasa jilal. Qjuis p'üy quina ty'a'acj nca'liiñ ca. Qjuis p'üy seyasa qjuisas, lovin ma nca'liiñ yupj. Qjuis p'üy quina ty'a'acj ncawajas ca; qjuis p'üy seyasa qjuis la t'as. ⁵Dios la tjiji cupj, qjuis p'üy seyasa nta'acj mpes. Mpes selecj jupj ca qjuis ma'ayas cupj qjuis p'üy seyasa. Nasa qjuis tje'yaya jupj Cjües, mpes selecj niná.

⁶Lovin selecj nin ca mpalas. T'üc' way qjuis p'üy pül mpes lyawiquecj quinam. Mpes selecj ma polel si nucucj quinam qjuis Jepa Jesucristo.

⁷Ma polel nyucucj qjuis Jepa Püné já'asa nt'a. Newa pyonecj ca nin qjuis mpalas Dios tjevelá. Mpes lovin tsji' lijicj Dios mpes quinam. ⁸Lovin selecj ca nin mpalas. Mpes más 'üsüs napj lal ni pü'í, mp'üy mpe jum. Mpes 'üçj la püt'üs qjuis Jepa Jesucristo lal. ⁹Mpes lovin qjuisas qjuis Jepa Jesucristo 'üçj jos pü'ü cupj lijicj mpes. Qjuis p'üy pü'l tyal'acj na p'in, qjuisas jupj 'üçj jos mpü'üm cupj lijicj mpes. Dios nt'a pyatjaquecj na, qjuisas wa jupj 'üçj jos nsem cupj qjuijal. ¹⁰T'üç' way Cristo wolap'a'a nlüjüquecj cupj pjü witjacj. Jupj ca mveles cupj la tjijicj mpes. Nepénowa 'üsüs la tjajay jis p'üy pü'l po'o jájtatsja na. Mpes Cristo 'üsüs ca jis ma'ayas. Nepénowa malala la tjajay jis p'üy po'o jájtatsja na. Mpes jupj 'üsüs tulucj ca jis ma'ayas.

Cupj Dios jomicapan qjuesé palá Cristo mpes.

¹¹Pasal lecj jeyacj qjuis Jepa Dios polel liji mpes. Mpes po velecj la p'a jilal Dios tjevele jin; qjuisas nin japon yupj. Dios selé nin velecj yupj jilal; qjuisas nin japon yupj, mpes velecj cupj. Najas nun jus nlayé wa niná p'in po quelel lijicj. ¹²Nepénowa yola ca nacj cupj qjuisas nun welé niswá 'üsüs cupj, ne nin mpes nin velecj niná. T'üç' tulucj. Qjuisas nun jus nlayé cupj 'üsüs la tjijicj, nin mpes nin velecj niná. Nepénowa ne'aj patja, jisas yus nucú. Jisas nujola 'üsüs yupj 'üsüs yustapj mpes. Jisas nujola 'üsüs yupj, 'üsüs javelepj mpes. T'üç' way yupj ma jisas 'üsüs nu pyala. Más 'üçj yupj lajay Dios jos jin; ma nin lajay. Nun ca polel mvelé yupj jilal yupj lajay 'üsüs tulucj. Ca polel mvelé yupj jilal 'üsüs lijicj cupj. ¹³Nepénowa tjowelepj ejay pjucj ts'a 'in jinwá, ma 'üsüs qjuiyola, javelepj. Nin javelepj cupj tjevelecj mpes. Newa pjü way nin velecj Dios mpes. La p'a tjowelepj ejay pjucj ts'a 'in jinwá tulucj, 'üsüs qjuiyola, javelepj. Javelepj 'üsüs velecj, 'üsüs sin 'yüsa lijicj. Ninana velecj, nun mpes velecj. Ninana nusin 'yüsa lijicj, nin lijicj nun mpes. ¹⁴Cristo pasal quelel la siji gentá. Cristo quelel la siji, mpes niná p'in quelel velecj yupj jilal lovin. Mpes niná ca sin mü'üsüs wa. Cupj selecj Cristo tepe'e gente pjü way mpes; nin mpes niná quelel velecj yupj jilal. Pjü ma polel pájtatsja Dios lal püna p'in. Quina polel patja jupj lal, Cristo yupj mpes tepe'e mpes. ¹⁵Jupj jostsja janucun witjacj ma la mijicj yupj jisas jin; nin mpes tepe'e jupj pjü mpes. Jupj jos yupj lajay jupj jos jin; jupj p'iyá tepe'e yupj mpes, jas tjiyyünsa, tüpü'ü niswá yupj mpes.

¹⁶Yom malala jin justa wine ca nacj; cjuwá jas tüpwes jupj, püné tulucj jupj. Dios ts'uyupj tulucj malala nyuca yola jupj po'o. Cupj

ma qjuiyola nin quinampa, Dios ts'uyupj tulucj jinwá. Yas nam nin qjuiyólatja Cristo po'ló. Mop'in ma qjuiyola nin quinampa. ¹⁷Gente Cristo sa coñ na, la p'a casá jola quinam. Yupj ma quelel lajaj quinam nawaja'a la tajay jin. Ma quelel yola quinam nawaja'a yólatja jin. La p'a casá quelel lajaj quinam, Dios jos jin. ¹⁸Cupj niná lijicj Dios liji mpes. Cupj jupj jomicapan qjuis tepyala, nin la tjiji jupj Cristo mpes. Dios qjuisin tjejyama la veles la p'a jilal, velecj 'onin lajaj ne yupj Dios jomicapan se palá. ¹⁹Nin jis wala velecj Dios Cristo jas tjejyama lo mas pjü gente mpes. Nin la tjiji mpes yupj 'üçj ca Dios jomicapan nsem. Dios ma jola nsem malala la tajay mpes. Qjuisin tjejyama la veles niná gente jis lal.

²⁰Mpes nin velecj Cristo mpes. Dios qjuisin tjejyama la veles nun jilal. Mpes Dios p'iyá vele nun jilal. Po nujisas t'as Dios jomicapan ca nsem nun. Cristo nin jos. ²¹Cristo lovin ma malala la tjiji. Cupj p'in malala; cupj pjü witjacj la pülicj malala nyuca la tjijicj. Dios cus tyüla Cristá, cupj malala nyuca la tjijicj mpes. Dios 'üsüs, ne cupj 'üsüs jupj lal qjuesé palá, cupj Cristo se coñcocy na.

6 ¹Cupj 'a mulú tsji' lijicj Dios mpes. Dios pasal 'üsüs way la tjiji nun mpes. Mpes nun jis wala velecj ma la müjí quinam püna la tjüjí jinwá. ²Dios Popel vele jupj tjevelá. Tjevele:

"Üsüs quelel la tjejaytsja na gente mpes, tjapjacas jipj lal.

Najas gente jus nlayecj 'üçj mpatjam napj lal. Nin najastsja na, cyapj tjep'yacj."

Dios nin tjevele. Po nusin tjü'üsüs napj pyac. Quina Dios 'üsüs way liji gente mpes. Gente 'üçj jis la patj jupj lal, jupj nin liji quinam.

³Qjuisas gente lovin javelepj ma malala nyuca lijicj. Mpes 'üsüs way lovin lijicj. Mpes pjü ma polel javelepj malala way nin lijicj Dios mpes.

⁴Gente sin 'yüsa t'üç' way tsji' lijicj Dios mpes, nin lijicj mpes. Tsjay malala qjuesé palá. Pjü qjuisas cjuwá. Tsjay malala qjuesé palá, leñ pjacj qjuis capj p'ya'sá. Newa lijicj Dios jos jin. ⁵Gente qjuis süp. Cawilta mo'o qjuis tjo'onsopj. Nenéyawa gente pülicj 'a jis tjimyula, ts'a tji'in cupj qjuilal, yüümüçj tjowelepj cupj qjuilal. Lovin ma ts'i 'inyacj. Pasal yüümüçj tsji' la tjijicj, ne qjuisin napnapj qjuis tepyala. Pülicj way quelel lijicstsja Dios mpes, mpes la pülicj ma tijinaquecj. Nenéyawa cjuwatsja qjuis la las. ⁶Mop'in ma malala nyuca qjuiyólatja. Selectsja Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji. Ma ts'i tji'inyacj la p'a jilal. 'Üsüs la tjijicj la p'a jilal.

Dios Cjües jos jin la tjijicstsja. Po quelel lis tjijicstsja la p'a. ⁷T'üç' way tjevelectsja. Pajal 'üsüs polel la tjijicstsja, Dios püné mpes, jupj

qjuis capj tjep'ya'sa mpes. Newa 'üsüstsja cupj Dios lal, jupj nin la qjuis tjiijí mpes. Nin mpes 'ücj le palanaçj diablo* lal. 'Ücj lijicj jupj malala la tjiijá. Diablo ma polel liji cupj malala la mijicj. ⁸Nenéyawa gente 'üsüs yola cupj po'ó. Nenéyawa gente malala yola cupj po'ó. Nenéyawa gente malala javelepj cupj po'ó. Nenéyawa gente 'üsüs javelepj cupj po'ó. Nepénowa javelepj ma t'üç' way velecj cupj Dios mpes. Mop'in t'üç' way velecj. ⁹Pülcj ma pjyacañ cupj qjuilal, yola noypan tulucj cupj. Newa nin, pjü way salejepj pjacj cupj. Nepénowa javelepj leñi way nca'lequecj ca. Newa nin, pasal nyucunucj cupj. La p'a qjuis capj tül. Newa ma polel qjuis tjiü'nán. ¹⁰T'üç' way nenéyawa cupj 'aplilila qjuesé palá. Newa pasal 'üçj qjuisas Cristo mpes. Cupj cjuwá t'emel. Mop'in pülcj 'üsüs Dios lal jis tepyala quinam, cupj la tjiijicj mpes. Mpes yupj pasal ca pülcj nta'acj Dios nt'a. Niná más 'üsüs t'emel lal. Cupj jas tüpwes cjuwá. Mop'in nin, pjü Dios juts'a'a, jupj qjuesé 'aya pjü qjuisas.

¹¹Qjuis catjampan, nasa pülcj tjeveleçj nun jilal cupj po'ó. Más pülcj tjeveleçj nun jilal la p'a jilal tjeveleçj lal. Cupj pasal quelel la nusijicj, mpes nin tjeveleçj nun jilal. ¹²Cupj ma malala qjuiyola nun po'ó. Newa nin, nun malala nujola 'in cupj po'ó, mpes nun ma quelel la qjuesejay 'in. ¹³Quina napj velé nun jilal, yom vele jinwá jupj ts'uyupj jilal. Pasal quelel la nusijicj. Mpes najas nin p'iyá nun pasal quelel la qjuesejay cupj. Más 'üçj nin lojí.

Cupj Dios wo jinwá, jupj pü'ü cupj po'ó.

¹⁴La p'a ma japon Jesucristo lal, po ma newa jis capj ncoñcó. Po ma tjowayaqué yupj jis lal. Nun 'üsüs quelel lojí Dios jos jin. Yupj ma lajaj Dios jos jin, nun ma polel nujola nin p'iyá. Nun jaw nt'a jotjaqué jinwá; yupj püste nt'a jatja jinwá. Jaw nt'a, püste tulucj. ¹⁵Cristo ma nin p'iyá jola diablo* lal. Nun Jesucristo lal poné; yupj ma japon. Mpes ma nin p'iyá nujola nun yupj yola jin. ¹⁶Dios wo* nt'a, cjuwá p'a dios witjacj*. Nin p'iyá, najas nun ma jis capj coñcó Dios ts'uyupj tulucj jilal. Cupj Dios wo jinwá. Jupj nyucunú, pü'ü cupj po'ó. Dios tjevele: "Napj ca mpü'üs negente po'ó. Napj ca mo'os yupj jatja nt'a. Napj yupj jis Dios nsem. Yupj napj negente nsem."

¹⁷"Yupj mpe culá nun, ma mpatjaqué yupj jilal",
qjuis Jepa Dios nin vele.

"Yupj jis dios witjacj, yupj jatatj wa, tsjay malala yupj; po ma
po la tjo'ot'é niná.

Nun nin jinwá lojí, napj velé jinwá, napj ca mwi'lis nun napj nt'a culá na.

¹⁸ Napj nun jis Papay nsem.

Nun napj natjampan, ncucuspan nsem,
qjuis Jepa Dios nin vele, jupj ne más püné pjü jilal."

7 ¹Qjuis catjampan, pajal quelel la nusijicj. T'üc' way ca Dios la mijis niná cupj mpes. Mpes más 'ücj ma malala la mijicj quinam. Malala lijicj na, qjuis p'üy malala, qjuis qjues malala wa. Ma malala lijicj na, cupj 'üsüs Dios lal nin qjuesé palá. Jupj püné polel qjuis capj tyüla malala lijicj mpes; nin mpes más 'ücj locj jeyá ne ma malala lojí.

Pablo 'ücj jostsja.

²Qjuisas nun quelel la qjuesejay nun. Pjü nun jilal ma malala la tjijicj. Ne'aj nepénowa ma japon t'üc' way. Mop'in cupj ma la tjijicj ne niná ma japon. T'üc' way nepénowa la tsuwil nun jilal, nun jis t'emel quelel jat'anquepj mpes. Cupj ma la tjijicj yupj jinwá. ³Nun witjacj nepénowa nujólatsja malala la tjijicj nun nt'a. Newa nin, napj ma nucopj velel. Napj tepyac nasa cupj pasal quelel la nusijicj. Dios jos, napj lovin quelel mpü'lüs ca nun jilal, quelel ma pats' ca nun nt'a. Ma jos ca nacj; ma selé. ⁴Napj tepyac Dios jos nun jus nlayé mpes. Nun 'üsüs lojí quinam, mpes napj 'üsüs velé la p'a jilal nun po'ó. Quina ma nola nun mpes. T'üc' way malala qjuesé palá; newa pasal 'ücj najas nun mpes.

⁵Macedonia nt'a tjiquilaca na, pasal qjuiyólatsja cupj. Pasal malala lovin qjuis tepyálatsja. Gente majisatsja cupj tjevelecj, ne malala quelel la tjaxaytsja cupj qjuilal. Mpes pasal qjuiyólatsja cupj. Pasal qjuiyólatsja wa nun po'ó. ⁶Gente 'aplilila jatja na, 'ücj jisas se palá Dios liji. Nin la tiji cupj qjuilal. Tito jas tjejyama cupj nt'a, ne Tito qjuilal tjevele nun po'ó, mpes 'ücj qjuisas tepyala jupj tjevele mpes. ⁷Pasal 'ücj qjuisas tepyala Tito tjac' mpes. Jupj 'ücj jos tepyala la tjüjí nun, jupj nun nt'a tüpü'lü na; nin mpes wa 'ücj qjuisas tepyala cupj. Qjuilal tjevele nun pasal quelel nus nucú. Tjevele nun 'aplilila nu tepyala malala la tjüjí mpes. Tjevele nun quelel lojí pjü way napj tjevelé jin. Mpes pajal 'ücj najas ntepalá nun mpes.

⁸T'üc' way nun 'aplilila nu tepyala, papel jas tjejyam na nun nt'a. Mop'in 'ücj najas niná tepyac. Napj selé 'aplilila nu tepyala mo'o tjowelé na, mpes 'aplilílatsja napj niná tepyac mpes. Locopyaya leñ way jis tji'yü'sa. ⁹Quina 'ücj najas niná tepyac. 'Ücj najas, nun 'aplilílatsja

mpes tulucj. 'Aplijila nu tepyala, ne 'üsüs la tjüjí. Mo'o tjowelé na ma malala quelel la tjüjí quinam. Mpes 'üçj najas. 'Aplijila nu tepyala jostsja Dios. Mpes ma malala la tjijicj nun jilal.

10 T'üç' way gente nepénowa 'aplijila se palá malala la tajay mpes. Quelel lajaj quinam Dios jos jinwá. Nin jos Dios. Mpes la mon Dios lal jupj ca perdonar lis mijis malala la tajay mpes. Ca mpatjam Dios lal. Pasal 'üçj jisas se palá ca mpatjam Dios lal. Gente la p'a 'aplijila se palá malala se palá mpes; ma 'aplijila se palá malala lajaj na. Ma yola Dios po'ó. Yupj ca mal 'awa püné nt'a. 11 Nin tulucj nun jis lal. Nun 'aplijila nu tepyala malala la tjüjí mpes. Nin jostsja Dios. Mpes najas nusin 'yüsa nu tepyalá. Po nujólatsja nun malala la tjüjitsja mpes. Niná ma quelel la tjüjitsja quinam. Yom popay jats'om tjemya'na na, niná malálatsja nun jilal. Nun locj tneyatsja napj jumtsja ne'aj nucopj velel mpes. Nun pasal quelel nus nucutsja. Po quelel la tjüjí pjü napj tjevelé mpes. Malala la tiji lal tjowelé, jupj ma polel jama nun 'a nusí mulú nt'a. Po 'üctsja nun jilal nin tjowelé. Nun la tjüjí pjü way napj tepyac jin; yas nam malala lojitsja ma lojí quinam.

12 T'üç' way napj tepyac nun mpes. Niná tepyac, yom malala la tjüjitsja mpes tulucj. La p'a malala tepyala mpes tepyac tulucj. Najastsja nun jus nlayé nun nujisas cupj, nin quelel lojí wa cupj qjuisas jin; nin mpes nin tepyac. Dios selé pasal nujisas cupj. 13 Mpes 'üçj qjuisas qjuis tepyala.

Mop'in más 'üçj qjuisas qjuis tepyala Tito tsjay 'üçj jos mpes. Nun nt'a tjemey na, jupj tjinyuca nun nin lojitsja cupj qjuisastsja jin, mpes tsjay 'üçj jos tepyala jupj. 14 'üsüs way tjevelé nun po'ó Tito lal. Jupj jas tji'yüsa t'üç' way tjevelé. Mpes ma ne mayca tjevelé mpes. Pjü way tjevelecj nun jilal t'üç' waytsja. Pjü way tjevelecj Tito lal nun po'ó t'üç' waytsja wa. 15 Jupj jola pyala nun nin la tjüjí jupj tjevele jin, mpes jupj más quelel la nusiji. Nun pasal quelel lojitsja jupj jostsja jinwá. Locj tneyatsja ma la müjí ca nacj pjü way jupj jostsja jin. 16 Quina selé nun lovin ca la müjí cupj tepyaquec jin, mpes tsjay 'üçj najas napj.

Más 'üçj Dios ts'uyupj ja'ayapj la p'a jilal.

8 1 Natjampan, Dios pasal 'üsüs la tiji jupj ts'uyupj pjü jilal Macedonia po'ó. Napj quelel pyac niná quinam. 2 Pasal malala jis tepyálatsja Jesucristo sa coñ mpes, newa 'üçj jisas tjátjatsja yupj. Mpes po quelel ja'ayaptsja jis t'emel cjuwá mpes Judea po'ó. Yupj p'iyá püllüçj cjuwatsja, newa po quelel ja'ayaptsja. 3 T'üç' way velé. Yupj 'üçj

ja'ayaptsja, niná tja'ayapj yupj. Ma polel ja'ayaptsja, niná tja'ayapj wa. Yupj quelel nin lajaytsja, mpes nin la tjajay. ⁴Yupj salejepj pasal 'üsüs ninana lajay. Quelel ja'ayaptsja Dios ts'uypj mpes Judea po'ó. Mpes la tjomon cupj mvelecj 'ücj se 'ayapj. Po quelel jis capj jap'actsja yupj. ⁵Cupj ma selectsja yupj ca pülicj jis ma'ayacj. Mwalá way qjuis Jepa Dios lal tjowelepj, tjowelepj nin quelel lajaytsja yupj jostsja jin. Tjowelepj po quelel ja'ayaptsja cupj qjuilal, niná ca nt'acj yupj mpes Judea po'ó. Nin jostsja Dios. ⁶Mpes cupj la tjemyonacj Tito ca mim nun nt'a. Jupj nucopj mp'a'sas, nun ncawajas ca jis ma'ayá nun yupj mpes. Nun nt'a tjá'asa na, nun jilal tjevele 'üsüs nin ma'ayá yupj mpes. 'üsüs way nin quelel lojí nun. ⁷Pjü 'üsüs way lojí nun. Nun poné pjü Dios tjevelá. Nun t'üç! way polel welé la p'a jilal. T'üç! way 'üsüs nusin tji'yüsa. Po quelel lojí Dios jos jin. Nun po quelel la qjuesejaj. Nin p'iyá, najas nun pasal 'üsüs ma'ayá wa yupj mpes Judea po'ó. Nin lojí na, pasal 'üsüs.

⁸Napj ma nu jyütütj 'oyá mpes. La p'a nin tja'ayapj yupj mpes, quelel la sajay mpes. Sin nin najas nusin mü'üsüs niná. Nun 'oyá na, napj ca jus nlayé nun quelel la sojí wa. ⁹Nun solejé Jesucristo pasal 'üsüs la tjihi nun mpes, jupj cupj qjuis Jepa Piñé. Pjü way jupj juts'a'lá, mop'in yom tepyala jupj. Cjuwá tepyala jupj, tepe'e cruz* po'ó nun mpes. Nin la tjihi mpes nun Dios ts'uypj nu tepyala, Dios pülicj nu 'yaya nun.

¹⁰Napj ca mvelé napj nola jin. 'üsüs way nin la müjí niná. Año pjaní nasa, nun mwalá way quelel 'oyatsja yupj mpes. Nun mwalá way jis tja'ayá, newa ma pjü jis tja'ayá, nun quelel 'oyatsja jin. ¹¹Najas cyawaja quinam, so 'oyá nun. Po quelel lojitsja. Mpes ncawajas jis ma'ayá quinam. Jis tja'ayá to'á popé. ¹²Quelel 'oyá na, 'üsüs way Dios lal. Quelel 'oyá to'á popé, 'üsüs way Dios lal. Ma jos la p'a 'oyá.

¹³T'üç! way 'üsüs way nin, jis capj p'o'sá la p'a jilal. Newa ma najas so 'oyá pjü to'á. So 'oyá pjü to'á popé, cjuwá ca nu mpalas nun jilal. ¹⁴Najas nun to'á nujisas, nin najas wa yupj jatatj yupj jisas jin. Quina pülicj to'á, mpes 'üçj polel 'oyá yupj mpes. P'a jawas yupj ca pülicj nta'acj ca nacj, nun ca cjuwá nsem ca nacj. Mpes yupj ca 'üçj polel ma'ayacj nun mpes ca nacj p'a jawasá. Nin p'iyá ca la mijicj nun jilal. 'Üçj. ¹⁵Dios Popel vele: "Pülicj natj, ma pülicj jatatsja yupj. Tsjicj way natj, pjüjisatsja jatatsja", Dios Popel nin vele.

Pablo sin tjejyama Tito, niyom la p'a 'ots'ipj.

¹⁶Tito pasal quelel la nusiji wa, jupj jos wa nun lojí Dios jos jin. Jupj nin jos Dios la tjihi. Mpes wüil's Dios lal. ¹⁷Mpes la tjemyonacj

Tito ca mim nun nt'a. Jupj ca la monas ncawajas ca jis ma'ayá yupj mpes Judea po'ó. Jupj tjevele jama. Po quelel jama. La tjemyonacj yupj ca mim; mop'in mwalá way p'in yupj p'iyá quelel jámatsja yupj. ¹⁸Qjuis catjam p'a wa pü'ü qui'á po vele wa la p'a jilal pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Dios ts'uyupj jun ta'á 'üsüs javelepj yupj po'ó. Se jamacj wa yupj nun nt'a Tito lal. ¹⁹Pjü witjacj Dios ts'uyupj Macedonia mpe ne'espan la t'apj yupj qjuis capj la coïn cupj leque na Judea po'ó. Nun tja'ayá, nt'acj ca cupj. La p'a tja'ayapj, nt'acj wa ca. Ninana ca ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Judea po'ó. Qjuisas gente po 'üsüs mvelecj ca qjuis Jepa Jesucristo po'ó, nin mpes nin lijicj. Ca polel sin mü'üsüs t'üç' way cupj quelel jis capj mp'a'sacj yupj.

²⁰Cupj ca nlaca 'a mulú, mpes pjü ca jus nlayecj t'üç' way ninana ma pe'quecj ncupj. Pülicj tja'ayapj, niná pjü ca ma'ayacj cjuwá jilal Judea po'ó. ²¹T'üç' way cupj 'in jyamacj 'üsüs lijicj lovin. Qjuisas qjuis Jepa Jesucristo ca nucus cupj 'üsüs lijicj; qjuisas wa gente ca nucucj cupj 'üsüs lijicj.

²²La tjemyonacj wa qjuis catjam p'a lal, yupj ca mim wa yupj jilal nun nt'a. La pülicj la tjemyonacj yupj la mijis cupj qjuisas jin. Jupj lovin la tjihi la tjemyonacj jin. Quina po quelel jama nun nt'a. Jupj po pyona 'üçj ncawajas ca ma'ayá yupj mpes Judea po'ó.

²³Nepénowa mvelecj ca nacj, pjacj niná Titá. Jilal tjowelé 'a mulú tsji' lijicj Dios mpes. Jilal tjowelé yupj tsji' liji napj lal Dios mpes nun nt'a. Ca nacj nepénowa ca mvelecj wa qjuis catjampan sin po'ó, mvelecj pjacj niná. Tjowelé yupj tjiquil Dios ts'uyupj mpe Macedonia mpe; Dios ts'uyupj qui'á jatja jisas yupj nucopj jap'acj ne'aj. Gente 'üsüs javelepj Cristo po'ó yupj lajay mpes.

²⁴Mpes niyom nenem nun nt'a tjal na, po tjüwüi'iqué yupj jilal, 'üsüs la tjüjí yupj jilal. Mpes yupj ca jus nlayecj nun pasal quelel la sojí. Mpes Dios ts'uyupj qui'á jatja ca jus nlayecj po t'üç' way tjevelecj yupj jilal nun po'ó. Pasal 'üsüs way jis lal tjevelecj nun po'ó.

9 ¹Nin la tjemyonacj Dios ts'uyupj jilal ca yupj ma'ayacj Dios ts'uyupj mpes Judea po'ó. Napj tepyac niná nun mpes. 'Üçj wa ma nin cüpactsja; ²napj selé nun nasa quelel 'oyá yupj mpes, ne nin. Pasal 'üsüs tjevelé nun po'ó Macedonia po'o patja jilal. Tjevelé nun Acaya po'o potjaqué quelel 'oyatsja año pjaní nasa. Nun po quelel 'oyatsja, mpes pülicj witjacj quelel ja'ayaptsja wa qui'á. ³Nin mpes najas nun nin la müjí cupj tjevelecj jin, mpes sin jyam qjuis catjampan nun nt'a. Najas nin ca mpalas cupj tjevelecj jin nun po'ó. Tjevelecj nun

po quelel 'oyatsja. Mpes ncawajas jis ma'ayá ca, yupj nun nt'a tjil na. ⁴Macedonia po'o pü'lüs custjay. Ca nacj yupj sin popa nepénowa ca mal napj lal, nun nt'a jum na. Yupj jilal tjevelecj nun po quelel 'oyá, mpes nun ma tja'ayá, qjuis maycas ca yupj jis lal. Nun nu maycas wa. Mpes ncawajas so 'oyá, qjuis catjampan jil na nun nt'a. ⁵Napj nólatsja más 'üçj qjuis catjampan sin jyam quinam nun nt'a, mvelecj leñ way ncawajas ca, ma'ayá nun. Nun tjowelé ca pü'lüçj jis ma'ayá. Mpes nun nt'a tjeleque na, nasa t'üç' tja'ayá nun, 'üçj nt'acj ca niná yupj mpes Judea po'ó. Mpes la p'a ca jus nlayecj nun nin tja'ayá sin nin jisastsja mpes; ma tjiyü'tüçj nin 'oyá.

⁶Nun siná jinwá ca nsem. Yom tsjicj way sine na, tsjicj way nta'as ca. Yom pü'lüçj sine na, pü'lüçj way nta'as ca. Nin p'iyá, yom pü'lüçj se 'aya na la p'a jilal, Dios ca pü'lüçj ma'ayas jupj, pü'lüçj nta'as ca. ⁷Najas 'oyá nun quelel 'oyá. Tja'ayá na, ma nujola t'as tja'ayá mpes. Ma nujola nsem cupj nu jyü'lüçj so 'oyá. Ma nin nu jyü'lüçj. Tja'ayá quelel 'oyá p'in. 'Üçj nujisas tja'ayá na, Dios quelel la nusiji. ⁸Dios ca pasal 'üsüs polel la mijis nun mpes. Nun nujisas, jupj lovin ca polel nu ma'ayas. Más pü'lüçj polel ma'ayas jupj. Mpes nun ca polel 'üsüs la müjí la p'a mpes. Ca polel jis ma'ayá. ⁹Dios Popel vele:

"Jupj pasal pü'lüçj nin jis tje'yaya cjuwá jis lal.

Dios ca lovin jola mpalas jupj 'üsüs la tjihi",

Dios Popel nin vele. ¹⁰Yom sine na, Dios 'yaya setel. Niná setel gente jis la las la mijis, Dios liji mpes. Nun 'oyá la p'a jilal, setel jinwá. Nun quelel 'oyá na, Dios ca nu ma'ayas la 'ayas mpes. Más pü'lüçj ca nta'á nun so 'oyá mpes, Dios la mijis. Mpes más 'üsüs ca polel la müjí la p'a mpes, Dios jos jinwá. ¹¹Dios pü'lüçj way ca nu ma'ayas, mpes lovin ca polel jis ma'ayá la p'a jilal. Nun 'oyá, cupj ca nt'acj cjuwá nt'a. Pü'lüçj ca mwi'iñ Dios lal nun tja'ayá mpes.

¹²Dios ts'uyupj ca nta'acj yupj jisas, nun 'oyá mpes. P'a casá 'üsüs pyala wa. Yupj pasal ca mwi'iñ Dios lal; po 'üsüs way. ¹³T'üç' way nun topóné niná cupj velej Jesucristo po'ó. Nun topóné Cristo 'üsüs la tjihi nun mpes. Tja'ayá na Dios gente mpes Judea po'ó, yupj ca jus nlayecj t'üç' way nin lojí Cristo tjevele jin. Mpes yupj ca 'üsüs mvelecj Dios po'ó. 'Üsüs mvelecj Dios po'ó nun pü'lüçj way jis tja'ayá mpes, la p'a pü'lüçj jis tja'ayá mpes 'ots'ipj. ¹⁴Yupj ca mvelecj Dios lal nun mpes, ca quelel la numijicj. Dios tsjay 'üsüs la tjihi nun mpes, nucopj tje'ya'sa mpes 'üçj tja'ayá yupj mpes; nin mpes ca mvelecj Dios lal nun mpes. ¹⁵Más 'üçj cupj pajal wi'liquecj Dios lal, jupj 'üsüs la nutjiji

mpes. Jupj la nutjiji pasal 'üsüs way, costa way pjü la veles 'oyn nyuca la tjijá, jupj pasal pülcj way nin la nutjiji mpes.

Dios jas tjejyama Pablo la veles la p'a jilal jupj mpes.

10 ¹Nepénowa javelepj napj lecj jeyá, ne ma polel velé nun jilal, nun jilal 'os na. Javelepj napj nola nun ca la mve'lé napj lal, mpes lecj jeyá napj, nin javelepj. Javelepj wa napj leñ na nun jilal, napj po nu jyütütj papel mpes. Javelepj napj selé nun ma polel lo velelé napj lal papel se jam na, mpes nin lejay. Mpes quina pyac nun mpes, Cristo nun jilal mveles ca jinwá nsem. Cristo ma jis capj tjeve'le. ²Napj 'üçj polel le velel nun jilal, nun nt'a jum na. Mop'in ma quelel nin lejay napj. Mpes napj le mon nun ma welé la p'a tjowelepj jin. Nepénowa ne'aj javelepj cupj lijicj cupj qjuisas p'in. Javelepj lijicj Dios jos jinwá tulucj. Napj ca polel jis capj mvelel, nin ca jis capj mvelel. ³T'üç' way gente p'in cupj. Gente nepénowa ma jisas cupj lijicj jin. Lovin ma ca la mpa'nacj yupj jilal, gente la palan jinwá. ⁴Cupj ma le palanacj militar jatatj mpes jinwá. P'a casá lijicj. Dios qjuesé 'aya mpes, cupj polel lijicj ne nun ma ca mponé yupj javelepj cupj po'ó. Yupj japon po t'üç' way nun jilal javelepj. ⁵'üsüs jinwá javelepj, mpes la p'a yola 'üsüs way nin javelepj. Yupj yola niná topón mpes pasal 'üsüs way. Javelepj Dios po'ó, mop'in pjü javelepj ma t'üç' way. Yola t'üç' way topón Dios po'ó, mop'in ma t'üç' way topón. Cupj lijicj mpes gente jus nlay ma t'üç' way yupj javelepj jin. Mpes gente niná ma japon quinam yupj javelepj mpes, nin lijicj cupj. Gente niná nin lajaj quinam Cristo jos jin, cupj lijicj mpes. ⁶Cupj qjuiyola nun nin la müjí Cristo jos jin. Nepénowa ma la mijicj custjay ca nacj, mpes ca jis capj ntülcj cupj.

⁷Nun gente yus nucú, nenéyawa welé yupj 'üsüs, tjunucú mpes. Mop'in ma polel jus nlayé ncu Dios ts'uyupj yupj, nucú p'in mpes. Napj selé nun poné nun Cristo juts'a'á. Najas pasal nujola nsem niná, najas nun jus nlayé cupj Cristo juts'a'á 'ots'ipj. ⁸Qjuis Jepa Jesucristo qjuisin tjejyama nucopj la p'acj, nun pajal ca jisas nsem Dios. Qjuisin tjejyama malala nyuca la nusijicj tulucj. ⁹'üsüs tjevelé ca nacj cupj po'ó, qjuis Jepa Jesucristo qjuisin tjejyama mpes. Newa ma ne mayca nin tjevelé mpes; cupj ca t'üç' la mijicj pjü way qjuis Jepa Jesucristo jos jin. ⁹Ca nacj nun nujola najas nun locj jeyá, mpes nin tepyac nun mpes, nin nujola ca nacj. Nin tulucj. ¹⁰Nepénowa javelepj ne'aj: "Pablo püné qjuisí jütüta pyaca na. Jepa jinwá pyaca jupj. Nin tulucj cupj

qjuilal já'asa na; ma nin vele jupj. Ma 'üsüis vele gente 'a si mulú nt'a, mpes ma pjyacaň jupj velá", nin javelepj napj nin po'ó. ¹¹ Yupj salejepj tsjan niná tepyaquecj nun mpes, 'osos secj p'in nun jilal. Najas yupj jus nlayecj nin p'iyá ca mvelecj nun jilal jyatjaquecj na. Cupj ca la mijicj cupj tepyaquecj jin, nun jilal jyatjaquecj na.

¹²Gente nepénowa javelepj yupj p'iyá pasal 'üsüis. Cupj velecj cupj yupj jinwá tulucj. Yupj yola yupj más 'üsüis lajay pjü jilal. Nin lajay na, javelepj yupj p'iyá pasal 'üsüis. Newa ma sin 'yüsa 'üsüis jis la jay. ¹³Dios jos jin lijicj, nin ca la mijicj la p'in. Dios jos nucopj p'ya'sacj nun. La tjijicj na Dios jos jin, ca mvelecj 'üsüis la tjijicj. La p'a la tjijicj na, ma ca mvelecj 'üsüis la tjijicj. ¹⁴T'üç' way Dios jos cupj nucopj p'ya'sacj. Nun nt'a tjeleque na, nin la tjijictsja Dios jostsja jin. Cupj mwalá way tjeleque nun nt'a. Mwalá way nun jilal tjevelecj pajal 'üsüis tepyala Jesucristo mpes. ¹⁵T'üç' way Dios la p'a wa sin jyama la p'a nt'a, tsji' lajay jupj mpes ne'aj. Dios ma qjuisin tjejyama ne'aj. Mpes cupj ma leque ne'aj, ma velecj yupj Dios ts'uyupj jis tepyala cupj la tjijicj mpes. Quelel 'üsüis lijicj nun jilal, más 'üsüis ca mponé lovin Dios lal; nin qjuisas. ¹⁶Nin tepyala na, p'a jawas ca polel nlaca ca nacj la p'a nt'a, más campa nun potjaqué mpe. Jis walap'a'a ca mvelecj pajal 'üsüis tepyala Jesucristo mpes. P'a witjacj Dios mpes tsji' lajay nt'a, ma ne'as ca nlaca cupj. Ma ca mvelecj gente ne'aj Dios ts'uyupj jis tepyala la tjijicj cupj. ¹⁷Dios Popel nin vele: "Ma ca mvelé nun p'iyá 'üsüis; ca mvelé nun jis Jepa Dios 'üsüis la tjiji nun mpes". ¹⁸Cupj p'iyá velecj cupj 'üsüis, ma ca jus nlayecj ncu t'üç' way 'üsüis cupj. Nin tulucj qjuis Jepa Dios vele na. Jupj vele na cupj 'üsüis, t'üç' way 'üçj jos jupj cupj qjuis lal.

Niyom nepénowa sin 'yüsa lajaytsja Corinto po'ó;
Dios ma sin tjejyama la veles jupj mpes.

11 ¹Yom jupj p'iyá po'o vele, gente p'a wa yola jupj ma jola jin vele jupj. Newa najas nun ca jus nlayé Dios t'üç' way nin tjejyama la veles jupj po'ó; nin mpes napj nin po'o ca mvelé. Nusin tjü'üsüis napj pyac. Napj selé nun nasa nusin 'yüsa pjü napj pyac. ²Najas nun nin lojí Dios jos jin, mpes pasal nola nun mpes. Dios jos napj nin nola nun mpes. Quina ca mpac 'oyen nyuca lejay napj. Yom 'yaya jupj jucucus lo wayis jinwá napj. Yom 'yaya jupj jucucus tjamacjas lal lo wayis. Jucucus lovin ma lal tjemey yom lal; 'üsüis way jupj. Napj tsjüçjüim popay jin p'iyá; nun tsjüçjüim niná jin p'iyá; Cristo tjamacjas niná

jin p'iyá. Napj nun ma'ayá, nun ca cus ncoñcó Cristo; pjaní way p'in ca cus ncoñcó. Mpes najas nin la müjí lovin Dios jos jin. Mpes nun 'üsüs nsem, napj nun ma'ayá na Cristo lal. ³T'üç' way nun po quelel lojí Cristo jos jin. Ma quelel lojí p'a casá. Newa nin, napj lecj jeyá 'in. Nun solejé Eva lal latsj lay tepyala. Latsj niná la tsyawilí jupj lal. Latsj seletsja jupj lal ca mveles, ne mpeses ca jupj. Najas nin p'iyá tulucj nu pyala. T'üç' way gente la tsuwil nun jilal, jisas nun la p'a poné. ⁴T'üç' way Jesús po'o tjevelej nun jis walap'a'a. Tjevelej tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. La p'a wa tjil nun nt'a, p'a casá tjowelepj Jesús po'ó. Nun nin jisas yupj javelepj. T'üç' way Dios Cjües po'o tjevelej nun jis walap'a'a, ne nun jisastsja jupj. La p'a wa javelepj la p'a cjües mpes, ne nun nin jisas niná. Nun jis walap'a'a tjevelej pajal 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Yupj ma nin p'iyá javelepj. P'a casá javelepj, ne nujisas yupj javelepj.

⁵Nun jilal javelepj, yupj nin javelepj Dios sin tjejyama yupj p'iyá nun nt'a la veles jupj mpes. Napj nun jilal velé más tsjicj way tulucj napj yupj jilal. ⁶Napj ma polel velé 'in ca nacj, gente 'a si mulú nt'a. Mop'in pülcj selé napj. Dios pasal pülcj nin tji'yüsa la tjiji. Cupj lovin nusin tji'yüsa la tjijitsja, mpes nun solejé niná t'üç' way. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji, niná pjü way nusin tji'yüsa la tjijicj cupj.

⁷Napj tjevelé nun jis walap'a'a tsjan niná Dios pajal 'üsüs la tjiji nun mpes. 'Üsüs nun jis wala tjevelé, newa ma najastsja nun no 'oyatsja la las, ma najastsja no 'oyatsja ca'aj 'üçj la jas. Gente la p'a nusin 'yüsa lajay, javelepj Dios ma nin tjejyama napj. Napj ma t'emel la tjemyon napj la tjejay mpes, mpes nin javelepj yupj. Ma püné jin la tjejay napj. Napj p'iyá tsji' la tjejay nun jilal tüpü'üs na, mpes 'üçj jaylacj la tjejaytsja la las. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala, nun jilal tjevelé mpes. Mop'in ma la tjemyon nun jis t'emel. ¿Ncu nujola malálatsja ma la tjemyon napj? ⁸T'üç' way Dios ts'uyupj la p'a pjaní ntja'ayapj t'emel, mpes 'üçj jaylacj la tjejaytsja la las, nun jilal tüpü'üs na. T'emel niná netj, mpes 'üçj polel tjumtsja nun nt'a, nucopj lo p'acj. ⁹Nun jilal tüpü'üs na, nenéyawa cjuwatsja napj, newa ma la tjemyon nun jilal la 'ayas napj mpes. Najastsja ma no 'oyá nun nujisastsja p'iyá. Qjuis catjampan tjiquil na Macedonia mpe, yupj ntja'ayapj pjü najastsja. Mpes napj lovin ma la tjemyon nun jilal. Lovin ma ca la mon nun jilal. ¹⁰Cristo t'üç' way tjevele, napj nin p'iyá t'üç' way velé. T'üç' way najastsja ma no 'oyá, nun jis lal tjevelé na Dios po'ó. Nun jilal nusin 'yüsa lajay, yupj jisas gente ma jus nlay niná napj nin po'ó. Mop'in ca

sin mü'üsüs niná Acaya po'ó jun ta'á. ¹¹Napj mvelé ca 'onin ne nin velé napj. Najas nun jus nlayé ca napj quelel la nusejay, mpes nin velé. Dios selé t'üç' way napj quelel la nusejay.

¹²Lovin ca nin la mejay la p'a nt'a, nun jilal la tjejay jinwá. Nun jilal nusin 'yüsa lajaj, yupj ca ma polel mvelecj nin lajaj cupj lijicj jin. T'üç' way yupj javelepj Dios sin tjejyama yupj, qjuisin tjejyama jinwá. Javelepj nin lajaj cupj jinwá. Quina ma ca polel mvelecj niná. ¹³Niná noyomes jisas la p'a ca yola nsem apostolpan* yupj, jisas yupj yola Cristo sin tjejyama yupj, la veles jupj mpes. Nin tulucj. Cristo ma sin tjejyama. Yupj la tsuwil nun jilal. Jisas nun nujola Cristo sin tjejyama yupj, mpes cupj jinwá lajaj yupj, javelepj wa cupj jinwá. P'a p'in yupj. ¹⁴Cupj jus nlayecj yupj nin ca la mijicj lovin. Satanás* nin p'iýá liji. Jupj jos gente yola jupj 'üsüs, Dios angelpan* 'üsüs witjacj jinwá. ¹⁵Nun jilal nusin 'yüsa lajaj, jisas nun nujola yupj tsji! lajaj Dios mpes; nin mpes 'üsüs lajaj nenéyawa Dios jos jin. Selecj 'onin ne nin lajaj. Satanás jomozopan yupj, ne nin lajaj. Mvelé ca tsjan ca jis mpalas. Dios ca jis capj ntüliñ nin la tjajay mpes. P'a jawas ca nin nsem, pjü malala lajaj jis capj tyüla na.

Pablo tjevele Dios mpes, mpes pasal malala tepyala jupj lal.

¹⁶Yom jupj p'iýá mpes vele, la p'a ca yola nsem jupj ma jola jin vele jupj. Nun jilal tjevelé quinam 'onin ne nin tjevelé napj. Mpes niswa velé, najas ma nujola malala velé napj. Nin nujola nun ca nacj. 'Ücj nin; mop'in najas nun pjo'oqué napj velé. Mpes napj ca 'üçj mvelé napj nin po'ó, ne ca nusin mü'üsüs t'üç' way Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. ¹⁷Nun jilal velé napj nin po'ó. Quina velé, napj ma velé qjuis Jepa Jesucristo vele jinwá. Yom ma jola jinwá velé, napj nin po'o velé na. Yom jupj p'iýá 'üsüs jin jola jinwá velé napj. ¹⁸Gente pülicj jatja, 'üsüs javelepj yupj p'iýá po'ó, jisas la p'a 'üsüs yola nsem yupj mpes. Napj ca mvelé wa napj nin po'ó. ¹⁹Nun nujola Dios nasa nusin tji'yüsa la tjiji; pülicj solejé jin nujola. Nin mpes 'üçj nun jis lal nun pjo'oqué gente ma yola jinwá javelepj. ²⁰Nenem jil nun nt'a, nu jajütütj. Nun nin lojí yupj javelepj mpes. Yupj jisas nun so 'oyá jis la las, so 'oyá patja, jinañ. Nin lojí nun. Yupj la mon nun jilal, ne nun so 'oyá pjü jisas. Jisas nun nujola püné way yupj, ne nin nujola nun. Nun jis wala po'o jatül na, ma nujola. ²¹Cupj ma la tjijicj ne nin. Lecj tjejactsja cupj ne nin la cüjay. ¿Ncu nujola más 'üçj ne mayca ma nin la tjijicj? Nun jilal velé najas ma la tjijicj yupj jinwá.

Yupj 'üsüs javelepj yupj p'iyá po'ló; nin p'iyá polel velé napj. Ma nola jinwá velé. ²²Yupj javelepj hebreopan* yupj. Nin wa napj. Javelepj israelpan* yupj. Nin wa napj. Abraham* pajal püna tüpü'ü, yupj javelepj yupj jupj popa p'iyá. Nin wa napj. ²³Javelepj tsji' lejay Cristo mpes. Napj más 'üsüs tsji' lejay jupj mpes. Ma nola jinwá velé napj quinam. Napj más 'üsüs tsji' la tjejay Cristo mpes yupj jilal. Ts'ac' más pülicj tjo'os napj cawilta mo'ló, Cristo mpes tsji' lejay mpes. Pajal la pülicj na süptsja yupj napj lal, Cristo mpes tsji' lejay mpes. Pasal la pülicj quelel ni pü'litsja napj, Cristo mpes tsji' lejay mpes. ²⁴Judiopan* la cínguiya napj mp'üy po'o süptsja. Nin la tajay na, la treinta y nueve na süptsja yupj pjoloc' mpes.

²⁵La con la p'a ntjasüp barra mpes. La pjaní la p'a pe nay pjucj po'ló la ts'i, na 'ünan mpes. La pülicj napj tjum barco* mo'ló. Barco cont'e malala jis tepyala. Tjelepta ne campwila mo'o tjin. Püste pjaní, ts'ac' pjaní, 'üsüma tjüjüs, 'üsü ntjutjilila. 'üsü pajal yumüçj jámatsja, mpes quelel ni pü'litsja napj.

²⁶La pülicj tjum campayá. 'üsü pasal t'yúnatsja, malala ca ma palas nin nólatsja. Pequepan lyawuïtsja, malala ca ma mpalas nin nólatsja. Judiopan* malala quelel la tajaytsja napj lal. Judiopan tulucj malala quelel la tajaytsja wa napj lal. Gente pülicj patja nt'a witjacj malala quelel la tajaytsja wa napj lal. Gente cjuwá nt'a, malala ca ma palas nin nólatsja. Barco* mo'o tjum na, malala ca ma palas nin nólatsja. Gente nepénowa javelepj Dios ts'uyupj yupj, yupj Dios ts'uyupj tulucj. Malala quelel la jaytsja wa yupj napj lal. ²⁷Napj

Palá tiüpüntipj Pablo 'üpü mpes. (2 Corintios 11.26)

pasal yumüçj tsji' la tjejay. Püste pülcj tsji' la tjejay wa, mpes ma polel tjejyá. Pasal ni' ntúlatsja ntepalá. Pasal vecj ni pü'litsja. Pasal 'üsü nívetsja. La pülcj cjuwatsja la las. Nenéyawa cjuwatsja 'in nin quip, mpes tsjojose ntepalá. ²⁸T'üç' way pjü niná nin ntepalá napj. La p'a casá nola wa napj. Lovin napj nola Dios ts'uyupj pjü way mpes. Nin quelel selé ncu nin lajay Dios jos. ²⁹Nepénowa ma sin 'yüsa Dios jos jin. Yupj ma lajay na Dios jos jin, napj 'aplilila ne palá. Nepénowa sin napnapj jinwá; januc na la p'a malala lajay, yupj malala quelel lajay wa. Pasal nola yupj mpes. Napj po quelel jis capj p'yacj, ma malala la mijicj niswá.

³⁰Napj nin tjeveletsja napj nin po'ó; nun jilal tjevelé 'onin ne nin tjevelé. Más 'üçj nin velé ca nacj. Mpés más 'üçj nun jilal velé malala ntepalá. Malala ntepalá Cristo najas mpes, 'üçj najas nin. ³¹Dios selé napj ma li tsuwil nun jilal. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Más 'üçj gente lovin 'üsü ca mvelecj Dios po'ó. ³²Damasco po'o tüpü'üs na, pülcj patja nt'a, jepa püné auxiliar pajal ts'i 'inyatsja napj lal. Jupj auxiliar waytsja Aretas tjevele mpes, Aretas jepa pünetsja ne'aj. Sin tjejyama militarpan tjüwiçj jun vilicj nt'a. Tjüwiçj campányatsja pülcj patja nt'a t'asiyú. Militar la nuctsja ne'aj napj la tjilil. ³³Ts'üequenes p'in. Tjüwiçj po'o jun tsjicj waytsja campanya. Ne'aj Dios ts'uyupj palá tüpüntüpj napj 'üpü mpes, quiliyú püné mo'o tjo'os. Mpés 'üçj polel tsumtsja Damasco mpe, ne militarpan ma polel ntjitzililiñ.

**Pablo tepyaca tjinyuca mpes, Jesucristo jas
tji'üsa la tiji gente p'in ma polel januc.**

12 ¹Ca nacj nepénowa ca malala yola nsem napj nin po'ó, napj p'iyá mpes velé mpes. Newa nola más 'üçj nin velé. Napj quelel velé napj tjinyuc mpes, niná polel tjinyuc Dios la tiji mpes p'in. Quelel velé tsjan niná qjuis Jepa Jesucristo nin tji'üsa la tiji. ²Año catorce nasa Dios ntjemanú jupj pü'ü nt'a. T'üç' way napj se coñ Cristo. Ma selé ncu napj mp'üy tjemyana. Ma selé ncu neqjues p'in tjemyana. Jupj selé. ³Napj selé ntjemanú Dios pü'ü nt'a, pasal 'üsü way ne'aj. Ma selé ncu napj mp'üy tjemyana. Ma selé ncu neqjues p'in tjemyana. Jupj selé. ⁴Dios napj lal tjevele ne'aj mop'in jos la p'a ma jus nlayecj tsjan tjevelá. Jos la p'a ma javelepj jupj tjevelá. ⁵Niná ma tepyala p'a lal. Nin cüpalas p'a lal, ca 'üsü nin polel mvelé jupj po'ó; napj p'in po'o nin mvelé tulucj. Mop'in napj ca nin mvelé malala ntepalá

mpes. ⁶Napj 'üsüs way polel velé napj nin po'ó, niná ntepalá mpes. Nin velé na, t'üç! way velé, mpes 'üsüs nola jinwá velé. Mop'in ma ca mvelé napj 'üsüs way. Napj nin velé napj 'üsüs, la p'a wa nin p'iyá ca mvelej napj nin po'ó. Ma najas nin javelepj. Gente tjunuc napj la tjejay, tjepjyacañ napj tjevelé. Nin mpes ca jus nlayecj ncu 'üsüs napj.

⁷Dios pasal 'üsüs way tjevele napj lal. Newa nin, jupj jos ma nola püné way napj, napj lal tjevele mpes. Mpes napj mp'üy po'o pajal vyaja tepyala, jam püné mp'üy po'o toñca jinwá. Satanás* nin liji. Lovin vyaja. Mpes napj nola püné way tulucj napj, Dios jos nin nola. ⁸La con la tjemyon qjuis Jepa Jesucristo lal, ca mü'ü'süs niná. ⁹Jupj tjevele: "Ma ca la mejay niná jipj la tjemyon, mop'in ca cyajp mp'acj lovin. Jipj ma ca jyas nsem la p'a. Napj pasal jis capj p'yacj sin napnapi witjacj. Napj polel nin lejay yupj mpes, ne yupj ca jus nlayecj napj püné", jupj nin tjevele napj lal. Cristo lovin ncapj ncoñcos, lovin ncapj mp'a'sas, mpes napj velé 'üsüs way vyaja napj. Pasal püné way jupj. ¹⁰Mpes ma nola malala ne palá na. Napj tsji! lejay Cristo mpes, ne nin ne palá. Nin mpes nepénowa la pjüts'ün napj lal. Nin mpes cjuwá wa napj najas nenéyawa. Nin mpes nepénowa malala lajaj napj lal. Nin mpes wa pasal malala ne palá, ne pjü ma polel ncapj jap'acj. Mop'in ma nola nin ne palá mpes. Nin ne palá na, Cristo pajal ncapj p'ya'sa, mpes napj 'üsüs polel lejay jupj mpes.

Pablo jólatsja Dios ts'uyupj mpes Corinto po'ó.

¹¹Napj po'ó nin tjevelé. Yom ma jola jinwá tjevelé napj. Nun mpes nin tjevelé. Nun ma topóné apóstol* way napj, ma topóné Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Más 'üçj 'üsüs welé nun napj nin po'ó, mop'in ma nin tjoweletsja. Nusin 'yüsa lajaj javelepj Dios sin tjejyama la veles nun jilal jupj mpes. T'üç! way napj tsjicj way; newa nin, napj más tsjicj way tulucj yupj jilal. ¹²Dios yom se jamá na, Dios se p'a'sa jupj 'üsüs la mijis. Jupj nin liji mpes, gente jus nlayecj Dios jas tjejyama jupj. Niná apóstol t'üç! way. Gente pasal yola jupj liji mpes. Yom niná pajal 'üsüs way liji, yom p'in ma polel liji jinwá. Nun nt'a tüpü'üs na, niná la tjejay napj. Malala ntepalá na, newa nin la tjejay napj nun nt'a. ¹³Nin la tjejay la p'a Dios ts'uyupj jilal, nin p'iyá la tjejay nun mpes. Pjaní p'in ma la tjejay. Ma la tjemyon no 'oyá. Najastsja ma no 'oyá nun p'in nujisastsja. ¿Ncu nujola más 'üctsja la cümon napj? Najas nun perdonar la nojí ma la tjemyon napj.

¹⁴La con quelel jumtsja nun nt'a quinam. Newa ma ca la mon no 'oyá. Ma ca la mon no 'oyá nun p'in nujisas. Nun nuts'a'á ma najas. Nujisas Cristo; nin najas p'in. Napj nun jis papay jinwá. Tsjictjacj ma ja'ayapj jis papay jos. Jis papay nin se 'aya tsjictjacj jisas mpes. ¹⁵Nujisas Cristo; nin najas p'in. Mpés 'üçj napj lal napj jaylacj lejay lya, jaylacj lejay wa jya, nun nt'a pü'üs na. Pasal ca yümüçj tsji' la mejay ca nacj. Nin napnapj nsem napj ca nacj. 'Üçj, ma nola. Napj pasal quelel la nusejaj. ¿Ncu más tsjicj way lovin ca quelel la nojí napj?

¹⁶Napj ma la tjemyon nun p'in nujisastsja. Nola nun pjü way witjacj nin solejé. Newa nin, nepénowa javelepj napj la tsyawil nun jilal. Javelepj la p'a sin tjejyam napj nun nt'a, la tjomon cjuwatsja mpes Judea po'ó. Javelepj napj ca nts'isis t'emel, napj mpes ca nsem. ¹⁷T'üçj way qjuis catjampan la p'a sin tjejyam napj nun nt'a. ¿Ncu nujola napj jis tjiyyütütj la tsuwil nun jilal? Nin tulucj. ¿Ncu nujola t'emel niná napj najas ca nsem? Nin tulucj. ¹⁸Napj po la tjemyon Tito lal, jupj ca mim nun nt'a. Qjuis catjam jas tjejyam wa jupj lal. ¿Ncu solejé Tito ma la tjemyona nun nuts'a'á? ¿Ncu solejé napj la tjejay jinwá, Tito nin p'iyá la tiji nun jilal? ¿Ncu solejé napj nólatsja jinwá, Tito nin p'iyá jólatsja, nun jilal tepyatjaquecj na?

Ma qjuisastsja nun nuts'a'á.

¹⁹Niná nun mo'o welé na, ca nacj nujola nsem qjuisas nun mvelé ca 'üsüs cupj. Nin tulucj. Ma qjuisas. Nin pyaquecj Cristo jos jin, Dios selé pyaquecj jin. Nin pyaquecj mpes nun más 'üsüs ca jus nlayecj Dios jos jin, más 'üsüs ca la müjí Dios jos jin. Pasal quelel la nusijicj. ²⁰Napj nola nun nt'a tjum na, ca nacj ma nin la müjí napj najas jin. Mpés nun ma ca jisas nsem napj ca mvelé mpes nun jilal. Nun lo velelé ca nacj. Nun jomaqué ca nacj. Nepénowa leñ way ts'a 'in ca nacj, yümüçj javelepj. Nepénowa lajay ne 'üsüs se palá yupj p'iyá jilal la p'in ca nacj. Nepénowa tin javelepj ca nacj la p'a lajay mpes. Javelepj malala nin lajay. Nepénowa tin javelepj ca nacj la p'a lajay mpes, mop'in ma sin tji'yüsa ncu t'üç' nin la tjajay. Javelepj p'in, la tsuwil. Nepénowa yola ca nacj yupj p'iyá püné. Nin tulucj. Ma yuwal nujola ca nacj, mpes pasal lo velelé. ²¹Napj nola nun nt'a jum na, ca ma maycas nun lojí mpes. Dios ca nin la ma mijis ca ma maycas. Nepénowa malala nyuca la tjajay, newa ma 'apliljila jis tepyala malala la tjajay mpes; nin mpes pasal 'apliljila nsem napj. Ma quelel lajay Dios jos jinwá. Niyom nenem jis tjamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem tjl jis vayum tulucj jilal. Más malala la tjajay wa yupj. La pülliçj nin quelel lajay, ne nin lajay.

Pablo tecyawaja tepyaca.

13 ¹Niswa jum nun nt'a; la con nsem nun nt'a tjum quinam. Nun nt'a tjum na, napj ca la mü'lüy ncu nepénowa newa malala nyuca lajay. Yupj malala lajay, napj ca müjütütj tsjan ca jis mpalas yupj. Pjaní p'in vele jupj selé nun popa malala liji, ma ca nin nola. "Mát'eya javelepj yupj salejepj jupj malala nyuca liji, 'üçj jis la pon. Cánt'eya 'üçj jis la pon wa." ²La mat'e nun nt'a tjum na, malala lajay jilal tjevelé. Tjevelé ca jis capj ntül niswa tjacuwis na. Nenem pjü jilal nin ca la mejay. Napj niná tjevelé pjü jilal. Nun jilal 'os tulucj quinam mop'in velé niná niswá. ³Nin lejay na, nun ca jus nlhayé t'üç' way napj velé Cristo jos jin. Nun ninjisastsja püné way nin lejay napj, mpes ca mponé napj velé Cristo jos jin. Cristo ma la tiji yom ma polel jyü'ta jinwá. Jupj pasal püné jin jyü'ta nun jilal. ⁴T'üç' way Cristo yom tepyala jupj. Yupj tjü'ünan jupj, tjovalapj jupj cruz* po'ó. Jupj jüp'üy jas napnaptjsa, pjü jis p'üy jinwá. Malala tepyala jupj lal. Nin tulucj quinam. Cristo nyucunú, Dios nin la tiji jupj pjü 'üçj liji mpes. Cupj Cristo juts'a'á. Nin p'iyá cupj qjuis p'üy sin napnapj way, malala qjuesé palá. Ma ca nin nsem lovin. Cupj ca mpatjaquej Cristo lal, Dios pajal püné mpes. 'Üçj liji niná nun mpes.

⁵Nusin tjü'üsüs ncu poné nun Dios tjevelá. Po nujola t'as lojí mpes. ¿Ncu solejé Jesucristo nun po'o pü'ü? Ma poné ca nacj Dios tjevelá, mpes Jesucristo nun po'o ma pü'ü. ⁶Cupj pasal qjuiyólatjsa pyonecj mpes. Selecj nin pyonecj Dios tjevelá. Napj nola nun pjü witjacj ca jus nlhayé nin pyonecj Dios tjevelá. ⁷Quina le monacj Dios lal nun ma malala nyuca la müjí ca. Cupj velecj Cristo jos jin, ma qjuiyola niná ma jus nlhayé ca nacj. Sin nin qjuisas 'üsüs la müjí la p'in. Velecj Cristo jos jin, mop'in ma qjuiyola niná ma jus nlhayé nun ca nacj. ⁸Sin nin qjuisas gente nin lajay Dios tjevele jin la p'in. Jupj tjevele t'üç' way. Ninana p'in velecj gente jis lal. Ma polel velecj la p'a casá. ⁹Po najas nin lojí Dios tjevele jin. Mpes cupj ma nucopj ntülcj, tsjay 'üçj qjuisas nsem. Dios lal le monacj ca nusin mü'lüsüs pjü way Dios jos jin. Qjuisas nin la müjí pjü way jupj jos jin. ¹⁰Mpes quina napj nin pyac niná nun mpes. Najas nin ca la müjí quinam napj tjevelé jin. Mpes nun jilal pü'üs na, ma nucopj ntül ca. Qjuis Jepa Jesucristo nin tjejyama nucopj lo p'acj, jupj jos más 'üsüs lojí jupj jos jin. Nin tjejyama ma malala nyuca lejay nun jilal. Napj ma ca quelel nucopj ntül. Nucopj tyü'l, ca nujola nsem malala nyuca lejay napj nun jilal.

¹¹Natjampan, quina ca ncawajas mpac. Najas 'ücj nujisas nsem. Nujisas t'as ca pjü la müjí Dios jos jin. La tjüjí napj tjevelé jin, ne ma nujola nsem pjü mpes. Ma la tjowe'lé nunwá. Nin p'iyá nujola t'as. Nin lojí na, Dios ca nucopj ncoñcos. 'Ücj quelel la sijicj la p'a, jupj nin liji. Ma le velelecj, ma le palanacj, jupj nin liji. ¹²La nüjüsüqué na nun popé, la tjalapaná nunwá. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé. ¹³Dios ts'uyupj quepé süs wa la nutjajay.

¹⁴Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü witjacj jilal, cupj qjuis Jepa Püné jupj. Najas nun lovin quelel la sojí la p'a wa, Dios jinwá. Najas Dios Cjües lovin ca nucopj ncoñcos.

Pablo papel tepyaca Galacia mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Apóstol* napj. Jesucristo nin tjejyama la veles p'a jilal jupj mpes. Dios qjuis Papay nin tjejyama wa. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjifyünsa jupj, tüpü'lü niswá. Gente tulucj nin tjajam napj. Leñ pjacj tjiquil nin la jam. Dios p'in, Jesucristo p'in, nin tjajam. ²Dios ts'uyupj nepénowa jatja napj lal quinam. Nin pyaquecj nun mpes. Nun Dios ts'uyupj Galacia po'ó.

³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Qjuisas yupj pajal 'üsüs lajay nun mpes. Qjuisas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay. ⁴Cupj malala nyuca la tjijicj. Jesucristo ma jostsja malala qjuesé palá nin la tjijicj mpes; nin mpes 'üctsja jupj lal la p'a tjü'ünan jupj. Jupj jostsja Dios si jütüta popé nsem cupj, ne nin tepyala quinam. Diablo* si jütüta popa tulucj cupj; diablo jyü'lta nosis po'ó quinam. Dios jostsja Jesucristo nin la tiji cupj mpes, Dios ne cupj qjuis Papay.

⁵Napj najas lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Najas ca nin mpalas.

Toponé Dios tjevele mpes la p'in.

⁶Napj pasal nola nun la tjüjí mpes. 'In lacasana nun jisastsja Dios. Quina nun ma jisas jupj. Dios nucopj tjep'ya'sa nu la pon Jesucristo lal. Jesucristo pasal 'üsüs la tiji nun mpes, jupj quelel la nutjiji mpes. Mop'in malala nujola quinam. Quina nun poné la p'a javelepj. Yupj p'a casá javelepj, ma nin p'iyá javelepj Jesucristo 'üsüs la tiji po'ó. ⁷'Üsüs tulucj, malala, nin javelepj. Napj selé pasal nujola yupj javelepj mpes. Nin mpes napj velé nun jis lal. Dios tjevele 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Yupj p'a casá javelepj. ⁸Cupj nun jis walap'a'a tjevelecj 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Nepénowa ma nin p'iyá javelepj

Jesucristo po'ó, nun jis walap'a'a javelepj na. Najas Dios jis capj ntüls. Cupj p'iyá p'a casá nun jis walap'a'a cüvelecj Jesucristo po'ó, najas wa ca Dios qjuis capj ntüls. Angelpan* p'a casá nun jis walap'a'a cüvelecj Jesucristo po'ó, najas wa ca Dios jis capj ntüls. ⁹Püna tjevelecj jin p'iyá velé niswá. Nun toponé Dios tjevelá. Jupj tjevele 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. Nepénowa p'a casá javelepj nun jis walap'a'a Jesucristo po'ó, najas Dios jis capj tyüla nin lajay mpes.

¹⁰Napj ma nola ncu 'üçj jisas gentá napj velé mpes. Najas Dios 'üçj jos nsem napj velé mpes. Ma nola ncu 'üsüs yola gentá napj nin po'ó. Najas 'üsüs nsem napj Dios lal. Nin mpes tsji' lejay napj Jesucristo mpes; napj jupj jomozo.

Dios la t'ya Pablo tsji' la mijis jupj mpes.

¹¹Nun napj natjampan. Nun jis walap'a'a tjevelé Dios tjevele mpes. Jupj tjevele tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji nun mpes. Gente p'in tjowelepj jin tjevelé tulucj. Najas nun ca jus nlayé niná. ¹²Ninana la p'a jilal jis wala velé, gente p'in ma nin nawala tjowelepj. Gente tulucj nin tji'yüsa la tajay niná, napj velé mpes. Jesucristo nin tji'yüsa la tjiji niná.

¹³La p'a nun jis wala tjowelepj tsjan niná napi la tjejay yas nam. Napj lovin nin la tjejay judiopan* lajay jinwá. Nusin tji'yüsa tsjay malala la tjejay Dios ts'uyupan jilal. Napj lovin ma 'üsüs la tjejay yupj jilal. Najastsja leñ nsem pjü. ¹⁴Judiopan püna tapatja jin p'iyá la tjejay napj lovin. Napj tjamacjastsja na, niná más 'üsüs la tjejaytsja napj, la p'a judío tjamacjaspan jilal. Lovin nin quelel la tjejaytsja napj, judiopan püna tapatja la tajay jinwá. Mpes nin la tjejay napj. Cupj yupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj.

¹⁵Mop'in Dios la ntjet'á, napj p'a casá la mejay. Napj custjay monuna secj p'in, la ntjet'á. Jupj jostsja napj tsji' lejay jupj mpes. Mpes pasal 'üsüs la tjiji napj mpes. ¹⁶Dios la tjiji ne napj jus tjinyuc jupj Jatjam. Dios jostsja napj velé Jesucristo po'ó judiopan* tulucj jis walap'a'a, mpes nin la tjiji jupj napj lal. Nin ntепalá na, ma leñ way tjum gente p'a wa nt'a. Napj ma tjevelé pjü jilal nin ntепalá mpes. ¹⁷Ma tjum Jerusalén nt'a la veles apostolpan* jilal ne'aj. Apostolpan mwalá waytsja yupj. Quina apóstol way napj 'ots'ipj. Leñ way tjum Arabia po'ó. Locopyaya Damasco nt'a tjacuwis niswá. ¹⁸Año cónt'eya tepyala na, tjum Jerusalén nt'a. Tjumtsja Pedro jus la nuc. Ts'ac' quince mpes la p'in tüpü'üs jupj lal. ¹⁹Apostolpan p'a wa ma yus tjinyuc. Jacobo p'in jus tjinyuc, qjuis Jepa Jesucristo jüpüliucj jupj.

²⁰Napj pyac, t'üç' way. Dios selé napj pyac mpes. Ma li tsuwil.

²¹Jerusalén mpe tjum na, Siria po'o tjum, Cilicia po'o tjum wa.

²²Tjam na, Dios ts'uyupj Judea po'o patja ma nus tjunuc custjay, yupj ne sa coñ Jesucristo. ²³Mop'in nin, la p'a lovin jis wala tjoweleptsja napj nin po'ó. Tjowelepj: "Malala la tiji cupj qjuilal yas nam. Quina t'üç' way vele p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. Yas nam jupj jostsja leñi nsem Jesucristo lal japon. Quina ma nin jos", nin tjoweleptsja. ²⁴Mpes tsjay 'üsüs tjoweleptsja Dios po'ó, Dios la ntiji mpes.

Pablo 'üsüs waytsja la p'a apostolpan jilal, nin tepyala.

2 ¹Año catorce tepyala na, niswa tjum Jerusalén nt'a. Bernabé tjemey napj lal. Tito lal tjevelé, ne tjemey wa jupj napj lal. ²Napj tjum Dios nin tjejyama mpes. Tjam la veles Dios ts'uyupj jilal; nepénowa más 'in 'üsüs sin 'yüsa jis lal quelel veletsja. Jis wala tjevelé tsjan niná napj velé judiopan* tulucj jilal, niná napj jis walap'a'á velé Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Niná jis wala tjevelé; najastsja yupj mvelecj ncu 'üsüs way napj velé judiopan tulucj jilal. Ma quelel malala velé, ne napj quelel seletsja ncu napj tjevelé t'üç'. Nin mpes nasapj tjevelé yupj jis lal. ³Tito ncadj tecyoñca, tjac' wa. Judío tulucj jupj. T'üç' way jepapan Dios ts'uyupj jilal ma tjüjütütj t'yüjü jupj pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá. ⁴Nepénowa quelel jajütütsja nin la mijis yupj. Yupj tjowelepj yupj Dios ts'uyupj, cupj jinwá. Nin tuluctsja yupj. Yupj tjiquil 'a quis tji myula na jis la nuc. Jesucristo lal japon tulucj. Ma nin selectsja cupj. Cupj Jesucristo se coñcocj, mpes 'üçj ma pjü way lijicj judiopan tjüjütütj mpes. Yupj quelel sin 'yüsatsja tsjan ma lijicj ncupj. Jisastsja pjü way lijicj judiopan tjüjütütj jin p'iyá. ⁵Lovin ma la tjiijc yupj jisastsja jinwá; quisas nun lovin solejé t'üç' way niná nun jis wala tjevelecj Jesucristo po'ó. Cupj tjevelecj jupj 'üsüs la tiji nun mpes.

⁶Dios ts'uyupj pülicj sin 'yüsa witjacj ma p'a wa ntijjütütj la veles judiopan* tulucj jilal. Püna veletsja 'üsütsja yupj jilal. Niyom pülicj sin 'yüsa witjacj, yupj pasal noypantsja, nin tjowelepj la p'a yupj sin po'ó. Napj ma nola yupj tjowelepj niyom nenem mpes. Pjü gente nin p'iyá Dios lal. ⁷Niyom nenem jus nlaytsja Dios nin tjejyama la veles judiopan tulucj jilal Jesucristo po'ó. Nin velé yupj jis lal Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Jus nlaytsja Dios jas tjejyama Pedro la veles niná judiopan jilal. ⁸Tsjay 'üsüs liji Dios judiopan jilal, Pedro jis wala vele na Jesucristo po'ó. Pedro apóstol* jupj. Tsjay 'üsüs way

nin liji wa Dios judiopan tulucj jilal, napj jis wala velé na Jesucristo po'ó. ⁹Jacobo, Pedro 'ots'ipj, Juan 'ots'ipj, conas jepa noypan yupj ne'aj Dios ts'uypj jilal. Sin tji'yüsa Dios jostsja napj velé Jesucristo mpes judiopan tulucj jilal. Mpes yupj qjuis mas quelel tji'liütsja napj lal, Bernabé lal 'ots'ipj. Yupj yuwal yólatsja cupj qjuilal, mpes nin. 'Üctsja yupj jilal napj jum judiopan tulucj nt'a. 'Üctsja yupj jilal yupj jil judiopan nt'a. ¹⁰Pjaní p'in la tjomon cupj qjuilal. Jisastsja lovin jis capj p'ya'sacj jis t'emel cjuwá. Lovin nin quelel lejaytsja napj.

Pablo tepyaca tsjan tjevele jupj Pedro lal Antioquía po'ó.

¹¹Locopyaya Pedro Antioquía nt'a tjac' na, wola tjevelé napj. Wola tjevelé jupj la tjihi malálatsja. ¹²Püna jupj tjelyájatsja judiopan* tulucj jilal. 'Üctsja nin. Locopyaya, p'a jyawca na, Jacobo sin tjejyama niyom nepenowá Antioquía nt'a Jerusalén mpe. Tjiquil na, Pedro lecj tjejyatsja. Jólatsja yupj mvelej malala nin líjitsja, mpes ma tjelyaja niswá judiopan tulucj jilal. Malala nin. Jacobo mpe tjiquil lovin javeleptsja más 'üçj judiopan tulucj jat'ü jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan lajay jinwá, mpes nin jólatsja Pedrú. Judiopan tulucj ma nin la tajay. ¹³Judiopan p'a wa Antioquía nt'a, nin la tajay Pedro jinwá. Salejeptsja 'üçj jalá judiopan tulucj jilal, newa ma nin la tajay la p'a judiopan ne'aj játjatsja na. Malala nin. Yupj mpes Bernabé ma wa quelel lyájatsja judiopan tulucj jilal. ¹⁴Yupj t'üç' way sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Yupj salejepj niná Dios tjevele Jesucristo 'üsüs la tjihi mpes. Yupj salejepj tsjan más 'üçj lajay. Newa nin, napj tjinyuc p'a casá lajaytsja. Mpes 'a jis tji myula na, napj tjevelé Pedro lal. Pjü tjepliyacañ. Tjevelé: "Judío jipj, mop'in nin la tjejaytsja judiopan tulucj lajay jinwá. Ma nin la tjejaytsja judiopan lajay jinwá. ¿Tsjan mpes jis wala velen judiopan tulucj jilal más 'üçj nin lajay judiopan jinwá? Malala nin velen", nin tjevelé napj jupj lal.

Judiopan, judiopan tulucj wa, 'üsüs Dios lal se palá, Jesucristo jisas na.

¹⁵Cupj qjuis papay, qjuis camay wa, judiopan* waytsja yupj. Mpes judiopan cupj. Judiopan tulucj jin tulucj cupj. Judiopan tulucj ma lajay Moisés* tijiyü'ta jin. ¹⁶Mop'in nin, cupj selecj gente ma 'üsüs se palá Dios lal Moisés tijiyü'ta jin lajay mpes. Gente 'üsüs se palá Dios lal Jesucristo po'o japon na. 'üsüs se palá Dios lal Jesucristo jisas na. T'üç' way cupj Jesucristo po'o tepyonecj wa. Mpes Dios la qjuis

tjiji cupj 'üsüs quinam jupj lal, Jesucristo qjuisas mpes. T'üç' way la tjijicj Moisés tjiyyü'ta jin. Nin mpes tulucj, 'üsüs cupj Dios lal. Gente ma 'üsüs se palá Dios lal, Moisés tjiyyü'ta jin lajay mpes.

17 Po qjuisas 'üsüs nsem cupj Dios lal, Jesucristo lal qjuisas mpes la p'in. Mop'in nin, malala la mijicj p'a jawas ca nacj. ¿Ncu nujola Jesucristo vele 'üçj niná nin lijicj? iNin tulucj!

18 Napj tjevelé Jesucristo mpes 'üçj ma lijicj pjü way Moisés* tjiyyü'tá. Ma ca mvelé más 'üçj nin lijicj pjü way Moisés tjiyyü'tá. Nin cüvelé, tsjay malala nsem niná. Ma nin ca mvelé. **19** 'üsüs nin tjilyüsa Moisés tjiyyü'tá. Moisés tjiyyü'ta mpes, nin tji'yüsa cupj 'üsüs tulucj Dios lal, niná nin lijicj na. Mples ma nola pjü way Moisés tjiyyü'ta mpes. Dios jostsja pjü lejay quinam nin lejay jupj mpes, nin mpes nin ntепalá. **20** Napj ntipü'lí jinwá Jesucristo lal, jupj tepe'e na cruz* po'ó. Mples ma najas napj la tjejay yas nam. T'üç' way napj pü'üs, mop'in Jesucristo quina pü'ü najas mo'ó. Po pyon Dios Jatjam lal. Quina nin 'yüsa liji tsjan más 'üçj lejay, ne nin lejay. Jupj quelel la niji. Jupj jostsja 'üsüs ne palá, mpes 'üctsja jupj lal la p'a tjü'lünan jupj. **21** Pülticj javelepj custjay gente 'üsüs se palá Dios lal nin lajay na Moisés tjiyyü'ta jin. Nin javelepj na, javelepj Dios ma 'üsüs liji cupj qjuilal Jesucristo mpes. T'üç' way Jesucristo tepe'e cupj mpes, mpes ma ca nin mvelé napj yupj javelepj jinwá. Cupj 'üsüs Dios lal Jesucristo mpes. Gente ma 'üsüs nsem Dios lal Moisés tjiyyü'ta jin lajay na.

Nepénowa lajay Moisés tjevele jin. P'a wa jisas Jesucristo.

3 **1**Ma yola jinwá nun. La p'a wa nujus tsawil, mpes ma 'üsüs nujola quinam. Ma poné tsjan t'üç' way. Yas nam 'üsüs nusin tji'yüsa tsjan mpes Jesucristo tepe'e cruz* po'ó. **2**Napj selé nun solejé tsjan mpes Dios Cjües nujisas mo'o tjemey. Solejé Dios Cjües nujisas mo'o tjemey, t'üç' way Jesucristo po'o tjapja'aqué na. Tjapja'aqué toponé na nin tepyala. Solejé Dios Cjües ma mo'o jama gente jisas mo'ó yupj lajay na Moisés* tjiyyü'tá. **3**Ma yola jinwá nun. Jesucristo nujisastsja na, nun 'üsüs Dios lal nu tepyala, jupj Cjües la nutjiji. ¿Tsjan mpes quina lojí Moisés tjiyyü'ta jin? ¿Ncu quina poné 'üsüs nun Dios la nusiji, lojí na Moisés tjiyyü'ta jin? **4**T'üç' way Dios Cjües 'üsüs la tjiji nun mpes. Quina ¿ncu ma nujisas jupj la tjijá? Nun mpes nin la tjiji na, napj selé nun solejetsja tsjay 'üsüs nin la tjiji nun mpes. **5**Dios nu tje'yaya jupj Cjües. Nun nt'a pajal 'üsüs liji. Nin liji, jupj p'in polel liji. ¿Ncu nujola Dios nin liji, Moisés tjiyyü'ta jin lojí mpes? Nin tulucj. T'üç' way Jesucristo po'o tjapja'aqué, toponé, mpes nin liji jupj.

⁶Nujola tapalas Abraham* po'ó. Dios Popel vele: “Jupj tepyona Dios lal. Mpes Dios tjevele jupj 'üsüstsja.” ⁷Abraham püna tüpü'ü. Gente quina patja, Abraham popa p'iyá yupj. Nepénowa Abraham jinwá tulucj yupj; ma japon Abraham jinwá. Japon Dios lal, t'üç' way Abraham jinwá yupj. Naja nun ca jus nlayé niná. ⁸Püna Dios Popel tjevele judiopan* tulucj 'üsüs nsem Dios lal, tjevele Dios ca nin la mijis yupj topón na. Dios nin tjevele Abraham lal nin la mijis jupj. Dios Popel vele jupj tjevelá. Tjevele: “'Üsüs ca la mejay pjü gente jis lal jipj mpes”. ⁹Abraham tepyona Dios lal. Mpes Dios 'üsüs la tjiji Abraham mpes. Nin p'iyá pjü jis lal. Japon Dios lal, nin p'iyá liji Dios yupj mpes. 'Üsüs liji yupj mpes, Abraham lal la tjiji jinwá.

¹⁰T'üç' way gente nepénowa lajay Moisés* tjijyü'ta jin p'in. Yola nin mpes 'üsüs nsem yupj Dios lal. Nin tulucj. Dios ca jis capj ntüliüs. Pjü Moisés tjijyü'ta mpes, pjü ma polel nin lajay. Mpes ca Dios jis capj ntüliüs. Dios Popel vele: “Ma lajay pjü Moisés tjijyü'ta mpes, Dios ca jis capj ntüliüs”. ¹¹Gente lajay na Moisés tjijyü'ta p'in, selecj yupj ma 'üsüs Dios lal nin lajay mpes. Dios Popel nin vele: “Gente japon na Dios lal, 'üsüs yupj jupj lal. Yupj ca mpatjam Dios lal.” ¹²Moisés popel ma nin vele 'oyn nyuca 'üçj la püt'üs Dios lal, jupj lal poné mpes. Nin vele: “Niná lajay na pjü way Moisés tjijyü'tá, 'üçj ca mpatjam Dios lal”.

¹³Ma polel lijicj pjü way Moisés* tjijyü'ta jin. Mop'in Jesucristo 'üsüs la tjiji mpes, Dios perdonar la qjuisiji, ne ca 'üsüs nsem cupj jupj lal lovin. Nin mpes Dios ma ca qjuis capj ntüliüs. Jesucristo jostsjá Dios ca cus ntüliüs jupj cupj malala la tjijicj mpes. Mpes Dios nin la tjiji. Dios Popel vele: “Nepénowa cya'lín yo po'o javalapj mpes. Dios jis capj tyüla, ne nin lajay yupj jis lal.” ¹⁴Jesucristo la tjiji mpes, quina Dios 'üsüs liji judiopan* tulucj jilal. Dios nin wola tjevele Abraham* lal 'üsüs la mijis pjü gente jis lal. Mpes Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, jupj lal tepyonecj mpes. Tjevele nin ca qjuis ma'ayas.

Dios newa liji jupj tjevelá Abraham lal.

¹⁵Natjampan, napj quelel velé nun jilal tsjan mpes ca jus nlayé niná t'üç' way. Mwalá way, gente lajay mpes ca mvelé. Niyom mat'e yuwal yola na yupj lajay mpes, papel japac. Papel vele 'oyn nyuca la mijicj yupj. Locopyaya p'a ma polel vele papel nenem malala. Locopyaya pjü ma polel p'a casá japac papel nenem po'ó. ¹⁶Naja nusin 'yüsa Dios tjevele Abraham* lal nin la mijis mpes. Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü, pjani lal tjevele wa Dios. Ma “nepénowa jilal”,

Dios Popel vele. "Pjaní lal", vele. Pjaní lal p'in Dios tjevele. Lal tjevelá Jesucristo waytsja jupj. ¹⁷Najas nusin 'yüsa Dios tjevele Abraham lal jupj ca la mijis mpes. Tjevele nin la mijis tjevele mpes. Locopyaya, año cuatrocientos treinta tepyala na, Dios tjevele Moisés* lal. Tjevele tsjan niná jupj jostsja ca gente la mijicj. Newa nin, Dios ca la mijis custjay jupj tjevele jin Abraham lal. ¹⁸Gente ma 'üsüs nsem Dios lal, sin nin lajaj na Moisés tijiyü'ta jin. Gente 'üsüs nsem Dios lal, jupj lal japon na, Dios nin tjevele. Abraham lal Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal jupj lal japon na. Tjevele ca nin la mijis. Jupj 'üsüs, ne nin. Mpes t'üc' way Dios ca nin la mijis, jupj tjevele mpes p'in.

¹⁹Püs tepyala na Dios tjevele Moisés* lal tsjan jostsja judiopan* la mijicj. Jupj jostsja judiopan ca jus nlayecj yupj lajaytsja malala, mpes nin tjevele jupj. Dios tjevele Moisés lal nin jostsja judiopan lajaj, ne ca perdonar lis mijis malala la tjajay mpes. Jesucristo tjac' na, 'üçj judiopan ma nin la tjajaytsja quinam pjü way Dios tjevele Moisés lal. Jesucristo ne Abraham* ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü. Dios tjevele 'üçj lis mijis pjü gente jis lal Jesucristo mpes. Dios sin tjejyama angelpan* jis la veles Moisés lal. Tjowelepj tsjan jostsja Dios judiopan ca la mijicj. Mpes Moisés tjevele judiopan jilal niná Dios jostsja ca yupj la mijicj. Dios tjevele, judiopan mpestsja, pülüctsja yupj. Jas tjejyama Moisés la veles yupj jilal. ²⁰Dios Abraham lal tjevele na, nin tjevele jupj mpes, pjanitsja jupj. Mpes Dios p'iyá tjevele Abraham lal. La p'a ma jas tjejyama la veles jupj lal. Dios tjevele Abraham lal nin la mijis, tjevele jupj p'in ca nin la mijis.

**Pablo tepyaca tsjan mpes Dios jas tjejyama
Moisés la veles judiopan jilal.**

²¹T'üc' way Dios tjevele Moisés* lal. Tjevele tsjan niná jupj jostsja gente ca nin la mijicj. Newa nin, Dios ca la mijis custjay Abraham* lal tjevele jin. Gente ma polel mpatjam Dios lal Moisés tijiyü'ta jin lajaj na. Mpes t'üc' way gente ma 'üsüs nsem Dios lal Moisés tijiyü'ta jin lajaj mpes. Ma polel lajaj pjü way jupj tijiyü'tá. ²²Dios Popel vele pjü malala quelel lajaj. Mpes nin lajaj. 'Üsüs se palá Jesucristo mpes. Gente japon na, Dios tjevele mpes Jesucristo po'ó, 'üsüs yupj Dios lal nin se palá, Dios nin liji. Dios nin tjevele Abraham lal, gente 'üsüs nsem jupj lal, jupj lal japon na.

²³Püna Jesucristo ma tjac' custjay. Mpes gente ma polel japontsja Dios lal custjay Jesucristo po'ó. Salejeptsja Moisés* tijiyü'ta mpes.

Mop'in nin, yupj ma 'üsüstsja Dios lal, la tjajay na Moisés tjevele jin. Cawilta mo'o jatja jinwá pátjatsja yupj. 'Üsüs tulucj se palatsja. Locopyaya Jesucristo tjac!. Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji cupj 'üsüs polel nsem jupj lal, pyonecj na jupj tjevelá Jesucristo po'ó. ²⁴Moisés tjevele mpes, qjuisin tji'yüsa tsjan más 'ücj lijicj. Jupj tjevele mpes, lovin qjuiyólatsja Dios mpes. Más 'üsüs tepyala Jesucristo mpes. Jesucristo tjac' na, 'üsüs cupj Dios lal qjuis tepyala, Jesucristo po'o tepyonecj mpes. ²⁵'Ücj polel pyonecj quinam Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Moisés tjevele 'üsüs. Mop'in más 'üsüs tyalacj quinam. Quina Jesucristo qjuisin 'yüsa liji. Más 'ücj nin.

²⁶Nun pjü way Dios ts'uyupj quinam Dios lal topóné mpes. Nin nu tepyala Jesucristo mpes. ²⁷Bautizar* nu tepyala. Quina nun Jesucristo juts'a'lá. Nun Jesucristo jinwá nu tepyala. ²⁸Quina pjü way Jesucristo juts'a'lá nun, mpes pjü nin p'iyá. Nun nepénowa judiopan*. Nun nepénowa judiopan tulucj. Nun nepénowa esclavopan*. Nun nepénowa esclavopan tulucj. Nun nepénowa niyom. Nun nepénowa nequem. Quina nun pjü way nin p'iyá, nin nu tepyala Jesucristo mpes. ²⁹T'üç' way Abraham* ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja newa patja. Yupj sin popa pülicj Abraham jin tulucj yupj. Nun p'in Abraham jinwá, nun Jesucristo juts'a'lá mpes. Mpés Dios nin la nusiji Abraham lal tjevele ca nin la mijis.

4 ¹Newa quelel pyac napj. Quelel nusin 'yüsa lejay, niná pyac mpes. P'a jawas tsjicj ca nt'anques popay juts'a'lá. Tsjicj na p'in, ma t'e'enca. T'üç' way p'a jawas popay juts'a'lá ca nt'anques jupj. Tsjicj na, esclavo* jinwá jupj. Ma polel liji jupj p'iyá jos jin. ²Tsjicj na, la p'a jajamapj jupj. Jupj ca nt'anques p'a jawas, niná jajamapj wa. Popay vele tsjan jawas 'üçj nt'anques ca niná, ne jupj juts'a'lá nsem. Nin jawas 'üçj t'e'enca popay juts'a'lá.

³Nin p'iyá cupj qjuilal. Yas nam tsjictjacj jinwatsja cupj. Mpés esclavopan* jinwatsja cupj. Mwalá way qjuisin tji'yüsa Dios po'ó, ni way ni p'in qjuisastsja. Mwalá way qjuis tjüjütütj, ni way ni p'in la tjjicj. La p'a wa Dios po'o ma qjuisin tji'yüsa. ⁴Locopyaya, nin jawas Dios jostsja na p'in, Jatjam jas tjejyama nosis nt'a. Tjemya'na, yom tepyala jupj. Judío* waytsja jupj. Mpés jupj la tjiji Moisés* tjjiyü'tá. ⁵Jupj la tjiji mpes, Dios 'üçj perdonar la siji gente malala nyuca la tjajay, ne 'üsüs nsem yupj Dios lal quinam. Nin mpes 'üçj yupj ma pjü way lajay quinam Moisés tjjiyü'ta jin. 'Ücj ma lajay wa judiopan tjüjütütj jin. Jesucristo la tjiji mpes, Dios ts'uyupj qjuis tepyala. Dios

jostsja cupj jupj ts'uyupj ca qjuis mpalas; nin mpes jupj Jesucristo jas tjejyama nosis nt'a.

⁶Dios jos t'üc' way solejé nun jupj ts'uyupj, nin nu tepyala. Mpes jupj jas tjejyama jupj Cjües cupj qjuisas mo'ó. Jupj Cjües cupj nt'a jac' jupj Jatjam mpe. Cupj nin velej Dios "qjuis Papay", Dios Cjües nin liji mpes. ⁷Mpes nun esclavopan* tulucj jinwá quinam. Nun Dios ts'uyupj. Dios la tjiji nun jupj ts'uyupj nu tepyala, mpes jupj ca nin nu ma'ayas niná jupj se 'aya jupj ts'uyupj pjü way mpes.

Pablo jólatsja yupj mpes.

⁸T'üc' way yas nam nun ma cus tocoïncó Dios. Nunjisatsja p'a witjacj, Dios tulucj yupj. Nun nin la tjüjitsja yupj jisastsja jin. Nun yupj jis esclavopan* waytsja. ⁹Nin tulucj quinam. Quina Dios so coïncó nun. Más 'ücj velé, Dios nucopj cyoñca. Mop'in malala nujola quinam. Quina nun esclavopan jinwá, nin nu pyala niswá. Gente pülcij ma jataj Dios Cjües. Nun nin lojí yupj lajay jinwá. Yupj japon yupj 'üsüs Dios lal yupj nin lajay mpes. Nin tulucj. ¿'Onin ne nina way quelel lojí niswá? Nun ma 'üsüs nsem Dios lal, nin lojí na. ¹⁰Nun lowú judiopan* 'a si mulú nt'a sábado* na. Ne'aj lowú wa 'a nusí mulú fiesta mpes. Fiesta lajay mes pjü way mpes. Fiesta lajay wa pjü año mpes. P'a fiesta lajay wa yupj. Nun lovin lowú yupj nt'a 'a si mulú na. Nujola fiesta niná 'üsüs yupj. Nujola Dios ca mveles nun 'üsüs, ne'aj lowú na yupj jis fiesta nt'a. Nin tulucj. ¹¹Napj pasal nin nola nun mpes. Nusin tji'yüsa la tjejay t'üc' way. Ca nacj quina nun ma jisas niná nusin tji'yüsa la tjejay.

¹²Po le mon nun jilal nun la müjí napj lejaj jinwá. Ma la müjí judiopan* lajay jinwá. Nujola tapalas judío napj. Mop'in nun jinwá la tjejay napj, nun ne judiopan tulucj. Nun jilal tüpü'üs na, nun ma malala la ntjüjí. ¹³Nujola pyala mwalá way p'in nun jis walap'a'a tjevelé na Jesucristo po'ó. Nun jis lal tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs liji gente mpes. Malala najastsja mpes napj tüpü'üs nun jilal. ¹⁴Costa waytsja nun ntajamá napj, malala najastsja na. Newa nun ma ts'u tji'inyá, napj nun jilal tüpü'üs mpes. Nun ma nin tjajamá p'a nt'a. 'Ücj nujisastsja tjacuwis na nun nt'a. Ángel* lal wüi'iqué jinwá tjüwüi'iqué napj lal, napj tjacuwis na. Jesucristo lal wüi'iqué jinwá tjüwüi'iqué napj lal, napj tjacuwis na. ¹⁵Tüpü'üs na nun jilal, tsjay 'ücj nujisastsja nun. ¿'Onin ne ma nujisas napj quinam? Nun jilal tüpü'üs na, nun 'ücj ma'ayatsja pjü najastsja. 'Üctsja nun jilal cü'ayá nun jis

jun napj mpes. Ma polel nin lojitsja la p'in. Napj selé niná t'üç' way. ¹⁶¿Ncu quina welé napj nun jis enemigo? ¿Ncu nun nin welé t'üç' way velé mpes nun jilal?

¹⁷Nepénowa ne'aj po jisas nun poné p'in yupj javelepj mpes. T'üç' way ma quelel nucopj jap'acj. Yupj jisas nun ma poné napj nun jis wala tjevelé. Jisas nun lowú yupj 'a si mulú nt'a la p'in. Yupj jilal p'in poné jisas yupj. ¹⁸Gente quelel nucopj jap'acj na, 'üçj jil nun nt'a. 'Üçj nusin 'yüsa lajay. 'Üçj jil wa nun nt'a napj pü'üs na nun nt'a. 'Üçj wa jil nun nt'a napj leëna. Mop'in ma najas malala javelepj. Nun jis lal tjowelepj, ma quelel nucopj jap'actsja yupj. ¹⁹Nun napj ts'uyupj jinwá. Pajal nola napj nun mpes; nun ma nujola Jesucristo jinwá, ne nin. Jesucristo jinwá nujola na, ma ca nola nsem nun mpes. ²⁰Po quelel 'os quinam nun jilal. Nola más 'üçj polel velé ne'aj nun jilal. Quina ma selé tsjan más 'üçj pyac nun mpes.

Pablo tepyaca Agar po'ó, Sara po'ó 'ots'ipj.

²¹Nun sin popa pülicj nin nujola más 'üçj nin lojí Moisés* tepyaca jin. Nun jis wala quelel velé napj, ma 'üsüs nusin tji'yüsa jupj tepyacá.

²²Napj ca mvelé tsjan mpes ca jus nlayé napj velé t'üç' way. Moisés tepyaca Abraham* mat'e ts'uyuptsja jupj. Jatjam pjaní jupj esclavo* tjemya'na. Jatjam ma'ajapj jupj jats'om tjemya'na. ²³Yuwal tulucj yupj. Jatjam pjaní tjac' esclavo mpes. Jupj tjac' pjü tsjictjacj qiquil jinwá. Jupj jamay tsjüçjüim waytsja, tsjictjacj polel myá'natsja custjay. Jatjam ma'ajapj tjac' Abraham jats'om mpes. Abraham, jats'om 'ots'ipj, tsjyóncatsja yupj. Jats'om tsjicj ma polel myá'natsja quinam. Dios tjevele mpes tepyala p'in. Dios tjevele tsjicj nta'acj ca yupj, cocoy nsem jupj. Mpes Abraham jats'om tjemya'na tsqquis, cocoy waytsja jupj.

²⁴Cupj polel qjuisin 'yüsa nin tepyala mpes. Lama Dios tjevele tsjan la mijis gente jis lal. Nequem nenem, yupj Dios tjevele jinwá. La pjaní Dios tjevele joc' püné nt'a, joc' niná Sinaí lotsja. Abraham* esclavo*, jupj Dios tjevele jinwá ne'aj. Agar lotsja Abraham esclavo. Agar ts'uyupj esclavopan waytsja 'ots'ipj. Gente lajay na Dios Sinaí nt'a tjevele, esclavopan jinwá yupj. ²⁵Agar esclavo waytsja jupj, mpes Sinaí jinwá jupj. Sinaí joc' jupj Arabia mo'ó. Agar Jerusalén jinwá 'ots'ipj. Judiopan* Jerusalén mo'o patja esclavopan jinwá yupj. Newa lajay Dios tjevelá Sinaí po'ó. Yupj yola yupj ma 'üsüs nsem Dios lal ma nin lajay. Mpes lajay jupj tjevelá. ²⁶P'a casá ca nsem Jerusalén seyasa. Cupj nepé p'iyá. Cupj esclavopan tulucj. Jerusalén niná qjuis camay jinwá. ²⁷Dios Popel vele:

“Larin ts'uyupj tuluctsja jipj.
 Lovin vyaja tuluctsja jipj,
 tsjicj lovin ma tjemyanun mpes.
 i'Ücj jyas t'as quinam! iYümüçj tjevele
 'üçj jyas mpes! Püliçj ca ts'uyupj nsem.
 Quepj p'a wa, voyum jana jupj.
 Jipj más ca püliçj popa nsem jupj lal.”

Dios Popel nin vele.

²⁸Natjampan, Dios tjevele Abraham* lal jupj jats'om ca ma'nus tsjicj way; cocoy nsem jupj. Isaac lotsja. Nun Isaac jinwá. Dios tjevele nun Dios ts'uyupj nsem, jupj lal poné na. Dios tjevele mpes, Abraham jats'om tjemya'na Isaac. Nin p'iýá nu tepyala. Dios tjevele mpes, nun Dios ts'uyupj nu tepyala. ²⁹Ismael Abraham jatjam p'a waytsja. Dios ma nin tjevele jamay ca ma'nus jupj. Jupj sin nin tjemya'na jupj, pjü tsjictjacj se jamanun jinwá. Isaac Abraham jatjam ma'ajapj. Dios Cjües tjevele jamay ca ma'nus jupj. Ismael po ma jostsja Isaac, quelel malala líjitsja jupj lal. Nin p'iýá nin pyala quinam cupj qjuis lal. Dios Cjües mpes pyatjaquecj cupj; nin mpes nepénowa ma jisas cupj. ³⁰¿Ncu solejé Dios Popel nin vele? Vele: “Jas majaman mim jipj esclavo*, jupj jatjam jas majaman wa. Malala esclavo jatjam nt'anques popay juts'a'. 'Ücj jupj jats'om jatjam nt'anques jupj juts'a'”, Dios Popel nin vele. ³¹Natjampan, quina solejé cupj jupj jats'om jatjam jinwá. Cupj jupj esclavo jatjam jinwá tulucj.

Quina cupj esclavopan tulucj jinwá, Jesucristo la tjiji mpes.

5 ¹Jesucristo mpes 'üçj ma lijcj pjü way Moisés* tepyaca jin. Mpes ma nin nujola t'as quinam pjü way Moisés tepyaca mpes. Ma la müjí niswá esclavopan* lajay jinwá. Nun quelel lojí pjü way Moisés tepyaca jin, esclavopan jinwá nun.

²Napj p'iýá nin velé. Nusin tjü'lüs napj pyac. Nujisas ca nacj nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú, Moisés* tjevele jin. Mpes ma nin poné 'üsüs polel nsem nun Dios lal Jesucristo la tjiji mpes p'in. Niná nin nujola, t'üçj way ma 'üsüs nsem nun Dios lal. ³Niná napj pyac nun mpes, t'üçj way niná. Nun sin popé nepénowa jisas nun jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú. Mpes más 'üçj nin lajay pjü way Moisés tjevelá; Dios Popel vele ma pjü way lajay Moisés tjevele jin, ca Dios jis capj ntülüs. ⁴Nun ma jisas quinam Jesucristo. Quelel lojí Moisés tjijyü'ta jin. Nujisas 'üsüs nsem nun Dios lal nin lojí mpes. Quina ma poné Dios 'üsüs la siji gente jis lal Jesucristo la tjiji mpes la p'in.

⁵Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj popa püliçj pyonecj Dios lal. Dios Cjües mpes selecj 'üsüs nsem cupj Dios lal. Po li nucucj ca nin nsem. ⁶Jesucristo sa coñ ca 'üsüs nsem Dios lal, Dios lal japon mpes. Yup quelel la sajay la p'a. T'üç' way niyom nepenowá yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala. Mop'in yupj ma 'üsüs nsem Dios lal nin t'ü mpes. Niyom p'a wa yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj. Yup ma wa 'üsüs nsem Dios lal jis pjoloc' ma t'ü mpes. Dios lal japon p'in ca 'üsüs nsem yupj jupj lal.

⁷'Üsüs way nusin 'yüsatsja Jesucristo po'ló. Nusin tji'yüsa t'üç' way. Po quina malala nujola la p'in. Quina ma quelel lojí nusin tji'yüsa mpes. ¿Pjacj la nutjiji ne ma quelel nin lojí? ⁸Dios ma nin la nutjiji. Dios la nu t'ya la püt'üs yupj lal. ⁹La p'a malala javelepj, ne levadura liji jinwá pyala nun nt'a. Levadura tsjicj way mpes, pan püm pjü way t'yüna. Nin p'iyá pyala yom pjaní p'in malala vele mpes. Jupj nun pjü way jilal ca polel nujus ntsawilis. ¹⁰Newa nin, napj selé nun ma ca mponé li tsuwile na. Napj selé nun ca mponé napj pyon jinwá. Qjuis Jepa Jesucristo mpes nin selé. Ma selé pjacj li tsuwile cuscú. Mop'in nin, Dios selé; Dios ca cus ntüüs jupj.

¹¹Natjampan, nun solejé napj ma velé gente 'üsüs nsem Dios lal yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ü na. Nin cüvelé, judiopan* ma malala la qjuijicj napj lal. T'üç' way malala la najay. Mpes jus nlayé niná ma velé napj. Napj velé gente 'üsüs nsem Dios lal Jesucristo tepe'e mpes cruz* po'ló. Yupj ma japon ca nin cüpalas, ma japon jepa cüpa'is cruz po'ló. ¹²La tsuwil nun jilal, ne po najas yupj jil; yupj p'iyá jat'ü más 'üçj.

¹³Natjampan, Dios la nu t'ya, mpes 'üçj ma lojí pjü way Moisés* tjevele jin. T'üç' way 'üçj ma lojí pjü way Moisés tjevele jin. Mop'in ma nujola nsem 'üçj polel lojí nun p'iyá nujisas jinwá. Más 'üçj nun quelel lojí nunwá. Más 'üçj nucopj p'o'sá nunwá. ¹⁴Dios Popel vele: "Quelel lis mijin ne'aj patja popa p'iyá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj", nin tjevele Moisés. Nin lojí na, lojí pjü way Moisés tjiyyü'tá. ¹⁵Ma malala la müjí nunwá. Ma malala tjowelé la p'a wa po'ló. Po ma ts'i mi'líná nunwá. Nin lojí na, nun tsjiyo la lajan jinwá.

Pablo tepyaca Dios Cjües jos 'üsüs lijicj.

¹⁶Nusin tji'l'üsüs napj pyac. Lovin la müjí Dios Cjües jos jinwá. Mpes ma ca la müjí Dios ma jisas lajay jinwá. ¹⁷Ma jisas Dios, ne yupj malala lajay. Niná Dios Cjües po ma jos, t'üç' way. Ma jisas Dios, ne yupj ma jisas Dios Cjües jos jin. Ma jisas Dios, ne yupj jisas malala. Dios Cjües

jos 'üsüs way p'in. Mpes lojí na Dios Cjües jos jin, ma polel lojí Dios ma jissas lajay jinwá. ¹⁸Lojí na Dios Cjües jos jin, ma nujola pjü way Moisés* tepyaca mpes.

¹⁹Pjü salejepj 'oyn nyuca lajay Dios ma jisas. Niyom nenem jamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem jil jis vayum tulucj jilal. Más malala quelel lajay wa nequem jilal. Más malala quelel lajay wa niyom jilal. La pülucj nin quelel lajay, ne nin lajay. ²⁰Ma quelel lajay Dios. Quelel lajay p'a dios witjacj*. Yupj Dios t'üç' way tulucj. Yupj lajay mpes lapanenpan jis capj jap'acj. Po ma jisas gente la p'a. La velel yupj. Jyamanañ yupj. Leñ way ts'a 'in, ne yumüçj javelepj yupj. Ts'isiñ yupj. Gente ma yuwal yola yupj lajay mpes. Yupj japon yupj p'in t'üç' way salejepj. ²¹Yupj jisas la p'a juts'a'á. 'Üsü myü'ün, se maná yupj. Fiesta lajay yupj, se maná, ne yumüçj pjac lajay yupj. La p'a wa malala lajay yupj. Gente lajay na yupj jinwá, ma ca mal Dios jyü'ta nt'a. Ma ca mal, Dios la mijis. Yas nam niná nun jis wala tjevelé. Quina nin p'iyá pyac nun mpes.

²²Gente lajay na Dios Cjües jos jinwá, p'a casá lajay. Quelel la sajay la p'a. 'Üçj jisas yupj. Ma yola pjü mpes. Ma ts'a 'in la p'a jilal. Malala se palá na la p'a jis lal, jis capj jap'acj. 'Üsüs lajay la p'a mpes. Tjowelepj jinwá, nin lajay yupj. ²³Ma sa velel yupj p'a. Ma lajay yupj

Más 'üçj 'üsüs lijicj la p'a jilal. (Gálatas 5.23)

p'iyá jisas jinwá; lajay Dios jos jinwá. Ninana Dios Cjües jos nin lajay yupj. Jepapan pjü way lovin ma tjowelepj ninana malala.

²⁴Jesucristo juts'a'lá ncupj. Tecya'l quecj jinwá qjuis tepyala Jesucristo lal, jupj cruz* po'o tepe'e na. Mpes quina ma quelel lijicj püna la tjjicj jin p'iyá. Püna p'in quelel la tjjicj, malálatsja. ²⁵Dios Cjües mpes quina ma quelel lijicj püna la tjjicj jinwá. La p'a p'in quelel lijicj quinam. Mpes más 'üçj lovin la müjí Dios Cjües jos jin. ²⁶Ma tjowelé nun 'üsüs. Gente ma ca jisas nsem nun, nin welé na. Ca la mve'lecj nun jilal. Po ma la tjajamanaqué la p'a jilal.

'Üçj cupj jis capj p'ya'sacj la p'a wa.

6 ¹Natjampan, nenéyawa nun popa pjaní ca malala la mijis ca nacj. Nun sin popa pülcj nin lajay Dios Cjües jos jin. Dios jos nenem cus mp'a'sacj ne ma malala la mijis malala lijá. 'üsüs way tjowelé, ma cus tjowe'lé nun. Mop'in 'in tjajama nun. Ma jomá, ca nacj nun ca malala quelel la müjí 'ots'ipj. ²Nun popa lal malala pyala na, cus mp'a'sá nun. Nin lojí na, nin lojí Jesucristo tjiyü'ta jin. ³Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá ca nacj, mop'in noypan tulucj yupj. Malala nin. T'üç' way noypan tulucj yupj. Yus tsuwil yupj p'iyá. ⁴Pjü way ne'aj, po nujola t'as nun lojí mpes. Nin nujola t'as ncu 'üçj lojí. 'Üçj lojí, 'üçj jisas t'as lojí mpes. Ma mvelé p'in nun más 'üsüs malala lajay jilal. Más 'üçj nujola t'as ncu t'üç' way nun p'iyá 'üçj lojí. ⁵Dios jos cupj pjü way nin lijicj jupj jos jin. Nin polel lijicj jupj jos jin, jupj nin qjuis tje'yaya mpes. Yuwal tulucj nin lijicj. Newa nin, jupj jos cupj pjü way nin lijicj jupj jos jin.

⁶La p'a wa nusin 'üisa liji na Dios Popel mpes, más 'üçj nun 'oyá jupj lal. Mpes jupj ca nta'as lo las 'ots'ipj.

⁷Najas nun ca jus nlayé pjü ma polel la tsuwil Dios lal. Dios selé pjü lojí mpes. Malala lajay, Dios ca jis capj ntüls. 'üsüs lajay, Dios ca 'üsüs lis mijis. ⁸Gente yupj jisas p'in lajay na, t'üç' way nca'lliü ca, ma Dios nt'a mpatjam yupj. Gente p'in quelel lajay, pasal malala niná. Gente lajay na Dios Cjües jos jin, lovin mpatjam ca Dios lal, jupj Cjües ca nin lis mijis. ⁹Mpes más 'üçj lovin 'üsüs quelel lijicj cupj. Más 'üçj lovin nin lijicj. Mpes p'a jawas Dios tsjay 'üsüs ca la mijis cupj mpes, nin ca mpalas. ¹⁰Mpes 'üsüs polel lijicj na la p'a jilal, más 'üçj nin lijicj. 'üsüs polel lijicj na Dios ts'uyupj jilal, más 'üçj nin lijicj yupj jilal.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹¹Quina napj namas mpes pyac. Letra noypan tjunucú napj nin pyac mpes. ¹²Nepénowa ne'aj nu jaütütj niyom jat'ü mpes, jisas niyom

jat'ú jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú. Yupj jisas judiopan* 'ücj jisas nsem yupj jilal. Nin mpes nin nu jajütütj. Ma javelepj gente 'üsüs se palá Dios lal Jesucristo tepe'e mpes cruz* po'ó. Jisas judiopan ma malala lis mijicj yupj jilal, mpes ma nin javelepj yupj. ¹³T'ücj way nepénowa nun sin popé yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala quinam. Yupj p'iyá ma wa lajay pjü way Moisés* tjijyü'ta jin. Newa nin, jisas nun jis pjoloc' tsjicj way jat'ú wa. Nin tepyala na, ca mvelej yupj p'iyá 'üsüs. Nun la tjijí na yupj tjowelepj jin, ca nin mvelej. Mpes po ma la tjijí yupj javelepj jin.

¹⁴Napj lovin ma mvelé ca napj 'üsüs way. Mop'in ca mvelé po 'üsüs way Jesucristo tepe'e cruz* po'ó, jupj cupj qjuis Jepa Püné. Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes napj ntipü'lí jinwá nosis nt'a. Nepénowa ma jisas Dios; yupj jisas jin p'iyá po ma najas napj. Napj najas jin p'iyá ma wa jisas yupj. ¹⁵Niyom pülicj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü jis tepyala. Ma 'üsüs yupj Dios lal nin t'ü mpes. Niyom p'a wa pülicj yupj jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü tulucj, ma nin jis tepyala. Ma wa 'üsüs yupj Dios lal ma t'ü mpes. Mop'in gente p'a wa nasa topon Dios lal. Gente p'a jinwá yupj quinam, p'a casá quelel lajay quinam, Dios la tjiji mpes. ¹⁶Najas nijina lajay ma nin yola pjü mpes; Dios mpes ca nin nsem. Najas Dios lovin jis capj p'ya'sa yupj, malala se palá na. T'ücj way nenem israelpan* Dios lal. Dios lis t'ya yupj.

¹⁷Ma quelel nola niswá nun lojí mpes. Mpes najas nun lovin ca la müjí Dios jos jin. T'ücj way napj tsji' lejay Jesucristo mpes. T'ücj way t'yancanai la tajay napj mp'üy po'ó, mpes solejé napj tsji' lejay Jesucristo mpes.

¹⁸Natjampan, najas Jesucristo lovin 'üsüs way liji nun mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Najas nin ca mpalas. Amén.

Pablo papel tepyaca Efeso mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Apóstol* napj. Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Jos Jesucristo po'o velé. Nun Dios ts'uyupj, ne'aj potjaqué Efeso po'ó. Nun so coñcó Jesucristo, ne nin lojí jupj jos jin. Quina ca mpac nun mpes. ²Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas yupj pajal 'üsüs lajay nun mpes. Najas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay.

Dios 'üsüs la qjuisiji mpes, lovin más 'üsüs qjuiyola Dios jos jinwá.

³Najas 'üsüs velecj Dios po'ó. Jupj Jesucristo Dios. Jupj Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Cupj se coñcocj Jesucristo, mpes Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes. Mpes ca 'ücj polel qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Ca 'ücj nlaca Dios pü'ü nt'a. ⁴Nosis cjuwatsja na, Dios la qjuis t'ya. La qjuis t'ya Jesucristo mpes. Mpes cupj Dios juts'a'lá. Jupj vele ma malala ncupj. Dios quelel la qjuis tjiji, ⁵mpes cupj Dios ts'uyupj qjuis tepyala, jupj la tjiji. Nin la tjiji nosis cjuwatsja na. Nin la tjiji Jesucristo mpes. Nin quelel la tjíjitsja, ne nin.

⁶Dios pajal 'üsüs la qjuis tjiji, mpes más 'ücj 'üsüs velecj jupj po'ó. Jupj la tjiji po 'üsüs. Pajal quelel líjitsja niná cupj mpes, ne nin la tjiji. Nin la tjiji Jesucristo la tjiji mpes. Dios pasal quelel liji jupj. ⁷Jesucristo 'os mpes, lovin ca 'üsüs nsem cupj Dios lal. Jesucristo 'os mpes, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj. Dios pasal 'üsüs la tjiji cupj mpes jupj quelel la qjuisiji mpes.

⁸P'a casá 'üsüs la tjiji wa. Pü'lücj qjuisin tji'yüsa, Dios la qjuis tjiji. Mpes lovin selecj tsjan más 'üsüs way la mijicj. ⁹Qjuisin tji'yüsa la qjuis

tjiji wa tsjan ca la mijis jupj p'a jawasa. Yas nam pjü ma salejeptsja niná. Mop'in jupj jostsja cupj nin selecj. Ninana Dios quelel liji, nin la mijis ca Jesucristo mpes. ¹⁰Dios ca ncawajas la mijis jupj jos jin, pjü nin tepyala na jupj jos jin. Dios ca la mijis Jesucristo ca pjü müjültüs. Jesucristo ca Jepa nsem pjü jilal nosis nt'a, Jepa nsem wa pjü jilal tsjun po'ó, jay la p'a'lá nt'a 'ots'ipj.

¹¹Dios la tjiji cupj jupj gente quinam Jesucristo mpes. Nin la tjiji nosis cjuwatsja na, nin quelel líjitsja mpes. Dios tjevele jupj jos ca nin mpalas. Pjü nin tjevele, nin liji ca nin mpalas. ¹²Dios jostsja ca cupj mvelecj püné way jupj, mpes nin la qjuis tjiji. Cupj mwalá way tepyonecj ca 'üsüs qjuis mpalas Jesucristo mpes.

¹³Nin wa nun jilal. Toponé wa. La p'a t'üç' way nun jis wala tjowelepj. Tjowelepj pasal 'üsüs. Tjowelepj mpes, nusin tji'yüsa 'onin ne 'üçj mpatjaqué Dios lal. T'üç' way Jesucristo po'o topón. Mpés nun Dios juts'a'lá nu tepyala, nin la tjiji jupj. Jupj tjevele ca jis ma'ayas jupj Cjües Jesucristo lal japon jis lal. Jupj nin la tjiji nun mpes, mpes solejé t'üç' way nun Dios juts'a'lá. ¹⁴Dios tjevele nin ca la mijis jupj gente mpes. Selecj t'üç' way Dios ca nin la mijis, jupj Cjües ty'a'acj mpes. Nin mpes selecj jupj ca perdonar la qjuis mijis, ne ca lovin 'üsüs nsem cupj jupj lal. Cupj jupj juts'a'lá. Mpés más 'üçj velecj pasal püné way Dios.

Pablo tjevele Dios lal Efeso mo'o patja mpes.

¹⁵⁻¹⁶Dios 'üsüs la nutjiji mpes, lovin wüi'is Dios lal nun mpes. Napj nin tji'yüsa nun po poné Jesucristo lal. Nin tji'yüsa pasal quelel la sojí Dios ts'uyupj pjü way. Napj velé Dios lal nun mpes. ¹⁷Napj le mon Dios lal jupj ca nusin mü'üsüs la mijis. Mpés lovin ca jus nlayé tsjan jos jupj ca nun la müjí. Le mon Dios lal, más püliucj nusin 'yüsa liji. Mpés más püliucj ca nusin mü'üsüs Dios po'ó. Dios cupj qjuis Papay, pasal 'üsüs way, pasal püné way jupj. Jupj Jesucristo Dios. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ¹⁸Napj le mon Dios lal nun ca 'üsüs nusin mü'üsüs jupj jos jinwá. Jupj la nu t'ya, nucopj tjep'ya'sa topón, mpes nun jupj ts'uyupj quinam. Nin mpes pasal 'üsüs ca nu mpalas. Najaas nun ca jus nlayé tsjan niná jupj ca la mijis nun mpes. Ca jus nlayé pasal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Jupj tjevele nin ca la mijis jupj ts'uyupj mpes. Jupj pajal püliucj se 'aya, pajal 'üsüs se 'aya jupj. ¹⁹Ca jus nlayé Dios pjü 'üçj liji cupj mpes, pajal 'üsüs liji jupj. Pasal püné jupj pjü jis lal. Nin liji pjü way cupj mpes, Jesucristo lal pyonecj mpes. Pajal qjuis capj p'ya'sa jupj. T'üç' way Dios pasal püné way

jupj, 'ücj pjü lo jütütj. ²⁰Solejé pasal 'üsüs way la tjiji Dios Jesucristo mpes. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjifyünsa yupj, tüpü'ü niswá. Dios tjevele 'ücj Jesucristo ma'ajam yupj pjwel li'inyampe tsjun po'ó, mpes selecj Jesucristo pajal püné way. ²¹Nin mpes pajal püné Jesucristo pjü jis lal. Más püné yupj pjü jepapan jis lal tsjun po'ó, más püné yupj jay la p'a'a nt'a jajütütj jis lal 'ots'ipj, nosis nt'a jajütütj jis lal 'ots'ipj. Más püné yupj pjü noypan jis lal, pjü jepapan jis lal wa. Leñ p'a más püné. Nin quinam. Lovin ca nin nsem. ²²Jesucristo jyü'ta pjü jilal. Nin polel liji, Dios la tjiji. Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj jilal; nin tepyala, Dios la tjiji mpes. ²³Jesucristo pü'lü Dios ts'uyupj jisas mo'ó, si jütüta yupj; mpes Jesucristo jüp'üy jinwá yupj. Jesucristo jun ta'a pü'lü lovin. Jyü'ta pjü jilal.

**Tecya'liň jinwatsja cupj yas nam. Nin
tulucj quinam Jesucristo mpes.**

2 ¹Dios la tjiji nun ca mpatjaqué yupj lal. Püna nin tuluctsja nun. ²Yas nam nun ma la tjüjí Dios jostsja jin. Pasal malala la tjüjí. Nun ma qjuisastsja Dios, mpes taca'lique jinwatsja nun yupj lal. ²Pasal malala la tjüjí püna p'in, nosis casá patja lajay jinwá. Nin la tjüjí diablo* tjifyü'ta jin. Diablo jyü'ta malalapan jay la p'a'á. Jyü'ta wa gentas, yupj ne ma quelel lajay Dios vele jin. ³T'ic' way yupj jin p'iyá la tijicj pjü way cupj. Cupj qjuisastsja, nin la tijicj. Ma la tijicj Dios jostsja jin. Gente quelel lajay, pasal malala. Lovin nin la tijicj wa cupj. Dios ca jis capj ntüliüs ninana lajay. Yupj jin p'iyatsja cupj; gente wa cupj, ma qjuisastsja Dios custjay. Mpes malala watsja ncupj Dios lal.

⁴Dios pasal quelel la qjuisiji, mpes po quelel qjuis capj p'yá'satsja. ⁵Dios vele tecya'lequecj jinwatsja cupj; ma qjuisastsja Dios, ne nin. Ma la tijicj Dios jostsja jin. Nin tulucj quinam. Quina qjuisas Dios. Qjuisas pjü way yupj velá. Dios la tjiji cupj lovin ca mpatjaquecj. Jesucristo jas tjifyünsa, tüpü'ü niswá, mpes nin la qjuis tjiji Dios. Dios quelel la nutjiji, mpes ca mpatjaqué yupj lal. ⁶Tecya'lequecj na, ca qjuisin müjünsüçj la püt'üs niswá, Dios nin la tjiji. Jesucristo jas tjifyünsa, tüpü'ü niswá, mpes nin la tjiji Dios cupj mpes. Dios nin la tjiji cupj ca mpatjaquecj Jesucristo lal tsjun po'ó. Nin la tjiji Jesucristo se coïcocj mpes. ⁷Dios pasal 'üsüs la qjuis tjiji Jesucristo mpes. Dios pjü seyasa liji na, yupj jos pjü ca jus nlayecj yupj pajal quelel la qjuis tjiji; nin mpes nin la tjiji yupj.

⁸Dios 'üsüs liji nun mpes, yupj quelel la nusiji mpes; nin mpes ca mpatjaqué Dios lal. Jesucristo po'o toponé, mpes nin la nusiji yupj.

Nun p'iyá la tjújí mpes nin liji tulucj. Nin la nusiji, jupj jos mpes p'in. ⁹Ma nun p'iyá la tjújí mpes ca mpatjaqué lovin Dios lal. Mpes ma polel welé nun p'iyá la tjújí mpes ca nin nsem. ¹⁰Dios la tjiijí mpes nin qjuis tepyala. Jupj la qjuis tjiijí p'a casá lijicj quinam. Cupj se coñcocj Jesucristo, mpes nin lijicj quinam. Dios jostsja cupj 'üsüs la mijicj la p'a mpes, ne nin la qjuis tjiijí jupj. Püna Dios tjevele nin jostsja ca cupj la mijicj.

Judiopan nin p'iyá quinam judiopan tulucj jilal.

¹¹Nujola t'as nun judiopan* tulucj. Nun popay, nun sejamay wa, judiopan tulucj yupj, mpes nin. Judiopan javelepj na nun po'ó, javelepj nun Dios gente tulucj. Javelepj na yupj p'iyá po'ó, javelepj yupj Dios gente. Yupj jat'ú niyom jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú, judiopan püna la tajay jinwá, mpes javelepj yupj ne Dios gente. Nin la tajay Dios tjevele mpes. Mop'in nin, yupj ma Dios gente se palá, jis pjoloc' jat'ú mpes la p'in. ¹²Nun judiopan tulucj, mpes yas nam ma lu nucutsja Yom pjaní ncuwim nucopj lo p'acj. Najas nin nujola pyala nun. Dios lis t'ya judiopan. Jupj tjevele nin la mijis yupj mpes. Niná ma nun jilal tjevele Dios. Nosis nt'a potjaqué, newa ma solejetsja tsjan ca nu mpalas, taca'lqué na. Dios ma nucopj cyóñcatsja. ¹³Nun campa way tapatjaqué Dios pü'ü mpe. Quina nun so coñcó Jesucristo. Mpes ne'aj way p'in Dios pü'ü mpe potjaqué quinam. Jesucristo 'os mpes, nun potjaqué quinam ne'aj way p'in Dios pü'ü mpe.

¹⁴Judiopan* tulucj pü'lück jisas Jesucristo quinam. Yupj jilal judiopan 'üsüs quinam. Judiopan pü'lück jisas wa Jesucristo quinam. Yupj jilal judiopan tulucj 'üsüs quinam. Judiopan nin p'iyá quinam judiopan tulucj jilal Jesucristo mpes. Jesucristo mpes, yuwal yola quinam. ¹⁵Quina 'úcj judiopan ma lajay pjü way Moisés* tjiyyü'ta jin püná, mpes nin tepyala. 'Úcj ma nin lajay, Jesucristo cruz* po'o tepe'e mpes. Mpes pjü way Jesucristo jisas, pjü nenem nin p'iyá se palá. Nepénowa judiopan waytsja yupj. Nepénowa judiopan tuluctsja yupj. Nin tulucj quinam. Pjü nenem Dios gente quinam. Pjü yuwal nin yola quinam, nin pyala. ¹⁶Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes quina judiopan tulucj nenem ma ts'a 'in judiopan jilal. Judiopan nenem ma wa ts'a 'in yupj judiopan tulucj jilal. Nin p'iyá yupj, Dios lis tjiijí. Jesucristo tepe'e cruz po'ó, mpes pjü nenem Dios jomicapan quinam, Dios la tjiijí.

¹⁷Jesucristo jos pjü ma ts'a 'in p'a jilal. Jupj tjac', tjevele tsjan más 'úcj la mijicj cupj, ne ma ts'i mi'inacj mpalas. Jis walap'a'a tjevele

judiopan* tulucj jilal, yupj ne campa tapátjatsja Dios pü'ü mpe. Jis walap'a'a tjevele wa judiopan jilal, yupj ne Dios pü'ü mpe ne'aj p'in tapátjatsja. ¹⁸Jesucristo la tjiji mpes, judiopan pjü, judiopan tulucj wa pjü, 'üçj polel javelepj qjuis Papay lal, ne pjoca jupj. Dios Cjües já'asa judiopan jisas mo'ó, já'asa wa judiopan tulucj jisas mo'ó, mpes nin polel lajay yupj pjü.

¹⁹Nun judiopan* tulucj. Nun Dios juts'a'á tuluctsja yas nam. Quina nun Dios juts'a'á, Dios ts'uyupj way nun, la p'a jinwá. Ca mpatjaqué jupj lal.

²⁰Judiopan* Dios ts'uyupj yupj, mwalá way nin jis tepyala. Yupj Dios wo jinwá Dios lal. Apostolpan* tjowelepj, profetapan* tjowelepj wa, 'amá yumal jinwá niná, wosis la jünsüs. Wo tońca 'amá yumal mo'ó. Judiopan Dios ts'uyupj jis tepyala, topón mpes. Topón apostolpan tjowelepj, topón profetapan tjowelepj wa. Yupj ne nin tjowelepj Dios tjevelá. Jesucristo pe tsjomis jinwá. Pe wosis pe tsjomis casá tońca. ²¹Jupj wo 'üçj tońca tsjomis mpes. Dios ts'uyupj patja Jesucristo mpes. Dios ts'uyupj Dios wo yupj, yupj qjuis Jepa Jesucristo juts'a'á mpes. Lovin más pülicj Dios ts'uyupj se palá yupj, Jesucristo nin liji. ²²Nun Dios ts'uyupj nu tepyala wa, Jesucristo la tjiji mpes. Mpes nun, pjü Dios ts'uyupj jilal, Dios wo nun. Ne'aj pü'ü Dios Cjües.

Pablo Dios mpes tjevele judiopan tulucj jilal.

3 ¹Nin mpes napj Dios lal velé nun mpes. Napj cawilta mo'o 'os, Jesucristo mpes tsji' lejay ne. Cawilta mo'o 'os, napj tjevelé mpes judiopan* tulucj jilal. Nun p'in judiopan tulucj. ²Napj pyon nun jus nlayé Dios nin tjejyama nin la veles nun jilal. Dios nin tjejyama 'üsüs nu lo pal. ³Dios nin tji'yüsa la tjiji tsjan quelel líjitsja jupj. Yas nam pjü ma salejeptsja niná. Quina tsjicj way tepyac niná po'ó. ⁴Mo'o welé na napj tepyac, ca nusin mü'üsüs napj nin tji'yüsa jinwá. Napj nin tji'yüsa tsjan niná Dios gente jis lal la siji. Jesucristo la tjiji mpes, nin liji niná. ⁵Püna Dios ma sin tji'yüsa la tjiji pjü jilal tsjan niná jupj quelel líjitsja. Quina Dios Cjües sin tji'yüsa la tjiji jupj apostolpan*, jupj profetapan* 'ots'ipj. Yupj ne jupj juts'a'á.

⁶Quina ca mpac tsjan niná Dios sin tji'yüsa la tjiji. Judiopan* pülicj topón quinam Jesucristo lal. Judiopan tulucj pülicj topón wa. Dios 'üsüs jis ma'ayas ca judiopan jilal yupj topón na. Nin p'iýá ca jis ma'ayas wa judiopan tulucj jilal. Judiopan nenem Dios ts'uyupj jis tepyala. Judiopan tulucj Dios ts'uyupj jis tepyala wa yupj topón na. Yuwal

yupj. Dios tjevele ca 'üsüs la mijis judiopan jilal Jesucristo mpes. Nin p'iyá ca la mijis judiopan tulucj jilal. ⁷Niná Dios sin tji'yüsa la tjiji apostolpan*, profetapan* 'ots'ipj. Dios nin tjejyama niná la veles p'a jilal. 'üsüs la tjiji napj lal. Napj la tjejay mpes tulucj nin tjejyama. Napj nin polel lejay yupj jos jin, yupj nin la niji mpes. Pasal püné way yupj.

⁸Napj más tsjicj pjü Dios ts'uyupj jilal; mop'in nin, Dios nin tjejyama la veles judiopan* tulucj jis walap'a'á, yupj p'iyá jostsja mpes. Nin tjejyama jis lal la veles Jesucristo po'ó. Pasal 'üsüs way liji Jesucristo yupj mpes, yupj jisas na. ⁹Dios quina quelel liji, jostsja niná sin 'yüsa lejay napj pjü gente jis lal. Dios quina quelel liji, lovin ma sin tji'yüsa la tjiji yas nam. Dios pjü la tjiji, mpes jatja yupj. ¹⁰Dios pü'ü nt'a, angelpan* jatja ne'aj, jajütütj yupj. Angelpan p'a wa jatja ne'aj, noypan yupj. Yupj pjü way tsji' lajay Dios mpes. Dios jos yupj januc yupj pajal 'üsüs liji yupj ts'uyupj jilal. Jupj angelpan sin 'yüsa liji yupj selé tsjan más 'üsüs la mijis. Jupj selé mpes pajal 'üsüs liji yupj lovin. ¹¹Püna, pjü cjuwatsja na, Dios quelel líitsja niná. Quina nin liji, ne nin pyala yupj jos jin, yupj la tjiji mpes Jesucristo lal. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ¹²'Ücj velecj Dios lal, Jesucristo lal pyonecj mpes. Ma lecj meyacj nin velecj. Selecj ca mpjacam yupj. ¹³Mpes po najas nun ma 'aplilila nu pyala, cawilta mo'o 'os mpes. Cawilta mo'o 'os, nun jis wala tjevelé mpes Jesucristo po'ó. 'üsüs nu pyala, cawilta mo'o 'os mpes.

Jesucristo pasal quelel la qjuisiji.

¹⁴Ntic' jin jünsüs, velé qjuis Papay lal nun mpes. Ntic' jin jünsüs, yupj püné mpes. ¹⁵Pjü Dios ts'uyupj Dios pü'ü nt'a, nosis nt'a 'ots'ipj, yupj jis pülcpan pjü. Nin jis tepyala qjuis Papay Dios mpes. ¹⁶Dios tsjay 'üsüs polel la qjuisiji. Napj le mon yupj lal, ca yupj po'o nujola nsem lovin. Napj le mon yupj Cjües ca nucopj mp'a'sas, mpes nun ca 'ücj nusin la 'üsüs Dios po'ó. ¹⁷Le mon Dios lal, Jesucristo lovin ca ma'ajam nujisas mo'ó, yupj lal poné mpes. Mpes nun pajal 'üsüs ca quelel lis mijicj la p'a lovin. ¹⁸Le mon Dios lal, nun ca polel nusin mü'lüsüs Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Le mon Dios lal yupj ts'uyupj pjü way ca 'ücj sin mü'lüsüs niná. ¹⁹Costa way qjuisin 'yüsa Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Ma polel nin qjuisin 'yüsa cusapj. Nin mpes le mon Dios lal nun ca jus nlayé Jesucristo pasal quelel la qjuisiji. Niná solejé na, ca nujola nsem Dios jos jinwá, nin ca nu mpalas.

²⁰Más 'ücj 'üsüs way velecj Dios po'ó. Le monacj Dios lal; newa nin, yupj más 'üsüs polel liji cupj le monacj lal. Más 'üsüs polel liji cupj

qjuiyola lal. Nin polel liji, upj tsjay püné mpes. Tsjay pülcj way liji cupj mpes. Nin liji, upj püné mpes. ²¹Dios ts'uyupj sa coñ Jesucristo; más 'üçj pjü way nenem lovin tsjay 'üsüs javelepj Dios po'ó. Más 'üçj nin javelepj lovin. Najas nin pyala.

Dios ts'uyupj pjü way jis pülcpan yupj.

4 ¹Qquis Jepa Jesucristo mpes tsji' lejaj mpes qui'á 'os cawilta mo'ó. Nun Dios juts'a'á, nin nu tepyala. Mpes najas nin la müjí upj jos jin. Dios jostsja nin lojí, la nu t'ya na. Jos nin lojí custjay. ²Ma noypan jin nujola t'as nun p'iyá. Ma lo velelé p'a jilal. Ma ts'u tji'inyá yupj jilal. Nenéyawa ma nujisas nsem la p'a lajaj. Po ma nujola t'as. Lovin nin quelel lis müjí yupj. ³Yuwal nujola t'as lovin, pjü way nun. Nin mpalas ca, nin lojí na Dios Cjües jos jin. Nin lojí na, ma la mve'lé ca nunwá. ⁴Cupj Dios ts'uyupj. Cupj pjü way qjuis pülcpan. Dios Cjües pjaní p'in, pjü qjuisas mo'o pü'ü upj. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala pjü way, Dios la nu t'ya mpes. Upj nin tjevele pjü way cupj ca nlaca upj pü'ü nt'a. ⁵Cupj qjuis Jepa Püné pjaní p'in. Pjaní mpes p'in gente 'üsüs se palá yupj Dios lal. Jesucristo lal japon na, 'üsüs nsem yupj Dios lal. Dios ts'uyupj pjü way bautizar* se palá Jesucristo lal japon na. Jisas nin se palá, jisas pjü way sin 'yüsa quinam yupj sa coñ Dios. ⁶Dios pjaní p'in. Upj cupj qjuis Papay. Pjü cupj upj ts'uyupj. Upj si jütüta pjü way. Jun ta'á wine. Wama jama pjü way mo'ó.

⁷Jesucristo pasal 'üsüs la qjuis tiji pjü way cupj mpes. Mpes pjü cupj nin polel lijicj upj jos jin. Niná polel lijicj, niná qjuesé 'aya mpes. Ma yuwal lijicj; upj jos jin lijicj p'in. ⁸Dios Popel vele:

“Tsjun casapa tjemey na,
ntjüi'le jilal tjemyana upj.

Jis tje'yaya gente polel tsji' lajaj Dios mpes.

Niná polel lajaj, nin jis tje'yaya.”

Dios Popel nin vele. ⁹Dios tjevele Jesucristo viyá tjemey. Mpes selecj mwalá way la palá tjac!. Selecj tjuwine nosis nt'a. Dios tjevele viyá tjemey, mpes selecj nosis mpe tjemey. ¹⁰Palá tjac! nosis nt'a. Upj p'iyá viyá tjemey tsjun casapa nt'a. Tjemey Jepa Püné la 'osos, pjü si jütüta mpes.

¹¹Ninana cupj polel lijicj, upj qjuis tje'yaya niná. Nepénowa 'üçj polel jil Dios mpes, la veles Jesucristo po'ó. Nin polel lajaj, Dios jis tje'yaya mpes. Apostolpan* yupj. P'a wa 'üçj polel javelepj p'a jilal Dios tjevelá mpes. Nin polel lajaj, Dios jis tje'yaya mpes. Profetapan*

yupj. P'a wa 'ücj polel jil p'a nt'a, sin 'yüsa lajay Jesucristo po'ó. Nin polel lajay wa, Dios jis tje'yaya mpes. P'a wa lajay mpes, Dios ts'uyupj más 'üsüs sa coïn Dios. Nin polel lajay, Dios jis tje'yaya mpes. Dios ts'uyupj sin 'yüsa lajay. ¹²Dios jostsja yupj ts'uyupj más 'üsüs polel tsji' lajay yupj mpes, ne nin jis tje'yaya yupj 'ücj nin lajay. Nin lajay mpes Dios ts'uyupj pjü way más 'üsüs ca cus ncoñocj Dios. ¹³Pjü cupj nin p'iyá ca mponecj Dios Jatjam po'ó, nin ca mpalas. Pjü cupj nin p'iyá ca jus nlayecj Dios Jatjam mpes. Ca qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Ca qjuisas nsem Dios, Jesucristo jostsja jinwá yupj Popay Dios. ¹⁴Mpes ma ca mponecj la tsuwilpan javelepj. Pülcj lyawuñ la tsuwil. Pülcj mpes sin 'yüsa la sajay. Nepénowa t'üç' way tulucj yola yupj quinam, la tsuwilpan javelepj topon mpes. La tsuwilpan nenem pasal yola tsjan más 'ücj javelepj; po jisas gente mponecj ca yupj javelepj mpes. Tsjictjacj leñ way japon yupj javelepj. Mop'in cupj ma ca tsjictjacj jinwá nsem. Ma ca mponecj cupj la tsuwilpan jilal. ¹⁵Dios jos t'üç' way velecj. Nin velecj na p'a jilal, Dios jos queel la sijicj yupj. Dios jos cupj ca nin p'iyá qjuiyola Jesucristo jola jinwá. Jupj jos ca nin qjuis mpalas cupj. Jesucristo jyü'ta, mpes jüp'üy jay pjucj jinwá. ¹⁶Cupj Jesucristo jüp'üy jinwá, cupj qjuisí jütüta mpes. Jüp'üy jas tüpwes 'a mulú; pjü way cupj jupj jüp'üy pjaní jinwá. Newa nin, Dios ts'uyupj jüp'üy pjaní yupj. Jüp'üy jas tüpwes 'üsüs na, yupj nin lajay jay pjucj jyü'ta jin. Mpes jüp'üy 'ücj t'yüna. Jüp'üy jas tüpwes nin liji jay pjucj jos jin. Nin p'iyá, Dios ts'uyupj lajay na Jesucristo jyü'ta jin, ca yola nsem Jesucristo jos jinwá. Pajal ca queel lis mijicj Dios ts'uyupj pjü way.

Dios jos yupj ts'uyupj nin lajay, nin p'iyá la müjí.

¹⁷Mpes nun jis wala velé, po ma malala la müjí niswá, Dios ma jisas jinwá. Malala yola yupj. Ma 'üsüs se palá, malala yola mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos napj nun jis wala velé niná. ¹⁸Yupj ma sin 'yüsa Dios po'ó. Dios lal ca mpatjam tulucj. T'üç' way ma sin tji'yüsa, mpes nin. Yupj p'iyá ma queel sin 'yüsa. ¹⁹Ma se mayca yupj lajay mpes. Yupj sin nin lajay yupj jisas jin. Pjü malala, pjü queel lajay. Lovin queel malala nyuca lajay yupj.

²⁰Jesucristo po'o nusin tji'yüsa na, nusin tji'yüsa yupj jos ma lojí yupj lajay jinwá. ²¹Nun tjapja'aqué Jesucristo po'ó. Nun jisastsja Jesucristo. T'üç' way nusin tji'yüsatsja Jesucristo po'ó. Jesucristo t'üç' way tjevele. ²²Nun Jesucristo ma nujisastsja na p'in, lovin malala queel

la tjüjitsja. Nin la tjüjí nunjisatsja mpes. Nujólatsja 'ücj nujisas nsem nin la tjüjí mpes. Nin tulucj. Malala nu pyálatsja nin la tjüjitsja mpes. Ninana ma la müjí niswá.²³ La p'a mpes nin nujola t'as quinam. Dios jos p'in, nin p'iyá nujola t'as nun.²⁴ Quina nujisas Jesucristo. Mpes Dios ts'uyupj quelel lajaj, nin p'iyá la müjí. Yupj quelel 'üsüs lajaj, Dios sin tji'yusa lis tjiijí mpes. Mpes 'üsüs ca la mijicj, Dios jinwá. Ma malala quelel la mijicj.

²⁵ Lovin ma la ntsawilí niswá. Nun sejatjampan pjü way Jesucristo juts'a'á, mpes lovin t'üçl way tjowelé yupj jilal. Cupj 'a mulú, jüp'üy pjaní jinwá ncupj.²⁶ "Nenéyawa ca ts'i mil'iná nun. Nin tepyala na, ma malala la tjüjí." Leñ way nu tjü'ü'süs la müjí, ts'u 'inyá mpes. Malala way ts'u 'inyá custjay quelel t'yaja na.²⁷ Ts'u 'inyá na, nun ca malala la müjí ca nacj diablo* jos jin. Mpes leñ way nu tjü'ü'süs la müjí, ts'u 'inyá na.

²⁸ Nepénowa tepequeñtsja. Po ma mpe'qué quinampa. Más 'ücj tsji' lojí. Mpes ca nta'á nujisas mpes. Ca 'ücj polel ma'ayá wa cjuwá jilal.²⁹ Po ma malala tjowelé p'a jilal. P'a jilal welé na, 'üsüs tjowelé yupj jilal. Mpes 'ücj jisas ca jis mpalas. Nenéyawa gente 'aplijila jatja, jisas 'üsüs mvelecj yupj jilal. Nin lijicj na, 'üsüs se palá, velecj mpes.

³⁰ Ma la müjí ne Dios Cjües 'aplijila mpalas. Dios nu tje'yaya jupj Cjües. Jupj Cjües nujos mo'o pü'ü mpes, nun solejé nun Dios juts'a'á.

Más 'ücj tsji' lojí. Mpes ca nta'á nujisas. (Efesios 4.28)

Solejé nun 'üsüs quinam Dios lal, yupj perdonar la nutjiji mpes. Nin mpes p'a jyawca na ca mpatjaqué yupj lal.

³¹ Ma malala nujola t'as nun sejatjampan sin po'ó, yupj la tjajay mpes nun jilal. Po ma ts'u tji'inyá yupj jilal. Ma jilal la tjowe'lé nun. Ma la ntsawilí la p'a la tjajay mpes. Ma nujisas t'as malala se palá yupj. ³² 'üsüs la tjújí nun sejatjampan mpes. Malala se palá na, nujola t'as yupj mpes. Jesucristo mpes, Dios perdonar la nutjiji malala nyuca la tjújí. Nin p'iýá perdonar lis müjí nun sejatjampan malala nyuca la nutjajay mpes.

Jesucristo tjevelá jaw jinwá, yupj t'üç' way tjevele mpes.

5 ¹Dios quelel la nusiji. Nun yupj ts'uyupj. Mpes más 'üçj Dios jinwá la müjí nun. ²Más 'üçj lovin quelel lis müjí la p'a, Jesucristo quelel la qjuisiji jinwá. Jupj tje'yaya yupj p'iýá Dios lal. Jupj jostsja cupj 'üsüs nsem Dios lal, mpes 'üctsja yupj lal la p'a tjü'ünan yupj. Tsjay 'üçj jos Dios Jesucristo la tjiji mpes.

³Cupj Dios ts'uyupj. Dios jos yom ma mya'na jats'om tulucj. Dios jos quepj ma jama voyum tulucj lal. Dios jos ma lojí niná, mpes ma ca nin la müjí. Ma nujisas t'as la p'a jatatj. Ma nin mvelé ninana mpes. Nin welé, nin p'iýá ca quelel la müjí ca nacj. Pjü way nun lovin la müjí Dios tjevelá. ⁴Ma lapj way mvelé yom ne'aj mya'na yupj jats'om. Ma mvelé nun ma yola jinwá. Ma lapj way mvelé, la p'a jus lo wic!. Dios ts'uyupj nin javelepj na, pasal malala Dios lal. Más 'üçj cupj wi'iquecj Dios lal, yupj la tjiji mpes cupj qjuilal. ⁵T'üç' way niyom nepenowá jamanun sejats'om tulucj. T'üç' way nequem pje'á lyawuñ jis vayum tulucj jilal. T'üç' way gente lyawuñ ma lajay Dios jos jinwá. T'üç' way gente lyawuñ, jisas p'a gente jatatj. Po jisas p'a yuts'a'á; yola niná más 'üsüs Dios lal. Pjü nenem ma ca mpatjam Jesucristo jyü'ta nt'a, yupj Popay Dios jyü'ta nt'a wa. Yupj ma la mijicj malala lajay mpatjam ne'aj. Niná po najas nun jus nlayé ca.

⁶Napj nun jis wala tjevelé Dios jos ma lijicj mpes. Nepénowa ca mvelej 'üçj nin lojí. La tsuwil yupj. Jisas nun ca mponé yupj jis lal. T'üç' tulucj javelepj. Ma mponé nun. Yupj lajay mpes, p'a jawas Dios ca jis capj ntüüs. Ma lajay Dios tjevelá. ⁷Po ma jis capj ncoñcó nun la tsuwilpan nenem.

⁸Yas nam nun ma la tjújí Dios jostsja jin. Nun püste nt'a tapatjaquetsja jinwá. Nin tulucj quinam. Qjuis Jepa Jesucristo mpes, quina nin lojí Dios jos jinwá. Jaw nt'a potjaqué jinwá nun quinam. Nin mpes 'üsüs la müjí lovin. ⁹Jaw nt'a patja jinwá lojí, 'üsüs lojí la p'a jis lal, 'üsüs

nyuca lojí lovin Dios jos jin, nin welé wa t'üc' way. ¹⁰Mpes nusin tjü'üsüs tsjan niná Nujepa Jesucristo jos nun lojí.

¹¹Malala lajay, püste nt'a patja jinwá yupj. Ma 'üsüs se palá yupj lajay mpes. Lovin ma la müjí yupj lajay jinwá. Más 'üçj sin 'yusa lojí tsjay malala niná yupj lajay. ¹²Yupj jisas pjü ma januc yupj lajay. La p'a se mayca la veles tsjan niná yupj lajay. ¹³T'üc' way jaw jinwá. T'üc' mpes, yupj ca nucucj yupj lajay malala. T'üc' mpes, yupj ca sin mü'üsüs yupj lajay malala. Mpes ca nacj ca jisas nsem Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele t'üc' way. ¹⁴Yom pjaní nin tjevele püste nt'a lyawuñ sin po'ó. Tjevele: "I tipü'lí jinwá jipj. Tsyülümuñ jipj. Was jipj tecya'lliñ patja jinwá mpe. Ca majawaques jipj nt'a, Jesucristo jin 'yusa la mijis mpes." Nin tjevele jupj.

¹⁵Mpes lovin 'in tjajama nun lojí mpes. Ma la müjí ma yola lajay jinwá. Más 'üçj lojí 'üsüs yola lajay jinwá. ¹⁶Quina tsjay pülcj lyawuñ, malala lajay. Mpes más 'üçj nun lovin 'üsüs lojí. ¹⁷Ma la müjí ma yola lajay jinwá. Nusin tjü'üsüs tsjan jos qjuis Jepa Jesucristo nun ca nin la müjí. ¹⁸Po ma nu tjomonas nun. Se maná pasal malala lajay, malala se palá yupj. Más 'üçj nun jisas Dios Cjües lovin já'asa nujos mo'ó. Más 'üçj lovin quelel lojí Dios Cjües nu jyü'ta jin. ¹⁹Püna Dios mpes tjenejets'eñ tapac, niná mpes tjowelé nun p'iyá jilal. Najas nüejets'equé Dios po'ó. Nin p'iyá tjowelé nun p'iyá jilal. Po tjünuejets'equé qjuis Jepa Jesucristo mpes, pjoca jupj. Pasal nujisas t'as ne nin la müjí. ²⁰Lovin tjüwü'líqué Dios lal pjü mpes. Dios cupj qjuis Papay. Solejé Dios pjoca nun welé. Pjoca Jesucristo mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Nequem ca nin la mijicj jis vayum javelepj jin.

²¹Tsjay 'üsüs nujola nun Jesucristo po'ó. Mpes jupj jos nucopj p'o'sá nunwá. Jos nun poné nun más 'üsüs tulucj la p'a jilal.

²²Nequem, nin la müjí nuvolum javelepj jin. T'üc' way nin lojí Nujepa Jesucristo vele jin. Nin p'iyá la müjí wa nuvolum javelepj jin. ²³Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj mpes. Jesucristo la tjihi yupj 'üçj ca mpatjam Dios lal. Nenem Jesucristo jüp'üy jinwá. Nin p'iyá niná, nun nuvolum nun jis jepapan. ²⁴Dios ts'uyupj lajay Jesucristo vele jin. Nin p'iyá, más 'üçj nin lojí pjü way, nuvolum javelepj jin.

Niyom ca quelel la mijicj yupj sejats'om.

²⁵Niyom, quelel lis müjí nun sejats'om, Jesucristo Dios ts'uyupj quelel lis tjihi jinwá. 'Üctsja jupj lal la p'a tjü'ünan jupj, ca gente Dios

ts'uyupj jis mpalas yupj. ²⁶Jupj jostsja Dios ts'uyupj Dios juts'a'á ca jis mpalas, mpes 'üctsja yupj lal nin tepyala yupj lal. Dios ma jola yupj ts'uyupj malala nyuca la tjajay mpes. Jesucristo tjevelá topón, mpes nin. Yupj 'üsú mpes tje'yas'üñ jinwá yupj. Salá jinwá jis tepyala quinam. ²⁷Jesucristo jostsja Dios ts'uyupj tsjay 'üsüs nsem yupj, mpes niná nin la tjií cupj mpes. Yupj pülül 'üsüs jinwá nsem. Pülül 'üsüs te tulucj. Ma jus mulumulú tepyala. Pülül 'üsüs ma la tüciüeme custjay. Nin p'iýá 'üsüs nsem Dios ts'uyupj. Yupj ca nlüjüñ Jesucristo lal, yupj p'iýá ca nin la mijis. Dios juts'a'á nsem yupj. Dios ma mveles ca malala yupj.

²⁸Nin p'iýá más 'üçj nun quelel la sojí nun sejats'om. Nun p'iýá quelel lojí jinwá ca quelel lis müjí yupj. Yom yupj jats'om lal jüp'üy pjaní jinwá yupj, mpes ca quelel lis müjí. Yom quelel liji na jats'om, yupj quelel liji wa yupj p'iýá. Jupj, yupj jats'om lal, jüp'üy pjaní jinwá yupj, ne nin. ²⁹T'üç! way pjü gente quelel la sajay yupj p'iýá. Ja'ayapj yupj p'iýá la las. Jajamapj yupj p'iýá. Yupj lajaj jin p'iýá liji wa Jesucristo Dios ts'uyupj mpes. ³⁰Cupj Dios ts'uyupj. Cupj pjü way Jesucristo jüp'üy jinwá, mpes yupj jyama cupj. ³¹Dios Popel vele: "Yom ca mim popay mpe, jamay mpe, jats'om lal lo püt'üs. Ca quelel la mijis yupj. Manas ca jüp'üy pjaní jinwá nsem yupj." Nin vele Dios Popel.

³²Niná costa way 'in qjuisin 'yüsa. Mop'in najas nusin 'yüsa niná. Napj nin pyac Jesucristo po'ó, Dios ts'uyupj po'ó 'ots'ipj. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá. ³³Nin mpes Dios jos nun pjü way quelel la sojí nun sejats'om. Quelel lis müjí nun quelel lojí nun p'iýá jinwá. Dios jos nequem lovin yola jis vayum 'üsüs yupj. Jos yupj lovin lajaj jis vayum javelepj jin.

Tsjictjacj ca 'üsüs la mijicj 'ots'ipj.

6 ¹Tsjictjacj, nin la müjí nun jis papay javelepj jin. La müjí nun sejamay javelepj jin. Nujepa Jesucristo so coñcó, mpes nin la müjí. Dios jos nin la müjí. ²Dios Popel vele: "'üsüs la müjí nun jis papay lal, nun sejamay lal wa. Nujola nsem noypan yupj nun jis lal." Niná lojí na, 'üsüs ca nu mpalas, Dios nin tjevele. ³Tjevele: "'üsüs nujola na nun jis papay mpes, nun sejamay mpes 'ots'ipj, 'üsüs mpatjaqué ca. Püt'üs way mpatjaqué nosis casá." Yas nam ma nin tjevele 'üsüs ca jis mpalas lajaj na yupj tjevele jin.

⁴Pülticj way nun, nuts'uyupj tjanapj. Ma lovin jis capj tjowé'lé nun. Lovin jis capj velelé, malala. Tsjictjacj ts'i mi'l'inacj nin lojí mpes. Más 'üçj sin tjü'üsüs la müjí, ne lovin ca jus nlayecj tsjan 'üsüs lajaj. Sin tjü'üsüs la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos mpes.

Esclavopan ca 'üsüs la mijicj wa.

⁵Esclavopan*, nun tsji' lojí nun jis patrón mpes nosis casá. Nin la müjí yupj jajütütj jin. Nujola t'as noypan yupj. Ma lojí na yupj jajütütj, locj tneyá nun. Más 'ücj nun quelel t'ücj' la müjí yupj jajütütj jin. Nun lojí Jesucristo vele jin. Nin p'iyá, la müjí wa nun jis patrón javelep jin. ⁶Esclavopan nepénowa yumüçj tsji' lajaj yupj jis jepapan januc na. Ma yumüçj tsji' lajaj ma januc na. Ma la müjí yupj jinwá. Dios jos nun lovin quelel lojí nun jis patrón witjacj javelep jin. Nun tsji' lojí Jesucristo mpes, ne ca nin la müjí. ⁷Nun jis patrón mpes tsji' lojí na, nujola t'as Jesucristo mpes tsji' lojí. Mpes 'ücj nujisas t'as tsji' lojí yupj mpes. ⁸Nun solejé gente 'üsüs lajaj na, qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs ca la mijis yupj mpes. Nin la mijis esclavopan jilal, esclavopan tulucj jilal 'ots'ipj.

Yupj esclavopan jamanun ca 'üsüs la mijicj yupj jis lal.

⁹Yupj esclavopan* jamanun mpes ca mpac quinam. Nin p'iyá, más 'ücj 'üsüs lojí nun jis esclavopan mpes. Ma tjowelé malala ca lis müjí malala lajaj na. Nujola t'as, nun jis Jepa tsjun po'o pü'lü, yupj jis Jepa p'iyá. Jupj vele nun más 'üsüs tulucj yupj jilal. Jupj vele nun, nun jis esclavopan jilal, yuwal p'in.

**Dios quelel nu 'yaya, pjü way nt'a. Mpes
diablo ma ca polel malala la nu mijis.**

¹⁰Quina ca p'a wa mpac, ne ncawajas ca. Lovin la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá. Lovin ma locj tneyá nun. Nin polel lojí qjuis Jepa Jesucristo nu 'yaya mpes. ¹¹Diablo* li tsuwile nun jilal. Jupj jos nin lojí jupj jos mpes. Dios nu 'yaya, pjü way nt'a nun, mpes diablo ma ca malala polel la nu mijis. Mpes ca 'üsüs way polel la müjí Dios jos jin. Ma ca la müjí diablo jos jin. ¹²T'ücj' way la p'a la palan cupj qjuilal. Gente tulucj niná. Malalapan la palan cupj qjuilal. Tsjay malala yupj. Lyawuñ jay la p'a'a. Jepapan yupj nepenowá, 'ücj jis la jütütj. Noypan nepenowá, sin tjiyocj yupj. Nepénowa jajütütj nosis casá. Püste jinwá nosis casá quinam yupj pajal malala lajaj mpes. Malalapan nenem jajütütj quiá. Yupj la palan cupj qjuilal; ma jisas 'üsüs quelel lijicj cupj.

¹³Niyom militar la palan na, yupj p'a casá sin jacüipap. Niná sin jacüipap mpes, ma malala se palá. Nin p'iyá niná Dios nu 'yaya lal. Nun Dios militarpan jinwá, mpes pjü way nt'a nun jupj nu 'yaya. Niná

mpes, ma ca mponé diablo* velá. T'üç' way p'a jawas diablo ncuwim ca la ntsawilis nun jilal. Mpes pjü way nt'a nun, Dios nu 'yayá. Niná mpes la p'in, ma ca mponé jupj li tsuwile na. Niná mpes la p'in, 'üçj ca polel la müjí Dios jos jin.

14 Militarpan la palan na, jis col tantan jatsupapj; pü'lül tsjoc' malala. Nin lajaj mpes más 'in 'üçj la palan. Nin p'iyá niná, t'üç' way welé na, nun jis col tantan tsu'pá jinwá. Mpes ma ca la müjí diablo* jos jinwá. Militarpan la palan na, yupj jisas suna c'a mpes japwijitj, mpes la p'a ma polel jatsjac yupj. Nin p'iyá niná, 'üsüs lojí na Dios jos jin, nujisas suna c'a mpes pwitjí jinwá. Mpes ma ca la müjí diablo jos jinwá.

15 Militarpan la palan na, jis tsjam japwijitj, mpes ma malala pyala jis tsjam. Nin p'iyá niná, más 'üçj nun welé p'a jilal tsjan niná Jesucristo 'üsüs liji gente mpes. Niná japon, 'üsüs nsem yupj Dios lal. Nin welé na, nun jis tsjam pwitjí jinwá. Mpes ma ca la müjí diablo* jos jinwá.

16 Militarpan la palan na, p'a wa jatatj yupj. Yupj jat' mpes, yupj jis enemigo yo jay ts'ülül palá tinca. Yupj jat' jas t'ünt'ün, la pjocotj wa, püné wa. Nin mpes yupj jis enemigo yo jay ts'ülül ma jatsjac yupj jis p'üy. Nin p'iyá niná, nun poné na pjü way Dios tjevelá, nun ca nt'a wa yupj jat' jinwá. Diablo* po quelel malala liji nun jis lal. Yo jay ts'ülül wolaqué jinwá tya'a jupj, malala la mijis mpes. Newa ma ca malala la mijis nun jis lal nun Dios lal poné na.

17 Militarpan la palan na, sombrero c'a sey jatja. Mpes p'a jasüp na yupj sey pjucj, ma cya'lïñ. Nin p'iyá niná, nun nujisas na ca Dios lal mpatjaqué, sombrero c'a nun sey jatja jinwá niná. Mpes ma ca la müjí diablo* jos jinwá. Militarpan la palan na, polomay campa jatatj wa, sey jam yupj, 'üçj la tsjac. Nin p'iyá niná, nun solejé na Dios tjevelá,

Niyom militar la palan na, yupj p'a casá jacüipap, ma malala jis mpalas. (Efesios 6.11-17)

polomay to'á jinwá niná. Mpes 'üsüs ca polel la müjí Dios mpes, jupj Cjües nin ca la mijis.

¹⁸Lovin tjowelé Dios lal. La tjomoná pjü nujisas. Dios Cjües jos jin tjowelé. Nin lojí na, 'in tjajama. Diablo* jos ma welé Dios lal. Lovin tjowelé Dios lal jupj ts'uyupj mpes, pjü way yupj mpes tjowelé. ¹⁹Tjowelé Dios lal napj mpes 'ots'ipj. Dios 'üsüs way liji pjü gente mpes Jesucristo la tjiji mpes. Niná napj ca mvelé custjay la p'a jilal. Yas nam pjü ma salejeptsja niná. Najas Dios lovin nawala mveles tsjan niná jupj jos napj velé. Ma quelel lecj meyá napj nin la veles. ²⁰Dios nin tjejyama la p'a jilal la veles Jesucristo po'ó. Cawilta mo'o 'os nin tjevelé mpes. La tjomoná Dios lal lovin ma lecj meyá, 'ücj mvelé ca. Dios jos lovin ma lecj jeyá napj.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²¹Najas jus nlayé tsjan ne palá quinam. Najas jus nlayé ncu 'ücj pü'üs. Mpes napj ca jas majam Tíquico nun nt'a. Jupj cupj qjuis catjam. Po quelel lijicj jupj. Jupj lovin pasal tsji' liji qjuis Jepa Jesucristo mpes. Pjü way ca nun jis wala mveles. ²²Mpes napj se jam nun nt'a. Najas jus nlayé ncu 'üsüs pyatjaquecj ncupj. Nun ca 'ücj jisas nsem jupj mveles mpes.

²³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Le mon yupj jilal, ma nujola nsem pjü mpes. Le mon wa yupj jilal nun lovin ca quelel la müjí nunwá. Le mon wa nun lovin ca mponé Dios lal. ²⁴Pülücj pasal quelel lajaj Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Lovin ca quelel la mijicj jupj. Le mon Dios lal jupj 'üsüs la mijis nenem jilal, pjü way.

Pablo papel tepyaca Filipos mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Timoteo napj lal pü'ü. Cupj Jesucristo jomozopan. Nun Dios ts'uyupj, ne'aj potjaqué Filipos po'ó. Quina pyaquecj nun mpes. Nun nepénowa pastorpan*. Nun mpes wa pyaquecj. Nun nepénowa jis capj p'o'sá pastorpan. Nun mpes wa nin pyaquecj. Nun pjü way so coñicó Jesucristo. ²Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Qjuisas yupj pajal 'üsüs way lajay nun mpes. Qjuisas ma nujola nun pjü mpes, nin la nusejay.

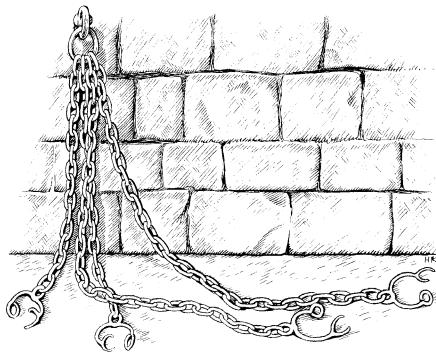
Dios ts'uyupj Filipos nt'a tapatja, yupj mpes Pablo nin tjevele Dios lal.

³Nun mpes nola na, lovin wüi'sis Dios lal nun mpes. ⁴Lovin pasal 'ücj najas ne palá, Dios lal velé na nun mpes, ⁵nun ncapj tjap'a'sá mpes. Nun tjowelé wa p'a jalal Jesucristo po'ló napj jinwá. Nin jis wala tjowelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Toponé na nin la tjüjí nun. Newa nin lojí. ⁶Nun quelel lojí Dios jos jinwá. Dios p'iyá nucopj p'ya'sa 'üsüs lojí. Napj selé yupj lovin ca nin la mijis. Pjü way Dios jos ca nu mpalas nun, nin ca la numijis jupj. Jesucristo tjac' nas ca nin la mijis. ⁷'Ücj nin napj wüi'sis Dios lal nun mpes; napj lovin nola nun mpes, ne nin. Dios 'üsüs, mpes jostsja napj tsji' lejay yupj mpes. Nun tsji' la tjüjí napj lal lovin. Quina, cawilta mo'o pü'lüs na, newa tsji' lojí nun napj lal. Pje'á winistsja na, tsji' la tjüjí wa napj lal. La p'a sin tji'yusa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Nin p'iyá lojí wa nun. Pü'lücj topon Jesucristo lal quinam. ⁸Napj po quelel nujus nyuc. Po quelel la nusejay, Jesucristo quelel la nusiji jinwá. Dios selé t'üç' way velé.

⁹Najas nun lovin más ca quelel lis müjí la p'a. Naja lovin nusin mü'üsüs ca Dios jos jinwá. Naja lovin ca jus nlayé tsjan niná Dios jos ca nun la müjí. Nin le mon napj Dios lal nun mpes. ¹⁰Mpes ca jus nlayé tsjan más 'ücj la müjí. Mpes Jesucristo niswa tjac' na, t'üç' way 'üsüs way nsem nun Dios lal. Jesucristo niswa tjac' na, ma ca mveles p'a witjacj majisatsja jupj, nun la tjüjí mpes. Naja p'a wa ca jisas nsem Jesucristo nun lojí mpes. ¹¹Pasal 'üsüs ca la müjí nun, Dios jos jin. Nin polel la müjí, Jesucristo la numijis ca. Gente ca 'üsüs mvelecj Dios po'ló, nun la müjí mpes. Ca mvelecj pasal püné way jupj.

**Cupj pyatjaquecj na p'in, más 'ücj lovin
tsji' lijicj Jesucristo mpes.**

¹²Nun solejé malala ntepalá. Naja nun ca jus nlayé gente más pülcj sin tji'yüsa Jesucristo po'ló, niná ntepalá mpes. Nin mpes 'ücj velé yupj jis lal tsjan niná jupj 'üsüs la tjihi gente mpes. ¹³Jepa más püné pü'lü nt'a, niyom nepénowa jajamapj ne'aj. Yupj pjü way sin tji'yüsa cawilta mo'o pü'üs Jesucristo mpes tsji' lejay mpes. Pjü qui'lá patja jus nlay niná. ¹⁴Cawilta mo'o pü'üs, mpes qjuis catjampan pülcj po quelel javelepj quinam p'a jilal Dios tjevelá. Mpes nin javelepj. Yas nam lacj jeyaptsja, quina ma lacj jeyapj. Qjuis Jepa Jesucristo mpes ma lacj jeyapj.

*Cadena mpes tsupapj yupj
cawilta mo'o. (Filipenses 1.14)*

yupj. Yupj salejepj Dios nin tjejyama la veles tsjan mpes 'ücj jis la pon niná Dios 'üsüs la tjihi gente mpes Jesucristo la tjihi mpes. ¹⁷La p'a jis walap'a'a javelepj Cristo po'ló malala yola mpes p'in. Jisas ca püné nsem yupj p'iýá, mpes nin lajaj. Ma t'üç' way quelel 'üsüs lajaj. Yupj jisas napj ca 'apljjila nsem qui'lá cawilta mo'o. 'Appljjila tulucj

napj. ¹⁸Ma nola yupj malala yola mpes. 'Ücj najas p'in nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó. T'üç' way nepénowa javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó, ne Jesucristo mpes nin javelepj. P'a wa nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó, mop'in ma Jesucristo mpes p'in javelepj yupj. Newa 'üçj najas pjü way yupj nin javelepj p'a jis walap'a'á Jesucristo po'ó.

'Ücj najas wa p'a jawasa ca mpalas mpes. ¹⁹Napj selé yupj ca nin majamas cawilta mpe. Nun lo moná Dios lal napj mpes; nin mpes ca nin mpalas. Jesucristo Cjües ca ncapj mp'l'sas, mpes ca 'üsüs ma palas. ²⁰Po najas lovin ca la mejay Jesucristo jos jin. Naja lovin ma ca lecj meyá la veles Jesucristo po'ó. Naja gente lovin 'üsüs javelepj Jesucristo po'ó, napj lejay mpes. Mpü'üs ca, 'üçj. Ma pats' ca, 'üçj wa. Pjaní p'in najas: najas gente lovin 'üsüs mvelej Jesucristo po'ó napj lejay mpes, niná ne palá mpes wa. ²¹Napj pü'üs tsji! lejay Jesucristo mpes. Ni pü'í na, más 'üçj ca nsem, Jesucristo nt'a jum mpes. ²²Newa mpü'üs ca custjay, Dios jos ca nacj. Mpes más pülicj ca polel la mejay jupj mpes, jupj jos jinwá. Ma selé ncu más 'üçj pü'üs custjay. Ma selé ncu más 'üçj ni pü'í quinam. ²³Manas nin najas. Po quelel ni pü'í, ne mis ca, mpü'üs Jesucristo lal. Más 'üçj niná napj lal. ²⁴Mop'in nin, más 'üçj nun mpes qui'á pü'üs custjay. ²⁵Niná napj selé. Mpes napj selé napj ca mpü'üs qui'á custjay, nucopj lo p'acj; Dios jos nun lovin más 'üsüs lojí jupj jos jinwá. Jos wa nun más 'üçj jisas nsem, nun jupj lal poné mpes. Nin mpes ma ca mis custjay. ²⁶Mpes niswa tjum na nun nt'a, pasal 'üsüs ca mvelé nun Jesucristo po'ó. Niná ntepalá mpes, nun ca 'üsüs mvelé jupj po'ó.

²⁷Nusin tji'yüsa Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele 'üsüs tepyala gente jis lal Dios mpes. Lovin 'üsüs la müjí nun, niná toponé mpes. Napj polel jum ca nacj nujus nyuc. Ma selé ncu polel jum. Newa najas la p'a nawala mvelej yuwal nujola nunwá, nun newa poné mpes. Naja nawala mvelej nun pjü way nin p'iyá nujisas. Naja mvelej nun lovin 'a mulú tsji! lojí Jesucristo mpes, nun toponé mpes, niná toponé Jesucristo 'üsüs la tjihi gente mpes. ²⁸T'üç' way nepénowa ma jisas nun tsji! lojí Jesucristo mpes. Ma locj tjeýa yupj jilal. Ma locj jeyá nujus januc na, yupj ca sin mü'üsüs t'üç' way malala ca jis mpalas. Ca sin mü'üsüs nun ca mpatjaqué Dios lal, Dios ca la numijis. ²⁹T'üç' way Dios nu tje'yaya ne 'üçj polel poné Jesucristo lal. Po 'üsüs way niná. T'üç' way ca malala qjuis mpalas 'ots'ipj, Dios ts'uyupj tulucj ca nin la qjuis mijicj. 'Üçj nin. Cupj Jesucristo mpes tsji! lijicj, mpes

nin lajay yupj. Mpes po 'üsüs. Dios tje'yaya ninana qjuis mpalas ca. Po 'üsüs way. ³⁰Tjunucú malala ntepalá. Quina jus nlayé malala ne palá custjay. Nin p'iyá nu pyala. Jesucristo mpes tsji' lijicj mpes nin qjuesé palá.

Jesucristo jinwá la müjí. Ma nujola t'as noypan nun.

2 ¹Nun so coñcó Jesucristo, mpes nucopj p'ya'sa. Jesucristo queel la nusiji, mpes 'ücj nujisas, ma nujola nun. Dios Cjües nucopj cyoñca. 'Üsüs lojí p'a mpes. Malala se palá na p'a jilal, jis capj p'o'sá. ²Mpes po najas nun pjü way nin p'iyá nujola t'as, nun sey pjucj pjaní jinwá. Najas nun queel la lojí nunwá ne'aj, pjü way. Najas nun pjü way nin p'iyá nujisas nun. Najas nun pjü way nin p'iyá nujola. Nin lojí na, más 'ücj najas nsem ca la ma müjí nun. ³Ma nuts'isipan t'as nun. Ts'isipan lajay 'üsüs se palá yupj p'iyá p'in. Ma nin yola ncu 'üsüs se palá p'a jilal. Malala nin. Dios jos ma nujola noypan nun. Lovin nujola t'as la p'a más 'üsüs nun jilal. ⁴Nun nujisas 'üsüs nu pyala nun p'iyá. Nujisas t'as 'üsüs se palá la p'a jilal 'ots'ipj.

⁵Nujola t'as Jesucristo jólatsja jinwá. Nin la müjí jupj la tjiji jinwá.

⁶ T'üç' way Jesucristo lovin Dios waytsja jupj 'ots'ipj, Dios qjuis Papay jinwá.

T'üç' way püné jupj, Popay Dios jinwá,
mop'in 'üctsja jupj lal ma lovin 'üsüs tepyala jupj p'iyá, jupj
pajal püné mpes.

⁷ Mpes jupj tjac' nosis nt'a. Jupj tjac' mozo jinwá. Nin jostsja,
mpes tjac'!

Tjac' na, yom p'in jinwá tepyala jupj.

Gente jus tjunuc yom jinwá jústatsja jupj.

⁸ T'üç' way pünetsja jupj, mop'in ma noypan jinwá la tjiji.
Lyájasa tjuwine.

Jupj la tjiji Dios jostsja jin. Nin mpes wa tepe'e.

Cruz* po'o tjü'ünan jupj,
malala lajay ja'ünan jinwá.

⁹ Mpes Jesucristo más püné tepyala pjü jilal
tsjun po'ó, Dios la tjiji. Leñ la p'a más püné.

¹⁰ Jesucristo más püné pjü jilal,
mpes pjü Dios nt'a patja ca mvelecj
pasal püné way jupj.

Pjü nosis nt'a patja ca mvelecj wa

pasal püné way jupj.

Tecya'lili 'amá 'alá patja ca mvelecj wa
pasal püné jupj.

11 Pjü ca mvelecj Jesucristo Jepa más püné pjü jilal. Nin javelepj na, t'üç' way 'üsüs javelepj wa Dios po'ó, qjuis Papay jupj.

Nun jaw jinwá nsem, p'a ca nujus nucucj.

12 Mpes najas nin lojí custjay, napj velé jin. Napj po quelel la nusejay. Nun jilal tüpü'üs na, lovin nin jin la tjüjí napj tjevelé jin. Quina ma pü'lüs nun nt'a; newa nin, más 'üçj lovin nin lojí custjay napj velé jin. Najaç pjü nun po 'üsüs nusin 'yüsa Dios jos jin. Najaç nin lojí jupj jos jin. Nin la tjüjí na, t'üç' way nin lojí Dios jos jinwá. Po 'üsüs niná. Ma lojí na Dios vele jin, más 'üçj tsjay locj jeyá nun. **13** T'üç' way Dios p'iyá la nusiji nin la müjí jupj jos jin. Mpes nucopj p'ya'sa, ne nin quelel lojí jupj jos jin. Nucopj p'ya'sa, ne nin lojí. **14** Nin lojí na, ma ts'i mi'líná, ma wa la ntsawilí. Ma ca la mve'lé nun. **15** Mpes la p'a ca sin mü'lüsüs t'üç' way ma malala lojí nun. Ma polel jis la veles nun malala. Gente la p'a pasal malala yola. Pasal malala lajaj yupj. Nin tulucj nun. Nun Dios ts'uyupj. Yupj ca sin mü'lüsüs t'üç' way 'üsüs nun. Nun jaw jinwá yupj jis lal, nun Dios po'o nusin 'yüsa mpes. **16** Nun ca jis wala mvelé 'onin ne nin polel mpatjam lovin Dios lal. Mpes po 'üçj najas nsem nun mpes Jesucristo niswa jac' na. Po 'üçj najas nsem pajal 'üsüs way la tjüjí, napj nusin tji'yüsa la tjejay mpes. Costa waytsja napj nusin 'yüsa la tjejay. Mpes pajal 'üçj najas nsem nun Dios jos jin lojí na.

17 Ca nacj la p'a ca ma 'ü'nacj, nucopj tjep'yacj mpes; nucopj tjep'yacj toponé Dios lal. Ca ma 'ü'nacj, animal ja'ünan jinwá. Animal ja'ünan na, ja'ayapj jupj 'os yupj jis dios witjacj* mpes. Nin ca ma palas ca nacj, newa po 'üçj najas. Nin ca la mijicj nucopj tjep'yacj mpes, nucopj tjep'yacj toponé Dios po'ó. Mpes más 'üçj nun 'üçj jisas nsem 'ots'ipj Dios po'o poné mpes quinam. **18** Ca ma 'ü'nacj, nin mpalas; newa najas lovin 'üçj nujisas nsem. Ca 'üçj najas nsem, nun 'üçj nujisas mpes.

Pablo tepyaca Timoteo po'ó, Epafradito po'ó 'ots'ipj. Pajal 'üsüs waytsja yupj.

19 Napj nola leïi way ca jas majam Timoteo nun nt'a. 'Üçj niná qjuis Jepa Jesucristo lal, nin ca la mejay. 'Üçj najas ca ma palas, jupj niswa jac' na, nawala mveles nun po'ó; nin mpes quelel se jam jupj nun nt'a. **20** Timoteo jola napj jinwá nun po'ó. P'a leïi. Nin jola ncu 'üsüs

potjaqué, napj jinwá. ²¹La p'a pjü way nin lajay yupj p'iyá jisas jin. Ma lajay Jesucristo jos. ²²Solejé Timoteo 'üsüs la tiji püna p'in. Ncapj tjep'ya'sa, ne cupj 'a mulú jis wala tjevelecj la p'a jis lal Jesucristo po'ó. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Tsjicj yupj popay se p'a'sa jinwá ncapj tjep'ya'sa yupj. ²³Mpes leñ way quelel se jam yupj nun nt'a. Mwalá way p'in quelel selé ncu ca nin majamacj cawilta mpe. ²⁴Napj nola 'üsüs qjuis Jepa Jesucristo lal leñ way napj ca mis wa nun nt'a.

²⁵Napj nola más 'üçj napj se jam Epafroditu nun nt'a quinam. T'üç' way yupj cupj qjuis catjam. T'üç' way tsji' la tiji qui'á napj lal Jesucristo mpes. P'a malala nyuca tjowelepj na Jesucristo po'ó, Epafroditu jis wala tjevele malala tjowelepj. Lovin t'üç' way jis wala tjevele. Nun Epafroditu jas tjajamá napj nt'a, ncapj lo p'acj. 'Üsüs nin. ²⁶Mop'in yupj po quelel nujus nyuca niswá, mpes napj quelel jas majam nun nt'a. Jupj wola tjowelepj nun jus nlayé yupj malala jostsja, mpes po jólatsja yupj. Jupj ma jos nujola yupj mpes. ²⁷T'üç' way malala jostsja, quelel pé'etsja. Mop'in Dios cus tjep'ya'sa, ne ma tepe'e. Tji'yü'sa. Pasal 'aplilila ntepalá, malala jostsja na. Najastsja Epafroditu ma pe'e, ne t'üç' way ma tepe'e. Mpes Dios 'üsüs la tiji napj mpes 'ots'ipj, ma ca 'aplilila ma palas niswá. ²⁸Najas nun su nucú niswá, mpes po quelel se jam nun nt'a. Jus tjunucú na, 'üçj nujisas nsem nun. Napj ma pajal nola nsem nun po'ó, nun jus tjunucú na. ²⁹Mpes po tjiwüi'iqué ne'aj tjemey na; yupj nun sejatjam, qjuis Jepa Jesucristo mpes. Po 'üsüs nujola t'as yupj po'ó. Niyom p'a witjacj 'üsüs la tjaxay wa yupj jinwá, nin p'iyá 'üsüs nujola t'as yupj sin po'ó. ³⁰Nin nujola t'as yupj mpes; Epafroditu quelel pé'etsja tsji' líjitsja na Jesucristo mpes. Nun ma polel culatsja ncapj lo p'acj; Epafroditu p'in jas tjajamá napj nt'a ncapj lo p'acj. Ncapj tjep'ya'sa na, ma nin jólatsja ncu ca mpa'lis ca nacj. Mpes po 'üsüs nujola t'as yupj po'ó.

Jisas Jesucristo, 'üsüs way yupj Dios lal.

3 ¹Quina ca p'a wa mpac. 'Üçj jisas t'as, qjuis Jepa Jesucristo nucopj cyoñca mpes. Yas nam napj tepyac nun mpes. Nin p'iyá ca mpac quinam. 'Üsüs way napj lal ne nin la pac; 'üsüs way niná mo'o welé nun niswá. ²In tjajamá malala nyuca lajay jíjal. Nujola tapalas 'üsüs tulucj yupj. Yupj tsjiyó malala jinwá. Jat'ú jis p'üy. T'ü na, yola Dios juts'a'á nsem yupj. ³T'üç' way ma Dios juts'a'á yupj. Cupj ne t'üç' way Dios juts'a'á; yupj Cjües qjuis capj p'ya'sa qjuis la

veles jupj lal, qjuiyola jupj püné jupj Cjües qjuis capj p'ya'sa mpes. Pasal 'üçj qjuisas Jesucristo mpes. Cupj selecj Jesucristo qjuis capj tjep'ya'sa mpes Dios juts'a'á cupj; selecj cupj 'üsüs la tijicj mpes nin tepyala tulucj. ⁴Napj polel nola napj Dios juts'a'á napj la tjejay mpes. Polel nin nola 'üsüs ntepalá mpes. Niyom p'a wa nin p'iyá polel yola. Mop'in napj más 'üsüs la tjejay yupj jilal. ⁵Semana pjaní tyatsja na, yupj napj mpjoloc' tsjicj way t'asiyú t'ü, Moisés* popel vele jinwá. Mpapay, namay, israelpan* waytsja yupj. Mpes nin p'iyá napj. Benjamín pajal püna tüpü'lü, jupj popa p'iyá püs naya pü'lüs napj. Hebreo* napj. Fariseo* napj; napj pjü la tjejay Moisés tijiyü'tá. ⁶Po quelel lejaysja Dios jostsja jin. Mpes pasal malala la tjejay Jesucristo jisas jilal. Nólatsja niná la tjejay 'üsüstsja Dios lal. Pjü way Moisés tijiyü'ta ca nin la mijicj, pjü nin la tjejay napj.

⁷Nin mpes nólatsja 'üsüs nsem napj Dios lal. Quina selé 'üsüs napj Dios lal Jesucristo mpes. ⁸Más 'üsüs napj lal Jesucristo najas, ncapj cyoïca jupj. Jupj napj Nejepa Püné. Napj 'üsüs Dios lal jupj mpes. Nólatsja pasal pülcj la tjejay Dios mpes, mop'in napj la tjejay mpes tulucj 'üsüs ntepalá napj Dios lal. T'üç' way pasal pülcj la tjejay, mop'in napj la tjejay mpes tulucj 'üsüs ntepalá napj jupj lal. Ma quelel nola quinam püna la tjejay mpes. Quina najas Jesucristo, mpes ma quelel nin nola quinam. ⁹Napj quelel se coñ Jesucristo, mpes ma quelel nin nola. Napj selé 'üsüs way napj Dios lal napj Jesucristo lal pyon mpes. La tjejay mpes tulucj 'üsüs way napj Dios lal. Moisés* tijiyü'ta jin la tjejay mpes tulucj 'üsüs way napj Dios lal. Pyonecj na Jesucristo 'üsüs la tiji cupj mpes, 'üsüs way cupj Dios lal, nin la qjuisiji jupj. ¹⁰Nin p'in najas Jesucristo; najas jupj ncapj cyoïca la p'in. Jesucristo tepe'e, jas tijiyünsa, tüpü'lü niswá, Dios pjü 'üçj liji mpes. Najas jupj 'üsüs way liji wa napj mpes, jupj p'in 'üçj liji jinwá. Jesucristo ncapj cyoïca mpes wa, malala ne palá jupj malala tepyala jinwá. 'Üçj nin. Napj quelel nola jupj jinwá. Jupj tepe'e napj malala la tjejay mpes, ne ma quelel malala lejay quinam. ¹¹Niná nin najas; najas Dios nin müjünsüs ca, mpü'lüs niswá, ntipü'lí na, mpes nin najas napj.

Pablo quelel líjitsja pjü way Dios jos jin.

¹²Ma pjü way la tjejay Dios jos jin, nin selé napj. Dios quelel liji napj lal, pjü way ma la tiji custjay. Mpes lovin tsji' lejay Dios mpes; najas napj ca 'üçj nola nsem Dios jos jinwá. Najas jupj ca nin la mijis napj lal. Jesucristo p'iyá la ntiji napj jupj juts'a'á ntepalá, mpes ca nin la

mijis Dios napj mpes. ¹³T'üç! way ma 'üçj nola custjay Dios jos jinwá. P'a jawas ca nin ma palas. Mpes lovin tsji' lejay Dios mpes. Jupj 'üsüs la mijis napj lal p'a jawasa, po 'in leñ way nin liji, nin najas. Ma nola napj nasa 'üsüs la tjejay jupj mpes. ¹⁴Najas napj ca 'üçj nola nsem Dios jos jinwá; najas jupj ca nin la mijis napj lal. Nin mpes lovin tsji' lejay jupj mpes. Jupj nin liji najas napj. T'üç! way Dios tjevele 'üsüs way pyatjaquecj jupj pü'ü nt'a. Jupj nin vele Jesucristo lal pyonecj mpes.

¹⁵Dios ts'uyupj nepenowá nin lajay Dios jos jinwá; najas nin p'iyá nin yola yupj. Ca nacj nun nepénowa ma nin nujola. Mpes Dios ca nusin mü'üsüs la mijis ma nin nujola jupj jos jinwá. ¹⁶Nasa qjuisin tji'yüsa Dios jos nin tjjicj. Nin la tjjicj cupj quinam. Lovin nin tjjicj más 'üçj.

¹⁷Natjampan, najas lovin lojí napj la tjejay jinwá. T'üç! way nepénowa nin lajay, nusin tji'yüsa la tjjicj jinwá. Nusin tji'yüsa pjacj cuscú yupj, ne nin la müjí yupj jinwá. ¹⁸Selecj tsjan mpes Jesucristo tepe'e cruz* po'ó. Mop'in gente pasal pülcj nin p'iyá japon tulucj. La p'a casá javelepj. Mpes gente p'a wa ma t'üç! sin 'yüsa, yupj javelepj mpes. Malala nin. Niná la pülcj nun jis wala tjevelé. Niswa nun jis wala velé niná. Pasal 'aplilila napj yupj lajay mpes. ¹⁹'Awa püné nt'a ca mal yupj. Yupj sin nin yola yupj jisas mpes; ma Dios po'o yola. Pasal malala nyuca lajay. Newa yola ninana lajay 'üsüs. Más 'üçj se mayca lajay mpes, newa ma se mayca ninana lajay mpes. Dios ma jisas jinwá quelel lajay p'in. ²⁰Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj qjuisas Dios, ca nlaca Dios nt'a. Po qjuisas Jesucristo leñ way jac' Dios pü'ü mpe. Jupj la tiji cupj 'üçj ca mpatjaquecj Dios lal. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné yupj. ²¹Qjuis p'üy nca'líñ ca. Mop'in qjuis p'üy seyasa ca qjuis ma'ayas, jupj jüp'üy jinwá. Pasal 'üsüs way niná, lovin ma ca mpa'is. Pasal püné Jesucristo, ne 'üsüs way liji jupj. Pjü vele nin pyala. Mpes jupj ca polel qjuis ma'ayas qjuis p'üy seyasa.

'Üsüs la müjí nusin tji'yüsa mpes.

4 ¹Nasa tjevelé 'oyn nyuca la müjí, mpes lovin la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Po quelel la nusejay. Pasal quelel nujus nyuc. Nun mpes po 'üçj najas. Lovin p'a jilal velé nun po'ó.

²Quelel velé Evodia, Síntique, la p'a p'in nujola nun, ne lo velelé. Yuwal nujola t'as nun. Ma la tjowe'lé. Qjuis Jepa Jesucristo jos yuwal nujola, ne ma lo velelé. ³Yom pjaní já'asa ne'aj, pasal 'üsüs way ncapj tjep'ya'sa. Najas jupj mveles ca ma nin p'iyá yola jilal. Mpes ma ca la mve'lecj quinam ca nacj. T'üç! way nequem nenem pasal 'üsüs way

ncapj tjap'acj 'ücj la p'a jilal la veles Jesucristo po'ó. Nin velé tsjan niná jupj 'üsüs la tjihi gente mpes. Clemente ncapj tjep'ya'sa wa. P'a witjacj tsji' la tjaxay wa napj lal, ncapj tjap'acj wa. Dios tepyaca yupj jis lá papel mo'ó, papel niná nin vele pjac mpatjam ca Dios lal.

⁴Najas lovin 'ücj jisas jotjaqué nun Nujepa Jesucristo so coïncó mpes. Niswa velé, 'üsüs nujisas t'as nun. ⁵P'a nun jis wala javelepj na, 'üsüs tjapja'aqué. Ma lovin tjowelé 'üic' tulucj tjowelepj yupj. Qjuis Jepa Jesucristo leñ way jac!. ⁶Ma nin nujola t'as pjü mpes. Más 'ücj lo moná Dios lal nujisas mpes, Dios lal welé na. Lo moná na, tjüwüi'lqué jupj lal. ⁷Dios ca la numijis ma ca nujola nsem pjü mpes. 'Onin ne nin liji, ma qjuisin 'yüsa. Niná selecj p'in: jupj nin liji na, t'üic' way pjü mpes ma nujola nsem nun. Jesucristo so coïncó mpes ca nin nsem.

⁸Quina p'a wa ca mpac, ne ncawajas ca. Pasal nujola t'as tsjan t'üic' way mpes, 'üsüs nin jola mpes 'ots'ipj, 'üsüs way liji mpes 'ots'ipj. Tsjan malala tulucj, nin p'in pasal nujola t'as. Pjü way 'ücj quelel la sijicj, niná mpes wa nujola t'as. Pjü 'üsüs way velecj, niná mpes wa nujola t'as. Najas nujola nsem 'üsüs mpes la p'in. 'Ücj la veles niná pajal 'üsüs, najas nun nin nujola.

⁹T'üic' way nusin tji'yüsa la tjejay napj. Napj tjevelé, nusin tji'yüsa. Nusin tji'yüsa, najas nin lojí. Napj la tjejay, niná tjunucú nun. Najas nin p'iyá nin lojí. Mpes Dios ca nucopj ncoïcos. Ma qjuiyola nsem pjü mpes, jupj ca nin la qjuis mijis.

Pablo tjüwüi'i yupj jilal yupj tja'ayapj mpes.

¹⁰Po 'ücj najas napj. Wüi's qjuis Jepa Jesucristo lal nun niswa ncapj p'o'sá quinam. Pajal püs way ma polel ntja'ayá. T'üic' way lovin quelel no 'oyatsja; ma polel nin la tjüjí la p'in. ¹¹Ca nacj nepénowa mvelecj ca napj nin velé pülticj najas mpes. Nin tulucj. Tyatj mpes, lovin 'ücj najas, nin ntepálá. ¹²T'üic' way nenéyawa najas napj. Nenéyawa pasal pülticj tyatj, ne p'a wa ma najas. Mop'in nin tji'yüsa más 'ücj lovin 'ücj najas 'os. Nin napj lal. Ncol pit'a na, 'ücj najas 'os. Vecj ni pü'lí na, 'ücj najas 'os. Pülticj tyatj na, 'ücj najas 'os. Cjuwá na, 'ücj najas 'os. ¹³Pjü p'a casá pyala na napj lal, polel wüi's Jesucristo lal nin pyala na. Jesucristo ncapj p'ya'sa mpes, napj polel wüi's lovin.

¹⁴Mop'in pasal 'üsüs la tjüjí nun, ntja'ayá mpes. Malala ntepálá na, ncapj tjap'a'sá. 'Üsüs nin. ¹⁵Nujola pyala napj tjem Macedonia nt'a piüná. Tjem la veles ne'aj patja jilal Jesucristo 'üsüs la tjihi gente mpes. Tjem na Macedonia mpe, nun ntja'ayá napj cjuwatsja mpes.

Dios ts'uyupj p'a nt'a 'a jis tjimyula ma ntja'ayapj. Nun p'in ntja'ayá.
¹⁶Tesalónica nt'a tüpü'üs na, t'üc' way nenéyawa t'emel jas tjajamá napj mpes. Nin jas tjajamá napj cjuwatsja na. ¹⁷Ma najastsja 'oyá, so jamá napj nt'a. Mop'in wüi'lis napj nun jas tjajamá mpes. Wüi'lis Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes p'a jawas, ntja'ayá mpes. Nin mpes 'ücj najas ntja'ayá.

¹⁸Quina pjü najas pjü tyatj. Más pülicj way tyatj, nun jas tjajamá mpes. Epafradito niná ntje'aya nun jas tjajamá. Nun ntja'ayá Dios mpes tja'ayá, napj Dios mpes tsji' lejay mpes. Niná la tjüjí po 'üsüs waytsja Dios lal. Wüi'i jupj.

¹⁹Dios ca nu ma'ayas pjü nujisas, nun 'üsüs la tjüjí mpes napj lal. Pasal pülicj tya'a Dios. Jupj tya'a 'üsüs pajal. Nin mpes 'ücj nu 'yaya nujisas. Jupj nin ca la mijis nun Jesucristo so coïcó mpes. ²⁰Najas lovin 'üsüs velecj qjuis Dios po'ló. Qjuis Papay jupj. Ninana pjü way mpalas ca, nin najas.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²¹Süs wa la müjí pjü Dios ts'uyupj. Yupj sa coïi Jesucristo. Dios ts'uyupj nepénowa jatja qui'á napj lal. Süs wa la tjajay. ²²Dios ts'uyupj pjü way süs wa la tjajay. Nepénowa tsji' lajay romanopan* jis jepa pü'ü nt'a, süs wa la tjajay yupj. Quelel la nusejay.

²³Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas jupj lovin po 'üsüs way liji nun jilal.

Pablo papel tepyaca Colosas mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Apóstol* napj, Dios nin tjejyama la veles jupj mpes. Jos napj velé Jesucristo po'ó. Timoteo já'asa wa napj lal. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. ²Nun Dios ts'uyupj, Colosas nt'a potjaqué. Nun so coñcó Jesucristo. Nun cupj qjuis catjampan Jesucristo mpes. Nun lojí jupj jos jin. Quina ca mpaquecj nun mpes. Dios cupj qjuis Papay. Qjuisas jupj 'üsüs liji nun mpes. Qjuisas ma nin nujola pjüi mpes, Dios nin la nusiji.

**Dios ts'uyupj Colosas nt'a tapatja, Pablo
tjüwü'i Diois lal yupj mpes.**

³Dios lal velecj na nun mpes, lovin wi'iquecj jupj lal nun mpes. Dios Jesucristo Popay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. ⁴La p'a wa qjuis wala tjowelepj nun po poné Jesucristo lal. Tjowelepj nun quelel la sojí Dios ts'uyupj pjü way. Niná tjowelepj mpes, lovin wi'iquecj Dios lal. ⁵Nun Jesucristo jisas, nun quelel la sojí Dios ts'uyupj; solejé p'a jawasa Dios ca 'üsüs la numijis jupj pü'ü nt'a, ne nin. Nusin tji'yüsa niná tlapja'aqué na Dios tjevelá. Dios tjevele, t'üç' way. Jupj tjevele 'üsüs la tjiji gente jis lal Jesucristo mpes. ⁶T'üç' way nepénowa tjiquil nun nt'a, nun jis wala tjowelepj Dios tjevelá. Nin p'iyá, nepénowa jun ta'á nin javelepj p'a jilal Dios tjevelá. Mpes más pü'lüçj más 'üsüs nin yola Dios jos jinwá, nin se palá. Más pü'lüçj jisas Jesucristo quinam. Tlapja'aqué na Dios tjevelá, toponé wa nun. Mpes nin p'iyá nun jilal. Más 'üsüs nin nujola Dios jos jinwá. Nusin tji'yüsa Dios 'üsüs liji gente mpes. T'üç' way nusin tji'yüsa.

⁷Epfafroditó mwalá way nusin tji'yüsa la nutjiji niná. Pasal quelel lijicj jupj. Jupj tsji' liji wa Jesucristo mpes. Lovin 'üsüs liji Jesucristo

jos jin. Cupj ma polel léquetsja nun nt'a. Mpes ma polel nusin tji'yüsa la nutjijicj. Epafroditu nin la tjiji; tjemey nun nt'a. Nusin tji'yüsa la tjiji. 'Üsüs nin. ⁸Qjuis wala tjevele nun pasal quelel la sojí Dios ts'uyupj, Dios Cjües la nutjiji mpes.

⁹Mpes niná qjuis wala tjevele na, tjevelecj Dios lal nun mpes. Lovin tjevelectsja Dios lal nun mpes. Newa nin velecj Dios lal custjay. Qjuisas 'üsüs nusin 'yüsa, Dios Cjües nusin 'yüsa liji mpes. Mpes nun ca jus nlayé pjü way niná Dios jos nun la müjí. Nin velecj Dios lal nun mpes. ¹⁰Qjuisas lovin nin ca la müjí qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá. Nun jupj juts'a'á, mpes ca nin la müjí. Qjuisas jupj lovin 'ücj jos nsem nun lojí mpes. Qjuisas nun pasal 'üsüs lojí la p'a mpes. Qjuisas lovin más pülücj nusin 'yüsa Dios mpes. Niná nin le monacj Dios lal nun mpes. ¹¹Qjuisas nun 'üsüs polel lojí Dios jos jin. Nin polel la müjí Dios nucopj p'ya'sa mpes. Jupj pasal püné. Mpes malala nu pyala na, newa ca 'üsüs la müjí Dios jos jin. La p'a malala lajay na nun jis lal, newa 'üsüs la müjí. Nun 'ücj ca jisas nsem. ¹²Ca mwi'lqué qjuis Papay lal. Dios pasal ca 'üsüs la mijis jupj ts'uyupj mpes. Dios ts'uyupj jaw nt'a patja jinwá yupj. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala wa, jupj la tjiji. Mpes 'üsüs ca la mijis wa nun mpes.

¹³Yas nam püste nt'a tepyatjaquecj jinwatsja cupj, ma qjuisin tji'yüsa mpes. Diablo* cupj qjuis jépatsja. Dios qjuis capj tjepl'ya'sa mpes nin tulucj quinam. Quina Dios Jatjam cupj qjuis Jepa. Dios pasal quelel liji jupj. ¹⁴Dios Jatjam 'os mpes, cupj ca 'üsüs nsem lovin Dios lal. Dios Jatjam mpes, Dios perdonar la qjuis tjiji malala nyuca la tjijicj.

Quina cupj 'üsüs Dios lal, Jesucristo nin la qjuis tjiji.

¹⁵Pjü ma jus tjunuc Dios lovin. Mop'in 'ücj tjinyucucj Jesucristo; Jesucristo mpes 'ücj nyucucj 'oyn nyuca liji Dios. Mpes selecj Dios 'üsüs. Püna, pjü cjuwatsja na, Jesucristo pú'ütsja. Jupj más püné pjü la tjiji jilal. ¹⁶Pjü la tjiji jay la p'a'á, tsjun po'ó 'ots'ipj. Pjü la tjiji nosis nt'a. Pjü nyucucj, pjü la tjiji. Pjü ma nyucucj, pjü la tjiji wa. Ángel* noypan la tjiji wa. Yupj nepénowa jepapan yupj. Nepénowa 'ücj jajütütj. Nepénowa auxiliarpan jinwá. Pjü nenem jupj la tjiji wa. Pjü la tjiji la p'a ca jus cülayecj jupj pajal püné. ¹⁷Pjü jatja custjay, Jesucristo nin liji. Jesucristo pú'ütsja pjü cjuwatsja na. ¹⁸Jesucristo Jepa Dios ts'uyupj mpes. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá, jupj yupj jisas mo'o já'asa mpes. Si jütüta jupj. Jesucristo la tjiji mpes wa patja yupj. Jesucristo tepe'e, jas tjijyünsa niswá. Mwalá way jas tjijyünsa pjü

jilal. Dios jostsja Jesucristo más püné nsem pjü jilal; nin mpes nin tepyala. Jesucristo más püné pjü jilal. ¹⁹ Jesucristo Dios watsja jupj, jupj Popay jin p'iyá; jupj Popay jostsja ca nin nsem. Jesucristo mpes 'üçj nyucucj 'oyn nyuca liji Dios. ²⁰ Dios jostsja pjü way jupj jomicapan nsem Jesucristo mpes. Pjü nosis nt'a, pjü jay la p'a'a nt'a 'ots'ipj, jupj jomicapan nsem, jostsja Dios. Jesucristo tepe'e cruz* po'ó, 'os tepyala jupj, mpes 'üçj Dios jomicapan se palá pjü.

²¹ Yas nam 'üsüs tuluctsja nun Dios lal. Malala nyuca nujólatsja Dios po'ó. Malala la tjüjí. ²² Mop'in Dios 'üsüs la tjiji nun mpes. Jesucristo tepe'e, mpes quina nun Dios jomicapan, nin la nutjiji. Mpés p'a jawas 'üçj ca polel nlawú Dios nt'a. Ne'aj nun Dios juts'a'lá nsem. Ne'aj ca 'üçj majatjaqué. Pjü ma polel mvelej ca malala nun. ²³ Nin ca nsem nun newa poné mpes. Nun ca nin p'iyá nujola Jesucristo po'ó, püna nujólatsja jinwá. Ma ca p'a casá nujola quinam. Nun tlapja'aqué Dios pajal 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawas. Niná nusin tji'yüsa la p'a nun jis walap'a'a tjowelepj na Jesucristo po'ó. Tjowelepj tsjan niná jupj 'üsüs la tjiji gente mpes. Nin p'iyá tjowelepj gente pajal püliçj jis walap'a'a, p'a nt'a patja jis walap'a'a 'ots'ipj. Napj ne pjaní wa nin velé wa gente jis lal. Pablo napj. Püna ma nin lejaytsja; quina nin lejay.

Pablo tepyaca Dios ts'uyupj jilal jupj líjitsja mpes.

²⁴ Napj tjevelé judiopan* tulucj jilal Jesucristo mpes. La p'a wa malala la ntajay tjevelé mpes. Mop'in 'üçj najas nin pyala mpes. Pasal malala tepyala Jesucristo lal. T'üç' way malala se palá wa Dios ts'uyupj jilal, Jesucristo lal malala tepyala jinwá. Dios ts'uyupj Jesucristo jüp'üy jinwá yupj. P'a jawas ncawajas ca, ma malala mpalas niswá. Newa ma tecyawaja custjay, malala se palá custjay. Nin jawas más leñ way mpalas, quina malala pyala mpes. Mpés po 'üçj najas. ²⁵ Dios nin tjejyama jis capj lo p'acj jupj ts'uyupj. Nin tjejyama 'üsüs nu lo pal. Pjü way Dios tjevelá nun mpes, nin tjejyama la veles niná. ²⁶ Yas nam pjü ma salejeptsja tsjan quelel líjitsja Dios. Quina niná sin tji'yüsa la tjiji jupj ts'uyupj. Nun jupj ts'uyupj, nin nu tepyala. ²⁷ Gente jisas na Jesucristo, Jesucristo ca mpü'lüm yupj jisas mo'ó, Dios nin la siji. P'a jawas ca 'üçj polel mal Dios nt'a jis la püt'üs. Po 'üsüs way. Niná gente ma salejeptsja yas nam. Dios nin quelel sin 'yüsa líjitsja judiopan tulucj jillal. Nin la tjiji. Judiopan tulucj nun. Nusin tji'yüsa la tjiji, pasal 'üsüs way niná.

²⁸ Nin velej pjü jis walap'a'a Jesucristo po'ó. Yupj sin 'yüsa lijicj jupj po'ó. Jis wala velej más 'üçj yupj ca jisas nsem Jesucristo. Cupj

selecj tsjan niná Dios jos cupj velecj, ne nin velecj. Qjuisas yupj ca cus ncoñcocy Jesucristo, mpes nin velecj cupj. Jupj mpes ca 'üçj mpatjam Dios lal. Ca yola nsem Dios jos jinwá. ²⁹Najas ca nin jis mpalas yupj, mpes yumüçj tsji' lejay. 'Üsüs nin polel lejay Jesucristo mpes. Pasal püné way jupj, pjü way 'üçj liji. Pajal 'üsüs ncapj p'ya'sa jupj.

2 ¹Najas nun jus nlayé yumüçj tsji' la tjejay nucopj la p'acj. Yumüçj tsji' la tjejay jis capj la p'acj wa Dios ts'uyupj Laodicea mo'ó. Dios ts'uyupj pülicj lovin ma nus tjunuc. Yupj mpes 'ots'ipj yumüçj tsji' la tjejay jis capj la p'acj. ²Napj najas yupj más 'üsüs mponecj Dios lal, mpes nin lejay. Pasal quelel la sajay na yuwá, ca nin nsem. Najas t'üç' way ca sin mü'lüsüs Dios sin 'yüsa liji. Najas yupj jus nlay wa t'üç' way sin tji'yüsa quinam. Mpes ca jus nlayecj tsjan niná Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Yas nam Dios ma sin tji'yüsa lis tjiji niná pjü jilal. ³Dios jos qjuisin 'yüsa, niná Jesucristo qjuisin 'yüsa liji. Leñ la p'a qjuisin 'yüsa la qjuijis. Ninana Dios jos cupj selecj, pajal 'üsüs way.

⁴Najas ma mponé la tsuwilpan javelepj, mpes nun jis wala velé niná. Yupj 'üsüs jin javelepj, mpes pülicj leñ way japon yupj javelepj. Mop'in t'üç' tulucj javelepj yupj. ⁵Leñ napj nun jotjaqué nt'a, mop'in nun mpes nola napj lovin, mpes nun jis lal 'os jinwá. La p'a wa nawala tjowelepj nun pjü way nin p'iyá nin nujola, nun poné Jesucristo tjevelá. 'Üsüs pyala na, nin p'iyá; malala pyala na, nin p'iyá. Nin mpes pajal 'üçj najas.

Pjü way la müjí, Jesucristo tjevele jin.

⁶T'üç' way nujisastsja Jesucristo. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Lovin nujisas t'as jupj. Lovin la müjí jupj jos jin. ⁷Nujisas t'as Jesucristo lovin nucopj ncoñcos. Nusin tjü'lüsüs tsjan jos jupj. Ninana jupj jos, niná pjü la müjí. Po toponé nun, pjü tjevelá. Nusin tji'yüsa, más 'üçj nin lojí. Po tjüwü'l'ique Dios lal.

⁸Nepénowa la tsuwil yupj. Yupj javelepj malala, t'üç' tulucj. Püna tapatja nepenowá sin tji'yüsa la tajay niná. La tsuwilpan quina patja nin p'iyá sin 'yüsa la sajay. Sin 'yüsa la sajay, gente javelepj la p'in nosis mpes. Ma Jesucristo tjevele mpes sin 'yüsa la sajay. 'In tjajama nun, ma mponé nun. ⁹T'üç' way Jesucristo jüp'üy jana, mop'in jupj t'üç' way nin p'iyá jupj Popay Dios lal. ¹⁰Jesucristo mpes nun 'üsüs Dios lal, nin la tjiji Dios nun mpes. Pjü way Dios nin liji jupj ts'uyupj mpes, nin p'iyá nin liji nun mpes. Jesucristo más püné pjü jajütütj jilal. Jesucristo más püné pjü noypa jilal.

¹¹Judiopan* niyom jis pjoloc' tsjicj way t'asiyú jat'ú. Nin lajay cocoy tsjictjacj jilal. Ma nin t'ü nun jilal. Nun Jesucristo juts'a!á, mpes p'a casá la tjiji jupj nun mpes. Jupj la tjiji mpes, nun ma malala quelel lojí quinam. ¹²Bautizar* nu tepyala na, taca'lliqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal. Mpes quina ma nin lojí püna la tjüjí jinwá. Taca'lliqué jinwá quinam, mop'in nusin tjifyünsa jinwá nu tepyala wa, 'üsü mpe nusin tjifyünsa na. Mpes niswa tapatjaqué jinwá nu tepyala, Jesucristo lal tepyala jinwá. Mpes quina nun lojí Jesucristo jos jin. Nun poné Dios püné, ne pajal 'üsüs liji; nin mpes nin tepyala nun jis lal. Dios püné, mpes 'üçj jas tjifyünsa Jesucristo la püt'üs tepe'e na.

¹³Yas nam nun taca'lliqué jinwatsja Dios lal. Lovin ma la tjüjí Dios jostsja jin, mpes nintsja nun. Nun Dios gente popa tuluctsja. Nin tulucj quinam. Quina nujisas Dios. Jisas pjü jupj velá. Lovin ca mpatjaqué, Dios nin la nutjiji. Nin la nutjiji Jesucristo mpes. Jesucristo jas tjifyünsa, tüpü'lü niswá, ne nin nu tepyala quinam. Dios perdonar la qjuis tjiji cupj malala nyuca la tjijicj. ¹⁴Yas nam ma la tjijicj Moisés* tjifyü'tá. Papel já'asatsja, malala la tjijicj véletsja jupj. Tsjay malala nyuca la tjijicj véletsja. Quina Dios la tjiji tecyawaja popelses. Ma vele quinam. Ma si nuc. Nin la tjiji Jesucristo cruz* po'o tjovalapj mpes. ¹⁵Dios la tjiji tsjictjacj jis tepyala lapanenpan jis jepapan. Püné tulucj jis tepyala yupj. Dios la tjiji pjü tjunuc niná. Jesucristo cruz po'o tepe'e mpes, Dios la tjiji yupj pajal tsjictjacj jis tepyala jupj lal.

Nujisas t'as Dios 'yayá.

¹⁶Gente ca mvelecj malala lojí. Nin ca mvelecj lojá mpes, müsiqué mpes 'ots'ipj. Yupj ca mvelecj malala nun ma 'a nusí mulú pjü way judiopan* jis fiesta mpes. Nun solejé fiesta lajay pjü año. Solejé lovin fiesta lajay mümüy leñ tepyala na. T'üç' way gente ca mvelecj malala lojí wa, nun lojí mpes sábado* jawas. Dios la tjiji püné tulucj tepyala diablú* quinam, mpes ma nin nujola t'as yupj javelepj mpes. ¹⁷Selecj nin tepyala Jesucristo tjac' na. Dios jostsja judiopan nin lajaysja Moisés* tjifyü'tá; jostsja ca sin mü'lüsüs ca nin mpalas Jesucristo tjac' na, nin mpes jostsja niná. Jesucristo nasa tjac!. Mpes 'üçj ma lijicj quinam pjü way Moisés tjifyü'tá. ¹⁸T'üç' way gente malala javelepj nun poló. Ma nujola t'as. Yupj jisas la p'a wa mponecj yupj 'üsüs yola, tsjicj jin yola yupj p'iyá, nin jisas la p'a mponecj. Mop'in po yola yupj p'iyá noypan. Yupj javelepj más 'üçj nun welé angelpan* jilal, Dios lal welé jinwá. Yupj javelepj tjijinaïi, malala tjunuc. Javelepj 'üsüs

sin tji'yüsa tjunuc mpes. Yola noypan yupj. T'üç' tulucj. Yupj yola gente jinwá. Ma Dios mpes nin yola. ¹⁹Ma jisas Jesucristo quinam. Jesucristo jüp'üy jay pjucj jinwá. Cupj jüp'üy jinwá. Jüp'üy jos, jay pjucj 'yaya niná. Jüp'üy 'a mulú jupj jut'um witjacj mpes, tsjüitsjim witjacj mpes 'ots'ipj. Jüp'üy 'üçj t'yüna jay pjucj mpes. Mpes 'üçj pyala jüp'üy lal. Nin p'iyá, 'üsüs qjuesé palá Jesucristo mpes. Dios jos niná qjuesé palá, mpes nin qjuesé palá.

²⁰Jesucristo qjuisastsja na, tecya'lequecj jinwá Jesucristo lal. Mpes quina ma pyonecj gente javalepj na nosis mpes. ²¹Tsjan mpes nin lojí Jesucristo ma jisas jinwá? ²²Tsjan mpes lojí yupj javalepj jin? ²³Nun jis wala javalepj tsjan ma polel la las. Nun jis wala javalepj tsjan ma sya'ma jis la nuc. Javelepj tsjan ma polel po lo 'ot'é. ²⁴Tsjan mpes lojí niná yupj javalepj jin? ²⁵Javelepj la las mpes. Cupj lyajacj ncawajas ca; tjelyajacj na, cyawaja. Dios la tiji ca nin nsem. Gente nenem sin 'yüsa lajay gente p'a wa tjowelepj p'in; Dios tjevele mpes sin 'yüsa lajay tulucj. Jajütütj gente p'a wa tjijütütj mpes; Dios tjiyyü'ta jinwá jajütütj tulucj. ²⁶Yupj lajay mpes, pülicj japon yupj la pülicj javalepj Dios lal. Pülicj japon yupj yola Dios püné. Yupj lajay mpes, pülicj japon yupj yola yupj p'iyá tsjicj way. Nin tulucj. Ma tsjicj jin yola yupj p'iyá. Ma 'üsüs lajay yupj p'iyá jilal. Mpes pülicj japon yupj javalepj pasal 'üsüs. Yupj lajay 'üsüs tulucj. Mpes lovin yola gente p'in yola jinwá. Ma Dios jinwá yola yupj. Newa nin lajay yupj p'iyá jisas jin.

3 ¹Nun taca'lqué jinwá nu tepyala, mop'in nusin tjiyyünsa jinwá, tapatjaqué jinwá, Jesucristo lal tepyala jinwá. Mpes po nujisas t'as Dios nu 'yayá. Jupj pü'ü tsjun po'ó. Ne'aj já'asa Jesucristo, Dios li'inyampe. Ne'aj já'asa, jupj püné way mpes. ²Lovin nujola t'as Dios nu 'yaya po'ó. Ma nujola t'as Dios ma jisas yola jinwá. ³Nun tacal'lique jinwá nu tepyala quinam Jesucristo lal, ne nin. Quina ma nin lojí püna la tjüjí jinwá. Quina 'a mulú potjaqué Jesucristo lal, jupj ne Dios lal pü'ü. La p'a ma januc niná, ma jus nlay nun Jesucristo lal potjaqué. ⁴Jesucristo mpes ca mpatjaqué Dios lal. Jesucristo niswa tjac' na, pjü ca jus nucucj. Nin jawas, pjü ca nucucj wa nun jupj lal potjaqué. Ca nucucj jupj pajal 'üsüs, pajal püné; ca nucucj wa pajal 'üsüs nu tepyala jupj mpes.

Quina más 'üçj lojí Dios ts'uyupj lajay jinwá.

⁵Mpes po ma la tjüjí niswá, Dios ma jisas lajay jinwá. Tecya'liñ ma nin lajay. Nun taca'llique jinwá Jesucristo lal. Mpes ma la müjí Dios

ma jisas lajay jinwá. Niyom nenem jamanun sejats'om tulucj. Nequem nenem jil jis vayum tulucj jilal. Lovin pasal quelel nin lajay. Ninana lajay Dios jos ma la mijicj niná. Lovin malala quelel lajay yupj. Po jisas la p'a jatatj. La p'a jatatj po jisas; ma jisas Dios. Mpes po ma quelel la müjí niná niswá, yupj lajay jinwá. ⁶Yupj ninana lajay mpes, p'a jawas Dios ca jis capj ntüllüs. Ma lajay Dios tjevelá. ⁷Yas nam nun la tjüjí yupj jinwá. Lovin nin la tjüjí.

⁸P'a wa Dios jos ma lojí nun quinam. Ma leñi way ts'u tji'inyá nun la p'a jilal. Ma newa ts'u tji'inyá mpatjaqué. Ma nujisas t'as malala se palá la p'a jilal. Ma la ntsawilí nun la p'a la tjajay mpes. Ma lapj way tjowelé, la p'a jis la wic!. ⁹Ma la ntsawilí nunwá. Taca'liqué jinwá nu tepyala Jesucristo lal, mpes ma ca malala la müjí püna la tjüjí jinwá. Ma quelel nin lojí quinam. ¹⁰Quina nujisas Jesucristo. Mpes nun quelel lojí Dios ts'uyupj quelel lajay jinwá. Dios nin la tjiji nun mpes. Lovin más 'üsüs nujola Dios jinwá, nin pyala, la nusiji jupj. Mpes lovin más 'üsüs nusin 'yüsa Dios po'ó.

¹¹Pjü way Jesucristo jisas, pjü way nin p'iyá yupj Dios lal. Judiopan* pülicj jisas Jesucristo. Judiopan tulucj pülicj jisas wa jupj. Gente p'a nt'a patja, p'a jis tin javelepj. Yupj pülicj jisas wa Jesucristo. Gente pülicj campa patja. Yupj pülicj way jisas wa Jesucristo. Esclavopan* pülicj jisas wa jupj. Esclavopan tulucj pülicj wa jisas wa jupj. Pjü nenem nin p'iyá yupj Dios lal Jesucristo mpes. Yupj pjü way mo'ó já'asa Jesucristá.

¹²Dios la nu t'ya nun. Nun Dios juts'a'á. Jupj quelel la nusiji. Dios niná la nutjiji mpes, po jis capj mp'a'sá la p'a wa, malala se palá na. La p'a jilal 'üsüs la müjí, jisas na. Ma nin nujola nsem nun püné. Ma la tjowe'lé la p'a jilal. Ma leñi way ts'u tji'inyá la p'a jilal. ¹³Nenéyawa ma ca nujisas nsem nun sejatjam lijá. Ma ts'u tji'inyá nun. Najas nun perdonar lojí jupj. Qjuis Jepa Jesucristo perdonar la nutjiji malala nyuca la tjüjí. Mpes perdonar lis müjí la p'a, malala lajay mpes.

¹⁴Dios jos wa p'a wa lojí nun. Jos quelel lojí nunwá. Nin lojí na, pasal yuwal ca nujola nsem, nin mpalas. Nin jos Dios. ¹⁵Ma nujola t'as pjü mpes. Jesucristo nin polel la nusiji, ne ma nujola nsem pjü mpes. Lovin nujisas t'as Jesucristo nin la nusiji. Nun pjü way jüp'üy pjaní jinwá. Dios jos pjü nun ma nin nujola nsem pjü mpes. Lovin tjüwüll'iqué Dios lal. ¹⁶Más 'ücj nun lovin po nujisas nsem Jesucristo tjevelá. Sin tjü'üsüs lis müjí la p'a wa. Ma nin lajay na Dios jos jin, jis wala tjowelé. Nusin tjü'üsüs tsjan niná Dios jos nun welé, ne

nin tjowelé yupj jilal. Püna Dios mpes tjenejets'eñ mo'o tapac, niná tjünüejets'equé nun. Tjünüejets'equé Dios po'ó. Nüejets'equé na, po wü'i'qué Dios lal. ¹⁷Nun welé na, Jesucristo mpes tjowelé. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs yupj mpes. Pjü nin lojí, la müjí niná Jesucristo mpes. Mpes la p'a ca sin mü'üsüs yupj mpes. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Tjüwüi'iqué Dios lal, yupj cupj qjuis Papay. Nujola t'as, Jesucristo mpes Dios pjoca, yupj lal welé na.

Pablo tepyaca tsjan jos Dios cupj ca la mijicj la p'a jilal.

¹⁸Nequem, najas nun ca nin la müjí nuvoyum javelepj jin. Nin jos qjuis Jepa Jesucristo.

¹⁹Niyom, quelel lis müjí nun sejats'om. Ma ts'i mi'iná yupj jilal.

²⁰Tsjictjacj, lovin la müjí nun jis papay javelepj jin. Lovin la müjí wa nun sejamay javelepj jin. Nin lojí na, 'üçj jos pyala qjuis Jepa Jesucristo.

²¹Niyom, nequem, ma lovin jis capj tjowe'lé nun jis ts'uyupj jilal. Lovin jis capj velelé, yupj ca yola nsem yupj p'in malala.

²²Esclavopan*, nun jis patrón witjacj nu jajütütj qui'á, nosis casá. Nin la müjí pjü way yupj javelepj. Esclavopan nepénowa yümiçj tsji' lajay yupj jis patrón witjacj yus januc na. Ma yümiçj tsji' lajay ma yus januc na. Po ma ca nin la müjí yupj jin p'iyá. Po jisas t'as nun ca nin la müjí nun jis patrón witjacj jisas jinwá. Nin jos qjuis Jepa Jesucristo. Ma lojí na yupj jos jin, locj tjejyá nun yupj polel nucopj tyüla mpes. ²³Nun jis patrón mpes tsji' lojí na, lovin 'üsüs tsji' la müjí. Nujola t'as nin lojí qjuis Jepa Jesucristo mpes. ²⁴Nun solejé qjuis Jepa Jesucristo tsjay 'üsüs ca la mijis Dios ts'uyupj mpes. Nun nin lojí yupj tjevele jin, mpes ca nin la mijis nun mpes. Jesucristo mpes tsji' lojí. Yupj nun jis Jepa Püné; Dios jas tjejyama yupj, qjuis capj la p'acj. ²⁵Malala lajay, malala ca jis mpalas, malala la tjajay mpes. Dios nin p'iyá liji pjü jilal, mpes nin ca nsem pjü malala lajay jilal.

4 ¹Nun nepénowa patrón witjacj. 'Üsüs la müjí nun jis esclavopan* mpes. Yupj 'üsüs lajay na, ma malala la müjí yupj jilal. Nujola t'as, nun jis Jepa nu jyü'ta wa nun. Tsjun po'o já'asa yupj.

²Más 'üçj nun pjü way la pülcj welé Dios lal. Jupj lal welé na, yupj po'o po nujola t'as. Ma nin nujola t'as la p'a mpes. Dios lal welé na, lovin tjüwüi'iqué yupj lal. ³Tjowelé Dios lal cupj mpes 'ots'ipj. La moná ca yupj ca nin la mijis ne cupj lovin ca polel mvelej la p'a jilal yupj tjevelá. Mpes ca polel mvelej la p'a jilal Dios tjevelá Jesucristo

po'ó. Niná pjü ma salejeptsja yas nam. Niná la p'a jilal nin jis wala tjevelé, mpes cawilta mo'o 'os quinam. ⁴La moná Dios lal 'üsüs ca nin mvelé la p'a jilal. La moná ca leñ way sin mü'üsüs niná. Nin jos Dios.

⁵'Üsüs la müjí wa Dios ts'uyupj tulucj jilal. Mpes yupj ma malala mvelecj Dios po'ó nun lojí mpes. Jesucristo po'ó polel welé na, nin mvelé. ⁶Lovin tülü way mvelé yupj jilal. Dios jos jinwá mvelé nun yupj jilal. Mpes yupj quelel sin 'yüsa na Dios po'ó, nun lovin ca jus nlayé tsjan más 'üçj welé yupj jilal.

Pablo tecyawaja tepyaca.

⁷Tíquico nun jis wala mveles tsjan ne palá qui'á. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. Pasal quelel lijicj yupj. Solejé yupj tsji' liji wa qjuis Jepa Jesucristo mpes. Lovin tsjay 'üsüs tsji' liji qjuis Jepa jos jin. Pjü nin ne palá, yupj ca nun jis wala mveles. ⁸Mpes se jam yupj nun nt'a. Najas jus nlayé ncu 'üsüs pyatjaquecj ncupj. Najas nun ca 'üçj jisas nsem yupj vele mpes. ⁹Onésimo se jam wa yupj lal. Jupj cupj qjuis catjam 'ots'ipj. Tsjay 'üsüs way nin liji wa qjuis Jepa Jesucristo jos jin. Pasal quelel lijicj wa yupj. Jupj nun popa p'iyá. Yupj ca nun jis wala mvelecj 'oyn nyuca pyala qui'á. Pjü way pyalá ca nin mvelecj yupj.

¹⁰Aristarco cawilta mo'o já'asa wa napj lal. Süs wa la tjiji yupj. Marcos süs wa la tjiji wa. Jupj Bernabé primo hermano. Marcos ca mim nun nt'a ca nacj. Nun nt'a jama na, tjüwüi'iqué. Püna p'in nun jis wala tjevelé niná. ¹¹Jesús süs wa la tjiji wa. Jupj p'a ló tyal'a wa; Justo ló wa. Jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. Aristarco, Marcos, Justo, conas tsji' lajay wa napj lal Dios mpes. Salejepj wa tsjan niná Dios jyü'tá. Judiopan* yupj. Judiopan p'a wa ma tsji' lajay napj lal. Pasal 'üçj najas 'os, yupj 'üsüs la ntajay mpes. ¹²Epafras süs wa la tjiji wa. Jupj nun popa p'iyá. Jupj lovin Jesucristo mozo. Jupj lovin vele Dios lal nun mpes. Jupj jos nun lovin nujola nsem Dios jos jinwá. Jupj jos lovin ca jus nlayé tsjan jos Dios ca nun la müjí. Pajal jola yupj nun mpes. ¹³Napj selé t'üç' way yupj lovin po vele Dios lal nun mpes, Dios ts'uyupj Laodicea nt'a patja mpes 'ots'ipj, Dios ts'uyupj Hierápolis nt'a patja mpes 'ots'ipj.

¹⁴Lucas süs wa la tjiji wa, doctor yupj. Pasal quelel lijicj yupj. Demas süs wa la tjiji wa.

¹⁵Süs wa la müjí Dios ts'uyupj Laodicea po'ó. Süs wa la müjí wa Ninfa lal. Dios ts'uyupj ne'aj 'a si mulú yupj wo nt'a. Süs wa la müjí wa yupj jilal. ¹⁶Papel niná mo'o tjowelé na, jas majamá Laodicea

nt'a, Dios ts'uyupj ne'aj mo'o jis la veles wa 'a si mulú na. P'a papel tepyac wa yupj mpes. Niná yupj ca jas majamacj nun nt'a. Najas niná mo'o ca mvelé nun 'a nu tjimyula na.¹⁷ Cupj qjuis Jepa Jesucristo jos Arquipo tsji! liji jupj mpes. Wola mvelé Arquipo lal, más 'ücj jupj ca nin la mijis qjuis Jepa Jesucristo jos jinwá, pjü way.

¹⁸Napj Pablo. Niná napj p'iyá pyac nun mpes. Najas nujola nsem cawilta mo'o 'os custjay. Najas Dios lovin 'üsüs way liji nun mpes.

Papel mwalá Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Napj lal patja wa Silvano, Timoteo 'ots'ipj. Nun Dios ts'uyupj Tesalónica nt'a. Nun Dios so coñcó, Jesucristo so coñcó 'ots'ipj. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Piüné. Papel niná pyaquecj nun mpes. Najas Dios 'üsüs way la mijis nun mpes. Najas wa nun ma nujola nsem pjü mpes, Dios ca nin la numijis.

Tesalónica po'o patja pasal 'üsüs lajaytsja Dios jos jin.

²Lovin wi'iquecj Dios lal nun mpes. Lovin nin velecj Dios lal jupj lal velecj na. ³Lovin ma qjuiyo' pe'e nun tsji' lojí Jesucristo mpes, jupj lal poné mpes. Nun quelel lojí jupj, mpes nin lojí. Nun solejé pajal 'üsüs ca nu mpalas qjuis Jepa Jesucristo mpes. Malala nu pyala na, newa poné nun. Mpes cupj wi'iquecj qjuis Papay Dios lal nun mpes. ⁴Dios po quelel la nusiji. Selecj jupj la nu t'ya nun. ⁵Nun jilal nin tjevelecj Dios tjevelá. Jupj tjevele tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Cupj tjevelecj p'in tulucj. Niná tjevelecj na, Dios pajal 'üsüs la tjiji, mpes 'üsüs tepyala wa cupj tjevelecj na, Dios p'in 'ücj liji jinwá. Dios Cjües qjuis capj tjep'ya'sa 'ücj la veles 'ots'ipj. Cupj selectsja cupj tjevelecj t'üç' way. Nun p'iyá solejé wa cupj 'üsüs la tjijicj nun nt'a lovin. Qjuisastsja ca 'üsüs nu mpalas nun.

⁶Nun nin la tjüjí cupj jinwá. Nin la tjüjí qjuis Jepa Jesucristo jinwá 'ots'ipj. Dios tjevele topóné na, la p'a wa malala nyuca la nutjajay. Mop'in nun 'ücj nujisastsja, Dios Cjües nin la nutjiji. ⁷Dios ts'uyupj

Macedonia nt'a nujus tjunuc nun. Dios ts'uyupj Acaya nt'a nujus tjunuc wa. Tjunuc nun lojí Dios jos jinwá. Mpes yupj 'üsüs nin lajay wa quinam Dios jos jinwá. ⁸Nun la tjüjí mpes, gente sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Macedonia nt'a p'in tulucj, Acaya nt'a p'in tulucj. Nun la tjüjí mpes, gente jun ta'á sin tji'yüsa Jesucristo po'ó. Yupj salejepj nun toponé Dios lal, ne nin lojí yupj tijiyü'tá. Mpes 'üçj ma velej cupj yupj jilal nun po'ó. Yupj salejepj nun toponé Dios lal, ne nin lojí yupj tijiyü'tá.

⁹Yupj p'iyá nin javelepj po 'üçj nujisastsja nun, nun nt'a tjeleque na. Yupj p'iyá nin javelepj nun quelel lojí Dios tjevelá, nusin tji'yüsa la tijicj mpes. Yupj javelepj püna p'a dios witjacj* nujisastsja nun; quina nin lojí Dios tjevelá, nusin tji'yüsa la tijicj mpes. Dios ma p'a dios witjacj jinwá yupj. Dios t'üç' way yupj, pü'lü yupj. ¹⁰Yupj lovin javelepj pasal lu nucú Dios Jatjam Jesucristo ncuwim niswá, tsjun nepé ncuwim. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tijiyünsa yupj, tüpü'ü niswá. Dios po ma jos gente malala nyuca lajay. Nin mpes ca jis capj ntüllüs p'a jawas. Jesucristo la tiji mpes, Dios ma ca qjuis capj ntüllüs cupj, yupj jis capj tyüla na.

Pablo tepyaca tsjan la tiji yupj Tesalónica po'ó.

2 ¹Qjuis catjampan, nun solejé nun nt'a tjeleque na, pasal 'üsüs way nu tepyala. ²Solejé Filipos nt'a qjuis süptsja yupj, malala tjowelepj wa cupj qjuijal. Newa nin, cupj tjeleque nun nt'a. Pülcj nun nt'a patja ma jisastsja cupj tjevelecj Dios tjevelá. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Dios mpes ma lecj tjeeyactsja la veles yupj mpes. ³T'üç' way nin tjevelecj nun jilal Dios jos jin. Cupj selecj t'üç' way tjevelectsja. Ma la tsyawilicj nun jilal. Cupj sin nin qjuisastsja nun mponé Dios tjevelá. La p'a ma qjuisastsja. ⁴Dios qjuisin tjeiyama la veles yupj tjevelá Jesucristo po'ó. Nin velej niná Jesucristo 'üsüs la tiji gente mpes. Dios selé lovin velej yupj jos jinwá. Nepénowa ma quelel ptyacañ cupj velecj, ma nin qjuiyola. Qjuisas Dios 'üçj jos nsem cupj velej mpes. Jupj 'üsüs nyuca tsjan qjuisas cupj. ⁵Nun jilal tjevelecj Dios jostsja p'in. Ma tjevelecj nun pajal 'üsüs; tjevelecj tsjan t'üç' way. Dios selé, nun nt'a tjeleque na, ma qjuisastsja nun to'atsja. ⁶Nun solejé apostolpan* cupj; Cristo qjuisin tjeiyama nun jilal la veles yupj po'ó. Cupj pünetsja Dios mpes, mop'in ma qjuiyólatja ncu gente 'üsüs tjowelepj cupj po'ó. Ma qjuiyólatja ncu nun 'üsüs tjowelé cupj po'ó.

⁷Quelel la nusijctsja nun. 'Üsüs way la tijicj nun mpes. Quepj po quelel liji yupj tsjicj. Po 'üsüs nyuca liji yupj tsjicj mpes. Nin p'iyá

la tjijicj cupj. Tsjicj jamay jinwá la tjijicj nun mpes. ⁸Po quelel la nusijctsja. Mpes po quelel velectsja nun jis lal Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Nun jis lal tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Ma qjuiyólatsja la p'a quelel qjuis tjü'ünantsja ca nacj cupj tjevelecj mpes. Pajal quelel la nusijctsja, mpes nin.

⁹Po quelel velectsja nun jilal Dios tjevelá. Nujola pyala 'oyn nyuca la tjijicj, nun nt'a tepyatjaquecj na. Cupj ma la tjemyonacj nun jis ve. Po tsji' la tjijicj la p'in. Jaw na tsji' la tjijicj. Püste na tsji' la tjijicj wa. Nin mpes 'üçj ve jaylacj la tjijicj. Newa tjevelecj nun jilal Dios tjevelá. Tjevelecj tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. ¹⁰Nun solejé, Dios selé 'ots'ipj, cupj la tjijicj Dios jostsja jinwá nun jilal. Po 'üsüs way la tjijicj nun mpes. Pjü ma polel javelepj malala nyuca la tjijicj nun jilal. Malala tulucj la tjijicj. ¹¹⁻¹²Cupj qjuisas 'üçj jos nsem Dios nun mpes. Nin mpes po 'üsüs nusin tji'yüsa la tjijicj, yom jupj popa si 'üsü liji jinwá. Nujun 'asas tjeleque, tjevelecj niná Dios jos la müjí nun. Dios po 'üsüs way jupj. Pajal püné way jupj. La nu t'ya, mpes jupj nun jis Jepa quinam.

¹³Dios tjevelá tjevelecj na, nun toponé cupj tjevelecj. Solejetsja t'üç' way tjevelecj Dios tjevelá. Solejetsja niná tjevelectsja gente p'in tjowelepj tulucj. Mpes lovin tjuwi'l quecj Dios lal nun mpes. Dios 'üsüs liji jupj ts'uyupj jilal, jupj tjevele japon mpes. ¹⁴Ne'aj patjá malala la tjajay nun jilal, toponé mpes. Nin p'iyá judiopan* malala nyuca la tjajay Dios ts'uyupj jilal Judea nt'a. Dios ts'uyupj sa coï Jesucristo. Nin p'iyá tepyala nun jilal. Yupj nun nt'a 'a mulú patja mo'm malala nyuca la nutjajay. ¹⁵Judiopan tjü'ünan Jesucristá, qjuis Jepa Püné jupj. Tjü'ünan wa profetapan*. Malala nyuca la tjajay wa cupj qjuilal. Yupj patja mpe qjuisin tjajam; ma jisastsja cupj ne'aj tepyatjaquecj yupj jis lal. Dios po ma jos yupj lajay. Pjü gente jis enemigopan yupj. ¹⁶Cupj qjuisastsja judiopan tulucj 'üçj mpatjam Dios lal. Mpes yupj jilal tjevelecj Jesucristo po'ó. Judiopan ma jisastsja cupj mvelecj judiopan tulucj jilal Jesucristo po'ó. Mpes malala nyuca la tjajay cupj qjuilal. T'üç' way lovin malala nyuca la tjajay. Newa nin lajay yupj. Dios po ma jos yupj nin lajay, ne jupj pajal ca jis capj ntülüs quinam.

Pablo po quelel jámatsja niswá Tesalónica nt'a.

¹⁷⁻¹⁸Qjuis catjampan, nun jilal tepyatjaquecj na, qjuis tjüjütütj nun mpe pje'á qjuis ntüncüs cupj. Malala nyuca la tjajay cupj qjuilal. Mpes tjeleque ncupj. Newa nin, qjuiyola cupj nun mpes. Po quelel léquetsja nun nt'a nujus la nuc niswá. Napj la pülicj quelel jumtsja nun nt'a.

Mop'in ma polel léquetsja Satanás* la tjiji mpes. T'üç' way ca nlaca nun nt'a p'a jawasiyá. ¹⁹⁻²⁰ ¿Ncu solejé tsjan mpes 'üçj qjuisas cupj? ¿Ncu solejé tsjan mpes 'üçj qjuisas nsem p'a jawasa? ¿Ncu solejé tsjan mpes velecj la p'a jilal 'üçj qjuisas? Nun mpes tsjay 'üçj qjuisas. Nun mpes selecj tsjay 'üçj qjuisas nsem qjuis Jepa Jesús niswa tjac' na.

3 ¹Quelel pyaquecj niswá, po quelel léquetsja nun nt'a niswá. ²Newa ma polel léquetsja. Mpes quina pyatjaquecj Atenas po'ó.

²Jas tjejyamacj Timoteo nun nt'a. Nun solejé jupj cupj qjuis catjam Jesucristo mpes. Solejé wa jupj tsji' liji cupj qjuilal. Velecj la p'a jilal tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiji gente mpes. Qjuisas nun lovin ca mponé Jesucristo lal. Qjuisas nun lovin 'üçj jisas nsem Jesucristo lal poné mpes. Mpes cupj Timoteo jas tjejyamacj nun nt'a, nujun 'asas tjemey. ³Qjuisas ma nujola nsem gente malala nyuca lajaj na nun jilal. Nun Jesucristo jisas. Mpes solejé t'üç' way gente lovin ca malala nyuca la mijicj nun jilal. Ma nujola t'as. ⁴Nun nt'a tepyatjaquecj na, lovin tjevele cj nun jilal gente ca malala nyuca la mijicj nun jilal, cupj qjUILAL 'ots'ipj. Nin tepyala cupj tjevele cj jin; t'üç' way gente malala nyuca lajaj nun jilal, cupj qjUILAL 'ots'ipj, Jesucristo se coïcocj mpes. ⁵Mpes napj jas tjejyam Timoteo nun nt'a. Napj po quelel seletsja ncu poné Jesucristo lal custjay. Po nólatsja ma poné ca nacj Jesucristo lal quinam. Nólatsja diablo* tjevele topón ca nacj. Pajal la püliucj nusin 'yüsa la tijicj; newa nólatsja ma nujisastsja Dios quinam ca nacj. T'üç' way diablo malala vele gente jis lal, jos malala nyuca lajaj.

⁶'Üçj najas ma nin tepyala nun jilal. Quina Timoteo tjac' nun mpe. Po 'üçj qjuisas jupj qjuis wala tjevele mpes. Qjuis wala tjevele nun poné Jesucristo lal custjay. Tjevele nun quelel lojí jupj custjay. Jupj tjevele nun pasal quelel cus nucú, cupj quelel nujus nyucucj jinwá. Tjevele nun lovin nujola cupj po'ó. ⁷Mpes 'üçj qjuisas nun mpes. Quina pjü qjuisas ma ty'a acj ncupj. Gente malala nyuca lajaj wa cupj qjUILAL. Mop'in 'üçj qjuisas nun mpes. Timoteo qjuis wala tjevele mpes nun po'ó, po 'üçj qjuisas tepyala. Nun poné Jesucristo lal custjay, mpes po 'üçj qjuisas. ⁸Po quelel so coïcō Jesucristo. Mpes ma nin qjuiyola quinam.

⁹Nin mpes pajal wi'iquecj Dios lal nun mpes. Tsjay 'üçj qjuisas nun poné mpes, ne wi'iquecj Dios lal. Dios selé pajal 'üçj qjuisas nun mpes. ¹⁰Lovin po le monacj Dios lal qjuisin majamas, nlaca nun nt'a nujus la nuc. Mop'in ma qjuisin tjejyama custjay. Cupj quelel nusin 'yüsa lijicj custjay Dios mpes. Ma pjü nusin tjl'yüsa custjay. ¹¹Mpes

le monacj Dios lal, jupj ne cupj qjuis Papay. Le monacj wa qjuis Jepa Jesús lal 'ots'ipj, yupj ca qjuisin majamacj nun nt'a.

¹²Cupj qjuisas nun pajal ca quelel la müjí nun sejatjampan, gente la p'a wa 'ots'ipj. Mpes le monacj Jesucristo lal jupj ca nucopj mp'a'sas pajal ca quelel la müjí quinam püna lal. Qjuisas nun ca quelel lis müjí yupj, cupj quelel la nujicj jinwá. ¹³Más 'üsüs quelel lojí na, po ca 'üsüs nsem nun Dios lal. Solejé qjuis Jepa Jesús ncuwim p'a jawas, pjü Dios ts'uypj jilal. Ca mveles ncu 'üsüs nyuca la tjijicj. Quiá 'üsüs lojí na, ma nu maycas Jesucristo lal.

Más 'üsüs la müjí Dios jos jinwá.

4 ¹⁻²P'a way quelel pyac quinam. Nun solejé tsjan jos Dios ca nun la müjí. Mpes jupj jos jin la müjí. Nusin tji'yüsa la tjijicj tsjan jos jupj. T'üç! way 'üsüs lojí nun quinam. Newa más 'üsüs la müjí qjuisas. 'In tjajama ca 'üsüs la müjí Dios jos jin. Qjuis Jepa Jesucristo mpes nin velecj; nin mpes 'üçj nin velecj nun jilal.

³Lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Solejé Dios jos lovin nin lojí. Dios jos yom ma mya'na jats'om tulucj. Dios jos quepj ma jama voyum tulucj lal. ⁴⁻⁵Dios ma jisas lovin quelel lajaj yupj jisas jin. Po malala niná Dios lal. Dios jos ma lojí yupj jinwá, jos lovin 'üsüs lojí jupj jos jin. Jupj jos nun woyaqué, lowiqué nun sejats'om jilal la p'in. ⁶Mpes ma tjalawiqué la p'a jilal. Yom pjaní yom p'a wa jats'om ne'aj mya'na, po malala la tjiji wa yom niná lal. Yom pjaní nin liji na la p'a jilal, qjuis Jepa Jesucristo ca cus ntüls jupj. Nun nasa solejé niná. Cupj nasa tjevelecj nun jilal ca nin mpalas malala lajaj. ⁷Niswa quelel pyaquecj Dios jos yom ma mya'na la p'a yom jats'om. Dios jos quepj ma jama p'a quepj voyum lal. Dios jos wa ma tjewyayiñ ma jamanun pjü way. Dios jos cupj nin lijicj jupj jos jinwá. ⁸Dios jos cupj pajal 'üsüs nsem. Mpes jupj qjuis tje'yaya jupj Cjües. T'üç! way nepénowa ma lajaj jupj jos jinwá. Mpes ma jisas Dios.

⁹Quina p'a way quelel pyaquecj. Dios jos quelel lojí nunwá. Nin solejetsja. Nusin tji'yüsa la tjiji Dios. Mpes nasa quelel la sojí nun sejatjampan. ¹⁰T'üç! way nun quelel lojí nun sejatjampan pjü way Macedonia po'ó. Newa nin, qjuisas más 'üsüs quelel lojí yupj. ¹¹Nujola tepyala nin nu tjiyyü'tüçj. Nu tjiyyü'tüçj ma lo velelé pjü jilal. Nu tjiyyü'tüçj ma nujola t'as la p'a lajaj mpes. Nu tjiyyü'tüçj pasal tsji' lojí. ¹²Mpes ca ma jisas ves, la p'a juts'a'á. Mpes wa la p'a ca jus nlayecj 'üsüs way nun. Yupj ma sa coïi Jesucristo custijay.

Jesucristo ncuwim niswá.

¹³Qjuis catjampan nepénowa tecya'liiñ. Mop'in ma 'aplijila nu tapalas. 'Üsüs ca jis mpalas. Qjuisas ca jus nlayé 'üsüs ca jis mpalas. Qjuis catjampan tulucj 'aplijila se palá yupj sin popa cya'liiñ na. Ma salejepj tsjan ca jis mpalas. T'üç' way ma 'üsüs ca jis mpalas yupj. ¹⁴Cupj pyonecj Jesucristo tepe'e. Pyonecj Dios jas tjiyyünsa yupj, tüpü'ü niswá. Pyonecj tjemey Dios nt'a, mop'in ncuwim yupj niswá. Dios ca jis ncunus qjuis catjampan Jesucristo lal.

¹⁵Nun mpes pyaquecj qjuis Jepa Jesucristo tjevelá. Jupj niswa tjac' na, yupj lal japon nepénowa newa mpatjam nsem custjay. Mwalá way tulucj ca mal yupj Dios nt'a qjuis catjampan tecya'liiñ jilal. ¹⁶Qjuis Jepa Jesucristo Dios pü'lü mpe palá ncuwim nosis nt'a. Jupj jac' na, ángel* más püné ca yümüçj pjac mveles. Gente ca mpjacaäñ wa Dios trompeta. Dios yümüçj ca müjü'lüs. Nin tepyala na, qjuis catjampan tecya'liiñ ca sin müjünsüs, mpatjam ca niswá. ¹⁷Niswa janucun jis tepyala na, Dios ca 'a jis mulus patja witjacj yupj jilal mol nt'a. Yupj ca la müjüsüñ qjuis Jepa Jesucristo ne'aj. Lovin ca mpatjam yupj lal. ¹⁸Nunwá 'üçj nujisas la müjí, niná tepyaquecj mpes.

5 ¹Qjuis catjampan, ma ca mpac tsjan jawas ncuwim Jesucristá. Ma selecj tsjan jawas ncuwim. ²Pjü ma salejepj tsjan jawas ca ncul pwecapan. Nin p'iyá pjü ma salejepj tsjan jawas ncuwim Jesucristá. ³Gente ca mvelecj pjü ma la palan, pjü 'üsüs patja. Niná tjowelepj na, leñi way malala ca jis mpalas. T'üç' way leñi way ca malala jis mpalas. Quepj way tsjicj quelel mya'na na, leñi way vyaja pyala. Nin p'iyá, leñi way ca malala jis mpalas gente nenem jilal.

⁴Nun yupj jinwá tulucj. Nun napj natjampan Jesucristo mpes. Nusin 'yüsa ca nin mpalas. Mpes solejé Jesucristo ncuwim niswá. Nun lu nucú yupj ncuwim. Pecj jac' na jinwá tulucj ca nsem nun jis lal. ⁵Nun pjü way, tjejyawca nt'a potjaqué jinwá, Dios mpes nusin 'yüsa mpes. 'Üsüs lojí nun, Dios jos jinwá. Ma püste nt'a pyatjaquecj jinwá cupj. Ma lijicj diablo* jos jinwá. ⁶Mpes 'in tjajamá, más 'üçj lovin ca la nucucj Jesucristo ncuwim. La p'a ma nin la nucucj. Lovin po nujisas t'as Jesucristo ncuwim. ⁷Nepénowa püste nt'a patja jinwá; ma yola Jesucristo ncuwim. Yupj ma lajaj Dios jos jinwá. ⁸Nin tulucj cupj qjuis lal. Cupj jaw nt'a pyatjaquecj jinwá. Mpes más 'üçj lovin qjuiyola pyala Jesucristo ncuwim. Nasa tepyonecj Dios lal. Nasa quelel lijicj yupj. Pyonecj pajal 'üsüs ca qjuis mpalas, ca mpatjaquecj Dios lal. Niná

selecj, mpes ma lijicj diablo jos jin. ⁹Dios po ma jos gente malala lajay, ne yupj ca jis capj ntüliüs. Jupj ma jos ca nin nsem cupj qjuis lal. Jupj jos mpatjaquecj yupj lal. Mpes ca qjuis ncunus yupj nt'a qjuis Jepa Jesucristo lal tepyonecj mpes. ¹⁰Jesucristo tepe'e cupj mpes. Mpes ca mpatjaquecj yupj lal p'a jawasiyá. Tecya'lequecj naya ncuwim ca nacj. Newa ca cüpatjaquecj custjay ca nacj, yupj jac' na. Mop'in nin, t'üç' way ca mpatjaquecj yupj lal. ¹¹Mpes nunwá 'üçj nujisas la müjí. Nunwá nusin 'yüsa la müjí Dios po'ó. T'üç' way niná nusin 'yüsa lojí quinam. Najas lovin nusin 'yüsa lojí niná.

Pablo jostsja yupj ca nin la mijicj yupj sin tji'yüsa la tjiji jinwá.

¹²Qjuis catjampan, nepénowa 'üsüs javelepj tsjan más 'üçj lojí nun. Yupj nusin 'yüsa lajay Dios jos jinwá. Yupj pajal nucopj jap'acj nun. Mpes najas nun welé yupj jilal po 'üsüs way nin lajay. ¹³Najas pajal 'üsüs way lojí yupj mpes. Najas po quelel la sojí yupj, nin lajay mpes. Po ma la tjow'e'lé nunwá.

¹⁴Niná najas nin lojí wa: nepénowa ne'aj se pjásá. Jis tjüjü'lü tsji' la mijicj yupj. Nepénowa nun nt'a 'aplijila jatja. 'Üçj jisas nsem la müjí nun. Nepénowa nun nt'a püliçj way tulucj sin tji'yüsa Dios po'ó. Mpes jis capj mp'a'sá. La p'a ma 'üsüs lajay na, po ma ts'u tji'inyá yupj jis lal. ¹⁵T'üç' way gente ca malala la mijis nun jilal. Po ma malala la müjí nun yupj jilal. Pasal 'üsüs way la müjí nunwá. 'Üsüs way la müjí pjü jilal.

¹⁶Lovin 'üçj nujisas t'as nun. ¹⁷Lovin mvelé nun Dios lal. ¹⁸Nenéyawa malala ca nu mpalas. Newa tjüwiü'iqué Dios lal. Jupj jos wüi'iqué yupj lal. Dios jos nun nin lojí napj tjevelé jin, Jesucristo so coñcó mpes.

¹⁹Ma tjowelé Dios Cjües lal: "Lyájasa t'as".

²⁰Nepénowa javelepj Dios velá. Najas mpja'aqué yupj javelepj.

²¹Nusin tjü'üsüs ncu t'üç' way javelepj Dios jos jin. Nepénowa t'üç' way javelepj Dios tjevelá. Nin la müjí yupj jajütütj jin. ²²Nepénowa malala javelepj. Mpes lovin ma la müjí yupj jajütütj jin.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²³Ma qjuiyola pjü mpes, Dios nin liji. Najas nun pasal 'üsüs nsem Dios lal, yupj ca nin la numijis. Najas Dios lovin majamas ca nun jis p'üy, nun jis qjues 'ots'ipj. Najas ma nu maycas ca Jesucristo niswa tjac' na, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné. ²⁴T'üç' way Dios la nu t'ya. Mpes t'üç' way nun pasal 'üsüs nsem Dios lal, nin la numijis yupj. Jupj ca nu majamas nun. Jupj lovin nin liji yupj tjevele jin.

²⁵Qjuis catjampan, qjuisas Dios lal mvelé nun cupj mpes. ²⁶Süs wa la müjí qjuis catjampan pjü way jilal, yus nucú na. 'Ücj nujisas t'as yus nucú na. ²⁷Napj nu jyütütj nun mo'o ca mvelé papel niná pjü qjuis catjampan jis la pjac. Qjuis Jepa Jesucristo jos nun ca nin la müjí, mpes nin velé napj.

²⁸Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü way jilal, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Tesalónica mo'o tapatja mpes

1 ¹Napj Pablo. Napj lal patja wa Silvano, Timoteo 'ots'ipj. Nun Dios ts'uyupj Tesalónica nt'a. Papel niná pyaquecj nun mpes. Nun Dios so coïncó, Jesucristo so coïncó 'ots'ipj. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné way jupj. ²Najas yupj 'üsüs ca la mijicj nun mpes. Naja wa nun ma nujola nsem pjüi mpes, yupj ca nin la numijicj. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné.

Jesucristo jac' na, Dios ca jis capj ntülüs malala lajay.

³Qjuis catjampan, más 'ücj lovin wi'i quecj Dios lal nun mpes. Nun lovin más 'üsüs nusin 'yüsa Dios po'ó, pajal quelel lojí wa nunwá. Püna 'ots'ots' way quelel la tjüjí nunwá; quina pajal quelel lojí yupj. ⁴Mpes lovin 'üsüs velecj nun po'ó Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Gente malala lajay nun jilal Jesucristo so coïncó mpes, nun newa lojí Dios jos jin. T'üç' way malala nu pyala. Newa 'üsüs lojí, newa poné Dios nucopj p'ya'sa. 'Ücj qjuisas nin lojí mpes. ⁵Nin mpes 'ücj jus nlayecj Dios 'ücj nin mveles nun 'üsüs jupj lal. Nin mpes jupj ca mveles nun jupj si jütüta popa wa, ne ca jupj lal mpatjaqué. T'üç' way malala nu tepyala quinam Dios jyü'ta jin lojí mpes.

⁶Dios selé pjacj niná malala nyuca la nutjajay. Mpes Dios ca la mijis jupj tjevele jin. Malala ca jis mpalas; Dios nin ca la mijis yupj malala nyuca la nutjajay mpes. ⁷'Üsüs ca nsem nun jis lal. Ma malala nu mpalas ca niswá, Dios ca la mijis. Nin p'iyá ca la mijis cupj qjuilal. Nin la mijis Jesucristo jac' na tsjun mpe. Ncuwim 'awa lal, 'awa

mwalaquem jupj nt'a, gente jis capj tyüla mpes. Jesucristo qjuis Jepa Püné way jupj. Pjü ca jus nucucj. Ncuwim jupj angelpan* jilal; noypan yupj pajal. ⁸Dios ma jisas ca jis capj ntülüs jupj. Ma jisas Dios tjevelá Jesucristo po'ó, jis capj tyüla jupj. Jupj tjevele tsjan 'üsüs liji jupj gente mpes, qjuis Jepa Jesús la tiji mpes. ⁹Pajal malala ca jis mpalas, yupj malala la tjajay mpes. Lovin ca nin nsem yupj jis lal, lovin ma 'yü'sa. Ma polel patja cupj qjuis Jepa Jesucristo lal. Yupj lovin ma jus nucucj ca. Ma ca nucucj jupj pajal 'üsüs way jyü'ta; ma ca nucucj jupj t'üç' way püné pajal. ¹⁰Dios ca la mijis ca nin nsem yupj jis lal, Jesucristo jac' na. T'üç' way p'a jawasa ncuwim jupj. Nin jawas pajal 'üsüs way nsem. Tjac' na, Dios ts'uyupj pajal 'üsüs mvelecj ca Jesucristo po'ó. Yupj jisastsja jupj. Pajal 'üsüs Jesucristo, nin ca yola nsem yupj jupj po'ó. Nun topónē cupj tjevelecj Jesucristo po'ó, mpes ca mpatjaqué wa nun Dios ts'uyupj la p'a wa jilal.

¹¹Mpes lovin velecj Dios lal nun mpes. Nun Dios ts'uyupj nu tepyala, Dios la nu t'ya mpes. Le monacj Dios lal 'üsüs jos nsem jupj nun lojí mpes. 'Üsüs way quelel lojí. Le monacj Dios lal lovin ca 'üsüs quelel la müjí, Dios la mijis ca. Pasal püné way jupj. Nun poné Jesucristo lal, mpes quelel lojí jupj jos jin. Le monacj Dios lal lovin ca la müjí jupj jos jin. Le monacj Dios ca nin la mijis nun mpes. Pajal püné jupj. ¹²Qjuisas gente ca 'üsüs mvelecj Jesucristo po'ó, nun lojí mpes. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Gente ca 'üsüs mvelecj nun po'ó Jesucristo mpes. Cupj qjuis Dios 'üsüs liji nun mpes, qjuis Jepa Jesucristo 'üsüs liji wa nun mpes, ne ca nin mpalas.

Yom malala ncuwim, ca yus ntsawilis nosis casá patjá.

2 ¹Natjampan, nun solejé Jesucristo ncuwim niswá. Jupj cupj qjuis Jepa Püné. Solejé jupj nt'a ca 'a qjuis mulus. ²Nepénowa tjowelepj Jesucristo nasa tjac!. Nepénowa nin tjowelepj ca nacj Dios ts'uyupj 'a jis tji myula nt'a. Yupj nepénowa tjowelepj cupj p'iyá nin tepyaquecj ca nacj. Yupj tjowelepj nin tjoweleptsja Dios mpes ca nacj. Najas ma mponé ca yupj javelepj. Ma nin nujola t'as yupj tjowelepj mpes. T'üç' way tulucj javelepj yupj. ³Nepénowa ca la ntsawilicj nun jilal. Ma mponé yupj jilal. T'üç' way Jesucristo ma niswa tjac' custjay. Mwalá way pajal malala ca mpalas qui'á, custjay ma tjac' na p'in. Pasal pülcj ma ca jisas nsem Dios. Pasal malala ca mvelecj jupj po'ó. Dios enemigo lay mpalas wa. Jupj ma jos pjü way Dios tjevelá. Dios ca jas majamas jupj 'awa püné nt'a. ⁴Dios enemigo mveles ca jupj más püné

pjü dios witjacj* jilal. T'üç' way gente jatatj dios pülicj witjacj, yola yupj jis dios witjacj pajal noypan. Mop'in Dios enemigo ca mveles yupj más püné yupj jis dios witjacj jilal. Ca mveles yupj jis dios witjacj malala. Dios enemigo ma'ajam ca Dios wo* mo'ó. Mveles ca Dios t'üç' way yupj. Nin tulucj. ⁵Nun nt'a tüpü'lüs na, niná tjeveletsja nun jilal. Napj selé lovin ma nujo' tepe'e niná.

⁶Nun solejé tsjan mpes Dios enemigo ma polel lay pyala quinam. Dios ca mveles tsjan jawas 'üçj lay pyala. ⁷T'üç' way pasal pülicj tsjay malala lajay nasa, ne ma lajay Dios jos jin. Cupj qjuisin tji'yüsa tsjan mpes nin lajay. Dios qjuisin tji'yüsa la tiji niná; yupj ma se 'aya pjü way sin 'yüsa niná. Newa Dios enemigo ma lay tepyala custjay. Dios enemigo ma polel lay pyala custjay; pjaní way ma 'yaya yupj nin liji quinam. Dios jos na, niná ca mim quepé. Jupj tjemey na, Dios enemigo 'üçj lay mpalas. ⁸Dios nin tjevele na, lay mpalas ca. Locopyaya cupj qjuis Jepa Jesucristo ncuwim. Pajal püné nsem yupj, jac' na. Jupj ca jus mojos Dios enemigo, mpa'is ca yupj. Leñ ca nsem yupj, Jesucristo nin la mijis ca.

⁹Dios enemigo jac' na, la pülicj p'a casá la mijis ca, yom p'in ma polel liji jinwá. Satanás* ca ma'ayas ne püné nsem yupj. Gente pasal yola nsem yupj liji mpes. Jupj ca jos nsem yupj mponecj yupj p'iyá más püné pjü jilal. ¹⁰Nin mpes pajal malala ca jis mpalas pülicj jilal tecya'lili na. Dios enemigo ca pasal malala nyuca la mijis, ca yus ntsawilis, mpes ca pülicj mponecj yupj más püné pjü jilal. Yupj ma quelel sin 'yütsa tsjan t'üç' way, mpes ca mal 'awa püné mo'ó; Dios lal mpatjam tulucj yupj. ¹¹Mpes Dios ca la mijis ne t'üç' way Dios po'o ma ca polel sin mü'lüsüs. Yupj ca mponecj la tsuwilpan jilal. ¹²Mpes Dios ca mveles yupj pjü way malala nyuca la tjajay, ne ma ca mpatjam yupj lal. Yupj ma topón tsjan t'üç' way, mpes ca nin nsem. Tjuwi'lïn malala la tjajay na.

Dios la nu t'ya. Ca mpatjaqué yupj pü'ü nt'a.

¹³Nun malala lajay jinwá tulucj. Más 'üçj lovin wi'iquecj Dios lal nun mpes. Nun qjuis catjampan. Qjuis Jepa Jesucristo quelel la nusiji nun. Püna, pjü cjuwatsja na, Dios la nu t'ya. Jupj jostsja nun mpatjaqué yupj lal, mpes la nu t'ya. Jupj jostsja ca nin nsem nun topón mpes. Nun topón t'üç' way Dios po'o, Jesucristo po'o 'ots'ipj. Jupj jostsja ca nin nsem wa yupj Cjües mpes. Nun Dios juts'a'á nu tepyala, yupj Cjües la tiji. ¹⁴Nun topón nun jis wala tjevelecj na Jesucristo po'o.

Tjevelecj tsjan niná cupj 'üsüs la tjihi gente mpes. Dios nucopj tjep'ya'sa nu la pon cupj tjevelecj. Cupj jos nun pajal 'üsüs nsem, pajal püné nsem wa, qjuis Jepa Jesucristo jinwá. Nin mpes nucopj tjep'ya'sa cupj.
¹⁵Mpes lovin topóné nusin tji'yüsa la tjihicj mpes. Cupj p'iyá qjuisin tji'yüsa, niná p'iyá nusin tji'yüsa la tjihicj. Nun nt'a tepyatjaquecj na, nusin tji'yüsa la tjihicj. Papel tepyaquecj wa nun mpes, nusin tji'yüsa la tjihicj wa papel nenem mpes. Qjuisas lovin mponé pjü way nusin tji'yüsa la tjihicj.

¹⁶Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Dios cupj qjuis Papay. Dios pasal 'üsüs way la tjihi cupj mpes. Mpes selecj cupj quelel la qjuisiji. Ma lecj jeyacj lovin tsji' lijcj Dios mpes. Ma lecj jeyacj Dios la tjihi. Dios mpes selecj ca 'üsüs qjuis mpalas. Dios pasal 'üsüs la tjihi cupj qjuilal.
¹⁷'Üsüs quelel lojí Dios mpes. 'Üsüs quelel welé Dios mpes. Le monacj Dios lal, Jesucristo lal wa, ma ca locj meyá tsji' lojí na Dios mpes. Le monacj wa lovin ca 'üsüs polel tsji' la müjí cupj mpes.

Tjowelé Dios lal cupj mpes.

3 ¹Quina p'a mpes ca mpac. Cupj ca mvelecj lovin la p'a jilal Jesucristo po'ó. Qjuisas pülcj sin mü'lüsüs ca cupj po'ó, mpes qjuisas nun mvelé Dios lal cupj mpes. Qjuisas p'a nt'a patja ca mponecj wa; qjuisas leñi way ca nin nsem. Qjuisas yupj mwi'iñ Dios lal yupj sin tji'yüsa mpes. Nintsa nun jis lal: nun tjiwüü'iqué tjaqja'aqué na Jesucristo po'ó. ²T'üçj way gente pasal malala ca malala quelel la qjuis mijicj. Gente pülcj way ma japon Jesucristo lal. Qjuisas gente malala nenem ma ca polel malala la mijicj cupj qjuilal. Mpes qjuisas mvelé nun Dios lal cupj mpes.

³T'üçj way qjuis Jepa Jesucristo ca nu majamas nun. Lovin nin liji cupj tjevele jinwá. Lovin ca quelel cus coñcó Jesucristo, cupj p'iyá ca nin la numijis. Ma malala ca nu mpalas, nin la mijis cupj nun mpes.
⁴Qjuis Jepa Jesucristo lal pyonecj, mpes pyonecj nun nin lojí cupj jyü'tüçj jinwá. Cupj pyonecj nun lovin ca nin la müjí.

⁵Velecj Dios lal nun mpes; qjuisas nun quelel la sojí la p'a, Dios quelel la siji jinwá. Qjuisas nun newa ca 'üsüs la müjí malala tepyala na. Qjuisas lovin 'üsüs la müjí Jesucristo la tjihi jinwá. Mpes velecj qjuis Jepa Dios lal nun mpes.

Dios jos cupj ts'uuyupj tsji' lajay.

⁶Qjuis catjampan nepénowa ma quelel tsji' lajay. Nin solejé nun. Yupj ma lajay cupj sin tji'yüsa la tjihicj jinwá. Mpes cupj nu jyü'tüçj

ma jis capj ncoñcó. Nin nu jyü'tüçj Jesucristo mpes, jupj cupj qjuis Jepa Püné. ⁷Nun solejé más 'üçj lojí cupj la tjijicj jinwá. Po tsji' la tjijicj, nun nt'a tepyatjaquecj na. ⁸La p'a jis ve tjelyajacj na, jaylacj la tjijicj. Pasal yumüçj tsji' la tjijicj. Jaw na, tsji' la tjijicj. Püste na, tsji' la tjijicj wa. Mpes t'emel ty'a'actsja tsji' la tjijicj mpes. 'Üçj jaylacj la tjijictsja nun jis ve tjelyajacj na. ⁹'Üctsja qjuis la mon nun jis ve, ma jaylacj la qjuijicj. Mop'in ma nin la tjijicj. Quelel tsji' lijictsja, ne jaylacj lijictsja cupj tjelyajacj. Más 'üçj nin. Qjuisastsja nun nucú cupj nin la tjijicj; qjuisastsja nun nin p'iyá la müjí, mpes nin la tjijicj. ¹⁰Nun nt'a tepyatjaquecj na, la pülcj nun jis wala tjevelecj ma ma'ayá jis la las ma tsji' lajay jilal.

¹¹Cupj NASA JUS Nlayecj nepénowa ne'aj ma quelel tsji' lajay, mpes ninana pyac napj quinam. Yupj sin javelepj la p'a lajay mpes. Ma tsji' lajay. Malala nin. ¹²Qjuisas yupj ca tsji' la mijicj. Si jütütüçj tsji' la mijicj, ne jaylacj la mijicj yupj jis ves. Si jütütüçj ma yola la p'a lajay mpes. Qjuis Jepa Jesucristo jos nin jyü'tüçj.

¹³Natjampan, qjuisas lovin 'üsüs la müjí. ¹⁴Nepénowa ma ca quelel la mijicj ca nacj cupj tepya quecjin. Nusin tjü'üsüs pjacj niná, ne ma jis capj ncoñcó. Mpes ca jis maycas malala nyuca lajay mpes. ¹⁵Newa nin, yupj nun jis enemigopan tulucj. T'üç' way yupj nun sejatjampan. Mpes nun ca mvelé yupj jilal más 'üçj nin lajay cupj tepya quecjin. Quelel la sojí, ne nin ca mvelé nun.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹⁶T'üç' ca mpac quinam. Qjuis Jepa Jesucristo liji ne ma qjuiyola pjü mpes. Qjuisas nun lovin ma nujola nsem pjü mpes, ne nin le monacj jupj lal ca nin nsem, 'üsüs pyala na 'ots'ipj, malala pyala na 'ots'ipj. Qjuisas qjuis Jepa Jesucristo lovin ca nucopj ncoñcos.

¹⁷Niná napj p'in pyac nun mpes. Napj nlá nin pyac. Pjü papel pyac na, nin p'iyá pyac napj nlá. Mpes JUS Nlayé ca t'üç' way napj jas tjejyam niná.

¹⁸Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü way jilal, qjuis Jepa Püné way jupj.

Papel mwalá Pablo tepyaca Timoteo mpes

1 ¹Napj Pablo. Dios ntijijütüta napj mvelé gente jilal jupj mpes. Nin tjejyama la veles jupj mpes Jesucristo po'ó. Apóstol* napj. Dios la tiji cupj 'üçj ca mpatjaquecj jupj lal. Jesucristo mpes selecj cupj ca mpatjaquecj jupj lal. ²Timoteo, pülicj jin tji'yüsa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Nasa tepyon jipj Jesucristo lal. Po 'üsüs jin tji'yüsa, tsjicj si 'üsü jinwá, popay si 'üsü liji na. Jipj mpes nin pyac quinam. Dios cupj qjuis Papay, Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas 'üsüs way lajay yupj jipj mpes. Najas yupj lovin cyapj mp'a'sacj, malala 'e palá na. Najas pjü mpes ma jele nsem, nin la mijicj yupj.

Nepénowa t'üç' tulucj sin 'yüsa lajay. 'In tjejyama yupj mpes.

³⁻⁴Jipj selen nepénowa ne'aj Efeso po'ó sin 'yüsa lajay t'üç' tulucj. Dios vele jin tulucj javelepj yupj. Nin yola püna tapatja tjowelepj mpes p'in. Pülicj nin tjowelepj t'üç' tulucj. Ninana sin 'yüsa lajay yupj. Püna tapatja yupj jis lá mpes sin 'yüsa lajay wa. Japon Dios qjuisin 'yüsa liji yupj jis lá mpes. Nin tulucj. Napj quelel jumtsja na Macedonia nt'a, najastsja jipj ca jis müjültün niyom nenem ma nin la mijicj yupj lajay jin, mpes napj la tjemyon jipj ma mim Efeso mpe. Nin najas custjay, najas ma mim Efeso mpe, ca nin mvelen niyom nenem jilal ma nin la mijicj. Yupj la velel sin 'yüsa lajay mpes. Ma lajay Dios jos jin. Dios jos gente 'üsüs nsem jupj lal japon na Jesucristo mpes.

⁵Najas jipj niná si jütütj mpes pjü ca quelel lis mijicj la p'a. Dios jos jupj ts'uyupj jupj jos jin quelel lajay la p'in. Jos ma yola nsem malala la tjajay mpes. T'üç' way Dios perdonar lis tiji. Jos yupj po japon jupj tjevelá. Jupj jos jin lajay na, 'üçj quelel la sajay la p'a, jupj

jos jinwá. ⁶Nepénowa ne'aj ma lajay Dios jos jinwá quinam. Püliucj javelepj, mop'in gente ma sin 'yüsa Dios jos jinwá yupj javelepj mpes. ⁷Yupj quelel sin 'yüsa lajay Moisés* tjiyyü'ta mpes. Nin javelepj Moisés tjiyyü'tá; newa nin, yupj p'iyá ma 'üsüs sin tji'yüsa niná. 'Üsüs sin tji'yüsa jinwá javelepj, mop'in ma 'üsüs sin tji'yüsa yupj.

⁸Cupj selecj Moisés* tjiyyü'tá 'üsüs way. Dios jos gente ma lajay, niná yupj 'icj sin 'yüsa Moisés tjiyyü'ta mpes. Po 'üsüs way Moisés tjiyyü'tá. ⁹Selecj Moisés tjiyyü'ta gente 'üsüs mpes tulucj. Niná tjiyyü'ta gente malala lajay mpes. Nepénowa ma jisas la p'a jajütütj. Nepénowa ma lajay jepapan tjüjütütj jin. Nepénowa ma jisas Dios. Nepénowa püliucj malala lajay p'in. Nepénowa ma quelel lajay Dios jos jin. Nepénowa malala javelepj Dios po'ó, la pjüts'ün p'in. Nepénowa ja'ünan jis papay. Nepénowa ja'ünan yupj sejamay. Nepénowa ja'ünan la p'a. Pjü nenem malala lajay. Yupj mpes Moisés nin tjiyyü'ta. ¹⁰Niyom nepénowa ne'aj jamanun la p'a sejats'om. Nequem nepénowa ne'aj jil la p'a jis vayum jilal. Ma tjewyaii, yupj nepénowa nin p'iyá lajay. Niyom nepénowa ne'aj jamanun p'a noyomes, yupj sejats'om jin yola yupj. Gente nepénowa pequeñ gente la p'a. Nepénowa la tsuwil. Nepénowa javelepj t'üç' way ca mvelecj, mop'in la tsuwil p'in. Pjü nenem malala lajay. Yupj mpes Moisés tjiyyü'tá. T'üç' way gente p'a nepénowa 'üsüs sin 'yüsa lajay Dios jos jin. Sin 'yüsa lajay Dios tjevelá. Jupj tjevele po 'üsüs. Gente ma lajay na Dios tjevele jin, malala lajay yupj. Yupj mpes Moisés tjiyyü'tá. ¹¹Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj tjevelá. Nin velé Dios 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. Pajal püné way jupj. 'Üsüs pü'ü jupj lovin.

Dios 'üsüs la tjiyi Pablo lal, mpes Pablo tjiywü'i jupj lal.

¹²Qquis Jepa Jesucristo pajal ncapj tjep'ya'sa, mpes napj polel lejay jupj jos jin. 'Üsüstsja jupj lal napj tsji' lejay jupj mpes, ne wüi's napj jupj lal. Wüi's napj lal jupj nin tjejyama tsji' lejay jupj mpes. ¹³T'üç' way pasal malala tjevelé napj Jesucristo po'ó yas nam. Malala lis tjejay Dios ts'uyupj jilal. Po malala tjevelé yupj jilal yupj topon mpes Jesucristo po'ó. Ma t'üç' way nin tji'yüsa Jesucristo po'ó, ma seletsja malala la tjejaytsja napj. Mpes Jesucristo ma malala la tjiyi napj lal. 'Üsüs la ntjiyi. ¹⁴Qquis Jepa Jesucristo pajal quelel la ntjiyi. Más 'üsüs la tjiyi jupj pjü jis lal. Jupj la tjiyi mpes, quina t'üç' way pyon napj jupj po'ó. Napj ninana pyon jupj jos jinwá. Jupj la tjiyi mpes, napj quelel la sejay la p'a. Quelel la sejay la p'a, jupj jos jinwá.

15 Jesucristo tjac' nosis nt'a. Jupj la tjihi mpes, malala la tjajay 'ücj mpatjam Dios lal. Ninana po t'ücj way. Más 'ücj pjü japon niná. T'ücj way más malala la tjejay napj pjü jilal. **16** Mop'in nin, Jesucristo 'üsüs la ntjiji, napj malala la tjejay na. Jupj jostsja pjü ca sin mü'üsüs jupj ma ts'i tji'ina yom más malala lal, mpes 'üsüs la ntjiji jupj. Jupj jostsja la p'a ca nucucj, ca mponecj wa jupj lal. Topon na, mpatjam ca lovin Dios lal. **17** Dios más püné pjü jilal. Lovin más püné nsem jupj pjü jilal. Lovin ma mpa'is ca jupj. Pjü ma polel sa nuc. Jupj pjaní Dios. Najas pjü lovin yola nsem jupj más püné pjü jilal. Najas pjü lovin 'üsüs javelepj jupj po'ó. Amén.

18 Timoteo, niswa quelel velé 'üsüs jin tji'yüsa tjevelé mpes, way tsjiçj way si 'üsü jinwá, popay si 'üsü liji na. Quina 'i jütütj, ninana najas ca nin la mijin. Jele pyala püna p'in nepénowa tjowelepj 'üsüs ca tsji' la mijin Jesucristo mpes. Niná tjowelepj Dios mpes. Mpés niná 'i jütütj jin lejay na, 'üsüs lejay jipj Jesucristo mpes. Jesucristo mpes 'üsüs lejay na, militar 'üsüs jinwá nsem jipj jupj mpes. **19** Lovin la mijin Jesucristo jos jin. Nin lejay na, najas jipj ca jus nlayen 'üsüs way nin lejay. Nepénowa salejeptsja 'üsüs la tjajaytsja, mop'in p'a jawasa malala quelel la jaytsja niswá. Malala nin. Quina ma lajaj Jesucristo jos jin. **20** Yupj pjaní Himeneo. P'a wa Alejandro. Napj tjiyütütj yupj ma mal Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a. Tjevelé 'ücj Satanás* malala la siji. Mpés ca sin mü'üsüs más 'ücj ma malala javelepj Dios po'ó.

Más 'ücj Dios ts'uyupj javelepj Dios lal pjü mpes.

2 **1** Tsjan najas napj ca Dios ts'uyupj nin la mijicj, niná ca mpac jipj mpes quinam. Najas yupj javelepj Dios lal pjü mpes. Najas yupj la mon wa la p'a jisas mpes. Najas yupj wi'iñ Dios lal jupj liji mpes la p'a jilal. **2** Najas javelepj wa Dios lal jepa noypan mpes. Najas javelepj Dios lal pjü jepapan mpes. Ca la monacj ma la mpa'nacj la p'a nt'a patja jilal. Mpés cupj ca polel la mijicj Dios jos jinwá; ma ca nin qjuiyola ncu ca malala mpalas. Cupj ca 'üsüs polel la mijicj lovin la p'a mpes. **3** Dios lal javelepj na la p'a mpes, 'ücj niná Dios lal. 'Ücj jos pyala jupj. Dios la tjihi cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. **4** Dios jos pjü ca mpatjam jupj lal. Jupj jos pjü sin 'yüsa t'ücj way, ne 'ücj mpatjam yupj jupj lal. **5** Dios pjaní jupj. Gente 'üsüs polel nsem Dios lal Jesucristo mpes la p'in. La p'a mpes tulucj. Jesucristo gente jupj cupj jinwá. **6** Jupj tepe'e pjü mpes, ne pjü 'ücj polel mpatjam Dios lal. Jupj tepe'e Dios jostsja na. Dios jostsja pjü ca sin mü'üsüs t'ücj way

jupj jos pjü mpatjam jupj lal; nin mpes tepe'e Jesucristo. ⁷Ninana velé napj judiopan* tulucj jilal. Dios nin tjejyama ninana la veles judiopan tulucj jis walap'a'á. Nin tjejyama ninana sin 'yüsa la sejay. Apóstol* way napj. T'üç' way velé jipj lal. Li tsuwil tulucj. Napj se coñ Jesucristo. Nin tjejyama t'üç' way sin la 'üsüs lejay. Nin tjejyama sin la 'üsüs lejay 'üçj polel mpatjam lovin Dios lal, Jesucristo lal japon na.

⁸Dios ts'uyupj 'a si mulú na, najas niyom javelepj Dios lal. Najas ma pjü way noyomes javelepj. Nepénowa lovin lajay Dios jos jin; najas yupj mvelecj Dios lal ne'laj. Najas yupj jis mas sin jajünsüpj. Najas ma ts'a 'in nsem yupj la p'a jilal, ma la mve'lecj la p'a jilal.

⁹T'üç' way nequem nepénowa sin jacüipap pülül pülcj jaylactsja mpes, pülül pasal 'üsüs. Jisas la p'a januc yupj sin quip. Nequem Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, p'a casá ca la mijicj. Najas sin jacüipap Dios jos jinwá. Najas ma pülcj sey patja. Najas ma pülcj jis men jatsupapj jatjam. Najas pülül ma pülcj jaylacj mpes sin jacüipap. Mpes la p'a ca ma yus nucucj yupj jis pülül mpes. ¹⁰Más 'üçj 'üsüs lajay la p'a jilal. Yupj quelel lajay Dios, t'üç' way 'üsüs nin lajay la p'a jilal. Malala la pülcj yola pülül 'üsüs mpes, sey patja mpes wa.

¹¹Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, najas nequem lyájasa jatja pjyacañ na. Najas 'üsüs sin 'yüsa niyom javelepj mpes. ¹²Napj jyütütj nequem nenem ma sin 'yüsa lajay niyom jilal. Napj jyütütj nequem nenem ma jajütütj niyom jilal. Najas lyájasa jatja. ¹³¿Tsjan mpes nin najas? Dios mwalá way la tjihi Adán, Adán yom waytsja jupj. P'a jawasa la tjihi Evá, quepj waytsja jupj. ¹⁴Diablo* ma tjemey Adán nt'a, ma la tsyawilí jupj lal. Tjemey Eva nt'a, quepj waytsja jupj. Diablo la tsyawilí jupj lal. Quepj tepyona jupj lal. La tjihi jupj jostsja jin. Malala nin. ¹⁵Mop'in nin, nequem 'üçj mpatjam Dios lal, Jesucristo po'o lovin japon na. 'Üçj mpatjam Dios lal, la p'a wa lovin quelel la sajay na. 'Üçj mpatjam Dios lal, Dios jos jinwá lovin lajay na. Ninana 'üçj polel lajay, 'üçj jisas na nequem way yupj. Ninana 'üçj polel lajay, jisas na ma niyom jinwá nsem yupj. Ninana lajay na, Dios jos sin jacüipap jupj jos jinwá. Mpes la p'a ca ma yus nucucj yupj jis pülül mpes.

Pablo sin tji'yüsa la tjihi pastorpan sin po'ó.

3 ¹Nepénowa po jisas pastorpan* nsem yupj. Pastorpan 'üsüs lajay. Ninana t'üç' way. ²Dios jos pastor lovin 'üsüs liji. Mpes la p'a ma ca polel malala mvelecj jupj po'ó. Dios jos pastor pjaní jats'om p'in. Jupj jos pastor 'in jyama, ne ma malala liji. Dios jos pastor nin

p'iyá liji lovin. Dios jos pjü jilal 'üsüs la siji, mpes yupj ca yola nsem 'üsüs jupj. Gente campa jiquil na, Dios jos jupj se 'aya jinañ jupj wo nt'a, se 'aya wa jis la las. Dios jos pastor 'üçj sin 'yüsa la siji la p'a wa. ³Dios jos ma myona jupj. Dios jos jupj lovin ma le palana la p'a jilal. Dios jos 'üsüs vele la p'a jilal. Dios jos lovin ma le velele la p'a jilal. Dios jos jupj lovin ma jos t'emel pülcij. ⁴Dios jos pastor 'üsüs jyü'ta jupj ts'uyupj jilal, jats'om lal wa. Dios jos jupj 'üsüs se jamá yupj. Dios jos pastor la siji mpes, jupj ts'uyupj 'üsüs quelel lajaj yupj velá. Pastor 'üsüs nsem yupj jilal, nin jos Dios. ⁵Niyom nepénowa ma 'üsüs jajütütj yupj jis ts'uyupj jilal, sejats'om jilal wa, ne yupj 'üçj jisas tulucj niyom nenem jajütütj mpes. Niyom nenem ma 'üsüs jajamapj yupj. Mpes yupj pastorpan tulucj nsem, nin jos Dios; t'üç' way ma wa ca 'üsüs majamacj Dios ts'uyupj.

⁶Nepénowa 'in lacasana jisastsja Jesucristo. Yupj pastorpan* tulucj nsem, nin jos Dios. Pastor jis ciupalas, ca yola nsem noypan yupj ca nacj. Mpes Dios ca jis capj ntüüs, jupj diablo* cus tyüla jinwá. Mpes más 'üçj pastorpan tulucj nsem yupj.

⁷Más 'üçj pastor* 'üsüs nsem yupj Dios ts'uyupj tulucj jilal, ne ca 'üsüs mvelecj yupj jupj po'ó. Nin jos Dios. Diablo* jos malala javelepj jupj po'ó; ma nin ca mvelecj pastor 'üsüs na yupj jilal.

Pablo sin tji'yüsa la tjiji pastorpan* sa p'acj sin po'ó.

⁸Niyom nepénowa pastor* sa p'acj. Dios jos yupj 'üsüs nsem pjü jilal. Jos lovin t'üç' way javelepj. Dios jos ma se maná yupj. Jos ma la tsuwil t'emel la t'anques mpes. ⁹Dios jos yupj t'üç' way japon lovin. Püna gente ma salejeptsja, niná Dios qjuisin tji'yüsa la tjiji quinam. Más 'üçj yupj ca jus nlayecj 'üçj jis la pon niná. ¹⁰Pastor quelel sa p'acj, más 'üçj Dios ts'uyupj mwalá way sin 'yüsa ncu t'üç' way lajaj Dios jos jinwá. Ninana lajaj, 'üçj sa p'acj pastor.

¹¹Nin p'iyá Dios jos yupj sejats'om 'üsüs nsem pjü jilal. Jos ma javelepj la p'a lajaj mpes, ma javelepj malala lajaj. Jos 'in jajamapj ne ma malala lajaj. Jos t'üç' way javelepj, jos wa yupj lovin lajaj yupj tjowelepj jin.

¹²Pastor* sa p'acj, Dios jos yupj pjaní jats'om p'in. Dios jos yupj 'üsüs jajütütj yupj jis ts'uyupj jilal, jis wa nt'a patja jilal 'ots'ipj. Dios jos yupj 'üsüs jajamapj yupj pjü way. ¹³'Üsüs cus tjap'acj na pastor, t'üç' way más 'üsüs nsem yupj pjü jilal. Japon mpes Jesucristo po'ó, po ma lacj meyacj la veles la p'a jilal.

Pablo tjevele tsjan mpes nin tepyaca.

14 Leñ way quelel jum jipj nt'a la nuc. Quina papel niná pyac jipj mpes la p'in; **15** leñ way ma polel jum ca nacj. Najas jipj ca jus nlayers tsjan más 'ücj lajay Dios ts'uyupj, yupj 'a si mulú na; nin mpes pyac niná. Dios mpes 'a si mulú, jupj ne pü'lü lovin. Dios ts'uyupj lovin t'ücj way ca sin mü'üsüs qjuis Papay Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Niná mvelecj wa la p'a jis walap'a'á. **16** Cupj lijicj Dios jos jin. Jesucristo mpes nin lijicj. T'ücj way püné jupj. Dios ts'uyupj tulucj ma polel sin 'yüsa Jesucristo po'ó.

Jupj tüpü'ü Dios nt'a mo'm tjac' nosis nt'a. Tjemya'na, jüp'üy jana tepyala.

Dios Cjües mpes gente sin tji'yüsa
t'ücj way jupj Dios Jatjam.

Angelpan* jus tjunuc.

P'a nt'a patja nt'a Dios ts'uyupj jis walap'a'a tjowelepj jupj po'ó.
Nosis nt'a pü'lücj topón yupj tjowelepj.

Dios jupj tjemyana jupj pü'lü nt'a.

**P'a jawasa pü'lücj ca mvelecj ma quelel
pjyacañ t'ücj way Jesucristo po'ó.**

4 **1** T'ücj way Dios Cjües vele tsjan ca mvelecj gente pü'lücj p'a jawasa. Ma ca jisas nsem t'ücj way Jesucristo po'ó. Ca mponecj lapanenpan sin 'yüsa lajaj mpes. T'ücj way lapanenpan la tsuwil. **2** La p'a gente ca sin mü'üsüs la mijicj yupj. Gente nenem ca sin mü'üsüs la mijicj lapanenpan jisas jinwá. Gente nenem ma ca yola nsem la tsuwil. Yupj ca mponecj t'ücj way javelepj. **3** Ca sin mü'üsüs lis mijicj malala gente wyayiñ. Ca sin mü'üsüs la mijicj tsjan 'ücj jalá, tsjan ma polel jalá. Dios pjü niná la tjiji jis la las, mpes pjü way 'üsüs. Jupj lal japon mpes nin lis tjiji. T'ücj way salejepj yupj. Dios jos yupj wi'iñ pjü jalá mpes, ne nin jalá. **4** Pjü Dios la tjiji pasal 'üsüs. Más 'ücj wi'iñ quecj jupj lal jupj la tjiji mpes, más 'ücj nin qjuisas jupj la tjijá. **5** Pjü la las 'üsüs Dios tjevele mpes. Dios lal wi'iñ quecj na qjuis la las mpes, 'ücj Dios lal niná lyajacj.

Pablo tepyaca tsjan más 'ücj Timoteo ca la mijis.

6 Najas ninana sin 'yüsa la sejay Dios ts'uyupj jilal. Niná lejay na, t'ücj way 'üsüs tsji! lejay Jesucristo mpes. T'ücj way 'üsüs tepyon Dios

tjovelá. Gente 'üsüs jin tji'yüsa la tjajay, ne t'üç' way jipj nin lejay yupj tjowelepj jin. ⁷Nepénowa malala sin 'yüsa lajaj. Yupj javelepj t'üç' tulucj. Yupj javelepj malala Dios lal. Najas jipj ma pjoc' yupj jilal. Más 'üçj lovin po lejay Dios jos jinwá. ⁸T'üç' way nepénowa sin tjiyocj se palá jisas. Mpes pasal tsji' lajaj, ne sin tjiyocj se palá. 'Ücj nin. Mop'in más 'üçj pasal tsji' lajaj Dios mpes. Mpes yupj pasal 'üsüs nsem Dios lal, nin jis mpalas ca. Yupj 'üsüs na Dios lal, más 'üsüs ca jis mpalas lovin. Más 'üsüs ca jis mpalas quinam, más 'üsüs ca jis mpalas wa Dios lal jatja na. ⁹T'üç' way niná. Más 'üçj pjü japon niná. ¹⁰Cupj selecj t'üç' way niná. Mpes pajal tsji' lijicj Dios mpes. Nenéyawa gente ca malala mvelecj cupj po'ó; newa tsji' lijicj Dios mpes, jupj tjevele tepyonecj mpes. Lovin nin ca mponecj. T'üç' way Dios pü'ü. Jupj jos pjü mpatjam lovin jupj lal. Jupj la tiji mpes, Jesucristo lal japon 'üçj ca mpatjam jupj lal.

¹¹Najas ninana sin 'yüsa lejay. Jis tjiyyü'ta yupj la mijicj napj tjovelé jin. ¹²Tjamacjas way jipj, mpes nepénowa ma jisas jipj sin 'yüsa lejay. Mpes pajal 'üsüs la mijin jipj. Lovin 'üsüs mvelen Dios jos jinwá. Lovin la mijin Dios jos jinwá. Lovin quelel lis mijin la p'a. Lovin tepyona Dios tjovelá. Lovin ma malala nyuca la mijin. Ninana najas nin lejay jipj. Mpes Dios ts'uyupj ca jis nucucj, ca sin mü'üsüs tsjan más 'üçj la mijicj yupj. ¹³Jipj nt'a quelel jum p'a jawasa, quina ma polel jum. Mpes najas ne'aj piút' custjay, ma mim. Lovin mo'o mvelen Dios Popel Dios ts'uyupj 'a si mulú na. Lovin sin 'yüsa lis mijin Dios Popel mpes. Jis wala mvelen Dios jos jin la mijicj. ¹⁴Jipj selen Dios 'e tje'aya tsjan mpes 'üçj tsji' lejay jupj mpes. Niná 'e tje'aya yom pjaní tjevele na jipj po'ó Dios tjovelá. Jupj tjevele jupj 'e 'aya ca 'üçj nin la mijin. Nin tjevele jupj, co'müypan* Dios lal tjowelepj na jipj mpes, jey pjucj po la tjo'otj na yupj. Mpes lovin nin la mijin niná Dios 'e tje'aya 'üçj nin lejay.

¹⁵Najas po jele niná mpes. Najas po lejay wyala velé jin. Mpes pjü ca jis nucucj lovin más 'üçj lejay, Dios jos jinwá. ¹⁶'In tjejyama lejay mpes. 'In tjejyama sin 'yüsa lejay mpes. Nin la mijin wyala velé jin, ne ca mpiü'üm Dios lal. Nin la mijin wyala velé jin, ne jipj tjeveren tjejjyacañ ca mpatjam wa Dios lal.

5 ¹Yom co'müy malala liji na, ma cus tjeve'le jipj. Najas mvelen jupj lal, pyapay lal velen jinwá. Tjamacjaspan malala lajaj na, najas mvelen yupj jilal jetjam lal velen jinwá. ²Nequem co'müy malala lajaj na, najas mvelen yupj jilal jemay lal velen jinwá. Tsjüçjüimpan malala lajaj na, najas mvelen yupj jilal te'e lal velen jinwá. Po ma malala nyuca jele t'as yupj sin po'ó.

Pablo tepyaca jis vayum tulucj sin po'ó.

³Nepénowa ne'aj jis vayum jis tecya'liñ. Leñ quinam jis vayum. Nepénowa yupj pülicj cjuwá. '<Üsüs la mijin yupj mpes. ⁴Jis vayum tulucj nepenowá jis ts'uyupj patja, jis quicj patja wa ca nacj. Más 'üçj yupj mwalá way 'üsüs lajaj sejamay mpes, jis müümüy mpes wa. Más 'üçj yupj ca sin mü'üsüs Dios jos yupj nin lajaj. Dios jos yupj ja'ayapj sejamay jos, jis müümüy jos wa. Püna p'in yupj sejamay, jis müümüy wa, pajal '<üsiüs la tjajay yupj mpes. '<Üsüs Dios lal yupj ja'ayapj quinam sejamay mpes, jis müümüy mpes wa.

⁵Jis vayum tulucj nepénowa t'üç' way jis pülicj cjuwá. Yusapj patja. Jis ts'uyupj tulucj. Jis quicj tulucj. Yupj salejepj Dios jyama yupj. Lovin javelepj Dios lal, la mon jis capj mp'a'sas. ⁶Mop'in yupj nepénowa malala. Nepénowa pajal pülicj jisas. Quelel lajaj yupj jisas jin, ma quelel lajaj Dios jos jin. Patja na p'in tecya'liñ jinwá yupj Dios lal.

⁷Napj velé jis vayum tulucj mpes, nin p'iyá mvelen pjü jilal. Mpes yupj ca jus nlayecj tsjan más 'üçj la mijicj, ne la p'a ma malala polel mvelecj ca yupj sin po'ó.

⁸Nun popa pjaní ma quelel se 'aya ca nacj cocjam lal, jomapj lal, primo hermano lal; malala nin. Ma quelel se 'aya ca nacj popay lal, jamay lal, cocoy lal, jümüümüy lal; más malala niná. Mpes jupj ma liji Dios jos jin. Más malala jupj Dios ts'uyupj tulucj jilal.

⁹Ma pjü way jis vayum tulucj jis lá mpaqué nun jis papel po'ó. Jis lá mpaqué, ma'ayá yupj jisas. Quina wyala velé pjacj jis lá ca mpaqué. Jis vayum tulucj nepénowa año sesenta jatatj, año más pülicj jatatj ca nacj. La pjaní tjewyayiitsja. ¹⁰Lovin '<üsiüs lajaj la p'a mpes. Pjü nin javelepj yupj sin po'ó. '<Üsüs jis tjejyama jis ts'uyupj. Gente campa tjiquil na, yupj jis tja'ayapj ca'aj 'üçj jis la jas, jis tja'ayapj wa jis la las. Dios ts'uyupj jis tsjam jis tapatsj. Malala jis tepyala na la p'a jilal, jis capj tjap'acj. Lovin '<üsiüs quelel lajaysja la p'a mpes. Lovin nin la tjajay. Mpes jis vayum tulucj nenem jis lá 'üçj ca mpaqué nun jis papel po'ó. '<Üçj jis ma'ayá yupj jisas.

¹¹La p'a jis vayum tulucj año sesenta tulucj custjay. Ca yola nsem niswá niyom mpes ca nacj, ca quelel mwayiñ niswá. Nin mpes ma ca '<üsiüs tsji' la mijicj Dios ts'uyupj mpes ca nacj. ¹²Mpes ma ca la mijicj yupj tjowelepj jin. La p'a ca mvelecj malala lajaj yupj. Nin mpes ma ca mpaqué yupj jis lá papel mo'ó. ¹³Jis vayum tulucj nenem ma pülicj lajaj, nin pyala. Malala nin. Más malala lajaj wa. Lovin jil la p'a jis

wa nt'a, javelepj la p'a lajay mpes. Queel salejepj pjü lajay mpes. Ninana javelepj más 'ücj lovin ma javelepj. ¹⁴Mpes jis vayum tulucj año sesenta tulucj custjay, najas ca mwayiñ. Yupj 'ücj tsjicj jamanun ca nacj. Mpes najas tsjicj ca ma'nucj yupj. Najas 'üsüs lajay jis vayum mpes, jis ts'uyupj mpes wa. Nin lajay na, pjü ma polel javelepj malala lajay. ¹⁵Jis vayum tulucj nepénowa ma Jesucristo jos jinwá lajay quinam. Yupj lajay Satanás* jos jinwá.

¹⁶T'üç' way nequem nepénowa jatja ne'aj, Dios ts'uyupj yupj. Sejamay nepénowa jis vayum tulucj. Jis müümüy nepénowa jis vayum tulucj. Sejamapj nepénowa jis vayum tulucj. Najas nequem nenem jis capj jap'acj jis vayum tulucj nenem. Mpes Dios ts'uyupj la p'a ma ca yola nsem yupj mpes. 'Ücj polel jis capj jap'acj la p'a jis vayum tulucj. Jis vayum tulucj nenem yusapj patja, leñ pjacj jis capj la p'acj.

Pablo tepyaca co'müypa po'ó.

¹⁷Co'müypa* nepénowa 'üsüs jajütütj Dios ts'uyupj. Najas Dios ts'uyupj 'üsüs lajay yupj mpes. Nepénowa yupj la pülicj javelepj Dios ts'uyupj jilal Dios tjevele mpes. La pülicj pajal sin 'yüsa lajay Dios tjevele mpes. Po najas Dios ts'uyupj pajal 'üsüs lajay yupj mpes. Ca yola nsem yupj 'üsüs. ¹⁸Dios Popel vele: "Buey tsji' liji na, malala mwicj tsyu'pa. 'Ücj lyaja." Selecj wa: "Yom pjaní tsji' la tjiji na, 'üçj t'e'enga t'emet tsji' la tjiji mpes".

¹⁹Nenéyawa nun popa pjaní t'ya vele malala la tjiji Dios ts'uyupj co'müy*. Pjaní p'in nin vele, ma mpjacam jupj velá. Mát'eya javelepj yupj salejepj jupj malala la tjiji, 'üçj jis la pon. Cón't'eya 'üçj jis la pon wa. ²⁰Ca nacj co'müy niná ca malala queel la mijis custjay. Mpes Dios ts'uyupj 'a si mulú na, jipj ca mvelen jupj lal jupj malala la tjiji. Mvelen más 'üçj ma liji niná niswá. La p'a co'müypa ca mpjacañ wa, ca lacj meyacj, ne ma ca malala queel la mijicj, jupj jinwá.

²¹La p'a javelepj na co'müy* malala la tjiji, jin tjü'üsüs ncu t'üç' way malala la tjiji. Nin p'iýá la mijin yupj pjü way mpes. Niswa velé, nin p'iýá la mijin yupj pjü way mpes. Dios jos napj nin 'i jütütj. Jesucristo nin jos wa. Jupj angelpan* nin jisas wa, lovin ma malala la tajay yupj.

²²Ma leñ way la nt'an la p'a, jupj ca majamas Dios ts'uyupj. Ma selen ncu t'üç' way queel tsji' liji Jesucristo mpes. Leñ way la t'yan jupj, jupj malala nyuca la mijis p'a jawas ca nacj. Jipj la tjejay mpes ca nin mpalas, leñ way la t'yan mpes. Po ma la mijin niná. Najas lovin ma malala la mijin.

²³La pülicj malala jyas jipj. Mpes ma 'üsü p'in mü'üm jipj. Vino tsjicj way ca mü'üm. Vino 'üsüs cyol ts'yuc mpes. 'üsüs lo müs malala jyas na.

²⁴Nepénowa malala lajay, ne pjü nin salejepj yupj nin lajay. Mpes jipj ca jus nlayen más 'ücj yupj ma tsji' lajay Jesucristo mpes. Nepénowa malala lajay, ne pjü ma salejepj yupj malala lajay. Jis wala velen na, jin mü'üsüs malala lajay yupj. Mpes mvelen wa yupj jilal más 'ücj ma tsji' lajay Jesucristo mpes. ²⁵Nin p'iyá, nepénowa 'üsüs lajay, ne pjü nin salejepj yupj lajay mpes. La p'a wa 'üsüs lajay, ne pjü ma salejepj ca nacj 'üsüs lajay. Jis wala velen na, jin mü'üsüs 'üsüs lajay.

Pablo tepyaca esclavopan po'ó.

6 ¹Dios ts'uyupj pülicj esclavopan* yupj. Najas lovin yola nsem yupj jis patrón noypan yupj jis lal. Ca yola nsem 'ücj la veles niná lovin. Najas yupj lajay yupj jis patrón jajütötjin. Najas lovin 'üsüs javelepj yupj sin po'ó. Yupj ca nin la mijicj, la p'a ma malala mvelecj ca Dios po'ó yupj lajay mpes, ma wa ca malala mvelecj cupj sin 'yüsa lijicj po'ó. ²Esclavopan nenem nepénowa, yupj jis patrón witjacj Jesucristo lal japon, yupj jinwá. Mpes jis patrón witjacj yupj sejatjampan. Najas ma malala nsem yupj jilal yupj sejatjampan yupj jis patrón witjacj. Najas más 'üsüs lajay yupj jilal, Dios ts'uyupj mpes tsji' lajay mpes; najas pasal quelel la sajay Jesucristo lal japon mpes.

Pablo tepyaca malala sin 'yüsa lajay po'ó.

Sin tjü'üsüs la mijin napj pyac jin. Jis tijiyü'ta yupj ca nin la mijicj niná. ³Nepénowa p'a casá sin mü'üsüs la mijicj. Yupj ma japon Jesucristo tjevelá. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. T'üic' way tjevele yupj. Cupj qjuisin tji'yüsa Dios jos jinwá. Cupj selecj Dios jos jin lijicj. Newa yupj ma jisas cupj qjuisin tji'yüsa jin. ⁴Yupj yola pajal noypan yupj. Mop'in ma t'üic' way salejepj. Lovin quelel la velel pülicj mpes la p'a jilal. Malala nin, quelel la velel. La velel na, yupj nepénowa jyamaän la p'a mpes, nin se palá. Mpes pajal la velel yupj jilal. Malala javelepj yupj sin po'ó. Po ma japon yupj javelepj. ⁵Lovin la velel p'in. Ma 'üsüs yola; nin jis tepyala. Quina t'üic' way ma salejepj. Japon nin lajay Dios jos jinwá, mpes t'emel ca nt'anquecj, nin japon yupj. Nin tulucj.

⁶T'üic' way 'üsüs ca jis mpalas gente jis lal, lajay na Dios jos jinwá. 'üsüs ca jis mpalas, 'ücj jisas na jatatj mpes. ⁷Cupj qjuis tjamanun na,

cjuwatsja cupj. Tecya'lequecj na, ma polel nt'acj ca. ⁸Mpes más 'ücj 'ücj qjuisas nsem qjuis la las mpes la p'in, pü'lü'l mpes la p'in. Más 'ücj ma qjuisas nsem p'a. ⁹Nepénowa t'emel pü'lücj jisas. Malala quelel lajay t'emel la t'anques mpes. Lovin nin quelel lajay, mpes ma polel 'üsüs lajay. Niná yupj quelel lajay malala yupj mpes; ma 'üsüs se palá yupj nin lajay mpes. Ma yola jinwá lajay. Niná jisas mpes newa malala yupj Dios lal. Tecya'liñ na, ca mal 'awa püné nt'a, ca pjü malala jis mpalas yupj. ¹⁰Gente t'emel pü'lücj po jisas na, pü'lücj way malala lajay. T'emel po jisas, mpes quina ma jisas Dios, ma wa jisas Jesucristo. Pasal yola jis tepyala, la tjajay mpes.

Pablo tepyaca niswá tsjan más 'ücj Timoteo la mijis.

¹¹Najas ma la mijin yupj jinwá. Jipj Dios juts'a'á. Lovin 'üsüs la mijin. Lovin la mijin Dios jos jinwá. Lovin mponen Dios tjevelá. Lovin quelel lis mijin la p'a. Malala 'e palá na, newa 'üsüs la mijin Dios jos jinwá. Gente malala la 'ajay na, ma ca ts'i mi'inan yupj jis lal. ¹²Nenéyawa costa way nin lejay ca nacj Dios jos jin; mop'in nin la mijin. Más 'ücj lovin nin lejay. Ca lovin mpü'üm jipj Dios lal; yupj ca mya 'as ca nin nsem. Dios jostsja lovin mpü'üm yupj lal. Tjevelen jyas Jesucristo. Tjevelen jipj pyon yupj tjevelá. Pü'lücj tjeypyacañ ninana tjevelen. ¹³Napj quelel 'i jütütj jipj ca nin la mijin Dios tjevele jin. Dios jos napj nin 'i jütütj, yupj ne pjü way patja liji. Jesucristo jos wa 'i jütütj niná, yupj ne t'üç' way tjevele yupj p'iyá po'ó Poncio Pilato lal. Yupj tjevele 'üsüstsja. ¹⁴Pjü Dios tjevelá t'üç' la mijin. Mpes pjü ma ca polel mvelecj malala lejay jipj. Jipj selen qjuis Jepa Jesucristo ncuwim niswá. Ma tjac' custjay. Mpes lovin la mijin yupj tjevelá jinwá. ¹⁵Dios ca mveles tsjan jawas 'ücj jac' yupj. Dios po 'ücj já'asa, ma malala se palá. Dios pjü si jütüta. Leñ p'a. Yupj pjü jepapan jis Jepa. Yupj pajal püné pjü jis lal. ¹⁶Dios p'in pü'ü lovin, yupj p'in liji la p'a mpatjam wa yupj jinwá. Pasal jaw Dios pü'ü nt'a. Pjü ma polel januc ne'aj, pasal jaw mpes. Gente lovin ma jus tjunuc Dios. Yupj ma polel januc yupj. Najas pjü lovin yola nsem yupj más püné pjü jilal. Najas yupj lovin si jütüta pjü. Najas ca nin nsem lovin.

¹⁷T'üç' way nepénowa pü'lücj jatatj qui'á, nosis nt'a. Jis wala mvelen más 'ücj ma yola nsem yupj más 'üsüs way la p'a jilal. Jis wala mvelen más 'ücj ma japon yupj lovin 'üsüs mpatjam yupj pü'lücj jatatj mpes. Pjü jatatj leñ way polel ncawajas ca. Jis wala mvelen más 'ücj lovin japon Dios mpes p'in ca 'ücj mpatjam. Pjü ty'a'acj, Dios

qjuis tje'yaya. Pasal pülcj qjuesé 'aya. Niná qjuesé 'aya, 'icj qjuisas qjuis la püt'üs. ¹⁸Jis müjü'tün 'üsüs way la mijicj. Jis müjü'tün la pülcj 'üsüs la mijicj la p'a mpes. Jis müjü'tün la pülcj ca ma'ayacj la p'a jilal. Ca mvelen 'üsüs way nin, yupj quelel ma'ayacj la p'a jilal. ¹⁹Nin la tjajay na, tsjan más 'üsüs ca jis ma'ayas Dios. T'ic' way p'a jawasa lovin 'üsüs mpatjam ca. Lovin mpatjam ca Dios lal, Dios ca jis ma'ayas. Más 'icj ne'aj.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²⁰Pasal pülcj jin tji'yüsa Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj, Dios la tjiji. Jin tji'yüsa mpes, nin p'iyá mvelen ca la p'a jilal. Nepénowa la pülcj javelepj, mop'in yupj javelepj mpes gente ma sin 'yüsa Dios jos jinwá. Javelepj Dios ts'uyupj japon t'ic' way tulucj. Ma mpjacañ yupj javelepj. Yupj javelepj yupj sin tji'yüsá más 'üsüs nun nusin tji'yüsa lal. Nin tulucj. ²¹Dios ts'uyupj nepénowa japon yupj jilal. Quina ma lajay Dios jos jinwá, nin jis tepyala. Malala nin.

Najas Dios 'üsüs way la mijis janmacj jipj mpes.

Papel locopyaya Pablo tepyaca Timoteo mpes

1 ¹Napj Pablo. Apóstol* way napj, Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes. Jupj jos napj velé Jesucristo po'ó. Dios tjevele gente 'ücj mpatjam jupj lal, Jesucristo sa coñ na. ²Timoteo, jipj po 'üsüs jin tji'yüsa napj tjevelé, tsjicj si 'üsü jinwá, popay si 'üsü liji na. Jipj mpes nin pyac quinam. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné. Najas 'üsüs way lajay jipj mpes. Najas yupj lovin cyapj jap'acj, malala 'e palá na. Najas ma nin jele nsem pjü way mpes; nin la 'ajay najas.

**Pablo jostsja Timoteo lovin 'ücj mveles
la p'a jilal Jesucristo po'ó.**

³Napj tsji' lejay Dios mpes. Judiopan* püna tapatja Dios mpes tsji' lajajtsja; nin p'iyá lejay napj. Napj selé napj nin lejay Dios jos. Dios lal velé na, lovin le mon jipj mpes. Napj wüi's Dios lal jipj mpes. ⁴Po quelel jis nyuc. Jis tjinyuc na, ca 'ücj najas nsem. Napj selé jipj po quelel nus nyuc 'ots'ipj. Napj nola pyala jipj mpe tjum na, po 'apliljílatsja jipj. ⁵Napj selé jipj t'üç' way pyon Jesucristo lal. Mwalá way jipj myümiyi, Loida, nin p'iyá pyónatsja Jesucristo lal. Jipj jemay, Eunice, nin p'iyá pyona watsja Jesucristo lal. Napj selé t'üç' way pyon wa jipj Jesucristo lal, yupj jinwá.

⁶Jey pjucj po la tje'yotj na, Dios 'e tje'aya ne 'üsüs polel jis capj p'yacj la p'a, Dios jos jinwá. T'üç' way jipj nin lejay jupj jos jinwá. Nin mpes napj 'i jütütj ca 'in majaman, ca nin la mijin Dios jos jinwá. ⁷Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües. Jupj mpes ma lecj jeyacj la p'a jilal. 'Ücj pjü lijicj jupj jos jinwá. Jupj mpes wa quelel la sijicj la p'a. Jupj

mpes wa lovin selecj tsjan más 'ücj la mijicj. ⁸Mpes po ma 'e mayca t'as la veles la p'a jilal qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Ma wa 'e mayca t'as nin la veles napj jipj jemica. Cawilta mo'o pü'üs Jesucristo mpes, jupj po'ó tjevelé mpes. Jesucristo po'o velen na, nepénowa ca malala nyuca la mijicj wa jipj lal, napj lal la tjajay jinwá. Ma nin jele t'as. Dios cyapj cyońca. Dios cyapj p'ya'sa.

⁹Dios 'üsüs quelel la tiji cupj mpes. La qjuis t'ya püná, nosis cjuwatsja na. La qjuis t'ya, cupj ca jupj juts'a'á nsem. Niná la tiji cupj la tijiçj mpes tulucj. La qjuis t'ya Jesucristo la tiji mpes. P'a jawas ca mpatjauecj Dios lal Jesucristo la tiji mpes. Dios jos 'üsüs la mijicj jupj jos jinwá. ¹⁰Jesucristo tjac' quinam nosis nt'a. Mpes quina qjuisin tji'yüsa Dios pasal 'üsüs la tiji cupj mpes. Jesucristo la tiji cupj 'ücj ca mpatjauecj Dios lal. Jesucristo mpes ma lecj jeyacj la mas. Ca mpatjauecj janmacj Dios lal Jesucristo po'o tepyonecj mpes. Niná qjuisin tji'yüsa Dios tjevele mpes. Tjevele jupj pajal 'üsüs la tiji gente jis lal Jesucristo mpes.

¹¹Dios la ntjet'á napj, apóstol* nsem napj. Nin tjejyama la veles judiopan* tulucj jilal jupj mpes. Nin tjejyama la veles Jesucristo po'ó yupj jis walap'a'á. Nin tjejyama sin 'yüsa lejay Jesucristo po'ó. ¹²Pülicj ma jisas napj nin velé. Mpes malala nyuca la najay. Newa nin, ma lecj jeyá la veles Jesucristo po'ó. T'üç' way tepyon napj jupj lal. Gente pülicj Dios ts'uyupj jis tepyala quinam; napj selé Jesucristo lovin jis capj ncoícos, jupj tjac' nas. 'Üsüs ca lis mijis, niswa tjac' na.

¹³Napj jin tji'yüsa la tjejay. Ninana sin 'yüsa lis mijin, napj jinwá. Mpes ca jus nlayers jipj sin 'yüsa lejay Dios jos jinwá. Lovin mponen t'üç' way Jesucristo po'ó. Jipj Jesucristo se coñ, mpes quelel la mijin Dios janmacj. Quelel lis mijin wa Dios ts'uyupj janmacj. ¹⁴Dios jos jipj sin mü'üsüs la mijin jupj tjevelá. Pasal 'üsüs way jupj tjevelá. Mpes 'in majaman 'üsüs way la mijin jupj jos jin. Dios Cjües ca cyapj mp'a'sas. Jupj pü'ü cupj qjuisas mo'ó.

¹⁵Jipj selen Figelo tjemey, Hermógenes tjemey wa napj mpe. Pjü way qjuis pülicpan Asia po'o patja tjiil wa napj mpe. Najastsja ma mal, mop'in tjiil yupj. ¹⁶⁻¹⁷Onesíforo ma nin la tiji yupj jinwá. Napj pü'üs cawilta mo'ó; mop'in nin, jupj tjac' qui'á, Roma nt'a. Po la teypyala napj mpes, quelel nus nyúcatsja jupj. Ma jólatsja yupj ca malala nyuca la mijicj jupj lal ca nacj. La pülicj 'üçj najastsja la ntiji jupj. Mpes najas qjuis Jepa Jesucristo ca pajal jis capj mp'a'sas Onesíforo ts'uyupj. ¹⁸Selen la pülicj ncapj tjep'ya'sa tüpü'üs na Efeso mo'ó. Mpes qjuis Jepa Jesucristo niswá tjac' na, najas pasal 'üsüs la mijis Onesíforo mpes.

Militar jinwá la mijin jipj Jesucristo mpes.

2 ¹Natjam, nin la mijin Dios jos jinwá. Jesucristo cyapj p'ya'sa, mpes nin polel lejay Dios jos jinwá. ²Jipj tjapjac' napj sin tji'yüsa la tjejay pülicj jis la pjac nt'a. Najas nin p'iyá sin 'yüsa la mijin niyom nepenowá. Niyom nepénowa 'üsüs way polel sin 'yüsa lajaj la p'a. Niná ca sin 'yüsa la mijin jipj. Yupj ca la mijicj Dios jos jin. Jipj nin lejay mpes, yupj ca 'ücj sin mü'üsüs lis mijicj la p'a witjacj Dios po'ó p'a jawas. ³Militar lovin nin liji jupj jepa jos jin. Malala pyala jupj lal ca nacj; newa nin, jupj nin liji jupj jepa jos jin. Najas jipj p'iyá militar jinwá nsem Jesucristo mpes. Ca malala mya palas ca nacj; newa nin la mijin jupj jos jin. ⁴Militar ma tsji' liji la p'a mpes. Nin liji jepa jos jin la p'in. Jupj jos jupj jepa 'ücj jos nsem jupj la tjiji mpes. Nin p'iyá ca la mijin jipj.

⁵Nin p'iyá pelota jyatsja lal. Jupj ma liji jupj p'iyá quelel liji jinwá. Pelota jajatsj jajütütj 'oyn nyuca la jatsj. Yom pjaní pelota jyatsja na, ma polel p'a casá liji yupj jajütütj lal. Jupj quelel ganar liji, mpes yupj jajütütj jinwá jyatsja p'in. Najas jipj la mijin yom pelota jyatsja jinwá. Nin la mijin Jesucristo jyü'ta jinwá, jupj mpes tsji' lejay na. Mpés p'a jawas jupj po 'üsüs la mijis ca jipj mpes.

⁶Najas yom pülicj sine jinwá nsem wa jipj. Yom pülicj sine na, pülicj ca mvalas. Mpés pülicj ca nta'as pajal tsji' la tjiji mpes. Najas jipj la mijin yom niná jinwá. Po tsji' la mijin Jesucristo mpes. Mpés p'a jawas jupj pasal 'üsüs la mijis jipj mpes.

⁷Pajal jele t'as napj tepyac mpes. Qjuis Jepa Jesucristo ca jin mü'üsüs la mijis, mpes ca jin mü'üsüs niná.

⁸Jele tapalas Jesucristo po'ó janmacj. Jesucristo tepe'e na, jas tjjiyünса, tüpü'lü niswá. David* pajal püna tüpü'lü popa p'iyá Jesucristá. Nin velé la p'a jis lal jupj po'ó velé na. Napj velé Dios 'üsüs la tjiji gente jis lal Jesucristo mpes. ⁹⁻¹⁰Nin jis wala tjevelé pülicj jilal Dios po'ó. Nin mpes nepénowa malala nyuca la tjajay napj lal. Cawilta mo'o tjo'onsopj napj, yom malala jinwá. Ma pajal nin nola nin la tjajay mpes. Yupj ma polel ja'onsopj Dios tjevelá cawilta mo'o. Napj selé pülicj nin javelepj jupj tjevelá, mpes la p'a pülicj ca jisas nsem Jesucristo. Dios lis t'ya yupj. P'a jawasa ca mpatjam Dios lal. Po 'üsüs way ne'aj; lovin mpatjam ca ne'aj. ¹¹Ninana t'üç' way:

“Tecyal'lequecj jinwá Jesucristo lal,
mpes gente malala la qjuis mijicj wa.

Nin mpes wa mpatjaquecj ca cupj jupj lal
p'a jawas.

¹²Gente malala la qjuesejay na,
más 'ücj ma qjuiyola.

Más 'ücj newa tsji' lijicj Jesucristo mpes.
Mpes p'a jawas cupj 'a mulú
ca jis majamacj la p'a wa.

Cupj tsyüpünücj cupj jupj gente,
nin p'iyá ca mveles cupj qjuisin po'ó.

¹³Nenéyawa ma lijicj Jesucristo jos jin,
mop'in cupj ca nin la mijis cupj tjevele jin.
Ma li tsuwile cupj."

'Üsüs tsji' la mijin Dios mpes, ne 'ücj ca nsem jipj jupj lal.

¹⁴Pülücj way tjevelé jipj lal. Najañ nin p'iyá mvelen ca qjuis catjampan
jilal ne'aj. Jilal mvelen ma la velel ma jisas na la p'a tjowelepj. Ma
'üsüs pyala la velel na. Ninana pjyacañ ma ca jisas nsem Dios. ¹⁵Po
'üsüs tsji' la mijin Dios mpes, ne ca 'ücj nsem jipj Dios lal. Ma ca mya
maycas cupj lal. Pasal 'üsüs jin tjü'üsüs Dios tjevelá. Cupj tjevelá t'üç'
way. Niná 'üsüs sin 'yüsa la mijin la p'a jilal. ¹⁶Pülücj ma 'üsüs sin 'yüsa
Dios tjevelá. Najañ jipj ma nijina sin 'yüsa lejay, yupj sin 'yüsa lajay
jinwá. Najañ ma nin p'iyá velen, yupj javelepj jinwá. Gente yo' pe'e
Dios yupj javelepj mpes. ¹⁷Gente
leñ way yo' pe'e Dios yupj javelepj
mpes. Yupj javelepj pasal malala,
püts'ey pje'á tinca jinwá. Yupj
popa pjaní Himeneo ló. Fileto ló
p'a wa. ¹⁸T'üç' way salejeptsja yas
nam. Mop'in malala yola quinam.
Yupj javelepj nasa t'üç' Dios sin
tjiyünsa tecya'líñ, jis la püt'üs
niswá. Mpes nepénowa t'üç' way
ma japon quinam, yupj javelepj
mpes. ¹⁹Newa selecj pasal pülücj
t'üç' way japon custjay. Lovin ca
t'üç' way mponecj. Dios lovin ca
jis majamas yupj. Püna yom pjaní
tepyaca Dios mpes: "Dios selé pjacj

*Dios tjevelá t'üç' way. Niná sin
'yüsa la mijin. (2 Timoteo 2.15)*

ne jupj juts'a'á". Tepyaca wa: "Pülcj javelepj yupj sa coñ Dios. Dios jos yupj ma malala nyuca lajay niswá."

²⁰Najas pajal 'üsüs nsem nun, pocillo 'üsüs jinwá. Wa püné nt'a, yom pocillo pülcj ty'a. Nepénowa pasal 'üsüs way, oro* mpes yupj ca nacj, plata* mpes yupj ca nacj. Pocillo p'a witjacj 'ots'ots' way 'üsüs; yo mpes yupj nepenowá, 'amá mpes nepenowá. Gente noypan jiquil na, wo mpe 'esepj jos yupj pocillo 'üsüs witjacj yupj jis la müs mpes. Myayca yupj pocillo malala la 'ayas jis la müs. ²¹Dios jos gente ma malala lajay. 'Üsüs lajay na, pocillo 'üsüs jinwá nsem yupj, 'üsüs ca polel la mijicj Dios mpes. Dios ca jos nsem yupj. Ca jos nsem yupj tsji' la mijicj yupj mpes.

²²Ma malala la mijin, p'a tjamacjaspan lajay jinwá. Lovin 'üsüs la mijin Dios jos jin. Lovin mponen Dios tjevelá. Lovin quelel lis mijin pjü. Pjü jilal ma ts'i tji'ina jipj. Ma wa la tjeve'le p'a lal. Najas nin la mijin Dios sa coñ jinwá. Yupj pjaní p'in jisas; yupj quelel lajay Dios jos jin. Yupj la mon qjuis Jepa Jesucristo jis capj mp'a'sas. ²³La p'a nepenowá lovin javelepj yupj ma salejepj po'ó. Dios tjevele mpes tulucj javelepj yupj. Ma yola jinwá yupj, yupj ne nin mpes javelepj. Nepénowa la velel yupj jilal, yupj javelepj mpes. Po ma ninwa la mijin jipj. Po ma mve'lé Dios ma tjevele po'ó. ²⁴Qjuis Jepa Jesucristo jos yupj jomozopan ma la velel la p'a jis lal. Jos yupj jomozopan 'üsüs way javelepj pjü jilal. Yupj jos yupj 'üsüs sin 'yüsa lajay. Jos yupj ma ca ts'i mi'inacj la p'a malala lajay na yupj jis lal. ²⁵Pülcj ma salejepj t'üç' way. Quelel la velel Jesucristo lal japon jilal ca nacj. Dios jos yupj ts'uyupj t'üç' way jis wala javelepj. Nin javelepj na, yupj jos yupj ts'uyupj ma ts'i mi'inacj ca. Quelel lis mijicj la p'in, mpes Dios ca jis capj mp'a'sas mponecj ca nacj. Ca 'aplijila nsem malala nyuca la tjajay mpes, ne 'üsüs ca quelel la mijicj quinam Dios jos jinwá. T'üç' way ca jus nlayecj ca nacj. ²⁶Diablo* li tsuwile yupj jilal. Nin la tjajaytsja diablo jostsja jin, yupj yus tsyawilí. Yupj yólatsja 'üsüs la tjajaytsja. Quina t'üç' way ca jus nlayecj. Ca 'üsüs la mijicj quinam Dios jos jin.

Gente tsjay malala nyuca la mijicj, nosis cyawaja na.

3 ¹Jipj selen nosis ncawajas ca. Quelel cyawaja na, costa way nsem cus ncoñcocj ca Dios. Najas nin jus nlayen niná. ²Gente ca nts'isiñ. Ca jisas nsem t'emeñ pülcj. 'Üsüs ca mvelecj yupj p'iyá sin po'ó. Yupj ca noypan jin yola yupj p'iyá. Malala ca mvelecj Dios lal, la p'a jilal 'ots'ipj. Ca ma la mijicj yupj jis papay, sejamay javelepj

jin. La p'a 'üsüs way lajay na yupj jilal, ma ca mwi'iñ yupj. Lovin ma ca la mijicj Dios jos jinwá. ³Pjü ma ca quelel la mijicj. Ma ca perdonar la mijicj la p'a. Ca quelel tin mvelecj. Yupj jisas jin ca la mijicj la p'in. Gente la p'a 'aplijila ca jis mpalas, yupj la mijicj mpes. Ma 'üsüs la mijicj yupj. Ma ca jisas nsem la p'a 'üsüs lajay. ⁴Yupj ca jis capj mp'a'sacj gente enemigopan malala la mijicj yupj jilal. Yupj lajay, leñ way nin lajay, ma yola ncu 'üsüs lajay. Yupj ca yola nsem pjü salejepj yupj. Ma ca quelel la mijicj Dios. Ca jisas nsem yupj p'iyá 'üçj jisas mpatjam. ⁵Yupj ca jisas nsem la p'a japon yupj quelel lajay Dios. Mop'in jisas Dios ma jis capj cyoñca. Ma quelel lajay Dios jos jin. 'In tjejyama. Ma najas yupj jipj jemicapan nsem.

⁶⁻⁷Yupj nepénowa jil la p'a jis wa nt'a, javelepj nequem jis lal. Nequem nenem leñ way japon la p'a wa javelepj. Nequem nenem pasal malala nyuca la tjajay. Newa malala quelel lajay, mpes nin lajay. Lovin pülicj sin 'üsa, mop'in ma polel sin 'üsa tsjan t'üç' way. Yupj japon la p'a wa javelepj, mpes niyom nenem jil yupj jis wa nt'a jis la veles yupj jis lal.

⁸Gente nenem ma jisas la p'a ca jus nlayecj tsjan t'üç' way. Yupj p'iyá ma salejepj tsjan t'üç' way. Malala nyuca yola yupj. Ma japon Dios tjevelá. Yupj jisas la p'a mponecj yupj Dios ts'uyupj; Dios ts'uyupj tulucj yupj. Yupj Janes jinwá, Jambres jinwá 'ots'ipj. Janes, Jambres 'ots'ipj, ma jisastsja Moisés* tjevelá. Moisés tjevele Dios tjevelá. ⁹La p'a wa leñ way sin tji'yüsa Janes ma jola jinwá tjevele yupj. Nin p'iyá sin tji'yüsa Jambres po'ó. Nin jinwá ca nsem gente nenem jis lal. La p'a wa ca leñ way sin mü'lüsüs wa yupj ma yola jinwá javelepj.

Pablo jostsja Timoteo lovin la mijis yupj jas tji'yüsa la tjihi jinwá.

¹⁰Timoteo, jipj selen tsjan sin tji'yüsa la tjejay napj. Selen tsjan la tjejay napj. Selen napj quelel lejay Dios jos jin. Selen pajal pyon napj Dios lal. Pülicj ma jisas napj velé, newa napj ma ts'i 'in yupj jilal. Selen napj quelel la sejay pjü. Nepénowa malala lajay napj lal, newa 'üsüs lejay napj Dios jos jin. ¹¹Jipj selen t'üç' way gente malala nyuca la tjajay napj lal. Selen pasal malala ntepalá. Selen tsjan ntepalá Antioquía po'ó, Iconio po'ó 'ots'ipj, Listra po'ó 'ots'ipj. Pajal malala la ntajay. Nin tepyala na, qjuis Jepa Jesucristo lovin ncapj tjep'ya'sa, ne 'üçj pü'lüs napj. ¹²Nin p'iyá pjü jilal. Jesucristo jos jin quelel lajay, la p'a wa ca malala nyuca la mijicj yupj jilal. ¹³Gente malala pülicj lyawuñ. La p'a wa pülicj japon yupj javelepj. Mop'in t'üç' way tulucj

javelepj. Más malala la mijicj yupj, nin ca mpalas. La p'a wa yus ntsawilicj wa yupj.

¹⁴Timoteo, lovin mponen jipj, jin tji'yüsa la tjijicj p'in. Selen ninana jin tji'yüsa la tjijicj t'üç' way. Selen ma la tsyawilicj. ¹⁵Jipj tsjictjsa na, nin p'iyá jin tji'yüsa la tjajay jipj wya nepé. Jin tji'yüsa Dios Popel, pasal 'üsüs way niná. Dios Popel mpes jin tji'yüsa gente japon na Jesucristo lal, 'üçj ca mpatjam Dios lal.

¹⁶Dios tjijyü'ta niyom nepenowá jis la pac Dios Popel. Mples Dios jostsja jinwá tapac yupj. Dios t'üç' way qjuisin 'yüsa liji jupj Popel mpes. Malala nyuca lijicj na, Dios qjuis wala vele niná jupj Popel mpes. Dios jos cupj ma lijicj, jupj qjuis wala vele niná jupj Popel mpes. Jupj jos cupj la mijicj, qjuis wala vele wa niná jupj Popel mpes. ¹⁷Dios Popel mpes, Dios ts'uyupj sin 'yüsa tsjan más 'üçj la mijicj. Mples 'üçj ca polel la mijicj pjü way Dios jos jin.

4 ¹P'a jawasa Jesucristo ncuwim niswá, müjü'tüs ca nosis mo'ó. ²P'a jawasa jupj ca mveles patja jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay. Tecya'liñ ca mpatjam wa niswá, Jesucristo nin ca lis mijis. Ca mveles wa yupj jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay. Mples napj 'i jütütj mvelen la p'a jilal Dios Popel mpes. Dios pjoca napj 'i jütütj. Jesucristo pjoca 'ots'ipj. ³Lovin mvelen la p'a jis walap'a'á Dios Popel mpes. Nenéyawa gente ca ma quelel mpjacaañ jipj velen. Newa nin mvelen. 'Üsüs way sin 'yüsa lis mijin. Mples pülicj ca jisas nsem Jesucristo. La p'a malala nyuca lajaj na, jis wala mvelen. Yun 'asas mim, ne pülicj ca la mijicj Dios jos jin. Pülicj way ma leñ way sin mü'üsüs jipj velen mpes. Mop'in ma ts'i tji'ina yupj jilal. Ca la nucun ca sin mü'üsüs.

³P'a jawasa Dios ts'uyupj t'üç' way sin 'yüsa lajaj na, gente pülicj ma ca mpjacaañ yupj javelepj. La p'a p'in ca quelel mpjacaañ. Ca la mpalacj la p'a wa sin 'yüsa la mijicj. ⁴Yupj ma ca jisas nsem Dios tjevelá. Jupj tjevelá t'üç' way. Ca jisas nsem la tsuwilpan tjowelepj. Cuento p'in tjowelepj yupj.

⁵Timoteo, gente ca malala la mijicj jipj lal. Mop'in ma lecj meyá jipj. Lovin mvelen la p'a jilal Jesucristo po'ó. Pasal 'üsüs way niná. Najas la mijin pjü way Dios jos jin. 'In tjejyama. Ma la mijin jipj jyas jin. Nin la mijin Dios jos jin.

⁶Quina pyac, 'e 'a, leñ way yupj ma 'ü'nacj ca napj. Leñ way mis Dios nt'a. ⁷Po 'üsüs way tsjí' la tjejay napj Dios mpes. Tecyawaja jis wala tjevelé. Lovin tepyon napj Dios tjevelá. ⁸Qjuis Jepa Jesucristo niswa tjac' na, ca mveles gente jilal ncu 'üsüs nyuca la tjajay Dios jos jin. Qjuis Jepa Jesucristo pasal 'üsüs way. Napj selé pasal 'üsüs

la mijis napj lal. Pajal pülücj la nuc jupj ncuwim niswá. Po jisas jupj. Pasal 'üsüs la mijis wa jupj yupj jilal.

Pablo jostsja Timoteo leñ way ncuwim jupj nt'a.

⁹Najas jipj leñ way ncuwim napj nt'a. ¹⁰Demas tjemey napj mpe. Tjemey Tesalónica nt'a. Jupj po quelel pü'ütsja nosis nt'a. Ma quelel pe'e napj lal. Leñ wa Crescente; tjemey jupj quinam Galacia nt'a. Tito Dalmacia nt'a tjemey jupj. ¹¹⁻¹²Napj jas tjejyam Tíquico Efeso nt'a, mpes leñ wa jupj. Lucas p'in pü'ü napj lal quinam. Cuy na, la tepyala Marcos, jupj lal ncuwim. Jupj 'üçj ncapj mp'a'sas qui'á; cupj cjaya maya tsji' la mijicj Dios mpes. ¹³Cuy na, napj nin quip pje'apa nca'an ma 'en. Carpo ty'a'niná Troas po'ó. Napj libro witjacj nca'an ma 'en 'ots'ipj. Po najas papel ma'ajapj 'ots'ipj.

¹⁴Alejandro po'o jele jipj, jupj ne acero syüpa. Pasal malala la ntiji. Qjuis Jepa Jesucristo ca cus ntüliü, jupj malala la tjiji mpes. ¹⁵'In tjejyama jupj lal. Jupj po ma jostsja cupj tjevelej Dios po'ó.

¹⁶Yupj jepa nt'a nin tjaman na, najamicapan pjü way ma tjil ncapj la p'acj. Pjü tjo'os tjil napj mpe. Najas Dios ma jola yupj nin la tjajay. ¹⁷Qjuis Jepa Jesucristo ncapj tecyoïca, ncapj tjep'y'a'sa. Mpes napj 'üçj tjevelé pjü way jupj jostsja jin. Judiopan* tulucj pjü way nin tjeypyacañ. Qjuis Jepa Jesucristo la tjiji mpes, jepapan ne'aj ma ntjü'ünan napj.

¹⁸T'üç' way nepénowa ca malala quelel la mijicj napj lal. Newa nin, Jesucristo ncapj cyoïca lovin. T'üç' way jupj ca ma manus Dios pü'ü nt'a. Mpes najas gente lovin 'üsüs pjac mvelecj Dios po'ó. Amén.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹⁹Süs wa la mijin Priscila, Aquila 'ots'ipj. Süs wa la mijin wa pjü jilal Onesíforo wo nt'a. ²⁰Erasto ma tjac' napj lal. Corinto mo'o pü'ü. Mileto po'o tüpü'üs na, Trófimo malala jos tepyala. Mpes ma tjac' napj lal. Ne'aj pü'ü custjay. ²¹Leñ way majawus ca, mpes najas leñ way ncuwim. Eubulo süs wa la tjiji jipj lal. Pudente süs wa la tjiji wa. Lino, Claudia 'ots'ipj, süs wa la tjajay. Qjuis catjampan pjü way süs wa la tjajay. ²²Najas qjuis Jepa Jesucristo lovin cyapj cyoïca jipj. Najas jupj 'üsüs way la mijis janmacj nun mpes.

Pablo papel tepyaca Tito mpes

1 ¹Napj Pablo. Napj Dios jomozo. Apóstol* way napj; Dios nin tjejyama la veles la p'a jilal jupj mpes Jesucristo po'ó. Dios lis t'ya nt'a nin tjejyama; jupj jos yupj ca mponecj jupj tjevelá. Jupj jos t'üç' way sin 'yüsa. Niná sin 'yüsa na, ca 'üçj la mijicj Dios jos jinwá. ²Ca jus nlayecj ca mpatjam lovin Dios lal. Püna, nosis cjuwatsja na, Dios tjevele gente 'üçj polel mpatjam ca lovin jupj lal. Ma li tsuwile jupj. ³'Üctsja na cupj niná qjuis la pjac, ninana qjuis wala tjevele. Dios jostsja napj jum, ninana la veles la p'a jis walap'a'á. Nin lejay jupj nin tjiyyü'ta mpes. Dios la tiji cupj 'üçj ca mpatjaquecj jupj lal.

⁴Tito, jipj mpes pyac niná quinam. Pülicj jin tji'yüsa la tjejay napj Jesucristo po'ó. Po 'üsüs jin tji'yüsa, tsjicj si 'üsü jinwá, jupj popay si 'üsü liji na. Cupj pyonecj nin p'iyá Jesucristo po'ó. Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo la tiji cupj 'üçj ca mpatjaquecj Dios lal. Naja yupj 'üsüs ca la mijicj jipj mpes. Naja yupj lovin ca cyapj mp'a'sacj, malala 'e palá na. Naja jipj ma jele nsem pjü mpes, yupj ca nin la mijicj jipj mpes.

Pablo tepyaca tsjan niná jupj jostsja Tito ca la mijis Creta po'ó.

⁵Creta po'o tüpiü'üstsja na, napj lis t'yatsja niyom nepenowá, yupj ca jis majamacj Dios ts'uyupj. Ma polel tecyawaja la tjejay niná. Mpes najastsja jipj ma ca mim nepé; najastsja jipj ca la nt'an niyom nenem, ncawajas ca la mijin napj ma t'üç' la tjejay. Najastsja jipj la nt'an ca co'müypan* Dios ts'uyupj jilal, pjü way pülicj patja nt'a. Nasa tjevelé jipj lal pjacj cuscú la nt'an. ⁶Dios jos co'müypan pasal 'üsüs nsem yupj, la p'a ma malala mvelecj ca yupj sin po'ó. Dios jos co'müypan pjaní

pjaní la p'in sejats'om yupj. Jos yupj jis ts'uyupj japon wa Jesucristo po'ó. Dios jos yupj jis ts'uyupj ma lajay pjü way yupj p'iyá queel lajay jinwá. Jos wa yupj jis ts'uyupj nin lajay jis papay javelepj jin.

⁷Pastor* tsji' liji Dios mpes. Jepa yupj Dios ts'uyupj mpes. Mpes Dios jos pajal 'üsüs nsem yupj, la p'a ma malala mvelecj ca yupj po'ó. Dios jos yupj ma jola yupj p'iyá más 'üsüs la p'a jilal. Gente nepénowa leñ way ts'a 'in se palá. Dios jos pastor ma yupj jinwá nsem. Dios jos pastor ma myona. Jos yupj lovin ma queel le palana la p'a jilal. Dios jos yupj ma li tsuwile t'emel la t'anques. ⁸La p'a wa campa jiquil na, Dios jos pastor se 'aya jinañ yupj wo nt'a, se 'aya wa jis la las. Dios jos pastor lovin 'üsüs queel liji la p'a mpes. Jos pastor lovin selé tsjan más 'üçj liji, ne nin la mijis yupj. Jos pastor lovin 'üsüs nsem yupj. Dios jos pastor lovin nin liji Dios jos jinwá. Jos pastor ma liji yupj p'iyá queel liji jinwá. Más 'üçj liji Dios jos jinwá. ⁹Dios jos pastor lovin ca mpeses t'üç' way Dios po'ó, Jesucristo po'ó 'ots'ipj. Napj nasa sin tji'yüsa la tjejay niná. Dios jos pastor ninana jos lovin. Jupj jos ninana pjü way pyona lovin. Mpes pastor ca jus nlayers tsjan t'üç' way. Mpes 'üçj ca polel mveles la p'a jilal tsjan más 'üçj la mijicj yupj. 'Üçj ca sin 'yüsa la mijis, t'üç' way ma jisas jilal. Nenem malala javelepj t'üç' way po'ó, mop'in ca sin mü'üsüs malala nin javelepj.

¹⁰Niyom nepénowa jajamapj Dios ts'uyupj, mop'in Dios ts'uyupj püüticj ma lajay yupj javelepj jinwá. Ma lajay Dios tjevelá. Ma yola jin javelepj; la p'a wa ma 'üçj sin 'yüsa yupj javelepj mpes. La tsuwil yupj. Püüticj way ninana lajay ne judiopan* yupj. ¹¹Más 'üçj yupj ma javelepj niswá; más 'üçj cupj nin lijicj ne ma mvelecj yupj niswá. Sin 'yüsa lajay malala. Ma sin 'yüsa lajay más 'üçj. Nepénowa jis wa nt'a, pjü way yupj jis wa nt'a patja ma jisas quinam tsjan t'üç' way Dios po'ó; nin jis tepyala yupj javelepj mpes. Nin javelepj t'emel la t'anques. Malala nin. ¹²Püna yupj popa pjaní tjevele Creta mo'o patja mpes. Creta mo'o patja tjowelepj yupj 'üçj polel véletsja tsjan mpalas ca p'a jawasa. Tjevele: "Creta mo'o patja lovin la tsuwil. Pajal malala nyuca lajay. Ma queel tsji' lajay; püüticj jalá la p'in", nin tjevele. ¹³T'üç' way nin tjevele. Mpes ca mvelen yupj jilal yupj jin lajay pasal malala. Sin mü'üsüs lis mijin Dios jos jinwá. Mpes t'üç' way ca mponecj yupj. ¹⁴Ma ca jisas nsem cuento p'in judiopan püna tjowelepj. Püüticj way tjowelepj t'üç' way tulucj. Jipj sin 'yüsa lejay na, yupj ma ca queel la mijicj niyom p'in tjüütütj jin. Niyom nenem ma queel salejepj tsjan t'üç' way.

¹⁵Nepénowa ma malala nyuca yola. 'Üsüs p'in yola yupj pjü mpes. P'a witjacj malala nyuca yola. Ma japon Jesucristo lal. Mop'in malala yola pjü mpes. Ma salejepj yupj tsjan 'üsüs, tsjan malala. Malala lajay na, ma yola. ¹⁶Yupj javelepj yupj sin 'yüsa t'üç' way Dios po'ó. Nin tulucj. Yupj malala lajay mpes, selecj yupj ma salejepj t'üç' way Dios po'ó. Yupj pajal malala Dios lal. Ma lajay Dios tjevelá. Tsjan 'üsüs way ma polel lajay yupj.

Pablo jostsja Tito ca sin mü'üsüs la mijis Dios jos jinwá.

2 ¹Tito, najas jipj sin 'yüsa lejaj tsjan t'üç' way; Dios jos sin 'yüsa lijicj niná. ²Dios jos niyom tsjyoncapan ma se maná yupj. Jos yupj 'üsüs way nsem pjü jilal. Jos wa yupj lovin salejepj tsjan más 'üçj la mijicj, ne ca nin la mijicj yupj. Dios jos yupj japon tsjan t'üç' way yupj po'ó. Jos wa yupj ca quelel lis mijicj la p'a. Jupj jos yupj newa ca 'üsüs la mijicj, malala pyala na. Niná sin 'yüsa la mijin.

³Nin p'iýá, sin 'yüsa lis mijin nequem tsjyoncapan. Dios jos yupj 'üsüs lajay, mpes la p'a ca jus nlayecj yupj po jisas Dios. Dios jos wa yupj ma tin javelepj. Jupj jos ma se maná. Jos wa yupj sin 'yüsa lis mijicj la p'a wa tsjan 'üsüs way. ⁴Mpes tsjüçjüimpan ca sin mü'üsüs Dios jos yupj ca quelel lis mijicj jis vayum, jis ts'uyupj 'ots'ipj. ⁵Ca sin mü'üsüs tsjan más 'üçj lajay, ne ca nin la mijicj lovin. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj ma ca mal la p'a niyom jilal. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj jis wa jajamapj. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj 'üsüs ca la mijicj jis vayum witjacj mpes, jis ts'uyupj mpes wa. Ca sin mü'üsüs Dios jos yupj lajay jis vayum vele jin. Ninana pjü way ca nin la mijicj, la p'a wa ma ca malala mvelej Dios tjevelá po'ó.

⁶Nin p'iýá, sin 'yüsa lis mijin tjamacjaspan jilal. Yupj jilal mvelen Dios jos yupj lovin ca jus nlayecj tsjan más 'üçj la mijicj, ne ca nin la mijicj yupj. ⁷Najas jipj lovin 'üsüs la mijin; la p'a ca jis nucucj, ca sin mü'üsüs más 'üçj nin p'iýá lajay yupj. Sin tjü'üsüs lis mijin tsjan t'üç' way. Ma ca p'a casá mvelen; najas yupj jis januc, ca sin mü'üsüs más 'üçj nin p'iýá mvelej yupj la p'a jilal. ⁸Dios jos jinwá mvelen. Mpes la p'a ma ca polel la mve'lecj jipj lal jipj tjevelen mpes. Ma jisas jipj, jis maycas ca. Ma ca malala polel mvelej cupj po'ó; nin ca nsem Dios jos jinwá tjevelen mpes.

⁹Ca mvelen esclavopan* jilal Dios jos yupj lovin lajay yupj jis patrón jajütütj jinwá. Dios jos yupj nin yola 'oyen nyuca 'üsüs la mijicj, mpes yupj jis patrón 'üçj jisas nsem yupj jis lal. Dios jos yupj ma la velel

yupj jis patrón jis lal. ¹⁰Dios jos ma pequeñ jis patrón yuts'a'a. Jos wa lovin ca 'üsüs la mijicj jis patrón mpes, ne jis patrón ca jus nlayecj lovin 'üsüs lajaj; ma la tsuwil. La p'a ca nucucj pjü way niná 'üsüs lajaj, mpes ca sin mü'üsüs po 'üsüs way sin 'yüsa lijicj Dios po'o. Dios la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj yupj lal.

¹¹Dios pajal 'üsüs la tjiji gente mpes. Jupj la tjiji mpes, gente ca polel mpatjam yupj lal. Pjü gente mpes nin la tjiji yupj. ¹²Dios jos qjuisin 'yüsa 'oyn nyuca 'üsüs la mijicj yupj jos jinwá; nin mpes nin la tjiji. Jupj ma jos tsjan malala, jupj jos cupj ma wa ca qjuisas nsem niná. Püliucj ma quelel 'üsüs lajaj Dios jos jinwá. Yupj lajaj gente p'in quelel lajaj jinwá p'in. Malala lajaj. Dios jos cupj ma quelel lijicj yupj lajaj jinwá. Jupj jos cupj lovin ca jus nlayecj tsjan más 'ücj la mijicj, ne ca nin la mijicj. Jos lovin 'üsüs lijicj, nosis casá pyatjaquecj na. Jupj jos lovin lijicj yupj jos jinwá. ¹³Dios jos cupj po qjuisas Jesucristo leñ way jac!. Jesucristo cupj qjuis Dios, pasal püné jupj. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj yupj lal. Jesucristo mpes selecj cupj ca mpatjaquecj Dios lal. Mpes 'ücj qjuisas ncupj. Cupj ca nucucj pasal püné Jesucristo; jac' na nin ca nucucj. ¹⁴'Üctsja Jesucristo lal yupj p'iyá tepe'e cupj mpes. Nin la tjiji ca Dios perdonar la qjuis mijis, ca 'üsüs nsem cupj jupj lal. Jupj la tjiji 'ücj ma ca malala nyuca la mijicj. Jupj la tjiji ca 'üsüs nsem cupj, malala tulucj. Jupj jostsja cupj yupj juts'a'a nsem. Jostsja cupj ca 'üsüs la mijicj, niná po qjuisas mpes.

¹⁵Ninana pjü way sin tjü'üsüs lis mijin. Newa jis wala mvelen más 'ücj ninana nin lajaj. Dios jos nin lajaj. Mpes jis tjijyü'ta ninana la mijicj. Ma nin lajaj na, jis wala mvelen malala nin lajaj. Napj tjeveléjin la mijin jipj. Mpes pjü ma ca mvelecj jipj 'üsüs lejaj tulucj.

Pablo tepyaca tsjan jos Dios yupj ts'uyupj ca nin la mijicj.

3 ¹Niswa mvelen Dios ts'uyupj jilal, Dios jos yupj yola yupj jis jepapan noypan, 'ücj jis la jütütj. Dios jos yupj nin lajaj yupj jis jepapan jajütütj jinwá. Dios ts'uyupj polel 'üsüs lajaj na, Dios jos nin lajaj yupj. ²Niswa mvelen Dios ts'uyupj jilal, Dios jos ma malala nyuca javelepj la p'a wa mpes. Jupj jos lovin ma la velel. Jos lovin 'üsüs javelepj la p'a jilal, ma ca ts'i mi'inacj. La p'a jilal javelepj na, ma wa ca ts'i mi'inacj yupj javelepj mpes.

³Jele mpalas cupj p'iyá ma qjuiyola jin lijictsja yas nam. Ma la tjijicj Dios tjevelá. Tepyonecj la tsuwilpan tjowelepj. Lovin la tjijicj cupj qjuisastsja jin. Ma la tjijicj Dios jostsja jin. Cupj la tjijicj mpes

'ücj qjuisas tepyala; lovin nin la tjijicj. Ninana cupj la tjijicj malálatsja. Lovin malala la tjijicj. Lovin la tjejyamaquecj la p'a mpes. Gente la p'a wa ma jisastsja ncupj. Cupj ma wa qjuisastsja la p'a, ts'i 'inyactsja yupj jilal. ⁴Mop'in Dios pasal 'üsüs la tjihi gente mpes. Pajal quelel lis tjihi gentá. ⁵Mpes jupj la tjihi 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal. Cupj 'üsüs la tjijicj mpes tulucj ca nin nsem. Dios p'iyá jostsja 'üsüs qjuesé palá, nin mpes p'in ca mpatjaquecj Dios lal. Ca mpatjaquecj jupj lal bautizar* qjuis tepyala mpes, Dios ts'uyupj qjuis tepyala mpes. Niná qjuis tepyala Dios Cjües 'üsüs la qjuis tjihi mpes. ⁶Dios qjuis tje'yaya jupj Cjües, Jesucristo la tjihi mpes. Ts'üise tulucj jupj. Jesucristo la tjihi cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. ⁷Dios p'iyá la tjihi mpes, 'üsüs cupj quinam Dios lal. 'Üsüs quelel líjitsja jupj cupj mpes. Nin mpes nin la tjihi cupj ca mpatjaquecj lovin jupj lal. Selecj ca nin nsem. ⁸Ninana po t'üç' way.

Najas la pülicj ninana po'o mvelen yupj jilal. Po ma lecj tjeýa nin la veles. Más 'ücj nin mvelen, mpes Dios lal japon ca 'üsüs quelel lajay, Dios jos jin. Ninana po 'üsüs way. Nin lajay na, 'üsüs se palá gentá. ⁹T'üç' way nepénowa quelel la velel yupj p'a casá yola mpes. Dios ma jos yupj javelepj niná. Nenéyawa javelepj piúna tapatja jis lá mpes. Japon Dios qjuisin 'yusa liji jis lá mpes. Nin tulucj. Nenéyawa la velel Moisés* tjevelá mpes. Ts'a 'in se palá la p'a wa p'a casá yola mpes. Niyaná mpes quelel javelepj na, más 'üçj ma mvelen yupj jilal. Ma 'üsüs se palá niná javelepj na. La p'a wa t'üç' way tulucj sin 'yusa, niná javelepj mpes. ¹⁰Yupj javelepj mpes, Dios ts'uyupj nepénowa ma japon t'üç' way quinam. Nin mpes la pjaní jis wala mvelen, lama ca nacj, ca mvelen malala nin lajay. Newa nin ca malala quelel la mijicj custjay ca nacj; ma 'üsüs quelel lajay, jis wala mvelen ma ncul ca niswá Dios ts'uyupj 'a si mulú na. ¹¹Najas jipj ca jus nlayen yupj ma lajay Dios jos jinwá. Malala lajay. Yupj p'iyá salejepj wa malala nin lajay.

Pablo tecyawaja tepyaca.

¹²Napj ca jas majam Artemas jipj nt'a ca nacj. Ma selé. Tíquico jas majam ca nacj. Ma selé custjay cana cuscú. Pjaní ca jas majam. Jipj nt'a tjemey na, najas jipj leñ way ncuwim napj nt'a Nicópolis po'ó. Ne'aj quelel pü'üs jive na, yümüçj si lapjüna na wa. ¹³Cus mpl'a'san Apolos, Zenas 'ots'ipj. Zenas po selé judiopan* tjüjütütj po'ó. Jis tje'yaya yupj jisas, ca 'üçj polel mal niswá. Jipj 'üçj polel lejay, nin ca la mijin yupj mpes. ¹⁴Dios jos jupj ts'uyupj sin 'yusa más 'üçj lovin 'üsüs lajay la p'a

mpes. La p'a cjuwá jis tepyala na, más 'ücj Dios ts'uyupj jis capj jap'acj.
'Üsüs se palá la p'a witjacj Dios ts'uyupj lajay mpes, 'üsüs way niná.

15 Pjü way napj lal jatja, pjü way süs wa la tjajay. Jipj nt'a patja nepénowa japon wa Jesucristo lal, quelel la qjuesejaj yupj. Süs wa lis mijin yupj jilal.

Najas Dios 'üsüs way ca la mijis janmacj nun mpes.

Papel tepyaca Pablo Filemón mpes

¹Napj Pablo. Timoteo já'asa wa qui'á. Jupj cupj qjuis catjam. Napj 'os cawilta mo'ló Jesucristo mpes tsji' lejay ne.

Filemón, papel niná pyaquecj jipj mpes. Jipj cupj qjuis catjam. Pasal quelel la 'ijicj. Jipj tsji' lejay wa cupj qjuilal Jesucristo mpes. ²Papel niná pyaquecj wa Apia mpes. Jupj cupj qjuis ta'a, Jesucristo lal pyona mpes. Pyaquecj wa Arquipo mpes. La p'a wa malala javelepj na Jesucristo po'ó, jupj jis wala vele malala javelepj. Dios ts'uyupj 'a si mulú wya nt'a. Pyaquecj wa yupj mpes.

³Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo cupj qjuis Jepa Püné way jupj. Najas 'üsüs way lajay nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü way mpes; najas yupj ca nin la mijicj nun mpes.

Pablo tjüwü'i Dios lal Filemón mpes.

⁴Lovin wüi'sis Dios lal jipj mpes. Lovin velé Dios lal jipj mpes. ⁵La p'a wa nawala tjowelepj jipj pajal quelel lejay Jesucristo. Tjowelepj jipj pyon Jesucristo tjevelá. Tjowelepj wa jipj po quelel la sejaj Dios ts'uyupj. ⁶Napj velé Dios lal jipj mpes. Najas lovin mvelen la p'a jilal Jesucristo mpes. Najas ca 'üsüs mpalas velen mpes. Nin tepyala na, jipj ca jus nlaiyen tsjay 'üsüs qjuis tepyala Jesucristo mpes. ⁷Jipj po quelel lis tjejay Dios ts'uyupj. Po 'icj najas ntepalá jipj quelel la sejaj mpes. Po 'üsüs pü'lüs ntepalá. Dios ts'uyupj po 'icj jisas jis tepyala, jipj la tjejay mpes.

Pablo tepyaca Onésimo po'ó.

⁸Filemón, Jesucristo mpes napj polel 'i jütütj. Nin mpes polel 'i jütütj tsjan más 'icj la mijin. ⁹Mop'in napj quelel la 'e jay, mpes ma quelel 'i

jütütj. Nin p'in najas jipj ca la mijin napj najas jinwá napj najas mpes p'in. Co'müy napj quinam. Cawilta mo'o pü'lüs Jesucristo mpes tsji' la tjejay mpes. ¹⁰Najas 'üsüs la mijin Onésimo mpes. Qui'lá napj tjevelé jipj lal Jesucristo po'ó, ne jupj tepyona napj tjevelé. Pajal 'üsüs jas tji'yusa, tsjicj si 'üsü jinwá popay si 'üsü liji na. ¹¹Püna p'in Onésimo ma 'üsüs tsji' la tjiyi jipj mpes, nin selé napj. Nin tulucj ca nsem quinam. Quina po 'üsüs ca la mijis jipj mpes, napj mpes 'ots'ipj. ¹²Napj po quelel lejay Onésimo. Mop'in nin, napj se jam jupj jipj nt'a. ¹³Najastsja jupj newá mpü'lüm napj lal. Najastsja jupj ca ncapj mp'l'a'sas qui'lá cawilta nt'a, jipj leñ mpes. Qui'lá 'os la p'a jis lal tjevelé mpes. Nin tjevelé tsjan niná Jesucristo 'üsüs la tjiyi gente mpes. ¹⁴Najastsja jupj ca ncapj mp'l'a'sas jipj p'iyá jyas mpes. Custjay ma tjevelen ncu 'üçj jipj ca mpü'lüm napj lal. Ma selen jupj pü'lü qui'lá. Mples napj se jam jupj jipj nt'a quinam. Jipj 'üsüs lejay na, najas jipj p'iyá jyas mpes ca nin la mijin. Jipj ma polel lejay jipj jyas jinwá, malala nin.

¹⁵T'üç' way Onésimo tjemey jipj mpe. Tsjicj way mpes p'in leňtsja jupj jipj pü't nt'a. Mop'in pajal 'üsüs tepyala jupj lal, tjemey mpes. Quina lovin ca mpü'lüm jipj lal. ¹⁶T'üç' way Onésimo jipj esclavo* custjay. Mop'in jupj más 'üsüs quinam esclavo lal. Jupj cupj qjuis catjam. Quelel lijicj jupj. Napj quelel lejay jupj; quina más 'üçj jipj pajal quelel la mijin jupj 'ots'ipj. Jupj jipj esclavo, jupj jipj jetjam 'ots'ipj quinam qjuis Jepa Jesucristo mpes.

¹⁷Filemón, t'üç' way napj jipj jetjam. Napj cüwinis jipj nt'a, tsjay 'üsüs jyas nsem. Selé napj niná. Najas tsjay 'üçj jyas nsem wa Onésimo ne'aj jama na jipj nt'a, napj p'iyá ne'aj tjum jinwá. ¹⁸Onésimo malala nyuca la tjiyi ca nacj jipj lal. Level la 'iji ca nacj. Mvelen napj lal nol level la 'iji, ne napj ca jaylacj la mejay jupj mpes. ¹⁹Napj Pablo. Napj p'iyá nin pyac niná. T'üç' way ca jaylacj la mejay jupj mpes. Mop'in najas jipj jele mpalas jipj Dios popa 'e tepalá napj tjevelé mpes jipj lal. Mples napj nola ma ca jyas nsem napj niná jaylacj la mejay.

²⁰Natjam, cupj nin pyonecj Jesucristo tjevelá. Jipj se coñ Jesucristo 'ots'ipj. Mples po najas jipj ca la mijin napj najas jinwá. Nin lejay na, tsjay 'üçj najas nsem.

²¹Napj selé nin ca la mijin napj najas jinwá. Selé más 'in 'üsüs ca la mijin wa napj tjevelé lal. Mples niná nin pyac jipj mpes. ²²Po quelel jum jipj nt'a. Mples Dios lal la monan leñ way 'üçj ca mis. 'Üçj la mijin la pütlüs napj ne'aj.

Pablo tecyawaja tepyaca.

²³Epafras süs wa la tjiyi jipj mpes. Selen jupj pü'lü napj lal cawilta mo'ó Jesucristo mpes tsji' la tjiyi mpes wa. ²⁴Marcos 'ots'ipj süs wa

la tjiji, Aristarco 'ots'ipj. Demas süs wa la tjiji wa, Lucas 'ots'ipj. Yupj tsji' lajay wa napj lal Jesucristo mpes. ²⁵Najas Jesucristo 'üsüs way la numijis nun pjü way jilal, jupj qjuis Jepa Püné way.

Papel niná Hebreopen mpes

Dios yupj Jatjam jas tjejyama la veles cupj qjuilal.

1 ¹Püna Dios tjevele profetapan* jilal tsjan la veles judiopan* jilal. Tjevele yupj jilal tsjan niná yupj jostsja judiopan ca jus nlayecj. Nin tjevele profetapan pülicj jilal. La pülicj way nin tjevele yupj jilal. ²Nasa tecyawaja tjevele quinam yupj jilal. Quina p'a casá la tjiji. Jupj Jatjam lal tjevele yupj la veles cupj qjuilal. Jupj Jatjam cupj qjuilal tjevele yupj Popay Dios jostsja jin. Jupj Jatjam mpes, pjü way la tjiji nosis casá. Pjü la tjiji wa tsjun po'ó. Dios la t'ya Jatjam, ca pjü way yupj juts'a'á nsem. ³Cupj selecj lots'ac' pajal jaw; nosis casá jyawca lots'ac' mpes. Nin p'iyá, cupj selecj Dios pasal püné; jus tjinyucucj yupj Jatjam, püné way yupj. Dios Jatjam, yupj Popay jin p'iyá yupj. Pjü way 'üçj patja nosis casá Dios Jatjam nin liji mpes. Nin p'iyá tsjun po'ó. Püné jyü'ta ne pjü nin pyala. Ücj Dios perdonar la qjuisiji cupj malala la tijicj, yupj Jatjam la tjiji mpes. Nin la tjiji na, 'etjele yupj Dios li'inyampe tsjun po'ó. Dios pasal püné; yupj Jatjam ne'aj já'asa yupj li'inyampe, yupj püné wa mpes.

Dios Jatjam más püné angelpan jilal.

⁴Cupj selecj angelpan* pajal noypan yupj. Dios Jatjam más püné angelpan jilal, nin la tjiji Dios. Dios Jatjam way yupj, nin vele Dios. Mpes qjuisin 'yüsa yupj más püné way angelpan jilal. ⁵Selecj Dios Jatjam más püné angelpan jilal Dios yupj lal tjevele mpes:

“Jipj napj Natjam.

Yacjaj jipj Pyapay ntepalá napj.”

Nin tjevele Jatjam lal. Niná angelpan jilal tjevele tulucj. Tjevele wa:

“Jupj Popay ca nsem napj.

Jupj napj Natjam nsem.”

Niná angelpan po'o tjevele tulucj. ⁶Dios jas tjejyama jupj Jatjam mwalá way nosis nt'a. Jas tjejyama na, tjevele:

“Najas napj angelpan pjü way

nin javelepj jupj püné way”,

nin tjevele Dios.

⁷Dios tjevele wa angelpan* sin po'ó. Tjevele:

“Lüpjú way jac', jama wa.

'Awa campanya wolaqué, wotaqué wa.

Nin p'iyá niná, angelpan jiquil, leñ way jil,

mop'in tsji' lajay napj mpes,

nin lajay napj najas jin”,

nin tjevele jupj. ⁸P'a casá tjevele Jatjam po'ó. Tjevele:

“Jipj ne Dios. Ca müjü'tün lovin.

Jyütütj ne 'üsüs.

⁹ Jipj jyas 'üsüs p'in napj najas jin.

Jipj lovin ma malala lejay.

Mpes napj la 'e tjet'á la jütütj. Napj ne jipj Dios.

Jipj más 'üçj jyas nsem cyapj jacoñ jilal.”

Dios nin tjevele.

¹⁰Tjevele wa:

“Jepa Püné way jipj. Pjü cjuwatsja na,

nosis la tjejay jipj.

Myas mpes pjü nin la tjejay tsjun po'ó,

jay la p'a'á nt'a 'ots'ipj.

¹¹ P'a wa jyawca na, ncawajas ca nosis.

Ncawajas ca wa pjü way tsjun po'ó.

Nin tulucj jipj lal. Jipj lovin ca mpü'üm.

Püllü'l pül way pyala.

Nin p'iyá, nosis pül way nsem.

Pjü way tsjun po'ó pül way nsem wa.

¹² Yom jupj püllü'l pül way pyala na, ma jos niná.

P'a püllü'l mpes ca jas nqui'pas.

Nin p'iyá ca mpalas nosis lal,

pjü way jilal wa tsjun po'ó. Pül way nsem.

Mpes nosis seyasa ca la mijin.

Seyasa way ca la mijin wa tsjun po'ó.
 Jipj p'iyá pül jinwá tulucj. Jipj lovin nin p'iyá.
 Tsjyonca way 'e palá tulucj.
 Lovin ca mpü'üm."

Dios nin tjevele Jatjam lal.

13 Tjevele wa jupj lal:
 "Nt'i'isa jipj napj li'inyampe.
 Jipj ca müjü'lün napj lal.
 Napj ca la mpalan jipj enemigopan jis lal.
 Napj ca la mejay jipj enemigopan
 tsjyam 'alá jatja jinwá.
 Nin ca la mejay jipj mpes, jipj napj lal jac' na."

Niná angelpan* jilal tjevele tulucj. **14** Angelpan cjües witjacj yupj, tsji' lajay yupj Dios mpes. Gente nepénowa ca mpatjam Dios lal, Dios nin liji ca nin nsem. Dios jupj angelpan sin jyama yupj nt'a jis capj la p'acj nosis casá.

Más 'ücj qjuisin 'yüsa Dios Jatjam tjevelá.

2 **1** Cupj nasa tjepjya'aquecj Dios Jatjam tjevelá. Dios Jatjam pajal püné way, mpes 'ücj más 'ücj qjuisin 'yüsa jupj tjevelá. Ma 'üsüs qjuisin 'yüsa, p'a jawas ca mponecj la p'a velá ca nacj, ne ma ca mponecj t'üç' way Dios Jatjam po'ó. **2**Püna angelpan* tjowelepj Moisés* lal. Tjowelepj tsjan niná Dios jostsja judiopan* ca nin la mijicj. Mpes Moisés niná tjevele judiopan jilal. Angelpan tjowelepj tsjan ca mpalas p'a jawas. T'üç' way nin tepyala p'a jawasá. Gente ma la tajay na yupj tjowelepj jinwá, Dios lovin jis capj tyüla. **3**Mpes t'üç' way nin ca mpalas wa qjuis Jepa Jesucristo tjevele jinwá; jupj más püné angelpan jilal. Jupj tjevele cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal jupj la tiji mpes la p'in. Niná ma qjuiyola na, t'üç' way Dios ca qjuis capj ntüls. Qjuis Jepa Jesucristo mwalá way sin tji'yüsa la tiji 'ücj mpatjaquecj Dios lal jupj la tiji mpes la p'in. La p'a wa nin tjepjyacañ jupj tjevelá, p'a jawas yupj qjuisin tji'yüsa la tajay wa t'üç' way niná jupj tjevelá. **4**Qjuilal tjowelepj na, Dios qjuisin tji'yüsa la tiji yupj t'üç' tjowelepj. Jupj jis capj tjep'ya'sa mpes pajal 'üsüs way polel lajaysja, niyom p'in ma polel lajay jinwá. Yupj nin la tajay qjuisin 'yüsa la tajay t'üç' way tjowelepj. Pasal qjuiyolatsja yupj la tajay mpes. Dios jis capj tjep'ya'sa jupj Cjües la tiji mpes wa. Jupj Cjües jis capj tjep'ya'sa 'ücj tsji' la tajay jupj mpes.

Dios Jatjam mpes, cupj 'ücj mpatjaquecj lovin Dios lal.

5 P'a jawas pjü way pajal 'üsüs way nsem nosis casá. Niná mpes nin pyac. Dios Jatjam ca müjü'tüs qui'á, nin tjevele Dios. Angelpan* ca nosis müjü'tücj tulucj. 6 Dios Popel nin vele yom pjaní tjevelá. Tjevele:

"Dios, jipj ne pajal püné. Gente, gente p'in yupj.

¿Tsjan mpes jele jipj yupj mpes?

¿Tsjan mpes jipj jyaman yupj?

7 Quina yupj más 'in tsjicj way angelpan jilal,
nin la tjejay jipj.

Newa nin, yupj más 'in noypan pjü way jilal nosis casá,
nin la tjejay jipj.

Jipj pajal 'üsüs la tjejay yupj mpes.

Pjü way jatja, nin la tjejay jipj. Mop'in
nin jis tje'yaya ne gente 'ücj polel jajütütj
pjü way niná.

8 Nin jis tje'yaya ne yupj 'ücj polel jajütütj pjü."

Dios Popel nin vele yom pjaní tjevelá. Dios tjevele gente 'ücj polel jajütütj pjü. Pjü 'ücj jajütütj, Dios la tjiji. Newa nyucucj ma pjü way jajütütj custjay.

9 Mop'in ma nin qjuiyola. Cupj selecj Jesús mpes tjevele niná. Mpes selecj t'üç' way niná jupj tepyacá, niná ne Dios Popel. Jesús tjac' na, jupj más tsjicj waytsja angelpan* jilal, Dios la tjiji. Jupj jostsja Jesús mpa'is pjü mpes, ne nin la tjiji jupj. Dios quelel la qjuisiji, ne nin. Malala tepyala Jesús lal, tepe'e, mpes Dios la tjiji jupj pajal püné tepyala, tjevele wa jupj pajal 'üsüs.

10 Nin jostsja Dios. Dios la tjiji pjü; pjü la tjiji jupj p'iyá mpes. Dios quelel se manú jupj ts'uyupj jupj pü'lü nt'a, jupj ts'uyupj pü'lücj way. Mpes 'üsüs way malala tepyala Jesús lal. Malala tepyala jupj lal, mpes gente 'ücj mpatjam ca Dios lal, Dios nin la tjiji. Jesús mpes gente 'ücj ca mpatjam Dios lal. 11 Yupj Dios juts'a'lá ca jis mpalas, Jesús nin liji. Dios yupj jis Papay. Dios Jesús Popay 'ots'ipj. Mpes Jesús ma myayca la veles yupj jupj pü'lücpán. 12 Selecj Dios Popel po'ó jupj tjevele yupj jupj pü'lücpán. Tjevele Dios lal:

"Napj ca mvelé napj mpü'lücpán jilal jipj po'ó.

Jipj mpes 'a si mulú na,

napj 'üsüs ca mvelé jipj po'ó yupj jilal",

jupj nin tjevele Dios lal.

¹³Tjevele wa:

“Napj ca mpon Dios ncapj p'ya'sa”.

Tjevele wa:

“Qui'á pü'lüs Dios ts'uyupj jilal.

Dios ntje'aya yupj; yupj jos napj jyamá yupj.”

¹⁴Jesús jüp'üy jánatsja wa, gente jinwá. Yom waytsja yupj yupj jinwá. Dios jostsja ca nin nsem; jostsja Jesús tepe'e, jostsja Jesús jas tjijyünsa la püt'üs niswá. Nin tepyala mpes, diablo* tsjicj way tepyala. Diablo mpes p'in gente cya'líi. ¹⁵Gente lovin lacj jeyaptsja cya'líi mpes. Nin tulucj quinam. Jesús yom tepyala yupj, tepe'e, jas tjijyünsa, tüpü'ü niswá. Dios ts'uyupj ma lacj jeyapj cya'líi quinam, yupj la tiji mpes.

¹⁶Jesús tjac' gente jis capj la p'acj. Jupj tjac' angelpan* jis capj la p'acj tulucj. Mpes yupj ángel tepyala tulucj. Cupj 'ücj jus nlayecj Jesús quelel jis capj p'yá'satsja gentá, mpes yom tepyala yupj. Abraham* pajal püna tüpü'ü, gente pülicj yupj popa p'iyá tapatja, püis tepyala na. Jesús más quelel jis capj tjem'üyá'satsja yupj pjü jilal. ¹⁷Mpes más 'üctsja Jesús yom tepyala yupj, cupj jinwá. Cupj yupj pülicpan ne nin. Cupj jinwatsja yupj, mpes 'üctsja sacerdote* más püné tepyala yupj cupj mpes; yupj polel vele Dios lal cupj mpes. Nin liji yupj Popay Dios nt'a. Newa ca qjuis capj mp'a'sas lovin. Po jola cupj mpes. Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj, Jesús la tiji mpes. ¹⁸Nenéyawa diablo* jac' cupj nt'a, malala qjuis lal vele; yupj jos ma lijicj Dios jos jin. Jesús 'ücj qjuis capj p'ya'sa, ne ma malala lijicj. Nin p'iyá tepyala yupj lal, mpes 'ücj qjuis capj p'ya'sa. Diablo malala tjevele wa yupj lal, jostsja yupj ma la mijis Dios jos jin. Pajal malala tepyala Jesús lal. Mop'in Jesús ma la tiji diablo jostsja jin.

Jesús más püné Moisés lal.

3 ¹Natjampan, nun Dios juts'a'lá. Jupj la nu t'ya nun. Pjü way napj tjevelé Jesús po'ó, pjü way nujola t'as lovin. Dios jas tjejyama yupj cupj nt'a la veles Dios po'ó. Jesús sacerdote* más püné way yupj; yupj jama Dios nt'a la veles cupj mpes. Niná pyonecj yupj po'ó. ²Dios la t'ya Jesús, ne Jesús la tiji pjü way Dios jostsja jin. Jesús nin p'iyá la tiji Moisés* la tiji jinwá, Moisés ne tsjay püna tüpü'ü yupj. Moisés la tiji wa Dios jostsja jin Dios gente jis lal. ³Mop'in Jesús más 'üsüs Moisés lal. Napj ca mpac tsjan mpes ca jus nlayé más 'üsüs yupj Moisés lal. Yom wa si jünsa más 'üsüs way wosis lal; yupj p'iyá la tiji wosis. Nin p'iyá, Jesús más 'üsüs Moisés lal. ⁴Wosis p'iyá yupj sin nin jas

tjijyünsa tulucj. Gente sin jajünsüpj yupj jis wa. Nin p'iyá niná, gente yupj sin nin patja tulucj. Dios lis tiji. Dios lis tiji pjü way.

⁵Moisés* pjü way la tiji Dios jostsja jin Dios lal japon jis lal. Moisés yupj jilal tjevele tsjan ca sin mü'lüsüs la mijis Dios p'a jawas. Moisés 'üsüs tsji' la tiji Dios mpes; newa mozo way p'intsja yupj. ⁶Cristo la tiji wa pjü Dios jostsja jin Dios lal japon jis lal. Nin p'in más 'üsüs way yupj Moisés lal. Cristo Dios Jatjam yupj, mozo tulucj yupj. Moisés mozo p'intsja yupj. Cristo se jamá Dios ts'uyupj pjü way. Cupj pyonecj Dios po'ó, Cristo po'ó 'ots'ipj; velecj la p'a jilal pyonecj mpes. Dios jos lovin nin lijicj. Selecj p'a jawas 'üsüs ca qjuis mpalas Dios mpes. Dios jos lovin 'üçj qjuisas nsem niná mpes. Lijicj na yupj jos jinwá, t'üç' way cupj yupj gentá.

Dios lal japon ca mpatjam Dios lal.

⁷Nujola tapalas Dios Cjües tjevelá Dios Popel po'ó. Tjevele:

“Yacjaj, niná pjo'oqué na Dios velá,

⁸ nusin tjü'üsüs niná, la müjí wa yupj vele jin.

Judiopan* püna tapatja ma nin la tjajay
tjelyawuñ na wa cjuwá nt'a.

Yupj ma quelel la tjajaytsja Dios tjevele jinwá.

Dios jay pjucj tjevyaja jinwá tepyala la tjajay yupj.”

⁹Dios tjevele:

“Nun solejé tsjan la tjajay yupj.

Nenem püna tapatjá, nun yupj sin popa p'iyá püs naya
potjaqué.

Año cuarenta mpes yupj tjunuc pajal 'üsüs la tjejay napj
yupj mpes.

Newa nin, malala la tjajaytsja,

yólatsja napj ma jis capj ntül yupj.

Nay pjucj tjevyaja jinwatsja yupj mpes.

¹⁰Po ma najastsja yupj la tjajay.

Napj tjevelé:

‘Yupj lovin ma jisas napj najas jinwá.

La p'a wa quelel lajaj p'in.

Ma quelel sin 'yúsatsja tsjan najastsja napj.’

¹¹Po ma najastsja yupj malala la tjajay.

Mpes napj nin tjevelé tsjan ca la mejay.

Tjevelé:

‘Püs way mpes pajal malala jis tepyálatsja wosis cjuwá nt'a.
 Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.
 Quina yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a, nin ca la mejay
 napj.’”

Dios nin tjevele yupj Popel po'ó.

¹²Natjampan, 'in tjajama. Ma la müjí yupj la tjajay jinwá; pajal malala la tjajay yupj. Lovin mponé Dios lal, yupj ne pü'lü lovin. Ma poné Dios lal, ma so coñcó yupj. ¹³Lovin nin mvelé niná nunwá. Lovin la müjí Dios jos jinwá. Nin polel lojí custjay, Cristo ma niswa tjac' na p'in. Mpes malala lojí na, ca jus nlayé 'üsüs tulucj nu mpalas nin la tjújí mpes, ne ma malala ca quelel la müjí niswá. ¹⁴Püna qjuisastsja na Cristá, t'üç' way pajal tepyonec jupj po'ó. Más 'üçj lovin nin pyonec. Mpes nin ca qjuis mpalas pjü way Dios tjevelá. Nin ca qjuis mpalas Cristo se coñcocj mpes.

¹⁵Dios Popel vele:

“Yacjaj, niná pjo'oqué na Dios velá,
 nusin tjü'üsüs niná, la müjí wa yupj vele jin.
 Judiopan* püna tapatja ma nin la tjajay,
 tjelyawuñ na wa cjuwá nt'a.

Dios jay pjucj tjevyaja jinwá tepyala la tjajay yupj.”

¹⁶Nun solejé pjacj ma quelel la tjajaytsja Dios jostsja jin, Dios lal tjepjyacañ na. Moisés* jis ticyuna Egipto mpe, yupj p'iyá pjü way ma quelel la tjajaytsja Dios jostsja jin. ¹⁷Año cuarenta mpes nin la tjajay Dios ma jostsja jin. Nun solejé pjacj cuscú ninatsja. Yupj ne niná malala la tjajay wosis cjuwá nt'a. Yupj tecya'lilñ ne'aj. ¹⁸Dios tjevele:

“Püs way mpes pajal malala jis tepyálatsja
 wosis cjuwá nt'a.

Napj quelel se 'atsja momas, 'ücj jis la püt'üs ne'aj.
 Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a,
 nin ca la mejay napj.”

Nun solejé pjacj jilal Dios nin tjevele niná. Ma la tjajay yupj tjevele jin, yupj jilal nin tjevele. ¹⁹Mpes qjuisin 'üsa nin mpes ma polel tjl 'amá niná nt'a, Dios lal ma topón mpes.

4 ¹Dios tjevele cupj 'üçj polel jyatjaquecj wa, la mijis yupj. Nin p'iyá custjay, püna tjevele jinwá. Más 'üçj 'in jyamacj cupj, lovin mponecj Dios lal. Mpes t'üç' way 'üsüs majatjaquecj ca cupj, nin ca la qjuis mijis. ²La p'a wa tjowelepj cupj qjuis walap'a'á Dios tjevelá. Yupj tjevelá pajal 'üsüs. Judiopan* püna tjelyawuütsja wosis cjuwá

nt'a, nin p'iyá tjepjyacaň. Tjepjyacaň, newa ma 'üsüs jis tepyala, yupj ma topón mپes. ³Nin tulucj cupj qjuilal. Cupj tepyonecj, mپes cupj 'üsüs ca majatjaquecj, Dios ca la qjuis mijis. Wa cjuwá nt'a tjelyawuň witjacj, malala jis tepyala. Dios tjevele yupj sin po'ó. Tjevele:

“Po ma najastsja yupj malala lajaytsja.

Mpes napj tjevelé tsjan ca la mejaytsja.

Tjevelé:

‘Püs way mپes pajal malala jis tepyálatsja wosis cjuwá nt'a.

Napj quelel se 'atsja momas, 'üçj jis la püt'üs ne'aj.

Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a, nin ca la
mejay napj.’ ”

Dios nin tjevele yupj Popel po'ó. Tsjay püna Dios nosis t'üç' la tiji na, yupj seletsja ca nin quelel la mijis yupj mپes. Jostsja yupj ca mal 'amá niná nt'a. Yupj p'iyá ma topón, mپes ma polel tjl 'amá niná nt'a, nin la tiji Dios.

⁴Dios Popel po'ó yom pjani tjevele sábado* mپes, ts'ac' niná semana pjani cyawaja na. Tjevele: “Dios pjü la tiji. T'üç' la tiji na, 'etjele yupj. Semana tecyawaja na, 'etjele.” ⁵Jupj Popel vele wa:

“Napj quelel se 'atsja momas, 'üçj jis la püt'üs ne'aj.

Mop'in yupj ma polel ne'as jil 'amá niná nt'a,
nin ca la mejay napj.”

Wa cjuwá nt'a tjelyawüi sin po'ó nin tjevele.

⁶Yupj tjepjyacaň Dios tjevelá, yupj tjevelá pajal 'üsüs, newa ma polel tjl 'amá niná nt'a; ma la tjaxay Dios tjiyü'ta jinwá. P'a casá ca nsem la p'a jilal. Dios ca mveles ca 'üçj polel mal yupj pü'ü nt'a, 'üçj majatjum ne'aj. ⁷Selecj niná t'üç' way. Jupj tjevele p'a jawasa jyawca mپes. Locopyaya, año pü'lüçj tepyala na, Dios tjevele David* lal yupj jostsja yupj ca mpaques nin jawas po'ó. Napj nasa tepyac yupj tepyacá. Tepyaca:

“Yacjaj, niná pjo'oqué na Dios velá,

nusin tjü'üsüs niná, la müjí wa yupj vele jin”.

Nin mپes jus nlayecj yupj tjevele yacjaj polel leque yupj pü'ü nt'a, 'üçj polel majatjaquecj ne'aj. ⁸Josué jis tjemyana israelpan* yupj jis 'amá nt'a, newa ma 'üsüs játjatsja ne'aj. Mpes locopyaya Dios tjevele p'a jawasa jyawca mپes; tjevele gente ca mal yupj nt'a, majatjum yupj. ⁹Newa nin quinam. Dios gente polel majatjum ca custjay. Majatjum ca Dios nt'a, Dios tjá'asatsja jinwá pjü way t'üç' la tiji na. ¹⁰Gente jil na Dios pü'ü nt'a, ca majatjum yupj. Tsji' la tjaxaytsja Dios mپes;

quina 'ücj majatjum ca. Majatjum Dios tjá'asatsja jinwá, pjü way t'ücj la tjiji na. ¹¹Mpes más 'ücj lovin pyonecj Dios lal; más 'ücj lovin lijicj yupj jos jin, mpes 'ücj ca nlaca Dios pü'lü nt'a, majatjaquecj. Wa cjuwá nt'a tjelyawuütsja ma la tjajay Dios jostsja jin. Mpes ma polel tjil yupj jis 'amá nt'a, ma polel játjatsja ne'aj. Ma ca nin la müjí nun yupj la tjajay jinwá.

¹²Lovin nin pyala vele jinwá. Jupj jos ca nin mpalas, nin pyala yupj nin vele mpes p'in. Dios tjevelá polomay pjoye jinwá. Polomay t'em manas cijo'la, pajal pjoye yupj, más 'in leñ way mo'o jama yupj tsjyaca nt'a. Dios tjevelá mo'o jama jinwá liji qjuisas mo'ó. Mo'o jama jinwá qjuis qjues mo'ó. Nin qjuesé palá Dios velá pjya'aquecj na. Mpes selecj ncu 'üsüs qjuiyola, selecj wa ncu malala qjuiyola. Dios tjevele mpes selecj ncu t'ücj way quelel 'üsüs lijicj. ¹³Pjü way ma polel mpja'neñ Dios lal. Pjü jatja, pjü la tjiji Dios, ne pjü way yus nyuca yupj. Jupj selé pjü way cupj lijicj. Jupj pjü way selé cupj qjuiyola. P'a jawas ca mvelecj Dios lal cupj la tjijicj mpes, ca mvelecj wa cupj qjuiyólatja mpes 'ots'ipj.

Jesús sacerdote más püné cupj mpes.

¹⁴T'ücj way pjü way niná. Po 'üsüs way Jesús. Sacerdote* más püné way yupj cupj mpes. Nasa tjemey Dios pü'lü nt'a. Ne'aj vele Dios lal cupj mpes. Jupj Dios Jatjam. Mpes más 'ücj lovin qjuisas nsem Jesús. Cupj t'ücj way pyonecj Jesús po'ó, niná velecj wa la p'a jilal. ¹⁵La püliüçj malala nyuca quelel lijicj, ne nin lijicj. Malala quelel lijicj na, Jesús po jola cupj mpes; yupj selé costa way nin lijicj Dios jos jin. Diablo* malala tjevele wa Jesús lal, jostsja malala la mijis. Mop'in Jesús ma malala la tjiji. Jesús cupj qjuis sacerdote más püné, vele Dios lal cupj mpes. ¹⁶Más 'ücj ma lecj jeyacj la veles Dios lal. Jupj 'üsüs la mijis cupj qjuilal. Cupj selecj yupj perdonar la qjuis mijis malala nyuca la tjijicj, nin le monacj na yupj lal. Selecj wa yupj ca qjuis capj mp'a'sas, ma malala la mijicj. Qjuis capj mp'a'sas nin qjuisas na.

5 ¹Cupj selecj judiopan* jis sacerdote* más püné witjacj gente popa p'iyá yupj. Dios jos yupj javelepj yupj lal gente mpes. Gente ja'ayapj na Dios mpes, niná ja'ayapj sacerdotepan nenem jilal, yupj ca ma'ayacj niná Dios mpes. Gente animal jacuman na Dios mpes, ja'ayapj yupj sacerdote nenem jilal. Sacerdote nenem sa 'ünan, sin ja'üm animal witjacj. Nin lajay na, Dios perdonar la siji gente nenem malala nyuca la tjajay yupj. ²Nenéyawa gente ma salejepj malala

nyuca lajay. Sacerdote más püné witjacj 'üsüs polel javelepj yupj jilal, ma jis capj javelel; sacerdote más püné witjacj gente p'in wa yupj, mpes yupj p'iyá malala quelel lajay wa neneyawá. T'üç' way malala lajay yupj neneyawá. Mpes yupj salejepj tsjan mpes gente malala lajay. 3Sacerdote más püné witjacj t'üç' way malala nyuca la tjajay wa, la p'a jinwá. Mpes Dios jos yupj animal ja'ayapj, ja'üm wa. Nin la tjajay na, Dios perdonar ca lis mijis malala nyuca la tjajay. Dios jyü'ta yupj nin lajay yupj p'iyá mpes, gente la p'a mpes 'ots'ipj.

4Sacerdotepan* más püné witjacj ma la t'apj yupj p'iyá. Dios lis t'ya yupj, sacerdote más püné witjacj nsem yupj. Aarón la t'ya jinwá püná, nin p'iyá lis t'ya yupj. 5Nin tepyala Cristo lal. Jupj ma la t'ya yupj p'iyá. Jupj p'iyá ma tjevele yupj sacerdote más püné, ne ca püné nsem yupj. Dios la t'ya yupj. Dios p'in tjevele yupj lal:

“Jipj napj Natjam.

Yacajaj jipj Pyapay ntepalá napj.”

6P'a wa tjevele wa Dios yupj lal, nin qjuisin 'yüsa wa Dios Popel mpes. Tjevele:

“Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin.

Jipj sacerdote Melquisedec jinwá,
pajal püné waytsja yupj.”

Dios nin tjevele Cristo lal.

7Jesús yom tepyala yupj, tüpü'ü nosis casá. Jupj tjevele yupj Popay Dios lal. Pajal jólatsja, la tjemyona yupj lal yupj ca cus mp'a'sas quelel pé'etsja na. Yümüçj pjac la tjemyona, la tipiya wa. Jesús seletsja yupj Popay Dios püné yupj, mpes 'üçj polel cus mp'a'sas, ma mpa'is, gente quelel ja'ünantsja na yupj. Dios 'üsüs way tjapjaca yupj. Jesús lovin t'üç' la tiji Dios tjevelá, mpes yupj Popay Dios tjapjaca yupj. 8T'üç' way yupj Dios Jatjam. Newa nin, Dios jostsja Jesús ca nin la mijis wa yupj Popay Dios jostsja jin. Malala tepyala na, newa nin la tiji Jesús. Tsjay 'üsüs way la tiji Dios jostsja jin. 9Jupj pjü way la tiji Dios jostsja jinwá. Mpes yupj mpes gente 'üçj mpatjam lovin Dios lal, nin lajay na yupj jos jin. Gente lajay na Jesús jos jin, yupj pjü way mpatjam ca Dios lal. 10Dios la t'ya yupj sacerdote* más püné ma'ajam yupj, ne nin mpes Jesús vele Dios lal cupj mpes quinam. Jupj sacerdote waytsja, Melquisedec sacerdote jinwatsja püná; püné waytsja yupj.

'In tjajama, lovin mponé Dios lal.

11Pülüçj quelel velecj nun jilal niná mpes. Mop'in pajal costa way nusin 'yüsa lijicj; nun ma 'üsüs quelel nusin 'yüsa, nin nu tepyala.

¹²Nun Dios ts'uyupj; püna nin nu tepyala. Más 'ücj nun nepenowá sin 'yüsa lojí quinam la p'a wa Dios tjevelá mpes. Newa ma nin tepyala. Nun ma quelel sin 'yüsa lojí la p'a wa; nun p'iyá ma 'üsüs nusin tji'yüsa Dios tjevelá. Nusin tji'yüsa Dios po'ó püná, niná más 'ücj la p'a nusin 'yüsa lajay niswá. Nun tsjictjacj jinwá, nun tso'ó jinwá custjay. Ma polel lojá jinwá custjay. ¹³Nusin tji'yüsa püná, niná tsots' jinwá, costa tulucj. Ninana nujisas custjay, nun tsjictjacj jinwá custjay. Mpes nun ma polel nusin tji'yüsatja la p'a wa Dios po'ó. Nun ma polel nusin tji'yüsatja tsjan t'üç' way 'üsüs. ¹⁴Tsjictjacj si t'ünú na, ve jalá. Najas nin jinwá ca nsem nun jilal. Nepénowa pülcj sin tji'yüsa Dios po'ó. Lovin 'ücj sin 'yüsa Dios tjevelá. Mpes yupj lovin salejepj tsjan niná Dios jos, tsjan niná Dios ma jos 'ots'ipj. Najas nin jinwá nsem nun.

6 ¹Mpes más 'ücj qjuisin 'yüsa la p'a wa Dios tjevelá. Mpes ca qjuiyola nsem Dios jos jinwá. Mwalá way qjuisin tji'yüsa Cristo po'ó püná, 'üsütsja niná. Newa ma pjü qjuisin tji'yüsa. Quina más 'ücj cupj p'a qjuisin 'yüsa Cristo po'ó. Napj ca mpac tsjan niná qjuisin tji'yüsa püná. Qjuisin tji'yüsa tsjan la tjijicj Dios ma jos. Nin lijicj na, cupj ma 'üsüs qjuesé palá Dios lal. Más 'ücj cupj 'aplijila nsem, nin la tjijicj mpes; más 'ücj lijicj quinam Dios jos jinwá. Más 'ücj pyonecj Dios tjevelá. ²Qjuisin tji'yüsa 'üsüs way bautizar* qjuesé palá. Qjuisin tji'yüsa más 'ücj la p'a wa sey pjucj po le 'et'ecj, velecj Dios lal yupj mpes. Qjuisin tji'yüsa tecya'liñ ca sin müjünsucj, mpatjam niswá. Qjuisin tji'yüsa wa Dios ca mveles pjacj 'ücj ca mal jupj nt'a, ca mpatjam ne'aj lovin. Qjuisin tji'yüsa wa Dios ca mveles pjacj ca mal 'awa püné nt'a. Yupj ne'aj ca mpatjam lovin. ³'Üsüs way niná sin 'yüsa lijicj. Mop'in 'üsüs wa la p'a sin 'yüsa lijicj 'ots'ipj. Más 'ücj sin 'yüsa lijicj la p'a wa Dios tjevelá. Dios qjuis capj p'ya'sa, nin ca la mijicj.

⁴T'üç' way gente nepénowa jisastsja Jesús yas nam; quina ma jisas jupj. Leñ pjacj ca 'ücj la qjuijis ne yupj niswa ca quelel la mijicj jupj. T'üç' way yas nam yupj jus nlaytsja Dios tjevelá t'üç' way. Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Dios jis tje'yaya jupj Cjües. ⁵Yupj jus nlaytsja Dios tjevelá pajal 'üsüs. P'a jyawca na Dios Cjües pajal 'üsüs la mijis ca, jupj pjü 'ücj liji mpes. Gente nenem nasa sin tji'yüsa tsjay püné way Dios Cjües. 'Üsüs way la tjiji wa yupj mpes. ⁶Locopyaya malala yola jis tepyala. Quina ma jisas Dios Jatjam. Leñ pjacj ca 'ücj la qjuijis ne yupj niswa ca quelel la mijicj jupj. Yupj ma jisas Dios Jatjam, mpes yupj niswa cruz* po'o tjü'ünan jupj jinwá la tajay. Yupj lajay mpes gente la p'a malala javelepj jupj po'ó.

⁷Malala ca jis mpalas malala lajay. Nasa ca mpac 'oyn nyuca pyala gente jis lal. 'Amá jinwá yupj. Yom sine 'amá nt'a. Jive na, 'üsü mo'o jama, 'its'its' pyala. Jupj sine si t'ünü. Mpes p'a jawas 'amá nt'a vyala la las. Dios 'üsüs la tjiji niná momas mpes. Gente nepénowa niná 'amá jinwá. Pjyacañ Dios tjevelá. Dios tjevelá yupj jisas mo'o jama jinwá. Yupj yola Dios jos jinwá. Mpes Dios tsjay 'üsüs liji yupj mpes. ⁸P'a 'amá nt'a jül p'in lejeñ, malala ne'aj. Niná 'amá malala. Mpes jupj moma jac!, 'yüma jülin. Gente nepénowa 'amá niná jinwá. Pjyacañ Dios tjevelá. Mop'in Dios tjevelá yupj jisas mo'o ma jama jinwá yupj. 'Amá jül p'in vyala jinwá yupj. Mpes Dios ca jis capj ntülsü.

⁹Qquis catjampan, gente nepénowa ma jisas Dios Jatjam. Nin tepyaquecj tsjan ca jis mpalas. Ma ca nin nsem nun jis lal. Cupj pyonecj nun ma nujola nsem yupj jinwá. Cupj pyonecj nun más 'üsüs nujola Dios jos jinwá. 'Üsüs way lojí; t'üc' way nun ca mpatjaqué Dios lal, mpes nin lojí. ¹⁰Nun po tsji' la tjüjí Dios mpes. Nun quelel la tjüjitsja jupj. Dios 'üsüs. Niná la tjüjí lovin ma ca jo' mpa'is jupj. Nun jis capj tjap'a'sá la p'a wa Dios ts'uyupj. Nin lojí custjay; quelel lojí jupj custjay, mpes nin lojí. Niná Dios ma ca jo' mpa'is. ¹¹Nun solejé 'üsüs ca nu mpalas taca'liqué na, jupj nt'a lowú na. Mpes lovin la müjí niná la tjüjitsja jinwá, mpes t'üc' way niná ca nu mpalas. Nin qjuisas ncupj. ¹²Ma nu pjyasa jinwá t'as. 'Üsüs lajay jinwá t'as. T'üc' way gente nepénowa japon Dios tjevelá. Malala se palá na, newa 'üsüs lajay Dios jos jin. Nin mpes Dios pjü ca la mijis yupj mpes pjü way jupj tjevelá. Lovin nin la müjí nun, yupj lajay jinwá.

T'üc' way nin ca mpalas Dios tjevelá.

¹³Abraham* la tjiji jinwá la müjí nun. Jupj lovin seletsja Dios ca nin la mijis jupj tjevelá jinwá. Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis jupj. Tjevele t'üc' way ca la mijis.

Gente javelepj na yupj ca t'üc' la mijicj yupj javelepj, nenéyawa javelepj Dios pjoca. Jisas la p'a ca jus nlayecj t'üc' way ca nin la mijicj. Dios más püné pjü jilal, mpes javelepj jupj ló. Dios p'iyá tjevele Abraham* lal jupj ca nin la mijis. Leñ pjacj püné Dios jinwá. Mpes jupj tjevele jupj p'iyá Dios, ne ca nin la mijis jupj tjevelá. Mpes Abraham seletsja t'üc' way Dios ca la mijis jupj tjevelá. ¹⁴Dios tjevele: "T'üc' way pajal 'üsüs ca la mejay jipj lal. Jipj ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja, tsjay pülicj nsem, nin ca la mejay jipj mpes." Dios nin tjevele Abraham lal. ¹⁵Abraham seletsja Dios ca la mijis jupj tjevele jinwá.

Mpes la tjinyuca Dios ca nin la mijis. Ma jólatsja Dios ma ca nin la mijis. Mpes t'üc' way nin tepyala jupj lal, Dios tjevele jinwá.

¹⁶Nenéyawa gente mát'eya la velel. Pjaní ma quelel le velele quinam ca nacj. Mpes vele: "T'üc' way velé, Dios selé". Dios más püné jupj lal mpes jupj vele Dios ló. Jupj jos la p'a mpones jupj lal. Jos la p'a ma le velele quinam. ¹⁷Nin p'iyá, Dios tjevele 'üsüs ca la mijis gente mpes. Jos yupj ca jus nlayecj t'üc' way tjevéletsja. Mpes tjevele: "Napj ne Dios, leñ la p'a püné. T'üc' way velé, t'üc' way ca la mejay napj tjevelé jinwá." Jupj jostsja yupj ca mponecj jupj nin ca la mijis jupj tjevelá, mpes nin tjevele jupj.

¹⁸Dios tjevele 'üsüs ca la mijis gente mpes. Tjevele wa t'üc' way tjevéletsja. Jupj jos cupj 'ücj qjuisas ca qjuis mpalas, mpes nin tjevele manas. T'üc' way la mijis jupj tjevele jinwá. Ma polel li tsuwile jupj. Cupj nasa tjevelecj jupj lal qjuisas jupj ca qjuis majamas. Jupj tjevele ca 'üsüs la qjuis mijis, mpes selecj nin ca la mijis jupj.

¹⁹Selecj Dios 'üsüs ca la mijis cupj mpes, ne ma qjuiyola. Cupj selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Nin selecj Jesús mpes. Jesús nin p'iyá liji quinam cupj mpes, sacerdote* más püné liji jinwá. Sacerdote más püné jama Dios wo* mo'ó, pülül jala na'aj po'ó, ne'aj vele Dios lal gente mpes. Jesús nin p'iyá liji. Jupj tjemey Dios nt'a tsjun po'ó, ne'aj vele Dios lal cupj mpes. ²⁰Nasa tjemey jupj. Mpes p'a jyawca na, cupj 'ücj ca nlaca Dios nt'a Jesús mpes. Jesús sacerdote más püné tepyala cupj mpes. Sacerdote más püné nsem janmacj cupj mpes. Vele Dios lal cupj mpes. Jupj sacerdote más püné Melquisedec jinwatsja püná.

Melquisedec sacerdote waytsja jupj Dios mpes.

7 ¹Melquisedec püna tüpü'ü, jepa pünetsja jupj Salem nt'a, pülticj pátjatsja nt'a. Sacerdote* watsja jupj, tsji! la tiji Dios mpes, Dios ne más püné pjü jilal. Melquisedec tjevele Dios lal gente mpes. Nujola tapalas la p'a wa jepapan la tapalan Abraham* lal, newa Abraham más 'üsüs la tepya'na yupj jilal. Melquisedec tjemey la nüjüsü Abraham, jupj jactsja na la tepya'na mpe. Melquisedec tjevele Dios lal Abraham mpes, la tjemyona Dios 'üsüs la mijis Abraham lal. ²Abraham más 'üsüs la tepya'na la p'a jepapan jilal, mpes yupj yuts'a'á nt'ya teque'e jupj. Lovin nin la tjajaytsja püna tapatjá. Pjü diez popé jupj teque'e popé, pjaní tje'yaya Melquisedec lal Dios mpes. Melquisedec ló "Lovin 'üsüs la tiji", nin velecj cupj qjuis tin. Jupj jépatsja wa Salem po'ó. "Salem" tjowelepj yupj jis tin. Cupj velecj: "Pjü 'ücj patja, ma ts'a 'in la p'a jilal". Nin velecj "Salem" mpes. Nin mpes selecj jupj pajal 'üsüstsja.

³Cupj velecj Melquisedec lovin sacerdote* nsem. Pjü ma salejepj pjacj ne jupj popaytsja, pjü ma salejepj wa pjacj ne jupj jamaytsja. Pjü ma salejepj tsjan yupj jis lá püna tapatjá, ne Melquisedec yupj sin pópatsja, püs naya tüpü'lütsja. Pjü ma wa salejepj 'ona tjemya'na, ma wa salejepj 'ona tepe'e. Mpes cupj velecj jupj lovin sacerdote nsem. Jupj Dios Jatjam jinwatsja, sacerdote ca nsem jupj lovin.

⁴Najas nun ca jus nlayé pajal püné waytsja Melquisedec. Nun solejé Abraham* püné waytsja. Judío* mwalá waytsja jupj. Mop'in Abraham tequé'etsja popé tje'yaya jupj. Pjü diez popé, pjaní tje'yaya Melquisedec mpes. Tje'yaya tsjan más 'üsüs way. Melquisedec más püné waytsja jupj lal, mpes tje'yaya niná. ⁵Abraham popa p'iyá püs naya tüpü'lü waytsja Leví. Leví ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja way sacerdotepan*. Yupj judiopan. Sacerdotepan jat'anquepj la p'a wa judiopan ja'ayapj. Pjü diez popé judiopan jatatj sin popé, pjaní jat'anquepj. Judiopan pjü way Abraham ts'uyupj popa p'iyá püs naya patja. Sacerdotepan jat'anquepj yupj ja'ayapj Moisés* popel nin tjiyü'ta mpes. ⁶Melquisedec Leví ts'uyupj popa p'iyá tulucj. Melquisedec mwalá way tüpü'lü Leví lal. Mop'in qjuisin 'yüsa pajal püné waytsja jupj; jupj nt'ya Abraham juts'a'á Dios mpes. Pjü diez popé, pjaní nt'ya jupj. Mpes qjuisin 'yüsa pajal püné waytsja Melquisedec.

Dios NASA tjevele Abraham* lal jupj 'üsüs ca la mijis. Mop'in Melquisedec más pünetsja Abraham lal. Jupj tjevele Dios lal Abraham mpes, la tjemyona Dios 'üsüs la mijis jupj lal. ⁷Gente javelepj na niná la p'a mpes, selecj yupj más püné la p'a lal. Niná t'üç' way. Mpes qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné waytsja Abraham lal, Abraham p'iyá ne püné way watsja jupj.

⁸Sacerdotepan* jat'anquepj gente ja'ayapj Dios mpes. Pjü diez popé, pjaní jat'anquepj. Pjü way sacerdotepan nenem, nca'lüü ca. Melquisedec pjü diez popé, pjaní nt'ya wa jupj Dios mpes. Mop'in Dios Popel ma vele tepe'e jupj. Mpes 'üçj la veles newa pü'lü jupj. Mpes wa qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné waytsja pjü sacerdotepan jilal.

⁹Leví nt'ya gente tja'ayapj, sacerdotepan* natsja wa gente tja'ayapj Dios mpes; pjü diez popé, pjaní way tja'ayapj gentas. Mop'in Leví tje'yaya wa, sacerdotepan tja'ayapj wa yupj yuts'a'á Melquisedec lal; pjü diez popé, pjaní way tja'ayapj wa jinwá la tjajay yupj. Yupj Abraham* ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja yupj, ne nin. Abraham nin la tjihi, mpes yupj nin la tjajay jinwatsja. Abraham pjaní tje'yaya pjü diez popé Melquisedec lal. ¹⁰Melquisedec la nüjüsü na Abraham, t'üç' way

Leví leňtsja custjay, ma tjemya'na custjay. Sacerdotepan leň waytsja wa custjay. Po 'in püs way tepyala na, jis tjamanun yupj. Abraham popa p'iyá püs way tepyala na tapatja yupj. Mpes yupj tja'ayapj wa jinwatsja Melquisedec lal. Mpes qjuisin 'yüsa Melquisedec más püné Abraham lal, Leví lal 'ots'ipj, sacerdotepan jilal 'ots'ipj.

11 Moisés* tjevele gente jilal tsjan niná Dios jostsja yupj ca nin la mijicj. Ninana Dios tjiyyü'lta. Yupj jilal tjevele na, pülcj tjevele sacerdotepan* mpes. Dios jostsja sacerdotepan pajal 'üsüs la mijicj gente mpes. Yupj Leví popa p'iyá püs naya tapatja. 'Üsüstsja yupj; newa nin, yupj ma polel la tajay ne gente 'üsüstsja janmacj Dios lal. Nin mpes más 'üctsja sacerdote p'a wa tjac'; sacerdote seyasa waytsja yupj, jupj sacerdote Melquisedec jinwatsja. Aarón Leví popa p'iyatsja püs naya tüpü'ü, sacerdote pajal püné waytsja yupj. Niná sacerdote seyasa way, Aarón jin tulucj. Más püné way yupj Aarón lal. **12** Sacerdote seyasa tjac', Melquisedec jinwá yupj, mpes Dios quina jos la p'a sacerdotepan ma lajaj quinam püna la tajay jinwá. Yas nam Moisés jis tjiyyü'ta gente nin lajaj, 'ücj Dios lal ma nin lajaj quinam. P'a casá tepyala quinam.

13-14 Dios Popel sacerdote* seyasa po'ló vele. Niná sacerdote seyasa ne cupj qjuis Jepa Jesucristo. Leví ts'uyupj popa p'iyá tulucj yupj. Judá ts'uyupj popa p'iyá püs naya tüpü'ü yupj, niná pjü nin salejepj. Judá ts'uyupj sin popa p'iyá püs naya tapatja sacerdote tuluctsja yupj lovin. Moisés* lovin ma tjevele sacerdotepan nsem yupj.

T'üç' way sacerdote niná já'asa, Melquisedec jinwá yupj.

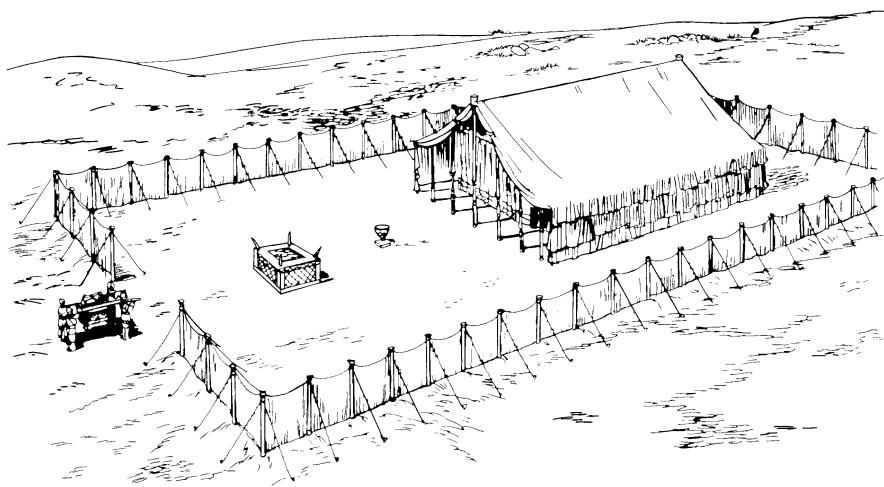
15 Yas nam Moisés* jis tjiyyü'ta gente ca nin la mijicj, 'ücj Dios lal ma nin lajaj quinam. Niná más 'in 'ücj qjuisin 'yüsa sacerdote* seyasa tjac' mpes. Ninana sacerdote Melquisedec jinwatsja. **16** Sacerdote tepyala jupj, Moisés popel tjevele jinwá tulucj. Jupj popel tjevele locopyaya patja Leví sin popa p'iyá sacerdotepan nsem yupj. Nin tuluctsja Jesucristo lal. Jupj sacerdote tepyala jupj lovin ma pe'e mpes; pjü 'ücj liji jupj, mpes nin. **17** Dios Popel vele:

“Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin.

Jipj sacerdote Melquisedec jinwá,

pajal püné waytsja yupj.”

18-19 Moisés* tjiyyü'ta sacerdotepan* mpes. Yas nam Moisés jis tjiyyü'ta tsjan niná gente ca nin la mijicj; 'ücj Dios lal ma nin lajaj quinam. Sacerdotepan ma polel lajaj ne gente 'üsüs nsem Dios lal.

Püna israelpan tja'ayapj Dios mpes wa püliül nt'a. (Hebreos 7.18-19)

P'a casá tepyala. Más 'üsüs way tepyala. Niná sacerdote seyasa mpes, selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Jupj mpes cupj 'üçj polel leque ne'aj p'in Dios nt'a.

²⁰Cupj velecj jupj sacerdote*; Dios p'iyá tjevele wa sacerdote nsem jupj. Dios tjevele t'üç' way nin ca mpalas. Niná ma nin tjevele p'a sacerdote po'ó. ²¹La p'a sacerdotepan Leví ts'uyupj popa p'iyá püs naya tapatja yupj, nin mpes sacerdotepan jis tepyala yupj. Jesús sacerdote tepyala Dios tjevele mpes. Dios tjevele sacerdote nsem jupj. Tjevele Jesús lal:

“Qjuis Jepa Dios tjevele nin la mijis jupj,
tjevele t'üç' way nin ca la mijis.

Ma ca p'a casá mveles p'a jyawca na.

Tjevele:

‘Napj la 'e tjet'á jipj, sacerdote nsem lovin.’”

Dios nin tjevele Jesús lal.

²²Yas nam Dios tjevele judiopan* 'üsüs se palá Dios lal, nin la tjajaytsja na Moisés* lal tjevele jinwá. Quina tjevele gente 'üsüs se palá jupj lal Jesús mpes. Ninana más 'üsüs. Selecj niná t'üç' way ca nin mpalas Jesús mpes. Dios tjevele Jesús lovin ca sacerdote* nsem.

²³Yas nam sacerdotepan* püliüçj way tjelyawuütsja. Yupj lovin tecya'lüütsja, mpes gente lovin la p'a sacerdotepan jisastsja. ²⁴Nin tulucj

Jesús lal; jupj pü'ü lovin. Ma pe'e. Mpes jupj lovin ca sacerdote nsem. ²⁵Jesús polel jis capj p'ya'sa gentá, yupj lovin ca 'üsüs nsem Dios lal. Yupj quelel jil ne'aj p'in Dios nt'a, 'üçj ne'aj jil Jesús mpes. Jesús nin polel liji jupj lovin ma pe'e mpes. Jupj vele Dios lal yupj mpes lovin, ne nin.

²⁶Cupj qjuisastsja Jesús cupj qjuis sacerdote* más püné nsem jupj. Jupj Dios juts'aá. Cus tüpwes ma la pjaní way malala la tjiji. Lovin 'üsüs la tjíjitsja p'in. Dios tjemyana jupj malala lajaj mpe, tjemyana jupj pü'ü nt'a. ²⁷La p'a sacerdote más püné witjacj tja'ayapj animal witjacj Dios mpes pjü jyawca na; jis tjü'üm yupj. Nin jostsja Dios, mpes perdonar lis tjiji malala nyuca la tjajay. Nin la tjajay yupj p'iyá malala la tjajay mpes. Nin la tjajay na, Dios perdonar lis tjiji malala la tjajay. Pjü jyawca na nin p'iyá la tjajay wa gente mpes, yupj malala la tjajay mpes wa. Mop'in Jesús la tjiji ne sacerdotepan 'üçj ma ja'ayapj animal witjacj quinam Dios mpes. 'Üçj ma ja'ayapj quinam Jesús nasa tje'yaya mpes. Jesús jupj p'iyá tje'yaya Dios mpes, ma tje'yaya animal witjacj. 'Üctsja jupj lal yupj tjü'ünan jupj; jupj jostsja Dios lovin ca perdonar lis mijis gente malala nyuca la tjajay. ²⁸Moisés* tjijyü'ta mpes, niyom nepénowa sacerdote más püné witjacj jis tepyala. Newa nin, pjü way niná malala nyuca la tjajay neneyawá. P'a casá tepyala quinam. P'a jyawca na Dios la t'ya jupj Jatjam, ca sacerdote nsem jupj. Jupj sacerdote tepyala, Moisés tjevele mpes tulucj. Dios tjevele jupj lovin ca sacerdote nsem. Tjevele t'üç' ca nin mpalas. Jupj Jatjam lovin ma malala la tjiji. Lovin ca la mijis pjü way Dios jos jinwá.

T'üç' way Jesús cupj qjuis sacerdote más püné.

8 ¹Napj nin tepyactsja nun mpes. Quina ca mpac tsjan niná napj najas nusin 'yüsa. Cupj selecj cupj qjuis sacerdote* más püné pü'ü. Jupj 'etjele Dios li'inyampe, Dios já'asa nt'a tsjun po'ó. Dios pajal püné. Cupj qjuis sacerdote más püné já'asa Dios li'inyampe, jupj p'iyá pajal püné wa mpes. ²Ne'aj cupj qjuis sacerdote más püné vele Dios lal cupj mpes. T'üç' way Dios já'asa ne'aj. Ne'aj t'üç' way toñica Dios wo. Dios la tjiji wosis niná; gente ma nin la tjajay. Cupj qjuis sacerdote más püné nin liji sacerdote más püné witjacj la tjajay jinwá yas nam.

³Dios jostsja la p'a sacerdote* más püné witjacj natj gente tucutj, jostsja niná ma'ayacj jupj mpes. Dios jostsja yupj natj animal witjacj, gente animal witjacj tucuman na. Jostsja jis tjü'ünan, jis tjü'üm. Nin la tjajay na, Dios perdonar lis tjiji yupj malala nyuca la tjajay. Dios jostsja cupj qjuis sacerdote más püné 'yaya wa jupj mpes.

⁴Sacerdote* más püné niná tsjun po'o já'asa. Ma polel sacerdote já'asa jupj nosis casá; p'a wa niyom patja qui'á sacerdote way yupj, yupj Dios mpes ja'ayapj gente jacutj. Nin lajay Moisés* tjijyü'lta jinwá. ⁵Cupj nyucuj sacerdotepan nin lajay qui'á, mpes cupj 'ots'ots' way qjuisin 'yüsa tsjan niná Jesús lijá tsjun po'ó cupj mpes. Püna Dios tjevele Moisés lal wosis la mijicj, ne'aj sacerdotepan 'ücj jis la veles Dios lal gente mpes. Wa niná Moisés quelel si jíunsatsja na, Dios tjevele jupj lal: "In tjejyama. Niná t'üç' way 'üsüs la mijin, jipj lal tjevelé jinwá, jipj lal tjevelé na joc' mo'ó." Dios nin tjevele Moisés lal. Jupj wo niná, wo tsjun po'o toïca jinwatsja, qjuisin 'yüsa. Nyucuj tsjan niná sacerdotepan lajay ne'aj, mpes 'ots'ots' way qjuisin 'yüsa tsjan niná Jesús nin liji cupj mpes tsjun po'ó. ⁶Mop'in Jesús más 'üsüs liji cupj mpes; Dios tje'yaya nin polel liji jupj. Quina Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal; nin se palá Jesús mpes. Niná más 'üsüs way; niná Dios tjevele mpes, más 'üsüs qjuesé palá.

⁷T'üç' way ma 'üsüs jis tepyala Dios lal, nin la tjaxay na Moisés* tjevelá. Ma polel la tjaxay pjü way Moisés tjevelá. Mpes 'üctsja Dios p'a casá la tjihi; ⁸gente malálatsja custjay jupj lal, ne nin. Püna Dios tjevele ca 'üsüs la mijis yupj mpes. Tjevele:

"P'a jyawca na,
p'a casá ca la mejay, mpes israelpan*,
judiopan* 'ots'ipj,
'üsüs nsem yupj napj lal, nin ca jis mpalas.
⁹ Jipj jele pyala tsjan tjevelé napj negente jilal
jis tjemyan na Egipto mpe.
Ma ca nin p'iyá mvelé napj quinam.
Yupj ma la tjaxay napj tjevelé jin.
Mpes tsum yupj mpe.

¹⁰Mpes p'a jyawca na, p'a casá ca la mejay israelpan mpes.
Quina ca mvelé tsjan quelel lejay.
Yupj lovin ca yola nsem napj tjevelé mpes,
nin ca la mejay.
Yupj 'ücj jisas nsem napj tjevelé mpes,
nin ca la mejay.
Ca pajal jisas nsem napj tjevelé,
ca la mejay napj.
Napj yupj jis Dios nsem.
Yupj napj negente nsem.

11 Mpes p'a jawas yupj pjü way ca mvelecj
napj ne yupj jis Dios.

Ne'aj p'in patja jilal ma ca mvelecj
nusin tjü'üsüs yupj ne Dios yupj.

Jis pülticpan jilal ma wa ca mvelecj niná.

Yupj pjü way nin ca mvelecj
napj ne yupj jis Dios, ne nin.

Tsijctjacj nin ca mvelecj,
noypan nin p'iyá ca mvelecj.

12 Napj ma nola nsem malala nyuca la tjajay.
Loving ma ca nola nsem niná mpes."

Dios nin tjevele.

13 Yas nam Dios tjevele gente 'üsüs se palá yupj lal, nin lajay na
pjü Moisés* tjevelá. Nin tulucj quinam. Quina 'ücj ma lijicj pjü way
Moisés tjevelá. Dios tjevele p'a casá ca la mijis. Tjevele gente 'üsüs
nsem yupj lal Jesús mpes. Mpes quina 'ücj ma qjuiyola pjü way Moisés
tjijyü'ta mpes.

**Sacerdotepan tjowelepj Dios lal nosis
casá. Cristo vele Dios lal tsjun po'ó.**

9 ¹Tsjicj way quelel pyac Dios Moisés* lal tjevelá mpes. Lal tjevele
tsjan niná yupj jostsja gente la mijicj, ne yupj ca cus ncoöcocz
Dios. Jis tjijyü'ta yupj wosis müjünsucj pü'lül p'omp'om mpes, ne'aj
ca mvelecj Dios lal. Niná Dios wo lotsja. ²Mpes wo pü'lül niná jas
tjüjünsüpj. Cuarto mät'eya tyá'atsja yupj. Cuarto mwalá way nt'a
tja'ayapj Dios mpes, yupj pajal püné way mpes. Niná cuarto po'ó, yam
casá lejeñ tóñcatsja, mesa toñica watsja. Sacerdotepan* pansas tja'ayapj
na Dios mpes, tjo'onsopj pansas niná mesa casá. ³Wa culupwen nt'a,
pü'lül p'omp'om jálatsja, mpes cuarto mat'e tepyala. Cuarto ma'ajapj
Dios mpestsja la p'in, yupj pajal püné way mpes. ⁴Niná cuarto po'ó,
tsjo'oy jinwá tóñcatsja, oro* jas tjocjolol waytsja yupj. Tsjo'oy mo'ó
ts'ülüç' tüpüntüpj 'üsüs cjúmsutsja, 'yümatsja. P'a wa já'asatsja niná
cuarto po'ó. Cajón tabla mpes la tjajay, ne'aj já'asatsja, oro jas tjocjolol
watsja yupj pje'á. Niná cajón mpes, judiopan* yola jis tepyala Dios
tjevele jin ca la mijis yupj yupj mpes. Niná cajón mo'ó, maná* tsjicj
way já'asatsja jarro mo'ó, jarro niná oro watsja yupj. Aarón tjacjaj
cajón wa mo'ó pü'lü watsja. Nujola tapalas tjacjaj niná pjwel popa le
cojoötsja. Wa mo'ó pe t'em patja watsja, casá tepyácatsja Dios tjijyü'tá

*Cajón ne'aj já'asatsja, mpes judiopan
yola jis tepyala Dios ca la mijis
jupj tjevele jin. (Hebreos 9.4)*

casá la t'yu. Solejé tsjan mpes la tiji. Nenéyawa sacerdote más püné, la p'a wa gente 'ots'ipj, ma salejeptsja malala nyuca la tjajay. Dios ma nin jólatsja niná la tjajay, sacerdote más püné la tiji mpes cuarto ma'ajapj nt'a. ⁸Dios Cjües qjuisin 'yüsa liji yupj ma polel wama jiltsja cuarto ma'ajapj mo'ó, ne'aj Dios já'asatsja nt'a, cuarto mwalá way jatatsja na p'in. ⁹'Ücj qjuisin la 'üsüs niná. T'üç' way gente quina patja nin p'iyá lajay. Ma ne'as jil Dios já'asa nt'a nin lajay na. Yupj jacutj, ja'ayapj Dios mpes. Animal witjacj jacuman, ca mü'ümüçj sacerdotepan. Newa nin, yupj lovin yola malala nyuca la tjajay mpes. Lovin nintsja gente tja'ayapj na Dios lal. ¹⁰Nin lajay, yupj jis p'üy mpes p'in nin lajay. Nin lajay na, newa ma 'üsüs yola yupj Dios jos jinwá. Püna tapatja jis tjüjütütj tsjan 'üçj jis la las, tsjan 'üçj jis la müs 'ots'ipj. Jis tjüjütütj 'onin ne yupj p'iyá jis la patsj. Nin p'in. T'üç' way yupj nin la tjajay, mop'in p'a jawas Dios p'a casá la tiji, ne 'üçj niná ma lajay quinam püna jis tjüjütütj jinwá.

¹¹T'üç' way Cristo tjac!. Sacerdote* más püné jupj. Jupj mpes tsjan 'üsüs ca qjuis mpalas p'a jyawca na. Dios wo nosis casá toïca p'in tulucj,

ca gente la mijicj. ⁵Cajón casá ángel* jin yustapj tjelejeň,mát'etsja yupj, ne'aj tjelejeňtsja. Oro mpes watsja yupj. Querubines jis latsja yupj. Jis pam jana, la pactsja cajón casá. Querubines mpes, gente salejeptsja Dios já'asatsja yupj jilal. Gente tjowelepj: "Ne'aj Dios perdonar la siji gente malala nyuca la tjajay". Nun solejé niná popé. Ma quelel pülcj pyac niná mpes; p'a mpes quelel pyac quinam.

⁶Pjü way niná tjo'onsopj wa püllü mol'ó. T'üç' tjo'onsopj na, pjü jyawca na sacerdotepan* wama tjal cuarto mwalá way mo'ó. Ne'aj nin la tjajay Dios tjevele jinwá; yupj p'in nin polel la tjajaysja. ⁷Mop'in nin, ma wama tjal cuarto ma'ajapj nt'a. Pjü año na la pjaní p'in, sacerdote más püné jusapj wama tjemey cuarto ma'ajapj mo'ó. Jupj t'ya animal 'osis. 'Os niná cajón

ne'aj wama tjemey. Jupj wama tjemey tsjun po'ó. Niná t'üç' way Dios wo. Ninana más 'üsüs way, ninana gente ma nin la tjajay, ma toïca nosis casá. ¹²Cabro 'os mpes tulucj 'üçj wama tjemey, vaca tsjicj 'os mpes tulucj, jupj 'üçj wama tjemey Dios pü'ü nt'a. 'Üçj wama tjemey Dios pü'ü nt'a jupj p'iyá tepe'e mpes, jupj p'iyá 'os tepyala mpes. La pjaní wama tjemey, ne'aj já'asa custjay. Cristo mpes Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjijicj, ne ca 'üsüs nsem cupj lovin jupj lal. ¹³Nun solejé nenéyawa gente jis p'üy te jinwá Dios lal yupj malala la tjajay mpes. Mpés nenéyawa sacerdote pan cabro 'os la t'upj yupj jis capá nt'a. Nenéyawa vaca cocoy 'os la t'upj wa yupj jis capá nt'a. Nenéyawa vaca tsjicj ja'üm. 'Üpjü tepyala na, yupj jis capá nt'a la coy 'üpjjü niná. Nin mpes 'üsüs se palá yupj Dios lal niswá, yupj jis p'üy salá jinwá. ¹⁴Quina más 'üsüs pyala Cristo 'os mpes. Pajal 'üsüs waytsja jupj, lovin ma malala la tjihi. Cristo tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, jupj 'os tepyala cupj mpes. Dios Cjües, lovin pü'ü jupj, cus tje'ya'sa, mpes Cristo nin polel la tjijitsja. Cristo 'os mpes selecj Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj. Mpés cupj lovin ca ma qjuiyola nsem malala la tjijicj, ne cupj 'üçj polel lijicj quinam Dios jos jin, Dios ne pü'ü lovin. Nin qjuis tepyala animal 'os mpes tulucj.

¹⁵Solejé Dios tjevele jupj ca seyasa la mijis, mpes gente 'üçj ca 'üsüs jis mpalas jupj lal. Cristo mpes Dios nin liji jupj tjevele jin. Dios lis t'ya gente nepénowa, ne jis capj tje'ya'sa jis la pon jupj lal. Jupj nin liji yupj lovin ca mpatjam jupj lal. Nin ca mpalas jupj tjevele mpes. Püna p'in Dios tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal nin la tjajay na Moisés* lal tjevelá. Mop'in gente ma la tjajay jupj tjiyyü'ta jin. Dios lis t'ya witjacj, nin p'iyá ma nin la tjajay yupj. Locopyaya 'üsüs lis tjihi. Cristo tepe'e, mpes Dios perdonar la siji malala la tjajay, ne ca 'üsüs nsem yupj lovin jupj lal.

¹⁶Quina ca mpac tsjan mpes nin velé. Yom jos jupj juts'a'á nt'anques jatjam, yom niná tepe'e na. Mpés jupj pü'ü na, papel pyaca jupj nin jos mpes. Tepe'e na, jupj juts'a'atsja jatjam nt'anques ca. ¹⁷Yom niná pü'ü na, jupj jatjam ma ca nt'anques. Yom tepe'e na p'in, nin ca mpalas jupj jostsja jin. Mpés qjuisin 'yüsa tsjan mpes 'üsüs qjuis tepyala Cristo tepe'e mpes.

¹⁸Püna, nin p'iyá tepyala Dios tjevele na Moisés* lal. Dios tjevele tsjan la mijis ca gente mpes, yupj nin lajaj na jupj tjevele jin. Moisés tepyaca na niná, casá la t'yu animal 'osis. Animal tepe'e mpes, Dios t'üç' la tjihi jupj tjevelá. ¹⁹Nujola pyala Moisés tjevele gente jis lal.

Tjevele pjü way Dios jostsja yupj ca la mijicj. Niná t'üç' tjevele na, yupj nt'ya yo pjwel, hisopo* lotsja, oveja* ts'ülin je way 'ots'ipj. Vaca tsjicj 'os tazón mo'o tóïcatsja, cabro 'os mo'o toïca watsja, 'üsü lal la süpjütj. Hisopo mo'o ts'yuka, oveja ts'ülin mo'o ts'yuka wa, la t'yu tepyacá casá. Gente sey pjucj pjü way mo'o la t'yu wa. ²⁰Tjevele: "Niná 'os mpes, solejé t'üç' way Dios ca la mijis yupj tjevelá, nin lojí na yupj tjijyü'ta jinwá". Moisés nin tjevele gente jis lal. ²¹Nin p'iyá, Moisés 'os la t'yu wo pülül casá, niná Dios wotsja yupj. Mo'o jájtatsja sacerdotepan*jisastsja Dios mpes tsji! la tajay mpes; niná la t'yu wa. Ninana jisastsja tjowelepj na Dios lal gente mpes. ²²Dios tjevele Moisés lal tsjan tjijyü'ta yupj. Jupj tjevele mpes, cupj polel velecj nasa way pjü way salá jinwá jis tepyala 'os mpes. 'Üsüs jis tepyala Dos lal 'os mpes. Mples sacerdotepan 'üçj tjoweleptsja ne'aj Dios lal gente mpes. 'Os cjuwá, 'üsüs tulucj jis tepyala Dios lal. 'Os cjuwá, Dios ca jola nsem custjay gente malala la tajay. Yupj malala nsem custjay.

Cristo tepe'e, mpes 'üçj mpatjaquecj Dios nt'a.

²³Qjuisin 'yüsa Dios jostsja nin lajaytsja yupj wo lal, yupj wo mo'o já'asa lal 'ots'ipj, ca salá jinwá jis cúpalas Dios lal. Jupj wo nosis nt'a toïca yupj wo tsjun po'o toïca jinwá 'in. Nin mpes nin lajaytsja. Tsjun po'o jatja salá jinwá jis tepyala Dios lal Jesucristo más 'üsüs way tje'yaya mpes. Jupj tje'yaya yupj 'osis.

²⁴Wa pülül nosis casá, niyom p'in la tajay; Cristo ma wama tjemey ne'aj. Wo niná Dios pü'lü nt'a toïca jinwatsja yupj, nin p'in Dios wo lata tsjun po'o toïca p'in. Ne'aj wama tjemey Cristo. Ne'aj toïca Dios wolap'a'á, vele yupj lal cupj mpes. ²⁵Sacerdote* más püné pjü año na la pjaní wama tjemey cuarto pwyapja mo'ó wo pülül mo'ó. Cuarto niná Dios mpestsja la p'in, yupj pajal püné way mpes. Sacerdote t'ya animal 'osis ne'aj tjemey na. Cristo ma liji niná. La pjaní wama tjemey Dios já'asa nt'a. La pjaní yupj p'iyá tje'yaya Dios lal la mas; yupj 'os p'iyá tepyala. Nin tepyala na yupj 'üçj wama tjemeysja Dios já'asa nt'a. ²⁶Mpes 'üçj ma mpa'is niswá, 'üçj yupj 'os ma pyala niswá. Püna Dios nosis la tjiji. Püna pajal. Mop'in nin, 'üçj Cristo ma la pülcj tepe'e. Cristo nasa tjac' la pjaní 'üçj lo mas, yupj 'os tepyala. Nin la tjiji quinam, nosis quelel cyawaja na. Wama tjemey Dios já'asa nt'a. Jupj 'os mpes, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj.

²⁷T'üç' way wa gente pjü way la pjaní nca'liñ. Nin tepyala na, t'üç' way wa Dios ca mveles yupj jilal ncu 'üsüs yupj yupj lal. ²⁸Nin p'iyá,

Cristo la pjaní tepe'e wa. Jupj tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, mpes Dios ca perdonar lis mijis malala la tjajay pajal pülcij. Cristo ca ncuwim niswá. Ncuwim, niswa mpa'is mpes tulucj. Ncuwim pülcij jis manus, yupj ca mpatjam jupj lal. T'üç' way nepénowa la nuc jupj ncuwim. Yupj ca jis manus jupj.

10 ¹'üsüs way gente nin la tjajay Moisés* tjijyü'ta jinwá. Mop'in nin, gente ma polel 'üsüs nsem Dios lal nin lajay mpes. Pjü año gente jiquil Dios wo* nt'a. Sacerdote* más püné 'yü'na animal witjacj, li t'e 'osis. Newa nin, gente ma lovin 'üsüstsja Dios lal; yupj lovin malala nyuca la tjajay, ne nin. Sacerdotepan 'ots'ots' way la tjajay Cristo la mijis jinwá. Nin la tjajay 'üsüs waytsja; mop'in nin, Cristo la tiji pajal 'üsüs way yupj la tjajay lal. Gente lovin 'üsüs Dios lal se palá Cristo la tiji mpes. ²Nin tulucj sacerdotepan la jay mpes. Sacerdotepan pjü año nin la tjajay. Gente ma 'üsüs jis tepyala Dios lal sacerdotepan la tjajay mpes, ne lovin nin la tjajay yupj. Lovin pajal yólatsja custjay malala nyuca la tjajay mpes. ³Nasa sacerdotepan nin la tjajay na, gente yola tepyala malala nyuca la tjajay. Jus nlaytsja yupj 'üsüs tuluctsja Dios lal. ⁴Gente ma 'üsüs Dios lal se palá, vaca cocoy 'os mpes, cabro 'os mpes wa.

⁵Mpes Cristo tjac' na nosis nt'a, tjevele Dios lal:

“Gente jacuman animal witjacj jipj mpes,
yupj jis 'as se palá.

Ma jyas jipj niná.

La p'a way jacutj wa jipj mpes.

Ma wa jyas jipj.

Mpes jipj napj mp'üy la tjejay.

Mp'üy mpa'is, na'as mpalas.

Na'as mpes ma jele nsem

pjü way malala nyuca la tjajay gentá.

6 Quina gente se jacuman animal witjacj jipj mpes,

yupj jis 'as pyala,

yupj jas tüpwes sa 'üm animal witjacj.

Jisas jipj ma jele nsem malala nyuca la tjajay.

Mop'in jipj ma 'üçj jyas 'e tepalá yupj lajay mpes.

7 Mpes napj tjevelé:

'Dios, qui'á 'os.

Jipj jyas jinwá ca la mejay napj.

Jipj Pyapel vele jin ca la mejay napj.

T'üc' way ca la mejay napj.' ”

⁸Nin tjevele Cristá. Tjevele: “Gente jacuman animal witjacj jipj mpes, animal jis 'as se palá. La p'a way jacutj wa jipj mpes. Animal jas tüpwes sa 'üm, jisas jipj ma jele nsem malala nyuca la tjajay. Niná ma jyas jipj. Jipj ma 'ücj jyas tepyala yupj lajay mpes.” Nin tjevele Cristá. T'üc' way nin lajay Moisés* tjiyü'ta jin lajay, mop'in Dios ma 'ücj jos tepyala nin la tjajay na. ⁹Niná Cristo t'üc' tjevele na, tjevele: “Quiá 'os. Jipj jyas jinwá ca la mejay napj”, nin tjevele Popay Dios lal. Cristo mpes, 'ücj ma ja'ünan quinam animal witjacj. Dios quina perdonar la siji gente malala nyuca la tjajay, Cristo tjü'ünan mpes. ¹⁰Jesucristo tje'yaya jupj jüp'üy p'iyá la mas, jupj 'os tepyala, mpes cupj lovin Dios juts'a'lá nsem. Ninana Cristo la pjaní la tjiji, cupj lovin ca 'üsüs nsem Dios lal. Nin jos Dios.

¹¹Pjü jyawca sacerdotepan* pjü way lejeñ yupj animal ja'ayapj nt'a Dios mpes. Pjü jyawca gente animal witjacj se jacuman sacerdotepan nt'a, ja'ayapj Dios mpes. Nin p'iyá lajay pjü jyawca. Newa nin, gente ma 'üsüs se palá Dios lal nin lajay mpes. ¹²Cristo mpes p'in 'üsüs se palá. Cristo tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, jupj 'os tepyala. La pjaní p'in nin la tjiji. Jupj la tjiji mpes Dios lovin ma nin jola mpalas gente malala nyuca la tjajay. Cristo nin la tjiji na, 'etjele Dios li'inyampe. ¹³Ne'aj Cristo já'asa. Pülüçj po ma jisas jupj. Jupj li nucú jupj Popay Dios ca la mpa'nas jupj enemigopan jis lal. Jupj ca la mijis Jesús enemigopan jupj tsjom 'alá jatja jinwá.

Sacerdote pan ja'ünan, ja'üm animal witjacj Dios mpes. (Hebreos 10.11)

¹⁴Qjuisin 'yüsa Cristo la pjaní tje'yaya jupj p'iyá Dios lal la mas, 'os tepyala. Qjuisin 'yüsa cupj lovin 'üsüs Dios lal, jupj la tjiji mpes. Nin p'iyá Dios juts'a'lá sin popé pjü way.

¹⁵Ninana t'üc' way nin selecj, Dios Cjües ninana qjuisin 'yüsa liji mpes. Jupj mwalá way tjevele:

¹⁶“Jipj lal nin ca mvelé

tsjan niná napj ca la mejay yupj mpes.
 T'üç' way, p'a jyawca na ca nin la mejay.
 Yupj ca jisas nsem napj tjevelé mpes,
 nin ca la mejay.
 Ca 'üçj jisas nsem napj tjevelé mpes,
 nin ca la mejay.
 Lovin ca yola nsem napj tjevelé mpes,
 nin ca la mejay."

Dios Cjües nin tjevele. Niná tjevele na, tjevele:

17 "Lovin ma ca nola nsem yupj la tjajay mpes.
 Pajal malala nyuca la tjajay,
 ma la tjajay napj tjiyütütj jin."

Dios Cjües nin tjevele.

18 Mpes qjuisin 'yüsa 'üçj sacerdotepan* animal ma ja'ayapj niswá.
 'Üçj yupj jis 'as ma se palá niswá; Dios nasa perdonar la qjuis tiji, ma
 jola lovin, malala nyuca la tjiijicj mpes.

'Üçj se coïcocj Dios quinam.

19 Natjampan, Jesús tepe'e, yupj 'os tepyala. Nin mpes ma lecj jeyacj
 la veles Dios lal. Niná lijicj, yupj wo mo'ó leque jinwá Dios pü'ü nt'a.

20 Yas nam, Dios wo pü'lül nt'a, pü'lül p'omp'om jálatsja, mpes cuarto
 mat'e tepyala. Gente ma polel tjltsja pü'lül na'aj po'ó Dios já'asatsja
 nt'a. Sacerdote* más püné p'in 'üçj polel jámatsja ne'aj pjü way año
 na la pjaní. La p'a casá tepyala quinam. Cupj pjü way Dios pü'ü nt'a
 wama polel leque jinwá, Jesús tepe'e mpes. Quina yupj pü'ü niswá.
 21 Jupj sacerdote más püné Dios ts'uyupj pjü way mpes.

22 Mpes más 'üçj se coïcocj Dios. Nin lijicj na, más 'üçj Dios qjuisas
 la p'in. Más 'üçj pyonecj Dios ca pjü la mijis yupj tjevelá. Cupj 'üsüs
 Dios lal quinam, salá jinwá, Cristo la tiji mpes. Püna selectsja cupj
 malala nyuca la tjiijicj; quina selecj cupj 'üsüs Dios lal. Bautizar* qjuis
 tepyala na, la p'a sin tji'yüsa lis tjiijicj cupj salá jinwá quinam Dios lal.

23 Selecj ca 'üsüs qjuis mpalas, Dios ca nin la mijis, yupj tjevele jinwá.
 Nin pyonecj, nin velecj niná p'a jilal. Más 'üçj niná lovin nin pyonecj.
 Dios lovin nin liji yupj vele jinwá. 24 Más 'üçj lovin quelel lijicj cupj
 qjuisin popa, cupj ne Jesucristo lal pyonecj. Más 'üçj lovin 'üsüs lijicj
 yupj jilal. Mpes nusin tji'yü'süs 'oyn nyuca 'üsüs way welé cupj qjuisin
 popa Jesucristo lal japon witjacj jis lal, ne niná la müjí. 25 Lovin 'a
 nu tjumulus nun. Malala ma 'a nusí mulú. Nun popa nepénowa ma

quelel 'a si mulú. Nun 'a nusí mulú na, nun p'iyá pajal ca jisas nsem Dios, ca jisas nsem Jesús; nin nu pyala 'a nusí mulú mpes. Más 'üçj lovin nin lijicj quinam, Jesús leñi way ncuwim mpes.

²⁶Nusin tji'yusa t'üçj way Jesús po'ó; nasa nujisas Jesús. Mop'in nin, ca nacj nun nepénowa malala quelel lojí niswá. Solejé malala niná nin lojí, newa nin lojí. Ma p'a wa mpa'is nun mpes. Dios ca jola nsem malala nyuca la tjüjí. ²⁷Más 'üçj nun ca jus nlayé p'a jawas malala ca nu mpalas. Más 'üçj ca locj meyá Dios ca mveles gente jis lal ncu 'üsüs way yupj jupj lal. Ma jisas Dios, ca mal 'awa püné nt'a.

²⁸Nun solejé pülicj way ma la tjajay Moisés* tjevelá. Nun solejé tsjan tepyala yupj jilal. Jepapan jis tjü'ünan yupj. Niyom mat'e, cont'e ca nacj, tjowelepj na la p'a ma la tjiji Moisés tjevelá, jepapan tjü'ünan yupj. Lovin ma tjowelepj ma nujola t'as malala la tjüjí, lowa. ²⁹Selecj malala jis tepyala ma la tjajay na Moisés tjevelá. Mop'in más malala ca mpalas la p'a jilal. T'üçj way pülicj jisastsja Dios Jatjam, quina ma jisas yupj. Mpes más malala ca jis mpalas. Lovin po ma jisas quinam Dios Jatjam. T'üçj way yupj Dios juts'a'á jis tepyala, Jesús tepe'e mpes, yupj 'os tepyala mpes. Dios tjevele gente 'üsüs yupj lal se palá Jesús 'os mpes. Mop'in nenem quina ma japon, quina ma jisas Jesús 'os tepyala yupj mpes. Dios Cjües tsjay 'üsüs la tjiji yupj mpes. Yupj sin nin po ma jisas yupj quinam. Mpes Dios pajal yumüçj ca jis capj ntüli. ³⁰Selecj Dios tjevelá. Tjevele: "Malala la tjajay, mpes malala ca jis mpalas; nin ca la mejay napj. Napj p'iyá ca nin la mejay." Dios nin tjevele. Selecj p'a wa tjevele wa yupj. Tjevele: "Nun jis Jepa Dios ca mveles yupj gente jis lal. Ca mveles cana 'üsüs witjacj, cana malala witjacj", nin tjevele yupj. ³¹Más 'üçj niná ca jus nlayecj. Más 'üçj ca lacj meyacj Dios polel nin la mijis mpes yupj jilal. Dios pü'ü, pajal püné way yupj.

³²Nujola pyala t'üçj way nusin tji'yusa na Jesús po'ó. Nujola pyala tsjan nu tepyala. Nenéyawa costa waytsja cus tocoïcotsja Jesús, malala nu tepyálatsja mpes, nun Dios ts'uyupj mpes. Newa nin, lovin cus tocoïcó Jesús, lovin nujisastsja yupj. ³³Nenéyawa gente la tjüpüts'ün nun jilal, nun Jesús jisastsja mpes. Pülicj nin tjepjyacañ yupj la tjüpüts'ün nun jilal. Yupj malala la tjajay wa nun jilal. Nenéyawa nin p'iyá tepyala wa la p'a wa Dios ts'uyupj jilal. Nin jis tepyálatsja na, po nujólatsja nun. ³⁴Dios ts'uyupj nepenowá cawilta po'o tjátjatsja, Jesús jisas mpes. Nin p'iyá, nun pajal nujólatsja yupj mpes, jis capj tjap'a'sá. Nujisas Jesús, mpes nenéyawa gente la p'a natj nun nuts'a'á.

Nin la tjajay na, nun 'ücj jisas tapatjaquetsja lovin; nun solejé más 'üsüs way ca nta'á ne'aj Dios pü'lü nt'a. Ne'aj nta'á ma ca ncawajas.

³⁵T'ücj' way Dios nin tjevele ca nu ma'ayas niná. Naja lovin mponé niná ca ma'ayas. Nin poné, Dios ca nu ma'ayas tsjan pasal 'üsüs way.

³⁶Más 'ücj newa 'üsüs lojí malala pyala na. Nin jos Dios. Mpes Dios jos jin la tjüjí na, jupj ca nin la mijis nun mpes jupj tjevele jin.

³⁷Más 'ücj lovin nin la müjí. Dios Popel vele:

“Yom pjaní se jam napj, pajal leñ way ncuwim.

T'ücj' way leñ way ncuwim jupj.

³⁸Gente japon na napj tjevelé,

yupj 'üsüs napj lal nin se palá.

Ca mpatjam napj lal japon mpes.

Gente la p'a quina ma quelel japon napj lal.

Yas nam nin topón.

Pajal malala way napj lal ma nin japon quinam.”

Dios nin tjevele. ³⁹T'ücj' way nepénowa ma quelel japon quinam Dios lal. Yas nam topón jupj lal. Cupj yupj sin popa tulucj. Yupj leñ ca nsem, Dios ca la mijis. 'Awa püné nt'a ca mal. La p'a japon Dios tjevelá. Cupj yupj sin popa, mpes ca mpatjaquecj Dios lal.

Püna pülcctsja topón Dios lal.

11 ¹Dios tjevele tsjan ca la mijis cupj mpes. Dios lal pyonecj na, selecj nin ca mpalas jupj tjevelá. Ma tjinyucucj nin ca mpalas; nin p'in selecj nin ca mpalas cupj pyonecj mpes. ²Cupj selecj püna way gente pülcj 'üsüstsja Dios lal, Dios lal topón mpes. Napj quelel pyac yupj nepénowa sin po'ó.

³Cupj pyonecj Dios lal. Dios tjevele jupj la tjiji nosis. Tjevele pjü la tjiji tsjun po'ó. Jupj sin nin tjevele na, nin tepyala. Selecj nin tepyala jupj tjevele jin, mpes qjuisin 'yüsa tsjan tepyala nosis casá. Ma nyucucj niná tsjan mpes Dios la tjiji nosis, tsjan mpes pjü way la tjiji wa tsjun po'ó.

⁴Pajal püna Abel tepyona Dios lal. Abel ticyuna tsjan la 'ayas Dios. Caín teque'e wa tsjan la 'ayas Dios. Abel tje'yaya más 'üsüstsja; jupj tepyona Dios tjevelá, ne nin. Caín ma la tjiji jupj jinwá. Abel tepyona Dios lal, ne Dios 'ücj jos tepyala tje'yaya mpes. Mpes Dios tjevele Abel 'üsüstsja jupj lal. Abel püna tepe'e; newa qjuisin 'yüsa Dios po'ó jupj la tjiji mpes.

⁵Locopyaya Enoc po tepyona Dios lal, mpes jupj ma tepe'e. Dios tjemyana jupj tsjun po'ó, nyucunú tjemey jupj. Leïtsja jupj nosis casá

Dios tjemyana mpes. Dios Popel vele yupj tüpü'ü na nosis casá, Dios 'üçj jostsja yupj lal. ⁶Gente ma japon na Dios lal, Dios 'üçj jos tuluc yupj jilal. Napj ca mpac pjacj ne 'üçj sa coñ Dios. Japon Dios pü'ü, 'üçj sa coñ Dios. Japon Dios 'üsüs liji gente mpes, yupj po quelel sa coñ na yupj, 'üçj yupj sa coñ Dios.

⁷Locopyaya Noé tepyona wa Dios lal. Dios tjevele yupj lal tsjan ca mpalas p'a jawas. (Tjevele 'üsü' lal mpit'as nosis jas tüpwes, ca la mijis yupj, pjü nca'lpii ca.) Noé ma polel tjinyúcatsja nin ca mpalas. Nin p'in tepyona Dios lal, po 'üsüs way jólatsja yupj po'ó. Mpes yupj la tiji Dios tjevelá. Barco* püné la tiji, 'üsü' casapa la winin. Mpes yupj ma tepe'e; yupj jats'om 'ots'ipj, yupj jatjampan 'ots'ipj, yupj nuerapan 'ots'ipj, ma wa tecya'lpii yupj. Yupj la tiji mpes, qjuisin 'yüsa t'üç' way gente la p'a 'üsüs tuluctsja Dios lal. Noé p'in 'üsüs Dios lal tepyala; Dios nin la tiji yupj mpes, yupj Dios lal tepyona mpes.

⁸Locopyaya Abraham* tepyona wa Dios lal. Dios tjevele yupj lal yupj ca mim la p'a 'amá nt'a. Dios tjevele niná 'amá p'a jawas ca ma'ayas yupj. Abraham la tiji Dios tjevelá. Pje'á tjemey tüpü'ü mpe; newa ma seletsja ca'aj jámatsja. ⁹Abraham ne'aj tjemey Dios jostsja nt'a. Ne'aj tüpü'ütsja Dios lal tepyona mpes. Yas nam Dios tjevele t'üç' way niná 'amá ca ma'ayas yupj. Niná tjevele na, p'a wa gente pátjatsja ne'aj. Niná 'amá yupj yuts'a'atsja custjay, Abraham juts'a'atsja tulucj. Abraham wo pü'lül mo'o tüpü'ü, nin p'iyá tapatja yupj sa coïtsja witjacj, jis wa pü'lül p'in tapájtatsja yupj. ¹⁰Üctsja yupj lal Dios lal tepyona mpes. Locopyaya Isaac tüpü'ü custjay wo pü'lül mo'ó. Isaac Abraham jatjam waytsja yupj. Locopyaya Jacob tüpü'ü wa custjay wa pü'lül mo'ó. Jacob Abraham cüicj waytsja yupj. Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis yupj mpes. Tjevele nin p'iyá la mijis wa Isaac mpes, Jacob mpes 'ots'ipj. Abraham ma jólatsja wa pü'lül mo'o tüpü'ü la p'in; ¹⁰seletsja p'a jawas ne'aj ca mim, mpiü'üm Dios lal, ne'aj wa pü'lüçj lejeñ nt'a. Jis wa ne'aj Dios p'in sin tijiyünsa. Ne'aj Dios la tiji. Ne'aj ma ca ncawajas.

¹¹Sara tepyona Dios lal, mpes 'üçj way tsjicj tecyálatsja. Pajal co'müytsja yupj. Yupj voyum, Abraham*, co'müytsja 'ots'ipj. Newa nin, Sara seletsja Dios ca la mijis yupj tjevelá. Nin mpes yupj jatjam pjaní tjemya'na. ¹²Abraham pajal co'müytsja, mop'in ma juts'uyupj cyálatsja. Tepyona mpes p'in, p'a jawas yupj popa pjaní tepyala. Mpes quina gente pü'lüçj patja, yupj ne Abraham popa p'iyá, püs naya patja. Pajal pü'lüçj way yupj, pjulacj pü'lüçj tsjun po'o jatja jinwá. Pajal pü'lüçj way yupj, sus pe tsjicj way pajal pü'lüçj way jatja jinwá. Pajal pü'lüçj way yupj, ma polel sin la pac.

¹³Abraham* tüpiü'ü na, Isaac, Jacob, tapatja watsja na, lovin topontsja yupj Dios lal. Yupj p'iyá tapatja na, pjü way ma nin tepyala Dios tjevelá. Nin p'in, janmacj salejeptsja p'a jawas Dios la mijis ca pjü way yupj tjevelá; 'üçj jisastsja Dios ca nin la mijis mpes. Nin tjowelepj la p'a jilal 'amá cjuwatsja yupj, jis wa cjuwatsja nosis casá. Tjowelepj nosis nt'a patja sin popa p'in tuluctsja yupj. Ma yólatsja niná mpes. ¹⁴Gente newa nin javelepj na, t'üç' way yupj salejepj p'a jawas ca mpatjam la p'a nt'a. Yupj salejepj p'a nt'a yupj yuts'aá nsem. ¹⁵Abraham seletsja yupj ma jámatsja la püt'üs püna tüpü'ü nt'a. Isaac, Jacob, salejeptsja wa, ne'aj ma mpatjam ca. 'Üctsja jis la winin jis la patj ne'aj, mop'in ma tjal. Salejeptsja la p'a nt'a mpatjam ca yupj. ¹⁶Yupj po quelel pátjatsja más 'üsüs nt'a. Salejeptsja mpatjam ca tsjun po'ó. Mpes Dios ma myayca yupj jilal. 'Üçj Dios lal yupj yupj jis Dios. Dios 'üçj la tiji tsjun po'ó yupj 'üçj jis la patj ne'aj. Wa pülicj la tiji ne'aj.

¹⁷Abraham* p'a casá la tiji wa Dios lal tepyona mpes. Tepyona Dios ca la mijis püna tjevele jinwá. Dios nasa tjevele yupj lal Abraham popa p'iyá püs naya patja pülicj way nsem yupj. Locopyaya Dios tjevele Abraham lal yupj jostsja Abraham ma'ayas ca yupj jatjam Isaac yupj lal, sacerdote* animal 'yaya jinwá. Dios quelel seletsja ncu t'üç' way Abraham ca la mijis yupj tjevelá. Abraham tepyona Dios lal, mpes 'üsüs waytsja yupj lal yupj jatjam ma'ayas Dios mpes, yupj jatjam pjaní waytsja p'in. Nujola pyala Dios tjevele Abraham lal tsjan ca la mijis. ¹⁸Püna nasa tjevele: "Gente jipj popa p'iyá püs naya mpatjam Isaac mpes. Yupj la p'in jipj popa p'iyá nsem." ¹⁹Abraham seletsja Dios 'üçj polel si jünsa tepe'á, mpü'üm niswá. Yupj jólatsja Isaac mpa'is ca. Mop'in ma tepe'e. Isaac jas tjiyünsa jinwá, niswa tüpü'ü jinwá jin jólatsja Abraham.

²⁰Locopyaya Isaac tepyona wa Dios lal. Mpes tjevele yupj jatjam Jacob lal, yupj jatjam Esaú lal wa, Dios 'üsüs la mijis ca yupj mpes p'a jyawca na.

²¹Locopyaya Jacob tepyona wa Dios lal. Mpes nasa quelel pé'etsja na, tjevele cüicpan jilal; José jatjampan waytsja yupj. Manas jilal tjevele ca 'üsüs la mijis Dios yupj mpes. Tóicatsja tjacjaj lal, yupj co'müytsja mpes, ne palá nipí'tjetsja Dios wolap'aá, tjevele Dios pajal püné. Seletsja Dios ca la mijis yupj tjevelá.

²²Locopyaya José tepyona wa Dios lal. Nasa quelel pé'etsja na, tjevele t'üç' way Dios 'üsüs la mijis ca yupj gente mpes, ca jis manus Egipto mpe. Tjevele tsjan niná yupj jostsja yupj ca la mijicj yupj cüuele jilal nepé tjal na.

²³Locopyaya Moisés* jamay, popay wa, topon wa Dios lal. Jepa püné Egipto po'ó tjiyü'ta jis la 'ünan pjü way israelpan* niyom tsjictjacj, nasa jis tjamanun na. Moisés jamay, popay wa, ma nin la tajay. Salejeptsja Dios ca jis capj mp'a'sas. Mpes ma lacj tneyapj jepa püné tjiyü'ta mpes. Moisés tjemya'na na, yupj jus nlaytsja 'üsüs way jústatsja jupj. Mpes yupj tjapjalen Moisés mes cont'e mpes Dios lal topon mpes.

²⁴Locopyaya Moisés* tepyona wa Dios lal. Mpes yupj t'yüna na, yupj ma jostsja gente mvelej jupj ne jepa püné jucucus jatjam. 'Üsüs tepyálatsja jupj lal, yupj jepa püné jucucus jatjam waytsja mpes. Newa ma jostsja jupj niná. Jupj seletsja israelpan* pónatsja jupj, jostsja yupj sin popa pjaní nsem jupj. ²⁵Pajal malala jis tepyálatsja yupj jis lal, yupj ne Dios gente. Mop'in nin, Moisés quelel jis capj tecyóicatsja. Ma jólatsja malala tepyala wa jupj lal. Ma quelel tüpü'ütsja quinam Dios gente tulucj tapatja nt'a. Dios gente tulucj 'üçj jisas tapatja malala la tajay mpes. Moisés ma jostsja niná. Tsjicj way mpes wa ma quelel pü'ütsja ne'aj. Más 'üctsja jupj lal lovin malala pyálatsja jupj lal, Dios gente se córicatsja mpes. Seletsja malálatsja Dios lal jis capj cyoïca Dios gente tulucj, mpes tjemey. ²⁶Malala tepyala Cristo lal Dios jostsja jinwá la tjiji mpes. Nin p'iyá tepyala Moisés lal. Malala tepyala Dios jostsja jinwá la tjiji mpes, mop'in 'üsüs waytsja niná jupj lal. Egipto po'o patja pasal pülicj way tatsja; Moisés ma jólatsja niná. Jupj seletsja Dios tsjan 'üsüs way ma'ayas ca jupj p'a jyawca na. Moisés nin jostsja jupj.

²⁷Moisés* tepyona Dios lal. Mpes tjemey Egipto mpe. Jepa püné ts'i tji'ínatsja Moisés lal; newa nin, Moisés ma lecj tneyatsja. Pjü ma polel januc Dios, mop'in Moisés seletsja Dios cus tecyóicatsja. Mpes lovin la tjíjitsja Dios jostsja jinwá. ²⁸Moisés p'a casá la tjiji wa Dios lal tepyona mpes. Dios tjevele jupj lal jupj ca jas majamas ángel* pjaní la 'ünan egyptopan* sejatjampan mwalá way witjacj. Dios tjevele jupj jostsja israelpan* oveja* 'os ca la nt'ucj yupj jis wa jun vilicj t'asiyú. Tjevele yupj nin la tajay na, ángel niná yupj jis capa nipj ca mim, ma ca jis mü'ü'nas israelpan sejatjampan mwalá way. Moisés tepyona Dios lal, mpes ninana tjevele israelpan jis lal. Mpes yupj la tajay Dios jostsja jinwá. Ma tecya'líñ.

²⁹Selecj israelpan* topon wa Dios lal yupj la tajay mpes p'a jawasa. Egipto mpe tjil na, ne'as tjil Mar Rojo nt'a. 'Üsü mo'ó jümicj tjapjala tepyala la tjiji Dios, yupj 'üçj jis la winin. Nin mpes yupj polel 'üsü

na'aj po'ó tjil topón mpes. Egiptopan* quelel la nyüjüsüüntsja yupj, jis la tjilil yupj. 'Usú niswa jun t'yo'na, ne yupj pjü way jis qjues t'anca, tecya'liñ.

30P'a jawas israelpan* p'a casá la tjajay wa, mpes selecj topón Dios lal, tjelejeütsja na Jericó po'ó, püliüçj pátjatsja nt'a. Pjü jyawca na Jericó po'o tapatja t'asiyú tjil Dios jis tjiyü'ta jinwá. Ts'ac' siéteya tepyala na, yupj tapatja nt'a t'asiyú tjüwüçj tyüla yupj, ne israelpan wama polel jiltsja. Yupj nin la tjajay Dios tjevelá topón mpes.

31Rahab tüpü'ütsja Jericó po'ó, tepyona wa Dios lal. Nujola pyala Rahab tjuwine niyom püliüçj jilal yas nam, yupj jaylacj la tjajay yupj nin la tjihi mpes. Nujola pyala wa israelpan* mät'eya tjil Jericó nt'a sin la 'üsüs 'onin ne israelpan 'üçj ca la mpa'nacj ne'aj pátjatsja jilal. Rahab 'üsüs la tjihi israelpan jis lal, tjevele wama culá. Jis capj tjep'ya'sa, jis tjepjya'na, mpes Jericó po'o pátjatsja ma polel jis tjü'ünan. Jericó po'o pátjatsja lovin ma la tjajaytsja Dios jostsja jin. Yupj tapatja nt'a t'asiyú tjüwüçj tyüla na, israelpan tjü'ünan pjü way Jericó po'o pátjatsja. Mop'in ma tjü'ünan Rahab, yupj Dios lal tepyona mpes.

32Napj ca 'üçj mpac gente püliüçj sin po'ó, yupj topón wa Dios lal. Nin la cüjay, püs way naya ca cüpac. Mpes ma nin ca mpac tsjan la tjajay yupj pjü way. Gedeón tepyona wa Dios lal, Barac 'ots'ipj, Sansón 'ots'ipj, Jefté 'ots'ipj. David* tepyona wa Dios lal, Samuel 'ots'ipj. Profetapan* topón wa Dios lal. **33**Nenem pjü way topón Dios lal, mpes polel la tjajaytsja Dios tjevele jinwá. Nepénowa la tapalan la p'a nt'a tapatja jilal. Más 'üçj la tapalantsja, mpes jis tjüjütüjtj tepyala. Nepénowa pajal 'üsüs way jis tjüjütüjtj la p'a jilal. Dios tjevele nepénowa jilal tsjan ca la mijis yupj mpes, ne nin la tjihi yupj topón mpes. Jepapan la ts'i yupj nepenowá león tjelyawuñ nt'a, león jis la las. León ma polel

Ovea 'os la t'upj yupj jis wa jun vilicj t'asiyú. (Hebreos 11.28)

tjalá yupj, Dios lal topón mpes. ³⁴Jepapan 'awa mo'o la ts'i nepenowá jis la 'ünan. Ma tecya'líiñ yupj; 'üçj pje'á tjl, ma tepeñ yupj. Yupj jis enemigopan quelel jis tjü'ünan nepenowá polomay mpes. Dios lal topón 'üçj polel tjl. Nepénowa pajal 'üsüs polel la tjajay, yupj yusapj ma polel lajaytsja jinwá. Nepénowa 'üsüs way polel la tapalan yupj jis enemigo militarpán jilal. Yupj jis enemigopan ts'equeneñ yupj mpe. Pjü way niná nin tepyala Dios lal topón mpes.

³⁵P'a wa tepyala wa yupj topón mpes. Pajal 'üsüs way jis tepyala nequem nepenowá jis lal. Yupj sejatjam tecya'líiñ na, sin tjüjünsüpj, tapatja niswá; nequem nenem nin tjunuc.

Malala jis tepyala nepenowá jilal, Dios lal topón mpes. Gente yümüçj mo'o süptsja yupj. Tjowelepj: "Nun poné malala. Ma mponé niná, ne 'üçj nlawú." Newa ma la tjajay yupj tjowelepj. Mpes yümüçj mo'o süptsja, tecya'líiñ. Ma nin yólatsja cya'líiñ ca nacj; salejeptsja sin müjünsükj jis la püt'üs niswá, ca mal Dios nt'a. Más 'üsüs ne'aj.

³⁶Malala jis tepyala wa la p'a jilal, Dios lal topón mpes. Gente la tjüpjüts'ün nepenowá jilal, mo'o süptsja yupj. Tsupaptsja yupj cadena* mpes, tjo'onsopj yupj cawilta mo'ó. ³⁷Gente pe püné la ts'i nepenowá jis capá nt'a, tecya'líiñ yupj. Jis tiquilil nepenowá, tecya'líiñ. Pajal malala la tjajay nepénowa jilal, jisastsja yupj mvelej ma jisas Dios quinam. Polomay mpes jis tjü'ünan nepenowá. Nepénowa ts'equeneñ la p'a pajal malala lis tjajay mpes. Yupj t'emet cjuwatsja. Oveja* pjoloc' mpes p'in sin tücüipap, cabro* pjoloc' mpes 'ots'ipj. Gente pajal malala la tjajay yupj jilal, yupj Dios lal topón mpes p'in. ³⁸Yupj cjuwatsja ca'aj 'üçj jis la püt'üs. Yupj sin nin tjelyawuňtsja jis wa cjuwá nt'a, joc' mo'ó 'ots'ipj. Tjijinañ jomwen jul mo'ó, 'amá jul mo'ó 'ots'ipj. Yupj más 'üsüs waytsja gente la p'a wa jilal nosis casá.

³⁹Pajal 'üsüs waytsja Dios lal yupj topón jupj lal. Newa nin, yupj tapatja na nosis casá, Dios ma pjü way la tjiji custjay yupj jilal, jupj tjevele jinwá. ⁴⁰Locopyaya quelel líjitsja, locopyaya más 'üsüs la mijis. Yupj lovin 'üsüs nsem Dios lal, nin ca la mijis jupj, nin p'iyá la qjuis mijis na. Nin jostsja Dios. Dios ma jostsja yupj yusapj 'üsüs nsem jupj lal. Cupj 'a mulú pjü way lovin 'üsüs nsem Dios lal, jupj nin la qjuis mijis.

Más 'üçj lovin qjuiyola Jesús po'ó.

12 ¹Qjuisin 'yüsa pülicj topón Dios lal püná. Qjuisin 'yüsa yupj pajal 'üsüs topón jupj lal. Mpes más 'üçj cupj lovin nin lijicj

pjü way Dios jos jinwá, yupj la tjajay jinwá. Nenéyawa p'a casá lijicj ca nacj, ma nin lijicj Dios jos jinwá. Ma nin la müjí nun. Nenéyawa malala lijicj ca nacj, lovin nin quelel lijicj ca nacj. Ma nin lijicj Dios jos jinwá. Ma nin la müjí nun. Lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Lovin 'üsüs la mijicj cupj pjü way Dios jos jin. Malala pyala na, newa ca 'üsüs la müjí. ²Más 'üçj lovin qjuiyola Jesús po'ó. Jupj la tjiji tepyonecj Dios po'ó. Jupj la mijis wa lovin ca mponecj Dios lal, jupj jos jinwá. Yupj jupj cruz* po'o tjovalapj na la mas, 'üctsja jupj lal yupj nin la tjajay, jupj Popay Dios nin jostsja mpes. Yom javalapj na cruz po'ó, malala javelepj jupj po'ó. Jesús ma nin jólatsja nin tjowelepj mpes jupj po'ó. Seletsja t'üç' tepyala na 'üçj jos nsem jupj, pajal 'üsüs way ca mpalas mpes. T'üç' tepyala na, ne'as tjemey jupj Popay Dios nt'a. 'Etjele Dios jyü'ta nt'a, Dios li'nyampe. T'üç' way Dios la tjiji pajal püné way tepyala jupj, mpes 'etjele jupj ne'aj.

³Nujola tapalas tsjan la tjiji Jesús, malala tepyala na jupj lal. T'üç' way pülüçj ma jisastsja jupj. Pajal malala la tjajay jupj lal, newa ma jólatsja. Mpes malala nu pyala na, ma 'aplilila t'as nun. Mop'in mponé Dios 'üsüs. ⁴Jesús lal tepyala jinwá ma nu tepyala custjay. Yupj tjü'ünan jupj. Yupj ma tjü'ünan nun custjay. Nun ma malala quelel lojí. Po quelel lojí Dios jos jinwá. Mop'in nin la müjí. ⁵Nun Dios ts'uyupj. ¿Ncu nujo' tepe'e Dios Popel velá? Dios Popel nun mpes nin vele. Vele mpes ma nujola nsem malala nu pyala na. Vele:

"Natjam, nenéyawa ma lejay
qjuis Jepa Dios jos jinwá.
Mpes jupj cyapi tyüla,
jupj ca jin mü'üsüs la mijis jupj jos jinwá.
'Üçj jyas t'as jupj nin liji.
Ma 'aplilila t'as jipj,
jupj jin 'yüsa liji jipj malala la tjejay.

⁶Jupj quelel la 'iji,
mpes jin 'yüsa liji malala la tjejay.
T'üç' way jipj jupj popa p'iyá
mpes cyapj tyüla jupj."

Dios Popel nin vele.

⁷Mpes malala nu pyala na, ca nacj Dios Nupopay nucopj tyüla. Nin liji nusin lo 'üsüs, jupj jos 'üsüs la müjí nun. Mpes ma nujola t'as. Dios nin liji nun jupj ts'uyupj mpes p'in. Nun solejé t'üç' way niyom pjü way nenéyawa nin lajay yupj jis ts'uyupj jilal. ⁸T'üç' way Dios

jis capj tyüla wa jupj ts'uyupj pjü way neneyawá. Ca nacj nepénowa jatja ne'aj Dios ma jis capj tyüla lovin. Ma jis capj tyüla mpes selecj t'ic! way yupj Dios ts'uyupj tulucj. P'a p'in yupj.

⁹Nujola tapalas cupj tsjictsjna, qjuis papay qjuis capj tül. Selectsja más 'üctsja niná la tjajay cupj qjuilal. Más 'icj cupj jus nlayecj wa 'üsüs way Dios nin liji cupj qjuilal, qjuis capj tyüla na. Jupj cupj qjuis Papay tsjun po'ló, mpes más 'icj niná ca jus nlayecj cupj. Más 'icj velecj Dios lal qjuisas nin liji cupj qjuilal. Mpes cupj lovin ca mpatjaquecj jupj lal, la mijis jupj. ¹⁰Qjuis papay nosis casá patja qjuis capj tül neneyawá. Ma año pülicj mpes qjuis capj tül; cupj tsjictsjna ma año pülicj mpes qjuis t'yüna. Qjuis papayjisastsja qjuisin 'üsa tsjan 'üsüs way la mijicj. La tjajay yupjjisastsja jin, lovin yólatsja 'üsüs la tjajay. Mop'in Dios más 'üsüs liji yupj jis lal. Dios qjuis capj tyüla, más 'üsüs qjuis mpalas. Nin liji mpes cupj 'üsüs nsem jupj jinwá. ¹¹T'ic! way neneyawá Dios qjuis capj tyüla. Qjuis capj tyüla na, mwalá way p'in ma qjuisas niná, 'aplijila qjuesé palá. Locopyaya jus nlayecj 'üsüs qjuesé palá jupj la tiji mpes. Nin quelel lijicj Dios jos jinwá; 'üsüs way niná. Mpes ma nin qjuiyola cupj.

Ma mvelé nun ma nujisas Dios velá.

¹²Quina ca mpac 'oyen nyuca lojí nun. Yom mos sin tula, tuecj sin napnapj, jupj ma polel tsji' liji. Nin p'iyá nun jilal. Nun ma quelel tsji' lojí quinam Dios mpes, ne nun yom niná jinwá. 'Aplijila nun quinam, malala nu tepyala mpes. Más 'icj nucopj mp'a'sá nunwá, 'icj ca mponé Dios lal niswá. ¹³Niswa ca mpac 'oyen nyuca lojí nun. Yom tuecj c'a, jupj jos la p'a ca cus mp'a'sas mwinim jümücj 'üsüs nt'a. Jupj jos jupj ma ntülii ca, jupj tuecj cjüele ma cus nts'optes p'a wa cjüele lal. Tüecj 'icj locopyaya way mü'ü'süs. Nun popa nepenowá yom niná jinwá. Jisas la p'a jis capj jap'acj, 'icj ca mponecj niswá Dios lal. Jis capj mp'a'sá, ne locopyaya t'ic! way 'icj ca mponecj niswá Dios lal.

¹⁴Lovin mwi'iqué la p'a jis lal, ma la mve'lé yupj jilal. Ma malala la müjí. Lovin 'üsüs la müjí Dios jos jin. Ma 'üsüs lajaj jupj jos jin, ma ca jus nucucj qjuis Jepa Dios.

¹⁵Ca nacj nepénowa ma 'üsüs japon Dios lal. Jis capj mp'a'sá, ca mponecj niswá Dios lal, ca 'üsüs la mijicj niswá jupj jos jinwá. Mpes t'ic! way Dios 'üsüs la mijis yupj mpes. Ca nacj nepénowa t'ic! way tulucj sin 'üsa lajaj ne'aj. Jis capj mp'a'sá t'ic! way ca mponecj niswá. T'ic! way tulucj sin 'üsa lajaj na, yupj lajaj la p'a ma japon Dios

lal quinam. Yupj tuncuy jinwá. Malala se palá gente jis lal tuncuy jalá na. Nin p'iyá niná, malala se palá wa gente jis lal, yupj sin 'yüsa lajay mpes.

¹⁶Ca nacj nun popa nepénowa quelel ne'aj jamanun sejats'om tulucj. Ca nacj nequem nepénowa quelel lyawuïi jis vayum tulucj jilal. iMa la müjí niná, nun pjü way! Ca nacj nepénowa yupj sin nin ma jisas Dios jos jinwá. iNujos t'as Dios jos jinwá! Ma la müjí Esaú la tjiji jinwá. Jupj ma jostsja Dios tje'yaya yupj lal. Dios tje'yaya yupj lal, Esaú vender la tjiji 'ücj lo las, la pjaní vecj p'étsja na. ¹⁷Nun solejé Esaú popay quelel p'étsja na, Esaú jostsja yupj popay ma'ayas yupj lal niná yupj juts'a'atsja Dios tje'yaya mpes. Popay ma tje'yaya niná lovin. Po la tjemyona popay lal, la tipiya; newa nin, popay ma polel tje'yaya niná. Nasa tjevele niná ca la mijis yupj tsüipe mpes.

¹⁸Lovin nujisas t'as Dios nu tje'yayá. Nu tje'yaya 'ücj ca ne'aj nlawú Dios nt'a. Niná más 'üsüs way israelpan* tjal nt'a lal. Püna israelpan ne'as tjal joc' nt'a, joc' niná Sinaí lotsja yupj. Nun ma tjalawiqué yupj jilal. Püna nin tepyala niná. Nun nujola pyala tsjan tepyalá ne'aj. Nasa ne'as tjelyawuïi na, 'awa püné pwetsja. Pajal püste waytsja ne'aj. Yümücj jas tjelyapjünütsja ne'aj. ¹⁹Yupj tjepjyacañ trompeta la tjipjyusa, yümücj pjactsja. Vele pjac tjepjyacañ wa. Vele pjac tjepjyacañ na, pajal la tjomon ma niswa mveles; ²⁰pajal lacj tneyaptsja, pajal yólatsja yupj. Dios nasa tijiyü'ta: "Po ma po la tjo'ot'é joc' niná. Pjaní po le 'et'é na, najas pe la nts'iyá yupj po'ó, la 'ünan. Animal po le 'et'é na, najas pe la nts'iyá wa la 'ünan yupj", nin tjevele. ²¹Gente pajal lacj tneyaptsja nin tepyala mpes ne'aj. Moisés* p'iyá tjevele: "Nin cyüciyüü lecj jeyá mpes".

²²Más 'üsüs nu tepyala. Dios Jatjam 'üsüs la tjiji nun mpes, ne nun 'ücj ne'as nlawú Dios nt'a tsjun po'ó. Ne'aj Sión* ló. Sión niná Jerusalén jin p'iyá tsjun po'ó. Wa pülicj lejeñ ne'aj. Ne'aj pü'ü Dios, yupj ne pü'ü lovin. Ne'aj angelpan* pajal pülicj ca nlüjün, yupj pjü way 'a mulú pajal 'üsüs ca mvelecj Dios po'ó. ²³Ne'aj Dios ts'uyupj pjü way 'a jis mulus ca. Pajal 'üsüs way ca la mijis Dios yupj pjü way mpes, yom liji jinwá jatjam mwalá way mpes. Dios jis lá tepyaca ne'aj, mpes yupj 'ücj mpatjam ne'aj. Dios pü'ü ne'aj. Ne'aj ca mveles pjü gente jis lal ncu 'üsüs way yupj, ncu malala way yupj. Dios la tjiji gente pülicj 'üsüs yupj lal, yupj pülicj way nasa tecya'líiñ yupj. Yupj ne'aj patja quinam Dios lal. ²⁴Jesús ma'ajam wa ne'aj. Yas nam Dios tjevele gente 'üsüs yupj lal se palá, nin lajay na pjü Moisés* tjevelá.

Locopyaya más 'üsüs la tjiji Dios. Tjevele gente 'üsüs nsem jupj lal Jesús mpes. Abel 'os tepyala, tepe'e, jupj tsüipe malala la tjiji mpes. Solejé Abel pajal 'üsüs waytsja. Jupj 'os tepyala mpes, Dios cus tyüla jupj tsüipe. P'a cassá tepyala Jesús 'os tepyala mpes. Dios 'üsüs la tjiji cupj mpes Jesús tepe'e mpes. Jupj 'os mpes, Dios perdonar la qjuis tjiji malala la tijicj. Jupj 'os mpes, cupj 'üsüs Dios lal, nin qjuis tepyala.

²⁵Mpes po nujos t'as nun Dios tjevelá. Ma nujos Dios tjevelá, t'üç' way Dios ca nucopj ntüüs. Püna Dios jis capj tyüla ma quelel pjyacañtsja mpes; ma jisastsja na Dios tjevelá. Yom p'in tjevele niná yupj jilal. Mpés t'üç' way pajal ca nucopj ntüüs wa, nun ma nujisas na jupj tjevelá. Jupj NASA tjevele nun jilal, tsjun po'o já'asa jupj. ²⁶Israelpan* tjelyawuün na Sinaí nt'a, 'amá jus tiquits'e Dios tjevele na. 'Amá ca jus nquits'is niswá, nin ca la mijis Dios. Jupj Popel qjuisin 'yüsa liji jupj tjevelá. Tjevele: "La pjaní wa 'amá ca jus nquits'is niswá la mejay napj. Nin tepyala na, 'amá p'in tulucj ca jus nquits'is. Pjü way tsjun po'o ca jus nquits'is wa, nin ca la mejay napj." ²⁷Tjevele la pjaní wa jupj ca nin la mijis niswá. Mpés qjuisin 'yüsa pjü way ca jus nquits'is, niná pjü way ncawajas ca. Pjü la tjiji Dios, niná pjü way ncawajas ca. Pjaní way já'asa ma ca jus nquits'is. Jos niná p'in ma ncawajas ca, mpes ca nin la mijis jupj.

²⁸Dios jyültá ma ca jus nquits'is. Niná ma ncawajas ca. Cupj Dios juts'a'lá, lovin ca mpatjaquecj jupj nt'a. Mpés más 'üçj wi'i quecj Dios lal. Más 'üçj 'üsüs tsji' lijicj jupj mpes. Tsji' lojí na jupj mpes, nujola t'as pajal 'üsüs way jupj. Lovin nujola tapalas jupj más püné pjü way jilal. Ninana 'üsüs way. ²⁹Más 'üçj lovin lijicj Dios jos jinwá. Nujola tapalas, 'awa pwe na pjü cyawaja pwe nt'a. Dios nin polel liji wa cupj ncawajas, cupj malala lijicj.

Ninana 'üçj la mijicj ne Dios 'üçj jos mpalas.

13 ¹Nujola tapalas, nun Dios ts'uyupj, nun jis pülcpan nun pjü way. Nun quelel la tjüjitsja nunwá. Lovin nin la müjí. ²Nenéyawa gente campa mpe jiquil, nun ma yus nucú. Jis tja'ayá jis la las, jis tja'ayá wa jis la püt'üs, jis la jas nun potjaqué nt'a. Nun solejé nepénowa nin la tjajay. Locopyaya jus nlaytsja ninana yupj nt'a tjiquil angelpan* waytsja yupj, gente waytsja tulucj yupj. Mpés campa mpe jiquil na, 'üsüs la müjí yupj mpes.

³Dios ts'uyupj nepenowá cawilta mo'o jatja. Nujola t'as yupj mpes, jis ma'ayá yupj jisas. Najas jus nlayé malala way ne'aj. Mpés 'aplilila

way t'as ne'aj way jatja yupj. T'üç' way gente malala lajay Dios ts'uyupj nepenowá jilal. Nujola t'as yupj mpes 'ots'ipj, jis capj mp'a'sá. Ca nacj p'a jyawca na nin p'iyá ca nu mpalas. Ca jisas nsem la p'a ca nucopj mp'a'sacj. Mpes jis capj mp'a'sá yupj quinam.

⁴'Üsüs way gente tjewyayiñ. Más 'üçj lovin ma lyawuñ la p'a jilal. Dios jos niyom tjewyayiñ lovin ma ne'aj jamanun la p'a nequem. Dios jos nequem tjewyayiñ lovin ma lyawuñ la p'a niyom jilal. T'üç' way nepénowa nin lajay, ne'aj jamanun la p'a nequem. Nequem nepénowa lyawuñ la p'a niyom jilal. Ma tjewyayiñ nepénowa nin p'iyá lajay. Ninana pajal malala way, Dios ca jis capj ntülüs nin lajay mpes.

⁵Nepénowa lovin yola t'emel mpes; t'emel pülticj jisas. Ma yupj jinwá nujola t'as. Más 'üçj 'üsüs way nujola nsem quina to'á mpes p'in. Dios tjevele:

“Lovin ma ca mis nun mpe.
Nun ma ca nusapj nsem”,
nin tjevele Dios. ⁶Mpes cupj polel velecj:
“Nejepa Dios ncapj p'ya'sa.
Ma lecj jeyá napj.
Ca nacj la p'a malala quelel la niji;
newa nin, ma lecj jeyá,
Nejepa Dios ncapj cyoñica, ne nin.”

Selecj Dios t'üç' way qjuis capj cyoñica, mpes 'üçj nin velecj.

⁷Nujola pyala niyom tjiquil, nun jilal tjowelepj Dios Popel mpes. Pülticj way nusin tji'yüsa la tjajay. Yupj lovin 'üsüs topontsja Dios lal. Yupj newa japonsja Dios lal, nasa tecya'lüñ na. Nujola t'as niná. Nin p'iyá la müjí yupj la tjajay jinwá. ⁸Nun jilal tjowelepj Jesucristo po'ó. Tjowelepj t'üç' waytsja. Niná t'üç' way custjay. Lovin t'üç' way ca nsem.

⁹Nepénowa ne'as jil nun nt'a, p'a casá p'in javelepj yupj. Ma mponé nun. Ma la müjí yupj javelepj. Cupj polel lijicj Dios jos jinwá, Dios la tjihi mpes. Jupj qjuis capj tjep'ya'sa yupj sin nin jostsja mpes. Nepénowa javelepj más 'üçj nin lojí judiopan* la tjajay jinwá püná. Javelepj pis ja'ayapj Dios lal; niná lojá na, 'üsüs nu mpalas, javelepj. T'üç' tulucj. ¹⁰Sacerdotepan* ja'ayapj Dios mpes, 'üsüs jis la pal gentá. Nin lajay Dios wo nt'a, qui'á nosis casá. Nin p'iyá qjuis tepyala Cristo tepe'e na cruz* po'ó. Más 'üsüs way qjuis tepyala Cristo tepe'e mpes. Ninana ma se palá sacerdotepan jilal, yupj ninana ma japon mpes.

¹¹Nujola pyala sacerdote* más püné pjü año na la pjaní 'yü'na animal witjacj, animal jis 'as t'ya Dios wo mo'ó, cuarto pjiyapja nt'a.

Jis 'as li t'e ne'aj. Nin liji Dios ma ca jola nsem malala nyuca la tjajay israelpan*. Nujola pyala niná animal tecya'liliñ la locjocj gente patja mpe, ja'üm ne'aj. ¹²Mpes nin p'iýá tepyala Jesús lal. Pje'á tjü'ünan wa Jesús gente tapatja mpe. Nin mpes, Dios quina perdonar la siji gente malala la tjajay, Jesús 'os mpes. Yupj lovin 'üsüs Dios lal, nin se palá.

¹³Mpes más 'üçj quina ma qjuisas sacerdotepan* lajay. P'a casá tepyala, más 'üsüs tepyala. Más 'üçj se coïcrocj Jesús quinam. Nepénowa ma jisastsja Jesús. Ca nacj ma ca jisas nsem wa cupj, cupj Jesús se coïcrocj mpes. Ma nin nujola t'as. ¹⁴Ma nin qjuiyola cupj; selecj p'a jawas ca mpatjaquec pülüçj patja nt'a tsjun po'ó. Pjü pülüçj patja nt'a nosis casá ncawajas ca. Más 'üsüs tsjun po'ó.

¹⁵Cupj polel velecj Dios lal Jesús mpes. Mpes más 'üçj lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Nin velecj na, 'yayacj jinwá lijicj jupj lal. T'üç' way nin velecj jupj ne Dios. 'Üsüs velecj na jupj po'ó, 'yayacj jinwá lijicj jupj lal. ¹⁶Lovin 'üsüs la müjí la p'a mpes. La p'a wa jisas, 'üçj so 'oyá wa yupj. Nin lojí na, Dios lal 'oyá jinwá niná. 'Üçj jos pyala jupj.

¹⁷Nepénowa nusin 'yüsa lajay Dios Popel mpes; la müjí yupj javelepj jinwá. Yupj pajal yola nun mpes, lovin nusin 'yüsa lajay 'üsüs way lojí. P'a jawas Dios ca mveles yupj jilal ncu 'üsüs la tjajay. La müjí yupj javelepj, mpes 'üçj jisas nsem nusin 'yüsa lajay na. Ma lojí na yupj javelepj jinwá, tsjay 'aplijila way nsem yupj. 'Üsüs tulucj ca nu mpalas.

¹⁸Qjuisas mvelé nun Dios lal cupj mpes. Selecj nin la tjijicj Dios jostsja jinwá. Qjuisas lovin 'üsüs la mijicj cupj. ¹⁹Po najas nun welé Dios lal cupj mpes. Najas lo moná jupj leñ way ca nin majamas, ca mis niswá nun nt'a.

²⁰Cupj ma qjuiyola pjü mpes, Dios nin liji. Jupj Jesús jas tjijyünsa tecya'liliñ mpe, tüpü'lü niswá. Dios tjevele jin ca la mijis cupj mpes. Nin la tjiji Jesús 'os mpes, cupj lovin 'üsüs nsem Dios lal. T'üç' way Jesús qjuis jyama cupj, yom jupj oveja* jyama jinwá. Jesús pajal 'üsüs way, jupj cupj qjuis Jepa Püné. ²¹Najas nun pjü way lojí Dios jos jinwá. Jupj 'üsüs way selé tsjan la mijis nun mpes, ne nun 'üsüs ca la müjí jupj jos jinwá. Najas jupj nin liji nun mpes. Najas jupj nin la qjuisiji jupj jos jinwá. Jupj nin liji cupj mpes, Jesucristo la tjiji mpes. Janmacj 'üsüs ca mvelecj Jesucristo po'ó. Amén.

Tecyawaja tepyaca.

²²Natjampan, po najas nun 'üsüs nusin 'yüsa napj tepyac mpes. Ma pülüçj way tepyac. Najas 'üçj nujisas nsem, mpes tepyac.

23Najas nun ca jus nlayé yupj jas tjajam quinam Timoteo cawilta mpe, yupj ne cupj qjuis catjam. Ca nacj leñ way ncuwim napj nt'a, mpes yupj ncapj ncoïcos jum na nun nt'a.

24Süs wa la müjí pjü way nusin 'yüsa lajay jilal. Dios ts'uyupj pjü way ne'aj süs wa la müjí wa. Dios ts'uyupj nepénowa Italia mpe ne'espan qui'á jatja. Yupj pjü way süs wa la tjajay yupj.

25Najas Dios lovin 'üsüs la mijis nun pjü way mpes.

Papel niná Santiago tepyaca

Süs wa la tjiji.

1 ¹Santiago* napj. Napj Dios jomozo, Nejepa Jesucristo jomozo wa napj. Niná papel pyac napj nun mpes, nun judiopan*, napj mpülicpan nun. Papel niná nun pjü way mpes, nun pjü jun ta'á tjalawú, p'a nt'a la püt'üs. Najas 'üsüs potjaqué nun.

Malala pyala na, Dios ca nucopj mp'a'sas.

²Natjampan, nenéyawa malala nu pyala. P'a casá malala nu pyala lovin. Nin pyala na, pajal 'ücj nujos t'as. Nujola tapalas ninana 'üsüs ca nsem nun mpes. ³Malala nu pyala na, nun ca nucú ncu t'üç' way poné nun Dios lal. Más 'in costa way poné Dios lal, malala pyala na. Niná nu pyala na, nusin 'yüsa 'onin ca 'üsüs la müjí lovin. Nun solejé niná ⁴mpes newa 'üsüs la müjí malala pyala na. Nin lojí mpes nun ca nusin mü'üsüs pjü way niná Dios jos nusin 'yüsa. 'Ücj ca pjü la müjí Dios jos jinwá. Pjü nta'á ca pjü 'ücj la müjí nun.

⁵Ca nacj nun ma solejé tsjan más 'ücj la cüjí, malala pyala na. La mü'üyá nun Dios lal. Jupj ca nusin mü'üsüs la mijis. Pülcj way se 'aya pjü way jis lal, yupj la mon na. Ts'üise tulucj upj. Ma jis capj velele la mon mpes. ⁶Nun lo moná na Dios lal, mponé Dios ca nu ma'ayas nun la tjomoná. Malala 'ots'ots' way p'in poné. 'Ots'ots' way p'in japon, nenéyawa japon, nenéyawa ma japon. Mar lo pjets'epjets'e jinwá yupj, lüpjú mpes pajal lo pjets'epjets'e jinwá. ⁷Nun popa pjaní 'ots'ots' way pyona, ma polel la ta'es qjuis Jepa Dios 'yayá. Más 'ücj ma jola Dios ca ma'ayas upj ma pyona na. Dios ma ca ma'ayas upj

la tjemyona. ⁸Nenéyawa pyona, nenéyawa ma pyona. Mop'in p'a casá jola jupj. Nin mpes ma polel 'üsüs liji Dios jos jinwá. Nenéyawa 'üsüs liji, nenéyawa malala liji jupj.

Más 'ücj ma nin nujola t'emel mpes.

⁹Nenéyawa Dios ts'uyupan t'emel cjuwá yupj. 'Ücj jisas mpatjam wa yupj. Ca yola mpalas Dios lis tjiji yupj 'üsüs quinam, yupj noypan quinam la tjiji jupj. ¹⁰Nenéyawa Dios ts'uyupan t'emel pülicj jatajt. Yupj ma noypan jin yola nsem yupj p'iyá t'emel pülicj jatajt mpes. Ca yola mpalas yupj tsjictjacj Dios lal, nin mpes ca 'ücj jisas nsem wa yupj. P'a jawasa nca'liiñ wa yupj, tsjutsj ts'utus jinwá. ¹¹Pajal vyaja pwe mpes ts'üique tsjutsjum. Ts'utus palá yaca. 'Üsüs way jústatsja 'in lacasana way; locopyaya 'üsüs justa tulucj. Nin p'iyá gente pülicj jatajt nca'liiñ wa ca. Custjay tsjil' lajay na t'emel mpes, nca'liiñ yupj.

'Üsüs la müjí malala pyala na.

¹²Nenéyawa malala nu pyala. Más 'ücj 'üsüs so coïcó Dios, malala nu pyala na. Nun popa pjaní nin liji, 'üsüs jos nsem jupj. Tecyawaja na malala tepyalá, Dios ca mveles yupj 'üsüs. Dios ca la mijis yupj lovin mpü'lüm yupj lal. Pjü way Dios quelel lajay ca mpatjam Dios lal lovin. Dios tjevele ca nin la mijis yupj mpes. ¹³Nenéyawa gente quelel malala lajay. Yupj quelel malala lajay na, más 'ücj ma javelepj Dios la tjiji yupj quelel malala lajay. Dios lovin ma quelel malala liji; lovin ma nin liji yupj. Ma wa liji la p'a wa quelel malala lajay. ¹⁴Malala lajay, yupj sin nin quelel malala lajay. Yupj p'iyá po jisas mpes nin yola ca malala la mijicj. Yupj p'iyá yola pajal 'üsüs ca nsem malala lajay na. ¹⁵Po jisas mpes, t'üç' way malala nyuca lajay locopyaya. T'üç' malala la tjajay na, Dios sa coï tulucj. Cya'liiñ p'in malala la tjajay mpes.

¹⁶Natjampán, napj pajal quelel la nusejy nun. Nin mpes nin velé. Po ma nujus ntsawilí nun p'iyá. ¹⁷Dios p'in 'yaya tsjan 'üsüs cupj mpes. Jupj 'yayá, mop'in 'üsüs, malala tulucj. Jaw la tjiji jupj. Pjü pjulacj la tjiji. Mümüy wa, lots'ac' wa la tjiji. Jupj más 'üsüs yupj jis lal. Yupj pjü way sa juyuy. Nenéyawa jyawca, nenéyawa püste, sa juyuy mpes. Dios nin tulucj. Mop'in 'üsüs way jupj. Jupj ma p'a casá pyala. ¹⁸Jupj jostsja mpes cupj jupj ts'uyupan qjuis tepyala. T'üç' way tjevele cupj qjuis lal, mpes nin qjuis tepyala. Jupj jostsja ca nin nsem, jupj tjevele mpes p'in. Nin mpes pjü gente sin popé, cupj mwälá way se coïcocj Dios. Cupj Dios juts'a'á, yom Dios lal 'yayá jinwá.

Nin la müjí Dios Popel vele jinwá.

19 Natjampan, napj quelel la nusejay nun. Nin mpes nin velé. Nusin tjü'üsüs niná. Tjapja'aqué nun p'a witjacj javelepj na. Nun quelel welé na, 'üsüs nujola t'as tsjan 'üçj la veles. Ma ca ts'i mi'iná leñ way. **20** Gente ts'a 'in na, ma Dios jos jin lajaj. Dios jos 'üsüs lajaj jupj jos jin. **21** Mpes po ma malala nyuca la müjí quinam, püna la tjüjí jinwá. Püna nun po malala nyuca quelel la tjüjí. Pjü way niná, pjü ma ca la müjí quinam. Nasa solejé nun Dios tjevelá. Nujisas t'as niná jupj tjevelá, ne nin nujola t'as nun ca nin la müjí jupj tjevele jinwá, tsijctjacj jinwá. Dios tjevelá mpes ca jus nlayé 'onin ne 'üçj la püt'üs Dios lal.

22 Lovin la müjí Dios Popel vele jinwá. Pjo'oqué p'in malala. Malala ma lojí jupj jyü'tá. Nun nujola pjo'oqué p'in 'üsüs ca nacj. Niná nujola na, nujus tsuwilí nun p'iyá. **23** Ca nacj yom pjaní Dios Popel pjoca la p'in, ne ma liji Dios jyü'ta jin. Jupj nin p'iyá liji yom wola te wine jinwá. Wola jus tjinyuca ca nacj espejo mo'ó. **24** Jupj tjinyuca wola te, mop'in ma wola la tepe'e. Tjemey la p'in. Leñ way jo' tepe'e 'oyn nyuca jupj wola tjinyuca. **25** Nin tulucj yom p'a wa, jupj po 'üsüs way pjoca Dios tjifyü'tá. Jupj jola Dios tjifyü'ta mpes, ne nin liji Dios vele jin. Ma jo' pe'e jupj tjapjacá. Nin liji p'in, mpes 'üsüs ca mpalas jupj. Cusapj cupj malala lijicj newa. Dios Popel jyü'ta jin lijicj na, 'üçj ma malala lijicj. Dios Popel 'üsüs qjuisí jütüta, malala tulucj.

Dios so coñcó na, 'üsüs lojí nun.

26 Nepénowa yola yupj 'üsüs tsji' lajaj quinam Dios mpes, malala yupj newá. Ma 'in jajamapj yupj javelepj, mpes malala javelepj. Nin mpes ma t'üç' way tsji' lajaj Dios mpes. Yupj sin yus tsuwil yupj p'iyá. **27** Napj ca mvelé tsjan más 'üçj la mijicj cupj. Ninana 'üsüs Dios lal, malala tulucj. Ninana lijicj na, 'üsüs tsji' lijicj qjuis Papay Dios mpes. Dios jos cupj quelel la sijicj jis papay tulucj, malala jis tepyala mpes. Jupj jos quelel la sijicj wa jis vayum tecya'liñ, malala jis tepyala na. Jis capj mp'a'sacj jos jupj. Dios jos cupj ma malala nyuca lijicj. Gente ma jisas Dios, malala nyuca lajaj yupj; cupj ma ca nin la mijicj.

Quellel la müjí pjü way.

2 **1** Natjampan, qjuis Jepa Jesucristo pajal 'üsüs way jupj, pajal püné way jupj. Dios jupj, ne nin. Nun nasa topóné jupj lal, mpes quellel lis müjí pjü way, püllücj jatatj 'ots'ipj, cjuwá 'ots'ipj, quellel lis müjí.

Nin p'iyá la mijí pjü way mpes. ²Nun 'a nu tjimyula nt'a, yom pjaní jac' ca nacj, pülücj ty'a jupj. 'Üsüs way justa jupj jas quip. Anillo jas jaw way mos po'o já'asa jupj. Yom p'a wa jac' ca nacj, t'emel cjuwá jupj. La ts'üçj jas quip. ³Nun pajal quelel lojí yom jas quip 'üsüs way justa ca nacj. Nun welé jupj lal: "Nt'i'isa qui'á jipj, silla 'üsüs casa'á". Nin welé tulucj yom ma'ajapj lal ca nacj, jupj ne jas quip la ts'üçj. Nun welé jupj lal: "Jutja, ntjojom jipj ne'aj". Ca nacj nun welé: "Nt'i'isa jipj 'amá 'alá ntsjam nt'a". ⁴Malala nin. Nin lojí na, nun nujola nun p'iyá solejé cana nun popa más 'üsüs. Jepa malala nyuca jola jinwá lojí nun.

⁵Natjampan, napj quelel la nusejay. Nusin tjü'üsüs napj velé. Dios lis t'ya gente jis t'emel cjuwá witjacj. Nosis nt'a patja nin yola yupj cjuwá. Cjuwá tulucj yupj. Dios 'üsüs la tiji yupj mpes. Jupj jostsja yupj pajal 'üsüs way mponecj jupj lal. Jupj jostsja yupj yupj jatjampan nsem, ne ca müjü'tüçj wa yupj, jupj jyü'ta nt'a. Dios NASA tjevele ca nin nsem yupj jis lal. Tjevele pjü way quelel lajay jupj, pjü way yupj ca müjü'tüçj wa jupj jyü'ta nt'a.

⁶Nun ma nujola Dios jola jinwá. Nun malala tjowelé cjuwá jis lal. ¿Tsjan mpes quelel lojí pülücj jatatj? Pülücj jatatj malala lajay nun jis lal. T'emel pülücj se palá yupj, nun pajal tsji' lojí mpes. Yupj jil wa jepapan nt'a, jat' javelepj nun mpes. ⁷Yupj malala javelepj wa Jesucristo po'ó, jupj ne pajal 'üsüs way. Jupj la nu t'ya. Nin mpes malala nin nun nujola yupj pajal 'üsüs la p'a jis lal.

⁸Dios Popel vele: "Quelel lis mijin ne'aj patja popa p'iyá. Jipj p'iyá quelel la 'ejay jinwá, ca quelel lis mijin yupj." Ninana qjuis Jepa Püné qjuis tijiyü'ta. Ninana lojí más 'üsüs pjü lojí lal. Ninana 'üsüs lojí na, 'üçj lojí. ⁹Nun ma quelel lojí pjü way, t'emel cjuwá 'ots'ipj, pülücj jatatj 'ots'ipj, nun malala lojí. Ca nacj 'üsüs lojí pülücj jatatj mpes p'in. Nin lojí na, ma lojí Dios tijiyü'ta jinwá. Jupj Popel vele nun ma la tjüjí jupj tijiyü'tá. ¹⁰Ca nacj nun 'üsüs lojí pjü way Dios Popel tijiyü'ta jinwá. Pjaní way p'in ma lojí. Pjaní ma lojí, pjü way ma lojí jinwá. Jas tüpwes ma lojí niná jupj tijiyü'tá. ¹¹Napj ca mvelé tsjan mpes nin velé. Dios tijiyü'ta yom ma ne'aj mya'na jats'om tulucj. Tijiyü'ta wa ma jis la 'ünan gentas. Ca nacj nun ma ne'aj mo'nú nun sejats'om tulucj; nun 'ü'ná p'a wa la p'in. Nun jupj tjü'ü'ná mpes, nun ma lojí Dios tijiyü'ta jinwá. ¹²P'a jawasa Dios ca mveles ncu 'üsüs la tjüjí jupj Popel jyü'ta jinwá. Najas 'üsüs la müjí nun. Najas 'üsüs ca mvelé wa. Püna ma polel 'üsüs lijctsja. Más 'üsüs qjuis tepyala quinam. Dios Popel jyü'ta jin lijicj na, ma malala la qjuijicj. ¹³Mpes nun popa pjaní

ma cus tjep'ya'sa la p'a wa, jupj malala tepyala na, Dios ma wa ca cus mp'a'sas niná, nun popa pjaní. Dios ca mveles jupj malala. Más 'üçj jis capj p'o'sá la p'a. Nin lojí, Dios ma ca mveles nun malala.

Dios ts'uyupan 'üsüs lajay yupj.

¹⁴Nepénowa javelepj yupj japon Dios lal, mop'in ma 'üsüs lajay yupj. Ma 'üsüs lajay, ma t'üç' way japon Dios lal. Nin mpes yupj ma polel mpatjam Dios lal. Dios ma perdonar lis tiji yupj custjay. ¹⁵Dios jos 'üsüs lajay wa yupj. Ma jos javelepj p'in. Ca nacj Dios lal japon popa pjaní pülül cjuwá. Yom yupj ca nacj, quepj yupj ca nacj. Ve cjuwá wa yupj ca nacj, nin jawas lo las. ¹⁶Nin mpes nun popa pjaní nin vele yupj lal: "Üsüs mim. 'üsüs jin nqui'pan. 'üsüs nlajan." Nin vele yupj ca nacj, mop'in ma 'yaya yupj jos la püt'üs. Ma tje'yaya mpes ma t'üç' way cus tjep'ya'sa yupj. ¹⁷Nin p'iyá nun poné na Dios lal. Poné p'in malala. Nun ma 'üsüs lojí wa, nun ma 'üsüs poné Dios lal. Ma tsji' lojí Dios mpes.

¹⁸La p'a wa p'a casá jola napj lal ca nacj. Jupj ca mveles: "Yom pjaní pyona p'in Dios lal, 'üçj nin. Yom p'a wa 'üsüs liji Dios jos jin, 'üçj wa niná. Manas 'üçj." Nun tulucj. Nun ma 'üsüs lojí, napj ma selé ncu t'üç' way poné Dios lal. Nun 'üçj ca jus nlayé ncu napj t'üç' way pyon Dios lal. Napj 'üsüs lejay mpes ca jus nlayé. ¹⁹Nun poné Dios pjaní way p'in yupj. 'üsüs nin. Nin wa japonapanenpan. Pajal lacj jeyapj Dios lal. Ciyicüyün lacj jeyapj mpes. Newa ma 'üsüs lajay yupj. ²⁰Nin p'iyá gente jis lal. Ma 'üsüs lajay, ma wa 'üsüs topon. ¿Ncu jyas napj jin 'yüsa lejay tsjan mpes 'üçj la pon napj velé? Jipj ma jele jinwá, ne ma jin 'yüsa niná. ²¹Abraham* pajal püna tüpü'ü, cupj ne yupj popa p'iyá püs naya pyatjaquecj. Pajal 'üsüs waytsja Abraham. Jupj tipyünta yupj jatjam Isaac pe casá, la 'ayas yupj Dios mpes. Nin la tiji mpes, Dios tjevele 'üsüs way yupj. ²²Jupj la tiji mpes, jipj ca jele mpalas yupj t'üç' way tepyona Dios lal. Ca jele mpalas wa yupj 'üsüs la tiji. Manas mpes 'üsüs tepyala. Jupj 'üsüs la tiji mpes, más 'in 'üsüs way tepyona tepyala yupj. ²³Nin mpes t'üç' tepyala Dios Popel tjevelá püná. Tjevele: "Abraham tepyona Dios tjevelá. Mpes 'üsüstsja yupj Dios lal; nin tepyala, Dios la tiji." Dios tjevele wa Abraham yupj jomica. ²⁴Nin mpes jipj ca jus nlayen más 'üçj gente 'üsüs lajay. 'üsüs lajay mpes Dios vele yupj 'üsüs way. Japon mpes p'in, nin vele tulucj.

²⁵Nin mpes wa Dios tjevele Rahab 'üsüs waytsja. Rahab niyom pülüçj jis lal tjuwine. Ma 'üsüs waytsja yupj. Locopyaya Rahab 'üsüs

way la tjiji. Jis capj tjep'ya'sa judiopan* jis auxiliarpan nepenowá. Yupj tjiquil jis la nuc ncu judiopan 'üçj jis la palan yupj jis lal, pülcij patja nt'a. Rahab jis tje'yaya ca'aj jis la jas. Ne'aj sin tjejyama wa, yupj jis enemigopan ma jis la tjilil nt'a. Nin la tjiji mpes, Dios tjevele jupj 'üsüs. ²⁶Nin mpes nin velé. Ma 'üsüs lajay, ma 'üsüs way japon. Japon p'in ma tsji' lajay Dios mpes. Nin p'iyá jüp'üy cjües tulucj. Jüp'üy cjües tulucj, tepe'e. Ma tsji' liji.

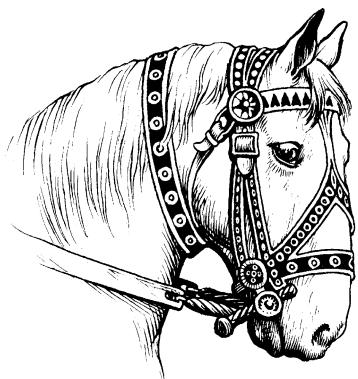
Nun welé na, 'üsüs mvelé nun, Dios jos jinwá.

3 ¹Natjampán, ma najas pülcij way nun popa ca sin 'yüsa la mijicj p'a wa. Más 'üçj yupj ma ca yola nsem la mijicj niná. Nun solejé Dios ca mveles pjü way jis lal ncu 'üsüs la tajay. Cupj sin 'yüsa lijicj la p'a wa, Dios jos más 'üsüs lijicj la p'a jis lal. Malala lijicj, Dios pajal ca nin jola nsem. ²Pjü way ncupj malala lijicj neneyawá ma selecj mpes. Pülcij way cupj lijicj malala lijicj. Nun popa 'üsüs cüweles lovin, t'üçj way 'üsüs way catsja jupj pjü way liji mpes. Lovin 'üsüs cüweles, jupj 'üçj wa ma malala la qjuijis jas tüpwes. ³Nin p'iyá pyala cabayú lal. Cupj freno lama pyüntüçj cabayú, jupj ca nin la mijis cupj qjuisas jinwá. Freno lama pü'u mpes 'üçj li jyu'yucj cabayú. ⁴Nin p'iyá pyala wa barco* witjacj jis lal. Noypan yupj pajal. Lüpjü yümiüçj si lapjüna mpes leïi way jil barco witjacj 'üsü casá. Yo t'em barco 'alá toïca, mpes 'üçj la man barcas. Yo niná tsjicj way jupj; mop'in yom 'üçj jay juyuya barcas yo tsjicj way mpes. ⁵Nin p'iyá pyala qjuis pelam lal. Pwelam tsjicj way jüp'üy lal. Mop'in püné jinwá vele. 'Awa jinwá qjuis puelam. 'Awa tsjicj, tsjicj way jupj; newa nin, malala liji. 'Awa tsjicj way 'iyó pülcij pwe jupj. ⁶Cupj qjuis pelam 'awa jinwá, 'awa püné si müjü. Pjü way malala 'üçj polel lajay yupj. Cupj qjuis pelam cupj qjuis p'üy po'o patja, 'üçj malala la veles. Malala velecj na, malala lijicj wa. Nin mpes pajal malala qjuesé palá cupj pyatjaquecj na p'in. Cupj velecj diablo* jos jinwá.

*Cupj freno lama pyüntüçj cabayú, jupj ca nin la mijis cupj qjuisas jinwá.
(Santiago 3.3)*

qjuis pelam 'awa jinwá, 'awa püné si müjü. Pjü way malala 'üçj polel lajay yupj. Cupj qjuis pelam cupj qjuis p'üy po'o patja, 'üçj malala la veles. Malala velecj na, malala lijicj wa. Nin mpes pajal malala qjuesé palá cupj pyatjaquecj na p'in. Cupj velecj diablo* jos jinwá.

⁷'Üçj jis la tjilil, jis la manun animalpan, yupj ca nin la mijicj cupj qjuisas jinwá. Nasa way nin la tajay nepenowá. Nosis casá lyawuü sa

manun 'ots'ipj, jis pam mpes lyawuü 'ots'ipj, lotsjim 'ots'ipj, 'üsü mo'o lyawuü 'ots'ipj. Nin tulucj qjuis pelam lal. Yupj ma lajay cupj qjuisas jinwá. ⁸Gente p'in ma polel 'üsüs way javelepj lovin, yupj jisas jinwá. Jis pelam quelel malala nyuca javelepj. Gente quelel 'üsüs javelepj na, ma polel nin lajay yupj. Ninana yupj javelepj veneno jinwá gente p'a wa jis lal. ⁹Qjuis pelam mpes 'üsüs velecj nenéyawa, malala velecj nenéyawa. 'Üsüs velecj Dios po'ó. Cupj qjuis Jepa jupj, cupj qjuis Papay wa jupj. Malala nyuca velecj gente sin po'ó, nenem 'a Dios lis tiji ne yupj jupj p'iyá jinwá nsem. ¹⁰Mpes 'üsüs velecj pjaní po'ó, malala nyuca velecj p'a po'ó. Natjampan, 'üsüs tulucj nin lijicj. ¹¹Nin p'iyá, 'üsü 'amá popa pyacj na, ma nenéyawa 'üsüs, ma nenéyawa vyaja. Nin p'iyá lovin. ¹²Natjampan, ts'oway ma olivo* vyala jupj, ts'oway vyala p'in. Nin p'iyá 'anpüpj ma ts'oway vyala jupj; 'anpüpj vyala jupj. Nin p'iyá 'üsü vyaja lovin vyaja jupj, ma nenéyawa 'üsüs. Mpes ca jus nlayé gente malala javelepj p'a gente sin po'ó, ma polel 'üsüs mvelecj Dios po'ó.

Dios ts'uyupan ca jus nlayecj tsjan 'üsüs la qjuijicj.

¹³Nun popa pjaní selé 'onin ne 'üsüs la qjuijis ca nacj. Jupj 'ücj sin 'yüsa liji ca nacj. Más 'ücj jupj p'iyá ca 'üsüs la mijis. Más 'ücj lyájasa jupj, nin liji na, tsjicj jinwá. Jupj t'üç' way si 'üsü 'onin ne 'üsüs la qjuijis, ma ca jola jupj p'iyá püné. ¹⁴Jipj pajal ts'i 'in, jomam mpes, jipj ma polel velen jipj jin 'yüsa t'üç' way. Jipj jyas jipj p'iyá más püné way nsem la p'a wa jis lal, jipj ma polel velen jipj jin 'yüsa. Nin jinwá jele na, po ma tsyüpünú niná: ¹⁵ma selen tsjan más 'ücj la cüjay. Dios ma jin tji'yüsa la tiji jipj ca nin la cüjay. Nosis casá patja jinwá jele jipj, nin lejaj na. Nosis casá patja yola yupj jisas mpes p'in, ma Dios po'o yola, mpes nin lajay yupj p'iyá yola jinwá. Diablo* jin 'yüsa liji ca nin la mijin jipj. ¹⁶Jipj jomam na, malala ca la mijin wa jipj. Jipj jyas más püné ca nsem jipj la p'a jis lal, malala ca la mijin jipj. Pajal ca la mve'len jipj. Pjü malala, pjü ca la mijin wa jipj. ¹⁷P'a casá si 'üsü liji Dios. Jipj jin tji'yüsa na Dios mpes, jas tüpwes malala jele tulucj. Ma ca quelel la mpa'nan jipj, lovin ca jele nsem p'a wa mpes. Ma ca la mve'len p'a casá jele na. Jipj ca quelel jis capj mp'a'san p'a wa, malala se palá na, ne t'üç' way ca jis capj mp'a'san. 'Üsüs ca la mijin pjü way mpes, ne ca nin la mijin, jipj velen jin p'iyá. Nin ca la mijin jin tji'yüsa na Dios mpes. ¹⁸Nin lovin. Gente quelel 'üsüs patja p'a wa jis lal, ma la velel yupj. Ma wa la palan. Nin lajay mpes, la p'a wa yupj nt'a ca quelel 'üsüs la mijicj 'ots'ipj Dios jos jin.

Pülücj patja nt'a jil vender jis la jay. (Santiago 3.13)

Dios ts'uyupan quelel lajay Dios jos, Dios jis capj p'ya'sa.

4 ¹Napj ca mvelé tsjan mpes pajal püs way ts'u 'inyá nun p'a jilal. Ca mvelé tsjan mpes lo velelé p'a jilal. Nun po quelel to'á nujisas, nin mpes nin lojí. Ma polel to'á niná, pajal ts'u 'inyá nu pyala nun. ²Nun quelel to'á, cjuwá nun newá. Mpes 'ü'ná nun, nun quelel to'á mpes. P'a juts'a'á nujisas nun, mop'in ma polel to'á jupj juts'a'á. Nun lo velelé p'a jilal, lo palaná wa yupj jis lal. Nujisas 'a cjuwá. Ma la tjomoná Dios lal, ne nin. ³Nenéyawa nun lo moná Dios lal; newa nin, Dios ma nu 'yaya nun lo moná. Malala nujola nun lo moná na, mpes ma nu 'yaya jupj. Nun lo moná lo ta'es nun nujisas la p'in. ⁴Nun ma t'üç' way quelel lojí Dios. Nun quelel lojí Dios ma jisas lajay jinwá. Nin lojí na, nun Dios enemigopan. ¿Ncu ma solejé niná? Nin lovin. Gente quelel lajay Dios ma jisas lajay jinwá, yupj Dios enemigopan. ⁵Ca nacj nun nujola Dios Popel ma t'üç' way vele. Vele: "Dios la tjiji

cupj. Jupj p'iyá qjuis tje'yaya qjuis qjues. Jupj jos cupj ca quelel la mijicj yupj. Ts'üise yupj cupj qjuis qjues mpes.” ⁶Nin mpes yupj pajal 'üsüs quelel liji cupj mpes. Nin mpes yupj Popel vele:

“Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá.

Dios ma se 'aya yupj ca nin la qjuijicj
yupj jisas jinwá.

Nepénowa tsjictjacj jin yola yupj p'iyá.

Dios jis capj p'ya'sa yupj,
ne 'ücj ca la mijicj yupj jos jin.”

⁷Mpes Dios jyü'ta jin ca la müjí, yupj pajal püné mpes. Po ma la müjí diablo* jos jin. Nun ma lojí yupj jos jin, yupj ca nts'equenem nun mpe. ⁸Cus ncoñcó Dios. Nun so coñcó Dios, yupj ca nucopj ncoñcos wa nun. Nun malala nyuca lojí. Po ma nin la müjí quinam. Malala nujola. Nujisas Dios; nun quelel lojí wa Dios ma jisas lajay jinwá. ⁹Üsüs nujola t'as quinam. Nujola t'as nun Dios juts'a'a. ⁹Aplijila t'as nun quinam. Nujola t'as nun malala la tjüjí mpes. La tupuyú nun püna la tjüjí mpes. Ma ca mwi'lqué quinam; ca la mpuyú la p'in. Ma ca 'ücj jisas nsem quinam; 'aplijila nsem la p'in. ¹⁰Nujola t'as pajal tsjicj way nun Dios lal, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Nin nujola na, nun más püné nsem ca la mijis jupj.

Más 'ücj Dios ts'uyupan ma malala javelepj p'a po'ó.

¹¹Mpülicpan, po ma malala tjowelé nun jis pülicpan sin po'ó. Nun malala welé nun jis pülicj mpes, nun ma lojí Dios jyü'ta jin. Nun nujola p'in nun jis pülicj malala, nun ma wa lojí Dios jyü'ta jin. Nin p'iyá nin welé malala Dios tjiyü'tá. Nun nujola Dios tjiyü'tá 'üsüs tulucj, nun ma nin lojí Dios jyü'ta jinwá. Nun nujola nun 'ücj welé ncu 'üsüs Dios tjiyü'tá. ¹²T'ücj way pjaní way p'in jyü'ta. Pjaní way p'in polel vele ncu gente 'üsüs. Jupj p'in 'ücj jis capj p'ya'sa, mpes nepénowa ca mpatjam yupj lal. Jupj p'in polel liji pajal malala se palá nepenowá. Nin tulucj nun. Nun ma polel lojí niná. 'Ücj tulucj nun nujola p'a wa malala.

Nun p'in ma solejé tsjan ca mpalas.

¹³Nun nepénowa welé: “Pülicj patja nt'a ca nlaca yacjaj ca nacj. Ne'aj año pjaní mpatjaquec, qjuis t'emel ca mpülicüs.” Malala nin welé nun. Nusin tjü'üsüs niná: ¹⁴nun ma solejé tsjan ca mpalas yayá. Tsjicj way p'in potjaqué nun. Myusca jinwá nun. Myusca tsjicj way

lay pyala, locopyaya cyawaja jupj. ¹⁵Más 'ücj nun welé: "Dios jos cupj ca mpatjaquecj, t'üç' way cupj ca mpatjaquecj". 'Ücj wa nun welé: "Dios jos nin lijicj, nin ca la mijicj cupj". ¹⁶Quina noypan jin nujola nun p'iyá, mpes noypan jin welé. Ninana nun welé, malala. ¹⁷Solejé quinam Dios ma jos nin welé. Solejé na tsjan 'ücj la cüjí, más 'ücj ca nin la müjí. Lovin nin. Ma nin lojí, malala lojí Dios lal.

Nepénowa pülicj jatatj ts'isiñ yupj. Dios ca jis capj ntülüs.

5 ¹Nun pülicj to'á jilal velé quinam. Nun nepénowa pajal malala lojí. Nusin tjü'üsüs niná. Pajal malala ca nu mpalas malala la tjüjí mpes. ²Yümüçj la tupuyú! ³Pülicj to'á nun. Nusin quip 'üsüs way yustapj wa, mop'in 'üsüs tulucj yupj. Nun to'á tjamaja jinwá. Nusin quip la jul jinwá, qjuelejoy mo'o tjalá jinwá. ³Nun jis oro* 'üsüs tulucj; nun jis plata* 'üsüs tulucj wa. Jacalá tepyala jinwá 'üsüs tulucj yupj. Nun ts'üisiqué pajal. Nun to'á, nun mpes p'in tjo'onsó. Ma nujola la p'a mpes. Nosis quelel cyawaja quinam, mpes más 'ücj 'üsüs la müjí ca quinam. Nun ma 'üsüs la tjüjí la p'a mpes nun to'á lal. Nun to'á já'asa p'in, mojo p'in. Nin mpes ca jus nlayé malala la tjüjí. Nin mpes malala ca mpalas wa nun jis p'üy, nun to'á malala tepyala jinwá. Nun jis p'üy mü'lümüçj jinwá ca mpalas. ⁴Nusin tjü'üsüs niná. Dios selé nun ma jis tja'ayá yupj jis t'emel nun jis mozopan tsji' la tajay mpes. Yupj 'amá la tje'el nun mpes. La tupuyupj yupj nun malala la tjüjí mpes. La tupuyupj na, Dios tjapjaca. Qjuis Jepa Dios pajal püné jupj. Pülicj way si jütüta jupj angelpan*. ⁵Nun pajal 'ücj nujisas tapatjaqué nosis nt'a. Nun to'á pajal 'üsüs yustapj yupj. Nun nujisas jinwá la tjüjí lovin. Ma ca nin nsem quinam. Malala ca nu mpalas quinam. Nun nu t'yünt'ünü, vaca t'yünt'ünü lajay jinwá. Quelel ja'ünan vacasas, nin mpes nin lajay. Nin p'iyá ca nsem nun jis lal. (Dios ca nucopj ntülüs.) ⁶Niyom nepénowa 'üsüs la tajay Dios jos jin, mop'in nun malala tjowelé yupj sin po'ó. Nun la tjüjí mpes tecya'lliñ yupj. Nin la tjüjí na, yupj ma la tapalan nun jis lal. Malala la tjüjí nun pajal.

Dios ts'uyupan la nuc Jesucristo jac'.

⁷Natjampan, nun solejé nin ca mpalas, mpes newa 'üsüs la müjí nun, yupj malala lajay na. La ntjunucú qjuis Jepa Jesucristo jac'. Nin p'iyá niná yom sine li nucú jinwá. Yom sine na, vyala li nucú jupj. Vyala po jos jupj. Nin mpes li nucú jupj mwalá way jive mpes. Niswa li nucú locopyaya jive mpes. Li nucú jupj sine ca nt'ünüs. ⁸Nin

p'iyá la ntjunucú nun. La p'a malala lajay na nun jis lal, newa 'üsüs la müjí Dios jos jin. Newa jus nlayé Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes. Leñ way jac' qjuis Jepa Jesucristo. ⁹Nun sejatjampan ma 'üsüs lajaj nujisas jinwá ca nacj. Po ma ts'u tji'inyá nujisas mo'ó yupj lajay mpes. Nun ts'u 'inyá nujisas mo'ó, malala nin Dios lal. Leñ way ca ncuwim Jesucristo. Jupj p'iyá ca mveles gente sin po'ó ncu 'üsüs la tjajay, yupj jos jinwá. ¹⁰Natjampan, 'üsüs la müjí nun, profetapan* 'üsüs la tjajay jinwá. Qjuis Jepa Dios sin tjejyama yupj la veles yupj mpes. Malala jis tepyala wa yupj, malala nu tepyala jinwá. Newa ma ts'a tji'lin yupj, malala tepyala na. Newa 'üsüs la tjajay Dios jos jin. ¹¹Yupj 'üsüs la tjajay malala tepyala na. Nin mpes cupj 'üsüs velej yupj sin po'ó. Nun solejé niná. Nun solejé Job po'ó. Pajal malala tepyala yupj, newa 'üsüs la tjihi yupj. Solejé wa t'üç' malala tepyala na, Dios 'üsüs la tjihi yupj mpes. Nin mpes nun ca jus nlayé nin quelel líjitsja Dios janmacj. Nin yupj lovin. Qjuis Jepa Dios jola cupj mpes. Qjuis capj p'ya'sa yupj, malala qjuesé palá na.

¹²P'a wa quelel nu jyütütj napj. Po najas nin lojí napj jyütütj jinwá. Po ma jurar* la müjí, malala pyala na, 'üçj jis la pon nun welé. Ma wa jurar la müjí tsjun po'ó mpes. 'Üçj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Ma wa jurar la müjí nosis mpes. 'Üçj tulucj lu tsuwilí niná welé mpes. Jas tüpwes ma ca jurar la müjí. Más 'üçj nun t'üç' welé la p'in. T'üç' la müjí nun tjowelé. Nin lojí, Dios ma ca mveles nun malala nyuca la tjüjí.

Más 'üçj Dios ts'uyupan Dios lal javelepj malala pyala na.

¹³Nun popa malala pyala na, más 'üçj Dios lal ca mveles yupj. Nun popa 'üçj jos na, más 'üçj ca nejets'em Dios 'üsüs. ¹⁴Nun popa malala jos na, más 'üçj ca jis la monas jis la cuwis co'müypán* Dios ts'uyupj sin popé. Qjuis Jepa Dios auxiliarpan yupj, mpes aceite* ca jas ncjo'locj malala jos, qjuis Jepa Dios mpes. Nin la tjajay na ca mvelej Dios lal malala jos mpes. ¹⁵Yupj ca la monacj yupj ca mü'lü'süs. Yupj japon Dios ca mü'lü'süs la mijis yupj, mpes malala jos ca mü'lü'süs. Qjuis Jepa Dios ca jas müjünsüs yupj, tüpü'lü mpe. Ca nacj malala jos malala nyuca la tjihi püna p'in, ne nin mpes malala jos tepyala yupj ca nacj. Dios ca perdonar la mijis yupj. ¹⁶Mpes lovin jis tjowelé nunwá tsjan malala nyuca la tjüjí. Lovin Dios lal mvelé nun p'a mpes nun popé. La moná Dios lal yupj ca jis mü'lü'süs la mijis malala jisas. Yom pjaní way p'in, 'üsüs yupj Dios lal ca nacj. Jusapj le moná Dios lal ca nacj. Jusapj p'in yupj polel 'üsüs liji pajal, yupj Dios lal velej mpes. Dios ca ma'ayas yupj

le moná. ¹⁷Nin tepyala Elías* lal. Elías profeta* waytsja jupj pajal püna. Yom p'intsja jupj, cupj jinwá, mop'in pajal 'üsüs tepyala jupj Dios lal la tjemyona mpes. Jupj po la tjemyona ma ca majawus. Nin mpes año cont'e, mes séisiya ma tjive nosis casá. ¹⁸Locopyaya jupj la tjemyona Dios lal ca majawus niswá. Nin mpes tjive niswá, nin la tiji Dios. Niswa tjevelaä nosis casá. Nin tepyala yom pjání Dios lal tjevele mpes.

¹⁹Natjampan, nenéyawa nun popa pjání ma ca quelel la mijis Dios Popel vele jin. Dios Popel vele t'lüç! way. Más 'üçj p'a wa jupj lal ca mveles, mpes jupj ca 'üsüs la mijis niswá. ²⁰P'a wa jupj lal tjevele mpes, ma ca newa malala la mijis. P'a wa jupj lal tjevele na, cus tjep'ya'sa wa ma mpa'is malala la tiji mpes. Dios ma ca jola quinam la pülcij malala la tiji. Nujola tapalas niná.

Papel mwalá Pedro tepyaca

1 ¹Pedro napj. Napj ne Jesucristo apostolpan* popa pjaní. Nin tjejyama la veles jupj mpes. Nun mpes pyac niná popelses, nun 'a Dios ts'uyupj. Dios la nu t'ya. Quina ma polel nu lo patj püna tapatjaqué nt'a. Nun pjü jun ta'á tjalawú quinam p'a nt'a la püt'üs Dios ma jisas jis lal. Nun nepénowa Ponto popa se jütütj nt'a potjaqué, Galacia popa se jütütj nt'a potjaqué wa nepenowá, Capadocia popa se jütütj nt'a potjaqué nepenowá, Asia popa se jütütj nt'a 'ots'ipj, Bitinia popa se jütütj nt'a potjaqué wa nun nepenowá. Nun pjü mpes pyac napj. ²Dios qjuis Papay la nu t'ya nun. Jupj seletsja nun ca cus ncoñcó, mpes nin nu tepyala nun. Nun Dios juts'a'á nu tepyala, Dios Cjües la tjiji mpes. Jupj la tjiji nun 'icj la cüjí Jesucristo jos jin. Jupj la tjiji wa Dios 'icj perdonar la nutjiji, Jesucristo nun mpes tepe'e mpes. Najas Dios ca pajal 'üsüs la mijis nun mpes lovin. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, jupj la nusiji.

Dios ca pajal 'üsüs la mijis jupj ts'uyupj mpes lovin.

³Najas 'üsüs velecj Dios po'ló. Jupj p'iyá Dios qjuis Jepa Jesucristo la. Jupj Jesucristo Popay. Dios pajal quelel qjuis capj p'yá'satsja. Nin mpes cupj jupj ts'uyupan qjuis tepyala la tjiji jupj, ncupj niswa qjuis tjamanun jinwá. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj la püt'üs niswá. Nin mpes cupj selecj lovin ca mpatjaquecj wa cupj Dios la. ⁴Nun jupj ts'uyupan, mpes solejé Dios pasal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Jupj la mijis, niná lovin ma ca cümajam, ma wa ca malala cüpalas, ma wa ca 'acawajas. Dios la mijis, niná jupj jyama nun mpes jupj pü'ü nt'a. ⁵Nun nuts'a'á ca nsem. Dios nu jyama nun. 'Ücj nin liji nun mpes jupj pjü

way 'ücj liji mpes. Nun jupj lal poné mpes nin liji jupj. Jupj nu jyama lovin, pjü 'ücj la qjuijis nun mpes p'a jyawca na, ca jupj lal mpatjaqué. Nasa pjü 'ücj la tjiji jupj ca la mijis. Jesucristo tjac' na, pjü ca la mijis jupj quelel lijá, mpes pjü ca nucucj jupj pajal nucopj tjep'ya'sa.

⁶Nin mpes nun pajal 'ücj nujisas. Po quina way p'in 'aplijila nu pyala ca nacj malala nu pyala mpes. La pülcj way malala pyala, ne nin. ⁷Newa nin, Dios 'üsüs liji nun mpes. Malala nu pyala neneyawá, mpes p'a wa ca jus cülayecj t'üç' way poné nun Jesucristo lal. Nin p'iyá niyom oro* jatatj na, quelel salejepj ncu t'üç' way oro jupj, mpes 'awa mo'o ja'onsopj. Nun poné Jesucristo lal; ninana más 'üsüs oro lal. Oro pajal pülcj jaylacj, mop'in ca ncawajas p'a jawas. Nun t'üç' way poné Jesucristo lal, Dios ca mveles nun 'üsüs, ca mveles nun noypan. Ca mveles jupj 'üsüs jola nun mpes. Nin ca mveles Jesucristo lay tepyala na nosis casa'á.

⁸Nun ma jus tjunucú; así nucú secj nun quelel lojí jupj. Ma su nucú jupj quinam; mop'in nin, nun poné jupj lal. Nin mpes pajal 'ücj nujisas nun. Ma polel 'üsüs la veles p'a lal 'onin ne pajal 'ücj nujisas. Nun pajal 'ücj nujisas Dios nt'a patja jinwá. ⁹Nun p'iyá ca Dios lal mpatjaqué lovin, Jesucristo lal poné mpes. ¹⁰Profetapan* püna tapatjá, yupj tjowelepj Dios mpes. Tjowelepj jupj pajal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Yupj tapatja na p'in, newa ma sin tji'yüsa 'oyñ nyuca ca nin la qjuijis Dios, ca nun 'ücj mpatjaqué jupj lal. Yupj pajal quelel salejeptsja niná, pajal jis la tji'üy yupj. ¹¹Cristo Cjües yupj jisas mo'o tüpü'ü. Jis capj tjep'ya'sa yupj 'üçj jis la veles tsjan ca mpalas. Jupj sin 'yüsa lis tjiji Dios ca jas majamas Yom pjaní gente jis capj la p'acj. Jupj sin 'yüsa lis tjiji wa pajal malala ca mpalas ninana Yomen nosis casá; sin 'yüsa lis tjiji pajal püné ca mpalas jupj locopyayam. Profetapan quelel salejeptsja pjacj Yomen niná. Quelel salejeptsja wa 'ona ncuwim jupj. ¹²Dios sin tji'yüsa lis tjiji ma ca nin mpalas yupj patja na p'in. Yupj tjowelepj cupj qjuisin la 'üsüs mpes; yupj p'iyá sin la 'üsüs mpes tjowelepj tulucj. Ninana yupj tjowelepj Dios mpes, nin p'iyá nuwolap'a'á tjowelepj niyom p'a wa quinam. Niyom nenem tjowelepj tsjan 'üsüs tepyala quinam Dios la tjiji mpes. Dios jas tjejyama jupj Cjües, tsjun po'o nepé tjac'. Mpes 'üçj tjowelepj niná, Dios Cjües jis capj tjep'ya'sa mpes. Angelpan* p'iyá pajal quelel sin 'yüsa niná yupj javelepj. Ma sin 'yüsa yupj.

Más 'üçj Dios sa coñ ca 'üsüs la mijicj, Dios jos jinwá.

¹³Dios nin la tjiji nun mpes. Mpes nujola t'as nun ca 'üsüs la müjí, jupj jos jin. 'Üsüs nujola nsem lovin. Lovin nujola tapalas Dios ca pajal

'üsüs la mijis nun mpes Jesucristo jac' na. ¹⁴Nun Dios ts'uyupan. Jupj jos jin la müjí. Po ma malala la müjí nun, püna la tjüjí jinwá. Püna ma solejetsja Jesucristo 'üçj la tjiji nun mpes. Nun la tjüjí nun p'iyá quelel lojitsja jinwá. ¹⁵Po ma nin la müjí quinam. Nun Dios juts'a'a, mpes lovin 'üsüs la müjí quinam. Dios la nu t'ya, nun jupj ts'uyupj nu tepyala. Jupj Nupopay quinam. Jupj pajal 'üsüs liji lovin, mpes 'üsüs la müjí wa nun, jupj jin p'iyá. ¹⁶Dios tjevele jupj Popel mo'o: "Napj 'üsüs lejay lovin. Nin mpes ca 'üsüs la müjí wa nun, napj jinwá", nin tjevele Dios.

¹⁷Nun Dios lal welé na, nun welé jupj Nupopay. Jupj pjü gente mpes vele ncu 'üsüs la tjajay, vele wa ncu malala la tjajay. Nin p'iyá liji pjü jis lal, nun jis lal wa. Jupj vele ncu nin jin la tjajay jupj tjijyü'ta jin. Mpес nun nosis nt'a potjaqué na p'in, locj meyá nun malala lojí na. ¹⁸Püna tapatja nun sin popé ma la tjajay Dios jos jin. Yupj sin popa jinwá la tjajay. Nun 'a nin p'iyá la tjüjí. Ma wa la tjüjí Dios jos jin. Nun ma polel lojitsja 'üsüs. Quina Dios la tjiji nun ca 'üçj la cüjí jupj jos jin. Perdonar la nu tjiji nun malala la tjüjí, ne ca 'üsüs nsem nun jupj lal lovin. Nun solejé 'onin la tjiji niná nun mpes. Tsjan cyawaja lal nin la tjiji tulucj. T'emel lal la tjiji tulucj. ¹⁹Jesucristo 'os mpes nin la tjiji. Jupj nun mpes tepe'e. Püna judiopan* tjü'ünan oveja* tsjicj, tja'ayapj Dios mpes. Yupj jisastsja jupj ma ca nin jola nsem yupj malala nyuca la tjajay, mpes nin la tjajay. Dios jostsja oveja tsjicj malala tuluctsja. Nin p'iyatsja Jesucristo lal. Malala tulucj jupj. Pajal 'üsüs jupj la p'in. Dios jas tjejyama jupj nosis casa'lá jupj ca mpa'lis nun mpes. ²⁰Nosis cjuwatsja na p'in, Dios Jesucristo la t'ya nin la jay niná. Quina tjac', nucopj tjep'ya'sa, nosis quelel cyawaja na. ²¹Jesucristo la tjiji mpes, nun 'üçj poné Dios lal. Jesucristo tepe'e na, Dios jas tjijyünsa jupj, la püt'üs niswá. Dios la tjiji Jesucristo pajal püné. Nin mpes nun poné Dios lal quinam. Nun solejé Dios ca nucopj mp'a'sas, jupj tjevele jin.

²²Dios velá t'üç' way. Jupj tjevelá nasa topónenun. Nasa la tjüjí jupj tjijyü'ta jinwá. Malala tulucj nun quinam. Nin mpes nun t'üç' way quelel la sojí nun jis pülicpan Jesucristo lal japon. Nun 'üçj la cüjí niná quinam. Mpес más 'üçj pajal quelel lis müjí nunwá, nun t'üç' way quelel nin lojí mpes. ²³Dios tjevelá nyucunú jinwá. Lovin t'üç' way. Nun topónen na Dios tjevelá, nun jupj ts'uyupan nu tepyala, niswá nu tjamanun jinwá. Nupopay Dios lovin pü'ü, ma pe'e gente jinwá. ²⁴Dios Popel vele:

"Pjü gente tsjutsj jinwá, pjü cya'lpii."

Pajal 'üsüs jatatj tsjutsj ts'ituju jinwá la p'in.
 Polol ts'üique,
 palá tinca.

25 Qjuis Jepa Dios tjevelá ma cyawaja gente jinwá.
 Dios tjevelá lovin t'üc!"

Niyom nepenowá nasa pajal 'üsüs tjowelepj nun jis walap'aá Jesucristo po'ó. Yupj tjowelepj nin p'iyá Dios tjevele jin.

2 ¹Nin mpes po ma malala nyuca la müjí püna la tjüjí jinwá. Po ma la ntsawilí quinam. Po ma 'üsüs la müjí, la p'a jis la nuc mpes p'in. Po ma tjajamanaqué. Po ma malala mvelé nun la p'a lal. ²Nun tsjictjacj; po quina nu tjamanun jinwá nun Dios lal. Dios Popel tsots' jinwá nun mpes. Pajal nujisas t'as Dios Popel. Jupj Popel ma li tsuwile. Jupj Popel nusin 'yüsa liji tsjan jos Dios. Nun lojí na jupj Popel vele jin, más 'üsüs ca la müjí, tsjictjacj jis t'yüna jinwá. Nin la müjí niná, nun Dios ts'uyupan mpes. ³Nun quelel lojitsja qjuis Jepa Dios; quina nun solejé wa jupj 'üsüs.

⁴Nun topóné quinam qjuis Jepa Jesucristo po'ó. Pe nyucunú jinwá jupj, Dios wo lajay mpes. Gente ma jisastsja jupj. Yupj ma 'üsüs jin yólatsja jupj. Dios p'in la t'ya jupj. Dios jólatsja jupj pajal 'üsüs. ⁵Nun p'iyá pe janucun jinwá, Dios wo lajay mpes. Dios 'a nu myula nun, jupj liji jupj wo nun mpes, nun adobes jinwá nacj. Dios nujos mo'o pü'lü. Nun jupj wo, mpes nun pjü way jupj sacerdotepan*. Jupj juts'aá way nun. Nin mpes nun 'oyá Dios lal, jupj Cjües nusin 'yüsa liji jinwá. Jesucristo 'ücj la tjihi nun ca cus ncoñcó Dios. Nin mpes Dios 'ücj jos nun 'oyá jupj lal. ⁶Dios Popel vele Dios tjevelá püná. Vele:

"Tjapja'aqué nun.

Napj la t'ya yom pjaní pajal 'üsüs.

Pe 'üsüs jinwá jupj 'ücj jas la jünsüs nawá.

Napj la tjejay jupj nawá tsjomis jinwá

Sión* nt'a,

napj nts'uyupj patja nt'a.

Nepénowa jupj lal japon.

Dios lovin ma ca mveles yupj malala."

7 Jupj pajal 'üsüs liji nun mpes, nun jupj lal poné mpes. Nepénowa ma quelel japon jupj lal, mpes malala se palá yupj. Dios Popel vele:

"Niyom nepénowa quelel jajünsüptsja wosis

pe mpes.

Pe pjaní ma jisastsja wosis la jünsüs.

Pe niná t'üc' way 'üsüstsja.

Mpes qjuis Jepa Püné jas tjifyünsa wosis.

Jupj mwalá way tje'yonsa pe niná
wosis si jünsa mpes.

Pe niná más 'üsüs waytsja pjü pe witjacj jilal.

Tsjomis pe niná casá tóncatsja."

⁸Dios Popel vele wa:

"Nepénowa pejoöi niná pe po'ó,
yupj ma japon mpes.

Pe niná si tülüna liji."

T'üc' way yupj ma quelel japon Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Nin mpes ma lajay Dios jos jin. Nin mpes nin tjevele Dios Popel. Dios tjifyü'ta ca malala jis mpalas, ma quelel japon mpes.

⁹Nin tulucj nun jis lal. Dios la nu t'ya nun, nun Jesucristo lal poné mpes. Nun pjü way sacerdotepan* nu tepyala quinam. Nun tsji' lojí qjuis Jepa Dios mpes. Nun Dios si jütüta sin popé. Nun pjü way Dios juts'a'á. Jupj la nu t'ya nu la veles jupj pajal 'üsüs liji. Püna nun ma nusin tji'yüsa Dios po'ó, mpes püste nt'a tjalawiqué jinwá tapatjaqué. Nin tulucj quinam. Dios nusin tji'yüsa la tjiji quinam, mpes jupj jaw 'üsüs nt'a lowiqué. ¹⁰Püna Dios ts'uyupan tuluctsja nun. 'A mulú patja jinwá tuluctsja. Quina jupj ts'uyupan nu tepyala. Püna Dios ma jólatsja nun mpes, ne ma nucopj tjepl'ya'sa jupj. Quina pajal jola nun mpes; nasa nucopj tjepl'ya'sa jupj.

Más 'ücj Dios ts'uyupan ma malala nyuca lajay, la p'a lajay jin.

¹¹Mpülicpan, nun nosis casá patja sin popa tulucj. Nun nosis casá potjaqué po quina way p'in. Mpes, napj nun jis lal le mon po ma malala nyuca la müjí, malala lajay nin lajay jinwá. Nun quelel malala nyuca lojí, po 'in malala niná nun lal. Malala lojí na, malala nu pyala nujisas mo'ó. ¹²Lovin 'üsüs la müjí nun. Dios ma jisas jis lal potjaqué nun. Yupj malala ca mvelej nun po'ó, mop'in yupj ca nucucj nun t'üc' way pajal 'üsüs lojí. Nin mpes Jesucristo tjac' na, yupj ca mvelej t'üc' way nun la tjüjí Dios jos jin.

Más 'ücj Dios ts'uyupan lajay jepapan jajütütj jin.

¹³Nin la müjí pjü jepapan jajütütj jinwá. Nun lojí niná, gente ca sin mü'üsüs qjuis Jepa Dios pajal 'üsüs jupj. Mpes nin la müjí jepa püné vele jin. ¹⁴Nin la müjí wa jepa auxiliarpan jajütütj jin. Jepa püné sin

tjejyama yupj jis capj la tül malala lajay. Sin tjejyama wa 'üsüs jis la veles 'üsüs lajay sin po'ó. ¹⁵Dios jos 'üsüs lojí lovin. Nun 'üsüs lojí, malala yola witjacj ma ca polel malala mvelecj nun sin po'ó. Yupj ma yola jinwá javelepj. Mpes 'üsüs la müjí nun lovin.

¹⁶P'a witjacj nun jis patrón witjacj tulucj quinam. 'Ücj nujisas t'as nin mpes. Mop'in ma ca malala la müjí. Dios jomozopan nun. Jupj jyü'ta jin la müjí. ¹⁷Nujola t'as pjü gente noypan 'in, mpes más 'ücj 'üsüs la müjí yupj jis lal. Lovin quelel lis müjí pjü nun jis pülcapan Jesucristo mpes. Jus nlayé Dios ca jis capj ntüllüs malala lajay. Lovin nujola t'as püné way jepa püné nosis casá jyü'tá, jupj jepa ne nin.

Más 'ücj esclavopan 'üsüs lajay lovin, Jesucristo la tjiji jinwá.

¹⁸Nepénowa nun popa esclavopan*. Nin la müjí nun jis patrón witjacj jajütütj jinwá. Nepénowa nun jis patrón witjacj 'üsüs nun jis lal; yupj yola nun mpes. Nepénowa nucopj javelel pajal. Newa nin, nujola t'as yupj noypan, yupj nun jis patrón mpes. Nin mpes ca 'üsüs la müjí yupj mpes. ¹⁹Nenéyawa yupj sin nin malala lajay nun jis lal, nun malala lojí mpes tulucj. Nin nu pyala na, más 'ücj newa ca 'üsüs la müjí, nun Dios po'o nujola mpes. 'üsüs way niná Dios lal. ²⁰Nun malala nyuca lojí, nun jis patrón 'ücj mo'o jasüp nun. Más 'ücj ma ca ts'i mi'iná nin lajay na. Dios ma ca mveles nun pajal 'üsüs, nun ma ts'u tjilinyá mpes. Nun malala la tjüjí mpes nin tepyala. P'a casá ca nsem yupj malala la nusejay, nun 'üsüs lojí na. Nun newa 'üsüs lojí yupj malala la nusejay na, 'üsüs nin. Dios ca 'ücj jos nsem nin lojí mpes.

²¹Dios jos pjü jupj ts'uyupan nin wa lajay. Nin mpes so coñcó jupj. Jesucristo la tjiji jin p'iyá ca la müjí. Dios jas tjejyama Jesucristo nosis nt'a, gente jis capj la p'acj. Malala tepyala jupj, nucopj la p'acj nun. Nin mpes nun solejé tsjan más 'ücj la müjí. ²²Dios Popel nin vele: "Jupj lovin ma malala nyuca la tjiji. Lovin ma la tsyawilí jupj." ²³La p'a wa malala tjowelepj na jupj po'ó, Jesucristo ma malala tjevele yupj jis lal. Nepénowa malala la tjajay jupj, mop'in jupj ma tjevele ca malala jis mpalas nin la tjajay mpes. 'üsüs la tjiji lovin. Jupj tepyona Dios ca pjü 'ücj la mijis jupj mpes. Dios selé pjacj 'üsüs lajay, selé wa pjacj malala lajay. ²⁴Jesucristo p'iyá cruz* po'o jálatsja, tepe'e, cupj p'iyá malala la tjijicj mpes. Dios cus tyüla jupj, cupj malala la tjijicj mpes. Nin la tjiji mpes, Dios ma ca qjuis capj ntüllüs ncupj. 'Ücj la tjiji wa cupj ma ca malala nyuca la mijicj quinam. Cupj p'iyá tecya'lequec jinwá, 'ücj ma malala lijicj quinam. 'Ücj ca 'üsüs la mijicj, Dios jos

jin. Jesucristo jüp'üy 'os tepyala mpes, nun nu tji'yü'sa. ²⁵Püna p'in ma cus tocoñcó Dios. Oveja* campa tjil witjacj jinwatsja nun. Nin tulucj quinam. Nun NASA toponé Jesucristo po'ó, mpes nun so coñcó jupj quinam. Jesucristo nu jyama yom oveja jyama jinwá. Nu jyama ma ca malala mpalas nun jis qjues.

Más 'ücj nequem 'üsüs patja jis vayum jis lal.

3 ¹Dios jos esclavopan* nin lajay yupj jis patrón witjacj jajütütj jin. Nin p'iyá, jupj jos wa nun nequem ca la müjí wa nuvovum nu jajütütj jinwá. Nuvovum nepenowá ma lajay Dios vele jin. Mop'in ca nucucj yupj nun 'üsüs lojí. Nun pajal 'üsüs lojí mpes, yupj ca quelel mponecj Jesucristo po'ó. Nin ca nsem, nun welé mpes tulucj. ²Yupj ca nucucj nun quelel lojí Dios jos jin, mpes nun pajal 'üsüs lojí lovin. Nin mpes yupj ca quelel mponecj 'ots'ipj. ³Ma nin nujola t'as ncu nun 'üsüs yustapj la p'in, nuts'ül po'o tyo'na mpes, soquiya pülicj 'atjama mpes wa, pü'lü pülicj jaylacj mpes wa. Nujola t'as nun ca 'üsüs la müjí; 'üsüs lojí mpes pajal 'üsüs yustapj jinwá nsem nun. ⁴Nun 'üsüs nujola na, p'a wa 'ücj jisas nsem nun jis lal. 'üsüs yustapj jinwá nsem nun yupj jis lal. Lovin 'üsüs yustapj jinwá ca nsem nun, tsjücjüim na 'ots'ipj, co'müy na 'ots'ipj. Nin mpes tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Lovin ma nin nujola t'as la p'a malala lajay mpes. Pajal 'üsüs Dios lal nin lojí. ⁵Nin p'iyá lajaysja wa nequem nepenowá pajal püna tapatjá. Yupj cus tocoñ Dios. Yupj topon Dios ca jis capj mp'a'sas jupj tjevele jin. Yupj pajal 'üsüs quelel lajaysja, mpes nin la tjajay yupj jis vayum tjowelepj jinwá. Nin mpes 'üsüs yustapj jinwatsja yupj; p'a wa nin yólatsja yupj 'üsüs. ⁶Nin la tjihi Sara. Jupj la tjihi jupj voyum Abraham* tjevele jin. Sara tjevele jupj voyum jupj jepa. Más 'ücj 'üsüs lojí, Sara la tjihi jinwá. Po ma locj tjeýa ca malala nu mpalas nun 'üsüs lojí na. Nin lojí, Sara jucucuspan jinwá ca nsem nun.

Más 'ücj niyom 'üsüs patja sejats'om jis lal.

⁷Nin p'iyá nun niyom ca 'üsüs la müjí nun sejats'om jis lal. Nun solejé Dios tjevelá, mpes jupj tjevele jin la müjí nun sejats'om jis lal, yupj jis lal potjaqué na. Nujola tapalas yupj más sin napnapj nun jis lal. Nin mpes lovin pajal 'üsüs la müjí nun sejats'om jis lal. Dios jis capj p'ya'sa wa yupj, mpes ca yupj impatjam wa Dios lal lovin, nun jinwá. Nin mpes wa ca 'üsüs la müjí yupj jis lal. Nun ma 'üsüs lojí nun sejats'om jis lal, Dios vele jin, Dios ma ca ma'ayas nun lo moná jupj lal.

Más 'ücj pjü 'üsüs lajay lovin.

8 P'a wa quelel velé wa. Nasa ca mvelé pjü way nun jis lal. Nin p'iyá nujola t'as nun. P'a wa nun popé 'ücj jisas na, nun 'ücj nujisas wa t'as. P'a wa nun popé 'aplijila na, nun 'aplijila wa t'as. Quelel lis müjí pjü way Dios ts'uyupan, yupj ne nun jis pülicpan. Pajal nujola t'as la p'a malala tepyala na. Tsicj way jin nujola t'as nun p'iyá. 9 P'a wa malala liji na nun jis lal, po ma malala la müjí jupj lal. Jupj vele nun malala, po ma ca mvelé jupj malala wa. Jupj malala liji na nun jis lal, más 'ücj nun lo moná Dios lal jupj ca cus mp'a'sas jupj. Dios la nu t'ya. Dios quelel 'üsüs liji nun jis lal lovin, nin mpes la nu t'ya. Mpes más 'ücj nun 'üsüs lojí wa pjü jis lal. 10 Nin vele Dios Popel:

“Nun pajal quelel 'üsüs potjaqué,
más 'ücj ma malala welé la p'a sin po'ó.
Nujisas nun ca 'üsüs nujisas mpatjaqué
nosis casa'á,
más 'ücj lovin ma la ntsawilí.

11 Más 'ücj ma malala nyuca lojí quinam.
Más 'ücj pajal 'üsüs lojí.
Más 'ücj nun lovin ma lo velelé,
ma lo palaná pjü jis lal.
Po nujisas t'as niná.

12 Qjuis Jepa Dios jyama 'üsüs nyuca lajay.
Jupj se 'aya yupj la mon jupj lal.
Jis capj p'ya'sa jupj.
Nin tulucj malala lajay jis lal.
Dios ma jis capj p'ya'sa.”

13 Nun 'in jomá nun ca 'üsüs la müjí Dios jos jin, ¿ncu p'a wa ca malala la nu qjuijis, niná lojí mpes? 14 Ca nacj nenéyawa ca malala nu mpalas, nun 'üsüs la tjüjí mpes. Nin tepyala na, Dios newa 'üsüs liji nun mpes. Po ma locj tjeyá nun yupj jis lal. Ma nin nujola t'as. 15 Nujola tapalas Jesucristo nun jis Jepa, mpes ca nin la müjí jupj jos jin. Dios jas tjeyyama jupj nosis nt'a gente jis capj la p'acj. Lovin nujola t'as 'onin pjac mvelé nun tsjan mpes poné nun Jesucristo po'ó. Mpes la p'a nu la 'üy na tsjan mpes poné nun, nun 'ücj ca mvelé. Nun nin welé na, po ma noypan jin nujola t'as nun p'iyá. 'Üsüs way nujola t'as jupj mpes, jupj lal welé na. 16 Pajal 'üsüs la müjí lovin. Más 'ücj nun solejé nun ma malala nyuca la tjüjí. Jesucristo so coicó, mpes

'üsüs lojí. Nepénowa javelepj nun malala lojí. Jat' javelepj malala lojí. Newa 'üsüs la müjí nun, mpes yupj ca jis maycas malala tjowelepj mpes. ¹⁷Nenéyawa Dios nu 'yaya malala nu pyala. Malala nu pyala na, más 'ücj 'üsüs la tjüjí mpes ca nin nu cüpalas. Malala la tjüjí mpes ca nin cüpalas, malala nin.

¹⁸Malala tepyala wa Jesucristá. Dios jas tjejyama yupj, jis capj la p'acj nosis casá patjá. Jupj p'iyá 'üsüs la tjiji lovin. Mop'in malala tepyala yupj; yupj tepe'e nun malala la tjüjí mpes. Jupj la pjaní tepe'e, mpes Dios 'ücj perdonar la siji pjü. Tepe'e ca 'üsüs nsem nun Dios lal. Gente tjü'ünan yupj; locopyaya yupj niswa tüpü'ü la tjiji Dios Cjües. ¹⁹Nin tepyala na, Jesucristo tjemey, tecya'lüü jis qjues jis walap'a'a tjevele, cawilta mo'o tyatja jis lal. ²⁰Pajal püna ma queel japontsja Dios lal yupj. Pajal püna, Noé tüpü'ü na, Dios pajal püs way la tjinyuca Noé barco* la tjiji na. Dios la tjinyúcatsja yupj jis la pon yupj lal. Newa ma queel topón. Mpes 'üsü pajal püné t'yüna na nosis casa'á, yupj tecya'lüü. Pjaní way p'in ma tecya'lüü 'üsü mo'ó, ocho way p'in; Dios jis capj tjep'ya'sa yupj. ²¹Jis capj tjep'ya'sa 'üsü mpes. Nin p'iyá nu pyala quinam bautizar* la nusejay mpes. Dios liji 'ücj nun ca mpatjaqué yupj lal, nun nin la tjüjí na. Bautizar la nusejay na, ma nusin pa'l nusin ten. Nin la nusejay na, nun welé Dios lal nun ca 'üsüs la müjí quinam yupj jos jin. Tsjan mpes 'ücj nu la püt'üs Dios lal, bautizar la nutjajay na: Jesucristo tepe'e, jas tijiyünsa la püt'üs niswá. Mpes Dios 'ücj perdonar la nusiji nun. ²²Jesucristo Dios pü'ü nt'a tjemey niswá. Dios li'inyampe nt'a 'etjele quinam, yupj pajal püné mpes. Jupj si jütüta pjü angelpan*, pjü jepapan 'ots'ipj tsjun po'o patjá, pjü noypán 'ots'ipj tsjun po'o patjá. Pjü si jütüta.

4 ¹Malala tepyala Jesucristo jüp'üy, nosis casá tüpü'ü na. Mpes nin p'iyá nujola t'as Jesucristo jola jinwá. Jis p'üy malala tepyala witjacj ma malala lajaj quinam. ²Nin mpes yupj nosis casá patja na, ma newa malala queel lajaj, gente p'a wa lajaj jinwá. Yupj queel lajaj Dios jos jin. Naja ca nin nsem nun jis lal. ³Püna malala la tjüjí wa nun, Dios ma jisas lajaj jinwá. Nasa t'üç' la tjüjí niná; ma ca nin la müjí custjay. Dios ma jisas pajal malala lajaj. Ninana po queel lajaj, yupj jisas jinwá. Pajal myü'lüü yupj. Fiesta lajaj wa, püné jis la las, pajal jis la müs wa. Yupj queel lajaj dios* p'a wa, niná ne Dios tulucj. Nin mpes wa pajal malala lajaj. Ninana queel lajaj yupj. ⁴Yupj ma sin 'yüsa tsjan mpes nun ma jis capj coñcó malala nyuca jis la jay mpes. Pjü yupj queel lajaj, pjü nin lajaj, mpes pajal malala lajaj.

Nun ma lojí niná, mpes javelepj nun malala. ⁵Po ma nin nujola t'as. Jesucristo ca jis la mü'lüyas tsjan pjucj la tjajay niná. P'a jawas ca jis capj ntüliüs pjü malala lajay. Nin ca la mijis patja jis lal. Tecya'liiñ jis lal ca nin la mijis wa. Jupj jos na ca nin nsem. ⁶Nepénowa tecya'liiñ NASA tjepjyacañ Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. Yupj tecya'liiñ pjü way cya'liiñ jin p'iyá, püna malala la tjajay mpes. Newa patja yupj jis qjues, Dios pü'lü jinwá. Yupj Jesucristo lal topón, mpes nin. Nin mpes nepénowa tjowelepj yupj jis walap'aá Jesucristo po'ó püna p'in.

Más 'ücj Dios ts'uyupan 'üsüs lajay jupj jos jin.

⁷Po 'in leñi way ca ncawajas pjü. Mpes 'in tjajamá, nujola t'as tsjan más 'ücj lojí, ne nin la müjí niná. Mpes nun ca 'ücj mvelé Dios lal. ⁸Pajal quelel la müjí nunwá. Niná lojí más 'üsüs p'a wa lojí lal. Nun quelel la sojí p'a wa, nun ca perdonar lis müjí yupj pajal la püliüçj malala la tjajay mpes. ⁹Jis ma'ayá Dios ts'uyupan müjünañ nun jis wa nt'a, jis ma'ayá nlajacj wa nun jis lal. 'Ücj nujisas t'as nin lojí na. Po ma malala tjowelé nun tja'ayá mpes. ¹⁰Dios nu tje'yaya nun pjü way 'ücj la cüjí jupj jos jin, jis capj mp'a'sá la p'a wa. Mpes niná la müjí nun, jis capj la p'acj p'a wa. 'üsüs la müjí Dios nu tje'yaya lal. Jupj 'üsüs quelel líjitsja cupj qjuijal, mpes qjuis tje'yaya cupj 'ücj nin lijicj. Jupj la tjiji jupj ts'uyupan püliüçj way 'ücj la cüjaj. ¹¹Ca nepénowa cüwelecj Dios mpes. Javelepj na, más 'ücj nin p'iyá javelepj Dios vele jinwá. Ca nepénowa jis capj cüp'a'sacj p'a witjacj. Jis capj jap'acj na, más 'ücj yupj yola mpalas Dios jis tje'yaya yupj 'ücj la qjuijicj niná. Nin la müjí mpes p'a witjacj ca sin mü'lüüs Dios pajal 'üsüs, pajal püné. Yupj ca sin mü'lüüs Jesucristo pajal nucopj tjep'ya'sa, mpes nun 'üsüs lojí. Najas pjü mvelecj Dios pajal 'üsüs. Najas pjü lajay jupj jyú'tá. Najas nin la mijicj lovin. Nin ca nsem.

**Malala se palá Dios ts'uyupan yupj 'üsüs lajay
mpes. Dios jos 'ücj jisas nsem yupj.**

¹²Mpüliüçpan, leñi way ca pajal malala jis mpalas nun nepénowa jis lal. Niná nu pyala mpes, la p'a ca nucucj nun newa poné Dios po'ó. Niná nu tepyala na, po ma nujola t'as ma malala nu cüpalas, nun Dios jatjampan mpes. Nin se palá Dios ts'uyupan. ¹³Dios jas tjejyama Jesucristo qjuis capj la p'acj. Malala tepyala jupj lal, nin la tjiji mpes. Malala nu pyala wa nun, Jesucristo lal poné mpes. Nin nu pyala na, Jesucristo so coïcó. Mpes 'ücj nujisas t'as nin nu tepyala na. P'a

jawas Dios ca pjü sin mü'üsüs lis mijis Jesucristo pajal 'üsüs, ca sin mü'üsüs lis mijis jupj pajal püné wa. Niná tepyala na, pajal 'ücj nujisas ca nsem. ¹⁴La p'a wa javelepj nun malala, Jesucristo so coïncó mpes. 'Ücj nujisas ca nsem. Dios Cjües nun jis lal pü'ü. Jupj pajal 'üsüs, pajal püné way jupj. Dios jupj. T'üç' way la p'a wa malala javelepj jupj po'ó; mop'in pajal 'üsüs welé nun jupj po'ó. ¹⁵'Ücj nin, malala nu pyala nun. Mop'in najas ma malala la müjí. Nepénowa malala se palá gente ja'ünan mpes. Nepénowa malala se palá pequeñ mpes. Nepénowa ma t'üç' lajay jepa jyü'tá, mpes malala se palá yupj. Nepénowa quelel jajütütj yupj ma polel jajütütj nt'a, mpes wa malala se palá. Po ma la tjüjí yupj jinwá. ¹⁶Malala nu pyala Jesucristo lal poné mpes, 'üçj nin. Po ma nujola t'as. Niná nu pyala na, ma nu tjamaycas nun. 'üsüs pjac mvelé nun Dios po'ó, Jesucristo so coïncó mpes.

¹⁷Quina Dios ca mveles gente sin po'ó, ncu 'üsüs la tajay, ncu malala la tajay. Nin ca mveles jupj ts'uyupan sin po'ó mwalá way p'in. Malala qjuesé palá wa ncupj, cupj malala la tijicj mpes. Nin mpes cupj selecj jupj ca pajal jis capj ntüliüs p'a witjacj. Yupj ma quelel japon Dios tjevelá Jesucristo po'ó. Dios tjevele jupj 'üsüs liji gente jis lal Jesucristo mpes. ¹⁸Dios Popel vele:

"Dios la tiji 'üsüs witjacj
 'üçj ca mpatjam jupj lal.
 Mop'in pajal malala se palá wa yupj quinam.
 Nin mpes selecj más malala ca jis mpalas
 Dios ma jisas jis lal,
 nin p'iyá ca nsem malala nyuca lajay jis lal.
 Pajal malala ca jis mpalas yupj."

¹⁹Mpes nin velé niná. Ca nacj Dios jos malala nu pyala nun quinam. Mpes nin nu pyala na, más 'üçj nun lo moná Dios lal jupj ca nu majamas nun. Jupj lovin nin liji jupj tjevele jin. Jupj p'iyá la tiji nun. Mpes malala pyala na, newa 'üsüs la müjí nun.

Dios jos co'müypañ jajamapj Dios ts'uyupan.

5 ¹Nepénowa nun sin popé co'müypañ* Dios ts'uyupan jis lal. Nasa ca mvelé nun jis lal. Napj 'a co'müy wa Dios ts'uyupan jis lal, nun jinwá. Napj tjinyuc pajal malala tepyala Jesucristo lal, tepe'e cruz* po'ó. Pajal 'üsüs ne palá quinam Jesucristo se coï mpes. Jupj pajal 'üsüs, pajal püné wa. P'a jawas gente ca jus nlayecj niná, jupj lay pyala na nosis casa'á. Nin mpes le mon nun jis lal ²nun majamá Dios

ts'uyupan nun nt'a, yom oveja* jyama jinwá. Nujola t'as costa tulucj nin lojí. 'Üsüs nujisas t'as nun jomá yupj. Po ma ca nujos nsem yupj ca nu ma'ayacj t'emel nun pülcüj lojí mpes. Más 'ücj nun ca la müjí niná nujisas mpes p'in. ³Po ma jepa püné jinwá müjü'tú nun. Dios nu tje'yaya nun jomá yupj. 'Üsüs la müjí nun, yupj ca sin mü'üsüs wa tsjan 'üsüs la mijicj wa ca. ⁴Jesucristo Jepa Püné nun jis lal, nun ne jomá Dios ts'uyupan. Jupj lay pyala na, ca mveles nun pajal 'üsüs la tjüjí. Lovin 'üsüs ca nu mpalas, yupj nin vele mpes.

Dios jos pjü way yola yupj p'iyá tsjictjacj.

⁵Napj velé wa tjamacjaspan jis lal, tsjücjüimpan jis lal 'ots'ipj. Dios jos nun la müjí Dios ts'uyupj co'müypañ* javelepj jin. Nin p'iyá velé wa pjü way Dios ts'uyupan jis lal. Tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá, 'ücj nucopj la p'acj nunwa pjü. Dios Popel vele:

“Nepénowa noypan jin yola yupj p'iyá.

Dios ma se 'aya yupj ca nin la qjuijicj
yupj jisas jinwá.

Nepénowa tsjictjacj jin yola yupj p'iyá.

Dios jis capj p'ya'sa yupj,
ne 'ücj ca la mijicj yupj jos jin.”

⁶Mpes tsjictjacj jin nujola t'as nun p'iyá. Nujola tapalas 'ücj yupj nin liji nun jis lal yupj jos jinwá. Jupj jyü'ta. Jupj pajal püné. Nin lojí, yupj ca püné la numijis p'a jawas, yupj jos na. ⁷Pajal nin nujola ca nacj, malala pyala na. Po ma nin nujola t'as. Toponé Dios ca 'ücj la mijis pjü. Jupj lovin jola nun mpes.

Dios jos yupj ts'uyupan ma lajay diablo jos jin, malala pyala na.

⁸Nujola t'as tsjan más 'ücj la müjí quinam. Nin la müjí niná. 'In tjajama diablo* mpes. Jun ta'á wine yupj. Jupj le palá pjacj ca pjü malala la qjuijis. Pü'á ppyusa jinwá yupj. Nun jis enemigo niná. ⁹Po ma la müjí yupj jos jin. Nujola t'as Dios 'üsüs. Mponé yupj ca la mijis yupj tjevelá. Nun solejé malala se palá wa Dios ts'uyupan p'a nt'a patja nosis casá. Niná nun nu tepyala, nin p'iyá se palá yupj. ¹⁰Tsjicj way p'in malala nu tepyala. Ninana t'ücl tepyala na, Dios p'iyá pjü ca 'üsüs la mijis nun mpes niswá. Jupj ca nucopj mp'a'sas 'üsüs so coñcój yupj lovin. Jupj ca nucopj mp'a'sas nun 'üsüs la müjí wa yupj jos jin. Jupj ca nucopj mp'a'sas wa nu la pon yupj lal. Dios nucopj p'ya'sa lovin. Nucopj tjep'ya'sa nu la pon yupj mpes. La nu t'ya 'ücj nu la püt'üs yupj

lal Jesucristo mpes. Dios pajal 'üsüs; pajal püné wa jupj. Lovin nin jupj. ¹¹Najas lovin 'üsüs velecj Dios po'ó. Najas jupj pjü ca müjü'tüs lovin. Najas ca nin nsem. Amén.

Pedro tecyawaja tepyacá.

¹²Silvano tepyaca ninana popelses. Napj tjevelé tepyaca jupj. Jupj napj mpülticj Jesucristo mpes. Selé wa jupj liji jupj velá. Najas lovin 'ücj nujisas nsem Jesucristo mpes, nin mpes napj tepyac tsjicj way nun mpes. Napj tepyac Dios t'üc! way quelel la nusiji nun, nin mpes 'üsüs la tjiji nun jilal. Najas lovin mponé niná.

¹³Babilonia nt'a 'a si mulú witjacj süs wa la tjajay nun jis lal. Dios yupj lis t'ya, nun la nu t'ya jinwá. Marcos süs wa la tjiji wa. Napj natjam jinwá jupj; quelel lejay jupj. ¹⁴Quelel la müjí nunwá. La nüjüstüqué na nun popé, jis lal la tjalapaná. 'Ücj nujisas t'as nujus tjunucú nusin popé.

Nun popé so coñcó Jesucristá, najas ma nujola nsem pjü mpes.

Papel locopyaya

Pedro tepyaca

1 ¹Napj p'iyá Simón Pedro, Jesucristo jomozo napj. Napj ne p'iyá apóstol* jupj mpes. Dios jas tjejyama Jesucristo, gente jis capj la p'acj, ca Dios lal mpatjam lovin. Papel niná pyac napj nun mpes. Nun nasa topóné Jesucristo po'ló, ncupj jinwá. Dios nu tje'yaya topóné. Nin mpes jupj nucopj p'ya'sa wa nun, jupj qjuis capj p'ya'sa jin p'iyá. Jesucristo lovin 'üsüs liji, nin mpes ninana la tjiji nun mpes. Jupj qjuis Dios. Jupj liji cupj 'üçj ca mpatjaquecj jupj lal. ²Najas Dios pajal 'üsüs ca la mijis nun mpes. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, ca la mijis jupj. Najas nusin 'yüsa Dios mpes, qjuis Jepa Jesús mpes wa, mpes ca nin la mijis jupj nun jis lal.

**Dios pajal 'üsüs la tjiji cupj mpes; nin mpes
cupj ca pajal 'üsüs la qjuijicj.**

³Jesucristam 'a Dios jupj, pajal püné jupj. Pues pjü qjuis tje'yaya ne ca 'üçj mpatjaquem Dios lal. Pjü qjuis tje'yaya wa ca 'üçj la mijim Dios jos jin. Pjü niná qjuis tje'yaya, Dios mpes qjuisin 'yüsa mpes. Dios la qjuis t'ya. Qjuisin tji'yüsa la tjiji jupj pajal 'üsüs liji, jupj pajal püné. ⁴Nin mpes jupj pajal 'üsüs liji cupj mpes, jupj tjevele jin p'iyá. Jupj tjevelá pajal 'üsüs cupj qjuis lal. Dios ma jisas, pajal malala se palá, yupj malala quelel lajay mpes. Nin tulucj cupj qjuis lal. Dios pajal 'üsüs liji cupj mpes. Jupj tjevele tepyonecj, mpes ma pajal malala qjuesé palá, yupj jinwá. Mpés wa ncupj jupj jin p'iyá qjuiyola. ⁵Nin mpes nun 'üçj polel lojí Dios jos jinwá. Niná ca quelel la müjí, ne ca t'üç' la müjí Dios jos jinwá. Dios lal poné nun quinam, mpes 'üsüs la

müjí wa. Nun 'üsüs lojí na, nusin tjü'üsüs wa Dios mpes. ⁶Nun nusin 'yüsa na Dios mpes, po ma malala la müjí nun, nujos jinwá. Nun ma malala lojí na, najas newa 'üsüs la müjí wa malala pyala na. Ninana lojí na, pajal quelel la müjí wa Dios. ⁷Quelel lojí na Dios, quelel lis müjí wa nun jis pülcpan Jesucristo mpes. Nun jis pülcpan quelel la sojí na, pues quelel lis müjí wa pjü way.

⁸Nin la müjí niná pjü way. Más 'in 'üsüs la müjí niná püna la tjüjí lal. Nin lojí na, nun 'ücj ca tsji' la müjí Dios mpes. Dios jos jin ca la müjí. Nin mpes wa más 'üsüs ca cus ncoñcó qjuis Jepa Jesucristo. ⁹Nepénowa ma lajay niná. Nosis casá pyala mpes yola la p'in. Yun tulucj jinwá yupj. Campa ma januc jinwá yupj. Yo' tepe'e quinam Dios perdonar lis tjihi malala la tjajay. ¹⁰Mpes más 'ücj nun nujola ca nin la müjí Dios jos jin. Dios jos jin lojí, nun ca jus nlayé Dios t'üç' way nucopj tjep'ya'sa topóné Jesucristo po'ó. Ca jus nlayé wa jupj t'üç' way la nu t'ya nun. Nun pjü way lojí niná, nun ma ca malala nyuca la müjí. ¹¹Nin mpes wa Dios pajal 'ücj jos nsem nun nlawú, mpatjaqué Jesucristo jyü'ta nt'a. Ne'aj jupj müjü'üs lovin. Jupj qjuis Jepa Püné. Jupj p'iyá la tjihi cupj 'üçj ca mpatjaquecj jupj lal.

Jesucristo Dios Jatjam.

¹²Nin mpes lovin ca nin mvelé nun jis lal, ca nujola mpalas niná. Nun nasa solejé niná napj tjevelé. Nun solejé tsjan t'üç' way quinam, Jesucristo 'üsüs la tjihi mpes. Niná topóné wa. ¹³Napj nola más 'üçj velé niná nun jis lal, nosis casá pü'üs na p'in. Nin mpes ca nujola mpalas niná. ¹⁴Napj selé leñi way napj mp'üy ncawajas ca. Mis ca Dios nt'a. Nin ca nsem; qjuis Jepa Jesucristo nin tji'üsa la tjihi niná. ¹⁵Mpes po najas wa nun lovin ca 'üçj nujola mpalas napj tjevelé, napj Dios nt'a tsum na.

¹⁶Nepénowa cuento sin 'yüsa lajay p'in, t'üç' way tulucj. Yupj p'iyá yola jin javelepj. Ncupj ma lijicj niná. Cupj p'iyá tjiinyucucj Jesucristo Jepa Püné tepyala. Mpes cupj nusin 'yüsa la tjihicj t'üç' way. Nusin 'yüsa la tjihicj qjuis Jepa Jesucristo pjü 'üçj liji, jupj pajal püné mpes. Nusin 'yüsa la tjihicj jupj niswa jac!. ¹⁷Jupj Popay Dios tjevele jupj pajal 'üsüs. Jupj Popay la tjihi pajal püné tepyala. Tjepjya'aquecj vele pjac Dios pü'ü mpe. Dios p'iyá nin tjevele. Jepa pajal püné jupj. Pajal 'üsüs way liji. Ninana jupj tjevelá: "Ninana napj Natjam. Pajal quelel lejaj jupj. Pajal 'üçj najas jupj lal."

¹⁸Jupj tjevele na niná, cupj p'iyá tjepjya'aquecj niná nepé tjevele tsjun mpe. Tjejyatjaquecj Jesucristo lal joc' mo'ó nin tepyala na. Ne'aj joc' mo'ó Dios pajal 'üsüs la tjihi.

19Cupj tjinyucucj niná tepyalá, mpes selecj t'üç' way profetapan* tjowelepj jinwá ca mpalas pjü. Más 'üçj nun nusin 'yüsa yupj tapac. Püste jinwá nosis nt'a quinam, pülcij ma sin 'yüsa mpes. Profetapan tjowelepj jyawca jinwá püste nt'a. Po quina yupj qjuisin 'yüsa lajaj. P'a jawasa Jesucristo ca ncuwim, ca pjü way nusin 'yüsa la mijis. Jupj pjulacj más püné se jawca jinwá. Más 'üsüs way jupj pjü jis lal. Jupj mpes ca pajal 'üçj nujisas nsem. Jupj leñ na p'in, profetapan nusin 'yüsa lajaj. **20**Mpes más 'üçj nujola tapalas profetapan tapac Dios mpes; yupj p'iyá yólatsja jinwá tapac tulucj. Dios jola jin tapac. Nintsja lovin Dios Popel tapac na. **21**Profetapan tjowelepj Dios mpes; ma tjowelepj yupj jisastsja jinwá. Dios Cjües sin 'yüsa lis tjiji tsjan jis la veles. Jupj la tjiji yupj quelel javeleptsja niná Dios mpes. Mpes yupj tjowelepj Dios tjevele p'iyá.

Nepénowa javelepj yupj p'iyá profetapan; mop'in profetapan tulucj yupj.
(Judas 4-13)

2 **1**Püna niyom malala witjacj tapatja judiopan* jis lal. Yupj tjoweleptsja yupj p'iyá profetapan* 'ots'ipj, mop'in profetapan tuluctsja yupj. Nin p'iyá ca nsem nun potjaqué nt'a. Nepénowa ca mvelecj yupj p'iyá sin 'yüsa lajaj Dios mpes, mop'in la tsuwil yupj. Lyájasa jin ca malala la mijicj. Malala pyala yupj javelepj mpes. Niná yupj sin 'yüsa lajaj, Dios vele jin tulucj. Jesucristo tepe'e yupj mpes. Jaylacj la tjiji yupj, jupj 'os mpes. Ma nin yola yupj. Yupj ca mvelecj Jesucristo yupj jis Jepa tulucj. Nin mpes leñ way ca pjü malala jis mpalas yupj. **2**La p'a wa pülcij ca malala la mijicj yupj lajaj jinwá. Pjü jisas, pjü ca la mijicj. Yupj malala lajaj mpes, Dios lal ma japon ca mvelecj malala niná Jesucristo sin 'yüsa la siji. Jupj sin 'yüsa la siji t'üç' way. **3**Niyom nenem t'emel pülcij jisas, mpes yupj ca la ntsawilicj nun jis lal, yupj nun to'á jisas mpes. Pajal püna Dios tjevele jupj ca jis capj ntüliüs yupj, malala la tjajay mpes. T'üç' way ca pjü malala jis mpalas yupj.

4Tsjan mpes ca jus nlayé nun niná: nujola tapalas angelpan* nepenowá malala la tjajay na, Dios ma perdonar lis tjiji yupj. Jupj na'aj lis tecyoye 'awa püné mo'ó. Ne'aj püste nt'a tsyu'pa patja quinam. Jupj ne'aj si manuna, ts'ac' p'a wa ca jis capj ntüliüs mpes. **5**Dios ma wa perdonar lis tjiji pajal püna tapatjá. Lovin ma jisastsja Dios, ne Dios jis capj tyüla yupj. 'Üsú pajal t'yüna la tjiji Dios, mpes tecya'llii. Yom pjaní pjü

jis walap'a'a véletsja Dios mpes. Noé lotsja niná yomen. Jupj tjevele Dios jos gente 'üsüs lajay Dios jos jin. Dios cus tjep'ya'sa tüpü'ü yupj p'in. P'a wa sietepan Noé cus tocoïn, mpes jis capj tjep'ya'sa wa. Ma tecya'lïïn la p'a wa jis lal.

⁶Nujola tapalas wa Dios jis capj tyüla wa Sodoma nt'a tapatjá. Gomorra po'o tapatjá jis capj tyüla wa. Mpes pjü malala jis tepyala yupj. Pues pjü tüpwé, 'üpü'ü p'in tepyala yupj tapatja nt'a. Dios niná la tiji mpes, pjü sin 'yüsa la tiji nin ca jis mpalas Dios ma jisas jis lal. ⁷Lot Sodoma po'o tüpü'ü watsja. Dios cus tjep'ya'sa yupj la p'in, mpes ma malala tepyala yupj. Lot yom 'üsüstsja Dios lal. Yupj pajal 'aplijílatsja ne'aj tapatja pajal malala la tjajaytsja. Yupj ma jisastsja Dios si jüütüa. ⁸Lot yupj lal pú'ütsja na, nyúcatsja, pjoca watsja malala la tjajay. Yupj yom pajal 'üsüstsja Dios lal. Pjü jawas, yupj ma jostsja yupj la tjajay. Pajal malálatsja niná yupj lal. ⁹Mpes selecj qjuis Jepa Dios 'üçj jis capj p'ya'sa Dios jisas, la p'a malala lis mijicj na. Dios 'üçj wa si manuna malala lajay, jis capj la tül p'a jawas. Quina wa p'in newa jis capj tyüla yupj.

¹⁰Nepénowa pajal malala queel lajay. Yupj lajay yupj jisas jin, gente p'in lovin malala lajay jinwá. Yupj yola p'a wa ma polel jajütütj yupj. Dios pajal ca jis capj ntülius yupj la p'a jis lal. Pajal jis la t'as yupj. Yupj jisas jin p'iýá lajay. Ma lacj jeyapj malala jis la veles noypan po'ó, tsjun po'ó patjá. ¹¹Nin lajay ninana noyomes. Angelpan* p'iýá ma nin lajay. Angelpan más sin tjiyocj ninana noyomes jis lal. Noypan sin popa yupj; 'üçj wa pajal 'üsüs lajay. Newa nin, yupj ma jat' javelepj la p'a wa noypan sin po'ó qjuis Jepa Dios nt'a. Ma javelepj yupj pajal malala.

¹²P'a casá lajay ninana noyomes. Malala javelepj ma sin 'yüsa sin po'ó. Animalpan jinwá yupj. Ma yola yupj. Yupj jisas jin lajay p'in. Mpes ninana noyomes pjü ca malala jis mpalas animalpan jinwá. 'Üçj jis la tjilil, jis la 'ünan animalpan. Nin mpes lyawuñ yupj. ¹³Nin p'iýá ca jis mpalas ninana noyomes. Yupj malala la tjajay p'a wa jis lal, mpes ca malala wa jis mpalas yupj. Pajal 'üsü se maná sejamicapan jis lal. Jaw na 'ots'ipj nin lajay yupj. Po 'üçj jisas ninana lajay. Yupj malala lajay mpes, nepénowa javelepj Dios ts'uyupan malala. Yupj nun jis lal jatja, 'a si mulú wa nun jis lal. Yupj yus tsuwil Dios juts'uyupan. Malala nyuca lajay yupj jisas jin; newa nin, nun lal jalá, nun 'a nu myula na Dios mpes.

¹⁴Yupj quepj sa nuc na, yupj queel ne'aj jamanun wa yupj. Mop'in queel malala nyuca lajay. P'a witjacj 'ots'ots' way japon Jesucristo

lal ca nacj. Yupj januc niyom nenem nin lajay. Nin mpes yupj malala quelel lajay wa, yupj jinwá. P'a casá malala lajay wa yupj. P'a juts'a'á po jisas yupj, NASA sin tji'yüsa jis la ta'les. Dios tjevele ca jis capj ntüls, niná lajay. ¹⁵Yupj salejepj cana 'üsüs la qjuijicj, mop'in ma quelel nin lajay quinam. Nin mpes ma lajay Dios jos jin. Balaam la tiji jinwá lajay yupj. Balaam yomen pajal püna tüpü'ü. Beor jatjam waytsja jupj. 'Üctsja jupj lal yom p'a way jaylacj la tiji jupj ca malala la mijis mpes. ¹⁶Nin mpes Dios la tiji jupj soysoy cus tjeve'le jupj, malala la tiji mpes. Soysoy witjacj ma polel javelepj, nin p'in jupj soysoy yom jinwá tjevele nin tepyala na. Balaam profétatsja*, newa malala nyuca jólatsja. Soysoy tjevele mpes, Balaam ma malala la tiji jupj quelel líjitsja jin.

¹⁷Nin p'iyá ca nsem; ninana noyomes nun nt'a ca ncul. Yupj sin 'yüsa lajay, malala. Ma t'üç' way sin 'yüsa lajay. 'Üsü japul nt'a tjapjaja quinam jinwá yupj. Mol ma jive jinwá yupj 'ots'ipj. Dios NASA 'üçj la tiji quinam ca'aj jis capj la tül. Pajal püste ne'aj lovin. ¹⁸Yupj sin 'yüsa lajay t'üç' way tulucj. Pajal 'üsüs jin yola javelepj, mop'in yupj javelepj malala. Yupj javelepj 'üçj malala lajay Dios ts'uyupan. Yupj nin javelepj mpes, Dios ts'uyupan nepenowá malala nyuca quelel lajay niswá, gente p'in lovin malala lajay jinwá. 'In lacasana ma malala nyuca quelel lajaytsja, püna la tajay jinwá. Ma quelel lajaytsja ma japon lajay jinwá. ¹⁹Niyom malala sin 'yüsa lajay, malala javelepj yupj jis lal. Yupj javelepj Dios ts'uyupan 'üçj lajay yupj jisas jin. 'Üçj ma nin yola Dios jyü'tá, javelepj. Mop'in yupj p'iyá ma polel pjü jis la jay yupj jisas jinwá. Malala nyuca lajay la p'in. Ma polel jis la jay p'am. Mop'in nin. Gente lovin malala quelel lajay, ninana yupj quelel lajay yupj jis jepa jinwá.

²⁰Malala pajal, Dios ts'uyupan malala quelel lajay niswá. Nepénowa ma malala lajaytsja quinam. Ma lajaytsja Dios ma jisas jinwá. 'Üsüs lajaytsja quinam, qjuis Jepa Jesucristo po'o topón mpes. Jupj la tiji cupj 'üçj ca mpatjaquecj Dios lal. Quina yupj malala quelel lajay niswá, püna la tajay jinwá. Lovin nin lajay yupj malala quelel lajay p'in. Niná jis tepyala na, más malala pünatsja lal, newa ma sin tji'yüsa na Jesucristo po'ó. ²¹Niná jis tepyala na, malala pajal niná yupj mpes. Más ca 'üçj nactsjá lovin ma sin tji'yüsa 'onin ne 'üsüs nyuca la qjuijicj Dios jos jin. La p'a sin tji'yüsa la tajay Dios tjiyyü'tá. Topón wa yupj tjowelepj. Locopyaya yupj ma quelel nin lajaytsja Dios tjiyyü'tá jin. Malala nin. ²²Nin mpes nepénowa javelepj: "Tsiyó tjevyojo na, tipisa

tjeyvojo". T'üc' way niná. Javelepj wa: "Malana tja'as'ü na, niswa pililicj nt'a jama. So ts'epta na, pü'lü, 'os'ü pililicj mo'ó." Nin p'iyá gente nenem jis lal. Sin tji'yüsa 'onin ne 'ücj lajay; mop'in ma queel lajay niná. Newa malala nyuca queel lajay.

**Jesucristo pajal queel jis capj p'ya'sa nosis casá
patjá, mpes newa ma tjac' jis capj la tül.**

3 ¹Najamicapan, napj la miyá tepyac quinam nun mpes. Papel manas mpes tjevelé nun jis lal nun solejé po'ó. Najastsja nun ca nujola nsem tsjan t'üc' way 'üsüs. ²Najas ca nun nujola mpalas profetapan* tjowelepj püná, yupj Dios juts'a'atsja. Najas nun nujola mpalas wa qjuis Jepa Jesucristo tjiyyü'tá. Jupj la tjihi cupj 'ücj ca mpatjaquecj Dios lal. Apostolpan* nasa tjowelepj nun jis lal jupj tjiyyü'tá.

³Nin mpes velé niná. Po najas nusin tjü'üsüs niná: nepénowa la pjüts'ünpan ca ncul, ca la mpjüts'ünücj nosis queel cyawaja na. Yupj pajal malala la mijicj yupj p'iyá queel lajay jinwá. ⁴Yupj ca la mpjüts'ünücj, ca mvelecj: "Jesucristo tjevele ca ncuwim. Leñ jupj custjay. Jesucristo po'o topón püna tapatjá tecya'lliñ quinam, newa leñ jupj. Dios nosis la tjihi nepé, newa nin p'in pjü." ⁵Yupj javelepj t'üc' tulucj. Yupj ma queel yola mpalas pajal püna tsjun po'o jálatsja Dios tjevele mpes p'in, nin mpes jala watsja jay la p'a'á, nosis 'ots'ipj. Nosis la tjihi jupj 'üsü mpes. 'üsü mpes ts'yawa jupj. ⁶Locopyaya 'üsü pajal t'yüna nosis casá, mpes tecya'lliñ püna tapatjá. (T'üc' tulucj newa nin p'in pjü.) ⁷Quina Dios vele mpes wa jupj liji ma malala pyala tsjun po'ó, liji wa ma malala pyala jay la p'a'á, liji wa ma malala pyala nosis custjay. Ca jis mü'ümüs p'a jawasa, jis capj tyüla na Dios ma jisas. Dios jis capj tyüla na, ca pjü malala jis mpalas yupj.

⁸Pajal püis way li nucú Dios. Po ma nuyo' tapa'lis ts'ac' pjaní año mil jinwá qjuis Jepa Dios lal. Año mil ts'ac' pjaní jinwá jupj lal. Jus nlayé nun niná. ⁹Nepénowa yola Dios ma queel liji jupj tjevelá, custjay ma la tjihi mpes. Nin tulucj. Li nucú la p'in, jupj gente queel la siji mpes. Jupj jos pjü ma malala jis mpalas tecya'lliñ na. Jupj jos pjü ca 'aplijila jis mpalas malala nyuca la tjaxay, jos yupj 'üsüs la mijicj quinam jupj jos jinwá.

¹⁰T'üc' way ncuwim qjuis Jepa Jesucristo. Ma la nuc na ncuwim. Pecj jac' jinwá nsem. Ma jus nlay pecj ncuwim. Nin p'iyá ca nsem. Leñ way yümiücj nepé pjac mpalas, ne ca ncawajas tsjun po'ó, jay la p'a'á 'ots'ipj. Pjü pjulacj pajal 'yawa ca jis mpalas, jis ncawajas ca

pjü. Nosis jas tüpwes, pjü nosis nt'a já'asa wa, pjü ca mpem, malala ca mpalas pjü.

¹¹Nun solejé pjü niná ca malala mpalas napj tjevelé jinwá, mpes más 'ücj nun pajal 'üsüs lojí, Dios jos jin. Pajal queel la müjí Dios nun. Nin p'in potjaqué 'üsüs. ¹²La tjunuca ts'ac' pjaní Dios nepé ca lay mpalas. Dios jos jin la müjí, más 'in leñ way ncuwim jupj. Nin jawas tjejayawca na, tsjun ca mwalaquem 'awa mpes, jay la p'a'a 'ots'ipj, ne ca pjü ncawajas. Pjulacj si 'awa ca jis mpalas, jis nsüjüs ca pjü. ¹³Malala ca mpalas; locopyaya pajal 'üsüs ca la mijis Dios. Cupj selecj Dios ca tsjun seyasa la mijis, nosis seyasa la mijis wa, jupj tjevele jinwá. Li nucucj cupj niná. Ne'aj pjü ca 'üsüs la mijicj lovin, Dios jos jinwá.

¹⁴Najamicapan, nun solejé ninana ca mpalas, mpes 'in tjajama pajal 'üsüs la müjí lovin. Ma malala nyuca la müjí. Mpes jupj tjac' na, jupj 'ücj jos nsem nun jis lal. ¹⁵Nujola tapalas Dios jos pajal pülcj ca mponecj Jesucristo po'ó. Jupj jos ca pajal pülcj mpatjam jupj lal. Nin mpes ma tjac' custjay. Ma napj p'in nin velé niná. Pablo nun mpes tepyaca nin p'iyá. Pablo cupj qjuis pülcj wa Jesucristo mpes. Queel lijicj jupj. Dios jas tji'yüsa la tjihi mpes 'üsüs si 'üsü jupj. Nin mpes 'üsüs tepyaca niná Dios mpes. ¹⁶Napj qui'á tepyac nin p'iyá Pablo tepyaca jin p'iyá. Lovin nin p'iyá pyaca jupj, papel pyaca na. Napj tepyac po'ó pyaca wa jupj lovin. Nepénowa jupj tepyaca costa way la 'üsüs. Nepénowa javelepj Pablo ma queel nin veletsja niná jupj tepyacá. Jupj queel veletsja p'a casá p'in, nin javelepj. Nin p'iyá javelepj wa Dios Popel p'a nt'a po'ó. Nin mpes ca pjü malala jis mpalas yupj. Gente niná ma salejepj Dios po'ó. 'Ots'ots' way p'in japon Jesucristo lal.

¹⁷Najamicapan, nun solejé niná quinam. Mpes 'in tjajama nun. Nepénowa ma queel lajaj Dios vele jin. Yupj javelepj t'üç' tulucj. Po ma topóna yupj javelepj. Nasa solejé quinam t'üç' way Dios mpes. Nun ca cüponetsja yupj javelepj, ma ca cüponetsja t'üç' way. ¹⁸Jesucristo pajal queel la nusiji nun. Pülcj queel nu 'yaya jupj. Topóna jupj ca nin la mijis nun mpes. Lovin más 'üsüs nusin tjü'üsüs Jesucristo po'ó, jupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Jupj la tjihi cupj 'üçj ca mpatjaquecj Dios lal. Najas pjü ca mvelecj jupj más 'üsüs pjü jis lal, jupj más püné pjü jis lal. Quina ca nin nsem. Lovin ca nin nsem, najas. Amén.

Papel mwalá Juan tepyaca

Gente patja liji Jesucristo.

1 ¹Papel pyaquecj cupj nun mpes yom pjaní mpes. Jupj tjevele Dios tjevelá. Gente patja liji jupj. Pajal püna nosis cjuwatsja na, jupj newa pü'ütsja. Lovin pü'ütsja jupj. Cupj tjepjya'aquecj jupj tjevelá. Jus tjinyucucj. Po la tje'yot'ecj jupj. ²Jupj tjac' nosis nt'a, ne cupj jus tjinyucucj. Cupj velecj tjinyucucj mpes, tjepjya'aquecj mpes wa. Jupj lovin tüpi'ü Dios lal, Dios jupj Popay. Dios jas tjejyama nosis nt'a. Jupj tjac', ne cupj jus tjinyucucj.

³Cupj jus tjinyucucj. Cupj tjepjya'aquecj jupj tjevelá. Niná velecj nun jilal 'ots'ipj. Cupj se coïncocj Dios, jupj Jatjam Jesucristo 'ots'ipj, mpes qjuisas nun ca jis capj ncoïncó wa cupj jinwá. Nin mpes nin velecj nun jilal. ⁴Cupj qjuisas nun Dios jomicapan nsem. Qjuisas nun Jesucristo jomicapan nsem. Nin tepyala na, tsjay 'üçj qjuisas ca nsem ncupj. Nin mpes wa papel pyaquecj nun mpes.

Dios jos cupj velecj jupj lal cupj malala la tijicj.

⁵Cupj tjepjya'aquecj Jesucristo tjevelá. Jupj tjevele, niná pyaquecj cupj nun mpes. Tjevele Dios jaw jinwá. Lovin ma malala liji. Dios püste jinwá tulucj. ⁶Cupj velecj cupj se coïncocj Dios ca nacj. Newa püste nt'a pyatjaquecj jinwá lijicj ca nacj, malala nyuca lijicj mpes. Mpes li tsuwilicj. Cupj ma lijicj Dios velá. Jupj velá t'üç' way. ⁷Dios jaw nt'a pü'ü. 'Üsüs liji lovin. Cupj jaw nt'a pyatjaquecj jin wa lijicj Dios jinwá, ma ca malala la mijicj. T'üç' way se coïncocj jupj, nin lijicj na. Dios Jatjam Jesús tepe'e cupj mpes. Jupj 'os mpes Dios perdonar liji pjü way malala nyuca la tijicj. ⁸Ca nacj cupj velecj cupj ma malala nyuca lijicj. Nin tjevelecj na, qjuiyus tsyawilicj ncupj p'iyá. Po pyonecj

nin tjevelecj; ma pyonecj Dios velá. Dios velá t'üc' way. Ma lijicj Dios jinwá. ⁹Nenéyawa malala nyuca lijicj. Dios jos cupj velecj jupj lal tsjan niná cupj malala la tjijicj. Niná tjevelecj na, jupj ca perdonar la qjuis mijis. Jupj tjevele jupj ca perdonar la qjuis mijis, mpes t'üc' way ca nin la mijis. ¹⁰Üsüs ca nsem cupj jupj lal. ¹⁰Dios tjevele gente pjü way malala nyuca la tjajay. Ca nacj cupj velecj ma malala nyuca la tjijicj. Mpes qjuiyola Dios li tsuwile. Jupj tjevele pjü way malala nyuca la tjajay. Ma nin lijicj jupj tjevelá.

Jesucristo qjuis capj p'ya'sa.

2 ¹Nun poné Dios po'ó napj jinwá, mpes napj ts'uyupj jinwá nun. Najas ma malala nyuca lojí. Nin mpes papel niná pyac nun mpes. Newa nenéyawa malala nyuca ca la müjí nun ca nacj. Nin tepyala na, Jesucristo ca mveles jupj Popay lal nun mpes. Mpes nun 'üsüs way nsem ca Dios lal. Jesucristo lovin 'üsüs nyuca liji Dios jos jin. Mpes jupj polel vele jupj Popay lal nun mpes. ²T'üc' way malala nyuca lijicj. Dios cus tyüla Jesucristo gente pjü malala la tjajay mpes. Niná pyonecj na, Dios perdonar la qjuisiji malala la tjijicj. Nin p'iyá pjü jis lal. Pjü way jun ta'á niná japon na, Dios perdonar la siji malala nyuca la tjajay.

³Cupj lijicj na Dios tjijyü'tá, t'üc' way selecj cupj Dios jomicapan. ⁴Ca nacj nun popa pjaní nin vele jupj se coïca Dios. Mop'in jupj ma liji Dios tjijyü'tá. Mpes jupj li tsuwíletsja. Jupj Dios se coïca tulucj. Jupj ma pyona Dios tjevelá. Dios tjevelá t'üc' way. Jupj ma liji Dios jos jinwá. ⁵Nun popa pjaní liji na pjü way Dios tjijyü'tá, t'üc' way quelel liji Dios. Mpes jupj selé jupj se coïca Dios. ⁶Ca nacj nun welé nun so coïncó Dios. Mpes Jesucristo jinwá la müjí.

Seyasa jinwá Dios tjijyü'tá.

⁷Natjampan, papel pyac napj nun mpes. Napj ninana pyac Dios tjijyü'tá. Niná po quina tjijyü'ta tulucj. Tsjay püna tjijyü'ta niná. Nasa topóna na Dios lal, solejetsja jupj tjijyü'tá. Cupj tjevelecj nun jilal jupj tjijyü'tá. ⁸Mop'in Dios tjijyü'ta seyasa jinwá nun jilal. Niná Jesucristo liji lovin. Nun lojí wa niná. Püna ma nusin tji'yüsa niná; püste nt'a tapatjaqué jinwatsja. Tjejyawca quinam Jesucristo qjuisin tji'yüsa la tjiji mpes.

⁹Nun popa pjaní vele jupj jaw nt'a pü'ü ca nacj, newa ma jos jupj jatjampan. Newa püste nt'a pü'ü jinwá jupj. ¹⁰Nun popa pjaní quelel

la siji jupj jatjampan, jupj jaw nt'a pü'ü jinwá. Jupj ma liji la p'a ca quelel malala nyuca la mijicj. ¹¹Nun popa pjaní ma jos jupj jatjampan, jupj püste nt'a pü'ü jinwá. Püste nt'a wine jinwá liji jupj. Jupj ma selé tsjan liji püste mpes. Mpes ma polel nyuca jinwá jupj.

¹²Tsjictjacj, Dios perdonar la nutjiji
malala nyuca la tjüjí;
nin mpes papel pyac napj nun mpes.
Dios perdonar la nutjiji Jesucristo la tjihi mpes.

¹³Tszyonca, nun Jesucristo jomicapan;

nin mpes papel pyac nun mpes.
Jesucristo lovin tüpü'ütsja.

Tjamacjaspan, tsjücjüimpan,
nun más püné tepyala diablo* lal;
nin mpes papel pyac nun mpes.

Tsjictjacj, nun Dios jomicapan;
nin mpes papel pyac nun mpes.

¹⁴Tszyonca, nun Jesucristo jomicapan;
nin mpes papel tepyac napj nun mpes.
Jesucristo lovin tüpü'ütsja.

Tjamacjaspan, tsjücjüimpan,
nun ma lojí p'a jisas jinwá.
Nun solejé Dios tijiyü'tá,
ne nin lojí niná;
nin mpes papel tepyac napj nun mpes.
Nun más püné tepyala diablo lal,
mpes wa nun mpes tepyac.

¹⁵Pajal pülicj ma jisas Dios. Yupj ma jisas Dios jos jinwá. Po ma la müjí yupj lajay jinwá. Po ma nujola t'as nun yupj yola jinwá. Yupj jinwá lajay ma quelel lajay qjuis Papay Dios. ¹⁶Gente pülicj malala nyuca lajay yupj. Yupj jisas jin quelel lajay yupj, ma quelel lajay qjuis Papay Dios jinwá. Yupj sa nuc mpes wa, mop'in malala nyuca lajay. Püné jin yola yupj p'iyá yupj jatataj mpes. Gente malala nyuca lajay na, ma Dios jinwá lajay yupj. Gente p'in lovin malala nyuca la tjajaytsja, mpes malala nyuca lajay yupj. Yupj ma jisas qjuis Papay Dios jos jinwá. ¹⁷Malala nyuca lajay nca'lliñ ca yupj, nin ca mpalas. Pjü januc ncawajas ca yupj. Pjü jisas ncawajas ca yupj. Pjü quelel lajay, ncawajas ca yupj. Pjü cjuwá nsem. Mop'in nepénowa quelel lajay Dios tijiyü'tá; lovin ca mpatjam yupj.

Jesucristo enemigopan quina lyawuñ.

18 Natjampan, leñ way nosis ncawajas ca jupj. Cjuwá ca nsem. Mpes solejé nun leñ way jac! yom pjaní, Jesucristo enemigo jupj. Quina pasal pülicj lyawuñ Jesucristo enemigopan. Nin mpes selecj leñ way nosis ncawajas ca jupj. **19** Püna p'in cupj qjuis lal 'a jis tjimyula Jesucristo enemigopan nenem. Mop'in t'üc' way ma cupj jinwatsja yupj. Tapatja cupj qjuilal, mop'in tjal yupj. Tjal, mpes pjü ca jus nlayecj yupj cupj sin popa tuluctsja. Cupj sin popa ca lovin cüpatjam cupj qjuis lal. Ma nin la tjajay yupj.

20 Jesucristo, Dios juts'a'á jupj; jupj Dios Cjües nu tje'yaya. Mpes nun solejé Dios tjevelá. **21** Nun solejé Dios tjevelá Jesucristo mpes. Jupj tjevelá t'üc' way. Mpes papel pyac nun mpes. Jesucristo enemigopan la tsuwil. Yupj jisas jin javelepj. Ma javelepj Dios tjevelá. Nun solejé niná.

22 Dios jas tjejyama Jesucristá, jupj ca jis capj mp'a'sas gentas. Gente tjowelepj na ma nin liji jupj, mop'in la tsuwil yupj. Yupj Jesucristo enemigopan. Ma jisas Dios. Ma jisas yupj Dios Jatjam. **23** Dios tjevele Jesucristo jupj Jatjam. Pülicj ma japon Dios velá. Mpes Jesucristo ma sa coñ yupj, ma wa sa coñ jupj Popay Dios. Mop'in pülicj japon Dios velá. La p'a lal nin javelepj yupj. Mpes Jesucristo sa coñ yupj, jupj Popay Dios sa coñ wa yupj. **24** Nujisas Jesucristo. Jupj po'ó topóné na p'in, solejetsja Jesucristo Dios Jatjam jupj. Lovin mponé nun Jesucristo Dios Jatjam jupj! Lovin poné Jesucristo Dios Jatjam, Dios Jatjam lovin nucopj cyoñca. Jupj Popay 'ots'ipj lovin nucopj cyoñca. **25** Cupj lovin ca mpatjaquecj Dios lal, nin tjevele Dios Jatjam. Mpes nin ca nsem. Lovin ca mpatjaquecj Dios lal.

26 Nepénowa la tsuwil nun jilal Jesucristo po'ó. Yupj jisas nun poné yupj javelepj. La tsuwil Jesucristo po'ó, mpes nin tepyac napj nun mpes. **27** Jesucristo Dios Cjües nu tje'yaya. Newa nucopj cyoñca jupj Cjües, mpes nusin 'yüsa la nusiji. P'a nusin 'yüsa la nusiji ma nujisas. Dios Cjües pjü nusin 'yüsa la nusiji. T'üc' nusin 'yüsa la nusiji. Ma li tsuwile jupj. Mpes po la müjí Dios Cjües tjevelá. Lovin quelel la müjí Jesucristá. Lovin cus ncoñcó.

28 Natjampan, najas nun lovin cus ncoñcó Jesucristá. Mpes niswa tjac! na, pasal quelel ca jus nucú. Nun ma locj meyá ca jupj lal. Quelel la müjí jupj. Mpes niswa tjac! na, ma ca qjuis maycas cupj. **29** Nun solejé Jesucristo lovin liji Dios jos jin. Nin p'iyá, gente la tjajay na Dios jos jin, solejé Dios ts'uyupj way yupj.

Cupj Dios ts'uyupj.

3 ¹Dios pajal quelel la qjuisiji. Nin nujola t'as nun. Jupj vele cupj jupj ts'uyupj. T'üç' way cupj jupj ts'uyupj. Mop'in gente pülcj ma sin tji'yüsatsja Dios po'ó. Mpes ma sin 'yüsa cupj Dios ts'uyupj. ²Natjampan, cupj Dios ts'uyupj qjuis tepyala. Custjay ma selecj tsjan ca nsem cupj. Mop'in selecj 'üsüs ca qjuis mpalas. Jesucristo niswa tjac' na, jupj jinwá ca nsem cupj. Cupj ca jus nucucj, ne nin. T'üç' way Jesucristo Dios jupj. ³Nin pliyá ca nsem pjü way jupj lal japon jis lal. Yupj salejepj nin ca mpalas. Nin mpes yupj 'in jajamapj ma ca malala la mijicj, Jesucristo lovin ma malala liji jinwá.

⁴Pjaní malala nyuca liji na, ma quelel liji Dios tjiyü'tá. Diablo* vele jin quelel liji jupj. Niná nin liji na, malala nyuca liji. Po ma jos Dios. Malala nin Dios lal. ⁵Solejé nun Jesucristo tjac' nosis nt'a. Jupj la tjiyi mpes Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjiyicj. Jesucristo lovin ma malala liji. ⁶Mpes nun so coïcó na, ma malala lojí nun. Nun malala nyuca lojí na, nun lovin ma nusin tji'yüsä pjacj Jesucristo cuscú. Nun jupj jomicapan tulucj.

⁷Natjampan, nepénowa ca la ntsawilicj nun jilal. Ma mponé yupj javelepj. Nun 'üsüs lojí na Dios jos jin, 'üsüs way nun Dios lal Jesucristo jinwá. Jesucristo lovin 'üsüs liji Dios jos jin. Po 'üsüs way jupj Dios lal. ⁸Lovin malala lojí na, diablo* ts'uyupj nun. Diablo mop'iyá malala nyuca la tjiyi jupj. Mop'in Dios Jatjam tjac' nosis nt'a. Jupj la tjiyi diablo ma polel liji jupj jos jin. ⁹Dios ts'uyupj Dios jinwá, yupj jupj ts'uyupj mpes; nin mpes ma newa malala lajay. Dios yupj jis Papay, mpes yupj ma polel malala lajay. ¹⁰Mpes selecj cupj pjacj ne Dios ts'uyupj. Selecj pjacj ne diablo ts'uyupj. Pülcj ma 'üsüs quelel lajay Dios tjevelá. Pülcj ma quelel la sajay yupj sejatjampan. Mpes selecj Dios ts'uyupj tulucj yupj.

Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjuis catjampan.

¹¹Dios jos cupj quelel la sijicj cupj qjuis catjampan. Nasa topóné Jesucristo po'ó. Nin tepyala na, niná solejetsja nun. Janmacj solejetsja. ¹²Dios ma jos Caín jinwá lijicj cupj. Caín lovin la tjiyi diablo* jostsja jin. Jupj tji'yü'na jupj tsüipe. ¿'Onintsja ne tji'yü'na? Jupj tsüipe janmacj la tjiyi Dios jostsja jin. Caín janmacj la tjiyi diablo jostsja. Nin mpes Caín po ma jostsja jupj tsüipe la tjiyá.

¹³Mpes ma nujola t'as. Gente ma wa ca jisas nsem nun lojí. ¹⁴Cupj selecj cupj ca mpatjaquecj Dios lal lovin. Yas nam tecya'lequecj

jinwatsja cupj Dios lal. Quina quelel la sijicj cupj qjuis catjampan, mpes selecj cupj ca mpatjaquecj Dios lal. Nepénowa ma quelel la sajay yupj sejatjampan, mpes yupj tecya'liiñ jinwá Dios lal custjay. ¹⁵Nepénowa po yola yupj sejatjampan malala yupj. Yupj po ma jisas yupj. Gente ja'ünan jinwá yupj. Nun solejé gente ja'ünan ma lajay Dios jos jinwá. Mo'm ca ma mpatjam yupj Dios lal. ¹⁶Gente quelel la sajay na la p'a wa, nin lajay Jesucristo la tjihi jinwá. Jesucristo po quelel la qjuis tjihi. Jupj tepe'e cupj mpes. Jupj jos nin p'iyá quelel la sijicj qjuis catjampan. ¹⁷Ca nacj pjü to'á pjü nujisas. Ca nacj nun sejatjam ma ty'a'a pjü jos. Nun ma quelel so p'o'sá, t'üç' way ma quelel lojí Dios. ¹⁸Mop'in ma nin la müjí nun. Ca nacj nun welé nun quelel la sojí nun sejatjampan. Mop'in ma jis capj p'o'sá. Mpes yupj ma salejepj ncu t'üç' way quelel la sojí. iJis capj mp'a'sá! Mpes ca jus nlayecj t'üç' way quelel la sojí.

¹⁹Nin la tjiijicj na, t'üç' way ca jus nlayecj cupj lijicj Dios tjevelá. Jupj tjevelá t'üç' way. Nin la tjiijicj na, ma ca qjuis maycas Dios lal. ²⁰Nenéyawa cupj qjuiyola malala cupj. P'a gente quelel lijicj mpes, ma ca nin qjuiyola ncupj. Dios po selé cupj qjuisin po'ó; pjü selé jupj, mpes po ma nin nujola t'as nun malala. Jupj selé cupj jupj ts'uyupj. ²¹Cupj ma nin qjuiyola cupj malala, ma lecj meyacj ncupj Dios lal. ²²Nin mpes, Dios lal le monacj na, jupj qjuesé 'aya pjü qjuisas. Cupj lijicj pjü jupj tjiyyü'tá, ne nin. Cupj lijicj mpes 'üçj jos jupj. ²³Ca mpac tsjan tjiyyü'ta jupj. Jupj tjiyyü'ta cupj mponecj jupj Jatjam po'ó. Jupj tjiyyü'ta wa cupj ca quelel lis mijicj cupj qjuis catjampan. Jesucristo nin p'iyá qjuis tjiyyü'ta. ²⁴Dios tjiyyü'ta la tjüjí na, solejé nun so coïcó Dios, solejé Dios nucopj cyoñca wa nun. Dios jupj Cjües qjuis tje'yaya. Jupj Cjües mpes wa selecj Dios qjuis capj cyoñca.

Nusin tjü'üsüs pjacj vele Dios Cjües jos jin.

4 ¹Natjampan, gente pülicj javelepj yupj jatatj Dios Cjües. Ma ca ncu t'üç' way javelepj. Nepénowa la tsuwil. Mpес nusin tjü'üsüs javelepj yupj p'iyá profetapan*. Yupj sin popa nepenowá profetapan tulucj, Dios mpes javelepj tulucj. ²Nun ca jus nlayé pjacj Dios Cjües jatatj. Yupj javelepj Jesucristo tjac' nosis nt'a, yom tepyala jupj. Yupj nin javelepj na, Dios Cjües jatatj yupj. ³Dios Cjües ma jatatj ca jus nlayé wa nun. Yupj javelepj Jesucristo ma tjac' nosis nt'a, javelepj yom tepyala tulucj. Yupj jin javelepj na, ma jatatj Dios Cjües. Yupj jatatj Jesucristo enemigo cjües. Nun solejetsja Jesucristo enemigo cjües ncuwim. Nasa nin tepyala niná. Nosis nt'a wine quinam.

⁴Nun Dios gente. Nun más püné Jesucristo enemigo cjües jatatj jilal. Dios wine nun jilal. Diablo* wine yupj jilal. Mop'in Dios más püné diablo lal. Mpes más püné nun yupj jilal. ⁵Jesucristo enemigo cjües jatatj ma lajay Dios tjiyyü'tá. Mpes ma javelepj Dios jos jin. Yupj p'iyá yola jin javelepj. Dios ma jisas ma wa lajay Dios tjiyyü'tá. Yupj nin lajay Jesucristo enemigo cjües jatatj jin javelepj. ⁶Mop'in cupj Dios juts'a'a. Cupj lijicj Dios tjiyyü'tá. Dios jomicapan nin lajay cupj jyü'tücj. Mpes cupj selecj Dios Cjües jatatj yupj. Dios ma jisas ma lajay cupj jyü'tücj. Mpes cupj selecj Jesucristo enemigo cjües jatatj yupj.

Dios pjü way quelel la siji lovin.

⁷Natjampan, quelel lis müjí pjü way nun sejatjampan. Dios mpes quelel la sijicj. Quelel la sijicj na, cupj Dios jomicapan, cupj Dios ts'uyupan 'ots'ipj. ⁸Nepénowa ma quelel la sajay la p'a wa. Mpes yupj ma sa coñ Dios. Dios pjü way quelel la siji lovin. Nin tulucj yupj. Yupj ma quelel la sajay la p'a. Mpes ma sa coñ Dios. ⁹Cupj selecj Dios quelel la qjuisiji cupj. Jupj pjaní way popa p'in. Jas tjejyama jupj Jatjam pjaní nosis nt'a la mas, ca cupj mpatjaquecj jupj la tjihi mpes. ¹⁰Mpes qjuisin 'yusa Dios pasal quelel la qjuis tjihi. T'üç' way cupj ma quelel lijictsjá Dios. Jupj pasal quelel la qjuis tjihi cupj. ¹¹Oyn la tjihi jupj quelel la qjuis tjihi mpes? Jupj Jatjam jas tjejyama nosis nt'a. Cus tyüla jupj, gente pjü malala la tajay mpes. Niná pyonecj na, Dios perdonar la qjuisiji malala nyuca la tjihicj.

¹¹Natjampan, t'üç' way Dios quelel la qjuisiji. Mpes más 'üçj nun quelel lis müjí nun sejatjampan. ¹²Gente lovin ma jus tjunuc Dios. Nin p'in cupj selecj Dios qjuis capj cyoñca qjuis catjampan quelel la sijicj na. Qjuis catjampan quelel la sijicj na, t'üç' way cupj lijicj Dios jos jinwá.

¹³Dios jupj Cjües qjuis tje'yaya. Jupj Cjües mpes cupj selecj Dios qjuis capj cyoñca, selecj cupj se coñcocj jupj. ¹⁴Cupj selecj qjuis Papay jas tjejyama jupj Jatjam nosis nt'a. Cupj jus tjinyucucj. Jupj Jatjam la tjihi gente 'üçj ca mpatjaquecj Dios lal. Cupj nin velecj gente jilal nin tepyalá. ¹⁵Jesucristo Dios Jatjam jupj. Gente niná javelepj na la p'a jilal, Dios jis capj cyoñca; yupj sa coñ wa jupj.

¹⁶T'üç' way cupj selecj Dios quelel la qjuisiji. Niná pyonecj. Dios pjü way quelel la siji lovin. Gente quelel lajay na Dios, quelel la sajay na yupj sejatjampan 'ots'ipj, yupj sa coñ Dios; Dios jis capj cyoñca wa yupj. ¹⁷Cupj quelel lijicj na Dios, quelel lijicj na qjuis catjampan 'ots'ipj,

t'üc' way nin lijicj Dios jos jin. Jesucristo jinwá lijicj cupj nosis nt'a, mpes ma ca lecj meyacj upj lal upj tjac' na. Nin jawas upj tjac' na, upj ca mveles ncu 'üsüs la tajay pjü. ¹⁸Quelel lijicj na Dios, quelel la sijicj na qjuis catjampan 'ots'ipj, ma lecj meyacj Dios lal. Cupj selecj Dios ma ca qjuis capj ntüüs, ne ma lecj jeyacj. Ma quelel lijicj Dios, ma wa quelel la sijicj qjuis catjampan, cupj lecj meyacj ca Dios lal.

¹⁹Dios mwalá way quelel la qjuis tjíjitsja cupj. Mpés quina cupj quelel lijicj upj, quelel la sijicj wa qjuis catjampan. ²⁰Nun popa pjaní vele upj quelel liji Dios ca nacj. Newa ma jos upj jatjam; jola upj jatjam malala. Ma jos upj jatjam, mpes cupj selecj li tsuwíletsja upj. Upj ma quelel liji Dios. Upj si nucú jatjam, mop'in ma quelel liji upj. Nin mpes cupj selecj upj ma wa quelel liji Dios; upj lovin ma jus tjinyuca upj. ²¹Mpes Dios qjuis wala tjevele: "Nun quelel la nojí. Mpés quelel lis müjí wa nun sejatjampan."

Cupj más noypán qjuis tepyala Dios ma jisas jilal.

5 ¹Dios jas tjejyama Jesucristá, jis capj la p'acj gentas. Nun popa pjaní niná tepyona na, upj Dios popa. Nun popa pjaní quelel liji na qjuis Papay, quelel la siji wa Dios popa. ²Mpes cupj Dios quelel la tjiijicj na, cupj selecj wa quelel la sijicj Dios ts'uyupan. Dios tjiyyü'ta jin la tjiijicj na, selecj wa niná. ³Nin lijicj na Dios tjiyyü'tá, cupj selecj quelel lijicj upj. Costa way tulucj nin lijicj Dios tjiyyü'tá; ⁴cupj Dios ts'uyupan, ne nin. Mpés cupj más noypán qjuis tepyala Dios ma jisas jilal. Cupj tepyonecj Jesucristo Dios Jatjam. Mpés más noypán cupj Dios ma jisas jilal. ⁵T'üc' way Jesucristo Dios Jatjam. Gente niná japon más noypán se palá Dios ma jisas jilal.

Jesucristo tjac', gente ca mpatjam la tjihi.

⁶Dios jas tjejyama Jesucristo, gente jis capj la p'acj. Selecj upj niná, püna tepyalá mpes, upj bautizar* tepyala na. Selecj wa upj niná, püna tepyalá mpes, upj cruz* po'ó tjovalapj na. Dios Cjües nin vele upj niná Dios jas tjejyamá. Dios Cjües vele t'üc' way. ⁷Cont'e tsjun po'o nin javelepj Jesucristo mpes. Cont'e sin popé Dios pjaní, Jesucristo pjaní, Dios Cjües pjaní. Yuwal nin javelepj. ⁸Cont'e mpes wa nosis nt'a selecj wa niná Jesucristo po'ó. Selecj Dios Cjües mpes. Selecj püna tepyalá mpes upj bautizar tepyala na. Selecj püna tepyalá mpes upj cruz po'ó tjovalapj na. Yupj cónt'eya mpes selecj Jesucristo tjac' gente ca mpatjam la tjihi. ⁹Selecj Dios jas tjejyama Jesucristo, gente

jis capj la p'acj. Dios nin tjevele. Niyom nin tjowelepj yupj tjunuc mpes, tjepjyacaň mpes wa; pyonecj yupj tjowelepj. Mop'in Dios velá más 'üsüs. Lovin t'üc' vele. Mpes selecj Jesucristo tjac' gente jis capj la p'acj. ¹⁰Nepénowa japon Dios Jatjam po'ó. Mpes yupj jisas Dios tjevelá. Mop'in la p'a ma japon Dios tjevelá jupj Jatjam po'ó. Yupj yola Dios li tsuwiletsja. ¹¹Napj pyac Dios tjevelá. Jupj tjevele cupj lovin ca mpatjaquecj jupj lal, nin la tjihi jupj. Lovin ca mpatjaquecj jupj lal jupj Jatjam la tjihi mpes. ¹²Pülicj po jisas Dios Jatjam. Mpes lovin ca mpatjam yupj. Pülicj ma jisas Dios Jatjam. Mpes yupj lovin ma ca mpatjam.

Juan tecyawaja tepyaca.

¹³Nun poné Dios Jatjam po'ó. Napj najas nun jus nlayé lovin ca mpatjaqué Dios lal toponé mpes. Mpes pjü way niná tepyac nun mpes. ¹⁴Cupj le monacj Dios lal. Ma lecj meyacj le monacj jupj lal. Dios jinwá qjuiyola na, selecj jupj ca mpjacam pjü way cupj le monacj. ¹⁵Niswa velé, cupj selecj Dios ca mpjacam pjü way cupj le monacj jupj lal. Mpes selecj wa Dios ca la mijis pjü way cupj le monacj.

¹⁶Nenéyawa nun sejatjampan malala nyuca lajay, mop'in ninana lajay mpes ma nca'lii ca yupj. Malala nyuca la tajay tjunucú na, tjowelé Dios lal yupj mpes. Mpes ca mpatjam yupj, Dios ca la mijis. Pjaní way lajay mpes Dios lovin ca jola nsem. Nenéyawa ca nucú nepénowa nin lajay. Ma tjowelé Dios lal yupj mpes. ¹⁷Gente malala nyuca lajay na, t'üc' way ninana lajay malala Dios lal. Mop'in pjaní way lajay mpes Dios lovin ca jola nsem. Nin lajay na, ma ca mpatjam lovin Dios lal.

¹⁸Cupj selecj Dios ts'uyupj lovin ma queel malala nyuca lajay. Dios Jatjam wine yupj jilal. Diablo* ma polel malala nyuca liji yupj jilal. Mpes Dios ts'uyupj lovin ma queel malala nyuca lajay.

¹⁹Cupj selecj Dios ts'uyupan ncupj. Dios ma jisas, diablo* mozopan yupj. Nin p'iyá yupj pjü. ²⁰Cupj selecj Dios Jatjam tjac!. Qjuisin tji'yüsa la tjihi Dios po'ó. Mpes Dios t'üc' way po'o qjuisin tji'yüsa quinam. Cupj se coñocoj Dios, se coñocoj wa jupj Jatjam. Jupj Jatjam Jesucristá. Jesucristo Dios t'üc' way jupj, 'üsüs way jupj. Lovin ca mpatjaquecj Dios lal jupj liji mpes.

²¹Natjampan, queel la müjí Dios t'üc' way. P'a dios witjacj* ma queel lis müjí.

Papel locopyaya Juan tepyaca

Dios qjuis tjiyyü'ta quelel lis mijicj qjuis catjampan.

1 Napj co'müy* Dios ts'uyupj jilal Jesucristo mpes. Jipj quepj po 'üsüs way Dios lal. Papel niná pyac jipj mpes, jipj ts'uyupj mpes 'ots'ipj. T'üç' way napj po quelel la nusejay. Dios ts'uyupj salejepj tsjan t'üç' way. Yupj pjü way quelel la nusejay wa. **2**Cupj lijicj Jesucristo tjevelá. Jupj tjevelá t'üç' way. Lovin ca nin la mijicj Jesucristo tjevelá. **3**Dios cupj qjuis Papay. Jesucristo Dios Jatjam. Yupj 'üsüs ca la mijicj cupj mpes. Yupj ca qjuis capj mp'a'sacj, malala qjuesé palá na. Pjü mpes ma ca qjuiyola nsem, yupj nin ca la mijicj cupj mpes. Cupj lijicj Jesucristo tjevele jin, mpes ca nin la mijicj yupj cupj mpes. Jupj tjevelá t'üç' way. Cupj quelel la sijicj qjuis catjampan, mpes wa ca nin la mijicj cupj mpes.

4Dios qjuis tjiyyü'ta cupj ca la mijicj jupj tjevelá. Napj jus nleytsja jipj ts'uyupj nepenowá nin lajay jupj tjevelá. Mpes po 'üçj najastsja. Jupj tjevelá t'üç' way. **5**Quina ca mpac tsjan najas ca nin la mijin jipj. Dios qjuis tjiyyü'ta cupj ca quelel lis mijicj qjuis catjampan. Po quina way p'in qjuis tjiyyü'ta tulucj. Tsjay püna tjiyyü'ta. Nas tepyon na Dios lal, selentsja niná Dios tjiyyü'tá. **6**Dios tjiyyü'ta jin lijicj na, quelel lijicj Dios. Jupj tjiyyü'ta cupj ca quelel lis mijicj qjuis catjampan. Püna, nas tepyon na p'in, jin tji'yüsa jupj tjiyyü'tá.

La tsuwilpan lyawuñ nosis nt'a.

7La tsuwilpan pülcj lyawuñ nosis nt'a. Yupj javelepj Jesucristo ma tjac' nosis nt'a, yom tepyala tulucj, nin javelepj. Yupj la tsuwil. Yupj

Jesucristo enemigopan. ⁸Pasal tjajama nun. Ma la müjí yupj jinwá. Nun po 'üsüs way la müjí Dios mpes. Dios 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawasa. Mop'in ma 'üsüs ca la mijis la tsuwilpan mpes. Niswa velé, ma la müjí yupj jinwá. Mpés t'üç' way Dios po 'üsüs ca la mijis nun mpes p'a jawasa.

⁹Nepénowa lovin lajay Jesucristo tjevelá. Mpés cupj qjuis Papay jis capj cyoñica. Jupj Jatjam jis capj cyoñica wa yupj. Gente la p'a way nin la jaytsja wa Jesucristo tjevelá. Mop'in nin lajay wa la p'a wa javelepj. Mpés Dios ma jis capj cyoñica yupj quinam. ¹⁰Yupj ca ncul nun jis wa nt'a, nusin mü'üsüs quelel la mijicj yupj. Mop'in ma tjowelé 'üçj ca mpatjam nun jis wa nt'a. Jis lal tjowelé más 'üçj leñ way jil. Ma mvelé: "Üsüs lowa".

¹¹"Üsüs lowa" welé na, jis capj p'o'sá malala nyuca lajay. Mpés ma nin mvelé, ne ma yupj jinwá nsem nun.

Juan tecyawaja tepyaca.

¹²Pülüçj quelel velé. Ma pjü quelel pyac la p'in. Po quelel jum jipj nt'a la veles. Po 'üçj qjuisas ca mpalas ne'aj jum na. ¹³Jipj nyütsj po 'üsüs 'ots'ipj Dios lal. Jupj ts'uyupj süs wa la tjajay.

Papel p'a wa Juan tepyaca, papel cont'e tepyala nasa

Gayo po 'üsüs nyuca liji.

¹Napj co'müy* Dios ts'uyupj jilal Jesucristo mpes. Gayo, napj najamica jipj. T'üç' way po quelel la 'ejay napj. Quina papel ca mpac jipj mpes.

²Natjam, napj selé 'üsüs way jipj Dios lal. Najas lovin ma malala jyas nsem jipj. Najas wa lovin 'üsüs way püt' jipj. ³Qjuis catjampan nepénowa tjiquil, nawala tjowelepj jipj po 'üsüs lejay Dios vele jin. Niná tjowelepj na, po 'üçj najas ntепalá. Jipj lovin lejay Dios vele jin. Jupj vele t'üç' way. ⁴Natjampan nin lajay na, Dios vele jin, t'üç' way lovin tsjay 'üçj najas ne palá. Jupj vele t'üç' way.

⁵Jipj qjuis catjampan jis capj p'yacj na, po 'üsüs nyuca lejay Dios jos jinwá. Nepénowa lovin ma yus tjinyuc. Mop'in 'üsüs lejay yupj mpes. Tjiquil na, jis capj p'yacj. Po 'üsüs nyuca lejay. ⁶Qui'á yupj tjowelepj qjuis catjampan jilal jipj po quelel la sajay. Lovin najas yupj jisas se 'an. Mpes 'üçj ca mal p'a nt'a, ca tsji' la mijicj Dios mpes. Dios 'üçj jos ca nsem jipj la tjejay mpes. ⁷Yupj jil la veles la p'a jilal Jesucristo po'ó. Yupj ma jisas Dios ts'uyupj tulucj jis capj jap'acj yupj. ⁸Mop'in cupj Dios ts'uyupj. Mpes Dios jos jis capj p'ya'sacj. Jis capj tjep'ya'sacj na, cupj tsji' lijicj yupj jilal Jesucristo mpes. Nin javelepj t'üç' way.

Diótrefes tsjay malala nyuca liji.

⁹Nawaja'a papel tepyac napj, Dios ts'uyupj mpes ne'aj. Newa Diótrefes ma liji napj velé jin. Jupj jos nun ma wa lojí napj velé jin. Jos nun lojí jupj vele p'in. ¹⁰Nun nt'a tjum na, ca mvelé pjü jilal Diótrefes nin liji. La tsyawilí napj nin po'ó. P'a wa malala liji wa. Qjuis catjampan ne'aj

jil na, jupj ma jis capj p'ya'sa yupj. Mop'in nin, nepénowa ne'aj quelel jis capj jap'acj yupj. Mpes Diótrefes si jütüta yupj ma jis capj mp'a'sacj ne'aj jiquil. Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, jupj si jütüta jis capj jap'acj lovin ma ncul niswá. Mpes nun nt'a tjum na, napj ca mvelé pjü jilal Diótrefes nin liji. Tsjay malala liji yupj.

11 Ma la mijin jipj Diótrefes jinwá. Napj najas jipj lovin 'üsüs nyuca lejay, gente 'üsüs nyuca lajay jinwá. Jipj selen 'üsüs nyuca lajay, yupj Dios juts'a'á. Nin tulucj malala nyuca lajay. Yupj po ma sin tji'yüsa pjacj ne Dios.

Demetrio po 'üsüs liji.

12 Jipj selen Demetrio po 'üsüs way yupj. Pjü javelepj po 'üsüs way yupj. Jupj nin liji Dios tjevelá, mpes jipj selen 'üsüs way yupj. Dios tjevelá t'üc' way. Napj wyala velé po 'üsüs way Demetrio. Jipj selen t'üc' way velé napj.

Juan tecyawaja tepyaca.

13 Püliucj quelel veletsja napj jipj lal. Pjü way ma quelel pyac la p'in. 14 Po 'in leñ way quelel jum jipj nt'a la veles. Mpes ma pjü way pyac quinam.

15 Po najas ma jele nsem pjü mpes. Qjuis cajamicapan süs wa la tjajay jipj lal. Süs wa la mijin pjü qjuis cajamicapan ne'aj.

Papel niná Judas tepyaca

¹Napj ne Judas, Jacobo jatjam napj. Jesucristo jomozo napj. Ninana napj pyac nun pjü way mpes, nun Dios ts'uyupan mpes. Dios la nu t'ya. Jupj pajal quelel la nusiji nun. Jupj nu jyama nun, ca Jesucristo cus ncoïcó lovin. ²Najas Dios ca pajal nucopj mp'a'sas, malala nu pyala na. Najas nun ma nujola nsem pjü mpes, jupj la numijis. Najas Dios pajal ca quelel la numijis lovin.

³Mpüllücpán, napj po quelel pyactsja popelses nun mpes. Dios la tjií pjü way cupj ca 'üçj mpatjaquej jupj lal. Po quelel pyactsja napj niná po'ó. Newa nin, ma ca mpac niná quinam. Napj nola Dios jos p'a po'o pyac quinam. Ninana ca mpac: po najas nun pajal tsji' lojí Jesucristo mpes. Mponé nun püna tepyonecj jupj po'ó. Mvelé wa nun p'a jis lal nun poné niná. Ninana tepyonecj Dios sin tji'yüsa lis tjií jupj ts'uyupan. T'üç' waytsja niná. Newa t'üç' niná. ⁴Niyom nepénowa nun popé ma nin javelepj. Lyájasa p'in tjiquil yupj nun nt'a, 'a jis mulus ne'aj nun jis lal. Mop'in malala yupj. Pajal püna profetapan* tapac yupj sin po'ó. Yupj tapac Dios ca jis capj ntüüs malala lajay mpes. Ninana noyomes ma jisas Dios. Yupj javelepj Dios 'üçj perdonar la siji, mpes 'üçj pajal malala nyuca lajay. Yupj javelepj t'üç' tuluc. Yupj jatsüpün Jesucristo p'in 'üçj qjuisí jütüta. Yupj jatsüpün jupj cupj qjuisí Jepa.

Dios ca jis capj ntüüs yupj, p'a jis capj tyüla jinwá.

⁵Nun solejé qjuis Jepa Dios jis capj tjep'ya'sa pjü israelpan* püná. Jis capj tjep'ya'sa 'üçj jis la winin Egipto mpe, ne'aj malala tepyala mpes. Locopyaya nepénowa yupj sin popé ma topon Dios tjevelá. Ma topon, pjü way jis tji'yü'na Dios. Pjü niná nun solejé. Napj najas niná nujola mpalas. ⁶Nujola tapalas wa angelpan* jis tepyala. Pajal püna angelpan nepénowa

ma quelel jajütütsja Dios sin tjejyama nt'a. Yupj tjil Dios tje'yaya tapatja mpe. Mpes Dios tsyu'pa si manuna yupj quinam, pajal püste nt'a. Ne'aj tsyu'pa jatja lovin, jis capj tyüla nas. Ts'ac' p'a wa jis capj ntüüs yupj.

⁷Nujola tapalas wa nun, Dios jis capj tyüla wa Sodoma po'o tapatja, Gomorra mo'o tapatja nin p'iyá, ne'aj p'in tapatja nin p'iyá. Yupj malala la tjajay ángel* malalapan jinwá. Niyom ne'aj tjamanun niyom p'a wa. Ma jisastsja nequem. Nequem p'a nequem jis lal tjelyawuñ. Ma jisastsja niyom. Pajal malala quelel lajaytsja. Yupj lajaytsja pjü gente lajay jin tulucj. Dios jis capj tyüla. Nin jis tepyala yupj, mpes cupj jus nlayecj upj jis capj tyüla malala nyuca lajay. Jis mü'ümüs ca lovin.

⁸Ninana noyomes nun mpe, nin p'iyá lajay, Sodoma po'o tapatja la tjajay jinwá. Yupj javelepj Dios la tjihi yupj malala tjunuc püste na. Javelepj Dios sin tji'yüsa la tjihi 'üçj malala lajay. T'üç' way pajal malala nyuca lajay jis p'üy lal. Ma jisas p'a wa se jütütj yupj. Malala javelepj wa tsjun po'o patja mpes. ⁹Yupj noypan tulucj, mop'in nin javelepj. Ángel* más püné ma malala vele yupj jinwá. Ángel más püné Miguel ló. T'üç' way upj püné, newa ma malala vele p'a po'ó. Moisés* tepe'e na, diablo* jostsja Moisés jüp'üy. "Ma polel lo t'as", tjevele Miguel. Miguel ma jas tjevele diablo po'ó. Ma malala tjevele diablo po'ó. Niná tjevele p'in: "Najas qjuis Jepa Dios cyapj velele", nin tjevele upj.

¹⁰Niyom nepénowa nun nt'a patja, pajal malala javelepj ma sin 'yüsa po'ó. Animalpan sin 'yüsa, ninana sin 'yüsa niná. Animalpan jinwá yupj, ma yola yupj. Yupj sin 'yüsa yupj quelel malala nyuca lajay mpes. Ninana quelel lajay mpes ca Dios jis capj ntüüs.

¹¹Malala ca jis mpalas yupj. Caín püna la tjihi jinwá lajay yupj. Yupj püluçj jisas t'eme. Nin mpes yupj quelel lajay Balaam la tjihi jinwá püná. Ma quelel lajay Dios jyü'ta jinwá. Coré la tjihi jinwá lajay yupj. Pajal püna Coré ma quelel líjitsja Dios tjiyyü'tá; yupj nin wa. Mpes pjü malala ca jis mpalas wa yupj, Coré pjü malala tepyala jinwá.

Niná noyomes pajal yola yupj p'iyá mpes.

¹²Niná noyomes jalá wa nun jis lal, 'a nu myula na Dios mpes. Yupj malala lajay mpes, la p'a wa yola nun malala wa. Nun quelel 'üsüs lojí; mop'in yupj pajal malala. Yupj ma se mayca malala lajay mpes. Pajal yola yupj p'iyá mpes. Ma yola la p'a mpes. Niná noyomes mol ma jive jinwá yupj. Mol niná lüpjü lal jama, nin p'in. Niná noyomes sine lejeëi

Balaam soysoy ángel tjinyuca, ne ma quelel jámatsja. (Judas 1.11)

ma vyala jinwá yupj 'ots'ipj. Sine lejeň tecya'liň jinwá yupj, jis ts'il topocj jinwá. Yupj ma polel lajay 'üsüs. ¹³Niná noyomes po quelel malala lajay. Mar pajal lo pjets'epjets'e jinwá yupj. Mar pajal lo pjets'epjets'e na, te way p'yoya jupj 'üsü la nt'a. Nin p'iyá niná noyomes. La p'a 'üçj januc yupj malala lajay. Ma quelel 'üsüs lajay Dios jos jin, mpes ma polel sin 'yüsa lajay la p'a wa Dios mpes. Yupj pjulacj palá tinca jinwá. Dios nasa 'üçj la tjiji ca'aj jis capj la tül. Ne'aj pajal püste lovin.

¹⁴Pajal püna Enoc tjevele Dios mpes. Tjevele ca nin jis mpalas niná noyomes. Enoc pajal püna tüpü'ü. Adán yom mwälá waytsja. Adán ts'uyupj jis ts'uyupj jis tjamanun watsja. Yupj jis ts'uyupj noypan jis tepyala na, yupj p'iyá jis ts'uyupj tjamanun. La siete nin tepyala na Adán mpe, tjemya'na wa Enoc. Enoc tjevele: "T'üç' way qjuis Jepa

Dios ncuwim yupj angelpan* pajal pülcj jis lal, yupj ne yupj juts'a'a.
 15 Dios p'iyá ca mveles ncu gente 'üsüs la tjajay. Ca mveles wa ncu malala la tjajay. Jupj ca mveles Dios ma jisas t'üç' way malala la tjajay, mpes yupj ca jis capj ntüls yupj. Yupj lajaytsja malálatsja pajal yupj lal. Jupj ca mveles niná noyomes malala tjowelepj yupj po'ó, yupj yupj ma jisas mpes", nin tjevele Enoc.

16 Niná noyomes jat' javelepj lovin. Mop'in javelepj p'a po'ó. Yupj quelel malala lajay, ne nin lajay. Yupj jisas mpes p'in nin lajay. Yupj javelepj la p'a jis lal yupj p'iyá pajal 'üsüs. Yupj javelepj la p'a wa 'üsüs 'ots'ipj; ma t'üç' way yola la p'a 'üsüs, jisas yupj ca jis capj mp'a'sacj la p'in, mpes nin javelepj yupj.

Yupj pajal malala. Nun ca la müjí Dios jos jinwá.

17 Natjampan, po ma malala la müjí yupj lajay jinwá. Nujola tapalas apostolpan* tjowelepj nun jis lal. Yupj sa coöntsja qjuis Jepa Jesucristo. 18 Apostolpan tjowelepj nun jis lal: "P'a jawas nepénowa ca la mpjüts'ünüçj nun poné po'ó. Yupj ma ca quelel la mijicj Dios jos jinwá. Yupj ca la mijicj yupj p'in jisas jin. Nin ca la mijicj Jesucristo jac' na", nin tjowelepj apostolpan.

19 Niná noyomes malala javelepj, mpes Dios ts'uyupan ma pjü nin p'iyá yola quinam. Niná noyomes gente jinwá lajay la p'in. Dios Cjües leñ yupj jisas mo'ó. 20 Natjampan, po ma yupj jinwá la müjí. Lovin jis capj mp'a'sá nun popé, yupj ca 'üçj la mijicj Dios jos jinwá. Nun nasa nusin tji'yüsa Jesucristo mpes, mponé niná lovin. Pajal 'üsüs way niná. Nun ca mvelé Dios lal lovin. Nun welé na Dios lal, nin ca mvelé yupj Cjües jos jin. 21 Nun solejé Jesucristo nucopj p'ya'sa, yupj ne cupj qjuis Jepa Püné. Jupj jola nun mpes. Jupj ca la mijis nun ca mpatjaqué lovin Dios lal. Quina newa potjaqué qui'á. Quina lu nucú yupj ca nin la mijis nun mpes. Lu nucú na, ca nin la müjí Dios jos jinwá. Mpés Dios ca 'üsüs la mijis nun mpes, yupj quelel la nusiji mpes.

22 Nepénowa sey c'a; jis capj mp'a'sá mponecj yupj. 23 Nepénowa malala quelel lajay wa yupj. Pajal tsji' la müjí nun, ca leñ way jis mü'ü'süs yupj. Ma 'üsüs lajay, ca mpeñ yupj. P'a witjacj nasa pajal malala nyuca lajay yupj. Jis capj mp'a'sá ma ca malala la mijicj quinam. Pajal 'in tjajama nun, ma ca quelel malala la müjí yupj jinwá. Locj meyá nsem malala lajay mpes. Ma ca nujos nsem yupj nin lajay.

24-25 Dios 'üçj nucopj p'ya'sa nun ma malala lojí. Mpés yupj ca 'üçj mveles nun ma malala. Nin ca mveles, yupj wolap'a'lüüqué na. Nin

mpes nun ca pajal 'ücj nujisas nsem. Jupj pajal 'üsüs. Jupj pjaní p'in Dios. Jupj la tjiji cupj 'ücj ca mpatjaquecj jupj lal, qjuis Jepa Jesucristo mpes. Najas ca pjü mvelecj Dios pajal 'üsüs. Najas jupj Jepa nsem pjü way mpes. Najas jupj ca pajal püné nsem, ca jupj pjü müjü'lüs. Jupj nin p'iyatsja lovin. Najas ca nin nsem quinam. Najas wa ca nin nsem lovin. Amén.

Ninana Jesucristo jas tji'yüsa la tjihi Juan lal

1 ¹Ninana tepyac nin p'iyá Jesucristo nin tji'yüsa la tjihi. Niná Dios jas tji'yüsa la tjihi Jesucristo lal mwalá way p'in. Jupj jostsja Jesucristo sin mü'lü'süs la mijis jomozopan tsjan niná ca leñi way mpalas. T'üc' way ca nin mpalas jupj tjevele jin. Nin mpes Jesucristo jas tjejyama jupj ángel* napj nt'a, nin 'yüsa la mijis niná. Napj ne Jesucristo jomozo. Juan nlá napj. Dios Jesucristo jas tjejyama nosis nt'a qjuis capj la p'acj. ²Napj tjapjacas Dios tjevelá. Napj tjinyuc Jesucristo t'üc' way tjevele Dios po'ó. Pues pjü tjapjacas, pjü way tjinyuc, niná tepyac napj papel casa'lá.

³Ninana papel vele p'a jawasa pyalá. Dios nin tji'yüsa la tjihi ca nin mpalas. Pjaní nun popé mo'o vele niná popelses la p'a jis la pjac, pajal ca 'üsüs nsem niná jupj mpes. Nin p'iyá ca nsem papel niná mo'o vele pjiyacañ jis lal. Yupj lajay wa ninana velá, pajal 'üsüs ca nsem yupj mpes catsj wa. Leñi way ca mpalas papel niná vele jin, mpes nin.

Juan süs wa lis tjihi Dios ts'uyupj Asia mo'o tapatjá.

⁴Napj ne Juan. Nun Dios ts'uyupj Asia mo'o potjaqué, nun mpes papel pyac. Nun 'a nusí mulú nt'a siéteya sin popé nun. Najas Dios ca pajal 'üsüs la mijis nun mpes. Najas nun 'üsüs potjaqué ca la mijis jupj. Dios pü'ü lovin. Quina pü'ü, püna p'in pü'ütsja, lovin ca mpü'üm jupj. Dios Cjües lovin jupj wolap'a'a já'asa jupj jyü'ta nt'a. Jis qjues siéteya jinwá jupj, pajal 'üsüs liji mpes. Najas jupj ca 'üsüs la mijis wa nun mpes. Najas wa jupj ca la mijis nun ma nujola nsem pjü mpes. ⁵Najas Jesucristo ca la mijis wa niná nun mpes. Jesucristo lovin t'üc' way vele Dios mpes. Jupj vele jupj selé. Jupj mwalá way jas tjiyünsá

tecyaliiñ sin popé. Jupj ne Jepa pjü jepapan jis lal nosis casá. Jupj quelel la qjuisíjitsja ncupj. Jupj 'os mpes 'üsüs qjuis tepyala Dios lal. Jupj mpes Dios perdonar la qjuis tiji malala la tijicj. ⁶Jupj la qjuis tiji jepapan wa ncupj. Cupj sacerdoteplan* la qjuis tiji wa, ca 'ücj tsji' la mijicj upj Popay Dios mpes. Najas nun pjü solejé upj pajal 'üsüs, pajal püné wa. Najas wa upj pjü si jütüta lovin. Najas ca nin nsem.

⁷ Jus tjalayé molon lal jac' upj.

Pjü ca nucucj upj.

Jesucristo 'atsjac, tjü'lünan,
jus nucucj wa ca yupj.

Pjü gente nosis casa'á pajal ca la mpuyucj
jus tjunuc na.

Nin ca nsem t'üç' way.

⁸Qjuis Jepa Dios vele: "Napj lovin pü'üs, pjü way 'üçj lejay". Nin vele upj. Qjuis Jepa Dios pü'ü newa. Pü'ü upj quinam. Tüpü'ü püná. Lovin ca mpü'üm. Pjü 'üçj liji upj.

Juan jus tjinyuca Jesucristo, nin la tiji Dios Cjües.

⁹Napj ne Juan, nun jis pülicj napj Jesucristo mpes. Malala nyuca ntepalá wa napj, Jesucristo se coïn mpes, nun jinwá. Jesucristo ni jütüta napj, nun nu jyü'ta jinwá. Malala ntepalá na, newa 'üsüs la tjejay Dios jos jin. Nin p'iyá nun jis lal. Jepapan ncapj tül Dios mpes tjevelé mpes. Napj tjevelé Dios tjevelá. Napj tjevelé wa Jesucristo qjuisin 'üsa la tijjá. Jepapan ma jisastsja tjevelé, mpes nin tjajam Patmos nt'a la pü'üs. Ma polel jum quinam. Patmos 'amá nt'a 'üsü t'asiyú pü'ü.

¹⁰Domingo jyawca na qjuis Jepa Jesucristo mpes 'a qjuisí mulú. Domingo pjaní tjejayawca na, pajal 'üçj najastsja Dios mpes. Dios Cjües 'üçj véletsja napj lal, ne napj nepé tjapjacas la cjüipepé vele jin tjapjacastsja. Pajal yumüçj tjevele trompeta la ttipjyusa jinwá.

¹¹Tjevele: "Pjü jipj nyuc tepyaca jipj. Tepyac na, jas majaman popelses Dios ts'uyupj nt'a Asia mo'ó. Yupj 'a si mulú nt'a siéteya sin popé yupj. Yupj 'a si mulú nt'a Efeso po'ó, Esmirna po'ó 'ots'ipj, Pérgamo po'ó 'ots'ipj, Tiatira po'ó 'ots'ipj, Sardis po'ó 'ots'ipj, Filadelfia po'ó 'ots'ipj, Laodicea po'ó 'ots'ipj." Nin tjevele tjapjacas.

¹²Napj la nujuyus, tjinyuc pjacj véletsja napj lal. Yam casá lejeñ tjinyuc napj, yam mpes tjejayawca. Siéteya lejeñtsja ne'aj yam casá lejeñ. ¹³Ne'aj toïca watsja yom pjaní, más 'üsüstsja upj yom lal.

Yam casa'á lejeëñ culupwen nt'a tóïcatsja yomen. Jupj pülül 'üsüs sa capyatsja, yom püné jinwá. Jas quip pajal cámpatsja. Faja jos suna tsú'patsja, jupj faja órotsja*. ¹⁴Jupj ts'üil pje waytsja pajal, oveja* ts'üil pje way jinwatsja. Lüpj tjive jinwá pje waytsja. Jupj jun 'awa wolaqué jinwatsja. ¹⁵Jupj tsjom se jáwcatsja, bronce* jinwá, bronce 'yawa tepyala na 'awa mo'ó. Jupj nepé tjevele na, 'üsü püné jama jinwá pjactsja, yumüçj pjactsja. ¹⁶Síteya pjul witjacj mos nt'a tyatja, li'inyampe mos. Jupj tjevele na, polomay pjoye pje'á tjac! tjinyuc la mpe. Wala manas pjoye jupj polomay. Ninana yomen wola tjejyawca lots'ac! way jyawca jinwá, culupwen nt'a já'asa na.

¹⁷Napj jus tjinyuc na, ncadj t'yaja, ntitüllü jupj tsjom nt'a, ntipü'lí jinwá. Mpes jupj mos li'inyampe napj capá nt'a la tje'yot'a jupj, tjevele napj lal: "Po ma lecj tjejá. Napj ne mwalatsja pjü jis lal. Napj locopyaya wa pjü jis lal. ¹⁸Napj pü'üs newá. Ntipü'lí, newa pü'üs. Napj 'üçj lejay gente ma cya'liñ. 'Üçj wa lejay ma ne'aj patja, tecya'liñ patja nt'a. ¹⁹Pjü nucun mpaquen. Mpaquen quina pyalá. Mpaquen wa locopyaya pyalá. ²⁰Pjul síteya tjinyuc jipj namas li'inyampé. Tjinyuc wa yam casá lejeëñ, síteya waytsja tjinyuc. Oro* waytsja yupj. Pjul tulucj niná t'üç' way, ma t'üç' way yomicj casá lejeëñ wa. Quina ca jin mü'üsüs la mejay tsjan niná t'üç' way. Pjul síteya pastorpan* yupj. Tsji' lajaj yupj Dios mpes Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a, Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a síteya way yupj. Yam casá lejeëñ síteya yupj, yupj Dios ts'uyupj Asia mo'ó. Dios ts'uyupj 'a si mulú nt'a síteya sin popé yupj", nin tjevele jupj napj lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Efeso nt'a 'a jis tjimyla jis lal.

2 ¹Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a, Efeso nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj pjü Dios ts'uyupj nt'a winis, nucopj cyoñ. Yupj 'a si mulú nt'a síteya sin popé yupj. Napj tyatj pastorpan* namas li'inyampé. Nin quelel velé jipj lal: ²Napj selé jipj 'üsüs lejay. Yumüçj tsji' la tjejay jipj. Napj selé jipj newa 'üsüs la tjejay malala 'e tepalá na. Ma jyas malala nyuca lajaj 'a si mulú nun lal. Nepénowa la tsawil jipj nt'a, tjowelepj apostolpan* yupj. Jipj la tepyal, tjinyuc ncu t'üç' way apostolpan yupj. Mpes jus nley apostolpan tulucj yupj. ³Malala 'e tepalá jipj napj nin po'o pyon mpes. Newa 'üsüs la tjejay napj najas jinwá. Newa quelel nin lejay jipj; lovin ma jéletsja ma quelel nin lejay quinam.

4'Üsüs niná, mop'in nin, ma pjü way 'üsüs lejay napj lal. Jipj ma pajal quelel la nejay quinam, püna quelel la ntjejay jinwá. Malala napj lal niná. 5Jele tapalas püna pajal quelel la nejaytsja. Jele tapalas ma nin lejay quinam. Jele pjucj tapalas ca nin la mijin napj najas jinwá quinam. 'üsüs la mijin niswá, püna la tjejay jinwá. Ma lejay niná, napj ca cyapj ntü'l. Napj ca la mejay Dios ts'uyupj ma ca 'a jis mulus jipj püt' nt'a.

6Pjaní lejay 'üsüs napj lal. Jipj ma jyas nicolaitapan* lajay. Napj nin p'iyá, po ma najas yupj lajay.

7Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tajay na napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá nlajacj wolas yo popé, jupj wolas 'üçj la püt'üs liji. Yo niná Dios sine nt'a toïca. Pajal 'üsüs ne'aj", nin tjevele Jesucristo Efeso nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Esmirna nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

8Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Esmirna nt'a tsji' liji lal. Tepyaca niná napj mpes:

Napj mwalá way pjü jis lal. Napj locopyaya wa pjü jis lal. Napj ntipü'l, quina pi'l'üs niswá. 9Napj selé pajal malala nu tepyala nun, napj nin po'ó poné mpes. Napj selé nun t'emel cjuwá; newa nin, t'üç' way Dios pajal 'üsüs liji nun mpes. Napj selé nepénowa pajal malala javelepj nun sin po'ó. Yupj javelepj judiopan* yupj; Dios juts'uyupj yupj, javelepj. T'üç' way judiopan yupj, nin p'in; Dios juts'uyupj tulucj yupj. Yupj Satanás* mpes 'a si mulú, jupj ne lapanenpan jis jepa. 10Malala nu mpalas quinam nun; po ma locj tjejá nin mpes. Nun popé nepénowa cawilta mo'o ca mo'onsocj. Yupj ca nin la mijicj diablo* mpes. Nin nu pyala mpes, pjü ca nucucj ncu t'üç' way quelel ncapj ncoïcó. Ts'ac' diéziya ca malala la mijicj nun lal napj mpes poné mpes. Newa ncapj ncoïcó. Yupj quelel nu ja'l'ünan napj mpes, newa ncapj ncoïcó. Nin lojí, napj ca la mejay lovin mpatjaqué napj lal.

11Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tajay na napj tjevelé jin, t'üç' way ma ca malala jis mpalas tecya'liñ na, la p'a wa malala se palá jinwá. Malala se palá yupj, la miyá cya'liñ jinwá", nin tjevele Jesucristo Esmirna nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Pérgamo nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

12Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Pérgamo nt'a tsji' liji lal. Tepyaca niná napj mpes:

Napj velé polomay wala manas pjoye jinwá. Ninana velé jipj lal.
 13 Napj selé malala pajal jipj püt' nt'a. Jipj püt' Satanás* p'iyá pü'ü nt'a, jupj ne lapanenpan jis jepa. Pajal costa ncapj cyoñ, newa pyon jipj napj nin po'ó. Antipas yom pjaní nun popé watsja. Mop'in tjevele napj mpes, jupj seletsja mpes. Ne'aj pátjatsja tjü'ünan jupj, jupj ncapj cyóricatsja mpes. Nun potjaqué nt'a tjü'ünan jupj, ne'aj Satanás pü'ü nt'a. Nin la tjayaj na, newa nun ma tsüpüniütsja nun napj nin po'ó poné. 'Üsüs nin.

14 Nin p'in pjaní way nun lojí ma najas. Nepénowa nun nt'a sin 'yüsa lajaj malala. Sin 'yüsa lajaj 'üçj malala nyuca lojí. Balaam püna tüpü'lü jin p'iyá lajaj. Jupj la tiji israelpan* pajal malala nyuca la tjayaj püná. Israelpan jis enemigo pjaní Balac lotsja. Israelpan malala se palá jostsja Balac. Mpes Balaam tjevele jupj lal más 'üçj la mijis ne israelpan ca malala nyuca la mijicj. Balaam tjevele Dios ma jostsja israelpan 'a si mulú dios* p'a wa lal. Pisis p'a dios mpes tja'ayapj ma polel jalá, tjevele jupj. Ma wa polel la manun sejats'om tulucj, ma wa polel lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Gente dios p'a wa quelel lajaj, niná nin lajaj yupj, nin tjevele Balaam. Mpes Balac israelpan jis lal tjevele ncul; jostsja ca malala la mijicj yupj.

15 Nun popé nepenowá nin p'iyá lajaj. Nicolaitapan* sin 'yüsa lajaj jin lajaj. Napj ma najas yupj sin 'yüsa lajaj. 16 Mpes jele tapalas ma ca malala la mijin quinam. Sin majaman mal quinam malala witjacj. Jipj ma nin lejaj napj velé jin, leñ way cyapj ntüll ca. Napj la mpalan ca yupj jis lal, nicolaitapan sin 'yüsa lajaj jin lajaj jis lal. Napj velé mpes p'in ca malala jis mpalas. Napj velé polomay jinwá.

17 Nayas pjü tlapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal. Nin la tjayaj na napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá lovin ca 'üçj mpatjam. Napj ca jis ma'ayá maná* püna tlapjalen jinwá, pajal 'üsüs niná. Napj ca pe pje jis ma'ayá wa yupj pjü. Yupj jis pe tsjicj po'o ca mveles yupj jis lá seyasa. Yupj p'in ca jus nlayecj tsjan yupj jis lá seyasa pwen po'o tepyac", nin tjevele Jesucristo Pérgamo nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Tiatira nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

18 Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Tiatira nt'a tsjil' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj Dios Jatjam. Napj nan 'awa wolaqué jinwá. Ntsjam ne jawca bronce* 'üsüs jinwá. Ninana napj velé jipj lal: ¹⁹Napj selé jipj 'üsüs lejay. Napj selé jipj pajal quelel la sejay la p'a witjacj, Dios quelel la siji jinwá. Napj selé wa jipj napj nin po'ó pyon. Selé wa 'üsüs lejay la p'a mpes. Selé jipj newa 'üsüs la tjejay, malala 'e tepalá na. Selé wa jipj más 'üsüs lejay quinam püna la tjejay lal.

²⁰Nin p'in pjaní way jipj lejay ma najas. Ma na'aj la ts'in quepj malala, nun 'a nu myula popé. Ninana quepan nin p'iyá liji Jezebel* la tiji jinwá, Jezebel pajal püna tüpú'ütsja. Ninana quepan vele Dios mpes 'a vele wa jupj. Li tsuwile jupj. Jupj sin 'yüsa la siji napj namozopan 'ücj jis la manun sejats'om tulucj; sin 'yüsa la siji 'ücj lyawuñ jis vayum tulucj jis lal. Sin 'yüsa liji 'ücj jis la las pisis gente tja'ayapj dios* p'a wa mpes. Niná quepan vele mpes, pajal malala nyuca lajay napj namozopan.

²¹Napj ma cus tyül niná quepan custjay. Napj pajal püs la tjinyuctsja jupj ca cü'ü'süs, ne ma ca mwinim niyom pülcj jis lal. Napj la tjinyuctsja ca 'üsüs la mijis quinam. Ma jostsja jupj. ²²Mpes quina napj ca la mejay pajal malala jos mpalas jupj. Niyom tjal quepj niná lal, malala nyuca lajay watsja yupj. Yupj ma yola se palá yupj malala la tjaxay, ninana quepan la tiji jinwá, napj ca jis capj ntül wa yupj. Yupj ma 'üsüs nyuca lajay quinam, napj ca la mejay pajal malala nyuca jis mpalas ca yupj. ²³Napj la mejay ca nca'liñ quepan sin popa. Mpes Dios ts'uyupj pjü way ca jus nlayecj wa napj selé pjü yola mpes, selé wa pjü yupj jisas. Napj selé pjacj nun popé malala nyuca lajay. Malala lojí, napj ca nucopj ntül. Napj selé wa nun popé cana 'üsüs lajay. 'Üsüs lojí, ca 'üsüs la mejay napj nun mpes.

²⁴Nun nepénowa Tiatira nt'a potjaqué, ma nujisas niná sin 'yüsa liji quepan. P'a casá velé nun jis lal. Nun ma quelel nusin 'yúsatsja Satanás* po'ó, la p'a jinwá. Yupj javelepj pülcj sin 'yüsa nas Satanás mpes. Nun ma nujisastsja niná, ma nu jyütütj quinam p'am nam. ²⁵Nasa way 'üsüs lojí quinam. Napj tjacuwis nas, newa la müjí quina lojí jin p'iyá. ²⁶Napj 'üsüs lejay 'üsüs lajay jis lal. Napj tjevelé jin la jay yupj patja na p'in, napj ca jis ma'ayá 'ücj müjü'tücj nosis casá patjá. ²⁷Mpapay ntje'aya ne 'ücj la jütütj. Nin p'iyá ca jis ma'ayá 'ücj müjü'tücj yupj. Nin vele Dios Popel:

'Jupj ca majamas nosis casá patjá.

Püné ca nsem pajal,

'ücj jis capj la tül malala lajay.
 Ma lajay jupj jyü'ta jinwá,
 ca pjü malala jis mpalas yupj,
 tsjo'oy tje'yapta jinwá.'

²⁸Nin lajay napj tjevelé jinwá, napj ca mvelé wa yupj 'üsüs pajal, pjulacj püstapj casá cyala jinwá. ²⁹Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Tiatira nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Sardis nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

3 ¹Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Sardis nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj Dios Cjües se jam, napj najas nt'a. Jupj Cjües jis qjues siéteya jinwá; pajal 'üsüs liji. Napj si jütütj wa Dios ts'uyupj jis pastorpan*. Nun pastorpan siéteya, 'a pjulacj siéteya jinwá nyuc. Napj selé jipj la tjejay. La p'a javelej jipj 'üsüs lejay napj najas jinwá. Nin tulucj. Jipj 'i tipü'l jinwá napj lal. Ninana quelel veletsja jipj lal. ²In tjejyama jipj ca 'üsüs la mijin quinam. Ne'aj Dios ts'uyupj 'a si mulú na, ma lajay napj tjevelé jinwá quinam. Pjü way quelel yo' mpal'is quinam. Pjaní way p'in 'üsüs way lajay custjay. Jis capj mp'al'san más 'ücj la mijicj niná. Napj tjinyuc ncu 'üsüs lojí nun. Tjinyuc nun ma lojí pjü way napj Ndios jos jin.

³Mpes jele tapalas tsjan 'e tje'aya jupj. Jele tapalas tsjan tjapjac' Dios po'ó. Nin la mijin jipj, Dios vele jin. 'Üsüs la mijin quinam. Jipj ma nin lejay napj velé, napj ca cyapj ntül. Jipj ma selen naya ca nsem, pecj tjac' na jinwá. Ma ca jus nlaiyen 'ona ca nin la mejay.

⁴Newa nin, ma pjü mpes nin velé. Nun Sardis nt'a 'a nu myula, nepénowa ma malala la tjüjí, la p'a jinwá. 'Üsüs lojí nun nepenowá. 'Üsüs lojí, Dios pü'ü nt'a ca ncapij ncoñicó lovin. Ne'aj nun ca nta'lé nun pütlü'l pje way, ca nusin nqui'pá pütlü'l niná mpes. ⁵Napj tjevelé jin lajay, yupj ca sin nqui'pacj yupj sin quip pje. Napj lovin ma ca 'ücjücj yupj jis lá papel mpe, papel niná nin vele pjacj mpatjam Dios lal. Napj ca mvelé yupj ncapij jacoñ. Nin ca mvelé Mpapay lal, jupj angelpan* jis lal ca nin mvelé wa ca.

⁶Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'üsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Sardis nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Filadelfia nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

⁷Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Filadelfia nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Napj lovin ma malala lejay. T'üç' way Dios nin tjejyama nosis casa'á jis capj la p'acj gentá. Napj 'üçj velé pjacj wama cuy Dios jyü'ta nt'a. Napj lejay David* líjitsja jinwá püna p'in. David ne jépatsja püná Israel nt'a. Jupj 'üçj véletsja pjacj wama cuy jupj tjjiyü'ta nt'a. Ninana lejay wa napj. Napj jun cijol na, ma polel jun la t'olon p'a wa. Napj jun t'yolona, ma polel jun la cijol p'a wa. ⁸Napj selé tsjan la tjejay jipj. Napj la tjejay jipj ca 'üçj tsji' la mijin napj mpes. P'a ma ca polel la qjuijis ne jipj ma polel tsji' lejay napj mpes. Napj selé tsjicj way p'in ca 'üçj la cüjay jipj; mop'in nin, jipj la tjejay napj tjevelé jinwá. Jipj ma tsyüpüntsja jipj napj nin po'ó pyon. Nin mpes nin la tjejay niná jipj mpes.

⁹Nepénowa jipj nt'a patja, Satanás* mpes 'a si mulú yupj, jupj ne lapanenpan jis jepa. Yupj javalepj judiopan* yupj. Dios ts'uyupj yupj, javalepj. La tsuwil yupj. Dios juts'uyupj tulucj yupj, mpes yupj judiopan tulucj napj lal. Napj ca la mejay yupj ca jus nlayecj jipj t'üç' way Dios popa. Mpes wyalap'a'a ca palá mpi'tjiñ. Yupj ca jus nlayecj napj quelel la 'ejay.

¹⁰Malala 'e tepalá na, newa 'üsüs la tjejay napj najas jinwá. Napj tjevelé jin la tjejay. Mpes ca napj cyapj mp'acj, ne jipj ma ca malala la cüjay pajal malala pyala na nosis nt'a. P'a jawas pajal malala ca mpalas pjü nosis nt'a. Niná tepyala na, pjü ca jus nlayecj ncu malala la tjajay nosis casá patjá, ncu 'üsüs la tjajay yupj.

¹¹Leñ way ca ncuis. Quina jipj 'üsüs lejay napj najas jin. Mop'in nin la mijin. Nin lejay na, p'am ma polel la cüjay ne jipj ma nta'en Dios quelel 'e 'ayá, jipj 'üsüs la tjejay mpes. ¹²Nin tjevelé jin lajaj, napj ca lis mejay mpatjam ca Dios wo nt'a. Dios wo tsjomis jinwá ca nsem yupj. Ma ca mal yupj jupj wo mpe. Yupj sin po'ó ca mpac Dios ló, yupj 'a Dios juts'a'á mpes. Dios si jüütä nt'a patja ló mpac wa ca, yupj sin po'ó. Nin ca la mejay, ne'aj mpatjam mpes. Ne'aj patja nt'a Jerusalén Seyasa ló. Jerusalén Seyasa la palá ca ncuvim nosis casa'á tsjun mpe. Dios mpe ca ncuvim. Napj mpac wa ca napj nlá seyasa yupj sin po'ó, yupj ncapj jacoñ mpes.

¹³Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'lüsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Filadelfia nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Ninana Jesucristo tjevelá Laodicea nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

¹⁴Ninana jupj tjevelá: "Jipj ca papel mpaquen, jas majaman pastor* nt'a Laodicea nt'a tsji' liji lal. Tepyaca jipj napj mpes:

Pjü velé, pjü ca nin nsem. Lovin t'üc' way velé. Napj velé napj selé. Pjü way nosis nt'a patja, pjü way tsjun po'o patja, pues pjü way jun ta'á, napj p'iyá la tjejay pjü. ¹⁵Napj selé tsjan la tjejay jipj. Napj selé jipj ma ts'i 'in napj lal. Selé wa jipj ma wa quelel la nejay. Malala nin, 'ots'ots' way p'in quelel la nejay. Más 'ücj napj lal jipj pajal ts'i qui'in. Más 'ücj wa napj lal pajal quelel la nejay. ¹⁶Jipj 'ots'ots' way p'in quelel la nejay. Mpes napj quelel na'aj la 'i ts'i napj mpe.

¹⁷Jipj tjevelen pajal püliucj tyatj jipj. Jipj velen pajal püliucj tyatj quinam püna tyatsja lal. Pjü jyas, pjü tyatj quinam, tjevelen jipj. T'üc' tulucj. Jipj ma selen malala 'e tepalá jipj pajal. Pajal nola napj jipj mpes. Napj nola jas tüpwes cjuwá jipj. Jin tulucj jinwá jipj, ma jin 'yüsa Dios mpes. Jipj 'a jin pjütpjüt' jinwá. Malala jipj Dios lal. Nin mpes ¹⁸nin velé jipj lal, najas p'a casá la mijin quinam. La monan napj lal napj ca mya 'a tsjan 'üsüs t'üc' way. Napj nin lejay, jipj nt'anquen jipj jyas. La monan napj lal napj ca cyapj mp'acj Dios ma ca nin jola jipj malala nyuca la tjejay mpes. Napj nin lejay na, jipj ma ca mya maycas Dios lal. La monan napj lal napj ca jin mü'lüsüs la mejay Dios mpes. Napj nin lejay, ca t'üc' way jin mü'lüsüs.

¹⁹Napj gente quelel la sejay na, napj jis capj velel malala nyuca lajay na. Sin 'yüsa lejay 'ücj ca la cüjay. Mpes nin tjevelé napj jipj lal. Mpes pajal jele t'as ca nin la mijin napj tjevelé jinwá. 'Üsüs la mijin quinam. ²⁰Jin tjü'lüsüs napj velé. Napj ne'aj p'in, napj ne'aj cüjüs wya jun vilicj nt'a jinwá. Najas jipj jemica ca nsem napj. Latalata nun popé 'ücj lo pjac napj velé, 'ücj ca mveles wa napj lal jupj jos wa napj jupj jomica ca nsem. Nin la tiji na, napj jupj jomica ca nsem t'üc' way. Lovin ca cus ncoñ napj.

²¹Nin lajay napj tjevelé jin, napj ca jis ma'ayá majatjum napj lal, yujp ca müjü'tücj napj lal. Diablo* jostsja wa napj 'a malala nyuca la cüjay, mop'in ma nin la tjejay. Napj la tjejay Mpapay jos jin. Mpes pü'lüs napj jupj lal, 'a mulú jyü'tücj. ²²Najas pjü tjapja'aqué, pjü nusin tjü'lüsüs napj tjevelé. Ninana vele Dios Cjües Dios ts'uyupj pjü way jis lal", nin tjevele Jesucristo Laodicea nt'a 'a jis tjimyula jis lal.

Juan jus tjinyuca Dios, jupj pü'ü nt'a.

4 ¹Locopyaya napj tjinyuc Jesucristo nin tji'yüsa la tiji. Napj tjinyuc jun vilicj jun cjol Dios pü'ü nt'a. Napj tjapjacas pjaní

nepé tjevele napj lal. “Was qui'á —tjevele—. Napj jin mü'üsüs ca la mejay tsjan ca mpalas p'a jawas”, nin tjevele napj lal.

Nin p'iyá pjac tjevéletsja mwalá way tjapjacas jinwá. Pajal yumüej tjevele, trompeta la tjiipyusa jinwá.

²Leñ way Dios Cjües napj lal tjemey Dios pü'ü nt'a. Silla pajal 'üsüs justa tjinyuc ne'aj, Jepa Püné mpes. Dios já'asatsja ne'aj. ³Se jáwcatsja jupj, pe 'üsüs yustapj se jawca jinwá, pe tsju way se jawca jinwá, pe je way se jawca jinwá. Silla t'asiyú tsets' pjojocj tóicatsja. Tsju waytsja tsets' pjojocj, pe tsju way se jawca jinwá. ⁴Silla veinticuatro t'asiyú játjatsja Dios tjá'asa nt'a. Silla veinticuatro más 'in tsjictjacj waytsja sillla 'üsüs justa lal, mop'in jepapan mpes watsja yupj. Co'müypan* veinticuatro sillla casá játjatsja. Co'müypan sin quip pjetsja. Pjü corona* 'üsüs yustapj sey játjatsja, jepa noypan sey jatja jinwá. Oro* waytsja sey tjatjá. ⁵Dios tjá'asa nt'a pajal tjejyawca menmené, pajal ca mpjac pjactsja nepé, t'i'ila wa pjactsja ne'aj. Napj tjinyuc wa Dios wolap'aá siéteya 'iyó je wolaquetsja tjelejeñi, nin yustaptsja yupj. 'Iyó je tuluctsja yupj. T'üç' way Dios Cjües niná jupj wolap'a'a toñica, mpes napj tjinyuc niná. Dios Cjües jis qjues siéteya jinwá jupj, jupj pajal 'üsüs liji mpes. ⁶Dios tjá'asa wolap'aá vidrio pajal püné ne'aj tüpü'ü jin jústatsja. Vidrio niná 'üsü muju toñica jinwá jústatsja. Pajal salá waytsja, 'üsü salá jinwá.

Ne'aj tjelejeñi wa janucunpan yulupjana. Animalpan jin yustaptsja, mop'in angelpan* jinwatsja yupj. T'asiyú tüwütüwü tjelejeñtsja Dios tjá'asa nt'a. Pjaní jupj wolap'aá, pjaní wa lo cjüipe mpe, pjaní wa li'inyampé, pjaní wa nancupwepé. Janucunpan pajal yun pülüctsja yupj, yupj jis walapé, lo cjüipepé wa. ⁷Yupj popa pjaní león jinwá jústatsja. P'a wa buey jinwá jústatsja. Pjaní wa, yom jin jústatsja wola po'ó. P'a wa ts'i pom mpes wine jin jústatsja. ⁸Pjü janucunpan séisiya jis pamtsja yupj. Jis p'üy popa yun pülücj jánatsja yupj, jis pam 'alapa jis yun jana watsja. Jaw na, püste na, yupj lovin javelepj Dios pajal 'üsüs. Pues ma quelel lyájasa jin jatja yupj. Ninana javelepj:

“Dios pajal 'üsüs.

Más 'üsüs jupj pjü jis lal.

Pues ma malala liji.

Jupj qjuis Jepa más püné.

Jupj pjü 'üçj ca la qjuijis.

Jupj pü'ü quinam.

Jupj pü'ütsja püna mpe.

Mpü'üm ca newa”,
nin javelepj yupj.

⁹Dios Jepa Püné jupj pjü jis lal. Pü'ü jupj. Janucunpan yulupjana javelepj jupj pajal püné. Javelepj jupj pajal 'üsüs. Wi'iñ jupj lal jupj la tjiji mpes. Nin javelepj na, ¹⁰co'müypan* veinticuatro palá nipi'tjiñ Dios wolap'aá. Yupj ne nin p'iyá napj tjevelé jinwá. Yupj javelepj Dios pajal püné. Dios pü'ü newa. Jis corona* ja'onsopj Dios wolap'aá, jis la 'ayas jupj mpes. Javelepj:

¹¹ “Jipj qjuis Jepa. Jipj qjuis Dios.
Jipj pajal 'üsüs,
mpes qjuisas pjü javelepj jipj pajal püné.
Qjuisas javelepj jipj pajal 'üsüs.
Qjuisas javelepj jipj pjü 'üçj la cüjay.
T'üç' way jipj la tjejay pjü.
Jipj jyastsja mpes nin la tjejay.
Nin mpes patja quinam”,
nin javelepj co'müypan Dios lal.

Popel pjaní Jesucristo p'in 'üçj lo tüpüpj la nuc.

5 ¹Napj tjinyuc Dios, jupj sillá pajal 'üsüs justa casá tjá'asa. Popel tyá'atsja jupj mos li'inyampé. Popel niná tapactsja jupj wampé, pje'apé. Jus tjulujuptsa jupj. Siete tsjan po pitjiniätsja jupj. ²Tjinyuc ángel* pjaní, pajal jas tjiyocj wa. Jupj pajal yumüçj pjac tjevele pjü jis la pjac. Tjevele: “¿Pjacj pajal püné, 'üçj lo ta'es tsjan ts'ülüç' po piji'tja? ¿Pjacj 'üçj la tüpüpj popelses?”

³Pues ma jus tjinyuc pjacj 'üçj lo tüpüpj la nuc popelses. Leñ pjacj ca nin la qjuijis tsjun po'o patja sin popé. Jis leñ watsja nosis casá patja sin popé. Nin p'iyá jis leñ watsja tecya'lïiñ sin popé. ⁴Pjü leñ pjacj 'üçj lo tüpüpj la nuc popelses. Mpes napj pajal la tipiyú. Pajal 'aplijílatsja napj. ⁵Nin tepyala na, co'müy* pjaní napj nlal tjevele: “Po ma la tipiya. Cupj selecj pjacj 'üçj lo tüpüpj popelses. Jupj 'üçj t'e'enca tsjan ts'ülüç' po piji'tjá. Pajal püné tepyala jupj enemigopan jis lal, mpes león jinwá jupj, velecj cupj. Jupj israelpan* popa. Judá pajal püna tüpü'ü popa p'iyá jupj. Israelpan jis jepa David* popa p'iyá wa jupj.” Nin tjevele co'müy pjaní napj lal.

⁶Locopyaya napj tjinyuc ninana jupj tjevele mpes. Oveja* Tsjicj tjinyuc napj. Napj tjinyuc tjü'ünan jin jústatsja, mop'in jun 'yú'natsja quinam. Jupj siéteya tsjüeme. Jupj siete wa juntsja. Napj tjinyuc siéteya

jun Dios Cjües cus tecyoñca mpes. Dios Cjües jusapj jis qjues siéteya jinwá yupj, pajal 'üsüs liji mpes. Oveja Tsjicj jas tjejyama Dios Cjües pjü nosis nt'a. Ninana Oveja Tsjicj, oveja tulucj niná. Niná Jesucristo p'iyá. Jupj tóncatsja co'müypán* veinticuatro culupwen nt'a, ne'a j silla pajal 'üsüs justa wolap'aá, janucunpan yulupjana jis walap'aá 'ots'ipj. ⁷Oveja Tsjicj tjac! Dios tjá'asa nt'a. Papel nt'ya yupj Dios mos li'inyampé. ⁸Jupj nt'ya na papel, janucunpan yulupjana palá nipi'tjií yupj wolap'aá. Nin p'iyá la tjajay wa co'müypán veinticuatro. Oveja Tsjicj pajal pünetsja yupj jis lal, mpes nin la tjajay yupj. Co'müypán pjü way arpa* jatjatsja jis la tül. Trasto pajal 'üsüs yustapj jatatsja wa yupj. Jis trasto oro* waytsja yupj. Trasto mo'o pít'atsja ts'ülüç! 'üsüs way la 'üm, ca 'üsüs way cjumsu. Ts'ülüç! niná napj tjinyuc ts'ülüç! tulucj waytsja yupj. Ts'ülüç! niná Dios ts'uyupj Dios lal tjowelepj p'in. Yupj yupj lal javelepj 'üsüs pajal Dios lal, ts'ülüç! pajal 'üsüs cjumsu jinwá. ⁹Co'müypán tsjan seyasa tjenejets'eñ wa Oveja Tsjicj mpes. Ninana tjenejets'eñ:

"Yupj 'e tjya'ünan, ne jipj 'yas mpes
 Dios perdonar lis tjiji pajal pülcij
 yupj malala la tjajay,
 mpes lovin ca 'üsüs nsem yupj yupj lal.
 Nin mpes 'üçj la ta'es popelses jipj.
 'Üçj la ta'es tsjan ts'ülüç! po piji'tja.
 Jipj la tjejay mpes pülcij lovin ca mpatjam
 Dios lal.
 Pjü tribu sin popa, nepénowa yupj sin popa
 lovin ca mpatjam Dios lal.
 Nin p'iyá, pjü yupj jis tin popa,
 nepénowa nin javelepj sin popa
 lovin ca mpatjam Dios lal.
 Pülcij 'a mulú patja sin popa,
 pjü jun ta'á mpe, nepénowa yupj sin popa
 lovin ca mpatjam Dios lal.
 Pjü way pülcij se jütütj mpe,
 nepénowa yupj sin popa
 lovin ca mpatjam Dios lal.
¹⁰ Jipj la tjejay jepapan jis tepyala yupj.
 Jipj la tjejay sacerdotepan* jis tepyala wa,
 'üçj ca tsjil' la mijicj Dios mpes.

Yupj ca jis müjü'tücj nosis casa'á."
Nin tjenejets'eñ co'müypan.

¹¹Locopyaya angelpan* pajal pülcj yus tjinyuc napj. Dios tjá'asa nt'a t'asiyú tjelejeñ. Milpan pülcctsja angelpan. Ma polel sin la pactsja pajal pülcctsja mpes. Dios tjá'asa culupwen nt'a yupj jis lal, janucunpan yulupjana jis lal wa, co'müypan* jis lal wa. Angelpan tjowelepj tjapjacas. ¹²Niná pajal yümcj tjenejets'eñ:

"Oveja* Tsjicj pajal 'üsüs.

Tjü'ünan mpes tepe'e jupj.

'Ücj la veles t'üç! way jupj 'üçj jyü'ta.

'Ücj wa la veles jupj pajal pülcj tya'a,
pajal selé wa jupj,
jas tjiyocj wa jupj.

'Ücj la veles jupj pajal püné,
más 'üsüs jupj pjü jis lal.

'Ücj pjü jis la veles pajal queel lajay jupj,
jupj pajal 'üsüs mpes."

Nin tjenejets'eñ angelpan.

¹³Napj tjapjacas wa pjü way Dios la tjiijá tjenejets'eñ wa, pjü tsjun po'o patja, pjü nosis casá patja 'ots'ipj, pjü tecya'liñ 'ots'ipj, pjü 'üsü püné mo'o patjá 'ots'ipj. Ninana pjü tjenejets'eñ:

"Po qjuisas pjü 'üsüs pjac javelepj Dios po'ó.

Jupj jyü'ta.

Po qjuisas 'üsüs pjac javelepj Oveja* Tsjicj po'ó.

Po qjuisas ca mvelecj yupj pajal noypan.

Qjuisas pjü ca mvelecj yupj pajal sin tjiyocj.

Po qjuisas ninana javelepj lovin."

¹⁴Tjenejets'eñ na niná, janucunpan yulupjana javeleptsja: "Nin qjuisas ca nin nsem". Co'müypan* palá nipi'tjiñ Dios wolap'a'á, Oveja* Tsjicj wolap'a'á wa palá nipi'tjiñ yupj. Yupj tjowelepj pajal noypan yupj.

Jesucristo nt'ya tsjan ts'ülüç' po pijitja popelses.

6 ¹Locopyaya tjinyuc Oveja* Tsjicj (jupj ne Jesucristo). Jupj tsjan ts'ülüç' pjaní nt'ya popel mpes. Mwalá waytsja niná, siete tsjan ts'ülüç' sin popé. Nin la tjiijá na, tjapjacas janucunpan popa pjaní tjevele: "Was". Pajal yümcj tjevele jupj, t'ilila pjac jinwá ca mpjac tjevele.

²Niná tjevele na, napj tjinyuc cavayú pje. Jupj casá já'asatsja jalecj tyá'atsja la palan. Nt'ya watsja corona*, jupj püné tepyala mpes. Jupj

la tepya'na tjemey, más pülicj jostsja más pülicj si jütüta mpes. Jupj más 'üsüis la tepya'na na, ca yupj jis jepa cüpalas yupj.

³Locopyaya niswa tjinyuc Oveja* Tsjicj. P'a wa tsjan ts'ülüç' nt'ya yupj popel mpe. (Mát'eya nt'ya quinam.) Nin la tiji na, napj tjapjacas p'a wa nepé tjevele. "Was", tjevele yupj. Jupj p'a wa janucunpan yulupjana sin popé.

⁴Jupj tjevele na, napj tjinyuc cavayú p'a wa tjac!. Cavayú niná jetsja yupj. Jupj casá já'asatsja permiso tyá'atsja pjü' nosis casá patja jis la palan jis la jay, jis la 'ünan. Polomay püné nt'ya wa yupj, pülicj jis la 'ünan.

⁵Locopyaya tjinyuc Oveja* Tsjicj tsjan ts'ülüç' p'a wa nt'ya yupj popel mpe. (Cónt'eya quinam nt'ya yupj.) Nin la tiji na, tjapjacas p'a wa nin tjevele: "Was". Ninana nin tjevelá p'a wa janucunpan yulupjana sin popé waytsja.

Nin tjevele na, napj tjinyuc cavayú te. Jupj casá já'asatsja, balanza tyá'atsja mos nt'a, ve la vujus. ⁶Ne'aj tjelejeñi janucunpan yulupjana. Yupj culupwen nepé tjevele jin tjapjacas. Tjapjacas tjevele ve pajal ca pülicj jaylacj nsem. Ninana tjevelá: "Trigo* yom pjaní ts'ac' pjaní t'üç' lo las, ts'ac' pjaní tsji' liji jaylacj. Cebada* lal nin p'iyá ca nsem. Cebada yom pjaní ts'ac' pjaní t'üç' lo las, ts'ac' pjaní tsji' liji jaylacj. Mop'in ca nta'acj aceite* olivo*. Uva 'üsü nta'acj wa ca. Po ma malala lis mijin aceite olivo lal, uva 'üsü lal wa", nin tjevele tjapjacas napj.

⁷Locopyaya Oveja* Tsjicj tsjan ts'ülüç' p'a wa nt'ya popel mpe. (Yulupjana quinam.) Nin la tiji na, tjapjacas p'a wa was tjevele. Ninana tjevelá p'a wa nenem janucunpan yulupjana sin popé. Pjü yulupjana nasa tjowelepj yupj.

⁸Jupj tjevele na, napj tjinyuc cavayú p'a wa tjac!. Pje waytsja 'in yupj. Jupj casá já'asatsja "Tepe'e" ló yupj. P'a wa yupj cüüil tjac!. "Tecya'lïñ Patja Nt'a" ló yupj. Dios yupj jis tje'yaya 'üçj jis la 'ünan nosis casá patja pülicj. Pjü yulupjana sin popé nosis casá patja sin popé, pjaní way 'üçj jis la 'ünan. Nepénowa jis tjü'ünan yuwá la tapalan na. Yupj la tjaxay mpes, nepénowa cjuwatsja jis la las, mpes tecya'lïñ yupj. Yupj la tjaxay mpes, nepénowa malala jisas tepyala, mpes tecya'lïñ yupj. Yupj la tjaxay mpes, nepénowa animal ts'a 'in jis tjü'ünan.

⁹Locopyaya Oveja* Tsjicj tsjan ts'ülüç' p'a wa nt'ya popel mpe. (Cínquia quinam.) Nin la tiji na niná, jis qjues nepénowa tjinyuc. Mesa 'ala'á tyatja yupj, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. La p'a jis tjü'ünan yupj, nosis casá tapatja na. Jis tjü'ünan yupj Dios tjevelá tjowelepj

mpes. Lovin tjowelepj Jesucristo po'o topón, mpes wa jis tjü'ünan yupj. ¹⁰Yümüçj nepé tjowelepj. Ninana tjowelepj Dios lal: "Jipj cupj qjuis Jepa. Pjü jyütütj. Jipj pajal 'üsüs lejay lovin. Mop'in lejay jipj velen jin. ¿'Ona ca jis capj ntü'lün nosis casá patjá yupj qjuis tjü'ünan mpes? Qjuisas yupj ca jus nlayecj t'üc' way tjevelecj", nin tjowelepj yupj.

¹¹Ninana tjowelepj na, pjü yupj pjaní pjaní natj yupj jis pü'lül pje. 'Üsütsja yupj Dios lal, mpes jis tje'yaya yupj niná. Tjevele wa yupj jis lal más 'in püs way ca la nucus. Tjevele gente ca más pü'lüçj jis mü'ü'nacj jis pü'lüçpan, Jesucristo mpes tsji' lajaj sin popé. Yupj jis tjü'ünan jin p'iyá ca jis mü'ü'nacj wa jis pü'lüçpan. Dios selé nol ca jis mü'ü'nacj. Ninana jis tjü'ünan na, ca jis capj ntü'lüs, tjevele.

¹²Locopyaya napj tjinyuc Oveja* Tsjicj tsjan ts'ü'lüç' p'a wa nt'ya popel mpe. (Séisiya nt'ya quinam jupj.) Nin la tjiji na niná, nosis pajal yümüçj jus tiquits'e. Lots'ac! way te tepyala wa pü'lül te jinwá. Mümüy jas tüpwes je tepyala, 'as jin p'iyá justa tepyala. ¹³Pjulacj witjacj palá tinca tsjun popé. Yo wolas 'u'u way palá tinca, yümüçj si lapjüna na, nin p'iyá palá tinca pjulacj witjacj. ¹⁴Tsjun po'ó tecyawaja, papel jus tjilyuju jin p'iyá. Pues nosis nt'a, joc! pjü tanajú tjal. Nin p'iyá jis tepyala wa pjü momas tsjictjacj 'üsü culupwen nt'a tyatjá.

¹⁵Mpes jepapan nosis casá tapatjá, tjepjya'neñ pe jul mo'ó, neven nt'a. Pe noypan nt'a tjepjya'neñ wa joc' mo'ó. Nin p'iyá la tjajay wa niyom noypan, niyom t'emel pü'lüçj jatatj 'ots'ipj. Militarpan jis jepapan nin wa la tjajay, niyom sin tjiyocj 'ots'ipj. Nin p'iyá la tjajay wa esclavopan*, esclavo tulucj 'ots'ipj. Pjü way nin la tjajay. ¹⁶Joc' mo'ó lal lis tjomon, pwen lal lis tjomon wa: "Jipj 'amá jus nts'eptam cupj capá nt'a. Qjuis tjepjya'na Dios ma qjuiyus nucus. Jupj jyü'ta ne'aj tsjun po'ó. Qjuis tjepjya'na Oveja* Tsjicj ma qjuiyus nucus. Jupj po ma jos cupj la tjiijicj. Pajal yümüçj qjuis capj ntü'lüs ca. ¹⁷Quina ca qjuis capj ntü'lüçj. Po ma jisas cupj malala la tjiijicj. Leñ pjacj la cüpa'nas ne ma ca cus cütü'lüçj", nin tjowelepj nosis yümüçj jus tiquits'e na.

**Dios la tjiji 'üsüs jis tepyala jupj jomozopan
nosis nt'a patja sin popé.**

7 ¹Locopyaya Jesucristo nin 'yüsa la tjiji wa niná. Angelpan* yulupjana tüwütuwú tjelejeñ nosis casa'á, niná tjinyuc napj. Pjaní way toïca norte nt'a, pjaní way sur nt'a toïca, pjaní wa tsiquin mo'o toïca, pjaní wa t'yaja mo'o toïca. Lüpjü tyantaná la tjajay, lüpjü ma jas nlapjünüs nosis casa'á, ma wa ca jas nlapjünüs 'üsü püné casa'á,

ma wa ca mojos yon jis lal. ²Ninana tjinyuc na, ángel p'a wa tjinyuc. Jupj tjac' ne'aj tsiquin mpe. Jupj tyá'atsja fierro jinwá, po'o la 'onsos gentá Dios juts'a'á, Dios ne pü'ü lovin. Ángel fierro tyá'atsja p'iyá, angelpan yulupjana jis lal tjevele yupj. Dios jis tje'yaya niná angelpan 'ücj malala jis la jay nosis, malala wa la mijicj 'üsü püné. Mpes ángel locopyaya tjac' yümcj tjevele yupj 'ücj jis la pjac: ³"Po ma malala la müjí nosis quinam. Po ma malala la müjí 'üsü püné, ma wa malala la müjí yo po'ó quinam. Cupj t'ücj jis wala po'o tje'yonsocj nasa Dios jomozapan, 'ücj nin lojí nun", tjevele yupj.

⁴Napj tlapjacas nol Dios jomozapan yupj jis wala po'o tje'yonsocj yupj. Pajal pülcctsja, ciento cuarenta y cuatro mil. Pjü yupj Israel pajal püna tüpü'ü popa p'iyatsja. Israel jatjampan dóceya püna tapatja sin popé waytsja yupj, locopyaya tapatja sin popé. Pjü jatjampan dóceya sin popé waytsja yupj.

⁵Judá püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac yupj.

Rubén püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Gad püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

⁶Aser püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Neftalí püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Manasés püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

⁷Simeón püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Leví püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Isacar püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja.

⁸Zabulón püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

José püna tüpü'ü popé, 12,000 sin tapac wa.

Benjamín püna tüpü'ü popé, 12,000 watsja yupj.

Angelpan* pjü yupj sin po'o sin tapac Dios mpes.

**Pajal malala ca mpalas nosis nt'a, ne ca
pülcj mponecj Jesucristo po'ó.**

⁹Niswa tjinyuc na, napj tjinyuc gente pajal pülcj 'a jis tjimyula. Ma polel sin la pactsja pülcj mpes. Yupj pjü gente sin popetsja, pjü 'a mulú patja sin popé, pjü se jütütj mpe sin popetsja wa, pjü jis tin javelepj sin popetsja wa. Yupj Dios wolap'a'a lejeütsja. Oveja* Tsjicj wolap'a'a lejeñ watsja. Oveja Tsjicj Jesucristo nitsja yupj. Gente ne'aj pjü sin quip pjetsja. Manaca pjwel jatatsja jis mas nt'a. ¹⁰Yupj pajal yümcj tjowelepj:

"Dios jyü'ta.

Jupj mpes, Oveja Tsjicj mpes wa,
ca 'üsüs mpatjaquecj lovin."

Nin tjowelepj yupj.

¹¹Pjü angelpan* t'asiyú tjelejeñ Dios tjá'asa nt'a. Dios culupwen nt'a tjá'asa co'müypan* jis lal, janucunpan yulupjana jis lal wa. Angelpan Dios wolap'a'a palá nipi'tjiïn yupj. Yupj yólatja pajal püné Dios. ¹²Niná tjowelepj:

"Gente ninana tjowelepj, t'üç!"

'Ücj la veles Dios 'üsüs.

Jupj más 'üsüs liji pjü jis lal.

Pjü si 'üsü wa yupj.

'Ücj la veles wi'iñ yupj la tjihi mpes.

'Ücj la veles yupj püné,

'üçj jyü'ta yupj, jas tjiyocj yupj pajal.

'Ücj nin la veles lovin.

Pjü niná, t'üç!",

nin tjowelepj angelpan.

¹³Co'müy* pjaní la tji'yüya napj lal:

—¿Ncu selen niná pjacj niná sin quip pje? ¿Ncu selen ca'aj mpe tjiquil niná?

¹⁴Napj tjevelé yupj lal:

—Ma selé napj. Jipj selen.

Mpes yupj tjevele:

—Yupj nosis casá tapatjá, nosis casa'á pajal malala tepyala na. 'Ücj jis tepyala quinam. Jesucristo tepe'e yupj mpes, oveja* tsjicj jinwá. Yupj 'as tepyala mpes, 'üsüs jis tepyala Dios lal. Yupj Jesucristo lal topon na, sin quip tapatsj jinwá jis tepyala Dios lal. ¹⁵Nin mpes

'Dios wolap'a'a lejeñ quinam lovin,

jupj jyü'ta nt'a.

Jaw na, püste na,

tsji' lajay Dios mpes, yupj wo nt'a.

Dios ca mpü'lüm yupj jis lal,

ma malala jis mpalas.

¹⁶Jupj liji ma ca vecj jis nca'liiñ niswá,

ma 'üsü sive wa mpalas.

Lots'ac' mpes ma ca mpeñ yupj.

Ma ca malala jis mpalas

pajal vyaja pwe mpes.

¹⁷ Oveja Tsjicj 'üsüs la siji mpes ca nin nsem.

Oveja Tsjicj Jesucristo ni jupj.

Dios já'asa nt'a la jütütj,
ne'aj já'asa wa jupj.

Jupj ca jis majamas yupj,
yom oveja jyama jinwá.

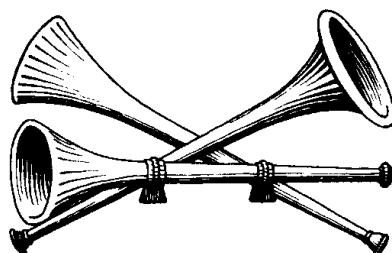
'Üsü 'amá popa pyaca nt'a ca jis ncacanas yupj,
ne 'üsü niná myü'lüü mpes,
mpatjam ca lovin.

Yun 'üsü ca ncjücjüs Dios.'

—Nin tjevele co'müy* pjaní, gente niná sin po'ó. Jupj tjevele pajal 'üçj jisas mpatjam lovin.

Juan tjinyuca Jesucristo tsjan ts'ülüç' p'a wa nt'ya popel mpe.

8 ¹Oveja* Tsjicj tsjan ts'ülüç' p'a wa nt'ya jupj popel mpe. Siéteya nt'ya quinam jupj. Nin la tjiji na, püs way lyájasa jin tyatja Dios pü'lü nt'a, media hora mpes ca nacj. ²Locopyaya napj tjinyuc angelpan* siéteya. Yupj ne Dios wolap'a lejeütsja lovin. Trompeta siéteya natj, pjaní pjaní siéteya popé. ³Ángel p'a wa tjac' wa. Plato tyá'atsja jupj, ts'ülüç' 'üsüs cjumsu mo'o la 'üm. Plato oro* waytsja jupj. Ángel niná ne'aj tjac', mesa Dios ja'ayapj nt'a toïca jupj. Oro watsja jupj, mesa niná. Ángel tjac' na, tja'ayapj jupj ts'ülüç' püné, 'üsüs cjumsu la 'üm. Jupj ts'ülüç' niná queel 'yúmatsja mesa casa'á Dios wolap'a, jupj myusca ca jay la p'a mim Dios wolap'a. Pjü way Dios ts'uyupj la tjomon Dios lal, niná ca jay la p'a mal wa myusca lal, 'üçj lo pjac. ⁴Ángel niná nin la tjiji. Ts'ülüç' tji'yüma na, myusca tepyala. Myusca pajal 'üsüs cjumsu jay la p'a tjemey Dios wolap'a, ángel mos nt'a tyá'atsja mpe. Jay la p'a tjil wa Dios ts'uyupj Dios lal tjowelepj. 'A mulú jay la p'a tjil. ⁵Locopyaya ángel 'etsjecj 'yawa t'e'enca, 'awa mesa casá tjá'asa mpe, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. Jupj plato 'etsjecj mpes tipit'a. 'Etsjecj niná nosis casá la tecyo. 'Etsjecj na'aj la tecyo na, t'ilila pjactsja, pajal ca mpjac pjactsja nepé 'ots'ipj, tjejyawca menmené 'ots'ipj, jus tiquits'e nosis 'ots'ipj.

*Trompeta witjacj la tjupjus.
(Apocalipsis 8.2)*

Ninana Juan tjinyucá, angelpan la tjupjus pjactsja na.

⁶Angelpan* siéteya natj quinam yupj jis trompeta. 'Úcj la tjajay jis la pjus.

⁷Ángel* mwalá la ttipjyusa yupj trompeta. La ttipjyusa na, lüpjüçj tincünú. 'Awa 'as lal tjive wa nosis casa'á. Nin tepyala na, pajal püné tüpwé nosis, nasa way la mitad pwetsja. Pjü yo cont'e sin popé, pjaní tüpwé wa yon. Tsjutsj lo tsju pjü tüpwé wa.

⁸Locopyaya ángel* p'a wa la ttipjyusa p'a wa trompeta. La ttipjyusa na, napj tjinyuc joc' püné jinwá. Pwe tjinyuc. Joc' niná nosis casa'á palá ts'iya, 'üsú püné casa'á tneyaca. Nin tepyala mpes, nasa way la mitad 'as tepyala yupj, 'üsüs. ⁹Mpes wa animalpan 'üsú mo'o lyawuñ pajal pülüçj tecya'líñ. Pjü cónt'eya sin popé, pjaní tepe'e. Barco* 'üsú casá jil, pajal pülüçj pajal malala jis tepyala yupj. Pjü cónt'eya sin popé, pjaní malala tepyala.

¹⁰Locopyaya ángel* p'a wa la ttipjyusa yupj trompeta. Jupj la ttipjyusa na, pjulacj püné palá tneyaca nosis casa'á tsjun mpe. Tüpwé yupj, 'iyó je püné jinwá. 'üsú pülüçj casá tneyaca, 'üsú 'amá popa pyaca casa'á wa. Pjü cont'e sin popé, 'üsú püné pjaní casa'á tneyaca yupj. ¹¹Pjulacj niná palá tneyaca p'iyá, "Ona" lotsja yupj. Jupj mpes 'ona tepyala wa 'üsüs. Nasa way la mitad ma polel la müs tepyala. Gente pülüçj tecya'líñ 'üsú 'ona tjimyü'üñ mpes.

¹²Locopyaya ángel* p'a wa la ttipjyusa yupj trompeta. La ttipjyusa na, malala tepyala lots'ac' way. Nasa way la mitad püste tepyala yupj. Müümüy 'a nin p'iyá tepyala, pjulacj witjacj 'a nin p'iyá jis tepyala. Mpes nasa way la mitad ma sin tjejyawca yupj. Mpes jaw na, nasa way la mitad ma tjejyawca nosis nt'a. Nin p'iyatsja püste na. Ma 'üsüs tjejyawca müümüy way.

¹³Locopyaya tjinyuc na, ts'i tjinyuc. La mena nt'a wínetsja. Tjapjacas wa yümüçj pjac la tipiya. Ninana tjevele: "Pajal malala ca mpalas nosis casá patjá, angelpan* p'a witjacj jis trompeta la tjupjus na. Trompeta cont'e ma la tjupjus custjay. Leñ way la mpjusacj ca yupj", nin tjevele ts'i.

9 ¹Ángel* p'a wa yupj trompeta la ttipjyusa. Jupj la ttipjyusa na, napj tjinyuc pjacj palá tneyaca nosis nt'a tsjun mpe. Pjulacj jinwá jústatsja yupj. Llave tja'ayapj yupj, jul campwila jun la cjol. Lapanenpan pülüçj jun t'olon pájtatsja ne'aj, jul mo'o. ²Jun tjecjyoltse na niná jul, myusca pajal püné pje'á tjemey yupj, jul mpe, 'awa püné myusca jinwá.

Myusca püné jul mpe tjemey mpes, pajal te toïca tepyala, lots'ac' ma si nuc tepyala. ³ Myusca mpe ts'elel pülcj palá tjiquil nosis casa'lá. Jul mpe 'a tjiquil wa yupj. Ts'elel niná 'üçj jis janütsja tsjev jinwá. ⁴ Yupj jis jepa jis tjiyü'ta ma malala la mijicj tsjutsjum. Tjiyü'ta ma ca malala la mijicj pjü tsjutsjum. Pjü yo ma ca malala la mijicj wa. Gente jis lal p'in 'üçj malala lajaytsja. Gente niná jis wala sin tapac tulucj Dios mpes, niná 'üçj malala lis tajay yupj. ⁵ Ma permiso tja'ayapj ts'elel niná jis la 'ünan gentas. 'Üçj nepé vyaja lajaytsja la p'in. Mes cinco mpes ca la quijictsa niná. Yupj tjünü na, tsjev tjinyüjü jinwá tjevyaja. ⁶ Ts'elel nin lajay po'ó, gente ca quelel jis mü'ü'nacj yupj p'iyá, pajal vyaja mpes, newa ma ca polel nca'liñ yupj. Pajal ca quelel nca'liñ ca nsem yupj, mop'in ma ca nca'liñ.

⁷ Ts'elel niná cavayú tsjictjacj jas tjüwü'lün jin yustaptsja. Corona* sey játjatsja jin yustaptsja sey pjucj po'ó. Jis corona oro* jinwá yustaptsja. Gente jin yustaptsja jis wala po'ó. ⁸ Jis ts'il campa waytsja, nequem jis ts'il jinwá. Jis wis pjoye watsja, pü'lá jis wis jinwá. ⁹ Jisas suna nt'a pjoloc' c'a waytsja yupj. C'a waytsja pajal, acero jinwá. Jis pam mpes tjal na, yümcj pjactsja, cavayú pülcj carreta jat' jinwá pjactsja, la palan nt'a ts'equeneñ jinwá pjactsja. ¹⁰ Ts'elel niná jis soc', tsjev soc' jinwatsja. Jis soc' jay ts'ülü'l tsjev jinwá. Yupj tjünü mpes 'üçj malala lajaytsja gentas. Mes cinco 'üçj nin la tajay yupj. ¹¹ Ts'elel jis jepa ángel* pjaní waytsja, jul campwila mo'o jyü'ta jupj. Hebreopan* jis tin Abadón ló jupj, ángel niná. Griegopan* jis tin Apolión ló jupj. ("Malala La Siji" ló jupj cupj qjuis lal.)

¹² Pjaní malala tepyala nasa tecyawaja quinam. Pjaní tepyala nas, ts'i tjevele jin. Mát'eya ma t'üç' tepyala custjay, malala jis la pal.

¹³ Locopyaya ángel* p'a wa jupj trompeta la tjipljusa. Jupj la tjipljusa na, mesa mpe pjac jin tjiapjacas, mesa niná Dios ja'ayapj nt'a. (Órotsja* jupj mesá, Dios wolap'a'a toïca.) Mesa tsjü'lü yulupjana nepé vele pjactsja. ¹⁴ Ángel lal tjevele jupj, po quina t'üç' la tjipljusa lal. Ninana tjevele jupj lal: "Esocte ma 'en angelpan yulupjaná, 'üsü püné nt'a tsyu'pa jatja. Eufrates ló jupj, 'üsü püné ne'aj", nin tjevele nepé pjactsja.

¹⁵ Mpes nin la tjihi ángel*. Jupj syocte niná angelpan yulupjaná. Ne'aj tsyu'pa tjiatja, la tjunuctsa año niná mpes, mes niná p'iyá, ts'ac' niná p'iyá, hora niná p'iyá. La tjunuc ca mal, mü'ü'nacj gentá. Pajal pülcj ca mü'ü'nacj. Pjü cont'e sin popé, pjaní ca mü'ü'nacj. Tjiquil yupj quinam. ¹⁶ Ninana angelpan, jepapan yupj militarpan pülcj

jis lal. Jis militarpan pülcj cavayú casá tjil yupj. Tjapjacas nol tjil militarpan. Dos cientos millón waytsja yupj.

¹⁷Dios la tjiji napj yus tjinyuc, mpes tjinyuc 'onin nyuca yustaptsja yupj. Militarpan cavayú casá tjatjá, acero lal sin tjüwü'ün jisas suna mo'ó. Jisas suna sin tjüwü'ün, sin je jin jústatsja, 'awa jinwá, tsju jas püste jin justa watsja, lu watsja. Jis cavayú sey pjucj pü'á sey pjucj jin yustaptsja. Cavayú jis lala mpe 'awa pje'á tjac', myusca pje'á tjac' wa, azufre* 'ots'ipj. ¹⁸Conas cavayú jis lala mpe tjiquil mpes, gente pajal pülcj jis tjü'ünan. 'Awa mpes jis tjü'ünan, myusca mpes wa, azufre mpes wa. Pjü cont'e popé, pjaní way tjü'ünan yupj. ¹⁹Cavayú 'üçj malala lajaytsja jis lala mpes, jis soc' mpes wa. Jis soc' latsj jinwá yustaptsja. Jis soc' sey pjucj jánatsja, latsj sey pjucj jinwá. Nin mpes jis soc' mpes malala lajay watsja.

²⁰Gente pülcj jis tjü'ünan. Newa nin, gente la p'a wa newa malala la tjajay. Newa nin, yupj ma quelel 'üsüs lajaytsja. Newa po jisastsja lapanenpan, tjowelepj yupj pajal noypan. Newa jisastsja dios* p'a wa, yupj p'iyá lis tjajay la p'in. Jis dios p'a, oro* waytsja yupj nepenowá, nepenowá plata*, nepenowá bronce*, nepenowá pe, nepenowá yotsja. Yupj jis dios ma polel januc, nin p'iyá ma wa polel ppyacañ, ma wa polel lyawuuñ. ²¹Gente nosis casá patja newa jis tjü'ünan la p'a wa, newa diablo* la tapal, jupj ca jis capj mp'a'sas malala la mijicj. Newa sejats'om tulucj ne'aj tjamanun, newa jis vayum tulucj jis lal tjelyawuuñ. Newa tepequeñ yupj. Ma quelel 'üsüs lajaytsja yupj.

Juan ángel p'a wa tjinyuc. Niná papel tsjicj tyá'atsja.

10 ¹Locopyaya p'a wa ángel* tjinyuc. Jupj pajal jas tjiyoctsja. Tjac' tsjun mpe. Mol jas tjüwü'üntsja jupj. Tsets' pjojocj jay pjucj t'asiyutsja jupj. Wola se jáwcatsja jupj, lots'ac' jinwá. Jupj tüecj 'awa wolaqué jinwá jústatsja. ²Jupj tyá'atsja papel tsjicj. Nasa la tüüpj pü'ütsja mos nt'a. Nosis casá tjac' na, tsjom li'inyampe 'üsü püné casá tjejyatsja, tsjom nancupwepe 'amá casá tjejyatsja. ³Yümüçj tjevele pü'lá ppyusa jinwá. Niná tjevele na, siéteya t'i'ilä pjactsja, nepé javelepj jin pjactsja.

⁴T'i'ilä na, napj quelel pyactsja t'i'ilä pjac tjowelepj. Napj quelel pyactsja na, p'a wa tjapjacas tsjun po'ó nepé tjevele pjac. Niná tjevele: "Siéteya t'i'ilä tjowelepj po ma mvelen. Po ma mpaquen", nin tjevele napj lal.

⁵Niná tjevele na, ángel* mos jas tjiyyünsa la tjiji la mena nt'a. Jupj ninana p'iyá 'üsü püné casa'á toïca, nosis casá toïca wa. ⁶Jupj tjevele:

“Dios selé t'üc' way velé. Dios pü'ü lovin. Jupj la tjihi tsjun po'ó, la tjihi wa pjü tsjun po'o patjá. Jupj la tjihi nosis, la tjihi wa pjü way nosis casa'á. Jupj la tjihi wa 'üsü püné, la tjihi wa pjü way 'üsü mo'ó lyawuü, pjü way 'üsü mo'ó lejeñi 'ots'ipj”, nin tjevele jupj Dios po'ó. Tjevele wa: “Nin ca mpalas quinam Dios tjevelá. Ma ca la nucus. ⁷Ángel p'a wa ca la mpurasas jupj trompeta. La tjiipyusa na, Dios t'üc' way ca la mijis jupj tjevelá. Püna gente ma sin 'yüsatsja tsjan ca la mijis Dios. Locopyaya Dios tjevele jupj profetapan* jis lal tsjan la mijis jupj. Yupj tjowelepj Dios mpes. Jupj jomozopan waytsja yupj”, nin tjevele ángel.

⁸Tsjun po'o nepé vele jin tjiapjacas, niswa tjevele napj lal. Jupj tjevele: “Jutja jipj ángel* nt'a, jupj 'üsü püné casá toñca, 'amá casá toñca wa. Nt'ya papel tsjicj, la tüüpj pü'ü jupj mos nt'a”, nin tjevele jupj napj lal.

⁹Mpes napj ángel* nt'a tsum, la tjemyon napj nla 'ayas papel tsjicj. Jupj tjevele napj lal: “Nt'ya papel, nlajan. Wüjü ca nsem jipj lyala mo'ó, ts'as jinwá; locopyaya, t'üc' tjelyan na, 'ona ca nsem cyol mo'ó.” Nin tjevele ángel.

¹⁰Napj netj papel tsjicj jupj mos mpe, tjelyá wa popelses. Wüjü waytsja nlala mo'ó ts'as jinwá. Locopyaya, napj t'üc' tjelyá na, ncol mo'ó 'ónatsja. ¹¹Papel tjelyá na, pjaní way tjevele napj lal: “Niswa ca mvelen Dios mpes. Dios jos mvelen ca tsjan ca jis mpalas gente pülicj jis lal. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas p'a nt'a 'a mulú patja jis lal. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas pülicj se jütütj mpe. Ca mvelen tsjan ca jis mpalas p'a wa jis tin javelepj. Ca mvelen wa tsjan ca jis mpalas jis jepapan”, nin tjevele napj lal.

Niyom mat'e Dios mpes ca mvelecj gente pülicj jis walap'a'á.

11 ¹Locopyaya jupj ntje'aya visyú campa, la vujus. P'a wa tjevele napj lal Dios mpes: “Jutja, mvujun ca Dios wo* nosis nt'a, mesa Dios ja'ayapj nt'a mvujun wa. Sin tepyaca nucun nol jatja gentas ne'aj Dios jisas, nol javelepj Dios pajal püné. ²Ma mvujun tjüwücj nt'a, Dios wo t'asiyú. Tjüwücj nt'a lyawuü, ma japon yupj Dios po'ó. Dios jis tje'yaya ne'aj malala la mijicj mes cuarenta y dos mpes. Nin ca la mijicj pülicj patja nt'a ne'aj, Dios juts'a'á nt'a.

³”Napj niyom mat'e ca sin majam, ca mvelecj yupj nosis casá patja jis lal. Napj mpes ca mvelecj, pülicj jyawca mpes; ts'ac' mil, doscientos sesenta jyawca mpes ca mvelecj. Niná niyom mat'e 'aplilila ca nsem nosis casá patja malala nyuca lajay mpes. Pü'lü si tsutsca

ca sin nqui'pacj, 'aplijila mpes. ⁴Niyom ninana yo olivo* jinwá yupj napj lal. Yupj ninana noyomes püna tjevelé jiquil nosis nt'a. Pajal 'üsüs yupj. Yupj quelel lajay Dios jyü'ta jinwá. Dios Jepa jupj pjü nosis casá patja mpes. Ninana niyom mat'e, se jawca jinwá yupj, yam casá lejeñ jinwá yupj, Dios mpes javelepj mpes. ⁵La p'a wa quelel malala lajaj yupj jis lal, ma polel nin lajay. Yom pjaní quelel malala la siji na, noyomes mat'e jajütütj mü'lümüs yupj. Javelepj mpes p'in pe'e jupj, Dios nin liji mpes. Nin mpes cya'liiñ jis enemigopan. Lovin nin pyala la p'a wa quelel malala la sajay na. ⁶Ninana noyomes 'üçj lajaj ma majawus Dios mpes javelepj na. Nin p'iyá 'üçj la mijicj wa, 'üsü 'as ca mpalas. Nin wa yupj 'üçj wa la mijicj p'a casá pyalá, malala jis la pal nosis casá patjá. Jisas na, 'üçj wa la mijicj niná.

⁷"P'a jawas t'üç' tjowelepj na Dios po'ó, yom malala ca ncuwim, jis mü'lü'nas ca niná niyom mät'eya. Jupj animal ts'i 'inyá jinwá. Jul campwila mpe pje'á ncuwim ca, ne pajal la mpa'nas ca yupj jis lal. Jupj más jas tjiyocj nsem yupj jis lal; jis mü'lü'nas ca. ⁸Tecya'liiñ na, jis p'üy mpatjam ca jümiüçj nt'a, pajal püliüçj patja nt'a. Ma ca ntoquecj yupj. Ne'aj, niyom mat'e cya'liiñ nt'a, ne'aj p'iyá jis Jepa cruz* po'o tjovalapj nt'a. Ne'aj patja malala lajaj; Sodoma po'o tapatja jin p'iyá lajaj, Egipto nt'a tapatja jin p'iyá lajaj wa.

⁹"Ts'ac' cont'e y medio niyom püliüçj ca nucucj jis p'üy. P'a nt'a 'a mulú patja ca yus nucucj wa yupj jis p'üy. Pjü tribu sin popa yus nucucj wa ca. P'a wa jis tin javelepj ca yus nucucj wa. P'a wa se jütütj mpe wa ca nucucj yupj jis p'üy. Müjü'tüçj ca ma ntoquecj. ¹⁰Yupj 'üçj jisas nsem tecya'liiñ niyom mat'eyá. Fiesta ca la mijicj tecya'liiñ mpes, ca así jis ma'ayacj yuwá. Malala jis tepyala nosis casá patjá niná profetapan* mät'eya Dios mpes tjowelepj mpes. Nin mpes yupj 'üçj jisas nsem leñ yupj", nin tjevele jupj napj lal.

¹¹Ts'ac' cont'e y medio niyom mat'e jis p'üy jümiüçj nt'a tapatja na, Dios ca la mijis mpatjam niswá, ne yupj ca nlüjüñ. Nepénowa ca nucucj yupj niswa patja se palá, mpes pajal ca lecj meyacj yupj. ¹²Niyom mat'e na'in jis tepyala na, yümiüçj nepé vele ca mpjacam tsjun mpe. "Nculá qui'á", ca mveles. Mpes yupj ca mal tsjun po'ó, molon mo'ó ca mal. Jis enemigopan ca nucucj ne yupj jil. ¹³Nin tepyala na, leñ way ca jus nquits'is ne'aj, mpes ne'aj, püliüçj patja nt'a, malala ca jis mpalas jis wa püliüçj. Pjaní ca malala mpalas pjü diez sin popé. Püliüçj ca nca'liiñ gentas, jus tiquits'e mpes. Siete mil ca nca'liiñ. Janucun witjacj pajal ca lecj meyacj, ca mvelecj Dios pajal püné, jupj ne tsjun po'o pü'lü.

¹⁴Nasa t'üç' p'a wa malala tepyalá, ts'i tjevele jin. Leñ way ca p'a mpalas.

Ángel p'a wa trompeta la tjiptyusa. Siéteya tepyala quinam.

¹⁵Locopyaya p'a wa ángel* tjinyuc. Jupj trompeta* la tjiptyusa wa. Siéteya la tjupjus quinam. Niná la tjiptyusa na, Dios pü'ü mpe yüümüçj tjowelepj jin tlapjacas. Nin tjowelepj:

“Qjuis Jepa Dios quina ca müjü'tüs nosis nt'a.
Loving ca müjü'lüs jupj.
Jesucristo lal ca 'a mulú müjü'tücj.
Jesucristo ne Yom niná
Dios jas tjejyama nosis nt'a”,
nin tjowelepj.

¹⁶Co'müypan* veinticuatro, yupj jis silla casá játjatsja Dios wolap'a'á. Jepapan wa yupj. Nin tjowelepj tjepjyacañ na, Dios wolap'a'a palá nipi'tjiñ yupj. Yupj tjowelepj Dios pajal püné. ¹⁷Tjowelepj Dios lal:

“Jipj Dios. Qjuis Jepa jipj.
Pjü 'üçj wa lejay jipj.
Jipj püt' quinam.
Tüpüt' watsja jipj püná.
Wi'iquecj jipj lal,
jipj pajal püné pjü jis lal,
ne jipj nasa jyütütj quinam.

¹⁸Nosis casá patja pajal ts'a 'intsja jipj lal.

Jipj po ma jyas
yupj pajal malala la tjajay,
ne ca jis capj ntülün quinam.
Jipj ca mvelen quinam tecya'liñ jis lal,
ncu t'üç' malala la tjajay.
Quina ca 'üsüs jis ma'ayan wa jipj myozopan,
yupj ne jipj mpes tjowelepj.
Ca 'üsüs jis ma'ayan pjü jipj ts'uyupj.
Yupj salejepj jipj jis capj ntülün malala lajaj.
Jipj ca 'üsüs jis ma'ayan cyapj jacoñ.
Nin p'iyá ca la mijin noypan jis lal,
tsjictjacj jis lal wa.
Nosis malala jis la jay ca jis capj ntülün jipj,
ne ca malala jis mpalas yupj.”

Nin tjowelepj co'müypan Dios wolap'a'á.

¹⁹Nin tepyala na, napj tjinyuctsja Dios wo jun cjal tsjun po'ó. Si nuctsja cajón tabla mpes, niná cajón mpes, israelpan* yola jis tepyala Dios tjevelá. Püna tjevele tsjan ca la mijis yupj yupj mpes. Niná tjinyuc na, pajal tjejayawca menmené, pajal t'l'ilä pjactsja. Jus tiquits'e wa, lüpüjcj tjive wa.

Juan quepj tjinyuca tsjun po'ó. Tjinyuca wa latsj pajal püné.

12 ¹Quepj lay tepyala tsjun po'ó. Dios 'üçj la tiji napj tjinyuc yupj, ca gente jus nlayecj nosis nt'a pyalá, ca jus nlayecj wa tsjun po'o pyalá. Quepj niná tsjun po'ó, lots'ac' lal sa capyatsja. Jupj tońca müümüy casa'á. Pjulacj dóceya jay pjucj po'o játjatsja, corona* jinwá. (Püné waytsja yupj, mpes corona já'asatsja jay pjucj po'ó.) ²Quepj way tsjicj tjá'asa, nasa quelel myá'natsja. Jupj la tipiya vyájatsja mpes.

³Leñ way Latsj Püné lay tepyala wa tsjun po'ó. Dios 'üçj la tiji napj tjinyuc wa yupj, ca gente jus nlayecj nosis nt'a pyalá, ca jus nlayecj wa tsjun po'o pyalá. Niná Lotsjim tsjun po'ó, 'a jetsja. Siéteya jay pjuctsja niná Lotsjim. Diez tsjüémetsja yupj. Jupj jay pjaní pjaní corona* pjaní pjaní jay játjatsja, yupj püné mpes. ⁴Latsj soc' mpes pjulacj pülicj witjacj palá la tecyoje nosis casa'á, palá tinca jay la p'a'apé. Pjü cont'e sin popé, pjaní way palá tjevaca. Latsj Püné Quepj wolap'a'a tyantaná, Quepj way tsjicj quelel myá'natsja na. Latsj quelel lyájatsja Tsjiquis, tjemya'na na.

⁵Lovin ma polel tjelyaja yupj. Quepan tjemya'na yom tsjicj way. Jatjam tsjicj Jepa ca nsem, pjü müjü'tüs nosis casa'á, ca jis majamas nosis casá patjá. Jupj ca leñ way jis capj ntüliüs malala lajay. Tsjicj niná tjemya'na na, leñ way Dios tjemyana Tsjiquis yupj pü'ü nt'a, yupj jyü'ta nt'a. ⁶Quepan ts'üequené pjü jis wa cjuwá nt'a. Dios 'üçj la tiji ne'aj lo püt'üs yupj. Ne'aj ma'ayacj ca nlajas pülicj jyawca mpes. Jyawca mil, doscientos sesenta ca ne'aj mpü'üm yupj.

⁷Locopyaya tjinyuc pülicj la tapalan tsjun po'ó. Ángel* püné, Miguel ló, jépatsja yupj Dios angelpan 'üsüs witjacj jis lal. La tapalan yupj Latsj Püné lal. Latsj Püné jepa watsja yupj angelpan malala witjacj jis lal. Yupj la tapalan 'üsüs witjacj jis lal. ⁸Newa nin, 'üsüs witjacj más sin tjijoctsja Latsj Püné lal. Ma tja'ayapj malalapan tapátjatsja ne'aj, tsjun po'ó. ⁹Palá la ts'i Latsj Püné nosis casa'á. Ángel malalapan palá la ts'i wa Latsj Püné lal. Jupj p'iyá lotsjim pajal püna tüpü'á. Diablo* ló yupj, Satanás* ló wa yupj. Jupj p'iyá pjü nosis casá patja yus tsyawiliitsja.

¹⁰Diablo* palá la ts'i na, nepé vele jin tjapjacas Dios pü'ü mpe.
Yümüçj tjevele:

“Nasa t'üç' quinam.

Dios qjuis capj tjep'y'a'sa

ne diablo ma polel malala la qjuijis quinam.

Dios pjü sin 'yüsa lis tjihi jupj pajal püné.

Sin 'yüsa lis tjihi jupj jyü'ta.

Sin 'yüsa lis tjihi Jesucristo 'üçj jyü'ta quinam.

Jupj ne Yom niná Dios jas tjejyamá nosis nt'a.

Nasa palá la ts'i quinam Latsj Püné nosis nt'a,

jupj ne lovin t'ya vele qjuis pülicpan sin po'ó.

Püste 'ots'ipj, jaw 'ots'ipj

t'ya vele niná Dios wolap'a'á yupj sin po'ó.

¹¹Newa nin, Dios ts'uyupj más sin tjiyoctsja

jupj lal,

Oveja* Tsjicj yupj mpes tepe'e mpes,

jupj 'os tepyala mpes.

Yupj yupj po'o japon tjowelepj,

mpes wa más sin tjiyoctsja yupj diablo lal.

Ma pajal yólatsja ncu ca ncálliñ;

'üctsja yupj jis lal la mas Jesucristo mpes.

¹²'Üsüs nujisas t'as tsjun po'o potjaqué.

'Üsüs tepyala jay la p'a'á.

Leñ quinam diablú.

Mop'in malala ca nu mpalas nosis casá potjaqué,

'üsü püné casá potjaqué 'ots'ipj.

Diablo palá tjemey nun nt'a.

Jupj pajal ts'i 'inyá.

Jupj selé pajal tsjicj way p'in

ca mpü'üm nosis casá quinam",

nin tjevele tsjun po'o nepé.

¹³Latsj Püné jus nleya yupj palá la ts'i jupj nosis casa'á. Jus nleya na, leñ way tsjiquis jamay cjüil tjemey jupj. Latsj Püné quelel malala líjitsja jupj. ¹⁴Ma polel nin la tjihi jupj; pom mat'e tja'ayapj jupj, Quepan. Jupj pom püné tja'ayapj jupj, pom más 'in püné, ts'i pom lal. Tja'ayapj 'üçj lo ts'equen Latsj Püné mpe, jis wa cjuwá nt'a ca mim. Ne'aj ca ma'ayacj nlajas año cont'e y medio. ¹⁵Quepj ts'üequené na, Latsj 'üsü jas tjejyama lala mpe, 'üsü püné jinwá; 'üsü niná quepj

cjüil jas tjejyama jus lo pijitj, lo 'ünan. ¹⁶Mop'in ma tji'yü'na; nosis cus tjep'ya'sa quepan. Jun tjecjyoltse nosis, mpes 'üsú Lotsjim lala popa tjac' tjemey nosis 'alá.

¹⁷Nin mpes Latsj Püné pajal ts'i tji'i'na Quepan lal. Tjemey la palan jupj juts'uyupj p'a wa jis lal. Yupj ne lajay wa Dios si jütüta jinwá, topon wa Jesucristo tjevelá, mpes yupj jupj juts'uyupj 'ots'ipj.

Juan tjinyuca Animal Ts'i 'Inyá 'üsú püné pje'á tjeteyacá.

13 ¹Napj tjinyuctsja Latsj Püné 'üsú püné la nt'a tóñcatsja. Locopyaya napj tjinyuc wa Animal Ts'i 'Inyá jas nisa 'üsú mpe. Diéziya tsjüémetsja jupj, siéteya jay pjuctsja. Diéziya corona* tsjüeme po'o tjtatja wa. Corona pjaní pjaní tsjüeme po'o játjatsja. Pjü jay pjucj wola po'ó jupj ló tapactsja. Pjü jupj ló jupj ne p'iyá Dios. Malala nin; jupj ne Dios tulucj. ²Animal napj tjinyuc, pü'lá jinwá tjinyuctsja. Tsjom noypan waytsja, oso* tsjom jinwá yustaptsja. La mo'ó pünetsja, león lala jinwá. Latsj Püné la tjihi Animal niná 'üçj la tjihi Latsj Püné jos jinwá. La tjihi 'üçj lo jütütx jupj, Latsj Püné jinwá. La tjihi ca la p'a müjü'lüçj jupj mpes.

³Tjinyuc Animal jay pjucj pjaní jay tjojocj jinwá, nasa tepe'e jinwá. Nasa tji'yü'sa quinam jay tjojocj, mpes niswa pü'ü tepyala jupj. Jupj tji'yü'sa mpes, nosis casá patjá yólatsja Animal niná pajal püné. Yupj japontsja jupj tjevelá. ⁴Latsj Püné la tjihi ca Animal müjü'lüçj, mpes gente yólatsja Latsj Püné pajal püné. Yólatsja wa niná Animal Ts'i 'Inyá pajal püné wa jupj. Tjowelepj: "Animal más püné pjü jis lal. P'a wa ma polel jis la palan jupj lal."

⁵Mes cuarenta y dos mpes Dios tje'yaya Animal niná tjevele jupj p'iyá pajal püné; jupj ne p'iyá Dios, tjevele. Mes cuarenta y dos mpes Animal polel malala líjitsja, jupj jostsja jinwá. ⁶Jupj vele watsja Dios malala. Malala Dios lijá, tjevele jupj. Malala tjevele wa Dios lal patja sin po'ó.

⁷Diablo* la tjihi Animal niná 'üçj lo palan Dios ts'uyupj jis lal. La tjihi jupj ca malala la qjuijis yupj jis lal. Diablo la tjihi Animal ca pjü jis cüjü'lüçj. Pjü tribu 'ots'ipj, pjü 'a mulú patja 'ots'ipj, pjü jis tin javalepj 'ots'ipj, pjü p'a wa se jütütx mpe 'ots'ipj; pjü yupj jis tjiyyü'ta jupj. ⁸Pjü nosis casá patja ca yola nsem niná Animal püné. Jis lá ma tapac Oveja* Tsjicj popel mo'ó, yupj pjü way ca jisas nsem Animal niná, yola nsem jupj püné. Oveja Tsjicj popel tya'a, popel niná nin vele pjac ca mpatjam Dios lal. Püna, Dios nosis liji secj na p'in, nin tapactsja jupj popel mo'ó. Oveja Tsjicj tji'yü'ünan, ne 'üçj jis la patj gentá.

⁹Pjü nun tjapja'aqué, nusin tjü'lüsüs niná.

¹⁰Dios selé gente ca jis ntji'líñ

jupj ts'uyupj nepenowá,

cawilta mo'o mo'onsocj,

jis capj ntülicj.

Dios se 'aya nin lajay,

mpes jupj ts'uyupj nepenowá

ca majatjum cawilta mo'ó.

Dios selé wa gente ca mü'lü'nacj

jupj ts'uyupj nepenowá polomay mpes.

Dios se 'aya nin lajay,

mpes jupj ts'uyupj nepenowá ca nca'liñ,

polomay mpes sey jajocj mpes.

Nin tepyala na, más 'üçj Dios ts'uyupj newa 'üsüs lajay Dios jos jin.
Newa ca mponecj Dios 'üsüs. Ma ca ts'i mi'linacj.

Juan tjinyuca p'a wa animal. Nosis mpe tjac' jupj.

¹¹Locopyaya animal p'a wa tjinyuc. Jupj pje'á yácatsja nosis mpe. Mát'eya tsjüeme jupj. Oveja* tsjicj jin jústatsja; p'a p'in jupj. Pajal malala tjevele jupj, latsj püné jinwá. ¹²Jupj auxiliartsja animal mwalá way lal, 'üçj lo jütütj jupj mpes. Jupj la tiji pjü nosis casá patja 'üsüs way yólatsja animal mwalá way po'ó. Yólatsja pajal püné animal mwalá. Animal mwalá tepe'e jay tjojocj mpes; mop'in nin, tji'yü'sa jupj, niswa pü'lü tepyala. ¹³Animal ma'ajapj la tiji ne ca p'a mponecj jupj ca 'üsüs la qjuijis Dios jinwá. Jupj la tiji wa 'awa palá tneyaca jay la p'a'á mpe, nosis casa'á. Niná la tiji gente jis walap'a'á, yupj jis la nuc.

¹⁴Diablo* la tiji 'üçj nin la qjuijis jupj. Animal niná 'üçj p'a casá la tiji, yom p'in ma polel liji jinwá; jupj auxiliar waytsja animal mwalá way mpes, ne nin. Jupj la tiji mpes, nosis casá patja topon animal mwalá way t'üç' way pajal pünetsja. Jupj pajal yus tsyawilí yupj. Jupj jis tjiyü'ta jis la t'üs pwen, animal mwalá way jin justa jas la jünsüs, ne nin la tajay. Jupj tjevele animal mwalá way pajal pünetsja, mpes más 'üçj ca nin la mijicj. Animal mwalá tepe'e polomay mpes jay tjojocj mpes; locopyaya tji'yü'sa jupj, niswa pü'lü tepyala.

¹⁵Animal ma'ajapj tjeqjuesca la tiji pwen, niná pwen animal mwalá way jin justa. Diablo* la tiji 'üçj nin la qjuijis jupj. Nin mpes wa pe niná 'üçj véletsja. Jupj tjevele pjü ca mvelecj ne jupj ca püné nsem. Tjevele ca yupj jis dios nsem jupj. Gente ma quelel javeleptsja jupj püné, pe niná tjiyü'ta jis la 'ünan yupj.

¹⁶ Animal ma'ajapj tjijyü'ta wa pjü sin po'o tapac. Tsjictjacj 'ots'ipj, noypan 'ots'ipj, pü'lüçj jatatj 'ots'ipj, pü'lüçj cjuwá 'ots'ipj, esclavopan* 'ots'ipj, esclavopan tulucj 'ots'ipj, pjü jis tjijyü'ta sin po'o tapac. ¹⁷ Ucj mos li'inyampe po'o tapac, 'ucj wa wola po'o tapac. Jupj tjevele sin po'o tapac tulucj ma polel jaylacj lajay, ma wa polel vender lajay. Niná sin po'o tapac Animal ló, animal mwalá way p'iyá. Ucj wa número sin po'o tapac, número niná jupj ló jin p'iyatsja.

¹⁸ Nenem 'a costa way sin la 'üsüs. Nun nusin tjü'üsüs, nujola tapalas tsjan mpes número niná jupj ló jin p'iyá ca nsem. Jupj número mpes ca jus cülayejc jupj yom p'in. Jupj número seis cientos sesenta y seis.

**Juan tjinyuca ciento cuarenta y cuatro
mil, Jesucristo jos jin lajaytsja yupj.**

14 ¹ Jesucristo nin tji'yüsa la tjiyi wa niná. Napj tjinyuc Oveja* Tsjicj joc' casa'á tońca Jerusalén mo'ó. Joc' niná Sión* ló. Gente pü'lüçj lyawuńtsja ne'aj jupj lal. Ciento cuarenta y cuatro mil játjatsja jupj lal. Yupj jis wala po'o tapactsja Oveja Tsjicj ló, jupj Popay ló wa, yupj Dios si jütüta sin pópatsja mpes. ²Napj 'a nepé tjapjacas tsjun po'ó nepé. Pajal yumüçj pjactsja, 'üsú püné yumüçj jama jinwá, t'ilila jinwá pjactsja wa. Nepé tjapjacas arpa* jatül jinwá pjactsja jupj. ³Jatül na, nejets'eñ tjapjacas. Tsjan seyasa way nejets'eńtsja Dios wolap'a'á, janucunpan yulupjana jis walap'a'á wa, co'müypañ* jis walap'a'á wa. Yupj nejets'eñ p'a wa ma polel si 'üsú nejets'e. Yupj ninana nosis casá patja sin popé, yupj ne lovin ca mpatjam Dios lal. Jesucristo yupj mpes tepe'e, mpes Dios perdonar lis tjiyi yupj malala la tajay, ne ca 'üsüs nsem yupj lovin Dios lal. Yupj ne niná ciento cuarenta y cuatro mil p'iyá. ⁴Yupj ma malala nyuca la tajay locopyas jis lal. Lovin ma tjewyayiñ yupj. Newa jil Oveja Tsjicj jama nt'a. Yupj gente sin popa wa, mop'in Dios juts'a'á yupj. Oveja Tsjicj tepe'e yupj mpes, ca Dios perdonar la siji, ne ca 'üsüs nsem yupj lovin Dios lal. Yupj mwalá way p'in Oveja Tsjicj jis lal tjac' sin popé, p'a jawasa ca p'a wa ncul. ⁵Niná gentá ma la tsuwil, ma malala yupj; pajal 'üsüs p'in. Napj tjinyuc niná. Tjinyuc ca nin mpalas.

**Juan tjinyuca angelpan cónt'eya ca
mvelecj nosis casá patja jis lal.**

⁶ Locopyaya napj tjinyuc p'a wa ángel*, Jesucristo la tjiyi tjinyuc jupj. Ángel niná la mena nt'a wínetsja. Dios jas tjejyama jupj la veles pjü

nosis casá patja jis walap'a'á. Pjü way p'a wa se jütütj mpe jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü tribu jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü jis tin javelepj jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj, pjü 'a mulú patja jis walap'a'a tjevele 'ots'ipj. Jupj tjevele Dios 'üsüs la siji gente jis lal Jesucristo mpes. Ángel tjevelá ne Dios nin p'iyá véletsja lovin. ⁷Ángel pajal yumüçj tjevele: “Jus nlayé nun Dios ca jis capj ntüüs malala lajay. 'üsüs pjac mvelé nun jupj po'ó. Quina ca Dios mveles pjacj malala. Mvelé nun Dios pajal püné. Jupj p'iyá la tiji tsjun po'ó, nosis nin p'iyá la tiji wa, 'üsü püné nin p'iyá, 'üsü 'amá popa pyacj nin p'iyá”, nin tjevele niná ángel.

⁸Jupj tecyawaja tjevele na, p'a wa ángel* tjac!, tjevele: “Pajal malala tepyala Babilonia mo'ó, pülcj pájtatsja nt'a. Jupj pünetsja pajal; malala tepyala quinam. Ne'aj tapatja la tajay mpes, pjü gente pajal malala la tajay wa yupj jin p'iyá. Pajal 'üçjjisastsja malala lajaysja, quepj malala jinwá. Niyom pülcj lal wine jinwá lajaysja. Majisastsja Dios”, nin tjevele ángel niná.

⁹Jupj t'üç! tjevele na, p'a wa ángel* tjac!, nasa angelpan cónt'eya tjqil quinam. Niná pajal yumüçj tjevele: “Pülcj tjowelepj Animal püné. Dios ca jis capj ntüüs nin tñowelepj mpes. Pe Animal jin justa püné jin tñowelepj, Dios ca jis capj ntüüs wa yupj. 'Üçj yupj jis lal yupj sin po'o tapac Animal ló, nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Jis wala po'o tapac, jis mas po'o tapac, ¹⁰nin p'iyá ca nsem yupj jis lal. Dios pajal jis capj ntüüs nin lajay. T'üç! way ma ca perdonar lis mijis jis capj tyüla nas. Ca mpeñ azufre* mpes. Ca pajal jis mvajas ca yupj. Dios angelpan jis walap'a'á ca nsem, Oveja* Tsjicj wolap'a'a ca nsem wa. ¹¹Myusca yupj peñ mpes viyá jama lovin. Ma 'yü'sa vyaja mpes; jaw na, püste na ma 'yü'sa. Nin ca nsem yupj jis lal, palá nipi'tjií Animal wolap'a'á, yola jupj pajal püné. Nin ca nsem wa yupj jis lal, palá nipi'tjií pwen wolap'a'á, Animal jin justa. Sin po'o tapac Animal mpes, nin p'iyá ca nsem yupj jis lal”, nin tjevele ángel nosis casá patja jis lal.

Niná napj tjinyuc ca nin mpalas.

¹²Nin ca mpalas mpes, más 'üçj Dios ts'uyupj lovin 'üsüs lajay Dios jos jin. Dios ts'uyupj Dios jyü'ta jin lajay. Yupj lovin japon Jesucristo lal.

¹³Angelpan* tecyawaja tñowelepj na, nepé vele jin tñapjacás Dios pü'lü mpe. Tjevele: “Tepyaca jipj niná: 'Quis Jepa Jesucristo lal japon, pajal 'üsüs jisas nsem cya'liñ na quinam’”.

Dios Cjües tjevele wa: “Nin. Pajal yumüçj tsji' la tajay Dios mpes, ne quina ca majatjum. Dios pajal 'üsüs ca jis ma'ayas yupj, 'üsüs la tajay mpes.”

Jesucristo ca jis manus jupj lal japon jis la püt'üs
jupj lal. Dios ca jis capj ntüls malala lajay.

¹⁴Locopyaya p'a wa tjinyuc, niná ca nin mpalas. Napj mol pje tjinyuc. Pjaní wa já'asatsja mol casa'á. Yom jin jústatsja jupj. Corona* jay já'asatsja jupj, jepa püné jay já'asa jinwá. Oro* waytsja coroná. Polomay tyá'atsja wa mos nt'a, pajal pjóyetsja, jupj wolas mpe la t'üs. ¹⁵Locopyaya p'a ángel* tjac! Dios wo nepé. Yümüçj tjevele, molon casá já'asa ca mpjacam jupj tjevelá. Jupj tjevele: "Tjevyala tjejyo'o jipj quinam. Nasa t'lüç' quinam. Tjevyala tji'yü quinam." ¹⁶Mpes mol casá tja'asá, tjejyo'o nosis casa'á. Nosis casá pülicj tjevyala jinwá pjü nt'ya jupj.

¹⁷Nin la tjihi na, p'a ángel* tjac! Dios wo mpe. Jupj tyá'atsja wa polomay pajal pjoye. ¹⁸P'a wa ángel tjac! mesa mpe, mesa niná nt'a Dios mpes ja'ayapj ne'aj. Ángel niná, jupj 'awa tjejyámatsja ne'aj. Jupj yümüçj tjevele, ma'ajapj ca 'üçj mpjacam jupj tjevelá, ma'ajapj ne polomay pjoye tyá'atsja p'iyá. Tjevele: "Tjevyala tjejyo'o jipj. Nt'ya wa 'a mulú, 'a mulú velañ uva jinwá. Pjü niná tji'yü quinam", nin tjevele polomay pjoye tya'a lal.

¹⁹Mpes jupj tjejyo'o wa nosis casa'á, nt'ya jupj 'a mulú tjevelañ uva jinwá. Nt'ya na, tjevyala na'aj la ts'iya sey jajatsj nt'a. La pünetsja ne'aj.

Ninana napj tjinyuc ninana ca mpalas gente jis lal. Dios po ma jos yupj malala lajay, ne ca jis capj ntüls; nin mpes niná tjinyuc napj. ²⁰Yupj uva sey jajatsj jinwá la tjajay, campa way 'in, pülicj patja mpe. Ne'aj sey tjajatsj, mpes 'as pje'lá tjac! jupj. 'Osis 'üsü jinwá jámatsja. 'Osis campwílatsja. Cavayú lala mo'ó p'iyá tóñcatsja 'osis. Legua setenta y cinco 'üsü jinwá jámatsja jupj, 'osis. Tjinyuc ca nin mpalas Dios jis capj tyüla na.

Dios ts'uyupj ca nejets'en Dios nt'a.

15 ¹Locopyaya p'a wa tjinyuc Dios pü'ü nt'a. Niná napj tjinyuc, Dios ca nin la mijis, jupj pajal püné mpes. Jupj 'üçj la tjihi tjinyuc niná, ca gente jus nlayecj nosis nt'a pyalá, ca jus nlayecj wa tsjun po'o pyalá. Niná la tjihi na, ca gente yola nsem jupj pajal püné. Ninana napj tjinyuc: tjinyuc angelpan* siéteya. Yupj jatatsja tsjan mpes ca Dios jis capj ntüls malala lajay. Siéteya jatatsja yupj, tsjan mpes lo cawajas jis capj la tül. Nin mpes ca malala jis mpalas malala lajay.

²Napj tjinyuc wa vidrio tüpü'ü, 'üsü püné muju toñca jinwá jústatsja. 'Awa wolaqué watsja vidrio mo'ó. Gente lejeétsja vidrio la nt'a. Yupj ma

lajaytsja Animal jostsja jinwá, ma javeleptsja pe pajal 'üsüs, pwen niná Animal jin justá. Número Animal ló jinwá, ma wa jisastsja. Gente niná más sin tjiyoctsja yupj jis lal. Niná gentas arpa* jatatsja, Dios p'iyá jis tje'yayá. ³Yupj tjenejets'eñ, Moisés* tjünüejets'e jinwatsja. (Moisés Dios jomozo waytsja püná.) Yupj tjenejets'eñ, Oveja* Tsicj mpestsja. Ninana tjenejets'eñ:

“Jipj pajal 'üsüs lejay,
jipj pajal püné mpes.
Jipj Dios, jipj Jepa.
Pjü 'üçj jis la jay jipj.
Jipj 'üsüs lejay.
Nin p'iyá lejay jipj,
jipj tjevelen jinwá.
Jipj Jepa pjü gente jis lal.

⁴ Pjü ca jus nlayecj
jipj ca jis capj ntülin
malala la tjaxay.
Pjü 'üsüs ca mvelecj jipj po'ó.
Jipj p'in Dios.
Pjü gente ca ncul,
jis tic' ca jin müjünsünüñ,
palá mpi'tjiñ jipj wyalap'a'lá,
mvelecj ca jipj pajal püné.
Yupj jus nlay quinam
jipj la tjejay pajal 'üsüs.”

Nin tjenejets'eñ yupj. Tjinyuc ca nin mpalas.

Angelpan 'üçj ca la mijicj ca nosis casa'á malala mpalas.

⁵Locopyaya napj tjinyuc Dios wo tsjun po'ó; jun tjecjyoltse jupj, Dios já'asa nt'a. Püna israelpan* Dios wo pü'lül jas tjüjünsüpj nosis nt'a. Niná wo pü'lül mpes, israelpan salejeptsja Dios jis capj tecyóñcatsja ne'aj. Quina napj tjinyuc Dios wo tsjun po'ó, Dios já'asa nt'a. ⁶Dios wo nepé angelpan* siéteya tjiquil. Yupj ne nin p'iyá napj tjevelé jin. Siéteya jatatsja yupj tsjan mpes ca malala jis mpalas malala lajay. Ninana angelpan sin quip sin salatsja pajal. Se jáwcatsja sin quip. Jisas suna tsupaptsja faja lal, jis faja órotsja* yupj. ⁷Tjinyuc janucunpan yulupjana sin popa pjaní, plato jis tje'yaya ángel sietepan. Plato pjaní pjaní jis tje'yaya. Plato witjacj oro watsja yupj. Jis plato mo'o tóñcatsja niná p'iyá Dios jas tjeiyama, jis capj la tü'l malala lajay. Dios pü'ü lovin.

⁸Nin tepyala na, Dios wo nt'a tipit'a musus, Dios ne'aj tjá'asa mpes. Dios pajal 'üüs, pajal püné, nin mpes nin tepyala. P'a wa ma polel wama jámatsja, tecyawaja la tjajay nas, angelpan* siéteya la tjajay. Yupj la tjajay la siete malala tepyala nosis casa'á, jis capj la tül malala nyuca lajaj. Nin ca mpalas p'a jawasa.

Po 'in malala ca mpalas nosis casá, gente malala la tjajay mpes.

16 ¹Locopyaya yumüçj tjevele jin tjapjacastsja. Dios wo mpe tjevele angelpan* siéteya jis lal: "Lowa, nun jis plato pjü yus tococa nosis casa'á; nun jis plato mo'o toïca niná p'iyá Dios se jamá jis capj la tül". Nin tjevele jin tjapjacastsja. Nin ca mpalas mpes tjapjacas.

²Pjaní pjaní tjl. Ángel* mwalá way tjemey, jupj plato jus tecyoca nosis casa'á. Nin la tiji na, nawan jis p'üy po'o tepyala nosis casá patjá. Jis wala po'o tapac Animal mpes, nawan jis p'üy po'o tepyala yupj. Pe wolap'a'a palá nipi'tjiñ, pe niná ne Animal jin justa, yólatsha jupj püné, nin p'in jis tepyala yupj. Jis nawan pajal pünetsja, vyájatsja pajal.

³Locopyaya p'a wa ángel* jupj plato jus tecyoca 'üsü püné casa'á, 'üsü niná mar po'ó. Jupj nin la tiji na, 'üsü püné mar po'ó 'as tepyala, tepe'e 'os jinwá. Nin tepyala mpes, pjü mar mo'o patja, pjü tecya'liñ.

⁴Locopyaya p'a wa ángel* jupj plato jus tecyoca. Cont'e quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca pjü 'üsü casa'á, 'üsü 'amá popa cyala mpe wa. Nin la tiji na, 'osis jis tepyala wa yupj. ⁵Ángel pjaní 'üsü jyama Dios mpes. Napj tjapjacas jupj tjevele nin tepyala na. Ninana jupj tjevelá:

"Ücj niná la tjejay jis capj la tül.

Jipj nínawa pütsja püná, newa püt' lovin.

Jipj Dios juts'a'á, pajal 'üsüs jipj Dios lal.

⁶ Yupj jipj ts'uyupj jis tjü'ünan,

jipj profetapan* 'ots'ipj.

'Osis jis tepyala la tjajay.

Mpes jipj la tjejay jis süsü 'as tepyala.

'As myü'üñ yupj quinam,

malala la tjajay mpes",

nin tjevele ángel 'üsü tjejyamá.

⁷Niná nin tjevele na, p'a wa tjevele tjapjacas mesa mpe, mesa niná Dios mpes ja'ayapj nt'a. Ninana tjevele jupj Dios lal:

"T'üç! way tjevele jupj.

Jipj ne Jepa.

Jipj ne Dios.

Jipj ne más püné pjü jis lal.

'Ücj la tjejay niná, jis capj la tül.

Jipj tjevelen jin la tjejay",

nin tjevele jupj mesa mpe.

⁸Locopyaya p'a wa ángel* jupj plato jus tecyoca. Yulupjana quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca lots'ac' casa'á. Nin la tjiji na, lots'ac' pajal 'yawa tepyala nosis casa'á, lots'ac' 'ücj lo pes gentá, jupj pajal 'yawa tepyala mpes. ⁹Mpes pjü gente pjü jis tepeñ. Nasa tepeñ na, yupj malala tjowelepj Dios po'ó, jupj ne 'ücj tjiyyü'ta niná nin tepyala jis capj la tül. Yupj newa 'aplijila tuluctsja malala la tajay mpes. Newa ma quelel lajaytsja Dios jos jinwá. Newa ma quelel javeletejsa Dios 'üsüs.

¹⁰Locopyaya p'a wa ángel* jupj plato jus tecyoca. Cinco quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca Animal jyü'ta nt'a casa'lá. Nin la tjiji na, pajal püste tepyala pjü jun ta'á jupj tjiyyü'ta nt'a. Ne'aj tapatjá jis pelam jay jalatsja pajal nepé vyájatsja mpes. ¹¹Pajal nepé vyájatsja mpes, jis nawan mpes wa, malala tjowelepj Dios po'ó, jupj ne tsjun po'o pü'ü. Newa 'aplijila tuluctsja malala la tajay mpes. Newa ma quelel 'üsüs lajaytsja.

¹²P'a ángel* jupj plato jus tecyoca. Seis quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca 'üsü casa'á, 'üsü niná Eufrates ló. Nin la tjiji na, 'üsü tlapajaja. Nin la tjiji 'ücj jis la cuwis jepapan tsiquin mpe ne'espan, 'üsü na'aj po'o jis la winin jis la palan.

¹³Nin tepyala na, napj tjinyuc wa lapanenpan cont'eyá. Viñ jin yustaptsja yupj. Pjaní wa Latsj Püné la mpe pje'á tneyaca. P'a wa pje'á tneyaca Animal la mpe. P'a wa pje'á tneyaca Profeta* Malala la mpe. Profeta niná Dios mpes véletsja tulucj. ¹⁴Lapanenpan viñ jin yustaptsja, yupj lapanenpan jis qjues witjactsja. Yupj 'ücj jis la jay gente ma polel lajay jinwá, ne gente mponecj ca yupj javelepj. Lapanenpan nenem tjal pjü nosis casa'á, pjü jis jepapan nt'a, ne'aj ca 'a jis mulus jis la palan. Nin la tajay na, ca Dios jos jin mpalas. Dios más jas tjiyocj pjü jis lal. Napj tjinyuc ca nin mpalas. ¹⁵⁻¹⁶Lapanenpan 'a jis tjiyula jepapan. 'A jis tjiyula nt'a, Armagedón ló israelpan* jis tin.

Ncupj qjuis Jepa Jesucristo nin vele: "Nusin tjü'üsüs nun niná. Gente ma la ni nuc na ca ncuwis, pecj jac' na jinwá. Nun newa nujola napj ncuwis, nun ca 'ücj nujisas nsem. Nun newa lojí napj najas jinwá, nun ca 'ücj nujisas nsem. Nin lojí, ma ca nu maycas gente jis walap'a'a napj tjacuwis na." Nin tjevele jupj.

¹⁷ Ángel* p'a wa jupj plato jus tecyoca. Siete quinam jupj lal. Jupj plato jus tecyoca la mena nt'a. Ninana jus tecyoca na p'in, Dios wo nepé yumüçj tjevele tjapjacas. Jupj tjevele: "Nasa t'üç' quinam".

¹⁸ Niná tjevele na, tjejyawca menmené, pajal yumüçj pjactsja, t'i'ila watsja ne'aj. Pajal yumüçj si quits'í watsja nosis. Pajal yumüçj jus tiquits'e püná lal, gente nosis casá patja na mpe. ¹⁹ Nin tepyala na, malala tepyala Babilonia nt'a, pajal pülicj patja nt'a. Tjacja'la momas ne'aj neneyawá, mpes cont'e sin popa tepyala Babilonia mo'ó. Jis wa jis tyü'na wa, pjü pülicj patja nt'a, nosis casalá. Dios newa jólatsja "Babilonia Püné" mo'o patja pajal malala la tjajay. Dios po ma jostsja yupj malala la tjajay, ne pajal jis capj tyüla jupj. ²⁰ Pajal jus tiquits'e na, pjü 'amá 'üsú t'asiyú pjü'ü, pjü jis tecyawaja. Pjü joc' mo'ó, pjü yumal tepyala.

²¹ Tjive wa lüpjüçj yupj jis capá nt'a. Lüpjüçj pjaní pjaní quintal pjaní jinwá tütsja. Ninana jis tepyala na, niswa malala tjowelepj Dios po'ó, lüpjüçj püné tjive mpes. Pajal malala jis tepyala lüpjüçj mpes. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawas.

"Babilonia Püné" malala pajal.

17 ¹ Ángel* pjaní tjac', napj nlal la veles. Angelpan siéteya jis plato jatatsja popa pjanitsja jupj. Napj nlal tjevele "Babilonia Püné" po'ó. "Was napj lal —tjevele—. Napj ca jin mü'üsü la mejay malala ca mpalas ne'aj. Dios ca jis capj ntüls ne'aj, 'üsú pülicj jil nt'a. Babilonia Püné, quepj niyom pülicj jis lal wine jinwá jupj. Malala lajay ne'aj. ² Ne'aj patja majisastsja Dios; la p'a wa p'in jisastsja. Nin p'iyá la tjajay wa jepapan nosis casa'á. Jisastsja wa Babilonia mo'o patja jisastsja jin p'iyá. La p'a gente nosis casa'á, jis tjemyona jinwá jis tepyala, pajal malala quelel lajaytsja mpes. Babilonia nt'a la tjajay, quelel wa lajaytsja yupj. Ma jisastsja Dios. P'a wa p'in quelel lajaytsja lovin." Nin tjevele ángel niná napj lal.

³ Ángel* tjevele na niná, jupj ntjemanú pjü jis wa cjuwá nt'a. Dios Cjües newa nin tji'yüsa la tjiyi niná, mpes nin. Napj tjinyuc quepj pjaní ne'aj. Animal ts'i 'inyá casá já'asatsja jupj. Animal niná je waytsja, pajal pülicj lotsja jupj. Jupj ló witjacj jüp'üy po'o tepyaca 'ots'ipj. Jupj ló jupj p'iyá Dios; malálatsja jupj po'o tepyacá, pues la tsuwil waytsja. Niná animal siéteya jay pjuctsja, diéziya tsjüémetsja. ⁴ Quepan animal casá tja'asá, jupj jas quip pajal 'üsüs jústatsja. Jas quip mát'eya jin yustaptsga, tsju way, je way. Pajal pülicj jaylactsga jas quip. Soquiya

pülicj tjiyámatsja, arete pjots' jala watsja, anillo mos já'asatsja wa jupj. Nepénowa oro* witjactsja, jupj tyá'atsja popé, nepénowa pe pülicj jaylacz witjacj, nepénowa pe niná perla* ló. Pocillo tyá'atsja jupj mos nt'a, pajal 'üsüs way jústatsja. Pocillo, jupj oro watsja. Mop'in malálatsja pocillo mo'ó. Pocillo mo'o toñica tsjan te jin jústatsja, malálatsja jupj. Ninana napj tjinyuc, quepj malala líjitsja jin p'iyá. Quepj niná niyom pülicj lal wine jinwá la tjihi jupj.

5 Quepj niná jupj ló jupj wola po'o tapactsja. Ninana jupj lotsja:

GENTE MA SIN 'YÜSA PJACJ NE NAPJ.

NAPJ NE BABILONIA PÜNÉ.

PJÜ QUEPJ MALALAPAN SEJAMAY NAPJ.

PUES PJÜ NOSIS NT'A MALALA LAJAY, NAPJ YUPJ SEJAMAY.

Nin lotsja jupj. **6** Niná quepan, Dios ts'uyupj pajal pülicj tecya'líñ la tjihi jupj. Jis tjü'lünan Jesucristo mpes tjowelepj mpes. Quepj niná 'üsü tjemyona jinwatsja, yupj jis 'as lal. Napj jus tjinyuc na, pajal nólatsja napj, pues ma nin tji'yüsa tjinyuc. **7** Mpés ángel* tjevele napj lal: "¿Tsjan mpes pajal jele, jipj tjinyuc mpes? Jipj ma jin tji'yüsá, napj ca jin mü'üsüs la mejay. Napj ca mvelé tsjan pjucj tjinyuc jipj niná quepan. Ca mvelé tsjan pjucj tjinyuc niná animal jay pjucj sieteyá, tsjüeme dieziyá jupj. **8** Animal niná pajal püna tüpü'ütsja jupj, leñ quinam. Niswa ca ncuwim jul campwila mpe. Tjac' na, jas tüpwes ca malala mpalas jupj. Ma malala tepyala na p'in, nosis casá patja ca yola nsem animal niná pajal püné, yupj sa nuc na. Jupj püna tüpü'ü. Leñ quinam; p'a jawásiya niswa ncuwim jupj, mpes gente ca yola nsem jupj püné. Dios custjay nosis la tjihi secj p'in, papel mo'o tapactsja gente jis lá, Dios lal ca mpatjam witjacj. P'a witjacj jis lá tapac tulucj; yupj pjü way ca yola nsem animal niná pajal püné.

9 Jipj pajal jin 'yüsa, jele t'as napj ca mvelé. Animal jay pjucj sieteyá, siéteya joc' witjacj, pülicj patja nt'a. Animal jay pjucj sieteyá, jepapan siéteya witjacj wa. **10** Jepapan siete sin popé, cíñquiya malala jis tepyala quinam, ma jajütütj quinam yupj. Pjaní way jyü'ta quinam siete sin popé. Jepa tulucj pjaní wa custjay. P'a jawas, jupj jepa tepyala na, tsjicj way p'in ca müjü'lüs jupj. **11** Animal püna tüpü'ü, jupj ne p'a wa jepa nsem. Jupj jyü'ta na, óchoya tjátjatsja quinam jepapan. Leñ quinam jepa niná. Jupj jepapan siéteya sin popé wa; jepa watsja jupj püná. Jupj tjac' na, malala mpalas wa jupj.

12 "Animal tsjüeme diez witjacj, p'a wa jepapan diez yupj. Ma jajütütj custjay yupj; diablo* ca jis ma'ayas 'üçj müjü'lüs jepapan way

p'in. Animal lal 'a mulú ca müjü'lütçj yupj. ¹³Jepapan diéziya niná, nin p'iyá ca yola nsem yupj. Yupj ca pajal cus mp'a'sacj animal je. Animal jos jin ca müjü'lütçj yupj pjü. ¹⁴Pjü way yupj Oveja* Tsjicj lal ca la mpa'nacj. Mop'in Oveja Tsjicj más jas tjiiyocj nsem yupj jis lal. Jupj pjü jepapan jis Jepa, más püné yupj pjü jis lal. Jupj le palana na yupj jis lal, yupj lal japon ca cus ncoñcocz wa. Dios p'iyá jis capj tjep'ya'sa jis la pon. Jupj lis t'ya yupj. Yupj, pues, newa sa coñ Oveja Tsjicj", nin tjevele ángel* napj lal.

¹⁵Locopyaya yupj tjevele wa napj lal: "I'üsú püné püliucj tjinyuc jipj, tjinyuc wa quepj malala 'üsú casá já'asatsja. 'üsú niná 'üsú tulucj. 'üsú niná gente pajal püliucj quepj si jütüta. P'a nt'a 'a mulú patja sin popetsja yupj. Pues pajal püliucj 'a jis tjimyula tjinyuc. Püliucj se jütüta mpe sin popetsja yupj 'ots'ipj. P'a jis tin javelepj sin popetsja 'ots'ipj. ¹⁶Jepapan diéziya ma ca jisas nsem niná quepan. Nin p'iyá, niná animal ts'i 'inyá ma wa ca jos nsem yupj. Mpes pjü ty'a ca nt'anquecj, ne jas pjütpjüt' jinwá ca nsem quepan. Nlajacj ca jüp'üy. Yupj ma pjü tjálá, mü'lümüucj ca yupj. ¹⁷Dios p'iyá nin la tjiji jepapan diéziya quelel jis la jay niná. Mpes ca nin mpalas Dios jos jin. Jupj ca la mijis yupj nin p'iyá ca yola nsem, ne yupj ca müjü'lütçj animal jos jin. Mpes nin ca la mijicj. Pjü ca mpalas niná, Dios tjevele jin. ¹⁸Quepan jipj jus tjinyuc, yupj p'iyá niná püliucj patja, NASA tjevelé yupj po'ó. Jupj pjü si jütüta jepapan nosis casa'á", nin tjevele ángel* napj lal.

Dios pajal ca cus ntülius yupj, Babiloniá.

18 ¹Locopyaya p'a wa tjinyuc, p'a jawasa ca mpalas. Napj tjinyuc ángel* p'a wa tjac' tsjun mpe. ²Ücj jyú'tatsja yupj Dios jostsja jin. Tjejyawca la tjiji nosis casa'á, yupj jas tjejyawca mpes. ²Jupj yumüucj tjevele, pjü jis la pac. Tjevele:

"Babilonia Püné tyüla, malala tepyala.
Lapanenpan p'in ne'aj patja quinam.
Ne'aj pjü lapanenpan tsyu'pa jatja.
Ne'aj tsyu'pa jatja wa jis pam jana
malala witjacj,
sin te witjacj wa."

³Babilonia mo'ó tapatjá pajal malala quelel lajaytsja,
quepj niyom püliucj jis lal wine jinwá.
Ma jisastsja Dios ne'aj.
P'a p'iyá jisastsja yupj lovin.

Babilonia mo'ó la tjajay mpes wa,
 nin p'iyá quelel lajaytsja gentá,
 pjü nosis casá patja sin popé.
 'Üsú jis tjemyona jinwá jis tepyala
 pajal malala nyuca la tjajay mpes.
 Babilonia mo'o patja la tjajay
 quelel lajaytsja wa yupj.
 Jepapan nosis casa'á, jisas watsja
 Babilonia mo'o patja jisastsja jin p'iyá.
 Vender lajay witjacj nosis casa'á,
 yupj pajal pülicj jatatj jis tepyala,
 pülicj vender la tjajay mpes.
 Babilonia mo'ó tapatjá
 pajal pülicj jaylacj la tjajay
 tsjan pülicj jaylacj",
 ángel püné nin véletsja Babilonia po'ó.

⁴Locopyaya p'a wa nepé vele jin tjapjacas tsjun popé. Tjevele:
 "Pje'á nu tacalas napj negente,
 ma malala la müjí yupj jinwá,
 ne ma ca malala nu mpalas yupj lal,
 napj cus tyül na.
⁵La pülicj pajal malala la tiji yupj, newa nin.
 Dios pjü selé yupj malala la tijjá,
 ne nasa ca cus ntüüs yupj,
 nin la tiji mpes",
 niná tjapjacas napj.

⁶Tjevele wa Babilonia cus tül jis lal:
 "Jupj la tiji jinwá la müjí nun yupj lal.
 Pajal malala la tiji yupj la p'a jis lal,
 mpes pajal ca cus ntüü yupj.

La p'a wa pajal malala jis tepyala
 yupj la tiji mpes.
 Nin la müjí nun, nin p'iyá
 ca pajal malala mpalas yupj quinam.

Más malala ca mpalas yupj yupj jis lal.
 Pues pjü malala la tiji mpes,
 nun ca cus ntüü yupj quinam.

⁷Pjü yupj jostsja, pjü way t'e'énccatsja.

Pajal püné jin jólatsja jupj p'iyá lovin.
 Mpes nin la müjí nun,
 nin p'iyá ca pajal mvajas,
 'aplijila mpalas wa jupj, cus ntüllú na.
 Jupj lovin jola jupj p'iyá jepa,
 jyü'ta jin jola jupj.
 Jusapj tulucj jola jupj;
 lovin ma ca la mpuyus, jola.

⁸ Jupj nin jola mpes,
 po 'in leñ way ca malala mpalas jupj.
 Pajal ca leñ way ca pülcj nca'liñ.
 Leñ way ca pülcj la mpuyucj,
 leñ way ca ve cjuwá nsem ne'aj 'ots'ipj.
 Ca pjü mpem ne'aj.

Qjuis Jepa Dios jas tjiyocj jupj,
 ne ca cus ntüllüs jupj",

nin tjevele tsjun popé.

⁹ Jepapan nosis nt'a, myusca ca nucucj Babilonia tüpwé mpes.
 'Aplijila way ca nsem yupj, Babilonia malala tepyala mpes. La mpuyucj
 ca, jupj mpes. Yupj p'iyá malala la tjajay wa jupj lal. Nin p'iyá ma
 wajisastsja Dios. P'a wa p'in jisastsja, Babilonia mo'o patja jisastsja
 jinwá. Pjü jisas, pjü natsja yupj, Babilonia jinwá. ¹⁰ Jepapan pajal
 ca lecj meyacj Babilonia pajal malala tepyala mpes. Campa mpe ca
 nucucj, ca mvelecj Babilonia lal:

"Pajal malala 'e tepalá jipj.
 Pülcj tapátjatsja jipj nt'a yas nam.
 Jipj pajal pünetsja.
 Babilonia lyatsja jipj.
 Jipj pajal jin tjiyoctsja.
 Pajal leñ way pjü malala 'e tepalá,
 cyapj tyüla na",

nin ca mvelecj jepapan.

¹¹ Vender lajay witjacj nosis nt'a, pajal ca yumücj la mpuyucj wa
 jupj mpes. Pajal 'aplijila ca jis mpalas yupj jupj mpes. Pues leñ nsem
 pjacj 'ucul, jaylacj la qjuijicj yupj tucutj vender lajay. ¹² Pajal pülcj
 tucutsja yupj vender lajay mpes.

Oro* vender lajay watsja. Plata* tucutj watsja.
 Pe pülcj jaylacj tucutj watsja, pe perla* ló 'ots'ipj.

Pülül tucutj wa. Jis pülül pajal 'üsüstsja, nepénowa pje way
 'üsüs yustaptsja, nepénowa tsju jas püste jin yustaptsja,
 nepénowa pajal tsjatsj waytsja, 'üm'üm waytsja, nepénowa
 pajal jetsja.

Yupj vender lajay watsja pjü wüt! 'üsüs cjumsu.

Tsjan 'üsüs yustapj, pülüçj vender lajay watsja yupj, nepénowa
 elefante* wis, nepénowa wüt! pülüçj jaylacj, nepénowa
 bróncetsja*, nepénowa acérotsja, nepénowa pe mármol
 lotsja.

¹³ Yupj canela vender lajay watsja.

Pomada vender lajay watsja, ts'üliic! 'üsüs cjumsu la 'üm
 'ots'ipj, lemeliyú 'ots'ipj, perfume 'ots'ipj, vino 'ots'ipj, aceite*
 vender lajay watsja, harina 'üsüs 'ots'ipj, trigo* 'ots'ipj.

Vaca 'ots'ipj vender lajaytsja, oveja* 'ots'ipj, cavayú 'ots'ipj.

Carreta 'ots'ipj vender lajaytsja, esclavopan* 'ots'ipj. 'Ücj
 vender lajaytsja gentas.

¹⁴ Niná vender lajay, Babilonia lal ca mvelecj wa: "Pjü niná jipj
 tyatsja, jipj jyastsja wa, pjü tecyawaja quiyam. Pues cjuwá quinam
 wolas püna jyastsja, pajal 'ücj syá'matsja. Pjü 'üsüs yustaptsja jipj
 nt'a, pues cjuwá quinam pjü. Lovin ma ca nta'an niná lovin", nin ca
 mvelecj yupj.

¹⁵ Vender lajay pajal pülüçj jatatz jis tepyala, ne'aj vender la tjajay
 mpes. Yupj ca pajal lecj meyacj Babilonia malala tepyala mpes, ne
 campa mpe ca nucucj yupj. La mpuyucj ca; 'aplijila ca jis mpalas yupj.

¹⁶ Babilonia lal ca mvelecj:

"Pajal malala 'e tepalá.

Pülüçj pájtjatsja jipj nt'a yas nam.

Jipj pajal pünetsja.

Jim 'a quepan pajal 'üsüs justa jinwatsja.

Quepj jas quip pajal 'üsüs justa jinwatsja jipj.

Jin quip nepénowa

pülül pje 'üsüs yustaptsja,
 nepénowa tsju jas püste jin yustaptsja,
 nepénowa pajal sin jetsja.

Soquiya tjyama jinwatsja jipj,
 arete pjots' jala jinwá 'ots'iptsja,

arete nepénowa órotsja*,
 nepénowa pe pülüçj jaylacj,

pe perla* ló watsja nepenowá.

¹⁷ Po 'in püličj tyatsja,
po 'in leñ way tecyawaja",

nin ca mvelej vender lajay.

Barco* jatatj, nucucj wa ca yupj pjü way, campa mpe. Ca nucucj Babilonia pwe. Barco mo'o jil, pjü yupj nucucj wa ca, barco mo'o tsji' lajay, nucucj wa ca. Pjü way 'üsú mo'ó tsji' lajay, nucucj wa ca yupj.
¹⁸ Nepé myusca ca nucucj, jupj tüpwé mpes, ne nin ca mvelej: "Pues cjuwá p'a püličj patja nin jiná. Pünetsja pajal."

¹⁹ Amá sey pjucj casá mpa'tacj 'aplilila mpes. La mpuyucj ca, mvelej wa Babilonia mpes:

"Pajal malala tepyala jupj.

Pajal pünetsja jupj yas nam.

Jupj jaylacj la tjiji tsjan pajal püličj jaylacj.

Mpes püličj tya'acj qjuis tepyala cupj,
cupj ne barco* tya'acj.

Nin tulucj quinam.

Po 'in leñ way pjü malala tepyala jupj",
nin ca mvelej yupj, barco mo'o jil.

²⁰ P'a casá nujola nsem nun, tsjun po'o potjaqué. Nun tsjun po'o potjaqué, 'üsüs nujisas t'as malala tepyala jupj. 'üsüs nujisas t'as nun Dios ts'uyupj, nun apostolpan* nepenowá, nepénowa profetapan* nun. Dios cus tyüla jupj, jupj pajal malala la nutiji mpes.

²¹ Niná tjapjacas na, ángel* pajal jas tjiyocj tjinjuc napj. Pe püné nt'ya jupj, trapiche jinwá jústatsja. 'üsü püné mo'o la ts'iya pwen, tjevele:

"Nin p'iyá ca mpalas Babilonia,
püličj patja nt'a.

Pajal pünetsja,

mop'in Dios ca 'amá nt'a palá la nts'iyas jupj,
ne pjü ma ca jus nucucj quinam."

²² Ángel* tjevele wa Babilonia lal:

"Ma cüpjacas quinam jipj nt'a jatüll.

Ma cüpjacas quinam arpa*.

Ma wa cüpjacas quinam gente nejets'eñ.

Ma wa cüpjacas quinam yupj la pjus.

Ma ca cüpjacas quinam trompeta jipj nt'a.

Leñ ca nsem tsji' lajay pjü.

Ma cüpjacas quinam trigo* jacol jipj nt'a.

²³ Ma Yam jus cümüjü jipj nt'a quinam.

Niyom, locopyas,

ma ca mwayim jipj nt'a quinam.

Vender lajay jipj nt'a tapatjá,

pajal noypan waytsja nosis nt'a

'in lacasana way,

t'emet pülcj jatatsja mpes;

nin tulucj ca nsem quinam.

Püna diablo* cyapj tjep'ya'sa malala la tjejay,

ne jipj yus tsywiltsha gentas nosis nt'a.

Nin tulucj ca nsem quinam",

nin tjevele ángel jas tjiyocj Babilonia lal.

²⁴ Dios ca cus ntüls Babilonia, pülcj patja nt'a. Babilonia nt'a jis tjü'ünan profetapan*, jis tjü'ünan wa la p'a wa Dios juts'uyupj. P'a nt'a nosis nt'a jis tjü'ünan wa Dios ts'uyupj. Babilonia la tiji mpes, nin la tjajay wa ne'aj. Pjü way jis tjü'ünan, Babilonia mpes jis tjü'ünan yupj.

Pajal 'üçj jisas nsem Dios pü'ü nt'a.

19

¹ Locopyaya yümüicj nepé tjowelepj jin tjapjacas Dios pü'ü mpe.

Gente pajal pülcj nepé la tupuyupj jin pjactsja. 'Üçj jisastsja pajal. Nin tjowelepj yupj:

"Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.

Dios mpes ca 'üsüs mpatjaqué lovin.

Más 'üsüs liji jupj pjü jis lal.

Püné jupj; pjü way 'üçj liji jupj.

² 'Üsüs nin, Dios nin liji

cus la tül Babilonia,

pülcj patja nt'a.

Jupj nin la tiji jupj tjevelá.

Jupj tjevele t'üç' way

pajal malala nyuca la tjajay

Babilonia mo'o patjá.

Quepj niyom pülcj lal wine

jinwá la tjajay yupj.

Yupj ma jisastsja Dios.

P'a p'in jisastsja lovin.

Nosis casá tapatjá,

Babilonia nt'a lajaytsja jinwá

quelel lajaytsja yupj,
mpes yupj malala wa lajaytsja pajal.

Dios jis capj tyüla Babilonia mo'o patja quinam,
yupj p'iyá jis tjü'ünan Dios jomozopan."

³Dios pü'ü nt'a niswa pajal yümüçj tjowelepj:
"Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.

Pülicj patja nt'a pwe,
nepé ca viyá mim musus lovin."

⁴Nin tjowelepj na niná, co'müyan* veinticuatro palá nipi'tjiñ Dios
wolap'alá, jupj tjiyyü'ta mpe tjá'asa nt'a. Püné jupj, tjowelepj yupj. Nin
p'iyá la tajay wa yulupjanas janucunpan. Pjü yupj tjowelepj:
"Nin qjuisas t'as.

'Üsüs Dios, tjowelé nun."

⁵Locopyaya Dios tjá'asa nepé vele jin tajpacas. Tjevele:
"Nun Dios jomozopan,

mvelé nun Dios 'üsüs.
Nun solejé jupj ca jis capj ntüliüs

malala la tajay.

'Üsüs pjac tjowelé nun pjü, Dios po'ó;
nun noypan, tsjictjacj wa,
ca nin mvelé nun",

nin tajpacas, Dios tjá'asa mpe.

⁶Locopyaya pajal pülicj nepé javelepj jin tajpacas wa. 'Üsü püné
t'yüna na jinwá pjactsja. Pajal yümüçj t'i'ilä jin pjactsja wa. Yupj
tjowelepj:

"Nun ca mvelé Dios 'üsüs way.

Qjuis Dios jyü'ta.

Qjuis Jepa jupj.

Jupj pajal püné pjü jis lal.

⁷ 'Ücj qjuisas t'as cupj.

Pajal 'ücj qjuisas ca nsem.

Ca mvelecj Dios pajal püné.

Oveja* Tsjicj ca mwayim quinam.

Jupj lal ca mwayim jas tücü'i'pe quinam lo wayis.

⁸ Oveja Tsjicj p'iyá tje'yaya jupj jas quip.

Jupj jas quip pje way,

pajal 'üsüs justa, pajal salá way.

Se jawca 'ots'ipj",

nin tjowelepj yupj. (Dios ts'uyupj pü'lül pje sin jacüipap, mpes ca qjuiyola mpalas yupj 'üsüs quinam Dios lal.)

⁹Locopyaya ángel* tjevele napj lal: “Tepyaca jipj niná: ‘Dios nepénowa jis lal tjevele ncul pü'lüçj jis la las la tiji nt'a, ne'aj nlajacj ca Oveja* Tsjicj ca mwayim mpes. Pajal 'üsüs ca jis mpalas, ne'aj jil mpes.’”

Jupj tjevele wa: “Dios p'iyá tjevele niná”.

¹⁰Ángel* nin tjevele na niná, jupj wolap'a'a palá nipi'tjis napj. Queel veletsja jupj pajal püné. Jupj ma jostsja niná. Napj lal tjevele: “Ma nin la mijin niná. Napj ne Dios jomozo wa, jipj jinwá, jipj pyüliücpán jinwá. Pjü nun poné Jesucristo nusin tji'yüsa la tijjá. Nin mpes Dios jomozapan nun. Dios wolap'a'a palá nipi'tjiqué la p'in. Ca mvelen jupj pajal püné. Pjü way cupj velecj Jesucristo velá. Nin p'iyá javelepj pjü way Dios mpes javelepj”, nin tjevele ángel napj lal.

Jesucristo jac' niswá nosis casa'á.

¹¹Locopyaya p'a wa tjinyuc, p'a jawas ca mpalas. Tjinyuc jun cjoltsja Dios pü'ü nt'a. Tjinyuc wa cavayú pje. Jupj, cavayú casá tja'asá, “T'üç! Way Vele” ló jupj. “Ma Li Tsuwile” ló wa jupj. Jupj 'üsüs Dios lal, mpes jis capj tyüla malala nyuca lajay. Nin mpes jupj le palana malala nyuca lajay jis lal. ¹²Jupj jun, 'awa wolaqué jinwá. Jupj jay pjucj po'ó corona* pü'lüçj jay jatja, jupj pü'lüçj jis Jepa mpes. Jupj ló pjaní jupj po'o tapac, jupj p'in selé tsjan mpes nin ló jupj. ¹³'As mo'o tepya'ta jin justa jupj jas quip. “Dios Tjevelá” ló wa jupj pjü jis lal.

¹⁴Pjü Dios militarpan cus tocoñ jupj. Jupj cjüil tjil. Pjü yupj cavayú pje casá tjtatja tjl wa. Pjü sin quip pje pajal 'üsüs yustapj sin quípetsja yupj. Pajal salá waytsja sin quip. ¹⁵Cavayú casá tjá'asa, jupj la mpe pje'á tjeteyaca polomay pjoye. Polomay ninana lal ca jis mojo'os Dios ma jisas. Ma lajay jupj jyü'ltá, yumüçj ca jis capj ntüüs, acero mpes syüpa jinwá. Dios nin ca la mijis gente pajal malala nyuca la tjaxay mpes, ne ninana p'iyá ca jis capj ntüüs. Uva sey jajatsj 'üsü ca mpalas, nin jinwá ca la mijis jupj, Dios ma jisas jis lal. Dios pajal püné pjü jis lal. ¹⁶Cavayú casá tja'asá, jas quip po'o tapac jupj ló p'a wa. Ninana nin tapactsja:

PJÜ JEPAPAN JIS JEPA.

PAJAL PÜNÉ PJÜ JIS LAL.

Nin p'iyá tapac watsja tüecj po'ó.

¹⁷P'a wa ángel* tjinyuc. Lots'ac' mo'o tóñcatsja jupj. Yumüçj tjevele manta witjacj jis lal: “Nculá nun. Dios pü'lüçj liji nun nu lo las. 'A nu

tjumulus quinam nin nt'a. ¹⁸Ne'aj ca nlajá jepapan jis p'üy. Jepapan militar jis p'üy ca nlajá wa, niyom sin tjiyocpan 'a nin p'iyá. Ne'aj cavayú jis p'üy nlajá wa ca, casá tjatja nlajá wa ca nun. Pjü Dios ma quelel lajaytsjé, jis p'üy nlajá wa ca. Nepénowa esclavopan*, nepénowa esclavopan tulucj. Yupj nepénowa tsjictjacj, nepénowa noypan", nin tjevele ángel manta witjacj jis lal.

¹⁹Locopyaya wa napj tjinyuc Animal Ts'i 'Inyá, jupj ne 'üsü mpe pje'á tjeteyaca p'iyá. Jepapan nosis casá patja cus tocoïn wa. Jis militarpan jis lal tjiquil jepapan. Ne'aj 'a jis tjimyula jis la palan cavayú pje casá tjá'asa lal, jupj militarpan jis lal 'ots'ipj. ²⁰Malala jis tepyala la p'in. Yupj sin tjiyocj tuluctsja cavayú pje casá tjá'asa lal. Ntji'líi Animal Ts'i 'Inyá. Profeta* li tsuwiletsjé, 'a ntji'líi wa. Profeta niná líjitsja, gente ma polel lajay jinwá. Nin la tjihi yus tsyawilí gentas, yupj ne Animal mpes sin po'o tapac. Püné jin yólatsja pwen, Animal jin justa. Mop'in malala tepyala jupj, Profeta Malala. 'Awa püné mo'o la ts'i jupj Animal Ts'i 'Inyá lal. Así janucun ne'aj la ts'i yupj. Azufre*, 'yüma ne'aj. ²¹Cavayú casá tjá'asa jis tji'yü'na wa pjü la p'a wa, yupj ne ne'aj tjiquil jis la palan jupj lal. Jupj polomay la mpe pje'á tjeteyaca mpes jis tji'yü'na yupj. Nin la tjihi na, manta witjacj pjü tjiquil, tjalá. Pajal jis col pit'a tepyala, jis p'üy tjalá mpes. Niná napj tjinyuc, p'a jawasa ca nin mpalas.

Diablo ntsu'pam ca ma'ajam.

20 ¹Napj tjinyuc wa ángel* pjaní tsjun popé. Llave ty'a watsja jun la t'olon jul pajal campwila. Ne'aj ca mo'onsos diablú*. Jupj cadena* püné mos nt'a tyá'atsja diablo la tsupapj. ²Niná ángel ntjüi'lle Latsj Püné. Latsj Püné nin p'iyatsja lotsjim püna tüpü'lá. Jupj ne diablú. Satanás* ló wa niná. Ángel tsyu'pa jupj, jupj año mil ca ntsu'pam ma'ajam. ³Tsyu'pa na, ángel diablo jul pajal campwila mo'ó la ts'iya jupj. Na'aj la ts'iya na, jul jun t'yo'na. Pajal 'üsüs jun t'yo'na, p'a ma polel jun la cjol lyájasa jin. Nin la tjihi diablo ma pje'á lo winin año mil, ma yus tsyawilí niswá nosis casá patjá. Tecyawaja na año mil, Dios tjevele nsoces ca jupj. Tsjicj way p'in ca socotj nsem diablú. Napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

⁴Napj tjinyuc wa jepapan jis silla nepenowá. Silla casá jatjatsjé 'üçj jis la veles p'a po'o ncu malala yupj. Dios jis tje'yaya 'üçj jis la veles niná jupj mpes. Napj tjinyuc wa gente jis qjues nepenowá. Yupj nasa tecya'líi. Noypan nosis casá patjá jis men taná tjojocj yupj, Jesucristo

mpes javeleptsja mpes. Dios Popel mpes tjowelepj watsja, mpes wa tjül'ünan yupj. Yupj lovin yólatsja Animal Ts'i 'Inyá püné tulucj. Yólatsja wa püné tulucj pe niná Animal jin justa. Yupj ma quelel sin po'o tapac Animal Ts'i 'Inyá mpes. Tapac tuluctsja wola po'o, jis mas po'o tapac tuluctsja wa yupj. Yupj niswa patja tepyala. Jesucristo sa coítsja quinam. 'A mulú tjüjütüj año mil mpes, Jesucristo lal.

⁵Yupj mwalá way sin jajünsüpj tecya'lïïn popé, jis la püt'üs niswá. P'a wa tecya'lïïn ma sin tjüjünsüpj po quinam. Año mil tecyawaja na, ca sin müjünsüçj yupj. ⁶Mwalá way sin tjüjünsüpj witjacj, Dios pajal 'üçj jisas lis tiji yupj. Yum 'a Dios juts'a'lá. Yupj ma ca nca'lïïn niswá, la p'a jinwá. Sacerdotepan* ca nsem yupj Dios mpes, Jesucristo mpes wa. 'A mulú ca müjü'lütüçj año mil mpes Jesucristo lal, jupj ne nosis nt'a tjemey jis capj la p'acj püna p'in.

⁷Tecyawaja na año mil, Satanás* socotj ca nsem, lo winin tsyu'pa tjá'asa mpe. ⁸Ca pje'á nyacas, ca mim, jis la tsuwil gentá, pjü jun ta'a nosis nt'a. Ca yus ntsawilis Dios ma jisas. Nin p'iyá ca nsem yupj jis jepa lal. (Dios ma jisas Magogpan jis lá yupj. Yupj jis jepa, Gog ló jupj.) Diablo* yupj jis militarpan ca 'a jis mulus jis la palan. Pajal püliçj nsem yupj. Sus 'üsü püné la nt'a jinwá ca püliçj nsem pajal. ⁹Yumal casá ca ncul. T'asiyú ca müjünsünüüñ Dios ts'uyupj patja nt'a. Niná püliçj patja nt'a Dios pajal quelel la siji. Mpes 'awa ca palá nyacas t'asiyú jyünsünüüñ jis capá nt'a, ne ca pjü jis mpeñ yupj. 'Awa ca palá nyacas Dios pü'ü mpe.

¹⁰Nin tepyala na niná, Dios ca la nts'iyas diablú* 'awa püné mo'o, jupj ne gente yus tsywiliitsja. Azufre* 'yüma ne'aj. Ca püna ne'aj la ts'iya watsja Animal Ts'i 'Inyá. Profeta* li tsuwile ca ne'aj la ts'iya watsja. Jis mvajas ca nsem yupj ne'aj. Püste na, jaw na, jis mvajas ca nsem lovin.

¹¹Locopyaya sillä püné tjinyuc, Jepa Püné mpes. Pjetsja niná silläs. Napj tjinyuc wa sillä casá ja'asatsjé. Nosis tecyawaja jupj wolap'a'lá, tsjun po'o tecyawaja wa jupj wolap'a'lá. Leñ jis tepyala yupj. ¹²Tjinyuc wa püna tecya'lïïn qjuis Jepa Jesucristo wolap'a'lá tjelejeñ. Pjü ne'aj tjelejeñ, noypan, tsjictjacj, pjü. Papel ne'aj pü'ütsja tjevele tsjan la tjajay yupj, nosis casá tapatja na. La tüpüptsja quinam niná papel. La tüpüpj watsja papel p'a wa. Papel niná nin tjevele pjacj ca mpatjam Dios lal. Locopyaya qjuis Jepa Jesucristo tjevele pjacj mpü'üm, tjevele wa pjacj malala nyuca la tiji, papel tjevele jin. ¹³Tecya'lïïn nepenowá jis p'üy 'üsü püné mo'o patja; yupj 'a sin tjüjünsüpj wa, Jepa wolap'a'lá

nyüjünsünüñ wa. Pjü tecya'liñ, pjü sin tjüjünsüpj. Tecya'liñ patja nepé tjiquil yupj. Pjü yupj mpes tjevele ncu 'üsüs la tjajay. ¹⁴Nin tepyala na niná, Dios la tjiji pjü ma ca nca'liñ quinam. Nin la tjiji 'awa püné mo'o jatja cya'liñ la p'in. Dios na'aj la tecyoche tecya'liñ tjatja nt'a, 'awa püné mo'o. 'Awa püné mo'o jil, niswa cya'liñ jinwá se palá yupj. Lama tecya'liñ jinwá yupj quinam. ¹⁵Papel pjaní tjevele pjacj ca mpatjam Dios lal. Jis lá cjuwá papel mo'o, 'awa püné mo'o lis tecyoche. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

Dios nosis seyasa ca la mijis. Tsjun seyasa ca la mijis wa.

21 ¹Locopyaya tjinyuc napj tsjun seyasa, nosis seyasa tjinyuc wa. Tsjun mwalá tecyawaja, nosis mwalá tecyawaja wa. Nosis seyasa casá, mar cjuwatsja. ²Tjinyuc wa seyasa Jerusalén, pülcj patja nt'a. Dios pü'lü mpe tjac' nosis casa'á. Jerusalén Seyasa Dios juts'a'á p'iyá. Pajal pülcj patja ne'aj. Dios pajal 'üsüs la tjiji jupj. Quepj jinwá 'üsüs jústatsja, quepj 'üsüs justa sa capyá woya na, nin p'iyá 'üsüs jústatsja Jerusalén Seyasa. ³Yümüçj nepé vele jin tlapjacás Dios pü'lü mpe. Ninana tjevelá: "Dios pü'lü gente jis lal quinam. Yupj jis lal ca mpü'üm jupj. Niná gentá, jupj juts'a'á ca nsem. Dios p'iyá ca jis capj ncoñcos. Jupj ca yupj jis Dios nsem jupj. ⁴Aplijílatsja yupj püna p'in; quina jupj yupj yun 'üsü ncjüçjüs ca, mpajam la mijis, ne ca pajal 'üçj jisas nsem. Ma ca nca'liñ quinam. Ma 'aplijila nsem quinam, ne ma ca la mpuyucj. Ma ca nepé vyaja nsem quinam. Püna tepyala ma ca mpalas quinam", nin tjevele tlapjacás.

⁵Locopyaya Dios tjevele jupj jyü'ta mpe: "Napj pjü lejay seyasa". Tjevele wa napj lal: "Mpaquen niná papel mo'o: 'Ninana velé, t'üç' way velé. 'Üçj la pon napj velé.'"

⁶Locopyaya tjevele wa: "Tecyawaja la tjejay quinam. Lovin pü'üs, pjü way 'üçj lejay. Napj nlal pjü nin tepyala, napj mpes wa ca pjü ncawajas. Gente pajal quelel ncapj jacoñ, napj ca jis ma'ayá 'üçj mpatjam napj lal. Así ca jis ma'ayá, jaylacj tulucj. ⁷Nin la tjajay, napj tjiyyütütj jin, nin ca nsem yupj jis lal; nin ca la mejay napj yupj mpes. Napj ca yupj jis Dios nsem. Yupj napj nts'uyupj ca nsem. ⁸Nin tulucj malala lajay jis lal. Nepénowa lacj jeyapj mpes ma quelel ncapj tocoñ. Yupj ca mal 'awa püné mo'o. Ne'aj wa ca mal ma japon napj velé. Malala lajay ne'aj wa ca mal. Gente sa 'ünan ne'aj wa ca mal. Sejats'om tulucj jamanun ne'aj wa ca mal. Jis vayum tulucj lal lyawuñ ne'aj wa ca mal. Nin wa ca jis mpalas lapanenpan jis lal javelepj. Nin p'iyá ca nsem dios* p'a

wa jisas jis lal. (Nosis nt'a p'in jis dios yupj.) Pjü la tsuwilpan ne'aj wa ca mal. Pjü yupj 'awa püné mo'o ca mal. Ne'aj azufre* 'yüma. Ne'aj mal, niswa cya'lïïn cuscú. Lama cya'lïïn yupj." Nin tjevele Dios.

Jerusalén Seyasa pajal 'üsüs.

⁹Locopyaya ángel* pjaní tjac!, tjevele napj lal. Jupj ne angelpan siéteya sin popé, jis plato jatatsja popé. Jis plato mo'ó jatatsja Dios jas tjejyama jis capj la tül nosis casá patjá. Siéteya jatatsja yupj, lo cawajas jis capj la tül mpes. Ángel niná tjevele napj lal: "Was. Napj ca jin mü'üsüs la mejay pjacj lal ca mwayim Oveja* Tsjicj."

¹⁰Jupj nin tjevele na, ángel* ntjemanú joc' mo'ó, campanya nt'a. Dios Cjües newa nin tji'yüsa la tjihi niná, mpes nin. Ne'aj ntje'aya tjinyuc Jerusalén nt'a. Tsjun popa nosis nt'a tjac! Dios mpe. Jerusalén Dios juts'a'á. Ne'aj pülicj patja. ¹¹Ne'aj pajal jas tjejyawca Dios jyawca mpes. Jyáwcatsja pe 'üsüs justa jinwá, pe jaspe ló jinwá. Salá waytsja pajal, vidrio jinwá. ¹²Jerusalén t'asiyú campanya tjüwüctsja, la püné watsja jupj. Doce jun vilictsja, tjüwüicj nt'a. Angelpan pjaní pjaní jajamaptsja jun vilicj. Jun vilicj po'o tapac Israel jatjampán dóceya jis lá. Pajal püna tapatja yupj. Pjü israelpan* yupj sin popa. ¹³Tjüwüicj nt'a jun vilicj cónt'etsja tsiquin mpe, cont'e watsja norte mpe, cont'e watsja sur mpe, cont'e watsja t'yaja mpe. ¹⁴Pe dóceya casá tjüwüicj. Pe pajal noypan waytsja. Pe pjaní pjaní po'o tapac apostolpan* jis lá. Dóceya apostolpan sa coñtsja Oveja* Tsjicj, jupj tjuwine na nosis casá.

¹⁵Ángel* napi lal véletsja, visyú tyá'atsja jupj, pülicj patja la vujus. Jupj 'a quelel wa vyújutsja jun vilicj witjacj, jupj tjüwüicj quelel vyuju watsja. Jupj visyú oro* watsja jupj. ¹⁶T'empe pülicj patja yulupjánatsja. Pjü t'empe nin p'iyá cámpatsja jupj. Pülicj patja tjivyuju jupj, ángel, visyú mpes. Pajal pünetsja. Kilómetro dos mil, doscientos cámpatsja. Nin p'iyatsja campanya nt'a. Nin p'iyá la pünetsja. ¹⁷Ángel tjivyuju wa tjüwüicj nt'a. Sesenta y cuatro varas la pünetsja jupj. Cupj vyujue jin p'iyá tjivyuju jupj.

¹⁸Tjüwüicj pe 'üsüs way justa pónetsja niná. Jaspe ló ninana pe. Pjü wosis ne'aj oro* lata witjactsja, vidrio salá jin yustaptsja. T'üç! way oro waytsja pjü. ¹⁹Tjüwüicj pe witjacj casá tjá'asa. Pe niná 'üsüs way yustaptsja. Pe p'a wa pe po'o játjatsja, se jáwcatsja. Pe po'o játjatsja, pajal pülicj jaylacj pjütsja niná. P'a casá yustaptsja yupj pjü. Pe noypan casá tjá'asa tjüwüicj,

pe jaspe ló pjaní way.

Pe pjaní wa zafiro ló.
 Pe p'a wa ágata ló.
 Pe p'a wa esmeralda ló.
 20 Pe p'a wa ónica ló.
 Pe p'a wa cornalina ló.
 Pe p'a wa crissólito ló.
 Pe p'a wa berilo ló.
 Pe p'a wa topacio ló.
 Pe p'a wa crisoprasa ló.
 Pe p'a wa jacinto ló.
 Pe p'a wa amatista ló.

Niná pe witjacj, tjüwüçj casá tjá'asatsja. 21 Jupj jun vilicj dóceya, pues pjü perla* waytsja, niná pe waytsja yupj. Pajal 'üsüs yustaptsja. Jun vilicj pjaní perla pjanitsja. Ne'aj jümüçj la püné oro látatsja jupj. Jümüçj salá waytsja pajal, vidrio jinwá. T'üç' way oro waytsja pjü.

22 Dios cupj qjuis Jepa, jun ta'á wine ne'aj. Jupj más püné pjü jis lal. Oveja* Tsjicj jun ta'á wine wa ne'aj. Cjuwatsja ne'aj Dios wosis*. Ne'aj pjü jun ta'á quelel lajay Dios, Oveja Tsjicj quelel lajay wa, mpes nin. 23 Ne'aj ma jisas lots'ac!. Ne'aj ma jisas mümüy. Dios jyawca ne'aj. Mpес jyawca ne'aj lovin. Oveja Tsjicj jyawca wa ne'aj, mpes ma jisas yam. 24 Niná pülcj patja pjü ca jas majawaques nosis nt'a. Jepapan nosis casá patjá, ne'aj ca nca'acj tsjan 'üsüs way yustapj yupj la tjajay sin popé. Ne'aj ca jis ma'ayacj. 25 Ma t'yaja ne'aj lovin. Mpес lovin ma jun t'olon tjüwüçj jun vilicj.

26 Nosis mpe, pjü p'a se jütütj mpe ca ne'aj nca'acj yupj jatatj 'üsüs yustapj, ca jis ma'ayacj. Pjü 'üsüs la tjajay, pjü ca nca'acj ne'aj yupj. 27 Malala ma polel la cuwis ne'aj. Malala nyuca liji ma polel la winin ne'aj. Li tsuwile 'a nin p'iyá. P'a p'in 'üçj jis la winin ne'aj. Jis lá papel po'o tapac, Oveja* Tsjicj popel po'ó, 'üçj jis la winin ne'aj nempe. Jupj popel vele pjac ca mpatjam Dios lal. Niná napj tjinyuc ca nin mpalas p'a jawasa.

Jerusalén Seyasa mo'o patjá, 'üsüs jisas patja.

22 ¹Locopyaya ángel* niná ntje'aya tjinyuc 'üsú ne'aj, pülcj patja nt'a. Dios Oveja* Tsjicj lal já'asa mpe pyacj 'üsú cjües. Pjü salá way niná 'üsüs, vidrio jinwá. Gente 'üçj patja niná 'üsú myü'üñ mpes. ²Jümüçj la püné culupwen nt'a jama niná 'üsüs, pülcj patja nt'a. 'Üsú la nt'a, yo lejeü, na'aj po'ó, qui'á po'ó. Yo wolas japis, patja

yupj. La dóceya vyala jupj año pjaní. Pjü mes wolas vyala niswá. Yo lo lemeliyú jupj, nosis casá patja si ts'ucú jupj. ³Ne'aj Dios lovin ma jis capj ntüls gentá, malala la tjajay mpes. Ma pjaní 'o'sa ca malala la mijis ne'aj. Ne'aj 'a mulú ca müjü'tüçj Dios, Oveja Tsjicj lal. Jupj jomozopan 'üçj jisas tsji' la mijicj jupj mpes. ⁴Ca nucucj jupj wola. Jupj ló jis wala po'o tapac ca nsem. ⁵Ma ca püste nsem ne'aj. Ne'aj patjá ma yam jisas nacj, ma jisas lots'ac!. Jis Jepa Dios jyawca yupj mpes. Yupj ne'aj patjá, jepapan ca nsem wa lovin.

Jesucristo jac' jupj.

⁶Ángel* tjevele napj lal: “Napj tjevelé t'üç' way. 'Üçj la pon napj tjevelé. Cupj qjuis Jepa Dios nin tjejyama sin la 'üsüs jis la jay jupj jomozopan, ne ca sin mü'lüsüs tsjan ca mpalas leñi way. Dios p'iyá sin 'yüsa la siji jupj profetapan*, mpes ca 'üçj mvelecj jupj mpes.”

⁷Jesucristo tjevele: “Nusin tjü'üsüs niná. Leñi way ca ncuwis nun nt'a. Papel niná vele tsjan ca la mijis Dios. Jupj mpes tepyaca niná. Popel niná jyü'ta jin lajay, Dios ca 'üçj jisas lis mijis”, nin tjevele Jesucristá.

⁸Napj ne Juan. Napj tjapjacas niná, tjinyuc niná, tepyac jinwá. Tjapjacas na niná, palá nipi'tjis napj ángel* wolap'a'á. Napj nólatsja ángel pünetsja. Jupj niná pjü nin 'yüsa la njítsja.

⁹Napj la tjejay na niná, jupj tjevele napj lal: “Po ma nin la mijin niná. Nam 'a Dios jomozo, jipj jinwá, jipj pyülüçpan profetapan* jinwá. Lajay na papel niná vele jin, yupj ne Dios jomozopan, napj jinwá. Dios wolap'a'á palá nipi'tjim jipj la p'in. Jele t'as jupj püné.”

¹⁰Jupj tjevele wa napj lal: “Po ma tjepjya'na papel niná, ninana mo'ó tepyac Dios mpes. Leñi way ca nin mpalas papel niná vele jin. ¹¹Ma nin tepyala na p'in, malala nyuca lajay newa ca malala nyuca la mijicj. Malala nyuca yola, newa ca malala nyuca yola nsem. 'Üsüs lajay, 'üsüs ca la mijicj newá. 'Üsüs yola, 'üsüs yola nsem newá”, ángel* nin tjevele napj lal.

¹²Jesús tjevele: “Nusin tjü'üsüs niná. Leñi way ca ncuwis nun nt'a. Napj tjacuwis na, nu ma'ayá ca, nun la tjüjí mpes. ¹³Napj lovin pü'üs, pjü way 'üçj lejay. Napj ne mwalá waytsja pjü jis lal. Napj ne locopyaya wa pjü jis lal. Napj nlal pjü nin tepyala. Napj mpes wa ca pjü ncawajas. ¹⁴Gente nepénowa nasa 'üsüs jis tepyala Dios lal, napj la tjejay mpes. Te jinwatsja yupj Dios lal püna p'in; salá jinwá quinam yupj. Yupj jisas Dios perdonar la siji, ne nin la mon wa yupj. Dios ca 'üçj jisas lis mijis. 'Üçj jis la pis ca nsem yo wolas, niná yo wolas 'üçj jis la patj

liji. Yupj 'ücj jis la winin ne'aj, Dios ts'uyupj pülcj patja nt'a. ¹⁵ Ma polel jis la winin ne'aj Dios ma quelel lajay. Lapanen lal javelepj, ma wa polel jis la winin ne'aj. Sejats'om tulucj jamanun ma ncul ne'aj. Nin p'iyá voyum tulucj lal lyawuň jis lal. Nin p'iyá gente sa 'ünan jis lal. Nin p'iyá p'a dios witjacj* jisas jis lal. Nin p'iyá quelel la tsuwil jis lal. La tsuwilpan ma ca mal ne'aj.

¹⁶"Napj ne Jesús. Napj ángel* jas tjejyam, nun lal la veles. Pjü Dios ts'uyupj pjü jun ta'á 'a si mulú mpes nin tjevelé. T'üç' way David* püna tüpü'lü popa p'iyá napj. Napj pjulacj püné jinwá, püstapj casá cyala. Napj mpes ca majawaques, ne ca 'üsüs mpalas Dios jos jin", nin tjevele Jesucristo.

¹⁷Dios Cjües vele: "Nculá nun. Jesucristo po'o mponé." Qjuis Jepa lal mwayim nin vele wa: "Nculá nun". Pülcj way tjejyacañ nin tjevelé; mvelecj wa ca yupj: "Nculá nun". Pajal quelel so coñcó Dios, qjuisas mponé nun Jesucristo lal. Nun quelel potjaqué Dios lal, 'üçj potjaqué jupj lal. 'Üsü sive, 'üsü myü'lüñ, mpes patja yupj. Nin p'iyá ca nsem nun lal. Nin p'iyá ca nu ma'ayas 'üçj mpatjaqué jupj lal. Jaylacj tulucj ca nsem.

¹⁸Jesucristo tjevele wa: "Papel niná nin vele tsjan ca la mijis Dios. Jupj mpes tepyaca niná. Mpес nin velé niná papel pjyacañ jis lal: po ma la ntsawilí nun, popel niná vele mpes. Po ma mvelé p'a tjevelam, jupj tjevele tulucj. Jupj nin liji niná, Dios ca cus ntüliš papel niná vele jinwá. ¹⁹Po ma ntsüpünú nun niná papel niná vele Dios mpes. Nun popa pjaní nin liji niná, ma ca polel mpü'üm Dios lal. Ma ca polel mpisis yo wolas, yo wolas 'üçj la püt'üs liji. Ma ca polel la püt'üs ca nsem Dios ts'uyupj pülcj patja nt'a, ne'aj Dios juts'a'lá. Papel niná vele Dios ts'uyupj pülcj patja po'ó. ²⁰T'üç' way napj velé jin ca mpalas. T'üç' way ca leñ way ncuwis nun nt'a", nin tjevele Jesucristo.

Nin qjuisas ca nin mpalas. Was, qjuis Jepa Jesús.

²¹Najas ca pajal 'üsüs la mijis qjuis Jepa Jesús nun mpes. Nun Dios juts'uyupj. Najas ca nin mpalas.

Glosario

Abraham Yom pajal püna tüpü'ü yupj. Ur mpe 'eseptsja yupj. Dios lal tepyona, mpes Dios pajal 'üsüs la tjiji yupj mpes. P'a nt'a jas tjejyama yupj, ne'aj la püt'üs. Mpes Abraham pajal campa tjemey, Canaán nt'a. Dios tjevele ca ma'ayas momas ne'aj. Abraham juts'a'á nsem, Abraham ts'uyupj nsem wa, tjevele. Mop'in ma tje'yaya custjay, Abraham tüpü'ü na p'in. Yupj ts'uyupj sin popa locopyaya tapatja yuts'a'á jis tepyala niná momas. Yupj ne israelpan. Abraham pajal 'üsüs tepyona Dios lal, mpes Dios tjevele pjü Dios lal japon jis papay yupj, Abraham. Dios tjevele wa Abraham yupj jomica.

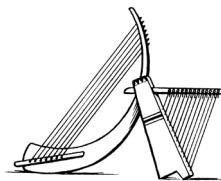
Aceite Pjan 'üs'ü jinwá yupj. 'Üsüs la tsjyal aceitas. 'Üsüs wa jüp'üy 'at'anca mo'o la cjalol. Jesucristo lal japon aceite sey jat'upj wa malala jisas; Dios lal la mon ca jis mü'lü'süs la mijis.

Angelpan Dios la tjiji angelpan pülcij. Tsji! lajaj yupj yupj mpes. Jis p'üy cjuwá yupj; jis qjues p'in. Mop'in janucunpan yupj. Nenéyawa lay se palá gente jis la nuc. Nin lajaj na, niyom jin yustapj. Dios mpes tsji! lajaj tsjun po'ó, 'üçj wa jiquil nosis nt'a. Angelpan quelel lajaj Dios, jis capj jap'acj wa Jesucristo lal japon, la palan wa diablo lal.

Diablo ángel waytsja pajal püna. Pajal püné jin jólatsja yupj p'iyá, mpes malala la tjiji yupj. Ma jos Dios quinam. Malala la tjiji, ne ma polel pü'ü Dios lal quinam. Tsjicj way yupj Dios lal, mop'in quelel malala liji gente jis lal. Angelpan pülcij diablo lal topon. Yupj sa coñ yupj. Malala lajaj wa yupj quinam.

Apostolpan Niyom dóceya waytsja yupj. Jesucristo lis nt'ya cus la coñ. Yupj tjunuc yupj la tijíá nosis nt'a. Locopyaya yupj sin tjejyama p'a nt'a jis la veles yupj mpes. Yupj tjowelepj Jesucristo pajal 'üsüs la tjiji pjü gente mpes. Jupj jis tje'yaya wa 'üçj pajal 'üsüs la tjajay yupj, gente p'in ma polel lajaj jinwá. 'Üsüs la tjajay mpes la p'a jus nlaytsja yupj t'üçj tjowelepj Dios mpes.

Arpa Niná cuerdo pülicj po'o pjyacañ jatül. Quinca jinwá 'in. Jay pjucj cjuwá. Cuerdo pjaní way p'a casá jas pjac jupj lovin.

Azufre 'Üpjü lu way jupj. Pajal 'yawa pwe na, pajal malala cjumsu, pejey tjamaja jinwá. 'Awa püné azufre mpes pwe jupj. Ne'aj pajal 'yawa jupj.

Banco Ne'aj 'ücj mpa'tá nun jis t'emel, ne'aj jajamapj. Tsjicj way jaylacj lajay wa t'emel mpes, la'lá nun jis t'emel jatatj.

Barco Niná mpes 'üs'ü casá la winin. Pajal 'üsüs jas topj barcas, püné 'ots'ipj, mpes gente 'ücj wama mal 'üs'ü na'aj po'ó jis la winin. 'Ücj wa barco mpe cjul jis la ts'icjucj.

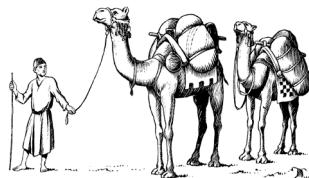
Bautizar Gente sey jat'upj Jesucristo lal japon mpes. Jesucristo tepe'e, jas tjijyünsa, niswá la püt'üs. Jupj lal japon bautizar se palá na, yupj yola se palá yupj p'iyá tecya'lif jinwá jis tepyala quinam. Ma ca malala la mijicj quinam. Yola se palá yupj sin tjüjünsüpj jinwá jis tepyala quinam, mpes ca mpatjam Dios mpes. Ca 'üsüs la mijicj, Dios jos jin quinam. Yupj bautizar jis tepyala na, la p'a wa ca jus nlayecj wa yupj Jesucristo lal topon quinam.

Pajal püna Juan el Bautista bautizar la tjiji wa. Jupj tjevele gente jis lal más 'ücj yupj yola mpalas malala la tjaxay yas nam, ca Dios jos jin la mijicj quinam. Nin la tjaxay na, bautizar lis tjiji jupj.

Bronce Acero lu way salá way jinwá niná. 'Ots'ots' way jyawca jupj. C'a way jupj, tü way 'ots'ipj.

Cadena Alambre 'üpü jinwá niná. Pajal c'a way, pajal tjiyocj cadenas. 'Üsüs jupj tsjan tü way la tsupapj.

Camello Animal pajal campanya toïca jupj. Más 'in campanya toïca cavayú lal. 'Ücj wa casá la 'osos la winin niná. 'Ücj wa tsjan tü way tjiyama jupj. Leñ qui'á camellas. Pajal campa lyawuñ way yupj; vyaja pwe nt'a patja yupj.

Candil Püste na si müjü, jyawca jupj. Aceite tsjicj way mo'o toïca jupj, mpes püs way pwe.

Cebada Niná tsjutsj po'o velañ, arroz jinwá 'in. Nopj tsjictjacj jinwá, pje way jupj. 'Ücj wa la jon, 'ücj wa la cjal pan mpes.

Comino Niná tsjutsj po'o velañ pis mo'o la ts'uc. Setel tsjicj way jupj; 'üsüs way cjumsu, 'üçj sya'ma wa jupj.

Corona Tsjutsj jus tjulujupj jay la 'osos. Oro mpes lajay wa coronas, jepapan sey la 'osos. Nenéyawa corona ja'ayapj wa yom pjaní, jupj más wü ts'üequené pjü jis lal.

Co'müypán Yupj ne judiopan sin popa waytsja. Püliçj salejeptsja Dios Popel püna tapac po'ó. Salejepj watsja judiopan püna la tjajay po'ó. Nin mpes yupj noypantsja la p'a judiopan jis lal. Jepapan waytsja yupj judiopan 'a jis tjimyula nt'a.

Jesucristo lal japon co'müypán lis t'apj wa yupj sin popem. Co'müypán tsji! lajay Dios mpes, jis capj jap'acj wa Jesucristo lal japon, sin 'yüsa lajay wa yupj, javelepj wa tsjan más 'üçj lajay 'a si mulú na.

Co'müypán veinticuatro patja wa Dios pü'ü nt'a. Dios lal jatja, jajütütj wa; yupj Dios auxiliarpan, ne nin.

Cruz Romanopan yo campanya sin tjüjünsüpj jis la valas malala lajay. Clavo mpes tjovalapj yupj neneyawá, nenéyawa 'üp'ü mpes la tjajay. Cruz po'o tjevelañ tülü way tecya'liñ yupj.

Daniel Profeta waytsja yupj, pajal püna tüpü'á. Israelpan jis enemigopan jis tjüjütütj na tüpü'ü yupj. Jis enemigopan ma topon Dios lal. Newa ma lecj tjeýá Daniel, newa cus tecyoöica Dios. La pjaní way jul campwila mo'ó la tocoy yupj, león ts'a 'in lyawuñtsja nt'a. Nin la tjajay la 'ünan yupj. Mop'in ma tepe'e. Dios cus tjep'ya'sa ne león witjacj ma malala la tjajay yupj. Daniel tepyaca wa papel pjaní Dios Popel popem. Daniel ló papel niná.

David Israelpan jis jepa püné waytsja yupj pajal püna. Dios p'iyá la t'ya yupj, jepa la 'osos; 'üsüstsja yupj lovin Dios lal. Pajal quelel la tjiji Dios, tjünüejets'e wa Dios mpes. Nepénowa tjünüejets'e, tepyaca wa Dios Popel mo'ó. Niná "Dios Mpes Tjenejets'eñ" ló quinam. Dios tjevele Yomen yupj ca jas majamas nosis nt'a, David popa p'iyá nsem. Ninana yupj popa tulucj; yupj popa p'iyá a~no püliçj tepyala na tüpü'ü yupj la p'in. Nin mpes nin tepyala. Jesucristo David popa p'iyá a~no püliçj tepyala naya tüpü'ü. Dios Popel nin tjevele ca nin nsem, mpes israelpan la nuctsja niná.

Diablo Cjües p'in jupj; jüp'üy cjuwá. Jepa jupj lapanenpan jis lal, pjü way malalapan jis lal wa. Nosis nt'a wine, tsjun po'ó wine wa. Newa malala liji jupj. Püné way jupj gente jis lal. Lovin li tsuile yupj jis lal. Malala la siji wa. Tsjicj way p'in diablú Dios lal. Jesucristo pajal püné diablo lal. Jesucristo lal japon 'ücj tsupapj jinwá lajay diablo lal, Jesucristo ló javelepj mpes. (Tjunuca wa "ángel".)

Dios Qjis Capa Nipj Tjemey Nin lotsja fiesta pjaní israelpan la tjajay püná; newa nin lajay fiesta niná. Dios jis tijiyü'ta nin la mijicj, yola jis la pal jupj pajal 'üsüs la tjiyi yupj mpes Egipto mo'ó. Israelpan quelel jiltsja na Egipto mpe, Egíptopan jis jepa ma quelel sin jyámatsja yupj. Nin mpes ángel tjac' Dios mpe, jis la 'ünan niyom pülcj Egipto mo'ó. Yupj sejamay sin popa mwalá way witjacj p'in, pjü tecya'lïñ yupj. Nin mpes egíptopan pülcj tecya'lïñ. Israelpan ma tecya'lïñ. Dios tjevele ca yupj oveja tsjicj mü'ü'nacj pjü jis wa nt'a, jupj 'os ca mo'o ncjo'locj jun vilicj t'asiyú. Tjevele jis wa mo'ó majatjum, mü'ümücj, nlajacj oveja pisis. Nin mpes ángel ma ca jis mü'ü'nas, tjevele. Nin tepyala, jupj tjevele jinwá.

Jesucristo tjac' na, jupj oveja tsjicj jinwatsja. Jupj tepe'e wa oveja tepe'e jinwá. Nin mpes jupj lal japon ma malala se palá; Dios lal patja jupj mpes.

Dios witjacj, diospan Dios pjaní way jupj; p'a leñi. Nepénowa japon p'in p'a dios witjacj patja wa; Dios tulucj yupj. Gente jats'aw dios witjacj nepenowá, nepénowa si quilil. Gente jin yustapj lajay nepenowá, nepénowa animalpan jin yustapj. Yupj lal japon japon wa janucun yupj. Janucun tulucj; mop'in nin, gente javelepj yupj jis dios witjacj jis lal. Yola yupj ne noypan. Nenéyawa japon wa p'a wa gente dios witjacj yupj; nin tulucj.

Dios wo Niná wosis pajal 'üsüs Jerusalén mo'o tóncatsja püná. Dios tjevele israelpan jis lal jas la jünsüs wosis niná, ca jupj lal mvelecj ne'aj. Ne'aj tjil wa jis la 'ayas Dios mpes, jupj tjevele jinwá. Sacerdotepan tsji' la tjajay Dios

mpes Dios wo nt'a. Pjü israelpan quelel jiltsja wa ne'aj neneyawá jis la 'ayas Dios mpes.

Discipulopan Niyom, nequem sin 'yüsa la p'a sin 'yüsa liji mpes. Discípulo se coñca jupj si 'üs'ü lijá, mpes si 'üs'ü 'oyn nyuca nin la mijis jupj si 'üs'ü liji jin p'iyá. Jupj jos ca nin p'iyá jola mpalas jupj si 'üs'ü liji lal. Quina Jesucristo lal japon jupj discipulopan 'ots'ipj, yupj sa coñ na jupj.

Egiptopan Yupj ne'aj patja Egipto mo'ó, pajal campa quepé. Püna pajal malala la tjajay israelpan jis lal.

Elefante Animal püné jupj. Más püné jupj nosis casá lyawuñ sin popé. 'Üsus jupj, pajal ts'i 'inyá tulucj. 'Ücj wa si manuna. Tsutsj lyaja la p'in. Elefante 'üsüs way le locjocja; jas tjiyocj jupj pajal.

Elías Profeta waytsja jupj, pajal püna tüpü'lá. Jupj pajal 'üsüs way cus tecyoïca Dios; 'üsüs way la tiji pajal. La p'a jis wala tjevele Dios mpes. Malala tepyala jupj, jupj tepyona mpes; newa tepyona jupj. Co'miuy tepyala na, ma tepe'e. Dios tsjun po'ó tjemyana jupj la p'in. Nyucunú tjemey. Dios Popel "Dios püna la tiji" popem nin vele jupj po'ó. Jupj mpes vele Dios Popel 1 Reyes ló. Jupj mpes vele wa jupj Popel 2 Reyes ló.

Epicureopan Gente niná sin tji'yüsa Epicuro tepyacá. Yupj topón niná, mpes ma topón Dios lal. Yupj topón gente nosis nt'a patja p'in; ma ca mal p'a nt'a tecyal'liñ na, topón yupj. Nin mpes quelel 'ücj jisas pátjatsja nosis nt'a. Ma nin yólatsja ncu 'üsüs lajaysja yupj.

Esclavo Mozo way jupj; mop'in ma polel jama. Jupj patrón juts'a'á way jupj, vaca jinwá, castlyaj jinwá. Nin mpes jupj ma polel liji jupj p'iyá jos jin. Lovin tsji' liji niná mpes, jupj juts'a'lá 'esepj mpes.

Esponja Animal jupj, 'üs'ü püné mo'ó wine. Jupj cjüele lu'luy pajal, ma 'yula. Tepe'e na, tünim jinwá 'in esponjas, mpes 'üsüma ts'yuca, pit'a jupj. 'Ücj mo'o la patsj esponja mpes, 'ücj wa 'üs'ü ts'yuca la müs.

Estoicopan Gente niná ma topón Dios lal; p'a p'in mpes topón. 'Awa p'in yupj jis dios püné jin yólatsja yupj. Yupj topón más 'ücj ma nin yólatsja malala pyálatsja mpes. Ma wa yólatsja gente p'a wa malala jis tepyala na. Yupj jisastsja ca 'ücj jisas mpatjam p'in. Ma pajal nin yólatsja ncu malala nyuca la tjajay.

Fariseopan Judiopan nenem topón Dios lal. Topón wa jupj Popel tjevelá.

Quelel pjü way t'üç' lajajtsja Dios tjiiyü'ta jin. Newa ma 'üsüs la tjajay yupj. Jesucristo tjevele yupj ma t'üç' way quelel la tjajay Dios;jisastsja la p'a ca yola nsem yupj 'üsüs. Fariseopan japontsja yupj p'iyá más 'üsüs waytsja la p'a jis lal. Yólatsja 'üsüstsja yupj Dios lal yupj p'iyá la tjajay mpes. Ma jisastsja Jesucristo, mpes lovin nin yólatsja tsjan la qjuijicj la 'ünan jupj.

Flauta Visyú 'umul way 'in niná. T'empe witjacj la jul witjacj jupj, mpes 'üçj la pjus. Li pjusá, 'üçj pjac mpes.

Griegopan Gente niná p'a mpe ne'espan yupj; pajal campa patja yupj quepé. Judiopan tulucj, mpes püna ma topón Dios lal. P'a mpes p'in topón yupj.

Hebreopan Püna tapatja yupj; israelpan yupj sin pópatsja locopyaya tapatjá. Nin mpes israelpan hebreo witjactsja yupj, hebreo jis tin tjowelepj wa yupj. Hebreopan tsiquin mpe tjiquil, Canaán nt'a tjil jis la püt'üs.

Higo Niná 'üçj la sin lo valas. Jupj wolas 'üçj sya'ma, guayaba jinwá 'in.

Hisopo Tsjutsj niná pjwel pülcj. 'Üçj wa ts'yuca 'üs'ü, le palts'aná.

Israelpan Pjü Israel ts'uyupj sin popa yupj, Israel püna tüpü'á. Israel niná, Jacob ló watsja. Abraham cüicj waytsja yupj. Pajal püna Dios tjevele yupj ca pajal 'üsüs la mijis pjü gente jis lal israelpan mpes. Jesucristo israelpan popa waytsja, ne nin.

Jeremías Profeta waytsja yupj, pajal püna tüpü'á. T'üç' tjevele yupj Dios mpes. Judiopan jis wala tjevele ca malala jis mpalas malala la tjajay mpes. Niná tepyaca wa Dios Popel mpes. Jupj tepyaca papel niná "Jeremías" ló Dios Popel mo'ó. Tepyaca wa "Lamentaciones". Profeta niná pajal la tipiya Jerusalén malala tepyala mpes.

Jezabel Israelpan jis jepa jats'om waytsja yupj pajal püna. Pajal malala la tjiji quepj niná. Jupj ma jostsja Dios. P'a p'in jostsja; gente la tjajay p'in, jostsja yupj. Jupj sin tji'yüsa lis tjiji la p'a wa israelpan ca yupj nin p'iyá la mijicj yupj jinwá, mpes yupj pülcj pajal malala la tjajay, Jezabel jinwá. Jupj tjiiyü'ta jis la 'ünan profetapan Dios mpes tjowelepj witjacj.

Judiopan Israelpan jis tribu dóceya sin popé yupj. Tribu pjaní Judá ló; pjü Judá sin popé, judiopan sin tjowelepj yupj. Locopyaya judiopan sin tjowelepj wa pjü israelpan.

Pjü judiopan hebreopan yupj 'ots'ipj.

Jurar Nin liji nin la veles t'üç' way vele. Nin vele Dios pjoca, mpes 'üçj wa Dios si tül'ü li tsuwilá. Israelpan nin la tjajay, jisastsja la p'a mponecj yupj tjowelepj. Nenéyawa malala la tjajay wa nin tjowelepj na. Newa la tsuwiltsja.

Lámpara Jaw yupj wosis wama jyawca mpes. Nenéyawa tsjo'oy tsjicj jinwá yupj, aceite mo'o toïca mpes. Aceite 'yüma, jyawca yupj.

Levita Levitapan sin popa pjaní yupj. Levitapan israelpan watsja yupj. Yupj jis tribu Leví lotsja. Pjü way ninana noyomes, tribu niná popem, tsji' lajaytsja Dios wo nt'a. Dios lis t'ya yupj ca nin la mijicj. Po 'üsüstsja yupj jis lal nin la tjajay; más 'in noypantsja yupj, Dios mpes tsji' la tjajay mpes. Yupj tjajamapj Dios wo Jerusalén nt'a. Yupj nepenowá sacerdoteapan tjatja yupj 'ots'ipj.

Magopan Niyom nenem pajal campa pátjatsja Israel mpe. Dios lal topón wa yupj, topón wa Dios ca jas majamas Yom pjaní jis capj la p'acj nosis nt'a patjá. Yupj pjulacj tjunuctsja; japontsja ca püliucj sin mü'üsüs pjulacj mpes, ca sin mü'üsüs wa tsjan ca mpalas p'a jawasiyá. Dios pjulacj piüné jas tjejyama, tjejyawca Jesucristo tjemya'na na, mpes magopan tjunuc, tjiuil jis la pal yupj Judea nt'a.

Maná Niná Dios jis tje'yaya israelpan jis la las pajal püna, jis wa cjuwá nt'a lyawuňtsja na. Pjü jyawca, pjü jyawca 'amá casá palá tíncatsja. Maná tsjicj waytsja pajal, más 'in tsjicj way arroz lal. Pajal püliucj palá tinca, mpes püliucj jatatsja jis la las. 'Üej syá'matsja, pan dulce jinwá 'in.

Mirra Niná yo tsjicj way Israel mo'ó lejeñ. Jupj pjwel ts'ülüç' 'üsüs pajal. 'üsüs yupj malala jisas jis la ts'uc. 'üsüs wa cjúmsutsja.

Moisés Yom niná pajal püna tüpu'ü yupj. Israelpan popa watsja. Pajal püna israelpan Egipto nt'a tapatja, malala jis tepyala ne'aj. Egiptopan jis mozopan jis tepyala yupj, ma polel jis la winintsja yupj mpe. Mpes Dios jas tjejyama Moisés, yupj jis lal la winin Egipto mpe. Moisés pajal 'üsüs way tepyona Dios lal, 'üsüs wa cus tecyoëca Dios,

mpes 'üsüs la tjiji jupj pajal. Dios 'üsüs wola tjevele jupj tijiyü'tá. Niná Moisés sin tji'yüsa lis tjiji la p'a wa israelpan. Tepyaca wa niná. Ninana jupj tepyacá cínguiya papel witjacj Dios Popel mo'ó: Génesis pjaní wa, Éxodo p'a wa, Levítico p'a wa, Números p'a wa, Deuteronomio p'a wa. Niná pjü way cínguiya Moisés popel cuscú.

Mostaza Niná sin lejeñ Israel mo'ó, p'a nt'a 'ots'ipj. T'yüna na, más 'in campanya toñca yom lal. Tsipyaya 'üçj wa jiquil, tsintsil lajay mostaza pjwel mo'ó. Mostaza lo 'üçj la las, jupj setel 'üçj wa sya'ma.

Nardo Niná jis p'üy mo'o la tjocjolol püná, pajal 'üsüs cjumsu mpes. Pajal pülcj jaylactsja, campa mpe tucutj mpes.

Nicolaitapan Gente nenem 'a jis tjimyula Dios ts'uyupj jis lal Efeso mo'ó, p'a nt'a 'ots'ipj. Malala yólatsja yupj. Malala tjowelepj, mpes Dios ts'uyupj nepénowa malala la tajay yupj jinwá. Ma nin yólatsja pajal malala nyuca la tajay Dios lal.

Olivo Yo niná 'üçj la sin lo valas. Pülcj lejeñ Israel mo'ó. Jupj wolas jay jajatsj na, aceite pyala wa jupj. Jupj aceite pajal 'üsüs.

Oro Acero lu way salá way jinwá jupj. Acero más 'in c'a way oro lal. Oro 'üsüs way jyawca jin justa jas tjocjolol na, mpes soquiya 'üçj wa lajay oro mpes; arete 'ots'ipj, anillo 'ots'ipj 'üçj wa lajay. Oro pülcj jaylacj.

Oso Animal püné way jupj. Nepénowa vaca tsjicj jinwá noypan yupj. Nepénowa más 'in noypan vaca püné lal. Pajal ts'i 'inyá jupj. Leñ qui'á; p'a nt'a patja, más 'in tsjojose nt'a patja p'in. Pis lyaja, cjul lyaja wa. Ts'üil pülcj way jupj, ts'üil ne campaná. Wis campa, pwepj campa wa jupj.

Oveja Animal jupj, cabro jinwá 'in. Püné way 'in, malana jinwá. Jupj pis 'üçj la las, 'üçj wa pülcj lajay jupj ts'üilin mpes. Oveja 'üsüs jupj, ma jola la p'in. Ts'i 'inyá tulucj. Tsjutsj lejeñ jalá la p'in. Jupj juts'a'á 'esepj jyama ovejas, ma malala mpalas.

Dios tjevele jupj lal japon jupj oveja witjacj jinwá; jupj jyama yupj, yom oveja jyama jinwá.

Jesucristo Oveja Tsjicj ló wa jupj; nin ló jupj cupj mpes tepe'e mpes. Oveja ja'ünan jinwá tjü'ünan jupj.

Parábola Ninana 'üçj la veles sin 'yüsa jis la jay. Nin se velé nosis nt'a pyalá, la p'a wa ca yola mpalas 'oyn nyuca liji Dios gente jis lal. Jesucristo parábola pülcj tjevele gente sin 'yüsa lis tjiji na.

Pastor Yom niná jyama Dios ts'uyupj. Jupj ca sin 'yüsa lis mijis Dios mpes.

Jupj sin 'yüsa liji 'oyn nyuca la mijicj Dios jyü'ta jinwá. Dios Popel qjuisin 'yüsa liji tsjan más 'ücj la mijis pastor. Más 'ücj pastor pyona Jesucristo lal, se coñica wa jupj. Más 'ücj pajal 'üsüs liji jupj lovin, Dios jos jinwá. Pastor si 'üs'ü Dios Popel velá, mpes 'ücj sin 'yüsa liji jupj. Más 'ücj jats'om pjaní way jupj, mat'e tulucj. Lovin Dios lal vele jupj Dios ts'uyupj mpes. Ma japon jis lal vele jupj Dios po'ó, ca yupj mponecj wa Jesucristo lal. Dios ts'uyupj malala lajay na, pastor jama, vele yupj jis lal. Jis capj p'ya'sa 'ücj la mijicj, mpes Dios perdonar la siji. Honduras mo'ó nenéyawa yupj jis pastor pjaní yupj, Jesucristo lal japon 'a si mulú nt'a; nenéyawa mat'e, nenéyawa más 'in pülcij way jatja pastorpan. Pastorpan pülcij jatja na, pastor pjaní más 'in püné la p'a jis lal. Dios jos 'a mulú tsji' lajay yupj jupj mpes. Jupj jos yupj quelel la sajay yuwá, jos wa yupj quelel la sajay wa yupj jis pülcpan Jesucristo mpes.

Pentecostés Fiesta niná israelpan lajaytsja pajal püna. Mwalá way p'in p'a fiesta lajaytsja; "Dios Qjuis Capa Nipj Tjemey" lotsja fiesta mwalá. Locopyaya, ts'ac' cincuenta tepyala na, fiesta "Pentecostés" la tjajay. Fiesta niná nt'a tjowelepj tjuwi'iñ Dios lal tjevyala tje'yaya mpes. Tja'ayapj wa Dios mpes, tjevyala popé.

Jesucristo jas tjiyyünsa na la püt'üs niswá, 'üsüs tepyala wa fiesta Pentecostés la tjajay na. Jesucristo jas tjejyama Dios Cjües jupj lal japon nt'a ts'ac' niná Pentecostés tjejyawca na.

Perla Pe tsjicj way jupj, 'üs'ü püné mpe jacutj. Perla pje way, 'ots'ots' way jyawca. 'üsüs way justa pajal, mpes jisas soquiya mpes, arete mpes wa, anillo mpes wa. Pülcij jaylacj jupj.

Plata Acero pje way salá way jinwá jupj. Acero más 'in c'a way plata lal. Plata 'üsüs way jyawca jin justa jas tjocjolol na. Pülcij jaylacj 'in.

Profetapan Gente niná Dios mpes javelepj yupj. Dios Cjües jis capj p'ya'sa, mpes pjü way javelepj Dios mpes, pjü way t'üç!. Dios se 'aya januc wa p'a jawasa ca mpalas. Yupj januc jinwá pyala lovin. La p'a wa nepénowa javelepj yupj p'iyá profetapan, mop'in profetapan tulucj yupj. La tsuwil p'in yupj. Profetapan javelepj jin pyala lovin; nin mpes ca jus cülayecj yupj profetapan t'üç' way.

Rabbí Ninana yomen israelpan popa; jupj sin 'yüsa liji Dios mpes. Rabbí selé Dios Popel popé, pülcij selé wa püna tapatja tjowelepj Dios mpes. Rabbí yom pajal 'üsüs lovin israelpan jis lal.

Romanopan Gente niná campa pátjatsja Israel mpe. Roma mpe ne'espan waytsja yupj, pülicj patja mpe. Jis militarpan pülicj tjelyawuñ, la palantsja p'a nt'a patja jis lal. Más 'üsüs la palantsja, mpes romanopan jis jepa p'a nt'a patja jis jepa tepyala wa. Nintsja Israel mo'ó pajal püna. Romanopan jis tjüjütütj.

Sábado Nin jawas tjejyawca na, judiopan ma tsji' lajaytsja. Tjatja p'in, Dios mpes 'a jis tjimyula wa. Dios p'iyá jis tjiyyü'ta gente ca nin la mijicj sábado na. Dios nosis la tjihi ts'ac' séisiya. Pjü t'üç' la tjihi yupj. Ts'ac' siete tepyala na, ma tsji' la tjihi nin jawas. Sábado waytsja nin jawas. Dios jos gente ma wa tsji' lajay ts'ac' pjaní pjü semana na. Jesucristo tjevele Dios jostsja 'üsüs ca jis mpalas, nin mpes nin tjevele yupj.

Sacerdotepan Niyom nenem tsji' lajaytsja
Dios mpes yupj wo mo'ó Jerusalén nt'a.
Animal tjü'linan, tjü'lüm, tja'ayapj Dios
mpes Dios wo nt'a. Nin la tajay yupj
p'iyá mpes, la p'a wa mpes wa. Dios lal
tjowelepj wa la p'a wa mpes. Nin mpes
Dios perdonar lis tjihi gentas, yupj malala
la tajay mpes.

Sacerdotepan nepenowá más 'in
noypantsja la p'a sacerdotepan jis lal.
Jepapan waytsja yupj la p'a sacerdotepan jis lal. Yom pjaní
way más püné waytsja pjü jis lal.

Saduceopan Niyom nenem sacerdotepan sin popa nepenowá. T'emel pülicj jatatsja yupj. Noypantsja yupj Israel nt'a. Yupj 'ots'ots' way topon Dios Popel; ma topon gente ca mpatjam Dios lal tecya'lliñ na. Ma topon Dios sin jyünsa jis la püt'üs niswá. Ma wa topon angelpan lyawuñ.

Salomón Yom niná jepa pünetsja Israel mo'ó pajal püna. David jatjam waytsja yupj. Pünetsja yupj momas, pülicj way jis tjiyyü'ta. Pajal 'üsüs way pátjatsja yupj, yupj yupj jis jepa já'asatsja na. Ma la palantsja la p'a jis lal. Dios 'üsüs la tjihi wa yupj mpes, ne más 'üsüs way jas tji'yüsa yupj pjü way nosis casá patja jis lal. T'emel pülicj tyá'atsja yupj 'ots'ipj. Jupj jas tjiyyünsa wa Dios wo Jerusalén nt'a yupj tüpü'ü na. 'Üsüs waytsja pajal Dios wo niná.

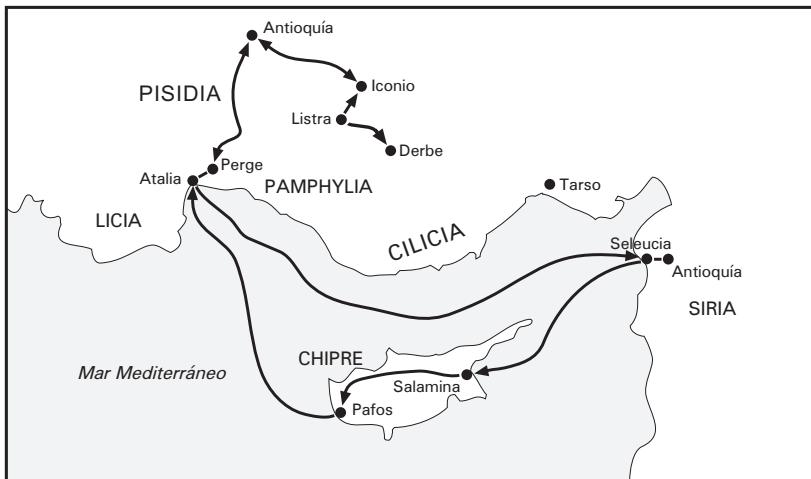
Samaria P'a wa gente ne'aj p'in pájtatsja Judea nt'a. Israelpan püna tapatja nepenowá tjewyayiñ israelpan tulucj jis lal. Yupj ts'uyupj sin popa Samaria po'ó tapatja yupj. Israelpan lata witjacj ma jisastsja yupj. Ma quelel jiltsja Samaria nt'a, ma quelel javelepj watsja yupj jis lal. Pajal malala jin yólatsja yupj sin po'ó.

Santiago Jupj ló mpes 'ücj wa la veles “Jacobo”.

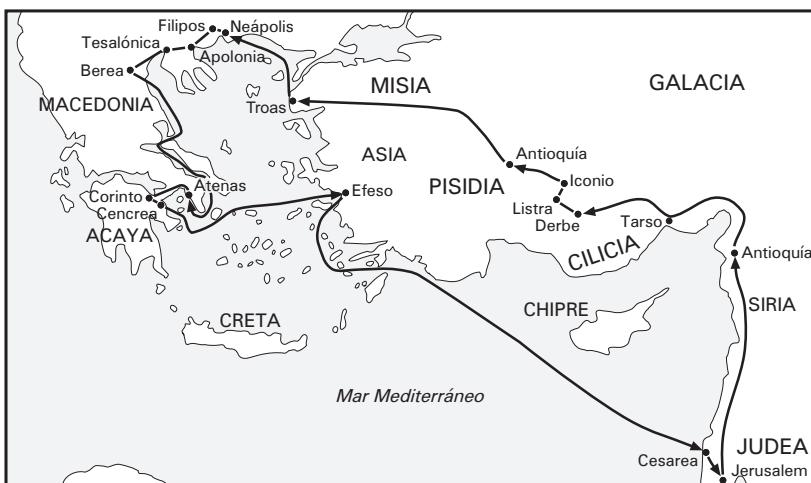
Satanás Niná diablo ló p'a wa. Nin ló “Enemigo” velecj, cupj qjuis tin. Diablo gente jis enemigo püné.

Sión Niná tucuc' pjaní Jerusalén mo'ó. Nin mpes Sión javelepj na, nin p'iyá niná Jerusalén lal. Sión javelepj wa Dios ts'uyupj mpes, Dios pü'lü nt'a mpes wa.

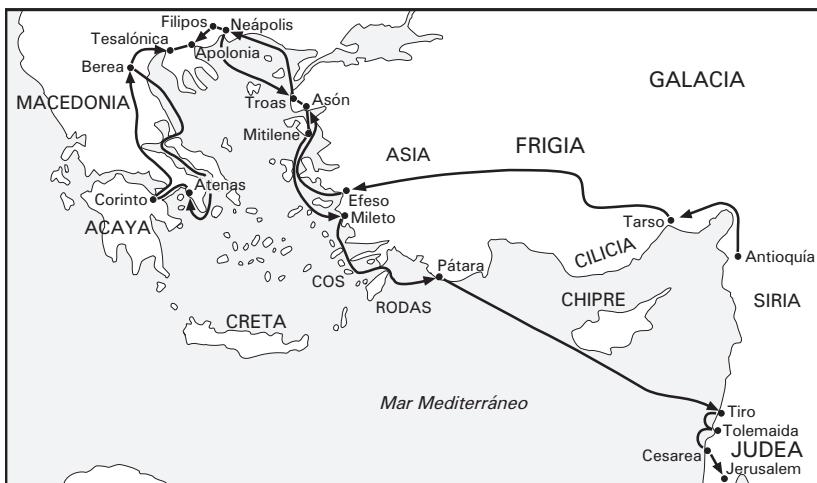
Trigo Calacal jinwá jupj. Trigo setel 'ücj la sin. Tjevyala na, 'ücj las. Jacjol wa jupj, harina jis la jay.

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

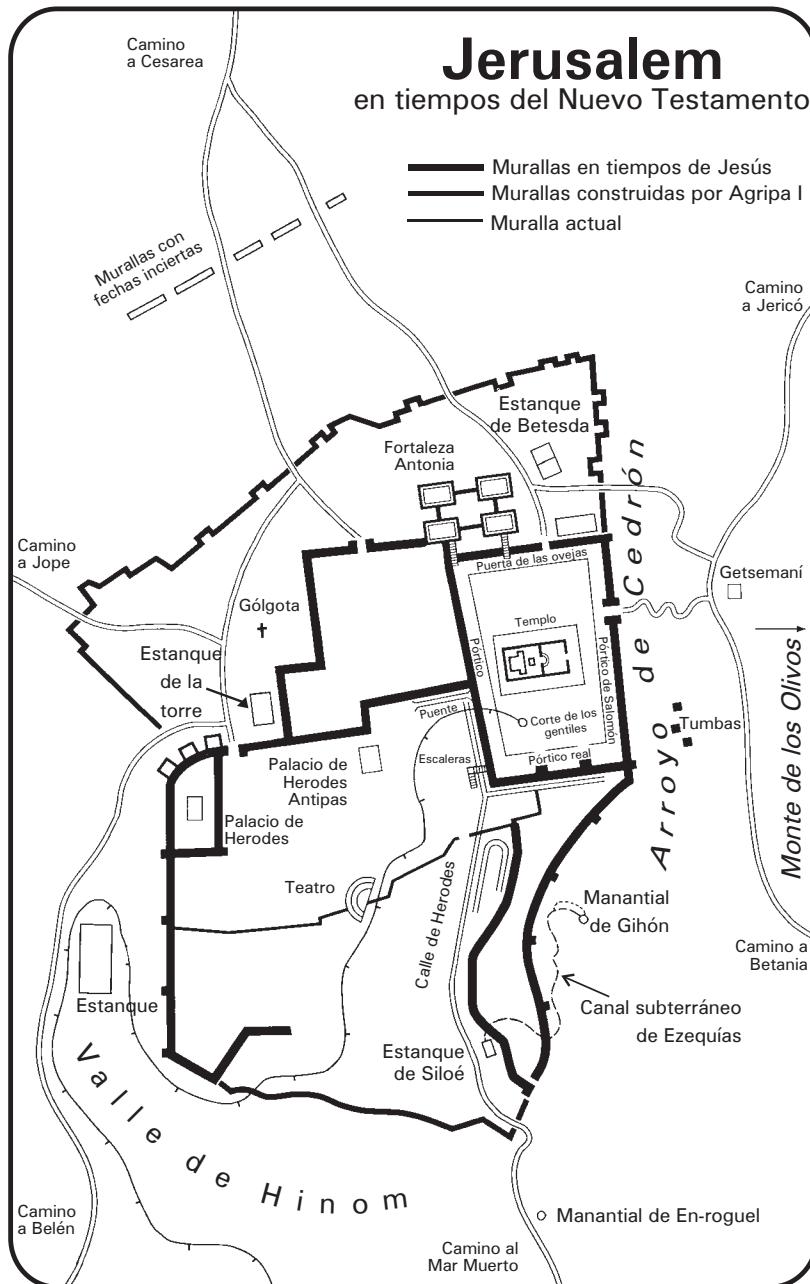
SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

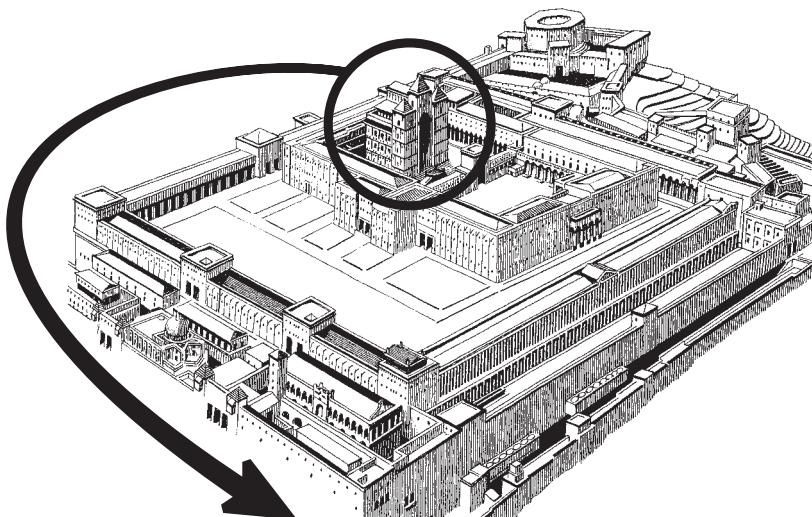
TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

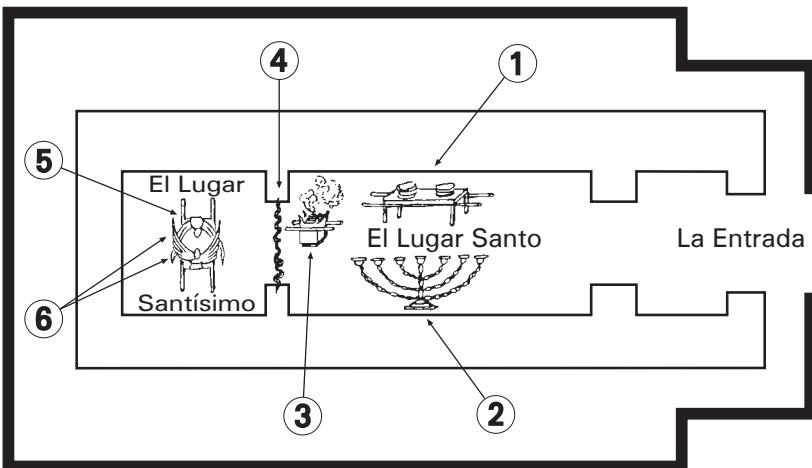
VIAJE DE PABLO A ROMA

El Templo en el tiempo de Jesucristo

Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

Tierra de
PALESTINA
en el tiempo de
NUESTRO SEÑOR
JESUCRISTO

